XX. Buch.

Die Geschichte.

Erste Abtheilung:

Staatengeschichte.

I. Geschichtswissenschaft.

II. Hülfswissenschaften der Geschichte:

1. Chronologie.
2. Genealogie:
   a) überhaupt.
   b) der 'Aliden.

III. Allgemeine Geschichte.

IV. Special-Geschichte:

1. Mohammed:
   a) Herkunft und Namen.
   b) Geburt.
   c) Lebenslauf und Tod.
   d) Charakter und Aeusseres.
2. Genossen Mohammeds:
   a) allgemein.
   b) die zehn Auserwählten.
3. Verwandte Mohammeds:
   a) überhaupt.
   b) 'Alī und Familie.
4. Die Ḫalīfen:
   a) die vier ersten.
   b) die Omajjaden und 'Abbāsiden.
5. Die Türkenherrschaft.
6. Arabien:
   a) überhaupt.
   b) Mekka.
   c) Elmedīna.
   d) Zebīd.
7. Syrien:
   a) überhaupt.
   b) Damaskus.
   c) Ḥaleb.
8. Palästina.
9. Die Ostländer:
   a) Mesopotamien.
   b) Persien.
10. Aegypten.
11. Die Westländer.

I. Geschichtswissenschaft.

9362. Pet. 625.

335 Bl. Folio, 23 Z. ($32^1/_2 \times 22$; 25×13^{cm}). — **Zustand**: gut. — **Papier**: gelblich, stark, nicht glatt. — **Einband**: Halbfrzbd. — **Titel** fehlt; steht in der Vorrede f. 3[b]:

كتاب العبر وديوان المبتدا والخبر
فى ايام العرب والعجم والبربر ومن عاصرهم
من ذوي السلطان الاكبر

und abgekürzt in der Unterschrift so:

تاريخ العبر

Verfasser fehlt; in der Unterschrift (und im Anfange):

عبد الرحمن بن محمد بن خلدون الحضرمي

Er heisst ausführlicher:

عبد الرحمن بن محمد بن محمد بن محمد بن
الحسن بن محمد بن جابر بن محمد بن ابراهيم
الحضرمي الاشبيلي التونسى المالكي ابو زيد
ابن خلدون

Anfang f. 1[b]: اما بعد يقول العبد الفقير الي رحمة ربه الغنى عبد الرحمن بن محمد بن خلدون الحضرمي وفقه الله لما يحبّه ويرضاه امين' الحمد لله الذي له العزّة والجبروت وبيده الملك والملكوت وله الاسماء الحسني والنعوت ... اما بعد فان فنّ التاريخ من الفنون التى تتداوله الامم والاجيال وتسير اليه الركايب والرحال الخ

Das Ganze ist getheilt in Vorrede (مقدمة) und 3 Bücher und handelt:

المقدمة فى فضل علم التاريخ وتحقيق مذاهبه والالماع بمغالط المؤرخين'

الكتاب الاول فى العمران وذكر ما يعرض فيه من العوارض الذاتية من الملك والسلطان والكسب والمعاش والصنايع والعلوم وما لذلك من العلل والاسباب

الكتاب الثانى فى اخبار العرب واجيالهم واوّلهم منذ بدأ الخليقة الي هذا العهد وفيه الالمام ببعض من عاصرهم من الامم المشاهير ودولهم مثل القبط وبنى اسرائيل والفرس والسريانيين واليونان والترك والروم'

الكتاب الثالث فى اخبار البربر ومواليهم من زناتة وذكر اوليتهم واجيالهم وما كان لهم بديار المغرب خاصّة من الملك والسلطان والدول'

Der Inhalt dieses grossen geschichtlichen Werkes ist der so eben im Text angegebene. **'Abd erraḥmān ben moḥammed ben moḥammed elišbīlī ettūnusī abū zeid** *ibn ḫaldūn*, geb. $^{732}/_{1332}$, † $^{808}/_{1406}$, setzt in dem **Vorwort** aus einander, dass es ihm, von anderen Geschichtschreibern abweichend, darauf ankomme die Gründe der Thatsachen zu erkennen und zu erklären und alle mitwirkenden Ursachen zu berücksichtigen.

Seine geschichtsphilosophischen Ansichten setzt der Verfasser in dem hier vorliegenden **ersten Theile** des Werkes aus einander, welcher als **Einleitung** in das Geschichtswerk selbst dient und deshalb auch überhaupt betitelt ist المقدمة, die sogenannten **Prolegomena**. Der Verfasser hat sie in 5 Monaten geschrieben und im J. $^{779}/_{1377}$ vollendet. Dieser Theil umfasst das Vorwort und das **erste Buch** und zerfällt in folgende Abschnitte.

f. 3[b] المقدمة فصل فى علم التاريخ وتحقيق مذهبه والالماع بما يعرض للمؤرخين من الغلط والاوهام وذكر شىء من اسبابها'

16[a] فى كيفية وضع الحروف التى ليست من لغة العرب

الكتاب الاول فى صفة العمران فى الخليقة وما يعرض فيها من البدو والحضر والتقليب والكسب والمعاش والعلوم والصنايع ونحوها وما لذلك من العلل والاسباب، (in 6 Abschnitten) 16ᵇ

الفصل الاول فى العمران البشرىّ على الجملة 20ᵃ
in 6 Einleitungen (مقدمة);
dann noch f. 46ᵃ: تفسير حقيقة النبوة على ما ذكر كثير من المحققين ثم ذكر حقيقة الكهانة ثم الرؤيا ثم شان العارفين وغير ذلك من مدارك الغيب

الفصل الثانى فى العمران البدوي والامم الوحشية والقبايل وما يعرض فى ذلك من الاحوال، 58ᵃ
in 28 ungezählten Abschnitten (فصل).

الفصل الثالث فى الدول والملك والخلافة والمراتب السلطانية وما يعرض فى ذلك كله من الاحوال، 73ᵃ
in 52 ungezählten Abschnitten; zuletzt:
فصل فى حدثان الدول والامم وفيه الملاحم والكشف عن مسمّى الجفر 156ᵇ

الفصل الرابع فى البلدان والامصار والمدن وساير العمران الحضري وما يعرض فى ذلك من الاحوال 164ᵃ
in 22 ungezählten Abschnitten; zuletzt:
فصل فى لغات اهل الامصار 182ᵃ

الفصل الخامس فى المعاش ووجوهه من الكسب والصنايع وما يعرض فى ذلك كله من الاحوال 182ᵇ
in 32 ungezählten Abschnitten.

الفصل السادس فى العلوم واصنافها والتعليم وطرقه وما يعرض فى ذلك كله من الاحوال 208ᵃ
in 50 ungezählten Abschnitten; darin:
فصل فى علوم القران من التفسير والقرات 215ᵃ
فصل فى علوم الحديث 217ᵃ
فصل فى الفقه وما يتبعه من الفرايض 220ᵃ
etc.
علم تعبير الرؤيا 243ᵃ علم التصوّف 237ᵃ
فصل فى العلوم الفقهية واصنافها 245ᵃ
بيان علم الفلسفة 247ᵃ
بيان فروع علم العدد 247ᵇ
بيان علم الجبر والمقابلة 248ᵃ
بيان علوم الهندسة 249ᵃ
ومن هذه العلوم الرياضة وتعاريفها 250ᵃ
بيان علم المنطق 251ᵃ بيان حساب الزيج 250ᵇ

فصل فى الطبيعيات 252ᵃ
علم الفلاحة 253ᵃ بيان علم الطبّ 252ᵇ
بيان علم الالهيات 253ᵇ
بيان علوم السحر والطلسمات 254ᵇ
فصل فى بيان علم اسرار الحروف 258ᵃ
فصل ومن فروع السيمياء عندهم استخراج الاجوبة من الاسئلة بارتباطات بين الكلمات حرفية 260ᵇ
بيان زايرجة العالم المسمّي سبتى 260ᵇ
Vgl. No. 4234. (Darin die Qaçide القصيدة المنسوبة للسبتى
110 Verse, Ṭawîl, anfangend:
يقول سبيتيّ ويحمد ربّه
مصلّ علي هادٍ الي الناس ارسلا)
بيان كيفية العمل فى استخراج اجوبة المسايل من زايرجة العالم 264ᵇ
فصل فى الاطلاع علي الاسرار الخفية من جهة الارتباطات الحرفية 269ᵇ
فصل فى الاستدلال على ما فى الضماير الخفية بالقوانين الحرفية 271ᵇ
صفة استخراج النسب العنصرية 272ᵇ
بيان علم الكيمياء 273ᵃ
فصل فى ابطال الفلسفة وفساد منتحلها 278ᵃ
فصل فى ابطال صناعة النجوم وضعف مداركها ومعانيها 281ᵃ
فصل فى انكار ثمرة الكيمياء واستحالة وجودها وما ينشأ من المفاسد من انتحالها 283ᵇ
etc.
فصل فى ان حملة العلم فى الاسلام اكثرهم العجم 295ᵇ
فصل فى ان العجمة اذا سبقت الي اللسان قصرت بصاحبها فى تحصيل العلوم عن اهل اللسان العربي 297ᵃ
فصل فى علوم اللسان العربي واركانها 297ᵇ
بيان علم اللغة 299ᵃ بيان علم النحو 298ᵃ
بيان علم الادب 302ᵃ بيان علم البيان 300ᵇ
فصل فى ان اللغة ملكة صناعية 302ᵇ
etc.
فصل فى انقسام الكلام الي فنّى النظم والنثر 309ᵃ
فصل فى انه لا تتفق الاجادة فى فن المنظوم والمنثور معا الا فى الاقلّ 310ᵃ

310ᵇ فصل فى صناعة الشعر ووجه تعليمه
313ᵃ فصل له فى الكلام المنثور
315ᵇ فصل فى أن صناعة النظم والنثر انما هي فى الالفاظ لا فى المعاني
316ᵃ فصل فى أن حصول هذه الملكة بكثرة المحفوظ وجودتها بجودة المحفوظ
317ᵇ فصل فى بيان المطبوع من الكلام والموضوع وكيف جودة المصنوع او قصوره
319ᵇ فصل فى ترفع اهل المراتب عن انتحال الشعر
320ᵃ فصل فى اشعار العرب واهل الامصار لهذا العهد

Schluss f. 335ᵃ: يلحقون المسايل من بعده شيئا شيئا الي ان يكمل والله يعلم وانتم لا تعلمون، وفى آخر الجزء المنقول عنه قال مؤلفه عفى الله عنه اتممت هذا الجزء الاول بالوضع والتاليف قبل التنقيح والتهذيب فى مدة خمسة اشهر آخرها منتصف عام تسعة [وسبعين] وسبعمائة ثم نقحته بعد ذلك وهذبته والحقت به تواريخ الامم كما ذكرته فى كتاب آخر وما العلم الا من عند الله أن الله عزيز حكيم حسبي الله ونعم الوكيل،

Schrift: ziemlich gross (gegen Ende grösser), kräftig, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften roth. (Nicht bes. correct). — Abschrift im J. 1271 Šawwāl (1855) von احمد شربتجي زاده بن بكراغا

HKh. IV 8043. VI 12753. II 2085.

9363. Spr. 28.

30 Bl. 4ᵗᵒ, 29 Z. (22 × 16; 16 × 9⅜ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich fleckig, zumal gegen das Ende, besonders auch f. 20 u. 21, und der Rand öfters beschädigt. — Papier: gelb, etwas glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken.

Ein Bruchstück desselben Werkes. Titel, Verf. u. Anfang fehlt. — Das Ganze ist falsch gebunden, ausserdem voll Lücken.

F. 21 enthält den Schluss der Vorrede und den Anfang des 1. Buches. = Gedruckter Text, Quatremère, I, 53, Zeile 19 bis 54, 4.

F. 30 enthält den Schluss der 2. مقدمة des 1. فصل des 1. Buches, nebst dem Anfang der dazu gehörigen تكملة. = Gedruckter Text I, 78, 7 bis 83, 12.

F. 22—29 ist der Schluss des 1. فصل des 1. Buches. = Gedr. Text I, 183, 15 bis 220, 4. Dann fehlt 1 Blatt; dann kommt:

F. 1—20: umfassend das 2. فصل des 1. Buches (nur dass der Anfang davon fehlt) und den Anfang des 3. فصل desselben Buches. = Gedruckter Text I, 224, 16 bis 316, 5.

Schrift: klein, gedrängt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften (meistens) roth. Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1750. Ziemlich incorrect.

9364. Spr. 27.

199 Seiten 8ᵛᵒ, 19 Z. (20 × 11½; 14⅓ × 5¾ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser (Rückseite von S. 1):

هذا كتاب الاعلان بالتوبيخ لمن ذمّ اهل التواريخ
لابي الخير محمد شمس الدين ابن الشيخ زين الدين
عبد الرحمن بن محمد بن ابي بكر بن عثمان
السخاوي القاهري الشافعي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 2.

Anfang S. 1: قال شيخنا الشيخ الامام . . . ابو الخير محمد . . . السخاوي . . .، الحمد لله مصرف الايام والليالي ومعرف العباد كثيرا مما سلف فى الازمان الماضية والدهور الخوالي . . . وبعد فلما كان الاشتغال بفن التاريخ للعلماء من اجل القربات بل من العلوم الواجبات المتنوعة للاحكام الخمسة بين اولي الاصابات الخ

Mohammed ben ʾabd errahmān *essahāwī* † 902/1496 (No. 2849) spricht zuerst S. 2 über Bedeutung des Wortes التَّأْرِيخ (Datirung, Chronik), dann über Geschichtsstudium und dessen Vortheile; vertheidigt es gegen seine Tadler; erörtert, was demjenigen obliege, der sich diesem Studium und der Schriftstellerei darin ergebe und wovor er sich hüten müsse. S. 94 eine Liste von Geschichtsschreibern, nach gewissen Fächern geordnet. S. 82 ff. handelt davon, wer zuerst das Datiren angewandt habe (اول من أرّخ التاريخ). Ferner: S. 87 ff. von der Zeitrechnung der Araber, Perser, Griechen, Kopten, Christen. — S. 90 ff. von den verschiedenen Arten der geschichtlichen Werke, wie Prophetengeschichte,

Ḫalîfengeschichte etc. S. 137 alphabetische Werke über berühmte Personen, S. 141 ff. nach den Ländern und Städten alphabetisch aufgeführt. Weiterhin einzelne grössere Geschichtswerke besprochen etc.

Schluss S. 199: ويحسن اعمالنا الي انتهاء عاقبتنا سيما بحسن الخاتمة وكون الحواس سالمة امين، قال مؤلفه رحمه ورآه آخره وانتهي تبييضه مع انني لم استوف فيه الغرض في احد الربيعين سنة سبع وتسعين وثمانماية بمكة المشرفة قاله وكتبه محمد بن عبد الرحمن السخاوي الشافعي وصلى الله الخ

Das Werk ist beendigt vom Verf. im J. 897 Rabî' (1492) in Mekka.

Schrift: Persischer Zug, klein, fein, deutlich, gleichmässig, vocallos, mit rothen Stichwörtern, so auch oft am Rande. — Abschrift vom J. 1137/1724.

HKh. I, 969.

9365. Glas. 234.

6) f. 130b. 131.

Format (c. 70 Z.) etc. und Schrift (noch enger und kleiner) wie bei 3). — Ueberschrift:

قاعدة في الجرح والتعديل مفيدة

Anfang: الحمد لله رب العالمين اللهم صل وسلم على محمد . . . قال التاج السبكي في الطبقات في ترجمة احمد بن صالح المصري

Ueber Gerechtigkeit des Urtheils und speciell über die Parteilichkeit der Geschichtschreiber.

Schluss: لا يجوز الاعتماد على كلام الذهبي في ثم اشعري ولا نكر حنبلي، والله المستعان،

Vgl. Glas. 140, 1, f. 2a.

Bermerkungen über Gegenstand und Werth der Geschichte in We. 1114, f. 1. 2b. Mq. 117, f. 80b (nach محمد بن سليمان الكافيجي).

II. Hülfswissenschaften der Geschichte.

1. Chronologie.

9366. Spr. 29.

1) f. 152a—155a.

(Auch bezeichnet: Spr. 67, 4.)

9 Bl. im Ganzen. Format etc. und Schrift wie bei Spr. 67. — Titel (auch im Vorwort):

كتاب الشماريخ في علم التاريخ

Verfasser zur Seite des Titels:

لمؤلف تاريخ الخلفاء الجلال الاسيوطي،

Anfang: الحمد لله ذي الفضل الشامل العام والصلاة والسلام . . . وبعد فقد وقفت لبعض شيوخنا على كتاب في علم التاريخ فلم ار فيه قليلا ولا كثيرا ولا جليلا يستفاد ولا حقيرا فوضعت في هذا الكتاب من فوايده ما تقر به الاعين وتتحلى به الالسن وسميته الخ

Dies Werk des Essojûṭî † 911/1505 über Chronologie zerfällt in 8 Kapitel.

1. 152a في مبدأ التاريخ، قال ابن ابي خيثمة في تاريخه قال علي بن محمد الخ
2. 153a في فوايده، منها معرفة الاجال وحلولها وانقضاء العدد واوقات التعاليق الخ
3. 153a في فوايد شتى تتعلق به، الاولي انما يؤرّخ بالاشهر الهلالية التى تكون ثلاثين الخ

In diesem Kapitel handelt der Verfasser auch von den Wochentagen und Monaten.

Schluss f. 155a: وانما سقنا هذه الفوايد هنا لانها مهمة ولا يليق بالكاتب والمؤرخ جهلها وبالله التوفيق،

Spr. 29 ist eigentlich als Schluss der Handschrift Spr. 67 anzusehen. — Das vorliegende Werk ist unmittelbar hinter den Anhang zu der Ḫalîfengeschichte des Essojûṭî geschrieben, und zwar von derselben Hand, nämlich der seines Secretärs محمد بن احمد بن محمد الطويل

HKh. IV 7636.

9367.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 294, 2, f. 3b—7a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift: ك" الشماريخ في التواريخ. (Im Vorwort steht: في علم التواريخ). Verfasser fehlt.

Am Schluss steht die Notiz, dass der Verfasser dies Werk verfasst habe im Jahre 872 Ḏû'lqa'da (1468).

Abschrift im Jahre 1090 Ǵomâdâ II (1679):

2) Pet. 694, 9, f. 76—80.

8vo, 19—22 Z. (Text: c. 15 × 7¾cm). — Zustand: nicht frei von Flecken; der Rand angestückt. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt (steht im Vorwort). Verfasser fehlt.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, gedrängt, vocallos. Stichwörter roth oder hervorstechend gross. — Abschrift von على بن محمد الشروانى in Konstantinopel im Jahre 1135 Dū'lhiǵǵe (1723).

Die lange Randbemerkung auf f. 76b gehört in den Text, Mitte der Seite, vor den Abschnitt ذكر مبدأ التاريخ الهجري.

Der Excurs f. 76a über المجاز in der Rhetorik ist entnommen der Abhandlung "ر الحقيقة والمجاز des كمال پاشا زاده.

3) Spr. 490, 4, f. 19b—23.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titel und Verfasser fehlt.

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört auf in dem 3. Kapitel (dasselbe beginnt f. 22a, 3), nach den Versen über die an den einzelnen Wochentagen vorzunehmenden Geschäfte (dieselben werden dem 'Alī ben abū ṭālib zugeschrieben); dann fängt der Verfasser an, die einzelnen Monate zu besprechen: الحرم يجمع على محرمات ومحارم. Dies sind hier die letzten Worte.

Bl. 24—48 fehlen.

9368. We. 1531.

2) f. 97—115.

8vo, c. 23—25 Z. (18¼ × 13½; 14½ × 11½cm). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Titel fehlt; allein er ist aus dem Anfange ersichtlich, nämlich:

كتاب الاوايل

Verfasser fehlt, aber er steht in der Unterschrift, nämlich:

ابو بكر بن زيد الخزاعي الحنبلي

Anfang f. 97b: الحمد لله الاول قبل الاوايل الذي قامت على وحدانيته البراهين والدلايل . . . اما بعد فقد سنح بالبال ان اضع كتابا فى الاوايل محذوف التعليل والدلايل منسوبا غالبا الى من هو له قايل الخ

Abū bekr ben zeid elḣozā'ī elḣanbalī, um 880/1475 am Leben, handelt in dieser Schrift über die Erstlingschaften in den verschiedenen Lebensrichtungen, d. h. wer dies oder jenes zuerst gethan habe, wie es hiemit oder damit zuerst bestellt gewesen sei, und zwar in möglichster Kürze, ohne Anführung von Beweisen oder Gewährsmännern, meistens nur mit Anführung dessen, von dem die Angabe herrührt.

Es zerfällt in 20 Kapp., deren Uebersicht f. 97b. 98a.

1. باب 98a فى خصال الفطرة والوضوء وما يتعلق به
2. باب 98a فى الصلاة
3. باب 99b فى المساجد والعيدين
4. باب 101a فى الجنايز
5. باب 101a فى الصدقة والصوم والحج
6. باب 101b فى الهجرة والمبايعة والاسلام
7. باب 102a فى الامارة والجهاد والغنايم والجزية
8. باب 103b فى الميراث والمكاتب
9. باب 104a فى النكاح والوليمة والصداق والخلع واللعان والظهار
10. باب 104a فى القود والديات والدماء والحدود
11. باب 105a فى الاكل واللباس
12. باب 105b فى القضاء وما يتعلق به
13. باب 106b فى البنيان والخراب والهلاكا
14. باب 106b فى الخلق والمخلوقات والحرف والالات
15. باب 109a فى الحوادث والبدع
16. باب 110a فى التصانيف
17. باب 110b فى اول الايات خروجا
18. باب 110b فى احوال البرزخ والجنة والنار
19. باب 112a فيما يتعلق بسيد السادات واشرف الاحياء والاموات
20. باب 112b فى اشياء منثورة

Schluss f. 115a: والفرط اول الوارد والزلف اول ساعات الليل والزفير اول صوت الحمار والفرع اول نتيجة الناقة، والله المسئول ان يجعل اول امرنا نجاحا وآخره فلاحا . . . انه على كل شيء قدير وبالاجابة جدير،

Schrift: gross, dick, gedrängt, Gelehrtenhand, vocallos, im Ganzen deutlich. Diakritische Zeichen fehlen öfters. — Autograph des Verf. vom J. 883 Rabī' I (1478) in صالحية دمشق. — Nicht bei HKh.

Pm. 299, f. 27b—30b enthält einen Abschnitt aus einem ähnlichen Werke. Das Stück ist

dem ك" الفوايح المسكية وفواتح المكية des
عبد الرحمن بن محمد بن علي البسطامي
entnommen. Abd erraḥmān ben moḥammed ben 'alī elbisṭāmī lebt noch im J. 840/1436.

9369. WE. 114.

59 Bl. 8vo, 17 Z. ($20^1/_2 \times 15$; $15 \times 9^2/_3$cm). — Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1a (ebenso in der Vorrede):

كتاب الوسايل الي معرفة الاوايل

Verfasser f. 1a:

عبد الرحمن بن ابي بكر السيوطي الشافعي

Anfang f. 1b: الحمد لله الاوّل فليس له آخر واشهد ان لا اله الّا الله وحده ... وبعد فهذا كتاب لطيف جامع الاوايل لخصت فيه كتاب الاوايل للعسكري وزدت عليه اضعافه ورتبته ترتيبا سهل التناول على ابواب

Essojūṭī † 911/1505 hat aus dem Buche des Elḥasan ben 'abd allāh ben sa'īd ben ismā'īl *el'askarī* abū aḥmed † 382/992, welches ك" الاوائل betitelt, einen Auszug angefertigt und denselben doppelt so stark gemacht durch viele Zusätze, mit Anführung der Gewährsmänner, hier jedoch mit Abkürzungen: s. f. 59b Ende.

Auch dies Werk handelt von den Erstlingsschaften und zerfällt in (19) ungezählte Kapitel. Die Anordnung ist wie bei den Rechtsbüchern.

f. 2a	باب بدأ الخلق	21b	باب النكاح
3a	باب الطهارة	22a	باب الحدود والجنايات
4a	باب الصلاة	25a	باب الجهاد
9b	باب الجنايز والمرض	28b	باب اللباس
12b	باب الزكاة	30b	باب الاسامي والالقاب
13b	باب الصوم	35b	باب الامارة
14a	باب الحج	41b	باب العلم
19a	باب البيوع	51b	باب الامثال
21a	باب الفرايض	54a	باب جامع

58b باب اشراط الساعة

Schluss (f. 59b): اول طعام ياكله اهل الجنّة كبد حوت الشيخان مرفوعا' ثم اعلم انّ مؤلف هذا الكتاب لم يضع فيه شيئا الّا مسندا منسوبا لاهله' واني اختصرت في اسانيده ولم ادع من معانيه شيئا والله اعلم'

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Collationirt mit dem Original des Verfassers. — Abschrift 1006/1598. — HKh. VI 14213.

9370. Lbg. 465.

30 Bl. 8vo, 21 Z. ($20^1/_2 \times 15$; 15×9cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verf. f. 1a ebenso. Anfang wie bei WE. 114.

Schluss f. 30a: اول من اختط افريقية عقبة ابن نافع . . . وابن عساكر عن الليث بن سعد' تم

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und das Stichwort اول roth. — Abschrift im Jahre 1084 Ǵomādā I (1673) zu eigenem Gebrauch von الشريف احمد الحمادي الحنفي.

Eine Stelle aus dem Werk, in We. 1706, f. 16b.

9371. We. 432.

249 Bl. 8vo, 17 Z. ($20^1/_2 \times 14^1/_2$; $14^1/_2 \times 8^1/_2$cm). — Zustand: die obere Hälfte stark wasserfleckig, besonders am Anfang und am Ende. Die ersten Blätter, auch f. 29, beschädigt. Einige Blätter (wie f. 42) ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a (von späterer Hand): كتاب معرفة الاوايل لقنلي زاده
Darunter: للسيوطي الشيخ عبد الرحمن (was falsch ist).
Als Titel ist f. 3a in der Vorrede angegeben:

محاضرة الاوايل ومسامرة الاواخر

(so ist zu lesen für das im Text stehende محصارات).
Der Name des Verfassers f. 1a قنلى زاده ist unrichtig; er ist vielmehr:

علي دده بن مصطفى البوسنوي
علاء الدين المعروف بشيخ التربة

Anfang f. 1b: بأسم الاول الآخر الباطن الظاهر نحمده بلسان الحمد وكل حامد مما بدي في الوجود من غايب وشاهد انه لا يعزب في الاكوان عن علمه المحيط ذرّة . . . اما بعد لما اطلعت علي كتاب لطيف في معرفة الاوايل للامام الحبر . . . عبد الرحمن السيوطي تغمّده الله برحمته لخصته الخ

'Alī dedeh elbösnawī † $^{1007}/_{1598}$ (No. 3479) sagt, er habe sein Werk ausgezogen aus dem über denselben Gegenstand handelnden des السيوطي [s. WE. 114], aber die Gewährsstützen der Kunden und Traditionen, die Zusätze und Wiederholungen, die Titel der benutzten Bücher fortgelassen, dagegen habe er Kunden und Traditionen doppelt soviel hinzugefügt aus den gangbaren Werken wie تحفة الالباب, تاريخ الخلفاء, بهجة التواريخ, مسالك الممالك, كنز الاسرار, سير الملوك, اصول التواريخ, تاريخ الحكماء والفقهاء والنحاة, تاريخ الخميس, الجوهر الثمين في الخلفاء الراشدين, مزهر اللغة, المحاضرة في اخبار مصر والقاهرة und anderen.

Das Werk, ebenfalls über die Erstlingschaften handelnd, dann aber auch über den Gegensatz (des zuletzt Handelns oder Seins), ist getheilt in 2 قسم, deren jedes in eine Anzahl von فصل zerfällt.

Der Verf. sagt, er habe 2 Werke dieses Inhaltes verfasst, deren eines abgekürzt sei aus dem vorliegenden; es ins Reine zu schreiben und ganz zu vollenden hätten ihn Geschäfte und Krankheiten verhindert, doch seien viele Abschriften davon verbreitet; nun endlich habe er sein Werk durch zahlreiche Zusätze vermehrt und abgeschlossen, und das Vorliegende sei eben dies grössere Werk. Voraufgeschickt habe er 2 فصل (eben den 1 und 2. des 1. Theiles des Werkes), die er aus dem Traditionswerke الكتاب الجامع الصغير und den Zusätzen dazu von Essojūṭī ausgezogen und in denen von Erstlingschaften (nach Aussprüchen Moḥammeds) die Rede sei.

Aber bevor das Werk selbst beginnt, handelt der Verf. noch in einer مقدمة f. 3^b über die nach Ort und Zeit und Anschauung verschiedene Auffassung von „Erst und Zuletzt" und schliesst dieselbe f. 4^a mit Erörterung der Wörter Erst und Zuletzt (في تعريف لفظ الاول والآخر). Daran schliesst sich f. 4^b eine andere مقدمة, die er nennt مقدمة علمية حكمية كلية, und in der er Gott als Urheber aller Dinge und Wesen und den Menschen als das seinem Wesen nach erste, seiner Person nach aber als letzte Geschöpf darstellt und den Propheten Moḥammed als längst vor Adam erschaffen bezeichnet.

Das Werk selbst beginnt f. 5^b ult. mit der Inhaltsübersicht, die bis f. 7^b geht.

1. قسم f. 7^b (in 37 فصل) في الاوايل

1. فصل 7^b في الاحاديث المصدرة بألفاظ الاوايل [وهو فصل جامع لانواع الاخبار النبوية من الكتاب الجامع الصغير الخ]

2. فصل 9^b في الاحاديث المختصة باحوال الآخرة والبعث

3. فصل 11^a في الاوايل المتعلقة ببدء المخلوقات واوايل الكاينات الكلية

4. فصل 33^a في الاوايل المتعلقة بالالسن واللغات ومن تكلم بها اولا وهل هي توفيقي او وضعي وما جري فيها من اوايل الاختلاف

5. فصل 39^b في الاوايل المتعلقة بالكتب اى كتاب نزل اولا ومن كتبه اولا وعلي من نزل

6. فصل 41^a في الاوايل المتعلقة بالخط والقلم وانواع الكتابة وما يتعلق بها كتاريخ الكتاب وختمه

7. فصل 45^a في الاوايل المتعلقة بالاشعار والشعراء ولواحق الشعر من العروض وفنون الشعر

8. فصل 47^b في الاوايل المتعلقة بالاسلام من آمن اولا واظهر الاسلام من الرجال والنساء والصبيان واهل الفترة والهجرة وما يتعلق بهم

9. فصل 51^b في الاوايل المختصة بحضرة الوحي والبعث المحمدي مما نزل اولا من الآي والسور وفي اى محل نزل اولا ومن سمي المصحف مصحفا اولا ومن جمعه وكتب اولا بحضرة الصحابة الكرام رض

10. فصل 56^b في الاوايل المختصة بالحضرة الابراهيمية الخليلية واهل بيته عم

11. فصل 61^b في الاوايل المختصة بالحج والبيت الشريف والطواف والمسجد الحرام وما يتعلق به من المناسك والمشاعر

12. فصل 68^a في الاوايل المتعلقة بالجهاد واحواله من الابطال والسلاح وما يتعلق به

13. فصل 76^a في الاوايل المتعلقة بالخلافة والسلطنة والامارة والحكام في الممالك وما يتعلق باحوالها

في الانواع من الاوايل المختلفة من جميع 191ª فصل 34.
الفنون وهو فصل جامع
في الاوايل المتعلقة باشراط الساعة 206ᵇ فصل 35.
واوايل الفتن وما يتعلق بالباب من البعث
والنشور والحساب والسؤال
في الاوايل المختصة بدخول الجنان 211ᵇ فصل 36.
والنيران وشفاعة حبيب الرحمان
في الاوايل المختصة بالحضرة المحمدية 214ᵇ فصل 37.
والحقيقة الاحمدية في الفضايل الدينية
الاولية الروحية والخصايص الاخروية

في الاواخر (in 4 فصل) 219ª قسم 2.

في الاواخر المختصة بحضرة القرآن العظيم 219ª فصل 1.
والفرقان الحكيم من اواخر السور والايات نزولا
مكية كانت او مدنية عرشية كانت او راضية
في الاواخر المتعلقة بالخلافة والملوك 224ᵇ فصل 2.
والدول وطبقاتها ورجالها وما يتعلق بالباب
في الاواخر المتعلقة بانواع الاواخر وهو 240ᵇ فصل 3.
فصل جامع
في الاواخر المتعلقة باحوال الآخرة وموت 244ᵇ فصل 4.
بعض الخلايق آخرا ودخول الجنان وخروج
النيران آخرا وما يتعلق بالباب

Schluss f. 248ᵇ: وقيل آية الحمد مفتاح كل كلام ومصباح كل ظلام وبه الافتتاح والاختتام فاقتضت البداية مطابقة للنهاية وقيل آية الحمد صدر كل كتاب ونور كل خطاب وبه تم الكتاب وفقنا الله طريق الرضا والصواب منه المرجع واليه المآب الحمد لله اكمل حمد اولا وآخرا وافضل الصلوة على من لا نبي بعده . . . وعلى آله وصحبه اجمعين، اللهمّ احشرنا وارحمنا معهم تحت لواء الحمد يوم الدين امين،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, breit, deutlich, wenig vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter meistens roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Bl. 188 ist nicht gezählt, dagegen folgt auf Bl. 61 u. 141 je 1 Bl., jetzt 61ᴬ u. 141ᴬ.

HKh. I 1467. V 11508. (Die Angabe, dass der Verfasser das Werk im J. 998 vollendet, findet sich in dieser Handschrift nicht; s. bei Pm. 61.)

Die Stelle der 1. مقدمة f. 3ᵇ, Z. 1 bis 4ª, 5 findet sich wörtlich wiederholt f. 11ᵇ, 7 ff. — Am Rande, besonders auf den ersten 18 Blättern, finden sich öfters Zusätze und Bemerkungen.

في الاوايل المتعلقة بالقضاء والاستقضاء والرشاء 90ª فصل 14.
والارتشاء والافتاء والاستفتاء وما يتعلق بالفصل
في الاوايل المتعلقة بالكتب وتصنيفها من 95ª فصل 15.
انواع العلوم والفنون ومن صنّفها اولا ودوّنها
من الكتب الاسلامية والحكمية قبل ظهور
الاسلام وبعده
خاتمة الفصل في ذكر ذي القرنين 108ª
واسكندر وهما رجلان
في الاوايل المختصة بالاسماء والالقاب 109ª فصل 16.
والاعلام قبل الاسلام وبعده
في الاوايل المتعلقة باللباس وما يتعلق به 120ª فصل 17.
من التاج والعمامة وغيرهما
في الاوايل المتعلقة بالنكاح والزواج وما 126ª فصل 18.
يتعلق بهما
في الاوايل المتعلقة بالاطعمة والاشربة 129ª فصل 19.
ومتعلقاتهما
في الاوايل المتعلقة بالطهارات وما يتعلق 130ᵇ فصل 20.
بها من الفطرة البشرية النبوية وغيرها
في الاوايل المتعلقة بالصلوة والمساجد 132ª فصل 21.
وما يتعلق بهما
في الاوايل المتعلقة بالاذان وما يتعلق به 135ᵇ فصل 22.
من الاحكام
في الاوايل المتعلقة بالصدقات والزكوة 137ᵇ فصل 23.
وما يتعلق بها
في الاوايل المتعلقة بالصيام وما يتعلق به 138ᵇ فصل 24.
في الاوايل المتعلقة بالبيوع والمعاملات 139ª فصل 25.
في الاوايل المتعلقة بالفرايض والوراثة 141ª فصل 26.
في الاوايل المتعلقة بالجنايز والامراض 141ᵇ فصل 27.
في الاوايل المتعلقة بالحدود والجنايات 147ᵇ فصل 28.
وما يتعلق بها
في الاوايل المتعلقة بضروب الامثال 159ᵇ فصل 29.
في الاسلام وقبله
في الاوايل المتعلقة بالابنية والمساكن 163ª فصل 30.
ومن سكن الممالك والاقاليم ومن بنى
العماير اولا والبلاد من اولاد آدم عم
في الاوايل المتعلقة بالصيد ومتعلقاتها 171ª فصل 31.
كالطيور والكلاب والسباع
في الاوايل المتعلقة بالغناء والحدي 175ᵇ فصل 32.
وما يتعلق بهما
في اوايل الحِرَف والصنايع 180ª فصل 33.

Die benutzten Werke werden am Ende jedes Artikels angeführt. Fast alle Artikel beginnen mit اول (oder mit آخر). —

Gleichen Inhalts sind eine رسالة des الصفدي; dann von ابن شيبة und von ابو عروبة. HKh. I 1467 führt noch mehrere solche Werke an.

9372.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 61.

149 Bl. 8vo, 23—24 Z. (20 × 13½; 15 × 8cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband — Titelüberschrift f. 1b:

كتاب منتخب التواريخ في الاوايل والاواخر

Der genauere Titel im Vorwort. Verfasser fehlt.

Anfang und Schluss wie bei We. 432.

1. قسم f. 3a; 2. قسم 132a (wird hier aber unrichtiger Weise mit فصل bezeichnet.)

Schrift: Türkischer Zug, klein, gedrängt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. Das Stichwort اول (und im 2. Theil آخر) fehlt gewöhnlich, doch ist Platz dafür gelassen. — Abschrift nach einer im J. 998 Rağab (1590) von dem Verfasser علي بن مصطفى geschriebenen Handschrift, von حسن بن محمد im J.1036 Ǵomādā (1627).

Arabische Foliirung. Auf f. 67 folgt noch f. 67A.

2) Lbg. 300, 1, f. 1—100.

163 Bl. 4to, 25—31 Z. (22 × 15; 16½—17 × 7½cm). — Zustand: im Ganzen gut; Bl. 100 fleckig. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a (zweimal): كتاب اوليات لعلي دده. Das eine Mal mit darunter stehendem Specialtitel.

Schluss f. 100b ebenso bis zu den Worten: طريق الرضا والصواب،

Schrift: Türkische Hand, klein, besonders von f. 38 an, fast vocallos, bis f. 37 deutlicher und weniger gedrängt als nachher. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift (nach f. 163a) von حسين بن محمد الحدادي in der Stadt اسكدار im J. 1212/1797. — Am Rande ziemlich oft Bemerkungen von derselben Hand. — Arab. Foliirung.

9373. Pet. 371.

1) f. 1—30.

238 Bl. 8vo, 17 Z. (17½ × 11; 15 × 7—8cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: blau, glatt, dick. — Einband: schwarz. Lederbd.—Titel u. Verf. fehlt: s. unten.

Anfang f. 1a: هذه فوايد جليلة انتخبتها من الرسالة المقامية المكية للشيخ علي دده، منها في تاريخ الامام الازرقي قدوة المؤرخين في تاريخ مكة عن مجاهد في تفسير قوله تعالي فيه آيات بينات قال اثر قدمي ابراهيم عم في المقام عند قيامه عليه حين امر بالاعلام الي الحج بعد بناء البيت الحرام فنادي وقال ايها الناس اجيبوا ربكم فاول من اجاب نداء ابراهيم عم حين اذن بالحج اهل اليمن، الخ

Es liegen hier allerlei Notizen vor, die aus der Abhandlung, die betitelt الرسالة المَقَاميّة المكية und verfasst ist von demselben علي دده, ausgezogen sind. Sie bespricht allerlei Personen und Dinge in Bezug auf das, was sie zuerst gewesen sind oder gethan haben. Ein grösseres Werk desselben Verf. s. We. 432.

Schluss f. 30b: بعدد حروف لا اله الا الله محمد رسول الله صلعم ست شعيرة والشعيرات ست شعرات من شعر البغل كذا نقله الامام محمد الدياربكري صاحب تاريخ الخميس في رسالة ذرع الكعبة شرفها الله تعالي الي يوم القرار، تمت

Das Grundwerk ist verfasst im J. 1001/1593, wie aus der Angabe f. 29b hervorgeht. — Der Titel der Abhandlung (المَقَامية) rührt davon her, weil sie in Mekka, beim Tempel, entstanden ist.

Der Verfasser dieser Auszüge ist سليمان بن احمد بن الحسين بن عبد الجبار

Er ist hier nicht genannt, nennt sich aber f. 66b und 39b als Schreiber und zugleich Verfasser des Stückes f. 39—66. Er hat dasselbe im J. 1249/1833 geschrieben, lebt aber auch noch — wie aus der Notiz f. 31b hervorgeht — im J. 1263/1847.

Schrift: gross, gewandt, gefällig, deutlich, wenig vocalisirt. Stichwörter überstrichen. — Nicht bei HKh. F. 31 fast ganz und f. 32 ganz leer geblieben.

9374. We. 1962.

17) f. 208. 209.

4to, 18—20 Z. (22 × 15; 16½ × 5¾cm). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt.

Zwei nicht auf einander folgende Blätter aus einem Werk über Erstlingschaften. Dasselbe ist in Bücher eingetheilt, wie sich aus f. 209b, ult. ergiebt, wo mit der Ueberschrift: كتاب الزكاة die Seite aufhört (vergl. WE. 114, f. 12b).

Zuerst hier f. 208ª: سئل عن اول من اذن في السماء واول من اذن في الاسلام الخ

Von der Hand des ابن كنان, zieml. gross u. flüchtig. Die Stichwörter سئل und اجاب in grösserer Schrift.

Aus einem Werk gleichen Inhalts ein Stück in Spr. 299, f. 29ᵇ. 30ª. We. 355, f. 145ᵇ.

9375.

1) We. 1149, 11, f. 192. 193.

F. 192ª enthält in Tabellenform chronologische Angaben über die Hauptereignisse der Geschichte. Diese sind in 11 × 11 kleinen Quadraten verzeichnet, mit Angabe der Jahre, wie viele seit dem Ereignisse verstrichen, welches enthalten ist in dem 1. Quadrate derselben Reihe. Diese Hauptereignisse sind: Ankunft Adams, Sintflut, Geburt Abrahams, Tod Moses, Beginn der Herrschaft des Baḫt naçr, Alexanders Sieg über Darius u. s. w. bis zur Hiǵra (in der letzten Columne).

F. 192ᵇ und 193ª enthalten einen grossen Kreis mit 2 concentrischen, durch Seitenstriche in eine grosse Anzahl Fächer getheilt. In der Mitte steht „zwischen der Hiǵra“ und in den anstossenden Fächern die Zahl der Jahre und in den daran stossenden Fächern das Ereigniss, dessen Jahreszahl eben gesucht wird. Es ist in anderer Form derselbe Inhalt wie auf Bl. 192ª.

Es ist Türkische Hand, gedrängt, aber deutlich, vocallos, um 1150/1737.

2) Mq. 98, 3, f. 11ᵇ—14ª.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

ذكر تواريخ الانبياء عم' من هبوط آدم ابي بشر عم ستة الف وثمان مائة واربعين' الخ

dann ذكر تواريخ الخلفاء الراشدين رم

Kurze Daten-Angabe über die Zeit der Haupt-Propheten, der 4 ersten Ḣalifen, der Omajjaden, der 'Abbāsiden, der Ejjūbiden bis auf Çalāḥ eddīn.

Der Verfasser schreibt im J. 781/1381, wie aus der Angabe f. 12ª hervorgeht, dass seit der Hiǵra so viel Jahre verflossen seien.

Die Ueberschrift ist in grossen, schönen Zügen.

9376.

Werke über Erstlingschaften (اوائل) (welche zum Theil als Geschichtswerke anzusehen sind) sind auch noch:

1) مطالع العلوم في علم الاوائل والحساب von عمر بن ابي الوفا محمد البوزجاني um 400/1009.

2) نزهة العقول والالباب في معرفة الاوائل والاسباب von علي بن احمد بن علي الجندي اليمني um 714/1314.

3) محاسن الوسائل في معرفة الاوائل von محمد بن عبد الله الشبلي بدر الدين ابو البقا † 769/1367.

4) روض المناظر في علم الاوائل والاواخر von محمد بن محمد ابن الشحنة الحلبي زين الدين † 815/1412.

5) الانسان الكامل في معرفة الاواخر والاوائل von عبد الكريم بن ابراهيم الجيلي † c. 820/1714.

6) اقامة الدلائل على معرفة الاوائل von ابن حجر العسقلاني † 852/1448.

7) نزهة النواظر في روض المناظر von محمد ابن الشحنة محب الدين ابو الفضل † 890/1485.

8) اقتطاف الازاهر في ذيل روض المناظر von demselben.

9) العيلم الزاخر في احوال الاوائل والاواخر von المصطفى بن الحسن الحسيني الجنابي ابو محمد † 999/1591.

10) سلك الزواهر في علم الاوائل والاواخر

2. Genealogie

a) überhaupt.

9377. Glas. 22.

1) f. 1—72.

178 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (21 × 14½; 14½ × 8ᶜᵐ). — Zustand: fast lose im Einband; sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª:

الجزء العاشر من الاكليل وهو معارف همدان وانسابها وعيون اخبارها

لابي محمد الحسن بن احمد بن يعقوب الهمداني d. i. ابن الحائك

Anfang f. 1ᵇ: قال ابو محمد . . . الهمداني' اولد كهلان بن سبا زيدا فاولد زيد غريبا ومالكا وغالبا فاولد غريب عمروا الخ

Elḣasan ben aḣmed ben ja'qūb *elhamdānī* abū moḣammed (auch abū aḣmed) *ibn elḣāïk* † 334/945 (No. 6059) giebt in diesem letzten Bande seines grossen Werkes eine Genealogie jemenischer Stämme, f. 1ᵇ von كهلان und 2ᵇ ff. von همدان. Das Aufhören der einzelnen Familie wird immer mit انقضى نسب (oder auch انقضت بنو الخ) bezeichnet. Dann f. 33ᵇ—36ᵃ بلد همدان. F. 37ᵃ Fortsetzung der Genealogien انساب بكيل بن جشم بن خيران

Schluss f. 72ᵇ:

وبتبعنا غواليها برخص وارسلنا الجرادة في الوقور
انقضت انساب نهم وانقضى بانقضائها نسب همدان وتصرّم به كتاب الاكليل من اخبار اليمن وانساب حمير والحمد الله الخ

Ende des Werkes; dasselbe ist mit vielen Gedichten versehen. (S. auch No. 6061.)

Schrift: ziemlich klein, gut, vocalisirt. Stichwörter hervorstechend gross, auch roth. — Abschrift (nach f. 76ᵇ) von على بن يحيى بن جابر الحيشنى المخلافي im Jahre 1112 Ḋū'lqa'da (1701).

Daran schliesst sich:

1) f. 73—76 ذكر ما عرف موضعه من المعادن
Ueber die Minen-Orte in Eljemen.

2) 77—83 كتاب في ذكر اخبار مختارة قال الارحبى كانت همدان قد تحصنت من الحبشة

Einige auf Hamdān bezügliche Geschichten. Ist mit f. 83 nicht zu Ende; viele Verse darin.

HKh. I 1110.

In Mq. 730, Vorblatt, steht eine Inhaltsangabe des ك" الاكليل, auch ein kurzer Artikel über den Verfasser.

9378. Pm. 499.

64 Bl. 4ᵗᵒ, 21—23 Z. (22½ × 16; 18—19 × 12ᶜᵐ). — Zustand: an den Rändern wasserfleckig; auch sonst in der ersten Hälfte fleckig und oben am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1ᵇ:

كتاب فيه عجالة المبتدي وفضالة المنتهي
للحافظ ابي بكر محمد بن عثمان بن موسى الحازمي

Der Name des Verfassers sonst etwas verschieden angegeben: s. auch Anfang (und am Ende).

Anfang f. 1ᵇ: اخبرنا غير واحد قلت له على انفراده اخبركم الشيخ الامام الحافظ ابو بكر محمد بن ابي عثمان موسى الحازمي قراءة عليه وانت تسمع فاقر به، قال الحمد لله بارئ النسم وخالق الانوار والظلم ... اما بعد فاعلم وفقك الله وايانا للوصول الي ماهية الاشياء ... ان الطالب للحديث الذي هو منبع الاحكام ... يفتقر الي معرفة علم الحديث الخ

Die Kenntniss der Tradition umfasst ungefähr 100 Fächer, deren jedes an sich schwierig genug ist; der Anfänger muss sich damit, wenn auch nur oberflächlich, bekannt machen, besonders aber wichtig für ihn ist die Kenntniss der Genealogie der Araber und ihrer Stämme, weniger die der Ausländer — die übrigens meistens auch nicht weit hinaufreicht —. Zu dem Zwecke hat Moḣammed ben abū 'oṫmān mūsā ben 'oṫmān ben mūsā ben ḣāzim elḣamdānī *elḣāzimī* zein eddīn abū bekr, geb. 548/1153 (549), † 584/1188 (No. 1627), dies Werk in alphabetischer Folge der Gentilnamen verfasst.

Er schickt vorauf eine Einleitung (مقدمة) f. 2ᵇ—4ᵇ, worin er über die Eintheilung der Stämme und die Ausdrücke dafür handelt. Er sagt zu Anfang: فاعلم ان في العرب ارحاء وجماجم وشعوبا وقبايل، اما الارحاء من العرب ست والجماجم تسع وساير العرب قبايل وعماير ليست بارحاء ولا جماجم ... ثم العرب شعوب وقبايل ... فاول العرب شعوب ثم قبايل ثم عماير ثم بطون ثم افخاذ ثم فصايل ثم عشاير فالشعوب تجمع القبايل الخ

Nach Erklärung dieser einzelnen Ausdrücke beginnt das Werk selbst so f. 4ᵇ: باب الهمزة، أَبُّودِيّ بفتح الهمزة وتشديد الباء المضمومة وبعد الواو دال مهملة منسوب الي أَبُّود بطن من الصدف منهم احمد بن يونس بن سويد الصدفي الابّودي من اهل مصر له ذكر في الاخبار قال ابن يونس ولم يقع الي له رواية، الأَبْذَوِيّ الخ

u. s. w. in gleicher Weise die übrigen Artikel, immer mit Rücksicht auf die Traditionsüberlieferung.

Zuletzt f. 62ᵇ: اليناعيّ ينسب الي يناع من دومان بطن من همدان منهم سعيد بن وهب اليناعي

اليحمدي، والينابعيون من همدان، وهذا باب واسع لمن تتبعه ورام الاطلاع على غوامضه . . . اقتصرت على القدر الذي امليته ليكون مهيجا عزم المبتدي فى ادراك شاو المنتهي والله المعين وبه استعين والحمد لله وحده وصلى الله . . . وسلم،

In dem auf f. 63^{a} angefügten biographischen Artikel heisst der Verfasser: الحافظ ابو بكر محمد بن موسى بن عثمان بن حازم الحازمي

Als Schriften von ihm aufgeführt, ausser der vorliegenden: كتاب ناسخ الحديث ومنسوخه مجلد، املاء طرق الاحاديث التى فى كتاب المهذب فى الفقه، كتاب فى اسماء المواضع والبلدان على حروف المعجم، mit dem Zusatz: und noch andere.

Schrift: gross, dick, gewandt und etwas flüchtig, fast vocallos, etwas gelb. — Abschrift von ابو الفتح نصر الله ابن عيين الدولة عبد الله بن عيسى الحنفى الدمشقى im J. 629 Ša'bān (1232).

Der Abschreiber hat dies Werk gelesen im J. $^{637}/_{1239}$ bei dem Sammler (u. Herausgeber) desselben, جمال الاسلام تاج الدين ابو محمد عبد الله بن محمد بن علي und bei dem Verfasser hat es gelesen مجد الدين ابو المظفر يوسف بن محمد بن عبد الله الشافعي und bei diesem der Abschreiber im J. $^{629}/_{1232}$. Andere, bei denen dieser das Werk gelesen hat und die es beim Verfasser gelesen haben, werden f. 1^{a} angeführt.

Collationirt. — HKh. IV, 8052.

9379. Glas. 89.

1) f. 1—51.

55 Bl. 4to, 16—19 Z. (29 × 19; 20—21½ × 13½cm). Zustand: etwas unsauber. Bl. 21 schmutzig und ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; von späterer Hand f. 1^{a} übergeschrieben:

ك" انساب الملوك حمير وقبائل اليمن للهمدانى صاحب الاكليل

(wo es aber ملوك حمير heissen muss).

Anfang fehlt; die ersten Worte f. 1^{a}: من ذراري سام والقبائل التى انزل الله القران بلغتها قريش وجرهم وحمير وكهلان وهذيل الخ

Dies Stück enthält nicht bloss eine sehr grosse Anzahl von Genealogien der alten arabischen Geschlechter, sondern zugleich auch geschichtliche Notizen, behandelt auch die namhaften Propheten (Iljās, Hūd, Mūsā, Soleimān etc.), besonders auch Moḥammed und dessen erste Nachfolger (f. 18 ff.), und giebt geographische Auskunft über Arabien und Syrien (f. 16 ff.). Es schliesst mit einer langen Ermahnung (وصية) des النفس الزكية † c. $^{431}/_{1039}$, deren Anfang f. 44^{a} الحمد لله العزيز الغفار الواحد القهار und deren Schluss f. 51^{a}: والله سبحانه العالم بالسرائر المطلع على الضمائر يعلم ما نعتقده ونتحرّاه ونعتمد ونتوخاه وهو حسبنا ونعم الوكيل،

Der Verfasser ist 'Alide, der deshalb f. 15^{b} ausführlich das Vorrecht 'Alī's und seiner Familie begründet, auch die früheren zeiditischen Imāme behandelt cf. 27 ff. und 32 ff. Er ist, nach f. 32^{a}, im J. $^{678}/_{1279}$ am Leben, kann also nicht der oben angegebene Elhamdānī sein, welcher im J. $^{334}/_{945}$ starb. Nach 26 und 42^{a} scheint etwas zu fehlen.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Stichwörter sind sehr zahlreich, in rother Schrift. Vocalisirt sind die wenigen vorkommenden Gedichte. — Abschrift c. $^{1100}/_{1688}$.

F. 51^{b} Anfang eines Gedichts, betitelt

شجرة البستان فى صحة الانساب وتمييز من تسبب بسببهم من الاعراب

nämlich 17 Verse (Wāfir). Zuerst:

قفى قبل التفرق يا ظعينا   لنذري الدمع منسفحا هتونا

9380. Mf. 550.

b) 1^{b}—4^{a} (Text: 28 × 15cm).

Ein Stück aus Cod. Nicoll 128, f. 57—60, auf Bernsteins Veranlassung abgeschrieben und über die Arabischen Stämme handelnd. Beginnt: قبائل العربان من مصر الي اقصى المغرب الخ

Der Titel des Werkes ist:

مسالك الابصار فى ممالك الامصار لاحمد بن يحيى بن فضل الله بن المجلى بن دعجان العدوي العمري الدمشقى شهاب الدين ابي العباس

geb. $^{697}/_{1298}$, gest. $^{749}/_{1348}$.

9381. Pm. 407.

66) f. 334ᵃ—344ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 47. — Titelüberschrift u. Verf. fehlen. Nach dem Anfang würde es sein:

مختصر فى علم الانساب

nach dem Inhaltsverzeichniss f. ٣ᵇ:

رسالة فى انساب بنى آدم للجلال

was im Allgemeinen richtig ist, nur dass der Verfasser nicht الجلال (d. i. السيوطي) ist, sondern nach der Unterschrift f. 344ᵇ: السلطان الملك الافضل, d. i.:

عباس بن على المجاهد بن داود المؤيد بن يوسف ابن رسول

Es könnte hier vorliegen das genealogische Werk des 'Abbās ben 'alī ben dāwūd ben jūsuf *ibn rasūl elmelik elafdal* † 778/1376:

بغية ذوي الهمم فى معرفة انساب العرب والعجم

HKh. II 1868 (wo es مختصر مفيد ein nützliches Compendium genannt wird). Er hat es, nach der Unterschrift, vollendet im J. 773 Ġom. II (1371).

Anfang: الحمد لله خالق البرية وبارئها ورازق البرية وكالئها . . . اما بعد فان هذا مختصر فى علم الانسان [الانساب .l] يسهل حفظه على اولي الالباب الخ

Dies Werk trägt gegen Ende einige Male die Ueberschrift فصل ohne weitere Inhaltsbezeichnung, im Uebrigen ist es ohne äussere Eintheilung. Es beginnt mit Adam: اعلم وفقك الله تعالي ان آدم كان خليفة الله تعالي فى ارضه فلما حضرته الوفاة اوصى الي ولده شيث الخ

Schluss: حرم عليهم صيد السمك فى البحر قضاه بتاويل وحكاية ساقها المؤرخون فى كتبهم لا حاجة الي ذكرها لان قصدنا النسب لا السبب، والي هنا انتهي التصنيف بحمد الله اللطيف فله الحمد والمنة،

9382. Spr. 246.

362 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (20 × 16; 14 × 9ᶜᵐ). — Zustand: gut. Bl. 1 eingerissen und ausgebessert. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: rother Lederband mit gelben Streifen und Verzierungen. — Titel u. Verfasser f. 1ᵃ:

ك" نهاية الارب فى معرفة قبايل العرب

لشهاب الدين ابي العباس احمد بن عبد الله بن احمد القلقشندي الشافعي

Titel ebenso in der Vorrede f. 5ᵃ. Verfasser genauer:

احمد بن على بن احمد بن عبد الله بن سليمان بن اسمعيل القلقشندي [والقرقشندي] الغزاري القاهري الشافعى شهاب الدين ابو العباس الشهير بابن ابي غُدّة

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي جعل للعرب جمالا تتهافت عليه ساير الامم وخصّهم من كثرة القبايل بما طلع لهم به فى كل افق نجم . . . وبعد فلما كان العلم بقبايل العرب وانسابهم علي جلالة قدره وعلوّ مكانه ورفعة ذكره قد درست بترك مدارسه معالمه وانقرض بانقراض علمائه الخ

Genealogie der Arabischen Stämme, in alphabetischer Ordnung, von Aḥmed ben 'alī ben aḥmed ben 'abd allāh *elqalqaśandī* (und elqarqaśandī) elfezārī śihāb eddīn abū 'l'abbās *ibn abū godda*, geb. 756/1355, † 821/1418, im Jahre 812/1409 abgefasst. — Das Werk zerfällt in Vorrede, مقصد und Schlusswort.

المقدمة f. 6ᵃ فى ذكر امور يحتاج اليها فى علم الانساب ومعرفة القبايل (in 5 فصل)

1. فصل 6ᵃ فى فضل علم الانساب وفايدته ومسيس الحاجة اليه
2. فصل 10ᵃ فى بيان من يقع عليه اسم العرب وذكر انواعهم وما ينخرط فى سلك ذلك
3. فصل 12ᵃ فى معرفة طبقات الانساب وما يلتحق بذلك (in 6 طبقات, nämlich: شعب, قبيلة, عمارة, بطن, فخذ, الفصيلة)
4. فصل 15ᵃ فى ذكر مساكن العرب القديمة التي منها درجوا الي ساير الاقطار
5. فصل 20ᵇ فى ذكر امور يحتاج اليها الناظر فى علم الانساب (in 10 امر)

المقصد 23ᵇ فى معرفة تفاصيل انساب قبايل العرب (in 2 فصل).

1. فصل 24ᵃ فى ذكر عمود النسب النبوى وما يتفرع عنه من الانساب
2. فصل 30ᵃ فى ذكر تفاصيل القبايل مرتّبة مقفاة على حروف المعجم وما ينهيأ من ذكر مساكنهم الآن — Beginnt mit بنو ابان بطن من بنى امية من قريش الخ

الخاتمة 352ª في ذكر امور تتعلق باحوال العرب (in 5 فصل).

1. فصل 352ª في معرفة ديانات العرب قبل الاسلام
2. فصل 353ᵇ في ذكر امور من المفاخرات الواقعة بين قبايلهم وما ينجر الي ذلك
3. فصل 356ª في ذكر الحروب الواقعة بين العرب في الجاهلية ومبادي الاسلام
4. فصل 359ª في ذكر نيران العرب في الجاهلية
3. فصل 360ᵇ في ذكر اسواق العرب المعروفة فيما قبل الاسلام

Schluss f. 361ᵇ: ثم يقفون بعرفة ويقضون مناسك الحج ثم يرجعون الي اوطانهم قد حصلوا على الغنيمة وابواب السلامة، قلت وكان سبب تاليف هذا الكتاب ... فحظي اعتب والله تعالى يقرنه بالاسعاد ويختمه بالقبول وما توفيقي الا بالله عليه توكلت واليه انيب،

Der 2. Abschnitt des مقصد ist die Hauptsache des Werkes; er umfasst unter dem Buchstaben الف zuerst die "بنو ابا" bis "بنو اب", worunter die mit dem Artikel zusammengesetzten stehen; also nach بنو اكورة kommen بنو البكا, بنو البرك etc.; dann f. 87ᵇ die mit آل zusammengesetzten, von آل ابي الحزم bis آل نيار; dann 101ᵇ die mit اولاد zusammengesetzten, von اولاد ابي الليل an bis اولاد نجيب. Darauf folgen 103ᵇ die Duale und Plurale mit Artikel, von ب an, also zuerst البترات dann الجاحة etc. bis اليعاقبة; dann 140ᵇ mit dem Artikel und Buchstaben "ا" bis "او"; dann 145ᵇ die "بنو د" bis "بنو ء" ohne Artikel, in sich alphabetisch.

Schrift: gross, gut, deutlich, gleichmässig, incorrect; öfters verbessert. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1850.

In der Mitte folgen die Blätter so: 252. 254. 253. 255 ff. HKh. VI 14070 (und 14062).

Der Verfasser schrieb auch ein Werk:

قلايد الجمان في التعريف بقبايل عرب الزمان

Es ist vorhanden in Spr. 247; dort nennt er S. 3 oben und 29 das Werk

نهاية الادب (sic) في معرفة قبايل العرب

sein Werk; es ist also nicht von seinem Vater verfasst, wie HKh. VI 14070 und IV 9556 angiebt.

9383. Pet. 262.

1) f. 1—116.

126 Bl. 4to, 21 Z. (22 × 15⅓; 18 × 12^cm). — Zustand: fleckig, unsauber, vielfach am Rande ausgebessert, bisweilen auch der Text selbst beschädigt und mit gelblichem Papier ausgebessert, ohne Textergänzung: so besonders Bl. 1. 113. 116. — Papier: gelblich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: rother Corduanband.

Dasselbe Werk. Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das hier Vorhandene beginnt mit dem (zuerst etwas beschädigten) Vorwort. Das übrige ist vollständig, nur dass gegen das Ende hin einige Blätter an unrichtiger Stelle stehen; sie folgen so: 1—99. 105. 106. 100—104. 107—116. Am Ende des Werkes spricht der Verfasser über den Anlass zur Abfassung desselben. Dies Blatt ist sehr defect. Schluss wie bei Spr. 246.

Schrift: klein, geübt, fast zierlich, gleichmässig, deutlich, die einzelnen Abschnitte und Unterabschnitte roth, ohne Vocale. — Abschrift um 950/1543.

Zu den von dem Verfasser benutzten Werken gehören unter anderen, ausser dem Wörterbuch des Elǵauharī und Chroniken, wie der des Abū'lfidā: الاحكام السلطانية للماوردي († 450/1591) تحرير التنبيه للنووي († 676/1277) شرح التسهيل لاثير الدين ابي حيان الاندلسي († 745/1344). مسالك الابصار لاحمد بن يحيى ابن فضل الله († 749/1348)

Er selbst ist (f. 163ᵇ) Verfasser von الغيوث الهوامع في شرح جامع المختصرات ومختصر الجوامع und von البرق اللامع في حل جامع المختصرات ومختصر الجوامع

Ferner f. 38ᵇ von: صبح الاعشى في كتابة الانشاء

Bl. 117—120 sind leer gelassen.

9384. Spr. 247.

181 Seiten 8vo, 17 Z. (21 × 12¾; 13½ × 7^cm). — Zustand: nicht recht fest im Deckel; wurmstichig, unsauber, besonders am Rande. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser S. 1 oben, von moderner schlechter Hand, und S. 2 (roth übergeschrieben):

كتاب قلايد الجمان في التعريف بقبايل عرب الزمان
للشيخ جلال الدين السيوطي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 5 u. Unterschrift S. 181. Die Angabe des Verfassers ist falsch; es ist vielmehr — wie auch die Erwähnung seines Werkes نهاية الارب الخ S. 3 u. 29 beweist —:

احمد بن على بن احمد القلقشندي

Anfang S. 2: الحمد لله الذي جعل للعرب بالنسب المحمدي منتما تنعقد على فضله الخناصر وايّد عزمهم باعزّ مليك واعزّ جانبهم باعزّ ناصر . . . وبعد فلما كان العلم بقبايل العرب من لازم كتابة الانشاء الذي اهمل جانبه وسكن لقلّة معانيه الخ

Genealogisches Werk desselben Verfassers, aber später verfasst (nach S. 181 unten im J. 819 Raǵab [1416]) und auch kürzer als das soeben besprochene. Die Verschiedenheit beider Werke macht sich besonders vom 2. فصل des مقصد an bemerklich.

المقدمة S. 6.

1. فصل S. 6, 2. 10, 3. 12, 4. 14, 5. 16.

المقصد S. 20.

1. فصل S. 20.

2. فصل S. 29 فى ذكر عرب الزمان وتفاصيل انفاسهم واصولهم التى عنها تفرعوا وبيان ديارهم التى عنها نزحوا ومنازلهم التى فيها قنطلوا الخ

Die Geschichtschreiber, sagt der Verfasser, theilen die Araber in بائدة untergegangene Stämme und in غير بائدة noch vorhandene; ihn beschäftigen hier bloss die letzteren. Sie zerfallen in 3 قسم:

1. قسم S. 29 العاربة وهم بنو قحطان بن عابر الخ

1. قبيلة 32 حِمْيَر

33 قُضَاعة

1. عمارة 35 منهم جُهَيْنَة

2. عمارة 37 من الموجودين الآن من قضاعة بَلِيّ

3. عمارة 38 من الموجودين من بقايا قضاعة كَلْب

39 بنو كِنَانة

4. عمارة 40 من الموجودين من بقايا قضاعة بَهْرَاء

5. عمارة 41 من الموجودين من بقايا قضاعة تَنُوخ

6. عمارة 42 من الموجودين من بقايا قضاعة نَهْد

7. عمارة 42 من الموجودين من بقايا قضاعة مَهْرة

8. عمارة 43 من الموجودين من بقايا قضاعة جَرْم

2. قبيلة 44 (in 8 عمارة) من بنى سبا كَهْلان

1. عمارة (جُذَام) in 21 بطن

4. عمارة (طىّ) in 6 بطن, das 1. بطن in 3 فخذ

u. s. w.

3. قبيلة 89 من سبا أَشْعَر

4. قبيلة 90 من سبا عَمْرو

5. قبيلة 90 من سبا عاملة

2. قسم S. 91 من العرب الموجودين الآن العرب المستعربة وهم بنو اسمعيل

1. قبيلة 94 (in 2 بطن) نَزَار (sic)

2. قبيلة 109 رَبِيعَة

3. قبيلة 111 خِنْدَف

4. قبيلة 112 كِنَانَة

5. قبيلة 117 (in 10 بطن) قُرَيْش

3. قسم S. 141 من العرب المختلف فى عروبيتهم وهم البربر (in 2 اصل).

Die zuletzt behandelten S. 152: بنو عبد الواد

الخاتمة S. 152 فى ذكر نسب المقرّ الاشرف الناصري المؤلّف له هذا الكتاب وتراجم سلفه الصالح وذكر نبذة من اوصافه ومناقبه وطرف من سيرته الغرّاء،

Derjenige, dessen Leben und Lobe dieses Schlusswort gewidmet ist — ebenso wie das ganze Buch — ist:

ناصر الدين ابو المعالي محمد بن كمال الدين محمد بن فخر الدين عثمان بن كمال الدين محمد بن عبد الرحيم . . . ابن البارزي الحموي الشافعي الجُهَني

geb. 769/1367, † 823/1430. Zum Schluss des Artikels 2 Lobqaçîden auf ihn von تقي الدين ابن حجة, deren 1. in 53 Versen (Kāmil) anfängt S. 177:

خلّ التعلّل فى حمي تبرين فهوي حماة هو الذي يبريني

Von der 2. S. 181 sind hier nur 9 Verse (Basîṭ) mitgetheilt: رفعت للمجد مذ ولّيت بنيانا وشدت للفضل بعد الوهن اركانا

Schluss S. 181 unten: تقبّل الارض فهي انه قد دخل بيتنا يامن باذن الله داخله واوي الي حرم بجار مستجيره ويعزّ بالوصول اليه واصله ولاذ بمستقرّ ما استجاشه مستجيش على قرنه الا تركه بالعراء تبكي عليه خلائله، وهذا آخر ما وقفنا عليه من كتاب قلايد الخ

HKh. IV 9556 legt das Werk seinem Vater bei, mit Unrecht: s. No. 9382.

Schrift: in rothen und blauen Linien eingerahmt, ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Die Stichworte roth. — Abschrift im J. 1095 Ḍū'lqa'da (1684).

Beim Arab. Paginiren sind übersprungen: S. 60. 126. 144. 145.

9385. Pm. 201.

1) f. 1—19.

64 Bl. 8vo, 19—23 Z. (21 × 15; 16 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titelüberschrift und Verfasser (fast verblasst) f. 1a:

فصل من كتاب قلايد الجمان للسيوطي

Anfang so wie bei Spr. 247 angegeben ist. Es ist ein Auszug aus demselben Werke, dem Essojūṭī † 911/1505 beigelegt.

Die Einleitung (hier aber nicht مقدمة betitelt) geht bis f. 3b; dann folgt ein Abschnitt (فصل) f. 3b: في ذكر عمود النسب النبوي وما يتفرع عنه من الانساب entsprechend — aber im Auszuge — dem Grundwerke Seite 20—90 (1. فصل des المقصد und 1. قسم des 2. فصل desselben).

Darauf f. 11a 2. قسم mit derselben Ueberschrift wie das 2. قسم im Grundwerk S. 91.

F. 18b 3. قسم mit der Ueberschrift wie daselbst S. 141. Dies ist nicht ganz zu Ende gebracht; das zuletzt davon Vorhandene ist: ولم يزل ينتقل في اعقابهم وربما غلبهم عليها بنو مرين ملوك فاس الي ان صارت الآن بيد السعيد بن ابي حمود'

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

F. 20 ein Stück aus الشقايق النعمانية, einige Berühmtheiten des 9. Jhrhdts aufzählend: von derselben Hand geschrieben.

9386. Glas. 22.

2) f. 84—141a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 84a:

ك" طرفة الاصحاب في معرفة الانساب لابي حفص عمر بن يوسف بن عمر بن علي بن رسول الغساني

Anfang f. 84b: اما بعد حمد الله على تواتر نعمائه . . . اما بعد فان هذا مختصر في علم الانساب يسهل حفظه على اولي الالباب الخ

Genealogisches, zusammengestellt von 'Omar ben jūsuf ben 'omar ben 'alī *ben rasūl* elgassānī um 720/1320 (vgl. No. 6426), von Adam an; nach anderen Propheten f. 85b ff. هود und dessen Sohn قحطان und die von diesem herkommenden Stämme. F. 89a—90b نسب عدنان. Dann folgen f. 91 ff. die Qaḥṭāniden mit specielleren Angaben in Betreff der einzelnen Familien; so die قبائل همدان f. 95b; 100a ff. نسب حمير وفيهم الملوك والاقيال والاذواء; 105b نسب قضاعة وهي من حمير; 106a نسب عدنان. Dann f. 110a ff. نسب رسول الله, seiner Familie, der 10 المبشرون; 114a die Omajjaden (nach den Angaben in بلغة الظرفاء في تاريخ الخلفاء); 115b die 'Abbāsiden bis 567/1171 und dann (nicht nach diesem Werke) bis 656/1258, dem Ende des Ḥalīfates. F. 118b بنو الرسول und zwar zuerst شمس الدين علي بن رسول بن نوحى بن ابي الفتح; ذكر الاشراف باليمن والحجاز 120a—128; الجفني الغساني; 129a نسب الامراء باليمن u. a. hervorragende Familien; 136a ذكر المشايخ. Zuletzt ذكر الحجالم.

Schluss f. 141a: لم يبق منهم ذكر لعدم الرئيس فيهم وهولاء يرجعون الجميع الي ايوب الذي في دينه' فهذا ما اتصل اليه البحث والله اعلم الخ

Ein Anhang f. 141b—166 über

نسب اهل حصن اشيح وظفار ووادي سهام

nach einem alten Werk aus dem J. 104/722.

157b ذكر اسماء محل اولئك القوم المتقدم ذكرهم ومنازلهم

160b نسب بني سويد

162a ذكر قبور فضلاء من المسلمين وملوك

Nicht ganz zu Ende. — Der Grossvater des Verfassers dieses Anhanges lebt (nach f. 164a) um 1030/1621; er selbst also wol um 1100/1688. Er ist nach f. 167b: شرف الدين الحسن بن يحيى حابس بن محمد بن عبد الله الدواري und lebt im J. 1074/1663.

Ein anderer Anhang f. 167b—170a, im J. 978/1570 verfasst: نسب اهل صعدة.

Endlich f. 170b—178 ein Abschnitt (aus dem Werk ك" الانباء) في ذكر اصول قبائل اختلف فيها النسابون. Darin zuletzt f. 177b: الخلاف في لخم وجذام

Schluss f. 178ª: قال ابو عمر اكثر الاختلاف المذكور في كتابنا هذا وفي غيره عن اهل النسب تولد من اختلافهم في نسبة جميع العرب الي اسمعيل بن ابراهيم عم

9387. Glas. 238.

1) f. 1—7ª.

70 Bl. 4to. — Zustand: etwas unsauber; nicht fest im Einband. — Papier: bräunlich, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband.

Genealogische Tabelle über die ismâ'îlitischen Stämme von dem Propheten Moḥammed an bis auf Adam zurück.

Die Schrift ist jemenisch, ziemlich gross, aber eng und gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte, die Stichwörter meistens roth. — Geschrieben um 900/1494.

9388. Mo. 390.

4 Bl. 4to, c. 25—28 Z. (22 × 16; 16½ × 11½cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt.

Die 4 Schlussblätter eines genealogischen Werkes über Familien von Qaḥṭân, mit Commentar. Die Blattfolge ist 2. 3. 1. 4.

Die Reihe beginnt hier f. 2ª mit علی بن صالح بن سلیمان بن احمد الخ aus dem Hause الاكوع, und geht zurück bis auf Adam.

Der Verfasser des Commentars lebt nach 1093/1682 (f. 2ª, 4).

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die genealogischen Reihen in sehr grosser Schrift. — Abschrift c. 1120/1708.

9389. We. 1860.

17) f. 117—144.

4to (23 × 16cm). Schlecht erhalten, voll von grossen Flecken. Bl. 133 oben beschädigt.

Genealogische Tabellen. Die einzelnen Namen in kleinen oder grösseren Kreisen; die Descendenten durch gerade Striche damit verbunden. Zu den Kreisen sind häufig geschichtliche Bemerkungen in Türkischer Sprache gemacht; sie betreffen oft die Erbauung von Schulen, Moscheen etc.

Der Anfang fehlt, aber nicht viel. Auf f. 117ᵇ Mitte ist verzeichnet der Prophet نوح und seine Nachkommen. Die Tabellen gehen bis auf den Türkischen Sulṭân محمود خان بن مصطفى خان herunter, der im J. 1143/1730 zur Regierung kam.

Zu den Türkischen Sulṭânen der ersten Zeit, von ارطغرول an bis auf سليمان خان († 975/1567) sind oben auf den Seiten längere Bemerkungen gemacht; nachher in geringerem Umfange.

Nach f. 124. 125. 131 fehlt etwas.

9390. We. 317.

32 Bl. 4to (29¼ × 20½cm). — Zustand: nicht recht fest im Deckel, zum Theil lose Lagen; unsauber und wasserfleckig, besonders auch am Ende. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt.

Genealogisches Werk, von Adam an bis auf den Sulṭân محمود خان بن مصطفى (regiert von 1143/1730 an).

Die einzelnen Stammhalter sind in grösseren oder kleineren Kreisen, welche durch Striche mit einander verbunden sind; diese Reihen laufen von einer Seite auf die andere hinüber, theilen sich unter Umständen und laufen dann ebenso weiter fort. Neben vielen Kreisen finden sich theils kürzere theils längere geschichtliche Angaben, auch bisweilen Anführung von Jahreszahlen.

Das Werk dient zur genealogischen Darstellung der hauptsächlichsten Dynastien.

Der Verfasser wird um 1160/1747 gelebt haben.

Nach f. 14 ist eine Lücke.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos.

9391. We. 318.

51 Bl. 4to (23½ × 17cm). — Zustand: etwas lose im Deckel, nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel fehlt.

Genealogische Tabellen; jeder Stammhalter in einem rothen oder farbigen Kreise; die Hauptlinie in der Mitte, die Seitenlinien zu beiden Seiten derselben, beide grade über die Seiten fortlaufend. Die Hauptlinie beginnt auf f. 1ᵇ mit Adam, 2ª شيث, 2ᵇ انوش, dann قينان خليفة انوش u. s. w. F. 19ᵇ محمد (in Kreisen um ihn seine Frauen und seine Kinder).

Besonders berücksichtigt sind die Türkischen Dynastien. Der Verfasser hat diese Tabellen verfasst um das J. 1170/1756; der von ihm angeführte letzte Sulṭān ist السلطان عثمان خان ثالث, dessen Regierungsantritt im J. 1168/1755 er angemerkt hat. Von einem späteren Besitzer sind die Sulṭāne fortgeführt bis auf السلطان سليم بن مصطفى († 1222/1807). Neben den Kreisen stehen bisweilen einige (kürzere) Notizen.

F. 48ᵃ Verzeichniss der Aegyptischen Pāšās بيان الباشاوات الذين تولوا مصر, von 926/1517 an, zuerst خير بيك باشا. Die Jahreszahlen stehen unter jedem derselben, fehlen jedoch von 1133/1720 an.

F. 49ᵃ—51ᵃ بيان الاولياء العظام والمشايخ الكرام Verzeichniss der hervorragenden Gottesgelehrten. Jeder derselben hat einen farbigen Kreis, auf jeder Seite 4 × 5. Die ersten derselben sind: حضرت امام مالك ,حضرت امام اعظم نعمان كوفي, حضرت امام محمد شافعي ,حضرت امام ابي يوسف u. s. w. Auf f. 50ᵃ nimmt der Kreis des حضرت شيخ سلطان عبد القادر كيلانى den Platz von 4 sonstigen Kreisen ein. Auf f. 51ᵃ sind die beiden letzten Kreise unausgefüllt geblieben. Der zuletzt ausgefüllte enthält den Namen حضرت شيخ ملا محمد صرون † 1071/1660. Neben fast jedem Kreise steht das Todesjahr angegeben.

Schrift: Türkische Hand, gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Wol Autograph ca. vom J. 1170/1756.

9392. Mf. 530.

8 Bl. Folio, c. 24 Z. (32¾ × 21; 21 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, stark, glatt: mit Goldschnitt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt.

Anfang f. 1ᵃ: الحمد لله الذي خلق الانسان من سلالة من طين ثم جعله نطفة في قرار مكين . . . اما بعد فقد طلب مني بعض الخلان ان ابين له نسب الامراء الكرام ذوى المجد والاحترام بنى شهاب المولبين الآن الحكم في جبل الشوف وتوابعه فاجبته لذلك وكشفت كتب الاخبار الخ

Genealogie der Benū šihāb, der Gouverneure im Bergdistrict von الشوف und Zubehör. Der Herausgeber hat sie gefunden in Documenten von der Hand des الشيخ على بن ابي البقا هبة الله in صيدا. Sie beginnt mit den Worten: نحن بنى شهاب ننتسب الي شهاب بن عبد الله بن الحارث بن زهرة الفارسي من رهط آمنة ام النبي صلعم وجدنا بالآباء الحارث بن هشام الخزرجي الفارسي رة الخ und geht bis auf das Jahr 1230/1815. Sie ist als Document ausgefertigt von احمد البرزي, Muftı in صيدا, und von 2 Zeugen unterschrieben.

Schrift: ziemlich gross, gut, vocallos. Text in schwarzen Linien. — Abschrift im Jahre 1230/1815.

9393. Pet. 68.

183 Bl. 8ᵛᵒ (21½ × 15½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber, auch fleckig, besonders im Anfang und am Ende; die letzten Blätter unten beschädigt. — Papier: gelblich, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband fehlt.

Anfang f. 3ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا . . . وبعد فهذه الشجرة المباركة التى اصله آدم عم وفرعها الانبياء والمرسلين وباقى الخلايق اجمعين الخ

Genealogische Tafeln (die einzelnen Namen in Kreisen), von Adam an bis auf Moḥammed, dann dessen Nachkommen, die 'Alıden die 'Omariden, die Çiddıqiten, die Omajjaden, die Imāme Abū ḥanıfa und Eššāfi'ı, die Imāme in Eljemen, die Šerıfe in Mekka (f. 101ᵃ ff.), die Šahs in Persien (f. 120ᵇ ff.) etc. Hiefür hat der Verf. benutzt: كتاب النبيين ,بحر الانساب, انساب سادات اليمن und في انساب القرشيين u. A. Hinzugefügt hat er die Genealogie der 'Oṫmānischen Sulṭāne 157ᵇ ff., ihrer Hauptwezıre 143ᵃ, Šeiḫs elislām 146ᵃ, angesehener Qāḍıs 161ᵇ ff. und Gelehrten, nebst Angabe ihrer Todesjahre, u. A. Unter andern kommen vor:

F. 49ᵃ ff. Verwandtschaftslinie von Beherrschern von الموصل und البصرة mit احمد الرفاعي und weiter hinauf mit dem Imām موسى الكاظم.

53ᵃ Nachkommen des زين العابدين على بن الحسين.

53ᵇ ff. Frauen der Ḫalıfen 'Omar, 'Oṫmān, 'Alı. 55ᵃ Töchter 'Alı's.

55ᵇ Verwandtschaft des Prophetengenossen سعيد بن زيد, 56ᵃ die des Prophetengenossen طلحة الخير etc.

100ᵃ Stammtafel der Omajjaden.
122ᵇ ff. die Verwandtschaften der Ejjūbiden; 125ᵃ die der Türkischen Herrscher in Aegypten; 127ᵃ die der Tscherkessischen Fürsten daselbst.
128ᵃ Familie des سبكتكين; 128ᵇ die der Sāmāniden; 129ᵇ die der Selǵūqen.
131ᵇ die der Būjiden; 132ᵇ die der Ḣamdāniden.
133 ff. Einzelne Herrscherfamilien in Ḣaleb und Elmauçil.
134ᵃ ff. Familie des عماد الدين زنكي بن اقسنقر und andere kleine Dynastien.
147ᵇ Wezīre von Bagdād, vom J. $^{1049}/_{1639}$ an bis $^{1192}/_{1778}$.
148ᵇ Wezīre von Elmauçil, vom J. $^{1000}/_{1591}$ bis $^{1204}/_{1789}$ (mit Nachträgen von anderer Hand bis zum J. $^{1261}/_{1845}$).
152ᵃ ff. verschiedene Wezīre.
156ᵃ Haus des بهرام باشا † $^{1182}/_{1768}$.
182ᵃ zählt einige Dichter auf aus dem 3. und 4. Jahrhundert der Hiǵra.
182ᵇ enthält kurze astrologische Angaben über den Charakter desjenigen, der im Anfang oder in der Mitte oder am Ende eines der Jahre geboren wird, die, in einem zwölfjährigen Cyclus, regiert werden vom Vogel oder Hund oder Schwein etc. (Vom Vogel regiert wird das Jahr $^{1222}/_{1807}$, vom Hund $^{1223}/_{1808}$ ff.) Desgleichen werden f. 183ᵃ u. ᵇ die Eigenschaften dieser Jahre angegeben.

Das Werk ist sehr inhaltreich und auch zuverlässig. Verfasst ist es um $^{1235}/_{1820}$.

Schrift: gross, rundlich, deutlich, vocallos.

F. 1ᵃ — 3ᵃ enthalten Gedichtstücke von Dichtern aus der Zeit Moḣammeds, darunter f. 2ᵇ سعد بن ابي وقاص und 3ᵃ ابو ذويب خويلد بن خالد الهذلي

9394. Mf. 177.

Enthält auf gelblichem, ziemlich dünnem Papier, dessen einzelne Bogen an einander geklebt sind, in einer Länge von etwas über $6^1/_2$ Meter und in einer Höhe von $43^1/_2$ cm, genealogische Tabellen in ziemlicher Ausdehnung und Genauigkeit, die Jemenischen und Ismā'īlitischen Stämme umfassend. Sie sind aus verschiedenen Handschriften des Escurial zusammengestellt und gehören zu dem Werke

Polygrafia Arabiga des Dⁿ Faustino Juan Nepomuceno vulgo Muscat (a. 1809 ff. in Madrid).

Sie sind meistens in lateinischer Schrift, Einiges auch in Arabischer. — (Pappband.)

9395.

1) Pet. 703, 7, f. 53ᵃ.

8vo (Text: $7^1/_2 \times 12$ cm).

Verzeichniss der Arabischen Stämme, die zugleich eigene Dialekte haben; es beginnt: كنانة، هذيل، حمير، جرهم الخ

2) Pet. 683, 3, f. 10ᵇ.

Ein kleines, deutlich, aber steif und uncorrect geschriebenes Stück, die Genealogie des Ḣalīfen 'Oṫmān ben 'affān enthaltend.

Die Schrift ist aus dem J. $^{1178}/_{1764}$.

3) Pet. 683, 17, f. 262—263ᵃ.

Enthält 1) die Genealogie von Abū bekr, 'Omar, 'Alī. 2) f. 263ᵃ Notiz über قبر النذور, Begräbnissstätte des 'Obeid allāh ben moḣammed ben 'omar ben 'alī ben elḣosein ben 'alī ben abū ṭālib (cf. Merāçid II, s. v. قبر).

Von derselben Hand.

4) Glas. 6, f. 26ᵇ.

Genealogie des المنصور بالله القاسم † $^{1029}/_{1620}$.

9396.

1) We. 193, 5, f. 8ᵇ—10ᵇ.

Format etc. wie bei 1.

Abhandlung des Essojūṭī † $^{911}/_{1505}$, betitelt (f. 8ᵇ, 5): الدراري في ابناء السراري

Er führt dabei Aussprüche Moḣammeds u. A. an, und giebt dann eine Liste der Mädchen, die Mütter von Ḣalīfen geworden sind.

Anfang: الحمد لله الملك الاعظم؛ مظهر الموجودات من العدم؛ . . . وبعد فهذا جزء لطيف انتخبته من العلم وسمّيته الخ؛

Schluss: امهما جارية مولّدة اسمها [امّ] اسحاق ذكره ابن النجار في تاريخ بغداد؛ هذا ما انتهي من كتاب الدراري في اخبار السراري؛

HKh. III, 4844. 5806.

2) Pm. 407, 67, f. 345ª—347ᵇ.

Format etc. u. Schrift wie bei 47.

Dasselbe Werkchen. Titel u. Verfasser ebenso. Die auf den Schluss noch folgenden anderthalb Zeilen gehören nicht zu dem Werke.

Gleichen Inhalts das Werk
[تاريخ] نساء الخلفاء من الاحرار والاماء
von علي بن انجب البغدادي تاج الدين † 674/1275.

9397.

Von genealogischen Werken sind noch zu erwähnen:

1) الجمهرة في النسب von هشام بن محمد بن السائب الكلبي † 204/819.
2) ك" الانساب von قاسم بن اصبغ بن محمد القرطبي البيّاني † 340/951.
3) جمهرة الانساب von ابو الفرج الاصبهاني † 356/967.
4) ك" الانساب von علي بن احمد بن سعيد الظاهري ابن حزم † 456/1064.
5) Desgl. von محمد بن عبد الله بن السيد البطليوسي † 521/1127.
6) انساب von الرشاطي † 542/1147.
7) Desgl. von الحسن بن علي القاضي المهذّب † 561/1166.
8) Desgl. von عبد الكريم بن محمد المروزي السمعاني † 562/1167.
9) تاج الانساب von محمد بن اسعد الجوّاني الحسيني † 588/1192.
10) بحر الانساب von فخر الدين الرازي † 606/1209.
11) اللباب مختصر الانساب von عز الدين ابن الاثير الجزري † 630/1233.
12) شجرة في الانساب von محمد بن رضوان † 657/1259.
13) الاكتساب في تلخيص كتب الانساب von محمد بن محمد بن عبد الله الخيضري قطب الدين † 894/1489.
14) التعريف بالانساب von احمد بن محمد بن ابراهيم اليمني القُرْتُبي

---

15) ك" الاسماء والقبائل von محمد بن ادريس الشافعي † 204/819.
16) ك" القبائل von معمر بن المثنى ابو عبيدة † 210/825.
17) انساب حمير وملوكها von ابن هشام † 218/833.
18) ك" النسب von القاسم بن سلّام ابو عبيد † 223/838.
19) القاب القبائل von محمد بن حبيب البغدادي ابو جعفر † 245/859.
20) اسماء القبائل von ابن دريد † 321/933.
21) ك" القبائل von محمد بن عبد الواحد غلام ثعلب † 345/956.
22) التعديل والانصاف في اخبار القبائل وانسابها von ابو الفرج الاصبهاني † 356/967.
23) القصد والامم الى انساب العرب والعجم von يوسف بن عبد الله القرطبي ابن عبد البرّ † 463/1071.
24) الجوهر المكنون في القبائل والبطون von محمد بن اسعد الجوّاني ابو علي † 588/1192.
25) المقتضب في النسب von ياقوت الحموي † 626/1229.
26) بغية ذوي الهمم في معرفة انساب العرب والعجم von الملك الافضل عباس بن علي † 778/1376.
27) قبائل العرب von اسمعيل بن ابراهيم البُلْبَيْسى مجد الدين † 802/1399.
28) الخبر في البشر von تقي الدين المقريزي † 845/1441.

---

29) المنصف النفيس في نسب بني ادريس von محمد بن اسعد الجوّاني † 588/1192.
30) العقد الفريد في انساب بني أَسِيد von ابو بكر بن احمد بن دُغَشَيْن [دمسير؟] الزبيدي ابو العتيق † 752/1351.
31) شجرة آل عبّاس von علي بن الحسين بن طريف † 768/1366.
32) ارجوزة في نسب السيد يحيى شرف الدين بن شمس الدين von النمازي um 980/1572.
33) الاحساب العلية في الانساب الاهدلية von ابو بكر ابن ابي القاسم بن احمد الحسيني † 1035/1626.
34) تحفة الدهر في نسب الاشراف من بني بحر الخ von محمد بن الطاهر بن ابي القاسم الحسيني † 1083/1672.

b) der 'Aliden.

9398. We. 320.

78 Bl. Folio, 13 Z. (30½ × 23½; 19½ × 15½cm [24 × 19½cm]). Von f. 13b an mehr Zeilen, ungleich. — Zustand: wasserfleckig, unsauber, schadhaft, besonders Bl. 1. 18. 20. 37A. 55. 73. 78. Ziemlich lose im Deckel. Der Rand ringsum ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a (von späterer Hand):

كتاب نزهة ذوي العقول في نسب آل الرسول لحيدره

Darunter steht in kleiner Schrift:

[تصنيف] المولي المعظم ... عماد الدنيا والدين ابي الحسن بن المولي السعيد محيى الدين محمد بن المحيّا العباسي

Der Titel so auch f. 1b im Vorwort.

Anfang fehlt. Bl. 2 beginnt in dem Vorworte, in welchem der Verfasser sein Vorhaben und die Eintheilung des Werkes bespricht.

Die Absicht des 'Alī ben moḣammed *ben elmoḣajjā* el'abbāsī 'imād eddīn abū'l-ḣasan, nach f. 13b im J. 720 Śawwāl (1320) geboren, ist, ein Werk zu verfassen über die Herkunft des Propheten und seiner Verwandten bis auf Adam zurück und über deren Geschichte; alsdann auch etwas über die Genealogie der bekanntesten Propheten und der früheren Könige und über deren Geschichte beizubringen, absichtlich sie jedoch nicht bis auf seine Zeit fortzuführen (oder doch nur ausnahmsweise).

Die Eintheilung ist in 3 مقدمة.

1. مقدمة f. 2b (in 3 فصل).
   1. فصل 2b في ابتداء الخلق واول المخلوقات، قال عمران بن حصين الخ
   2. فصل 11a في مساحة المعمورة وصفة دايرتها، اعلم ان ارباب علم النجوم
   3. فصل 12b في مساحة الاقاليم السبعة
2. مقدمة 13a في الانساب، لما رايت نجم سعد السادة العلويّين ازهر الخ
3. مقدمة 75a (im Text steht aus Versehen 2.).
   1. فصل 75a في شرح احوال الشهور الاثنى عشر الرومية وما يزرع فيها وما لا يزرع وما يجب ان يستعمل وما يجب ان يترك فيها من رداء البدن واصلاحه
   2. فصل 77b في النوادر والاتفاقات العجيبة

الخاتمة 78a في بعض فضايل آل محمد وبني هاشم عمّ، قال الله تعالي قل لا اسالكم عليه اجرا الا المودة في القربي الخ

Die 2. مقدمة ist die Hauptsache. Vorangestellt ist die Genealogie des الامام بن الامام الحجة الخلف الصالح الذي بظهوره يقمع الضلال d. i. محمد المهدي بن الحسن بن علي بن محمد الخ Die einzelnen Glieder der Stammbäume in Kreisen eingeschlossen, zum Theil durch kürzere oder längere Beischriften erläutert. Die einzelnen Geschlechtsreihen laufen durch Linien grade über die Seiten hin. Die Benutzung des Werkes ist schwierig.

Schluss fehlt. Das Vorhandene schliesst f. 78b: ثم ياتى شيعتهم فيلزموا اذيالهم ثم ياتى يجيى شيعتهم فيلزموا اذيالهم فانظري اين ... ويكونوا الاخبار في ذلك كثيرة لا يمكن حصرها، وقال ابو ذرّ رة

Schrift: theils klein, theils gross, gewandt und gefällig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter gross, theils roth, theils in Gold. Text eingerahmt in rothen Linien. — Abschrift c. 900/1494.

Aus einer Bemerkung auf f. 13b ergiebt sich, dass die Mutter des Verfassers heisst: خديجة بنت الامير محمد بن ابي الفتوح حبيب بن امير المومنين ابي نصر محمد الظاهر بامر الله العباسي

Nicht bei HKh.

9399. Pet. 69.

271 Bl. 8vo, 13 Z. (20 × 15½; 12 × 8½cm). — Zustand: ziemlich gut; vorn etwas beschädigt und ausgebessert, und auch am Rande im Anfang etwas wasserfleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: rother Corduanband. — Titel f. 1a:

كتاب ابراز الحِكم من حديث رُفِعَ القَلَم،

Verf. f. 1a: تقيّ الدين السبكي

Anfang f. 1b: بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلّم دائما، اخبرنا

الحافظ الامام ابو محمد عبد المومن بن خلف بن ابي الحسن بن شرف بن الخضر بن موسي الدمياطي رحمه سماعا عليه قال الخ

Ausser dem 1. Blatte, das von anderer Hand als das übrige Werk geschrieben ist, gehört zu dem oben bezeichneten, den Ausspruch Moḥammeds رفع القلم عن ثلاثة erklärenden, Werke des Essubkī † 756/1355 nichts [cf. übrigens HKh. I, 19].

Das vorliegende Werk handelt vielmehr über die Nachkommen 'Alī's und der 'Aliden. Titel u. Verf. fehlt: s. unten. Das Werk ist in 3 اصل getheilt, von denen das 3. in 5 فصل zerfällt.

Der Anfang fehlt, wenigstens 8 Bl. Das Vorhandene beginnt mit قصي und handelt dann von den Arabischen Stämmen. Die Vorrede schliesst f. 5ᵇ so: ... بن مهلائيل بن قينان بن انوش بن شيث بن آدم عم فهذا ما اردنا ذكره في هذه المقدمة،

Dann kommt, ohne besondere Ueberschrift, das eigentliche Werk, mit Abū ṭālib beginnend (und dessen Nachkommen): وقد كان ابو طالب اولد اربعة بنين طالبا وعقيلا وجعفرا وعليا وكان كل منهم اكبر من الآخر بعشر سنين،

Seine 3 Söhne 'Aqīl, Ǵa'far, 'Alī werden in 3 Abschnitten (اصل) behandelt:

1. اصل f. 6ᵃ في عقب عقيل بن ابي طالب
2. اصل 8ᵇ في عقب جعفر بن ابي طالب
3. اصل 28ᵃ في عقب علي بن ابي طالب
   1. فصل 31ᵇ في ذكر عقب سبط الشهيد الحسن بن علي
      1. مقصد 34ᵇ في عقب زيد بن الحسن
      2. مقصد 59ᵃ في عقب الحسن المثنى بن الحسن
         1. معلم 61ᵇ في عقب عبد الله المحض بن الحسن المثنى
         2. معلم 113ᵇ في عقب ابراهيم الغمر بن الحسن المثني
         3. معلم 130ᵃ في عقب الحسن المثلث بن الحسن المثنى
         4. معلم 131ᵃ في عقب جعفر بن الحسن المثنى
         5. معلم 135ᵃ في عقب داود بن الحسن المثنى
   2. فصل 137ᵃ في ذكر عقب الحسين الشهيد بن علي ابن ابي طالب
      1. مقصد 139ᵇ في عقب محمد الباقر بن علي زين العابدين بن الحسين
      2. مقصد 181ᵇ في عقب عبد الله الباهر بن زين العابدين بن الحسين
      3. مقصد 184ᵇ في عقب زيد الشهيد بن زين العابدين بن الحسين
      4. مقصد 219ᵇ في عقب عمر الاشرف بن زين العابدين بن الحسين
      5. مقصد 223ᵇ في عقب الحسين الاصغر بن زين العابدين بن الحسين
      6. مقصد 245ᵇ في عقب علي الاصغر بن زين العابدين بن الحسين
   3. فصل 257ᵃ في ذكر عقب ابي القاسم محمد بن علي بن ابي طالب
   4. فصل 260ᵃ في ذكر عقب العباس بن علي بن ابي طالب
   5. فصل 264ᵇ في ذكر عقب عمر الاطرف بن علي بن ابي طالب

Schluss f. 271ᵃ: قال العمري له ولاخوته محمد وعبد الله وسليمان بقية بمصر والشام، ولكن هذا آخر ما اردنا ايراده في هذا المختصر وقد جمع فوايد لم يجمعها المبسوطات وضوابط تفرقت اثناء المطولات والحمد لله رب العالمين والصلوة الخ

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, deutlich, gefällig, vocallos; aber Bl. 2—17 ganz vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift vom J. 963/1556.

Das vorliegende Werk ist dasselbe mit Cod. Paris. Anc. F. No. 636. Die im Elfaḥri des Ibn eṭṭiqṭaqā von mir aus der Pariser Handschrift mitgetheilte Stelle p. XVIII u. XIX findet sich in dieser Handschrift f. 129ᵃ ᵘ· ᵇ.

Der Titel der Handschrift ist dort nicht angegeben; als Verfasser wird daselbst bezeichnet: „Abdalla filius Abrahami Assili" und gesagt, derselbe sei 792/1390 gestorben.

We. 422, 2, f. 84ᵃ.

Ein Stück aus dem Auszug aus

عمدة الطالب في نسب آل ابي طالب

dessen Verf. جمال الدين علي ابن عقبة † 828/1426 ist, von احمد بن علي بن الحسين ابن ابي عقبة شهاب الدين HKh. IV 8325.

9400. Spr. 1966k.

2 Bl. 8vo, c. 25 Z. (17¾ × 13½; 15 × 11cm). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; nach der Unterschrift f. 2b:

ابراهيم بن محمد بن محمود الدمشقي
الشافعي الشهير بالناجي

Anfang f. 1b: الحمد لله وسلام علي عباده الذين اصطفى، ما تقول السادة العلماء ائمّة الدين رضى الله عنهم اجمعين فى سيدنا وابن عمّ نبينا واحد من يشبهه جعفر ابن ابي طالب الطيّار القرشيّ الهاشميّ رّه هل اعقب وله ذرية ينتسبون اليه الي اليوم مثل غيره من السادة الاشراف بنى هاشم وبنى المطلب ام لا افتونا ماجورين واوضحوا لنا الجواب مثابين،

Ibrāhīm ben moḥammed ennāǵī † 900/1494 (No. 2574) giebt hier ein Fetwā auf die Frage, ob Ǵa'far ben abū ṭālib الطيّار ächte Nachkommen bis auf den heutigen Tag habe? Die Frage wird bejaht.

Schluss f. 2a: قال ومنهم ابن ابي الكرم وهو محمد بن عبد الله بن محمد . . . محب المنصور يعنى الخليفة العباسيّ، فهذا ما تيسّر املاءه ملخصا ممّا حضرنى . . . ان شاء الله الذي منه المبدأ واليه المآب . . . واعاد علينا من بركتهم ورزقنا الاجتماع بهم فى الجنّة،

Er hat dies Fetwā dictirt. Der Herausgeber ist sein Schüler شمس الدين ابن البزة um 920/1514.

Schrift: ziemlich gross, fein, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 1000/1591.

Pm. 35, 3, f. 3b—7b.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Dasselbe Werkchen. Titel und Verf. fehlt. Das Fetwā beginnt hier mit der Vorbemerkung: . . . ورايت فتيي سئل عنها الشيخ ابراهيم . . . الناجي بخط تلميذه الشيخ شمس الدين بن البزة . . . الحمد لله وسلام على عباده الخ

9401. Pm. 407.

21) f. 133a—136a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift und Verfasser:

ك" العجاجة الزرنبية فى السلالة الزينبية
للجلال السيوطي

Anfang: الحمد لله وسلام . . . مسئلة على بن ابي طالب رّه رزق من الاولاد الذكور احد وعشرون ولدا ومن الاناث ثماني عشر على خلاف فى ذلك الخ

Die Nachkommen der Zeinab, Tochter der Fāṭima und des 'Alī ben abū ṭālib, sind zahlreich vorhanden. Essojūṭī † 911/1505 erörtert in 10 وجه ihre verwandtschaftliche Stellung zu Moḥammed nebst den daraus abzuleitenden rechtlichen Folgen, und weist namentlich im 4. وجه nach, dass der Titel الشريف jedem derselben zukomme.

Schluss: لان واقفها نص فى وقفه على ذلك حيث وقف نصفها علي الاشراف ونصفها على الطالبين والله اعلم، هذا آخره والحمد لله وحده،

HKh. IV 8046.

F. 136a untere Hälfte und 136b. 137a sind leer gelassen.

9402. Mf. 1297.

46 Bl. Folio, 38—39 Z. (30 × 22; 21½ × 15cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halblederband. — Titel und Verfasser f. 1a:

ك" روضة الالباب وتحفة الاحباب وبغية الطلاب
ونخبة الاحساب لمعرفة الانساب
لمحمد بن عبد الله بن على بن الحسين بن
عز الدين بن الحسن بن على ابن المؤيد

Der Titel so auch in der Unterschrift f. 14a.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور . . . وبعد فان المهمات الاخروية والواجبات الدينية والدنيوية حبّ العترة المطهرة النبوية الخ

Moḥammed ben 'abd allāh ben 'alī ben elḥosein *ibn elmoejjed* beschreibt in diesem im J. 1030/1626 verfassten Werke zuerst in zusammenhängender Darstellung die Herkunft und die Vorfahren Moḥammeds, f. 1b—14a. Dann folgen genealogische Tafeln:

14b نسب بنى الامام المختار لدين الله القسم بن الامام الناصر احمد بن الامام الهادي يحيى ابن الحسين الخ

20a نسب بنى الامام الداعي الي الله يوسف بن الامام المنصور بالله يحيي بن الناصر بن الهادي الخ

22a نسب بنى حمزة بن ابي هاشم الحسن بن عبد الرحمن الخ
25a نسب أولاد الامام المنصور بالله القسم بن على بن عبد الله بن محمد الخ

u. s. w. die Genealogien der übrigen ('Aliden) Imāme. — F. 35a نسب بنى امية u. s. w.; 39a نسب همدان بن مالك بن زيد
40b نسب مذحج وطى وجلهمة u. s. w.;
41b نسب حمير بن سبا

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter grösser, oder auch farbig. — Abschrift im J. 1125 Ram. (1713) von احمد بن محمد بن حسن الاكوع

F. 43b ein Stück ملحمة; es handelt sich darin um einen Ungenannten, der öfters bezeichnet wird mit صاحب الاربعة الاحرف. Andere solche Stücke f. 44—45a.

F. 45b. 46a eine Qaçide in 100 Versen (Ṭawīl), von احمد بن حسين بن حسن بن المتوكل politisch-polemischen Inhalts. Anfang:
بدات ببسم الله فى القول مبتدى بقول رسول الله طه محمد

Abschrift um 1128/1716.

9403. We. 316.

33 Bl. Folio (31×21cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel fehlt.

Genealogische Tabellen über einige Geschlechtsreihen der 'Aliden, besonders die Linien der Nachkommen des اسحق بن جعفر الصادق und des موسي الكاظم بن جعفر الصادق. Der Verfasser derselben lebt frühstens um 1080/1669.

F. 1a beginnt mit dem السيد صلاح الدين بن هاشم بن علاء الدين بن محمد بن ركن الدين الخ (geboren im J. 1020/1611).

Die Hauptlinien laufen von einer Seite auf die andere durch Striche hinüber und enthalten Angaben der Angehörigen und Verwandten, auch manche andere (meistens geschichtliche) Notizen.

Darunter: f.13b بنو قتادة ابو نمي امير مكة في عصرنا
14b بيت فهيد 17b التعالبة وهم بنو محمد ثعلب بن عبد الله المعروف بابن الكلابية
19b آل مطارف بالحجاز والحلة 20a عبد القادر الكيلاني
25a بيت الهادي ملوك صعدة
25b بيت رمضان بالحلة ناقلة واسط يعرفون ببني الطقطقي

Hier findet sich Aufschluss über die Herkunft und den Namen des Verfassers des von mir herausgegebenen Werkes الفخري in folgender Weise:
علي بن محمد بن علي بن علي بن الحسن بن رمضان بن علي بن عبد الله بن حمزة بن المفرج بن موسي بن علي بن القسم بن محمد بن القاسم بن ابراهيم طباطبا الخ

Zu dem ersten علي ist bemerkt: الصغير امه الجمية خراسانية

Dann zu محمد: جلال الدين ابو جعفر امه من القام تولي النقابة بالحلة والمشاهد بعد ابيه

Zu علي: ابو الحسن تاج الدين امه بنت خلف حسينية ولي بلاد الحلة والكوفة قبل بغداد

Zu dessen Vater علي:
شمس الدين كان خيرا يرجع الي دين وتواضع امه اميرة من بيت الطقطقي عامية وبها عرف البيت

Der Verfasser des الفخري hiess also:
جلال الدين ابو جعفر محمد بن تاج الدين ابي الحسن علي بن شمس الدين علي بن الحسن بن رمضان . . . ابن ابراهيم طباطبا الطقطقي

Vgl. auch Pet. 69 die Bemerkung am Ende.

26b بنو معيه بالحلة 29a بنو جعفر بن الحسن بن الحسن بن علي بن ابي طالب
32b بيت مهدي الرازبون
33a نقباء نيسابور سادة اجلاء نقباء

Schrift: gefällig und deutlich, die Namen zum Theil in grosser Kanzleischrift, theils schwarz, theils roth. Der Text in rothen Linien eingefasst.

9404. We. 1109.

3) f. 148—153.

8vo, c. 16—19 Z. (17½×12½; c. 14×9½cm). — Zustand: wasserfleckig, zum Theil abgescheuert. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Titel u. Verfasser fehlen. Der Verf. nennt sein Werk eine مقدمة, s. Anfang.

Anfang fehlt, aber nur 1 Blatt; das Vorhandene beginnt in der Dībāģe so: والجمال الذي لا ينزع والمقام المحمود الذي ليس لاحد فيه مطمع

والحوض المورود . . . وبعد فهذه مقدمة قد جمعتها في نسب الاشراف على سبيل الاختصار الخ

Genealogisches Compendium über die Nachkommen des Propheten, von Anfang an bis auf den Imām ابو محمد الحسن العسكري † 260/874.

Es zerfällt in 10 Kapitel (und diese wieder in ungezählte فصل), deren Uebersicht f. 148ᵇ.

1. باب 149ᵃ قال ابو محمد قرأت في مبدأ خلق الدنيا في التوراة الخ

2. باب 151ᵃ فيما ولد من آدم الي نوح عم

Der Anfang dieses Kapitels ist im Text nicht durch eine Ueberschrift bezeichnet.

3. باب 153ᵇ فيما ولد من نوح الي ابراهيم عم

Auf dieser Seite, fast zu Anfang dieses Kapitels, hört dies Bruchstück so auf: فقال ملعون كنعان عبد عبيد يكون لاخوته وقال مبرك سام

Die übrigen Kapitel haben nach f. 148ᵇ folgende Ueberschriften: 4. باب: في نسبة بني هاشم

5. باب: في نسبة محمد عم 6. باب: في اولاده وازواجه

7. باب: في نسبة علي بن ابي طالب واولاده وازواجه

8. باب: في اولاد الحسن بن علي بن ابي طالب عم

9. باب: في نسبة الامام الحسين بن علي بن ابي طالب عم

10. باب: فيما تناسل وعقب من الامام زين العابدين علي بن الحسين الي الامام العسكري عم

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

Kap. 1 ist eine Uebersetzung des Anfangs der Genesis; auch das weitere Bruchstück beruht darauf.

9405. Spr. 158.

36 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (21½ × 14½; 15 × 8ᶜᵐ). — Zustand: am unteren Rande wasserfleckig. Nicht frei von sonstigen Flecken. — Papier: gelb, glatt, zieml. dünn. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

كتاب تحفة الطالب بمعرفة من ينتسب الي عبد الله ابي النبي صلعم وابي طالب ولدي عبد المطلب بن هاشم

للسيد حسين بن عبد الله بن السيد حسين المشرف هو واصوله وفروعه بمجاورة الحرم المحترم الشهير بـالسمرقندي الحسيني

Nach einer Notiz auf derselben Seite ist das Werk ein Auszug aus:

بحر الانساب الشريفة الطاهرة المطهرة

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي شرف بمحمد صلعم الاباء والابناء في المبادي والعواقب وجعل نسله المطهر الاسنا من فاطمة البتول وعلي بن ابي طالب . . . اما بعد فهذه تحفة طالب بمعرفة من ينتسب الي عبد الله وابي طالب الخ

Kurze Genealogie der Nachkommen des 'Abdallāh, Vaters des Propheten, und seines Bruders Abū ṭālib, also hauptsächlich Genealogie der 'Alīden, mit kurzen historischen Notizen, von Ḥosein ben'abdallāh ben Ḥosein elmośerref *essamarqandī* elḥoseinī. Die Nachkommen 'Alī's werden in 5 Kapp. behandelt.

1. باب f. 4ᵃ في ذكر الحسن بن علي بن ابي طالب (in 2 فصل und mehreren Unterabtheilungen).

2. باب 12ᵇ في ذكر الامام الحسين بن الامام علي بن ابي طالب

3. باب 33ᵃ في ذكر محمد بن علي المرتضى الشهير بابن الحنفية

4. باب 33ᵃ في ذكر ابي الفضل العباس بن علي

5. باب 34ᵃ في ذكر عمر الاطرف بن علي

Schluss f. 35ᵇ: وبنو عقيل بن ابي طالب قليلون جدّا بالنسبة الي بني عمّهم والله اعلم وهذا آخر ما اوردناه في من نسب الي عبد الله ابي النبيّ صلعم وابي طالب ابني عبد المطلب بن هاشم والله تعالي اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب وهو حسبي الخ

Schrift: in rothen Linien eingerahmt, gross, deutlich, gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1043 Ǵomādā II (1633) von احمد بن عز الدين الحسيني القادري البيروتي nach dem Original vom J. 1002/1593. — Nicht bei HKh. Das Grundwerk بحر الانساب bei HKh. II 1651.

9406.

Dasselbe Werk in:

1) We. 315.

80 Bl. Kl.-8ᵛᵒ, 13—14 Z. (15 × 10; 9½—10 × 6ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; im Anfang etwas unsauber; Bl. 1 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ ebenso. Verf. f. 1ᵃ: السيد محمد السمرقندي

Im Anfang ist der Verf. ausführlich genannt: قال الشيخ الامام العلامة السيد محمد بن الحسين بن عبد الله الشريف الحسيني المكي مولدا المدني منشاء السمرقندي رحمه

Danach wäre dies der Sohn des in Spr. 158 u. We. 319 angegebenen Verfassers.

Ein Zusatz, der sich nicht bei Spr. 158 u. We. 319 findet, steht f. 52ᵃ, 9 bis 53ᵃ, 5.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von تاج الدين بن يحيى الدين المقدسي المدني im J. 1112 Śaʿbān (1701). — Die Foliirung steht unten am Rande; f. 78 ist zweimal gezählt.

2) We. 319.

58 Bl. 4ᵗᵒ, 15 Z. (22 × 16; 14 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch im Anfang fleckig, auch am Ende. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 2ᵃ wie bei Spr. 158.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von هبة الله يحيى بن حسن الباني الحسنى الشهير بابن الصواف العطار im J. 1200 Ǵom. II (1786).

Foliirung unten am Rande; F. 44 übersprungen.

F. 1ᵃ enthält einige Verse, f. 1ᵇ die Titel von 12 genealogischen Werken.

9407. We. 322.

Aneinander geklebte Blätter, 171 Centimer lang, 22 breit; gelbes, starkes, glattes Papier. Ziemlich gut erhalten, nur im Anfang ein kleines Loch; auf der Rückseite deshalb oben beklebt. In Papier eingeschlagen, ohne Futteral. Ohne Titel.

Beginnt: الحمد لله الذي شرّف العباد [بمن]عنه اشرف المخلوقات وهداهم الي اقوم طريق فنالوا بهديه انواع المزا[يد وذ]نون الخيرات واشهد ان لا اله . . . والحمد لله رب العالمين، الحديث متفق عليه رضم اجمعين، واما حريز تبين رضى الله عنه عن الصحابت وفخر ولده عبد الله هم عبد الله بن عمر رضم انه افتخر على ابن عمر انه قال اما ابي فحو ادير رسول الله صلعم واما جدي فهاجر الغار يعنى ابا بكر الخ

Stammbaum einer Śerîf-Familie. Derselbe ist durchweg incorrect. So ist z. B. ziemlich im Anfang des eigentlichen Stammbaumes zu lesen: واما جدي زبير رضى الله عنه وعن الصحابة; فهو für فحو u. s. w. So sind auch häufig (oder meistens) die darin vorkommenden Namen selbst bekannter Personen mehr oder weniger unrichtig, z. B. Z. 31: عمر ابن الهطا ابن نقيل ابن عبد العز ابن ربا ابن عبد الله الخ. Einiges ist sogar wiederholt.

Es handelt sich hier um Nachkommen des Prophetengenossen الزبير بن العوّام, auf den die Vorfahren des شهاب الدين احمد بن علم الدين سليمان بن على الخ zurückgeführt werden Z. 16 ff.

Dann giebt der Verfasser noch Z. 30 ff. die Genealogie der 10 Prophetengenossen an, wobei er denn bis auf Adam kommt. Dann giebt er Z. 49 ff. die Nachkommen des obigen شهاب الدين احمد bis auf seine Zeit an und lässt sich die Richtigkeit seiner Angaben von Verschiedenen attestiren, Alles gleich incorrect. Nach Z. 60 ist die Abschrift von على بن عبد الله im Jahre 1175 Ǵomādā II (1762) gemacht. Im Ganzen 92 Zeilen.

Schrift: gross, rundlich, etwas unbehülflich, deutlich, vocallos.

9408.

Titel einiger genealogischer Werke (nach We. 319, f. 1ᵇ):

غاية الانساب للسيد محمد بن محمد العبدلي النسابة

سر الانساب لابي نصر سهل بن عبد الله بن داود النسابة البخاري

المعروف بمبسوط لعلي بن محمد بن على العمري النسابة

المعروف بمصنف للسيد ابي اسماعيل طباطبا نسابة اصفهان

مشجرة للعالم النحرير الفخر الرازي

عمدة الطالب لجمال الدين على بن الحسين بن علي ابن مهنا بن عقبة الحسيني النسابة

سبك الذهب له ايضا

مشجرة للعالم الفاضل الشيخ محمد ابكيد نم(?)

الدرة المضيئة في انساب السادة الطالبية

كتاب الاستئناس في انساب بني العباس،

III. Allgemeine Geschichte.

9409. Spr. 104.

226 Seiten, 4to, 19 Z. (22½ × 18; 16 × 10^cm^). — Zustand: gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Titel fehlt, auch am Ende. Nach Sprenger: كتاب المصنف. Damit kann nur das bei HKh. V 12202 beschriebene الكتاب المصنّف في الحديث gemeint sein. Allein dies Werk hatte, nach HKh., die Eintheilung wie die juristischen Werke, in Bücher und Kapitel, und enthielt Traditionen von Moḥammed selbst und dessen unmittelbaren und mittelbaren Genossen. Von alledem ist hier keine Rede. Es liegt hier die Fortsetzung eines die Anfänge des Islām betreffenden Werkes vor, welches auf sorgfältiger Anführung der Gewährsmänner beruht. Verfasst ist dasselbe von ابو بكر عبد الله بن محمد بن ابي شيبة العبسي

('Abd allāh ben moḥammed ben ibrāhīm ben oṯmān el'absī elkūfī abū bekr *ibn abū šeiba* † 235/849.) Es ist vielleicht ein Theil seiner Chronik (التاريخ). Die Redaction ist aus etwas späterer Zeit, wie die auf S. 1 zuerst aufgeführten Erzähler beweisen, von denen Ja'qūb ben isḥāq erst um 312/924, Çāliḥ ben aḥmed um 265/878 gestorben sind.

Anfang S. 1: آخر كتاب الاوايل، والحمد لله وحده وصلى الله على محمد وآله، حدثنا ابو القاسم مسلمة بن القاسم حدثنا ابو الحسن يعقوب بن اسحاق بن ابراهيم بن يزيد بن حجر القرشي العسقلاني بعسقلان قال حدثنا ابو الفضل صالح بن احمد بن محمد بن حنبل حدثنا ابراهيم بن مهدي المصيصي حدثنا ابو حفص عمر بن عبد الرحمن الابار عن اسمعيل بن عبد الرحمن الازدي عن ابي بردة بن ابي موسي عن ابي موسي قال قال رسول الله صلعم اول من دخل الحمام وصنعت له النورة سليمان بن داود فلما دخله ووجد حرّه وغمّه قال الخ

ما راي النبي صلعم قبل النبوّة، حدثنا ابو اسامة قال حدثنا مجالد قال S. 6

ما جاء في النبي صلعم ابن كم كان حين انزل عليه 10
ما جاء في مبعث النبي صلعم 11
في اذي قريش للنبي صلعم وما لقي منهم 14
حديث المعراج حين اسري بالنبي صلعم، حدثنا الحسن بن موسي بن الاشيب 18
في النبي صلعم حين عرض نفسه على العرب 25
اسلام ابي بكر رة، حدثنا وكيع بن الجراح قال حدثنا شعبة عن عمرو الخ 25
اسلام علي بن ابي طالب رة 27
في غزوات النبي صلعم كم غزا etc. Dann: S. 54
غزوة بدر الكبري وما كانت 56 غزوة بدر الاولي 55 وامرها، حدثنا حاتم بن اسمعيل عن جعفر
هذا ما حفظ ابو بكر في احد وما جاء فيها 78
ما حفظت في بني قريظة، 104 غزوة الخندق 92 حدثنا سفين بن عيينة عن عمرو عن عكرمة
ما حفظت في غزوة بني المصطلق 106
غزوة بني لحيان 128 غزوة الحديبية 107
ما ذكروا في نجد وما نقل منها، حدثنا عبد الرحيم بن سليمان عن محمد 128
غزوة خيبر، حدثنا وكيع عن ابي جعفر عن قتادة عن انس 130
حديث فتح مكة، حدثنا ابو اسامة قال حدثنا سليمان بن المغيرة 139
ما ذكر في الطايف، حدثنا سفيان بن عيينة عن عمرو عن ابي العباس 167
ما حفظت في بعث مؤته، حدثنا ابو خالد الاحمر عن حجاج عن الحكم 170
ما جاء في غزوة ذي قرد 186 غزوة حنين وما جاء فيها 177
ما حفظ ابو بكر في غزوة تبوك 190
حديث عبد الله بن ابي حدرد الاسلمي 196
ما ذكر في اهل نجران واراد النبي صلعم بهم 198
ما جاء في وفاة النبي صلعم، حدثنا ابن فضيل عن ابيه عن نافع 200
ما جاء في خلافة ابي بكر رة وسيرته في الردّة، حدثنا غندر عن شعبة 207
ما جاء في خلافة عمر بن الخطاب رة، حدثنا وكيع وابن ادريس عن اسمعيل 214

Schluss S. 226: فوضعت راسه بالارض فعفره بالتراب فقال ويل عمر وويل امه ان لم يغفر الله له، قال محمد بن عمر واهل الشوري على وعثمان وطلحة والزبير وسعد وعبد الرحمن بن عوف،

Das Weitere fehlt.

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften roth. Incorrect. S. 164. 165 im Paginiren übersprungen. — Abschrift c. $^{1250}/_{1834}$.

HKh. II 2069 (etwas abweichend).

9410. Spr. 36.

159 Bl. 4to, c. 21—23 Z. ($24^3/_4 \times 16^1/_2$; $19^1/_2 \times 11^1/_2$^{cm}). Zustand: ziemlich gut, obgleich wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Goldrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب المعارف لابي محمد عبد الله بن مسلم بن قتيبة الدِينَوَرِيّ

Anfang f. 1^b: [قال ابو محمد . . . ابن قتيبة،] هذا كتاب جمعت فيه من المعارف ما يحق على من انعم الله عليه بشرف المنزلة واخرج بالتاديب عن طبقة الجفوة الخ

Abriss der allgemeinen Weltgeschichte, von 'Abd allāh ben muslim eddīnawarī *ibn qoteiba* † $^{276}/_{889}$ (No. 1262). [Das Anfangs stehende Eddeinawarī ist später in Eddīnawarī, mit dem Zusatz „richtig" (صح), umgeändert.] Der Verfasser beginnt mit Schöpfung der Welt, erzählt die Thaten und Schicksale der hauptsächlichsten Propheten, spricht von den geoffenbarten Büchern, von den Personen, die schon vor Moḥammed den richtigen Glauben gehabt, und geht dann, in ziemlicher Ausführlichkeit, auf die Genealogie der Arabischen Stämme ein; darauf giebt er eine Darstellung des Lebens Moḥammeds, redet über seine Frauen und seine Anhänger und handelt die Ḫalīfengeschichte von Mo'āwija bis auf احمد المستعين بالله (den 12. 'abbāsidischen Ḫalīfen) ab. Ausserdem unterlässt er nicht, auf die religiösen Spaltungen und die wissenschaftlichen Bestrebungen und Leistungen der Araber einzugehen; spricht über einige Hauptmoscheen, ferner über berühmte Arabische Schlachttage der Vorzeit und über die religiösen Ansichten in jener Zeit und über die damaligen Herrscher in Eljemen, in Syrien, Elḥīra und Persien, und giebt, bei aller Kürze, ein recht anschauliches Bild der geschichtlichen Zeit und dessen, was man über die Vorzeit wusste und dachte. Zudem handelt er über manches Andere, das gleichfalls nicht ohne Interesse ist: z. B. darüber, wer eine Sache zuerst gethan, eine Mode eingeführt, eine Kunst erfunden und dergl.; oder über namhafte Personen, die gewisse Gebrechen an sich gehabt wie Taubheit, Lahmheit, Schieläugigkeit, zu grosse Länge oder Kürze des Körpers etc.; oder über solche, die aus irgend einem Anlass in sprichwörtliches Gerede gekommen sind, u. s. w. Die Reihenfolge der Abschnitte am Ende des Werkes ist abweichend von der im gedruckten Text (ed. Wüstenfeld); dieselbe ist: f. 142^b ملوك العجم, 147^a ملوك اليمن, 151^a ملوك الشام, 153^a ملوك الحيرة.

Daher ist auch der Schluss abweichend (der im gedruckten Text sich S. 320 findet) f. 155^a:

قال جرير في ذلك

ويوم اتى قابوس لم نعطه المنى

ولكن صدعنا البيض حتى تهدّما

ثم وكمل كتاب المعارف، بحمد الله الخبير العارف،

Es folgt dann eine etwas weitschweifige Unterschrift, zur Entschuldigung etwaiger Versehen in der Abschrift.

Schrift: gross, dick, rundlich, etwas flüchtig, vocallos; oft ohne diakritische Punkte, die Stichworte und Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 626 Ǵomādā II (1229) von احمد بن علي بن ابي الخير بن علي

HKh. V 12299.

F. 155^b eine Anekdote aus dem Leben des دعبل بن علي, abgekürzt aus dem Kitāb elaġānī (Cod. Ber.) II 532^a unten ff.

F. 156^a eine Predigt des الحسن بن علي, gehalten in النخيلة (fängt an: اما بعد فان اكيس الكيس).

156^b—158^b Kleinigkeiten; 159$^{a.\,b}$ das Leben des ابن قتيبة nach Ibn ḫallikān (von neuerer Hand).

9411. Spr. 37.

135 Bl. 4to, 17 Z. ($22^1/_2 \times 16$; $18^1/_2 \times 12^1/_2 - 13^{cm}$). — **Zustand:** sehr wurmstichig, der untere Rand wasserfleckig und schadhaft, so dass die letzte Zeile der Seiten oft verlöscht oder sonst stark beschädigt, bisweilen auch verklebt oder ganz abgeschnitten ist. Der Rand ist jetzt meistens mit Papier beklebt. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** schöner rothbrauner Lederband mit Klappe und stark verziertem Goldrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt; steht in der Unterschrift f. 135^b. Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 73 Blätter.

Dann folgen die Blätter so: 2. 3. 16. 1. 17. 4. 15. 5—14. 18—118. 124—134. 123. 119—122. 135.

Es ist jedoch bei dieser Abschrift, gegen Ende des Werkes, an 2 Stellen, mitten auf der Seite, aus Versehen der Text sonderbar auseinandergerissen, und dem Texte nach folgen die Blätter daselbst richtig so: 124—130^a, 13. 121^a, 11 — 122^a, 12. 130^a, 13 — 134. 123. 119—121^a, 11. 122^a, 12 — 122^b, Ende. 135.

Der Schluss ist hier, wie in der gedruckten Ausgabe: وكان جميع ملكه عشرين سنة'

Schrift: ziemlich gross, gut, deutlich, etwas vocalisirt, gleichmässig. Die Ueberschriften und Stichworte in grosser Schrift. — Collationirt. — **Abschrift** von ياقوت بن عبد الله الشهابي الرومي, dem Geographen, in جزيرة ابن عمر, im J. $^{648}/_{1250}$, nach der Abschrift des موهوب ابن الخضر الجواليقي († $^{540}/_{1145}$).

Es sind 4 Blätter in 4to (bezeichnet mit a—d) beigebunden, in ganz moderner Handschrift, enthaltend die Stelle f. 121^a, 11 bis 122^a, 12.

Ferner 18 Blätter in Schmal-8vo, auf je einer Seite beschrieben, von ganz moderner Hand, einen Index zu einigen Blättern enthaltend.

Spr. 38.

1) Ibn coteiba's Handbuch der Geschichte, herausg. von F. Wüstenfeld. Göttingen. 1850.

   Am Rande dieser Ausgabe stehen von S. ۴v an die Varianten einer alten, einem Indischen Eingebornen gehörigen, Handschrift in grosser Zahl; zu drei Stellen (S. 56. 168. 262) grössere Zusätze.

2) Der Anfang desselben Werkes gedruckt (wol in Calcutta) Seite ۱ bis ٥۹ (entsprechend in der Ausg. Wüstenf. S. 1—39, Z. 17). 8vo.

9412. Spr. 39.

415 Seiten 4to, 19 Z. ($28 \times 16^1/_2$; 21×10^{cm}). — **Zustand:** im Ganzen gut, aber nicht frei von Wurmstichen. — **Papier:** gelb, dünn, glatt. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel u. Verf.** von ganz neuer Hand:

كتاب السياسة والامامة لابن قتيبة

Titel in der Unterschrift: كتاب الامامة والسياسة
Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang S. 1: قال ابو محمد عبد الله بن مسلم بن قتيبة نفتتح كلامنا بحمد الله ونقدس نادينا بذكره والثناء عليه لا اله الا هو لا شريك له الخ

Nach der kurzen Vorbemerkung, die mit dem Segenswunsche über Moḣammed endet, beginnt das Werk desselben Verfassers ohne sonstige Vorrede und ohne Angabe des Zweckes und des Planes. Es ist eingetheilt in eine Menge Abschnitte (die aber gewöhnlich nicht فصل genannt werden und ungezählt sind), deren jeder eine Ueberschrift hat, und enthält einen Abriss der islāmischen Geschichte von Abū bekr an bis zum Tode des Hārūn arrašīd. Die Gewährsmänner nur im Anfange des Werkes aufgeführt, späterhin steht dafür bloss: ذكروا.

S. 1 فضل ابي بكر وعمر رضى الله عنهما' حدثنا ابن ابي مريم قال حدثنا اسد بن موسي
2 استخلاف رسول الله صلعم ابا بكر [ال]صديق' حدثنا ابن ابي مريم قال حدثنا الفريابي
4 ذكر السقيفة وما جري فيها من القول
8 مخالفة قيس بن سعد ونقضة لعهدهم
9 بيعة ابي بكر الصديق رضه' ثم ان ابا بكر قام على الانصار فحمد الله واثنى عليه
10 تخلف سعد بن عبادة عن البيعة
11 ابانة على بن ابي طالب بيعة ابي بكر
13 كيف كانت بيعة علي بن ابي طالب
17 خطبة ابي بكر الصديق
19 مرض ابي بكر الصديق واستخلافه عمر رضه
21 قتل عمر بن الخطاب رضه 22 ولاية عمر بن الخطاب رضه
24 تولية عمر الستة الشوري عهده اليهم
27 ذكر الشورى وبيعة عثمان بن عفان رضه
29 ذكر الانكار على عثمان بن عفان

Schluss S. 415: وحبسه واشار الي اتمه لما اعانته عليه فهرب محمد من بين يديه فبعث فى طلبه فقتله، تمت الامامة والسياسة وكملت اخبارها... والصحّة فيما نقلناه عن علمائه وكتبناه عن فقهائه على ما بلغنا علمه وحضرنا حفظه والله الموفّق بالصواب والمهم للرشاد والسداد واليه المرجع والمآب،

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein und deutlich, vocallos. Die Inhaltsübersicht der einzelnen Abschnitte roth überstrichen. — **Abschrift** c. 1840. — Collationirt.

9413. Pm. 633.

188 Bl. 4to, 17 Z. ($24^1/_2 \times 17$; $18 \times 10^2/_3$ cm). — **Zustand:** im Ganzen ziemlich gut; nicht ganz fest im Einband; etwas wurmstichig; am Rande wasserfleckig, besonders gegen Ende. — **Papier:** gelb, glatt, dick. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel und Verfasser** fehlt: s. unten.

Anfang fehlt, 9 Blätter. Das Vorhandene beginnt f. 1ª: الي ابرهيم بن الاشتر عتّاب بن ورقاء الرياحي وكان قد بايع عبد الملك ووعده ان له المصعب فلما رآه ابرهيم غـمّـه امره وقال انا لله الخ

Schluss f. 188ᵇ: حين ياتيك كتابي فانه من اهل السمع والطاعة والمناصحة قديما والسلام فخلى سبيله وهو بدير الجماجم،

Der 11. Band eines sehr ausführlichen Werkes über die Geschichte der Anfänge des

Islām und der omajjadischen und vielleicht auch der ersten 'abbāsidischen Ḥalīfen; sehr möglich auch, dass zuerst in dem Werke die Vorzeit des Islām behandelt worden.

Der Verfasser des Werkes, wie in der Anonymen Arabischen Chronik p. XI ff. von mir nachgewiesen, ist:

احمد بن يحيى بن جابر بن داود البلاذري البغدادي

und der Titel (p. VII. VIII): كتاب الاخبار والانساب oder vielmehr:

التاريخ في انساب الاشراف واخبارهم

Aḥmed ben jaḥjā ben ǵābir *elbelādorī* elbagdādī, der Verfasser, ist um 279/892 gestorben.

Dieser Band umfasst die Zeit von 64/683 bis 82/701 d. H. — Die Darstellung geht nicht streng chronologisch vor sich, sondern fasst Hauptereignisse für längere Zeiträume zusammen. Sie ist recht anschaulich und wird durch viele eingelegte Gedichtstücke, die zum Theil von grösserem Umfange sind, verlebendigt. So kommen von اعشى همدان † 102/720 (98) mehrmals Gedichte vor. Die Gewährsmänner, deren eine grosse Anzahl ist und welche meistens der ersten Hälfte des 3. Jahrhunderts d. H. angehören, werden immer sorgfältig angeführt.

Schrift: gross, kräftig, weit, gewandt, ziemlich stark vocalisirt. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um 650/1252. — HKh. I 1346.

9414. Spr. 40.

2) f. 1—19.

4to, 19 Z. (23¾ × 16½ (jetzt 18); 18 × 11½cm). — Zustand: wurmstichig. Der Rand zur Seite beklebt, um das Format von gleicher Breite mit 1) zu machen. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel u. Verf. fehlt; es ist:

قطعة من تاريخ ابي جعفر محمد بن جرير بن يزيد بن كثير بن غالب الطبري البغدادي

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1a:

المنسك والمقام الذي جعل لابراهيم والرزق الذي رزق ساكن البيت ومحمد صلي الله عليه بعث في ذريتهما وقال آخرون بل ذلك مناسك الحج خاصة،

Es liegt hier ein Stück von der grossen Chronik des Moḥammed ben ǵerīr ben jezīd ben keṯīr *eṭṭabarī* elbagdādī *abū ǵa'far*, geb. 224/839, † 310/922, vor, und zwar aus dem 1. Theil. Der Titel der Chronik steht ausführlich bei Spr. 41. Dies Stück fängt in der sehr ausführlichen Geschichte Ibrāhīm's an. Die meisten Abschnitte sind überschrieben: ذكر من قال ذلك

10a ذكر وفاة سارة بنت هاران وهاجر ام اسمعيل،

16b ذكر الخبر عن صفة فعل ابراهيم خليل الرحمن وابنه الذي من اجله فيما كان امر به من ذلك والسبب الذي من اجله امر ابراهيم عم بذبحه الخ

Das Fragment schliesst f. 18b mit einem Verse des امية بن ابي الصلت (Ḥafīf):

فلابرهيم الموفي بالنذ ر احتسابا وحامل الاجزال

F. 19 gehört nicht zu den vorhergehenden Blättern unmittelbar, obgleich es, zu demselben Bande gehörig, gleichfalls ein Stück aus dem Leben Ibrāhīms behandelt, nämlich über هاجر und اسمعيل, das Auffinden der زمزم-Quelle, und ihr Auszug aus Syrien und Ansiedeln im Mekka.

Schrift: ziemlich gross, etwas blass, gewandt und in einander gezogen, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 650/1252. — HKh. II 2250. 2077.

9415. Spr. 40.

1) S. 1—453.

453 Seiten u. 19 Bl. 4to, 15 Z. (23¾ × 18; 18 × 11½cm). Zustand: gut, doch nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelblich, zieml. stark, glatt. — Einband: Halbfrzbd.

Der vierte Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Nach der Unterschrift S. 452:

الجزء الرابع من تاريخ الطبري

Anfang fehlt, 4 Seiten. Die ersten Worte S. 5 sind: بن ذويب اخبره ان امراة نذرت ان تنحر ابنها عند الكعبة في امرار بلغته ففعلت ذلك فقدمت المدينة لتستفتي عن نذرها فجاءت عبد الله بن عمر فقال لها عبد الله بن عمر لا اعلم ان الله امر في النذور الا الوفاء به فقالت المرأة فانحر ابني قال ابن عمر ان الله قد نهاكم ان تقتلوا انفسكم فلم يزدها عبد الله بن عمر على ذلك فجاءت عبد الله بن عباس الخ

Ausführliche Darstellung des Lebens Mohammeds. Beginnt hier in dessen Vorgeschichte: einem Gelübde zufolge hat عبد المطلب einen seiner 10 Söhne zu opfern: das Loos trifft den 'Abdallāh (künftigen Vater Mohammeds), den ein neuer Looswurf gegen 100 Kameele rettet.

S. 63 ذكر تزويج النبي صلعم خديجة رضى الله عنها
67 باقي الاخبار عن الكائن من امر رسول الله صلعم قبل ان ينبئ وما كان بين مولده ووقت نبوته من الاحداث في بلده'
207 ذكر الوقت الذي عمل فيه التاريخ
247 ذكر وقعة بدر الكبري
428 ذكر الخبر عن غزوة السويق

Schluss S. 452: فلما فرغت منه رجعت الي الحصن فقالت يا حسان انزل اليه فاسلبه فانه لم يمنعني من سلبه الا انه رجل قال ما لي الي سلبه من حاجة يا بنت عبد المطلب'

Die Geschichtsdarstellung geht bis in das 5. Jahr der Higra.

Schrift: gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Sehr incorrect. — Abschrift c. 1840.

Paginirung mit Arabischen Zahlen, mit ٥ beginnend. Lücke nach S. 62. Ausserdem fehlen S. 79. 80. 119. 120, also 2 Blätter.

9416. We. 336.

116 Bl. 8vo, 12—13 Z. (20×15; 15—16×10—11cm). — Zustand: nicht recht sauber; am Rande fleckig; etwas wurmstichig, zum Theil ausgebessert. Bl. 7 lose. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: قال هشام حدثني جديل بن جناب النبهاني من بني عمرو بن ابي ان خالدا جاء حتى نزل علي ارك مدينة سلمي قال هشام قال ابو مخنف حدثني اسحق انه نزل بأجا ثم تعبأ لحربه ثم سار حتى التقوا الخ

Nach der Art und Weise der Darstellung und mit Rücksicht auf die angeführten Gewährsmänner, unter denen السري besonders oft vorkommt, ist das vorliegende Werk als ein Stück der grossen Chronik des الطبري anzusehen.

Diese Ansicht wird bestärkt durch das öfters vorkommende قال ابو جعفر, d. i. eben الطبري, z. B. f. 3a. 97b.

Die hier zuerst vorkommende Ueberschrift eines Abschnittes ist f. 8b: خبر ردة هوازن وسليم وعامر' حدثني السري عن شعيب عن سيف عن سهل الخ

14b ذكر خبر بني تميم وامر سجاح ابنة الحرث بن سويد' وكان من امر بني تميم ان رسول الله صلعم

Es ist in der That ein Band desselben Werkes und entspricht der Ausgabe Kosegarten Taberistanensis I pag. 102, 9 bis II pag. 100, 12. Es fehlt aber im Text (jedoch ist daselbst keine Lücke), was bei Koseg. II pag. 20,7 bis 58,1 steht.

Auf die Regez-Verse folgen noch einige Zeilen f. 116a (nicht bei Kosegarten) als Schluss dieses Bandes: وحملت اصحاب الرايات وحمل المسلمون ولله در بخالد وما عمل في ذلك اليوم . . . وانزل الله نصره علي عباده المسلمين ببركة خاتم النبيين وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم تسليما'

Schrift: ziemlich gross, breit, blass (an manchen Stellen nachgeschwärzt), deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 600/1203.

9417. Spr. 41.

372 Seiten 4to, (17 bis) 19 Z. (22½×16½; 18½×13½cm). Zustand: lose im Deckel, unsauber u. stellenweise fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfrzbd.

Der 8. Band desselben Werkes. Titel u. Verf. (auf der ungezählten Seite vor S. 1):

الجزء الثامن من تاريخ الملوك واخبارهم وموالبد الرسل وانبائهم والكاين الذي كان في زمن كل واحد منهم' تاليف ابي جعفر محمد بن جرير الطبري

[Gegenwärtig steht im Titel الجزء التاسع: allein das Wort التاسع ist gefälscht für الثامن; in der Ecke des 1. Blattes jeder Papierlage steht الثامن.]

Dieser Band des Werkes beginnt im Jahre 82/652, und zwar so: وفي سنة اثنين وثلثين فتح ابن عامر مرورود والطالقان والفارياب والجوزجان وطخارستان' ذكر الخبر عن ذلك' قال علي اخبرنا سلمة بن عثمن وغيره الخ

er schliesst im J. 87/657 mit den Worten S. 372: فانه ثمر ونصر في هذه الدنيا فان ثوابه يوم القيمة رضوان الله عز وجل والخلود في جزائه'

Schrift: gross, kräftig, eckig und steif, etwas in einander gezogen, ohne Vocale und sehr oft ohne diakritische Punkte, schwierig zu lesen. — Abschrift von عقيل بن احمد بن محمد بن الازرق القراء im Jahre 447 Ǵomādā II (1055). — Collationirt.

Nach der Unterschrift folgt ein 10. Band: aber das Wort العاشر ist gefälscht für التاسع.

Seite 338 u. 339 von anderer Hand, unschön, rundlich, in einander. Nach Seite 205 fehlen 2 Blätter.

9418. Pm. 635.

203 Bl. 4to, 17 Z.; von f. 175^b an 25 Z., von f. 199 an 27 Z. (23$^1/_2$ × 15$^1/_2$; 16 × 11 [resp. 18$^1/_2$ × 11$^1/_2$ und 19 × 10]^{cm}). — Zustand: am oberen Rande wasserfleckig und an einigen Stellen ausgebessert, auch sonst nicht frei von Flecken, z. B. f. 1^a, und überhaupt nicht ganz sauber. Von F. 178 an ist der Seitenrand meistens wasserfleckig oder ausgebessert, ausserdem auch der Text und der obere und untere Rand ziemlich oft schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt; von f. 178 an dünner, weniger glatt, etwas strohgelb, ziemlich brüchig. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: الحق باهلك قال فاقبلت حتى انتهيت الي الحمراء وكانت لي في قتال القوم بصيرة فجئت حتى انتهيت الي المختار وقلت في نفسي والله لاتين اصحابي فلاواسينهم بنفسي الخ

Der erste hier mit Ueberschrift versehene Abschnitt ist f. 9^a: ذكر الخبر عن سبب وثوبه بهم وتسمية من قتل منهم ومن هرب فلم يقدر عليه منهم،

Dann f. 31^a: ذكر السبب الذي كان للمختار الي توجيهه ذلك الجيش والي ما صار امرهم

34^b ذكر الخبر عن سبب قدومهم مكة

38^b ذكر الخبر عن سبب كرسيّ المختار الذي كان يستنصر به هو واصحابه

40^a ثم دخلت سنة سبع وستين، ذكر الخبر عمّا كان فيها من الاحداث، فمما كان فيها من ذلك مقتل عبيد الله بن زياد ومن كان معه من اهل الشام،

u. s. w.

203^a ثم دخلت سنة خمس وثمانين، ذكر ما كان فيها من الاحداث ففيها كان هلاك عبد الرحمن بن محمد بن الاشعث، ذكر السبب الذي به هلك وكيف كان ذلك

Es liegt hier ein Band des تاريخ الطبري vor, beginnend ziemlich zu Anfang des Jahres $^{66}/_{685}$ und fortgeführt bis in das Jahr $^{85}/_{704}$. Dass hier ein Theil des grossen Geschichtswerkes vorliege, unterliegt keinem Zweifel; die häufige Einführung des Verfassers mit der Wendung قال ابو جعفر, die genaue Anführung der demselben eigenen Gewährsmänner, die Art der Darstellung mit der häufigen Anführung von Versen beweisen es. Die gleichfalls namenlose Handschrift Cod. Oxon. Uri I 650 enthält fast denselben Zeitraum des Werkes: er beginnt im J. 61 und geht bis 82; sie ist jedoch falsch gebunden: die Jahre darin folgen jetzt so: 77—82. 67—77. 61—65.

Von den zum Theil längeren Gedichten der Handschrift führen wir an: Gedichte des عبد الله بن همام f. 7^a. 8^b. 9^a, 2 kürzere 73^b; von اعشى همدان 39^b عارفٌ (Ṭawīl); 48^a بالمدارِ (Wāfir); 183^b بالايوانِ (Reǵez); 199^a فتخمدا (Ṭawīl, 36 Verse); 50^b تذكارُها (Motaqārib, 30 Verse); von كعب الاشقري 170^b السهرُ (Basīṭ, 82 Verse); von سعيد بن عبد الرحمن بن حسان بن ثابت 58^a; von عبيد الله بن الحرّ 68^b مذحجِ (Ṭawīl, 18 Verse).

Schrift: ziemlich gross, weit, kräftig, gleichmässig, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften hervorstechend gross. Von f. 175^b an beginnt eine andere nicht viel jüngere Schrift: enger und abgekürzter, gewandt und weiterhin ziemlich dick, vocallos, nicht überall leicht zu lesen. Ueberschriften roth. Diese Schrift findet sich f. 175^b—177. 180—186. 189—197. — Eine dritte Hand hat f. 178. 179. 187. 188. 198—203 in neuerer Zeit geschrieben; die Schrift ist ziemlich gross, regelmässig und gefällig, vocallos, weniger correct. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$ (respect. $^{1200}/_{1785}$).

F. 187 gehört zu diesem Werke, aber nicht zu dieser Handschrift; es behandelt einen Vorfall aus der Regierung des Hārūn arrašīd. Auf f. 186 folgt unmittelbar 188 ff. Zwischen f. 179, wo sich übrigens mehrere Lücken im Text finden (offenbar weil die Abschrift nach einer bereits schadhaft gewordenen Handschrift gemacht worden), und f. 180 ist eine kleine Lücke. — Zu Anfang, vor f. 1, fehlen 3 Blätter.

9419. Mf. 69.

218 Bl. Folio, 19 Z. (33½ × 26; 23 × 15½cm). — Zustand: wasserfleckig oben am Rande, so dass derselbe nicht wenig beschädigt ist; ebenso unten im Rücken wasserfleckig. Ueberhaupt vielfach fleckig. Dennoch im Allgemeinen ziemlich gut und stattlich. An manchen Stellen am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schwarzbrauner Lederband mit Klappe.

Der 10. Band desselben Werkes. Titel f. 2a: الجزؤ العاشر من تاريخ الملوك واخبارهم ومواليد الرسل وانبائهم والكاين الذي كان في زمن كل واحد منهم Verfasser f. 2a: ابو جعفر محمد بن جرير الطبري

Dieser zehnte Band des grossen Geschichtswerkes beginnt hier f. 2b: بقية خبر عمرو بن سعيد وعبد الملك بن مروان وبقية تسع وستين، واقبل مع يحيى بن سعيد حميد بن حريث وزهير بن الابرد فكسروا باب المقصورة وضربوا الناس بالسيوف الخ

Dieser Band beginnt im J. 69/688 und geht bis ins J. 99/717, bis zu Ende des Ḫalîfates des سليمان بن عبد الملك. — Der letzte Abschnitt f. 217a handelt: ذكر الخبر عن بعض سِيَرِهِ.

Schluss f. 218a: فجعل سليمان ياخذ من تلك التربة فيقول ما احسن هذه التربة ما اطيبها فما اتى عليه جمعة او كما قال حتى دفن الي جنب ذلك القبر بعينه،

Schrift: gross, kräftig, etwas vergilbt, deutlich, vocalisirt. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift c. 600/1203. Dieselbe ist, wie f. 1a angegeben, für die Bibliothek des ملك امراء الشرق والغرب طغرلبك اتابك ابو المظفر محمد بن زنكي بن مودود بن زنكي بن اق سنقر gemacht. Ebenso Mf. 70. 71 (wo dieselbe Bemerkung steht).

Einige Blätter in der Mitte verbunden: sie folgen so: 113. 115. 114. 117. 116. 118 ff.

F. 126b ein Gedicht von 36 Versen, Ṭawîl, von اعشى همدان (vgl. No. 9418, f. 199a). Anfang:
ابي الله الّا ان يتمّم نوره ويطفئ نار الفاسقين فتخمدا
(24 Verse davon im Kit. elag. Cod. Berol. I 323b).

9420. Mf. 70.

245 Bl. Folio, 19 Z. (33½ × 26; 23 × 15½cm). — Zustand: wasserfleckig unten am Rande, wodurch auch der Text (besonders in der vorderen Hälfte und ganz am Ende) beschädigt ist; sonst im Allgemeinen ziemlich gut. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Der 11. Band desselben Werkes. Titel (roth, von späterer Hand): الحادي عشر من الطبري

Dieser 11. Band beginnt f. 1b: خلافة عمر بن عبد العزيز قال ابو جعفر وفي هذه السنة استخلف عمر بن عبد العزيز بن مروان بن الحكم، ذكر الخبر عن استخلاف عمر اياه، الخ und umfasst die Zeit vom Ḫalîfate des عمر بن عبد العزيز بن مروان an bis in dasjenige des مروان بن محمد hinein. Er beginnt im J. 99/717 und hört im J. 130/747 auf.

Die Blätter, im Anfang falsch geheftet, folgen so: 1—9. 20—39. 10—19. 40 ff.

Schrift dieselbe wie in Mf. 69.

9421. Mf. 71.

209 Bl. Format etc. u. Schrift wie Mf. 69. 70. — Zustand: im Ganzen gut, nur ist f. 1—5 der Text in der unteren Hälfte durch ein grosses Loch beschädigt, auch f. 170 ist schadhaft, und die untere Ecke des Randes ist wasserfleckig.

Der 12. Band desselben Werkes. Titel f. 1a: الجزؤ الثاني عشر من تاريخ الملوك واخبارهم الخ (wie bei Mf. 69). Verfasser f. 1a:
ابو جعفر محمد بن جرير بن يزيد الطبري

Dieser 12. Theil beginnt im J. 130/747 und hört im J. 159/775 auf in dem Abschnitt:
ذكر الخبر عن سبب تحويل الحسن بن ابراهيم من المطبّق،

Der Band ist nicht zu Ende mit f. 209.

9422. Mq. 677.

288 Bl. 4to, 21 Z. (24 × 17½; 15 × 11cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; im Ganzen ziemlich gut, doch ist der Rand der ersten 40 Blätter etwas wasserfleckig, Bl. 2. 37. 288 ausgebessert. Nicht ganz ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: das Werk liegt in einem rothen Lederdeckel mit Klappe; das Ganze in einem Pappfutteral mit Lederseiten.

Schlussband desselben Werkes. Titel fehlt eigentlich; doch steht auf dem von ganz neuer Hand ergänzten Blatte f. 1a:
هذي تاريخ ابن جرير الطبري

In der Unterschrift f. 288b steht theils so, theils auch genauer:
كتاب تاريخ الملوك لابي جعفر محمد بن جرير الطبري

Dieser letzte Band des Geschichtswerkes des Eṭṭabarī umfasst die Jahre $^{255}/_{869}$—$^{302}/_{914}$.

Anfang fehlt, 2 Blätter; auf f. 1ᵇ ergänzt: ودخلت سنة احد وخمسين ومئتين، وفيها وصل الخبر الي علي بن الحسين بقضية كرمان وخاف عليها من يعقوب ابن الليث فجمع علي بن الحسين طايفة من جنوده الخ

Diese Ergänzung ist nicht richtig, obgleich sie in der Hauptsache zu dem Folgenden passt, sie ist vielmehr dem Text f. 2ᵇ, 6 ff. nachgebildet; besonders ist aber die Ueberschrift vom J. 251 falsch, denn es handelt sich hier um das Jahr 255; ausserdem pflegt auf diese Jahres-Angabe eine Ueberschrift zu folgen wie:

ذكر الخبر عما كان فيها من الاحداث،

Die ersten Worte des hier vorhandenen ächten Textes sind f. 2ᵃ: ووجه على بن الحسين طوق بن المغلس وقد بلغه خبر كرمان وقصده كرمان في جيش عظيم من فارس فصار طوق بكرمان الخ

Die Behandlung der Jahre ist in diesem Bande sehr ungleich und wird stellenweise und besonders am Ende sehr kurz. Die Jahre 272—277 werden auf f. 201ᵃ—205ᵇ abgethan; 295—302 auf f. 282ᵇ—288ᵇ. Ausführlicher behandelt sind die Jahre 255 (f. 2—42ᵇ), 256 (42ᵇ—70ᵃ), 257 (70ᵃ—78ᵇ), 258 (78ᵇ—86ᵃ), 264 (106ᵇ—114ᵃ), 266 (115ᵇ ff.), 267 (121ᵇ ff.), 268 (151ᵃ ff.), 269 (159ᵇ), 270 (191ᵃ—201ᵃ). Für die Jahre 265. 271. 296 finden sich keine Ueberschriften.

Schluss f. 288ᵇ: فقطعوا عليهم الطريق واخذوا ما معهم من العين واستاقوا من جمالهم ما ارادوا واخذوا . . . مائتين وثمانين امراة حراير سوي من اخذوا من المماليك والاماء، تم الكتاب وهو آخر تاريخ ابن جرير الطبري رحمه قال ابو جعفر قد ضمنا هذا الكتاب ابوابا من اوله الي آخره الي حيث انتهينا اليه من يومنا هذا فما كان متاخرا ذكرناه برواية وسماع ان اخر الله في الاجل، تم

Schrift: gross, dick, gleichmässig, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften in der Regel etwas grösser. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$.

9423. Spr. 42.

2) f. 120—122.

4ᵗᵒ, 21 Z. (24 × 16½; 19 × 12ᶜᵐ).

3 Blätter, die nicht aufeinander folgen, aus dem Geschichtswerke des الطبري und zwar, wie aus f. 122ᵇ Unterschrift erhellt, aus dessen 11. Bande.

Bl. 120 behandelt den Dichter كثير عزة, Bl. 121 u. 122 den Barmekiden جعفر بن يحيى.

Bl. 122, das letzte des Bandes, schliesst: ولا يؤاخذ الله العباد الا بذنوبهم وما ربك بظلام للعبيد وما يعفو عنه اكثر ولله الحمد،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Die Schrift ist auf dem gelben, glatten, ziemlich dicken Papier durchgeschlagen und die Dinte hat sogar manche Zeilen zerfressen. Die eine Seite der Blätter ist jetzt mit ganz feinem Papier überklebt, um dieselben ganz zu erhalten. — Abschrift im J. 719 Rabīʿ II (1319) von احمد بن العلم الحكيمي

9424. Spr. 45.

128 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (28½ × 20½; 19 × 12ᶜᵐ). — Zustand: gut. Einige Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser fehlt. Nach Sprenger's handschriftlicher Bemerkung vorn in der Handschrift ist es:

„an abridgement from Tabary badly translated from the Persian translation of the large work“.

Bl. 1 gehört zwar demselben Werke an, steht aber mit dem Folgenden nicht in Zusammenhang. Es gehört in den voraufgehenden Theil des Werkes, der sich mit Moḥammed beschäftigt.

Dieser Theil beginnt mit den Kriegszügen unter Abū bekr, und zwar zuerst, mit der Ueberschrift f. 2ᵃ: حديث غزوة اسامة التي انتهها ابو بكر بعد النبي عم وهي اول غزوة بعده،

Anfang: فلما بايع الناس كلهم ابا بكر غير سعد بن عبادة قال عمر لابي بكر

Das Werk zerfällt in eine Menge Abschnitte mit Ueberschriften, ungezählt und nicht فصل genannt. Die nächsten sind:

حديث اسود الكذاب ومقتله باليمن، وكان الاسود من بني عنين جاء اليمن 2ª
حديث طليحة بن جديلة الاسدي الكذاب، 4ᵇ
حديث من بقى من اهل الردّة فى العرب بعد طليحة 5ᵇ
حديث سجاح التغلبية 6ª
حديث البطاح وقتل خالد ابن نويرة 8ª

Einige andere Abschnitte:

Weiterhin f. 23ᵇ خلافة عمر بن الخطاب

Dann f. 45ª (Ḥalîfat des 'Oṯmān): حديث الشوري فى الخلافة بعد عمر رة

65ª حديث بيعة علي رة

73ª حديث يوم الجمل، فلما علم علىّ قوّة امر طلحة والزبير بالبصرة

82ª حديث يوم صفين، فلما سمع علي ان عسكر الشام بايعوا معاوية

97ª حديث مقتل على رة، وكان ثلثة نفر فى مسجد الكوفة

99ᵇ حديث بيعة الحسن رة وتسليمه الامر الي معاوية

102ᵇ حديث بيعة يزيد، فاخذ يزيد بيعة اهل الشام

116ᵇ حديث بيعة مروان بن الحكم، فاختلف الناس بالشام واراد بعضهم

Die zuletzt vorhandenen Ueberschriften sind:

124ᵇ حديث الفتنة الواقعة بالبصرة بسبب اصحاب المختار،

125ª حديث المكايد الجارية بين المختار وبين عبد الله بن الزبير

Für Ueberschriften Platz gelassen ist f. 126ᵇ u. 127ª.

Schluss f. 128ᵇ: فلما حان وقت صلوة الجمعة لنصف من شهر ربيع الاخر فى العام المائة والثانى والثلثين خرج اول خروج لصلوة الجمعة علي فرس ابلق فصعد المنبر وخطب وكان محموما نزل،

Es hört so auf, ohne Schluss oder Unterschrift.

Alle Abschnitte (2 ausgenommen) fangen in der Ueberschrift mit حديث an. Das Werk umfasst die Jahre $^{12}/_{633}$ — $^{66}/_{685}$, das heisst die Zeit der Herrschaft der 4 ersten Ḥalîfen und des Anfangs der Omajjaden.

Schrift: persischer Zug, ziemlich klein, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1800.

9425. Spr. 42.

1) f. 1—119.

122 Bl. 4to, 15 Z. (25 × 17; 19 × 12^{cm}). — Zustand: zum Theil fleckig u. unsauber, besonders Bl. 1—4. 67—72. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schöner Halbfrzbd mit goldverziertem Lederrücken u. Klappe. — Titel f. 1ª:

[الجزء الثامن من] مختصر تاريخ ابي جرير الطبري

(Die 3 ersten Worte sind ausradirt, zur Täuschung; sie stehen in der Unterschrift, mit dem Zusatz: „es folgt الجزء التاسع“, ausserdem steht ثامن zu Anfang jeder Papierlage oben in der Ecke.)

Anfang f. 1ᵇ: قال وروي ان عمرو بن العاص قال لوردان: مثلي ومثلك مثل الاشقر ان تقدّم عقر وان تاخر نحر الخ

Der 8. Theil einer Abkürzung der Chronik des Ettabarî.

Der Band beginnt in Beendigung der Beschreibung des Schlachttages von صفين im J. $^{37}/_{657}$ und geht bis gegen Ende des Jahres $^{60}/_{680}$.

Schluss f. 119ᵇ: فقال سبحان الله ما اردت بهذا فقال والله ما اردت به شيئا قال فذاك والله اكره لي ان يكون على لسانك من غير قصد،

Schrift: gross, kräftig, weitgezogen, deutlich, zum Theil blass, vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$. — Collationirt.

Verbunden. Die Blätter folgen so: 1—7. 48. 8—17. 38—47. 18—37. 67—76. 59—62. Lücke von 2 Blatt. 63—66. 49—58. 77—119.

F. 1ª unterhalb des Titels ist der Anfang eines Registers über den Inhalt gegeben.

9426. Pm. 708.

2) f. 30—154.

Format etc. und Schrift (21 Z. auf der Seite und etwas grösser) wie bei 1). — Titel f. 30ª:

ك“ تاريخ اخبار الزمان وما اباد الحدثان

s. weiterhin. Verf. f. 30ª: ابو الحسن المسعودي (s. Anfang).

Anfang f. 30ᵇ: قال ابو الحسن علي بن الحسين بن علي بن عبد الله الهذلي المسعودي رحمه، نبتدي بحمد الله وشكره وذكره والثناء عليه والشكر له والصلاة على انبيائه وتخصص سيدنا ونبينا محمدا صلعم وعلى آله واصحابه وازواجه بافضل صلواته واكمل تحياته وازكي بركاته، ثم نذكر ما وقع الينا من اسرار الطبايع واصناف الخلق مما يكون ذلك مشاكلا لقصدنا ونصل ذلك بذكر ما يجب ذكره من ملوك الارض وما عملوه من غرايب الاعمال وشيدوه من عجايب البنيان ووضعوه من الالات المستظرفة والطلسمات المستعملة وما بنوه من هياكلهم واودعوه

فى نواويسهم وزبروه علي احجارهم على حسب ما نقل الينا من ذلك، ونبدأ بما جاء من الآثار الشريفة والملة الحنيفية ثم نذكر ما روي عن الحكماء الاولين المتقدمين وبالله استعين وهو حسبي ونعم الوكيل،

Dies ist die ganze Vorrede; dann folgt der Titel so wie oben mit dem Zusatz:

وعجايب البلدان والغامر بالماء والعمران

und so steht er auch f. 154ᵃ in der Unterschrift.

Es liegt hier der Anfang des grossen Werkes vor, in welchem die Schöpfung der Welt und der Erde und der Wesen auf derselben und die frühsten Begebenheiten auf ihr bis herab auf Moses Zeiten dargestellt werden; von 'Alī ben elḥosein ben 'alī ben 'abd allāh elhoḍalī *elmas'ūdī* abū 'lḥasan † 345/956.

Das Werk selbst beginnt f. 30ᵇ unten so:
اما بعد فان الله جل جلاله وتقدست اسماؤه خلق خلقه من غير ضرورة كانت منه الي خلقهم وانشائهم من غير حاجة الخ

F. 34ᵃ handelt der Verfasser vom Alter der Welt: ذكر عمر الدنيا, dann 34ᵇ von den vor Adam erschaffenen Völkern:

ذكر الامم المخلوقات قبل آدم عم

35ᵃ ذكر الجنّ واجناسهم

37ᵃ ذكر خلق آدم على صورة اسرافيل الخ الخ

38ᵇ تعريف الارض، روي ابن عبد الحكم قال ان الارض على صورة الطاير الخ

39ᵃ ذكر البحر المحيط وما فيه من العجايب

Daran schliessen sich Berichte über die anderen Meere und viele Inseln: sie haben alle einen fabelhaften Anstrich. Es folgt:

53ᵃ ذكر آدم عم وولده

55ᵇ ذكر شيء من اخبار ولده، كان قابيل اول ولد آدم الخ

61ᵇ ذكر كنعان بن حام

63ᵇ واما ولد يافث بن نوح

64ᵃ ذكر الصقالبة 64ᵇ ذكر اليونانيين

64ᵇ unten: ذكر الصين، وقطع قوم من بنى عامر بن يافث الي ناحية الصين الخ

66ᵃ [ذكر] الاندلس 67ᵇ ذكر الفرس

68ᵃ ذكر ملوك خراسان

68ᵇ واما سام بن نوح عم

69ᵇ حديث البلبلة، كان بعد الطوفان مجتمعين فى مكان واحد الخ

72ᵃ ذكر من اخبار آدم عم، ما وقع الينا فى نقله بعض الخلافة وفى ذكره فايدة، آدم خلقه الله تعالي بيده الخ

73ᵃ ذكر نوح

75ᵃ ذكر عناق بنت آدم، ولنرجع الآن الي ما يجب ذكره من بقية اخبار آدم

75ᵇ ذكر اخبار الكهان من العرب، خبر سطيح

78ᵃ واما شق اليشكري فكان حكيم العرب فى الجاهلية

78ᵃ, letzte Zeile: خبر اليمامة الزرقاء

79ᵃ ذكر عجايب مصر واخبارها وكهانها وملوكها، لما ذكرنا الكهان وجب علينا ان نذكر كهان مصر الخ

83ᵃ ذكر ملوك مصر قبل الطوفان، وكان اول من ملك مصر قبل الطوفان نقراويس

83ᵇ ذكر دخولهم البلد وكيف خرجوا اليها ونزلوا بها وخروجهم لمن حاربهم من الملوك

104ᵇ ذكر ملوك مصر بعد الطوفان، اجمع اهل مصر ان اول من ملك بعد الطوفان مصريم بن بنصر بن حام بن نوح

128ᵇ خبر طوطيس ... والقبط تزعم انه اول الفراعنة بمصر

140ᵇ خبر الريان ملك وهو فرعون يوسف عم والقبط تسميه نهراوس

(144ᵃ ff. (قصة يوسف

149ᵇ خبر ظلما بن قرمس وهو فرعون موسى عم

(150ᵃ (قصة موسى

Schluss f. 154ᵃ: فغرق الجميع ولم يفلت منهم احد وحملت ارواحهم الي النار ولما هلكوا طرح الله تعالي منهم جملة على عبر البحر منهم فرعون فى موضع مرتفع من الارض حتى راوه وعرفوه وبيّن الله تعالي فى كتابه الكريم الذي انزله علي رسوله محمد صلعم وقد كمل كتاب العجايب المعروف باخبار الزمان ... بمعونة الله تعالي الرءوف المنان فله الحمد والشكر والفضل ومنه العفو والرحمة والمنة والاحسان،

Es ist ein völlig unkritisches, auf Wunderbares erpichtes, auf unzuverlässige Berichte und Legenden gegründetes Werk, das eher in die Klasse der Wunderbücher — wie es in der

Unterschrift mit allgemeinem Titel auch genannt wird — als in die der Geschichtswerke zu rechnen ist. Dies Urtheil betrifft allerdings nur den vorliegenden Band, welcher die Einleitung zu dem Geschichtswerk اخبار الزمان sein soll, wie der Verfasser selbst im Anfang seiner Vorrede zu dem كتاب مروج الذهب sagt. Dass es nur eine Einleitung sei, ist aus der Fassung der oben mitgetheilten Vorrede und des Schlusses nicht im Mindesten zu ersehen; das dort angegebene Vorhaben des Verf. kommt in diesem Werke zur Ausführung; dass er noch Weiteres wolle, sagt er mit keinem Worte. — Von dem grossen Werke ist mir keine Handschrift bekannt; dagegen kommt dies besprochene als ein für sich bestehendes Werk öfter vor; so z. B. Cod. Par. A. F. 901. Suppl. 717, 1. 717, 2. 718. 719. Cod. Uri I 666, 2 (wo ganz derselbe Anfang und Schluss). — F. 136ᵇ—138ᵃ findet sich eine Stelle eingeschoben, die ausdrücklich als nicht zum Original gehörig bezeichnet ist. Sie betrifft eine ausführliche Beschreibung einer Entdeckungsreise nach den Nilquellen und ist dem كتاب العظمة entlehnt, natürlich ohne allen geographischen Werth. Sie beginnt: وذكروا ان رجلا . . . يقال له حايد [وصل الي القبة وله خبر يطول ذكره] هذا الخبر الذي قاله المسعودي انه يطول ذكره واثبته هنا وان لم يكن هو ذكره لانه بموضعه وهو من كتاب العظمة رواه ببغداد الفقيه ابو الحسن عباد بن سرحان وهو يحدث به الي الآن عن شيوخه ببغداد باسانيد عن ابي هريرة رة انه قال الخ und schliesst: حتى بلغ مصر فاخبرهم بهذا الخبر ومات رحه وتم الخبر الذي اثبته وليس من الام'

Vermuthlich steht die Stelle auch in den übrigen Handschriften dieses Werkes.

Bl. 142 ist lose. — Die Abschrift ist gemacht auf Verlangen des عبد الله چلبي بن فتحي افندي دادبخي زاده im J. 1150 Ḏū'lḥiǵǵe (1738). — HKh. I 201. II 2808.

9427. Pet. 623. 624.

327 und 283 Bl. Folio, 23 Z. (31×21; 23—24½×12½—13cm). — Zustand: sehr gut. — Papier: dick, weisslich, ungeglättet. — Einband: guter Halbfranzband. — Titel fehlt: aber auf dem Vorblatte, auf welchem der Text beginnt, das aber nicht mitgezählt ist, steht als Ueberschrift:

كتاب مروج الذهب ومعادن الجوهر'

Verfasser:

ابو الحسن علي بن الحسين بن علي المسعودي

Anfang: الحمد لله اهل الحمد ومستوجب الثناء والمجد وصلي الله علي سيدنا . . . اما بعد فانّا [لما] صنفنا كتابنا فى اخبار الزمان وقدّمنا القول فيه فى هيئة الارض الخ

Dies grosse Geschichtswerk desselben Verfassers umfasst die Geschichte von Anfang an bis auf seine Zeit; er hat sein Werk im J. 336 Ǵom. I (947) beendet (f. 8ᵃ unten). Es enthält aber ausser geschichtlichen auch eine Menge geographischer, astronomischer und die Litteratur betreffender Bemerkungen und Ausführungen, und beschränkt sich nicht auf die Ḫalıfengeschichte allein, sondern behandelt auch, und zwar zuerst, die Geschichte aller auswärtigen Reiche, Indien, China, Syrien, Ninive, Babylon, Persien, Griechenland, Rom u. Byzanz, Aegypten, die Neger, Slaven, Franken, Longobarden. Von Kap. 31 (= 37 des gedruckten Textes) an behandelt der Verf. die Arabische Vorgeschichte, mit 'Āditen und Ṫemūditen beginnend, und bespricht dabei besonders die früheren religiösen Ansichten, die heiligen Stätten, etc. Von Kap. 95 an (= Kap. 70 im Druck) fängt der eigentlich geschichtliche Theil des Werkes an, mit Moḥammeds Geburt beginnend, und geht bis in den Anfang der Regierung des Elmoṭı' lillāh, im J. 335/946.

Der 1. Band (No. 623) geht bis Ende der Regierung des Merwān im J. 65/684.

Der 2. Band (No. 624) beginnt mit der Regierung des 'Abdelmelik ben merwān und geht bis zu Ende des Werkes.

Schluss Band 2, f. 283ᵃ: فليراقب الله ربه وليحاذر منقلبه فالمدّة يسيرة والمسافة قصيرة والي الله تصير الامور وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولي ونعم النصير ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم'

Das 2. Kapitel enthält eine Uebersicht der sämmtlichen Kapitel; es sind deren 113 aufgezählt, woran sich noch ungezählt 2 schliessen. Was jedoch nicht richtig ist. Der Verfasser sagt ausdrücklich, am Ende dieser Uebersicht, dass sein Werk 132 Kapitel enthalte, deren 1. Kap. ذكر اعراض جميع اغراض هذا الكتاب das 132. ذكر من حج بالناس من اول الاسلام الي سنة خمس وثلاثين وثلثماية

Im Laufe des Werkes sind die Kapitel nicht gezählt. Ziemlich viel Versstellen mitgetheilt.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1272, Rabî' I (1855, Decemb.) von احمد شربتجي زاده. — HKh. V 11828.

9428. Spr. 46.

1) f. 1—459.

465 Bl. Folio, 21 Z. (30 × 20½; 21 × 12cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: rother Lederband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1a oben, von anderer Hand, und auch in der Unterschrift. Verf. fehlt. Anfang wie bei Pet.; Schluss fast ebenso, nur etwas länger: فليراقب ... والي الله المصير وقد قدمنا الاعتذار فيما سلف من هذا الكتاب من سهو او عرض او تصحيف ... ونساله ان تمحو بخير شرًا وبجد هزلا ثم يعود علينا بعد ذلك بعفوه ويتغمّدنا بفضله انه جواد منّان لا اله الّا هو ولا معبود سواه'

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von محمد يوسف بن مرتضى قلي افشار im J. 1089 Šawwāl (1678).

F. 191—215 von neuerer Hand, grösser, weitläufiger, deutlich. — Nach f. 4 fehlt 1 Blatt.

Am Rande stehen in der Mitte des Werkes häufig Verbesserungen und Zusätze.

9429.

1) Spr. 47.

154 Bl. 4to, 33 Z. (28½ × 20½; 20 × 13cm). — Zustand: ziemlich stark wurmstichig, nicht überall sauber, besonders der Seitenrand der ersten Hälfte stark fleckig. Bisweilen am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner rothbrauner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken.

Erste Hälfte desselben Werkes. Titel u. Verfasser f. 1a (von anderer Hand) bloss: كتاب مروج الذهب للمسعودي

Dieser Band geht bis etwa zur Hälfte des Abschnittes vom Halīfate des حسن بن علي. Er entspricht Spr. 46, 1, f. 1—240a, 1.

Derselbe bricht mitten im Satze am Ende des Blattes ab; die letzten Worte sind f. 154b: ورسول رب العالمين ثم بعده بسيد الوصيين فجبر الله تلك المصيبة'

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften meistens roth, oder schwarz mit grösserer Schrift. — Abschrift c. 1700.

2) Spr. 48.

879 (762) Seiten 8vo, 21 Z. (21 × 15; 13 × 9cm). — Zustand: wurmstichig, besonders in der 2. Hälfte, etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel Seite 1: الجزؤ الثاني من مروج الذهب ومعادن الجوهر Verfasser ausführlich. (Der Titel der 2. Hälfte ist nach der Vorrede in Spr. 46, 1 und 47: ومعادن الجوهر, dagegen hier (Spr. 48) S. 474 in der Unterschrift gleichfalls wie oben عقود الجوهر und zwar ohne den Vorsatz مروج الذهب.

Dieser Theil des Werkes beginnt hier mit خلافة معاوية بن ابي سفيان (= Spr. 46, 1, f. 240b, Mitte) und schliesst sich fast unmittelbar an Spr. 46, 1 an. Schluss S. 879 ebenso wie bei Spr. 46, 1; mit dem Zusatz: انه علي كل شيء قدير واليه المصير'

Schrift: klein, gewandt, deutlich, nicht selten ohne diakritische Punkte, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1084 Rabî' II (1673).

Die Paginirung mit Arabischen Zahlen, aber sehr sorglos. Ausgelassen sind (ohne dass etwas fehlt) die Seitenzahlen: 127—226. 253. 285. 344. 345. 463. 464. 465. 475. 488. 494. 498. 544. 545. 731—739. Zweimal gezählt kommen vor: 384. 652. 661. 715. 851. Uebersehen und nicht gezählt: 757b. 757c. Die Paginirung lässt also 5 Seiten aus, zählt andererseits aber 122 Seiten zu viel, es sind also statt 879 eigentlich 762 Seiten.

Dieser Band zerfällt hier in 2 Hälften: S. 1—474 und 477 bis Ende.

9430. WE. 6.

141 Bl. 4to, 15 Z. (24 × 17½; 18½ × 12½cm). — Zustand: vielgelesen und etwas unsauber, vorn und hinten abgenutzt und schadhaft. Mehrere (auch grössere) Wurmstiche, aber am Rande, ohne Beschädigung des Textes. Der Rand und Rücken öfters ausgebessert. Bl. 141 in der unteren Hälfte stark beschädigt. — Papier: dick, glatt, bräunlich-gelb. — Einband: Pappband mit Lederrücken. Der hintere Deckel fehlt; daher jetzt in blauem Umschlage.

Der erste Band desselben Werkes. Titel verklebt durch ein auf die Vorderseite des ersten schadhaften Blattes geleimtes weisses Blatt. Darauf von späterer Hand: الجزء الاوّل من كتاب مروج الذهب ومعادن الجوهر المنتخب ويشتمل علي جمل من التواريخ وغير ذلك، تاليف المرحوم ابي الحسن علي بن الحسين بن علي المسعودي

Anfang f. 1b wie bei Pet. 623.

Dieser Band geht bis zu Ende des 18. Kapitels (ذكر ملوك السريانيين).

Es fehlen nach f. 2 4 Blätter (= gedruckter Text I, p. 7, 2 bis 21, 1); nach f. 4 1 Blatt (= gedruckter Text I, p. 29, 4 bis 33, 9). — Blatt 5 ist von späterer Hand ergänzt.

Schrift: ziemlich gross, stark, gefällig, etwas rundlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, die diakritischen Punkte fehlen nicht selten. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift etwa im 7. Jahrhundert.

9431. Mq. 87.

168 Bl. 8vo, 14—16 Z. (21 × 15; 14 × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch hier und da fleckig und nicht ganz sauber. Nicht ganz ohne Wurmstich. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. F. 71—78 grüngelb. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Ein Band desselben Werkes. Titel f. 1a von späterer Hand, oben zur Seite:

قطعة من مروج الذهب لمسعودي

Dieser Band beginnt f. 1b so mit der Ueberschrift: وخبر الحجاج بن يوسف وافعاله ونوادر من بعض افعاله،

Dann ولما افضى الامر الي عبد الملك تاقت نفسه الخ

Er beginnt also fast zu Anfang des 94. Kapitels (= Gedr. Text, V, p. 211) und geht bis zum Schluss des 110. Kapitels (= VI, p. 287), von der Regierung des ʼAbd elmelik bis auf Hārūn erraśīd.

Das vorliegende ist nach f. 168b der 4. Theil des Werkes.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, aber nicht correct, vocallos. — Abschrift (f. 168b) im J. 985 Çafar (1577) von السيد محمد بن حديد

Nach f. 6 fehlen 2 Bl. — Im Anfange collationirt.

9432.

Stücke desselben Werkes sind noch:

1) WE. 185, 1, f. 1—10.

91 Bl. 4to, 35 Z. (25½ × 17½; 18½ × 9½cm). — Zustand: lose im Deckel, nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: in braunem Lederdeckel. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist der Anfang des Werkes und geht bis vol. I, p. 95, lin. 10 des gedruckten Textes.

Schrift: klein, fein, zierlich, deutlich, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

2) Mq. 435, 1, S. 1—132.

132, 37 und 30 Seiten 8vo, 12—14 Z. (21 × 16½; c. 16½ × 12½cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband. — Titel und Verfasser fehlt. Ueberschrift S. 1:

ذكر ملوك الفرس الاولي وجمل من اخبارهم

Dies Stück umfasst Kap. 21—24 des Geschichtswerkes.

Schrift: gross, deutlich, vocallos. — Die Abschrift ist von Rink gemacht.

3) Mq. 435, 3, S. 1—30.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift S. 1: ذكر مكة واخبارها وبناء البيت الخ

Es ist das ganze 39. Kapitel des Werkes.

4) Spr. 46, 2, f. 461—465.

Folio, 13—20 Z. (30 × 19½; 25—26 × 15—16cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser fehlt. Nach Sprenger's Bemerkung oben auf den Blättern: »from the old copy of Leyden«.

Ein Stück aus demselben Geschichtswerk, enthaltend den Anfang des Halīfates des علی بن ابي طالب. Es entspricht Spr. 46, 1, f. 215a, 9 bis 218a, 13.

Schrift: Persischer Zug, kräftig, ziemlich gross, deutlich, vocallos. Angebunden einige Blätter mit Bemerkungen von Sprenger.

9433. Pm. 4.

1) S. 1—239.

257 Seiten 8vo, 11 Z. (21½ × 16½; 15½ × 12¾^{cm}). — **Zustand:** wasserfleckig am Rande, etwas wurmstichig; an mehreren Stellen am Rande ausgebessert, so besonders Bl. 1. — **Papier:** bräunlich, ziemlich stark, glatt. — **Einband:** schwarzer Lederband. — **Titel u. Verfasser** S. 2:

كتاب الانباء بانباء الانبياء عم وتواريخ الخلفاء وولايات الامراء لابي عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر بن على القضاعي

Anfang S. 3: الحمد لله المبدي الوارث المعيد الباعث الذي احاط بكل شيء علمه . . . هذا كتاب اجمع فيه بمشئة الله وعونه جملا من انباء الانبياء عم وتواريخ الخلفاء وولايات الملوك والامراء الي سنة اثنتين وعشرين واربع مائة من الهجرة الخ

Compendium der Geschichte, von Anfang der Welt an, enthaltend die Geschichte der Propheten und der Ḣalīfen bis zum J. $^{422}/_{1031}$, von Moḣammed ben selāme elqoḍā'ī † $^{454}/_{1062}$ (No. 1270).

Es beginnt S. 4 mit القول في مدة الزمان (Anfang: روي سعيد بن جبير عن ابن عباس قال الدنيا جمعة من جمع الاخرة الخ) — S. 5 الماضى من الزمان (Anfang: اختلف الناس في مدة ما مضى).

Darauf kommen die Propheten. S. 9: آدم عم، آدم هو ابو البشر خلقه الله بيده الخ S. 12 شيث, 13 ادريس, 15 نوح, 18 سام بن نوح, 18 حام بن نوح, 19 يافث بن نوح, 19 هود, 20 صالح, 22 ابراهيم u. s. w. bis S. 55 عيسى بن مريم, 58 رسل اصحاب القرية, 59 ذو الكفل, 60 لقمان, 60 ذو القرنين, 63 خلد بن سنان. — Darauf Chronologisches. S. 64: التواريخ من لدن آدم عم الي الهجرة Zahl der Propheten und ihrer Bücher S. 66: عدد الانبياء والمرسلين عم وعدد الكتب المنزلة Alsdann S. 69 Geschichte Moḣammeds und seiner Nachfolger. S. 69—105 Moḣammed; 105 Abū bekr, 108 'Omar, 114 'Oṫmān, 118 'Alī, 122 Elḣasan. Die Omajjaden 115—158; Allgemeines über sie 159, ihre Herrschaft in Spanien 159—161. Die 'Abbāsiden 162—230, bis auf den Regierungsantritt des Elqāïm biamrillāh. Geschichte Aegyptens (von المعز لدين الله im J. $^{359}/_{970}$ bis الظاهر بالله † $^{427}/_{1036}$) S. 231—234.

Schluss S. 234: ثم توفي في ليلة النصف من شعبان سنة سبع وعشرين واربع مائة وله من العمر احدي وثلثين سنة، تم الكتاب والحمد لله . . . وذلك لسبع بقين من ربيع الآخر سنة اثنتين وثلثين واربع مائة،

Das Werk ist demnach bald nach $^{427}/_{1036}$ vollendet. Der Verfasser führt am Ende der einzelnen Artikel auf: die Siegel-Inschrift, die Kinder, die Wezīre, die Qāḍīs, die Kammerherren (الحجاب).

Im Anschluss an das Werk folgt eine kurze Uebersicht der zunächst folgenden Fāṭimiden; zuletzt ابو على الآمر باحكام الله als Nachfolger seines im J. $^{495}/_{1102}$ gestorbenen Vaters aufgeführt (von dem späteren Abschreiber).

Die alsdann noch S. 235 u. 238 angeführten fāṭimidischen Regenten bis auf den العاضد لدين الله † $^{567}/_{1171}$ und die S. 236 u. 237 aufgezählte Ḣalīfenliste bis auf الناصر لدين الله sind von anderer Hand um $^{650}/_{1252}$ geschrieben.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, fast vocallos. Am Rande nicht selten längere Zusatz-Bemerkungen in kleiner Schrift aus erheblich späterer Zeit. — **Abschrift** von ابو الطاهر اسمعيل بن خلف بن سعيد بن عمران المقري الانصاري in Qairuwān, um $^{450}/_{1058}$. — Collationirt.

HKh. II 2280 (تاريخ). IV 8486 meint dies Werk, nennt es aber: عيون المعارف وفنون اخبار الخلايف während er ein Werk unter dem oben angegebenen Titel nicht aufführt. II 2213 führt er ganz allgemein den Verfasser unter denen auf, welche Ḣalīfen-Geschichten geschrieben haben.

9434. Spr. 30.

196 Seiten 8vo, 19 Z. (20 × 12½; 15—16 × 11—12^{cm}). **Zustand:** alt, abgegriffen, etwas schmutzig, im Anfang und am Ende einige Wurmstiche. — **Papier:** gelb, baumwollen, ziemlich stark. — **Einband:** neuer Lederband, braun. — **Titel und Verfasser** fehlt.

Anfang fehlt. Die ersten Worte S. 1, 1: ولا تستتر امورهم ولا تجهل مواضعهم كاسمعيل الخ

Der erste Absatz S. 1, Zeile 9 beginnt: ومن جملة خبره انه ابراهيم بن اذر وكان يسمي قبل

ذلك تارخ || بن ناحور . . .، وامر ابراهيم بالختان
حيث بشر باسحق وقد اتت له تسع وتسعون سنة الخ

Allgemeine Weltgeschichte, vom Anfang an, mit vielen chronologischen Angaben; enthält jüdische und persische Geschichte. Nach dem Verf. (S. 7) war Ibrāhīm 13 Jahre alt, als die Welt 2000 Jahre bestanden hatte. S. 26 u. 28 ein Verzeichniss der biblischen Bücher A.T.; S. 27 u. 28 das der neutestamentlichen Bücher nebst apokryphischen Schriften.

Der Verfasser schrieb im Jahre $^{543}/_{1148}$, s. S. 44, wo er am Ende der Chronologie der LXX angiebt, dass von Alexander bis auf Christus 303 Jahre, von Christi Geburt bis Kreuzigung 32, von da bis zur Higra 585, von da bis zur Abfassung des Werkes 531 Jahre 10 Monate verstrichen seien. — Eṭṭabarī als Quelle erwähnt S. 141. S. 47 von den 7 Klimaten, und daran sich schliessende Erörterungen. S. 51 ff. die Könige Persiens ziemlich ausführlich. Chronologische Tabelle derselben S. 169 u. 170. — Das Werk ist nicht in Kapitel getheilt. Die Chronologie ist die Hauptsache. Ein Leser Ibrāhīm las das Buch im J. $^{682}/_{1283}$. Schluss fehlt.

Schrift: etwas rundlich, ziemlich dick und gross, vocallos. Manche Seite stark verwischt und schwer leserlich. — Abschrift um $^{600}/_{1203}$.

Die Handschrift ist voll Lücken und falsch gebunden. Die Folge der Seiten wird diese sein: im Anfang fehlen 13 Blätter; dann S. 1—8; 2 Blätter fehlen; 9—12; 1 Blatt fehlt; 185—196; 2 Blätter fehlen; 13—184. —

Dass der Verfasser und nicht der Schreiber S. 44, 11 zu verstehen sei, scheint mir selbstverständlich, mithin lebt der Verfasser um $^{530}/_{1135}$.

9435. Spr. 51.

236 Bl. 8vo, 15 Z. ($19^3/_4 \times 13$; $11^1/_2 \times 6^3/_4$ cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ganz frei von Wurmstichen. Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: rother Lederband mit Verzierung. — Titel u. Verfasser f. 1^a oben am Rande:

الجزؤ الاول من تاريخ عبد الرحمن ابن الجوزي

Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1^b: قال الشيخ الاجل . . . جمال الدين ابو الفرج عبد الرحمن بن على بن محمد الجوزي رحمه، الحمد لله على احسانه وافضاله حمدا كما ينبغى لعز جلاله . . . هذا كتاب ذكرت فيه من التواريخ والسير فنونا ومن علوم الحديث عيونا ليكون للمبتدي تبصرة وللمنتهي تذكرة والله المعين بتحقيقه فما زال حامدا بتوفيقه،

Darauf beginnt das Werk selbst, f. 2^a.

Diese Chronik des *Abū 'lfarağ ibn elğauzī* † $^{571}/_{1201}$ (No. 4042) beginnt mit der Weltschöpfung und den Propheten; dann folgt f. 7^a—99 das Leben und die Thaten Moḥammeds und seiner Genossen; f. 99—183 enthält Geschichtsdarstellung vom J. $^{12}/_{633}$ bis $^{597}/_{1201}$; Jahr für Jahr, jedes beginnt mit den Worten: وفي سنة. Darauf f. 184 ff. Aufzählung von Personen mit ähnlichen Namen, auch mit Beinamen, nebst Traditionen, die sich auf Namen beziehen, auch solche, die sprichwörtlich geworden sind, u. dergl. — Das Werk desselben, welches المنتظم فى تاريخ الامم betitelt worden, ist verschieden von dem vorliegenden.

2^a ذكر اول المخلوقات، روي عبادة ابن الصامت من النبي صعم

2^b ذكر خلق آدم عم، روي ابو موسي عن النبي قال ان الله

2^b ذكر عدد الانبياء والمرسلين، روي ابو ذر قال قلت يا رسول الله

4^a ذكر ترتيب كبار الانبياء عم، كان من بعد آدم عم شيث

5^a ذكر ما بين الانبياء من السنين،

5^b ذكر اسماء من خلق من الانبياء مختونا

6^a ذكر مبتدأ التاريخ كيف كان، وروي ابو بكر بن خيثمة عن الشعبي

7^a مولد نبيّنا صعم، اتفقوا ان رسول الله صعم ولد يوم الاثنين

7^b نسبه صعم، هو ابو القاسم محمد بن عبد الله ابن عبد المطلب

8^a ذكر اسمايه صعم، ذكر ابو الحسن بن فارس اللغوي ان للنبي

9^a ذكر من ارضعه صعم

ذكر عمومته، قال ابن السائب هم احدي عشر 11^b
الحرث والزبير
ذكر ازواجه 12^a ذكر عماته 11^b
ذكر من تزوّج رسول الله صعّم ولم يدخل بهن 17^a
ذكر من خطب النبي صعّم من النساء فلم يتم 19^b
ومن وهبت له نفسها
ذكر سراري رسول الله صعّم 21^a
عدد ازواج رسول الله وترتيبهن 21^b
ذكر اللواتي توفي عنهن رسول الله 22^b
ذكر موالي رسول الله 26^b ذكر اولاد رسول الله 23^a
ذكر مراكب رسول الله 29^a ذكر مواليات رسول الله 28^b
ذكر هجرته الي المدينة 29^b
ذكر بعض ما كان في كل سنة من سنى الهجرة 30^a
من الامور المشتهرة
ذكر عدد غزواته وسراياه صعّم 34^b
تسمية مؤذنى رسول الله 38^b
تسمية من كان يكتب لرسول الله 38^b
تسمية من كان يضرب الاعناق بين يديه 39^a
تسمية من كان حرس رسول الله 39^a
ذكر وفاة النبي 39^b تسمية من كان يشبّه بالنبي 39^a
تسمية من حضر غسل رسول الله 40^a
ذكر سنة يوم موته صعّم 40^b تسمية من نزل لحده 40^b
تسمية الخلفاء من بعده 41^a
ثم انتقل الامر الي بنى العباس بن عبد المطلب 45^a
باب ذكر اصحاب رسول الله، فصل في فضلهم 52^a
فصل في بيان المستحق تسمية الصحابي 52^b
فصل في مراتب الصحابة 53^b
فصل في عدد الصحابة 54^a
فصل ونحن نذكر من اشتهر بالذكر من الصحابة، فاقول 54^b
تسمية المشتهرين بالذكر من اصحاب رسول الله
وذكر انسابهم واخبارهم،
العشرة 55^a
طايفة من الصحابة المشهور ذكرهم بين الناس 70^a
ذكر الحوادث من سنة وفاته صعّم 99^a
باب المتّفق والمفترق، ذكرت فيه المشتهرين بالذكر 184^a
(nach alphabetischer Folge).
فصل المعروفين بالكنى 205^a
هذه الاحاديث تتضمّن قوما اشتهروا بكناهم 205^b
وانسابهم واختلف في اسمائهم، (حديث 9)
احاديث تتضمن قصصا اختلف في تعيين اصحابها 207^b
(حديث 19).
قصص تشتمل كل واحدة منهن علي اسمين 211^b
(حديث 40).
مسايل تتعلق بعلم الحديث 226^b
ذكر قصص قوم جري المثل باسمائهم، سحبان 232^b
وائل رجل كان يضرب
ذكر كلمات يستعملها الناس في كلامهم لها 235^a
اصول يرجع اليها،

Schluss f. 236^a: فارادت زبيد ان يغزوا قومه فخشوا ان ينذر قومه فحرس اربعة منهم وطرحوا عليه ثوبا فصادف غرة فمضى بعد ان رمي ثيابه وشدّ الي قومه والحمد لله وحده، تم الكتاب بعون الملك الوهاب وصلي الله الخ

Schrift: durchschnittlich ziemlich klein (im Anfange grösser), deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Foliirung arabisch; dabei nicht gezählt und übersprungen f. 44. 88. Bl. 14 steht irrthümlich unmittelbar nach Bl. 8. Der Text in rothen und blauen Linien eingefasst; ausserdem, dem Rande nahe, eine zweite einfache Einfassung. — Abschrift c. 1800.

HKh. II 2080. VI 13111.

Auf 2 folgenden Schmutzblättern steht das Verzeichniss einer kleinen arabischen Bibliothek eines Privatmannes.

9436. WE. 8.

202 Bl. 4to, c. 25—30 Z. (25×17; $21^1/_2 \times 13^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: etwas unsauber, einzelne Lagen nicht fest im Einband, der Rand etwas abgenutzt, zum Theil ausgebessert. — Papier: dick, gelblich, glatt. — Einband: schlechter Pappband mit Lederrücken; der hintere Deckel los. — Titel und Verfasser fehlt. Aber von neuerer Hand auf dem 1. Vorblatt so:

الجلد الثاني من كتاب المنتظم للحافظ الشيخ
جمال الدين ابي الفرج ابن الجوزي،

Allgemeines Geschichtswerk, vielleicht von Ibn elǵauzī; s. bei Spr. 51. — Dieser Band beginnt hier f. 1^a im J. $^{297}/_{909}$. Das J. $^{298}/_{910}$ beginnt f. 2^b so: ثم دخلت سنة ثمان وتسعين ومايتين، فمن الحوادث فيها انه قدم القاسم بن سيما من غزوة الصايفة ومعه خلق من الاساري الخ،

Zuerst kommen die politischen Ereignisse hintereinander, dann Aufzählung der in dem

Jahre verstorbenen Berühmtheiten, in alphabetischer Namensfolge. Jedes Jahr fängt wie oben an (ثم دخلت . . . الحوادث فيها); die Liste der Verstorbenen (mit biographischen Notizen, auch Anekdoten und einigen Versen) hat immer die Ueberschrift: ذكر من توفى فى هذه السنة من الاكابر'

Die Erzählung der Ereignisse etc. geht bis zum J. 441/1079, wovon noch die politischen Vorfälle mitgetheilt werden. Dasselbe beginnt f. 202b:
ثم دخلت . . . فمن الحوادث فيها انه تقدّم فى ليلة عاشوراء الى اهل الكرخ ان لا ينوحوا ولا يعلّقوا المسوح على ما جرت به عادتهم الخ

Die eigentliche Geschichtsdarstellung ist durchschnittlich nicht ausführlich; mehr ist dies bei den biographischen Artikeln der Fall.

Schrift: kleine Gelehrtenhand, in einander gezogen, vocallos, oft ohne diakritische Punkte, mit verblasster Dinte. — Abschrift c. 700/1300.

9437. Lbg. 159.

45 Bl. 8vo, 23 Z. (20½ × 15; 15 × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

ك" منتخب المنتخب لعبد الرحمن ابن الجوزي

Anfang f. 1b: . . . قال الشيخ . . . ابو الفرج . . . ابن الجوزي' الحمد لله على جميع الالاء وصلى الله . . . هذا كتاب اجتنيت فيه مما اجتنيت من علوم مختلفة الخ

Ein Compendium über Allerlei auf Qorân und Tradition und Geschichte Bezügliches, eingetheilt in ungezählte فصل, auch الاشارة, sogar باب (f. 38a), von demselben Verfasser.

1b in 15 وجه فصل الخطاب فى القران
2a in 3 وجه فصل الوقف فى القران
2a فصل وذكر بعض العلماء ان فى القران ايات يقتضى معناها لتاليها ان يقف ويفصلها عما بعدها
2b فصل حدثنا عن شريح العابد [فى الاسم الاعظم اي لا اله الا هو]
u. s. w.

Zuerst allerlei auf den Qorân Bezügliches; dann f. 6—82 Geschichliches von Moḥammed und Aufzählung seiner Nachfolger; 8a etwas von seinen 10 nächsten Anhängern; 11b von seinen namhaftesten sonstigen Genossen; 22a von seinen Frauen; 24a von seinen Töchtern; 25a von berühmten Anhängerinnen desselben; 28a alphabetische Liste der bei Bedr Gefallenen; 30b Liste befreundeter Genossen; 32b Liste der Glaubensheuchler etc.; 34a Liste derjenigen, auf welche die Kunde der Prophetengenossen zurückzuführen ist, auch der Râwîs etc.

F. 34b etwas aus dem Thema „die Erstlinge“ in der und der Sache; 35b allerlei Interessantes über Namen und Beinamen von Personen, z. B. über Gleichheit von Männer- und Frauen-Namen; 38a Traditionen mit unvollständiger Angabe des Berichtenden, dessen Namen dann richtig gestellt wird; 41a Aufzählung gleichnamiger Traditionisten; 43a allerlei auf Tradition bezügliche schwierige Fragen; endlich 44b—45b Angabe in 14 Klassen, die jedesmal 40 Jahre umfassen, wer in diesem Zeitraum als Ḫalîf, Rechtsgelehrter, Traditionist, Qorânleser und Asket die Hauptbedeutung gehabt habe.

Schluss f. 45b: والزاهد الحسن بن مسلم الفارسى رحم ونفعنا ببركتهم اجمعين . . . وبالاجابة جدير' تم

Das Werk ist nach 560/1165 verfasst.

Schrift: ziemlich gross, vocallos, deutlich. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1176 Ragab (1763) von احمد بن عبيد الجاوى الحنبلى

Collationirt. — Nicht bei HKh.

Spr. 1958, 7, f. 185b—205b.

Ein Stück aus ك" الذهب المسبوك فى سير الملوك des ابن الجوزي. Behandelt die Könige der früheren Zeit, darunter Iskander, mit erbaulichen Betrachtungen über Vergänglichkeit des Irdischen.

S. No. 8772, 2. — HKh. III 5832.

9438. Pet. 178.

294 Bl. 4to, 29 Z. (25 × 15¼; 20 × 10cm). — Zustand: nicht ganz sauber; am Rücken in dem 1. Drittel, dann auch gegen das Ende, beschädigt, aber zum Theil geschickt ausgebessert. — Papier: dünn, gelb, glatt. —

Einband: brauner Lederbd mit Verzierung. — Titel fehlt; aber von anderer Hand steht f. 1ª: تاريخ ابن الاثير. Der eigentliche Titel aber (f. 2ᵇ, Vorrede) ist:

الكامل فى التاريخ

Verfasser ausführlich:

علي بن محمد بن محمد بن عبد الكريم بن عبد الواحد الشيباني الجزري عزّ الدين ابو الحسن ابن الاثير

Anfang: الحمد لله القديم فلا اول لوجوده' الدايم الكريم فلا آخر لبقائه ولا نهاية لجوده' الملك حقا فلا تدرك العقول حقيقة مملكته القادر فكلما في العالم من اثر قدرته . . . اما بعد فانّي لم ازل محبّا لمطالعة كتب التواريخ ومعرفة ما فيها' مؤثرا للاطلاع علي الجليّ من حوادثها وخافيها' مائلا الي المعارف والاداب والتجارب الخ

Erster Band des umfangreichen Geschichtswerkes des 'Alī ben moḣammed ben moḣammed ben 'abd elkerīm elǵezerī eššeibānī *'izz eddīn* abū 'lḣasan *ibn elat'īr*, geb. $^{555}/_{1160}$, † $^{630}/_{1233}$ (633).

Die Vorrede bespricht den Plan, den der Verf. befolgt, und den Nutzen der Geschichte. Dann folgen noch 2 Abschnitte:

3ª ذكر الوقت الذي ابتدئ فيه بعمل التاريخ فى الاسلام
3ᵇ القول فى جميع الزمان من اوله الي الهجرة

worauf das Werk selbst, von Anfang der Welt beginnend, anfängt f. 4ª mit dem Abschnitte: القول فى ابتداء الخلق وما كان اوله und bis in das Jahr $^{35}/_{655}$ (Tod des Ḣalīfen 'Ot'mān) geht.

Schrift: klein, hübsch, deutlich, in Goldrahmen der Text, sorgfältig, vocallos. — Abschrift etwa $^{800}/_{1404}$.

HKh. II 2071. V 9733.

9439. Pet. 179.

124 Bl. 4ᵗᵒ, c. 30—31 Z. (28½ × 19½; 21½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Ebenso der Anfang, der aber auf 8 Blättern von anderer Hand ergänzt ist. Ebenso Bl. 124 ergänzt.

Fortsetzung von Ibn elat'īr's Chronik; dieselbe schliesst sich genau an Pet. 178 an. Dieselbe beginnt im J. $^{35}/_{655}$ mit der Huldigung 'Alī's.

ذكر بيعة امير المومنين علي بن ابي طالب رة'
وفى هذه السنة بويع امير المومنين علي بن ابي طالب رة
وقد اختلفوا فى كيفية بيعته فقيل الخ

und geht bis zum Schluss des Jahres $^{69}/_{670}$.

Der vorliegende Band ist eigentlich der erste des Ganzen; denn f. 124ª unten schliesst: ثم دخلت سنة سبعين وهي فى المجلد الثاني من هذا الكتاب'

Was also im Anfange fehlt, ist über die Hälfte dieses Bandes. Die oben erwähnte Ergänzung von 8 Bl. hat also stattgefunden, um diesen vorn defecten Band als Fortsetzung von Pet. 178 geben zu können, an den er sich denn auch genau im Text anschliesst.

Schrift: gewandt, flüchtige Gelehrtenhand, nicht undeutlich, vocallos. Die Ueberschriften fehlen bisweilen. — Abschrift etwa $^{950}/_{1543}$.

9440. Pet. 180.

263 Bl. 4ᵗᵒ, 29 Z. (27½ × 17½; 22 × 12ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut; der Rand einiger Blätter (besonders f. 1. 2) ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe.

Vierter Band desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Der Band beginnt mit dem Jahre $^{200}/_{816}$ und zwar mit ذكر هرب ابي سرايا, und geht bis zum Schlusse des Jahres $^{363}/_{974}$.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos. — Abschrift im Jahre 1169 Raǵab (1756) von ابو الحسن محمد بن ابي عثمان الحسن العربكري اصلا ومولدا والبغدادي مسكنا والسبلي شهرة والحنفي مذهبا'

9441. We. 1847.

1) f. 1—5ª.

14 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (17 × 12⅓; 11½ × 8½ᶜᵐ). — Zustand: fast lose im Deckel; Bl. 1. 2 im Rücken schadhaft. — Papier: bräunlich, auch gelb, dick, glatt. — Einband: Pappdeckel. — Titel fehlt. Es steht aber im Anfang:

ومما نقلته من تاريخ القاضى العلامة ابي الثناء محمود بن سليمان بن فهد الحلبي الكاتب الذي جعله ذيلا على التاريخ الكامل للشيخ عز الدين بن الاثير

Also einige Auszüge aus der Chronik des Maḥmūd ben soleimān (auch selmān) el-ḥalebī elkātib *abū 'ttenā ibn fahd* † 725/1325. Er hat dieselbe als Anhang zu demselben Geschichtswerke des Ibn elatīr verfasst.

Es sind einige biographische Artikel, nämlich:

1b عبد العزيز بن محمد بن عبد المحسن الصاحب شرف الدين الانصاري الاوسي الدمشقي الحموي
2a ابن عبد المنعم بن نصر الله بن جعفر ابو المكارم تاج الدين التنوخي المعري الحنفي الدمشقي المعروف بابن شقير
2b احمد بن القاسم بن خليفة الخزرجي الحكيم صاحب طبقات الاطبّاء
2b عبد الغفار بن محمد بن محمد ابو البركات
3a علي بن عثمان امين الدين السليماني الاربلي الصوفي
3b اسمعيل بن ابراهيم بن شاكر ابو محمد تقي الدين التنوخي المعري الدمشقي
4a محمد بن سعيد بن محمد بن هشام فخر الدين الكناني الشاطبي المعروف بابن التحبان، صار حنفيا
5a محمد بن يوسف المنعوت بابن الشهاب التلعفري

Von allen diesen sind einige Gedichtproben angeführt; Angaben über ihr Leben fehlen fast ganz.

Schrift: ziemlich gross, fast vocallos, öfters auch ohne diakritische Zeichen. — Abschrift c. 900/1494.

Nicht bei HKh.

9442. WE. 130.

241 Bl. 4to, 15—17 Z. (22 × 15; 17 × 11—11½cm). — Zustand: lose Lagen; unsauber und fleckig. — Papier: grob, gelblich, ziemlich dick. — Einband: schlechter Pappdeckel mit Lederklappe. — Titel und Verfasser fehlt: doch ist aus der Unterschrift f. 241b ersichtlich, dass das Work ist:

الجزء الاول من المختار من مرآة الزمان،

Erster Theil eines Auszugs aus dem grossen Geschichtswerk مرآة الزمان في تاريخ الاعيان, dessen Verfasser: يوسف بن قزأغلي [قزاوغلي] بن عبد الله البغدادي الحنفي الواعظ شمس الدين ابو المظفر سبط ابن الجوزي † 654/1257. Der Verfasser des Auszugs ist, nach HKh. V 11726:

موسى بن محمد البعلبكي قطب الدين

Mūsā ben moḥammed *elba'labakkī* qoṭb eddīn starb im J. 726/1326. Derselbe hat auch einen Nachtrag dazu in mehreren Bänden verfasst.

Der Anfang fehlt. — Der Auszug beginnt bei den Omajjaden und geht bis auf den 22. 'abbāsidischen Ḥalīfen المستكفي, im J. 333/944. Jeder der Herrscher dieser 2 Dynastien wird in einem eigenen Kapitel abgehandelt; in jedem Kapitel dann die Ereignisse nach der Reihenfolge der Jahre, die gewissermaassen wieder Ueberschriften abgeben, obgleich manche weniger wichtige Jahre dabei übersprungen werden.

Das Vorhandene beginnt f. 2a im 5. Kapitel der Omajjaden, beim Ḥalīfen 'Abd elmelik ben merwān. — Kap. 6 f. 9a (Elwelīd ben 'abd elmelik). — Kap. 12 f. 11a (Jezīd ben elwelīd). — Kap. 13 f. 12b (Ibrāhīm ben elwelīd). — F. 13a beginnt im 2. Kap. der 'Abbāsiden (Elmançūr). — F. 29a Kap. 3 (Elmehdī) etc.

Die ersten Blätter folgen so: 2—9; kleinere Lücke; 10; grössere Lücke; 11. 12; grössere Lücke; 1; grosse Lücke. — Dann folgt Bl. 13—196. Lücke von 10 Bl.; 197—206; Lücke von (10 oder) 20 Bl. Dann der Rest der Blätter.

Vielfach sind in der Handschrift kleinere und grössere Lücken gelassen, die zum Theil von späterer Hand ergänzt sind, z. B. 56b. 73a, zum Theil nicht, z. B. 160a. 103b ff. Auch an Randbemerkungen fehlt es nicht.

Einige Anfänge:

Jahr 194: فيها ظهر الفساد بين الامين والمأمون وكان السبب في ذلك ان الفضل،

Jahr 223: فيها دفع المعتصم خاتمه الي ابنه هرون واقامه مقام نفسه،

Jahr 235: فيها امر المتوكل باخذ اهل الذمة من النصاري واليهود بلبس الطيالسة،

Jahr 248: فيها في شهر ربيع الاخر وقيل في صفر خلع المعتز والمؤيد انفسهما،

Jahr 279: فيها لثمان بقين من المحرم خلع جعفر المفوض من العهد من بعد المعتمد،

Jahr 288: فيها تزوج جعفر بن المعتضد خديجة بنت ابي النجم بدر وحمل المعتضد،

Jahr 311: فيها شغب الجند على القاهر وهجموا عليه دار الخلافة فنزل في طيار،

Jahr 323: فيها قلد الراضي ابنيه الاميرين ابا جعفر وابا الفضل المشرق والمغرب،

Jahr 333: فيها سمل المتقى وولي المستكفي قد ذكرنا توزون حلف للمتقى على ما اراد،

Es sind nicht wenige Verse mitgetheilt.

Schrift: ziemlich gross, sehr flüchtig und unangenehm, zum Theil in einander gezogen und nicht leicht zu lesen, im Ganzen blass; vocallos. Die Ueberschriften mit grosser Schrift. — Abschrift etwa vom J. 1100/1688.

Die Lücken sind am Rande als solche bezeichnet. Der Inhalt des Textes zum Theil am Rande angegeben.

9443. Pm. 127.

1) f. 1—39. 41—263.

283 Bl. 4to, 21 Z. (25 × 16½; 19 × 12½cm. Die Ergänzung (f. 1—41) 19—20 Z., 17—18 × 11½cm). — Zustand: der untere Rand bis etwa f. 200 wasserfleckig, öfters beschädigt und bis etwa f. 160 ausgebessert, besonders zu Anfang; auch sonst öfters wasserfleckig, so besonders f. 18—41, oder auch überhaupt fleckig, und so besonders gegen Ende. Im Ganzen nicht recht sauber, auch nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, dick, glatt; die ergänzten Blätter etwas weniger dick. — Einband: schöner Halbfrzbd, mit Goldverzierung u. Klappe. — Titel fehlt eigentlich, doch steht auf der Vorderseite des ungezählten Vorblattes in der Mitte (seitwärts): تاريخ ابن شحنة, was nicht richtig ist (cf. We. 376).

Anfang f. 8a: قال المؤلف، قد علم ذوو الالباب واهل المعرفة من الامور التي يرونها تجري مبدأ البدئ من اول العالم طباعية دوننا انّ راس الارض ومبدأ الخلايق ونشو السنين والايام من اول العالم وقت استواء الليل والنهار عند دخول الشمس راس الحمل الذي هو خط الاستواء الخ

Dies Geschichtswerk beginnt mit Erschaffung der Welt in 7 Tagen; dann folgt f. 8b die Geschichte Adams, Seths etc., immer mit Angabe der Jahre, zuerst der Weltschöpfung, dann der Alexandrinischen Zeitrechnung. Von Moses ist die Rede f. 10b, von Josua 11a, von Simson, Samuel, Saul 12a etc.; von Philipp (von Macedonien) 17a, von Alexander 17b; 20a von den Satrapen (ملوك الطوايف); 23b von Jesus und seinen Jüngern und den Evangelisten; 26b Zerstörung Jerusalems durch Titus; 27a andere Römische Kaiser; 29a Konstantin der Grosse; 29b Arianische Streitigkeiten; 31a Theilung des Römischen Reiches und spätere Kaiser; 32b Persische Könige und ihre Beziehungen zu dem (ost-) römischen Reiche; 34a Geburt Mohammeds; 37a von Heraklius (هرقل); dann ein kurzer Ueberblick der Geschichte von da an bis zum J. 64/683 (Herrschaft des Mo'āwija ben Jezid). Endlich werden noch verschiedene Zeitrechnungen (mit der Zahl ihrer Jahre) von Erschaffung der Welt an bis zur Herrschaft der Araber angegeben f. 39a.

Dann folgt f. 39a unten, ohne besondere Ueberschrift, der Abschnitt, welcher die Geschichte der Araber von Mohammed an behandelt. Derselbe beginnt: قال المؤلف ابتدأت فيه باخبار صاحب الشريعة والاسلام وذكرت نسبة مرباه ومبعثه الي ان هاجر الي المدينة ثم ذكرت غزواته وفتوحاته وما جرت عليه حاله الي ان انتقل الي رحمة الله تعالي صلعم ثم من بعده من الخلفاء الراشدين رتّم على ترتيبهم في الازمان والسنين ومن بعدهم من الملوك في ساير الاقاليم والحوادث الكاينة في ايامهم في كل سنة على ترتيب سنى الهجرة، قال الشيخ الامام ابو جعفر محمد بن جرير الطبري اول من اظهر دين الاسلام وقام بامره ‖ 39b ابو القسم محمد رسول الله صلعم ابن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف ابن قصى بن كلاب الخ

Diese Stelle gehört der Chronik des ابن العميد (auch الشيخ المكين genannt, Elmacinus) an (= ed. Erpenius 1625 pag. 2, lin. 2—12); doch die letzten 4 Worte und das Folgende f. 39b. 41a u. 41b bis zum Schluss der letzten Zeile sind nicht daher entnommen. Aber von 41b, ult., von den Worten an: فلم يوافق قريش على ذلك وردوه اشدّ ردّ ونصبوا له liegt wieder das Werk des ابن العميد vor (Erpen. p. 3, lin. 30 ff.) und das von f. 42a an Folgende ist der Text seiner Chronik. Von hier an beginnt die eigentliche Handschrift und geht bis f. 267; was vorhergeht (f. 1—41) und was nachfolgt (268—283) ist von späterer Hand ergänzt.

Was zuerst das Stück f. 8—39ª anlangt, so ist dies Geschichtscompendium nicht dem Werke des ابن العميد entnommen. Dasselbe behandelt allerdings, in seiner ersten Hälfte, denselben Gegenstand, ist aber weit ausführlicher; es beginnt (Cod. Uri 683): الحمد لله الملك المتعالي القهار ذي العزة والوقار . . . اما بعد فهذا شرح ما وصلت اليه المقدرة بهذا المختصر المفيد القليل الجمع الخ.

Nach der Vorrede wird dann gehandelt: الكلام على حدث العالم، اختلفت الناس في حدث العالم وقدمه الخ

Der Anfang des Werkes in Cod. Uri 773 ist ebenfalls abweichend, auch von Uri 683, und lautet so: الحمد لله الاول بلا ابتداء والآخر بغير انتهاء الاله الواحد المنفرد بالوحدانية . . . وبعد فانى لما تجاوزت السنين وتعطلت من تصرفات الدواوين وقفت على التواريخ الخ

Das Stück könnte ein Auszug daraus sein. F. 7ᵇ enthält eine allgemeine Inhaltsangabe (anfangend: هذا الكتاب من مبتدأ الخلق ومعرفة سنى العالم والازمان والدهور والاجيال جيلا بعد جيل تلخيصا وشرحا للامور التى حدثت في القرون الخ), die aber weniger auf den Auszug passt als auf das Hauptwerk. F. 1—6ª gehören gleichfalls nicht zu dem Werk, wenn sie auch auf denselben Gegenstand Bezug haben: sie enthalten zwei Listen der alten Propheten und Könige, mit Angabe ihrer Lebensdauer; die erste f. 1ª—3ª von (?) اوريانوس (in seiner Zeitrechnung [كتاب سنى الازمنة]), die zweite f. 3ª—6ª von Chrysostomus (فم الذهب). Die Eigennamen sind fast alle arg verunstaltet.

Der zweite und hauptsächlichste Theil des ابن العميد behandelt die Geschichte der islämischen Reiche im Orient und geht etwa bis zum Jahre 670/1271. Derselbe beginnt im Cod. Uri 715 (und auch in der Ausgabe des Erpenius) so: الحمد لله المقدس بجميع اللغات والممجد في سمو عرشه من ساير المخلوقات . . . وبعد فانى لما وقفت على تاريخ الامام العالم ابي جعفر . . . الطبري رحمه ورايت ما فيه من التطويل في الشروح الخ

Dieser Anfang fehlt hier zwar auch, aber ein Stück der Vorrede findet sich, wie schon angegeben, doch auch hier. Dann ist wieder von derselben Hand, welche die früheren Blätter geschrieben, der Anfang des ersten Abschnittes (Leben Mohammeds) anders woher ergänzt, gleichfalls in ziemlicher Kürze, so dass der wirkliche Text des Werkes hier erst mit f. 42ª in dem 4. Jahre des Auftretens Mohammeds als Prophet beginnt. In dieser Ergänzung fängt der Abschnitt des Auftretens Mohammeds so an f. 41ᵇ: ذكر نكت مما جري في سنى النبوة، فمما جري في السنة الاولي ان رسول الله صلعم بعث وقد تمت له الخ

Nun erst f. 42—267 folgt das Werk des ابن العميد, das hier im 9. Jahre vor der Higra beginnt und bis in das Jahr 658 derselben hineinreicht.

Was weiter folgt, f. 268—283, ist von derselben Hand wie das Uebrige ergänzt, kann aber — von der ersten Seite, 268ª, abgesehen — nicht von diesem Verfasser herrühren. Erstens ist die Behandlung überhaupt verschieden; jedes Jahr hier beginnt mit der Ueberschrift: ثم استهلت سنة; die Darstellung ist ganz knapp, auf Naturereignisse wird viel Gewicht gelegt, die politischen Vorgänge kommen sehr zu kurz; zweitens geht die Erzählung bis zum J. 720/1320; zu der Zeit war ابن العميد längst todt. Die Behandlung der Jahre 658/1260—720/1320 ist hier gleichmässig; es wird also das Stück Einem Verfasser gehören; es wird der Auszug eines umfangreicheren Werkes sein, aber so angelegt, dass vom J. 682/1283 und besonders von 704/1304 an es möglich war, allerlei Ereignisse in die daselbst gelassenen Lücken der einzelnen Jahre nachzutragen. Diese Ergänzung scheint noch über das Jahr 720 hinausgegangen zu sein; alsdann fehlt hier also das Weitere.

Das Jahr 720/1320 fängt so an: ثم استهلت سنة عشرين وسبعمائة، استهلت وحكام البلاد هم المذكورون وعاد السلطان من الحج الي القاهرة يوم السبت ثانى عشر المحرم، في جمادي الاخري اجتمعت الجيوش الاسلامية الخ

Was nun den Verf. des grössten Theiles der Handschrift betrifft, so giebt er f. 220ᵇ seine Geburt im J. 602 Raǵab (1206) an und nennt sich:
احقر بنى البشر المكين جرجيس بن العميد ابي الياسر بن ابي المكارم بن ابي الطيب النصرانى الكاتب
Fast ebenso zu Anfang des Cod. Uri 773:
الشيخ المكين جرجيس بن الشيخ العميد [بن] ابي المكارم بن ابي الطيب بن قروينه بن الشيخ طيب'
Zu Anfang von Cod. Uri 683 heisst er:
جرجس بن ابي الياسر بن ابي المكارم بن ابي الطيب عُرِف بابن العميد [so zu lesen für العمد]
und ebenso bei Nicoll Catal. No. 47, 1, mit dem Zusatz: الشيخ الفاضل. In Cod. Paris. Anc. F. 732 (betitelt: ك" وفيات الاعيان, verfasst von فضل الله بن ابي الفخر الصقاعي الكاتب) heisst er:
الشيخ المكين عبد الله بن ابي الياسر المعروف بابن العميد الكاتب النصراني
Der Verfasser hiess also: Ǵorǵīs *ben el'amīd* abū 'ljāsir ben abū 'lmekārim ben abū 'ṭṭajjib ennaçrānī elkātib *elmakīn*, geb. $^{602}/_{1206}$, † $^{672}/_{1273}$. Sein Geschichtswerk ist bezeichnet in Cod. Uri 715 als: مختصر تاريخ الامام ابي جعفر محمد بن جرير الطبري
Desgl. Uri 735. — Dass der Verf. sein Werk als Auszug aus der grossen Chronik des Eṭṭabarī angesehen wissen will, geht aus der obigen Stelle bei Uri 715 deutlich hervor; bei seinem Todesjahr $^{310}/_{922}$ f. 101ᵃ bemerkt er darüber nichts. Die Benutzung dieser Chronik hat also für die Vorzeit und für die drei ersten Jahrhunderte der Hiǵra stattgefunden; von da an sah sich der Verf. auf andere Quellen angewiesen. — Sein Werk ist eingetheilt nach den Herrschern der islāmischen Reiche. Er zählt als solche den Moḥammed und dann auch Ḥasan (den Sohn des Ḥalīfen 'Alī) mit; die Reihe sämmtlicher Herrscher umfasst daher, bis zum Untergang des Ḥalīfats in Bagdād, 58 Namen, dabei ist f. 69ᵇ mitgerechnet — als 10. Ḥalīfe — عبد الله بن الزبير بن العوام. Daneben führt er bei den Omajjaden-Ḥalīfen an, der wievielte der Dynastie der jedesmal in Rede stehende ist; ebenso bei den 'Abbāsiden. — Bei den meisten Regenten ist eine eigene Rubrik, in welcher die Beziehungen zu dem christlichen d. h. Griechischen Kaiserreich und die dahin gehörigen Ereignisse behandelt werden. Dieselbe ist an das Ende der Geschichte des betreffenden Ḥalīfen gestellt und trägt die Ueberschrift: والذي ورد تواريخ النصاري من الحوادث فى خلافته
Besondere Ueberschriften, innerhalb des Hauptrahmens, haben ausserdem noch die hauptsächlichsten Dynastien besonderer Reiche, so die Fāṭimiden, die Ejjūbiden und zuletzt die Türken Aegyptens f. 254ᵃ ff.: دولة الترك واستيلاءهم على الديار المصرية' اول ملوكهم المعز عز الدين ايبك التركمانى الصالحي, bei deren 3. Herrscher f. 261ᵃ: الملك المظفر سيف الدين قطز die eigentliche Handschrift hier f. 267ᵇ im J. $^{658}/_{1260}$ aufhört. — Zu bemerken ist noch, dass der Verfasser die Zahlenangaben ausser nach den Jahren der Hiǵra sehr oft auch noch nach den Sonnenjahren macht.

Die Handschrift ist falsch gebunden und ausserdem defect; die Blätter folgen so: Der Anfang des Werkes fehlt; 42—65. 68—80. 112—133; fehlt 1 Bl.; 134—139; fehlt 1 Bl.; 141. 111. 81—97; fehlt 1 Bl.; 99—110. 142—267; der Schluss fehlt, es wird aber nur 1 Blatt Text gewesen sein. Hiezu ist zu bemerken, dass die Lücke nach f. 139 grösstentheils nach einem anderen Werk auf f. 140 ergänzt ist; desgleichen die Lücke nach f. 97 ergänzt auf f. 98; so dass nur nach f. 133 eine vollständige Lücke ist; von dem Ende und dem Anfange (wo 2 Blätter fehlen) abgesehen, wo aber die Lücken anders woher ergänzt sind. —

Blatt 66 u. 67 gehören gar nicht zu diesem Werke; sie behandeln ausführlicher, als in demselben geschehen ist, die kriegerische Unternehmung und den Tod des Elḥosein; der eine Abschnitt darin, f. 66ᵃ unten beginnt so:
صفة مخرج الحسين رآ الي العراق' لما تواترت الكتب الي الحسين من جهة اهل العراق وجاءه كتاب مسلم بن عقيل بالقدوم عليه الخ

F. 177ᵇ u. 178ᵃ ist ein leerer Raum gelassen; es fehlen daselbst einige Verse. — Einige kleine Zwischenblätter sind eingeschoben, so nach f. 52. 133, um aus anderen Werken eine betreffende Notiz zu bringen. Imgleichen ist der Rand sehr oft, in kleiner Schrift, mit Zusatz-Notizen aus anderen Werken beschrieben. —

Die letzten Textworte auf f. 267ᵇ sind: الملك الظاهر والملك الصالح اسمعيل بن صاحب حمص وجميع من كان معهم من المسلمين وذلك آخر شوال سنة ٦٥٨ ولم يسلم من القتل'

Schrift: gross, gut, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt (doch ist der Text nicht immer gut). Ueberschriften roth. Die Zahlbezeichnung ist mit Gobar-Ziffern, worunter die gewöhnlichen Zahlen nebst den Zahlworten stehen. Die Schrift auf den ergänzten Blättern ist von einer und derselben Hand, durchschnittlich ziemlich gross, am Rande klein, Persischer Zug, vocallos. — **Abschrift** c. 750/1349 (resp. 1100/1688). — HKh. II 2103.

9444. Spr. 54.

184 Bl. 4ᵗᵒ, 23 Z. (23⅔ × 12½; 17½ × 7⅔ᶜᵐ). — **Zustand:** sehr wurmstichig, der Rand wasserfleckig, oft ausgebessert, besonders zur Seite. Der Text öfters schadhaft. — **Papier:** gelbbraun, ziemlich dünn, glatt. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel** fehlt. Es ist:

مختصر الدول فى التاريخ

Verfasser fehlt. Es ist:

ابو الفرج بار كيريغوريوس بن هارون الملاطي النصراني

Anfang fehlt. Die Handschrift beginnt f. 1ᵇ oben: وفى يوم الخميس خلق الله تعالي التنانين العظام وكل جنس متحرك فى الماء وكل طاير ذي جناح الخ

Allgemeine Geschichte, von *Abū 'lfarağ* bār kīrīgōrijūs [Gregorius] ben hārūn elmelāṭī ennaçrānī, bekannt unter dem Namen *Barhebraeus*, sonst auch Ja'qūb ben isḥāq *elkerekī* abū 'lfarağ *ibn elqoff* (ابن القف الكركى) genannt, gest. 685/1286.

Zuerst spricht der Verf. von der Schöpfung überhaupt, dann von Adam und seinen Nachkommen nach den Berichten der Bibel. Zuerst die Jüdische, dann die Chaldäische, Persische, Griechische Geschichte. Die Christliche Zeit wird am ausführlichsten von ihm, der Christ geworden war, behandelt.

Das Werk ist eingetheilt in 10 Perioden (دولة).

1. دولة behandelt die Propheten (فى الانبياء). Die Ueberschrift steht auf den hier fehlenden Blättern (im Anfang).

2. دولة 8ᵇ المنتقلة من الاولياء الي القضاة قضاة بني اسرائيل

3. دولة 11ᵇ المنتقلة من قضاة بني اسرائيل الي ملوكهم

4. دولة 24ᵇ المنتقلة من ملوك بنى اسرائيل الي ملوك الكلدانيين

5. دولة 23ᵇ المنتقلة من ملوك الكلدانيين الى ملوك الفرس

6. دولة 30ᵃ المنتقلة من ملوك الفرس الي ملوك اليونانيين الوثنيين

7. دولة 35ᵃ المنتقلة من ملوك اليونانيين الوثنيين الي ملوك الافرنج

8. دولة 51ᵃ المنتقلة من ملوك الافرنج الي ملوك اليونانيين المتنصرين

9. دولة 54ᵃ المنتقلة من ملوك اليونانيين المُتنصّرين الي ملوك العرب المسلمين

10. دولة 182ᵇ المنتقلة من ملوك العرب المسلمين الي ملوك المغول

Die Handschrift bricht f. 184ᵇ, Z. 17 plötzlich ab: das Uebrige fehlt. Die letzten Worte sind: ولما وصل هولاكو قريب من ماردين سير طلب صاحب ماردين الي عنده فابي ولم ينزل اليه بل سيّر ولده مظفّر الدين لانه'

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. Incorrect. — **Abschrift** c. 1600. — HKh. V 11610.

Die Reihenfolge der Blätter im Anfange ist: 1—14. 16. 15. 17—20. 24. 21—23. 25 ff.

9445. Spr. 83.

148 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (23½ × 17½; 18½ × 12¾ᶜᵐ). — **Zustand:** unsauber, fleckig. Der Rand zum Theil ausgebessert. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel** fehlt. Die Bemerkung auf dem Vorderdeckel:

تاريخ عظيم المثال من تاريخ الطبري

ist falsch. **Verfasser** fehlt. **Anfang** fehlt, 1 Blatt, die Einleitung.

Ausführliches Geschichtswerk, von Erschaffung der Welt an.

2ᵃ باب العلم وفضله' قال الله تعالي قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون

2ᵇ باب ذكر الامم السالفة' مما جمع من الكتب والفضايل واصحاب الآثار الخ

Hier giebt der Verfasser seinen Plan an, zuerst die Geschichte der Propheten von Adam an bis auf Moḥammed, dann diesen und seine ersten Nachfolger, dann die Geschichte Jahr für Jahr zu behandeln, und die hauptsächlichsten Regenten, Wezîre, Gelehrten und die politischen und Natureignisse bis auf seine Zeit im Jahre 708/1308, unter der Regierung des الملك الناصر محمد بن الملك المنصور قلاوون, zu besprechen. Dies geschieht aber nicht, sondern die Darstellung hört hier in der Geschichte des Ḥalîfen Mo'âwija (und in Pm. 175 in der seines Sohnes Jezîd) auf.

Ueber den Titel und den ungenannten Verfasser und seine Quellen s. die Bemerkungen bei Pm. 275. — Seine Darstellung ist breit und legendenhaft.

Die Prophetengeschichte beginnt f. 4a ff.: ذكر صناعات الانبياء. Dieselbe ist nach f. 3b entlehnt einem Buche des الدامغاني.

4a ذكر مقامات الانبياء

4a ذكر صناعات الاشراف رضٓ، ابو بكر الصديق رضٓ كان بزازا الخ

5a ذكر اديان العرب، كانت النصرانية في ربيعة وغسان وبعض قضاعة الخ

(Diese Notizen sind, nach f. 8a unten, entlehnt aus: كتاب انشراح الصدور وتذكار اهل القبور من تاريخ الطبري)

8b ذكر آدم عم ومن جاء من ذريته من الانبياء الي رسول الله صلعم

14a ذكر كلام الانبياء والاولياء والاصفياء والحكماء وما جري في زمن بني اسرائيل

18a من الامثال من كلام الصحابة والتابعين رضٓ،

20b من امثال العامة 20b من امثال الفرس،

21a ذكر الدنيا والزهد فيها

26a من كلام يوسف الصديق

26b ذكر قيس بن عاصم المنقري

27a ein Abschnitt aus: كتاب الثعالبي und zwar الفصل الاول من التمثل والمحاضرة مما جري مجري التمثلات،

28b من امثال العرب 29a من امثال العرب etc.

32a ذكر داود عم

35a وفاة سليمان بن داود عمٓ، ملك بعد ابيه وله من العمر ثمان عشر سنة

35b ذكر حديث المسيح عم 36b ذكر وفاة الاسكندر

42a ذكر قدوم العرب علي كسري وما جري له مع النعمان

45a فصل في فضايل ومعجزات رسول الله صلعم

47a ذكر عمومة رسول الله صلعم وعماته وكتابه وازواجه (nach ابن الجوزي).

49a ذكر غزواته صلعم

49a (entlehnt dem كتاب العمدة) ذكر وفاة رسول الله صلعم

51a ذكر غزاة هوازن بحنين

53b خلافة ابي بكر الصديق رضٓ، روي انه قال رضٓ وليتكم ولست بخيركم

54b ذكر فضايله رضٓ 61b ذكر ارتداد اهل حضرموت

67a ذكر نوبة اليمامة

69b ذكر فضايل ابي بكر الصديق رضٓ

71b رسالة ابي بكر الصديق الي علي بن ابي طالب رضٓ

75b ذكر خلافة عمر بن الخطاب رضٓ

(Die meisten Abschnitte haben die Ueberschrift: من مناقب عمر بن الخطاب.)

99b وفاة عمر بن الخطاب رضٓ

107a ذكر قتلة عثمان بن عفان رضٓ

108a ذكر خلافة الامام علي بن ابي طالب رضٓ

120b ذكر وفاة علي بن ابي طالب رضٓ في سنة تسع وثلثين من الهجرة النبوية

123a ذكر ملك معاوية بن ابي سفيان

Darin f. 127b eine Qaçîde des عمرو بن العاص, an معاوية gerichtet, anfangend (Motaqârib):

معاوية الفضل لا تنس لي وعن منهج الحق لا تعدلِ

66 Verse lang. Der Verf. fügt hinzu f. 129b: وهذه القصيدة تعرف بالجلجلية وهي قصيدة عظيمة مشهورة

Die Geschichte des Mo'âwija ist hier nicht zu Ende. Die letzten Abschnitte sind:

147b نوادر من كلام معاوية

148a ممّا جري لزياد في خلافة معاوية اخيه

148a من كلام معاوية لقدامة وجوابها له

148b قدوم الاحنف بن قيس علي معاوية

In diesem Abschnitte hört die Handschrift auf.

Schrift: gross, gewandt, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 900/1494.

9446. Pm. 275.

160 Bl. 8vo, 19 Z. (20½ × 13½; 13½ × 8^{cm}). — Zustand: ziemlich gut; doch etwas fleckig und nicht ganz sauber. — Papier: gelb (auch bräunlich), ziemlich stark, glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titelüberschrift f. 1^b:

تاريخ مجموع النوادر مما جري للاوايل والاواخر

Der Titel mag richtig sein; bei HKh. findet er sich nicht. Als Name des Verfassers steht f. 2^b (s. unten) Qarṭāj elgazzī elḫazandārī (auch diesen Namen habe ich sonst nicht gefunden); er hat nach f. 4^a (und nach Spr. 83) im J. 708/1308 gelebt. Dazu stimmen die von ihm citirten Quellen, die, soweit sie genauer bezeichnet sind, alle in eine frühere Zeit fallen. Es sind:

١ كتاب الاغانى لابي الفرج على بن الحسين بن محمد الاصبهانى † 356/967

٢ كتاب الدامغانى (Titel und Verf. unbestimmt)

٣ كتاب مفرج الكروب في اخبار ملوك بنى ايوب لجمال الدين محمد بن سالم بن نصر الله بن سالم بن واصل الحموي geb. 604/1207, † 697/1298

٤ ك" مزيل الغمم فيما جري ببلاد العجم (Verfasser ungenannt).

٥ انشراح الصدور وتذكار اهل القبور' من تاريخ الطبري (Verfasser des Auszuges ungenannt).

٦ التمثل والمحاضرة للثعالبى † 429/1038

٧ تاريخ ابن الجوزي † 597/1201

٨ كتاب العمدة (Titel unbestimmt, Verf. ungenannt)

٩ مروج الذهب للمسعودي † 345/956

Anfang f. 1^b: من كتاب صاحب الاغانى وكتاب الدامغاني وتاريخ مفرج الكروب فى بنى ايوب ومزيل الغمم فيما جري ببلاد العجم ومن كلام الله عز وجل الخ

Der Verfasser führt so zuerst seine Quellen an, dann zählt er auf, was er in diesem Werke behandeln wolle — hauptsächlich Propheten-Geschichte, dann Staaten-Geschichtliches, auch von ausserislämischen Völkern, und zuletzt Allerlei von Dichtern — f. 2^b: وما خصّوا به من الفضايل والقصايد والتغزلات المذكرات والمؤنثات والخمريات والزهريات والدوبيات والمراثي والموشحات وما كان من الجد والهزل مما عنا بجمعه العبد الفقير الي الله تعالي قرطاي الغزي الخزنداري لطف الله تعالي به وغفر له وتاب عليه' ومما تضمننه الفضلاء في ذلك

فان تجد عيبا فسد الخللا الخ

u. e. andere Verse, die Unzulänglichkeit der Kräfte des Menschen betreffend. Aber die Gedichte und Gedichtstücke verschiedener Gattung, von denen der Verfasser spricht, bilden nicht einen besonderen Abschnitt, sondern kommen in dem Werke verstreut vor.

Nach dieser Einleitung beginnt f. 3^a, Z. 14 dasselbe Werk, welches in Spr. 83 vorliegt. Die القصيدة الجلجلية steht f. 128^a—130^a.

Die letzten Abschnitte sind:

143^b ذكر دخول قيس بن سعد بن عبادة علي معاوية بعد وفاة علي بن ابي طالب رة

144^a ذكر وفود اروي ابنة عبد المطلب علي معاوية

146^a دخول الذكوانية على معاوية

146^b كلام معاوية لعقيل بن ابي طالب الخ الخ

148^b ذكر محاكمة جرت بين يدي معاوية

149^b (= Spr. 147^b) نوادر من كلام معاوية

150^a قدوم الاحنف بن قيس على معاوية (= Spr. 148^b).

Das Folgende fehlt bei Spr. 83.

150^a كلام الاحنف بن قيس لمعاوية

151^a ذكر ما جري لمعاوية

153^a (nach مروج الذهب) ذكر وفاة معاوية

155^b ملك يزيد بن معاوية وقتل الحسين بن علي (nach المسعودي).

Schluss f. 160^a: قال ابو الاسود

اترجو امة قتلت حسينا شفاعة جده يوم الحساب

... فانشد يقول

سهم اصاب وراميه بذي سلم من العراق لقد ابعدت مرماكا

والله سبحانه وتعالي اعلم والحمد لله وحده الخ

Schrift: klein, ziemlich weit, gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1100 Rabī' I (1689).

9447. Spr. 1975.

45 Bl. 8vo, 16—17 Z. (16½ × 11; 11½ × 8cm). — **Zustand:** die obere Hälfte und am Rücken wasserfleckig; im Uebrigen nicht recht sauber. Von Bl. 10A die obere Ecke nebst etwas Text abgerissen. — **Papier:** gelb, stark, ziemlich glatt. — **Einband:** Pappbd mit Kattunrücken. — **Titel** fehlt.

Bruchstück eines historischen Werkes. Das Vorhandene beginnt f. 1a, Zeile 1:

ذكر مقتل جعفر بن يحيى بن خالد البرمكي، قال محمد بن سلام الابرش لما استوزر هرون الرشيد جعفر بن يحيى وسلّم اليه الخاتم يختم به حيث يشاء وكيف شاء لم يكن يصبر عنه ساعة وكانت مخاطبته اياه يا اخي جعفر من فرط محبته الخ

F. 5a اخبار من اخبار البرامكة مع الرشيد، وما يروي عن صالح بن سليمان قال

Dann folgt f. 8a ff. eine kurze Uebersicht der Regenten von Abū bekr an bis auf Jezīd ben mo'āwija; alsdann (f. 8b, mit Ueberschlagung Verschiedener) von Harūn an bis auf الناصر لدين الله, gleichfalls mit Auslassung Verschiedener.

Darauf f. 10Ab ein Brief des Mo'āwija an 'Omar ben elĥaṭṭāb als Antwort auf ein Schreiben desselben, die Christen von ihren Aemtern abzusetzen.

10Ab فصل في القول في اهل الذمة وما ورد في الشريعة من النهي عن اختيارهم وتبيّن قبح آثارهم

Dies Stück bricht ab f. 15b mit den Worten:
فقال له اليهودي الغش يكون في معاملة او في اكل او في شرب فشد عليه المقداد في القول وانه لا يشك ان المقداد،

Hier ist eine Lücke; es folgt f. 16—18, betreffend die Zwistigkeiten nach dem Tode 'Oṭmāns und 'Alīs Schwanken in Bezug auf die Nachfolgerschaft.

Nach f. 18 eine kleine Lücke; das Stück f. 19 beginnt in dem Abschnitt: 'Alī's Uebernahme des Ĥalīfates, mit den Worten (Zeile 1):
قال ابن عباس فقلت لعلي اما المرة الاولي فقد نصحك واما المرة الثانية فقد غشك، قال ولم قلت ان معاوية الخ

28b ذكر وفاة علي رة في سنة تسع وثلاثين من الهجرة، قال لما اختلف نواب علي ونواب معاوية بسبب قتلة عثمان الخ

31b ذكر ملك معاوية بن ابي سفيان بن حرب بن صخر، وامه هند ولد قبل الهجرة بثمانية عشر سنة واسلم الخ

Darin f. 34b—36b die Qaçīde des عمرو بن العاص, genannt الجلجلية.

38a ذكر ملك يزيد بن معاوية وقتلة الحسين بن علي ابن ابي طالب رة من كتاب المسعودي مختصرا

Mit diesem Gegenstand — Ermordung des Elĥosein und seiner Genossen — schliesst das Werk f. 44a so: ومعظمهم يقول انها شعره فان كانت من قوله فويله من الله وان كانوا اقتلعوها عليه فمنهم الي الله ولا قوة الا بالله وصلي الله علي سيدنا محمد وآله وسلم،

Es unterliegt keinem Zweifel, dass das Stück f. 19 bis etwa 37 dem Werk Spr. 83, c. f. 108 bis c. 130 entnommen ist; desgleichen kann das Stück f. 16—18 aus dem Anfange des Abschnittes bei Spr. 83 f. 108 sein. Dagegen das Vorhergehende f. 1—15 ist anders woher, und auch f. 37—44 scheinen nicht dem obigen Werke entnommen.

Wir haben hier also ein **Bruchstück** eines geschichtlichen Werkes, das sich zuerst mit den Barmekiden und dem Ĥalīfen Hārūn beschäftigt, dann aber nach einem Rückblick auf die ganze Ĥalīfenzeit, f. 8—15, ausschliesslich die ersten Nachfolger des Propheten behandelt.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — **Abschrift** c. 1000/1591.

F. 44b—45b enthält von derselben Hand ein **Gebet**, das anfängt: اللهم لا اله الا انت الحق القيوم الشهيد المالك المنفصل العليم الخ

9448. We. 288.

135 Bl. 8vo, 15 Z. (18¼ × 13¼; 12½ × 9cm). — **Zustand:** ganz lose im Deckel; fleckig (besonders im Anfange) u. etwas unsauber. — **Papier:** stark, gelb, glatt. — **Einband:** Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — **Titel** (f. 2a):

تاريخ مختصر للماية السابعة وما بعدها، اختصره القاسم بن محمد بن يوسف بن محمد البرزالي،

Anfang f. 2[b]: سنة احدي وستماية، فيها توفي احمد بن سالم من صلحاء الحنابلة مات بزرع، واحمد ابن سلمان الحربي الملقب بالسكر، والياس بن جامع الخ

Ein kurzes geschichtliches Werk des Elqāsim ben moḥammed ben jūsuf ben moḥammed *elbirzālī* eššāfi'ī elišbīlī eddimašqī 'alem eddīn abū moḥammed, geb. $^{665}/_{1267}$ (663), † $^{738}/_{1337}$ (739), betreffend die Jahre $^{601}/_{1204}$—$^{736}/_{1335}$. Dasselbe schreitet Jahr für Jahr vor, giebt — was die Hauptsache ist — unter jedem Jahre an, wer gestorben ist von hervorragenden Personen, mit kurzer Angabe ihres Namens und Standes und bisweilen auch einiger anderer knapper Bemerkungen über dieselben; und alsdann bringt es einige kurze Anzeigen über politische Vorgänge und Merkwürdigkeiten, die sich während des Jahres ereignet haben. Diese Unterabtheilung beginnt jedesmal mit: وفيها „und in demselben" (Jahre).

Nach f. 41 fehlen 9 Blatt, nach 131 fehlt 1 Blatt. Es fehlen also Angaben über den Schluss des J. $^{649}/_{1251}$ bis zum Anfang von $^{659}/_{1260}$; und Schluss des J. $^{734}/_{1334}$ und Anfang von $^{735}/_{1335}$.

Schluss f. 135[a]: واعتقل الخليفة المستكفي هو واهله بالقلعة ومنع من الاجتماع بالناس ومن حضور الجمعة وامير الركب الامير سيف الدين طقتمر الخليلي،

Damit ist das Werk, wie es scheint, nicht völlig zu Ende; denn von derselben Hand ist darunter geschrieben: يتلوه سنة سبع وثلثين وسبعماية،

Schrift: gross, gleichmässig, vocallos, stark und deutlich und gewandt. Die Jahresüberschriften und das erwähnte وفيها sind roth geschrieben. — Abschrift etwa um $^{950}/_{1543}$.

Das Titelblatt ausserdem vielfach mit Namen von Besitzern und Lesern des Buches beschrieben.

HKh. II 2176 ist verschieden.

9449. Spr. 60. 61.

508 Bl. Folio, 35 Z. ($35 \times 25^{1}/_{2}$; $22 \times 16^{1}/_{2}$ cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche am Rande. Band II ist im Anfang und am Ende wasserfleckig. — Der Rand ist nicht selten ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: guter rother verzierter Lederbd mit Klappe. — Titel fehlt. Er steht auf dem Vorblatt des 1. Bds (Spr. 60):

النصف الثاني المنتخب من تاريخ علم الدين البرزالي

Verfasser: s. unten.

Anfang f. 1[b] (nach dem Bismillāh, zierlich in Gold auf blauem Grunde): خلافة الحسن بن علي رة، قد ذكرنا ان عليا رة لما ضربه ابن ملجم قالوا له استخلف يا امير المومنين فقال لا ولكن ادعكم كما تركم رسول الله صلعم. يعني بغير استخلاف فان يرد الله بكم خيرا يجمعكم علي خيركم بعد رسول الله صلعم الخ

Diese ausführliche Geschichtsdarstellung beginnt hier also im Jahre 40. Das J. $^{41}/_{661}$ beginnt f. 2[a], Z. 5: سنة احدي واربعين، قال ابن جرير فيها سلم الحسن بن علي الامر لمعوية بن ابي سفين ثم روي عن الزهري انه قال الخ

Ueberhaupt beginnen die Jahre mit den Worten ثم دخلت سنة nebst der betreffenden Zahl: dies ist in der Regel roth (oder doch mit grösserer Schrift) geschrieben. Zuerst kommen die politischen Ereignisse, dann (gewöhnlich mit der Ueberschrift: ذكر من توفي فيها من الاعيان) die Todesfälle berühmter Personen, nebst biographischen Angaben, auch Proben dichterischer Leistungen. Die hier behandelten Jahre sind: $^{40}/_{661}$ (Schluss) bis $^{738}/_{1337}$. Aus dem oben mitgetheilten Anfange ist klar, dass ein grosses voraufgehendes Stück des Werkes fehle, und zwar die ganze erste Hälfte.

Schluss f. 508[b]: وبها توفي في بكرة السابع عشر من ذي الحجة عن اربع وسبعين سنة وترك مالا واثاثا ورثه بيت المال،

Aus der Unterschrift f. 508[b] [وهذا آخر ما ارخ شيخنا] الحافظ علم الدين البرزالي في كتابه الذي ذيل به على تاريخ الشيخ شهاب الدين ابي شامة المقدسي وقد كانت وفاة البرزالي في العام القابل وهو محرم بمنزلة خليص رحمه الله، وقد ذيلت على تاريخه الي زماننا هذا وكان فراغي من الانتقاء من تاريخه في يوم الاربعاء العشرين من جمادي الآخرة من سنة احدي وخمسين وسبعماية

احسن الله خاتمتها امين، والي هنا انتهي ما كتبته من لدن خلق آدم الي زماننا هذا ولله الحمد والمنة، كتبه اسمعيل بن كثير بن ضوء القرشي الشافعي عفا الله عنه، وكتبه لنفسه افقر عباد الله واحوجهم الي رحمة ربه محب اهل السنة وخادمهم محمد بن سلطان بن سعيد البعلى الحنبلى عفا الله عنه بمنه وكرمه،] folgt, dass das Geschichtswerk des Šihāb eddīn 'abd erraḥmān eddimašqī *abū šāma* † 665/1266 (No. 606) einen Nachtrag erhalten hat von 'Alem eddīn *elbirzālī* † 738/1337 (No. 9448), welcher bis zum Jahre 738 geht. Was also hier vorliegt, ist die zweite Hälfte des Geschichtswerkes des Elbirzālī, entweder vollständig, oder — wenn die Notiz in dem obigen Titel richtig ist — in Abkürzung. — Die weiteren Bemerkungen in der Unterschrift, dass Ibn keṯīr † 774/1372 das Werk fortgeführt habe bis zum J. 751/1350, gehen uns eigentlich nichts an, denn von seiner Fortsetzung ist hier nichts vorhanden; aber soviel scheint doch daraus hervorzugehen, dass er es ist, welcher das Geschichtswerk hier abgekürzt hat.

Das ganze Werk — wie aus f. 423b zu ersehen, wo der 9. Theil, mit dem Jahr 649, zu Ende — zerfiel ursprünglich in 10 Theile; davon werden hier die vier ersten fehlen.

Die beiden Bände haben eine fortlaufende Arabische Foliirung, die aber im 2. Bande mit f. 345 aufhört.

Band I enthält f. 1—262 und Jahr 40—322.
» II » f. 263—508 » » 323—738.

Schrift: klein, zierlich, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Der Text in rothen und blauen Linien eingerahmt. In der Mitte des 1. Bandes fehlen die Jahresüberschriften eine Strecke lang. Am Rande stehen bis f. 346 oft Verbesserungen. — Abschrift im J. 805/1402 von محمد بن سلطان بن سعيد البعلي الحنبلي

9450. Spr. 56.

70 Bl. 8vo, 11 Z. (20 × 14½; 12 × 10cm). — Zustand: im Anfang stark wasserfleckig, auch sonst fleckig; weiterhin ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (von neuerer Hand auf ausradirten Wörtern stehend):

هذا الكتاب تاريخ الذهبى

Ein Band einer allgemeinen Geschichte.

Dies Stück eines grösseren Werkes spricht zuerst über die politischen Zustände u. Vorgänge jedes Jahres, dasselbe einleitend mit: ثم دخلت سنة; dann ausführlicher, mit Anführung von Dichterstellen, von den in dem betreffenden Jahre gestorbenen berühmten Personen. Die Ueberschrift dazu ist: ... ذكر من توفي في هذه السنة من الاعيان، فيها

Es beginnt hier f. 1b mit dem J. 208/823 so: ثم دخلت سنة ثمان ومائتين من الهجرة النبوية المحمدية صعّم، فيها ذهب الحسن بن الحسين بن مصعب اخو طاهر فارًا من خراسان الي كرمان فعصا بها الخ

Der Nekrolog des Jahres, mit obiger Ueberschrift, beginnt f. 1b unten: فيها كانت وفاة السيدة الجليلة الحسيبة النسيبة نفيسة بنت الحسن بن زيد بن الحسين بن على رضى الله تعالي عنهم ابن ابي طالب القرشية الهاشمية كان ابوها نائبا للمنصور الخ

Es geht bis zum J. 217/832 (inclus.). Dasselbe beginnt f. 61b: فيها دخل المامون الديار المصرية وظفر بعبدوس الفهري الذي كان قد تغلب على الديار المصرية الخ،

Schluss f. 70b: وفيها توفي هشام بن اسمعيل الدمشقى ابوعبد الملك الخزاعي الزاهد القدوة روي عن اسمعيل بن عياش وكان ثقة رحمه الله تعالي ورحمنا به ورحم ساير المسلمين اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين،

Wenn dies ein Auszug aus dem تاريخ الذهبي ist, dann ist auffällig, dass der Verfasser des Grundwerkes in dieser Weise citirt wird, wie f. 8b: وممن ذكره الذهبي رحمه في تاريخه (ebenso 24b. 34b. 38a etc.). Zu Grunde scheint ein anderes Werk zu liegen. Vielleicht ist dies eine Abkürzung aus der Chronik des Elbirzālī: vergl. Spr. 60. 61.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, etwas rundlich, gewandt, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1600.

9451. Pm. 474.

307 Bl. 8vo, 17 Z. (18½ × 14; 13 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb (f. 101—112 bräunlich), glatt, stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1a von späterer Hand:

تاريخ الاسلام للحافظ الذهبي

Dies ist aber unrichtig; es ist nur ein biographischer Auszug aus der Chronik des Moḥammed ben aḥmed *ed'd'ehebī* śems eddīn † $^{748}/_{1347}$ (No. 2313); die Darstellung der politischen Verhältnisse, die das Original noch ausser den biographischen Angaben hat, ist hier ganz bei Seite gelassen. Hier werden nur die Todesfälle berühmter Personen nebst Notizen über ihr Leben und ihre Werke in chronologischer Reihenfolge gegeben.

Dieser Auszug wird f. 258ᵇ genannt:

المنتقى من تاريخ الاسلام للذهبي

Der Verfasser desselben ist nicht ersichtlich; HKh. II 2220 führt Auszüge des Werkes an von علي بن خلف الغزي († $^{792}/_{1390}$) und von محمد ابن الجزري († $^{833}/_{1429}$).

Dieser Auszug ist in eine Anzahl Hefte getheilt; dieselben umfassen nicht immer die gleiche Anzahl von Jahren. Ausserdem umfasst hier ein Heft in der Regel mehr als einen Band des Originals.

Der Anfang fehlt; wie viel lässt sich nicht angeben, es mögen etwa 60 Blätter sein. Darin sind behandelt die Berühmtheiten in den zwei ersten Jahrhunderten des Islām.

Das Vorhandene beginnt mit dem Jahr $^{200}/_{815}$ und geht (f. 291) bis in das Jahr $^{680}/_{1281}$, jedoch findet sich darin eine grössere Lücke, welche im Jahr $^{449}/_{1057}$ beginnt und bis $^{530}/_{1136}$ geht. Eine andere Lücke von vielleicht einem Blatte oder zwei findet sich nach f. 120, ein Artikel über den Dichter ابو العلاء المعري; es folgt darauf Bl. 110, aber nicht unmittelbar.

Die Zahl jedes Heftes ist nicht angegeben;

ein Heft beginnt	f. 1	mit	dem	Jahr	200,
das folgende	f. 37	»	»	»	231,
das folgende	f. 61	»	»	»	301;
ein anderes	f. 125	»	»	»	531,
das folgende	f. 206	»	»	»	611,
das hier letzte	f. 260	»	»	»	651.

Vor den Heften steht in kleiner enger Schrift, von derselben Hand wie das übrige, ein Inhalts-Verzeichniss, die Stichnamen der Artikel enthaltend; dasselbe ist nicht ganz vollständig. Die Einrichtung des Werkes ist überall so, dass zuerst die Angabe des Jahres (bloss سنة mit folgender Zahl), dann in alphabetischer Anordnung nach dem Hauptnamen die einzelnen Artikel stehen.

Das Jahr 200 beginnt f. 1ᵇ: ʿسنة مائتين يحيى بن سلّام البصري عن نظر بن خليفة وشعبة والمسعودي وابن ابي عروبة الخ

Das Jahr 231 f. 37ᵇ: ʿسنة احدي وثلاثين ومائتين احمد بن حاتم ابو نصر النحوي صاحب الاصمعي اخذ عنه ثعلب الخ

Das Jahr 611 f. 206ᵇ: ʿسنة احدي عشر وستمائة احمد بن عبد الله بن العلا ابو العباس المخزومي البغدادي ابن الزاهد ابي المعالي الخ

Das Vorhandene hört f. 291ᵇ auf in dem Artikel über محمد بن الحسين بن رزين بن موسى بن عيسي mit den Worten: فلازم الشيخ تقى الدين بن الصلاح وشرح عليه وعلق عنه وقرأ القرات على ابي الحسن السخاوي وسمع منهما وممن لزمهʾ

Schrift: ziemlich klein, dick, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und meistens auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth, letztere zum Theil auch am Rande angemerkt. Zusätze bisweilen am Rande, auch auf kleinen eingeklebten Blättchen, wie 46ᴬ. 46ᴮ. 50ᴬ. 82ᴬ. — Abschrift c. $^{850}/_{1446}$.

Die Handschrift ist etwas verbunden; die Blätter folgen so: 1—109. 111—120; kleine Lücke; 110; grosse Lücke von etwa 60—80 Bl.; 125—197. 199—204. 198. 206—208. 121—124. 209—291. Das Uebrige fehlt. —

Bl. 205 gehört nicht an seine Stelle; es ist eigentlich als leeres Blatt anzusehen. Bl. 259 ist in der That ganz leer geblieben.

Bl. 258ᵇ steht die Bemerkung, hier sei zu Ende der Auszug aus dem 20. Hefte (جزء) des Originals; Bl. 198ᵃ (oben zur Seite): Ende des Auszugs aus dem 18. Bande (مجلد) [des Originals].

HKh. II 2220. 2137.

F. 292—301 gehört zu einem alphabetischen Wörterbuch, das die Ueberlieferer in ziemlicher Kürze behandelt. Es kann dies Stück, welches einen Theil der mit عبد zusammen gesetzten Namen enthält, aus einem Werke des الذهبي abgekürzt sein; derselbe wird f. 301ᵃ, 10 citirt.

Es beginnt f. 292ª, Z. 7 mit dem Artikel: عبد الله بن عبد العزيز بن ابي روّاد عن ابيه und hört auf f. 301ᵇ in dem Artikel über: عبد الله بن محمد بن عبد الله بن ابراهيم ابو محمد الاسدي بن الاكفاني القاضي

Die Schrift ist dieselbe wie vorher, nur etwas kleiner.

F. 302—305 gehören, wie es scheint, demselben Werke an; zuerst 305, dann eine Lücke, dann 302; auf diesen 2 Blättern werden Ueberlieferer mit dem Namen احمد behandelt; zuerst f. 305ª, 9: احمد بن داود بن ابي نصر ويقال ابن نصر ابو بكر الحنظلي القومسي السمناني' قال ابن عساكر الخ

Bl. 303 und 304 gehören zusammen und behandeln Männer des Namens سلمة und سليمان.

F. 306 ist ein Blatt aus einem historischen Werke; es enthält hier in ziemlich vielen kurzen Artikeln eine Liste berühmter Qādîs, in zeitlicher Folge. Dies Werk ist nicht von الذهبي verfasst, sondern später; es kommt f. 306ᵇ unten vor: القاضى زين الدين بن عبد الرحمن بن ابي بكر البسطامي mit der Todesangabe vom J. 771/1369. Zu Ende jedes dieser Artikel steht, auf den folgenden hinweisend: وولي بعده.

F. 307 gehört einem ausführlichen Geschichtswerke an; auf die politischen etc. Ereignisse des Jahres folgen die Todesfälle, eingeleitet mit: وممن توفي فيه. Auf welches Jahr dies Blatt sich bezieht, weiss ich nicht, wahrscheinlich auf eines des 8. Jahrhunderts; die Todesfälle beginnen hier f. 307ᵇ mit شمس الدين محمد العجلوني الشاهد' توفي في يوم الخميس الخ

Die Schrift ist dieselbe wie vorher.

9452. Spr. 58.

506 Bl. Folio, 22 Z. (30½ × 21½; 22½ × 12½cm). — Zustand: wurmstichig; der Rand oft ausgebessert, und auch der Text. — Papier: gelb, dünn, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit vergoldetem Rücken. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 2ª, Z. 8:

مرآة الجنان وعبرة اليقظان في معرفة حوادث الزمان وتقلب احوال الانسان وتاريخ موت بعض المشهورين الاعيان'

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: قال العبد الفقير الي لطف الله الكريم سيدنا الشيخ الامام العالم العلامة علم العلماء وقدوة الفقهاء ابو محمد عبد الله بن اسعد بن علي نزيل الحرمين الشريفين اليمني المعروف باليافعي' اما بعد حمد الله المتوحد بالالهية والكمال والعظم والعظمة والسلطان مميت الاحياء ومحيي الاموات المعروف بالمعروف والرحمة والاحسان . . . فهذا كتاب لخصته مما ذكره اهل التواريخ والسير اولو الحفظ والايقان في التعريف بوفيات بعض المشهورين المذكورين الاعيان وغزوات النبي صلعم وشيء من شمائله ومعجزاته ومناقب الصحابة واموره وامور الخلفاء والملوك وحدوثهما الخ

Allgemeine Weltgeschichte, das Wichtigste aus dem Leben und den Thaten Moḥammeds und seiner Nachfolger und der übrigen Fürsten kurz behandelnd, von 'Abd allāh ben as'ad *eljāfi'î* † 768/1366 (No. 452). Er hat dieselbe nach den grossen Traditionswerken, vorhandenen Chroniken und biographischen Werken gearbeitet, insbesondere führt er als Quellen an: كتاب الجامع الصحيح للترمذي ; كتاب الشمايل للترمذي ; الصحيحان; ferner besonders die Geschichtswerke des الذهبي, ابن خلكان, ferner des ابن سمرة d. h. عمر بن علي بن سَمُرَة اليمني ابو الخطاب † 586/1190 und zwar dessen Chronik: تاريخ في قدماء علماء اليمن اولي الفقه والحكمة والبيان'. Er bedient sich meistens der Worte seiner Quellen.

Sein Werk beginnt mit dem 1. Jahre der Hiǵra und geht bis zum J. 750/1349. Das erste Jahr beginnt so (f. 2ª): السنة الاولى من الهجرة' هاجر صلعم من مكة المعظمة الي المدينة المكرمة الخ Ebenso beginnen die folgenden Jahre immer mit السنة u. darauffolgender Zahl (mit rother Schrift).

Die Handschrift endet im J. 750, von welchem nur 6 Zeilen vorhanden sind: das Uebrige (c. 9 Bl.) fehlt. Sie bricht ab mit den Worten: وقال لي انا وقف (= Spr. 57, S. 1664, Z. 14).

Arabische Foliirung. Die Blätter folgen im Anfange so: 1—27. 37. 29—36. 28. 38 ff. Zweimal gezählt ist f. 153. Uebersprungen und ungezählt sind: f. 77. 189. 202. 210. 390—399.

Blatt 87ª Mitte und 87ᵇ leer; hier fehlt, was steht in Spr. 57, S. 307, 9 bis S. 310, 6. Auch f. 383ª oben ist eine

kleine Lücke. Nach f. 93 ist eine grosse Lücke (die Jahre 151—182) von c. 30 Bl. (= Spr. 57, S. 327, 2 bis 400, 2).

Schrift: ungleich; Persischer Zug; durchschnittlich klein, fein, gefällig, vocallos; zum Theil grösser und kräftiger, und an einigen Stellen flüchtiger, doch nicht undeutlich. Die Jahresüberschriften roth; ebenso die oft am Rande bemerkten Artikel der im Text behandelten Personen. — Abschrift c.1800. — HKh. V 11723, II 2341.

Vorangeht auf 3 Bl. (a — c) ein Verzeichniss der in diesem Werke behandelten Personen, nach der Folge, wie sie daselbst vorkommen. Es ist nicht ganz vollständig.

9453. Spr. 57.

1684 Seiten 8vo, 19 Z. (21½ × 13¾; 14 × 8½cm). — Zustand: schlecht. Sehr wurmstichig, der Text oft schadhaft, auch abgescheuert, wasserfleckig, schmutzig, zum Theil ausgebessert, besonders am Rande. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser ist im Anfang genannt. Anfang wie bei Spr. 58. Schluss S. 1684: اشرت من كراماتهم علي شيء يسير فى هذا التاريخ الذي على الخمسين بعد السبعماية انتهاؤه والحمد لله الذي بحمد بذكره ختم الكلام وابتداؤه وافضل صلاته علي اشرف المرسلين المختوم به انبياؤه وعلى آله السادة الكرام وأصحابه الذين هم نجوم الهدي المباهج بهاؤه ويسلم عليه وعليهم اجمعين وعلي جميع . . . المرسلين . . . وساير عباد الله الصالحين'

In der Unterschrift sagt der Verfasser noch einmal, wie im Anfange, dass er den grössten Theil des Werkes aus dem تاريخ الذهبي und dem Werke des ابن خلكان ausgezogen habe und sich dabei der Kürze befleissigt habe, und schliesst mit den Worten: الجواد المنان ذو الفضل العظيم امين رب العالمين'

Die Schrift ist in rothen und blauen Doppellinien eingerahmt: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos, im Ganzen gleichmässig; die Ueberschriften roth. Am Rande einige Artikel roth vermerkt. Collationirt. — Abschrift c. 1700.

Der Anfang der Handschrift fehlt und ist auf S. 1—53 von einer ganz modernen Hand in ziemlich grosser, rundlicher Schrift ergänzt. Die dieser Ergänzung zu Grunde liegende Handschrift ist stellenweise lückenhaft oder unleserlich gewesen: daher in dieser Abschrift, besonders im Anfange, öfters Lücken. — Diese Ergänzung wäre nur nöthig gewesen bis S. 25, Zeile 14. Denn von da an findet sich der Text (von derselben Hand wie der übrige) S. 67—88.

Die Handschrift ist oft falsch gebunden; die Arabische Paginirung ist sehr nachlässig. Beim Paginiren übersprungen und nicht gezählt ist: Seite 29. 210—229. 244. 245. 254. 255. 280. 291. 329. 438. 455. 486. 575. 576. 627. 644. 645. 733. 736B 736C. 781. 808. 1101. 1186. 1201. 1286. 1296. 1332. 1363. 1404. 1441. 1606. 1633. Doppelt gezählt kommen vor: S. 53. 156. 158. 165. 168. 315. 1259. 1268. 1583. — Die Seiten des vollständigen Textes folgen so: 1—25, Z. 14. 67—88. 53A—66. 89—272. 275—283. 273. 274. 293. 294. 284—292. 295—535. 540—545. 548—551. 536—539. 552—555. 546. 547. 558—561. 556. 557. 562—1202. 1215—1222. 1203—1214. 1223—1425. 1430. 1431. 1426—1429. 1432—1614. 1617—1620. 1615. 1616. 1621—1675. 1682. 1683. 1678—1681. 1676. 1677. 1684.

Spr. 59.

151 Bl. 4to, 29 Z. (24½ × 15½; 18 × 10cm). — Zustand: sehr wurmstichig und in der unteren Hälfte stark fleckig; oft ausgebessert. Der Text oft schadhaft. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel u. Verf. fehlt.

Es ist ein grösseres Fragment desselben Werkes. Die Arabische Foliirung geht von Bl. 168—318 und entspricht Spr. 58, f. 154b, 14 bis f. 310b, 14. Das Vorhandene beginnt im J 241/855 u. hört auf im J. 511/1117. — Dies Fragment ist etwas mehr als ein Viertel des ganzen Werkes.

F. 305 steht hinter f. 247. Nach f. 279 fehlen 3 Bl. (f. 280—282), nach f. 287 2 Bl. (288. 289).

Schrift: kleine, kräftige Gelehrtenhand, etwas flüchtig, vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen die behandelten Personennamen angemerkt, gleichfalls roth. — Abschrift c. 1600.

9454. Pm. 60.

1) f. 1—116a.

122 Bl. 8vo, 30—32 Z. (21⅓ × 13½; 18 × 11cm). — Zustand: wasserfleckig am Rande, besonders oben; die ersten und letzten Blätter (auch im Text) beschädigt und ausgebessert. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1a:

كتاب مرآة الجنان وعبرة اليقظان فى معرفة حوادث الزمان
وتقلّب احوال الانسان وتاريخ بعض المشهورين الاعيان'

Ausserdem steht noch f. 1b u. 55b als Titelüberschrift:

ك" تاريخ اليافعي اليمنى

Verfasser: [كتبه لنفسه] مجد الدين ابو طاهر
على القرشي السوسنري

Anfang f. 1b: اما بعد حمد الله المتوحد بالالهية والكمال والعظمة والسلطان وصلوته وسلامه على رسوله الحبيب الكريم . . . فهذا كتاب لخصته واختصرته مما ذكره اهل التواريخ والسير فى التعريف بوفيات بعض الاعيان وغزوات النبي وشىء من شمايله ومعجزاته ومناقب اصحابه وامور الخلفاء والملوك وحدوثهما فى اي زمان وسميته الخ

Der Anfang ist ganz derselbe wie bei Spr. 58, nur dass einige Wörter hier und da fortgefallen sind. Nichts desto weniger — und obgleich der Titel derselbe — ist das vorliegende Werk nur ein Auszug. Dies zeigt schon der Umfang desselben, dies ist aber auch ausdrücklich von dem oben genannten Verf. gesagt, sowol in einer Notiz auf f. 1a, Z. 4 v. u., als besonders f. 116a. Hier sagt er, er habe diese „Abhandlung", betitelt مرآة الجنان فى معرفة حوادث الزمان (also wie oben), geschrieben: ملخصا منتخبا مثبتا منه ما لا بدّ منه وتاركا منه ما يجوز تركه من مشهور الحكايات وموضوع الروايات والاطالة بذكر المتصوفة والتعصب لهم بما لا يمكن تصديقه ولا يجوز تاويله وتحقيقه،

Der Verfasser des Auszuges 'Alī elqorešī *essūstarī* maǵd eddīn abū ṭāhir lebt im J. 1010/1601. Er giebt dem Verf. des Grundwerkes Schuld, er habe mehr als billig Partei für die Çūfīs genommen. Solche Glaubensstellen und Ueberflüssiges allerlei Art, Aufführung von Gewährsmännern etc. hat er ausgelassen. Die Einrichtung des Grundwerkes, die Ereignisse Jahr für Jahr (bis 750/1349) zu berichten, ist beibehalten: über diesen Zeitpunkt führt er selbst das Werk nicht hinaus.

Das Jahr 1 fängt grade so an wie in der Grundschrift.

Das Jahr 750 schliesst f. 116a: فيها توفى . . . نجم الدين عبد الرحمن بن يوسف الاصفوني الشافعي . . . وكان حسن الاخلاق سليم الباطن مشهورا بالصلاح وكثرة المحاسن حسن الاعتقاد فاضلا كاملا فقيها متبحرا من اجلّة الفضلاء وكمل الفقهاء

Dann folgt der Schluss fast wörtlich so wie bei Spr. 57 angegeben ist, nebst der dort besprochenen Unterschrift und deren Schluss. — Die 1. Hälfte dieses Werkes (Jahr 1—400) geht bis f. 55a.

Schrift: Persischer Zug, klein, kräftig, gedrängt, ziemlich gut und gleichmässig, vocallos. Ueberschriften der Jahre roth; dieselben stehen in Zahlen am Rande schwarz. Die im Text behandelten Berühmtheiten stehen mit ihren bekanntesten Namen am Rande. — Abschrift: Autograph vom J. 1010 Raǵab (1602).

2) f. 117b—122 von derselben Hand: Auszug aus einem geographischen Werke, Persisch.

9455. Mf. 77.

230 Bl. 4to, c. 27—29 Z. (27 × 18½; 21 × 13½cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken, zum Theil unsauber. — Auf dem Vorblatte steht ein Inhaltsverzeichniss. — Papier: gelb, auch bräunlich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt eigentlich, ist aber ersichtlich aus der längeren Randbemerkung f. 1a, nämlich:

تاريخ ابن كثير

Ausserdem steht deutlicher auf dem Vorblatte a oben (mit rother Dinte):

الاول من البداية والنهاية للحافظ العلامة الكبير عماد الدين ابي الفدا اسمعيل بن كثير

und ebenso in der Unterschrift am Ende f. 230b. Der Verfasser heisst ausführlicher so:

اسمعيل بن عمر بن كثير بن ضوء بن كثير بن ضوء بن ذرع القرشي البصروي الدمشقي عماد الدين ابو الفدا

Anfang f. 1b: الحمد لله الاول الآخر والباطن الظاهر الذي هو بكل شىء عليم الاول فليس قبله شىء الآخر فليس بعده شىء الظاهر فليس فوقه شىء . . . اما بعد فهذا كتاب اذكر فيه بعون الله وحسن توفيقه ما يسّره الله بحوله وقوته من ذكر مبدأ المخلوقات من خلق العرش والكرسى والسموات والارضين وما فيهن الخ

Erster Theil einer allgemeinen Weltgeschichte, von Ismā'īl ben 'omar *ben ket'īr* ben ḍau elqorešī elboçrawī eddimašqī 'imād eddīn abū 'lfidā, geb. 701/1301, † 774/1372. Er behandelt die Geschichte der Welt von Anfang an; dann die Erschaffung des himmlischen Thrones, Himmel und Erde, die guten und

bösen Engel, die Erschaffung Adams, Propheten-legenden, Geschichte der Israeliten und der Vorfälle der heidnischen Vorzeit (الجاهلية), bis auf den Propheten Moḥammed. (Daran schliesst sich dann in folgenden Bänden dessen Lebenslauf und die weitere Geschichte bis auf die Zeit des Verfassers, wobei er denn auch eine ausführliche Beschreibung des jüngsten Tages verheisst.) Alles dies aber auf Grund des Qorān und der zuverlässigen Ueberlieferung, und immer mit Rücksicht darauf, dass es gegen die religiösen Wahrheiten des Islām nicht verstosse. — Der Verfasser ist sehr sorgsam in Beibringung von Traditionen für Alles, was er berichtet. Das Werk ist vielfach eingetheilt in فصل oder قصة, ذكر oder باب etc.

f.3[b] فصل فيما ورد فى خلق العرش والكرسي

6[a] ذكر اللوح المحفوظ

6[a] باب ما ورد فى خلق السموات والارض وما بينهما

9[a] فصل فى البحار والانهار

11[b] باب ذكر ما يتعلق بخلق السموات وما فيهن من الايات

14[b] الكلام علي المجرّة وقوس قزح

15[a] باب ذكر خلق الملايكة وصفاتهم

18[a] فصل ثمّ الملائكة عمّ بالنسبة الي ما هيأهم الله له اقسام فمنهم حملة العرش كما تقدم ذكرهم ومنهم الكروبيّون الذين هم حول العرش،

20[a] ذكر خلق الجانّ وقصة الشيطان

25[a] باب ما روي فى خلق آدم

29[b] ذكر احتجاج آدم علي موسي

31[a] ذكر الاحاديث الواردة فى خلق الله عمّ

33[b] ذكر قصة ابنى آدم قابيل وهابيل

36[a] ذكر وفاة آدم ووصيته الي ابنه شيث

36[b] ذكر ادريس 37[a] قصة نوح 44[a] قصة هود

48[a] قصة صالح نبى ثمود

51[a] ذكر مرور النبي صعم بوادي الحجر من ارض ثمود عام تبوك

51[b] قصة ابراهيم الخليل

55[a] ذكر هجرة الخليل عم الى بلاد الاسلام ودخوله الديار المصرية

56[b] ذكر مولد اسماعيل من هاجر

57[a] ذكر مهاجرة ابراهيم بابنه اسماعيل وامه هاجر الي جبال فاران

58[a] قصة الذبح 59[b] ذكر مولد اسحق

60[a] ذكر بناء البيت العتيق

61[b] ذكر ثناء الله ورسوله على عبد الله وخليله ابراهيم

64[a] ذكر صفة ابراهيم

64[b] ذكر وفاة الخليل وما قيل فى عمره

65[a] ذكر قوم لوط وما حل بهم من النقمة العميمة

68[a] قصة مدين قوم شعيب

70[b] باب ذكر ذرية ابراهيم 71[a] ذكر اسماعيل

71[b] ذكر اسحق 71[b] ذكر يعقوب وهو اسرائيل

73[a] ذكر ما وقع من الامور العجيبة فى حياة اسرائيل، فمن ذلك قصة يوسف بن راحيل

81[b] قصة ايوب

83[a] قصة ذي الكفل الذي يزعم قوم انه ابن ايوب

83[b] باب ذكر امم هلكوا بعامة وذلك قبل نزول التوراة

84[a] فمنهم اصحاب الرس 84[b] ومنهم اصحاب القرية

85[b] قصة يونس 87[b] ذكر قصة موسي الكليم

100[b] ذكر هلاك فرعون وجنوده

103[a] فصل فيما كان من امر بنى اسرائيل بعد هلاك فرعون

105[a] فصل فى دخول بنى اسرائيل التيه وما جري لهم فيه من الامور العجيبة

106[a] سؤال الرؤية

107[a] قصة عبادتهم العجل فى غيبة كليم الله موسي

110[a] قصة بقرة بنى اسرائيل 110[a] قصة موسى والخضر

113[b] ذكر بناء قبة الزمان 114[a] قصة قرون مع موسى

115[a] باب ذكر فضايل موسي وشمايله وصفاته ووفاته

116[b] ذكر حج موسي الي البيت العتيق

118[a] ذكر نبوة يوشع وقيامه باعباء بنى اسرائيل بعد موسي وهرون

120[a] ذكر قصتي الخضر والياس

125[b] باب ذكر جماعة من انبياء بنى اسرائيل بعد موسي عم

126[b] قصة اليسع 126[b] ذكر قصة ذي الكفل

136[a] قصة شمويل

137[b] قصة داود وما كان فى ايامه وذكر فضايله وشمايله ودلايل نبوته واعلامه

140[b] قصة سليمان بن داود

145[a] ذكر وفاته وكم كانت مدة ملكه وحياته

145[b] ذكر جماعة من انبياء بنى اسرائيل ممن لا يعلم وقت زمانهم

146[a] ذكر خراب بيت المقدس

ذكر شيء من خبر دانيال 148b
ذكر عمارة بيت المقدس بعد خرابها واجتماع الملا من بني اسرائيل بعد تفرقهم في بقاع الارض وشعابها 149b
قصة زكرياء ويحيى 149b — قصة العزير 151a
قصة عيسي بن مريم عبد الله ورسوله وابن امته 154b
ذكر ميلاد العبد الرسول عيسي بن مريم العذراء البتول 157b
باب بيان ان الله تعالي منزّه عن الولد وعمّا يقول الظالمون 160b
ذكر منشأ عيسي بن مريم ومرباه في صغره وصباه وبيان بدء الوحي اليه من الله 162a
ذكر خبر المائدة 166a
ذكر صفة عيسى وشمائله وفضايله 170a
كتاب اخبار الامم الماضية من بنى اسرائيل وغيرهم الي آخر زمن الفترة سوي ايام العرب وجاهليتهم 172a
ذو القرنين الثاني 173a
ذكر امتى ياجوج وماجوج وصفاتهم وما ورد من اخبارهم وصفة السدّ 174b
قصة اصحاب الكهف 176a
قصة اصحاب الجنة 178a — قصة الرجلين المومن والكافر 179a
باب بيان الاذن في الرواية والتحديث عن بني اسرائيل 184b
قصة جُرَيج 185b
قصة برصيصا وهي عكس قصة جريج 186a
قصة الثلاثة الذين اووا الي الغار فانطبق عليهم فتوسلوا الى الله تعالى بصالح اعمالهم ففرج عنهم، 186b
خبر الثلاثة الاعمي والابرص والاقرع 186b
قصة اخري تشتبه بهذه في الصدق والامانة 187b
قصة الملكين التائبين 188b
ذكر تحريف اهل الكتاب وتبديلهم 190a
كتاب الجامع لاخبار الانبياء المتقدمين 191a
كتاب اخبار العرب الواردة قبل ان جميع العرب ينسبون الي اسمعيل 192b
قصة سبا 193a — ذكر القحطانية 193b
قصة ربيعة بن نصر بن ابي حارثة بن عمرو بن عامر 195a
قصة تبع ابي كرب تبان اسعد ملك اليمن من اهل المدينة وكيف اراد غرف البيت الحرام ثم شرفه وعظّمه وكساه، 195b
ذكر خروج الملك باليمن عن حمير وصيرورته الي الحبشة السودان 200b
ذكر خروج ابرهة علي ارياط واختلافهما واقتتالهما وصيرورة الملك الي ابرهة بعد قتله ارياط 200b
ذكر سبب قصد ابرهة بالفيل مكة ليخرب الكعبة فاهلكه الله عاجلا 201a
ذكر خروج الملك من الحبشة ورجوعه الي سيف بن ذي يزن الحميري 203b
ذكر ما آل اليه امراء الفرس باليمن 205a
قصة الساطرون صاحب الحضر 205b
خبر ملوك الطوايف 206b
باب ذكر بني اسمعيل وهم عرب الحجاز وما كان من امور الجاهلية الي زمن البعثة 206b
قصة خزاعة وخبر عمرو بن لحي وعبادة الاصنام بارض العرب 207b
خبر عدنان 210a
ذكر اصول انساب قبايل عرب الحجاز الي عدنان 212a
الكلام علي قريش نسبا واشتقاقا وفضلا وهم بنو النضر بن كنانة 212b
ذكر النسل وهو تحريم ثمانية اشهر من السنة 214a
خبر قصى بن كلاب 214b
ذكر جمل من الاحداث الواقعة في زمن الجاهلية 216a
باب ذكر جماعة مشهورين كانوا في الجاهلية 216b
ذكر حاتم الطائي احد اجواد الجاهلية 216b
ذكر شيء من اخبار عبد الله بن جدعان 218b
ذكر امرئ القيس بن حجر الكندي 219a
ذكر المعلّقات 219b
ذكر شيء من اخبار امية بن [ابي] الصلت 220a
ذكر قس بن ساعدة الايادي 223b
ذكر زيد بن عمرو بن نفيل 225a
ذكر كعب بن لويّ 227b
ذكر شيء مما وقع من الحوادث في زمن الفترة فمن ذلك بنيان الكعبة 228a
ذكر تحديد حفر زمزم علي يدي عبد المطلب بن هاشم 228a
ذكر نذر عبد المطلب ذبح احد ولده 229b
ذكر ترويج عبد المطلب ابنه عبد الله من آمنة بنت وهب الزهرية 230a

Schluss f. 230b: ثم تزوج عبد الله بن عبد المطلب امنة بنت وهب فولدت رسول الله صلعم فقالت قولتين حين تزوج عبد الله بآمنة فلج عبد الله علي ابيه عبد المطلب والله اعلم،

Schrift: ungleichmässig, im Ganzen klein, gedrängt, Gelehrtenhand, meistens vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften gewöhnlich roth. Beim Foliiren ist f. 127—135 und 197. 198 übersprungen. Nach f. 223 ein ungezähltes Blatt, jetzt 223A. — Abschrift von نجم الدين الكتبي ابن احمد im J. 890 Ragab (1485). — Collationirt von ابراعيم بن محمد بن احمد المتبولي الشافعي im J. 960/1553.

F. 210a eine 77 Verse (Ṭawīl) lange Lobqaçîde auf Moḥammed und dessen Herkunft von ابو العباس عبد الله بن محمد الناشي († 293/906). Anfang: مدحت رسول الله ابغى بمدحه وفور حظوظي من كريم المآرب

Der Verf. hat den 1. Theil in 9 Hefte getheilt. HKh. II 1698. 2108.

Pm. 628.

407 Bl. Folio, 17 Z. (33 × 22½; 23 × 16cm). — Zustand: gut; oben am Rande wasserfleckig. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Enthält eine Türkische Uebersetzung desselben Werkes, und zwar des Abschnittes vom Tode Moḥammeds bis zum Ḫalîfen Merwân ben elḥakam.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, vocalisirt. — Abschrift um 1100/1688.

9456. WE. 185.

2) f. 11—57.

4to, 25 Z. (25⅔ × 17½; 17½ × 11½—12cm). — Zustand: fleckig, etwas unsauber; lose im Deckel. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel (Vorrede, f. 12a):

روض المناظر فى علم الاوائل والاواخر

Verfasser f. 12a:

محب الدين ابو الوليد محمد بن كمال الدين ابي الفضل محمد الحنفي الحلبي ابن الشحنة،

Anfang f. 12a: الحمد لله الذي احسن كل شيء خلقه وبرأ خلق الانسان من طين . . . وبعد فقد التمس مني من طاعته من اجل المناصب ومن هو لارباب السعادة ناصب . . . الملك المؤيد عماد الدين . . . محمد بن موسى بن شهرى نايب السلطنة الشريفة بقلعة حلب المحروسة

Auf Bitten des Präfekten Moḥammed ben mûsâ ben śehrî ist dies Werk von Abû 'lwelîd moḥammed *ibn eśśiḥne* † 815/1412 (No. 1820) verfasst, als eine bündige und klarverständige Chronik. Sie enthält:

f. 12b المفتاح d. h. Beschreibung der Schöpfung des Himmels und der Erde und der erschaffenen Wunder.

14b المصراع الاول d. h. Vorfälle von Adam bis zur Hiǵra.

24b المصراع الثاني d. h. Geschichte von Moḥammed an bis auf die Zeit des Verfassers im J. 806/1403.

54a الخاتمة d. h. Vorspiel dessen, was zu Ende der Zeit geschehen wird.

Schluss f. 57b: فقد ترى العين الشيء على خلاف ما هو عليه لضعف فى المزاج او تخييل ساحر،

Die Darstellung ist (in der Regel) kurz und überspringt, besonders im Anfange, wichtige Ereignisse, ja ganze Jahrhunderte.

Schrift: ziemlich klein, etwas flüchtig; nicht selten schwierig, vocallos, mit rothen Ueberschriften für die behandelten Jahre, blass. — Abschrift c. 900/1494.

HKh. III 6601.

9457.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) WE. 10, 1, f. 1—71.

84 Bl. 8vo, 27 Z. (21⅓ × 15½; 17½ × 11cm). — Zustand: fleckig, unsauber, der Rand vielfach beschrieben mit Zusätzen und Erläuterungen; auch mehrmals kleine Papierstücke eingeheftet für Bemerkungen. Ziemlich lose im Deckel. — Papier: weisslich, stark, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken, schlecht. — Titel fehlt, steht aber am Ende der Vorrede f. 1a: روض المناظر الخ Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Die Einleitung المفتاح beginnt f. 1b: قال رسول الله صلعم كان الله ولا شيء معه والراجح ان اول شيء الخ. — In dem Abschnitt f. 23b المصراع الثاني werden die Ereignisse hier bis zum Jahre 279/892 berichtet. Das Uebrige fehlt, bis auf das Schlusswort, welches f. 65a beginnt: قال حذيفة بن اليمان رة اني لاعلم الناس بكل فتنة هي كاينة فيما بيني وبين الساعة، Es schliesst f. 71b so wie bei WE. 185, 2 angegeben.

Schrift: ungleich, im Ganzen ziemlich klein, gefällig, zum Theil flüchtige, deutliche Hand, vocallos.. Die Ueberschriften roth. Die Schrift des Schlusswortes ist enger und kleiner. — Abschrift im Jahre 967/1560 von محمد بن سيدي احمد الشهير بكلر سيدي زاده

Nach f. 43 ist eine grössere Lücke (von 9 Blättern), umfassend die Jahre 16—61. Viele Zusätze und Verbesserungen am Rande und zwischen den Zeilen.

2) Pm. 642.

136 Bl. 8vo, 21 Z. (24 × 15; 13½ × 8cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ganz frei von Flecken. Bl. 1 am Rande beschädigt, 136 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, zum Theil farbig, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Goldverzierung. — Titel und Verfasser von ganz neuer Hand, gross und rundlich, f. 1a: تاريخ روضة الناصر الخ. Der Anfang des Titels ist nicht richtig: s. auch »Abschrift.«

المفتاح f. 2a, 1. مصراع 4b, 2. مصراع 23b, الخاتمة 128b.

Schrift: klein, fein, hübsch, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien und blauen Linien eingerahmt. F. 1b ein gefälliges Frontispice. — Abschrift von ابو الندا im J. 991 Moh. (1583), im Auftrage des محمد بيك. In den Versen, in welchen der Abschreiber diese Angaben macht, f. 136b, steht als Titel des Werkes: [ال]روض المناظر لعلم الاوايل والاواخر

Arabische Foliirung. Auf f. 5 folgt noch f. 5A. Ferner folgt auf 81: 85. 83. 84. 82. 86 ff.

3) We. 376.

104 Bl. 4to, 24 Z. (27⅓ × 18; 19½ × 12cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am Schluss; im Anfange und am Ende der Rand ausgebessert. Wurmstichig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a: كتاب تاريخ العلامة ابن الشحنة
روضة المناظر في علم الاوايل والاواخر بالتمام الي سنة ٨٠٩

(So der Titel (wie in der 2. Zeile) auch am Ende der Vorrede.)

المفتاح f. 2a, 1. مصراع 4a, 2. مصراع 21a, الخاتمة 98b.

Der Schluss ist so, wie bei WE. 185, 2 angegeben ist; ausserdem aber hat der Verfasser die Anfangsverse einer Qaçîde, die er an den Statthalter von Damaskus gerichtet, hinzugefügt, deren letzter (9.) Vers f. 104b lautet (Kāmil):

برهانه الايمان بالمسموع من   قول النبي ومحكم القرآن

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos. Am Rande öfters Zahlen und Inhaltsangaben. Unten am Rande foliirt. — Abschrift c. 1100/1688.

9458. Mf. 76.

260 Bl. 4to, 23—25 Z. (27¼ × 19; 18—19 × 12—13½cm). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders im Rücken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. f. 1a:

من تاريخ العلامة الحافظ شهاب الدين ابن حجر

(حجر scheint an Stelle eines ausradirten Wortes zu stehen.)

Anfang f. 1b: سنة ست وتسعين وسبعمائة ' استهلت والخليفة المتوكل على الله ابو عبد الله محمد ابن المعتضد ابي بكر والسلطان الملك الظاهر ابوسعيد برقوق الخ

Es liegt hier ein Theil eines Geschichtswerkes vor, welches nach dem jetzigen Titel dem Ibn Ḥaǵar (el'asqalānī) † 852/1448 beigelegt ist. Allein die Geschichtsbehandlung ist von der bei Mf. 73 — einem Geschichtswerke des Ibn Ḥaǵar — angegebenen verschieden. Bei jedem Monat wird hier (Mf. 76) zuerst constatirt, welchem Tage der Syrischen Monate der 1. entspricht, welcher Wochentag dieser 1. gewesen nebst Angabe des betreffenden Himmelszeichens. Monat für Monat wird der Reihe nach behandelt. Die auf die politischen Ereignisse folgende Angabe der Todesfälle berühmter Personen steht bei jedem Monat, oft eingeleitet durch: وممن توفي فيه. Endlich noch der Anfang des Jahres 812/1409 ist von dem bei Mf. 73 angeführten verschieden.

Entscheidend dafür, dass nicht ابن حجر der Verfasser sei, ist f. 180b unten, wo der Verf. 2mal sagt, er verdanke die Notiz dem ابن حجر [es heisst: كتب الي بذلك الحافظ ابن حجر].

Blatt 65b steht: وفيه في العشر الاخير توفي ابن عمي علي بن عمران بن موسي بحسبان

Es folgt daraus, dass sein Grossvater موسي hiess. Dies und ebenso der Ort stimmen zu der Annahme, dass der Verf. dieses Werkes sei:

الحافظ شهاب الدين ابو العباس احمد بن حجّي
علاء الدين بن موسي بن احمد بن سعيد
الحسباني السعدي الدمشقي الشافعي

Aḥmed *ben* 'alā eddīn *Ḥaǵǵī* (auch *Ḥiǵǵī*) ben mūsā ben aḥmed ben sa'īd elḥisbānī eddimašqī *essa'dī* eššāfi'ī šihāb eddīn

abū 'l'abbās, geb. $^{751}/_{1350}$, † $^{816}/_{1413}$ (817), hat verschiedene Werke verfasst, u. a. auch eine Chronik تاريخ ابن حجي (HKh. II 2083), welche eine Fortsetzung des Werkes عبر الاعصار وخبر الامصار des محمد بن على بن الحسن بن حمزة الحسينى الدمشقى ابو المحاسن († $^{765}/_{1364}$) ist. Diese Chronik umfasst die Jahre $^{769}/_{1367}$ — $^{815}/_{1413}$ (im Monat Ḏū'lqa'da) (HKh. IV 8036).

In der That hört diese Handschrift in dem angegebenen Monat auf, und der Abschreiber und Collationator hat am Ende derselben die Bemerkung hinzugefügt: هذا آخر ما كتبه الشيخ تغمده الله تعالى برحمته ورضوانه. Die biographische Notiz f. 15ᵃ unten zur Seite geht auf unsern Verf. ابن حاجي. — Derselbe wird öfters mit dem berühmteren ابن حجر verwechselt; so auch hier und zwar in absichtlicher Täuschung. — Endlich findet sich f. 169ᵇ am Ende des Jahres $^{807}/_{1404}$ eine Unterschrift, die den oben Ermittelten als den richtigen Verfasser angiebt.

Hier liegt also der Schlussband des ganzen Werkes (das wahrscheinlich aus 2 Bänden bestand) vor, umfassend die Zeit vom J. $^{796}/_{1393}$ bis $^{815}/_{1413}$. Daran fehlen aber hier die Jahre $^{805}/_{1402}$ und $^{808}/_{1405}$. — Für die meisten Jahre findet sich vorher eine Zusammenstellung der in denselben verstorbenen u. besprochenen Personen.

Schluss f. 260ᵇ: ويوم الثلثاء تاسع عشرة توجه سودون كشا الذي ولاه الامير نوروز نيابة غزة ومن معه من العسكر ونزلوا بقبة يلبغا واقام يومين ثم سافر،

Schrift von verschiedenen Händen. F. 30—169 ziemlich klein, eng, flüchtige Gelehrtenhand, vocallos, ziemlich leicht zu lesen. Monats- und Jahr-Ueberschriften roth. F. 225—260 etwas grösser, breiter, rundlich, nicht undeutlich, vocallos. F. 1—29 und 170—223 ziemlich klein, kräftig, grade, gewandte Gelehrtenhand, vocallos, meistens auch ohne diakritische Punkte, schwierig. Stichwörter roth. Dieselbe Hand hat das ganze durchgesehen, collationirt, Zusätze am Rande gemacht. Sie ist später als die beiden anderen, etwa um $^{850}/_{1446}$.

In der Mitte verbunden; die Blätter folgen so: 225. 227—234. 236. 226. 237—244. 235. 245 ff. Auf f. 29 folgen 6 leere Blätter (jetzt mit a—f bezeichnet); auf 169. 206. 224 je 1 leeres Blatt. — HKh. II 2083.

9459.

1) WE. 185, 3, f. 57ᵇ—60.

Format etc. und Schrift wie bei 2.

Stück einer Chronik, hier mitten im Jahre beginnend. Dasselbe fängt hier an mit dem Jahre 824, 9. Rabī' I (1421) und endet mit $^{825}/_{1422}$, f. 60ᵇ Die einzelnen Vorfälle mit وفيها (und in diesem Jahre) eingeleitet; das neue Jahr durch: ودخلت سنة. (Der Anfang vom Jahre 825 ist f. 59ᵃ: فيها يوم السبت ثانى المحرم دخل الامير سادى بك البجاسي نايب حلب اليها،)

2) WE. 185, 4, f. 61—91.

4ᵗᵒ, 29 Z. ($25^1/_4 \times 17^3/_4$; $19 \times 11^3/_4$ᶜᵐ). — Zustand: unsauber und fleckig. — Papier: theils gelblich, theils bräunlich, ziemlich stark u. glatt. — Titel u. Verf. fehlt.

Stück eines ausführlicheren Geschichtswerkes. Dasselbe beginnt im J. $^{829}/_{1426}$. Die einzelnen Ereignisse durch وفيها eingeleitet. Am Ende jedes Jahres eine Uebersicht der berühmten Verstorbenen, mit der Ueberschrift: ذكر من مات فى سنة " من الاعيان. Dieselbe beginnt für 829 so: احمد بن محمد بن مكنون شهاب الدين المنافى القطوي الخ

Dies Stück umfasst den Zeitraum von $^{829}/_{1426}$ — $^{848}/_{1444}$, aber mit vielen Lücken, so dass einzelne Jahre hier ganz ausfallen. Nur wenige Blätter folgen ohne Lücke aufeinander; ausserdem gehören f. 78—83 nach f. 73. — Die Jahresüberschriften sind bloss: " سنة.

Das Jahr 846 beginnt so f. 75ᵃ: سنة ست واربعين وثمانى مائة، شهر الله المحرّم، اوّله السبت، فى الثانى امر السلطان والي الشرطة باصلاح الطّرقات فاساء التصرّف فى ذلك الخ

Schrift: gewandt, kräftig, deutlich, vocallos, mit rothen Ueberschriften. — Abschrift c. $^{1000}/_{1591}$.

9460. Pm. 736.

233 Bl. 4ᵗᵒ, 31 Z. ($26^1/_2 \times 18^1/_2$; $20 \times 12^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht überall sauber und fleckenlos (wie f. 19. 118—122. 136. 137. 166—168. 187. 228—231). Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

هذا المجلد الثاني من إنْباء الغُمر بابناء العُمر لاحمد بن حجر الشافعي

Zweite Hälfte des historisch-biographischen Werkes des Ibn ḥaǵar el'asqalânî † 852/1448 (No. 1394), umfassend die Jahre 812/1409—850/1446. Zuerst werden bei jedem Jahre die wichtigeren politischen Vorfälle der Reihenfolge nach aufgezählt, dann folgt die Liste der Todesfälle berühmter Personen in alphabetischer Ordnung. (Das ganze Werk beginnt mit dem J. 773/1371: s. Cod. Oxon. 705.) Die Jahre fangen oft mit استهلّت an.

Anfang f. 1b: سنة اثنى عشرة وثمانى مائة؛ استهلّت والناصر مصمّم على قصد دمشق للقبض على نائبها شيخ لكونه امتنع من ارسال الامراء الخ

Die Todesfälle dieses Jahres, mit der Ueberschrift: ذكر من مات فى سنة اثنى عشرة وثمانمائة من الاعيان beginnen f. 7a so: احمد بن سعيد بن احمد السمامي الحسباني الشاهد بسوق صاروجا الخ

Das Werk hört f. 232b auf mit dem Artikel über ابراهيم بن رضوان الحليلي الشافعي mit den Worten: مع الركب وهو سالم الي ان مات وكان ينسب الي شيء يستقبح ذكره والله اعلم بسريرته؛ worauf unmittelbar die Bemerkung folgt, dies sei das Letzte gewesen, welches sich in der Unreinschrift des Verfassers gefunden: وهذا آخر ما وجد بخط مصنفه فى المسودة ويحتاج الي تحرير كثير وصلي الله على سيدنا الخ

Es folgt dann aber doch noch der Abschnitt der Todesfälle für das Jahr 850 (f. 232b—233b): dies muss also ein Zusatz eines Anderen zu diesem Werke sein. Dieser Abschnitt schliesst: وصحب تاج الاسلام بن خميس ومات باربل ثم ساقه من طريقه مسلسلا لكل رواية وكان ربعة والحمد لله وحده وصلى الخ

Nach f. 126 fehlen 2 Blätter. F. 31b und 32a sind leer geblieben, ohne dass Text fehlt.

Schrift: gross, kräftig, flüchtig, etwas hintenüberliegend, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande bisweilen (kürzere) Bemerkungen. — Abschrift von des Verfassers Schwestersohn جمال الدين يوسف um 860/1456. — Collationirt. — HKh. I 1282. II 2082.

F. 1a unten enthält einen ziemlich kurzen biographischen Artikel über den Verfasser, einem Nachtrage zu ابن خلكان entnommen.

9461. Mf. 73.

236 Bl. 4to, 27 Z. (27½ × 18½; 18 × 12cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser auf dem 1. Vorblatte: ابن حجر. Anfang wie bei Pm. 736. Schluss wie bei Pm. f. 233b.

Schrift: kleine flüchtige Gelehrtenhand, schwierig, ohne Vocale, oft ohne diakritische Zeichen. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9462. WE. 1.

158 Bl. 4to, c. 40 Z. (27½ × 18½; 21½ × 14cm). — Zustand: etwas unsauber und fleckig, der Rand nicht selten ausgebessert. — Papier: verschieden, theils gelblich, theils bräunlich, dick, glatt. — Einband: Halbfranzband, mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 2a:

كتاب حوادث الدهور لابن تغري بردي بخط السخاوي

So mit rother Schrift. Darüber schwarz:

كتاب حوادث الدهور وهو ذيل السلوك للمقريزي لابن تغري بردي؛

Der volle Titel ist nach der Vorrede (f. 2b):

حوادث الدهور فى مدي الايام والشهور

Auf dem Schmutzblatt f. 1 steht der Titel auch mehrmals, und Angabe einiger Besitzer des Buchs aus späterer Zeit. Der Verfasser heisst genauer:

يوسف بن تغريبردي التركي المصري القاهري الاتابكى جمال الدين ابو المحاسن

Anfang f. 2b: الحمد لله مدبر الدهور ومدول الايام والشهور . . . اما بعد فلما كان شيخنا الامام الاستاذ . . . تقى الدين احمد بن علي المقريزي الخ

Geschichtswerk des Jûsuf *ben taġrîberdî* etturkî elatâbekî elqâhirî ǵemâl eddîn *abû 'lmeḥâsin*, geb. um 811/1408, † 874/1469, hauptsächlich die Geschichte Aegyptens berücksichtigend und streng chronologisch geordnet nach Jahren, Monaten, Tagen. Dasselbe setzt das Werk des Elmaqrîzî, das mit dessen Todesjahr 844/1440 schliesst, und betitelt ist (f. 2b, 4): السلوك فى معرفة دول الملوك fort, aber nicht ganz in derselben Weise, sondern die historischen Ereignisse kürzer, die Biographien ausführlicher

behandelnd, und zwar deshalb das Werk abfassend, weil der einzige Fortsetzer des Elmaqrīzī, nämlich بدر الدين محمود العينى † $^{855}/_{1461}$, aus Alterschwäche viel Unrichtiges vorgebracht habe.

Dies Werk beginnt also mit dem J. 845, mit der jedesmaligen Ueberschrift . . . سنة, zählt jedes Mal Monat für Monat (und dann nach der Reihenfolge der Tage) die Ereignisse auf und giebt dann unter der Aufschrift ذكر من مات في هذه السنة من الاعيان die Todesfälle und zugleich Biographien berühmter Personen. Es geht nicht, wie HKh. III p. 614 angiebt, bis zum J. 860, sondern bis zum Anfang des J. $^{874}/_{1469}$, in welchem der Verfasser eben starb.

Diese Handschrift ist nicht ohne Lücken. Es fehlt nach f. 35 wahrscheinlich 1, 45 1, 57 1, 83 3, 88 2, 94 2, 95 9 Blatt, und auch der Schluss fehlt nach f. 158, wol nur 1 Blatt.

Schrift: klein, gedrängt, eng, vocallos und sogar meist ohne diakritische Punkte, zudem eine flüchtige Gelehrtenhand, so dass die Benutzung des Werkes nichts weniger als leicht ist. Am Rande ziemlich viele Bemerkungen und kleine Zusätze, auch Angabe der behandelten Biographien. — Abschrift etwa um $^{900}/_{1494}$. Nach der Angabe auf dem Titel von السخاوي. — HKh. III 7240.

9463. We. 343.

175 Bl. 8vo, c. 21 Z. (18 × 13½; 12½ × 9½cm). — Zustand: lose Lagen. Im Anfange oben am Rande schadhaft — so dass auch die oberste Zeile des Textes von f. 1—7 gelitten hat —, Bl. 1 auch ausserdem beschädigt; überhaupt ist der Anfang etwas unsauber, und der obere Rand hat in der 1. Hälfte einen grösseren Wasserflecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt: s. unten. Das Vorhandene beginnt mit dem Jahre $^{828}/_{1424}$.

Anfang desselben: سنة ثمانية وعشر[ين وثماني مائة]، استهلت والاتابك قجق الشعباني وفي ربيع الاول ارسل . . . ولده لصاحب قبرس يسأله اطلاق من عنده من اسري المسلمين الخ

Es ist ein geschichtliches Werk, das hier vom J. $^{828}/_{1424}$ bis zum J. $^{894}/_{1489}$ geht. Die auf dem vorderen Deckel inwendig befindliche (jetzt zur Hälfte verklebte) und auch f. 61^a oben am Rande und unten auf dem Schnitt stehende Notiz: ذيل السخاوي علي تاريخ ابن كثير scheint wenigstens insofern richtig zu sein, als السخاوي Verfasser des vorliegenden Werkes ist. Er war, nach Spr. 27 an verschiedenen Stellen, Schüler des ابن حجر († $^{852}/_{1448}$); er erwähnt ihn in diesem Werke z. B. f. 31^a. 28^b als seinen Lehrer. Nach Spr. 27, S. 38, war er ein Freund des عمر بن فهد († $^{885}/_{1480}$). Als solchen erwähnt er ihn hier f. 110^a. Er sagt ausserdem f. 31^a, er habe eine besondere umfangreiche Biographie des ابن حجر verfasst. In der That ist von ihm ein Werk über denselben vorhanden, betitelt:

الجواهر والدرر في ترجمة شيخ الاسلام ابن حجر

HKh. II 4311. Was die Sache ganz gewiss macht, ist dies, dass er f. 155^b (im J. $^{893}/_{1488}$) berichtet den Tod seines Bruders: شقيقي العلامة المفنن زين الدين ابو بكر بن عبد الرحمن بن محمد ابن ابي بكر بن عثمان السخاوي الاصل القاهري Dass derselbe das تاريخ الذهبي fortgesetzt habe, sagt HKh. II 2220 ausdrücklich. Also der Verfasser dieses Werkes ist:

محمد بن عبد الرحمن بن محمد بن ابي بكر بن عثمان بن محمد السخاوي شمس الدين ابو الخير

Dann würde die unmittelbare Fortsetzung vom J. 701 anfangen. Allein der Verfasser Moḥammed ben 'abd erraḥmān *essaḫāwī* šems eddīn † $^{902}/_{1496}$ (No. 2849) hat sein Werk von dem J. $^{745}/_{1344}$ an begonnen und es bis zum J. $^{898}/_{1492}$ fortgeführt. An dieser Handschrift, die in der That ohne Schluss abbricht, fehlen also die letzten 4 Jahre.

Der hier gleichfalls fehlende Anfang des Werkes ist nach Cod. Bodl. Uri 843: الحمد لله العالم بما كان وما يكون والدايم المدبّر لكل حركة وسكون . . . وبعد فهذا ذيل تامّ علي دول الاسلام لشيخ الحفاظ والمؤرخين ابي عبد الله الذهبي'

Es wird hier Jahr für Jahr behandelt, erst Allgemeines Geschichtliches, dann die Sterbe-

fälle, alles nach Monaten berichtet. Jedes Jahr beginnt mit استهلت. Der Titel ist:

الذيل علي دول الاسلام

oder auch تاريخ السخاوي

Schluss f. 175ᵇ: ابنة القاضي ابي اليمن محمد ابن محمد بن علي بن احمد بن عبد العزيز العقيلي النويري المالكي . . . وهي ممن اجاز لها جماعة،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, öfters auch fehlen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Die Foliirung unten am Rande. — Abschrift c. 1000/1591.

HKh. III 5836.

9464. We. 1832.

6) f. 89ᵇ—90ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel und Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang: الحمد لله وسلام علي عباده الذين اصطفى، هذه الارجوزة من نظم الشيخ العلامة حافظ العصر جلال الدين السيوطي ره ورحمه . . . وسماها تحفة المهتدين باسماء المجددين

Regez-Gedicht des Gelāl eddīn essojūṭī † 911/1505 in 28 Versen, diejenigen aufzählend, welche von Gott zu Anfang jedes Jahrhunderts gesandt werden, um die Religion zu kräftigen und ihre Satzungen zu erneuern. Dasselbe findet sich zu Ende des Werkes, das er betitelt hat: التنبئة فيمن يبعث الله على راس كل مائة

Es beginnt (v. 1. 3):

الحمد لله العظيم المنة   المانح الفضل لاهل السنة
لقد اتى في خبر مشتهر   رواه كل حافظ معتبر

und schliesst:

مصليا علي نبيّ الرحمة   والآل مع اصحابه المكرمة

Dasselbe Gedicht in Lbg. 15, f. 40ᵇ (s. in No. 1362). HKh. II 3612 (التنبيه بمن الخ).

9465. We. 1811.

10) f. 103—106.

8ᵛᵒ, 25 Z. (20×14; 14½×11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, grob, ziemlich dünn.

Bruchstück (4 zusammenhängende Blätter) aus einem Werke, welches möglicher Weise eine Abhandlung des Essojūṭī darüber ist, dass im Anfang jedes Jahrhunderts Männer auftreten, (die die Lehre des Eššāfi'ī vertreten, oder doch) die den Islām fördern. Solche werden hier für die ersten 5 Jahrhunderte angeführt, und dann ist im Weiteren die Rede von den اهل بيتي, auch von den dazu gehörigen Frauen.

Es kommen darin f. 104ᵃ 15 Verse vor, die so anfangen (Kāmil):

ويقال ان الاشعرى الثالث المبعوث للدين القويم الاتيد

Häufig citirt ist ابن عساكر, auch السبكي und البيهقي.

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Die folgenden Blätter gehören nicht zu diesem Bruchstück, obgleich der Custos von f. 106 auf die folgende Seite 107ᵃ im Anfang geschrieben ist und der Schein hat erweckt werden sollen, als gehörten die folgenden Blätter zu diesen.

Desselben Inhalts Spr. 298, f. 46ᵃ. Vgl. auch Pm. 115, f. 162ᵃ und Pet. 71, f. 176 die Notiz, dass zu Anfang jedes Jahrhunderts etwas Besonderes geschehe.

We. 422, 2, f. 4ᵇ—29ᵇ. Stücke aus der Chronik التاريخ المعتبر في انباء من غبر des عبد الرحمن بن محمد العمري العليمي الحنبلي مجير الدين ابو اليمن um 920/1514. HKh. V 12341.

9466. We. 419.

159 Bl. 8ᵛᵒ, c. 35 Z. (21½×15½; 15×9½ᶜᵐ). — Zustand: nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Es ist ein allgemeines Geschichtswerk, welches vom Beginn der Welt an hier bis zum J. 938/1531 fortgeführt ist. Dasselbe zerfällt in 73 Kapitel, welche zum Theil wieder in mehrere Abschnitte getheilt sind. (Es ist nicht das تاريخ الجنابى † 999/1591)

Bl. 1—4 stehen nicht in unmittelbarem Zusammenhang mit dem Folgenden, es ist nach f. 4 eine Lücke, ebenso aber auch nach f. 2. Sie handeln vom Qorān, von den Engeln, den Propheten.

Bl. 5 beginnt im 3. فصل des 3. باب und behandelt den Propheten نوح. Die davon zuerst vorkommenden Worte f. 5ª, 1 sind: والبلا قالا احملنا ونحن نضمن لك ان لا نضر احدا ذكر اسمك الخ

Lücke; die weiteren Abschnitte dieses Kapitels fehlen; ebenso Kap. 37 ganz und der Anfang von 38; f. 99ª, 5 beginnt mit dem Ḫalîfat des ʾAbbāsiden ابو جعفر المنصور.

44. باب 118^b فى ذكر آل بويه
45. باب 119^a فى ذكر دولة بنى سبكتكين
46. باب 119^b فى ذكر دولة بنى سلجوق ملوك الفرس
47. باب 121^a فى ذكر ملوك السلجوقية بالروم
48. باب 121^b فى ذكر جنكزخان
49. باب 123^a فى ذكر تيمور
50. باب 126^a فى ذكر بنى سلجق بحلب والشام
51. باب 126^a فى ذكر آل سامان
52. باب 126^b فى ذكر الدولة الحسينية
53. باب 126^b فى ذكر بنى طباطبا
54. باب 126^b فى ذكر الطبرستانية
55. باب 126^b فى ذكر بنى ارتق
56. باب 127^a فى ذكر آل مرداس
57. باب 127^a فى ذكر آل براق
58. باب 127^b فى ذكر ملوك غزنة
59. باب 127^b فى ذكر ملوك خوارزمشاه
60. باب 128^b فى ذكر آل كرمان
61. باب 128^b فى ذكر دولة الدانشمندية
62. باب 129^a فى ذكر الدولة الازبكية
63. باب 129^a فى ذكر ملوك العجم
64. باب 130^a فى ذكر ملوك شيروان
65. باب 131^a فى ذكر الدولة الدلغاردية
66. باب 131^b فى ذكر الدولة الرمضانية
67. باب 132^a فى ذكر طايفة من التركمان
68. باب 133^a فى ذكر بنى طغتكين بالشام
69. باب 133^b فى ذكر دولة الاتابكة
70. باب 135^a فى ذكر دولة الاكراد الايوبية
71. باب 138^a فى ذكر الدولة التركية
72. باب 142^b فى ذكر دولة الجراكسة
73. باب 147^a فى ذكر الدولة الشريفة ... دولة آل عثمان نصرهم الله نصرا عزيزا

Das Werk ist damit nicht zu Ende; es hört auf mit f. 157^b im Anfang der Regierung des Sulṭāns سليمان بن سليم, im J. $^{938}/_{1531}$.

Die letzten Worte sind: لبناء قلعة علي بئر ماء الاخضر حسبما رسم به حضرة السلطان وفى ليلة الجمعة سابع عشر رمضان من السنة المذكورة

Wie weit dies Geschichtswerk fortgeführt sei, ist nicht ersichtlich; dass der Verfasser noch im J. $^{957}/_{1550}$ gelebt habe, ist aus f. 113^b klar, ebenso aus f. 155^b, dass bei Abfassung des Werkes der Sulṭān سليمان noch gelebt hat. Die Abfassung fällt also zwischen $^{957}/_{1550}$—$^{975}/_{1567}$.

Schrift: klein, gedrängt, eng, doch deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — **Abschrift** c. $^{1100}/_{1688}$.

Lücken im Anfang; dann nach f. 2. 4. 22. 98 und am Ende. Verbunden sind zuletzt einige Blätter; dieselben folgen so: 152. 158. 159. 153—157.

9467. Spr. 143.

268 Bl. 4to, 35 Z. ($29^1/_2 \times 20^1/_2$; 28×15^{cm}). — **Zustand:** stark wurmstichig und wasserfleckig; im Anfange (von den ergänzten Blättern abgesehen) besonders fleckig und schadhaft und mehrfach ausgebessert. — **Papier:** gelb, etwas glatt, ziemlich stark. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel** fehlt; nach der Vorrede f. 2^b:

الخميس فى احوال نفس نفيس

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي خلق نور نبيّه قبل كل اوايل ثم خلق منه كل شيء من الاعالي والاسافل . . . اما بعد فيقول المستوهب من الله ذي المنن العبد الضعيف حسين بن محمد بن الحسن الدياربكري . . . هذه مجموعة فى سير سيد المرسلين وشمايل خاتم النبيين صعّم انتخبتها من الكتب المعتبرة تحفة للاخوان الكرام البررة وهي التفسير الكبير الخ

Ein umfangreiches Geschichtswerk, hauptsächlich über Moḥammeds Leben, dann auch — aber kürzer — über dessen Nachfolger bis auf die Zeit des Verfassers, um $^{920}/_{1514}$, aus einer Menge von gründlichen und belehrenden Werken als Geschenk an fromm-vortreffliche Freunde [= ihnen gewidmet] ausgezogen, von **Ḥosein ben moḥammed ben elḥasan** *eddijārbekrī*. Es wird angegeben, er habe dies Werk im J. $^{940}/_{1533}$ vollendet und sei um das J. $^{966}/_{1559}$ gestorben. Allein We. 304 schliesst mit dem Regierungsantritt des Sulṭāns Murād ben selīm, welcher von $^{982}/_{1574}$ bis $^{1003}/_{1594}$ regierte. Es scheint nicht, dass dies (oder das Ende der Handschrift) von anderer Seite dem Werk hinzugefügt sei; folglich kann der Verfasser nicht vor $^{982}/_{1574}$ gestorben sein, auch sein Werk nicht eher vollendet haben. — Von benutzten

Werken wird التفسير الكبير zuerst genannt, dann die übrigen, eine grosse Anzahl (2 Seiten), deren letztes f. 2b: طهارة القلوب للشيخ عبد العزيز الديريني † 694/1295 (699).

Die Darstellung der ersten Ḣalîfen ist noch nicht besonders knapp, aber sie wird es bei den 'Abbâsiden und gegen Ende mehr und mehr.

Die Erzählung geht nicht Jahr für Jahr, sondern nach den einzelnen Regierungen, also z. B. [ذكر] خلافة المهدي العباسي f. 245b; f. 246b خلافة هرون الرشيد بن المهدي; f. 247a خلافة الامين محمد بن الرشيد etc. Die 'Abbâsiden beginnen f. 243a ذكر دولة بني العباس، خلافة السفاح. Unter den einzelnen Regierungen wird zuerst der Name des Regenten (Ḣalîfen) festgestellt, dann kommt als stehender Artikel صفته eine Charakteristik desselben (dieselbe fällt aber gegen Ende des Werkes, bei der Kürze der Artikel, fort). Dann die Hauptereignisse und Todesfälle nach der Folge der Jahre, eingeleitet mit: وفي سنة.

Das Werk ist eingetheilt in Vorrede (مقدمة), 3 ركن und Schlusswort.

المقدمة f. 5b في الحوادث من اول خلق نوره الي زمان ولادته وظهوره (in 3 طليعة)

1. طليعة 5b في تعريف النبي والرسول واولي العزم والخاتم والفرق بينهم وبين البشر والملك وبين النبي والولي والساحر وفي اول ما خلق الله وما بدأ من انواره قبل وجوده الصوري وخلق طينة قبل طينة آدم وحديث صور الانبياء وذكر دلايل نبوته وعلامات رسالته من بشاير الكتب القديمة والعلماء واخبار الجن والكهنة في شواهد النبوة،

2. طليعة 21a في ذكر خلق السماء والارض ومدّة خلقهما وخلق الملايكة والجانّ وذكر مدة هذه الامة وابتداء خلق آدم وحواء وذكر الروح وذكر عيسي ومريم ويحيى واخذ الميثاق وكيفية انتقاله من الاصلاب الطيبة الي الارحام الطاهرة وبالعكس وبيان نسبه من الطرفين وذكر مولد ابراهيم وذكر القائه في النار وذكر الشام والارض المقدسة وذكر اولية الكعبة وعدد بنائها ومن تولي بناءها وفيها ذكر ذي القرنين وياجوج وماجوج والدجال والخضر ودابة الارض وبدء ظهور زمزم في زمن ابراهيم واسمعيل وانطماسها بعده وبقائها منطمسة الي زمن عبد المطلب وفيها ذكر يعقوب ويوسف وذكر قتل شعيا وتخريب بخت نصر بيت المقدس وقصة قتل زكرياء ويحيى وذكر ظهور زمزم في زمن عبد المطلب ثانيا،

3. طليعة : في ولادة عبد الله ونذر عبد المطلب ذبحه وعرض عبد الله عليه وزوجه آمنة وقصة الخثعمية ووقايع مدة الحمل من وفاة عبد الله وقصة اصحاب الفيل،

1. ركن : في الحوادث من عام ولادته الي زمان نبوته (in 3 باب).

1. باب (59a) في الوقايع من عام ولادته الي السنة الحادي عشر من تاريخ ولادته وما وقع حين الولادة وذكر الختان وذكر اسمائه والقابه وكناه وشمايله وصفاته (*وخصايصه ومعجزاته وارضاع الاظئار وعددهن وما وقع عند حليمة من شق الصدر وغيره وولادة ابي بكر الصديق وفقد حليمة النبي صلعم في الطريق حين ردته الي امه ووفاة امه وولادة عثمان بن عفان وكفالة عبد المطلب ورمده واستسقاء عبد المطلب وحديث سيف بن ذي يزن وذكر سليمان وبلقيس ووفاة عبد المطلب وكفالة ابي طالب وموت حاتم الطائي وموت كسري انوشروان وولاية ابنه هرمز السلطنة وخروج ابي طالب بالنبي صلعم الي الشام وحرب الفجار الاول وشق الصدر علي قول (sic) [بعض العلماء]

*) Die الخصايص behandelt f. 63a—66a in 2 قسم zu je 4 نوع.

2. باب 71a في الحوادث من السنة الثانية عشر من مولده الي السنة الرابعة والعشرين من ارتحال ابي طالب مع النبي صلعم الي الشام وذكر زعيم القوم ومولد عمر بن الخطاب والفجار الثاني وعزم الزبير بن

عبد المطلب او العباس لسفر اليمن وخلع
هرمس عن السلطنة وقتله وتولي كسري
برويز السلطنة وحرب الفجار الثاني عند
البعض وتجاره للشام مع ابي بكر وحلف
الفضول وشكايته الي عمه ابي طالب
عن آت ياتيه منذ ليال وهدم الكعبة
وبناءها في قول بعض العلماء،

3. في الحوادث من السنة الخامسة والعشرين 73^a باب
الي السنة الاربعين من مولده صلعم من
خروجه الي الشام مع ميسرة عبد خديجة
وقصة سطور الراهب وتزوج خديجة ووليمته
وذكر ساير ازواجه اجمالا وذكر سراريه واولاده
وتزويج بناته واختانه وولادة علي بن ابي
طالب وهدم الكعبة وبنائها وولادة فاطمة
وموت زيد بن عمرو بن نفيل ورؤيته الضوء
والنور وقتل كسري برويز النعمان بن المنذر

2. في الحوادث من ابتداء نبوته الي زمان 80^a ركن
هجرته من صفة نزول الوحي ورمي الشياطين
بالشهب وانفصام طاق كسري واول من اسلم
واخفاء الدعوة ووفاة ورقة بن نوفل واظهار الدعوة
وولادة عايشة . . . وبدء هجرة الاصحاب الي
المدينة ومشاورة قريش في حبسه او قتله او اخراجه
واخبار جبريل اياه بذلك واذنه له بالهجرة،

3. في الحوادث من اول هجرته الي زمان وفاته 137^a ركن
(وفيه ١١ موطنا)

1. في وقايع السنة الاولي من الهجرة 137^b موطن
(in 2 فصل).

1. في خروجه صلعم مع ابي بكر 137^b فصل
من مكة الي الغار ولبثهما فيه ثلاثة
ايام وخروجهما من الغار وتوجههما الي
المدينة وما وقع بهما في الطريق الخ

2. في انتقاله من قبا الي باطن المدينة : فصل
واول جمعة صليها في الاسلام قبل قدومه
باطن المدينة ونزوله على ابي ايوب الخ

2. في حوادث السنة الثانية من الهجرة (89) موطن
من صومه عاشوراء وتزوج علي صلعم بفاطمة وغزوة
الابواء وودان وغزوة بواط وغزوة العشيرة الخ

تسمية من شهد بدرا 97^a Darin
من المسلمين
ذكر الاساري من المشركين 100^b u.

3. في وقايع السنة الثالثة من الهجرة 104^a موطن
من سرية محمد بن مسلمة لقتل كعب بن
الاشرف وتزوج عثمان ام كلثوم وغزوة غطفان
وغزوة نجران الخ

ذكر شهداء احد 118^b
ذكر من قتل من المشركين يوم احد 119^a

4. في حوادث السنة الرابعة من 120^a موطن
الهجرة من سرية ابي سلمة الي قطن
ووفاته وسرية عبد الله بن انيس الي قتل
سفيان بن خالد الخ

5. في حوادث السنة الخامسة من 128^a موطن
الهجرة من فك سلمان عن الرق وغزوة دومة
الجندل ووفاة ام سعد بن عبادة وخسوف
القمر وشدة قريش الخ

6. في وقايع السنة السادسة من الهجرة 140^b موطن
من سرية محمد بن مسلمة الي القرطا وقصة
ثمامة وكسوف الشمس وغزوة بني لحيان
وبعث ابي بكر الي كراع الغميم الخ

7. في وقايع السنة السابعة من الهجرة 150^b موطن
من اتخاذ الخاتم وارسال الرسل الي ملوك
الاطراف وسحره صلعم وبعث ابان بن سعيد
قبل نجد واسلام ابي هريرة الخ

8. في وقايع السنة الثامنة من الهجرة 165^b موطن
من اسلام خالد بن الوليد وعمرو بن
العاصي وعثمان بن طلحة وتزوج فاطمة
بنت الضحاك وسرية غالب بن عبد الله
الليثي الي بني الملوح الخ

9. في وقايع السنة التاسعة من الهجرة 188^a موطن
من بعث عيينة بن حصن الفزاري الي
بني تميم وبعث الوليد بن عقبة بن ابي
معيط الي بلمصطلق وسرية قطبة بن عامر
الي خثعم الخ

10. في وقايع السنة العاشرة من الهجرة 197^b موطن
من قدوم عدي بن حاتم وبعث ابي موسي
ومعاذ بن جبل الي اليمن وبعث خالد
ابن الوليد الي بني الحارث بنجران الخ

11. في وقايع السنة الحادية عشر من الهجرة : موطن
من قدوم النخع والاستغفار لاهل النقيع
وسيرة اسامة ابن زيد الي ابني وذكر الاسود
العبسي ومسيلمة الكذاب وسجاح الخ

الخاتمة (in 2 فصل).

1. فصل: في المتفرّقات من رفقائه وحرسه وخدمه ومن كان يضرب الاعناق بين يديه وذكر مواليه وامرائه ورسله وكتابه ومؤذنيه وخطبائه وشعرائه وحداته وذكر خيله ولقاحه ودوابّه وآلات حروبه ولباسه وذكر من وفد عليه،

2. فصل: في ذكر الخلفاء الراشدين وخلفاء بني امية والعباسيين،

Das Werk ist hier nicht zu Ende, es geht auf f. 268ᵇ bloss bis zu Ende des Ḫalîfates des المتوكل على الله (c. 795/1393).

Ausserdem sind mehrere grössere Lücken da, und es ist etwas unrichtig gebunden. Nämlich: 1—58. Grössere Lücke; es fehlt fast die 2. Hälfte der 2. طليعة und die ganze 3. und der Anfang des 1. باب. 59—68. Lücke von 10 Bl.; 69—88. 129—138; Lücke von 10 Bl.; 89—128; Lücke von 10 Bl.; 139—198. Grosse Lücke; es fehlt der grösste Theil des 10. موطن und der ganze 11., und das 1. فصل und der Anfang des 2. bis zu dem Abschnitt: ذكر الغزو الي الشام. 199—268. Es fehlt hier der ganze Schluss.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, eng, nicht undeutlich, gleichmässig, vocallos; Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 1—14 ist von Persischer Hand, ziemlich gross, nicht ganz deutlich, vocallos; aus neuester Zeit. — Abschrift c. 1100/1688. — HKh. III 4807.

9468. We. 304.

475 Bl. 4ᵗᵒ, 33 Z. (29½ × 20; 20½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ganz frei von Flecken und einigen Wurmstichen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk. Titel f. 1ᵃ:

كتاب تاريخ الخميس الخ

Verf. f. 1ᵃ: حسين بن محمد بن الحسن الدياربكري

المقدمة f. 4ᵃ (1. طليعة 4ᵃ; 2. 16ᵇ; 3. 92ᵇ).

1. ركن 100ᵃ (1. باب 100ᵃ; 2. 133ᵇ; 3. 136ᵃ).

2. ركن 147ᵃ.

3. ركن 169ᵇ (1. موطن 169ᵇ [1. فصل 169ᵇ; 2. 178ᵇ]; 2. موطن 190ᵃ; 3. 217ᵇ; 4. 238ᵃ; 5. 248ᵃ; 6. 267ᵃ; 7. 280ᵇ; 8. 300ᵃ; 9. 328ᵇ; 10. 340ᵇ; 11. 347ᵃ).

الخاتمة 359ᵇ (1. فصل 359ᵇ; 2. 370ᵃ).

Schluss f. 475ᵇ: وتسلطن ولده السلطان سليم سبع سنين وتوفي في سنة اثنتين وثمانين وتسعمائة وتسلطن ولده السلطان مراد خان نصره الله في تاريخ والله سبحانه وتعالي بالصواب، هذا ما تيسّر لي من جمع هذا الكتاب بعون الملك الوهاب،

F. 252ᵃ beginnt die 2. Hälfte des Werkes.

Schrift: klein, fein, gefällig, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien eingerahmt (die ersten 3 Seiten mit Goldstrichen); Ueberschriften und Stichwörter roth. Arabische Foliirung. — Abschrift im J. 1058 Ḏû'lqa'da (1648) von احمد بن حسن بن علي بن جويلي.

9469. Spr. 79.

62 Seiten 4ᵗᵒ, 15 Z. (22 × 15½; 15 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch im Anfang einige Flecken am Rande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser vor Seite 1 (und im Vorwort):

خلاصة التواريخ لمولانا درويش علي افندي المفتي بمدينة حلب المحمية

Anfang S. 1: الحمد لله رب العالمين والصلاة على سيد المرسلين وعلى آله وصحبه اجمعين، اما بعد فقد جمع هذه الكلمات الستة من كتب التواريخ المفصلة العبد الفقير . . . درويش علي . . . وسماها خلاصة التواريخ وجعلها الخ

Compendium der Geschichte, verfasst von Derwîš 'Alî efendî, Muftî in Ḥaleb, um 988/1580 am Leben, und gewidmet dem Šeiḫ elislâm.

Die Vorzeit zerfällt in die Herrschaft von 6 Dynastien:

1. S. 1	الفيشدادية	4. S. 5	الساسانية
2. » 2	الكيانية	5. » 7	اليونانية والرومية
3. » 5	الاشغانية	6. » 10	ملوك العرب

Dann S. 13 die Ḫalîfen:

1. die 4 ersten.		9. S. 39	الاتابكية
2. die Omajjaden.		10. » 42	الاسماعيلية
3. S. 15 die 'Abbâsîden.		11. » 44	الايوبية
4. » 29	الصفارية	12. » 50	الخوارزمشاهية
5. » 29	السامانية	13. » 51	الجنكزية
6. » 30	الديالمة	14. » 53	المظفرية
7. » 33	الغزنوية	15. » 55	التيمورية
8. » 34	السلاجقة	16. » 57	العثمانية

Schluss S. 62: وهو الذي اعتلي على اعالي شواهق الافضال والانعام المولي العلامة زكرياء افندي ابن بيرام توكل الحلوي بعيد الطعام، تم الكلام بعون الملك العلام والصلاة والسلام . . . الي يوم القيام،

Der Verfasser führt die Geschichte der 'oṯmānischen Sulṭāne bis auf مراد خان بن سليم خان (†$^{1003}/_{1594}$), dessen Regierungsantritt (im J. $^{982}/_{1574}$) und Bekriegung des محمد خدابنده بن شاه طهماسب (im Anfange seiner Herrschaft) er erwähnt. Er scheint also um $^{988}/_{1580}$ geschrieben zu haben und vor $^{1000}/_{1591}$ gestorben zu sein (Elmoḥibbī erwähnt ihn nicht).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, gleichmässig. Die Ueberschriften roth. Türkische Hand. — Abschrift c. 1750.

9470. Pm. 301.

24 Bl. 8vo, 21 Z. (18 × 11; 16 × 8^{cm}). — Zustand: der Rücken beschädigt und ausgebessert; Bl. 1 und 24 schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1^a: الرسالة المسماة خلاصة التواريخ. Verfasser wie bei Spr. 79.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1100}/_{1688}$.

Am Rande oben und besonders zur Seite stehen Distichen Verschiedener; zur Seite scheinen in der Regel 2 Distichen über einander gestanden zu haben; durch Beschneiden des Randes ist aber meistens die erste (und öfters auch die zweite) Zeile fortgefallen, so dass jetzt häufig nur noch 2 Zeilen (ein Distichon) erhalten sind.

Pm. 654, 3, f. 150^{aA}—156^a ein Stück aus demselben Werk (vielleicht etwas abgekürzt).

9471. Pet. 632.

1) f. 1—338^a.

340 Bl. 4to, 27 Z. (26 × 16½; 18 × 9^{cm}). — Zustand: etwas unsauber von häufigem Gebrauch, die Blätter im Anfang etwas schadhaft und ausgebessert. — Papier: ziemlich stark, gelblich, glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1^a (so auch in der Einleitung f. 1^b):

كتاب اخبار الدول وآثار الاول،

Verfasser f. 1^a: احمد بن يوسف بن يوسف الرماني

Der Verfasser heisst vielmehr (vergl. auch die Unterschrift):

احمد چلبی بن سنان يوسف بن احمد الدمشقی القرماني

Anfang: الحمد لله على تصاريف العبر، عند سماع التواريخ والسير، وصلى الله على اشرف البدو والحضر . . . اما بعد فلما كان في التواريخ والسير، عبرة لمن اعتبر وتنبيه لمن افتكر الخ

Allgemeine Weltgeschichte, umfassend Vorwort und 55 Kapitel mit Unterabtheilungen, von Aḥmed ǵelebī ben sinān jūsuf ben aḥmed eddimaśqī *elqarmānī*, geb. $^{939}/_{1532}$, † $^{1019}/_{1611}$, im J. 1008 Moḥ. (1599) vollendet.

Vorwort (المقدمة) in 7 فصل.

1. فصل 2^a في بيان معنى التاريخ وموضوعه وما ارّخه الناس قبل الهجرة وشاركوا به
2. فصل 2^b في بداية المخلوقات واولية المنشئات،
3. فصل 4^a في خلق الجنّ والشياطين وذكر ابليس اللعين،
4. فصل 5^a في ذكر الارضين وسكّانها وما ورد في قطانها،
5. فصل 6^a في خلق السموات وآثار العلويات
6. فصل 7^b في معنى النبوّة والرسالة وما ورد في حرف الانبياء واقلامهم من المقالة وعدد النبيين وتفاوت ما بينهم من السنين،
7. فصل 9^a في ذكر تراجم الابواب المظهرة لاسرار الكتاب

1. Kap. 11^a (in 40 فصل) في ذكر الانبياء والمرسلين، صلوات الله عليهم اجمعين،

Die einzelnen فصل enthalten die Hauptpropheten; das 40. فصل f. 55 handelt von Moḥammed, seinem Leben, seinen Angehörigen (Frauen, Kindern, Verwandten etc.).

2. Kap. 61^b في ذكر الخلفاء الراشدين والايمة المهديين،

1. فصل 61^b في ذكر ابي بكر الصديق معدن الهدي والتصديق
2. فصل 64^a في ذكر عمر بن الخطاب الموفق للصواب
3. فصل 65^b في ذكر عثمان بن عفان خليفة التقى والايمان
4. فصل 68^a في ذكر علي بن ابي طالب ذي الفضائل والمناقب

3. Kap. 70ᵃ فى ذكر الحسن والحسين ابنى امير المومنين وسبطي سيّد المرسلين واولادهما،

1. فصل 70ᵇ فى ذكر برزخ الكرم والمنن الامام ابي محمد الحسن

2. فصل 71ᵃ فى ذكر النجم الطالع من بين القمرين الامام ابي عبد الله الحسين

3. فصل 73ᵃ فى ذكر برج سرطان الراكعين الامام علي بن الحسين زين العابدين

4. فصل 73ᵇ فى ذكر منبع الفضايل والمفاخر الامام محمد بن علي الباقر

5. فصل 74ᵃ فى ذكر عالم الحقايق والدقايق الامام جعفر بن محمد الصادق

6. فصل 74ᵇ فى ذكر المجتهد القايم المتصدق القايم الامام موسي بن جعفر الكاظم

7. فصل 75ᵇ فى ذكر مشبه شجاعة جدّه علي المرتضى الامام علي بن موسي الرضي

8. فصل 76ᵇ فى ذكر من ظهرت كراماته من ليلة الميلاد الامام محمد بن علي الجواد

9. فصل 77ᵃ فى ذكر نبيت الحلم والعلم والايادي الامام علي بن محمد الهادي

10. فصل 77ᵇ فى ذكر برج الاصل الزكي والمكاشف بالامر الخفيّ الامام الحسن بن علي العسكري

11. فصل 77ᵇ فى ذكر ناصر الدين القويم المحمدي الامام القايم بامر الله محمد بن حسن المهدي

4. Kap. 78ᵃ فى ذكر فضايل قريش وما للصحابة فى العقبي من ارغد عيش وما ورد من الاخبار فى فضل المهاجرين والانصار،

5. Kap. 85ᵃ فى ذكر خلفاء بنى امية ومن وصف منهم باخلاق سنيّة،

1. قسم 85ᵃ بالشام
2. قسم 94ᵃ بالمغرب

6. Kap. 95ᵃ فى ذكر الخلفاء العباسيين سلالة ذوي التقى والنقى والدين

1. قسم 95ᵃ بالعراق
2. قسم 118ᵃ بمصر

7. Kap. 122ᵃ فى ذكر دولة العُبَيْديين الذين تسمّوا بالفاطميين

8. Kap. 125ᵃ فى ذكر دولة بنى ايوب ملوك مصر والشام القامعين لاهل الشرك والازلام

9. Kap. 127ᵃ فى ذكر الدولة التركية بالديار المصرية

10. Kap. 132ᵃ فى ذكر دولة الجراكسة بمصر والشام وسيرتهم الماضية فى الانام

11. » 142ᵃ فى ذكر دولة بنى طباطبا بالكوفة واليمن منبع الصفات الحميدة والمنن

12. » 142ᵇ فى ذكر دولة الطبرستانية من الدوحة الحسنيّه

13. » 142ᵇ فى ذكر دولة جرهم بالحجاز وما سلك كل منهم من المحاسن وحاز

14. » 143ᵇ فى ذكر دولة الحسينية والدوحة الزكية الهاشمية بمكة المشرفة والمدينة المنوّرة،

15. » 146ᵃ فى ذكر دولة اقيال اليمن ولمع من اخبار الاسكندر وسيف بن ذي يزن

16. » 152ᵇ فى ذكر ملوك الحيرة وما سلكوا من السيرة،

17. » 155ᵃ فى ذكر ملوك الشام من آل غسان ولمع من سيرهم فيما ملكوه من الزمان

18. » 156ᵃ فى ذكر ملوك كندة ذي سطوة ونجدة فى ارض بكر بن وايل حسن العشاير والقبايل

19. » 158ᵃ فى ذكر ملوك اليمن من بنى زياد القامعين لحزب الاشتراك والالحاد،

20. » 158ᵃ فى ذكر ملوك اليمن من آل نجاح ذوي الاخلاق العظام السجاح

21. » 158ᵇ فى ذكر ملوك اليمن من بنى المهدي الناصرين للدين القويم المحمّدي

22. » 159ᵃ فى ذكر ملوك اليمن من اولاد الرسول وابناء فاطمة الزهراء البتول

23. » 161ᵃ فى ذكر ملوك الغرب من الطوايف ذوي المفاخر والمعارف

24. » 162ᵃ فى ذكر ملوك الغرب من الملثمين اهل الفضل والهدي واليقين

25. » 162ᵇ فى ذكر بنى حفص ملوك تونس وافريقية ولمع من وقايعهم مع نصاري اسبانيّة

26. » 164ᵇ فى ذكر دولة بنى الليث الصفار سلطان سجستان ذي القشاعم والفرسان والايادي والاحسان

27. » 166ᵃ فى ذكر دولة آل سامان بماوراء النهر وخراسان

28. » 166ᵃ فى ذكر دولة بنى سبكتكين ذي راي صحيح وعقل رصين

29. » 167ᵃ فى ذكر دولة بنى طولون بالديار المصرية ولمع من اوصافهم السنية وخصايلهم البهيّة

30. Kap. 168a فى ذكر دولة بنى طغج الاخشيدية بالديار المصرية والشامية ذوي المفاخر الحسنة والشمايل المرضية ونبذة من اخبار آل حمدان لانهم كانوا ابتهاجا فى وجه الزمان،

31. » 170b فى ذكر بنى مرداويج الديلمي ملوك جرجان الممارسين معركة الابطال والشجعان،

32. » 171b فى ذكر دولة آل بويه ملوك العراق الموصوفين بالنباهة ومكارم الاخلاق

33. » 172b فى ذكر دولة بنى سلجوق بما وراء النهر ولمع من حسن سيرهم فى هذا الدهر

34. » 175b فى ذكر دولة الخوارزمشاهية وحسن مآثرهم السنيّة وخصايلهم المرضيّة فى الرعيّة

35. » 176b فى ذكر بنى سلجوق بحلب والشام ولمع من وقايعهم فيما مضي من الايام

36. » 177a فى ذكر بنى ارتق ملوك ماردين ودياربكر واخبار ما وقع لهم من الفتح والنصر

37. » 177b فى ذكر دولة الاتابكية واوصافهم الحسنة الزكيّة

38. » 179a فى ذكر بنى طغتكين بالشام وحسن سيرتهم فى الانام

39. » 179b فى ذكر آل مرداس اهل الشدّة والباس،

40. » 180a فى ذكر آل براق ملوك كرمان اولي الافكار الثاقبة والاذهان

41. » 180a فى ذكر دولة ملوك غزنة من الغورية حسن الخصايل والهمم العليّة

42. » 180b فى ذكر جنكزخان وكيف فسد وخان

43. » 183b فى ذكر تيمور وما فعله من مفاسد الامور

44. » 185b فى ذكر دولة الدانشمندية ملوك الروم القاتلين بسيفهم كل جبار ظلوم

45. » 186a فى ذكر دولة آل قرامان القامعين لاهل الشرك والطغيان

46. » 186b فى ذكر ملوك الروم من آل سلجوق الكافين لاهل الفجور والفسوق

47. » 188a فى ذكر دولة آل عثمان ابقاهم الله الى آخر الدوران

48. » 215b فى ذكر اق قوينلى ووقايع قره قوينلي

49. » 217a فى ذكر دولة ذي الغادريّة ذي الهمم العليّة المرضيّة

50. » 218b فى ذكر دولة الرمضانيّة ذوي المحاسن السنيّة

51. » 219a فى ذكر دولة الدربنديّة ملوك شروان الباسقة الاغصان المشرقة اللمعان

52. Kap. 221a فى ذكر ملوك العجم من آل حيدر الصوفي الاردبيلي الاسماعيلي

53. Kap. 223a فى ذكر دولة الاوزبكيّة والدوحة البشبكية

54. Kap. 223b فى ذكر السلاطين المتقدّمين والاساطين المقدمين،

1. فصل 223b فى ذكر ملوك الفرس الاولي والثانية وسيرهم المتوافقة والمتباينة

2. فصل 235a فى ذكر ملوك الهند وابنائها وبدؤ ممالكها وارآئها

3. فصل 236a فى ذكر ملوك الصين فى سالف الدهر والحين

4. فصل 237b فى ذكر ملوك السريانيين وما وقع لهم قبل هذا الحين

5. فصل 238a فى ذكر ملوك بابل وهم ملوك النبط الاوايل

6. فصل 238b فى ذكر ملوك اليونانيين ولمع من اخبارهم وما قالته الناس فى بدء انسابهم

7. فصل 240a فى ذكر ملوك الروم وهم بنو الاصفر وكل ملك تسمّى قيصر

8. فصل 241b فى ذكر ملوك القسطنطنية الكبري والمدينة العظمي

9. فصل 243a فى ذكر ملوك الروم بعد ظهور الاسلام وقبل استيلاء الاروام

10. فصل 245a فى ذكر ملوك مصر قبل الطوفان وما لهم من الاثار والهرمان

11. فصل 249a فى ذكر ملوك مصر بعد الطوفان وما وضعوه من الكنوز فى الصحاري والكثبان

12. فصل 257b فى ذكر ملوك عاد ولمع من بناء شداد

13. فصل 258a فى ذكر ملوك بني اسرائيل بالشام ونواحيها ومدّة ما ملكوا اقاصيها وادانيها،

55. Kap. 259b فى ذكر اخبار الامم الماضية والقرون الخالية وغرايب العجايب وعجايب الغرايب،

1. فصل 259b فى ذكر بعض الامم فى الاقاليم الدالة على حكمة الحكيم،

2. فصل 263a فى ذكر ما فى الدنيا من العجايب وما اودع الله فيها من الغرايب

3. فصل 267b فى ظرايف الهدايا ولطايف العطايا والتحف السنيّة والالطاف البهيّة

4. فصل 269a فى ذكر البحار والانهار والعيون والابآر

5. فصل 273b فى ذكر المدن والبلدان وما فيها من عجايب الآثار والسكّان،

Schluss des Werkes (f. 338ª):

(Ṭawīl) فما لي شيء غير انّى اختصرته
ونقل كلام الناس من غير تعسيف
كمّله مؤلفه ولفّقه مصنّفه مع توزع البال وتمزع الحال
فقير عفو الله الصمد احمد بن يوسف بن احمد
سامحه الله . . . واكمل التحيّة،

Der Name des Verfassers ist hier, wie aus dem Reim zu الصمد erhellt, richtig angegeben.

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im J. $^{1057}/_{1647}$ von سنان بن عثمان بن احمد بن يوسف, also dem Enkel des Verfassers. — HKh. I 195.

An einigen Stellen sind leere Stellen zu späterer Ausfüllung und Nachträgen gelassen, die bisweilen in der That so benutzt sind: z. B. f. 302ª.

9472. Spr. 1973.

586 Bl. 8vo, 21 Z. ($21^1/_2 \times 15$; $15^1/_2 \times 9$cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Wurmstichen, auch ist der (Seiten) Rand hin und wieder fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Europäischer brauner Lederband mit schwarzem Rücken und Goldverzierung.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. von anderer Hand f. 1ª: كتاب تاريخ القرماني في اخبار الدول
Anfang und Schluss wie bei Pet. 632, 1. In dem 5. Abschnitte des 55. Kapitels kommen die Städte u. s. w. vor, nach einigen Vorbemerkungen, in alphabetischer Folge f. 482ᵇ, zuerst: ارم ذات العماد التى لم يخلق مثلها في البلاد الخ (Recht ausführlich über دمشق 515ª—533ᵇ; darin f. 518ª: ذكر من تولي دمشق من البكاربكية العظام في دولة بنى عثمان. Geht bis $^{1151}/_{1738}$, und dann mit noch weiteren Nachträgen bis $^{1210}/_{1795}$. F. 526ᵇ: ذكر من تولاها من القضاة, geht bis $^{1151}/_{1738}$.) مكة 563ª—566ª. المدينة 566ª—573ª. Der letzte Artikel f. 585ᵇ: يلملم مدينة على جبل صغير وليس بها سور واهلها شقاة حفاة عراة وشربهم من ابار عذبة بها معدن الشبّ الابيض،

Daran schliesst sich eine Nachschrift des Verfassers, in der er um Nachsicht für Versehen in seinem Werke bittet.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, mit dickem Grundstrich, ziemlich grade stehend, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Auf nicht wenigen Blättern in der 2. Hälfte des Werkes sind manche Zeilen durch die ätzende Dinte brüchig geworden. — Abschrift von محمد بن عبد اللطيف الحنبلي im J. 1151 Śawwāl (1739).

Das Grundwerk ist an manchen Stellen von dem Abschreiber bis auf seine Zeit ($^{1151}/_{1739}$) weitergeführt worden, ohne dass bei diesen Zusätzen dies bemerkt wäre (so f. 381ª. 522ª. 529ª). An einigen Stellen findet sich dann auch noch ein späterer Nachtrag, der f. 383ª bis $^{1255}/_{1839}$ und 526ª bis $^{1210}/_{1795}$ geht. An manchen Stellen ist Platz für Nachträge gelassen.

Ein Stück desselben Werkes enthält:
Spr. 1974.

31 Bl. 8vo, c. 14—16 Z. ($15^1/_2 \times 11$; $11^1/_2 \times 7^1/_2$cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, grob, etwas glatt. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª: هذا الجزء الاول من تاريخ اخبار الاول وآثار الدول للمشهور احمد جلبي القرماني

Der Titel ist nicht ganz richtig.

Es ist hier bloss die Einleitung (مقدمة) des Werkes vorhanden; sie bricht im 7. فصل mit der Inhaltsangabe ab.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

9473. We. 351.

349 Bl. 8vo, 25 Z. ($19^3/_4 \times 13$; $14^1/_2 \times 7^1/_2$cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch im Anfang weniger sauber und bisweilen ausgebessert; auch ist der obere Rand, besonders gegen Ende, fleckig; etwas wurmstichig. Der untere Rand hat gegen Ende einen grösseren Wasserfleck. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: guter rother Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1ª:

كتاب عيون الاخبار ونزهة الابصار

ebenso im Vorwort f. 2ᵇ. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي خلق الموجودات من غير مثال وتفرّد بالبقاء في الحال والمآل وخلق الخلق وقدر عليهم بالزوال . . . وبعد فيقول مؤلفه العبد الحقير محمد بن محمد ابي السرور الصديقي الشافعي التيمي سبط آل الحسن، لما كان علم التاريخ به معرفة احوال المتقدمين والامم الماضين وقد الف الناس في ذلك كثيرا الخ

Die Absicht des Verf. Moḥammed ben abū 'ssorūr moḥammed elbekrī *eççiddīqī* etteimī *essorūrī* eśśāfi'ī, geb. 998/1599, gest. c. 1050/1640, ist, ein mittelgrosses Werk über allgemeine Weltgeschichte zu liefern. Er hat es in 16 مقصد getheilt. Das Verzeichniss f. 2ᵃ.

1. مقصد f. 2ᵃ في ابتداء الخلق من آدم عمّ ومن بعده من الانبياء الكرام الي حنظلة بن صفوان نبيّ بني الملك العلام
2. مقصد 18ᵃ في ذكر ملوك الفرس والساسانية وهم الفرس الآخر
3. مقصد 30ᵇ في ذكر ملوك اليونانيين
4. مقصد 32ᵇ في ذكر ملوك الروم
5. مقصد 37ᵃ في ذكره صعّم وشيء يسير من سيرته الشريفة
6. مقصد 43ᵃ في ذكر الخلفاء الخمسة، وهم جدّنا ابو بكر الصديق وعمر وعثمان وعلي والحسن
7. مقصد 71ᵇ في خلافة بني اميّة
8. مقصد 87ᵇ في ذكر خلافة بني العباس
9. مقصد 156ᵇ في ذكر ابتداء دولة مملكة بني امية بالاندلس
10. مقصد 158ᵇ في ذكر الدولة الديلمية
11. مقصد 161ᵇ في ذكر الخلفاء الفواطم وهم ملوك افريقية ومصر والشام
12. مقصد 176ᵃ في ذكر دولة آل سلجوق
13. مقصد 178ᵇ في ذكر ابتداء الدولة الايوبية وذكر جمع ملوكهم على سبيل الاجمال
14. مقصد 191ᵇ في ذكر ابتداء الدولة التركية
15. مقصد 220ᵇ في ذكر دولة الجراكسة
16. مقصد 236ᵇ في ذكر الدولة العثمانية من اول مولانا السلطان عثمان غازي والي مولانا السلطان عثمان غازي المقتول في سنة ١٠٣١

Schluss f. 348ᵃ: ومولانا رضوان افندي هذا آخر من ولّاهم مولانا السلطان عثمان من قضاة العساكر بمصر انتهي ذكر دولة مولانا السلطان عثمان عليه الرحمة والرضوان،

Am ausführlichsten ist der letzte Abschnitt (die 'Otmānische Herrschaft, auch mit Angabe ihrer Statthalter).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen Strichen eingerahmt. — Abschrift von منصور بن سليم الحمناوي الازهري im J. 1033 Ǵomādā I (1624). — HKh. IV 8458.

F. 349ᵃ Verzeichniss der 'Otmānischen Sulṭāne, vom 17. bis zum 31.

9474. We. 380.

171 Bl. 8ᵛᵒ, c. 25—27 Z. (20¾ × 14½; 15 × 9½ [16 × 11—11½]ᶜᵐ). — Zustand: die vorderen u. letzten Lagen lose; überhaupt nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn (im Anfang bis f. 40 stärker und weniger glatt). — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk. Titel f. 1ᵃ:

كتاب تاريخ السروري البكري

Darunter: المسمّي بعيون الاخبار ونزهة الابصار

Anfang wie bei We. 351.

Dies Werk umfasst die ersten 15 مقصد.

Die Dībāǵe des Werkes ist dieselbe wie bei We. 351; dann aber giebt er die Uebersicht seines Werkes, die insofern abweicht als er hier zuerst diese 5 مقصد hat:

1. مقصد f.2ᵃ في ذكر بيان شرف علم التاريخ
2. مقصد 3ᵃ في ذكر ما للناس من القول في مدّة الزمان واختلافهم في اعمار بني آدم
3. مقصد 3ᵇ في ذكر من كان قبل آدم من المخلوقات
4. مقصد 7ᵇ في ذكر آدم ومن بعده من الانبياء الي حنظلة بن صفوان
5. مقصد 18ᵇ في ذكر ملوك العرب

Von diesen 5 مقصد fehlt dem Werke We. 351 das 1. bis 3. und das 5.; gemeinschaftlich ist beiden nur das 4. (dort das 1.). Die folgenden sind dieselben in beiden; nur dass ihre Zahlbezeichnung verschieden ist; also die in We. 351 befindlichen مقصد 2—15 tragen hier die Zahl 6—19. — Ausserdem hat der Verf. hier das in We. 351 letzte (16.) مقصد fortgelassen und bemerkt am Ende seines Vorwortes ausdrücklich, er habe dasselbe (die 'Otmānische Geschichte behandelnd) als eigenes kleines Geschichtswerk herausgegeben unter dem Titel:

المنح الرحمانية في الدولة العثمانية

Der Schluss ist wie der des 15. مقصد in We. 351. (HKh. VI 13152.)

An das Ende des 15. ist ein ziemlich kurzes Nachwort gehängt, Gebet und Danksagung an Gott enthaltend.

In der Unterschrift ist — ein Zeichen der geringen Sorgfalt des Abschreibers — als Titel angegeben: فنون الاخبار ونزهة الابصار

Schrift: ziemlich gross, etwas vornüberliegend, deutlich, aber ungleich, vocallos. Ueberschriften grösser. F. 1—40 von anderer Hand, kleiner, kräftiger, flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1055 Çafar (1645) von مصطفى بن محمد.

Bei der Foliirung ist f. 88 ungezählt geblieben. In der Mitte folgen die Blätter so: 141. 143. 142. 144 ff.

F. 171ᵃ enthält einen Rundgesang, Lob auf Damaskus, (دور) anfangend:

غنّيانى بسعاد وصفا مطلع الشام بمعنى حسن

9475. We. 354.

211 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (21×14½; 13×9ᶜᵐ). — Zustand: nicht recht fest im Deckel; besonders im Anfang fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

نزهة الابصار وجهينة الاخبار

ebenso f. 2ᵃ (oben am Rande), am Ende des Vorwortes, nur dass daselbst الاخيار steht, was falsch ist. Die Worte جهينة الاخبار bedeuten: zuverlässige Nachricht. — Verfasser f. 1ᵃ: محمد بن ابي السرور محمد البكري الصديقي الشافعي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله القديم فلا تاريخ لازليته وعلى ارتقائه ولا نهاية لربوبيته ولا غاية لمدة بقائه . . . وبعد فهذا تاريخ لخصته ومن تواريخ نفيسة نقحته فهو نعم السمير في الحضر والانيس في السفر الخ

Allgemeine Geschichte desselben Verfassers, in 12 مقالة (deren Uebersicht f. 1ᵇ).

1. مقالة f. 2ᵃ في بيان شرف علم التاريخ، اعلم ان شرف كل علم بقدر شرف موضوعه
2. مقالة 3ᵃ في ذكر ما للناس من القول في مدة الزمان وذكر اختلاف الناس في اعمار بنى آدم وتاريخ هجرته صلعم
3. مقالة 4ᵇ في ذكره صلعم ونبذة يسيرة من سيرته الشريفة
4. مقالة 7ᵇ في ذكر الخلفاء الراشدين رضّ
5. مقالة 16ᵇ في ذكر خلفاء بنى امية
6. مقالة 28ᵇ في ذكر خلفاء بنى العباس
7. مقالة 73ᵇ في ذكر خلفاء بنى امية بالاندلس، منقول ذلك من تاريخ ابي البقا اسمعيل بن تاج الدين ابي الطاهر احمد بن ابي البركات سعيد بن ابي جعفر محمد بن سعيد بن الاثير الفتوحي الحلبي الشافعي
8. مقالة 75ᵇ في ذكر الخلفاء الفواطم
9. مقالة 90ᵃ في ذكر الدولة الايوبية
10. مقالة 98ᵃ في ذكر الدولة التركية
11. مقالة 126ᵇ في ذكر الدولة الجركسية
12. مقالة 158ᵃ في ذكر الدولة الشريفة العثمانية من ابتدايها والي مولانا المرحوم السلطان مراد بن المرحوم السلطان احمد،

Der Verfasser führt die Geschichte der ʼOṯmānen in dieser Abtheilung bis zum Antritt der Regierung des Sulṭāns ابراهيم بن احمد (von $^{1049}/_{1640}$ an).

Schluss f. 208ᵃ: واما الثلاثة اخوة فالامين والمامون والمعتصم ابناء الرشيد وكذلك المنتصر والمعتز والمعتمد بنوا المتوكل وكذلك المكتفى والمقتدر والقاهر بنوا المعتضد وكذلك الراضى والمقتفى والمطيع بنوا المقتدر،

Das Werk ist im Ganzen ziemlich dasselbe wie We. 351, obgleich die Eintheilung daselbst in 16 مقصد ist; aber die Reihenfolge ist dieselbe, und der Text vielleicht an vielen Stellen wörtlich derselbe. Ein anderes Geschichtswerk desselben ist: تذكرة الظرفاء بذكر الملوك والخلفاء, das aus dem Werke We. 351 und dem (bei We. 380 erwähnten) المنح الرحمانية ausgezogen ist (HKh. II 2829).

Schrift: Türkischer Zug, klein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter theils roth, theils grün, oft abwechselnd. Am Rande die behandelten Artikel angemerkt, mit farbiger Dinte. Foliirung unten am Rande. F. 82 ist beim Zählen übersprungen. — Abschrift c. $^{1080}/_{1669}$ (wie es scheint von محمد ابن الخلوتى).

F. 211ᵇ ist eine Notiz über die geschichtlichen Werke des Verf. In dem المنح الرحمانية hat er unterlassen, die Eroberung Aegyptens im Einzelnen darzustellen. Um dies nachzuholen

und eine detaillirte Geschichte der 'Oṯmānischen Herrscher zu geben und die Qāḍīs zu erwähnen, verfasste er: فيض المنان فى دولة آل عثمان. Ferner noch ein Geschichtswerk: قرة العيون, das er mit der 'Oṯmānischen Geschichte schloss, wozu er einen Anhang gab: التعليقة على التواريخ الانيقة bis zur Thronbesteigung des Sulṭāns Ibrāhīm im J. $^{1049}/_{1640}$; er führt darin die Wezīre und Qāḍīs über Aegypten auf. — Das oben erwähnte تذكرة الظرفاء ist hier nicht aufgeführt.

F. 209ᵇ u. 210ᵇ Erörterung der Fragen und Bedenken, ob Zunamen, die mit الدين gebildet werden, wie بهاء الدين, معين الدين, جمال الدين, ناصر الدين, محيى الدين, etc., zulässig seien.

Ausserdem noch einige kleinere Notizen, wie f. 211ᵃ über ein grosses Erdbeben im Jahre 1099 Ramaḍān (1688).

9476. Pet. 697.

54 Bl. 4ᵗᵒ, c. 29 Z. (23¼ × 16; 22 × 13—15ᶜᵐ). — Zustand: fleckig, schadhaft. Der Rücken meistens ausgebessert, durch Beschneiden der Rand bisweilen verletzt. F. 1 oben beschädigt; 7 unten. — Papier: grob, gelb, ungeglättet. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist, nach der Angabe bei Elmoḥibbī:

معادن الذهب فى الاعيان المشرفة بهم حلب

Verfasser fehlt, s. Anfang. Er heisst ausführlicher:

ابو الوفا بن عمر بن عبد الوهاب بن ابراهيم ابن محمود بن على الحلبى العرضي الشافعى

Anfang (f. 1ᵇ): الحمد لله ذي البقاء المطلق والغناء المحقق . . . اما بعد فيقول ابو الوفا بن عمر العرضي منحه الله جادة المنهج المرضي انّ للتاريخ شرفا لا ينكر الخ'

Dies Werk des Abū'lwefā ben 'omar ben 'abd elwahhāb ben ibrāhīm elḥalebī el'orḍī, geb. $^{993}/_{1585}$, † $^{1071}/_{1660}$, ist zwar eine Chronik, aber die biographischen Artikel sind darin die Hauptsache, und zwar (nach dem Titel) die Artikel über berühmte Personen in und aus Ḥaleb.

Die Handschrift hat viele Lücken, ist verbunden und unvollständig. Das Werk scheint sehr umfangreich gewesen zu sein; da aber von dem Vorworte nur eine Seite (f. 1ᵇ) übrig ist, kann man nicht genau beurtheilen, von wo das Werk beginnt und wo es aufhört.

Die Einrichtung scheint durchgehend die zu sein, dass die Regierungszeit jedes der Herrscher (zunächst der Ḫalīfen) in Zusammenhang behandelt wird (z. B. die Regierung des Ḫalīfen المستنجد بالله (von $^{555}/_{1160}$—$^{566}/_{1170}$), Jahr für Jahr); und dass daran, in chronologischer Ordnung nach dem Todesjahr, sich die mehr oder minder ausführlichen Biographien hervorragender Männer und Frauen anschliessen. Dieselben sind meistens Dichter und Gelehrte, ihre Lebensumstände und Werke werden angeführt und einige poetische Proben gegeben.

Es ist wahrscheinlich, dass das Werk bis auf die Zeit des Verfassers fortgeführt worden; gewiss wenigstens ist, dass es sich auf den Anfang des 11. Jahrhunderts erstreckt. Dies ist ersichtlich aus den auf f. 3—7 enthaltenen biographischen Artikeln, deren letzter احمد بن عوض ist, der † $^{1048}/_{1638}$.

Die vorhandenen Blätter folgen so: f. 1; grössere Lücke; f. 20—40 (Jahr 545—560); Lücke von 1 Bl.; f. 2. 52—54 (J. 560); Lücke von einigen Blättern; f. 41—51 (J. 563—568); kleine Lücke; f. 8—19 (J. 569—575); grosse Lücke; f. 3—7 (Anfang des 11. Jahrhunderts).

Aus f. 3—7 lässt sich schliessen, dass in dem späteren Theile des Werkes, vielleicht nach Ende des Ḫalīfates, die streng chronologische Ordnung verlassen und eine alphabetische Namenfolge, vielleicht nach Jahrhunderten eingetheilt, beliebt worden ist.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, wenig vocalisirt, eng, geht jetzt bis dicht an den Rand, obgleich bisweilen der frühere weisse Rand des Papiers noch erhalten, umgelegt und beschrieben, öfters aber auch abgeschnitten worden ist. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um $^{1200}/_{1785}$.

9477. Pet. 264a & b.

236 und 244 Bl. 4to, 15 Z. (in der Ergänzung vorn in Band I c. 17 Z.) (22 × 14¼; 14 × 7½ und 14½—15 × 7—8cm). — Zustand: von einigen Flecken abgesehen ziemlich gut. Der breite Rand öfters mit Textergänzungen beschrieben. Die Ecke des 1. Blattes abgerissen, dann ergänzt; fast ebenso Band II, f. 242. 243. Band II oben ein ziemlich durchgehender Wasserflecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel fehlt; von später Hand f. 1a oben:

تاريخ عيون الاخبار

Genauer in der Vorrede. Verfasser: s. Anfang.

Anfang: الحمد لله الذي تأبّد في القدم وتنزّه عن سمات الحدوث والعدم . . . وبعد فيقول الفقير الي الله الهادي **احمد بن عبد الله البغدادي** . . . هذه نبذة انتخبتها من تواريخ العرب والترك والفرس ليتخذها الناظر عبرة في مجالس الانس وسمّيتها **عيون اخبار الاعيان ممن مضى في سالف العصور والازمان**، وبالله المستعان الخ

Dies Werk des Aḥmed ben ʼabd allāh elbagdādī, welcher noch im J. 1100/1688 am Leben ist (f. 40b unten), enthält eine Allgemeine Weltgeschichte, und zwar die der Vorzeit und auswärtigen Reiche bis auf Moḥammed; dann eine kurze Geschichte des Propheten und seiner Nachfolger und der späteren Reiche, fast Jahr für Jahr die Hauptvorfälle berührend, auch nicht selten (besonders in der 1. Hälfte) kurze Stellen von Dichtern angebend und die Todesjahre berühmter Männer bezeichnend) bis zum Jahre 1098/1687.

Das Werk zerfällt in مقدمة und 2 مقالة.

Die Vorrede (مقدمة) handelt f. 1b:

في بيان معنى التاريخ وسبب وضعه في عهد الاسلام،

Anfang derselben: اعلم وفقك الله انه رفع الي عمر بن الخطاب رضه صك محله شعبان فقال اي شعبان هو الذي نحن فيه ام الذي هو آن الخ

1. مقالة f. 2b (in 4 فصل) في انباء من كان قبل مبعث سيد العرب والعجم محمد المصطفى صلعم

1. فصل 2b في بيان احوال الرسل عم، اول من خلق الله من نوع البشر آدم الخ

2. فصل 9b في ذكر ملوك الفرس، وهم اربع طبقات الاولي يقال لهم الفيشدادية

3. فصل 23b في ذكر ملوك مصر واليونان والروم والعرب، فاما ملوك مصر فاول من ملك اقليم مصر بعد الطوفان قيصر بن حام

4. فصل 35a في ذكر دول الاسلام على سبيل الاجمال، اذ بعض الدول لم نذكر احوالهم في مختصرنا هذا امّا لعدم اطّلاعنا على تفاصيل احوالهم

2. مقالة 41a in 2 فصل (sie ist ohne besondere Ueberschrift).

1. فصل 41a في احوال نبينا محمد المصطفي صلعم الي ايام هجرته، اتفق اهل النسب على ان رسول الله صلعم هو محمد بن عبد الله بن عبد المطلب

2. فصل 45a في بيان ما كان بعد الهجرة، ورد سيّد الاوّلين والآخرين محمد المختار

Dieser 2. Abschnitt geht bis zu Ende des Werkes und ist der eigentliche Hauptheil.

In Band II fehlt nach f. 243 etwas; dasselbe ist — wie es scheint, richtig — ergänzt auf f. 244a. Demnach schliesst das Werk so: واصطلح امر العباد ورخصت البلاد وحصال الامان في جميع البلدان نسئل الله ان يبقى عمره وينصر جنده،

Der Anfang von Band I fehlt, ist aber auf f. 1—18 von anderer Hand ergänzt, ebenso Band II f. 22—25. 28—31. 122—131. Dagegen fehlen Band I nach f. 71 2 Bl.

Das Werk zerfällt nur äusserlich in 2 fast gleich starke Bände; eigentlich setzt Band II ohne Unterbrechung den 1. Band fort. Dagegen ist Band II f. 143b als Schluss des 2. Bandes bezeichnet; f. 144a leer gelassen und 144b fährt (ohne Bismillāh jedoch) in der Erzählung fort vom Jahre 699/1299 an.

Die Schrift ist durchschnittlich ziemlich klein, fliessend, deutlich, vocallos, wird aber gegen Ende des 2. Bandes etwas grösser und flüchtiger. Im Text ist nicht selten etwas ausgestrichen und verbessert, auch am Rande sind oft längere Zusätze, so dass das Werk Autograph zu sein scheint. Die einzelnen Abschnitte und die Hauptgegenstände sind mit rother Dinte, anderes auch roth überstrichen; von Band I f. 45b an fängt die Erzählung der behandelten Jahre immer mit وفي سنة an; diese Wörter nebst dazu gehöriger Zahl sind roth.

Die Zeit der Abschrift oder des Autographs ist, da Band II f. 244 von anderer Hand, nicht genau zu ersehen; sie ist etwa um 1120/1708 herum. Das letzte Blatt ist ergänzt im J. 1264/1848.

9478. Pm. 561.

174 Bl. Folio, 40—43 Z. (30½ × 21½; 23—24 × 14—15cm). — Zustand: ganz und gar fleckig, besonders auch die letzten Blätter (f. 161 ff.), deren obere Hälfte wie mit blauer Farbe übergossen ist; ausserdem mehrere Stellen im Text brüchig und schadhaft: so f. 111. 116. 119. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt; doch steht f. 1a oben am Rande, von ganz später Hand:

تاريخ العصامي

(Desgleichen auf dem unteren und Seitenrande.) Ueber den Verfasser s. unten.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt mit dem Tode des Mo'āwija f. 1a, Zeile 3: وفاة معاوية بن ابي سفيان، ذكر غير واحد انه لما ثقل في الضعف وتحدث الناس انه الموت وقال لاهله احشوا عيني اثمدا واوسعوا راسي دهنا ففعلوا الخ

Es liegt hier ein Werk allgemeiner islāmischer Geschichte vor, eingetheilt in 7 Kapitel und Schlusswort. Ob auch noch ein längeres Vorwort voraufgeschickt, lässt sich, da der Anfang hier fehlt, nicht behaupten, ist mir aber wahrscheinlich.

Auf den vorhandenen Blättern ist behandelt der Zeitraum vom J. 60/679 — 1095/1684. Aus f. 92 aber, und besonders aus f. 92b, 1. Zeile, ist ersichtlich, dass der Verfasser noch im J. 1102/1690 lebt und sein Werk mindestens bis dahin fortgeführt hat; und da er in dem letzten Theile desselben die einzelnen Jahre sehr ausführlich behandelt, so ist wahrscheinlich, dass die hier fehlenden Jahre 1095/1684—1102/1690 in gleicher Weise bearbeitet sein werden; es fehlt demnach für diese Jahre eine nicht geringe Anzahl von Blättern.

Der Anfang des 1. Kapitels fehlt. Dasselbe behandelt die Dynastie der Omajjaden. Damit hat das Werk aber schwerlich begonnen, sondern entweder mit einem Ueberblick über die Geschichte der Nachfolger Moḥammeds bis auf Mo'āwija oder auch, wie ich glaube, mit Darstellung der Ereignisse nach dem Tode des Ḥalīfen 'Alī bis auf die Errichtung der Herrschaft Mo'āwija's.

Die Ueberschrift des 1. Kapitels wird gewesen sein: في الدولة الاموية. Alsdann:

2. باب 36b في الدولة العباسية
3. باب 66b في الدولة العبيدية المسمين بالفاطميين بالمغرب ثم بمصر
4. باب 74a في الدولة الايوبية
5. باب 76a في ذكر الدولة التركمانية
6. باب 78a في ذكر الدولة الجاركسية بمصر والشام واعمالها
7. باب 83a في ذكر دولة ملوك آل عثمان خلد الله سلطنتهم القايمة الي آخر الزمان

الخاتمة f. 92b in 3 Kapiteln:

1. باب 92b في ذكر الطالبيين وذكر المشاهير من اعقابهم
2. باب 97a في ذكر من دعا منهم الي المبايعة وذكر مكان دعاته وزمانه وذكر ما جري على كل قايم منهم من خليفة زمانهم وتعدادهم من على بن ابي طالب الي يومنا هذا،
3. باب 105a في ذكر من ولي مكة المشرفة من آل ابي طالب الي يوم تاريخه ولمع من اخبارهم وآثارهم ونوادر حوادث ايامهم،

Das Werk bricht in diesem Kapitel, bei dem Jahre 1095/1684, so ab, f. 174b: ثم توجه الي اسلامبول وبات بها ليلة رابع عشر الشهر المذكور وقال بها نهاره ثم توجه الي اسكدار ورحل منها يوم خامس عشر الشهر المذكور متوجها الي مكة على خيل البريد المسماة في عرف الروم الولاق،

Das interessante Werk enthält, ausser kürzeren Gedichtstücken, eine Menge langer Qaçīden, hauptsächlich aus späterer Zeit. Abgesehen von einem Fragmente des الاعشى f. 13b (Reim ـاَئِبُ, Ṭawīl, 14 Verse) und einem extemporirten Gedicht des الفرزدق f. 32b (Reim العَلَمُ, Basīṭ, 25 Verse) ist das Hauptsächlichste Folgendes:

a) 53b ابو تمام † 231/845. Anfang (Basīṭ):
السيف اصدق انباء من الكتب
في حده الحد بين الجد واللعب (71 Verse lang).

b) 58b ابن المعتز † 296/908. Anfang (Motaqārib):
الا من لعين وتسكابها تشكى القذا وبكاها بها
(41 Verse lang).

c) 59ª صفى الدين عبد العزيز الحلي † c. 750/1349. Anfang (Motaqārib):
الا قل لشرّ عبيد الاله وطاغى قريش وكذّابها
(39 Verse lang).

d) 66ª السيوطي † 911/1505. Die historische Qaçîde über die Reihenfolge der Ḣalîfen, betitelt تحفة الظرفاء الخ (Reim شَكَرَا, Basîṭ, 92 Verse lang). Sie ist sein letztes poetisches Werk. S. We. 1709, 7.

e) 69ª محمد بن هانى الاندلسي † 362/972. Anfang (Ṭawîl): تقول بنو العباس هل فتحت مصرُ
فقل لبني العباس قد قُضى الامرُ (98 Verse).

f) احمد بن الحسين العليف المكي شاعر البطحاء († 922/1516).
1) 85ª. Anfang (Ṭawîl):
خذوا من ثنائى موجب الحمد والشكر
ومن درّ لفظي طيب النظم والدرّ (28 Verse).
2) 122ª. Anfang (Ṭawîl):
عزيز علي بيت النبوة والملك
مقام على ذلّ المهانة والفتك (39 Verse).
3) 125ª. Anfang (Ṭawîl):
ذري العز ما قامت عليه الممالك
وما شيدته المرهفات البواتكُ (74 Verse).
4) 126ª. Anfang (Ḣafîf):
خدمتك الحظوظ والاقسام
وجرت باختيارك الاحكامُ (111 Verse).
5) 127ª. Anfang (Basîṭ):
العز تحت ظلال البيض والاسلِ
يوم الطعان وسبق السيف للعذلِ
(148 Verse).

g) وجيه الدين عبد الرحمن بن عبد الله باكثير um 950/1543.
{136ª u. 128ᵇ الكثيري}
{137ª بن ابي كثير}
1) 123ᵇ. Anfang (Ṭawîl):
وفت صبها بعد الجفا غادة عذرا
ومن لامها قالت لعل لها عذرا (148 Verse).
2) 128ᵇ. Anfang (Kâmil):
العز ثاو بين مشتبك القنا
من رامَهُ قالت له السمر القنا (82 Verse).

3) 130ᵇ. Anfang (Ḣafîf):
خطرت فى مثقف مهزوز كم به من متيم مركوزِ
(91 Verse).
4) 131ᵇ. Anfang (Ḣafîf):
اعيون رنوا بها ام صفاح وقدود ماسوا بها ام رماحُ
(113 Verse).
5) 137ª. Anfang (Ḣafîf):
اسعفى الصب باللقا والتلافى
وانقذيه من القلا والتنافي (61 Verse).

h) 89ª ابو السعود المفتى احمد بن محمد † 982/1574. Anfang (Basîṭ): اصوت صاعقة ام نفخة الصور
فالارض قد قلبت من نقر ناقور (49 Verse).

i) ابراهيم ابن هرمة (um 150/767).
1) 93ᵇ. Anfang (Basîṭ):
انى امرء من رعي غيبي رعيت له
غيب الذمام ومن انكرت اَنْكَرَني (27 Verse).
2) 93ᵇ. Anfang (Basîṭ):
يا ذا النبوة يدعونى ليسمعنى
مواعظا من جميل رايه حسنِ (23 Verse).

k) 96ᵇ دعبل الخزاعي († 246/860). Anfang (Ṭawîl):
ذكرت محلّ الربع من عرفات
فاجريت دمع العين بالعبرات (25 Verse).

l) 129ª عبد الباسط بن ايوب (um 955/1548). Anfang (Ḣafîf): يا اماما بالعدل فى الناس سارا
وهماما قد دمّر الكفارا (49 Verse).

m) 130ª عبد العزيز بن محمد الزمزمي † 1072/1661. Anfang (Sarî'): ليحتسى الصهباء من يحتسى
حسبي لَمَي مرشفك الالعسِ (71 Verse).

n) نور الدين علي الشهير بالجسم um 964/1557.
1) 136ª. Anfang (Ḣafîf):
خطرت فى موشيات الخزوز وتثنت باسمر مهزوزِ
(25 Verse).
2) 136ᵇ. Anfang (Ḣafîf):
كفّ يكفيك من دم الابطال
ما اسالت لك الظبا والعوالي (40 Verse).
3) 136ᵇ. Anfang (Ḣafîf):
اه ما بي من جل نار الخدود
وعذابي منها بذات الوقود (42 Verse).

o) 138ª عبد الرحمن بن عيسى بن مرشد الحنفى وجيه الدين † 1037/1627. Anfang (Kāmil):
نقع العجاج لدي هياج العثير
اذكي لدينا من دخان العنبر
(78 Verse). Dieselbe Qaçide bei Elmoḥibbī (We. 291, f. 152ᵇ).

p) عبد القادر بن محمد الطبري † 1033/1624.
1) 138ᵇ. Anfang (Kāmil):
قد اقبلت ريح القبول بعثير
نفح القبايل نفحة من عنبر (60 Verse).
2) 142ª. Anfang (Kāmil):
ما لي وللغيد الغواني النعس
ولريم رامة والغزال الالعس (37 Verse).
3) 144ᵇ. Anfang (Kāmil):
لا والنواعم من خدود العين
ما احتجت فى . . . الهوي لمعين (39 Verse).

q) تاج الدين بن احمد بن ابراهيم المكي † 1066/1656.
1) 141ᵇ. Anfang (Ṭawīl):
زها بك دست الملك والتاج والعقد
غداة اليك الحل اصبح والعقد (43 Verse).
2) 144ª. Anfang (Basīṭ):
لقد جري بالذي تختاره القدر
فمر بما شئت ان الدهر مؤتمر (53 Verse).
3) 148ᵇ. Anfang (Basīṭ):
غذيت در التصابي قبل ميلاد
فلا تلوم عذولي فيه ارشادي (50 Verse).
Dieselbe bei Elmoḥibbī (We. 291, f. 83ª).

r) 147ª ابراهيم بن يوسف المهتار, † kurz nach 1040/1630. Anfang (Reǵez): قضى ولم يقض الذي له يجب
صب اذاما يدعه الشوق يجب (25 Verse).

s) 148ª احمد بن عيسى المرشدي † 1047/1637. Anfang (Basīṭ): عوجا قليلا كذا عن ايمن الوادي
واستوقفا العيس لا يحدو بها الحادي (48 Verse).
Dieselbe bei Elmoḥibbī (We. 291, f. 51ᵇ).

t) احمد بن مسعود بن حسن بن ابي نمي الحسنى † 1042/1632.
1) 151ª. Anfang (Ṭawīl):
سلوا عن دمي ذات الخلاخل والعقد
بماذا استحلت أخذ روحي على عمد
(68 Verse).
2) 151ᵇ. Anfang (Wāfir):
الا هبي فقد بكر الندامي
ومج المزج من ظلم الندامى
(60 Verse). (Zum Theil bei Elmoḥibbī [We. 291, f. 67ª].)
3) 152ª. Anfang (Sarī'):
حنت فابكت ذات شجو حنون
وغنت الورقا باعلا الغصون (34 Verse).
4) 152ᵇ. Anfang (Ḥafīf):
حث قبل الصباح خب كؤوسي
فهي تجري مجري الغنا فى النفوس
(78 Verse).

u) 154ᵇ السيد احمد الانسى um 1050/1640. Anfang (Ṭawīl): سلوا آل نعم بعدنا ايها السفر
اعندهم علم بما صنع الدهر (74 Verse).

v) 158ᵇ محمد بن حكيم الملك um 1077/1666. Anfang (Basīṭ): صوادح البان وهنا شجوها بادي
فمن عذيري فتى فى فت اكبادي (79 Verse).

w) 159ª الفضل بن عبد الله الطبري الحسينى † 1084/1673. Anfang (Basīṭ): يا مى حى الحيا احيا محياك
هلا باعتاب عتبي فاه لي فاك (53 Verse).

x) 171ᵇ محمد بن جدوع المشهور بالشويعر um 1093/1682. Anfang (Ṭawīl, incorrect):
وهمت بما لا رضى ولا طيق بعضه
اتانى معا صول كثير ومحفل (35 Verse).

y) 86ª. Ein Sendschreiben (رسالة) des Sulṭāns Soleimān ben selīm an الامام المطهر بن شرف الدين الحسينى الداعي بقطر اليمن nebst Antwort desselben f. 86ᵇ. 87ª.

z) Qaçiden des Verfassers:
1) 160ᵇ. Anfang (Ṭawīl):
سقى الغيث ذياك الابيرق والسقطا
فانبت فى ارجائه الرند والارطا (44 Verse).
2) 168ª. Anfang (Basīṭ):
صب الم به طيف الكرا فصبا
وعن احبائه لم يردد عليه نبا (37 Verse).
3) 171ª. Anfang (Basīṭ):
ما ظلل البيرق المنصور سلطانا
الا وكلهم فى ظل مولانا (25 Verse).

Da der Verfasser sein Werk nur bis zur Regierung des Sulṭāns Aḥmed ben Ibrâhîm, welcher von 1102/1690 an regierte, fortgeführt hat, so wird sein Todesjahr um diese Zeit zu setzen sein. Nun findet sich in We. 299 eine Anzahl von Männern, die العصامي heissen; davon ist عبد الملك بن جمال الدين schon 1037/1627 gestorben; von seinen 2 Söhnen starb يحيى schon 1074/1663; der andere حسين ist vielleicht später gestorben, wahrscheinlich doch vor 1100/1688; aber von dem Sohn des letzteren, nämlich

عبد الملك بن حسين بن عبد الملك بن جمال الدين بن ابراهيم العصامي

welcher im J. 1111/1699 gestorben ist, kann die Abfassung des vorliegenden Werkes herrühren. In der That findet sich in We. 299, f. 307ᵃ in dem Artikel über ʾAbd elmelik ben ḥosein ben ʾabd elmelik ben ǵemāl eddîn *elʿiçâmî* die Angabe, er habe eine Chronik verfasst, die die Chroniken seiner Vorgänger zusammenfasse (الف تاريخا جامعا لتواريخ من قبله), jedoch ohne Anführung eines besonderen Titels. Das Werk We. 299 ist geschrieben von عبد الرحمن بن محمد الذهبي المعروف بابن شاشة الدمشقي نزيل الحرمين Derselbe lebt noch (nach We. 295, f. 472ᵇ ff.) um 1111/1699, sogar noch bis c. 1120/1708; er ist etwa 20 Jahre mit العصامي in Mekka zusammen gewesen, und hat ihn, wie es scheint, überlebt.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737. — Collationirt. — Nach f. 6 u. 119 fehlt je 1 Bl.

9479. We. 1114.

187 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (20⅔ × 15; 16 × 7⅔ᶜᵐ). — Zustand: der Einband im Rücken geplatzt; die Handschrift zerfällt daher in 2 Hälften, von denen einzelne Lagen lose sind; darunter auch lose Blätter. Bl. 172 ganz durchgerissen; am Rande öfters fleckig. — Papier: gelblich, meistens stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 5ᵃ:

الحوادث اليومية من تاريخ احدي عشر والف ومية لمحمد [بن عيسى] بن كنان الحنفي

Der Titel so auch am Ende des Vorwortes f. 6ᵇ.

Anfang f. 5ᵇ: سموت اللهم بوصف البقاء والقدم وتعاليت عن لحوق الفنا والعدم . . . وبعد فهذا تاريخ قد حررته ومن الاخبار النفيسة قد جمعته فهو نعم السفير في الحضر والانيس في السفر الخ

Tagebücher des Moḥammed ben ʾîsâ ben kennân † 1153/1740 (No. 1531), vom Jahre 1111 Moḥarram (1699) an bis zu Ende des Jahres 1134/1722. Er beginnt Jahr für Jahr mit Angabe des regierenden Sulṭâns, dann auch öfters der sonstigen Behörden, wie der Pâšâs und der Qâḍîs von Syrien etc.

Alsdann berichtet er in der Reihenfolge der Tage merkwürdige Ereignisse, wichtige Vorfälle, besonders aber persönliche Erlebnisse, Verkehr mit hervorragenden Personen, besonders mit Gelehrten und Dichtern, und führt eine Menge grösserer und kleinerer Gedichte von sich und Andern an. Das Werk ist für die Zeitgeschichte von grossem Interesse. Hier liegt der 1. Theil des Werkes vor.

Schluss f. 187ᵇ: ابو الفضل ابن العباس ابو العون العزي الشيخ موسي بالقدس الشيخ بيبك لار انتهي ما فيه وصلي الله على سيدنا محمد الخ

Nach f. 172 fehlen einige Blätter, den Schluss des J. 1132 und den Anfang des J. 1133 enthaltend.

Es ist die Reinschrift des Werkes; am Rande stehen hier und da Verbesserungen, auch Angabe des im Text behandelten Gegenstandes.

Schrift: gross, kräftig, dick, rundlich, in einander gezogen, daher ziemlich schwierig, vocallos. — Abschrift c. 1160/1747.

Vorauf gehen einige Blätter, von denen f. 1 (besonders 1ᵇ) über Geschichte und deren Inhalt und Werth handelt, — zum Theil entlehnt dem Werke: عيون الاخبار ونزهة الابصار von السروري —; und gleichen Inhalts ist f. 2ᵇ oben, entlehnt dem Werk: الوشي المرقوم في حل المنظوم von ضياء الدين الموصلي الكاتب † 637/1239.

F. 5ᵃ enthält biographische Notizen über محمد سعيد بن كنان † 1173/1759 und über عيسى بن محمد بن محمود بن محمد ابن كنان الحنبلي الصالحي الخلوتي الدمشقي, gest. 1093/1682, (geb. 1042/1632); und f. 2ᵃ einige poetische

Chronogramme über das Geburtsjahr des محمد سعيد بن كنان und über das Todesjahr des عيسى بن كنان (1098/1682).

F. 3 und 4 enthalten einige Seiten des so eben besprochenen Werkes, und zwar von derselben Hand. Es entspricht f. 3 dem Text f. 6ª, 3 bis 7ª, 10 und f. 4 dem Text f. 12ª, 16 bis 13ª, ult.

9480. We. 1115.

189 Bl. 8vo, c. 19—23 Z. (21⅔×16; 15½—16×8cm). Zustand: fast lose im Einband; im Ganzen ziemlich unsauber. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel und Verfasser f. 1ª von späterer Hand:
هذا الجزء الثاني من تاريخ الحوادث اليومية لابن كنان محمد بن عيسى الخلوتي الكناني

Anfang f. 1ᵇ: هذا الجزء الثاني من الحوادث اليومية اوله سنة خمس وثلاثين ومائة والف رحمة الله على مؤلفه امين، محرم الحرام سنة خمس وثلاثين ومائة والف وسلطان ممالك الرومية وبعض ممالك العربية وبعض ممالك العجمية السلطان احمد بن محمد خان الخ

Diese Hälfte des Tagebuchs geht hier, sich genau an We. 1114 anschliessend, vom J. 1135 Moḥarram (1722) bis 1153 Rabī' II (1740).

Schluss f. 188ᵇ: وفي آخر ربيع الثاني سنة ١١٥٣ رايت ان قايلا في الروية يقول رح لبيبك وانا اجي اليك بالنصر ولبيت مرتضيا شديدا وهي بشارة ان شاء الله تعالي،

Aus der dann folgenden Unterschrift f. 189ª und We. 1116 ist ersichtlich, dass der volle Name des Verfasser ist: محمد بن زين النقاة ابي الثنا عيسى بن محمود بن محمد ابن كنان الخلوتي الصالحي الخلوتي الدمشقي und dass sein Sohn محمد سعيد das Werk Blatt für Blatt gesammelt habe, aber in Unordnung hinterlassen habe. Der Herausgeber habe es trotz dieses Mangels an Ordnung der Blätter ans Licht gestellt, weil es auch so in mancher Hinsicht nützlich sei.

Nun ist Bl. 1 und 189, das erste und letzte Blatt des Werkes, von derselben Hand, die aber von der des übrigen Werkes abweicht und später ist. Der Anfang der Handschrift hat gefehlt und ist auf f. 1ᵇ wenn auch nicht ganz, doch zum Theil ergänzt, damit die Defectheit des Werkes verdeckt werde. Diese Ergänzung scheint richtig, ist aber nicht vollständig, denn nach f. 1 fehlt etwas. Allein alles Uebrige der Handschrift ist in vollständigem Wirrwarr, sie ist auf das Merkwürdigste verbunden; und da der Herausgeber vielleicht nicht Lust oder Zeit hatte, diesem Uebelstande abzuhelfen, setzte er die Unterschrift auf f. 189ª hinzu, als sei das Werk von dem Sohn in dieser Unordnung der Blätter hinterlassen (was nicht der Fall ist); ausserdem hat er auch an einigen Stellen die Custoden gefälscht. Eine Reinschrift des Werkes liegt hier nicht vor; die Blätter sind vielmehr zu verschiedenen Zeiten (und z. Th. auch von verschiedenen Händen) geschrieben und tragen sehr oft das Gepräge der Unreinschrift. Deshalb kommen auch manche Wiederholungen vor; und ausserdem finden sich Lücken. Die Blätter folgen so:

1. Lücke. 5. 6. 21—25. 7. Lücke. 160—172. 118—128. 80. Lücke. 133—135. 98. 18. 19. Lücke. 111. 72. 73. Lücke. 17. Lücke. 130. 137. 26—44. 49—53. 45—48. 54—71. 83. 152—154. 86—89. 131. 132. 142—145. 3. 4. 95. 96. 156. 157. 150. 151. 147. 148. 176—181. 114. 182. 183. 84. 85. 94. 105. 106. 140. 141. 8—14. 146. 158. 159. 149. 185—189.

Von den übrigbleibenden Blättern enthalten einige denselben (oder einen kürzeren) Text, der sich im Werke findet, so:

76. 77 = 86ᵇ, 7 bis 87ᵇ, 7. 81. 82 = 66ª, 5 bis 68ª, 1.
90. 91 = 62ᵇ, 6 » 64ᵇ, 13. 92. 93 = 37ᵇ, 5 » 39ª, 2.
129 = 42ª, 1 » 42ᵇ, 16. 173. 174 = 166ª, 3 » 167ᵇ, 20.
etc. (Auch f. 137ª, 4 bis 137ᵇ ult. ist = 26ª, 1 bis 26ᵇ, 21.)

Andere enthalten die Unreinschrift eines Textes, bei dem die nöthigen Angaben fehlen, um sie in ein bestimmtes Jahr einreihen zu können; andere enthalten Gedichte, deren Unterbringung gleichfalls misslich ist (so f. 15. 16. 155. 136. 138. 139. 2. 107. 108).

Unter den Gedichten findet sich f. 14ᵃ·ᵇ und 146ᵃ ein Taḫmīs des Verfassers zu der Qaçīde des ابو مدين, die anfängt تضيق بنا الدنيا الاستغاثة; vergl. No. 2652 am Ende. Es beginnt:

نشاهد فى المعنى معانيكم معنى
ونطرب كالنائى اذا قارب المغنى

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, ungleichmässig, der Rand oft beschrieben. Ist wol dieselbe Hand wie in We. 1114. — Bl. 1 u. 189ᵃ sind im J. 1187/1773 geschrieben.

F. 189ᵇ enthält einige Vorfälle aus den J. 1100/1688—1103/1691 und einen kurzen Artikel über احمد بن عبد الله الحنبلي († 1189/1775).

9481. We. 1767.

3) f. 56—74.

8ᵛᵒ, 23 Z. (21 × 15; 15½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: fast ganz wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt. Verfasser fehlt, steht f. 74ᵃ in der Unterschrift:

محمد بن ابراهيم بن محمد بن شحادة بن حسن الخطيب

Anfang fehlt, wol nur 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt f. 56ᵃ, Z. 1: وبصري واليمامة ومقتل مسيلمة الكذاب والوالي على الموصل' السنة ١٣ وفاة ابي بكر الصديق رة واستخلف عمر بن الخطاب رة ووقعة الجيرة وانهزم الانطاق' السنة ١٤ فتحت دمشق وحمص وبعلبك' الخ

Kurze Uebersicht der moslimischen Geschichte, Jahr für Jahr, von Moḥammed bis auf den türkischen Sulṭān محمود بن مصطفى (vom J. 1143/1730 an regierend) von Moḥammed ben ibrāhīm ben moḥammed *ben šaḥḥāde* ben ḥasan elḥaṭīb zusammengestellt in den Jahren 1155/1742—1157/1744. Einzelne Jahre, die ohne bedeutendere Ereignisse zu sein schienen, sind entweder mit خالية bezeichnet, oder es steht bloss die Zahl, oder sie sind ganz ausgelassen.

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, vocallos. Die Regenten der 'Ot'mānischen Dynastie f. 73. 74ᵃ sind roth geschrieben. — Abschrift von محمد, dem Sohn des Verfassers, im J. 1185 Ramaḍān (1771).

9482. We. 1748.

9) f. 55—60.

8ᵛᵒ, c. 24 Z. (20 × 14½; 17—17½ × 11½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt.

Die Ueberschrift للشيخ عبد الرحمن الموصلي und das dann folgende erste Wort ايمرض beziehen sich nicht auf den Verfasser des folgenden Stückes, sondern auf den We. 1748, 2 besprochenen Dichter und den Anfang eines seiner Gedichte. Dann hat sich der Abschreiber besonnen und schreibt die Ereignisse der Jahre 1137/1724 und 1138/1725 — ziemlich ausführlich — auf. Das Stück beginnt: ومما وقع فى زماننا انه جاءنا الي الشام حاكم وامير الحج اسماعيل باشا بن العظم تولي بالشام سنة ١١٣٧ الخ

Schrift: ziemlich klein, flüchtig, nicht grade undeutlich, vocallos.

Endlich folgt noch in derselben Schrift wie f. 54ᵃ ein kleines Gedicht auf das Schloss des على افندي العجلاني

9483. We. 346.

379 Bl. 4ᵗᵒ, c. 23—25 Z. (23½ × 15½; 18½ × 13ᶜᵐ). Zustand: lose Lagen und Blätter; nicht ganz sauber, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederdeckel mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب البرق اللامع فى التاريخ الجامع
والكوكب الساطع للسيد احمد الموقع

Titel ebenso in der Vorrede f. 2ᵇ, nur steht da والتاريخ (statt فى الت). Der Verfasser heisst nach f. 2ᵃ (u. 375ᵃ):

ابو الحسن احمد كمال الدين بن محمد بدر الدين بن محمد محب الدين بن مصطفى بدر الدين الصمادي الموقع الانصاري الجراحي الحسنى الحسينى الدمشقى'

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب ولم يجعله عيوج (?) فسبحانه وتعالي من اله خلق الخلايق . . . اما بعد فلما كانت الاسرار عزيزة والعلوم غزيرة والدهر طويل والعمر قصير والرزق مقسوم والانسان ضعيف الخ

Allgemeines Geschichtswerk, in 99 Kapiteln, wenigstens nach der Vorrede, deren Uebersicht f. 3a—6a. Dasselbe ist verfasst von Aḥmed ben moḥammed ben moḥammed ben muçṭafā *eççumādī* elġarrāḥī elḥasanī eddimaśqī kemāl eddīn abū 'lḥasan, im Jahre 1209/1794 noch am Leben.

1. باب f.6b في بيان معنى التاريخ وموضوعه وما ارّخه الناس قبل الهجرة وشاركوا به
2. باب 7b في بداية المخلوقات واولية المنشئات
3. باب 10b في خلق الجن والشياطين وذكر ابليس اللعين
4. باب 12a في ذكر الارضين وسكانها وما ورد في قطانها
5. باب 13a في خلق السموات والآثار العلويات
6. باب 16a في معنى النبوة والرسالة وما ورد في حرف الانبياء واقلامهم من المقالة وعدد النبيين وتفاوت ما بينهم من السنين،

(in einer Menge von Abschnitten, z. B. 22b في ذكر شيث 23a في ذكر ادريس 24b في ذكر نوح etc.).

Darin 74a في ذكر النبي الكريم (d. i. محمد).

Die Zählung der Kapitel ist mangelhaft und stimmt nicht zu der f. 3a ff. angegebenen Eintheilung.

7. باب (fälschl. 2. باب) 84a في ذكر الخلفاء الاربعة الراشدين
   1. فصل 84a في ذكر ابي بكر الصديق
   2. فصل 88a في ذكر عمر بن الخطاب
   3. فصل (fälschl. 8. باب) 90a في ذكر عثمان بن عفان
   4. فصل (10. باب) 93b في ذكر على بن ابي طالب
8. باب (11. باب) 97a في ذكر الحسن والحسين واولادهما (in 11 Abschnitten).
   1. فصل 97a في ذكر الحسن بن علي
   2. فصل (12. باب) 98a في ذكر الحسين
   3. فصل (13. باب) 100a في ذكر على بن الحسين الملقب بزين العابدين
   4. فصل (14. باب) 101a في ذكر ابي جعفر محمد بن علي بن الحسين الباقري
   5. فصل (15. باب) 102a في ذكر جعفر الصادق
   6. فصل (16. باب) 102b في ذكر ابن جعفر موسي الكاظم
   7. فصل (17. باب) 103b في ذكر علي بن موسى الرضي
   8. فصل (18. باب) 104b في ذكر محمد بن على الرضى الملقب بالجواد
   9. فصل (19. باب) 105b في ذكر ابي الحسن علي بن محمد الملقب بالهادي
   10. فصل (20. باب) 106a في ذكر ابي محمد الحسن الخالص بن علي العسكري
   11. فصل (21. باب) 106b في ذكر ناصر الدين القويم الحمدي القايم بامر الله محمد بن الحسن المهدي،
9. باب (22. باب) 107b في فضل قريش وفيما ورد في الاخبار وما للصحابة في العقبي من ارغد عيش وما ورد من الاخبار في فضل المهاجرين والانصار،
10. باب 117a في ذكر خلفاء بنى امية
    1. قسم 117a الخلفاء المقيمون بالشام
    2. قسم 127a الخلفاء المقيمون بالمغرب
11. باب 128a في ذكر الخلفاء العباسيين
    1. قسم 128a الخلفاء المقيمون بالعراق
    2. قسم 154a الخلفاء المقيمون بمصر
12. باب (7. باب) 158b في ذكر الخلفاء العبيدية الذين يسمّوا بالفاطمية
13. باب (8. باب) 162a في ذكر دولة بنى ايوب ملوك مصر والشام
14. باب (9. باب) 164b في ذكر الدولة التركية بالديار المصرية
15. باب (10. باب) 170a في ذكر ملوك الجراكسة ملوك مصر والشام
16. باب (11. باب) 182b في ذكر دولة بنى طباطبا بالكوفة واليمن
17. باب (12. باب) 183a في ذكر الدولة الطبرستانية
18. باب (13. باب) 183a في ذكر جرهم ملوك الحجاز
19. باب (14. باب) 184a في ذكر الدولة الحسنية والدوحة الزكية الهاشمية بمكة والمدينة
20. باب 188a في ذكر اقيال اليمن ولمع من اخبار الاسكندر وسيف ذي يزن
21. باب 194b في ذكر ملوك الحيرة وما سلكوه من السيرة
22. باب 197a في ذكر ملوك الشام من آل غسان
23. باب 198a في ذكر ملوك كندة في ارض بكر بن وايل
24. باب 200b في ذكر بنى زياد ملوك اليمن

25. باب 201a في ذكر بنى نجاح ملوك اليمن
26. باب 201b في ذكر بنى المهدي ملوك اليمن من حمير
27. باب 201b في ذكر ملوك اليمن من اولاد الرسول وابناء فاطمة الزهراء
28. باب 204a في ذكر ملوك الطوايف بالغرب
29. باب 205a في ذكر الملثمين من ملوك الغرب
30. باب 205b في ذكر دولة بنى حفص ملوك تونس وافريقية
31. باب 206b في ذكر بنى الليث الصفار سلاطين سجستان
32. باب 207a في ذكر دولة آل سامان بما وراء النهر وخراسان
33. باب 207b في ذكر دولة بنى سبكتكين
34. باب 208b في ذكر دولة بنى طولون بالديار المصرية
35. باب 209b في ذكر دولة بنى صفيج الاخشيدية في الديار المصرية والشامية ونبذة من اخبار آل حمدان
36. باب 210b في ذكر ملوك جرجان من بنى مرداويج الديلمي
37. باب 211b في ذكر دولة آل بويه ملوك العراق
38. باب 212b في ذكر دولة بنى سلجوق
39. باب 215b في ذكر دولة الخوارزمشاهية بما وراء النهر
40. باب 216b في ذكر دولة بنى سلجوق بحلب والشام
41. باب 217a في ذكر دولة بنى ارتق بماردين ودياربكر
42. باب 218a في ذكر دولة الاتابكية ملوك حلب والشام
43. باب 219b في ذكر دولة بنى طغتكين بالشام
44. باب 220a في ذكر دولة آل مرداس بحلب
45. باب 220b في ذكر دوله آل براق ملوك كرمان
46. باب 220b في ذكر دولة الغورية ملوك غزنة
47. باب 221a في ذكر جنكزخان
48. باب 224b في ذكر تيمور
49. باب 225a في ذكر دولة الدانشمندية ملوك بلاد الروم
50. باب 225a في ذكر دولة آل قرمان
51. باب 225b في ذكر دولة بنى عثمان
52. باب 286a في اخبار آل حمدان
53. باب 288a في ذكر ملوك الهند وابنايها
54. باب 288b في ذكر ملوك القسطنطينية العظمى
55. باب 289a في ذكر ملوك الروم بعد ظهور الاسلام
56. باب 289b في ذكر ملوك مصر قبل الطوفان
57. باب 290a في ذكر ملوك مصر بعد الطوفان
58. باب 299b في ذكر ملوك عاد ولمع من بناء شداد
59. باب 300b في ذكر ملوك بنى اسراييل بالشام وغيرها
60. باب 302a في ذكر اخبار الامم الماضية والقرون الخالية وغرايب العجايب
61. باب 306a في ذكر ما في الدنيا من العجايب وما اودع الله فيها من الغرايب
62. باب 309a في ظرايف الهدايا ولطايف العطايا والتحف السنية والالطاف البهية
63. باب 311a في ذكر البحار والانهار والعيون والابآر والحماميين
64. باب 316b في ذكر المدن والبلدان وما فيها من العجايب

Von F. 318b an ist eine Anzahl von Städten und Ländern in alphabetischer Folge aufgeführt; zuerst ارم ذات العماد und zuletzt f. 374b يلملم.

Damit beschliesst der Verfasser sein Werk, indem er noch eine wortreiche Bitte um Nachsicht in Betreff dieses compilatorischen Werkes ausspricht.

Schluss f. 375a: ونسأل الله اتمام نعمه واسال نيل احسانه وكرمه . . . وجزا الله خيرا من تامّل تاليفي وقابل بالاغضاء تحوي . . . وعامله بما يرتضيه فضلا وجمالا بما يقتضيه عدلا وجلالا ٬

Schrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, vocallos, ungleich, unschön, uncorrect. Stichwörter roth; ebenso Ueberschriften. — Abschrift vom J. 1208/1793. F. 253b ist sogar vom J. 1209/1794 etwas berichtet; ebenso f. 261a, ult.

Dies Werk ist Plagiat von No. 9471. Die Kapitel sind meistens nicht gezählt, oder wenn es der Fall ist, stimmt die Zählung nicht, auch nicht zu der in der Vorrede angegebenen. In derselben sind manche Kapitel angeführt, die im Werke mit 2 Zeilen abgethan und gar nicht als Kapitel gerechnet werden. Auch in den Abschnitten (فصل) ist Unordnung. Ferner die Reihenfolge, welche die Vorrede angiebt, ist im Werke keineswegs befolgt. Es fehlen dem Werke die Kapp. 82—98, welche die Vorrede herzählt, ganz, abgesehen von f. 252—286, die lückenhaft sind und einen Theil von dem enthalten, was in Kap. 85—87 gestanden haben soll. Auch die Zahl der Kapitel ist theils auf

99, theils auf 100 angegeben, und f. 6ª sind nur 98 gezählt und auch diese Zahl trifft nicht zu.

Nach f. 234 ist eine grössere Lücke, betreffend die Herrschaft der 'oṭmânischen Sulṭâne von $^{855}/_{1451}$—$^{940}/_{1533}$.

Nach f. 244 ist eine Lücke von grossem Umfange, betreffend die Jahre $^{994}/_{1586}$—$^{1208}/_{1793}$ derselben Herrschaft, und Aufzählung der übrigen Herrschaften Türkischen Stammes.

Ob f. 245 ff. zu demselben Kapitel gerechnet, wie f. 225ᵇ ff., ist nicht schwer zu entscheiden. Es werden daselbst die Statthalter von Damaskus aufgezählt und im Anschluss daran spricht der Verfasser f. 252ª ff. von den persönlichen Erlebnissen in der traurigen Nothzeit von $^{1206}/_{1791}$ und folgenden Jahren. Also ist f. 245—261ª der Schluss des in der Vorrede als Kap. 88 bezeichneten Abschnittes, auf den f. 261ª unten das dort als 89. bezeichnete Kapitel folgt, mit der Ueberschrift: الحوادث التى ظهرت والامور التى اصابت العبد الفقير الخ

Nach f. 285 fehlt das Uebrige der persönlichen Erlebnisse und Ansichten, die der Verfasser mittheilen wollte.

F. 261ᵇ nennt er sich als Verfasser eines kleinen aber inhaltreichen Werkes, betitelt: كتاب التوقيعات العلمية بالفتاوي الدينية المطابق لشريعة خير البرية

F. 187ᵇ ist leer geblieben.

F. 273ª u. ff. bezieht sich der Verfasser auf die Schrift des عبد الغنى النابلسي über den erlaubten Gebrauch des Tabacks, betitelt الصلح بين الاخوان الخ (WE. 174), und theilt daraus den Anfang und Anderes mit.

F. 377—379 (von derselben Hand geschrieben wie das Uebrige) gehört zu dem Werke, und zwar zu dem Abschnitt, der über die Verderbtheit der Menschen, über Erscheinen des Antichrists (ظهور الدجال) und das Jüngste Gericht handelt. Es ist hier in Form eines Gespräches zwischen حذيفة und محمد behandelt. Es scheint — nach der Uebersicht in der Vorrede — zu dem letzten Kapitel des Werkes zu gehören.

F. 30 gehört nicht zum Werke, ist auch in kleiner verhältnissmässig sorgfältiger Schrift, vocallos. Das Blatt (21 Zeilen auf der Seite) gehört zu einem gemischten Qorân-Commentar, und behandelt den Schluss von Sura 17, 60 und den Anfang des 61. Verses. وما منعنا ان نرسل بالايات قال ابن عباس رضى الله عنهما سال اهل مكة رسول الله صلعم ان يجعل لهم الصفا ذهبا وان ينحي الجبال عنهم ليزرعوا فاوحي الله تعالي لرسوله الخ

9484. Pet. 72.

303 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (21½ × 15½; 15½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: Anfangs etwas lose im Deckel; der Rand gegen Ende wasserfleckig. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel auf dem Vorblatte a und nach der Vorrede f. 1ª:

عنوان الاعيان فى ذكر ملوك الزمان

Verfasser nach der Vorrede (Vorblatt c) u. auch Vorblatt a:

ياسين العمري الخطيب ابن خير الله العمري الخطيب الموصلي الحنفي

Sein vollständigerer Name ist bei Pet. 73 angegeben.

Anfang auf dem Vorblatt: الحمد لله مسير ركايب الغمام ومدبر امور الانام ومقدر الشهور والايام ومحدد الدهور والاعوام ... اما بعد فيقول افقر الوري الي الله الملك المجيب ياسين العمري الخطيب ... هذا كتاب غريب جمعت فيه كل شيء عجيب الخ

Allgemeine Geschichte, in Vorwort, 43 Kapp. und Schlusswort; verfasst von Jâsîn ben ḫair allâh *el'omarî* elḫaṭîb *elmauçilî*, geb. im J. 1158 Çafar (1745) (nach Pet. 73, f. 372ᵇ) und um $^{1224}/_{1809}$ am Leben, und gewidmet dem الامير المفخم سعد الله بيك نجل الوزير الحاج حسين باشا الجليلي

Vorwort f. 2ª فى بدء المخلوقات

1. باب 3ª فى ذكر ملوك العالم من اولاد ادم عم الي ظهور الاسلام واسماء دولهم والقابهم وعدد من ملك منهم ومبدء ظهورهم ومدة ملكهم،

2. باب 6ª فى ذكر الانبياء عم

3. باب 30ᵇ فى ذكر الخلفاء الراشدين

4. باب 41ᵇ فى ذكر خلفاء بنى امية

Der Schluss des Werkes fehlt, nämlich das Ende des 42. Kap., und Kap. 43 nebst dem Schlusswort. Das Werk hört in dem Artikel über den Sulṭân محمود خان بن مصطفي بن محمد بن ابراهيم auf.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, rundlich, vocallos, Ueberschriften roth. Wie es scheint, Autograph des Verfassers. — Die Foliirung ist arabisch; ungezählt gehen 3 Bl. vorauf, a b c, von denen a und b ein nicht vollständiges Inhaltsverzeichniss geben.

9485. Pet. 73.

435 Bl. Folio, 25 Z. (gegen Ende c. 32 Z.) (30 × 20; 24—24½ × 13½ᶜᵐ). — Zustand: im Anfang lose Lagen und Blätter, wovon einzelne beschädigt sind; oben am Rande ein grosser Wasserflecken, besonders im Anfang und am Ende des Werkes hervortretend, der vielfach den Text verblasst und beschädigt hat. Die Schlussblätter stark beschädigt am oberen und unteren Rande, besonders f. 435, das halb abgerissen ist. Ueberhaupt vorn und hinten unsauber. — Papier: weisslich, ziemlich dünn, etwas glatt. — Einband fehlt, nur der hintere Deckel sitzt noch lose an dem Werk. — Titel und Verfasser fehlt, s. nachher. Anfang fehlt.

Es ist ein streng nach den Jahren geordnetes Geschichtswerk desselben Verfassers, das von der Hiǵra anfängt (obgleich dies aus diesem Werke wegen des fehlenden Anfanges nicht ersichtlich, ist es doch sicher nach dem, was der Verfasser in Pet. 80, f. 1ᵃ, Zeile 10 über dies Werk sagt) und bis zum Jahre 1226/1811 geht. Die Darstellung ist anfangs ziemlich knapp, wird aber für die spätere Zeit immer ausführlicher; zuerst politische Ereignisse und sonstige merkwürdige Vorfälle, dann die Todesfälle hervorragender Personen. Die einzelnen Jahre haben nur die Ueberschrift: سنة (und dann die Zahl), und hernach darauf Bezug nehmend: وفيها.

Das Vorhandene beginnt im J. 110/728.

Vom J. 111/729 hat der Verfasser Folgendes f. 1ᵃ: سنة احدي عشرة وماية٬ توفي الامام محمد الباقر ابن زين العابدين علي بن الحسين رضه وقيل مات سنة اربع عشرة وقيل سبع عشرة وعاش ثلاث وسبعين تبقر في العلم اي توسع دفن في البقيع٬

Wie viel im Anfange, vor f. 1, fehlt, lässt sich nicht bestimmen, vielleicht 10—20 Blätter. Nach f. 10 fehlen 2 Bl. (Jahr 176—188), nach f. 14 1 Bl. (J. 209—213), nach f. 15 2 Bl. (J. 217—226), nach f. 33 2 Bl. (J. 308—316). Das Uebrige ist vollständig. Der Verfasser bleibt im J. $^{1226}/_{1811}$ stehen, ohne eigentlichen Abschluss des Werkes.

Auf dem hinteren Deckel, in der oberen inneren Ecke, steht: تاريخ ياسين افندي العمري was in der That richtig ist. Er heisst vollständiger: ياسين الخطيب العمري بن خير الله العمري الخطيب بن محمود العمري الخطيب بن الشيخ موسي العمري الخطيب الموصلي الحنفى

Sein Vater starb $^{1182}/_{1768}$ und hat in diesem Werke f. 388ᵇ unter jenem Jahre Erwähnung gefunden. Einer seiner Brüder hiess امين und war als Gelehrter und Dichter und Schriftsteller ausgezeichnet. Er starb $^{1203}/_{1788}$ und ist ausführlich besprochen in diesem Werke f. 407ᵇ u. 408ᵃ. Uebrigens cf. Pet. 131, wo ein anderes geschichtliches Werk des Verf., und ebenso Pet. 80.

Vom J. $^{1144}/_{1731}$ an ist am Ende der Jahre gewöhnlich ein freier Platz gelassen für etwaige Nachträge, wie sich solche in der That bei einigen vorhergehenden Jahren finden.

Von den angeführten Dichtern werden gewöhnlich kurze (späterhin auch etwas längere) Proben gegeben.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, etwas rundlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen Zusätze von derselben Hand. Es ist dieselbe Hand mit Cod. Pet. 80, der ausdrücklich als Autograph bezeichnet ist, vom J. $^{1226}/_{1811}$.

9486. Pet. 132.

63 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. ($20^1/_2 \times 15^1/_2$; $15^1/_2 \times 10^{cm}$). — Zustand: am Rande fleckig und im Anfang unsauber. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: fehlt.

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verf. fehlt. Es ist: تاريخ ياسين افندي العمري

Anfang fehlt. Dies Stück der Chronik geht bis in das J. $^{1213}/_{1798}$, ohne Abschluss, ihre Anfangszeit ist hier aber nicht ersichtlich. Der Verfasser erwähnt f. 1ᵇ s. a. 1182 den Tod seines Vaters.

Das Vorliegende beginnt f. 1ᵃ mit dem J. $^{1182}/_{1768}$: سنة الف ومائة واثنتين وثمانين، تحركت الفرقة الضالّة من الكفار المسقوف ويقال لهم بنى الاصفر ينسبون الي جبلة ابن الايهم الغساني الذي ارتدّ بعد اسلامه الخ — Schliesst im J. $^{1213}/_{1798}$ mit den Worten: وله شعر فى راسه لم يحلقه فاعتقد فيه بعض الناس الصلاح والولاية وانكر عليه اخرون فابتلاه الله بدمله فى جسده ومات فى رمضان،

Schrift: gross, kräftig, rundlich, vocallos, deutlich. Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1240}/_{1824}$.

Nach f. 41 fehlt 1 Blatt.

9487. Mq. 658.

659 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. ($23^1/_2 \times 16^1/_2$; $16^1/_2 \times 9^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: gut; lose Lagen. Bl. 200 fleckig. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: in rothledernem Deckel mit Klappe; das Ganze in einem Pappfutteral mit Lederseiten. — Titel f. 1ᵃ (von anderer unschöner Hand):

الجزء الاول من تاريخ الجبرتى

Nach der Vorrede genauer f. 2ᵇ:

عجائب الآثار فى التراجم والاخبار

Verfasser: s. Anfang. Ausführlicher so:

عبد الرحمن بن حسن بن ابراهيم بن حسن بن علي بن محمد بن عبد الرحمن الجبرتى الزيلعى العَقِيلى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله القديم الاول الذي لا يزول ملكه ولا يتحوّل . . . وبعد فيقول الفقير عبد الرحمن بن حسن الجبرتى الحنفى . . . انى كنت سودت اوراقا فى حوادث آخر القرن الثانى عشر وما يليه واوايل الثانى [l. الثالث] عشر الذي نحن فيه جمعت فيها بعض الوقايع اجمالية واخري محققة تفصيلية وغالبها محن ادركناها . . . وبعض تراجم الاعيان المشهورين من الامراء والعلماء المعتبرين وذكر لمع من احوالهم وبعض تواريخ مواليدهم ووفياتهم، الخ

Allgemeine Chronik, hauptsächlich aber Aegyptens, nach der Folge der Jahre (und Monate) die Hauptereignisse berichtend und zu Ende jedes Jahres die Sterbefälle hervorragender

Personen, hauptsächlich Gelehrter und Dichter, dann der angesehensten Emîre, aufzählend, zum Theil recht ausführlich, auch oft mit Proben aus Gedichten (und anderen schöngeistigen Werken); verfasst von 'Abd erraḥmân ben ḥasan ben ibrâhîm ben ḥasan ben 'alî *elǵebertî* ezzeila'î el'aqîlî, geb. $^{1167}/_{1754}$, im J. $^{1236}/_{1820}$ noch am Leben. (Ueber seinen Vater † $^{1188}/_{1774}$ handelt er f. 605^a ff. ausführlich.)

Der Verfasser schickt eine Einleitung vorauf f. 2^b, in welcher er zuerst vom Inhalt, Zweck und Nutzen der Geschichte redet; dann spricht er von der Zeitrechnung der Hiǵra und der Vorzeit und dem Werth der geschichtlichen Daten. Die Geschichte umfasse viele Fächer und die Zahl der in ihr geschriebenen Werke sei sehr gross; die hauptsächlichsten werden aufgezählt 7^b—8^b. Endlich spricht der Verf. von seinem Vorhaben selbst: er wolle die Geschichte seiner Zeit von $^{1171}/_{1757}$ an ausführlich behandeln, den Abschnitt aber vom Anfang des Jahrhunderts an bis dahin kürzer voraufschicken. Er lässt f. 10^a noch ein Vorwort (مقدمة) voraufgehen, in welchem er, nach einigen allgemeinen Betrachtungen, in Kürze die einzelnen Dynastien, die über Aegypten geherrscht haben, durchgeht, bis er auf die 'Oṫmânen-Herrschaft kommt, f. 34^a. Ausführlicher wird die Zeit von $^{1100}/_{1688}$ an bis $^{1142}/_{1729}$ behandelt, f. 40^a—112^b; dann folgen die Todesfälle berühmter Personen, welche in diese Zeit fallen, 112^b—242^a. Zuerst bis 154^a Gelehrte; dann Emîre f. 154—242^a. Es folgt der 2. Abschnitt f. 242^a—399^a, umfassend die Zeit von $^{1143}/_{1730}$—$^{1173}/_{1759}$: الفصل الثانى في ذكر حوادث مصر وولاتها وتراجم اعيانها ووفياتهم من ابتداء سنة ثلاث واربعين وماية والف Zuerst 242—257^a geschichtlicher Abriss von $^{1143}/_{1730}$—$^{1161}/_{1748}$; darauf 257^a—305^b die Todesfälle; zuerst Gelehrte bis 276^b; dann Emîre 276^b—305^b. Darauf geschichtliche Uebersicht der Jahre $^{1162}/_{1749}$—$^{1173}/_{1759}$, 305^b—310^b; ferner die Todesfälle der Gelehrten 310^b—399^a. — Alsdann Uebersicht der Jahre $^{1173}/_{1759}$—$^{1181}/_{1767}$ 399^b—414^a; darauf die Todesfälle der Gelehrten 414^a—480^b, die der Emîre 491^a—492^b. — Darauf folgen die einzelnen Jahre, in gleicher Weise wie die früheren Abschnitte behandelt, aber jedes für sich. F. 492^b das Jahr 1182; 535^b 1183; 562^a 1184; 582^b 1185; 592^b 1186; 481^b 1187; 605^a 1188; 648^a 1189.

Schluss f. 659^a: وزادوا عن سوابقهم والفوا المظالم وظنوها مغانم وتمادوا علي الجور وتلاحقوا فى البغى على الفور الي ان حصل ما حصل ونزل بهم وبالناس ما نزل وسيتلى عليك من ذلك انباء واخبار وما حل بالاقليم بسببهم من الخراب والدمار والله اعلم وصلى الله . . . وسلم٬

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften etwas grösser. — Abschrift c. $^{1260}/_{1844}$.

Die Blätter folgen so: 1—480. 491—600. 481—490. 601—658.

9488. Mq. 659.

272 Bl. 4to, 25 (26) Z. ($22^1/_4 \times 15^1/_2$; $15^1/_2 \times 8^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken, wie f. 60. Bl. 1. 118 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, zieml. stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel und Verfasser f.1^a: الجزؤ الثانى من تاريخ الجبرتى

Unmittelbare Fortsetzung von Mq. 658. Geht vom J. $^{1190}/_{1776}$ bis $^{1211}/_{1796}$ (incl.).

Anfang f. 1^b: سنة تسعين ومائة والف٬ كان سلطان العصر فيها السلطان عبد الحميد بن احمد خان العثماني ووالي مصر الوزير محمد باشا عزت الكبير وامراؤها ابراهيم بيك ومراد بيك الخ

Schluss f. 272^a: الي آخرها وهي طويلة وله غير ذلك سامحه الله توفى فى منتصف شهر شعبان من السنة غفر الله لنا وله بمنه وكرمه٬ امين٬

Das Jahr $^{1212}/_{1797}$ ist hier nicht besonders behandelt, sondern unter dem J. 1211 mitbegriffen, wie aus f. 263^a, Zeile 1 und Zeile 4 (ذكر من مات فى هذين العامين) erhellt.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, ziemlich gedrängt, deutlich, vocallos; gegen Ende etwas grösser. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1264 Ǵom. I (1848) von عمر بن خطاب.

9489. Mq. 673.

500 Bl. 4to, (17—) 19 Z. (23½ × 15¾; 14 × 7¾^cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Lederband mit Klappe: dazu ein Pappfutteral mit rothen Lederseiten.

Dritter Band desselben Werkes. Titel u. Verf. fehlt. Es ist: الجزؤ الثالث من التاريخ للجبرتي

Dieser dritte Theil des Werkes umfasst die Jahre 1213/1798—1220/1805 (incl.), und ist die unmittelbare Fortsetzung von Mq. 659. Er behandelt zuerst die französische Expedition nach Aegypten unter Bonaparte. — Die Jahre beginnen: 1213 f. 1^b, 1214 113^a, 1215 184^b, 1216 273^a, 1217 326^b, 1218 352^b, 1219 421^a, 1220 463^b.

Anfang f. 1^b: سنة ثلاث عشرة ومائتين والف ' وهي اول سني الملاحم العظيمة والحوادث الجسيمة والوقايع النازلة والنوازل الهايلة وتضاعف الشرور وترادف الامور الخ

Schluss f. 500^b: ونعته النواعي وذلك ١٧ شهر شعبان من السنة ولم يخلف بعده مثله وبه ختمت دايرة المسلكين من الخلوتية ورجال السادات الصوفية وحسن به ختم هذا الجزؤ الثالث من كتاب عجايب الآثار . . . وسنقيد ان شاء الله سبحان وتعالي ما يتجدد بعدها من الحوادث من ابتداء سنة احدي وعشرين التي نحن بها الآن ان امتدّ الاجل واسعف الامل ونرجوا من الكريم المتعالي صلاح الاحوال وانقشاع الهموم وصلاح العموم انه على كل شيء قدير والله اعلم'

Schrift: ziemlich gross, gut vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1295 Ḏū'lḥiǵǵe (1878) von مصطفى الشلشلموني ابن محمد

Am Rande sind einige Male Zusätze; so f. 153^b. 329^b. Collationirt.

9490. Mq. 660.

299 Bl. 4to, 27 Z. (23½ × 16½; 18½ × 10^cm). — Zustand: im Ganzen gut; der Anfang nicht recht fest im Einband; f. 113. 114. 121 oben am Rande fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappe, nebst Pappfutteral mit Lederseiten.

Vierter u. letzter Band desselben Werkes. Titel fehlt. Er ist: الجزؤ الرابع من تاريخ الجبرتي

Dieser Theil umfasst die Jahre 1221/1806 bis 1236/1820.

Anfang f. 1^b: سنة احدي وعشرين ومايتين والف ' استهل شهر المحرم بيوم الخميس حسابا وبيوم السبت هلالا ووافق ذلك انتقال الشمس لبرج الحمل فاتحدت السنة القمرية والشمسية وهو يوم النوروز السلطاني الخ

Schluss f. 299^a: وخروجهم عن الذمة وعصيانهم وما وقع معهم من الوقايع وما ينتهي حالهم اليه فسيتلي عليك ان شاء الله بكماله في الجزء الآتي بعد ذلك والله الموفق للصواب واليه المرجع والمآب'

Schrift: gross, dick, breit, vocallos. Im Text sind Lücken gelassen für Zeitangaben (Jahre, Monate): dieselben stehen aber am Rande. — Abschrift aus einer Abschrift von der Hand des عبد الرحمن, des Sohnes des Verfassers, von einem Ungenannten, aus dem J. 1264 Ḏū'lḥiǵǵe (1848).

9491. We. 342.

275 Bl. 4to, 13 Z. (25 × 16½; 16 × 10^cm). — Zustand: der Rand (besonders in der Mitte der Handschrift) wasserfleckig. Etwas wurmstichig, besonders f. 220 ff. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfrzbd. — Titel fehlt. Aber am Ende steht:

الجزؤ الرابع من كتاب العيون والحدايق

Auch am Rande oben in der Ecke steht einige Male beim Beginn der Lagen als Titel: العيون, z. B. f. 21^a. 41^a. — Verfasser fehlt. — Anfang fehlt, 50 Blatt.

Es ist der 4. Band eines grossen Geschichtswerkes, der hier im J. 256/870 beginnt und bis zum J. 350/961 incl. geht. Es ist nach den Jahren eingetheilt, mit den Ueberschriften derselben, z. B. f. 6^a: وفي سنة سبع وخمسين ومايتين etc. Von f. 69^b an sind die Ueberschriften so: سنة ثمان وتسعين ومايتين. Am Ende jedes Ḫalifates giebt der Verfasser das Siegel des Ḫalifen an (نقش خاتمه), seine Kinder, Thürhüter, Leibwachen, Qādīs. Die Ḫalifate tragen besondere Ueberschriften.

F. 4^b beginnt: خلافة المعتمد ' هو ابو العباس احمد بن جعفر المتوكل وامه فتيان ام ولد بويع له يوم الثلثاء لاربع عشرة ليلة بقيت من رجب سنة ست وخمسين ومايتين وله خمسون سنة وشهور ولما ولي المعتمد عقد لاخيه طلحة بن جعفر المتوكل الخ

Schluss f. 274^b: وعقدت له البيعة في جميع مدن الاندلس وثغورها في شهر رمضان واحسن الي

الرعية وامر بالعدل وولي وقد بلغ خمسين سنة ولقب بالمستنصر بالله٬

In der Unterschrift steht, es folge der 5. Theil: und dieser wird auch wol nicht der letzte gewesen sein.

Schrift: gross, gut, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt, doch fehlen auch nicht selten diakritische Zeichen. Ueberschriften hervorstechend gross. Die Schrift von f. 1—109 ist blasser, flüchtiger, etwas gedrängter, doch immer noch stattlich und deutlich. Wol etwas älter als die andere. — Die Abschrift (oder die Abfassung ??) datirt vom J. 626 Šawwāl (1229). — Collationirt.

Foliirung steht unten am Rande. Dabei kommen 51 und 263 zweimal vor (jetzt 51B und 263B).

9492. Pet. 183.

230 Bl. 4to, 19 Z. (27½ × 19; 18 × 12½cm). — Zustand: der obere Theil der Seite (Rand und auch etwas Text, besonders im Anfang) wasserfleckig. Ausserdem etwas unsauber. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel fehlt. F. 1a oben am Rande von anderer Hand:

كتاب عمدة العارفين

so auch f. 112b als Unterschrift des 1. Theils. Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Die Arabische Foliirung beginnt mit f. 6 mitten in einem Artikel, wahrscheinlich قصة هابيل.

قصة ابليس لعنه الله٬ واسمه عزازيل وهو الذي حسد آدم عم وتكبّر عليه الخ 7a

معرفة قصة الشقى قابيل لعنه المولي٬ خلق في اليوم الخامس من الشهر وتقدم ذكره مع ذكر اخيه وشقيقه السيد الجليل هابيل سلام الله عليه الخ 7a

Erster Band eines grösseren Werkes über allgemeine Weltgeschichte. Dieselbe ist in Perioden (دور) eingetheilt, beginnt mit Schöpfung der Welt und den Propheten — in den Stufen: a) Adam, b) Noah, c) Abraham, d) Mose — auch einigen Philosophen; dann wird e) Jesus und f) Moḥammed nebst den 10 Hauptgenossen und den 12 Imāmen und den 4 Stiftern der orthodoxen Lehrweisen und den 7 Qorānlesern behandelt. Das Weitere fehlt. Das hier Vorliegende enthält 6 Perioden, deren letzte nicht zu Ende geführt ist. Das Werk besteht aus Theilen; der 1. Theil schliesst, inmitten der 4. Periode, f. 112b; der 2. beginnt f. 113a. Ob dasselbe sich über Moḥammed hinaus auch auf die spätere Geschichte erstreckt hat, lässt sich nicht ersehen; vielleicht war es nicht der Fall; alsdann ist von einem „ersten" Band keine Rede.

الدّور الثاني وهو دور نوح عم٬ هو نوح بن لمك بن متوشلخ بن اخنوخ بن اليمنادر 7b

قصة هود عم٬ هو عم صاحب سورة هود في القران المجيد ومكرّر فيه اسمه الشريف 9a

ذكر قصة صالح عليه الصلاة والسلام٬ هو صاحب الناقة المذكور في المسطور بقوله فلما جاء امرنا 13b

معرفة اولاد نوح الثلاثة٬ وهو سام وحام وكنعان فاما سام فكان مسكنه الحجاز 17a

الدور الثالث وهو دور ابراهيم عم٬ هو ثاني اولي العزم وذكره في العلوم كثير وذكره المسطور 17b

معرفة قصة لوط عم٬ هو ابن هاران بن آزر بن ناحور وهو المذكور في محكم التنزيل 22a

ذكر قصة اسحق ذبيح الله عم٬ هو نبي كريم ومن اسمايه الغيور والعليم والصبور والحليم 25a

قصة يعقوب نبي الله بن اسحق ذبيح الله٬ وسمى ايضا اسرائيل اي عبد الله 26b

ذكر معرفة الاسباط الاثنعشر سلام الله عليهم٬ والاسباط في لغة العرب هم ولد الولد 29b

ذكر قصة السيد الخضر عم٬ مولده ومنشاه باليمن واسمه بَلْيَا بالباء الموحدة والياء التحتية 32a

ذكر قصة اسمعيل بن ابراهيم الخليل عم٬ وصفته آدم طويل فصيح ومعنى اسمعيل مطيع الله 38a

الدور الرابع وهو دور موسي عم٬ وهو الثالث من اولي العزم وعليه انزلت التوراة وذكره فيها 41a

قصة السيد شُعَيْب 50a

ذكر قصّتَىْ شعياء بن اموص ويونس بن متي٬ 54b

قصة ذي القوّة والنبا أَلْيَا بن سبا 62b

ذكر قصة لقمان بن عبقا الحكيم 66a

ذكر قصة داود الملك والنبي والخليفة 70b

ذكر قصة ارميا بن حلقيا 81b ذكر قصة سليمان 103b

ذكر قصة مخاييل النبى 107a ذكر قصة حزقيل النبى 108a

(Eintheilung der biblischen Bücher f. 108b.)

ذكر قصة نبي الله دانيال بن حنانا من نسل داود 109b

113a قصة فوثاغورس الحكيم

118a ذكر قصة افلاطون الحكيم

121a ذكر قصة ارسطاطاليس الحكيم

(Entlehnungen des Elmutanabbî von ihm f. 123b. 124a.)

127a ذكر قصة إِمْلِيخِيَا [auch تَمْلِيخِيَا]

129a ذكر قصة تُبَّع الحميري

130a ذكر قصة اللعين فِرْعَوْنَ مُوسَي

133a ذكر قصة هرون شقيق موسي

134a ذكر قصة يوشع بن النون

135a قصة صاحب الدور الخامس عيسي المسيح عم، وامّه مريم ابنة عمران بن ياشم بن امون

139b قصة نبي الله زكريا

142b ذكر قصة يحيى بن زكريا

150a ذكر قصة متى الحواري الانجيلي

150b ذكر قصة مرقس الحواري الانجيلي

151b قصة لوقا الحواري الانجيلي

152b قصة ذي نواس وهو ملك من ملوك التبابعة

157a قصة شمعون بْن يونا

157b قصة صاحب الدور السادس وخامس اولي العزم وخاتمهم محمد بن عبد الله الخ

165a ذكر قصص العشرة رضى الله عنهم اجمعين، فاولهم المكني بابي بكر واسمه عبد اللات

170a قصة الامام علي بن ابي طالب

175a ذكر ابي محمد طلحة بن عبيد الله بن عثمان بن عمر بن كعب

176a قصة ابي عبد الله الزبير بن العوّام بن خويلد بن اسد بن عبد العزّي

176b قصة ابي اسحق سعد بن ابي وقاص مالك بن اهيب بن عبد مناة

178a قصة سعيد بن زيد بن عمرو بن نُفَيْل بن عبد العزّى بن رياح بن عدي

178b قصة عبد الرحمن بن عوف بن الحارث بن زهرة بن كلاب بن مرّة بن كعب الزهري القرشى

179a قصة عبيد الله بن الجراح واسمه عامر بن الجرّاح بن هلال بن اهيب

181a قصة ابي عبد الله معاوية بن صخر بن حرب بن امية بن عبد شمس بن عبد مناف

183b قصة الحمزة والعبّاس اعمام النبىّ وابنَىْ عبد المطلب،

186a قصة ابي اسامة زيد بن حارثة

187a قصة عمرو بن العاص بن وايل بن هشام بن سعيد بن سعد بن سهم بن عمرو

189a قصة ابي عبد الله سلمان الفارسي رٓة، وهو الذي بشر به المسيح كذا جاء فى النقل الصريح وهو المنصوص عليه فى آيات القران

196a قصة السيد الامجد المقداد ابن الاسود، وكنيته ابو معبد وهو المذكور فى الكتاب

203a ذكر قصّة السيد ابي ذَرّ الغِفارىّ الكنانىّ، هو جندب بن جنادة

205a ذكر قصة الامام ابي محمد الحسن بن علي بن ابي طالب رٓة، ويلقب بالمُجْتَبَي

206a ذكر قصة الامام ابي عبد الله الحسين بن علي شقيق الحسن رٓة، هو شهيد كربلا

208b ذكر قصة الامام علي بن الحسين بن علي ويدعي علي الاصغر، لان اخاه علي الاكبر

210a ذكر قصة الامام ابي جعفر محمد الباقر بن علي بن الحسين بن علي رٓة،

211a قصة الامام ابي عبد الله جعفر بن احمد بن علي رٓة ولقبه الصادق

213a قصة الامام ابي محمد اسمعيل بن جعفر بن محمد الباقر، قال كان جعفر الصادق له من جملة

214b قصة ابي القاسم محمد بن الحنفية، وقصّة امّه لما غزا ابو بكر الصدّيق الي بنى حنيف

216b قصة ابي هاشم محمد بن ابي بكر الصديق، ويدعي النجيب وامّه اسماء بنت عميس

217b ذكر قصص الائمّة الاربعة اصحاب المذاهب، اولهم ابو حنيفة النعمان بن ثابت الكوفى

219b ذكر قصة الامام ابي عبد الله مالك بن انس بن مالك بن ابي عامر بن عمير بن الحارث الاصبحي،

222b ذكر قصة الامام ابي عبد الله سفيان بن سعيد بن مسروق الثَوْرىّ

224b ذكر قصة الامام الشافعي، وهو ابو عبد الله محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان ابن شافع،

227^b ذكر قصص القرّاء السبعة رة، ويسمّون الائمّة ايضا،
228^a ابو عمرو بن العلا بن عمّار بن عبد الله بن
الحصين بن الحارث بن جلهم بن خُزاعِي بن
مازن البصري، قيل اسمه زَبّان وقيل العُرْيان
وقيل يحيى، وقيل اسمه كنيته
geb. 68/687, † 154/771.
حمزة بن حبيب بن عمارة بن اسمعيل الزيّات
الفرضي التيمي ابو عُمارة † 156/773 (76 J. alt).
على بن حمزة بن عبد الله بن بهمن النحوي
ابو الحسن الكِسائي † 189/805.
عاصم بن ابي النجود، وقيل بن بَهْدَلة، وقيل
اسم ابي النجود عَبْدٌ وبهدلة اسم امّه، ابو بكر
† 128/746 (127).
نافع بن عبد الرحمن بن ابي نُعيم † 169/785
عبد الله بن كَثير المكي الداري، الداري اي العَطّار،
ابو معبد geb. 45/665, † 120/738.
عبد الله بن عامر اليَحْصُبي الشامي الدمشقي
ابو عِمْران، يحصب حيّ من اليمن وهو فخذ من حمير،
geb. 21/642, † 118/736.
230^a قصّة سعيد بن احمد المهدي الفاطمي ولقبه
عبد الله والمهدي وكنيته ابو محمد

Die Handschrift hört f. 230^b in diesem Artikel auf mit den Worten: قال وملك افريقية وطرابلس الغرب وبرقة وصقلية وبلاد القيروان وطرد من كان بها من بني الاغلب خلفاء بني العباس،

Schrift: ziemlich gross, gut und deutlich, ganz vocalisirt. Am Ende jedes Artikels werden die auffälligen sprachlichen Ausdrücke, besonders aber sachliche Schwierigkeiten (Personen- und Ortsnamen) kurz erläutert. Der Text ist roth eingefasst, die Ueberschriften farbig. — Abschrift etwa vom J. 900/1494.

Lbg. 213.

181 Bl. 8vo, 13—18 Z. (15 × 10; 11 × 7^{cm}). — Zustand: am Rande fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Ein Stück desselben Werkes. Titel auf dem Vorblatt von neuer Hand:

الجزء الثانى من كتاب عمدة العارفين

Das hier Vorhandene entspricht Pet. 183, f. 108^a, Z. 13 bis f. 228^a unten. (Zuletzt und auch sonst finden sich manche Abweichungen im Text.) Beginnt hier in der Geschichte des بخاييل النبى. F. 102^a das 6. دور. Zuerst das Leben Mohammeds u. s. w. F. 181^a die sieben Qorânleser. Darin bricht die Handschrift ab mit den Worten: باضيق حبس فى جحيم تسعّر

Nach f. 85 fehlen 2 Blätter.

Schrift: klein, gefällig, deutlich, vocalisirt; nicht ganz gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9493. We. 350.

180 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 15½; 14 × $9\frac{1}{4}^{cm}$). — Zustand: nicht recht fest im Einband; nicht ganz sauber, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب تاريخ [عقد] الجمان فى مختصر اخبار الزمان
لشهاب الدين احمد المقري المغربي الفاسي

In dem Titel ist das vor الجمان stehende Wort ausradirt; erkennbar davon ist noch das د und der Rest eines damit zusammenhängenden Buchstabens, wie س oder ص etc., aber nicht ق und nicht و (also nicht عقود). S. unten. — Der Name احمد المقري ist mit schwarzer Dinte geschrieben und verdeckt, wie es scheint, einen anderen darunter befindlichen mit rother Dinte. Der bekannte احمد المقري † 1041/1631, dem dies Werk beigelegt ist, hat es ohne Zweifel nicht verfasst. Die Einleitung, die Art der Behandlung, der Stil sprechen dagegen; ausserdem dies, dass weder bei Elmohibbi (We. 291, f. 58^a), wo doch eine grosse Anzahl (auch kleinerer) Werke von ihm angeführt werden, noch sonst (z. B. Pet. 73, unter dem J. 1041) dieses Werk erwähnt wird. Es muss eben ein neueres Werk eines ziemlich unbekannten, zugleich auch ungelehrten und unkritischen Mannes sein. In Lbg. 138 ist ein anderer Verfasser angegeben.

Anfang f. 1^b: قال الشيخ الامام . . . شهاب الدين احمد المقري الفاسي . . . الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام . . . وبعد فدني لما رايت كتب اخبار الزمان كثيرة اختصرت بعض ما امكنني ليكون

فيه وعظ للمعتبرين وتذكرة للمتفين وتبصرة للمتكبرين
والله الموفق والمعين فاختصرت من جميعها ثلاثة فصول،

Dies ist das ganze Vorwort, an welches sich unmittelbar die kurze Inhaltsübersicht der 3 فصل anschliesst.

Ein allgemeines Geschichtswerk in 3 Abschnitten.

1. فصل f. 1ᵇ في صفة بدء الدنيا واستمرارها الي وقت ظهور رسول الله صلعم

[Anfang: اعلم ان الدنيا عبارة عن هذا الزمان الذي اظهر الله فيه]

2. فصل 59ᵇ في مختصر سيرة سيدنا محمد صلعم

[Anfang: قال اهل العلم كان عبد الله والد رسول الله صلعم]

3. فصل 117ᵇ في اخبار الخلفاء الراشدين والسلاطين المقدم ذكرهم

[Anfang: قال اهل العلم انه لم يقع خلاف بين العلماء المسلمين]

An die Geschichte der 'Abbāsidischen Ḫalîfen schliesst sich f. 176ᵇ die der Aegyptischen Ḫalîfen und der Fātimiden, der Ejjūbiden, der Berber (alles dies sehr kurz und ungenügend).

Schluss f. 180ᵃ: والطرف الشرقي ينتهي الي قرب مصر وفيه معدن مختلفة من جميع احجار الارض واجسادها، تم التاريخ بعون الله وحسن توفيقه ونسال الله أن يغفر لنا . . . وصلى الله علي سيدنا . . . واصحابه اجمعين

Schrift: ziemlich klein, eng, deutlich, ziemlich gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

Foliirung erst oben, dann unten am Rande.

Der Titel dieses Werkes ist: f. 59ᵇ, Z. 10 und f. 117ᵇ كتاب الجمان في مختصر اخبار الزمان und f. 59ᵇ, Z. 12 كتاب الجمان بمختصر اخبار الزمان und am Rande f. 59ᵇ u. 117ᵇ كتاب الجمان المختص باخبار الزمان

Demnach ist es möglich, dass das im Titel vor الجمان fast ausradirte Wort wirklich als nicht vorhanden anzusehen ist; dann ist, mit Rücksicht auf das Wort اختصرت der Vorrede, der Titel: كتاب الجمان في مختصر اخبار الزمان So steht in der That in Lbg. 138, f. 1ᵇ.

9494. Lbg. 138.

126 Bl. 4ᵗᵒ, 31 (30) Z. (27×18½; 19½(21)×12(13)ᶜᵐ). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. Anfangs am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: guter rothbrauner Lederband.

Dasselbe Werk. Titel f. 1ᵃ:

الجمان في اخبار الرجال

Der richtige Titel steht in blauem Frontispice f. 1ᵇ:

كـ" الجمان في مختصر اخبار الزمان

Verfasser f. 1ᵃ: محمد الشطيبي. So auch f. 1ᵇ im Frontispice.

Anfang (ein wenig abweichend): الحمد لله رب العالمين . . . قال المؤلف سامح الله له، لما رايت التخ

Der hier angegebene Verfasser Moḥammed eššaṭibî ist so unbekannt wie der in We. 350 angegebene. Da die Geschichtserzählung bis c. 870/1465 fortgeführt ist, wird er wol um diese Zeit gelebt haben.

Die Abschnitte f. 1ᵇ, 38ᵃ, 76ᵃ. — Der dort angegebene Schluss steht hier f. 118ᵇ, 18.

An den geschichtlichen Theil, der hier f. 124ᵇ aufhört, schliesst sich ein Abschnitt über die Zeichen des Jüngsten Gerichts في علامات القيامة.

Schluss f. 126ᵇ: ويدعون الي السجود فلا يستطيعون خاشعة ابصارهم ترهقهم ذلة ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون به،

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, gleichmässig, vocallos. Stichwörter hervorstechend gross, meistens roth, auch blau. Der Text in rothen und blauen Linien. — Abschrift c. 1100/1688.

9495. Pet. 254.

49 Bl. 4ᵗᵒ, 27 Z. (26⅓×16½; 20×11½ᶜᵐ). — Zustand: stark fleckig, besonders hinten und am Rande. — Papier: ziemlich dick, glatt, gelb. — Einband: schwarzes Leder. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Stück eines ausführlichen Geschichtswerkes, dessen erster Theil f. 48ᵃ schliesst, stets mit ausführlicher Angabe der Gewährsmänner. Es beginnt in der Erzählung von Erschaffung Adams. Der erste vorhandene Abschnitt f. 1ᵇ handelt: ذكر الحوادث التى حدثت في زمان آدم عم، هذه الحوادث تنقسم ثلثة اقسام فالقسم الاول ما حدث

وآدم فى السماء والثاني ما حدث وهو فى الجنة والثالث ما حدث وآدم فى الارض، ذكر القسم الاول، من ذلك ان الله تعالي لما اكمل الخ

Die hier behandelten Jahre sind 11; 12 (f. 13ᵇ); 13 (18ᵇ); 14 (30ᵇ); 15; 16 (45ᵃ). Jedes Jahr hat die Ueberschrift: ثم دخلت سنة. Am Ende jedes Jahres ist ein Abschnitt über die in dem Jahre gestorbenen Hauptpersonen; sie werden in alphabetischer Folge besprochen. Dieser hat die Ueberschrift: ذكر من توفي فى هذه السنة

Jahr 12 beginnt: ولما فرغ خالد من امر اليمامة كتب اليه ابو بكر الصديق وهو مقيم الخ

Jahr 13: فمن الحوادث فيها تجهيز ابي بكر الجيوش الي الشام بعد منصرفه الي المدينة

Jahr 14: فمن الحوادث فيها قصة القادسية وذلك ان عمر بن الخطاب رة خرج فى اوّل يوم من المحرّم

Jahr 16: فمن الحوادث فيها فتح مدينة بَهُرَسِير بن القزّاز

In dem folgenden Bande, der f. 48ᵇ Mitte hier beginnt, wird zuerst das Treffen von جلولا behandelt.

Die Blätter sind verbunden und voll Lücken; sie folgen so auf einander: Anfang fehlt (nicht wenig). 1. 2. Grosse Lücke. 40. 41 (Tod Moḥammeds). Lücke. 3 (von den Frauen Moḥammeds u. s. w.). Lücke. 4—18 (beginnt in der Geschichte des Abū bekr). Kleinere Lücke. 19—21 (Abū bekr, Fortsetzung der Geschichte, und Krankheit desselben). Kleine Lücke. 22—39 (Ḥalifat 'Omars). Lücke. 42—49 (Fortsetzung von 'Omars Ḥalifat, im Jahre 15 und 16). Das Uebrige fehlt.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, gut, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 880/1397.

9496. WE. 9.

2) f. 9—76.

8ᵛᵒ, c. 22—24 Z. (18×13; 14½×10ᶜᵐ). — Zustand: fleckig, unsauber. — Papier: gelb, ziemlich dick und glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Stück einer allgemeinen Weltgeschichte. Die einzelnen Abschnitte sind:

f. 9ᵃ اديان العرب، كانت اديان العرب مختلفة الخ
11ᵃ حكّام العرب، وكان للعرب حكام ترجع اليها
11ᵇ ازلام العرب، وكانت
13ᵃ شعراء العرب، وكانت العرب تقيم الشعر
15ᵃ مولد رسول الله صعم، وكان مولد النبي صعم فى عام الفيل بينه وبين الفيل خمسون ليلة
19ᵇ الفجار، وشهد رسول الله الفجار
20ᵃ حلف الفضول، حضر رسول الله حلف الفضول
21ᵃ بنيان الكعبة، ووضع رسول الله الحجر فى موضعه
21ᵇ تزويج النبي خديجة بنت خويلد، وتزوج رسول الله خديجة
22ᵃ مبعث رسول الله، وبعث رسول الله لما استكمل اربعين سنة
24ᵃ حديث الاسراء بالنبي، واسري به صعم واتاه
24ᵇ النذارة، وامره الله ان ينذر عشيرته الاقربين
25ᵃ مهاجرة الحبشة، ولما راي رسول الله ما فيه
26ᵃ حصار قريش للنبي ولاهل بيته وخبر الصحيفة
27ᵃ وفاة القسم بن رسول الله، وتوفى القسم
27ᵃ ما نزل من القران بمكة،
28ᵇ وفاة خديجة وابي طالب
29ᵃ عرض رسول الله نفسه علي القبايل وخروجه الي الطايف
29ᵃ قدوم الانصار مكة، وكانت الاوس والخزرج
30ᵃ خروج رسول الله من مكة، واجتمعت قريش علي قتل
31ᵃ قدوم رسول الله المدينة، وقدم رسول الله المدينة
31ᵇ ما نزل من القران بالمدينة 31ᵇ افتراض الصلاة والصوم
32ᵇ وقعة بدر العظمى، وكانت وقعة بدر
33ᵇ وقعة احد، وكانت وقعة احد فى شوال
34ᵃ وقعة الخندق 34ᵇ وقعة بنى النضير
35ᵇ وقعة بنى المصطلق 36ᵃ وقعة بنى قريظة
36ᵇ فتح مكة 38ᵃ وقعة خيبر 37ᵃ غزاة الحديبية
40ᵇ الامراء على السرايا والجيوش 42ᵇ وقعة حنين
44ᵃ توجيه رسول الله الي الملوك يدعوهم الي الاسلام
45ᵇ وفود العرب الذين قدموا على رسول الله
46ᵃ وكتب صعم الي القبايل يدعوهم الي الاسلام
46ᵃ وكتب الي همدان 46ᵇ وكتب الي اهل اليمن
47ᵃ وكتب الي اهل هاجر 47ᵃ وكتب الي اهل نجران
47ᵇ زوجات رسول الله 48ᵃ وقدم عليه اهل نجران

Mit f. 48 hört dies Stück auf.

F. 49 beginnt in Darstellung der jüdischen Geschichte, in dem Leben Davids, unter Mittheilung einiger kurzer Psalmen.

49ᵇ سليمان بن داود عم، ولما قبض الله عز وجل داود قام مقامه سليمان نبيا وملكا

51ᵇ رحبعم بن سليمان والملوك بعده، فلما مات سليمان ابن داود ملك ابنه رحبعم فاجتمع

Dieser Abschnitt geht bis zur Rückkehr der Juden aus dem Exil, Neubauung des Tempels, Sammlung der biblischen Schriften, bespricht dann ihre Fasten und ihre Feste. Das Weitere fehlt.

F. 55ᵃ—60 Stück altarabischer Geschichte. Beginnt hier in der Geschichte des قصي, dann folgt die des عبد مناف, dann هاشم und hört in der Geschichte des عبد المطلب auf. Hier schliesst sich f. 9 ff. an.

F. 61 — 67ᵃ Stück jüdischer Geschichte; beginnt hier mit Aufzählung der 12 Apostel, dann der 4 Evangelisten, nebst kurzer Analyse ihrer Evangelien, enthaltend die Geschichte Jesus und Mittheilung mancher seiner biblischen Aussprüche, z. B. in der Bergpredigt, und geht bis zur Erzählung der Aufstellung von 7 der Ihrigen zum Zweck der Ausbreitung des Evangeliums, nachdem sie den Versuch bei den Juden mit Gefängniss gebüsst, Erweckung und Missionsthätigkeit des Paulus. Der Abschnitt über das Evangelium Johannis beginnt so (f. 64ᵃ):

واما يوحنا المسيح فانه يقول في اول انجيله في نسبة المسيح قبل كل شيء كانت الكلمة وتلك الكلمة كانت عند الله والله كان هو الكلمة هذه كانت قبل كل شيء كان بها كانت الحياة الخ

Dieser Abschnitt hat f. 67ᵃ die Unterschrift:

تجزت اخبار الرسل وقصصهم الي حد المسيح عيسي عم،

Es folgt f. 67ᵃ (unten) der Abschnitt:

ذكر الاقاليم السبعة وحدودها، فالاقليم الاول الهند وحده مما يلي المشرق الخ

Dann f. 69ᵃ der Abschnitt: ملوك اليمن، ذكرت الرواة ومن يدعي العلم بالاخبار الخ

70ᵇ ثم تفرقت ملوك قحطان، وملكوا اقواما متفرقين

72ᵇ وكان تفرق اهل اليمن في البلاد وخروجهم من ديارهم بسنة سيل العرم،

73ᵇ خبر كنانة بن خزيمة،

Die Trennung und Ansiedlung der Stämme und speciell die Geschichte Qoreiš's bis auf قصي, dessen Geschichte f. 55 beendet wird.

Die zu diesem Werke gehörigen Blätter sind stark verbunden.

Aus diesem Fragmente ist ersichtlich, dass hier zuerst die jüdische Geschichte nach biblischen Quellen behandelt wird, von der ältesten Zeit bis nach 'Îsa und bis Paulus. Dann findet ein Uebergang zur Arabischen Geschichte statt durch Einschaltung eines Abschnittes über die 7 geographischen Klimate. Folgt die älteste Geschichte der Arabischen Stämme bis auf Moḥammed.

Ob das Werk weiter gehe, ist nach dem Vorhandenen nicht zu sagen. Die Darstellung ist sehr kurz; hier und da werden aber in der Arabischen Vorgeschichte doch Gedichtstellen mitgetheilt. Gewährsmänner werden vom Verfasser nicht angeführt.

Schrift: klein, flüchtig, fein, oft ohne diakritische Punkte und daher nicht leicht zu lesen, Vocale fehlen. Ueberschriften roth. — Abschrift etwa aus dem 8. Jahrhundert d. H.

Die Blätter folgen so: (Anfang fehlt) 49—54. Grössere Lücke. 61—76. Lücke von 1 Blatt. 55—60. 9—48. Das Uebrige fehlt.

9497. We. 1815.

1) f. 1—13.

129 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (18½ × 13⅔; 15—15⅓ × 12ᶜᵐ). — Zustand: die obere Hälfte stark wasserfleckig, ebenso der Seitenrand; ausserdem ziemlich unsauber, auch etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: ولد رسول الله صلعم في شعب ابي طالب بمكة يوم الاثنين لليلتين خلت من ربيع الاول عام الفيل ومات ابوه وهو حمل وماتت امه وله من العمر اربع سنين وبعث على راس الاربعين سنة فاول الناس اسلاما خديجة رآ من النساء ومن الصبيان علي رة ومن الرجال ابو بكر الخ

Kurze Aufzählung denkwürdiger Ereignisse von der Geburt des Propheten an bis zum Jahr 149/766, möglichst Jahr für Jahr. Von dem Jahre 150 an fehlt hier das Weitere.

Das Vorhandene schliesst: وفى سنة ١٤٩ مات مسلم بن قتيبة بالري وكهمس بن الحسن التيمي البصري وفى سنة ١٥٠ مات ابو'

Von den ersten Jahren der Hiǵra heisst es f. 1ᵇ: وفى السنة الاولي من الهجرة كانت وقعة بدر الاولي وفى السنة الثانية حولت القبلة الي الكعبة وفرض صوم شهر رمضان وفيها كانت غزوة بدر الكبري وفى السنة الثالثة تزوج حفصة بنت عمر رآ الخ

Schrift: gross, etwas blass, flüchtig, vocallos, ziemlich deutlich. Vom Jahr 25 an sind die Jahresangaben mit Zahlen geschrieben. — Abschrift c. 900/1494.

Die letzten Blätter folgen so: 11. 13. 12.

F. 14—16 leer, nur dass auf 14ᵃ einige unbedeutende Verspaare stehen.

9498. We. 421.

5) f. 67—76.

8ᵛᵒ, 15 Z. (21 × 15; 12½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick.

Bruchstück eines grossen geschichtlichen Werkes. (Nach einer Bemerkung oben in der Ecke von f. 67ᵃ ist dies die 17. Papierlage des 3. Bandes dieses Werkes.)

Beginnt im Jahre 82/701 und geht bis in das Jahr 84/703. Die Jahre haben die Ueberschrift: السنة nebst der betreffenden Zahl und dem Zusatze من الهجرة النبوية المحمدية صلعم. Zuerst kommen die politischen Vorfälle, dann die Todesfälle hervorragender Personen; diese mit der Ueberschrift: ذكر من توفي فى هذه السنة من الاعيان' فيها الخ

Das Jahr 83/702 beginnt f. 67ᵇ so: أستهلت هذه السنة والناس متوافقون للقتال الحجاج واصحابه بدير قره وابن الاشعث واصحابه بدير الجماجم الخ

Das Jahr 84/703 f. 70ᵇ: قال الواقدي فيها افتتح عبد الملك بن مروان المصيصة

Schrift: gross, etwas flüchtige Gelehrtenhand, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

9499. Spr. 62.

67 Bl. 4ᵗᵒ, 23 Z. (24½ × 16½; 16 × 12ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen und Blätter. Am Rande wurmstichig. Nicht ohne Flecken. Der hintere Rücken schadhaft. F. 52ᵇ sehr beschmutzt. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: liegt in Pappdeckel mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1ᵃ: الراوي فما زال الشافعي يعدد عليه حتى عدّ ثلثة وسبعين نوعا الخ

Stück einer ausführlichen (islāmischen) Geschichte, beginnend im Jahre 204/819, aufhörend hier im Jahre 265/878.

Das Werk ist nach den Regierungen der 'abbāsidischen Ḣalīfen in فصل eingetheilt:

27ᵃ الفصل العاشر فى ذكر خلافة المعتصم
54ᵇ الفصل السادس عشر فى ذكر خلافة المهتدي
57ᵃ الفصل السابع عشر فى ذكر خلافة المعتمد على الله

Es beginnt also dies Bruchstück hier im 9. فصل (فى ذكر خلافة المامون). Den 1. 'abbāsidischen Ḣalīfen wird in diesem Werke also das 3. فصل enthalten; die beiden ersten فصل also, wahrscheinlicher Weise, das 1. فصل die Herrschaft der 4 ersten Ḣalīfen, das 2. فصل die Herrschaft der Omajjaden.

Die Geschichte wird Jahr für Jahr erzählt, immer mit der Formel: وفى سنة (worauf die Zahl folgt). Zuerst die politischen Vorgänge, dann die Todesfälle hervorragender Personen, besonders Gelehrter und Dichter. Diese werden eingeleitet mit den Worten: وفى هذه السنة مات. Die anfangenden Jahre am Rande mit grösserer Schrift angemerkt. Als Quelle ist öfters المسعودي, auch ابن الجوزي angeführt.

Dies Bruchstück ist lückenhaft. Es fehlt nach f. 11 1 Bl., 17 2, 29 c. 16, 30 c. 1, 49 32, 52 2, 53 11. Wie viel nach f. 67 fehle, lässt sich nicht bestimmen; im Anfange (vor Bl. 1) fehlen wenigstens 130 Bl.

Das J. 205 fängt so an f. 3ᵇ: وفى سنة خمس ومايتين ولي المامون طاهر بن الحسين من بغداذ لي آخر عمل الشرق وكان السبب فى ذلك الخ

Das 10. فصل f. 27ᵃ beginnt: الفصل العاشر فى ذكر خلافة المعتصم واسمه محمد بن هرون الرشيد بن محمد المهدي بن ابي جعفر المنصور وكان يكنى ابا اسحق وامّه ام ولد من مولدات الكوفة اسمها ماردة ماتت قبل خلافة ابنها الخ

Das Jahr 265 f. 67ᵃ: وفى سنه خمس وستين قبض الموفق على سليمان بن وهب وابنه عبد الله وقرّر عليهما تسعماية الف دينار واستكتب صاعد بن مخلد وعاد الحسن بن مخلد الي الوزارة الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gefällig, deutlich, vocallos, auch öfters ohne diakritische Punkte. Die Stichworte der Artikel roth. Die Jahresüberschriften schwarz, mit grösserer Schrift. — Abschrift c. 800/1397. — Collationirt.

9500. We. 429.

2) f. 18 – 39.

4ᵗᵒ, 23 Z. (24½ × 16½; 16 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: schadhaft, besonders am Rücken, fleckig, wurmstichig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Bruchstück eines grossen geschichtlichen Werkes, das hier im J. 233/847 beginnt und bis zum J. 247/861 geht. Es berichtet Jahr für Jahr (mit der Ueberschrift: وفى سنة), berücksichtigt im Anfang der Jahre ein wenig die politischen Vorgänge, hauptsächlich jedoch die Todesfälle hervorragender Personen, so dass es fast für ein chronologisch geordnetes biographisches Werk gelten kann. Der Verfasser citirt den الذهبي († 748/1347) f. 18ᵇ, اليافعي († 768/1366) f. 19ᵃ, 20ᵃ etc., aus dem er oft am Ende eines Jahres Nachträge giebt.

Das Jahr 234/848 beginnt so f. 19ᵇ: وفى سنة اربع وثلاثين ومائتين نهي المتوكل عن الكلام فى القران واطلق من كان فى السجون لاجل ذلك واحصر الخ

Das Jahr 246/860 f. 38ᵇ: وفى سنة ست واربعين ومائتين حج محمد بن عبد الله بن طاهر فحمل معه لمكة والمدينة ولاجراء الماء من عرفات الي مكة ثلثمائة الف دينار الخ

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos, oft auch fehlen diakritische Punkte. Stichwörter roth, nur die Jahresüberschriften schwarz, aber grösser. Nach f. 38 eine Lücke. — Abschrift c. 900/1494.

9501. Pet. 106.

2ᵃ) f. 159–176.

4ᵗᵒ, 20—22 Z. (26¾ × 18; 21½ × 14ᶜᵐ). — Zustand: unsauber. — Papier: stark, glatt, gelblich. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Es ist ein Stück einer zum Theil recht ausführlichen Chronik, hier beginnend im J. 484/1091, mitten im Bericht von der Gefangenschaft des المعتمد على الله ابو القسم محمد بن المعتضد بالله. Der Anfang f. 159ᵃ—159ᵇ, 7 v. u. ist wörtlich aus dem betreffenden Artikel des Ibn Ḫallikān entlehnt (ed. Wüstenfeld, No. 697, p. 140, l. 4 ff.). Nach bedeutenden Abschweifungen über frühere Geschichte Spaniens (wobei er auf den الذّريق zu sprechen kommt) und andere merkwürdige zusammentreffende geschichtliche Ereignisse führt der Verfasser f. 170ᵇ stetiger in seiner Chronik fort. F. 172ᵃ kommt er auf die Thronbesteigung des 28. 'Abbāsiden, des Ḫalīfen Elmostaẓhir billāh (im Jahre 487/1094). Dieser Abschnitt beginnt: بويع له بالخلافة يوم توفى والده منتصف المحرم سنة سبع وثمانين والسلطان بركيارق يومئذ ببغداد فى عساكره وقد استقرّ ملكه بها،

Im Jahre 490/1097 heisst es von der Dynastie des خوارزم شاه so: وفى هذه السنة كان ابتداء دولة بيت خوارزم شاه واولهم محمد خوارزم شاه ابن انوش تكين وكان مملوك امير من السلجوقيّة واسمه بلكابك وكان انوش تكين حسن الطريقة الخ

Das Bruchstück hört auf f. 176ᵇ mit der Ermordung des Inhabers von Ḥimç, جناح الدولة im Jahre 495/1102 (cf. Ibn elaṯiri Chron. X, p. ٢٣٧), mit den Worten: ثم سار ملك الفرنج وحصر حصن الاكراد فجمع جناح الدولة صاحب حمص العسكر ليسير اليه فوثب احد الباطنيّة على جناح الدولة،

Schrift: ziemlich gross, dick und deutlich, etwas vocalisirt, sehr geläufige Hand, verschieden von No. 1). Die Ueberschriften roth. — Zeit der Abschrift um 900/1494.

Bei Besprechung Spaniens um jene Zeit ist die Qaçīde des Wezīrs ابو محمد ابن عبدون fast ganz mitgetheilt (53 Verse) f. 161ᵃ ff. Der erste Vers hier beginnt: ما للّيالي اقال الله عثرتنا

9502. Mq. 86.

1) f. 1—70.

102 Bl. 8vo, 17 Z. (20¾ × 15; 15 × 10¾cm). — Zustand: ziemlich unsauber, besonders im Anfang; Bl. 11—13 in der unteren Hälfte (auch im Texte) beschädigt. Etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt; desgleichen Anfang und Ende.

Stück aus einem grossen allgemeinen Geschichtswerke. Es beginnt hier mit dem Ende des Jahres 681/1282 (unter dessen Todesfällen auch der des ابن خلكان vorkommt f. 1b).

Jahr 682 beginnt f. 2a: واستهلت سنة اثنتين وثمانين وستمائة، في هذه السنة توجه السلطان الي البحيرة لحفر الخليج المعروف بالطبرية الخ

Jahr 683 f. 12b: ذكر توجه السلطان الي الشام وعوده، في هذه السنة توجه

Jahr 684 f. 15b: والسلطان الملك المنصور متوجه الي الشام فوصل الي دمشق

Jahr 685 f. 17b: في هذه السنة اعيد الامير علم الدين سنجر الدواداري

Jahr 699 f. 23a: والسلطان الملك الناصر متوجه بالجيوش الي الشام

Jahr 700 f. 38b: يوم الجمعة والسلطان الملك الناصر بقلعة الجبل ومدبرو الدولة

Jahr 693 f. 55a: ذكر مقتل السلطان الملك الاشرف صلاح الدين خليل

Jahr 694 f. 66b: ذكر الفتنة التي قصد المماليك السلطانية اثارتها

Das Werk ist lückenhaft, ausserdem verbunden. Die Blätter folgen so: 1—20. 51—70. 21—50. Im Anfange fehlen 40 Bl., nach f. 20 fehlen 50 Bl., nach f. 70 fehlen 50 Bl., nach f. 50 der Schluss des Bandes. — Dies Fragment gehört dem 29. Bande eines Geschichtswerkes an.

Schrift: zieml. gross, breit, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

2) F. 71—88 Türkisch.

9503. We. 313.

93 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 14; 14½ × 9½cm). — Zustand: schmutzig und zum grössten Theil ganz fleckig. F. 38. 39 oben am Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Dies Bruchstück eines umfangreichen Geschichtswerkes ist zugleich defect und an mehreren Stellen gefälscht. Der Verfasser erwähnt unter den am spätesten Lebenden oft den ابن حجر † 973/1565 als Verfasser des شرح الهمزية (z. B. 68b) und des كتاب الصواعق المحرقة (z. B. 34a). Ferner den ابن نجيم الحنفي زين الدين f. 2b † 970/1562. Dann f. 71b den زين البكري † 1018/1604, den er durch den Zusatz رحمه als damals schon gestorben bezeichnet. Er erwähnt endlich f. 11b den العلامة اللقاني, womit gemeint ist ابراهيم بن ابراهيم بن حسن المالكي † 1041/1631. Er wird also um 1050/1640 herum sein Werk verfasst haben.

Die Fälschungen sollen dienen zur Verdeckung der Lücken; so f. 9b, 18b, 28b unten am Rande. Ausserdem ist die Ueberschrift eines neuen Abschnittes f. 9b etwas gefälscht; es steht daselbst: الطليعة الثامنة في ذكر الخلفاء الراشدين والايمة المهديين رضى الله تعالى عنهم روي محمد während es heissen muss: السادسة (für الثامنة) und am Ende: عنهم اجمعين (statt عنهم روي محمد). Dann f. 18b, ult. ist gefälscht: محل عثمان.

Das Werk ist also eingetheilt in mehrere طليعة; die hier vorhandenen ersten Blätter (f. 1—9b) sind der Schluss der 5. طليعة. Auf diesen Blättern wird f. 5b—9b das 8. باب des Werkes الاحكام السلطانية des الماوردي mitgetheilt (في ولاية النقابة على ذوي الانساب). F. 4a ein Abschnitt: فصل ولاهل البيت الشريف مطلقا لبس العلامة الخضراء الخ

Der Anfang der 6. طليعة fehlt hier. Es ist aber aus f. 11a u. 17a ersichtlich, dass dieselbe eingetheilt ist in mehrere مقصد. Das erste مقصد ist getheilt in einige مطلب.

1. مطلب 11a في ذكر الامام المقدم المختار . . . ابي بكر الصديق

2. مطلب 17a في ذكر خلافة ابي بكر رضه

Dann Lücke nach f. 18.

5. مطلب 24b فيما تيسّر من ذكر امير المومنين رابع الخلفاء الراشدين . . . علي بن ابي طالب،

F. 34b ff. mitgetheilt Kap. 8 aus dem Werke الصواعق المحرقة des ابن حجر.

F. 51a ff. تنبيهات من بعض ما وصف علي به نفسه

Dies 5. مطلب, welches in seiner letzten Hälfte في مناقب علي handelt (und zwar zuletzt in legendenhafter Weise, oft mit Versen untermischt, besonders von f. 73ᵇ an), ist mit f. 93 nicht zu Ende. Das Weitere fehlt. Die hier letzten Worte sind: ان رسول الله صلعم كان يصلي وهو حامل امامة بنت زينب بنت رسول الله صلعم ولابي العاص بن ربيعة بن عبد شمس فاذا سجد وضعها واذا قام حملها،

Nach f. 9 fehlt 1 Bl., nach f. 18 u. 28 sind Lücken.

Schrift: gefällig, ziemlich gross, bisweilen aber kleiner, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

9504. WE. 9.

1) f. 1—8.

106 Bl. 8vo, 17 Z. (18 × 13; 13½ × 10cm). — Zustand: fleckig, schadhaft und ausgebessert; zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang desgleichen.

Bruchstück aus einer allgemeinen Geschichte. Dasselbe fängt hier mit der Ermordung des ابو الهيجاء an (im J. 317/929); f. 2ᵇ folgt die Regierung des Ḣamdâniden Nâçir eddaula.

ناصر الدولة ابو محمد الحسن بن عبد الله بن حمدان، لما قتل والده تقدم في خدمته للدولة العباسية وتنقل في الولاء الخ

7ᵃ الامير سيف الدولة ابو الحسن علي بن عبد الله بن حمدان، هو اصغر من اخيه ناصر الدولة الخ

Die Darstellung ist kurz.

Schrift: klein, ziemlich gut, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 950/1543.

9505.

1) Spr. 106, 2, f. 119—122.

4to, 21 Z. (24 × 17; 18 × 11cm). — Zustand: wurmstichig, unsauber, fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Stück aus einem Geschichtswerke. Beginnt hier f. 119ᵃ in der Geschichte des عيسى بن مريم

Dann f. 119ᵇ unten: ذكر من ملك من الروم بعد رفع المسيح عم الي عهد النبي عم

121ᵃ ذكر ملك سابور بن اردشير بن بابك، فلما هلك اردشير بن بابك قام بالملك بعده الخ

Nach f. 119. 120. 121 Lücken.

122ᵇ oben ذكر الطبقة الثالثة من ملوك الروم ما بعد الهجرة، فاولهم هرقل قد ذكرنا سبب ملكه الخ

Schrift: gross, kräftig, an sich deutlich, aber mehrfach abgescheuert, vocallos, auch nicht selten ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 1000/1591.

2) Pm. 585, f. 135ᵇ—174.

Abriss der islâmischen Geschichte von Moḣammed an bis auf die Aegyptischen Ḣalîfen, bis zum Jahre 845/1441.

3) Pet. 101, No. 4. Ein Stück Chronik, beginnend mit نور الدين عمر بن علي الرسولي.

9506. Pet. 523.

81 Bl. 8vo, 19 Z. (20¼ × 14½; 14½ × 7½cm). — Zustand: im Anfang etwas unsauber, sonst ziemlich gut. — Papier: weisslich, stark, glatt. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

كتاب انباء نجباء الابناء

So steht derselbe beiläufig auf der Seite rechts; links ein wenig anders; was in der Mitte mit grösseren Buchstaben steht, gehört nicht dahin. Das Angegebene ist der richtige Titel. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ (nach dem in einem Frontispice stehenden Bismillâh): قال العبد الفقير الي الله الغنى به محمد بن محمد بن ابي محمد بن ظفر المكي ... الحمد لله المحمود باقوال المهتدين واحوال المقتدين وصلى الله ... وبعد فهذا كتاب اودعته من انباء نجباء الابناء ما هو كشرة من ضرام بل كقطرة من رهام الخ

Der richtige Name des Verf. scheint zu sein:

محمد بن ابي محمد عبد الله بن محمد بن ظفر المغربي الصقلي المكي الحموي حجة الدين [وشمس الدين] ابو هاشم [وابو جعفر وابو عبد الله]

Dies Werk des Moḣammed ben 'abd allâh ben moḣammed *ben ẓafar* elmagribî *eççaqallî* elmekkî elḣamawî ḣoǵǵet eddîn (und šems eddîn) abû hâšim (und abû ǵa'far und abû 'abd allâh), geb. 497/1104, † 565/1170 (567), handelt von vorzüglichen Söhnen,

und zerfällt in 4 Abschnitte (oder Arten صنوف), nachdem zuvor von Moḥammed als Kind ausführlicher die Rede gewesen f. 3ᵃ—15ᵇ. Nach angeführten Versen oder sonst schwierigen Stellen giebt der Verfasser eine kurze Worterklärung.

Die 1. Art f. 16ᵇ الغُرَر العوالي
(von den Genossen des Propheten).

Die 2. Art f. 35ᵃ النُجَب التوالي
(besonders von den Nachkommen der Prophetengenossen).

Die 3. Art f. 55ᵃ النُكَت الكرايم
(von Gottesfürchtigen).

Die 4. Art f. 64ᵇ الفِقَر الخواتم
(betrifft die Arabische u. Persische Vorzeit).

Es ist eine interessante Anekdotensammlung. Die einzelnen Geschichten haben meistens die Ueberschrift دُرّة زَين لقرة عين, und beginnen regelmässig so: قال محمد عفا الله عنه

Schluss f. 81ᵇ: وبعد فقد اتيت بعون الله عز وجل علي ما عمدت اليه في كتابي هذا والي الله تعالي ارغب في صلاح العمل ونجاح الامل فيه المنّة والحول وله المنّة والطول وهو حسبي ونعم الوكيل تم الكتاب الخ

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, unvocalisirt. — Abschrift im J. 1064/1654 von عبد الله بن محمد
HKh. I 1288.

9507.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) We. 430.

76 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (17½ × 13; 12½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ganz sauber. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب انباء نجباء الابناء ويسمّي الدرر والقرر (lies والغرر)
لابي عبد الله محمد بن محمد بن ابي محمد بن ظفر

Der Verfasser so auch f. 1ᵇ und dazu المكي.

Anfang und Schluss wie bei Pet. 523. 1. Art f. 14ᵇ, 2. Art 31ᵇ, 3. Art 51ᵃ, 4. Art 60ᵃ.

Schrift: ziemlich gross, breit, geläufig, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 835 Ḏū'lḥiģģe (1432), von محمد بن يوسف بن محمد بن احمد الشهير والده بالصلتي

2) Mf. 49, 1, f. 1—94.

193 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (26½ × 17½; 18½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: fast lose im Deckel, sonst ziemlich gut, von einigen Wurmstichen und Flecken abgesehen. Das 1. Blatt unten schadhaft. — Papier: dick, glatt, gelblich. — Einband: Pappbd mit Lederrücken (schadhaft). — Titel f. 1ᵃ:

كتاب دُرَر الغُرَر في انبا نجباء الابناء
تصنيف الشيخ الامام العالم حجة الدين جمال الاسلام
ابي هاشم محمد بن ابي محمد بن محمد بن ظفر رضه
رواية القاضي الفقيه الخطيب نجم الدين عز القضاة
ابي البركات محمد بن علي بن محمد الانصاري الموصلي
... رواية القاضي الفقيه الامام شرف الدين محمد بن
سليمان بن الحسن عفا الله عنه، رواية الفقير الي الله
... عبد المنعم فضايل بن مُجيد بن عسير بن ابي النجم،

Schrift: gross, dick, vocalisirt, deutlich. — Abschrift vom J. 856/1452.

F. 95 enthält eine Menge einzelner Anwendungen des بسم الله und des حسبي الله als Gebetsformel. — F. 96 leer.

3) Glas. 32, 6, f. 180—228.

8ᵛᵒ, 21 (23) Z. (20½ × 14; 14½—15 × 11ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig, ziemlich unsauber, besonders am Ende. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel:

ك" الدرر والغرر في انباء نجباء الابناء

Verfasser: محمد بن محمد بن ظفر المكي. (Der Name richtiger im Anfang.)

Es sind hier nur die beiden ersten Abschnitte des Werkes (1. f. 191ᵇ, 2. f. 205ᵇ) vorhanden; es bricht ab: ويترقرق عليه صفاء العقل وينبت فيه فريد الحكمة ومن تدبّره

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gefällig, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften meistens roth; f. 226—228ᵃ Platz dafür gelassen. — Abschrift c. 1100/1688.

F. 228ᵇ der Anfang von مئة عامل (Gramm.) des عبد القاهر الجرجاني, bis zum 10. نوع der السماعية. — F. 229 und 230ᵇ—231 2 Gedichte des لطف الله بن احمد جحاف اليمني um 1215/1800.

9508.

Ueber die ersten Eroberungen im Islām, Pm. 108, Vorbl. vor S. 170. Lbg. 526, f. 78ᵃ (Tabelle). — Brief 'Omars, mit Bestimmungen über das Schutzverhältniss der Christen,

Lbg. 837, f. 84ᵇ. — Von 'Abd allāh ben ezzobeir, Pm. 75, f. 38ᵃ. — Vom Ḫalifat des 'Omar ben 'abd el'azīz, Pm. 654, f. 54 ff.; des Elmançūr, ebenda f. 82ᵇ. — Ein Ḫalīfen-Verzeichniss, Glas. 225, f. 219ᵇ. 220ᵃ. Die Ḫalīfen-Mütter in We. 193, f. 9ᵇ—10ᵇ (von Essojūṭī). — Vom Untergang der Barmekiden, Pm. 75, f. 139 ff. Rand. — Der Bāṭiniten-Aufstand und Bābek, Mq. 119, f. 378ᵇ. 379. — Vom Ḫalīfen Elmoqtadir billāh, We. 408, f. 2ᵃ. — Von Elmosta'çim billāh, Pm. 654, f. 91ᵃ. — Ueber die Omajjaden in Spanien, die 'Obeiditen im Westland, die Benū ṭebāṭebā und die Ṭaberistānischen Fürsten, Spr. 67, f. 150ᵇ ff. — Ueber die Fāṭimiden, Pm. 75, f. 65ᵇ. 66ᵃ. Die vier ersten Fāṭimidischen Herrscher in Aegypten, Mq. 756, f. 206. — Von Seif eddaula, We. 408, f. 133ᵇ. 134ᵃ. Pet. 699, f. 220 ff. (aus der Chronik Ibn śākir's). — Ueber شجر الدر, die Sklavin des Ejjūbiden Neǵm eddīn ejjūb † $^{647}/_{1249}$, Spr. 67, f. 161. Pet. 507, f. 76. — Ueber Hūlākū, Spr. 19, f. 1. — Ueber den Sulṭān von Arbel, Moẓaffer eddīn abū sa'īd kjökjūrī (كوكبوري), Pm. 654, f. 49ᵇ. — Verzeichniss der 'oṯmānischen Sultāne bis $^{1255}/_{1839}$, Pet. 550, f. 94ᵇ; We. 1238, f. 28ᵃ; bis $^{1203}/_{1789}$, Pm. 314, S. 78; bis $^{1168}/_{1755}$, We. 1623, f. 163; bis $^{1049}/_{1639}$, Do. 82, f. 45ᵇ; bis $^{1029}/_{1620}$, Pm. 654, f. 296ᵃ; bis $^{974}/_{1566}$, Mq. 49, f. 11ᵃ; We. 351, f. 349ᵃ; Lbg. 712, S. 286. — Allerlei geschichtliche Vorfälle a. d. J. $^{675}/_{1276}$ u. $^{676}/_{1277}$, We. 1893, f. 234ᵇ—235ᵃ; a. d. J. $^{837}/_{1433}$—$^{942}/_{1535}$, Df. 52, f. 154. 155; $^{1043}/_{1633}$, Mq. 46, f. 34; $^{1097}/_{1686}$, We. 1961, f. 57ᵇ; $^{1100}/_{1688}$—$^{1103}/_{1692}$, We. 1115, f. 189ᵇ; $^{1124}/_{1712}$, We. 1961, f. 56ᵃ; $^{1157}/_{1744}$ u. $^{1168}/_{1755}$, We. 418, f. 32ᵃ. — Geschichtliche Angaben von Hungersnoth u. Seuchen, Spr. 490, f. 211ᵇ. Pet. 128, f. 170—217. Mf. 470, f. 12ᵇ. Theuerung im Jahre 974 Śawwāl (1567), Spr. 1141, f. 39ᵃ; im J. $^{1248}/_{1832}$ (in Syrien), We. 1710, f. 146ᵇ. Ueberschwemmungen und Feuersbrünste im J. $^{1064}/_{1654}$, Pm. 37, f. 148—155. — Geschichtliche Angaben von Erdbeben und Todesfällen, Spr. 490, f. 212ᵇ. Pet. 128, f. 170 ff.; in d. J. $^{694}/_{1295}$ u. $^{702}/_{1302}$, We. 1774, f. 147ᵇ. 148ᵃ; a. d. J. 1099 Ram. (1688), We. 354, f. 211ᵃ; 1160 Moḥ. (1747), Mq. 466, f. 43.

9509.

Zu den zahlreichen Werken über allgemeine Geschichte gehören unter anderen auch folgende:

1) جوامع اخبار الامم من العرب والعجم von صاعد بن احمد المالقي † $^{250}/_{864}$.
2) تاريخ von يعقوب بن يوسف الفسوى † $^{277}/_{890}$.
3) Desgl. von احمد بن زهير بن حرب النيسابوري ابن ابي خيثمة † $^{279}/_{892}$.
4) Desgl. von عبد الله بن عبد الله ابن خرداذبه † c. $^{300}/_{912}$.
5) Desgl. von الحسين بن محمد بن مودود الحرّاني ابو عروبة † $^{318}/_{930}$.
6) Desgl. von احمد بن محمد بن سلامة الطحاوى ابو جعفر † $^{321}/_{933}$.
7) البدأ والمآل فى التاريخ von احمد بن سهل البلخى ابو زيد † $^{340}/_{951}$.
8) ذخائر العلوم وما كان فى سالف الدهر von على بن الحسين المسعودى † $^{346}/_{957}$.
9) الاستذكار لما مرّ فى سالف الاعصار von demselben.
10) تاريخ von محمد بن حبّان بن احمد البستى † $^{354}/_{965}$.
11) تاريخ von محمد بن ابراهيم الاندلسى ابن هاني † $^{362}/_{973}$.
12) Desgl. von ثابت بن سنان بن ثابت بن قرّة الصابى † $^{363}/_{974}$.
13) تجارب الامم وتعاقب الهمم von احمد بن محمد بن يعقوب ابن مسكويه † $^{421}/_{1030}$.
14) التاريخ المظفري von محمد بن عبد الله التُجيبى ابن افطس المظفر بالله † $^{454}/_{1062}$.
15) بلغة المستعجل فى التاريخ von محمد بن فتوح بن عبد الله الحميدي † $^{488}/_{1095}$.
16) جمل تاريخ الاسلام von demselben.

17) تاريخ von عبد الملك بن احمد القرطبى † 498/1100.
18) ك" الحوادث والبدع von محمد بن الوليد الطرطوشى † 520/1126.
19) تاريخ von احمد بن محمد بن القاسم الاخسيكتى ابو رشاد † 528/1134.
20) جامع التاريخ von عياض بن موسى اليحصبى † 544/1149.
21) تاريخ von محمد بن على بن شعيب ابن الدهان † 590/1194.
22) شذور العقود فى تاريخ العهود von ابو الفرج ابن الجوزي † 597/1201.
23) زبدة النصرة ونخبة العصرة فى التاريخ von عماد الدين الكاتب الاصفهانى † 597/1201.
24) ك" الدول المنقطعة von على بن ظافر الازدي جمال الدين ابو الحسن † 623/1226.
25) ك" الدول von ياقوت الحموي † 626/1229.
26) حوادث الزمان von يحيى بن حميدة الحلبى ابن ابي طى † 630/1233.
27) التاريخ المظفري von ابراهيم بن عبد الله بن عبد المنعم ابن ابي الدم † 642/1244.
28) محاسن تواريخ الخلائق von محمد بن محمود ابن النجار † 643/1245.
29) تاريخ von على بن يوسف بن ابراهيم القفطى † 646/1248.
30) [oder الذهب] معادن الابريز von سبط ابن الجوزي † 654/1256.
31) تحفة القادم von محمد بن عبد الله بن ابي بكر البلنسى ابن الابار † 658/1260.
32) لذة الاحلام فى تاريخ امم الاعجام von على بن موسى بن سعيد المغربى † 673/1274.
33) تاريخ von على بن موسى بن محمد الاندلسى ابن سعيد † 673/1274.
34) الجامع المختصر فى عنوان التواريخ وعيون السير von علي بن انجب البغدادي ابن الساعى † 674/1275.
35) غرر المحاضرة ودرر المكاثرة von demselben.
36) اخبار الخلفاء von demselben.
37) روضة الاريب von على بن محمد الكازرونى † 697/1298.
38) عبرة اولي الابصار فى ملوك الامصار von احمد بن سعيد ابن الاثير عماد الدين † 699/1300.
39) الحوادث الجامعة والتجارب النافعة فى المائة السابعة von عبد الرزاق بن احمد بن محمد ابن الفوطى † 723/1323.
40) تاريخ von تقى الدين ابن تيمية † 728/1328.
41) المختصر فى اخبار البشر von اسمعيل بن على بن محمد الايوبى الملك المؤيد ابو الفدا † 732/1332.
42) تاريخ von عبد الكريم بن عبد النور الحلبى قطب الدين † 735/1334.
43) مجانى العصر فى تاريخ اهل العصر von محمد بن يوسف بن على الاندلسى اثير الدين ابو حيان † 745/1344 (HKh. V 11515 falsch محائز الحصر).
44) العبر فى خبر من عبر von محمد بن احمد الذهبى شمس الدين † 748/1347.
45) مسالك الابصار فى اخبار ملوك الامصار von احمد بن يحيى بن فضل الله العمرى الدمشقى † 749/1349.
46) اشرف التواريخ von عبد الرحمن بن احمد الايجى عضد الدين † 756/1355.
47) عيون التواريخ von محمد بن شاكر الكتبى فخر الدين † 764/1363.
48) عبر الاعصار وخبر الامصار von محمد بن على بن الحسن بن حمزة الحسينى الدمشقى † 765/1364.
49) العلن فى انباء ابناء الزمن von محمد بن محمد بن ابراهيم المرى ابن الحاج † 771/1369.
50) بستان الدول von محمد بن عبد الله لسان الدين ابن الخطيب † 776/1374.
51) رقم الحلل فى نظم الدول von demselben.
52) طرفة العصر فى دولة بنى نصر von demselben.
53) اخبار الدول وتذكار الاول von الحسن بن عمر الحلبى ابن حبيب † 779/1377.
54) جهينة الاخبار von demselben.
55) تاريخ von محمد بن عبد الرحيم المصري ابن الفرات † 807/1404.
56) نزهة الانام فى تاريخ الاسلام von ابراهيم بن محمد ابن دقماق † 809/1406.
57) الجوهر الثمين فى سير الملوك والسلاطين von demselben.
58) ترجمان الزمان von demselben.

59) تاريخ von السعدي احمد بن حجّي † 816/1418.
60) تاريخ von خليل بن محمد بن محمد الاقفهسى عز الدين † 825/1422.
61) تاريخ von محمد بن محمد الدمشقى ابن الجزرى † 833/1430.
62) التواريخ von اشراق قره يعقوب بن ادريس القرمانى † 833/1430.
63) نظم السلوك فى تواريخ الخلفاء والملوك von عبد الرحمن بن على بن احمد البسطامى um 840/1436.
64) الدرر فى الحوادث والسير von demselben.
65) السلوك لمعرفة دول الملوك von المقريزي † 845/1441.
66) العقود فى تاريخ العهود von demselben.
67) الاعلام بتاريخ اهل الاسلام von ابن قاضى شهبة † 851/1447.
68) تاريخ البدر فى اوصاف اهل العصر von محمود بن احمد العينى بدر الدين † 855/1451.
69) عقد الجمان فى تاريخ اهل الزمان von demselben.
70) حوادث الدهور والايام والشهور von يوسف بن تغري بردي ابو المحاسن † 874/1469.
71) نزهة الناظر فى روض المناظر von محمد بن محمد ابن الشحنة محب الدين ابو الفضل † 890/1485.
72) السيف القاطع فى التاريخ von محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1496.
73) تاريخ الزهور فى وقائع الدهور von جلال الدين السيوطى † 911/1505.
74) تاريخ von عبد الباسط بن خليل الحنفى um 920/1514.
75) تاريخ von احمد بن محمد بن عمر الدمشقى ابن الحمصى † 934/1528.
76) تاريخ von ابن بطريق † 940/1533.
77) نوادر الاخبار von طاشكبري زاده † 968/1561.
78) البحر الزخار والعيلم التيار von مصطفى بن حسن الحسينى الجنابى † 999/1591.
79) تاريخ von محمد بن ابراهيم بن عمر الرامينى اكمل الدين † 1011/1602.
80) روح الروح von عيسى بن لطف الله بن المطهر † c. 1025/1616.
81) الانفاس اليمنية فى الدولة المحمدية von demselben.
82) تاريخ von الحسن بن محمد بن محمد البورينى † 1024/1615.
83) بغية الخاطر ونزهة الناظر von محمد بن مصطفى الرومي اليمنى كانى † c. 1035/1626.
84) تاريخ von عبد الرحمن بن عيسي المرشدي † 1037/1628.
85) النور السافر فى اخبار القرن العاشر von عبد القادر بن شيخ ابن العيدروس † 1038/1628.
86) تاريخ von مدين بن عبد الرحمن القوصونى um 1044/1634.
87) تحفة الظرفاء بذكر الملوك والخلفاء von محمد ابن ابي السرور البكرى um 1050/1640.
88) تاريخ عام von ابو بكر بن احمد بن ابي بكر باعلوى الشلى † 1053/1643.
89) تاريخ von عبد الباق الاسحاقى المنوفى † c. 1062/1652.
90) تاريخ von المطهر بن محمد الجرموزي † 1077/1666.
91) تاريخ von فضل الله بن محب الله محمد المحبى † 1082/1671.
92) شذرات الذهب فى اخبار من قد ذهب von عبد الحي بن احمد بن محمد ابن العماد العكري † 1089/1678.
93) نفائس الدرر فى اخبار القرن الحادى عشر von محمد بن ابي بكر بن احمد الشلّى الحضرمي † 1093/1682.
94) ذيل على النور السافر von demselben.
95) نسخة الوجود فى الاخبار عن حال الموجود von محمد بن احمد بن سعيد المكي ابن عقيلة um 1125/1713.

IV. Special-Geschichte.

1. Mohammed.

a) Herkunft und Namen.

9510. Pm. 594.

78 Bl. 4to, 19 Z. (25⅓ × 18; 18—19 × 13^cm). — Zustand: wasserfleckig: in der vorderen Hälfte besonders am unteren, in der zweiten Hälfte, besonders gegen Ende, am oberen Rande. Die obere Ecke der ersten Blätter ist durch Wasserflecke beschädigt, die untere Ecke ist durchweg wasserfleckig. Vom Seitenrand der Bl. 56—58 sind fast 2 Centimeter abgeschnitten. — Papier: gelb (50—59 bräunlich), glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب المرتبة الرابعة فى نسب رسول الله صعم وسيره ومغازيه وجمل من التاريخ لابى محمد علي بن احمد بن سعيد بن حزم الفاسي

Anfang f. 1^b: قال الفقيه الامام الاوحد الحافظ ابو محمد علي بن احمد بن سعيد بن حزم بن غالب بن صالح بن خلف بن معدان بن يزيد الفاسي مولي يزيد بن ابي سفيان،

باب نسب رسول الله صعم وكنيته، هو ابو القاسم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب واسمه شيبة بن هاشم الخ

Das vorliegende Werk des 'Alī ben aḥmed ben sa'īd *ben ḥazm* elfāsī eẓẓāhirī abū moḥammed, geb. $^{384}/_{994}$, † $^{456}/_{1064}$ — eines der fruchtbarsten Schriftsteller, dessen Werkezahl über 400, eine ganze Kameellast, betrug — ist Stück eines grösseren und zwar, wie ich glaube, des كتاب جمهرة الانسب (HKh. II 4201). Ibn ḫallikān (No. 459 ed. Wüstenfeld) führt dasselbe unter seinen Schriften nicht auf; aber zu den, dort und bei HKh. aufgezählten, Werken des Verfassers kann dies in Rede stehende nicht gehören. Es enthält die Biographie Moḥammeds, zuerst Herkunft und Persönliches, dann seine Erlebnisse und Verhältnisse nach gewissen Gesichtspunkten gruppirt. Darauf, von f. 13 an, seine kriegerischen Thaten, chronologisch geordnet, nebst den Zwischen-Ereignissen und dem Ausgang seines Lebens. Dieser zweite Abschnitt, obgleich der wichtigere, ist hier doch nur Nebensache: denn die Hauptsache für dies Werk ist Genelagie der arabischen Stämme; dieselbe ist vom Verfasser in verschiedene Stufen getheilt; davon ist die den Moḥammed behandelnde die 4.

f. 2^a مولده صعم ومبعثه وسنه ووفاته، ولد رسول الله صعم بمكة
3^a اعلام رسول الله صعم، منها القران
5^a حجته صعم وكم اعتمر فى الاسلام، حج واعتمر صعم قبل النبوة
5^a غزواته صعم، غزا عم ثمانيا وعشرين غزوة
5^b بعوثه صعم، بعث عبيدة بن الحرث بن المطلب
6^b صفته صعم واسماؤه، كان صعم ليس بالطويل
7^a امراؤه صعم، باذان الفارسى علي اليمن
7^b كتابه صعم، ابو بكر وعمر وعثمان وعلي
8^a وكان شعراؤه الذين يذبون عن الاسلام
8^b رسله صعم، بعث رسول الله صعم قبل الفتح
9^a نساؤه صعم، اولي من تزوج رسول الله
11^a اولاده صعم، كل اولاده صعم من ذكر او انثى
11^b اخلاقه صعم، كان صعم علي خلق عظيم
13^a جمل من التاريخ، كان رسول الله صعم ينفرد متقربا الي الله

Darin unter Anderen:
21^b تسمية من شهد العقبة من غير النقباء
29^a غزوة بدر الاولي 30^a غزوة بدر الثانية
33^a تسمية من شهد بدرا من المسلمين
40^b ذكر شهداء بدر
42^a غزوة احد 43^a غزوة بني سليم الخ الخ
46^b وكان ممن شهد من المسلمين يوم احد
63^a غزوة الطايف 72^a غزوة فتح مكة 64^a غزوة موتة
77^a حجة ابي بكر الصديق رة
77^a فصل ثم تواترت وفود العرب مدعية بالاسلام
77^b ثم حج عم حجة الوداع 78^a وفاته صعم

Schluss f. 78^b: وخرج عليه السلام فى بعض تلك الايام وهو متكئ على علي والعباس وابو بكر آخذ فى الصلاة بالناس فقعد عن يسار ابي بكر فى موضع الامام وصلى عليه الناس افرادا ودفن فى بيت عايشة

ومدة مرضه اثنا عشر يوما وغسله العباس وعلي وقثم
والحد له ابو طلحة وخيّر فاختار لقاء الله صلعم
والحمد لله وحده وصلي الله على محمد وآله

Die beiden letzten Zeilen (von الناس افرادا an) sind von etwas späterer Hand zum Abschluss der Handschr. hingeschrieben; an dem ursprünglichen Text scheint jedoch etwas zu fehlen.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, etwas flüchtig, ziemlich deutlich, ein wenig vocalisirt, bisweilen fehlen diakritische Punkte. Die Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$.

9511. Spr. 1955.

4) f. 48ᵇ—93ᵃ.

Format etc. und Schrift (17 Z.) wie bei 1). Gegen Ende ein grösserer Wurmstich. F. 77. 78 lose. — Titelüberschrift f. 48ᵇ:

هذه شجرة سيدنا رسول الله صلعم الي قريش وبطون قريش ومختص قريش علي التمام والكمال والله اعلم

Der Anfang dieses Werkes hat offenbar eine Aenderung oder Abkürzung erfahren; er beginnt hier so: قال نقيب النقباء بمصر ابو علي محمد بن الشريف القاضي اسعد بن علي الحسيني الجوّاني النسابة رحمه ورة هذه تحفة شريفة وهدايا منيفة تختص بمنصب المطهر النبوي والمفخر المقدس المحمدي الخ

Dies Werk des 'Aliden Abū 'alī moḥammed ben as'ad ben 'alī *elǵewwānī* elḥoseinī, des Genealogen, † $^{588}/_{1192}$ in Aegypten, ist dem Sulṭān Çalāḥ eddīn gewidmed und behandelt die verwandtschaftlichen Verhältnisse des Propheten, mit kurzer Erwähnung der geschichtlichen Beziehungen.

Das Werk selbst beginnt f. 49ᵇ: نسب سيد ولد ادم رسول الله صلعم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم الخ

Schluss f. 93ᵃ: [ابو عبيدة عامر] توفي وهو ابن ثمان وخمسين سنة في طاعون عمواس سنة ثمني عشرة بالاردن من الشام وبها قبرة وصلي عليه معاذ بن جبل رضى الله عنه وعن الصحابة اجمعين، تمت الشجرة بحمد الله الخ

Unten am Rande ist dann noch mit kleinerer Schrift angemerkt, dass die Abschrift fertig geworden im Ša'bān 773 (Februar 1372). Dieselbe ist sehr incorrect.

9512. We. 321.

16 Bl. 8ᵛᵒ, c. 30 Z. (18 × 13½; 13½—14½ × 10¾ᶜᵐ). Zustand: ziemlich lose, einzelne Blätter ganz lose im Deckel, unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd. — Titel f. 1ᵃ von späterer Hand:

كتب احاديث شجرة النبي عم

Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1ᵇ: ذكر اسمائه صلعم عن جبير ابن مطعم رة قال رسول الله صلعم لي خمسة اسما محمد واحمد والماحي الذي محا الله بي الكفر والحاشر والعاقب، الخ

Dann: ذكر مبعثه; ذكر ابتداء نزول الوحي etc.

Ein Stammbaum des Propheten und zugleich kurze Biographie desselben.

In der Mitte fast jeder Seite ist eine durch Striche abgegrenzte Abtheilung, welche die Genealogie Moḥammeds in grösserer Schrift enthält; dieselbe beginnt so: f. 1ᵇ محمد; 2ᵃ ابن عبد الله بن; 3ᵃ عبد المطلب; 3ᵇ ابن هاشم بن عبد مناف; 4ᵃ ابن قصي بن كلاب etc.

Ueber und unter dieser Abtheilung steht nun ein fortlaufender Text über das Leben Moḥammeds. Der Verfasser beruft sich dabei auf seine Gewährsmänner. Dabei sind (auch längere) Notizen über andere Personen, die zu Moḥammed in Beziehung standen, wie (f. 3ᵇ) عثمان بن عفان, angebracht, und zwar zum Theil in schräg über die Seiten laufendem Text, zum Theil ist derselbe auch seitwärts angebracht. F. 8ᵇ u. 9ᵃ ist die Rede von موسي بن عمران, ايوب und عيسي. Dann wieder, auf das Thema zurückgehend, f. 9ᵇ اسماء الذين سبقوا بالاسلام; ferner ذكر من تاخر; اسماء الذين تخلفوا عن بدر موته من الصحابة etc. — Der Stammbaum wird in der oben angegebenen Weise fortgeführt bis auf ناحور بن ساروع f. 11ᵇ; dann ist eine Lücke von einigen Blättern.

Dann steht in dieser mittleren Abtheilung eine kurze Angabe über das in dem oben und unten stehenden Text ausführlicher Behandelte und noch Rückständige vom Leben und vom Charakter Moḥammeds. Auf f. 12ᵃ steht:

رسولِ الله صعَم ومحاسنه. Es wird auf dem letzten der jetzt fehlenden Blätter etwa gestanden haben: ذكر اخلاقه. Auf f. 12b: ذكر هجرته; 13b ذكر مبايعاته u. s. w.; 14b ذكر وفاته صعَم.

Schluss f. 14b: ودفن في الموضع الذي قبض فيه حول فراشه وحفر له تحته لحد في بيت عايشة رضّها، تكملت احاديث شجرة النبي صعَم،

Es folgt dann noch, von derselben Hand, eine Notiz über seine 9 Frauen. — Nach der Unterschrift ist diese الشجرة الشريفة النبوية geschrieben von محمد سودين الخطيب und wahrscheinlich auch verfasst, c. 1100/1688.

Schrift: klein, zierlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. Der Text und die mittlere Abtheilung in rothen Linien eingefasst.

Es folgt darauf noch, von derselben Hand, in grösserer Schrift, eine im Anfang unvollständige Geschlechtsreihe (bis auf Adam fortgeführt), eine Geschlechtsreihe von Nachkommen des علي بن بكر بن وايل enthaltend.

9513. We. 1709.

12) f. 124b—131.

8vo, 33 Z. (20 × 15; 18½ × 12cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt; er steht im Vorwort f. 125a:

تذكرة المحبّين في اسماء سيد المرسلين

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 124b: ... قال الشيخ الفقيه المفتي ابو عبد الله محمد بن ابي الفضل قاسم الرصّاع رحمه الحمد لله الذي فضل حبيبه بان قرن اسمه باسمه وشرفه علي خلقه فاجلّه بان له من اسمائه ما دلّ علي كمال صفته ورسمه ... اما بعد فاني لما رايت من نفسي الاشتغال بما لا يعين من المسايل ولم يحصل مع كثرة تعبها على طايل جعلت وسيلة بيني وبين سيد الاولين والآخرين الخ

Der Verfasser Moḥammed ben qāsim elançārī ettūnusī elmālikī abū 'ābd allāh erraççā' † 894/1489, hat vor, die in dem Werke الشفا في تعريف حقوق المصطفى des Abū 'lfaḍl 'ijāḍ † 544/1149 (No. 2559) vorkommenden Namen zu erläutern und damit auf das hinzuweisen, was dieselben an paränetischem Gehalte enthalten, und somit zur ächten Liebe und Hingabe an den Propheten, wenn dessen Name vorkommt, anzuspornen, zugleich unter Anführung von erbaulichen dahin einschlagenden Geschichten und Aussprüchen. — Das Werk ist hauptsächlich für solche, die auf çûfischem Standpunkte stehen, geschrieben. Es ist sehr wortreich und zerfällt meistens in فصل.

Vorauf gehen 6 فايدة, dann kommt der Haupttheil باب, darauf die einzelnen Abschnitte (فصل).

1. فايدة 125b سرّ تعداد اسمائه صعَم ... تعظيم منزلته عند الله وقربه

2. فايدة 125b ينبغي لذاكر اسمائه ... ان يكون على اكمل حال واتم نظام واحسن هيئة والطف كلام

3. فايدة 126a من علامات محبته وتعظيمه المبادرة عند سماع ذكر اسمه او رويته بتكريمه وتقبيل المكتوب الذي اشتمل على اسمه

4. فايدة 126b اذا وجدت اسمه الشريف منبوذا في الطرقات او ملقى في سكك الازقات فبادر فورا الي نقله وزواله وانله ذروة العز عندك من تعظيمه واجلاله

5. فايدة 126b من كمال محبته وبرّه وتعظيمه ومحبة اسمائه التسمية بما يجوز لنا ان يسمّى به منها وكثرة ذلك وتوقير من تسمّى به والسلوك به احسن المسالك والحذر من نداء ذلك الاسم وخطابه بقبيح الكلام

6. فايدة 127a كثيرا ما يصدر على السنة المومنين من الصلاة على سيد المرسلين اذا سمعوا قاريا يقول قال محمد بن المنكدر ... فيقولون عند ذلك صلى الله عليه وسلم اعتقادا منهم من اول السماع

127b باب في معنى اسمه محمد صعَم

128a فصل ما ذكرته ان الله تعالي هو المسمّى له محمدا هو المقطوع به من اعتناء مولاه به وهو المنقول في سيره عَم

128a فصل قال خادم السنة ... ابو الفضل عياض رضّه ان هذا الاسم مشتق من اسمه سبحانه وسمي النبي صعَم محمد واحمد بمعنى محمود اي يحمده الانام

129ª فصل قال بعض العارفين ممن لاحت له في قلبه انوار المحبين محبّة رسول الله صلعم واجبة على الخلايق اجمعين
129ᵇ فصل هذا الاسم الكريم شرفه وبركته ورحمته تابعة لمسمّاه
130ª فصل من آداب من علم منزلته بيننا ومقامه عند ربّه وانه سمي محمدا لحمد مولاه له ... فكن ايها المحبّ من اكثر الحامدين له
130ᵇ فصل من آداب من علم قدره وتسميته بهذا الاسم الكريم واتصافه بالخلق العظيم ان يتخلق باخلاقه الكريمة ويتشبه بصفاته العظيمة،
131ª فصل من آداب المحبّ لنبيّه ان يكثر التسمية باسمه وان يقصد بذلك البركة في توسيع رزقه ويطلب من الله بها غفران ذنبه
131ᵇ فصل من آداب من تعلق باسم المحبوب ان يزين به مجالسه ويطرز بالاذكار اسماءه ومحاسنه

Schluss f. 131ᵇ: ومن لم يسالني لم اوته ومن تقرب الي بقدر محمد غفرت له ذنوبه ولو كانت مثل زبد البحر وفيما ذكرته في هذا الاسم كفاية ونرجو من الله اللطف والعناية ولا سبيل الي العثور على القرار ولو فنيت الدهور والاعصار،

Hiemit kann das Werk zu Ende sein; ich glaube aber, bei der sonstigen Redseligkeit des Verfassers, dass an demselben noch etwas fehlt, das Schlussblatt also hier nicht vorhanden ist.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, etwas blass, vocallos. Die Stichwörter hervorstechend gross. — Abschrift c. 1000/1591. — Nicht bei HKh.

9514. Lbg. 320.

82 Bl. 8vo, 23 Z. (20×14½; 14×9½cm). — Zustand: gut; doch nicht ganz frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª:

الرياض الانيقة في شرح اسماء خير الخليقة لجلال الدين السيوطي

Der Titel ebenso im Vorwort.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شكور ووهب لنا من المنن ما لا يحصيه عاد ... وبعد فهذا شرح على الاسماء النبوية بعد شرحي الذي الفته وكتابي الذي رصفته الخ

Essojūṭī † 911/1505 hat über die Namen Moḥammeds verschiedene Werke geschrieben, das eine betitelt: البهجة السنية في الاسماء النبوية das andere النهجة السوية, und das Obige, aus welchem das so eben genannte النهجة الخ ausgezogen ist. Das vorliegende nun ist ausführlicher und geht sehr ins Specielle. Es besteht aus einer Einleitung und dem eigentlichen Werke.

1. فصل 1ᵇ ذكر العلماء ان كثرة الاسماء دالّة على عظم المسمّي الخ
2. فصل 7ª في سرد ما حصل الوقوف عليه من الاسماء الشريفة
3. فصل 8ᵇ قال القاضى عياض اعلم ان الله خصّ كثيرا من انبيائه بكرامة الخ

Dann folgt die Besprechung der einzelnen Namen. Zuerst f. 9ᵇ der Name محمد selbst; dabei kommt dann vor

10ª ذكر من تسمّى به قبله صلعم
10ᵇ ذكر سبب تسميته صلعم
11ᵇ ذكر ما وجد من هذا الاسم الكريم في الازل ومنقوشا في خواتم الانبياء والحجارة والحيوان والنبات
12ᵇ فصل التسمية به 13ª حديث مسلسل بالمحمدين

Nun folgen die übrigen Namen in alphabetischer Reihe, wobei jedoch einzelne dem Sinn nach verwandte oder entgegengesetzte bei einander behandelt werden.

Zuerst im Buchstaben ا, f. 13ᵇ: احمد, dann أجْيَر, أحْيَد, احاد, الاتقى u. s. w. Der Buchstabe ب beginnt f. 42ᵇ u. s. w. Die letzten sind f. 81ᵇ: الولى, dann اليتيم und يس. Endlich folgt noch f. 82ª der Abschnitt über seine Zunamen ابو القاسم; 82ᵇ ابو ابراهيم und ابو المومنين und ابو الارامل.

Schluss f. 82ᵇ: ذكر هذه الكنية ابن دحية وقال ذكرها صاحب كتاب الذخاير والاعلاق، آخر الكتاب

Der Verfasser hat sein Werk nach der Unterschrift vollendet im J. 879 Moh. (1474).

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 65ª ist leer gelassen, um die Abbildung von Mohammeds Schuh zu geben, es fehlt aber kein Text; dagegen ist f. 71ª—73ª leer, und es fehlt dort der Text. — Abschrift c. 1150/1737. — HKh. III 6716.

9515.

1) Do. 125, 3, f. 87ᵇ—89ᵇ.

Am Rande, von derselben Hand wie die der vorhergehenden Stücke, steht ohne Ueberschrift, eine Zusammenstellung der Namen Mohammeds, mit محمد محمود احمد حامد anfangend und schliessend mit مجتبي معلّى مزكّي. Ihre Zahl ist etwa 100. Daran schliesst sich (f. 88ᵇ unten bis 89ᵇ) eine Auskunft (dem 'Alī zugeschrieben) über die Vortheile, die die Anwendung dieser Namen bringe.

2) Mo. 5, 2, f. 46—47ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Enthält, nach einer Vorbemerkung über den Nutzen, ein Verzeichniss derselben Namen Mohammeds. Anfang derselben u. Schluss wie bei Do. 125, 3.

3) Lbg. 243ᵇ, 142ᵇ.

Die Namen Mohammeds alphabetisch.

4) Lbg. 778, 1, f. 34ᵇ—36ᵃ.

Etwa 400 Namen desselben (No. 3921).

5) We. 1452, f. 352ᵇ. 353.

Die gewöhnlichsten Namen desselben.

6) We. 1384.

Aufzählung der Namen und Beinamen Mohammeds, mit kurzen Erklärungen und Zusätzen, im Anfange des Werkes.

7) Lbg. 837, 6, f. 20ᵇ.

Ein Reğez-Gedicht des عبد السلام القادري über Mohammeds Herkunft, Verwandtschaft und Familie.

8) Pet. 94, f. 69ᵃ.

Herkunft und verschiedene Namen desselben.

9516.

In diesen Abschnitt gehören auch die Werke:

1) الجوهرة في نسب النبى صلعم واصحابه العشرة von عبد الرحمن بن محمد الانبارى † 577/1181.

2) التبيين في انساب القرشيين von عبد الله بن احمد بن محمد المقدسى موفق الدين ابن قدامة † 620/1223.

3) العرف الذكى في النسب الزكي von محمد بن على الحافظ † 765/1364.

4) انباء الاصطفا في حق آباء المصطفى von محمد بن قاسم الرومى † 970/1562.

5) بلوغ الارب والسول بالتشرف بذكر نسب الرسول von عبد البرّ بن عبد القادر بن محمد الفيومى † 1071/1661.

6) مطالع النور السنى المنبئ عن طهارة نسب النبى von عبدي افندي.

7) المغنى في اسماء النبى von احمد بن فارس القزوينى † 395/1005.

8) المستوفى في اسماء المصطفى von عمر بن على السبتى ابن دحية † 633/1236.

9) ك" اسماء النبى von على بن احمد الحرالى † 637/1239.

10) ارجوزة في اسماء النبى von محمد بن احمد القرطبى † 671/1272.

11) ك" اسماء النبى von عبد الرحمن بن عبد المحسن الواسطي † 744/1343.

12) Desgl. von محمد بن عبد الدايم ابن بنت الميلق † 797/1395.

13) Desgl. von محمد بن عبد الرحمن السخاوي † 902/1497 (s. No. 3921).

14) النهجة السوية في الاسماء النبوية von جلال الدين السيوطي † 911/1505.

15) المرقاة العلية في شرح الاسماء النبوية von demselben.

16) الدر المنضد فيما قيل في اسم محمد von محمد بن على ابن طولون † 953/1546.

b) Geburt.

9517. Pm. 388.

1) f. 1—41ᵇ.

69 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (21 × 14; 16½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber und oft fleckig, besonders zu Anfang; am Rande oft beschädigt und ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 1ᵇ:

هذا المولود (lies مولد) النبيّ صلعم

Verfasser fehlt: s. Pm. 436, 1.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي جعل فلك القدرة على دور الحكمة في اقطاب قطب المجرة مستديرا وجعل قمر العزة على صفاء صدف قعر البحر في مدراج الكواكب مستنيرا الخ

Geburt und Kindheit Moḥammeds. Ueber den Verfasser s. bei Pm. 436, 1.

Das Werk beginnt, nach der Lobpreisung Gottes, f. 4ᵃ mit dem Anfang der Erschaffung des Propheten (الاصل في بدوّ خلق النبي) d. h. mit Erschaffung des prophetischen Lichtes und Uebertragung desselben von Einem zum Andern bis auf die Mutter des Propheten. Es schliesst mit verschiedenen Wunderthaten des kleinen Moḥammed, und wie er sich von seiner Amme Ḥalīma verliert und von seinem Grossvater gefunden wird. Von da an (f. 39ᵃ) wird sein weiteres Leben nur in Kürze behandelt. Zuletzt noch ein Gebet. In dem Werke kommen viele Gedichte vor.

Schluss f. 41ᵇ: وتقبل منا ما قدّمناه من ساير الاعمال في السرّ والجهار وارحمنا برحمتك يا عزيز يا غفار والحمد لله رب العالمين وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Bl. 1 schadhaft und ergänzt, Bl. 2 u. 3 sind ganz in grösserer Schrift ergänzt. — Abschrift im J. 1165 Ǵom. II (1752) von عمر بن ابي بكر (f. 69ᵇ).

9518.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 436, 1, f. 1—36. 78—117.

117 Bl. 8ᵛᵒ, 9 (bis 11) Z. (15 × 10; 12 × 6½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber, besonders zu Anfang. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederbd. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatt von späterer Hand: المولد تاليف الكسائى.

Der Verfasser dieses Werkes wird entweder gar nicht genannt, oder verschieden angegeben. Mit dem hier genannten Elkisāī ist ohne Zweifel der Verfasser der Prophetengeschichten (No. 1021) gemeint; in Lbg. 586 wird Elwāqidī, in Lbg. 959 u. 576 Ibn elǵauzī als Verf. genannt. Möglich, dass letzterer † 597/1201 ein von Elwāqidī herrührendes Werkchen des Inhalts zu erbaulichen Zwecken bearbeitet hat. Ein anderes Werk desselben Inhalts liegt von ihm vor in We. 1713, 6 und noch ein anderes in We. 1572. Die Wortfassung weicht bei vielgebrauchten Werken dieser Art oft von einander ab.

Anfang u. Schluss wie bei Pm. 388, 1.

Der Text entspricht nicht immer ganz wörtlich dem in Pm. 388, 1. So fehlt hier f. 8ᵃ, 8 nach الابهام die Stelle, welche steht in Pm. 388, 1, f. 6ᵇ, 11 bis f. 8ᵇ, ult.

Die Blätter folgen so: 1—36. 78—117. Nach f. 1 fehlt 1 Blatt; nach f. 13 ist eine Lücke.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, wenig vocalisirt. — Abschrift c. 1150/1737.

2) Lbg. 586.

27 Bl. 8ᵛᵒ, 15—17 Z. (20¾ × 15; 16½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ von späterer Hand:

مولد الواقدي

und f. 1ᵇ in der Ueberschrift bloss: كـ" مولد النبيّ صلعم

Anfang wie bei Pm. 388, 1.

Schluss f. 26ᵇ: صلّى عليك وسلّمْ ما سري راكب وما دعي الله داع سرّا وجهرا

تمت بالخير؛ اللهم انا حضرنا مولد نبيك . . . وارحمنا برحمتك يا عزيز . . . يا ارحم الراحمين وصلي الله على سيدنا الخ

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocalisirt, etwas blass. — Abschrift im J. 1200/1785 von محمد الكردي

F. 27 ein dem (d. i. الغزالي) امام الغزلى beigelegtes Lobgedicht auf Gott, ohne erkennbares Metrum, auf لا reimend.

3) Lbg. 576.

30 Bl. 8ᵛᵒ, 9 Z. (20 × 13½; 15 × 9ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ: مولد الامام الواقدي؛ سماه مولد الجوزي ابي العروس رة

Die zweite Hälfte dieses Titels soll wol heissen: المسمى مولد ابن الجوزي؛. Die Worte ابي العروس scheinen hier keinen Sinn zu haben und sind zu streichen.

Anfang wie bei Pm. 388, 1. Der Schluss ist f. 26^b so wie bei Lbg. 967 angegeben, mit dem Zusatz: ولم اجب لوضعه الما ولا وجعا. Dann kommt ein langes Gebet, mit dem Schluss f. 30^a: سبحان ربك رب العزة عما يصفون ... والحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1200/1785.

4) Lbg. 959.

18 Bl. 8vo, 21—25 Z. (21 × 15½; 16½ × 10^cm). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, grob, dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

ك" مولد النبى لشيخ بن الجوزي

Anfang wie bei Pm. 388, 1. Schliesst mit demselben Gebet wie Lbg. 586 (اللهم انا حصرنا), aber das Voraufgehende weicht ab.

Schrift: ziemlich gross und gut, vocalisirt. — Abschrift im J. 1220 Raǵab (1805).

9519. Pm. 387.

8) f. 162^b—171^b.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift: مولد النبي الحرمي. Verfasser: الشيخ الخطيب محمد المدنى وقيل حجة الاسلام الغزالي

Anfang f. 162^b: سبحان العزيز الغفار الحليم الستار الكريم الجبار ... الذي اختار اظهار آثار شرار انوار مصون مكنون درة تاج مجد النبوة والفخار بايجاد طلعة نبيه محمد المختار الخ

Lebensgang Moħammeds, hauptsächlich nur die Kindheit, beigelegt dem Moħammed elmedenī oder auch dem Abū ħāmid elgazzālī † 505/1111 (ein Beweis für die Ungewissheit des Verfassers). Beginnt mit der Uebertragung des urgeschaffenen Lichtes durch Mittelglieder auf Moħammed.

Mit ziemlich vielen Gedichtstücken ausgestattet. Die Hauptabsätze beginnen zuerst mit: وعن ابن عمر, وعن علي oder وعن ابن عباس رضه قال, وعن عطاء بن كسار.

Schluss f. 170^b (Basīṭ):

عليهم من سلام الله اطيبه ما ناحت الورق في اوراق اغصان

nebst einem sich daran schliessenden Gebete und alsdann einem Gedicht auf ihn, das nach Einigen dem Gabriel zugeschrieben wird und dessen Anfang (Basīṭ):

يا سيدي يا رسول الله خذ بيدي
ما لي سواك ولا الوي الي احد

und Schluss f. 172^a oben:

والآل والصحب اهل الجد قاطبة
بحر السماح واهل الجود والمدد

9520. We. 1713.

6) f. 49—68.

8vo, 15 Z. (18 × 13½; 13 × 9^cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser von späterer Hand f. 49^a:

مولد شريف تاليف الحافظ عبد الرحمن ابن الجوزي

Anfang f. 49^b: الحمد لله المعروف بالقدم قبل وجود الوجود الموصوف بالكرم والفضل والجود ... روي عن ابن عباس رآ انه قال سالت رسول الله صلعم عن اول شيء خلقه الله فقال يابن عباس لقد سالتنى عن امر عظيم الخ

Ein Werk über die Geburt Moħammeds, beigelegt dem Ibn elǵauzī † 597/1201. Zuerst ist von dem himmlischen Licht, dieser Urschöpfung des Propheten, die Rede (f. 53^b); dann 58^a von den Vorzeichen der Geburt, 59^b von dieser selbst; 60^b Zeit der Geburt; 62^b Ammendienst der Ħalīma; 65^a Herausnahme des Herzens; 66^b Rückkehr zur Mutter; 67^a seine Jugendzeit, Bekanntschaft mit dem Mönch بُحَيْرَا und dessen Schilderung und Lobpreisung Moħammeds. — Schluss f. 68^b (Ṭawīl):

عليه صلوة الله ما هبت الصبا
وما قصد الزوار للمسجد الاقصا

Das Werk enthält viele Gedichtstücke.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift vom J. 970/1562.

9521. We. 1572.

34 Bl. 8vo, 11 Z. (15 × 10; 11 × 6½cm). — Zustand: nicht recht fest im Einband, nicht recht sauber; an manchen Stellen (besonders f. 1) ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

هذا مولد رسول الله صلعم
للشيخ ابن الجوزي

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي ابرز من غرة عروس الحضرة صبحا مستنيرا واطلع في افلاك الكمال من بروج الجمال شمسا وقمرا منيرا الخ

Ein anderes Werk desselben Verfassers über denselben Gegenstand. (F. 1a ist von Wetzsteins Hand bemerkt, dass dies Werk in Damask meist von Weibern gelesen werde, während das مولد der Männer das des ابن حجر الهيتمي المكي sei.)

Nach Erzählung seiner Geburt folgt f. 33a ein Abschnitt: فصل في رضاعته صلعم قال الراوي ثم امنة حصل لها من النفاس ضعف الخ

Das Vorhandene schliesst f. 34b mit dem Verse: وفي اوصافه تتلى المدايح انزل فيه آيات كريمه

Dann folgt: شعر als Hinweis, dass auf der folgenden Seite ein anderes Gedicht beginnt. Dies Wort ist aber ausgestrichen, und dafür gesetzt: تم المولد بحمد الله وعونه وحسن تو[فيقه d. i. توفيقه] Offenbar ist dies Werk hier nicht ganz zu Ende.

Die Erzählung wird öfters durch Aufforderung zum Beten (صلّوا) unterbrochen. Die f. 10b ausgestrichene Stelle steht später f. 12b. Auf f. 34 sind ziemlich viel Verse ausgestrichen. Es sind in diesem Werkchen viele موشح-Gedichte.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1100/1688.

9522. Lbg. 967.

24 Bl. 4to, 14 Z. (22½ × 18½; 16½ × 13cm). — Zustand: Anfangs fleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1a:

مولد النبي صلعم

Verfasser fehlt.

Der Anfang f. 1a (hat Aehnlichkeit mit dem bei We. 1572): الحمد لله الذي ابرز وحكم واظهر الحكم الخ

Verherrlichung Mohammeds, an die Umstände bei seiner Geburt angeknüpft, mit Rückblick auf seine Vorerschaffung u. s. w., mit Berufung auf ʾĀïša, Kaʿb elaḥbār, Ibn ʾabbās, den Rāwī, und mit Beibringung vieler Gedichtstücke, die mit صلوا عليه وسلّموا الخ eingeführt werden.

Schluss f. 24a: فمر منهن طائر ابيض باطراف جناحيه على بطني فوضعت ولدي محمدا صلعم، اللهم اغفر لكاتبه ... ولمن قرأ لاموات المسلمين الفاتحة، تمت

Schrift: gross, rundlich, vocalisirt, in rothen Strichen. Abschrift c. 1250/1834.

9523. We. 1620.

35 Bl. 8vo, (10 bis) 11 Z. (16 × 10½; 12½ × 7cm). — Zustand: nicht recht sauber, besonders schmutzig zu Anfang; am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, meistens glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser von späterer Hand f. 1a:

مولد الشيخ الاكبر

Ausserdem f. 1b Titelüberschrift:

كتاب مولد رسول الله صلعم

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي نوّر قلوب العارفين بالحكمة والعرفان الواهب للمومنين بفضله واحسانه الجنة والحور والغلمان . . . اما بعد فلا بدّ ان نذكر نبذة من عشر اعشار فضل الانفاق على مولد رسول الثقلان لان من لاجله خلقت الموجودات الخ

In dieser hier dem Ibn elʾarabī † 638/1240 beigelegten Abhandlung werden zuerst Aussprüche der nächsten Genossen Mohammeds und Anderer, auch Späterer, angeführt über das Verdienstliche, die Geburt Mohammeds zu feiern; nebst dahin gehörigen Anekdoten. Dann f. 12a vom Urbeginn seiner Erschaffung: فصل والاصل في بدء خلق النبي صلعم هو ان الله تعالي لما اراد ان يخلق نور سيدنا محمد صلعم قبض قبضة من نوره الخ

Ferner f. 21 die Uebertragung des Urlichts des Propheten von Geschlecht zu Geschlecht;

f. 21ᵇ ff. von seinem Vater 'Abd allāh und dessen Verheirathung mit Āmina, den Vorgängen während ihrer Schwangerschaft und f. 31ᵇ ff. den Visionen bei ihrer Entbindung.

Ob der Obige in der That der Verfasser sei, könnte nach Lbg. 1003 fraglich sein.

Schluss f. 35ᵇ (mit einem Gebet): وارزقنا ببركته قبولا وشرفا وكفّر عنا الذنوب والاوزار والجفا، تمت

Schrift: ziemlich gross und gefällig, kräftig, vocalisirt. Stichwörter (bes. محمد) roth. — Abschrift c. 1200/1785.

9524. Lbg. 1003.

66 Bl. 8vo, 11 Z. (16½ × 10; 12 × 6½cm). — Zustand: fleckig und ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel: مولد الواقدي مع الشرح على التمام

Der Anfang ist genau so wie bei We. 1620, aber da Essojūṭī f. 5ᵇ citirt wird, kann der mehrere Jahrhunderte frühere Ibn el'arabī nicht der Verfasser sein. Das Werk stimmt vielfach mit Lbg. 586 überein, ist aber etwas erweitert; auch das Gebet am Ende ist ebenso, das Voraufgehende weicht aber ab.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1200/1785.

9525. Spr. 744.

(Auch bezeichnet als Spr. 131.)

2) f. 236—300ᵇ.

8vo, c. 20 Z. (19⅓ × 14½; c. 15—17 × 10—12½cm). Zustand: wurmstichig, der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Titel f. 236ᵃ (und 246ᵇ): هذا كتاب الانوار في مولد النبي المختار ausführlicher f. 238ᵃ:

كتاب الانوار ومفتاح الاسرار والافكار في ذكر نور سيدنا المصطفى وانتقاله من الاصلاب الكريمة الي البطون الطاهرة

(s. nachher).

Verfasser fehlt; nach der Vorrede f. 238ᵃ:

ابو الحسن احمد بن عبد الله البكري

Anfang f. 236ᵇ: الحمد لله الذي خلق روح حبيبه محمد المصطفى صلى الله عليه وآله قبل خلق الارواح وجعل جسمه اللطيف ووجهه المنوّر الشريف احسن الصور والاشباح واخرج درّة نور الانوار من صدف بحر الايجاد والتكوين . . . اما بعد فاعلم ايّها الراغب في استماع الاخبار الواردة في فضايل النبي الامّي القرشي والطالب لاستماع الآثار الثابتة في بيان شمائل الرسول المكي المدنى الهاشمي الخ

Mit der Biographie Moḥammeds hätten sich zwar Unzählige abgegeben, sagt der Verfasser Aḥmed ben 'abd allāh ben moḥammed *elbekrī* abū 'lḥasan (nach dem J. 694 gestorben: s. bei WE. 128, 2), in der Vorrede; allein, da einmal die Sitte der Gelehrten sei, sich bei ihren Zusammenkünften im Monat Rabī' von Moḥammed und allerlei sonderbaren Vorfällen, die sich an seine Person knüpfen, zu unterhalten und daran zu erfreuen, habe auch er zu diesem Zwecke dies Werk verfasst, in 7 Theilen.

1. Theil f. 238 beginnt mit der Schöpfung, dem Lichte Moḥammeds und Uebertragung desselben von Adam auf seine Nachkommen; weiterhin Heirat des هاشم بن عبد مناف mit Selmā, Tochter des 'Omar ben jezīd.
2. Theil 246ᵇ Schwangerschaft der Selmā.
3. Theil 248ᵇ Geburt des Śeiba, genannt 'Abd elmoṭṭalib.
4. Theil 252ᵇ sein Leben und die Geburt des 'Abd allāh.
5. Theil 261ᵇ 'Abd allāh's Verheirathung mit Āmina.
6. Theil 265ᵇ von den damaligen Wahrsagern und Zauberern (besonders سطيح und شق بن باهلة) und der Geburt Moḥammeds.
7. Theil 276ᵃ Jugend und weiteres Leben desselben; sein Ringkampf mit Abū ǵahl; seine Handelsreise nach Syrien und Verheirathung mit Ḫadīǵe.

(S. den Text dieser Theile bei Spr. 130, 1.)

Schluss f. 300ᵇ: ثم دخل بها النبيّ صعم فاقامت عنده حتى توفيت ولم يتزوّج بغيرها حتى ماتت رحمة الله عليها وسلامه ورضوانه،

Das Ganze ist legendenhaft und kann zu den Geburtstagsfeier-Schriften gerechnet werden. So steht auch Pet. 628, 1, f. 159ᵃ in der Unterschrift: تم ميلاد النبى. Dieselben sind allerdings meistens kürzer und verfolgen erbauliche Zwecke, dieses aber hat mehr geschichtlichen Anstrich.

Schrift: klein, blass, gefällig, deutlich, vocallos. — Abschrift von ناصر بن على الزنكي im J. 1021 Raǵab (1612).

In der Mitte folgen die Blätter so: 253. 257. 255. 256. 254. 258 ff. Ferner 294. 304. 296 ff. Nach 298 eine Lücke.

HKh. I 1421 (الانوار ومفتاح السرور والافكار في مولد النبي المختار)

9526.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Pet. 628, 1, f. 1—159ᵃ.

246 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (21 × 14½; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: unsauber und fleckig. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: schwarzer Lederbd mit loser Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ ebenso (aber ومفتاح السرور).

Anfang fehlt. Das Werk beginnt f. 1ᵃ mit: قال ابو الحسن البكري حدثنا اشياخنا واسلافنا الرواة الخ

Schluss f. 159ᵃ dem Inhalt nach wie bei Spr., mit etwas abweichender Fassung: فصحبته قبل مبعثه بست عشرة سنة وبعد مبعثه بثماني سنين ثم قبضت عليها السلام ولم يتزوّج بغيرها مدّة حياتها، تم ميلاد النبي . . . انه رءوف رحيم منان والحمد الله رب العالمين،

In der Unterschrift ist das Werk bezeichnet als: ميلاد النبيّ ورضاعه وسفره وتزويجه

F. 7ᵃ ist das Gedicht des Ibn sīna über den Eintritt des Geistes in den Körper und Austritt aus demselben mitgetheilt, dessen Anfang: هبطت اليك من المحلّ الارفع الخ

Auf f. 63ᵇ ist eine kleine Lücke, da der Schluss des 5. und Anfang des 6. Theils fehlt.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Die Ueberschriften roth. F. 6 von anderer neuerer Hand, dick u. ungelenk. — Abschrift von علي بن لطف الله بن علي بن لطف الله الجدّ حفصي البحراني, im J. 1182 Rab. I (1768).

Im Anfang fehlen 2 Blätter.

2) We. 734, 1, f. 1—88.

167 Bl. 8ᵛᵒ, 14—15 Z. (21¼ × 15½; 15—17 × 10ᶜᵐ). Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, zum Theil gelblich, stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Werk hört hier f. 88ᵃ gegen Ende des 6. جزء (das f. 59ᵇ beginnt) auf mit den Worten: وينصره الله نصرا عزيزا ويعينه رجل قوي امين يسمي امير المومنين علي،

Schrift: gross, kräftig, deutlich, fast vocallos. F. 1 bis 10 und 88 ergänzt: rundlich und im Ganzen flüchtig. Abschrift c. ¹¹⁵⁰/₁₇₃₇ (u. ¹²²⁰/₁₈₀₅).

3) Spr. 130, 1, f. 1—81ᵃ.

255 Bl. 8ᵛᵒ, 19—25 Z. (20⅛ × 14½; 16½ × 10¼ᶜᵐ). Zustand: nicht ganz sauber, zum Theil ausgebessert. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ (von neuer Hand): هذه سيرة النبيّ صعم [المسمّاة بالنجم الثاقب]

Das Eingeklammerte bezieht sich auf das 3. Stück der Handschrift: s. No. 2578. — Verfasser f. 1ᵃ: محمد بدر الدين بن عبد الله بن الحسن البكري اليمنى الصديقى

Derselbe ist nicht ganz richtig angegeben.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي فتح خزاين الامكان بفاتحة الكرم والاحسان واستخلص درر الاكوان من قبضة نوره المحمدىّ المصان . . . وبعد فهذه منحة من منح المنان بسيرة سريره روح جسد الكيان مرتبة علي اجزاء بديعة الشان، الجزء الاول حدثنا ابو الحسن البكري قال حدثنا اشياخنا واسلافنا الرواة الخ

S. diese Stelle bei Pet. 628, 1. — Die früher angegebene Eintheilung ist hier so:

الجزء الثاني قال حدثنا ابو الحسن البكري 10ᵇ . . . الرواة لهذا الحديث، انه لما تزوّج هاشم

الجزء الثالث قال حدثنا . . . لهذا الحديث، 13ᵃ وذلك ان سلمي اشتدّ بها الحمل

الجزء الرابع وفيه حديث الفيل وما جري لاصحابه 17ᵇ قال ابو الحسن البكري . . . لهذا الحديث ممن تقدم ذكرهم انه لما قدم المطلب الي الحرم

الجزء الخامس وفيه قصّة الذبيح والضياء اللامع، 21ᵇ

الجزء السادس، قال ابو الحسن . . . لهذا الحديث 27ᵃ قالوا جميعا انه لما قبل الله عز وجل

الجزء السابع قال ابو الحسن البكري عن ابي عمرو 34ᵃ الشيباني وجماعة من اصحابه ان السحرة والكهنة والجن والشياطين والمردة الخ

Mit den letzten Worten f. 81ᵃ unten: وانما انزل جملة واحدة فى ليلة القدر الي بيت العزة ثم نزل نجوما بحسب الوقايع فى ثلاث وعشرين سنة، انتهي، — wenn sie nicht überhaupt gefälscht sind — scheint das Werk nicht abgeschlossen zu sein.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text f. 2—80 in rothen Linien. — Abschrift c. 1750.

9527. We. 1571.

24 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (17 × 12; 12½ × 8½ᶜᵐ). — Zustand: fleckig, besonders am Rande, an einigen Stellen ausgebessert. — Papier: gelb, auch bräunlich, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ von ganz später Hand:

هذا مولد العالم العلامة المحقق المدقق كمال الدين ابي المعالي محمد بن علاء الدين علي بن عبد الواحد الانصاري الزملكاني الشافعي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله وكفي وسلام على عباده الذين اصطفي وبعد فهذا ذكر شيء مما يتعلق بمولد سيدنا رسول الله صعم مما الفه الشيخ ... كمال الدين ... الزملكاني الشافعي رحه، قال رحه فى ذكر النبي صعم ومولده هو ابو القاسم محمد رسول الله صعم بن عبد الله بن عبد المطلب ... بن عدنان الي هنا ينتهي النسب المحقق الخ

Eine Schrift zur Geburtsfeier des Propheten, von Moḥammed ben 'alī ben 'abd elwāḥid ben 'abd elkerīm eddimaśqī kemāl eddīn abū 'lma'ālī *ibn ezzamlakānī*, geb. 666/1267 (667), † 727/1327.

Das Ganze schliesst mit einem Gebet, dessen Ende f. 24ᵃ: ولا تفرق بيننا وبينه يوم القيمة فاجمع شملنا به فى دار الكرامة يا ارحم الراحمين واخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين،

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt, doch fehlen auch diakritische Punkte. F. 1 von ganz neuer unschöner Hand ergänzt. — Abschrift c. 900/1494.

In Spr. 121, f. 92ᵃ—94ᵇ steht eine Geburtsfeier (مولد) des Propheten von خليل بن ايبك الصفدي † 764/1363 und ebenda, f. 76ᵇ bis 91, zwei andere von ابن حبيب † 779/1377 (s. No. 2617).

9528. Pet. 588.

1) f. 1—34ᵃ.

136 Bl. 8ᵛᵒ, c. 25 Z. (20½ × 15; 16½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ oben zur Seite: شرح المولد النبوي (s. unten). Den Specialtitel s. bei We. 1812, 1. Verfasser f. 1ᵃ: ابن حجر, d. i.

احمد بن محمد بن محمد الهيتمى شهاب الدين ابن حجر

Anfang f. 1ᵇ: احمد الله اتمّ الحمد واكمله واشكره افضل الشكر واشمله اذ بعث فينا رسوله الاعظم ... وبعد فانه لما كان ليلة الاحد ثامن عشر ربيع الاول سنة اربع وستين وتسعمائة خطر لي ان اكتب ورقات فى اصل عمل المولد النبوي فى هذا الشهر ثم اذكر ما له ذكر فى كتب الحفاظ المحدثين مما سلم من وضع الوضاعين الخ

Die Ansichten der Menschen über den Ursprung des عمل المولد (der Geburtstagsfeier des Propheten) sind verschieden darüber, ob das eine Neuerung sei oder nicht; ferner herrscht über den Gegenstand viel Unwahrheit, absichtlich oder aus Dummheit. Um dies ins Reine zu bringen, hat Aḥmed ben moḥammed *elheitemī ibn Ḥaǵar* † 973/1565 (No. 1493) dies Werkchen geschrieben und zwar im J. 964/1557.

Es zerfällt in 2 Kapp. und Schlusswort.

1. باب 1ᵇ (in 3 فصل) فى المقدمات،
   1. فصل 1ᵇ فى اصل عمل المولد، اعلم انه بدعة لانه لم ينقل عن احد الخ
   2. فصل 3ᵇ فى بيان قبايح صدرت من الناس مقترنة بعمل المولد
   3. فصل 5ᵃ فى ذكر اختلاف العلماء فى تفضيل ليلة مولده الشريف على ليلة القدر

2. باب 5b (in 7 فصل) في المقاصد،
1. فصل 5b في ذكر نسبه الشريف
2. فصل 6a في ذكر نبذ من اصل خلقه صلعم وفي ذكر نبذ من كراماته التي ظهرت في بعض آبائه
3. فصل 11a في ذكر شيء من شرف هذا النسب الشريف
4. فصل 12a في تزوج عبد الله بآمنة
5. فصل 13a في حمله صلعم
6. فصل 14a في ولادته صلعم
7. فصل 20a في رضاعه صلعم

الخاتمة 30a في تلخيص ما سبق يسهل حفظه وقراءته في مجلس واحد

Schluss f. 34a: ثم لما بلغ اربعين سنة ارسله الله تعالى رحمة للعالمين رسولا الى كافة الخلق اجمعين ... عدد معلوماته ومداد كلماته ابد الابدين ودهر الدهرين والحمد لله رب العالمين،

Schrift: ziemlich gross, rundlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von مصطفى بن عبد الرزاق بن الحاجي طه im J. 1195/1781. Collationirt. Am Rande stehen öfters Glossen.

9529.

Dasselbe Werk in:

1) We. 1812, 1, f. 1—36a.

162 Bl. 8vo, c. 25—26 Z. (zuletzt c. 30 Z.) (21 × 15; 15½ × 10½—11cm). — Zustand: in der unteren Hälfte stark wasserfleckig, worunter der Text öfters gelitten hat. — Papier: gelb, grob, ziemlich dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1a:

اتمام النعمة الكبري على العالم بمولده صلعم لشهاب الدين احمد بن حجر الهيثمي

Mit Berücksichtigung von Pet. 42 ist der richtige vollständige Titel so:

اتمام النعمة الكبري على العالم بمولد سيد ولد آدم

Anfang u. Schluss wie bei Pet. 588, 1.

Schrift ziemlich gross, gedrängt, kräftig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift c. 1100/1688. — Bl. 36b leer.

2) Spr. 1958, 1, f. 1—60a.

307 Bl. 8vo, 19 Z. (15½ × 10½; 11 × 7cm). — Zustand: ziemlich gut, etwas unsauber. — Papier: gelblich, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schrift: klein, dick, gleichmässig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

3) Spr. 123, 2, S. 1—70.

8vo, 25 Z. (21¼ × 16; 15½ × 10cm). — Zustand: ziemlich gut, doch etwas wurmstichig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt im 2. فصل des 1. Kap. mit den Worten: الي حالة المبرسمين ومرافقته. — Schluss wie bei Pet. 588, 1.

Am Rande stehen häufig Bemerkungen, die hauptsächlich herrühren von dem Lehrer des Verfassers محمد شلبي und aus dem Werke المواهب.

Der Verf. citirt häufig den ابن حجر † 852/1448 und auch (S. 59) den الابيّ شارح مسلم † 827/1424.

Schrift: gross, ziemlich dick, rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1150 Rabīʿ I (1737) von احمد بن عوض باقشير الحضرمي الحنفي

Im Anfang fehlen 4 Blätter.

9530. Pet. 42.

25 Bl. 4to, 15 Z. (22½ × 16½; 14½ × 8cm). — Zustand: lose Lagen. — Papier: gelb, grob, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1:

هذا مولد النبي صلعم لابن حجر [d. i. الهيثمي]

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي شرّف هذا العالم بمولد سيد ولد آدم وكمل به سعود الانبياء والمرسلين وجميع الملائكة لا سيّما الكروبيين والمقرّبين وجمع فيه سائر الكمالات الخ

Derselbe Verfasser hat ein grösseres ähnliches Werk verfasst, betitelt اتمام النعمة الكبري على العالم بمولد سيد ولد آدم (No. 9529, 1) nebst den Gewährsstützen dazu, mit unzweifelhaft ächten Traditionen, nicht wie die meisten andern موالد mit fraglichen u. unächten. Das Vorliegende ist ein Auszug daraus, mit Fortlassung der Gewährsstützen und auffälliger Ausdrücke. — Das Ganze hat erbaulichen Zweck.

Schluss f. 25a: وبارك عليه وعلى آله واصحابه وتابعيهم افضل صلاة وافضل سلام وافضل بركة عدد

معلوماتك ومداد كلماتك ابد الابدين ودهر الدهرين والحمد لله رب العالمين، تم

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocalisirt. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1200/1785.

9531. Mq. 459.

3 Bl. 8vo, 16—20 Z. (21⅔ × 17½; 14½—15½ × 9½—10½cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

مختصر قصة المولد الشريف للامام ابن حجر

Anfang f. 2a: الحمد لله الذي بعث فينا رسوله الاعظم ونبيه الاكمل الافخم صعم وشرف وكرم وعظم اما بعد فان اصدق الحديث كتاب الله تعالي وخير الهدي هدي محمد صعم وقد قال تعالي فى كتابه الخ

Ein kürzeres Werk desselben Verfassers über den gleichen Inhalt. Es hört hier auf mit dem Ende der Seite f. 3b, mit den Worten: ورق بجناحيه فوضعت النبي الهادي محمدا صعم

Trotz des von derselben Hand beigesetzten Wortes تم ist das Werk schwerlich zu Ende.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, ziemlich deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9532. Lbg. 520.

1) f. 1—29.

218 Bl. 8vo, 19 Z. (20¼ × 14½; 13½ × 8—9cm). — Zustand: sehr wurmstichig; in der oberen Hälfte wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband, wurmstichig. — Titel und Verfasser f. 1a:

تحفة السامعين والناظرين بمولد سيد المرسلين والاولين والاخرين لنجم الدين الغيطى

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي انار بمولد احمد المصطفى صعم جميع الوجود ... اما بعد فان شهر ربيع الاول المشرف قد اينعت ثمرة العادة الخ

Betrachtungen über Moḥammeds Geburt, von Moḥammed ben aḥmed *elgeiṭī* neǵm eddīn † 984/1576 (No. 2603).

Schluss f. 29b: وجعلنا ممن عادت عليه بركة خدمة حديثه الشريف ومحبته وفاضت عليه بسبب ذلك فى الدنيا والآخرة الامدادات الزاخرة،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1076 Rabīʿ I (1665). Collationirt nach dem Original. — Bl. 30 leer.

9533. We. 1853.

1) f. 1—18.

59 Bl. 4to, 25 Z. (23⅓ × 16⅓; 14½—15 × 8½cm). — Zustand: ziemlich gut, der breite Rand bisweilen fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1a:

كتاب مولد النبي

Verf. f. 1a: الشيخ حسن الشهير بالمدابغى (s. Anfang).

Anfang f. 1b: قال الفقير الي مولاه العلىّ حسن بن علي الشافعي الازهري المدابغى، قد سئلت فى اختصار المولد الشريف للنجم الغيطى فاجبت الي ذلك . . . فقلت، الحمد لله الذي انار الموجود بمولد سيد المرسلين صعم . . . اما بعد فان شهر ربيع الاول اختصّ بمنقبة عظيمة فاق بها على سائر الشهور الخ

Auszug aus demselben Werk des Neǵm eddīn elgeiṭī, mit eigenen Zusätzen, von Ḥasan ben ʿalī ben aḥmed ben ʿabd allāh elmanṭāwī elazharī *elmadābigī* † 1170/1756; er hat das Werk auf Bitten von Freunden verfasst.

Kurze Uebersicht über die Geburt und den Lebensgang Moḥammeds. Nicht selten sind Verse eingemischt.

Das Ganze schliesst f. 18a mit einer خاتمة, die aufhört f. 18b mit den Versen (Wāfir):

سالت الارض لم جعلت مصلّى ولم كانت لنا طهرا وطيبا
فقالت غير ناطقة لانى حويت محمد الطهر الحبيبا

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Im Anfang einige Stichwörter in grüner Schrift. — Abschrift von يوسف راجح الخناجي المالكي im J. 1243 Rabīʿ I (1827).

9534. Lbg. 449.

41 Bl., 8vo, 25—27 Z. (21¾ × 15; 15½ × 10cm). — Zustand: fleckig und unsauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

شرح لطيف على قصة المولد الشريف لعبد الله بن على بن على الازبكى الدمليجى الشهير بسويدان الشافعى الاشعري الشاذلي

Anfang f. 1b: الحمد لله والصلاة والسلام على افضل خلق الله . . . اما بعد فيقول . . . عبد الله ابن على سويدان . . . هذا شرح لطيف على المولد الشريف الذي اختصره . . . حسن المدابغى . . . يحل الفاظه ويبين مراده الخ

Gemischter Commentar des 'Abdallāh ben 'alī eluzbekī eddamlīgī *soweidān* eššāfi'ī um 1200/1785 zu demselben Werke des Hasan ben 'alī elmadābigī eššāfi'ī über Moḥammed's Herkunft, Geburt, Bedeutung etc.

Dasselbe beginnt: . . . الحمد لله رب العالمين قل . . . المدابغى قد سئلت فى اختصار المولد الشريف للنجم الغيطى فاجبت الي ذلك . . . فقلت الحمد لله الذي انار الوجود بمولد سيد المرسلين المرسلين . . . وبعد فان شهر ربيع الاول الخ
und schliesst:

فقالت غير ناطقة لانى حويت محمد الطهر الحبيبا

Der Commentar schliesst: وقوله محمد بمنع الصرف للوزن ايضا والله اعلم ونسال الله حسن الخاتمة، هذا آخر ما تيسر جمعه . . . اللهم اقبضنا اليك غير مغتونيين . . . والحمد لله رب العالمين،

Verfasst im J. 1195 Rab. II (1781).

Schrift: ziemlich gross, rundlich, kräftig, vocallos. Grundtext roth. — Abschrift c. 1200/1785.

Eine andere Glosse zu dem Werk (المولد) des Elgaiṭī und Ibn Ḥagar (und Elhodhodī), von محمد بن عبادة بن برى العدوى † 1193/1779.

9535. Spr. 147.

1) f. 1—16.

407 Bl. 8vo, 17 Z. (23 × 14½; 14 × 8½cm). — Zustand: wurmstichig, besonders am Rande, vorn lose im Deckel. Bl. 1 lose und schadhaft; jetzt ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

كتاب المنتخب المصطفى من اخبار مولد المصطفى

لمحيى الدين عبد القادر بن الشيخ شيخ بن عبد الله العيدروس باعلوى الحسينى الشافعى

Anfang f. 1b: الحمد لله ذي البرّ الغامر والفضل الوافر هو الاول والآخر . . . وبعد فهذا ذكر مولد سيد المرسلين وسيد الاولين والآخرين وقايد الغرّ المحجلين الخ

Kurze Erzählung von Moḥammeds Geburt (mit Rückgehen auf seine Vorfahren und auf die Erschaffung des Prophetenlichts) und Lebenslauf, von 'Abd elqādir ben šeiḥ bā'alewī elḥoseinī *ibn elaiderūs* † 1038/1628 (No. 1844). Nicht in Kapitel oder Abschnitte getheilt.

Nach f. 1 fehlt wol 1 Blatt. F. 2a beginnt (nach Angabe seiner Genealogie) so: اعلم ان الله سبحانه وتعالي لما اراد ايجاد خلقه ابرز الحقيقة المحمدية من انواره الصمدية الخ

Das Ganze schliesst mit einem Gebet und mit einem Gedicht auf Moḥammed (22 Verse) deren Anfang (Wāfir) f. 16a:

الا يا ايها الحادي اذاما اتيت قباب طيبة والخياما

und Schluss f. 16b:

وتبقى ما بقى زهرا وزهرا تناثر فى الرياض حبا وطابا

Vom Verfasser vollendet im J. 996 Raǵab (1588) zu احمداباد.

Schrift in Goldlinien mit Blau umfasst (auch mit zierlichem und vergoldetem Frontispice mit Titel f. 1b), ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. — Abschrift vom J. 1002 Raǵab (1594).

Nicht bei HKh.

Verzeichniss der Schriften des عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس محيى الدين ابو بكر اليمنى الحضرموتى الهندى, geb. 978/1570, † 1038/1628 (nach We. 291, f. 165a):

1) كتاب الفتوحات القدسية (القدوسية) فى الخرقة العيدروسية

2) كتاب الحدايق الخضرة فى سيرة النبي عم واصحابه العشرة

(das erste von ihm verfasste Buch; er war noch nicht 20 Jahre alt).

3) كتاب الحاف الحضرة العزيزة بعيون السِيَر الوجيزة (kleiner als das vorige).

4) كتاب المنتخب المصطفى فى اخبار مولد المصطفى

5) كتاب المنهاج الي معرفة المعراج

6) كتاب الانموزج اللطيف فى اهل بدر الشريف

7) كتاب اسباب النجاة والنجاح فى اذكار المساء والصباح
8) كتاب الدرّ الثمين فى بيان المهمّ من [علوم] الدين
9) كتاب الحواشي الرشيقة على العروة الوثيقة
10) كـ" منح الباري بختم البخاري
11) كـ" تعريف الأحياء بفضايل الإحياء
12) كـ" عقد اللآلي بفضايل الآل
13) كـ" خدمة السادة بنى علوي باختصار العَقْد النبوي
14) كـ" بغية المستفيد بشرح تحفة المريد (وهو مختصر جدًّا (ganz kurz
15) كـ" النفحة العنبرية فى شرح البيتين العدنية
16) كـ" غاية القرب فى شرح نهاية الطلب
17) شرح علي قصيدة الشيخ ابي بكر العيدروس صاحب عدن النونية
18) كـ" اتحاف اخوان الصفا بشرح تحفة الظرفاء باسماء الخلفاء
19) كتاب صدق الوفا بحقّ الأخا (Biographie seines Freundes احمد بن محمد باجابر † 1001/1592).
20) كـ" النور السافر عن اخبار القرن العاشر
21) تقريض علي شرح قصيدة البوصيري التى عارض بها بانت سعاد لشيخنا شيخ الاسلام عبد الملك بن عبد السلام دعسين الاموي اليمنى الشافعي † 1006/1597
22) تقريض علي رسالة صاحبنا الشيخ احمد بن محمد بن على البسكري († 1009/1600: s. No. 51) فى تنزيه الامام مالك عن تلك المقالة الشنيعة التى نسبها له من لا خلاق له،
23) اجازة للفقيه الصالح احمد بن الفقيه محمد باجابر
24) ديوان شعر اسمه الروض الاريض والفيض المستفيض

25) الزهر الباسم من الروض للاستاذ حاتم [وهو شرح رسالة من السيد حاتم اليه وهو مطول نحو مجلدين]
26) كـ" قرّة العين فى مناقب المولى عمر بن محمد باحسين

No. 1—24 sind von dem Verfasser dort selbst aufgezählt als seine Werke. No. 25. 26 nachträglich von andern als solche bezeichnet.

27) كتاب الفتح القدسيّ فى تفسير آية الكرسيّ
28) كـ" جواهر الاحيا وامدادات الاوليا [يشتمل على ثلاثة كتب حياة القلوب باحاديث المحبوب، وكتاب القول الجامع فى بيان العلم النافع، وكـ" فتح الجواد بشرح عَذَبَتْنِى بالمَطْلِ منها سُعادُ،]
29) كـ" تحفة الاحباب بالهدايا العجاب
30) كـ" رَوح الراح وراح الارواح
31) كـ" المقالة الجامعة والرسالة النافعة
32) كـ" صفوة الصفوة فى بيان حكم القهوة (ein anderer Titel, s. Spr. 147, 23, f. 365b).
33) كـ" الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر
34) كتاب تحفة الغريب فى الصلوة على الشفيع الحبيب
35) كـ" فتح الله القدوس فى مناقب الشيخ عبد الله العيدروس
36) كـ" النور المتاجج فى مناقب الشيخ سعد بن علي بامدحج
37) كـ" العقيدة

In Spr. 147, 317a ff. giebt der Verfasser eine Selbstbiographie und führt darin alle bei Elmoħibbī aufgeführten Schriften No. 1—24, auch 25, und ausserdem die hier No. 27—37 verzeichneten auf. No. 26 nicht.

9536. Pm. 387.

7) f. 155b—162b.

Format etc. u. Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift: مولد الكريم النبويّ

Verfasser: جعفر البَرْزَنْجي. Vollständiger:

جعفر بن حسن بن عبد الكريم بن محمد بن رسول الحسينى البرزنجى المدنى

Anfang: ابتدأ الاملاء باسم الذات العلية مستدرًا فيض البركات على ما اناله واولاه وأُثْنِى بحمد موارده سايغة هنيّة . . . فاقول هو محمد بن عبد الله الخ

Lebenslauf und Eigenschaften Moħammeds, von Ǵa'far ben ħasan ben 'abd elkerīm elħoseinī *elborzenǵi* (auch elbarzenǵī) elmedenī † 1184/1770 (1179).

Schluss f. 162ᵇ: ما شنّفت الآذان من وصفه الدرّي باقراط جوهرية وتحلّت صدور المحافل المنيفة بعقود حلاه،

عطّر اللهم قبره الكريم بعرف شذيّ من صلاة وتسليم

Der Text ist bisweilen mit Versen, ziemlich oft aber mit dem zuletzt angeführten versähnlichen Satze ausgestattet.

Auf f. 155 folgt noch 155ᴬ.

Abschrift (für den Druck) im J. 1273 Ṡa'bān (1857).

Dasselbe Werkchen in Lbg. 531.

7 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (22¼ × 16½; 17½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Papierdeckel. — Titel f. 1ᵃ:

مولد البرزنجي

Anfang und Schluss (ohne den Refrain (عطّر اللهمّ الخ) ebenso.

Die Ueberschrift jedes grösseren Abschnittes ist: عطّر اللهم قبره الكريم بعرف شذي من صلوة وتسليم

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, etwas vocalisirt; die Ueberschrift roth. — Abschrift im J. 1275 Rabī' I (1858).

9537. We. 1711.

1) f. 1—5.

62 Bl. 8ᵛᵒ, c. 26 Z. (20⅔ × 15; 15½—16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier: strohgelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

مولد النبي صلعم من انشاء الشيخ علاء الدين ابن مشرف الماريدينى

Anfang f. 1ᵃ: الحمد لله الذي هلت سحايب فضله فى ربيع واهلت بلطفه اهلة السعود فاشرق الوجود بنورها البديع الخ

Geburtsfeier des Propheten, von 'Alā eddīn ben mošerref *elmāridīnī*. Die Schrift zerfällt, nach einer langen خطبة, in welcher das Lob desselben im Allgemeinen enthalten, in 2 (ungezählte) فصل. Ziemlich viel Gedichtstücke beigemischt.

2ᵃ فصل فى نسبه الشريف صلعم فهو محمد المحمود قولا وفعلا ابن عبد الله اطيب العرب اصلا ابن عبد المطالب الذي بلغ اسنى المطالب الخ

4ᵃ فصل فى ذكر رضاعه صلعم، فملخص هذا الحديث الفرد ان القحط عم بني سعد فصار حظهم بمزيد القحط ناقصا وضرعهم بنزول الجدب قالصا الخ

Schluss f. 5ᵇ: وكان يسبح الحصي فى كفه المكرم ونبع الماء من بين اصابعه فروي الجيش العرمرم اوضح طرق الهدي باقوم منهاج وراي الله بعين راسه ليلة المعراج، تمت

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Abschrift von السيد محمد القدسي بلدا السروري لقبا im J. ¹¹³⁹/₁₇₂₆. — F. 5ᴬ leer.

9538. Pet. 655.

2) f. 12—34.

8ᵛᵒ, 13 Z. (20¾ × 15¼; 15 × 10—10½ᶜᵐ). — Zustand: sehr fleckig, am Rande öfters ausgebessert. — Papier: grau, dick, wenig glatt. — Titel fehlt. Er ist:

مولد النبى

Verfasser fehlt.

Anfang f. 12ᵃ: الحمد لله الواحد الذي لا يجاحد الاحد الّذي فى سرمديته توحّد الفرد الذي فى ربوبيّته تفرّد الشكور الخ

Handelt von der Geburt und Jugend Moḥammeds. Viele Gedichte angeführt.

Unvollständig. Das Vorhandene schliesst mit 4 Versen, wovon die zwei letzten (Kāmil):

ولقد سالت الدار يوم فراقهم ومدامعي تجري كسحب غوادي
يا دار ما فعل الزمان بجيرة كانوا هم صهري واهل ودادي

Schrift: ziemlich gross und stark, gefällig, gleichmässig, vocallos, rothe Ueberschriften. — Abschrift vom J. ¹¹⁵¹/₁₇₃₉.

9539. Pet. 94.

8) f. 30ᵇ—38ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 2).

Dasselbe Werk. Ueberschrift:

مولد النبيّ صلعم

Anfang ebenso. (F. 35ᵇ فصل فى وفاته صلعم)

Dies Werk ist hier unvollständig; es bricht f. 38ᵇ so ab: فلما فرغ النبيّ صلعم رقى المنبر وخطب بالناس فحمد الله تعالي واثنى عليه ثم اقبل على الناس بوجهه الكريم كالمودع لهم فقال ايها،

F. 39ᵃ einige Aussprüche Moḥammeds.

9540. Pm. 387.

9) f. 172ᵃ—180ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift: هذا مولد النبي صلعم. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله الذي شرف الانام بصاحب المقام الاعلي وكمّل السعود باكرم مولود حوي شرفا وفضلا ... حملته آمنة فلم تجد لحمله الما ولا ثقلا الخ

Schrift zur Geburtsfeier des Propheten, mit Versen untermischt. — Schluss f. 180ᵃ: صلاة وتسليم على خير مرسل محمد الداعي الى سبل اهداه mit einem sich daran schliessenden Gebete.

F. 181ᵃ—184 folgen Gebetsanweisungen, راتب genannt, von عبد الله الحدّاد الحضرمي, mit Bezeichnung gewisser Qorânstellen und Angabe, wie oft dieselben zu lesen, und Einlegung gewisser Gebetsformeln und auch einiger Verse, mit einem Anhang dazu in Versen von عمر القاهري.

9541. Dq. 81.

6) f. 67—89.

8ᵛᵒ, 25 Z. — Zustand: fleckig, unsauber. — Papier: ziemlich dick, etwas glatt, weisslich. — Titel fehlt; er ist:

مولد النبى

Verfasser fehlt.

Anfang f. 67ᵇ: الحمد لله الذي انار الوجود بطلعة سيد المرسلين وازاح ظلمات الباطل بضياء الحق المبين الخ

Ein weitläufiger Tractat über die Geburt des Propheten, hie und da mit Versen ausgestattet, auch mit Abschweifungen in Bezug auf seine spätere Zeit.

Schluss f. 89ᵃ: لن يدخل عبد المطلب الجنة من جملة من يدخلها طايعا فينجو الا ابا طالب فانه ادرك البعثة ولم يومن٬ انتهي

Schrift: ziemlich gross, enge Zeilen, an sich ziemlich weitläufig, vocallos, gleichmässig, uncorrect, ziemlich deutlich. — Abschrift c. 1020/1611.

9542. Pet. 93.

2) f. 6—15.

8ᵛᵒ, 19 Z. (20×14½; 14½×8½—9ᶜᵐ). — Zustand: unten und oben am Rande fleckig, unten am Rücken etwas lose, zum Theil ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, wenig glatt. — Titel fehlt; er ist:

مولد النبى

Verfasser fehlt.

Anfang f. 6ᵇ: الحمد لله الذي اجري علي من حمده اجرا٬ وعلا فى حجب جبروت عظمته قهرا٬

Ein Bruchstück von der Geburt und Jugend Moḥammeds, nebst vorangehenden Bemerkungen über seine Bedeutung, das prophetische Licht in ihm etc., untermischt mit Gedichtstellen zu seinem Preise.

Das Vorhandene schliesst f. 15ᵇ (Basîṭ):

صلّي عليه اله العرش ما طلعت
شمس وما رنّح الحادي مطاياه

Schrift: klein, gleichmässig, deutlich, vocallos. — Abschrift um 1215/1800.

9543. We. 1785.

7) f. 42ᵇ—49ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 6). — Titelüberschrift:

قصة حليمة السعدية فى رضاعة محمد خير البرية

Verfasser fehlt.

Anfang f. 42ᵇ: قال ابن عباس رضّ انه قال لما ولد محمد صلعم نادي مناد من السماء هذا ابن عبد الله قد ولد فطوبي لثدي ارضعه وطوبي لبيوت سكنها٬ قال الراوي وكان من شيم العرب فى ذلك الزمان اذا ولد لهم مولود يلتمسون له احدي حتى ترضعه وتربيه ويرون عندهم عارا ان ترضع المراة ولدها الخ

Geschichte des Ammendienstes der Ḥalîma bei Moḥammed.

Schluss f. 49ᵃ: ثم ان النبي صلعم تم جده عبد المطلب وامه آمنة فى مكة حتى ماتت امه آمنة وبقى عند عمته عاتكة وعمه ابي طالب حتى كبر وترعرع٬ وهذا ما انتهي الينا من قصة حليمة رآ فى رضاعة محمد خير البرية صلعم على التمام والكمال الخ

Mf. 547ᵃ, f. 7. 8. Zwei zusammenhängende Blätter aus einem grösseren Werke, die Kindheit Moḥammeds und den Ammendienst der Ḥalîma betreffend. In Reimprosa.

9544. Pm. 407.

1) f. 4ᵇ—11ᵇ.

463 Bl. 4ᵗᵒ, 17 und von f. 8 an 19 Z. (22 × 12; 15 × 7½ᶜᵐ). — Zustand: der Rand (besonders der untere) stark fleckig, Bl. 4—9 oben und 4—7 unten ausgebessert. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: grüner Lederbd. — Titelüberschrift:

كـ" حسن المقصد فى عمل المولد الشريف

Verfasser fehlt. Nach HKh. ist es:

السيوطي

Ohne Zweifel richtig, denn dieser ganze Band enthält fast nur Werke desselben.

Anfang f. 4ᵇ: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى وبعد فقد وقع السؤال عن عمل المولد النبوي فى شهر ربيع الاول ما حكمه من حيث الشرع وهل هو محمود او مذموم وهل يثاب فاعله ام لا،

Essojūṭī † 911/1505 behandelt die Frage, ob die festliche Begehung des Geburtstages des Propheten im Monat Rabī' I dem Gesetze nach zulässig und löblich sei oder nicht. Der Brauch sei zuerst durch الملك المظفر ابو سعيد كوكبري بن زين الدين على بن بكتكين aufgekommen und ابو الخطاب بن دحية († 633/1235) habe zur Vertheidigung dieser Neuerung für den Obigen das Werk التنوير فى مولد البشير النذير verfasst, während تاج الدين عمر بن علي اللخمي السكندراني الفاكهاني († 731/1331) es in dem Werke المورد فى الكلام على عمل المولد verwarf. Dagegen ابو عبد الله محمد بن محمد بن محمد الفاسى ابن الحاج († 737/1336) habe es in seinem المدخل على عمل المولد theils gebilligt, theils verworfen.

Schluss f. 11ᵇ: اراد ان يشرف به الزمان الذي ولد فيه فلو ولد فى اوقات المتقدم ذكرها لكان قد يتوهم انه يتشرف بها، انتهي ذلك والحمد لله وحده،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Bl. 4—7 in etwas grösserer Schrift. Der Text ist überall nicht gut. — Abschrift c. 1100/1688. — Arabische Foliirung.

Bl. 1ᵇ—3ᵃ enthält ein Titelverzeichniss der in diesem Bande enthaltenen Abhandlungen.

HKh. II 4513.

9545. Lbg. 295.

40) f. 276—295.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift (fast verwischt) und im Inhaltsverzeichniss S. 3:

المورد الروىّ فى مولد النبي

so auch in der Vorrede f. 279ᵇ. — Verfasser oben am Rande und am Schluss:

علي القاري

Anfang f. 276ᵇ: الحمد لله الازلي الابدي على ما اضاء النور الاحمدي واشرف الضياء المحمدي المنعوت بالمحمود فى عالم الوجود الخ

'Alī ben sulṭān moḥammed elqārī † 1014/1606 (No. 1931) spricht zuerst davon, dass die Geburtstagsfeier Moḥammeds allgemein üblich geworden sei; darauf sagt er, weil er dieselbe in anderer Weise zu begehen nicht im Stande sei, habe er diese Festschrift verfasst, zur Verherrlichung des Propheten.

Schluss f. 295ᵃ: فلنختم بما ختم الله به نزول كلامه المبين على خاتم النبيين رجاء ان يختم لنا بالخاتمة الحسنى وان يبلغنا المقام الاسنى فضلا من الله وتوفيقا . . . ذلك الفضل من الله وكفى بالله عليما والحمد لله اولا وآخرا . . . وصلى الله على سيدنا . . . تسليما . . . ومهابة وتعظيما،

Abschrift im J. 1176 Rabī' I (1762).

HKh. VI 13403.

9546. Lbg. 295.

41) f. 287ᵃ. 293ᵃ.

8ᵛᵒ, c. 23 Z. (15 × 10½; 12¼ × 7ᶜᵐ). — Zustand: in dem oberen Viertel wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Ein Paar zusammengehörende Blätter, von derselben Hand geschrieben wie die ganze Handschrift 295, enthaltend eine kleine Abhandlung, deren übergeschriebener Titel ist:

القول التمام عند ذكر ولادته عليه السلام

Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 287ᵃᵇ: الحمد لله الآمر بالاتباع حيث ما كان والانقياد له صادرا عن صدورهم والاذهان . . . وبعد فيقول . . . ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبى

... قد اعتقد الكثير من اهل الزمان القيام عند ذكر ولادة النبيّ عم ... واجبًا حتى انّ بعض الفضلاء الخ

Ibrāhīm ben moħammed ben ibrāhīm *elħalebī* † 956/1549 widerlegt die Vorwürfe, die ein Gelehrter ihm gemacht, dass er die Ansicht nicht theile, dass jeder Gläubige, aus Hochachtung vor Moħammed, bei seinem Namen aufstehen müsse, weil solche Ehrfurchtsbezeugung nur Gott zukomme.

Schluss f. 293ab: فليس بتعظيم له صعم فان كان في هذا الاعتقاد خلل شيء فساد فليبيّن، تم

Abschrift vom J. 1181 Ǵom. (1767).

9547.

Geburtsfeierschriften über Moħammed (مواليد) sind auch noch verfasst von:

1) عمر بن الحسن الكلبى ابن دحية † 633/1236, u. d. T. التنوير في مولد السراج المنير
2) احمد بن على بن سعيد الغرناطى † 673/1274, u. d. T. ظلّ الغمامة في مولد سيد تهامة
3) ابراهيم بن عمر الجعبرى † 732/1332, u. d. T. موعد الكرام لمولد النبى [سيد الانام]
4) خليل بن كيكلدى العلائى † 761/1360, u. d. T. الدرّة السنيّة في مولد خير البريّة
5) محمد بن عثمان بن ايوب اللؤلؤى ابو القاسم † c. 800/1397, u. d. T. الدر المنظّم في مولد النبى الاعظم
6) اللفظ الجميل بمولد النبى الجليل von dems.
7) زين الدين العراقى † 806/1403, u. d. T. مولد النبى
8) مجد الدين الفيروزابادي † 817/1414, u. d. T. النفحة العنبرية في مولد خير البرية
9) محمد بن محمد ابن الجزرى † 833/1429, u. d. T. التعريف بالمولد الشريف
10) عرف التعريف في المولد الشريف von dems.
11) محمد بن ناصر الدين الدمشقى † 842/1438, u. d. T. جامع الآثار في مولد النبى [المختار]
12) اللفظ الرائق في مولد خير الخلائق von dems.
13) عبد الله بن عبد الرحمن الشيرازى اصيل الدين † 884/1479, u. d. T. درج الدرر في ميلاد سيد البشر
14) ابراهيم بن على بن ابراهيم العراقى ابو الصفا بن ابي الوفا † 887/1482, u. d. T. فتح الله حسبى وكفى في مولد المصطفى
15) محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1497, u. d. T. مولد النبى
16) على بن ابراهيم بن على الحلبى † 1044/1634, u. d. T. الفخر المنير بمولد البشير النذير
17) محمد على بن محمد علان التبريزي † 1057/1647, u. d. T. مورد الصفا في مولد المصطفى
18) ابراهيم بن عبد الرحمن الخياري † 1083/1672, u. d. T. خلاصة الابحاث والنقول في الكلام على قوله تعالى لقد جاءكم الرسول
19) الحسن بن على بن على شمة الفوق † 1176/1762, u. d. T. قصة المولد النبوي
20) احمد بن محمد بن احمد الدردير † 1201/1787, u. d. T. ر" في المولد الشريف
21) ابو بكر بن محمد الحبشى البسطامى u. d. T. الكواكب الدرّيّة في مولد خير البريّة
22) محمد الناصحى برهان الدين

c) Lebenslauf und Tod.

9548. Spr. 903B.

112 Bl. 4to, 23 Z. (26½ × 17½; 21 × 14cm). — Zustand: fleckig, unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: zusammen mit Spr. 903A in schönem Halbfranzband. — Titel fehlt; er ist: سيرة رسول الله. Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt. Bl. 1 beginnt in der Vorrede, bei den Worten: احمده حمد معترف بالتقصير واشكره على الكثير والقليل والعسير واليسير ... قال ابو عبد الله **محمد بن عمر الواقدي البغدادي** الواعظ بمدينة بغداد المحروسة

Der Verfasser des Werkes ist also Moħammed ben 'omar ben wāqid elmedenī elbagdādī *elwāqidī* abū 'abd allāh † 207/822. Es liegen hier 35 vereinzelte Bruchstücke vor, zu einer ausführlichen Biographie Moħammeds gehörig. Sie betreffen fast alle seine Vorgeschichte und die Zeit vor seinem politischen Auftreten. Die genaue Ermittelung der Reihen-

folge der Stücke und des Umfanges der vorhandenen Lücken ist misslich; im Allgemeinen ist die Folge aber so: Von Erschaffung des Prophetenlichtes, Stück 1. — Sein Grossvater 'Abd elmoṭṭalib: 25ª. 16. 26—28. 30. 29. 34. 35. 13. 9. 14. — Seine Eltern 'Abd allāh und 'Āmina: 32. 11. 12. 25. 33. — Seine Amme Ḥalīma: 15. 18. 20. — Nach dem Tode seiner Mutter: 17. 19. — Tod des Grossvaters: 3ª. — Moḥammed und Abū ǵahl: 6. 3ᵇ. 31. 10. — Reise nach Syrien und Heirath der Ḫadīǵa: 7. 4. — Begebnisse mit ihm, Abū bekr und Obajj ben ḫalef: 21—24. — Er und Fāṭima: 8. (Das Uebrige ist nicht sicher unterzubringen.)

Schrift: gross, deutlich, gefällig, fast vocallos. Ueberschriften (roth) f. 3ᵇ. 5ᵇ. 16ª. 27ᵇ. 85ᵇ. 89ª. — Abschrift c. 900/1494.

9549. Spr. 93.

496 Seiten 4ᵗᵒ, 19 Z. (24 × 16; 18 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: zum Theil fleckig und unsauber. — Papier: gelbbräunlich, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser auf der Vorderseite des 1. Blattes (von späterer Hand):

الجزء الاول من السيرة النبوية
لابي محمد عبد الملك بن هشام بن ايوب
الحميري المعافري المصري

Der gewöhnlichere Titel ist: سيرة رسول الله oder auch سيرة محمد رسول الله, meistens aber سيرة ابن هشام.

Anfang S. 1: ذكر سرد النسب الزكي من محمد صلي الله عليه وعلي آله الي آدم عمّ ' قال ابو محمد عبد الملك بن هشام هذا كتاب سيرة سيدنا رسول الله صلعم محمد بن عبد الله بن عبد المطّلب واسم عبد المطّلب شيبة بن هاشم الخ

Ausführliche Biographie Moḥammeds, von
محمد بن اسحق بن يسار المطلبى المدنى
ابو عبد الله [وابو بكر]

verfasst: Moḥammed *ben isḥâq* ben jasār elmuttalibī elmedenī abū 'abdallāh (und abū bekr) † 151/768 (150). Sein Werk liegt hier in der Bearbeitung des 'Abd elmelik *ben hišām* ben ejjūb elḥimjarī elma'āfirī elbaçrī elmiçrī abū moḥammed † 218/833 (213) vor.

Dieser erste Theil entspricht der Ausgabe Wüstenfeld's S. 1—515. Der letzte Abschnitt ist S. 494: ذكر اسري قريش يوم بدر. Schlussworte S. 496: شافع وشفيع حليفان لهم من اليمن رجلان '

Schrift: ziemlich klein und gleichmässig, deutlich, sehr stark vocalisirt. Die Ueberschriften schwarz, grösser. Seite 1—17 von etwas späterer Hand gut ergänzt. — Abschrift von علي بن عبد الكريم بن عبد الرحمن ابن علي بن عثمان الطبري المعروف بابي العجمي ' um 700/1300. — Collationirt. — HKh. III 7308.

9550. WE. 15.

200 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (18⅓ × 13; 13½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: der Rand an einigen Stellen, besonders im Anfang, beschädigt und ausgebessert. Nicht ohne Flecken und Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 1—194, 17). Titel fehlt eigentlich. Doch steht auf einem Vorblatt: هذا كتاب سير النبي صلعم und f. 1ª richtiger: جزء من سيرة ابن هشام. Beides von anderer Hand. — Der hier vorliegende Text ist nach der Recension des نظام الدين ابو الفتوح نصر ابن . . . الحسين بن حميد und im Anfange des Werkes f. 1ᵇ ist die Reihe der Ueberlieferer, die auf Ibn hišām zurückgeht, mitgetheilt (s. die Stelle bei Wüstenfeld, Ausgabe, Kritische Anmerkungen, S. 1, unten). Der Text ist stellenweise beschädigt, daher die Lücken. — Der Text umfasst, nach der üblichen Eintheilung des Ganzen in 30 Theile, die ersten 5 derselben, also etwa das erste Sechstel.

Die Blätter sind verbunden und folgen so: 1—62. 84. 85. 63—70. 92. 77. 71—76. 86—91. 78—81. 93—113; Lücke von 1 Bl.; 114—132. 82. 83. 133—200.

Das letzte Blatt ist von anderer Hand ähnlich ergänzt; ebenso Bl. 1. 2. 11. 14—22. 24. 106. 107. 121.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, geübt, ziemlich stark vocalisirt. Die Aufschriften schwarz, mit grösserer Schrift. Am Rande oft Berichtigungen, Lesarten, auch erklärende Bemerkungen. — Abschrift, nach der Unterschrift f. 200ª, vom J. 583, 24 Ǵomādā 1 (1187).

Das Werk ist, wie aus den Bemerkungen auf f. 84ᵇ. 123ª. 181 hervorgeht, gelesen worden vor dem Šeiḫ ابو عبد الله محمد الكتنى (und nach dessen Exemplar berichtigt).

9551. Spr. 94.

233 Bl. 4to, 23 Z. (26¼ × 18; 18½ × 12cm). — Zustand: wurmstichig, der untere und besonders stark der obere Rand, auch der Rücken, wasserfleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 7, Z. 8 bis S. 540). Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Die Blätter folgen: f. 229—233a. 4—51. 1—3. 52 ff. Im Anfange fehlen eigentlich 11 Blätter; davon ist aber, von derselben Hand wie der Schluss, ein Theil ergänzt, nämlich f. 229—233a (= Wüstenfeld S. 7, 8 bis 22, 3). Am Ende fehlt auch etwas, ist aber ergänzt von ganz neuer Hand in guter kleiner Schrift.

Die eigentliche Handschrift geht nur bis f. 221 (f. 221b, Mitte = Wüstenfeld S. 515). Dann folgt aber unmittelbar noch ein Zusatz, der bei Wüstenfeld fehlt. F. 222—228a enthält den Text der Ausgabe bis S. 540. Dann folgt die Unterschrift: تم المجلد الاول من السيرة الخ

Schrift der Haupthandschrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, gleichmässig, fast vocallos, bisweilen auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 800/1397.

9552. WE. 14.

249 Bl. Folio, 23 Z. (30 × 21; 21½ × 13cm). — Zustand: ziemlich gut, nur etwas unsauber. — Papier: stark, gelblich, glatt. — Einband: brauner Lederband.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 1—638). Titel u. Verf. f. 1a (roth): الجزء الاول من سيرة سيدنا محمد رسول الله صلعم رواية ابي محمد عبد الملك بن هشام عن زياد بن عبد الله البكائى عن محمد بن اسحق،

Anfang f. 1b so wie bei Spr. 93. Die Erzählung geht hier bis zum ذكريوم الرجيع. Dieser Band enthält 3/5 des Ganzen.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, nicht ganz gleichmässig, wenig vocalisirt. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von شمس الدين ابن الحاج علي الحلبي im J. 1026 Rabī' I (1617).

9553. Glas. 210.

165 Bl. Folio, 27—30 Z. (31 × 20; 23—24 × 11½cm). Zustand: ziemlich gut; Anfangs unsauber und am Rande beschädigt. — Papier: gelb, glatt, dick (bis f. 114). — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 1—401, 4). Titel u. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي فضل هذه الملة المحمدية على سائر الملل . . . وبعد فمن اولي ما دبّج به الكاتب طرسه وشرف به الخادم اللبيب نفسه . . . سيرة سيدنا ونبينا رسول الله صلعم

Nach der Dībāǵe beginnt f. 2a, 8 das Werk selbst so wie bei Spr. 93.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, weit, vocallos, oft ohne diakritische Punkte; Ueberschriften grösser, Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1076 Rabī' I (1665).

F. 164 u. a. ein astronomisches Gedicht des الهادي الي الحق عز الدين بن الحسين بن المؤيد † 900 Raǵab (1495), in 48 Versen, betitelt: الشريدة فى ذكر شهور الروم والبروج . . . وذكر المنازل الخ

Anfang (Kāmil):

اسمع هديت مقالة منظومة فيها فوائد فى الحساب غزارُ

9554. Pm. 85.

208 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 15; 14 × 9½cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht überall ganz sauber; besonders nicht f. 16—18. 112. 119. 124. F. 145 oben ausgebessert; 167 oben im Text eingerissen. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfrzbd mit Klappe und Goldverzierungen.

Erster Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 19, 1 bis S. 414, 19). Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt mit den Worten f. 1a: نزل عمر بن تبان اليمن منع منه النوم الخ und schliesst f. 208 mit: لما قدم المدينة هو واصحابه اصابتهم

Das erste Viertel des Ganzen hört f. 121b auf (= Wüstenf. S. 252, 1. Zeile).

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, etwas blass, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1215 Śa'bān (1800) von محمد بن عبد الله الديمي. — Collationirt.

9555. We. 300.

121 Bl. 8vo, 15 Z. (20½ × 16; 14 × 10½cm). — Zustand: sehr wasserfleckig, auch vielfach unsauber und schmutzig. Nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Zweiter Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 220, 19 bis S. 402, 16). Titel u. Verf. fehlt, ist aber meistens aus den Unterschriften der einzelnen Hefte ersichtlich. Dieser Band umfasst — von einigen Lücken abgesehen — nach der Eintheilung des ganzen Werkes in 30 Hefte, das 7.—12. Heft. Die Zahl derselben ist in den Unterschriften angegeben. (Heft 7 f.1ª, 8 14ª, 9 38ª, 10 64ᵇ, 11 87ª, 12 107ᵇ.)

Es fehlen im Anfang vor Bl. 1 10 Bl., nach 81 u. 85 je 2 Bl., nach 86 1 Bl., nach 88 4 Bl., nach 121 etwa 10 Bl. Bl. 107ª ist leer geblieben. Von Bl. 31 ist die obere Hälfte abgerissen, es fehlen am Texte 4 Zeilen auf jeder Seite.

Schrift: ziemlich kleine, geläufige Gelehrtenhand, stark vocalisirt. Stichwörter roth. Am Rande stehen die Lesarten und Verbesserungen. — Abschrift von ابو اللطف بن صارم الدين ابراهيم الشافعي الصيداوي und verbessert in den Vorlesungen, die er bei Verschiedenen gehört (in den Jahren $^{927}/_{1521}$—$^{958}/_{1551}$), die am Ende der Unterschriften jedes Heftes erwähnt werden. Collationirt (f. 64ª) nach dem alten Exemplar des ابن قتيبة.

Auf den 2 Vorblättern a und b sind Angaben über einige über dies Werk gehörte Vorlesungen, aus dem J. $^{881}/_{1476}$ und besonders f. b aus dem J. $^{958}/_{1551}$ (letzteres von ابو اللطف, bei زين الدين عبد اللطيف بن محمد الرشيدي الشافعي).

9556. Spr. 97.

90 Bl. 4ᵗᵒ, 21 (19) Z. ($23^1/_3 \times 17$; $17—18 \times 12—13^{cm}$). Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Wurmstich. Einige Blätter, besonders zu Anfang, am Rande ausgebessert; überhaupt ist der Rand öfters fleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 314, 3 bis S. 501, 3). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt. Das zuerst Vorhandene f.1ª ist: يعنى رسول الله صلعم واصحابه ثم انزل الله . Zuletzt f. 90ᵇ: ابن زيد بن امية بن سنان بن كعب بن غنم ...

Nach f. 76 fehlen 4 Bl. (= Wüstenfeld S. 467, 11 bis S. 474, 20).

Schrift: f. 1—23 ziemlich gross, steif, genau, deutlich, etwas vocalisirt. Stichwörter hervorstechend gross, schwarz. F. 24 ff. von gleicher Grösse, gewandter, etwas rundlich, vocallos; Stichwörter roth. — Abschrift um $^{800}/_{1397}$ (resp. $^{900}/_{1494}$). — Collationirt.

9557. Glas. 115.

178 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. ($25^1/_2 \times 16$; $20^1/_2—21^1/_2 \times 12^1/_2{}^{cm}$). Zustand: ziemlich lose im Einband, am Rande abgegriffen, etwas wurmstichig, nicht recht sauber, Anfangs schadhaft, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 353, 1 bis S. 693, 4). Titel u. Verf. fehlt. Dieser Band des Werkes beginnt hier mit اسلام عبد الله بن سلام u. hört auf in غزوة بنى قريظة (F. 72ª beginnt das 15., 150ª das 19. جزء.)

Nach f. 173 fehlt 1 Blatt.

Schrift: gross, dick, steif, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$.

9558. Spr. 95.

102 Bl. 8ᵛᵒ, c. 15—25 Z. (18×13; $15—16 \times 10^1/_2—11^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: nicht ganz sauber, zum Theil fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 579, 14 bis S. 999, 6). Titel, Verf. u. Anfang fehlt.

Auf den Text bei Wüstenfeld S. 999, 6 folgt hier noch ein Gedicht des Ḥassān ben ṯābit von 18 Versen (Ṭawīl), das bei Wüstenfeld fehlt. (Anfang: ولا يمتحى رسم الرسول ومعهد منير وقد تعفو الرسوم وتهمد)

Die Ueberschriften sind oft weggelassen, ebenso (besonders gegen Ende) eine Menge Abschnitte ganz oder zum Theil, so dass die Verkürzung im Ganzen sehr beträchtlich ist und es eigentlich eher ein Auszug zu nennen ist. So fehlt z. B. die Qaçīde des Ka'b ben zoheir (= Wüstenfeld S. 889 ff.).

Schrift: ziemlich klein, ungleich, deutlich, nur stellenweise etwas vocalisirt. Die Ueberschriften mit grösserer Schrift. Im Anfang und dann gegen Ende ist etwa in der Mitte jeder Seite 1 (auch 2) Reihe roth geschrieben, so dass es den Anschein hat, als ob es ein Vers sei, der dann erklärt werde. Es ist jedoch Prosa. — Abschrift von الحاج محمد بن حسن بن الحاج على بن محمد بن جميل بن حبارة بن سباق بن شداد الحزمي الهلالي im Jahre 935 Ḏu'lḥiǵǵe (1529).

9559. Pet. 256.

97 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 14½; 14 × 9cm). — Zustand: gut, aber in der Mitte einige Blätter mit Wurmstich, am Ende etwas fleckig; die Bl. 89—91 sind schadhaft. — Papier: dick, gelb, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 731, 5 bis S. 869, 15). Titel u. Verf. f. 1a zur Seite (von derselben Hand wie das Uebrige): الجزء الثاني والعشرون من سيرة سيدنا محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم تسليما عن محمد بن اسحاق بن يسار المطلبي تهذيب ابي محمد عبد الملك بن هشام النحوي رحمهما الله،

(F. 35a Titel des 24. Heftes, f. 67a des 25.)

Dieser Band enthält (nach der Eintheilung in 30 Hefte) das 22.—25. Heft. F. 2b beginnt: خبر الافك في غزوة بني المصطلق من سنة ست،

Das Werk ist verbunden u. defect. Die Blätter folgen so:

Bl. 2—10. 45—55 (= Wüstenfeld S. 731, 5 bis S. 752, 15). Lücke von 20 Bl.

Bl. 11—44 (= Wüstenfeld S. 773, 1 bis S. 808, 14). Lücke von 10 Bl.

Bl. 56—97 (= Wüstenfeld S. 820, 3 bis S. 869, 15).

Vorhanden also:

Heft 22, dessen Schluss fehlt, etwa 10 Bl.

Heft 23 fehlt der Anfang, etwa 10 Bl. Vorhanden Bl. 11—34a.

Heft 24 vorhanden der Anfang Bl. 35a—44; fehlen 10 Bl.; dann vorhanden Bl. 56—66.

Heft 25 Bl. 68—97 ganz vorhanden.

Auf Bl. 97a ist bemerkt, dass der Schluss des Heftes eigentlich schon vorher (Bl. 94b) sei (und ebenso steht f. 94b die Bemerkung, dass daselbst das Heft schliesse); es sei aber dem Abschreiber passender erschienen, den Band erst f. 97 abzuschliessen.

Schrift: gut, wenig vocalisirt, diakritische Punkte fehlen bisweilen, am Rande manchmal Lesarten, auch Ueberschriften. Die Ueberschriften sind etwas seltener als bei Wüstenfeld. — Abschrift im Jahre 613/1217 von الحسين بن احمد بن عبد الرحمن بن علي

9560. Spr. 96b.

232 Bl. 8vo, 9 (—10) Z. (21½ × 15; 12½ × 7¾cm). — Zustand: nicht recht sauber, der Rücken zu Anfang stark wasserfleckig; der Rand öfters fleckig, besonders am Ende, nicht ganz frei von Wurmstichen. Der untere Rand f. 8 bis c. 40 stark beschädigt und ausgebessert, auch im Text ergänzt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Halbfranzband.

Ein Band desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 832, 8 bis S. 929, 5). Titel f. 1a: المجلد التاسع من السيرة الزكية النبوية من عشر مجلدات وهو الجزء الخامس والعشرون من تجزئة ثلاثين جزءا،

Dies ist, bei Eintheilung des Werkes in 10 Bände der 9. Band (und, nach Ibn elmagribī's Eintheilung in 30 Hefte, das 25. bis 27. Heft). Heft 25 ist f. 1 bis 78; 26 = f. 79 bis 148; 27 = f. 149—232.

Schrift: gross, deutlich, ziemlich stark vocalisirt. Die Ueberschriften (die übrigens nicht alle stehen) sind in grösserer Schrift. Collationirt. Das ف ist mit dem Punkt unten geschrieben (dagegen ق wie gewöhnlich). — Abschrift vom J. 548 Raǵab und Saʿbān (1153).

Am Ende jedes der drei Hefte stehen zahlreiche Zeugnisse über das Lesen derselben bei dem und dem Lehrer, schon vom J. 556/1161 an.

F. 68 ist 2 mal gezählt. Nach f. 27 fehlt 1 Bl., nach 118 8 Bl., nach 119 1 Bl., nach 127 1 Bl.

Wüstenfeld beschreibt die Handschrift in der Vorrede p. LIII als Spr. 97.

9561. Pm. 693.

163 Bl. 8vo, 17 Z. (19 × 13½; 14 × 8cm). — Zustand: vielfach am Rande wasserfleckig, dann auch beschädigt und ausgebessert; ausserdem ziemlich stark wasserfleckig und nicht selten ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, im Ganzen stark. — Einband: schöner Halbfrzbd mit Goldverzierungen.

Schlussband desselben Werkes (= Wüstenfeld S. 840, 6 bis S. 1026). Titel u. Verf. f. 1a: تاليف ابن هشام. Unten auf der Seite: الجزء الخامس من سيرة النبوية تاليف ابن هشام

Dieser fünfte und letzte Band fängt hier an mit: غزاة يوم حنين في سنة ثمان بعد الفتح

Schluss f. 163: قال ابن هشام عجز البيت الاول عن غير ابن اسحق، انقضى كتاب سيرة النبي سيدنا محمد رسول الله صلعم ورحم وكرم، وهو آخر الجزء الثلاثين من اجزاء الوزير ابي القسم بن المغربي بعون الله وتاييده وتوفيقه وله المنة، وهو آخر الجزء الخامس من قسمة خمسة اجزاء،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, stark vocalisirt. Am Rande nicht selten Verbesserungen; auch ziemlich oft der Inhalt am Rande roth angegeben. Die Ueberschriften im Text sind meistens hervorragend gross, in schwarzer Schrift. — Abschrift von عيسى بن احمد بن وزير بن ابراهيم بن كيسان im Jahre 591 Śawwāl (1195).

9562.

Kleinere Stücke desselben Werkes sind vorhanden in:

1) Pm. 701.

42 Bl. 8vo, 15 Z. (20½ × 14; 14 × 10cm). — Zustand: zu Anfang fleckig, auch ausgebessert; im Ganzen nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — Titel f. 1a oben von ganz neuer kräftiger Hand:

ربع الاول والثانى من سيرة ابن هشام

u. von anderer Hand, mit rother Schrift, f. 1b oben am Rande:

هذا الكتاب [ال]الجزؤ الاول من سيرة رسول الله صلعم

F. 1—9 enthält den Anfang des Werkes (= Wüstenfeld S. 1—19, 1). Dann grosse Lücke. F. 10—41b, 6 entspricht Wüstenfeld S. 414, 19—476, 5. Dann kommt ein Abschnitt فصل من شهد بدرا: Derselbe schliesst hier f. 42b: فلما بلغه خروج رسول الله صلعم كفر به حسدا له ولما انشد لرسول الله صلعم شعره قال امن لسانه وكفر قلبه، هذا آخر ما كان فى السنة الثانية من الهجرة النبوية،

Schrift: ziemlich klein, zum grössten Theil etwas gedrängt, gewandt und deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 1087 Śawwāl (1676) von على بن عبد القادر بن باكير

2) We. 1886, 1a.

1) f. 1—4.

7 Bl. 4to, 19 Z. (23 × 15; 18 × 11cm). — Zustand: stark fleckig, so dass der Text an einigen Stellen gelitten hat, auch sonst etwas beschädigt und Bl. 2 und 3 am Rande ausgebessert. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Die Folge der Blätter ist: 3. 2. 1. 4. Nach Blatt 2 fehlen 2—3 Blätter.

F. 3. 2 entspricht Wüstenfeld S. 3, 15 bis S. 7, 9; f. 1. 4 ist S. 15, 14 bis S. 20, 2.

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, gefällig, ganz vocalisirt. Am Rande bisweilen Verbesserungen u. sprachliche Erklärungen. — Abschrift c. 600/1203.

3) Spr. 96a.

42 Bl. 4to, 11 Z. (22 × 15; 13½ × 8¼cm). — Zustand: etwas wurmstichig, besonders am Ende, ausgebessert; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1a: واما اذا ما ادلجت فترى لها الخ (Vers) und schliesst f. 41b: فكان عمر يعرفها لضرار بعد اسلامه،

Dies Stück entspricht Wüstenfeld S. 255, Z. 2 v. u. bis S. 276, 15, worauf noch der bei Wüstenfeld, Varianten, p. 87 (zu Textseite 276, 15) angeführte Zusatz im Text folgt. — Nach der Unterschrift ist es der 8. Theil (von 30 Theilen nach der Eintheilung des الوزير ابو القسم بن المغربى), woran jedoch im Anfang 33 Blätter fehlen.

Zu dieser Handschrift gehört Spr. 96b.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, stark vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. Collationirt. — Abschrift c. 550/1155.

F. 42 (und auf den vorhergehenden Blättern am Rande) sind ausführliche Angaben, bei wem dieser Theil gehört ist und von wem; dieselben geben v. J. 582/1186 bis 793/1391.

Wüstenfeld beschreibt diese Handschrift in der Vorrede p. LIII als Spr. 97.

4) Mq. 484, 1, f. 1. 2.

5 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 14½; 13½ × 10⅓cm). — Zustand: stark fleckig; 2 auf einander folgende Blätter. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: in einem schönen Halbleder-Deckel. — Titel u. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى . . . وبعد فقد قرئ وسمع هذا الجزؤ وهو الثانى من تجزئة خمسة من سيرة سيد المرسلين وخاتم النبيين . . . تاليف الشيخ . . . ابي عبد الله محمد بن اسحق تهذيب الامام . . . ابي محمد عبد الملك بن هشام البصري . . . على شيخنا . . . شهاب الدين . . . ابي العباس احمد الزرعي الشافعي الخ

Vorbemerkung zu dem zweiten Fünftel des Werkes; dasselbe beginnt in der Ausgabe Wüstenfelds Seite 208. Von dem Text des Werkes selbst ist hier nichts vorhanden. Dieselbe betrifft die Angabe des Schreibers der Handschrift, des احمد بن محمد بن عمر بن ابي بكر بن ابي بكر بن عثمان بن عبد اللطيف الشهير بابن الحمصي المؤذن بالجامع الاموي الشافعي † 934/1527, dass er das Werk gehört (und gelesen) habe bei Aḥmed ezzoraʿī, dass Verschiedene, die er

namhaft macht, es bei ihm gehört haben; ferner bezeichnet er darin die Traditionswerke und die grammatischen und juristischen Schriften, die er bei Obigem gehört; dann führt er f. 2b noch verschiedene seiner früheren Lehrer an: den زين الدين خطّاب الشافعي † 878/1473, بدر الدين بن قاضى شهبة † 874/1469, نجم الدين بن قاضى عجلون الشافعي † 876/1471.

Diese Vorbemerkung bricht mit f. 2 ab.

Der Name des Schreibers steht auch f. 1a, 2 ausführlich, und zwar — ohne Zweifel — in der Unterschrift zu dem 1. Fünftel dieses Werkes; von derselben ist hier aber nur der Rest erhalten.

F. 1a Mitte steht noch ein Lehrbrief über das Werk (das erste Fünftel), ausgestellt von ابراهيم بن محمد بن محمود الدمشقى الشافعي الناجي † 900/1495 an den obigen Schreiber zu Damask im Jahre 880/1475.

Ausserdem sind noch verschiedene kürzere Angaben auf derselben Seite, theils über Lesung des Werkes, theils über Collationirung desselben.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, etwas flüchtig, ziemlich stark vocalisirt. — Abschrift um 880/1475.

9563. We. 302.

158 Bl. 8vo, 21 Z. (20½ × 14½; 14 × 8½cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken; an einigen Stellen sind Blätter ausgerissen oder doch beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1a:

شرح غريب السيرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة والسلام لابى ذرّ [مصعب] بن محمد بن مسعود الخشنى

Anfang f. 1b: قال الشيخ الفقيه المحدث الافضل ابو ذر بن محمد بن مسعود الخشنى رحمه، الحمد لله باعث الرسل وناهج السبل الذي هدانا للاسلام وشرفنا بملة محمد عليه افضل الصلاة والسلام ... وبعد فهذا املاء املينه من حفظى بلفظى على كتاب سيرة رسول الله صلعم التى تقدم محمد بن اسحق الى جمعها وتلخيصها اوان سمع هذا الكتاب منى وقيدت رواياته بطرقها عنى الخ

Sprachliche und sachliche Erklärung der in demselben Werke des Ibn hišām vorkommenden schwierigen Ausdrücke, in passender Kürze, von Muç'ab ben moḣammed ben mas'ūd *elḣošanī* elandalusī elǵejjānī *abū d'arr* ben abū 'rrukab † 604/1207. Die Erläuterung bezieht sich namentlich auf die in dem Werke vorkommenden Verse und Gedichte. Die Ueberschriften sind meistens in dieser Weise: تفسير غريب ابيات oder تفسير غريب قصيدة. —

Nach kurzer Notiz über Ibn isḣāq und Ibn hišām beginnt das eigentliche Werk so f. 2a: تفسير ما فى نسب رسول الله صلعم من غريب، الى معد بن عدنان وما بعد ذلك فهى اسماء اعجمية منها ما يوافق العربي فى الاشتقاق والتصريف ومنها ما يخالفه والنسابون يختلفون فيما فوق عدنان اختلافا كثيرا الخ

Schluss f. 157b: تفسير غريب ابيات حسان التى رثى بها سيدنا رسول الله صلعم ايضا، قوله مثى الية برّ غير افناد، الالية اليمين والحلف والافناد العيب والكذب ايضا، والمبادل جمع مبتذل وهو الثوب الذي يبتذل فيه، والصادي العاطش، قال الشيخ الفقيه ابو ذر رحمه انتهي ما امليناه على كتاب سيرة رسول الله صلعم من غريب شرحناه ومشكل اوضحناه ... والله سبحانه وتعالي يعيذنا من العيّ والحصر ويجنبنا فضول القول والهذر ويصلي على نبيّه محمد ... ما تليت الآيات والسور وقيدت الابيات والسير والسلام عليه منّا ورحمة الله وبركاته، آخر الجزؤ الموفى عشرين بحمد الله .٠. وبتمامه تم جميع الكتاب والحمد لله كما هو اهله ... وشرفه وكرمه بجلّ وعظم امين،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Nach f. 56 sind 2 Blätter fast ganz ausgerissen, 102 am Rande und oben im Text beschädigt. — Abschrift im J. 1015 Ǵomādā I (1606) von محمد بن محمد بن البدنتانى البعلى für محمد بن محمود الحنفى, nach einer Handschrift, die datirt ist vom J. 879 Ǵomādā I (1474).

Foliirt unten am Rande; dabei kommen bei der Zählung nicht vor: 45—47; ausserdem folgt ein nicht mitgezähltes Blatt nach f. 20. 21. 22. 24. 29. 44. 75. 78 (jetzt bezeichnet mit 20A etc.). Die Zahl der Blätter ist also eigentlich nicht 158, sondern 163.

Die Eintheilung in 20 Hefte ist hier befolgt und im Text und am Rande angemerkt.

1. Heft f. 2ᵃ.	2. Heft 13ᵃ.	3. Heft 19ᵃ.	4. Heft 23ᵃ.
5. » 29ᴬᵇ.	6. » 34ᵇ.	7. » 38ᵃ.	8. » 43ᵇ.
9. » 48ᵃ.	10. » 55ᵇ.	11. » 68ᵃ.	12. » 76ᵃ.
13. » 89ᵇ.	14. » 97ᵇ.	15. » 108ᵃ.	16. » 114ᵃ.
17. » 120ᵇ.	18. » 142ᵇ.	19. » 145ᵇ.	20. » 151ᵇ.

Dass تعليق in den Unterschriften doch nicht immer das »zu eigenem Gebrauch« voraussetzt, ersieht man aus der Unterschrift hier f. 158ᵃ: وكان الفراغ من تعليقه, zusammengehalten mit der Bemerkung f. 1ᵃ:

استكتبه لنفسه ولمن شاء الله تعالى من بعده

Abschreiber und Auftraggeber desselben sind eben zwei verschiedene Personen. Es bedeutet also تعليق das **vollständig** hinter einander fort, ohne Lücken, Abschreiben eines Werkes. — Nicht bei HKh.

9564. Spr. 101.

198 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (25 × 16½; 17 × 10½ᶜᵐ). — **Zustand**: in der oberen Hälfte auf den ersten 40 Blättern wasserfleckig, sonst im Ganzen gut. — **Papier**: gelb, stark, glatt. — **Einband**: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — **Titel und Verfasser** f. 1ᵃ:

الجزء الثالث من كتاب الروض الأُنُف والمَشْرَع الرَوِي
فى تفسير ما اشتمل عليه حديث السيرة واحتوى
وتذليل ما استصعب فى ذلك الكتاب من عويص
الانساب وغوامض الاعراب وغريب اللغات والآداب
وتتميم لخبر او فقه منتزع من اثر، ممّا عُني بشرح
مشكله وفتح مُقفله الفقيهُ الحافظ المحدث ابو القاسم
عبد الرحمن بن عبد الله بن ابي الحسن
الخثعمي ثم السهيلي رة

Die ersten 2 Zeilen des Titels so auch in der Unterschrift.

Dritter Band des Commentars des 'Abd erraḥmān ben 'abd allāh *essoheilī* † $^{581}/_{1185}$ (No. 720) zu schwierigen Stellen und Wörtern desselben Werkes des Ibn hišām. Ueber die Zeit der Abfassung s. bei Spr. 102.

Dieser Band beginnt f. 1ᵇ: اذن الله لنبيه صعم بالهجرة، ذكر فيه ان رسول الله صعم اتي بيت ابي بكر رة فى الظهيرة قالت عايشة وفى البيت انا واختي اسماء فقال اخرج من معك فقال ابو بكر انما هما بنتاي يا رسول الله الخ

d. h. der Commentar betrifft den Text (Wüstenfeld) S. 327—674.

Schluss (des Abschn.: وذكر حيَيّ بن اخطب) f. 197ᵇ: وقال الحطيئة

لعمرك ما قراد بنى بغيض اذا نزع القراد بمستطاع
يريد انهم لا يخدعون ولا يُستذلون،

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gewandt, deutlich, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — **Abschrift** c. $^{900}/_{1494}$.

F. 9 steht hinter f. 84. F. 55 ist beim Zählen übersprungen. — HKh. III 6572. 7308.

9565. Spr. 102.

113 Seiten 4ᵗᵒ, 27 Z. (25¾ × 17½; 19 × 12½ᶜᵐ). — **Zustand**: nicht ganz sauber, sonst ziemlich gut. Der obere Rand gegen Ende etwas wasserfleckig. — **Papier**: gelb, stark, glatt. — **Einband**: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — **Titel** fehlt. **Verfasser**: s. Anfang. Vollständiger:

محمد بن احمد بن عثمان بن قايماز الذهبى
الدمشقى شمس الدين

Anfang S. 1: يقول محمد بن احمد عفا الله عنه، قال الحافظ ابو القسم عبد الرحمن بن عبد الله ابن احمد السهيلي، حمد الله مقدم على كل امر ذي بال وذكره حريّ ان لا يفارق الجلد والبال. . . . وبعد فاني انتخبت فى هذا الاملاء بعد استخارة ذي الطول والاستعانة بمن له الحول الخ

Auszug des Šems eddīn moḥammed *ed'd'ehebī* † $^{748}/_{1347}$ (No. 2313) aus dem so eben besprochenen Commentar des Essoheilī. Nach den einleitenden Worten, die dem Werke des Essoheilī entnommen sind, hat dieser sein Werk angefangen im Beginn des J. $^{569}/_{1173}$ und es im Ǵomādā I desselben Jahres beendet.

Das Werk selbst beginnt Seite 1 Mitte: نسبه صعم اسم جده عامر قاله ابن قتيبة وقال ابن اسحق وغيره شيبة فقيل ولد وفى راسه شيبة ويقصد العرب بهذا الاسم التفوّل الخ

Schluss S. 113: وقد رثاه كثير من الشعراء واكثرهم افخمهم المصاب واعجزتهم الصفة ولن يبلغ بالاطناب فى مدح ولا رثاء كنه محاسنه ولا قدر مصيبة فقده فصلي الله عليه وعلى آله صلاة تتصل مدي الازمان واحلّه اعلي مراتب الرضوان وحسبنا الله ونعم الوكيل والحمد لله وحده،

Die Unterschrift enthält die Bemerkung, dass in dem Original, wonach diese Handschrift abgeschrieben, gestanden habe: فرغت من انتقاء الروض الانف فى نصف شوّال سنة تسع عشرة كتبه محمد بن الذهبي

Demnach hat Ed'dehebī dies Werk beendet im J. 719 Šawwāl (1319).

Schrift: geläufig, gleichmässige Gelehrtenhand, gedrängt, etwas hintenüberstehend, ziemlich gross, vocallos, vielfach ohne diakritische Punkte, nicht leicht zu lesen. — Abschrift etwa im J. $^{900}/_{1494}$ im Auftrage des Oberqāḍīs يوسف بن يونس الحابري. — HKh. III 7308.

Einen Auszug aus dem Commentar des Essoheilī hat عز الدين ابن جماعة † $^{819}/_{1416}$, u. d. T. نَوْر الروض gemacht und diesen Auszug hat يحيى المناوي شرف الدين † $^{871}/_{1466}$ glossirt.

Ein grosses Stück des Grundwerkes (von Ibn hišām) hat محمود بن احمد العيني † $^{855}/_{1451}$ in seinem كشف اللثام فى شرح سيرة ابن هشام erklärt.

9566. Spr. 100.

151 Bl. 4to, 22—24 Z. ($27^1/_4 \times 18^1/_2$; $22^1/_2$—23×14—$14^1/_2$^{cm}). — Zustand: wasserfleckig, besonders am oberen Rande und zur Seite; überhaupt nicht recht sauber. Bl. 1 am Rande schadhaft, auch der Text. Der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

مختصر السيرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة واكمل التحية رواية ابن هشام عن ابن اسحاق،
لعماد الدين ابي العباس احمد بن ابراهيم بن عبد الرحمن الواسطي الحنبلي،

Anfang (ist in dieser Handschrift etwas verstümmelt; hier ergänzt nach Spr. 99) f. 1^a: [الحمد لله الذي امطر قلوب المتقين بوابل] اليقين كالديم وفجر [اسرار الموقنين] بينابيع الحكم وكشف لبصاير العارفين مشاهدات التعريفات [فخرجوا بها] من حجب الشكوك والظلم . . . وبعد فانّ بعض من حرّك الله منه العزمات الي ذوق شيء من المقامات الخ

Abkürzung desselben Werkes des Ibn hišām, von Aḥmed ben ibrāhīm ben 'abd erraḥmān *elwāsiṭī* elḥanbalī 'imād eddīn abū 'l'abbās *ibn el'ārif*, geb. c. $^{640}/_{1242}$, † $^{711}/_{1311}$. Die meisten Gedichte und Genealogien und sonstiges Beiwerk sind hier fortgelassen; ebenso die genaue Anführung der Gewährsmänner.

Das Werk selbst beginnt f. 2^b: ذكر نسب رسول الله صلعم، محمد بن عبد الله بن عبد المطلب واسمه شيبة بن هاشم واسمه عمرو بن عبد مناف الخ

Der folgende Abschnitt f. 3^a: ذكر اسمعيل عم، كان عمر اسمعيل عم فيما يذكرون ماية سنة وثلاثون سنة ثم مات رحمة الله وبركاته عليه فدفن فى الحجر الخ

Der Schluss fehlt. Das zuletzt vorhandene entspricht dem Grundwerke (ed. Wüstenfeld) S. 986, 3.

Die Handschrift ist lückenhaft und verbunden. Die Blätter folgen so: F. 1—58 (= Spr. 99, S. 1—133, 5 fr.); fehlt 1 Bl.; 68—77 (= Spr. 99, 135, 2 fr. bis 159, 10); fehlt 1 Bl.; 78—127. 60. 61. 128—131 (= Spr. 99, 161, 14 bis 268, 19); fehlen 32 Bl.; 62—67 (= Spr. 99, 340, 5 bis 353, 19); fehlt 1 Bl.; 59 (= Spr. 99, 356, 3 bis 358, 8); fehlen 10 Bl.; 132 (= Spr. 99, 380, 4 bis 382, 1); fehlen 8 Bl.; 133—151 (= Spr. 400, 15 bis 442, 19).

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{900}/_{1494}$.

9567. Spr. 99.

1) S. 1—469.

469 Seiten und 63 Bl. Folio, 19 Z. ($31^1/_2 \times 20^1/_2$; $17^1/_2 \times 12^1/_2$^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, sehr glatt, ziemlich dünn, gegen Ende sehr dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt; aber von schlechter ganz neuer Hand steht S. 1 oben richtig: هذا تلخيص سيرة النبي عم عن ابي محمد عبد الملك بن هشام عن محمد بن اسحق المطلبي

Verfasser fehlt. Anfang S. 1: s. bei Spr. 100. Schluss S. 469 (Schluss einer langen Qaṣīde in Ṭawīl):
مع المصطفى ارجو بذاك جواره وفى نيل ذاك اليوم اسعي واجهد
آخر ما تلخص من السيرة النبوية صلوات الله علي صاحبها وسلامه والحمد لله رب العالمين،

Schrift: guter Persischer Zug, ziemlich gross, gegen Ende etwas kleiner und feiner, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1840, nach dem Original des Verfassers vom J. 707 Raǵab (1308).

Unterschrift (von derselben neuen Hand wie der Titel): وفي الكتاب المنقول منه، على يد ملخصها العبد الفقير الي رحمة ربه وغفرانه احمد بن ابراهيم بن عبد الرحمن الواسقى (الواسطى l.) وذلك بدمشق المحروسة فى المدرسة الحنبلية داخل باب الفراديس فى شهر الله رجب سنة سبع وسبعماية،

Ein anderer Auszug aus dem Grundwerk wird u. d. T. الذخيرة فى مختصر السيرة dem ابراهيم بن محمد برهان الدين ابن المرحّل, um 611/1214 am Leben, beigelegt. Ein anderer von احمد بن محمد بن مفرج الاشبيلي العشاب ابن الرومية † 637/1239, u. d. T. اختصار اخبار محمد بن اسحق.

9568. Spr. 98.

362 (361) Seiten 4to, 21 Z. (27 × 18; 19 × 13^cm). — Zustand: etwas wurmstichig, nicht ganz sauber, doch im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt; aber nach der Unterschrift S. 362:

الجزء الثاني من بلوغ المرام من سيرة ابن هشام والروض الانف والاعلام
لتقى الدين ابي بكر بن حجة الحموي

(so auch S. 244, 14).

Anfangsworte f. 1^a: انا الذي عاهدني خليلي

Bearbeitung von Ibn hišām's Leben Mohammeds und dem Commentare des Essoheilī dazu (No. 9564) und einem mit الاعْلام betitelten Werke; von Abū bekr ben 'alī *ibn ḥiǵǵe* elḥamawī *taqī eddīn* † 837/1433 (No. 1393) im J. 832/1429 beendet. Hier vorhanden ist nur die 2. Hälfte, an der im Anfange 41 Blatt fehlen. Das zuerst Vorhandene betrifft den Text in der Ausgabe Wüstenfelds S. 563, 4 bis Ende. Es ist hier der Grundtext, mit einigen Auslassungen, ziemlich ganz aufgenommen und an betreffenden Stellen die erklärenden Bemerkungen des السهيلي eingeschaltet (eingeführt mit: قال السهيلي).

So folgt S. 1 auf die 2 Verse des Grundtextes (ed. Wüstenfeld S. 563, 4. 5) die Bemerkung des Essoheilī: قال السهيلي قول ابي دجانة الا اقوم الدهر فى الكيول قال ابو عبيد الكيول آخر الصفوف ولم يسمع فى هذا الحديث وقال الهروي مثل ما قال ابو عبيد، (s. Spr. 101, f. 139^a, 11—14). Dann folgt wieder der Grundtext.

Das Werk schliesst mit einem Lobgedicht des Verfassers auf Moḥammed; dasselbe ist 58 Verse lang und betitelt امان الخايف und beginnt (Ṭawīl) S. 359:

شذت بكم العشاق لما ترنّموا فغنّوا وقد طاب المقام وزمزم

Die Qaçīde des كعب بن زهير (Anfang بانت سعاد) mit einem vollständigen Commentar des Verfassers ابن حجة versehen, Vers für Vers, der Commentar roth geschrieben, S. 232—244. Anfang des Commentars: بانت فارقت وسعاد يريد بها امراة يهواها حقيقة او ادّعاء ومتبول اصيب بتبل يقال تبلت فلانا فلانة اذا هيّمته الخ

S. 245—248 ein Lobgedicht des محمد ابن نباتة († 768/1366) auf Moḥammed (Nachahmung des Gedichts des كعب بن زهير), anfangend:

ما الطرف بعدكم بالنوم مكحول هذا وكم بيننا من ربعكم ميل (62 Verse).

S. 248—251 gleichfalls ein Lobgedicht auf Moḥammed (Nachahmung der Qaçīde des كعب بن زهير) von dem Verfasser ابن حجة, anfangend: فى قبلتى للعيون السهل تسهيل وما لمولى عند الخد تقبيل (60 Verse).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, etwas blass, ziemlich stark vocalisirt. Die Stichwörter roth. Zwei Hände davon sind sehr ähnlich. S. 1—38 von etwas anderer Hand, gefällig, gleichmässig, gut geschrieben. Arabische Paginirung. Collationirt nach dem Original des Verfassers. Einige Zusätze von ganz neuer Hand hinzugefügt, nämlich je 1 Blatt zu S. 69. 70. 73. 75. 76. 161.; 6 Bl. zu S. 79: 7 Bl. zu S. 165. Seite 92 ist beim Zählen übersprungen. — Abschrift im Jahre 836/1432 von ابو بكر بن قرناص und seinen beiden Söhnen احمد und محمد.

9569.

1) Mo. 384.

16 Bl. 8vo, c. 13 Z. (21 × 14½; 15 × 9½—10½^cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1^a:

وفود العرب على كسري

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: قال ابو عمرو احمد بن محمد ابن عبد ربه، قد مضى قولنا فى الاجواد والاصفاد على مراتبهم ومنازلهم . . . ونحن قائلون . . . فى الوفود الذين وفدوا على النبىّ صعم وعلى الخلفاء والملوك الخ

Der Verfasser Aḥmed ben moḥammed *ben 'abd rabbihi* abū 'amr elqorṭobī † $^{328}/_{940}$ behandelt hier die Gesandtschaften der Araber an Kisrā. Er beginnt f. 2ᵇ mit der des En-no'mān ben elmondir. (Zuletzt die Rede des الحرث بن ظالم المري.) — Schluss f. 16ᵃ: واحسنوا ادبهم فان فى ذلك صلاح العامّة واجراء بطول السلامة، ثم امر لكل واحد منهم خمسين دينارا،

Das Stück ist doch wohl seinem العقد الفريد entnommen.

Schrift: jemenisch, gross, rundlich, fast vocallos, öfters ohne diakritische Punkte; incorrect. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

2) Mo. 385.

40 Bl. Format etc. (Text: $13^1/_2$—$15 \times 8^1/_2$—$10^1/_2$ᶜᵐ, 12—13 Z.) und Schrift wie bei Mo. 384. Titel fehlt.

Fortsetzung von Mo. 384.

Beginnt f. 1ᵃ mit: وفود قريش على سيف بن ذي يزن، قال ابن عباس، لما ظفر سيف بن ذي يزن بالحبشة وذلك بعد مولد النبى الخ — Dann f. 5ᵃ: وفود همدان على النبى صعم 6ᵇ ; وفود عبد المسيح الى سطيح u. s. w.; zuletzt f. 37ᵃ وفود الحجاج und f. 40ᵇ وفود رسول المهلب ابن ابي صفرة على الحجاج بقتل الازارقة، قال المدائنى لما هزم المهلب قطري بن الفجاءة صاحب الازارقة بعث

Mit diesen Worten bricht das Stück ab.

9570. Mq. 726.

1) f. 1—7.

89 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (22×15; $14^1/_2 \times 9^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, auch gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Er ist etwa:

مختصر فى نسب النبىّ صعم ومولده ومنشاه ومبعثه

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang: اخبرنا الشيخ . . . شمس الدين ابو عبد الله محمد بن . . . كمال الدين عبد الرحيم بن عبد الواحد بن احمد المقدسى . . . قال اخبرنا احمد بن فارس بن زكرياء بن الحسين النحوي الرازي رحمه، هذا ما يحق على المرء المسلم حفظه ويجب على ذي الدين معرفته الخ

Kurze Uebersicht über Herkunft, Jugend und erstes Auftreten Moḥammeds, nebst Angaben über seine Frauen, Kinder, Freunde, Diener u. s. w., auch über seine Pferde; von Aḥmed *ben fāris* ben zakarijjā ben el-ḥosein errāzī elqazwīnī † $^{395}/_{1005}$. Voran steht die Riwāje des Werkchens, von Moḥammed ben 'abd erraḥīm ben 'abd elwāḥid elmoqaddesi, um $^{640}/_{1242}$. — Schluss f. 7ᵇ: ونحن نتبع كتابنا هذا بكتاب اخلاق رسول الله صعم

Schrift: ziemlich gross, gefällig, vocallos. Stichwörter roth. Bl. 1ᵇ und 2ᵃ die Zeilen durch rothe Striche abgetheilt. Der Text in rothen Linien. — Abschrift von ملا صالح بن شايع الشافعى البغدادي الاشعري im J. 1216 Dū'lḥ. (1802). — HKh. III 7308.

9571. We. 312.

1) f. 1—296.

313 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. ($26^2/_3 \times 18^1/_3$; $18^1/_2 \times 12$—$12^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: die vorderen Lagen und der vordere Deckel lose. Etwas unsauber, an einigen Stellen ausgebessert. — Papier: grob, gelb, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, schadhaft. — Titel f. 1ᵃ:

كتاب شرف المصطفى صعم

Er ist vielmehr (s. unten): "ك مختصر شرف المصطفى

Verfasser f. 1ᵃ:

ابو سعد عبد الملك بن محمد الخركوشى النيسابوري

Anfang f. 4ᵃ unten: الحمد لله الذي تجلّي لقلوب اهل الولاية بانوار الهداية وحفظهم بدوام الكلاء والحمد لله الحقّ المعبود الواحد الموجود والحمد لله الحميد المجيد . . . قال الاستاذ ابو سعد سلمه الله وابقاه حداني الي ان اجمع شرف النبي صعم حبّه والانس بذكره لان من احبّ شيئا اكثر ذكره ولكي يكثر الصلوة عليه رسما ونطقا الخ

Auszug aus der sehr ausführlichen Biographie Moḥammeds, welche 'Abd elmelik ben moḥammed *elḫarkūšī* † $^{406}/_{1015}$ (No. 2819) verfasst hatte. Von wem derselbe gemacht sei, ist nicht zu ersehen: s. unten.

Das Werk zerfällt in eine Menge (ungezählter) Kapitel.

باب ظهور النبي صعم وانقلابه في اصلاب آبائه f.5ª
باب في ذكر رضاع رسول الله صعم 17ᵇ
باب في تربية رسول الله صعم ونشؤه الي ان نبأ عم 23ª
باب في عصمة الله تعالي نبيّه صعم من التدبير بغير الحق وحراسته قبل المبعث وبعده من مردة الشياطين 29ᵇ
باب في صفة خلقته صعم 32ᵇ باب صفة اخلاق النبي 35ª
باب ما مازح به رسول الله صعم 47ª باب في آداب النبي 53ᵇ
باب ما ضرب رسول الله صعم من الامثال او قال كلمة فصارت مثلا سائرا 56ª
باب في ذكر اسماء رسول الله صعم من القران وصفاته 61ᵇ
باب في ذكر اسماء رسول الله صعم التى وردت به الاخبار وكنيته 62ª
باب في ذكر ما اقسم الله تعالى بنبيه محمد صعم في القران 63ª
باب ما ذكر الله تعالي من اعضاء الرسول صعم في القران 64ª
باب تفضيل النبي علي ساير الانبياء عم 64ª
باب في الموازاة 76ª
باب ما خصّ به النبي من الشرف في القران 81ᵇ
باب ما خصّ به صعم من المعجزات 95ª
باب في ذكر من دعا له رسول الله صعم بالخير والبركة 140ᵇ
باب جامع في فضل المصطفي صعم 150ª
باب ذكر ما خصّ به النبي صعم 157ª
باب انساب النبي وآله الطيبين 159ᵇ
باب فضل العرب وذكر قريش والمهاجرين والانصار 160ᵇ
باب جدّات النبي واجداده لامّه
باب ذكر اعمام النبي وذكر اخواله وخالاته واخواته واخوانه من الرضاعة
باب ذكر عمات النبي
باب في ذكر اولاد النبي وآله وذكر اصهاره
باب في ذكر ازواج النبي
باب ذكر موالي رسول الله صعم وخدمه من الاحرار
باب في ذكر موليات النبي
باب في العواتك الاتي ولدن رسول الله صعم والفواطم الاتي يلينه في القرابة
باب في ذكر حُراس النبي
باب في ذكر رفقائه النجباء ومن كان يلي قتل المشركين بين يديه صعم
باب في اسامي رسول الله صعم
باب في شان من آمن برسول الله قبل مبعثه
باب في ذكر ما ظهر في بني اسرائيل من امارات رسول الله ومن تبع الذي كسا الكعبة وعمر مدينة النبي
باب في ذكر سطيح بن ربيعة الغساني حين اتى مكة
باب في حديث سطيح بن ربيعة الغساني في رويا موبذ الموبذان وخمود النيران
باب في حديث سطيح الغساني وشق بن مصعب ورويا ربيعة بن نصر اللخمي
باب في شان النعمن بن المنذر ملك العرب
باب في حديث سواد بن قارب الازدي وسبب اسلامه وقدومه علي النبي مكة وقت بعثه
باب في حديث قس بن ساعدة الايادي
باب في احاديث الكهنة الحُداة
باب ما جاء في اسلام ابي ذر الغفاري
باب في ذكر اكثم بن صيفي واسترساله عند خروج النبي ومبعثه
باب في حديث عمرو بن عنبسة السلمي وقدومه علي النبي
باب في قصة النجاشي واسلامه
باب في ذكر اسلام ابي بكر الصديق
باب في ذكر اسلام عمر بن الخطاب
باب في ذكر اسلام عثمن بن عفان
باب في اسلام سلمان الفارسي
باب في خروج عمير بن وهب الجمحي من مكة على ما عاقد وواثق عليه صفوان بن امية من العدو وقدومه المدينة
باب في حديث عمرو بن قيس بن جهينة الجهني
باب في اسلام كعب الاحبار في خلافة عمر بن الخطاب وقدومه المدينة
باب فيما سمع من جوف الاصنام
باب في قصة عباس بن مرداس
باب في حديث مازن بن حيّان وقدومه على رسول الله وسبب اسلامه
باب حديث خفاف بن نضلة
باب ذكر صنم يقال له عمرة وصنم يقال له جمام وصنم يقال له فراس
باب وفود العرب على النبي، باب خطب النبي
باب فيمن اسلم من الجن
باب في فضيلة اهل البيت عم
باب الغار وفضايل ابي بكر الصديق

باب في فضايل عمر بن الخطاب
باب في فضايل عثمن بن عفان
باب في فضايل على بن ابي طالب
باب في فضايل الصحابة
باب ما جاء في فضايل هذه الامّة على سائر الامم' 169b
حديث اويس بن انيس القرني 170a
باب في ذكر مغازي رسول الله 191a باب في معاريج النبي 171b
باب في خيل رسول الله 200a
ذكر اسماء دروعه 201a ذكر اسماء سيوفه 201a
ذكر اسماء قسيه 201b ذكر اسماء رماحه 201a
ذكر ما ترك رسول 202a ذكر اعنزه 201b
الله صعّم يوم وفاته من الثياب والقمص
والازار والسرير والصاع والمُد
باب في حج رسول الله صعّم 202b
باب ما جاء في فضل مكة حرسها الله 206b
حديث عبد الله بن الزبير بن العوام ومقتله رة 214b
باب حلف المُطيبين من قريش 222a
باب في ذكر مفتاح بيت الله الحرام 224a
باب في ذكر ما كان عليه ذرع البيت حتى صار 225a
الي ما هو عليه اليوم من خارج وداخل
ذكر الحرم 232a ذكر المسجد الخيف 231a ذكر منا 231a
باب ما جاء في اخراج زمزم 232b
باب في فضل تربة رسول الله وهي المدينة وتسمي طيبة 237a
باب ما جاء في مسجد رسول الله 241a
باب في ذكر ما هو مكتوب على جدر المسجد 242a
والشرفات وعند الابواب
باب ما جاء في تحويل القبلة 244a
باب ما جاء في الحنّانة 245a
باب في حجرات ازواج النبي 245b
باب ما جاء في بيت فاطمة بنت رسول الله 246a
باب ما جاء في سدّ الابواب الشوارع 247a
باب ما جاء في اول من خلّق القبلة 248a
باب في فضل الصلوة في مسجد رسول الله 248a
باب ما جاء في اتيان رسول الله مسجد قُبا 249a
باب ما جاء في زيارة قبر النبي 257b باب وفاة النبي 250a
باب ما جاء في فضايل الشهداء وزيارة قبورهم 260a
باب فضل الصلوة علي النبي 262b
باب ما جاء في روية النبي صعّم في المنام 266b
باب ما جاء في ذكر الالوية وصفة لواء الحمد 279a
باب ما جاء في الشفاعة 294b

Schluss f. 296a: فيقول يا نبي الله غلبت علي شقوتى فيقول رسول الله صعّم لا شقوة علي احد من امّتى اللهم هبه لي فيهبه الله عز وجل له قال احمد بن عاصم الانطاكي رحّه العلم شفيع اذا استعمل وخصم اذا ضُيّع' آخر المختصر من كتاب شرف محمد صلى الله عليه وعلى آله الطيبين الطاهرين الاجياد'

Das eigentliche Werk des الخركوشى, dessen Titel ist شرف المصطفى, liegt hier nicht vor, sondern der Auszug aus demselben. Die oberste Reihe auf dem Titelblatt f. 1a ist völlig ausradirt; dort muss gestanden haben المختصر من, wie auch in der Unterschrift nach dem Schluss steht. Dafür spricht auch, dass im Werke selbst einige Male (z. B. f. 4b. 14b) steht: قال الاستاذ ابو سعد سلمه الله وابقاه, woraus erhellt, dass der Auszug noch zu seinen Lebzeiten von einem Zuhörer desselben gemacht ist. Ausserdem beweist HKh. IV 7556, der das Werk auf 8 Bände angiebt, dass von diesem hier nicht die Rede sein könne.

Wer der Verfasser dieses Auszuges sei, ist nicht gesagt, aber da الخركوشى († 406/1015) zur Zeit der Abfassung noch am Leben gewesen ist, so muss der Verf. um 400/1009 geschrieben haben.

Der vorliegende Auszug ist nicht ganz vorhanden; nach f. 163 ist eine grosse Lücke, beginnend in dem Kapitel: باب فضل العرب, und aufhörend in dem Kapitel باب في فضايل الصحابة wovon der Schluss f. 164 ff. vorhanden. Den Inhalt der Lücke können wir aus dem dem Werke vorgesetzten Inhaltsverzeichniss (f. 1b—4a) ersehen, den Umfang derselben nicht mit Bestimmtheit; möglicher Weise ebenso gross wie das jetzt Vorhandene.

Das Werk ist durch jedesmalige Angabe der Gewährsmänner bis auf Moḣammed herab von Wichtigkeit.

Schrift: grosse, kräftige, geläufige Gelehrtenhand, vocallos und sehr oft ohne diakrit. Punkte, daher nicht leicht zu lesen. Ueberschriften hervorstechend gross. — Collationirt. — Abschrift im J. 447 Ǵom. I (1055), wie es scheint, für (?) ابو المظفر مسعود بن احمد بن باباں الحردعى [die Unterschrift sagt: وفرغ من وراقته لابي المظفر الخ]

Denn der Abschreiber, der das Werk dann auch noch einmal durchgelesen u. verbessert hat (wie die am Rande oft noch ganz, oft auch nur noch zum Theil, vorhandene Angabe sagt), heisst f. 5ª oben am Rande: عبد الباسط بن العلجوني. Die Abschrift ist gemacht nach dem Original, das gehörte dem ابو احمد اسمعيل بن ابراهيم الوابلي الانصاري (es heisst: وكان الاصل للشيخ الخ).

Die Blattbezeichnung steht unten am Rande.

9572. We. 312.

2) f. 297—313.

4to, 15 Z. (25½ × 18⅓; 18⅓ × 14½^cm). — Zustand: fleckig, unsauber, zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelb, stark, etwas glatt.

Stücke desselben Werkes. Titel u. Verfasser fehlt. — Zunächst ist hier ein Theil der bei We. 312, 1 besprochenen Lücke (nach f. 163) vorhanden; f. 297ª, 2 beginnt mit dem Abschnitt حديث قس بن ساعدة und endet f. 304ᵇ in dem Kapitel: باب في ذكر اسلام عمر بن الخطاب. Vor diese Blätter gehören, aber nicht unmittelbar, f. 305 u. 306; sie sind aus dem Abschnitte, der von den Wundern Moħammeds handelt und zwar f. 112ª Mitte u. ff. Weiterhin, gleichfalls nach einer Lücke, folgen f. 307—312; sie betreffen die Abschnitte f. 171ᵇ u. 191ª. Alle diese Stücke sind hier im Text bedeutend abgekürzt.

F. 313 enthält einen kleinen Brief von Moħammed an معاذ بن جبل und einige biographische Angaben über ابراهيم بن علاء الدين بن جمال الدين بن علي † 801/1398 und dessen Nachkommen.

Schrift: gross, rundlich, flüchtig, vocallos, blass.

9573. Pet. 255.

203 Bl. 4to, c. 17—19 Z. (22 × 15½; 16 × 10^cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: weisslich, stark, etwas glatt. — Einband: rother Corduanband. — Titel f. 2ª:

كتاب الوفا في سيرة المصطفي صلعم

s. auch unten. — Verfasser f. 2ª:

تاليف الشيخ الامام الحافظ العلامة جمال الدين ابي الفرج عبد الرحمن بن علي بن محمد بن علي ابن الجوزي

Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله الذي قدّم نبينا على كل نبيّ ارسله وفضّل كتابنا على كل كتاب انزله . . . اعلموا وافقكم الله ان نبينا محمد صلعم خالصة الوجود وواسطة العقود لا يداني باحة مجده بشر ولا ملك الخ

Die prophetische Bedeutung Moħammeds und sein Vorzug vor den übrigen Propheten; Trefflichkeit des Gebets für ihn, Bedeutung seiner Sendung und Fürbitte; seine Nähe bei Gott am jüngsten Tage, also ausführliche Biographie Moħammeds, von 'Abd erraħmān *ibn elǵauzī* abū 'lfaraǵ † 597/1201 (No. 4042).

F. 3—21 enthalten die Kapitelübersicht. F. 1ᵇ u. 2ª die Gewährsmänner.

Das Werk zerfällt in 34 Gruppen oder Stücke, deren jedes ابواب (mit einem Zusatz) benannt und in eine (oft grosse) Anzahl von Kapiteln getheilt ist. Folgendes ist der Inhalt.

22ª I. ابواب بداية نبيّنا محمد

22ª الباب الاول في ذكر التنويه بذكر نبيّنا محمد

23ᵇ الباب ٢ في ذكر الطينة التي خلق منها محمد

25ª الباب ٣ في دعاء ابراهيم الخليل بايجاد محمد

25ª الباب ٤ في بيان ذكره في التورية والانجيل وذكر امّته واعتراف اهل الكتاب بذلك

52ᵇ الباب ٥ في اعلام كعب بن لوي بن غالب ببعثة رسول الله لما كان يسمع من اهل الكتاب .

53ª الباب ٦ في ذكر منام رآه نصر بن ربيعة اللخميّ يدلّ علي وجود نبيّنا محمد

54ª الباب ٧ في ذكر نسب محمد

54ᵇ الباب ٨ في ذكر طهارة آبائه

56ª الباب ٩ في بيان ان جميع العرب ولدوا رسول الله تعالى

56ᵇ الباب ١٠ في قوله صلعم ولدت من نكاح لا من سفاح

الباب ١١ في ذكر منام رآه عبد المطّلب يدلّ على وجود محمد

Kap. 11 ist im Text übersprungen.

57ª الباب ١٢ في ذكر منام رآه خالد بن سعيد بن العاصي يدلّ على محمد

57ᵇ الباب ١٣ في ذكر منام رآه عمرو بن مرّة يدلّ على محمد

60ª الباب ١٤ في ذكر تزويج عبد المطلب وابنه عبد الله الي بني زهرة

60ᵇ الباب ١٥ في ذكر عبد الله ابي نبينا

II. ابواب ذكر نبوّته صلعم 104^{a}

الباب ٢٨ فى ذكر ما جري لرسول الله بعد موت ابي طالب وخديجة 141^a
الباب ٢٩ فى ذكر ما جري لرسول الله فى خروجه الي الطايف 142^a
الباب ٣٠ فى ذكر دخول رسول الله مكة لما رجع من الطايف بجوار 143^a
الباب ٣١ فى ذكر عرض رسول الله نفسه على القبايل فى المواسم 143^b
الباب ٣٢ فى ذكر ما جري لرسول الله مع الانصار فى سنة ١١ من النبوة 144^b
الباب ٣٣ فى ذكر معراج رسول الله 145^a
الباب ٣٤ فى ذكر لقاء رسول الله فى العقبة الثانية فى سنة ١٣ من النبوة 148^a
الباب ٣٥ فى علم قريش بما جري للانصار وما تشاوروا ان يفعلوا 149^b

ابواب هجرته الي المدينة. III. 151^b

الباب ١ فى ذكر خروج رسول الله الي الغار 151^b
الباب ٢ فى ذكر ما جري له فى الغار 152^a
الباب ٣ فى ذكر ما جري له فى طريقه الي المدينة 153^a
الباب ٤ فى ذكر حديث ام معبد الخزاعية 154^b
الباب ٥ فى تورية ابي بكر عن رسول الله فى طريقهم الي المدينة 156^a
الباب ٦ فى لقاء رسول الله فى طريق المدينة بريدة الاسلمي وتفاوله باسمه وخدمة بريدة اياه 156^b
الباب ٧ فى ذكر تلقى اهل المدينة رسول الله ودخوله اليها 157^a
الباب ٨ فى ذكر اليوم الذي قدم فيه المدينة 157^a
الباب ٩ فى ذكر المكان الذي نزل به حين قدم المدينة 157^a
الباب ١٠ فى ذكر لقاء عبد الله بن سلام رسول الله حين قدم المدينة 158^a
الباب ١١ فى ذكر فرح اهل المدينة به 158^b
الباب ١٢ فى فضل المدينة 159^a
الباب ١٣ فى ذكر بناء مسجد رسول الله 159^b
الباب ١٤ فى فضل مسجده 160^a
الباب ١٥ فى فضل ما بين بيته ومنبره 160^b
الباب ١٦ فى ذكر بيوت رسول الله ومنازل ازواجه 161^a
الباب ١٧ فى دعاء رسول الله ان يحبّب الي اصحابه المدينة 162^a
الباب ١٨ فى صلوته الي بيت المقدس وتحويل القبلة 162^a
الباب ١٩ فى ذكر الوقت الذي حولّت فيه 162^b
الباب ٢٠ فى نزول فرض رمضان 162^b
الباب ٢١ فى ان رسول الله كان يحرس بالمدينة 162^b

ابواب معجزاته. IV. 163^a

الباب ١ فى ذكر معجزته بالقران العزيز 163^a
الباب ٢ فى ذكر معجزته بشق القمر 166^a
الباب ٣ فى اظهار معجزته فى تكثير الطعام 167^a
الباب ٤ فى معجزته فى تكثير السمن 170^b
الباب ٥ فى معجزته فى تكثير التمر 171^a
الباب ٦ فى معجزته فى تكثير الماء 172^a
الباب ٧ فى ذكر نبع الماء من بين اصابعه 174^b
الباب ٨ فى معجزته فى تكثير اللبن 175^b
الباب ٩ فى ظهور معجزته بمجيء الشجر اليه 176^b
الباب ١٠ فى تحرّك الجبل لاجله وسكونه بامره 178^b
الباب ١١ فى ذكر شكوي البهايم اليه وذل المستصعب منها له 178^b
الباب ١٢ فى ذكر معجزته فى الركوب 180^a
الباب ١٣ فى ذكر رميه وجوه المشركين بكف من تراب فملأ اعينهم 180^a
الباب ١٤ فى اشارته الي الاصنام فوقعت 180^b
الباب ١٥ فى اخباره بالغايبات 180^b
الباب ١٦ فى الانته الصخر له 188^a
الباب ١٧ فى حنين الجذع اليه 188^b
الباب ١٨ فى تسبيح الحصي فى يده 190^a
الباب ١٩ فى ستره عن عين من قصد اذاه من المشركين 190^b
الباب ٢٠ فى دفع من اراد اذاه من الانس 191^a
الباب ٢١ فى كيفية هلاك بعض من اذاه 192^b
الباب ٢٢ فى دفع من قصد اذاه من الشياطين 193^a
الباب ٢٣ فى بيان انه كان له شيطان 193^a
الباب ٢٤ فى دفع اذي الهوام عنه 193^b
الباب ٢٥ فى اعادته عين بعض اصحابه وقد خرجت فاستقامت 194^a
الباب ٢٦ فى كلام الجدار بحضرته 194^a
الباب ٢٧ فى كلام الظبية له 194^b
الباب ٢٨ فى كلام الضب له 195^b
الباب ٢٩ فى اجابته اليهود عن مسائل لا يعلمها الا نبي 196^b
الباب ٣٠ فى رؤيته الاشياء من وراء ظهره 198^a
الباب ٣١ فى انه كان يري فى الظلمة كما يري فى الضوء 198^b
الباب ٣٢ فى اجابة دعائه 198^b

202ª V. ابواب فضله على الانبياء وخصائصه ومثل ما بعث به ومثل امّته ووجوب طاعته وتقديم محبّته على النفوس

الباب ١ في ذكر فضله على الانبياء 202ª
٢ في ذكر خصائصه
٣ في انفاذ قطيفة له من الجنّة
٤ في رفع ذكره
٥ في ذكر مثله ومثل النبيين
٦ في ذكر مثله ومثل ما بعثه الله به
٧ في فضل امّته على الامم
٨ في ذكر مثله ومثل امّته
٩ في ذكر من قبل ما جاء به ولم يقبل
١٠ في وجوب طاعته
١١ في وجوب تقديم محبّته على النفس والولد والوالد

VI. ابواب صفات جسده

الباب ١ في صفة راسه
٢ في صفة جنبَيه
٣ في صفة حاجبيه
٤ في صفة عينيه واهدابه
٥ في صفة جرزه
٦ في صفة انفه
٧ في صفة فمه واسنانه
٨ في صفة نكهته
٩ في صفة وجهه
١٠ في صفة لحيته
١١ في صفة شعره
١٢ في صفة عنقه
١٣ في بعد ما تبين منكبه
١٤ في غلظ الكند
١٥ في صفة صدره
١٦ في صفة بطنه
١٧ في صفة مسربته
١٨ في صفة اصابعه
١٩ في صفة كفه

الباب ٢٠ في صفة زنديه
٢١ في صفة ساقيه
٢٢ في صفة عقبيه
٢٣ في صفة قدميه
٢٤ في صخامة كراديسه
٢٥ في ذكر اعتدال خلقه
٢٦ في ذكر طوله
٢٧ في رقّة بشرته
٢٨ في صفة لونه
٢٩ في ذكر حسنه
٣٠ في ذكر عرقه
٣١ في ذكر خاتم النبوّة

VII. ابواب صفاته المعنوية

الباب ١ في حسن خلقه
٢ في ذكر حلمه وصفحه
٣ في نهيه ان يبلغ ما لا يصلح
٤ في ذكر شفقته ومداراته
٥ في ذكر حيائه
٦ في ذكر تواضعه
٧ في انه بعث رحمة
٨ في ذكر اشتراطه
٩ في ذكر كرمه وجوده
١٠ في ذكر شجاعته
١١ في ذكر مزاحه وملاعبته
١٢ في ذكر وفايه بالعهد

VIII. ابواب ادابه وسمته

الباب ١ في جعله يده اليمنى للطهور واليسري لرفع الاذي
٢ في فعله عند عطسته
٣ في محبته التيامن في افعاله
٤ في ذكر جلسته
٥ في ذكر احتبائه
٦ في ذكر اتّكائه
٧ في ذكر استلقايه
٨ في صفة منطقه والفاظه
٩ في حركة يده حين يتكلم
١٠ في ذكر منبره

Kap. 11 fehlt im Index.
في ذكر فصاحته
Lbg. 176, f. 42ª.

الباب ١٢ في تكلمه بالفارسية
١٣ في ذكر ما تمثل به من الشعر
١٤ في ذكر ما سمع من الشعر
١٥ في صفة مشيته
١٦ في صفة ضحكه وتبسمه
١٧ في ذكر محبّته للفال والحسن من القول
١٨ في تغْيِيرِهِ لاسم القبيح بالحسن
١٩ في قبول الهدية واثابته عليها
٢٠ في كثرة مشاورته لاصحابه
٢١ في ذكر فعله في اول مطر يقع
٢٢ في احتياطه عن نفى التهمة عنه
٢٣ في علامة رضاه وسخطه
٢٤ في مخالطة الناس
٢٥ في يمينه اذا حلف
٢٦ فيما كان يقول اذا قام من مجلسه

IX. ابواب زهده

الباب ١ في اعراضه عن الدنيا
٢ في اقتناعه باليسير من الدنيا
٣ في انه كان لا يدخر شيئا
٤ فيما روي انه كان يدخر
٥ في ذكر نفقته
٦ في صفة عيشه في الدنيا

X. ابواب طهارته

الباب ١ فيما كان يقول اذا دخل الكنيف
٢ فيما كان يقول اذا خرج منه
٣ في ابتلاع الارض لحدثه
٤ في ذكر وضوئه
٥ في انه كان يتوضأ لكل صلاة
٦ في جمعهٔ الصلوة بوضوئه
٧ في مسحه علي خفين
٨ في ذكر سؤاله
٩ في صفة غسله

XI. ابواب صلوته

الباب ١ فى صفة صلاته
٢ فى مقدار ماكان يقرأ فى الصلاة المفروضة
٣ فيما كان يقول بعد الفراغ من الصلاة
٤ فى تنفله بالنهار
٥ فيما كان يقرأ فى صلوة الفجر يوم الجمعة
٦ فى ملازمته المسجد بعد صلاة الفجر
٧ فى صلوته الضحي
٨ فى ذكر صلاته بالليل
٩ فى طول قيامه بالليل
١٠ فى طول الليل باية
١١ فى صفة قراءته
١٢ فى ذكر حسن صوته
١٣ فى ذكر الزمان الذي كان فيه يختم القران
١٤ فى ذكر وتره
١٥ فى دعائه قائما اذا ختم القران
١٦ فيما كان يصنع اذا فاته ورده من الليل
١٧ فى صلوته التراويح وعددها
١٨ فى قطعه اياها خوف ان تنفرض
١٩ فى سجوده للشكر

XII. ابواب صومه

الباب ١ فى ذكر صومه من الشهور وفطره
٢ فى صومه الاثنين والخميس
٣ فى صومه شعبان
٤ فى مواصلته فى الصيام
٥ فى صوم ثلاثة ايام فى كل شهر
٦ فى ذكر ما كان يفطر عليه
٧ فيما كان يقول اذا افطر عند قوم
٨ فى جدّه واجتهاده فى العشرة الاخيرة من رمضان
٩ فى ذكر اعتكافه فى العشرة الاخيرة من رمضان
١٠ فى اكله يوم عيد الفطر قبل الخروج
١١ فى حمل الحربة بين يديه يوم العيد
١٢ فى عدد تكبيراته فى صلاة العيد
١٣ فى مخالفته الطريق يوم العيد

XIII. ابواب حجه وعمره

الباب ١ فى ذكر احرامه
٢ فى ذكر تلبيته
٣ فى دعائه يوم عرفة
٤ فى ذبح اضحيته بيده
٥ فى طوافه واستلامه الحجر
٦ فى استلامه الركن اليماني
٧ فى سعيه بين الصفا والمروة
٨ فى رميه الجمارة
٩ فى دخوله الكعبة
١٠ فى خطبه فى حجة الوداع
١١ فى سياق حجه جملة
١٢ فى عدد عمره

XIV. ابواب خوفه وتضرعه وحزنه وفكره وبكائه وورعه وقصر امله واستغفاره وتوبته

الباب ١ فى ذكر خوفه وتضرعه
٢ فى انزعاجه للغيم والريح
٣ فيما يقول اذا سمع صوت الرعد والصواعق
٤ فى ذكر حزنه وفكره
٥ فى ذكر بكائه
٦ فى ذكر ورعه
٧ فى قصر امله
٨ فى استغفاره وخوفه

XV. ابواب دعائه

الباب ١ فى بسطه يديه عند الدعاء
٢ فى دعائه عند الصباح والمساء
٣ فى دعائه عند الكرب
٤ فى دعائه مطلقًا

XVI. ابواب الات بيته

الباب ١ فى ذكر سريره
٢ فى ذكر حصيره
٣ فى ذكر كرسيّه
٤ فى ذكر فراشه
٥ فى ذكر الحافه
٦ فى ذكر وسادته
الباب ٧ فى ذكر اتّكائه على الوسادة
٨ فى ذكر قطيفته
٩ فى ذكر قبته

XVII. ابواب لباسه

الباب ١ فى ذكر قميصه
٢ فى ذكر جبّته
٣ فى ذكر ازاره وكسائه
٤ فى ذكر حلته
٥ فى ذكر بردته
٦ فى ذكر عمامته
٧ فى ذكر قلنسوته
٨ فى ذكر ردائه
٩ فى ذكر سراويله
١٠ فى ذكر لبسه الصوف
١١ فى ذكر لبسه ما يتفق من اللباس
١٢ فى ذكر لبسه الثوب المستجدّ
١٣ فيما كان يقول عند اللبس
١٤ فى ذكر خفه
١٥ فى ذكر نعله

XVIII. ابواب مراكبه

الباب ١ فى ذكر خيله
٢ فى ذكر ناقته
٣ فى ذكر بغلته
٤ فى ذكر حماره
٥ فى ذكر سرجه
٦ فيما يقول اذا ركب
٧ فى صفة سيره

XIX. ابواب ذكر مواليه وخدمه

الباب ١ فى ذكر مواليه
٢ فى ذكر موالياته
٣ فى ذكر من خدمه من الاحرار

XX. ابواب زينته

الباب ١ فى ذكر خاتمه
٢ فى ذكر خصائصه
٣ فى ذكر استعماله المشط
٤ فى ذكر فرق راسه
٥ فى ذكر استعماله الدهن
٦ فى ذكر استعماله المرآة

الباب ٧ فى ذكر اخذه من اللحية
٨ فى ذكر جزّ شاربه
٩ فى ذكر استعماله النورة
١٠ فى تطيبه ومحبّته للطيب

XXI. ابواب اكله وماكولاته

الباب ١ فى ذكر مايدته وسفرته
٢ فى ذكر قصعته
٣ فى صفة خبزه
٤ فى اختياره البقل
٥ فى ابتدائه بالخل
٦ فى اكله القثاء
٧ فى اكله الدبّاء
٨ فى اكله السمن والاقط
٩ فى اكله الحيس
١٠ فى حبه الثريد
١١ فى جمعه بين طعامين
١٢ فى اكله اللحم وما كان يختار من العظام
١٣ فى اكله القديد
١٤ فى اكله الشواء
١٥ فى اكله لحم الدجاج
١٦ فى اكله لحم الحباري
١٧ فى تركه كل ما يعافه
١٨ فى اجتنابه ما يوذي ريحه
١٩ فى اكله الجمّار
٢٠ فى حبه الحلوا والعسل
٢١ فى اكله التمر
٢٢ فى اكله العنب
٢٣ فى اكله الرطب
٢٤ فيما كان يفعل باوّل التمر
٢٥ فى اكله الخبيص
٢٦ فى اكله بثلاث اصابع ولحفها
٢٧ فى اكله مما يليه
٢٨ فى اكله متعبّيا من الجوع
٢٩ فى انه لم ياكل متكئا
٣٠ فى انه لم يذم طعاما
٣١ فى انه لم ياكل الصدقة
٣٢ فى حمد الله عند الفراغ من الطعام وغسله يديه

XXII. ابواب شربه ومشروباته

الباب ١ فى انه كان يستعذب الماء
٢ فى اختياره الماء البايت
٣ فى ائثاره الماء البارد
٤ فى ذكر الانية التى كان يشرب منها
٥ فى شربه اللبن
٦ فى شربه النبيذ وصفة ذلك النبيذ
٧ فى ذكر شربه السويق
٨ فى كيفية شربه
٩ فى تنفسه فى الاناء ثلاثا
١٠ فى شربه قاعدا وقائما
١١ فى شربه بعد اصحابه اذا سقاهم
١٢ فى مناولته عن يمينه

XXIII. ابواب نومه

الباب ١ فى مؤامرته ازواجه بالليل
٢ فى نزوله وصعوده ليلة الجمعة
٣ فى وضوئه قبل النوم
٤ فى ذكر اكتحاله عند نومه
٥ فى صفة فراشه الذي كان ينام عليه
٦ فيما كان يصنع اذا اتى الفراش
٧ فى كيفية نومه وما كان يقوله عند النوم
٨ فيما يقوله اذا استيقظ من نومه
٩ فى انه تنام عيناه ولا ينام قلبه
١٠ فى بعض مناماته

XXIV. ابواب طبه

الباب ١ فى كثرة امراضه
٢ فى انه سحر
٣ فى ذكر حجامته
٤ فى ذكر تداويه بالحنّاء

XXV. ابواب نكاحه

الباب ١ فى تحبيب النساء اليه
٢ فى ذكر ازواجه وعددهن
٣ فى ذكر سرايره
٤ فى ذكر قوته على الجماع
٥ فى ذكر استناده وغضه بصره عند الجماع

الباب ٦ فى ذكر طوافه على نسائه فى ساعة
٧ فى انه كان يطوف على نسائه بغسل واحد
٨ فى اغتساله فى كل وطئ
٩ فى ذكر مداراته للنساء
١٠ فى تاديبه ازواجه بالهجر
١١ فى ذكر اولاده وعددهم

XXVI. ابواب سفره

الباب ١ فى ذكر اليوم الذي يسافر فيه
٢ فى ذكر ما كان يقول اذا خرج الي السفر
٣ كيف كان يودع المسافر
٤ فيما كان يقول اذا نزل منزلا بالليل
٥ فيما كان يقول فى السحر
٦ كيف كان سيره فى السفر
٧ فى ذكر تنقله على الراحلة
٨ فيما كان يقول اذا رجع من السفر
٩ فيما كان يصنع اذا قدم من السفر
١٠ فى انه كان لا يطرق اهله ليلا

XXVII. ابواب الات حربه
(Lbg. 176, f. 137 ff.: 9 Kapp.)

XXVIII. ابواب غزواته وحروبه
(1. باب Lbg. 176, f. 140b.)

Lücke von 1 Bl.

الباب ٢٥ فى ذكر غزاة الفتح
٢٦ فى ذكر غزاة حنين وهي هوازن
٢٧ فى ذكر غزاة الطايف
٢٨ فى ذكر غزاة تبوك
٢٩ فى ذكر شعاره فى حروبه

XXIX. ابواب سراياه

الباب ١ فى عذر رسول الله عن تخلفه عن السرايا
٢ فى عدد سراياه
٣ فى وصاياه بالسرايا
٤ فى انكاره فلا يصلح ما فعل امير

XXX. ابواب مكاتبته الملوك

الباب ١ فى ارساله الى المقوقس وكتابه اليه
٢ فى ارساله الى قيصر وكتابه اليه
٣ فى ارساله الى كسري وكتابه اليه

الباب ٢٨ فى ذكر ما خلفه وحكمه
٢٩ فى ذكر غسله
٣٠ فى ذكر كفنه
٣١ فى ذكر الصلوة عليه صلوة الجنازة
٣٢ فى ذكر موضع قبره
٣٣ فى ذكر لحده
٣٤ فى ذكر وقت دفنه
٣٥ فى ذكر نزوله فى قبره
٣٦ فى ذكر ما ترك فى قبره
٣٧ فى صفة قبره
٣٨ فى فضل زيارة قبره
٣٩ فى ذكر الاستقاء بقبره
٤٠ فى ذكر ندب فاطمة عليه
٤١ فى فضل الصلوة عليه
٤٢ فى كيفية الصلوة عليه
٤٣ فى ذمّ من ذكر عنده فلم يصل عليه
٤٤ فى ذكر ما سمع من التعزية
٤٥ فى انه لا يبلي
٤٦ فى بلوغ سلام أمّته وردّه عليه
٤٧ فى تبليغ الملائكة الصلوة
٤٨ فى رؤيته فى المنام
٤٩ فى عرض اعتماد امته عليه

XXXIV. ابواب بعثه وحشره وما يجزي له

الباب ١ فى انه اول ما تنشق عنه الارض
٢ فى حشر عيسي بن مريم مع نبينا
٣ فى كيفية حشره
٤ فى ذكر لوائه
٥ فى انه اكثر الانبياء تبعًا يوم القيامة
٦ فى ذكر حوضه
٧ فى ذكر شفاعته
٨ فى ذكر المقام المحمود
٩ فى تخليصه المومنين على الصراط
١٠ فى انه اول من يدخل الجنة
١١ فى فضل امّته على الامم
١٢ فى ذكر علوّ منزلته علي الخلق فى الجنّة

XXXIII. ابواب مرضه ووفاته

الباب ١ فى انه سمّ
٢ فى تقريب اجله له
٣ فى عرضه القران على جبرائيل قبل وفاته
٤ فى ذكر ابتداء المرض به
٥ فى سؤال ابي بكر ان يمرضه
٦ فى انه كان يدور علي بيوت ازواجه فى مرضه
٧ فى اشتداد الوجع عليه
٨ فى امره ان يصبّ عليه الماء ليتقوي بنفسه فيعهد
٩ فيما روي انه قصّ من نفسه
١٠ فى مدّة مرضه وامره ابا بكر ان يصلّي بالناس
١١ فى انه اراد ان يكتب الي ابي بكر كتابا فلم يكتب
١٢ فى اخراجه شيئًا من المال كان عنده
١٣ فى عتقه عبيده عند الموت
١٤ فى اعلام الناس انه قد خيّر بين البقا والموت
١٥ فى اعلامه ابنته فاطمة بموته
١٦ فى تردد جبراييل اليه قبل موته بثلاث ايام برسالة من الله تعالي يسأله عن حاله
١٧ فى ذكر استعماله السواك قبل موته
١٨ فى تحذيره ان يتخذ قبره مساجد
١٩ فى ذكر معاتبته نفسه على كراهة الموت
٢٠ فى انه جمع اصحابه واوصاهم
٢١ فى بيان انه ما اوصي بشيء من الدنيا
٢٢ فى وصيته بالصلوة عند موته
٢٣ فى صفة خروج روحه الطاهرة
٢٤ فى صفة المآتب التى توفى فيها
٢٥ فى ذكر وقت موته
٢٦ فى ان الناس شكوا فى موته
٢٧ فى ذكر سِنّه

الباب ٤ فى ارساله الى النجاشى وكتابه اليه
٥ فى ارساله الى الحارث وكتابه اليه
٦ فى ارساله الي هوذة بن على الحنفى وكتابه اليه
٧ فى ارساله الي جبلة بن الايهم وكتابه اليه
٨ فى ارساله الي ذي الكلاع وكتابه اليه
٩ فى ارساله الي فروة الجذامي وكتابه اليه
١٠ فى ارساله الي جيفر وعياذ ابنى الجلندي
١١ فى ارساله الي ملوك حمير وكتابه اليهم

XXXI. ابواب ذكر الوفود عليه

الباب ١ فى ذكر وفد سعد بن بكير عليه
٢ فى ذكر وفد مزينة عليه
٣ فى ذكر وفد فزارة عليه
٤ فى ذكر وفد تحبيب عليه
٥ فى ذكر وفد سعد هزيم وهم اهل اليمن عليه
٦ فى ذكر وفد محارب عليه
٧ فى ذكر وفد بجيله عليه
٨ فى ذكر وفد نهد عليه
٩ فى ذكر وفد عامر بن صعصعة عليه
١٠ فى ذكر وفد عبد القيس عليه
١١ فى ذكر وفد بنى حنيفة عليه

XXXII. ابواب ما جري بعد رجعه من حجة الوداع

الباب ١ فى استغفاره لاهل البقيع
Kap. 2 übersprungen:
فى تاميره اسامة بن زيد
Lbg. 176, 165a.
٣ فى مجيء الخبر بظهور مسيلمة
٤ فى مجيء الخبر بظهور الاسود العنسي
٥ فى مجيء الخبر بظهور طليحة ابن خويلد

Vorhanden ist hier von dem Werke nur die erste Hälfte f. 2ᵇ—201ᵇ und von der 2. Hälfte nur der Anfang (V. Stück, Kap. I, Anfang) auf 3 Seiten.

Der Titel des Buches ist auch im Anfang der 2. Hälfte ebenso (f. 202ᵃ, Z. 4); etwas abweichend aber am Schluss der 1. Hälfte f. 201ᵇ, so:

كتاب الوفا بفضائل المصطفى

und so eben hat ihn auch HKh. VI 14296.

Die Anzahl aller Kapitel des Buches beträgt 538. Die meisten derselben sind aber in der zweiten Hälfte des Werkes ziemlich kurz gefasst.

Im Anfange etwas verbunden. Die Blätter folgen so: 1—10. 17. 13. 14. 12. 15. 16. 11. Danach fehlt 1 Blatt. Dann 19 u. s. w. — Blatt 18 enthält dasselbe was Bl. 12 und ist zu streichen.

Schrift: gross, kräftig, rundlich, ziemlich deutlich, vocallos, mit rothen Kapitel-Ueberschriften. — Abschrift von حمادي بن الدهان التكريتي, im J. 1262 Ḋū'lhiģģe (1846, December).

Bei der Kapitelangabe fehlt 1 Blatt; ich kann daher von Abschnitt 27 nicht die einzelnen Kapitelüberschriften angeben; es werden 9 gewesen sein; ebenso wenig den speciellen Inhalt von Abschnitt 28, Kap. 1—24. Die Ueberschrift von Abschnitt 28 rührt von mir her.

9574. Lbg. 176.

215 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (25¼ × 17; 17 × 10½ᶜᵐ). — Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig und am Ende wasserfleckig, wurmstichig, zum Theil ausgebessert; einige Blätter mit Pflanzenpapier überzogen. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel fehlt, doch steht f. 1ᵃ oben von späterer Hand: الوفا بشرف المصطفى; richtiger f. 215ᵇ, Z. 4:

كـ" الوفا بفضائل المصطفى

Verfasser fehlt; desgleichen der Anfang.

Diese 2. Hälfte beginnt hier im 12. Kap. des 6. Abschnittes f. 1ᵃ, 1: عن عثمان بن عبد الملك قال حدثنى خالي وكان من اصحاب على عمّ يوم صفين الخ

Schluss f. 215ᵃ: قال رسول الله صلعم من قال اللهم صل على محمد وانزله المقعد المقرب عندك في الجنة حلت له شفاعتى يوم القيامة

Schrift: gross, schön, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter grösser. — Abschrift im J. 634 Raǵab (1237) in قرافة مصر, von على المصري für بدر الدين بيان الملكي الكاملي

Collationirt. — Nach f. 57 fehlen 21, nach 58 1, nach 155 20 Bl. — Auf f. 215ᵇ die Notiz, dass Jūsuf, der Sohn des Verfassers, dies Werk an 2 vornehme Verschnittene (طواشى) im J. ⁶³⁶/₁₂₃₈ geschenkt habe.

Spr. 105, 12, f. 352—359.

4ᵗᵒ, 20—22 Z. (24¼ × 16½; 18 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt.

Zwei Stücke desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt.

Die Blätter folgen so: 358; Lücke von etwa 5 Bl.; 359. Grosse Lücke; 352—354; Lücke von 2 Bl.; 355—357.

F. 358ᵃ Mitte beginnt im 1. Stück des Werkes, Kap. 28 (= Pet. 255, f. 76ᵇ).
F. 359ᵇ ebenda, Kap. 31 (= do. f. 84ᵃ).
F. 352ᵃ beginnt im 2. Stück, Kap. 5;
F. 355ᵇ ebenda in Kap. 10 (= Pet. 255, f. 113—118).

Schrift: gross, blass, geläufig, ziemlich deutlich, rundlich, vocallos, öfters ohne diakritische Punkte. Ueberschriften weitläufiger, auch etwas grösser. — Abschrift c. ⁹⁰⁰/₁₄₉₄.

9575. Lbg. 7.

234 Bl. Folio, 23—27 Z. (31½ × 21½; 21½—22 × 12½—13½ᶜᵐ). — Zustand: die erste Hälfte (und auch sonst einige Blätter) lose im Einband; sonst ziemlich gut, obgleich nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe nebst Futteral. — Titel u. Verfasser f. 1ᵃ (von späterer Hand):

كـ" الاكتفا في مغازي المصطفى والخلفاء الثلثة لابي الربيع سليمان بن موسى الكلاعي

Verfasser (s. auch unten).

Anfang f. 2ᵇ: فولد عبد الله بن عبد المطلب محمد رسول الله خاتم النبيين وسيد الاولين والاخرين ونخبة الخلق اجمعين الخ

2. Theil des Werkes, von Mohammeds Geburt an bis zu seinen Sendschreiben an die Könige, dass sie dem Islām beitreten sollten; von Soleimān ben mūsā ben sālim ben ħassān elandalusī elbalansī *elkalā'ī* abū 'rrabī', geb. ⁵⁶⁵/₁₁₇₀, † 634 Ḋū'lhiģģe (1237).

Das Werk enthielt mindestens noch 1 Band, in welchem das Ende Moħammeds und die Zeit der 3 Ḫalīfen behandelt ist; die Regierung des 4. Ḫalīfen ('Alī) nicht berücksichtigt, weil keine Eroberungszüge in derselben gemacht worden.

Der Verfasser heisst, nach der Notiz auf f. 1ª ausführlicher: سليمان بن موسي بن سالم ابن حسان الكلاعي الحيري الاندلسي ابو الربيع Er bringt in diesem Werke viele Gedichte und Gedichtstücke bei, besonders von حسان بن ثابت. So gleich zu Anfang f. 3ª—5ª ein Stück (c. 100 Verse) aus einer Qaçīde (Ṭawīl) des ابن ابي الخصال über Moħammeds Herkunft, Wunder etc., betitelt: معراج المناقب ومنهاج الحسب الثاقب
Anfang: اليك فهمّي والفؤاد بيثرب
وان عاقنى عن مطلع الوحي مغربُ

Die Eintheilung des ausführlichen Werkes ist nicht in Kapitel oder Abschnitte, sondern die Hauptstoffe werden unter der Ueberschrift ذِكْرُ الخ behandelt, unter häufiger Berufung auf Tradition und auf Quellen, wie Elwāqidī.

Zuerst f. 5ᵇ: ذكر اوّلية بيت الله الحرام وركنه المسلّم ومن توّلي بناءه من ملائكته وانبيائه عم
ذكر حفر عبد المطلب زمزم وما يتّصل بذلك 32ª من حديث رسول الله صعم
ذكر بنيان قريش الكعبة مع ذكر ما احدثوه فى المناسك 43ᵇ
ذكر ما حُفظ عن الاحبار والرهبان والكهان من 45ª امر رسول الله صعم قبل مبعثه سوي ما تقدم من ذلك مع ذكر شيء مما سُمع من ذلك عند الاصنام او هتفت به الهواتف
ذكر الهجرة الي ارض الحبشة 56ᵇ ذكر المبعث 69ª
ذكر الحديث عن مسري رسول الله 82ᵇ
ذكر خروج النبي صعم الي الطائف بعد مهلك 86ᵇ عمه ابي طالب
ذكر بدء الهجرة الي المدينة 96ª
ذكر شروع رسول الله فى حرب المشركين وذكر 112ᵇ مغازيه التى ايّد الله بها الايمان والمومنين
غزوة تبوك 201ª
ذكر الوفود على رسول الله ملخصا من كتاب 217ª ابن اسحق والواقدي وغيرهما
ذكر بعث رسول الله الي الملوك وكتابه اليهم 230ᵇ يدعوهم الي الله والي الاسلام
Zuletzt 233ª ذكر توجه عبد الله بن حذافة الي كسري وكتاب النبى وما كان من خبره معه

Schluss f. 234ª: ومات باذان فبعث رءوسهم الي رسول الله صعم وفدهم يعرفون باسلامهم'

Am Rande stehen die Inhaltsangaben, auch die der kleineren Abschnitte.

Schrift: gross, kräftig, gefällig, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen Strichen. — Abschrift im J. 1212 Moħarram (1797) von محمد بن حسن بن عبد الله بن محمد بن قرشى

HKh. I 1092.

9576. Lbg. 505.

22 Bl. 8ᵛᵒ, 20 Z. (20 × 14; 15¼ × 9ᶜᵐ). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. —

Titel fehlt; er ist etwa: ارجوزة فى سيرة النبي صعم

Verfasser f. 1ᵇ in der Ueberschrift:
قال الشيخ . . . ابو الحسن السخاوي

Ausführlicher:
على بن محمد بن عبد الصمد بن عبد الاحد ابن عبد الغالب بن غطاس الهمدانى المصري السخاوي الشافعى علم الدين ابو الحسن

Anfang (Vers 1. 6):
الحمد لله الجزيل النعم سبحانه اوجدنا من عدم
هذا نظام يحتوي على درر من سير الرسول سيد البشر

Ein Reģez-Gedicht in 770 Versen und 20 Kapiteln (und diese auch noch in فصل) über Moħammeds Leben, von 'Alī ben moħammed ben 'abd eççamad ben 'abd elaħad elhamdānī *essaħāwī* elmiçrī *'alem eddīn* abū 'lhasan, geb. 558/1163 (559), † 643/1245.

1. باب f. 2ᵇ فى اسمه المعظم ونسبه الكريم
10. باب 11ᵇ فى الاسترائه 20. باب 21ᵇ فى وفاته

Es schliesst mit einem hinten und vorn alphabetischen Gedicht, dessen letzter Vers:
يا ياء يفى بفضله العلىّ ثم صلاته على النبى

Der Verfasser stützt sich hauptsächlich auf ابو محمد عبد الملك بن هشام

Schrift: magrebitisch, klein, gleichmässig, vocalisirt. Ueberschriften grösser, auch roth. — Abschrift c. 1150/1737.

9577. Spr. 123.

1) S. 1—894.

894 u. 70 S. 8vo, 23 Z. (21 × 10½; 15 × 9½cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch sind am Ende einige Blätter durch Zusammenkleben arg beschädigt, haben ausserdem auch einige Wurmstiche. Der Rand des ersten Blattes ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd mit vergoldetem Rücken. — Titel und Verfasser S. 1:

كتاب عيون الاثر فى المغازي والشمايل والسير
لفتح الدين ابي الفتح محمد بن محمد بن
محمد بن احمد ابن سيّد الناس
اليَعْمُري الربعي

(Den Titel s. auch unten.)

Anfang S. 2: قال الشيخ الامام ... ابو الفتح محمد بن محمد بن احمد بن عبد الله بن سيد الناس اليعمري، الحمد لله محلّى محاسن السنة المحمدية بدرر اخبارها ومجلّي ميامن السيرة النبوية عن غرر آثارها ... وبعد فلما وقفت على ما جمعه الناس قديما وحديثا من المجاميع فى سير النبي صلعم ومغازيه وايامه الي غير ذلك ممّا يتّصل به الخ

Ausführliche Biographie Moḣammeds nebst Bericht über seine Angehörigen, von Moḣammed ben moḣammed ben moḣammed ben aḣmed ben 'abd allāh ben moḣammed erraba'ı elandalusı *elja'murī* elisbılı elmiçrı fatḣ eddın abū 'lfatḣ *ibn sejjid ennās*, geb. 671/1272, † 734/1333. In der Vorrede setzt der Verfasser den Plan des Werkes auseinander: er wolle ein mittelgrosses zuverlässiges übersichtliches Werk schreiben, in welchem die einzelnen Vorfälle nicht zersplittert, sondern im Zusammenhang berichtet werden, in geschichtlicher Reihenfolge, von der Herkunft und Geburt Moḣammeds an bis auf seinen Tod, mit einem Anhang über seine Verwandten und sonstigen Angehörigen, seine Pferde, Waffen etc.; seine Gattinnen und Kinder habe er zusammen behandelt im Kapitel باب الحلى والشمايل, nur die خديجة an der ihr zeitlich zukommenden Stelle. Auch Gedichte führe er an und die Genealogie hervorragender Personen und gebe die Gewährsstützen, aber immer nur 1mal an der gehörigen Stelle. Für die Genealogien hat der Verfasser, wenn sie mehr als einmal vorzubringen gewesen wären, besondere Abkürzungen in Anwendung gebracht. Seine Quelle ist besonders Ibn isḣāq, auch Elwāqidı nach dem Text des Moḣammed ben sa'd (من طريق محمد بن سعد). Er erörtert die angefochtene Glaubwürdigkeit in Betreff des Ibn isḣāq S. 5 unten bis S. 18, 9 und des Elwāqidı S. 18, 9 bis S. 24, 9.

Der Titel des Werkes ist nach der Vorrede S. 24, 12 etwas abweichend:

عيون الاثر فى فنون المغازي والشمايل والسير

und so hat ihn auch HKh. IV 8449 und ebenfalls We. 311, Spr. 126, f. 1b, 6.

Das Werk beginnt S. 24 mit: ذكر نسب سيدنا ونبيّنا رسول الله صلعم، محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ويدعي شيبة الحمد بن هاشم وهو عمرو العلي بن عبد مناف واسمه المغيرة بن قصىّ ويسمّي زيدا الخ

27 ذكر تزويج عبد الله بن عبد المطلب امنة بنت وهب بن عبد مناف بن زهرة

28 ذكر حمل امنة برسول الله صلعم، قال ابن اسحق ويزعمون فيما يتحدث

29 ذكر وفاة عبد الله بن عبد المطلب، قال ابن اسحق ثم لم يلبث عبد الله

30 ذكر مولده عم، وولد سيدنا ونبيّنا محمد صلعم يوم الاثنين لاثنتى عشر ليلة

35 ذكر تسميته محمدا واحمد صلعم، وروينا عن ابي جعفر محمد بن علي

37 ذكر الخبر عن رضاعه صلعم وما يتّصل بذلك من شق الصدر، روينا عن ابن سعد

45 ذكر كفالة عبد المطلب النبىّ عم، [وكفالة عبد المطلب اياه] قال ابن اسحاق فكان رسول الله صلعم مع امه آمنة وجدّه عبد المطلب

48 ذكر وفاة عبد المطلب، وكفل ابو طالب رسول الله صلعم بعد ان عبد المطلب ابن هاشم هلك عن سنّ عالية

Darin die Qaçîde des Ka'b ben zoheir S. 704—707 mit folgenden kurzen Glossen bis S. 711 (55 Verse lang).

Schluss S. 893: واثبتها في طرز كتابة رحمهم الله اجمعين ونفعنا بما يسّر لنا من ذلك بمنّه وكرمه، هذا آخر السيرة النبوية والحمد لله وحده وصلاة الله على سيدنا محمد الخ

Schrift: gross, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt, die Ueberschriften roth. — **Abschrift** vom Jahre 1126 Rabî' II (1714).

Seite 204 u. 205 zweimal gezählt (so: 204. 205. 204. 205). Nicht gezählt und übersprungen sind: 544. 545. 550—559: also eigentlich im Ganzen 884 Seiten.

HKh. IV 8449.

9578.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 122.

604 Seiten 4to, 23 Z. (26 × 19; 19½ × 13½^cm). — **Zustand:** der Rand, besonders der untere, wasserfleckig; überhaupt etwas unsauber. Bl. 1 unten schadhaft. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** Lederband mit Goldstreifen im Rücken. — **Titel und Verfasser** fehlt (der Titel steht in der Unterschrift S. 605: عيون الاثر).

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt S. 1: mit dem Abschn.: ذكر المبعث متى وحيث له صعم النبوة (= Spr. 123, S. 104). Es beginnt damit der 2. Theil des Werkes, das in 11 solche Theile getheilt ist (vgl. daselbst S. 555).

Theil 3 Seite 60.	Theil 4 Seite 148.	Theil 5 Seite 226.
[» 6 » 271.]	» 6 » 309.	» 7 » 371.
» 8 » 423.	» 9 » 463.	» 10 » 509.
	» 11 » 557.	

Obgleich S. 269 unten steht: تم الجزء الخامس من كتاب عيون الاثر . . . يتلوه ان شاء الله تعالي في اول الجزء السادس ذكر غزوة حمراء الاسد und obgleich dieser Gegenstand wirklich S. 271 ff. behandelt wird, steht doch S. 308: تم الجزء الخامس الخ und S. 309 oben: الجزء السادس من كتاب عيون الاثر الخ.

Dieser Widerspruch ist so zu heben, dass S. 269 zu lesen ist: ... تم السفر الاول ... يتلوه في اول السفر الثاني الخ

Das Werk also bestand aus 2 Bänden, deren 1. S. 1—270, der 2. S. 271—604 geht. Es ist durch und durch, am Rande und zwischen den Zeilen, mit klein und enggeschriebenen sprachlichen u. sachlichen Glossen versehen, die jedoch am Rande zum Theil etwas verwischt sind.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, etwas vocalisirt, Ueberschriften roth. — Abschrift von (der Name ist wegen eines Loches ungewiss) الخاجندي العجمي im J. 748 Çafar (1347) zu Damask.

Das Ganze ist gelesen und ein Lehrbrief darüber ausgestellt (S. 603. 604) an محمد بن احمد بن محمد بن عبد الله المظفري الفاخوري von زين الدين زكرياء بن محمد الانصاري الشافعي im J. 903/1497.

Die Glossen am Rande stammen nicht von dieser Hand her, sondern aus späterer Zeit, etwa um 1100/1688, sind übrigens nicht alle von derselben Hand.

Nach S. 38 sind 2 Blätter ungezählt geblieben (Seite 38ª bis 38ᵈ); ferner beim Zählen übersprungen S. 275 u. 276; also eigentlich im Ganzen 606 Seiten.

Im Anfange fehlen 80 Blätter.

2) We. 311.

201 Bl. Folio, 17 Z. (31½ × 22; 22 × 14½cm). — Zustand: lose Blätter und Lagen im Deckel; der obere Rand wasserfleckig. Im Ganzen etwas unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schwarzbrauner Lederdeckel. — Titel f. 1ª:

الجزؤ الثاني من عيون الاثر في فنون المغازي الخ

Verfasser f. 1ª bloss: ابن سيد الناس اليَعْمُري

[Am Rande nicht ganz richtig: محمد بن محمد بن محمد ابن احمد بن يحيى بن سيد الناس اليعمري السُهَيْلي]

Diese Handschrift beginnt f. 1ᵇ mit:

غزوة بني قريظة [روينا عن ابي بكر الشافعي حدثنا عبيد بن عبد الواحد الخ]

ذكر فوايد يتعلق بما سبق من ذكر الخندق وبني قريظة 7ª

Hier ist die zweite Hälfte des Werkes enthalten. Von den 11 Theilen des Ganzen sind hier Theil 6—11 vorhanden und zwar:

Theil 6, f. 1ᵇ—43ª. Theil 7, f. 44ª—76ᵇ.
» 8, f. 78ª—104ª. » 9, f. 105ª—134ᵇ.
» 10, f. 136ª—168ª. » 11, f. 169ª—200ᵇ.

Schluss wie bei Spr. 123, 1.

Schrift: gross, stattlich, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 769 Rabîʿ I (1367) von عمر بن اردوج بن حسن الكجناوي.

Nach f. 6 fehlen wahrscheinlich 3 Blatt. — F. 167ᵇ ist leer gelassen.

F. 201ª enthält in schlechter Schrift einige abergläubische Mittel gegen Fieber etc.

3) Pm. 47.

237 Bl. Folio, 31 Z. (39½ × 21½; 21 × 12cm). — Zustand: sonst gut, doch der obere Rand besonders gegen Ende wasserfleckig; ausserdem sind die ersten Blätter fleckig, auch etwas wurmstichig. Bl. 1 stark eingerissen und ausgebessert; f. 151—156 oben fleckig; f. 235 schadhaft. — Papier: gelb, glatt, (ziemlich) stark. — Einband: rother Lederband mit Einpressungen. — Titel und Verfasser fehlt. Er steht auf dem Vorblatt von späterer Hand:

عيون الاثر في المغازي والخبر والسير تاليف ابن سيد الناس

(Dasselbe, aber abgekürzt, f. 1ª.)

Anfang u. Schluss wie bei Spr. 123, 1.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, etwas rundlich, gleichmässig, meistens vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift von محمد بن احمد الدهشوري بلدا الشافعي im J. 1025 Ǵomādā II (1616). — Collationirt.

9579. Spr. 124 u. 125.

(= Seite 1—1044 und Seite 1045—1992.)

8vo, 23 (27) Z. (21½ × 15; 15—15½ × 10cm). — Zustand: recht wurmstichig, besonders im 2. Theil, der Rand öfters ausgebessert; der 1. Theil sonst im Ganzen ziemlich gut, der 2. Theil etwas weniger; der obere Rand desselben wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich grob, glatt. — Einband: Europäischer brauner Lederband. — Titel u. Verf. Bl. 1, erste (ungezählte) Seite:

كتاب نور النبراس على سيرة ابن سيد الناس لبرهان الدين الحلبي

Der Titel so auch in der Vorrede S. 2. — Der Verfasser heisst ausführlicher:

ابراهيم بن محمد بن خليل الطرابلسي الحلبي الشافعي سبط ابن العجمي برهان الدين المشهور في حلب بالمحدث وفي غيرها القوف

Anfang S. 1: الحمد لله الصمد الواحد المنفصل بتحف النعم والفوايد المحسن بالصلات والعوايد . . . اما بعد فلما كانت سيرة سيدنا رسول الله صلعم وسراياه وبعوثه لا يعرفها في بلدتنا الا قليل من الناس الخ

Ausführlicher Commentar, mit قوله, zu demselben Werk, von Ibrāhīm ben moḥammed ben ḫalīl eṭṭarābulusī elḥalebī *sibṭ ibn elʿaǵemī elborhān* (= borhān eddīn) *elqūf* (in Ḥaleb aber *elmoḥaddit'* beigenannt), geb. 753/1352, † 841/1438. Er hatte schon im J. 792/1390 auserlesene und viele Bemerkungen (فوايد) zu dem Werke geschrieben, in denen er alles irgend wie Bemerkenswerthe, auffällige Ausdrücke, Personen- oder Ortsnamen, Genealogisches etc. mit Anführung, woher er entlehnt, erläuterte. Er hat auch Manches berichtigt und ergänzt und besonders das Werk des ابو القاسم السهيلي benutzt, und sodann seine frühere Arbeit zum Abschluss gebracht.

Derselbe beginnt S. 3: قوله الحمد لله هو الثناء على المحمود بجميل صفاته وافعاله والشكر الثناء عليه بانعامه . . . قوله محلي هو بحاء مهملة مفتوحة ثم لام مشددة اسم فاعل قوله محاسن هو مجرور مضاف اليه وهو جمع حسن وهو ضد القبيح الخ

und hört auf mit dem Abschnitte: شهداء احد.

Der zweite Theil, Spr. 125, beginnt mit غزوة حمراء الاسد und geht bis zu Ende.

Schluss S. 1992: وانما صوابه الهشامية يعني المنسوبة الي الامام عبد الملك بن هشام النحوي البكائي رحمه عن ابن اسحاق والله تعالي اعلم، تم الكتاب المبارك بحمد الله الخ

Das Werk ist vollständig.

Im 1. Theil folgt auf S. 221 und 231 je ein überkopfstehendes Blatt; davon gehört das nach S. 231 stehende hinter S. 221, das andere hinter S. 231. Nach S. 431 folgt ein ungezähltes Blatt, jetzt 431a. 431b. Ungezählt sind und nicht vorkommend: 758. 759. 848. 849. — Im 2. Theil folgt auf S. 1768 ein ungezähltes Blatt, jetzt 1768a. 1768b; ebenso nach 1957, also jetzt 1957a. 1957b. Ungezählt sind: 1212. 1213. 1314. 1315.

Schrift: ziemlich gleichmässig, im ersten Theil etwas sorgfältiger; ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

HKh. IV 8449.

Ein von Ibn sejjid ennās gemachter Auszug ist betitelt: نور العيون الخ. S. No. 9580.

9580. Spr. 126.

1) f. 1—20b.

90 Bl. 8vo, 15 Z. (18½ × 13½; 18 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

ك" نور العيون في تلخيص سير الامين المامون
سيدنا محمد رسول الله صلعم وشرفه وكرمه
لابي عبد الله محمد بن محمد بن محمد
ابي الفتح اليعمري

Der Titel ebenso bis المامون in der Vorrede.

Anfang f. 1b: قال الشيخ الامام الرحلة وحيد عصره محمد بن محمد بن محمد ابو الفتح ابن سيد الناس اليعمري، بعد حمد الله فاتح ابواب الندي ومانح ابواب (l. اثواب) الهدي والصلاة والسلام . . . فلما وضعت كتابي المسمي عيون الاثر في فنون المغازي والشمايل والسير ممتعا في بابه مغنيا عمّا سواه لقاصدي هذا العلم الخ

Biographie Moḥammeds, abgekürzt aus dem so eben besprochenen Werke عيون الاثر, von demselben Verfasser. Das Werk selbst beginnt mit der Genealogie des Propheten, f. 1b: النبي صلعم هو محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ابن هاشم . . . ابن عدنان هذا هو المتفق عليه وفيما بعد عدنان الي آدم خلاف كثير الخ

Es ist in gewisse Abschnitte (aber nicht فصل genannt) eingetheilt. Zuerst kurz seine Herkunft und Lebenslauf. Dann:

4a صفته صلعم، كان ربعة بعيد ما بين المنكبين الخ

8a ذكر زوجاته صلعم، تزوج خديجة بنت خويلد وقد سبق ذكرها

9b ذكر مواليه 10b ذكر اعمامه وعماته 10a ذكر اولاده u. s. w. Zuletzt 16a ذكر وفاته.

Schluss f. 17a: فلحد له وذلك في بيت عايشة رضي الله عنها ودفن معه ابو بكر ثم عمر صلي الله عليه وسلم ورضي عنهما وعن جميع الصحابة اجمعين والحمد لله رب العالمين وصلي الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, geläufige Gelehrtenhand, deutlich, vocallos, nicht selten fehlen diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift um 950/1543. HKh. IV 8449.

Angehängt, von derselben Hand, f. 17ᵇ bis 20ᵇ, kleine Stücke theils in Prosa, فايدة überschrieben, von denen das grösste f. 17ᵇ—19ᵃ überschrieben ist فايدة من الفصول لابن الهايم † 815/1412, über Erbschaft handelnd (Anfang: للارث اسباب وشروط وموانع فاسبابه اربعة الخ), und theils kleine unbedeutende Gedichtstücke.

9581.

Dasselbe Werkchen in:

1) We. 1829, 2, f. 45—61.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Oben etwas wurmstichig. — Titel und Verfasser f. 45ᵃ:

كتاب مجموع مبارك فيه سيرة النبى صلعم المسمّي عيون الاثر في فنون المغازي والشمايل والسير وتسمّى

نور العيون فى تلخيص سير الامين المامون

مما عنى بجمعه من سيذكر فيه وهو الشيخ

فتح الدين بن سيد الناس اليعمري رحمه

In den Titel ist zu Anfang, vor سيرة النبى, einzuschalten مختصر und المسمّى in المسمّاة zu ändern.

Im Anfang steht der Name des Verfassers ausführlich. Alsdann von بعد حمد الله an so wie bei Spr. 126, 1. Schluss ebenso.

2) Spr. 2005, f. 45ᵇ—53ᵃ.

8ᵛᵒ, 27 Z. — Titel fehlt, steht in der Vorrede.
Schrift: klein, gedrängt, etwas rundlich, deutlich, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1119 Raǵab (1707).

9582. We. 1742.

3) f. 50—67.

8ᵛᵒ, c. 15 Z. (18½ × 13⅓; 12 × 10ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber und oben am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel und Verfasser f. 50ᵃ:

كتاب الاشارة الي سيرة المصطفي وتاريخ من بعده من الخلفا

لعلاء الدين مُغُلْطاى بن قَلِيج بن عبد الله المحدث المصري

Anfang f. 50ᵇ: بعد حمد الله القهار والصلاة والسلام على المصطفى المختار . . . فقد ندب افضل العجم والعرب اليوم سيدنا قاضى القضاة جلال الدين نفع الله ببركته الي تلخيص سيرة المصطفى وآثار من بعده من الخلفاء الخ

Mogalṭāj ben qalíǵ (qilíǵ) ben 'abd allāh elḥāfiṭ elmiçrī elbekǵerī (oder elḥikrī), geb. 689/1290, † 762/1361, hat aus seinem Werk über des Propheten Kriegszüge, betitelt الزهر الباسم فى سير ابي القاسم, und zum Theil, namentlich in Betreff der Aussprüche und der Nachfolger, auch aus anderen grossen Werken einen Auszug auf Antrieb des جلال الدين verfasst. Er beginnt mit Aufzählung der verschiedenen Namen des Propheten, deren er etwa 70 aufzählt. (Anfang f. 50ᵇ: فنقول هو المصطفى الماحي الحاشر العاقب المقفى الخ)

Dieses beachtenswerthe Werk geht hier nur bis zum Tode der خديجة; es bricht f. 67ᵇ oben ab mit den Worten: ثم خرج الي الطايف بعد موت خديجة بثلاثة اشهر فى ليال بقين من شوال سنة عشر'

Schrift: ziemlich gross, geläufig, zum Theil sehr gedrängt, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. — Abschrift c. 800/1397. — HKh. I 771. III 6881.

Der freie Theil der Seite 67ᵇ ist in dicker enger Schrift beschrieben mit einer Geschichte aus dem Leben Moḥammeds, Erlebnisse bei den Ṭaqīfiten berichtend.

9583. Lbg. 234.

36 Bl. 8ᵛᵒ, 18—22 Z. (18 × 13; 13½—14 × 10—11ᶜᵐ). Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titelüberschrift:

حاشية على سيرة النبى صلعم للحافظ مُغُلْطاى

Anfang: الحمد لله رب العالمين . . . وبعد فهذه حاشية على ما فى سيرة المصطفى صلعم وتاريخ الخلفاء للشيخ الامام ابي عبد الله مغلطاى . . . ذكر النووي رحمه فى كتابه تهذيب الاسماء واللغات ان من اسمائه صلعم الفاتح الخ

Glosse eines Ungenannten mit قوله zu demselben Auszug über Moḥammeds Leben.

Schluss f. 35ᵃ: قوله فى الابيات [الكامل]

اهلِ الرصافة والعراق وواسطٍ والكرخ والانبار والاجماد

الاجماد هي ارض البصرة، وهذا آخر الحاشية الخ

Schrift: kräftige Gelehrtenhand, ziemlich gross, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte, ziemlich schwierig. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

F. 35ᵇ eine Predigt (خطبة), f. 35ᵃ und 36ᵃ verschiedene Notizen.

9584. Pet. 703.

2) f. 6ᵇ—44ᵃ.

Format etc. wie bei 1). — Titelüberschrift f. 6ᵇ oben am Rande: متن الفية السيرة. Der Titel ist auch:

الفية العراقى

Einen Specialtitel s. bei We. 1816, 2. F. 1ᵃ steht als Titel:

نظم السيرة لعبد الرحيم العراقي الاثري

Der Verfasser heisst (ausführlicher als im Anfang):

عبد الرحيم بن الحسين بن عبد الرحمن الاثري العراقى زين الدين ابو الفضل

Anfang:

يقول راجي مَنْ اليه المَهْرَبُ عبدُ الرحيم بن الحسين المُذْنِبُ

احمد ربّي باتمّ الحمدِ وبالصلوة والسلام اهْدِي

الي نبيّه وارجو اللّهَ في نجح ما سالته شفاها

من نظم سيرة النبيّ الامْجَدِ الْفِيَّةً حاوية للمَقْصَدِ

In diesem Gedichte von (etwas über) 1000 Versen giebt 'Abd erraḥîm ben elḥosein el'irâqî † $^{806}/_{1403}$ (No. 1071), einen Abriss von dem Leben des Propheten. Dasselbe ist in ziemlich viele Abschnitte getheilt, deren erste sind: seine Namen, Herkunft, Geburt, Uebergabe an Abû ṭâlib, vom Bau der Ka'ba und dem schwarzen Steine, sein Verweilen in Mekka nach der Sendung, die ersten Anhänger etc.

Schluss f. 44ᵃ:

هما الضجيعان من الاقمارِ قد جاورا فى اللحد خير جارِ

ثم على عثمان مع عليّ وساير الاصحاب والولّي

عليهم يجري رضي الرحمنِ لا ينقضى للعرض والميزانِ

F. 22ᵇ u. 23ᵃ ist eine Abbildung vom Schuh des Propheten, mit dem Verse:

وهذه تمثال تلك النعلِ ودَوْرها اكرم بها من نَعْلِ

Am Rande stehen ziemlich viele Noten, meistens lexikalischer Art.

Die Schrift, von derselben Hand wie bei 1), ist etwas grösser und ganz vocalisirt. — HKh. III 4999 (u. d. T. الدرر السنية). VI 13866.

Eine andere Alfijje desselben Verfassers über Traditionswissenschaft s. in No. 1071.

9585.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 896.

33 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (21 × 15½; 13½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: der Rand durchaus wasserfleckig u. ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كـ" الفية العراق تاليف الشيخ زين الدين عبد الرحيم ابن حسين بدر الدين المعروف بالزين العراق الشافعى

Der ganze Rand ringsum ist mit Commentarstellen beschrieben, hauptsächlich dem المناوي entlehnt. — Nach f. 18 fehlen 4 Bl.

Schrift: ziemlich gross, gut, vocalisirt. Ueberschriften braunroth. — Abschrift c. $^{1050}/_{1640}$.

2) We. 1816, 2, f. 95—121.

8ᵛᵒ, 21 Z. (20¾ × 15; 14½—15 × 9⅔ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; nicht ohne Wurmstiche. F. 104 sehr beschmutzt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser f. 95ᵃ:

كتاب نظم الدرر السنية فى السيرة الزكية لزين الدين ابي الفضل عبد الرحيم بن الحسين العراق

Am Schluss fehlt der letzte bei Pet. 703, 2 angeführte Vers.

Schrift: gross, etwas rundlich, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{1100}/_{1688}$. — Bl. 122 leer.

3) We. 1875.

38 Bl. 8ᵛᵒ, c. 15 Z. (21 × 15¼; 14—14½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: einzelne Lagen und Blätter; nicht überall sauber. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ: كتاب الفية السيرة لزين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقى

Am Schluss fehlt der bei Pet. 703, 2 letzte Vers.

Schrift: gross, weitläufig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift vom J. 1118 Moḥarram (1706). Der Abschreiber scheint احمد بن عاصم ابن الغزالي الشافعي zu heissen. — Im Anfang öfters Glossen am Rande, auch der Text etwas vocalisirt.

F. 37ᵇ u. 38ᵃ Abschrift einer Lehrerlaubniss (اجازة) des Verfassers, ausgestellt im J. 792/1390 an seinen Sohn (sie ist am Schluss nicht ganz vollständig) und f. 38ᵇ Abschrift eines Lehrbriefes des Verfassers an امين الدين عبد الله بن جبرئل بن محمد بن على المقدسي vom J. 795/1393.

Von derselben Hand wie die obige Schrift.

4) Pet. 686, 3, f. 82—111ᵃ.

8ᵛᵒ, 19 Z. (20⅔ × 15; 15½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 82 wie bei We. 1816, 2. Verfasser f. 82:

عبد الرحيم بن الحسين الشافعى المعروف بالزين العراق

Der letzte Vers bei Pet. 703, 2 fehlt hier.

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift vom Jahre 1129 Çafar (1717).

9586. Pm. 39.

128 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (20½ × 15; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; die ersten Blätter unsauber und etwas schadhaft. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (mehrfach) auf der Vorderseite des 2. Vorblattes:

شرح الفية العراقى فى سيرة النبي صلعم

Verfasser fehlt.

Anfang auf der Rückseite des 2. Vorblattes: الحمد لله الذي شرح الصدور بنظم شمل الاسلام وسيرته والصلاة والسلام . . . وبعد فهذه مجالة سنية علي الفية السيرة النبوية الحاوية مع ذلك للمعجزات والخصايص المصطفوية الخ

Ziemlich ausführlicher gemischter Commentar eines Ungenannten zu demselben Reģez-Gedicht. — In der Regel werden einige Verse hinter einander aufgeführt, dann folgt die Erklärung.

Zu Anfang stehen nach der obigen Einleitung die ersten 7 Verse; dann folgt eine ziemlich kurze biographische Notiz über den Dichter und seine Werke, dann der Commentar selbst: وقوله احمد ربي باتم الحمد اي باكمله والحمد هو الثناء باللسان على الجميل الاختياري والصلوة من الله رحمة مقرونة بتعظيم والسلام التسليم من الافات المنافية للكمالات الخ

Schluss des Commentars nach dem letzten Verse f. 128ᵃ: كانت عايشة رات ان ثلاثة اقمار سقطت فى حجرتها اي بيتها . . . وقول الناظم والولى بشدّ الياء اي الناصر وال فيه للاستغراق اي وعلي كل الانصار والله اعلم والحمد لله رب العالمين'

Schrift: ziemlich klein, deutlich, vocallos. Die Verse theils roth (so besonders zu Anfang und gegen Ende), theils schwarz und alsdann roth überstrichen. Einige Textlücken auf f. 45ᵇ. 48ᵇ. 51ᵃ. 56ᵇ. — Abschrift c. 1150/1737.

Arabische Foliirung; dabei f. 104 ausgelassen.

Voraufgehen 2 ungezählte Vorblätter, deren erstes von ganz später Hand ein Inhaltsverzeichniss enthält; das zweite ist das Anfangsblatt des Werkes.

Der Verfasser lebt nach ابن حجر الهيتمي († 973/1565) und gehört wol dem 11. Jhrhdt. d. H. an. Es ist wahrscheinlich عبد الرءوف المناوي † 1031/1622, dessen Commentar den Specialtitel hat: الفتوحات السبحانية فى شرح نظم الدرر السنية

Ausserdem hat er noch einen Commentar mit قولة dazu verfasst.

9587. Spr. 132.

1) f. 1—22.

26 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (21½ × 15; 16 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب شرح الفية السيرة [النبوية] للعراقىّ
لعلي الاجهوري المالكي الوفائي

Anfang f. 1ᵇ: يقول راجي من اليه المهرب عبد الرحيم بن الحسين المذنب

Darauf noch 6 Verse: dann der Commentar: يقول راجي الرجاء له معنيان احدهما الامل فالراجي الآمل ومنه قوله تعالي يرجون رحمته الخ

Ziemlich ausführlicher Commentar zu derselben Alfijje des El'irâqî, von 'Alî ben zein el'âbidîn *elug̃hûrî* † 1066/1656. (No. 1845).

Das Gedicht ist hier nur bis zu dem Verse ثمّت اودع الامين الحجرا مكانه وقد رضوا بما جري behandelt. Der Commentar dazu hört f. 22ᵇ auf mit den Worten: وسقط الارض ثم حملوه على آخر ففعل كذلك وعلى الثالث ففعل كذلك

Behandelt sind etwa nur 60 Verse. Das Uebrige, bei weitem das Meiste, fehlt hier.

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, nicht recht deutlich, vocallos. Der Text des Gedichts roth, ausser den ersten 7 Versen. — Abschrift c. 1200/1785.

Andere Commentare zu dem Grundwerk, verfasst von: 1) يس بن محمد الخليلي † 1086/1675. 2) ابراهيم بن مرعي الشبرخيتي المالكي † 1106/1694.

9588. We. 1591.

11) f. 63ᵃ—66ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift:

منظومة في سيرة الرسول صلعم

Verfasser fehlt, er ist:

ابو الوليد ابن الشحنة

Anfang f. 63ᵇ:

الحمد لله القديم الباري ثم صلاته على المختار
وبعد هاك سيرة الرسول منظومة موجزة الفصول

Reǵez-Gedicht des Abū 'lwelīd *ibn eššiḥne* † 815/1412 (No. 1820) über den Lebenslauf des Propheten, in 99 Versen. — Schluss f. 66ᵃ:

وتمت الارجوزة المبنيه في ذكر حال اشرف البريه
صلى عليه الله ربي وعلي اصحابه وآله ومن تلا

9589. Pet. 342.

1) f. 1—38.

146 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (21 × 13⅔; 15 × 8ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber, besonders im Anfange; etwas lose im Deckel. — Papier: ziemlich stark, gelblich, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser (f. 1ᵃ): كتاب أشرف التواريخ

مما جمعه الفاضل الكامل والعالم العامل

يعقوب بن عطا الشهير بصاري يعقوب الرومي القراماني،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي هدانا لهذا، وما كنّا لنهتدي لو لا ان هدانا الله، لقد جاءت رسل ربنا بالحق منتخبا من بينهم محمد المبعوث . . . اما بعد فلما اخبر رسول الله صلعم عن تفضيل الله واصطفائه اياه بقوله الخ

Kurze Uebersicht der Lebensverhältnisse Moḥammeds, seiner Verwandten und Hauptgenossen, und der Stifter der 4 Hauptsekten, der Hauptüberlieferer und Qorānauswendigwisser, mit Angabe ihres Alters und Todesjahres, von Ja'qūb ben 'aṭā errūmī elqarāmānī, genannt *Çarī ja'qūb* (oder auch *Ja'qūb elaçfar*; denn çārī (türkisch) = elaçfar (arabisch); Beides im Gegensatz zu dem قره يعقوب = يعقوب الاسود), um 820/1417. Das Werk beginnt mit Aufzählung der Hauptpropheten vor Moḥammed. Es zerfällt in Vorwort, 3 قسم und Schlusswort.

المقدمة f. 2ᵃ في تواريخ الانبياء عم، اول الانبياء ابو الورى آدم الخ

1. قسم 5ᵇ فيما يتعلق برسول الله صلعم،

2. قسم 16ᵃ في اهل البيت والعشرة المبشرين بالجنة، (in 2 نمط).

 1. نمط 16ᵃ في الازواج والسريات والاولاد والاعمام،
 2. نمط 21ᵃ في العشرة المبشرين بالجنة اولهم ابو بكر الصديق رة،

3. قسم 27ᵃ فيما يتعلق بساير الصحابة (in 2 قانون).

 1. قانون 27ᵃ في فضايل الصحابة واحوالهم على سبيل الاجمال،
 2. قانون 28ᵇ في تفضيل اكابر الصحابة بعد العشرة المبشرة من الفقهاء والحفاظ على وجه الاجمال

الخاتمة 33ᵃ في تواريخ ائمة المذاهب وائمة الحديث (in 2 نوع).

 1. نوع 33ᵃ في ائمة المذاهب
 2. نوع 35ᵃ في ائمة الحديث

Daran schliesst sich eine Uebersicht der 7 hauptsächlichsten Qorānwisser (حفاظ), und ein kurzer Artikel über den ابو حامد محمد الغزالي

Schluss f. 38ᵃ: من اهل الاسلام يا حيّ يا قيوم يا ذا الجلال والاكرام، هذا آخر ما نقلته من كلمات السلف الصالحين . . . وهذا كله لهم ليس لي فيه الا تسويد جديد وترتيب غير سديد . . . فلله الحمد علي الاختتام وعلى رسله الصلوة والسلام . . . واختلف الليالي والايام،

Am Rande einige Zusätze, auch solche von fremder Hand.

Schrift: klein, gedrängt, gleichmässig, deutlich, vocallos. Die Aufschriften roth. — Abschrift im J. 991/1583 von ابراهيم بن اسكندر البلغرادي الشهير بالمنيري
Nicht bei HKh.

9590. Glas. 215.

73 Bl. 4to, 20—21 Z. (24½ × 15½; 19½ × 11½^cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser fehlt; von späterer Hand f. 1^a oben am Rande:

كـ" البهجة فى سيرة النبى للعامري

Der genauere Titel ist:

بهجة المحافل وبغية الاماثل فى تلخيص السِيَر والمعجزات والشمائل

Der Verfasser heisst:

يحيى بن ابي بكر محمد بن يحيى بن محمد ابن حسن العامري اليمانى محيى الدين

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a, 1: الله صعم بعد ان قدم المدينة نحو بيت المقدس ستة عمر شهرا ثم حوّل القبلة الخ

Geschichte Moḥammeds und seiner Anhänger, von Jaḥjā ben abū bekr moḥammed ben jaḥjā *el'āmirī* eljemānī muḥjī eddīn † 893/1488. Sein Werk ist nach HKh. in 3 قسم getheilt (1. Feldzüge, 2. Namen, 3. Eigenschaften). Diese Eintheilung ist hier nicht erkennbar; dasselbe zerfällt hier theils in Kapitel, theils in Abschnitte, auch in einige Sitzungen (مجلس).

f. 2^b باب مغازي رسول الله صعم' روي ان النبى غزي ستا وثلثين غزوة
19^b باب ذكر الوفود القادمين على رسول الله' وفد بنى سليم الخ
26^a باب حجه وعمرته وحجة الوداع
27^a باب مرضه وانتقاله الي رضوان ربه
30^b باب رويته فى المنام 33^a باب زيارة تربته صعم
38^b ابواب فى فصول القران' باب فى فضيلة القران
40^a فصل فى اسماء القران
49^a مجلس فى بسم الله الرحمن الرحيم
53^b ابواب فى فصول ومجالس فى فضائل الصحابة' باب فى فضل الصحابة
55^b مجلس فى فضل الخلفاء الاربعة معا
60^a فصل فى حديث طلحة والزبير ومحاربتهم لعلى وتوبتهم
61^a فصل فى فضائل الانصار
66^a باب فى الاستخلاف بعده صعم
67^a باب فى المتمسك بالسنة والجماعة
68^b باب فى فضل الشهداء
69^b مجلس فى فضل امته صعم

Dies sind die hauptsächlichsten Kapitel und Abschnitte.

Schluss fehlt; das Vorhandene bricht ab f. 71^b: اجد امة مرحومة خير امة اخرجت للناس يامرون بالمعروف'

Schrift: jemenisch, gross, gefällig, weit, etwas vergilbt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften grösser. — Abschrift c. 900/1494. — HKh. II 1965.

Die Blattfolge: 1—22. 25. 23. 24. 26—64. 73. 72. 65—71.

9591. Spr. 138.

554 Seiten 4to, 29 Z. (25 × 17; 17½ × 10^cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser (vor S. 1):

كتاب المواهب اللدنية بالمنح المحمدية لشهاب الدين احمد بن محمد بن ابي بكر القَسْطَلّاني الشافعي

Der Titel ebenso in der Vorrede S. 4.

Anfang S. 1: الحمد لله الذي اطلع فى سماء الازل شمس انوار معارف النبوة المحمدية واشرق من افق اسرار الرسالة مظاهر تجلي الصفات الاحمدية . . . وبعد فهذه لطيفة من لطايف نفحات العواطف الرحمانية ومنحة من منح مواهب العطايا الربانية تنبئ عن نبذة من كمال شرف نبينا محمد الخ

Erster Theil der ausführlichen Biographie Moḥammeds, von Śihāb eddīn aḥmed ben moḥammed *elqastallānī* (auch elqosṭolānī) † 923/1517 (No. 1210). Das Werk zerfällt in 10 مقصد, deren Uebersicht S. 4 u. 5 steht, von denen dieser Theil aber nur die ersten vier enthält.

1. مقصد S. 5 فى تشريف الله تعالي له عم بسبق نبوته فى سابق ازليته ونشره منشور رسالته فى مجلس موانسته وكتبه توقيع عنايته فى خطاير

قدس كرامته وطهارة نسبه وبراهين اعلام ايات حمله وولادته ورضاعه وحضانته ودقايق حقايق بعثته وهجرته ولطايف معارف مغازيه وسراياه وبعوثه وسيرته مرتبا على السنين من حين نشاته الى وقت وفاته ونقلته لرياض روضته،

2. مقصد S. 240 في ذكر اسمائه الشريفة المنبئة عن كمال صفاته المنيفة[1] وذكر اولاده الكرام الطاهرين[2] وازواجه الطاهرات امهات المومنين[3] واعمامه وعماته واخوته من الرضاع وجداته[4] وخدمه ومواليه وحرسه[5] وكتابه وكتبه الى اهل الاسلام ومكاتباته الى الملوك وغيرهم من الانام[6] وآلات حروبه[8] ودوابه[9] والوافدين في الشرايع والاحكام اليه صلعم[10]

(in 10 فصل).

1. فصل S. 240. 2. فصل 263. 3. فصل 271.
4. فصل 287. 5. فصل 293. 6. فصل 296.
7. فصل 311 (في مؤذنيه وخطبائه وحداته وشعرائه).
8. فصل 313. 9. فصل 314. 10. فصل 316.

3. مقصد S. 335 فيما فضله الله تعالي به من كمال خلقته وجمال صورته[1] وكرمه الله تعالي به من الاخلاق الزكية وشرفه به من الاوصاف المرضية[2] وما تدعو ضرورة حياته اليه صلعم[3]

(in 4 فصل: es sind aber thatsächlich nur 3 فصل).

1. فصل S. 335. 2. فصل 386.

3. فصل 408 فيما تدعو ضرورته اليه صلعم من غذائه وملبسه ومنكحه وما يلحق بذلك،

(in 4 نوع).

1. نوع 408 في عيشه صلعم في الماكل والمشرب
2. نوع 428 في لباسه صلعم وفراشه
3. نوع 448 في سيرته عم في نكاحه
4. نوع 452 في نومه صلعم

4. مقصد S. 455 في معجزاته الدالة علي ثبوت نبوته وصدق رسالته وما خص به من خصايص اياته وبدايع كراماته (in 2 فصل)

1. فصل 455 في معجزاته

2. فصل 492 فيما خصه الله تعالي به من المعجزات وشرفه على ساير الانبياء من الكرامات البينات

1. قسم 492. 2. قسم 504.
3. قسم 505. 4. قسم 511.

Schluss S. 554: وبالجملة فقد اختصت هذه الامة بما لم يعطه غيرها من الامم تكرمة لنبيها عم وزيادة في شرفه وتفصيل فضلها وخصايصها يستدعي سفرا بل اسفارا وذلك فضل الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم والله سبحانه اعلم، انتهي المنح المحمدية من كتاب المواهب اللدنية للقسطلاني رحمه الله ونفعنا الله به الخ . .

Schrift: ziemlich klein, doch von S. 288 an durchschnittlich kleiner, im Anfang sorgsamer und besser, gegen Ende flüchtiger, doch nicht undeutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. S. 554 von neuerer Hand, wird aber doch wol der richtige Schluss sein. — Abschrift c. 1050/1640. — Collationirt. — HKh. VI 13376.

Die Seiten folgen so: 1—113. 116. 117. 114. 115. 120. 121. 118. 119. 122 ff.

9592. Spr. 139.

251 Bl. 4to, 33 Z. (25½×16¾; 18½—19½×11^cm). — Zustand: durch und durch wasserfleckig am Rücken, abgesehen von den ergänzten Blättern; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, dick, ziemlich glatt (die ergänzten Blätter dünner). — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe.

Zweite Hälfte desselben Werkes. Titel f. 1^a (auf Goldgrund blau, ziemlich abgescheuert):

الجزء الثانى من المواهب الخ

Verfasser: شهاب الدين احمد القسطلاني

Diese 2. Hälfte des Werkes umfasst das 5. bis 10. مقصد. (Einige Lücken darin sind von späterer Hand ergänzt.)

5. مقصد f. 1^b في تخصيصه بخصايص المعراج والاسراء وتعميمه بعموم لطايف التكريم في حضرة التقريب بالمكالمة والمشاهدة والآيات الكبري، [اعلم منحنى الله واياك الترقى في معارج السعادات واوصلنا به الخ]

6. مقصد 26^a فيما ورد في آي التنزيل من تعظيم قدره ورفعة ذكره وشهادته تعالي بصدق نبوته وثبوت بعثته وقسمه تعالي على تحقيق رسالته،

(in 10 نوع).

1. نوع 26^a في آيات تتضمن تعظيم قدره ورفعة ذكره وجليل رتبته وعلو درجته على الانبياء وتشريف منزلته

2. نوع 31^b في اخذ الله له الميثاق على النبيين فضلا ومنه ليومنن به ان ادركوه ولينصرنه

في وصفه تعالي له عم بالشهادة 32ᵇ نوع 3.
وشهادته له بالرسالة

في التنويه به صعم في الكتب السالفة 37ᵃ نوع 4.
كالتوراة والانجيل بانه صاحب الرسالة والتبجيل

في ايات تتضمن اقسامه تعالي 39ᵃ نوع 5.
على تحقيق رسالته وثبوت ما اوحي اليه
من اياته وعلوّ رتبته الرفيعة ومكانته،

Dieser نوع ist meistens entlehnt dem كتاب اقسام القران des ابن القيّم † 751/1350 nebst den Zusätzen dazu.

Zerfällt in 5 فصل.

1. فصل 40ᵃ في قسمه تعالي على ما خصّه به من الخلق العظيم وحباه من الفضل العميم
2. فصل 40ᵇ في قسمه تعالي على ما انعم به عليه واظهره من قدره العليّ لديه
3. فصل 41ᵃ في قسمه تعالي على تصديقه عم فيما اتاه من وحيه وكتابه وتنزيهه عن الغوي في خطابه
4. فصل 43ᵇ في قسمه تعالي على تحقيق رسالته
5. فصل 44ᵃ في قسمه تعالي بمدة حياته صعم وعصر بلده

في وصفه تعالي له عم بالنور 45ᵃ نوع 6.
والسراج المنير

في آيات تتضمن وجوب طاعته 45ᵇ نوع 7.
واتباع سننه

فيما يتضمن الادب معه صعم 47ᵇ نوع 8.

في ايات تتضمن ردّه تعالي بنفسه 48ᵃ نوع 9.
المقدسة على عدوّه صعم ترفيعا لشانه

في ازالة الشبهات عن آيات وردت 49ᵃ نوع 10.
في حقه عم مشكلات

في وجوب محبة آله واصحابه وقرابته وعترته 54ᵃ مقصد 7.
وحكم الصلاة والتسليم عليه زاده الله فضلا وشرفا لديه
(in 3 فصل).

1. فصل 54ᵃ في وجوب محبته واتباع سنته والاقتداء بهديه وسيرته صعم
2. فصل 64ᵃ في حكم الصلاة عليه والتسليم فرضية وسنية وفضيلة وصفة ومحلا،
3. فصل 72ᵃ في ذكر محبة اصحابه عم وآله وقرابته واهل بيته وذريته

في طبّه صعم لذوي الامراض والعاهات 80ᵃ مقصد 8.
وتعبيره الرويا [وانبائه] بالانباء المغيبات
(in 3 فصل).

1. فصل 80ᵃ في طبّه صعم لذوي الامراض والعاهات
   1. نوع 83ᵇ في طبه عم بالادوية الالهية
   2. نوع 94ᵃ في طبه عم بالادوية الطبيعية
   3. نوع 101ᵇ في طبه عم بالادوية المركبة
2. فصل 103ᵇ في تعبيره صعم الرؤيا
3. فصل 111ᵇ في انبائه عم بالانباء المغيبات (in 2 قسم).
   1. قسم 111ᵇ فيما اخبر به عم مما نطق به القران العظيم
   2. قسم 112ᵇ فيما اخبر به عم من الغيوب سوي ما في القران العزيز فكان كما اخبر به في حياته وبعد مماته،

في لطيفة من عباداته صعم (in 7 نوع) 116ᵇ مقصد 9.

1. نوع 118ᵃ في الطهارة (in 6 فصل)
   1. فصل 118ᵃ في ذكر وضوئه صعم ومقدار ما يتوضأ به
   2. فصل 120ᵇ في وضوئه صعم مرّة مرّة ومرتين مرتين وثلاثا ثلاثا، عن ابن عباس
   3. فصل 120ᵇ في صفة وضوئه صعم، عن عثمان
   4. فصل 123ᵃ في مسحه صعم على الخفين
   5. فصل 123ᵇ في تيممه صعم
   6. فصل 123ᵇ في غسله صعم
2. نوع 125ᵃ في ذكر صلاته صعم (in 5 قسم)
   1. قسم 125ᵃ في الفرايض وما يتعلق بها (in 5 باب).
      1. باب 125ᵃ في الصلوات الخمس (in 5 فصل)
         1. فصل 125ᵃ في فرضها
         2. فصل 126ᵃ في ذكر تعيين الاوقات التي صلى فيها صعم الصلوات الخمس
         3. فصل 127ᵃ في ذكر كيفية صلاته صعم (in 15 فرع).
            1. فرع 127ᵃ في صفة افتتاحه صعم
            2. فرع 128ᵇ في ذكر قراءته صعم البسملة في اول الفاتحة
            3. فرع 130ᵃ في ذكر قراءته صعم الفاتحة وقوله امين بعدها

في ذكر قراءته صلعم بعد الفاتحة في صلاة الغداة 130b فرع 4.
في ذكر قراءته صلعم في صلاة الظهر الى العصر، عن ابي قتادة 131a فرع 5.
في ذكر قراءته صلعم في صلاة المغرب 131b فرع 6.
في ذكر كل ما كان صلعم يقرأ في صلاة العشا 132a فرع 7.
في صفة ركوعه صلعم 132b فرع 8.
في ذكر مقدار ركوعه صلعم 132b فرع 9.
في ذكر ما كان يقوله صلعم في الركوع والرفع منه 133a فرع 10.
في ذكر صفة سجوده صلعم وما يقول فيه 133b فرع 11.
في ذكر صفة جلوسه صلعم للتشهد 134a فرع 12.
في ذكر تشهده صلعم 134b فرع 13.
في ذكر تسليمه عم من الصلاة 137a فرع 14.
في ذكر قنوته 138b فرع 15.
في ذكر سجوده صلعم للسهو في الصلاة 140a فصل 4.
السجود قبل التسليم 140b قسم 1.
السجود بعد التسليم 141a قسم 2.
فيما كان صلعم يقوله بعد انصرافه من الصلاة وجلوسه بعدها وسرعة انفتاله بعدها، عن ثوبان 143b فصل 5.
في ذكر صلاته صلعم الجمعة 145a باب 2.
في ذكر تهجده صلوات الله وسلامه عليه 149b باب 3.
في صلاته صلعم الوتر 155a باب 4.
في ذكر صلاته صلعم الضحا وهي معدودة 156b باب 5.
في صلاته صلعم النوافل واحكامها (in 2 باب) 158b قسم 2.
في النوافل المقرونة بالاوقات (in 2 فصل) 158b باب 1.
في روايات الصلوات الخمس والجمعة 158b فصل 1. (in 7 فرع).
في احاديث جامعة لروايات مشتركة 158b فرع 1.
في ركعتي الفجر 159a فرع 2.
في راتبة الظهر 159b فرع 3.
في سنة العصر 160a فرع 4.
في راتبة المغرب 160b فرع 5.
في راتبة العشاء 161a فرع 6.
في راتبة الجمعة 161a فرع 7.

في صلاته صلعم العيدين 161b فصل 2. (in 7 فرع).
في عدد الركعات 161b فرع 1.
في عدد التكبير 161b فرع 2.
في الوقف والمكان 161b فرع 3.
في الاذان والاقامة 161b فرع 4.
في قراءته صلعم في صلاة العيد 161b فرع 5.
في خطبته صلعم وتقديمه صلاة العيدين عليها 162a فرع 6.
في اكله صلعم يوم الفطر قبل خروجه الي صلاة العيد 162a فرع 7.
في النوافل المقرونة بالاسباب 164b باب 2. (in 2 فصل).
في صلاته صلعم الكسوف 164b فصل 1.
في صلاته صلعم صلاة الاستسقاء 167a فصل 2.
في ذكر صلاته صلعم في السفر (in 4 فصل) 171a قسم 3.
في قصره صلعم فيه واحكامه 171a فصل 1. (in 2 فرع).
في كم كان عم يقصر الصلاة 171a فرع 1.
في القصر مع الاقامة 171b فرع 2.
(in 2 فرع) 172a فصل 2.
في جمعه صلعم 172a فرع 1.
في جمعه صلعم بجمع ومزدلفة 172a فرع 2.
في صلاته صلعم النوافل في السفر 172b فصل 3.
في صلاته صلعم التطوع في السفر على الدابة 173a فصل 4.
في ذكر صلاته صلعم صلاة الخوف 173a قسم 4.
في ذكر صلاته صلعم على الجنازة (in 4 فرع) 174a قسم 5.
في عدد التكبيرات 174a فرع 1.
في القراءة والدعاء 174a فرع 2.
في صلاته صلعم علي القبر 174b فرع 3.
في صلاته صلعم علي الغايب 175a فرع 4.
في ذكر سيرته صلعم في الزكاة 175b نوع 3.
في ذكر صيامه صلعم (in 2 قسم) 177a نوع 4.
في صيامه صلعم شهر رمضان (in 10 فصل) 177a قسم 1.
فيما كان صلعم يخص به رمضان من العبادات وتضاعف جوده عم فيه 177a فصل 1.
في صيامه صلعم برؤية الهلال 178b فصل 2.

3. فصل 179a في صومه صلعم بشهادة العدل الواحد

4. فصل 179a فيما كان يفعله صلعم وهو صائم

5. فصل 180a في وقت افطاره عم

6. فصل 180b فيما كان صلعم يفطر عليه

7. فصل 180b فيما كان صلعم يقوله عند الافطار

8. فصل 180b في وصاله صلعم

9. فصل 182a في سحوره صلعم

10. فصل 182b في افطاره صلعم في رمضان في السفر وصومه

2. قسم 182b في صومه صلعم غير شهر رمضان (in 6 فصل).

1. فصل 182b في سرده عم صوم ايام من الشهر وفطر اياما،

2. فصل 183a في صومه صلعم عاشورا

3. فصل 185b في صومه صلعم شعبان

4. فصل 186b في صومه صلعم عشر ذي الحجة

5. فصل 187a في صومه صلعم ايام الاسبوع

6. فصل 187b في صومه صلعم الايام البيض وفي التي يكون فيها القمر من اول الليل الي آخره

5. نوع 188a في ذكر اعتكافه صلعم واجتهاده في العشر الاخير من رمضان وتحريه ليلة القدر

6. نوع 189b في ذكر حجه وعمرته صلعم

7. نوع 205b من عباداته عم، في ذكر نبذة من ادعيته واذكاره وقراءته

10. مقصد 213a في اتمام الله تعالي نعمته عليه بوفاته ونقلته الي حضرة قدسه لديه صلعم وزيارة قبره الشريف ومسجده المنيف وتفضيله في الآخرة بفضايل الاوليات الجامعة لمزايا التكريم وعلى الدرجات وتشريفه بخصايص الزلفي في مشهد مشاهد الانبياء والمرسلين وتحميده بالشفاعة والمقام المحمود وانفراده في السودد في مجمع جامع الاولين والآخرين وترقيه في جنة عدن ارقى مدارج السعادة وتعاليه يوم المزيد في اعلا معالي الحسني وزيادة، (in 3 فصل)

1. فصل 213a في اتمامه تعالي نعمته عليه بوفاته ونقلته الي حضرة قدسه لديه صلعم

2. فصل 226b في زيارة قبره الشريف ومسجده المنيف

3. فصل 236b في تفضيله عم في الآخرة بفضايل الاوليات الجامعة لمزايا التكريم وعلى الدرجات وتحميده بالشفاعة والمقام المحمود المغبوط عليه من الاولين والاخرين وانفراده بالسودد في مجمع جامع الانبياء والمرسلين وترقيه في جنة عدن ارقى مدارج السعادة وتعاليه يوم المزيد في اعلا معالي الحسني وزيادة،

Schluss f. 251b: وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين، قال جامعه ومؤلفه احمد بن الخطيب القسطلاني عامله الله بما يليق بكرمه، فهذا آخر ما جري به قلم المداد من هذه المواهب اللدنية . . . واستخرجت من مطالب كنوز العلوم نفايس الدراري حامدا لله تعالي على ما انعم والهم وعلّم ما لم اكن اعلم مصلّيا ومسلما على رسول الله احمد اشرف انبيائه وافضل مبلغ انبيائه وعلى آله واصحابه واحبابه امين والحمد لله رب العالمين،

Die Schrift der Haupthandschrift ist klein, gewandt, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die Schrift der Ergänzung (f. 159—163. 212—251) ist ziemlich gross, kräftig, rundlich, ziemlich deutlich, Ueberschriften und Stichwörter roth. Vocallos. — Abschrift c. 1000/1591; die der Ergänzung um 1840 von محمد العمري القادري الشافعي

9593.

Bruchstücke des Werkes sind enthalten in:

1) Spr. 141.

233 Bl. 4to, 25 Z. (22½ × 13½; 16½ × 8⅓cm). — Zustand: stark wurmstichig, fleckig, besonders in der unteren Hälfte, hier und da ausgebessert. Fast lose im Deckel. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel von neuerer Hand oben am Rande f. 1a: المواهب اللدنية Verfasser fehlt.

Dies grosse Bruchstück enthält im Ganzen den ersten Band (1.—5. مقصد), aber mit mehreren und grösseren Lücken.

Anfang fehlt, 1 Blatt. F. 1a, Z. 1 = Spr. 138, S. 2, Z. 6.

Bl. 1—10 enthalten ein Stück aus dem Anfang des 1. مقصد, aber nach f. 1 fehlen 6, nach 2 3 und nach 10 130 Bl. F. 10ᵇ, Z. 25 = Spr. 138, S. 31, Z. 16.

Bl. 11ᵃ, Z. 1 (= Spr. 138, S. 249, Z. 25) beginnt im 1. فصل des 2. مقصد; 2. فصل f. 18ᵇ, 3. فصل 22ᵇ, 4. فصل 31ᵇ, 5. فصل 35ᵇ, 6. فصل 37ᵇ, 7. فصل 46ᵃ, 8. فصل 47ᵃ, 9. فصل 48ᵃ, 10. فصل 48ᵇ.

3. مقصد f. 60ᵇ: 1. فصل 60ᵇ, 2. فصل 85ᵃ, 3. فصل 101ᵇ: 1. نوع 101ᵇ, 2. نوع 116ᵃ, 3. نوع 130ᵇ, 4. نوع 133ᵇ. Nach f. 74 fehlen 7 Bl. (= Spr. 138, S. 360, Z. 7 bis 370, 19).

4. مقصد f. 135ᵇ: 1. فصل 135ᵇ, 2. فصل 162ᵇ: 1. قسم 162ᵇ, 2. قسم 171ᵃ, 3. قسم 172ᵇ, 4. قسم 176ᵇ.

5. مقصد f. 208ᵇ. Es ist nicht ganz zu Ende; f. 233ᵇ, ult. = Spr. 139, f. 20ᵇ, Z. 25.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

2) Spr. 130, 2, f. 81ᵇ—240.

8ᵛᵒ, 23 Z. (20⅓ × 14½; 14 × 9ᶜᵐ). — Zustand: zum Theil fleckig, besonders am Rücken. Nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel u. Verf. fehlt.

Zwei Bruchstücke desselben Werkes.

1) f. 81ᵇ—190. Beginnt mit dem 4. فصل des 2. مقصد und geht nicht ganz bis zu Ende des 1. فصل des 4. مقصد. Das 3. مقصد beginnt f. 106ᵃ, das 4. f. 171ᵃ. Die letzten Worte f. 190ᵇ او انه لرسول الله حقا فقالت لقومها entsprechen Spr. 138, S. 485, Z. 18. Die erste Hälfte der 1. Zeile auf f. 191 gehört ebenfalls dazu (فهل لكم في الاسلام الحديث): das übrige nicht.

2) F. 191—240. Enthält etwas mehr als die zweite Hälfte des 9. مقصد. Die 1. Zeile f. 191ᵃ ist zum Theil gefälscht. Das Bruchstück beginnt erst mit der 2. Zeile (= Spr. 139, f. 167ᵃ, Z. 19), und zwar in dem 1. فصل des 2. باب des 2. قسم des 2. نوع des 9. مقصد. Das 7. (und letzte) نوع dieses مقصد ist nicht ganz beendigt; das Vorhandene geht f. 240ᵇ unten bis zu dem Texte Spr. 139, f. 211ᵇ, Z. 17.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Von f. 191ᵃ an etwas weniger eng. F. 191—240 ist ähnliche, nicht gleiche Hand. — Abschrift c. 1100/1688.

3) Spr. 106, 1, f. 1—118.

313 Bl. 4ᵗᵒ, 27—31 Z. (27 × 18; 18 × 11¾ᶜᵐ). — Zustand: sehr wasserfleckig; der Rand (um die obere Ecke herum) öfter stark beschädigt, ausgebessert. Etwas wurmstichig. Der Text an mehreren Stellen abgescheuert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband wie Spr. 105. — Titel und Verfasser fehlt, steht aber am Ende in der Unterschrift f. 118ᵃ, nämlich:

المواهب اللدنية تأليف ابي العباس احمد الخطيب القسطلاني الشافعي

Dies Bruchstück enthält die 2. Hälfte des Werkes, ist aber sehr lückenhaft.

Im Anfang fehlen 3 Bl.; f. 1—6; Lücke von 12 Bl.; 7—45; Lücke von 21 Bl.; 46—74; Lücke von 30 Bl.; 75—104; Lücke von 71 Bl.; 105—112; Lücke von 1 Bl.; 113—118.

F.						
F. 1— 6	=	Spr. 139,	f. 2ᵇ ult.	bis	f. 9ᵃ,	4.
7— 45	=	do.	17ᵇ, 20	»	57ᵃ,	19.
46— 74	=	do.	78ᵇ, 12	»	104ᵇ,	ult.
75—104	=	do.	136ᵃ, 12	»	165ᵇ,	23.
105—112	=	do.	237ᵇ, 24	»	245ᵇ,	15.
113—118	=	do.	247ᵇ, 5	»	bis Ende.	

Schrift: ziemlich gross, etwas spitzig, deutlich, gewandt, zum Theil etwas vocalisirt, Ueberschriften und Stichwörter roth. Zu Ende enger und flüchtiger. — Abschrift von ابو الفضل بن محمد بن علي الخطيب الايوبيجي im Jahre 902 Ša'bān (1497).

4) Spr. 140.

384 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (21½ × 15½; 15½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: der obere Rand stellenweise fleckig, nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Halbfranzband mit Goldstreifen im Rücken. — Titel f. 1ᵃ fehlt; oben zur Seite (von neuerer Hand): المواهب اللدنية. Verfasser fehlt.

Die 2. Hälfte des Werkes (5. bis 10. مقصد) aber mit mehreren und grossen Lücken, auch zum Theil falsch gebunden. Das Vorhandene ist = Spr. 139, f. 7ᵃ, 21 bis 235ᵃ, 24.

Im Anfange fehlen 12 Bl.					
Nach f. 48	»	27 »	(= Spr. 139,	32ᵃ, 23 bis	45ᵇ, 20).
» f. 147	»	2 »	(= do.	96ᵃ, 17 »	97ᵃ, 17).
» f. 186	»	2 »	(= do.	116ᵃ, 26 »	117ᵃ, 28).
» f. 246	»	12 »	(= do.	148ᵃ, 25 »	154ᵇ, 1).
» f. 324	»	20 »	(= do.	194ᵃ, 29 »	205ᵃ, 4).

In der Mitte folgen die Blätter so: 244. 246. (Lücke). 245. 247. ff.; ferner am Ende: 375. 383. 377—382. 376. 384.

Der Schluss fehlt, etwas mehr als das 3. فصل des 10. مقصد.

F. 1 beginnt im 5. مقصد des Werkes; 6. مقصد f. 36^b; 7. مقصد 65^a; 8. مقصد 116^a. Das 9. مقصد beginnt in der Lücke nach f. 186. 1. نوع f. 188^b, 2. نوع 202^b (1. قسم 203^a, 2. 254^a, 3. 277^a, 4. 281^b, 5. 283^a), 3. نوع 287^a, 4. 290^a, 5. 312^b, 6. 316^a, 7. 326^b. Das 10. مقصد f. 340^b; bricht ab kurz vor dem Ende des 2. فصل.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, reich vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. Collationirt.

Am Rande stehen sehr oft theils Verbesserungen, theils Glossen oder sachliche Bemerkungen.

5) We. 427.

271 Bl. Folio, 27 Z. (30 × 20½; 19 × 12cm). — Zustand: lose Lagen; von einigen Flecken abgesehen, im Ganzen gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1^a:

كتاب النفحات الزكية من المواهب اللدنية للقسطلانى

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي اطلع فى الازل شمس انوار النبوة المحمدية واشرق من افق اسرار الرسالة مظاهر تجلي الصفات الاحمدية ... وبعد فهذه نبذة من كمال شرف نبينا محمد عليه افضل الصلوات وانمي التسليم واسنى الصلات اقتبستها من انوار المواهب اللدنية بالمنح المحمدية تنتزه الناظر فى رياض حدايقها الزكية وتجلي على طلابها عرايس ابكار مخدرات السنة النبوية الخ

Es ist nicht, wie es scheinen soll, ein Auszug aus demselben Werke, sondern das Werk selbst, und zwar zweite Hälfte.

Blatt 1 ist gefälscht, um die im Anfang fehlenden 21 Bl. zu verdecken. Der Anfang stimmt zuerst fast wörtlich mit dem des المواهب; dann aber von وبعد an nicht; er ist mit Auslassung des Uebrigen so zusammen gestellt, dass er zu dem Text f. 2^a stimmt.

F. 2^a beginnt in der 2. Hälfte des 5. مقصد mit den Worten: ملايكة يزيدون على ملايكة الاربع سموات وهم سجود وركوع ... وان فى السماء السادسة وهي من ذهب جند الله الاعظم الخ

Schluss f. 271^b: وكشف عم الستر فنظر المومنين وهم صفوف فى فجر الاثنين وهو قايم كان وجهه ورقة مصحف ثم تبسم فرحا بما راي من هيئة المومنين فى الصلوة فهممنا ان نفتتن فرحا برويته عم فاشار الينا ان اتموا صلاتكم وارخى الستر وفى هذا اليوم وهو يوم الاثنين ثانى عشر شهر ربيع الاول حادي عشر الهجرة كان نقاله صلعم للرفيق الاعلى من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين رضوان الله وسلامه عليهم اجمعين، تم

Dieser Schluss — wie das ganze Bl. 271 — ist gefälscht, und, wenn auch dem Werke selbst entnommen, hier doch mit Unrecht als das Werk abschliessend hingestellt. Das Vorhandene schliesst nämlich mit f. 270^b nicht weit vom Anfang des 1. فصل des 10. مقصد; das Uebrige fehlt, nämlich 50 Blätter. Es beginnt: 6. مقصد f. 13^a, 7. 51^a, 8. 88^a, 9. 130^a, 10. 265^a.

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1800.

9594. Lbg. 791.

219 Bl. 4to, 23 Z. (22⅓ × 16; 15½ × 11cm). — Zustand: gut. — Papier: stark, ziemlich glatt, gelblich. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe nebst Futteral. — Titel fehlt; er ist:

حواشى على المواهب اللدنية للقسطلانى

Verfasser fehlt; in der Unterschrift f. 219^b:

محمد بن احمد الشوبري

Anfang f. 1^b: حمدا لمن انار من مشكاة محمد بصائر المواهب اللدنية ... وبعد فهذه حواش رقيقة ومعان دقيقة جردتها عن كتاب المواهب اللدنية مما وجدته بخط شيخنا ... شمس ... الدين ... محمد بن احمد الخ

Glossen mit قوله, welche احمد بن عبد الدائم البرماوي (Aḥmed ben 'abd eddāïm *elbirmāwī*), ein Schüler des Moḥammed ben aḥmed *eššaubarī* šems eddīn † 1069/1659, aus dessen Notizen am Rande seines Exemplars der المواهب اللدنية im J. 1069 Ḏūlḥigge (1659) zusammengestellt hat. Sie beginnen f. 2^a:

قوله واصحابه الابرار، وخص الملائكة بقوله كرام بررة لانه ابلغ من ابرار ... قوله امد المدد الامد الغاية وبلغ امده اي غايته الخ

Das 1. مقصد f. 2^a, 5. 119^a, 9. 162^a, 10. 202^a.

Schluss f. 219ᵇ: واما من لم تركب فيه الشهوة اصلا فلا يحتاج الي التنعم بتلك الامور المعنوية والله سبحانه اعلم بالصواب، انتهي انظر الحور والولدان ومقتضى تعليله انهم كذلك راجع فتاوي النجم الغيطي فقد سئل عن ذلك، هذا آخر ما وجدته . . . نفعنا الله تعالي ببركاته الخ

Schrift: gross, kräftig, rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwort قوله roth, aber fast immer ausgelassen f. 2ᵇ—140. — Abschrift im Jahre 1237 Rabīʾ II (1822) von مصطفى كساب الفزازي الشافعى

9595. Lbg. 843.

379 Bl. 8ᵛᵒ, 27 Z. (20³/₄ (21) × 15¹/₂; 16¹/₂ × 12¹/₂ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, aber etwas wurmstichig und nicht ohne Flecken; bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

الجزء الاول من حاشية المواهب اللدنية للشيخ علي الشبراملسي الشافعى

Erster Theil der Glossen des Eššabrāmallisī † ¹⁰⁸⁷/₁₆₇₆ (No. 3813) mit قوله, die ein Schüler in seinem Auftrage zusammengestellt hat aus einer Vorlesung über das Werk im J. ¹⁰⁷²/₁₆₆₂.

Anfang: الحمد لله الذي اشرف شمس سماء العلماء اهل الكرامة . . . وبعد فهذه حواش رقيقة ومعان دقيقة على المواهب اللدنية لسيدنا . . . نور الدين على الشبراملسي . . . شرعت في جمعها بعد اذنه لي في ذلك وامر بكتبها الخ

Sie beginnen f. 1ᵇ: قوله الذي اطلع نعت للجلالة وجملة اطلع صلة الموصول والصلة جملة فعلية . . . قوله اطلع . . . باطلع . . . وفيما ياتى باشرق . . . قوله الازل اي القدم ففيه استعارة الخ

und schliessen f. 379ᵃ: قوله بدرة اي اثنا عشر الف درهم، خاتمة قال في الزواجر في الحديث ان السكران لا تقبل صلاته . . . ما يسد الجوع من السكر فيكون الرزق ما يحصل من اثمانه والله اعلم،

Dieser erste Theil ist fertig geworden im Jahre 1074 Šawwāl (1664).

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften meist roth, zum Theil schwarz, aber grösser; das Stichwort قوله roth. Selten Randbemerkungen. — Abschrift c. ¹¹⁰⁰/₁₆₈₈, s. Lbg. 21.

9596. Lbg. 588.

431 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (20¹/₃ × 14¹/₂; 15 × 10¹/₄ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch in der oberen Hälfte etwas wasserfleckig und nicht ohne Wurmstich. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: schwarzer Lederband.

Erster Band derselben Glossen. Titel f. 1ᵃ: الاول من حاشية العلامة على الشبراملى [الشبراملسي .l] على المواهب اللدنية

Anfang wie bei Lbg. 843. — Schluss (4 Zeilen vor dem bei Lbg. 843 angegebenen): اذا مات ودفن انصرف وجهه عن القبلة، انتهى والله اعلم الخ

Schrift: gross, dick, deutlich, vocallos. Das Stichwort قوله roth. — Abschrift im J. 1075 Moḥarram (1664) von محمد بن يوسف الشافعى الانبابى

Die Blattfolge: 1—70. 171—220. 71—170. 221—431.

9597. Lbg. 773.

295 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 843.

Dritter Band derselben Glossen. Titel f. 1ᵃ: الجزء الثالث من حاشية المواهب الخ

Anfang: المقصد الثالث فيما فضله الله تعالي به من كمال خلقته وجمال صورته وكرمه به تعالي . . . قوله فيما فضله الله تعالي به اي في صفات صيره الله تعالي بها زايدا على غيره في الاوصاف المحمودة الخ

Enthält 3. u. 4. مقصد; letzteres wird f. 147ᵃ irrthümlich فصل genannt. — Schluss f. 295ᵇ: الظاهر ان فيهم من هو كذلك، انتهى

9598. Lbg. 21.

351 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 843.

Vierter (und letzter) Band derselben Glossen. Titel f. 1ᵃ: الجزء الرابع من حاشية الشيخ على الشبراملسي على المواهب

Dieser Band enthält das 5.—10. مقصد (f. 1ᵇ. 44ᵇ. 89ᵃ. 138ᵃ. 203ᵃ. 307ᵇ).

Anfang: المقصد الخامس في تخصيصه عم بخصائص المعراج والاسراء، قوله في تخصيصه الخ اي في جعل خصائص المعراج والاسراء مخصوصة به لا تتجاوز الي غيره الخ

Schluss f. 350ᵇ: قوله بما منحه اي اعطاه والله . . . اعلم . . . قال مؤلف هذه الحواشي . . . هذا

آخر ما اردنا جمعه على المواهب اللدنية . . . ومنهم غير هولاء ايضا سمعا واجازة ممن يطول ذكره ويفوح نشره'

Der Verfasser zählt hier am Ende eine Anzahl von Gelehrten auf, bei denen er dies Werk studirt habe.

Abschrift im J. 1107 Rabīʿ II (1695) von على بن عبد الكريم بن على القبابى الشافعى

9599. We. 303.

126 Bl. 4to, 29 Z. ($23^1/_2 \times 13^1/_2$; $19^1/_2 \times 9^1/_2$^{cm}). — Zustand: lose Lagen; der obere Rand an einigen Blättern beschädigt, bei Bl. 1 auch die erste Zeile des Textes. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schlechter Pappdeckel. — Titel fehlt; er ist:

حاشية على المواهب اللدنية

Verfasser fehlt, s. unten. — Anfang fehlt.

Anfang des ersten Bandes von Glossen (meistens mit قوله eingeführt) zu demselben Grundwerk. Sie behandeln hier nur das 1. مقصد des Grundwerks (und gehen nicht einmal ganz bis zu Ende desselben).

Der Verfasser ist von denen in Lbg. 791 und 843 vorkommenden verschieden; vielleicht ist es ابراهيم بن محمد بن عيسى المصري برهان الدين المَيْمُونى † $^{1079}/_{1669}$, welcher nach We. 291, f. 10^a eine Glosse zu dem Werk verfasst hat.

Die hier zuerst erläuterte Textstelle ist f. 2^a: قوله حتى صارت الدرة البيضاء لها شعاع عظيم ثم طافت بها الملايكة حول العرش الى آخره' فيه ما يدل على انه صعم بجسده الكريم موضوع للطاعة ولدعوة العباد الخ

Von Abraha gegenüber dem ʾAbd el-moṭṭālib heisst es f. 20^a: قوله ثم ان ابرهة ارسل رجلا من قومه ليهزم الجيش فلما دخل مكة ونظر الي وجه عبد المطلب خضع له وتلجلج لسانه وخر مغشيا عليه فكان يخور كما يخور الثور عند ذبحه' نقول هذا مبين لك تاثير النطفة المحمدية التى استودعها الله صلبه واظهر نورها على جبينه واثرها عليه وعلى قومه الخ

F. 124^b (Treffen von Oḥod): قوله في غزوة احد وهشموا البيضة على راسه ورموه بالحجارة حتى سقط النبي صعم لشقه في حفرة من الحفر التى حفرها ابو عامر . . . لم تصبه النار' نقول فيه ما يهديك لوارد اشد الناس بلاء الانبياء ولصبره كما صبر اولو العزم من الرسل الخ

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. $^{1150}/_{1737}$.

Die Foliirung unten am Rande. Nach f. 31 ein ungezähltes Blatt, jetzt 31^A.

9600. Spr. 115.

135 Bl. 8vo, 21 Z. ($21^1/_2 \times 14^1/_2$—15; $15^1/_2 \times 10$^{cm}). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Erster Band derselben Glosse. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 10 Blätter. Die ersten Worte f. 1^a sind: الله عليه وسلّم ان مراده بالحقيقة روحه البارزة الخ

F. 4^a, 19 = We. 303, f. 1^a, 1.

Die Textstelle, welche die beabsichtigte Erschaffung Moḥammeds betrifft, lautet f. 36^a: قوله وقال سهل بن عبد الله التستري فيما رواه الخطيب البغدادي الحافظ لما اراد الله تعالي خلق محمد صعم في بطن امه آمنة ليلة رجب وكانت ليلة جمعة امر الله تعالي في تلك الليلة رضوان خازن الجنان ان يفتح الفردوس ونادي مناد في السموات والارض الا انّ النور المخزون [المكنون] المكوّن الذي يكون منه النبيّ الهادي في هذه الليلة يستقرّ في بطن امه الذي فيه يتمّ خلقه . . . فاخضرت الارض وحملت الاشجار'

Dazu der Commentar so anfängt: نقول متى نظرت بما سبق من حديث نوره الاول كما بلغك بوارده الاول ورايت نوره الآخر عن الاول بما هو بحسب تكنفه وما اكتنفه من غواشي لبس التنزلات الخ

Dieser Band reicht bis zur Schlacht von Bedr; die letzte Textstelle f. 134^b ist: قوله قال ابن اسحق وقاتل عكاشة ابن محصن الاسدي يوم بدر بسيفه حتى انقطع في يده فاتا رسول الله صعم فاعطاه جذلا من حطب فقال له قاتل به فعاد فريده سيفا طويل القامة شديد المتن ابيض الحديدة فقاتل به حتى فتح الله على المسلمين وكان ذلك السيف يسمى العون . . . ثم عاش حتى كان زمان عثمان بن عفان رة

Der Commentar dazu hört hier f. 135b in den Worten auf: او بلا سبب فالقوة والادراك والامتناع الدفاع كله ظاهرا وباطنا في العادات الضرورية والعبادات التكليفية لله وبقوته،

Ausser der Lücke im Anfange fehlen nach f.90 20 Bl. Schrift: ziemlich gross. flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Die Stichworte roth (oder roth überstrichen). — Abschrift c. 1800. — F. 70a untere Hälfte und 70b sind leer geblieben, aber es fehlt nichts.

Glossen zu dem Grundwerke sind noch verfasst von: 1) علي بن سلطان محمد القاري † 1014/1606. 2) احمد بن محمد بن يونس عبد النبي بن احمد البدري † 1071/1661.

9601. We. 399.

138 Bl. 4to, c. 27—31 Z. (23½ × 17; c. 16—20 × 11—14cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; fleckig und unsauber. F. 12. 13 schadhaft. An einigen Stellen der Rand ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt, grob. — Einband: schadhafter Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. Es ist: شرح كتاب الجواهر والدرر الخ von

زين الدين عمر بن احمد [ابن] الشمّاع

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1a in dem 4. فصل.

5. فصل f. 1a Mitte: في ذكر العالم السفلي، قال الشيخ ابو جعفر محمد بن عبد الله الكسائي

6. فصل 1b في ذكر شكل الارض وصفة جبل القاف وما وراءه

7. فصل 2a في ذكر الجبال التي جعلها الله اوتاد الارض

Nach f. 2 Lücke; auf f. 3 u. 4 wird gehandelt von الرعد, قوس قزح, الزلازل, وفيما بين السماء والارض, في سكان الارض قبل آدم.

Dieser geographisch-physikalischen Einleitung zu dem Werke (die der Verfasser selbst مقدمة nennt, f. 4b, ult.) folgt

f. 5a كتاب سلوة الاولياء في معرفة سيرة الانبياء

1. فصل 5a في ذكر ابتداء تصوير آدم، قال ابن عباس خلق الله آدم الخ

2. فصل 7a في ذكر موضع خلقه وطرف من سيرته وسيرة المشهورين بالنبوة من ذريته واعمارهم ومواضع قبورهم

3. فصل 7b في ذكر ذريته والمرسلين منهم

Die einzelnen فصل sind in viele تنبيه getheilt.

Die obige Einleitung mit diesem „Buche" zusammen nennt der Verfasser f. 25a مقدمة. Sie enthält die Vorgeschichte zu dem, was zu behandeln der eigentliche Zweck des Verfassers ist, nämlich zu der Geschichte Moḣammeds, seiner 10 Gefährten und seiner Nachkommen. Dass dies sein Zweck sei, sagt er ausdrücklich f. 25b, 3 mit den Worten: فلناخذ الآن في المقصود وهو شرح كتاب الجواهر الخ und fügt hinzu, dass er die Vorrede (eben die zuletzt bezeichnete) beendet habe im J. 932 Ǵom. II (1526). Die nun folgende Abtheilung des Werkes ist betitelt (f. 25a) (ohne das oben vorgesetzte Wort شرح):

كتاب الجواهر والدرر في سيرة سيد البشر واصحابه العشرة الغرر وعترته المنتخبين الزهر،

Aber es ist sicher, dass das so betitelte Werk hier nicht vorliegt, sondern ein dasselbe erläuterndes Werk; es muss also heissen: شرح كتاب الجواهر الخ

Denn es steht f. 54b: هذا ما ذكرناه في الجواهر وهذه الغزوات يحتاج الي استيفاء شرحها ونحن نبدأ بما بدأ ابن هشام في سيرته ونحذوا ترتيبه ثم نعود الي تفاصيل ما لم نذكره وقد اودعناه الجواهر،

F. 115b: وذلك لا يحتاج الي فصل شرح زايد علي ما ذكرناه في متن الجواهر والدرر فاستغنينا به wozu der Verfasser noch die Notiz hinzufügt, er sei mit der Abfassung fertig geworden im Jahre 833 Çafar.

Aus obigen Stellen ergiebt sich, dass der Verfasser eine Biographie Moḣammeds unter dem obigen Titel (كـ" الجواهر والدرر الخ) verfasst, ihres knappen Ausdrucks wegen aber mit ausführlicher sachlicher Erläuterung (شرح), nicht mit blosser Worterklärung, versehen habe. HKh. II 4310 führt den Titel des Werkes الجواهر الخ bis zu dem Worte الغرر an und nennt als Verf. den زين الدين عمر بن احمد المعروف بالشمّاع الحلبي 'Omar ben aḣmed ben 'alî ben maḣmûd elḣalebî zein eddîn abû ḣafç *ibn eššemmâ'*, geb. c. 880/1475, starb im J. 936/1529 (s. No. 171).

Als anderen Titel giebt HKh. VI 13379

المواهب المكية an. Wenn Ibn essemmā' das hier zu Grunde liegende Werkchen als von ihm selbst verfasst bezeichnet, so begeht er ein Plagiat: denn er hat nur das in No. 4894, VII, f. 59^b bis 69^b beschriebene Werkchen über Moḥammed, welches genau den oben angegebenen Titel und dieselbe Eintheilung hat — vgl. No. 4894, f. 64^a. 64^b. 65^b mit We. 399, f. 119^a. 119^b. 137^b —, bearbeitet und der Verfasser desselben ist der Zeidite Elmehdī lidīnallāh aḥmed ben jaḥjā ben elmurteḍā † 840/1437.

Das Werk zerfällt in mehrere Bücher, diese in ungezählte فصل, gewöhnlich ohne besondere Ueberschriften, und auch in mehrere تنبيه, oder auch in mehrere مسئلة.

25^b كتاب ذكر الامجاد من آباء نبينا والاجداد

25^b فصل في نسبه، فهو ابو القسم محمد صلى الله عليه وآله وسنذكر اسماءه واحواله بعد ذكر اباته الخ

31^a كتاب الدرة المضيئة في شرح السيرة النبوية، فقلنا مسئلة، وولد صعم عام الفيل الخ

53^b فصل في ذكر اولاده صعم، مسئلة، اول من ولد له القسم الخ

53^b فرع يتضمن الكلام في اصهاره صعم وآله الذين زوجهم

54^a مسئلة في غزواته صعم und مسئلة في حجه صعم 54^a

In dieser Darstellung folgt er, wie er selbst f. 54^b, Z. 7. 8 sagt, dem Ibn hišām (in dessen Biographie Moḥammeds). — Er holt dann f. 115^b ff. Einzelheiten nach, die dieser übergangen hat; dieselben werden zunächst eingeleitet durch das Wort مسئلة, späterhin durch فصل.

115^b	مسئلة، وكتابه صعم	117^b	مسئلة وافراسه
116^a	مسئلة وبعوثه الى الملوك		(etc. Kameele, Kleinvieh, Waffen.)
116^a	مسئلة واعمامه		
116^b	مسئلة وزوجاته	118^a	فصل في حليته
117^a	مسئلة واللاتى تزوجهن ولم يدخل بهن	118^a	فصل في اخلاقه
		118^b	مسئلة، ومعجزاته
117^a	مسئلة وخدمه	118^b	مسئلة، وحرسه
117^a	مسئلة ومواليه	119^a	فصل في تفاصيل تواريخ الحوادث المتعلقة به صعم
117^b	مسئلة وإمائه		

119^b كتاب ضياء القمر في شرح سيرة اصحابه العشرة الغرر

[فقلنا باب فيه ذكر العشرة المشهورين من اصحابه وقد جمعهم بعض الشعراء في قوله الخ]

119^b اولهم علي بن ابي طالب

129^b والثاني ابو بكر الصديق

131^a والثالث عمر بن الخطاب

133^a والرابع عثمان بن عفان

136^b والخامس طلحة بن عبيد الله

136^b والسادس الزبير بن العوام

Die übrigen 4 hier nicht besprochen.

137^b كتاب رياض الفكر في شرح سير عترته المنتخبين الزهر، فقلنا باب في تعداد ائمة الزيدية الدعاة دون المقتصدين وهو مرتب على مراتبهم في القيام، اولهم علي بن ابي طالب عم بويع له في المدينة ... ثم ولده الحسن بن علي الخ

Das Vorhandene schliesst f. 138^b: ايها الناس انه ما اختلفت امة بعد نبيها الا ظهر اهل باطلها على اهل حقها وانطقه الله بحاجته عليه لا له ولما تنبه لذلك قال الا هذه الامة فانها فايزة،

Ausser dem Anfang und dem Schluss fehlen nach f. 2 einige Blätter, nach 9, 11, 18 je 2, nach 50 und 123 je 1 Blatt.

Schrift: von derselben Hand, aber ungleich, ziemlich gross, aber allmälig etwas kleiner, gewandte Gelehrtenhand, ziemlich breit, vocallos, sehr oft auch ohne diakritische Punkte und deshalb nicht leicht zu lesen. Stichwörter und Ueberschriften hervorstechend gross. An einigen Stellen des Textes kleine Lücken. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Am Rand, besonders im Anfang, nicht selten Bemerkungen, auch längere.

Bl. 81—90 sind beim Foliiren übersprungen.

Es scheint, dass HKh. III 7234 als besonderes Werk das Stück der Einleitung f. 5^a ff., das den Titel كتاب سلوة الاولياء الخ trägt, angeführt hat. —

Als Titel eines Werkes des Verfassers — Ibn elmurteḍā — kommt f. 62^a vor: الدرة المنيرة في الغريب من فقه السيرة في آخر كتاب البحر، S. No. 4895, f. 218^a.

Einen Commentar dazu hat محمد بن عبد الباقي بن يوسف الزرقانى المالكى † 1122/1710 verfasst; und Glossen zu dem Grundwerk sind von على بن على الشبراملسى † 1087/1676.

9602. Lbg. 938.

385 Bl. Folio, 29 Z. (30 × 20; 20½ × 12cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Wurmstich und einige Flecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel fehlt; in der Unterschrift bloss:

الجزء الاول من السيرة [النبوية]

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 60 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1a, Z. 1: الباب الاول في بدء امر الكعبة المشرّفة، قال الله تعالي ان اوّل بيت وضع للناس لَلّذي ببكّة، الخ

Eine ausführliche Geschichte Mohammeds, mit voraufgehender Geschichte der Schöpfung. Diese aber fehlt hier und es hat der Schein erweckt werden sollen, als ob das Werk mit obigem 1. Kapitel begönne; deshalb sind die Zahlbezeichnungen aller Papierlagen ausgekratzt oder sonst beseitigt; dennoch ist f. 291a oben الثلثون und f. 331a الاربعون erkennbar. Das Werk zerfällt in Abschnitte, welche mit جماع ابواب bezeichnet sind und mehr oder weniger Kapitel mit besonderen Ueberschriften enthalten. Solcher Abschnitte enthält dieser erste Theil 9; in wie viele das daran Fehlende zerfiel, ist nicht erkennbar. Der 1. Abschnitt hat 13 Kapitel; seine allgemeine Uebersicht fehlt.

2. باب f. 3a في عدد المرّات التى بُنِيَها البيت
3. باب 13a في اسماء البيت الشريف
4. باب 13b في بعض فضائل دخول الكعبة والصلاة فيها
5. باب 14b في فضل النظر الي البيت الشريف
9. باب 22a في بعض اسماء البلد الشريف والحرم المنيف
10. باب 24b في ذكر حرم مكة وسبب تحريمه
13. باب 29b في قصة اهلاك اصحاب الفيل

2. Abschn. 35b in 5 Kapp. جماع ابواب نسبه الشريف
3. » 76b » 13 » جماع ابواب مولده الشريف
4. » 98b » 4 » جماع ابواب رضاعه صعم
5. » 108b » 4 » جماع ابواب اسمائه صعم وكناه
6. » 175a » 23 » جماع ابواب صفة جسده الشريف
7. Abschn. 216a in 15 Kapp. جماع ابواب بعض الامور الكائنة بعد مولده وقبل بعثته
8. Abschn. 241a in 16 Kapp. جماع ابواب مبعثه صعم
9. » 301a » 34 » جماع ابواب بعض الامور الكائنة بعد بعثته صعم

Das 34. Kapitel f. 379b handelt:
في خبر بعض المستهزئين برسول الله صعم وكيف كان هلاكهم،

Schluss f. 385a: كغلى الحميم الماء الحار الشديد الحرارة الآيات

Am Ende der Abschnitte giebt der Verfasser, wo es nöthig scheint, lexikalische Auskunft über seltenere Wörter, auch über Eigennamen, mit Angabe der Aussprache. Bisweilen Gedichtstücke beigebracht.

Der Verfasser lebt um 950/1543; er verkehrt mit احمد الرملي (f. 215b, Z. 3), welcher im Jahre 957/1550 starb, in dessen letzten Lebensjahren. Er citirt u. A. den Essojûṭî † 911/1505 und den القسطلاني † 923/1517. Zu seinen Werken gehören سفينة السلامة (f. 175a, Z. 3) und الجواهر النفائس في تحبير كتاب العرائس u. e. a.

Schrift: gross, schön, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rother Einfassung. — Abschrift im J. 1087 Rabî' II (1676) von مصطفى الصفتى المالكي

9603. Spr. 146.

428 Bl. 4to, 29 Z. (29 × 18; 21—22 × 10cm). — Zustand: lose im Deckel, im Anfang unsauber und fleckig; am Rücken vielfach wasserfleckig, auch am unteren und oberen Rande; wurmstichig, öfters ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: schadhafter braunrother Lederdeckel. — Titel f. 1a:

كتاب مورد الظمآن الي سيرة المبعوث من عدنان

so auch in der Vorrede f. 1a. Verf. f. 1a (s. auch Anfang):
فائد الابياري

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي جعل سير عبده سيّدنا محمد من احسن ما تستلذ به الاسماع . . . وبعد فيقول الواثق بربّه الباري فايد بن مبارك الازهري الابياري لما كانت كتب السير كثيرة منتشرة الخ

Biographie Mohammeds, von Fāïd ben mobārek elazharī *elabjārī* † c. 1016/1607 (No. 647). Nach Lbg. 197 scheint dieser Fāïd noch um 1082/1671 zu leben; dann ist er von dem bei Elmohibbī angeführten فائد المصري الولي الصالح (mit obigem Todesjahr) verschieden. Der Verfasser beabsichtigt, dieselbe von mittelgrossem Umfange zu machen, mit Weglassung der اسانيد und mit Beschränkung auf die berühmtesten روايات.

Das Werk ist eingetheilt in (ungezählte) Kapitel. Es beginnt f. 1b: ‘باب نسبه الشريف صلعم هو سيد الكونين والثقلين محمد بن عبد الله وقد سمّي صلعم بعبد الله الخ

6b باب ما جاء في طم بئر زمزم وحفرها وتزويج والد النبي صلعم بامه آمنة

9b باب ذكر حمل آمنة بالنبي صلعم ووفاة ابيه عبد الله وما يتعلق بذلك

10b باب ما جاء في مولده صلعم

12b باب ما جاء في تسميته صلعم بمحمد

14a باب ذكر رضاعه وما يتعلق به

18a باب وفاة امه وحضانة ام ايمن له واختصاص جده عبد المطلب بكفالته له وما يتعلق بذلك

20a باب وفاة عبد المطلب وكفالة عمه ابي طالب له

u. s. w.

Die Ueberschriften der so eben aufgeführten Kapitel wie die der folgenden stimmen in ihrer Aufeinanderfolge und Fassung fast durchaus mit Spr. 148, aber die Darstellung selbst ist verschieden. Ein brauchbares Werk.

Schluss f. 428a: ‘فصلى اماما وقال هي السنة وهذا آخر ما تفضل به الحق ويسره فحق علينا ان نحمده ونشكره سيما وقد ابرزه كتابا بديع المثال ... وان يدخلني واحبائي تحت لواء صاحب الحوض والكوثر انه سميع دعاء عباده قريب مجيب ومن قصده لا يخيب’

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter meist nicht roth, sondern schwarz und grösser. — Abschrift im J. 1086 Çafar (1675). — Collationirt nach dem Original des Verfassers im J. 1089 Ǵomādā I (1678). — Nicht bei HKh.

9604. Spr. 148.

430 Bl. Folio, 33 Z. (32½ × 21; 25 × 14cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. — Titel fehlt. Er ist allgemein:

السيرة النبوية

Nach der Unterschrift auch:

السيرة الحلبية‘

Der Specialtitel ist nach der Vorrede f. 1a unten:

انسان العيون في سيرة الامين المامون

Verfasser fehlt: s. Anfang. Er heisst ausführlich:

علي بن ابراهيم بن احمد بن علي الحلبي القاهري نور الدين ابو الحسن ابن برهان الدين

Anfang auf dem Vorblatte: حمدا لمن نصر وجوه اهل الحديث وصلاة وسلاما على من نزل عليه احسن الحديث ... وبعد فيقول افقر المحتاجين ... علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي ان سيرة المصطفي عليه افضل الصلاة والسلام من اهم ما اهتم به العلماء الاعلام الخ

Ausführliche Biographie Mohammeds, von ’Alī ben ibrāhīm ben ahmed ben ’alī *elhalebī* elqāhirī eššāfi’ī nūr eddīn abū ’lhasan ibn borhān eddīn, geb. 975/1567, † 1044/1635. Es ist ein Auszug hauptsächlich aus dem Werke [عيون الاثر] des Ibn sejjid ennās (No. 9577) und dem Werke des محمد بن علي بن يوسف الشامي الدمشقي الصالحي شمس الدين † 942/1535, welches betitelt ist:

سبل الهدي والرشاد في سيرة خير العباد

nebst eigenen Zuthaten, zu Ende geführt auf Veranlassung seines Lehrers ابو عبد الله وابو المواهب محمد بن محمد بن علي البكري الصديقي † 1037/1628. Auch werden Verse aus der Elborda des البوصيري, der تائية des السبكي, und dem Dīwān des ابن سيد الناس, dessen Titel بشري اللبيب بذكر الحبيب, angeführt. Das Werk ist eingetheilt in eine Menge ungezählter Abschnitte, die باب überschrieben sind und innerhalb zweier Kapitel die Ueberschriften سرية und غزوة tragen. In der Vorrede giebt der

Verfasser an, wie er jene hauptsächlich benutzten Quellen und seine eigenen Zusätze durch Abkürzungen bezeichne, nämlich die Zusätze aus dem Werke des الشمس الشامي zu dem des ابن سيد الناس durch vorstehendes قال (und wenn es kleinere Zusätze sind, durch nachstehendes اي) und ein rothes ه oder auch umgekehrt; wo kein ه steht, ist das Vorhergehende meistens aus dem عيون الاثر, zum Theil auch vom Verfasser selbst, obgleich er sich meistens mit اقول einführt. Das Werk des ابن هشام wird auch durch هش bezeichnet, und Ausdrücke wie قال في الاصل gehen auf das عيون الاثر. —

Das Werk selbst beginnt f. 1ª unten:

باب نسبه الشريف صلعم [هو محمد بن عبد الله ومعنى عبد الله الخاضع الذليل له تعالي وقد جاء احب اسمائكم وفي رواية الخ

باب تزويج عبد الله ابي النبيّ آمنة امه وحفر زمزم وما يتعلق بذلك 13ª

باب ذكر حمل امه به صلعم 20ª

باب ذكر مولده 23ª باب وفاة والده صلعم 21ᵇ

باب تسميته صلعم محمدا واحمد 33ª

باب وفاة امه 43ᵇ باب ذكر رضاعه وما اتّصل به 35ᵇ

باب وفاة عبد المطلب وكفالة عمه ابي طالب له صلعم 46ᵇ

باب ذكر سفره مع عمه ابي طالب الي الشام 48ᵇ

باب ما حفظه الله تعالي في صغره من امر الجاهلية اي من اقذارهم ومعايبهم 50ᵇ

باب حضوره حرب الفجار 52ᵇ باب رعيته صلعم الغنم 51ᵇ

باب شهوده حلف الفضول 53ª

باب سفره الي الشام ثانيا مع ميسرة غلام خديجة 54ᵇ

باب تزوجه لخديجة بنت خويلد 56ª

باب بنيان قريش للكعبة 57ᵇ

باب ما جاء من امر رسول الله عن احبار اليهود وعن الرهبان من النصاري وعن الكهان من العرب على السنة الجانّ وعلى غير السنتهم وما سمع من الهواتف ومن بعض الوحوش ومن بعض الطيور وطرد الشياطين من استراق السمع عند مبعثه بكثرة تساقط النجوم وما وجد من ذكره وذكر صفته في الكتب القديمة وما وجد فيه اسمه صلعم مكتوبا في النبات والاحجار وغيرها 74ª

باب سلام الحجر والشجر عليه صلعم قبل مبعثه 88ᵇ

باب بيان حين انبعث وعموم بعثته 89ª

باب بدئ الوحي له 92ᵇ

باب ذكر وضوئه وصلاته اول البعثة 103ᵇ

باب ذكر اول الناس ايمانا به 105ª

باب استخفائه واصحابه في دار الارقم بن ابي الارقم ودعائه الي الاسلام جهرة وكلام قريش لابي طالب في ان يخلي بينهم وبينه صلعم وما لقي هو واصحابه من الاذي واسلام عمه حمزة 111ª

باب عرض قريش على النبي اشياء من خوارق العادات وغير العادات ليكف عنهم لما راوا المسلمين يزيدون ويكثرون وسؤالهم اشياء من خوارق العادات معينات وغير معينات وبعثهم الي احبار يهود بالمدينة ليسالوهم عن صفة النبيّ صلعم وعن ما جاء به 118ᵇ

باب الهجرة الاولي الي الحبشة وسبب رجوع من هاجر من المسلمين الي مكة واسلام عمر بن الخطاب 126ᵇ

باب اجتماع المشركين على منابذة بني هاشم وبني عبد المطلب بن عبد مناف وكتابة الصحيفة 131ᵇ

باب الهجرة الثانية الي ارض الحبشة 132ª

باب وفاة عمه ابي طالب وزوجته صلعم خديجة 135ª

باب خروج النبيّ صلعم الي الطايف 138ª

باب ذكر خبر الطفيل بن عمرو الدوسي واسلامه 142ª

باب ذكر الاسراء والمعراج وفرض الصلوات الخمس 142ᵇ

باب عرض رسول الله نفسه على القبايل من العرب ان يحموه وينصروه على ما جاء به من الحق 162ª

باب الهجرة الي المدينة 177ª

باب بدء الاذان ومشروعيته 197ª

باب ذكر مغازيه [ذكر ان مغازيه التي غزي فيها بنفسه كانت سبعا وعشرين [غزوة بواط، غزوة العشيرة، غزوة سفوان، غزوة بدر الكبري، غزوة بني سليم، غزوة بني قينقاع، غزوة السويق، غزوة قرقرة الكدر، غزوة غطفان [وهي غزوة ذي امر]، غزوة نجران بالحجاز، غزوة احد، غزوة حمراء الاسد، غزوة بني النضير، غزوة ذات الرقاع [وهي غزوة محارب وبني ثعلبة]، غزوة بدر الاخرة [وهي غزوة بدر الموعد]، غزوة دومة الجندل، غزوة بني المصطلق [ويقال لها المريسيع]، غزوة الخندق، غزوة بني قريظة، 208ᵇ

غزوة بني الحيان، غزوة الحديبية، غزوة ذي قَرَد
[ويقال قَرَد] غزوة خيبر، غزوة وادي القري،
غزوة عمرة القضا، غزوة مُوتَة، غزوة فتح مكة،
غزوة حنين والطايف، غزوة تبوك]

باب غزوة بدر الكبري 216ᵇ باب تحويل القبلة 211ᵃ
غزوة بني قينقاع 239ᵇ غزوة بني سليم 238ᵇ
(etc. die anderen obigen Kriegszüge; davon zuletzt f. 336ᵇ غزوة تبوك).

باب سراياه وبعوثه 345ᵃ
(zuerst 345ᵇ سرية حمزة بن عبد المطلب)
(zuletzt 365ᵇ سرية اسامة بن زيد بن حارثة)

باب يذكر فيه ما يتعلق بالوفود التي وفدت عليه صلعم 367ᵃ
(zuerst 369ᵇ وفد بني تميم)
(zuletzt 378ᵃ وفد النخع)

باب بيان كتبه صلعم التي ارسلها الي الملوك يدعوهم للاسلام 378ᵇ
(zuerst 379ᵃ ذكر كتابه الي قيصر)
(zuletzt 383ᵇ ذكر كتابه الي هوذة)

باب حجة الوداع، ويقال لها حجة البلاغ وحجة الاسلام 384ᵇ
باب ذكر عمره صلعم، قد اعتمر صلعم بعد الهجرة اربع عمر 392ᵇ
باب ذكر نبذ من معجزاته صلعم 392ᵇ
باب نبذة من خصايصه صلعم 399ᵇ
ذكر اعمامه وعماته 406ᵃ باب ذكر اولاده 404ᵃ
باب ذكر ازواجه وسراريه 406ᵇ
باب ذكر المشاهير من خدمه 410ᵃ
باب ذكر المشاهير من مواليه صلعم الذين اعتقهم 410ᵇ
باب ذكر المشاهير من كتابه 410ᵇ
باب ذكر حراسه 411ᵃ
باب ذكر من ولي السوق في زمنه 411ᵃ
باب ذكر من يضحكه 411ᵃ
باب ذكر شعرائه 411ᵃ باب ذكر امنائه 411ᵃ
باب يذكر فيه من كان يضرب الاعناق بين يديه 411ᵃ
باب يذكر فيه مؤذنوه 411ᵃ
باب يذكر فيه العشرة المبشرون بالجنة 411ᵇ
باب يذكر فيه جواريه 411ᵇ
باب يذكر فيه سلاحه 411ᵇ
باب يذكر فيه خيله وبغاله وحميره 412ᵃ
باب يذكر فيه صفته الظاهرة وان شاركه فيها غيره 413ᵃ
باب يذكر فيه صفته الباطنة وان شاركه فيها غيره 414ᵇ
باب يذكر فيه مدة مرضه وما وقع له فيها ووفاته صلعم 418ᵃ
باب بيان ما وقع من الحوادث من عام ولادته صلعم الي زمن وفاته على سبيل الاجمال وبيان زمن ولادته عاما ويوما وشهرا ومكانا، 428ᵃ

Schluss f. 430ᵃ: واجعلنا من خدام سنته امين وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم، تمت السيرة الحلبية

Schrift: klein, zierlich, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. In rothen Linien eingerahmter Text; im Anfange auf dem Vorblatt ein zierliches Frontispice. F. 18 ist beim Zählen (Arabische Foliirung) übersprungen. — Abschrift im J. 1184 Moḥarram (1770) von مصطفى بن محمد بن احمد الكنجي.

HKh. I 1354.

9605. We. 305—307.

1) We. 305.

476 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. ($29^1/_4 \times 19$; $22 \times 11^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Flecken und Wurmstichen, deren besonders in der zweiten Hälfte viele sind. Die obere Ecke der ersten 50 Blätter wasserfleckig, schadhaft und meistens ausgebessert. Bl. 167 u. 168 lose, 419 beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel und Verfasser fehlt. Das 1. Blatt fehlt, daher auch der Anfang. Dieser ist von ganz moderner Hand richtig ergänzt; ebenso, von derselben Hand, f. 320 und 410. Dieser Band ist = Spr. 148, f. 1—216ᵇ.

Schrift: ziemlich gross, breit, stattlich, gleichmässig, gefällig, deutlich, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. Der Text in rothen Strichen eingerahmt. — Abschrift c. 1100/1688.

Collationirt, nach einer Abschrift, die nach dem Original des Verfassers geschrieben und damit collationirt worden, im J. 1137 Raǵab (1725).

Die Foliirung unten am Rande. F. 446 dabei übersprungen. F. 444 und 445 stehen überkopf, in umgekehrter Folge, die Foliirung derselben ist richtig.

Nach f. 471 fehlen 10 Bl.

2) We. 306.

291 Bl. Format (28×18; $21^1/_2 \times 11^1/_2$ᶜᵐ) etc. und Schrift wie bei We. 305. — Einband ohne Klappe. —

Zustand: schlechter und wurmstichiger, auch viel wasserfleckiger als We. 305, vielfach ausgebessert, besonders im Rücken. Gegen Ende schadhafter als im Anfang, so besonders f. 242.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel und Verfasser fehlt; doch steht f. 1ᵇ (nach dem Bism.): هذا الجزء الثاني من السيرة الحلبية.

Dieser Band, welcher gegen Ende des Abschnittes غزوة حنين والطايف aufhört, ist = Spr. 148, f. 216ᵇ bis c. 334.

Collationirt. — Foliirung unten am Rande. F. 137. 202 beim Zählen übersprungen, 208 kommt doppelt vor. — An mehreren Stellen verbunden; es folgen auf einander: 53. 60. 54—59. 61 ff.; 221. 232. 222—231. 233 ff.; 279. 282. 280. 281. 283 ff.

Die Lücken der Handschrift sind ergänzt, von derselben Hand wie in We. 305, f. 1 etc.; diese Ergänzungen sind: 1—52. 164—170. 193. 214. 231. 232. 263—270.

3) We. 307.

227 Bl. Format (28 × 17; 21½ × 11½ᶜᵐ) etc. und Zustand und Schrift wie bei We. 306. — Einband ohne Klappe. Besonders in der 2. Hälfte (wasser)fleckig; f. 122 ff. stark beschmutzt. Der Text oft ausgeflickt.

Dasselbe Werk, dritter und letzter Band. Titel und Verfasser fehlt.

Unmittelbare Fortsetzung von We. 306, mit den Worten: الذي قال له في احدهما وذكر بعضهم ان ذا الخويصرة اصل الخوارج الخ

(Auf f. 7ᵃ beginnt: غزوة تبوك).

Schluss: hört hier unmittelbar mit der summarischen Uebersicht der Vorfälle in dem Leben Moḥammeds bis zu seinem Tode auf, mit den Worten: قدوم وفد النخع وسرية اسامة الي ابني وقصة [الاسود] العبسي ومسيلمة وسجاح وطليحة ومرضه صلعم الي ان توفي وبه تجزت السيرة والحمد لله،

Foliirung unten am Rande. F. 151 und 163 zweimal vorkommend, 202 übersprungen. Auf f. 154 folgt unmittelbar 157 ff.

Die Bl. 155 und 156 gehören nicht in diese Handschrift, obgleich der Text aus demselben Werke ist. Es ist f. 155ᵃ, 1 bis 156ᵃ ult. = f. 172ᵇ, 19 bis 174ᵃ, 5 und f. 156ᵃ, ult. und 156ᵇ = f. 154ᵇ, 2 bis ult.

Die Lücken des Textes von derselben grossen rundlichen Hand wie in We. 305 u. 306 ergänzt, nämlich f. 40. 50. 131. 161. 190. 191. 194—203. 209—211. 221—227.

9606. Lbg. 903.

478 Bl. 4ᵗᵒ, 31 Z. (29¼ × 20; 20½—21 × 13ᶜᵐ). — Zustand: häufig fleckig, auch unsauber; nicht frei von Wurmstich. Nicht ganz fest im Einband. Bl. 1 schadhaft und ausgebessert; ebenfalls ausgebessert f. 21. 30. 230. 231. 478. Im Text beschädigt Bl. 14. — Papier: gelb, grob, dick, etwas glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, Band 1 u. 2. Titel f. 1ᵃ: الجزء الاول من مجموع انسان العيون في سيرة الامين المامون عليه افضل واتم التسليم

Verfasser f. 1ᵃ: سيدي علي الحلبي.

Anfang wie bei Spr. Schliesst mit dem Kap. باب غزوة بني قريظة. Der 2. Band beginnt f. 231 (der Schlussband fehlt).

Schrift: ziemlich klein, deutlich, meist vocallos, blass; Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift von احمد بن احمد بن احمد المالكي (f. 230ᵃ) im Jahre 1074 Ša'bān (1664).

9607. Mf. 1293.

421 Bl. 4ᵗᵒ, 29 Z. (28 × 18; 21 × 11ᶜᵐ). — Zustand: in der unteren Hälfte wasserfleckig, besonders Anfangs; einige Blätter lose; Bl. 414 oben und 420. 421 unten im Text beschädigt. Bl. 1 und 415 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel u. Verf. fehlt. F. 419ᵇ, 29 = Lbg. 903, f. 346ᵃ, 12.

Schrift: ziemlich klein, etwas blass, vornüberliegend, vocallos; mit einem vergoldeten Frontispice. Stichwörter roth. Text in rothen Linien. — Abschrift c. ¹¹⁵⁰/₁₇₃₇.

Bei der Foliirung sind 156—159 ausgelassen. Die Blattfolge ist: 1—64. 69—170. 65—68. 171—414; Lücke von 1 Bl.; 415—419. — Bl. 420. 421 gehören nicht hierher (sondern zum 2. Bande).

9608. Spr. 149.

260 Bl. 4ᵗᵒ, 21 (—28) Z. (22 × 16; 15½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig; am Ende fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1ᵃ ausführlich. Verfasser:

علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي

Dieser Band ist = Spr. 148, Vorblatt bis f. 126ᵇ oben. Derselbe geht bis zu dem باب عرض قريش علي النبيّ الخ [Spr. 148, 118ᵇ ff.] (incl.).

Schrift: klein, unzierlich, aber nicht undeutlich, vocallos, Ueberschriften zum Theil und Stichwörter roth. Stellenweise sehr kleine Schrift. Am Rande öfters auf behandelte wichtige Punkte hingewiesen. — Abschrift im J. 1091 Ǵomādā II (1680) von الحاج زكرياء بن امين الدين الخطيب بن زين الدين الخطيب بن احمد الخشيب

Arabische Foliirung. Es fehlen nach f. 111 8 Blatt (112—119).

9609. We. 308.

422 Bl. 4to, 27 Z. (23¾ × 15½; 16½ × 8½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter, etwas unsauber, auch fleckig; doch im Ganzen ziemlich gut. F. 251—256 am Rande beschädigt. — Papier: gelb, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: schadhafter brauner Lederdeckel mit Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1a ausführlich. Verfasser f. 1a:

علي ابن برهان الدين الحلبي الشافعي

Dieser Band ist = Spr. 148, f. 1—216b.

Schrift: klein, fein, gefällig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von محمد بن احمد رستم im J. 1113 Çafar (1701).

Arabische Foliirung. F. 361 ist zweimal gezählt, f. 404 u. 414 übersprungen, also eigentlich im Ganzen 421 Bl.

F. 1a von neuer Hand eine kurze Inhaltsübersicht.

9610. Lbg. 881.

269 Bl. 8vo, 25 Z. (20½ × 15⅓; 15 × 9½cm). — Zustand: wurmstichig (auch im Einband); nicht ohne Flecken, besonders f. 101 ff.; am Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel f. 1a:

الجزء الثالث من انسان العيون . . . لعلي بن برهان الدين الحلبى الازهري

Dieser Band geht von غزوة احد an bis zum Schluss von غزوة تبوك (womit die Kriegszüge zu Ende sind). [Die غزوة حنين f. 226b, غزوة الطائف f. 235a; غزوة تبوك beginnt f. 249a.]

Schrift: ziemlich gross, kräftig, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift von احمد بن يوسف السندسبطى im J. 1116 Ḏū'lq. (1705).

Nach f. 260 fehlt 1 Bl.

9611. We. 1365.

97 Bl. 8vo, 25 Z. (20½ × 15; 14½ × 9⅓cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; wurmstichig (am Ende mehr); im Ganzen unsauber; das letzte Bl. oben beschädigt. — Papier: gelb, grob, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband fehlt; nur der hintere Pappdeckel vorhanden.

Dasselbe Werk, ein Stück des ersten Bandes (= Spr. 148, f. 74a—142b). Titel u. Verf. fehlt (nach der Unterschrift: السيرة النبوية).

Anfang fehlt; die ersten hier vorkommenden Worte sind f. 1a, 1: رضى الله عنه وانه رای صورة ابي بكر رة اخذه بعقب تلك الصورة الخ Sie gehören zu dem Abschnitt Spr. 148, f. 74a (ما جاء من امر رسول الله عن احبار اليهود الخ)

Schluss f. 97b: وشاورهم في الاثر لا لاستنزالهم عن شيء من حقهم، والله اعلم والحمد لله الخ = Spr. f. 142b (باب ذكر خبر الطفيل, Ende des Kapitels).

Schrift: ziemlich gross, dick, gedrängt, etwas rundlich, vocallos, nicht ganz leicht zu lesen. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Nach f. 11 u. 17 fehlt je 1 Blatt; nach f. 40 6; nach f. 42 grosse Lücke; nach 50 Lücke; nach 51 fehlen 8 Bl.; nach 72 Lücke; nach f. 80 fehlt 1 Bl.

9612. We. 309.

379 Bl. 8vo, 35 Z. (21¼ × 15½; 16¼ × 9½cm). — Zustand: die ersten Lagen lose, überhaupt nicht recht fest im Deckel. Nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe. Der Vorderdeckel fast lose. — Titel fehlt, steht aber in dem Vorwort f. 1b:

خلاصة الاثر في سيرة سيد البشر

Der Titel ist auch (z. B. f. 140a am Rande):

مختصر السيرة [الحلبية d. i.]

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1b: الحمد لله المنفرد باوصاف الكمال فلا يمثل بمخلوقاته المختص بصفات الجلال والجمال فلا يقاس بمصنوعاته . . . اما بعد فيقول الواثق بالله ذي الفضل والكرم والجود احمد بن ابي بكر بن احمد بن محمود العريفى البطحيشي الحنفى عامله الله بلطفه الخفى، لما رايت السيرة المسماة بانسان العيون في سيرة الامين المامون تاليف المحقق . . . علي بن برهان الدين الحلبي . . . رايتها دررا نفيسة وغررا انيسة الخ

Bearbeitung desselben Werkes, von Aḣmed ben bekr (oder abū bekr) ben aḣmed ben moḣammed (oder maḣmūd) el'arīfī el'akkī *baṭḣīš* (oder auch *elbaṭḣīšī*), geb. 1095/1684, † 1147/1734. Dasselbe erschien Manchen zu weitschweifig und voll von Wiederholungen. Seine eigenen Zusätze bezeichnet er mit قلت oder اقول; mit dem Vorsatz: قال المؤلف oder قال المصنف ist gemeint الحلبي. Die Anführungen des الناجي oder des العلقمي oder ابن هشام rühren von unserem Verfasser her.

Das Werk selbst beginnt f. 1b unten:

قال الزهري رحمه في علم المغازي خير الدنيا والآخرة وهو أول من الّف في السير قال بعضهم اول سيرة الفت في الاسلام سيرة الزهري وعن سعد بن ابي وقاص انه كان يعلم اولاده مغازي رسول الله صعم وسراياه الخ

Diese Biographie Moḣammeds zerfällt, wie das Grundwerk, in eine Menge ungezählter Kapitel, deren Folge und Ueberschriften fast ganz dieselben sind.

Zuerst f. 2a: بب يذكر فيه نسبه صعم
13b باب ذكر الذبيحين وحفر زمزم
16b باب تزويج ابيه بامه صعم
u. s. w. Zuletzt f. 363a: باب نبذة من خصايصه
367a باب ذكر نبذة من معجزاته
371b باب اخباره بالمغيبات

Schluss f. 379a: ثم نزل فصلى ثم صعد المنبر فخطب حتى حضرت العصر ثم نزل فصلى ثم صعد المنبر فخطب حتى غربت الشمس فاخبر بما كان وبما هو كاين وفي هذا القدر كفاية والله الموفق للعناية'

Schrift: klein, eng und gedrängt, vornüberliegend, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien eingefasst. Im Anfang des Werkes ein mit Gold verziertes Frontispice. — Arabische Foliirung. — Abschrift von محمد بن باكير ابن عبد الرحمن بن سعد الدين الشهير بابن الخواجا im Jahre 1132 Rabī' I (1720).

Auf einem dem Werk voranstehenden Blatte a und auf f. 1a ist ein ziemlich ausführliches Inhaltsverzeichniss.

Ein anderer Auszug des Grundwerks von احمد بن محمد بن احمد بن عبد الغنى الدمياطى † 1117/1705.

Eine Versificirung desselben ist von ابو بكر بن محمود بن ابي بكر العصفوري † 1102/1691.

9613. Lbg. 516.

1) f. 1—2.

10 Bl. 8vo, 23 Z. (20¼ × 15; 14½ × 8cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: zusammen mit Lbg. 509—515. — Titel fehlt: er ist etwa:

ارجوزة في سيرة النبي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b:

الحمد لله الذي قد شرفا نبيه احمد خير مصطفى

Kurzer Abriss von Moḣammeds Leben in 59 Versen (Reǵez). Er zerfällt in 10 kurze ungezählte Kapitel (نسبه; ولادته; ازواجه; وبناته; غزواته und وفاته). Verfasst im J. 1074 Raǵab (1664). — Schluss f. 2b:

ثم صلاته وافضل السلام على النبي والآل والصحب الكرام

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1080 Ḋū'lqa'da (1670).

9614. We. 1785.

6) f. 39—42.

Format (20 × 14; 15½ × 9½cm) etc. und Schrift (etwas grösser) wie bei 5. — Titelüberschrift f. 39a:

قصة وفاة النبي صعم

Anfang: قال الشيخ الامام حجة الاسلام عز الدين ابن عبد السلام لما آن اوان انتقال ارتحال محمد المصطفى صعم الي حضرة حضيرة قدس انس مسارب البيداء اكتسى الجو وغسقت الكواكب غسقا واهتز العرش ومالت العلمان حزنا لفقد رسول الله الخ

Geschichte des Todes Moḣammeds, von 'Izz eddīn ben 'abd essalām † 660/1262. Darin ziemlich viele kleinere Gedichte (bis zu 19 Versen) die seiner Tochter Fāṭime in den Mund gelegt werden.

Schluss f. 42b: مليح الهامة سعيد القامة بين كتفيه علامة تظلل الغمامة شريف الهمة لبيب الفطنة عالي الدرجة واضح الحجة صادق اللهجة مليح البهجة تقى الاغنياء حبيب رب العالمين صلي الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم تسليما' تمت

9615. Mq. 122.

1) f. 1—8.

435 Bl. 8vo, 22—27 Z. (18 × 13; 13½ × 8cm). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, grob, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titelüberschrift f. 1a:

خبر وفاة رسول الله صلعم لختم سيرته الشريفة

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1a: الحمد لله محلي محاسن السنّة المحمدية بدرر اخبارها ومجلي ميامن السيرة النبوية عن غرر آثارها . . . اما بعد فقد منّ الله تعالي وله الفضل والانعام باسماع سيرة نبينا محمد عليه افضل الصلاة والسلام التي الفها الامام محمد بن اسحق وهذبها . . . ابن هشام الخ

Erzählung des Todes des Propheten, auf Grund der abgekürzten Geschichte desselben von ابن هشام. Dieselbe beginnt mit dem Abschnitte, der steht ed. Wüstenf. p. 999 unten.

Der Verfasser hat dies Stück, wie er f. 1b ausführlich angiebt, bei Verschiedenen ganz oder theilweise gelesen, hat auch von Mehreren eine Lehrerlaubniss darüber erhalten; so führt er an den ابو بكر تقي الدين بن محمد بن محمد بن محمد البلاطنسي الشافعي † 936/1529, den كريم الدين محمد بن عبد القادر بن عمر الجعبري um 932/1526 noch am Leben, den ابو الفضل علي بن ابي اللطف المقدسي † 934/1528, den شمس الدين محمد بن عبد الرحمن بن عمر الكفرسوسي † 932/1526, den شهاب الدين احمد بن محمد بن عمر الحمصي † 934/1528.

Er selbst lebt also um 950/1543. Besonders oft beruft er sich auf السهيلي.

Das Vorhandene schliesst f. 8b: واجمعت الامة على ان الموت ليس له سن معلوم ولا زمن معلوم ولا مرض معلوم وذلك ليكون المرؤ على اهبة من ذلك مستعدا لذلك وفي خبر مرفوع له،

Das Weitere fehlt.

Schrift: klein, gedrängt, gewandt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

Am Rande oft (kürzere und) längere Zusätze.

9616. Pm. 528.

78 Bl. 8vo, 15 Z. (15⅔ × 10½; 12 × 6cm). — Zustand: nicht recht sauber, der obere Rand (bes. an der Ecke) etwas wasserfleckig: auch der untere ein wenig so; Bl. 2 bis 7 lose. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schwarzer Lederbd. — Titel f. 1a von neuer Hand:

تاريخ نيران الاحزان ومثير الاشجان

vollständiger aber in dem Vorwort f. 2a, 9:

التهاب نيران الاحزان ومثير اكتئاب الاشجان

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: الحمد لله رب العالمين باعث الرسل رحمة للعالمين وجاعلهم مبشرين ومنذرين . . . وبعد لقد قرات القصص والاخبار وتصفحت السير والآثار الخ

Der Verfasser vermisst ein Werk, das den Tod des Propheten und die demselben voraufgehenden Umstände behandelt, zugleich seine letzten Vorschriften an die Seinigen enthält und die durch seinen Tod entstandenen Zerwürfnisse darstellt. Darum hat er selbst ein Alles dies zusammenfassendes Werk verfasst, das hier unter obigem Titel vorliegt, und die Ansprüche 'Alîs auf die Nachfolge Mohammeds vertheidigt.

Das Werk beginnt in historischer Weise f. 2a: حدثنا الشيخ الفقيه محمد بن حامد بن محمد المسعودي عن عبد ربه بن حارث الاسلمي عن الاعمش عن شقيق البلخي عن عبد الله بن سلمة الانصاري عن حذيفة بن اليماني رة قال ان رسول الله صلعم نهانا ان ندخل عليه وعنده دحية الكلبي الخ

Aber die Namen und die Reihe dieser Erzähler sind nichts weiter als fingirt. Das Ganze ist ziemlich romanhaft gehalten und wie in dergleichen Werken üblich ist, die Quelle weiterhin im Buche: قال الراوي. Es kommen nicht wenige Gedichte (besonders von حسان بن ثابت) darin vor.

Schluss f. 78b: واعتذرت من فعلها لدق كنت استغفر الله تعالي لها وفي هذا القدر كفاية لمن انصف من نفسه، فهذا آخر ما اردنا ايراده في هذا الخبر الجليل واستغفر الله العظيم والحمد لله الخ

Das Werk ist neueren Ursprungs; für Ermittelung der Abfassungszeit ist kein Anhalt gegeben. F. 77ª citirt der Verfasser den عبد الله السبكي النيسابوري; vielleicht meint er damit den ولي الدين عبد الله بن محمد السبكي † 785/1383.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9617. We. 1763.

1) f. 1—8ᵇ.

82 Bl. 4ᵗᵒ, 15 Z. (22½ × 16; 17 × 11½cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titelüberschrift: f. 1ᵇ:

هذه وفاة النبي صلعم

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله القادر القاهر وقدر الحاكم العادل فمن رضى بذلك انعم عليه . . . تحمد الله تعالي علي قضائه وامره ان تموت الا باذن الله . . . لما نزل قوله تعالي اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الاسلام دينا فعلم صلعم قد قرب اجله الخ

Geschichte vom Tode des Propheten.

Schluss f. 8ᵇ: نبيّ كريم ومعظم صلى عليه الله دايما ما ناح طير فوق غصن وغرد وصلي الله علي سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم

Schrift: gross, breit, nachlässig, vocallos, deutlich. Titelüberschrift roth. — Abschrift c. 1800.

Spr. 1958, 7, f. 206 ff. steht ein Abschnitt über den Tod des Propheten, nebst Klagen um ihn von Abū bekr, 'Omar, 'Oṯmān und 'Alī.

9618. Pm. 546.

2) f. 197—249.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titel fehlt. Es ist ein Dīwān, wie auch in der Unterschrift steht, aber der Anfang desselben fehlt, da ohne Vorbemerkung die Ueberschrift sofort mit وفاة anfängt. Derselbe behandelt hier zuerst den Tod des Propheten, alsdann die für den Tod des Elḥosein unternommenen Rache-Versuche.

a) Jenes Thema, فى وفاة رسول الله صلعم, ist behandelt von ابو الحسن الخطّي (f. 197ª Ueberschrift und besonders 222ᵇ, 11) in 3 Abschnitten, deren 2. 204ᵇ, der 3. 216ª beginnt. Reim und Metrum (Ṭawīl) in den 3 Qaçīden dasselbe. — Anfang f. 197ª:

مصاب رسول الله ادهى واكبر واعظم ما يضنى الفؤاد ويوعر
اذا رمت ان اسلوه حينا اتاح لي
غراما فيبدي ما اسرّ واضمر

Schluss f. 232ª:

وصلى عليك الله ما قام قائم لكل صلاة في الزمان يكبّر
وآلك ما جنّ الظلام وغاله سنا الصبح او سار الحجيج وغوّروا

b) Das andere Thema ist f. 223ᵇ—249ª behandelt von احمد بن عبد الله بن متوّج in 4 Abschnitten, mit einem einleitenden Gedicht: f. 226ª. 231ᵇ. 236ᵇ. 244ª. Die Qaçīden sind betitelt: الثاريّات. Reim und Metrum (Ṭawīl) bleiben dasselbe. — Anfang:

عليّ حرام ان الذّ بمطعم وشرب زلال او رقاد تنعّم
وحسن لباس واستماع عجائب وتقبيل خود ذات دلّ ومبسم

Schluss f. 249ª:

وصلّ علي الهادي محمد النبي وعترته يا ذا الجلال وسلم
وهب للفقير الضارع ابن متوّج امانا وفوزا يا وليّ التكرّم

Die erste dieser Abtheilungen umfasst 633, die zweite 607 Verse.

Abschrift vom J. 1021 Ramaḍān (1612).

9619. Pm. 388.

1) f. 64ª—69.

Format etc. und Schrift wie bei 1); die Blätter sind in der Mitte eingerissen und ausgebessert. Bl. 69 auch im Text beschädigt. — Titelüberschrift:

كتاب النبي وفات النبي صلعم

Sie ist vielmehr:

ارجوزة فى وفاة النبي

Anfang:

رواية بهيّة الانوار صحيحة مسندة الاخبار
ان النبي المصطفي المختار صلى عليه الملك الجبار

Reǵez-Gedicht über Moḥammeds Tod, 198 Verse lang. Das Versmaass ist etwas willkürlich behandelt.

Schluss f. 68b:

فقال عزرائيل يا امينا لك غصة ولامتك سبعينا
قال النبي الهاشمي المصطفى ما يحملها امتى ضعفا
قال النبي يا اخي جبرائيل خطرت ببالي حاجة اقول

Dann geht es ganz in Prosa über, den Todeskampf Moḥammeds behandelnd.

Schluss f. 69a: فرد عمر رة سيفه في غمده وقال واحمداه واحمداه ... وانقطاع الوحي عنا من ذا الذي يخبرنا ... بعده فبكت الصحابة رم وصلى الله على سيدنا الخ

Dasselbe Werk in Spr. 162, 6, f. 123b—130a.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Ueberschrift: ارجوزة في وفاة النبي صعم.
Anfang wie bei Pm. 388, 3.

Nach 205 Reğez-Versen geht es schliesslich in Prosa über, wovon der hier abweichende Schluss f. 130a: فقبض روح محمد صعم فاق نفس لا تموت الموت كاس وكل الناس شاربه والقبر باب وكل الناس داخله يا ليت شعري بعد الموت ما الدار وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله الخ

9620. We. 301.

95 Bl. 8vo, 9 Z. (20 × 13¾; 13 × 9½cm). — Zustand: etwas unsauber, besonders im Anfang fleckig. F. 63 sehr beschmiert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Titel u. Verfasser von neuerer Hand f. 1a:

الثانى من سيرة بن هشام

und am Schluss f. 95b:

اخر الجزء الاول من سيرة ابن هشام

Beides ist falsch. Der Verfasser hat die Biographie Moḥammeds von Ibn hišām allerdings sehr oft benutzt, aber doch auch andere Werke. Aus verschiedenen Stellen ist die Zeit des Herausgebers zu bestimmen; der spätest lebende unter den von ihm Erwähnten ist غازي f. 48a [ابو الهيجا غازي بن ابي الفضل بن عبد الوهاب † 690/1291], bei dem sein Vater gehört hatte. Er giebt aber f. 55a ausdrücklich 678/1279 als ein Jahr an, in welchem er zu Elqāhira Vorlesungen gehört habe.

Anfang f. 1b: قرات علي ابي النور اسمعيل ابن نور بن قمر البهينى اخبركم ابو نصر بن موسي ابن عبد القادر الجيلي قراءة عليه وانتم تسمعون ... عن ابيه عن ابي هريرة قال قال رسول الله صعم ان أحُدًا هذا جبل يحبّنا ونحبّه وكانت في شوال سنة ثلاث يوم السبت لاحدي عشرة ليلة خلت منه عند ابن عايذ وعند ابن سعد لسبع ليال خلون منه على راس اثنين وثلاثين شهرا من مهاجرته الخ

Ausführliche Beschreibung der Schlacht von Oḥod und was damit zusammenhängt bis zur Darstellung der Expedition des Abū salama nach dem Berge Qaṭan (سرية ابي سلمة بن عبد الاسد المخزومي الي قطن). Das Vorhandene schliesst f. 95b: قد اصابوا ابلا وشاء ولم يلقوا احدا فانحدر ابو سلمة بذلك كله الي المدينة،

Das Weitere fehlt. Es ist ein Stück einer ausführlichen Biographie Moḥammeds, die an mehreren Stellen die Reihe der Ueberlieferer, auf die der Verfasser sich stützt, angiebt und manche ältere Schriftsteller (wie den oft angeführten ابن سعد) benutzt. Es ist nicht in Abschnitte mit besonderen Ueberschriften getheilt.

Schrift: gross, breit, deutlich, aber unregelmässig, wenig vocalisirt. Stichwörter in grösserer Schrift, schwarz. — Abschrift c. 1000/1591.

An nicht wenigen Stellen sind kleinere Lücken für Stichwörter wie قال, حدثنا, ذكر etc. gelassen; auf f. 67b ist eine grössere Lücke; ebenso 84a. — Unten am Rande foliirt.

9621. Mf. 44.

2) f. 36—55.

4to, 23 Z. (26—26½ × 18; 17 × 11cm). — Zustand: am oberen und dann besonders am unteren Rande fleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Es ist ein Stück aus einer Biographie Moḥammeds. Dieselbe beginnt mit Abraham [اعلم ان ابراهيم النبي صلوات الله عليه وسلامه كان له من الولد اربعة اسمعيل واسحق ومدين ومدان وقيل ثمانية وقيل اربعة عشر كذا في انوار التنزيل الخ] und weist die Verwandtschaft Moḥammeds mit demselben nach. Dann wird von seinem Urgrossvater هاشم (38a), seinem Grossvater

عبد المطلب (38b) und seinem Vater عبد الله (39a) gesprochen, dann (39b) seine Geburt und sein fernerer Lebenslauf erzählt bis in das 5. Jahr der Hiǵra. Der zuletzt behandelte Gegenstand ist sein Kriegszug gegen قريظة f. 55b (باب غزوة قريظة). In Darstellung desselben bricht hier das Werk ab; das Uebrige fehlt.

Das 2. Jahr beginnt f. 47b so: وقايع السنة الثانية من الهجرة اعلم انه جرت عادة المحدثين واهل السير واصطلاحاتهم غالبا ان يسمّوا كل عسكر حضره النبي صعّم بنفسه الكريمة غزوة وما لم يحضره بل ارسل بعضا من اصحابه الي العدوّ سَرِيَّة وبعثا وفى القاموس بفتح المهملة وكسر الراء وتشديد التحتانية الخ

Der Verf. citirt f. 36a das Werk الانس الجليل, dessen Verfasser عبد الرحمن العليمي † 927/1521 und f. 47b und sonst das Werk المواهب اللدنية dessen Verfasser احمد بن محمد القسطلانى † 923/1517; er hat also später gelebt.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

9622. We. 1815.

4) f. 61b—62.

8vo, c. 20 Z. (18½ × 14; 16 × 11½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلي الله ... وسلم، ذكر ما كان فى كل سنة من سنى الهجرة من الامور المشهورة، السنة الاولي امر فيها ببناء مسجده صعّم ومساكنه واقام فى منزل ابي ايوب حتي بنيت ثم انتقل اليها ... السنة الثانية فيها حولت القبلة الي الكعبة، قال محمد بن حبيب الهاشمي حولت فى الظهر يوم الثلثاء النصف من شعبان زار رسول الله صعّم ام بشر الخ

Ganz kurzer Abriss der Geschichte Mohammeds von der Hiǵra bis zu seinem Tode (Jahre 1—11). Welchem Werke er entnommen sei, ist nicht gesagt.

Schluss f. 62b: اقام بها بقية ذي الحجة تمام سنة عشر والمحرم وصفر واثنى عشر ليلة من ربيع الاول سنة احدي عشرة ثم قبض رسول الله صعّم وكان مقامه بالمدينة عشر سنين كوامل، والله اعلم والحمد لله رب العالمين الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandt und kräftig, etwas rundlich und flüchtig, fast vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

9623. We. 421.

2) f. 29—36.

4to, 29 Z. (22 × 16; 17 × 11½cm). — Zustand: lose Blätter, am Rande etwas fleckig und Bl. 29 eingerissen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Bruchstück. Das Vorhandene beginnt: وغيره من اهل اللغة واليتم فى الناس من قبل الاب وفى سائر الحيوانات من قبل الام انتهي الخ

Dies Bruchstück bezieht sich auf das Leben Mohammeds. Der Verfasser ist Schüler des ابن حجر العسقلاني, wird also gegen 900/1494 gelebt haben.

F. 34a: باب بيان ان من مات على الكفر فهو فى النار ولا تناله شفاعة ولا تنفعه قراءة المقرئين

Die letzten Wörter dieses Stückes, f. 36b: والصحيح انه راي آدم فى السماء الدنيا وابنى الخالة عيسى ويحيى فى الثانية

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

9624. WE. 128.

2) f. 64b—221.

Format, Zustand etc. wie bei 1). — Titel f. 1:

سيرة النبي صعّم

Verfasser f. 1a: ابو الحسن البكري الصديقى

Ausführlicher f. 64b, Z. 7; 98b unten; 112b, 4:

ابو الحسن احمد بن عبد الله بن محمد البكري البصري الواعظ

Anfang f. 64b: الحمد لله الذي ارتفع بصفات العزّ والجلال وابتدع المصنوعات من غير مثال ... وعلي آله واصحابه صلاة يكرم بها مثواه، قال الشيخ ابو الحسن ... راوي سيرة النبي صعّم ومعجزاته واخباره وآثاره وغزواته صعّم،

Nach einer langen Vorgeschichte, die sich zuerst auf Erzählung des Ka'b elaḣbār stützt, und die von Adam beginnt und die Uebertragung des ungeschaffenen prophetischen Lichtes auf dessen Nachkommen berichtet, wird die Er-

zählung, bei هاشم بن عبد مناف angelangt f. 71ᵇ, weitläufiger; 72ᵃ handelt von حديث خطبة هاشم; 79ᵃ حديث وفاة هاشم; geht 81ᵇ auf عبد المطلب über; behandelt 101ᵇ حديث حمل آمنة und 120ᵇ حديث وفاة عبد الله بن عبد المطلب; 124ᵇ von den himjarischen Tobba's; 130ᵃ Geburt Moḥammeds; 140ᵇ ذكر اسمايه والقابه; 146ᵃ حديث رضاعه صلعم
153ᵃ حديث رجوع النبي صلعم من عند حليمة الي اهله
155ᵃ حديث وفاة امنة 158ᵇ حديث وفاة عبد المطلب
160ᵇ حديث مصارعة ابي جهل بن هشام
189ᵃ حديث زواج خديجة بنت خويلد
207ᵇ حديث مولد الامام على بن ابي طالب رة
210ᵇ حديث مبتدأ الوحي 211ᵇ حديث بناء الكعبة

Nicht alle Abschnitte des Werkes sind hier angeführt; der letzte ist in der That der zuletzt im Buche behandelte.

Im Ganzen ist das Werk also eine, mit allerlei Geschichten und Versen (zum Theil alten) ausgestatte Vorgeschichte Moḥammeds bis zu seinem öffentlichen Hervortreten.

Abgesehen von älteren Werken, wie die des Eṭṭaberī, Elmas'ūdī, Elboḥārī, kommen hier u. a. folgende vor:

121ᵃ كتاب الجواهر والانوار في خلاصة سيرة المختار،
121ᵃ شعب الايمان للشيخ عبد الجليل
121ᵇ طهارة القلوب للشيخ عبد العزيز الدميري الديريني † 694/1295.
121ᵇ رياض المذكرين للشيخ احمد بن سديد
122ᵇ وسيلة المتعبدين الي متابعة سيد العالمين للشيخ عمر بن محمد معين الدين ابو حفص الملا،
123ᵃ خير السفر الي خير البشر للشيخ محمد بن محمد بن ظفر † 565/1170.
124ᵃ شرف النبوة لابي سعيد عبد الملك بن محمد الخركوشي † 406/1015.
135ᵇ انباء نجباء الابناء لابن ظفر † 565/1170
142ᵇ خلاصة سيرة سيد البشر للشيخ احمد بن عبد الله بن محمد الطبري † 694/1295.
220ᵃ كتاب الايضاح للنووي † 676/1277
221ᵃ الاحكام السلطانية للشيخ ابي الحسن الماوردي † 450/1058.

Der Verfasser unseres Werkes also, nach dessen Vorträgen dasselbe aufgeschrieben worden, Abū 'lḤasan aḥmed ben 'abd allāh ben moḥammed elbekrī elbaçrī elwā'iẓ, lebte nach 694/1295, also frühstens im Anfang des 8. Jahrhunderts.

Nach f. 81 fehlt 1 Blatt; ebenso nach f. 220 der Schluss. Derselbe ist von neuerer Hand ergänzt, und lautet zuletzt so: وان عمر رة كان من بيت المال يكسوها ثلاث مرات يكسوها بالديباج الاحمر، وهذا آخر ما انتهي الينا من السيرة لنبوية البكرية على صاحبها افضل الصلاة والسلام والحمد لله وحده الخ

(In der Unterschrift ist von einem noch folgenden 2. Theile nicht die Rede.)

Die auf f. 1ᵃ enthaltene genealogische Liste von Adam an, nebst Angabe der betreffenden Frau, geht bis auf Moḥammed und gehört zu diesem Stück. HKh. I 1421.

9625. WE. 163.

119 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (20⅓ × 14½; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: fast nur lose Lagen im Deckel. Sehr fleckig, auch schmutzig. — Papier: gelblich, nicht dick, nicht besonders glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ᵃ: طريخ قصة لمصطفي الرسول صلعم Die 3 ersten Worten sind unrichtig und von späterer Hand. Die statt derselben stehenden Worte sind ausgekratzt. Deutlich ist nur noch, dass an der 3. Stelle gestanden hat نسب. Mit Hülfe der Unterschrift sehen wir, dass etwa gestanden hat: [الجزء الاول من] نسب الرسول صلعم
Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

ابو الحسن البكري

Anfang f. 1ᵇ: قال سعيد بن عمر الانصاري رة قال حدثنا كعب الاحبار عن صفات رسول الله صلعم ونعته وشمايله وجميع احواله من مبتداه الي منتهاه فاقبلنا اليه . . . قال اعلموا ان الله تعالي لما اراد ان يخلق حبيبه ونبيه الخ

Nach Erzählung von Erschaffung des prophetischen Urlichtes, 10000 Jahre vor Adam, geht der Erzähler über zu der Erschaffung Adams und dessen Nachkommenschaft, welcher dasselbe erblich mitgetheilt wird, und gelangt

in diesem Bericht der Vorgeschichte Mohammeds bis zur Niederlage des feindlichen Königs Abraha. — Verse sind wenig eingelegt.

Schluss f. 119b: وهي قوله تعالي الم تر كيف فعل ربك باصحاب الفيل الم يجعل كيدهم في تضليل وارسل عليهم طيرا ابابيل ترميهم بحجارة من سجيل فجعلهم كعصف ماكول، قال الشيخ ابو الحسن البكري رحمه، كمل الجزء الاول من نسب الرسول صلعم،

Mir scheint, dass dies der erste Theil zu dem in We. 314 besprochenen Werke sei.

Schrift: ziemlich gross, steif und deutlich, vocallos. — Zeit der Abschrift um 1150/1737.

9626. We. 314.

118 Bl. 8vo, 13 Z. (21 × 15; 16 × 10½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

من سيرة البكري، الجزء الثاني من نسب النبي صلعم

Anfang f. 1b: قال الشيخ ابو الحسن البكري، وكان بين مولد نبينا محمد صلعم وبين اصحاب الفيل خمسة وخمسون يوما ولا خلاف انه ولد بمكة في ايام كسري انوشروان العادل ولقد اختلفوا في ولادته صلعم وذلك علي ثلاثة اقوال احدها انه ولد لاثنتي عشرة ليلة خلت من شهر ربيع الاول، وقال ابن عباس الخ

Das Leben Mohammeds, von demselben Verfasser (Abū 'lhasan elbekrī). Er hat den Gegenstand bald ausführlicher, bald kürzer behandelt: s. No. 9525 u. 9624: letzteres steht nicht in Zusammenhang mit dem Vorliegenden. Nach f. 6b muss ein Theil vorangegangen sein und f. 118a weist auf einen folgenden. Demnach liegt hier der zweite Band vor, wie auch im Titel steht; es wird also die Fortsetzung von WE. 163 sein. — Der Verfasser beginnt damit, die Zeit seiner Geburt festzustellen; schildert die Herrschaft der Ḥabiśiten, die Beseitigung derselben durch die Perser, das Ansehen des 'Abd elmoṭṭalib, die Verheirathung seines Sohnes 'Abd allāh mit Āmina bint wahb und was für Anlässe dieselbe herbeigeführt haben; die Gefahren, welche 'Abd allāh's Leben bedrohen, und wie er denselben entrinnt. Ferner die näheren Umstände bei der Geburt Mohammeds, die Zeichen und Wunder vor derselben und das göttliche Licht, das auf ihn übergeht von seinem Vater, das Wanken der Götzenbilder. Das Aufziehen durch seine Amme Ḥalīma, sein Aufenthalt auf dem Lande bei ihr und seine Rückkehr in das väterliche Haus. Besuch seines Grossvaters bei Seif d'ū jezen und dessen verheissungsvollen Worte über die Bedeutung Mohammeds. Augenkrankheit des Kindes, Reise zu dem arzneikundigen Mönche Samī', die wiederholten Nachstellungen gegen sein Leben während dieser Reise, die Vereitlung derselben und das schmähliche Ende der Feinde, die Heilung von der Krankheit durch den Mönch, mittelst Staub vom Berge Sinai, und Rückkehr.

Der erste Abschnitt hat keine besondere Ueberschrift, aber die folgenden.

f. 9a سبب زواج عبد الله بآمنة بنت وهب
32a مولده صلعم
55a فصل رضاعه وما كان منه صلعم
72b مرافقته لاخوته في المرعي
88b حديث سيف بن ذي يزن ملك اليمن
97a حديث رمده صلعم

Es liegt hier keine Geschichte, sondern nur sagenhafte Erzählung (Roman) vor, in gefälliger Darstellung, oft mit Versen untermischt, von denen kein einziger der alten Zeit angehört, sondern alle modernes Gepräge tragen. Die einzelnen vielen Anläufe der Erzählung in den verschiedenen Abschnitten werden eingeführt durch قال صاحب الحديث oder ابو الحسن البكري oder bloss البكري oder راوي سيرة النبي oder الراوي oder الناقل. In der Lobpreisung Mohammeds f. 91a ff. kommen eine Menge Namen und Bezeichnungen desselben vor.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter, fast immer auch der Name Mohammeds nebst der Segensformel, sind roth. — Abschrift um 1150/1737.

9627. Pm. 495.

169 Bl. 8vo, 25 (und von f. 21a an 19) Z. (20½ × 14½; (14) 15 × (10) 11cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht überall ganz sauber; der Rand meistens wasserfleckig. Blatt 1 im Text (an der Rückenseite) beschädigt und ausgebessert (ohne Ergänzung des Textes); der obere Rand (besonders in der 2. Hälfte gegen Ende) ausgebessert. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel f. 1a:

كتاب مبارك مجموع فيه غزوة بدر وغزوة أحد وفتوح مكة المشرفة وغزوة تبوك وغزوة بنى قريظة قبل غزوة تبوك

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: ذكر غزاة بدر الكبري، قال الراوي ... رسول الله صعم وهو ابو الحسن ... صلى الله عليه وسلم لم يقم بالمدينة حتى قدم من ... اياما قلايل حتى غاز كرز ابن جابر الفهري ... فخرج رسول الله صعم في طلبه ... زيد بن حارثة وسار حتى بلغ واديا يقال له الخ

Schluss f. 53b: ثاولم النبي صعم وليمة عظيمة وسلم له زوجته وجاهد بين يدي رسول الله صعم، وهذا آخر وقعة بدر وما جري فيها من الاخبار وصلى الله الخ

Romanhafte Darstellung der Kriegszüge und Eroberungen Mohammeds, wahrscheinlich von demselben Elbekrî, nicht aber von Mohammed ben 'omar elwâqidî † 207/822.

Nach dem Kriegszug von Bedr folgt nun der von Ohod:

2) f. 54a: كتاب في غزوة احد وما فيها من الحديث العجيب

Anfang f. 54b: سيرة قريش وما اتفق عليه وما فعلوا من الراي، قال الراوي، واما قريش بعد وقعة بدر فانهم اجتمعوا بفنا الكعبة يتذاكرون من قتل منهم، ذكر غزاة احد وما فيها الخ

Schluss f. 90b: وعدد الذين قتلوا من المهاجرين والانصار في يوم احد خمسة وستين رجلا رحم ونفعنا ببركاتهم ومن المشركين اثنان وعشرون، تمت غزوة احد،

3) Eroberung Mekkas. F. 90b:

فتوح مكة المشرفة وما جري فيها ونصر المسلمين علي اهل مكة وما ذكر فيها من الحديث

Anfang f. 91a: ذكر حديث دخول بقية خزاعة مدينة النبي صعم واعلامهم بخبرهم الي النبي صعم وكيف نزل عليه الوحي بنصرتهم واخذ ثارهم من اعدائهم ويكون ذلك سببا لفتح مكة المشرفة وكسر اللات والعزي والهبل الاعلى، قال الراوي رة ثم اقبل كل واحد على الآخر وقال له يا اخي جد بنا في السير لئلا يعرفون بنا اهل مكة الخ

Schluss f. 134a: فعزم رسول الله صعم ان يغزوا هوازن وهي غزوة حنين والله اعلم وصلى الله الخ

4) Kriegszug gegen die Juden, die Benû qoreiẓa. F. 134a: كتاب في ذكر غزوة بني قريظة اليهود لعنهم الله تعالي وما اتفق فيها وما ورد فيها من الاحاديث والاخبار عن النبي المختار صعم

Anfang f. 134b: ذكر غزوة بني قريظة اليهود لعنهم الله وما اتفق فيها، قال الراوي وبلغ الخبر الي بني قريظة ان النبي صعم اخذ خيبر من اليهود فعظم ذلك عليهم الخ

Schluss f. 148b: يعطي الامام مفاتيح القصر قال فاجابوا بالسمع والطاعة واسلموا للامام الحصن بما فيه واسلم الحبر وجماعته وكل من في الحصن وصلى الله على سيدنا الخ

5) Kriegszug von Tebûk. F. 149a:

هذه غزوة تبوك وما ورد فيها من الاحاديث والاخبار وهي من غزوات النبي صعم ونصر المسلمين على المشركين،

Anfang f. 149a: قال ابو الحسن البكري رحمه، وسار عمار بن ياسر العبسى رة وقومه تتبعه ثم عقد النبي صعم راية حمراء كانت لسبع بن الحارث الخ

Schluss f. 167a: ما انعم الله علي قط نعمة بعد ان هداني للاسلام قال وقدم رسول الله صعم من تبوك في رمضان المعظم قدره وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gefällig, vocalisirt. F. 1—20 etwas kleiner und enger. Die Ueberschriften und einführenden Worte (قال الراوي, قال ابو الحسن البكري) roth. — Am Text von f. 160 fehlt oben eine Zeile. — Abschrift (nach f. 148b u. 167a) im J. 1058 Dû'lhiġġe (1648) zu Elmedîna.

F. 168 u. 169 sind Blätter aus einem erbaulichen Werke, nämlich Beantwortung von allerlei verfänglichen Fragen, welche von Juden aufgestellt und an deren richtige Beantwortung sie das Versprechen zum Islâm überzutreten geknüpft hatten. — Der Anfang des Stückes fehlt;

dasselbe beginnt hier mit der Frage: [Was ist das für eine Zehn,] welche keine Elf hat? worauf die Antwort: فهي ايام التى اتمّ الله بها الميقات لموسي عم لقوله تعالي ووعدنا موسي ثلاثين ليلة واتممناها بعشر له، Dann: was ist die Elf ohne eine Zwölf? etc. Weiterhin: der Baum mit 12 Aesten? das Jahr. Die 30 Blätter an jedem Ast! die Monatstage. Weiterhin: was die Thiere und Vögel reden? Das Pferd sagt: اللهم اعز المسلمين واذل الكافرين، u. s. w. Die Juden bekehren sich. Da sagen ihre Freunde: es ist doch schade, dass ihr nicht damit gewartet, bis man euch auch über die in Thiere verwandelten Menschen Auskunft gegeben hat! Das können wir so, sagen sie, und fahren fort: ʾAlī sagt, Gott habe 20 Männer und Frauen verwandelt in: Elephant, Bär, Hase, Fuchs, Skorpion, Eidechse etc.: واما الفيل فانه كان رجلا لواطيا واما الدب فانه كان رجلا مخنثا الخ

Die Erklärung dieser Verwandlungen ist mit f. 169ᵇ nicht ganz zu Ende.

Schrift: gross, dick, rundlich, nicht grade undeutlich, vocallos. Correct ist sie nicht. — Abschrift um 1200/1785.

9628. WE. 132.

131 Bl. 8vo, 17 Z. (15 × 10⅓; 12½ × 8cm). — Zustand: sehr unsauber u. fleckig; manche Blätter lose. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schlecht, Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt (etwa 14 oder 24 Bl.). Derselbe ist herausgerissen und der dazu gehörige Schluss auf f. 1ᵃ oben ausradirt. Die jetzt vorhandenen Stücke sind:

f. 1ᵃ Mitte: هذه غزوة الكتاس على التمام، روي عبد الله بن مسعود رة وعبد الله ابن رواحة عن وهب بن منبّه اليمانى رم اجمعين، كل يقول ويذكر فى حديثه انّه لما رجع رسول الله صعم من غزاة ذات السلاسل مؤيّدا مجبورا الخ

Ein Stück aus einer sagenhaften Geschichte Moḥammeds, und zwar hier Legenden von Feldzügen und Erlebnissen desselben.

18ᵇ هذه غزوة حنين وقتل دريد بن الصمّة على التمام، قال صاحب الحديث ان النبى صعم لما فتح مدينة مكة ونصره البارئ جلّ وعلا وانكسر ابو جهل فعاد محمد الي طيبة ومعه قومه الخ

60ᵇ هذه غزوة ملك الميمون [الحصان] واتصالة للامام علي رة، روي عمار بن ياسر وسلمان والاوكع والترمذي رم اجمعين انّ النبي صعم صلي صلاة الصبح فى المسلمين وبعد فراغه من الصلاة اسند ظهره الي المحراب الخ

93ᵇ هذه غزوة بير ذات العلم بالتمام والكمال، روي عمار بن ياسر وسلمان والاوكع والترمذي ان نبيّ الله صعم لما رجع من غزاة الغضبان الخ

105ᵃ هذه غزوة العنكبوت روي عن كعب الاحبار عن ابن عباس رما انه قال صلى بنا رسول الله صعم وهو كانه البدر ليلة تمامه ثم اسند ظهره

130ᵃ هذه قصة النملة مع نبيّ الله سليمان الحمد لله الذي جل جلاله . . . وبعد فقد ذكره الرواة الصادقين كان سليمان عم كان رسوله الخ

Schrift: f. 1—92 ziemlich gross, rundlich, gewandt, etwas vocalisirt; f. 93—126 von anderer Hand, kleiner, unschön, nicht undeutlich. F. 127—131 unbehülflich, steif, unangenehm. — Abschrift von f. 1—92 aus dem Jahre 1141/1728; das übrige etwa von 1200/1785.

9629. Pm. 441.

3) f. 33—46ᵃ.

8vo, 15 Z. (20 × 13½; 13½ × 9½cm). — Zustand: unsauber, auch fleckig. — Papier: gelblich, auch strohgelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Titel fehlt. Verfasser f. 38ᵃ: عبد اللطيف الدمشقي

Anfang fehlt, und zwar von der dem Hauptwerke voraufgeschickten Einleitung, in welcher der Verf. über die Zahl der Kämpfer bei Bedr und über die in den Traditionen sie betreffenden Stellen und die Eintheilung ihrer Namen — 94 مهاجرون und 269 انصار — u. s. w. spricht. Die Hauptsache ist aber die alphabetische Aufzählung der Kämpfer: sie beginnt f. 38ᵃ: حرف الالف، ابيّ بن كعب رة، الاخنس السُلمي رة، الارقم بن ابي الارقم رة الخ und schliesst f. 44ᵇ mit ابو الهيثم رة، ابو اليسر رة

Das Werkchen wird mit einem Gedichte von 47 Versen beschlossen, welches anfängt f. 44ᵇ (Wāfir):

لقد تم الكتاب فجاء فردا بضبط رايق وجميل سطر

und schliesst:

وآل ثم اصحاب كرام على مرّ الدهور بغير حصر

Der Abschreiber, wie aus dem Gedichte ersichtlich, Namens محمد النجار, hat es abgeschrieben für عبد المحسن im J. 1168/1755.

Schrift: ziemlich gross, weit, etwas rundlich, ziemlich vocalisirt.

9630. Spr. 132.

2) f. 23—26.

8ᵛᵒ, 23 Z. (21⅓ × 15; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark u. glatt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Ein Stück Erzählung aus dem Leben Moḥammeds. Behandelt hier die Unternehmung am Graben (امر الخندق) und gegen die Juden بنى قريظة und den Tod des عمرو بن عبد ودّ durch ʾAlī. Dieser Abschnitt beginnt f. 25ᵇ so:
ذكر قتل على بن ابي طالب رضه عمرو بن عبد ودّ، روي البيهقى عن ابن اسحاق ومحمد بن عمر عن شيوخه ان رسول الله صلعم اقام مرابطا والمشركون يحاصرونه الخ

Das Stück überhaupt fängt hier an f. 23ᵃ:
فشكينا ذلك لرسول الله صلعم فجاء واخذ المعول وقال بسم الله ثم ضرب ضربة فنشر ثلثها وقال الله اكبر اعطيت مفاتيح الشام والله اني لابصر قصورها الحمر الساعة الخ

Es hört f. 26ᵇ Mitte mit den Worten auf:
فسقط وسمع رسول الله صلعم التكبير فعرف ان عليًا قد قتله فانشأ على رضه يقول. Das Uebrige fehlt.

Die Darstellung ist sehr ausführlich, im Stil der Geschichten-Erzähler. Der Verfasser erwähnt, ausser dem öfters angeführten ابن اسحاق, f. 23ᵃ Mitte الواقدي, ferner das الروضة للنووي † 676/1277 und das الهدي السوي لابن القيم † 751/1350. — Schrift: dieselbe wie bei 1).

9631.

1) We. 1763, 2, f. 8ᵇ—16ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift f. 8ᵇ:

نكاح محمد صلعم من خديجة رآ

Anfang: روي عن نبي صلعم انه لما نظرت اليه خديجة فقالت فى نفسها فليس هذا الا نبي كريم لخالق الخلق قال فهمّت خديجة ان تزوج نفسها من النبي صلعم فى ذلك الوقت لكنها خافت من التهمة وقالت فى نفسها استاجر الآن الخ

Geschichte von der Verheirathung Moḥammeds mit Ḫadīǵe. — Schluss f. 16ᵃ: وكان كل واحد من هولاء نكاحه يوم الجمعة، تمت وصلى الله الخ

2) We. 1763, 3, f. 16ᵇ—20ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 16 oben fleckig. — Titelüberschrift:

حديث نكاح رسول الله صلعم من عايشة ام المومنين رآ

Anfang: هو ما روي ان رسول الله صلعم لما توفت خديجة بنت خويلد رآ اغتمّ لاجلها غم شديد قال فنزل اليه جبرئيل عم بورقة من اوراق الجنة الخ

Geschichte von der Heirath Moḥammeds mit ʾĀïśa. — Schluss f. 20ᵇ: فانزل الله تعالي قوله ولا يأتل اولو الفضل منكم والسعة الي قوله غفور رحيم (Sura 24, 22) وصلي الله على سيدنا الخ

3) Pm. 713, 2, f. 8ᵇ u. 9ᵃ (untere Hälfte) (8ᵛᵒ).

Das Blatt ist an der Seite so stark beschnitten, dass der über die ganze Seite (f. 8ᵇ) gehende Text zu Anfang der Zeilen darunter gelitten hat; alle Anfangswörter der Zeilen sind beschädigt. — Titelüberschrift:

حديث امّ سلمة لعايشة لما ارادت الخروج الي البصرة وشرحه

Anfang: [انك] سدّة بين رسول الله صلعم وآله وامته، حجابك مضروب على حرمته قد جمع القران ذيلك فلا تندحيه الخ

Gespräch und Rath von Omm salama an ʾĀïśa, als sie nach Elbaçra aufbrechen wollte; nebst Commentar. — Schluss: لو ذكرتك قولا تعرفيه لنهشتينى نهش الرقشاء المطرق

Der Commentar zu dem allerdings schwierigen Stücke beginnt f. 8ᵇ, Z. 5 von unten: سدّة الباب وفى الحديث الذين لا يفتح لهم السدد الخ und schliesst f. 9ᵃ, Z. 3 von unten: توصف بالاطراق وكذاك الاسد والنمر،

Schrift von derselben Hand wie bei 1, aber grösser und vocallos.

9632.

1) Mq. 42, 2, S. 149. 150.

Zustand etc. und Schrift wie bei 1.

Bruchstück. Anfang: علي الناس ويكذب علي الله وسالتك أَشْرافُ الناس اتّبعوه ام ضعفاءهم فذكرت ضعفاءهم اتّبعوه وهم اتباع الرسل وسالتك ايزيدون ام ينقصون الخ

Ein Stück der Beschreibung der Gesandtschaft von Seiten Moḥammeds an den Kaiser Heraclius, nach dem Berichte des ابو سفيان.

2) Pm. 22, S. 134—154 am Rande.

Anfang der prophetischen Thätigkeit Moḥammeds, wie sie in der Geschichte des حبيب بن مالك und in dessen Begegnung mit ihm hervortritt.

3) Glas. 2, 3, f. 145.

Kurze Uebersicht von Moḥammeds Lebenslauf.

4) Lbg. 902, f. 305b.

Verzeichniss seiner Frauen.

9633.

Andere Schriften über Moḥammeds Leben sind:

1) نوادر الاصول فى معرفة اخبار الرسول von محمد بن على بن الحسين بن بشر الترمذى † 320/932.
2) سيرة النبى von عبد الله بن محمد بن جعفر بن حيّان الاصبهانى ابو الشيخ † 369/979.
3) الكفاية فى السير von اسمعيل بن احمد النيسابوري † 430/1039.
4) سيرة النبى von على بن احمد بن سعيد الظاهري ابن حزم † 456/1064.
5) دلائل النبوة von احمد بن الحسين بن على البيهقى الخسروجردي ابو بكر † 458/1066.
6) الدرر فى اختصار المغازي والسير von يوسف بن عبد الله القرطبى ابن عبد البرّ † 463/1071.
7) مغازي رسول الله von على بن احمد الواحدى † 468/1075.
8) ذخائر النثار فى اخبار السيد المختار von محمد بن طيفور السجاوندي † 560/1165.
9) خير البشر بخير البَشَر von محمد بن عبد الله ابن ظفر الصقلى † 565/1170.
10) عيون الحكايات فى سيرة سيد البريات von ابن الجوزي † 597/1201.
11) الدرة المضية فى السيرة النبوية von عبد الغنى بن عبد الواحد المقدسى † 600/1204.
12) سيرة النبى von يحيى بن حميدة الحلبى ابن ابي طىّ † 630/1233.
13) منتهى السول فى سيرة الرسول von يوسف بن قزاغلى سبط ابن الجوزي † 654/1256.
14) الدرّة الكاملية فى السيرة النبوية von على بن ابي الحزم القرشى † 687/1288.
15) خلاصة سير سيد البشر von احمد بن عبد الله الطبرى محب الدين † 694/1295.
16) سيرة النبى von على بن محمد الكازرونى ظهير الدين † 694/1295.
17) بهجة النفوس والاسرار فى تاريخ هجرة المختار von عبد الله بن محمد القرطبى المرجانى † 699/1300.
18) سيرة النبى von على بن محمد الخلاطي † 708/1308.
19) مورد العذب الهنى فى الكلام على سيرة عبد الغنى von عبد الكريم بن عبد النور الحلبى قطب الدين † 735/1334.
20) مقبول المنقول von على بن محمد بن ابراهيم البغدادي الخازن † 741/1340.
21) سيرة النبى von الذهبى † 748/1347.
22) Desgl. von على بن عثمان التركمانى † 749/1348.
23) سفر الهجرتين von ابن قيّم الجوزية † 751/1350.
24) سيرة النبى von ابن النقّاش † 763/1362.
25) كـ" التعريف بما انست الهجرة من معالم الهجرة von محمد بن احمد بن خلف المَطَري † 765/1363.
26) السيرة النبوية von عز الدين ابن جماعة † 819/1416.
27) Desgl. von محمد بن عبد الدايم البرماوي † 831/1428.
28) Desgl. von احمد بن اسمعيل الابشيطى † 835/1432
29) Desgl. von محمد ابن ناصر الدين الدمشقى † 842/1438.

30) امتاع الاسماع فيما للنبى من الحفدة والمتاع von تقى الدين المقريزي † $^{845}/_{1441}$.

31) النور الباهر الساطع من سيرة ذي البرهان القاطع von محمد بن محمد ابن فهد تقى الدين ابو الفضل † $^{871}/_{1466}$.

32) الدرة المضية والعروض المرضية von يوسف بن الحسن ابن عبد الهادي † $^{909}/_{1503}$.

33) سبل الهدي والرشاد فى سيرة خير العباد von محمد بن يوسف بن على الدمشقى الصالحى † $^{942}/_{1585}$.

34) مورد الظمان الي حوض محمد سيد ولد عدنان von ابن طولون الشامى † $^{953}/_{1546}$.

35) خلاصة الاخبار فى احوال النبى المختار von محمود الاسكداري † $^{1038}/_{1628}$.

36) الدرة المنيفة فى السيرة الشريفة von على بن عبد الواحد بن محمد السجلماسى † $^{1057}/_{1647}$.

37) السيرة الصغري von demselben.

38) الفوائح النبوية فى السير المصطفوية von عبد العزيز بن حسام الدين الرومي قره چلبى زاده † $^{1070}/_{1660}$.

39) سيرة النبى von محمد بن محمد بن محمد بن احمد ابن الميت † $^{1140}/_{1727}$.

40) بحر الوفا فى سيرة النبى المصطفى von محمد بن احمد بن سالم السفارينى † $^{1188}/_{1774}$.

41) بلغة الاريب فى مصطلح آثار الحبيب von محمد بن محمد الحسينى مرتضى † $^{1205}/_{1790}$.

42) نظم سيرة النبى von فتح بن موسى الخضراوى ابو نصر † $^{663}/_{1265}$.

43) Desgl. von عبد العزيز بن احمد الديرينى † $^{694}/_{1295}$.

44) Desgl. von احمد بن الحسن بن على الكلاعى † $^{728}/_{1328}$, u. d. T. قرة عين السائل وبغية نفس الآمل

45) Desgl. von محمد بن ابراهيم بن محمد ابن الشهيد † $^{793}/_{1391}$, u. d. T. الفتح القريب فى سيرة الحبيب

46) Desgl. von محمد بن ابي بكر المراغى † $^{859}/_{1455}$.

47) Desgl. von محمد الباعونى شمس الدين † $^{871}/_{1466}$, u. d. T. منحة اللبيب فى سيرة الحبيب

d) Charakter und Aeusseres.

9634. Spr. 107.

77 Bl. 4to, 12 Z. (22 × 14; 15 × 7⅓^cm^). — **Zustand:** sehr wurmstichig, zum Theil ausgebessert, besonders am Rande und auch im Rücken. — **Papier:** braun, ziemlich stark und glatt. — **Einband:** Pappbd mit Lederrücken. — **Titel** fehlt; er ist: شمايل النبي. **Verf.:** s. **Anfang.**

Anfang f. 1^b^: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفي قال الشيخ الحافظ ابو عيسي محمد بن عيسي بن سَوْرة الترمذي رحه، باب ما جاء فى خلق رسول الله صعم، اخبرنا ابو رَجاء قتيبة بن سعيد عن مالك بن انس عن ربيعة بن ابي عبد الرحمن عن انس بن مالك انه سمعه يقول كان رسول الله صعم ليس بالطويل البابن ولا بالقصير ولا بالابيض الامهق الخ

Moḥammed ben ʿIsā *ettirmiḏī* † $^{279}/_{892}$ (No. 1250) beschreibt in diesem Werke die Eigenschaften und Gewohnheiten des Propheten, auf Grund sorgfältig angeführter Traditionen und Gewährsmänner, und zwar in einer Menge ungezählter Kapitel — es sind deren 56 —, die alle mit باب ما جاء فى anfangen. Zuletzt wird von seinem Tode, seiner Erbschaft und seinem Erscheinen im Traum gehandelt.

باب ما جاء فى خاتم النبوة، حدثنا ابو رجاء قتيبة بن سعيد الخ 6^a^

باب ما جاء فى شعر رسول الله صعم، حدثنا على ابن حجر اخبرنا اسمعيل بن ابراهيم 7^b^

باب ما جاء فى ترجل رسول الله صعم، حدثنا اسحق بن موسي الانصاري حدثنا مالك 9^a^

باب ما جاء فى شيب رسول الله صعم، حدثنا محمد بن بشار اخبرنا ابو داود الخ 9^b^

باب ما جاء فى خضاب رسول الله صعم، حدثنا احمد بن منيع اخبرنا هُشَيْم الخ 10^b^

etc. Die letzten Kapitel sind:

باب ما جاء فى وفاة رسول الله صعم، حدثنا ابو عمّار الحسين بن حريث 71^a^

باب ما جاء فى ميراث رسول الله صعم، حدثنا احمد بن منيع حدثنا حسين بن محمد 74^b^

باب ما جاء فى رؤية النبىّ صعم فى المنام، حدثنا محمد بن بشّار حدثنا عبد الرحمن 76^a^

Schluss f. 77ᵇ: حدثنا ابن عون عن ابن سيرين قال هذا الحديث دين فانظروا عمّن تاخذون دينكم، قد تمّت هذا الكتاب بعون الله الخ

Schrift: ziemlich klein, gefällig, kräftig, deutlich, fast vocallos. Das Wort باب in den Ueberschriften roth. — Abschrift von احمد بن حافظ موسي بن عبد الله um $^{1040}/_{1360}$.

Am Rande und zwischen den Linien sehr viele Glossen und Bemerkungen in kleinerer Schrift derselben Hand, etwas Persischer Zug, wie auch manche Glossen Persisch sind. — Collationirt. — HKh. IV 7640.

Einige Verse zum Lobe dieses ausgezeichneten Werkes in der Vorrede des Commentars des ʾAlī ben sultān moḥammed elqārī zu demselben, auf der Rückseite des Titelblattes.

9635.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Lbg. 47.

33 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. ($17^3/_4 \times 12$; $12^1/_2 \times 9^{cm}$). — Zustand: etwas wurmstichig, am Rande bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, auch braun, glatt, dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 2ᵃ.

Anfang f. 2ᵇ (mit der Ueberschrift: باب صفة النبى صلعم) und Schluss wie bei Spr. 107. — Zu Anfang f. 2ᵃ·ᵇ· steht die Riwāje dieses Werkes aus dem J. $^{606}/_{1209}$; f. 31ᵇ bis 33ᵃ verschiedene Zeugnisse über dessen Lesung aus den J. 811. 550. 546. 611. 536. 612; f. 33ᵃ ein ausführlicheres, etwa aus dem Jahre $^{1080}/_{1669}$.

Schrift: ziemlich klein, gut, etwas vocalisirt, Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 766 Ḏū'lq. (1365) von محمد بن اشقتمر in Alexandrien. Collationirt. Nach f. 9 ist eine grössere Lücke.

2) Mf. 50.

63 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. ($25^1/_2 \times 16$; $15-15^1/_2 \times 8^{cm}$). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, nicht sauber, fleckig, besonders am Rande, nicht ohne Wurmstich. Bl. 63 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, grob, ziemlich glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 2ᵃ.

Anfang f. 2ᵇ, unmittelbar nach der Ueberschrift: الباب الاول فى صفة رسول الله صلعم so: اخبرنا شيخ الاسلام ابو شجاع عمر بن محمد بن عبد الله البسطامي ثم البلخي رحمه قراءة عليه مرارا حدثنا الشيخ الشريف ابو القسم علي بن احمد ابن محمد بن الحسن الخزاعي سنة ثمان واربعمائة . . . حدثنا ابو عيسي محمد بن عيسي بن سورة الترمذي رحمه، حدثنا ابو رجاء قتيبة الخ

Von hier an so wie in Spr. 107 angegeben ist. Die einleitenden (6) Zeilen stehen dort nicht, und sagen bloss aus, dass die vorliegende Redaction des Werkes (um etwa $^{450}/_{1058}$) bei عمر البسطامي gelesen sei, dessen Lehrer zurückgeführt werden auf den Verfasser des Werkes selbst. — Dasselbe liegt hier vor in 52 gezählten Kapiteln, deren Ueberschriften zusammengestellt sind f. 1ᵇ. — Schluss wie bei Spr. 107.

Schrift: klein, fein, gewandt, etwas vocalisirt, doch nicht selten fehlen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Collationirt. — Abschrift im J. 790 Šaʿbān (1388) von عبد الرحمن بن على المشتهر بغياث الدين التستري in Samarqand.

Die Tradition حديث ام زرع steht f. 39ᵃ ff. (in Mo. 380, f. 51ᵇ ff.) vergl. No. 1587.

3) Mo. 380.

85 Bl. 8ᵛᵒ, 11 Z. ($18^1/_4 \times 12$; $11^1/_2 \times 6^3/_4{}^{cm}$). — Zustand: unsauber, fleckig und besonders am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Lederband. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

شمائل شريفه للامام الترمذي رحمه

Auf derselben Seite in sehr grosser Schrift der Titel:

شمائل النبى عم

Schrift: klein, gefällig, ziemlich gleichmässig, vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande und auch zwischen den Zeilen Verbesserungen und kürzere Bemerkungen, diese meistens persisch. — Abschrift im J. 986 Rabīʿ I (1578). — Collationirt.

4) We. 310.

78 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (21×16; 14×8^{cm}). — Zustand: lose Lagen, stellenweise fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

كـ الزهر الباسم فى شمايل المصطفى ابي القاسم

Verfasser f. 1ᵃ ausführlich. Anfang und Schluss wie bei Spr. 107.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, deutlich, fast vocallos. — Abschrift im J. $^{1116}/_{1704}$ von يابيس النابلسي. Unten am Rande foliirt.

Auf dem breiten Rande sind eine Menge Glossen in kleinerer Schrift beigeschrieben, die fast alle dem Commentar des عبد الرءوف المناوي († 1031/1622) entnommen sind. — Auf f. 1ª sind Verse zum Lobe des Werkes von Verschiedenen.

F. 75—78 enthalten, in denselben Schriftzügen, eine Anzahl von kurzen Fragesätzen (etwa 21) nebst deren Beantwortung. Dieselben beginnen, mit Ausnahme der 2 letzten, mit ما الحكمة في und erstrecken sich auf allerlei Gegenstände. Es ist wohl kein eigenes Werkchen, sondern nur eine von dem Schreiber gemachte Zusammenstellung.

Der 1. Fragesatz beginnt: مسئلة ان الله تعالي عالم الغيب والسرائر فما الحكمة في تسليط الكرام الكاتبين،

Der letzte f. 78ᵇ: مسئلة عن قول رسول الله صلعم اهل المعروف في الدنيا اهل المعروف في الآخرة فكيف يكون اهل المعروف في الآخرة الخ

9636. Spr. 111.

163 Bl. 8ᵛᵒ, c. 28—32 Z. (21 × 15½; 19 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser f. 1ª (so auch in der Vorrede):

كتاب اشرف الوسايل الى فهم الشمايل
لاحمد ابن حجر الهيتمي الشافعي نزيل مكة

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين . . . اما بعد فهذه عجالة علقتها على مشكل شمايل الامام الحافظ ابي عيسي محمد بن عيسي بن سَوْرة بفتح المهملة فسكون . . . الترمذي . . . لما قري علي في رمضان سنة تسع واربعين وتسعماية بالمسجد الحرام، الخ

Gemischter Commentar zu demselben Werke von Aḥmed *ibn ḥaǵar* elheitemī † 973/1565 (No. 1493). Das Werk selbst ist, so weit es der Erklärung bedürftig schien, also nicht mit dem ganzen Text, mitgetheilt.

Anfang f. 1ᵇ: باب ما جاء من الاحاديث الواردة . . . في خلق رسول الله صلعم وهو بالفتح التقدير والايجاد الخ

Die hier zuletzt erklärten Textworte sind: اذا ابتليت بالقضا . . . بالاثر . . . هذا الحديث الخ وجه الختم بهذا والذي قبله الترغيب في علم السنة . . . وحسبنا الله ونعم الوكيل . . . والحمد لله رب العالمين امين امين،

Schrift: ziemlich gross und dick, eng, gedrängt, rundlich, unschön, vocallos, nicht leicht zu lesen. Der Grundtext roth. — Abschrift vom J. 1101 Ḏû'lq. (1690).

HKh. IV 7640. I 793.

Eine Glosse zu diesem Commentar ist von علي بن علي الشبراملسي † 1087/1676.

Spr. 284, 1, f. 135ª—136ᵇ.

Ein Stück aus dem Commentar des عصام الدين الاسفرايني † 944/1537 zu demselben Grundwerk, 2 Untersuchungen (بحث), von denen die erste sich bezieht auf die 12 Stufen der Traditionsmänner (مراتب الرجال), die andere auf die 12 Stufen der Traditionsklassen (مراتب الطبقات). S. über den Commentar noch bei Pet. 565. — HKh. IV 7640.

9637. Lbg. 297.

427 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (21 × 15; 15 × 10ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut; oben am Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt; nach der Vorrede f. 2ª:

جمع الوسائل في شرح الشمائل

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي خلق الخلق والاخلاق والارزاق والافعال . . . وبعد فيقول . . . علي بن سلطان محمد القاري، لما كان موضوع علم الحديث ذات النبي الخ

Gemischter Commentar zu demselben Grundwerk, von 'Alī ben sulṭān moḥammed *elqārī* elherewī † 1014/1606 vollendet im Jahre 1008 Ša'bān (1600).

Anfang f. 2ª: بسم الله الرحمن الرحيم اي باستعانة المعبود بالحق الواجب الوجود . . . الحمد لله واشاره على الشكر . . . وسلام اي تسليم عظيم من رب رحيم . . . على عباده المختصين بشرف العبادة الخ

Schluss f. 427ª: فانظروا عمن تاخذون دينكم قال ميرك وقع في اكثر الروايات بلفظ ان هذا العلم ... وضمّن انظروا معنى العلم والجملة الاستفهامية سدّت مسدّ المفعولين تعليقا والله سبحانه اعلم ... والسلام على صاحب المقام المحمود باطنا وظاهرا٬

Schrift: ziemlich klein u. gut, kräftig, gleichmässig, fast vocallos. Grundtext roth. Der Text roth eingefasst. — Abschrift c. 1150/1737. — Auch arab. Foliirung, aber nicht bis zu Ende. — HKh. IV 7640.

9638. Spr. 112.

158 Bl. 8vo, 25 Z. ($21^2/_3 \times 16^1/_4$; $17^1/_2 \times 11^1/_2$ cm). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Derselbe Commentar. Titel u. Verf. fehlt. Der Commentar geht hier nur bis fast zu Ende des Kapitels: باب ما جاء في تعطّر رسول الله صلعم (= Spr. 107, f. 41ª).

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, vocallos. Der Grundtext roth. Von f. 135ᵇ an sind für die fehlenden Textworte Lücken gelassen; der mitgetheilte Text geht kaum bis zur Hälfte (= Spr. 107, f. 34ª, Z. 2). — Abschrift c. 1750.

Voran gehen 2 braune Blätter mit Quadraten, um die einzelnen Kapitel als Inhaltsübersicht hineinzuschreiben; es sind aber nur die ersten 37 باب (bis f. 119) daselbst eingetragen. Vorhanden ist von dem Werke hier also nur die erste Hälfte.

Die Blätter folgen so: 1—29. 35—39. 30—34. 40 ff.

9639. Pet. 565.

192 Bl. Folio, 33 Z. (30×18; $20^1/_2 \times 8$ cm). — Zustand: im Ganzen gut; in der 1. Hälfte oben am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: rother Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. f. 1ª:

كتاب شمائل رسول الله صلعم لابي عيسى الترمذي
مع شرح الامام ... المناوي

Anfang f. 1ᵇ: شمايل اهل الفضايل في الحديث والقديم وعوايد ارباب الفوايد في كل مطلع قويم٬ حمدا للذات المتعالية المستوجبة لكل كمال وجمال وتعظيم والصلاة على المبعوث ... وبعد فان كتاب الشمايل لعلم الرواية وعالم الدراية الامام الترمذي جعل الله قبره روضة ... كتاب وحيد في بابه فريد في ترتيبه الخ

Zu den Erklärern desselben Grundwerkes gehört 'Içām eddīn elisferāïnī; aber er hat zu viel احتمالات عقلية und kehrt sich nicht an الاحكام الفرعية. Den Commentar desselben hat Ibn Ḥagar elheitamī excerpirt, bringt ausserdem wenig Neues. — Auf Wunsch von Freunden hat nun 'Abd erraūf elmonāwī † 1031/1622 diesen Commentar verfasst, mit Anlehnung an beide Vorgänger. Derselbe ist gemischt und beginnt f. 2ª so: بسم الله الرحمن الرحيم اي باسم مسمى هذا اللفظ الاعظم الموصوف بكمال المبالغة ... الحمد الوصف بالجميل على الجميل الصادر بالاختيار ... لله تعالي وان انتقم فلا فرد منه لغيره ... وسلام اي سلام لا يكتنه كنهه ... على عباده جمع عبد وهو لغة الانسان واصطلاحا المكلف الخ

Schluss des Commentars f. 192ᵇ: وهذا الختم نظيم ما وقع في اوايل اكثر كتب الحديث من الابتداء بحديث انما الاعمال بالنيات بلغنا الله ببركة المصطفى ... وصلى الله علي من لا نبي بعده اعني محمدا نبيه وعبده وسلم٬

Schrift: ziemlich klein, sorgfältig, deutlich, vocallos. Grundtext roth. Bl. 1ᵇ hat ein Frontispice; es ist hier ebenso wie auf Bl. 2ª der Text in Strichen eingerahmt. — Abschrift im J. 1135 Ḍū'lqa'da (1723), in Ḥamāt, von محمد بن محمد الامام والخطيب في جامع الشيخ علوان

Collationirt. — HKh. IV 7640.

9640. Spr. 113.

616 Bl. 4to, 17 (im Anfang 19) Z. ($23^1/_2 \times 16^1/_4$; $19 \times 8^1/_2$ cm). — Zustand: sonst gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ª:

كتاب شرح الجمل على الشمايل

Der Specialtitel (nach der Vorrede f. 2ª):

المواهب المحمدية بشرح الشمايل الترمذية

Verfasser: s. Anfang. Er heisst ausführlich:

سليمان بن عمر بن منصور العجيلى الازهري الجمل

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام علي سيد المرسلين سيدنا محمد وعلى آله وصحبه اجمعين اما بعد فيقول المرتجي لستر المساوي ... مولانا سليمان الجمل لما كانت معرفة احاديثه صلعم ابرك العلوم وافضلها واكثر منافعها الخ

Sehr ausführlicher gemischter Commentar zu demselben Grundwerke, von Soleimān

ben 'omar ben mançūr el'oǵeilī *elǵamal* † 1204/1790 (No. 1219).

Er beginnt f. 2ª: بسم الله الرحمن الرحيم اي بسم مسمي هذا اللفظ الاعظم الموصوف بكمال المبالغة في الرحمة . . . الحمد اي الوصف بالجميل علي الجميل الصادر بالاختيار حقيقة . . . لله سبحانه فلا فرد منه لغيره الخ

Schluss f. 616ª: فمن ظنّ استحالة المثال في حق الله تعالي فقد خطأ فالحاصل انّ الله تعالي منزه عن المثل لا عن المثال والله اعلم بحقيقة الحال والحمد لله اولا وآخرا وعلى كل حال وفي كل حال، تم هذا الشرح الخ

Schrift: gross, weit, rundlich, gleichmässig, vocallos. Grundtext roth. — Abschrift von حنين بن مصطفى im J. 1269 Moharram (1852).

Andere Commentare sind von:

1) علي بن ابراهيم بن احمد الحلبي † 1044/1634, u. d. T. الوفا بشرح شمائل المصطفى
2) مصطفى بن محمد بن يونس الطائي † 1192/1778.
3) احمد بن محمد بن احمد الدردير † 1201/1787.

Auszüge des Grundwerkes von:

4) عبد الرءوف المناوي † 1031/1622, u. d. T. الروض الباسم في شمائل المصطفى ابي القاسم
5) عبد الله بن حجازي بن ابراهيم الشرقاوي † 1227/1812.

Versificirt von علي بن احمد بن محمد الغساني † 659/1261. — Ueber die Rāwīs des Werkes handelt: ابراهيم اللقاني † 1041/1631 in: اجمال الوسائل وبهجة المحافل بالتعريف برواة الشمائل

9641. Spr. 110.

132 Bl. 8vo, 19—21 Z. (19 × 14; 13 × 9—9½cm). — Zustand: ziemlich gut. Der obere Rand am Ende wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt, doch steht f. 1ª am Seitenrande, von ganz neuer Hand: حاشية الشمائل Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 40 Blätter. Die hier zuerst vorkommenden Worte sind: قوله صعّم لو يعلم الناس ما في النداء وهو الاذان والاستهام هو الاقتراع قال النووي ومعناه انهم لو علموا فضيلة الاذان وقدرها وعظيم جزائه ثم لم يجدوا طريقا يحصلونه به لضيق الوقت عن الاذان بعد اذان . . . قلت والسهم في الاصل واحد السهام التي يضرب بها في الميسر وهي القداح ثم سمّي به ما يفوز به الخ

Es liegt hier kein Commentar (oder Glosse) zu dem Werke شمايل النبي des Ettirmedī vor, wie aus der Anführung einer Stelle dieses Werkes f. 53ª unten deutlich sich ergiebt; sondern ein Commentar mit قوله zu einem Traditionswerke, das in Bücher und Kapitel eingetheilt ist. In demselben wird النووي öfters citirt, desgleichen الذهبي † 748/1347, z. B. f. 96ª. Da nun die oben angeführte Textstelle in dem Werke des Elbohārī (ed. Krehl I p. 162 ult.) steht, liegt die Annahme nahe, dass hier ein Band eines Commentars zu dessen Traditionssammlung enthalten ist, dessen Verfasser nach dem J. 750/1349 gelebt hat. — Es werden hier nicht etwa Stellen, welche den Charakter des Propheten betreffen, aus dem Werk ausgewählt: insofern gehört es nicht hieher, sondern in den Abschnitt Tradition.

F. 124ª, 1. Zeile: باب قول الله تعالي قل لو كان البحر مدادا لكلمات ربي الي قوله ولو جئنا بمثله مددا، وقوله ولو ان ما في الارض من شجرة اقلام والبحر يمدّه من بعده سبعة ابحر الخ

Dies Stück ist zuerst mit Interlinearglossen versehen, dann mit Glossen, in den Text eingeschoben, gehört aber wol nicht unmittelbar zu dem voraufgehenden Werke, das allerdings ohne Schluss ist; die Behandlung in beiden scheint im Ganzen gleich. F. 130ª ein kleines Verzeichniss schwieriger Ortsnamen nebst Erklärung; ausserdem Erklärung anderer Wörter.

Schrift: im Ganzen ziemlich klein, Gelehrtenhand, ungleich, insofern als sie an manchen Stellen recht klein und gedrängt ist, etwas vocalisirt, deutlich, am Rande oft Zusätze und Verbesserungen. Die letzten Blätter sind von etwas grösserem Format, kleiner und enger und über die ganze Seite (ohne Rand zu lassen) beschrieben und dazu durch Beschneiden und Abscheuern zum Theil beschädigt. — Nach f. 71 fehlen 66 Bl.; die zusammengehörigen Bl. 72—74 gehören in diese Lücke. — Abschrift (nach f. 122ᵇ, Randbemerkung) von ابو بكر بن احمد im Jahre 828 Çafar (1425).

9642. Lbg. 395.

1) f. 1—9ᵃ.

260 Bl. 8ᵛᵒ, 11 Z. (21 × 15; 12½ × 7½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: grünlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1ᵇ:

هذا حلية شريفة لابراهيم الحلبى الحنفى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله المخترع بلا مثال المنزّه عن الانداد والاشكال . . . اما بعد فيقول . . . ابراهيم الحلبى . . . هذه حلية المصطفى صلعم اخذتها من الشفاء محذوفة السند للاختصار الخ

Schilderung des Aeusseren Moḥammeds, abgekürzt aus الشفاء ″ﻙ (No. 2559), nebst Erklärung einiger Worte, von Ibrāhīm ben moḥammed ben ibrāhīm *elḥalebī* elḥanefī † 956/1549.

Zweck: dass die Gläubigen ihn im Schlafe erkennen und von Iblīs unterscheiden können.

Fängt an f. 3ᵇ: كان رسول الله صلعم فخما مفخّما يتلألأ وجهه تلالؤ القمر ليلة البدر اطول من المربوع الخ

Schluss f. 9ᵃ: وغمّي لاجل امّتي وشوقي الي ربي صلى الله تعالي عليه وعلي آله وصحبه وسلم وشرّف وكرّم ومجّد وعظّم امين . . . وغفل عن ذكره الغافلون، تمت

Schrift: gross, gut, vocallos. Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien eingerahmt. F. 1ᵇ ein Frontispice. — Abschrift c. 1200/1785 (nach f. 260ᵃ (Unterschrift) von حسن افندي). — Collationirt.

9643.

1) Mo. 5, 4, f. 47ᵇ. 48ᵃ.

Titel fehlt; er ist: حلية شريفة.

Von derselben Hand wie No. 3, aber in kleinerer Schrift, steht hier in 2 Kreisen, die von einer Goldlinie umzogen sind, eine Beschreibung Moḥammeds, die als von ʿAlī herrührend angegeben ist.

Anfang: عن علىّ كان اذا وصف النبي صلعم قال لم يكن بالطويل الممغّط ولا بالقصير المتردد الخ

Schluss: من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة احبّه، يقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله، اللهم صل وسلم على محمد الخ

F. 48ᵇ—64ᵃ leer. F. 64ᵇ enthält ein Gebet (anf.: سبحان الله ملأ الميزان ومنتهي العلم الخ) und 65ᵃ ein Verzeichniss der Namen der اصحاب الكهف, die hier in sehr verschiedenen Formen aufgeführt werden.

2) Andere Beschreibungen des Aeusseren des Propheten in:

a) Mq. 180ᵇ, f. 220ᵃ (zugleich auch die Beschreibung seiner 4 ersten Nachfolger, in 5 Kreisen).
b) We. 1694, 2 (No. 4112).
c) Dq. 21, 2, f. 294ᵇ—296 (No. 3673, 4).
d) Dz. 14, 2, f. 94ᵇ—96 (No. 3679, c).
e) Mo. 9, 2, f. 78ᵇ. 79ᵃ (No. 3866, 2).
f) in Mo. 403 (No. 3688).

9644. Lbg. 329.

17) f. 181—185.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 181ᵃ:

خادم النعل الشريف لجلال الدين السيوطي

Anfang f. 181ᵇ: روي البخاري وابو داود عن انس قال كانت نعل رسول الله صلعم لها قبالان، القبال زمام النعل وهو السير الذي يكون بين الاصبعين وقال ابو نعيم في الحلية . . . كان نعل النبي صلعم ذا قبالين مثنى شراكهما، الخ

Ueber den Schuh des Propheten und seine 2 Riemen, von Ǵelāl eddīn essojūṭī † 911/1505.

Nach den Worten f. 182ᵇ: التى كانت عنده النعل وقد ذكر بعضهم انه حذا هذا المثال لبعض الطلبة فوضعه على وجع شديد فشفي، soll noch die Abbildung folgen, fehlt aber f. 183ᵃ (leer geblieben). — Schluss f. 185ᵇ (Kāmil):

فسبيل اهل الحبّ رعى معاهد عهدوا الحبيب بربعهن مقيما

9645. Lbg. 295.

42) f. 296—299.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: ر″ فى اولاده صلعم سبع او ثمان او تسع
Verfasser fehlt; es ist:

على بن سلطان محمد القارى

Anfang f. 296b: رب زدنى علما يا كريم، قال ابن الاثير . . . قرية من قري مصر فوهب النبى صلعم . . . لحسان بن ثابت وهي ام عبد الرحمن بن حسان واما مارية الخ

Ueber die Zahl von Mohammeds Kindern — die sehr verschieden angegeben wird — und deren Lebenslauf, von 'Alī ben sulṭān mohammed elqārī † 1014/1606.

Schluss f. 299b: كان بناؤها سنة خمس وعشرين من الفيل وضع عليه الصلوة والسلام الركن بيده يوم الاثنين فى سيرة مغلطاى

Abschrift im J. 1175 Ḏū'lqa'da (1762).

9646.

In diesen Abschnitt über Mohammed gehören auch folgende beiläufig vorkommende Stellen. — Ueber seinen Stammbaum und den der 10 Paradiesanwärter, Pm. Nachtrag 12, f. 1b. 2a. Seine Genealogie Pm. 654, f. 242bA. Mf. 382, f. 4—6. We. 1783, f. 35b. — Vom Brunnen Zemzem und der Geburt Mohammeds Pm. 75, f. 223b—228b Rand. — Uebersicht seines Lebenslaufes Glas. 2, f. 145. Pet. 183, f. 157b—165; 690, f. 112b ff. (bis zur Auswanderung). — Sein Lebensende, Pet. 63B, f. 7—12. Lbg. 252, f. 52a. Pet. 94, f. 63b ff. Von seinen 9 Frauen, We. 321, f. 14b. Lbg. 902, f. 305b. Von seiner Vermögenslage zur Zeit seines Todes, We. 1742, f. 208b. Von seinen Waffen, Spr. 1222, f. 25a. — Von seinen Eigenschaften, We. 1452, f. 97b—101a; von seinen 6 Lebensgrundsätzen, Lbg. 809, f. 42. Preis Mohammeds und 'Alīs, Pm. 680, f. 7b. Seine Vorzüge Pm. 241, f. 40—42a; 730, f. 14b—16a Rand. — Sein Aeusseres, Mo. 153, f. 69b. 70a. Spr. 853, f. 84. 85a; 675, f. 159. 160. Dz. 14, 2c. Sein Schuh, Pm. Nachtr. 12, f. 5b. 6a. Pm. 165, f. 98a. Von Personen, die ihm ähnlich waren, Pm. 236, f. 20a. Von seiner Prophetenschaft und seinen Wundern, Min. 182, f. 83a. Spr. 940, f. 120b, 121a. Lbg. 580, f. 46a. 48 ff. Von seinen Gnadengaben Pet. 694, f. 58. Spr. 1962, f. 103b. Im Traum, Lbg. 752, f. 72. Von seiner Himmelfahrt, Min. 247, f. 143. 144. Pm. 183, f. 43a. 45 ff. Ueber das Wort معراج Lbg. 347, f. 89. Moseilema sein Gegner als Prophet, Pm. 193, f. 35. Pet. 128, f. 181 ff.

9647.

Ueber Mohammeds innere und äussere Eigenschaften handeln auch die Schriften:

1) اخلاق النبى von ابو محمد بن احمد البستى حاتم ابن حبّان † 354/965.
2) شمائل النبى von جعفر بن محمد المستغفري ابو العباس † 432/1041.
3) ك" الانوار فى خصائل النبى المختار von الحسين بن مسعود البغوى محيى السنة † 516/1122.
4) الشمائل بالنور الساطع الكامل von على بن محمد بن ابراهيم الغرناطي ابن المقري † 552/1157.
5) زواهر الانوار وبواهر ذوي البصائر والاستبصار فى شمائل النبى المختار von على بن ابراهيم بن عبد الرحمن الغرناطى ابن النفرى † 557/1162.
6) معراج الانوار فى سيرة النبى المختار von يحيى بن يوسف بن يحيى الصرصرى † 656/1258.
7) مطالع الانوار النبوية فى صفات خير البرية von يحيى بن عبد الله الواسطى † 737/1336.
8) النجم الثاقب فى اشرف المناقب von حسن بن عمر بن حبيب الحلبى † 779/1377.
9) غاية السول فى خصائص الرسول von ابن الملقن † 804/1401.
10) خصائص النبى von عبد الرحمن البلقينى † 824/1421.
11) الانوار بخصائص المختار von ابن حجر † 852/1448.
12) خصائص النبى von محمد بن محمد القاهري ابن الكاملية † 874/1469.
13) اللفظ المكرم بخصائص النبى المعظم von محمد بن محمد بن عبد الله الخيضرى † 894/1489.
14) زهر الخمائل على الشمائل von السيوطى † 911/1505. (Vergl. الخصائص النبوية und انموزج اللبيب No. 2576 ff. von demselben.)

15) الشمائل النبوية von محمد الحنفي um $^{926}/_{1520}$.
16) احمد بن اللفظ المكرم في خصائص النبي von محمد بن عبد السلام † $^{931}/_{1525}$.
17) شمائل النبي von مصلح الدين اللاري † $^{979}/_{1571}$.
18) تلخيص اوصاف المصطفى وذكر من بعده من الخلفا von مرعي بن يوسف بن ابي بكر الكرمي † $^{1033}/_{1624}$.
19) على بن زين العابدين von كتابة على الشمائل ابن محمد الاجهوري † $^{1066}/_{1656}$.
20) عبد لوامع التنوير في شرح الكوكب المنير von الباقي بن محمد الاسحاقي المنوفي um $^{1066}/_{1656}$.
21) محمد بن موافقة العقول في التوسل بالرسول von سعيد المراكشي نبيه الدين
22) سريجا بن حلبة المقتفي في حلية المصطفى von محمد الملطي † $^{788}/_{1386}$.
23) ابو بكر السراج المنير في وصف محمد البشير von الحبشي البسطامي

---

2. Genossen Mohammeds.

a) allgemein.

9648. Spr. 103.

302 Bl. Gross Folio, 27 Z. ($37^3/_4 \times 26$; $26^1/_4 \times 15^1/_2$ cm). **Zustand:** der Rand zur Seite und auch etwas oben im Anfang und am Ende wasserfleckig, sonst im Ganzen gut. Gegen Ende (um f. 270 herum) etwas wurmstichig. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** Lederband. — **Titel und Verfasser** von ganz neuer schlechter Hand f. 1ª oben zur Seite: الجزء الاول من كتاب الطبقات تاليف الامام الحافظ ابي عبد الله محمد بن سعد بن منيع الكاتب [كاتب .l] الواقدي

Anfang f. 1ᵇ: اخبرنا الشيخ الامام العالم الحافظ العلامة النسابة شرف الدين ابو محمد عبد المومن بن خلف بن ابي الحسن الدمياطي رحمه قراءة عليه وانا اسمع قال اخبرنا الشيخ الامام محدث الشام ومسنده شمس الدين ابو الحجاج يوسف بن خليل بن عبد الله الدمشقي قال اخبرنا ابو عبد الله محمد بن ذهيل بن علي بن كارة قال اخبرنا القاضي ابو بكر بن محمد بن عبد الباقي بن محمد بن عبد الله الانصاري اخبرنا ابو محمد الحسن بن على بن محمد بن الحسن بن عبد الله الجوهري عن ابي عمر محمد بن العباس بن محمد بن زكرياء بن يحيى بن معاذ بن حبوية الخزاز عن ابي الحسن احمد بن معروف بن بشر بن موسي الخشاب عن ابي محمد الحارث بن محمد بن ابي اسامة التميمي عن ابي عبد الله محمد بن سعد بن منيع رحمه قال،

Dies ist die ganze Vorbemerkung zu dem grossen Werke des Ibn sa'd. Er heisst ausführlicher Mohammed *ben sa'd* ben manı' elhāšimı elbaçrı abū 'abd allāh, war Schreiber des Elwāqidı, und starb im J. $^{230}/_{844}$ (232). Sein Werk, welches hier bearbeitet und herausgegeben ist von 'Abd elmūmin ben halef ben abū 'lhasan ben šeref ben elhadir ben mūsā *eddimjāṭī* šeref eddīn abū mohammed (und abū ahmed), geb. $^{613}/_{1216}$, † $^{705}/_{1305}$, enthält eine sehr ausführliche mit vollständiger Gewährsmänner-Liste versehene Biographie Mohammeds und seiner Genossen bis Bedr. Hier liegt der 1. Theil vor.

Das Werk beginnt f. 1ᵇ mit: ذكر من انتمي اليه رسول الله صلعم، اخبرنا محمد بن مصعب القرقساني اخبرنا الاوزاعي عن يحيى بن ابي كثير الخ
F. 2ᵇ: ذكر من ولد رسول الله صلعم من الانبياء، اخبرنا محمد بن حميد ابو سفين العبدي الخ u. s. w. Die letzten Artikel sind f. 300ᵇ: خلاد بن قيس بن النعمان; مالك بن عمرو; endlich عبد الله بن خيثمة بن قيس بن صيفي،

Der Band schliesst f. 300ᵇ: ومحمد بن اسحاق وابو معشر ومحمد بن عمر فيمن شهد عندهم بدرا وتوفي عبد الله بن خيثمة وليس له عقب، تم الجزء الاول من كتاب الطبقات الكبير الخ

Aus der Unterschrift (5 Zeilen auf besonderem Zettel von derselben Hand wie der Titel f. 1ª, eingeklebt an der dafür leer gelassenen Stelle f. 300ᵇ Mitte) erhellt, dass der 1. Theil dieses Werkes im Ša'bān des J. $^{718}/_{1318}$ in Elqāhira (in der المدرسة الناصرية) fertig geschrieben ist von احمد بن احمد بن الحسين الهكاري und dass der 2. Theil die Biographien der

المهاجرون والانصار umfasst, welche nicht bei Bedr fochten und schon früh gläubig wurden und meistens nach Abessinien ausgewandert waren.

Dann folgen verschiedene Zuhörer- und Lehrer-Reihen für dies Werk und zuletzt, f. 301[b] unten, die Angabe, dass dieser Theil — der etwas über 8 Bände des Exemplars des ابو عمر ابن حبويه (حَيُّوَيْهِ l.) umfasst — bei عبد المومن الدمياطي (nebst Angabe seiner Lehrer) im J. 698/1299 in Elqāhira gehört sei, nebst Bemerkung, bei wem und von wem er im J. 725/1325 gehört sei.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Am Rande öfters Zusätze, Bemerkungen und Verbesserungen. Collationirt. Arabische Foliirung: dabei ist f. 59 und 88 übersprungen. — Abschrift c. 1800. — HKh. IV 7903 (طبقات الصحابة والتابعين).

9649. WE. 140.

167 Bl. 4to, 19 (u. in der 2. Hälfte 17) Z. (25 × 17; 20 × 13[cm]). — Zustand: etwas locker im Deckel. Vordere Hälfte ziemlich gut, obgleich im Anfang nicht ganz sauber und nicht ohne Wurmstiche. Die zweite Hälfte hat am unteren Rande einen grossen durchgehenden, auch den Text berührenden, Wasserflecken; auch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: stark, gelb, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1[a]:

المجلدة التاسعة من كتاب الطبقات الكبير من الاصل

Anfang f. 1[b] vor dem Bismillāh:

اول المجلد التاسع

Dann: اخبرنا الشيخ الاجل الامين ابو طالب عبد القادر بن محمد بن يوسف قراة عليه وانا اسمع في جمادي الاولي سنة ٥١٤ قال اخبرنا ابو محمد الحسن بن علي الجوهري قراة عليه وانا اسمع في سنة ٤٠٧ قال اخبرنا ابو عمر محمد بن العباس بن محمد بن حبويه اجازة قال قري علي ابي الحسن بن معروف وهو يسمع وانا اسمع واقرئه قال حدثنا الحسن بن الفهم قال حدثنا محمد بن سعد قال، ومن بني عبيد بن عدي بن غنم بن كعب بن سلمة وهم دعوة علي جده بشر بن البرا بن معروف بن صخر بن خنساء بن سنان بن عبيد الخ

عبد الله بن الجد بن قيس بن صخر بن خنساء بن سنان بن عبيد، الخ	2[a]
عتبة بن عبد الله بن صخر الخ	2[b]
الطفيل بن مالك بن خنساء بن سنان الخ	2[b]
الطفيل بن النعمان بن خنساء الخ	2[b]

u. s. w.

Es liegt hier Band 9 und 10 desselben Grundwerkes vor.

Band 9 setzt die Aufzählung derer fort, die bei Bedr und Oḥod etc. fochten (nachdem in früheren Bänden zuerst die Kämpfer von Bedr für sich allein behandelt worden) und beginnt mit den zur Familie der بنو عبيد بن عدي بن غنم بن كعب بن سلمة gehörigen.

Dann folgt Erwähnung Einiger, die behaupten, dass sie bei Bedr gefochten, von denen es aber nicht feststeht:

f. 27[b] ذكر كلثوم بن الهدم العمري وعدة ممن يروون انهم شهدوا بدرا وليس ذلك يثبت،

Damit ist die erste Klasse zu Ende.

Es folgt f. 30[a] die 2. Klasse:

الطبقة الثانية من المهاجرين والانصار ممن لم يشهد بدرا ولهم اسلام قديم وقد هاجر عامتهم الي ارض الحبشة وشهدوا احدًا وما بعدها من المشاهد،

Dieselbe umfasst also die Auswanderer und Hülfsgenossen, die zum Theil nicht bei Bedr fochten, aber doch schon früh den Islām angenommen hatten, und zum grossen Theil nach Ḥabeś ausgewandert waren und bei Oḥod und den folgenden Kämpfen sich betheiligten.

Hier werden zuerst die Auswanderer behandelt, und zwar zunächst die Familie der

بنو هاشم بن عبد مناف

Der davon zuerst besprochene ist f. 30[a]:

العباس بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف الخ

(Weiterhin f. 70[a] — 80[b]: سلمان الفارسي). — F. 80[b] die Familie der بنو عبد شمس بن عبد مناف

Der davon zuletzt in diesem Bande besprochene ist عمرو بن سعيد بن العاص بن امية بن عبد شمس الخ

Band 9 schliesst f. 85[a].

Band 10 beginnt f. 86[b] (f. 86[a] der Titel, wie bei Bd 9), und zwar mit den Verbündeten

der بنو عبد شمس, von denen zuerst besprochen wird: ابو احمد بن جحش بن رياب بن يعمر. — Dann f. 96ᵇ die Familie der بنو عبد الدار بن قصى und ihre Verbündeten.

97ᵇ die بنو زهرة بن كلاب und ihre Verbündeten.

99ᵇ بنو تيم بن مرّة

100ᵃ بنو مخزوم بن يقظة بن مرّة (und ihre Verbündeten (f. 104ᵃ).

105ᵃ بنو عدي بن كعب (darunter عبد الله بن عمر بن الخطاب f. 107ᵃ—131ᵇ).

132ᵃ بنو سهم بن عمرو بن هُصَيْص بن كعب

137ᵃ بنو جمح بن عمرو بن هصيص بن كعب

139ᵃ بنو عامر بن لوي

144ᵃ بنو فهر بن ملك

145ᵇ سائر العرب (die übrigen Familien) (darunter f. 148ᵃ ff. ابو ذر).

Der zuletzt besprochene ist f. 166ᵃ: دحية بن خليفة بن فَرْوة بن فَضالة بن زيد بن امرئ القيس بن الخزرج الخ

Schluss f. 166ᵇ: وشهد دحية مع رسول الله صلّعم المشاهد بعد بدر وبقي الي خلافة معوية بن ابي سفيان، آخر المجلدة العاشرة الخ

Auf dem vor f. 1 befindlichen Vorblatt steht ein Nachtrag, der auf f. 132ᵃ Mitte eingeschoben werden muss und die Verbündeten der بنو عدي بن كعب bespricht; es ist aber nur eine Seite vorhanden, von grober unschöner Hand, und es müssen mehrere Blätter daran fehlen. Diese Ergänzung ist, wie es scheint, dem eigentlichen Werke fremd.

Die Schrift des 9. Bandes ist verblasst, rundlich, ziemlich gross, gleichmässig, vocallos, weitsperrig. Die Aufschriften grösser. — Die Abschrift ist vom (oder gleich nach dem) Jahre $^{614}/_{1120}$.

Die Schrift des 10. Bandes, etwas grösser, schärfer und spitzer, weniger blass, gleichmässig, vocalisirt, deutlich. — Die Abschrift vom Jahre $^{529}/_{1135}$.

Am Ende f. 167 sind noch 3 Documente angehängt, vom J. $^{529}/_{1135}$, $^{586}/_{1190}$, $^{647}/_{1249}$, in denen ein Nachweis gegeben wird, bei welchen Lehrern dies Werk in Vorlesungen vorgetragen sei. HKh. IV 7898. 7903.

9650. We. 349.

83 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. ($24^1/_2 \times 16$; $19 \times 11^1/_3$ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter und Lagen; wurmstichig, oft ausgebessert; ziemlich unsauber, am unteren Rande fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ von neuerer Hand:

الجزء الثاني عشر والثالث عشر من الطبقات الكبري لابن سعد الواقدي، من اصل ابن حَيُّويَه مع بعض نقص منهما وتقديم بعض الاوراق وتاخير بعض من خطأ المجلد فليصلح ان شاء الله تعالي

(Vor الواقدي muss كاتب ausgelassen sein.) F. 2ᵃ oben steht von anderer, ebenfalls neuer, Hand:

المجلد الاول من اسامي الرجال

was als Titel nicht richtig ist.

Dieser Band enthält das 12. und 13. Heft desselben grossen Klassenbuches des Ibn sa'd und fährt fort zu berichten von den Propheten-genossen, welche zuerst den Islām angenommen haben. — Im Anfange der Handschrift fehlen 39 Bl.; Blatt 3 (das 1. Textblatt) gehört nicht unmittelbar vor Bl. 4, es fehlt nach demselben 1 (oder ein Paar) Blatt.

Behandelt wird auf f. 3 ff. der Uebertritt des عمرو بن العاص zum Islām; f. 9ᵃ der seines Sohnes عبد الله بن عمرو بن العاص

13ᵇ ومن بني جمح بن عمرو سعيد بن عامر بن حُذيم

Nach f. 13 fehlen 40 Bl.

14ᵃ fährt fort in Besprechung der بنو سليم und zwar des الحجاج بن علاط السلمي.

15ᵃ العباس بن مرداس بن ابي عامر السلمي الخ

18ᵇ ومن بني اشجع بن ريث بن غطفان بن سعد بن قيس عيلان بن مضر

22ᵃ ومن ثقيف واسمه قسيّ بن منبّه بن بكر بن هوازن بن عكرمة بن خصفة بن قيس بن عيلان بن مضر

Nach f. 23 fehlen 10 Bl.

F. 24 behandelt weiter die بنو ربيعة und fährt fort in Besprechung des عِمْران بن حُصَين

Nach f. 32 fehlt 1 Bl.

F. 33 fährt fort in Besprechung des عبد الله بن ابي اوفى الاسلمي

Das 12. Heft des Werkes schliesst f. 45a:
صحب النبي صلعم وشهد معه الحديبية في رواية هشام بن محمد بن السايب الكلبي؛

Das 13. Heft beginnt f. 45b:
قال ومن بني مالك بن اقصى اخوه اسلم وهو ممن انخزع ايضا اسماء بن حارثة بن سعيد بن عبد الله بن عنان الخ

47b ومن ساير قبايل الازد ثم من دوس بن عدنان بن عبد الله بن زهران بن كعب بن الحرث بن كعب بن عبد الله بن مالك بن نصر بن الازد؛
ابو هريرة † 59/679 (ein langer Artikel)

Nach f. 52 fehlen 8 Bl.

59b ومن قضاعة بن مالك بن عمرو بن مرّة بن زيد بن حمير ثم من جهينة بن زيد بن ليث بن سود بن اسلم بن الحاف بن قضاعة؛ عقبة بن عامر بن عبس الجهني

65a ومن بلي بن عمرو بن الحاف بن قضاعة رويفع بن ثابت البلوي

66a ومن بني عذرة بن سعد بن زيد بن ليث بن سود بن اسلم بن الحاف بن قضاعة خالد بن عرفطة بن ابراهة الخ

66b ومن الاشعريين وهم بنو الاشعر واسمه نبت بن ادد بن زيد بن يشجب بن عريب بن زيد بن كهلان بن سبا بن يشجب بن يعرب بن قحطان

68a ومن الحضارمة وهم من اليمن العلاء بن الحضرمي

71a ومن بني حارثة بن الحرث بن الخزرج بن عمرو وهو النبيت

75b ومن بني عمرو بن عوف بن مالك بن الاوس

Das Vorhandene hört auf in dem längeren Artikel über مِحْصَن بن ابي قيس بن الاسلت mit den Worten f. 83b: قال كان الرجل اذا توفى عن امراته كان ابنه احق بها ان ينكحها ان شاء ان لم تكن

Schrift: gross, gewandt, kräftig, gut, etwas vocalisirt, zum Theil etwas blass. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Die Handschrift ist, wie im Titel angegeben, nach dem Original des Ibn ḥajjūje (um 320/932) abgeschrieben, hat aber — wie im Einzelnen bemerkt ist — mehrere Lücken. — Abschrift c. 500/1106. — Collationirt.

9651. Mf. 74.

507 Seiten 4to, 21 Z. (26⅔ × 18½; 19 × 13cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken und Wurmstichen. Bl. 1 (Seite 3. 4) ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt; er steht in der Unterschrift S. 507:

الجزؤ الخامس من كتاب معرفة الصحابة

Verfasser fehlt; nach HKh. V 12411:
ابو محمد فتح الدين عبد الله بن محمد المخزومي الحلبي القيسراني

(Etwas ausführlicher so:
عبد الله بن محمد بن احمد بن خالد بن نصر ابن القيسراني الخ)

'Abd allāh ben moḥammed ben aḥmed elḥalebi fatḥ eddīn abū moḥammed *ibn elqaiserānī*, geb. 628/1226, starb im J. 703/1303. Aber das vorliegende Werk ist nicht von ihm verfasst. Denn S. 143 beruft sich der Verf. auf sein Werk الكامل في التاريخ: dies ist das grosse Geschichtswerk des

على بن محمد بن محمد بن عبد الكريم الجزري عز الدين ابن الاثير

Derselbe hat ein sechsbändiges Werk über denselben Gegenstand geschrieben, betitelt

اخبار الصحابة

(= معرفة الصحابة der Unterschrift); der Specialtitel aber ist:

أُسد الغابة في معرفة الصحابة

Davon liegt hier der 5. Band vor.

'Izz eddīn *ibn elat'īr*, geb. 555/1160, † 630/1233 (No. 9438) zählt in diesem streng alphabetisch geordneten Werke die sämmtlichen Genossen Moḥammeds auf, mit den auf sie zurückgeführten und mit den Stützen der Ueberlieferung versehenen Aussprüchen Moḥammeds.

Der Band beginnt mit dem Buchstaben م (an welchem jedoch das 1. Blatt fehlt) und geht bis zu Ende des Alphabetes.

Der hier zuerst behandelte Artikel ist S. 3:
مازن بن الغضوبة الطائى الخطامي وخطامة بطن من طيء وهو جد علي بن حرب الخ

Der letzte S. 347: يونس ابو محمد الظفري

Es schliesst sich daran eine alphabetische Behandlung der unter ihrer Kunje bekannten Personen: القاسم الثاني في الكنى. Erster Artikel S. 348: ابو آمنة الفزاري له ذكر ورؤية وصحبة الخ. Dieser Abschnitt geht bis zu Ende des Buchstabens ع; letzter Artikel S. 507: ابو عيسي المغيرة بن شعبة الثقفي تقدم ذكره اخرجه ابونعيم، تم الجزء الخامس الخ

Ueber den Anfangsnamen der einzelnen Artikel stehen in der Regel einige oder auch nur 1 Buchstabe in rother Dinte: es sind diese Buchstaben Abkürzungen der Namen der Verfasser der von ihm besonders benutzten Werke: nämlich es bezeichnet:

ر den ابو عمر (= ابن عبد البرّ † 463/1071);

س den ابو موسي (d. i. محمد بن عمر بن احمد المديني الاصفهاني ابو موسى † 581/1185);

د den ابن منده (d. i. محمد بن اسحق بن محمد بن يحيى الاصبهاني † 395/1005);

ع den ابو نعيم (d. i. احمد بن عبد الله بن احمد † 430/1039);

er citirt auch u. A. den جعفر المستغفري S. 189 (d. i. ابو العباس جعفر بن محمد بن المعتز بن المستغفر بن الفتح النسفي † 432/1040).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos, sehr oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter hervorstechend gross. Besonders die 1. Hälfte des Werkes ziemlich stark verblasst. — Abschrift vom 17. Dū'lqa'da 693/1294.

Bei der Seitenzählung ist nach S. 64 ein Blatt überschlagen, jetzt 64ᵃ. 64ᵇ. — HKh. I 637. IV 7903.

9652. Lbg. 146.

19 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (22 × 16; 16½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

ك" درّ السحابة في بيان مواضع وفيات الصحابة لابي الفضايل الحسن بن محمد بن الحسن الصغانى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله المنشى المبيد المعيد ... قال الملتجى الي حرم الله تعالي الحسن ... الصغاني ... هذا كتاب جمعت فيه بين المختصر الذي كنت ألفته الخ

Der Verfasser Elḥasan ben moḥammed *eççaġānī* † 650/1252 (No. 1630) hat sein Compendium über die Oerter, an denen die Genossen Moḥammeds gefallen oder gestorben sind, nebst dem Anhang dazu, hier zusammengestellt u. alphabetisch nach den Namen der Genossen geordnet. Zuerst: ابي اللحم استشهد يوم حنين، ابان بن سعيد الخ Zuletzt: يسير بن عمرو ويقال اسير الخ Worauf noch die mit Kunje Genannten folgen (zuletzt ابو هبيرة). — Nach der Unterschrift f. 19ᵃ ist die Abschrift gemacht von محمد بن عبد الرحيم بن يعقوب بن محمد, einem Nachkommen des ابراهيم بن على الشيرازي, des Verfassers des التنبيه في فروع الشافعية, im J. 773 Ǵomādā (1371). Nach derselben ist die vorliegende gemacht, welche etwa aus dem J. 1150/1737 stammt. Nach obigem Schluss ist von derselben Hand noch ein Nachtrag gegeben, welcher die von den Genossen zuletzt Gestorbenen nach dem Werke des ابو نعيم الاصبهاني † 430/1039 aufzählt; es sind deren 6. HKh. III 4862.

Schrift: gross, kräftig, etwas vocalisirt, deutlich. Die Stichwörter roth. Der Text in rother Linie eingerahmt.

Dasselbe Werk in Pm. 501, 9, f. 17—26. Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt, steht f. 1ᵃ: مختصر وفيات بعض الصحابة. Verfasser fehlt. Anfang und Schluss wie bei Lbg.

9653. Pet. 246.

1) f. 1—43ᵃ.

91 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (20½ × 15; 12½ × 7½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

هذا كتاب فيه فضايل الصحابة وجزاء من سبّهم نقل من كتاب تذكرة اولي البصاير في معرفة الكباير

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي اخرج الرافضة من النور الي الظلمات ببركة محمد صعم وببركة آله واصحابه اجمعين وبعد قال الشيخ كبير السنيين لا يجوز التعرض لاحد من الصحابة بسبّ او طعن او ازراء او اذي الخ

Ueber die Vorzüge der Prophetengenossen und die Strafe derer, die sie schmähen, ein Abschnitt aus dem im Titel genannten Werke تذكرة اولي البصائر, dessen Verfasser mir unbekannt ist. Das Werk ist eingetheilt in ungezählte فصل.

f. 2ᵇ فصل، وانما يعرف قدر الصحابة رضم وفضايلهم من تدبّر احوالهم الخ

6ᵃ فصل، واذا قد ذكرنا فضائلهم مجملا فنأخذ الآن مفصلا وهو ان تعلم الخ

(Zuerst die Vorzüge des ابو بكر; dann f. 13ᵃ die des عمر).

16ᵇ فصل في ذكر نبذة من فضايل الشهيد والمظلوم ذي النورين والمهاجر الهجرتين الخ

19ᵇ فصل في ذكر نبذة من فضايل امير المومنين ابي الحسن على بن ابي طالب رضه الخ

23ᵇ فصل في ذكر بدء الرفض ومن نصب هذه العداوة للصحابة رضم الخ

25ᵇ فصل، ثم ان العلماء رضم نصت على تكفير الحلولية والنصيرية والكلمية الخ

27ᵇ فصل، وهنا حكاية عن بعض هولاء تبين لك قبح ما هم عليه مع ما تقدم الخ

31ᵃ فصل، وقد انشد بعض العلماء وهو الامام العالم الشيخ كمال الدين ابن العديم قاضى حلب رحمه في مدح الصديقة بنت الصديق عايشة رضا وفضلها والرد على من انتقصها او بغضها او عابها

Dies Gedicht in 54 Versen fängt so an (Kāmil):

ما شان امّ المومنين وشانى هذا المحب لها وضلّ الثانى
انّى اقول مبيّنا عن فضلها ومترجما عن قولها بلسانى

Schluss:

تجلى النفوس اذا تلاها مسلم وعلى الروافض لعنة الرحمٰن

Der Verfasser desselben heisst: ابو القاسم عمر بن احمد بن هبة الله ابن العديم الحلبي العقيلى geb. 586/1190 (588), † 660/1262.

32ᵇ فصل في ذكر ما جري وما وقع من انواع العذاب والنكال فيمن سبّ احدا من الصحابة او انتقصه وما ينزل به عند موته مع ما يدخر في الآخرة من سوء العذاب،

Zum Schlusse werden noch einige Stücke aus Qaçīden zum Lobe dieser Genossen beigebracht, und das Ganze schliesst f. 43ᵃ: ربنا انك رءوف رحيم الحمد لله الذي هدانا للاسلام ... والسلام على سيدنا ونبينا ... وتابع التابعين لهم باحسان الي يوم الدين امين امين امين يا رب العالمين،

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. — Abschrift im J. 1092 Çafar (1681) von عبد القادر بن احمد حازم (f. 72ᵃ mit dem Zusatze: الشافعي الرفاعي الهيتى البغدادي). — Collationirt.

9654.

1) We. 1706, 14, f. 43ᵇ—45ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: مناقب الصحابة رضم

Auszüge aus Werken, welche Charakterzüge der Propheten-Genossen, auch der nicht unmittelbaren, behandeln.

Zuerst von ihnen überhaupt: عن ابن عمر بن الخطاب رضا قال قال رسول الله صلعم اكرموا اصحابي فانهم خياركم ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم فالاول التابع للصحابي والثانى تابع التابع ثم يظهر الكذب الخ

Darin f. 44ᵃ unten: مناقب امامنا الشافعي المطلبي القرشي محمد بن ادريس

F. 45ᵃ verschiedene Traditionen, Bussfertigkeit und göttliche Barmherzigkeit betreffend.

F. 45ᵇ etwas aus ك" معرفة الصحابة des ابو نعيم.

F. 45ᵇ Reğez-Gedicht des الحافظ ابن حجر † 852/1448 über die Gottlosen und deren verschiedene Arten. Anfang:

اشرار خلق الله من ذي الامّة من لا لهم بين البرايا ذمّة

F. 46ᵃ ein Stück aus dem الشرح الكبير للجامع الصغير, dem grossen Commentar des المناوي † 1031/1622 zu dem الجامع الصغير des Essojūṭī. Betrifft die Weltlust und das Hangen daran.

2) Pet. 246, 2, f. 43ᵇ—46ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Zwei Qaçīden zum Lobe der Prophetengenossen (الصحابة).

a) von محمود بن السنان. Anfang (Sarī'):

يا اهل حرف لحاء خبتم الرجا منكم كما قال النبىّ الامينْ

50 Verse; Schluss:

كذلك الآل واصحابه ثم على الازواج والتابعينْ

b) f. 45ᵃ von einem Ungenannten. Anfang (Wāfir):

تغيّرت الامور مع الزمان وكان الفحش يعمل بالعيان

50 Verse; Schluss:

وصلوا يا حضور علي محمّد شفيع الخلق قاصيها ودانِ

F. 46ᵇ—48 sind leer gelassen.

Von der Eintheilung der Prophetengenossen in 7 Klassen, Pm. 65, f. 104ᵇ—112. Begriff des Wortes صحابى, Pet. 684, f. 112ᵇ. Angabe, wie viel Genossen Moḥammed in den Schlachten bei sich gehabt, We. 1790, f. 20ᵃ. Ueber die Kämpfer von Bedr (اهل بدر), Lbg. 902, f. 305ᵃ. Ein Stück aus معرفة الصحابة des Abū no'eim, We. 1706, f. 45ᵇ. Ueber اويس القرني, ebenda, f. 13ᵃ.

9655.

Ueber die Prophetengenossen handeln auch folgende Schriften:

1) من عاش بعد موت [الخلفاء] الاربعة von ابن ابي الدنيا † 281/894.
2) ك" الآحاد والمثانى فى فضائل الصحابة von خيثمة بن سليمان الطرابلسى † 343/954.
3) المعجم فى الاصحاب von سليمان بن احمد الطبرانى † 360/971.
4) اسماء الصحابة von محمد بن اسحق ابن منده † 395/1005.
5) معجم الصحابة von احمد بن على بن احمد الهمدانى ابن لال † 398/1008.
6) فضائل الصحابة von عبد الرحمن بن محمد بن عيسى القرطبى ابن فُطَيْس † 402/1011.
7) Desgl. von محمد بن احمد بن محمد البخاري ابن غُنْجار † 412/1021.
8) معرفة الصحابة von احمد بن عبد الله بن احمد الاصبهانى ابو نعيم † 430/1039.
9) Desgl. von جعفر بن محمد المستغفري ابو العباس † 432/1041.
10) المصنف فى فضائل الصحابة von ابو بكر البيهقى † 458/1066.
11) الاستيعاب فى معرفة الاصحاب von يوسف بن عبد الله ابن عبد البرّ القرطبى † 463/1071.
12) ك" من عاش من الصحابة مائة وعشرين von يحيى بن عبد الوهاب بن منده † 511/1117.
13) اقتباس الانوار والتماس الازهار فى انساب الصحابة ورواة الآثار von عبد الله بن على اللخمى الرشاطى † 542/1147.
14) التخبير فى معجم الصحابة von عبد الكريم بن محمد السمعانى † 562/1167.
15) سلوة الاحباب وترجمة الاصحاب von dems.
16) معجم الصحابة von على بن عساكر † 571/1175.
17) معرفة الصحابة von محمد بن عمر بن تتمّة احمد المدينى ابو موسى † 581/1185.
18) تلقيح الفهوم الاثيرة فى التاريخ والسيرة von ابن الجوزي † 597/1201.
19) منهاج اهل الاصابة فى محبة الصحابة von dems.
20) تحفة [oder جنة] الناظرين فى طبقات التابعين von محمد بن محمود البغدادى ابن النجار † 643/1245.
21) در السحابة فى وفيات الصحابة von الحسن بن محمد الصغانى † 650/1252.
22) الانْباء المستطابة فى فضائل الصحابة والقرابة von هبة الله بن عبد الله بن سيّد الكل القفطى † 697/1298.
23) معجم الصحابة von على بن بلبان الفارسى علاء الدين † 731/1331.
24) التجريد فى اسماء الصحابة von الذهبى † 748/1347.
25) عنوان السير فى ذكر الصحابة von dems.
26) غيث السحابة فى فضل الصحابة von يوسف بن محمد العبادي † 776/1374.
27) القبس فى تلخيص اقتباس الانوار von اسمعيل بن ابراهيم البلبيسى † 802/1399.
28) الايثار برجال معانى الآثار von قاسم بن قطلوبغا † 879/1474.
29) عين الاصابة فى معرفة الصحابة von السيوطى † 911/1505.
30) در السحابة فيمن دخل بمصر من الصحابة von dems.
31) ربح النسرين فيمن عاش من الصحابة مائة وعشرين von dems. — Wol dasselbe Werk:
32) ر" فيمن عاش من الصحابة مائة وعشرين von dems.
33) بذل المجهود لخزانة محمود von dems.

34) كـ" الانموزج اللطيف فى اهل بدر الشريف von عبد القادر بن شيخ العيدروس † 1038/1628.
35) اسامي اصحاب بدر von ابراهيم حنيف افندي um 1150/1737.
36) شرح الصدر فى اهل غزوة بدر von عبد الله بن محمد بن عامر الشبراوى † 1171/1758.
37) شرح الصدر فى شرح اسماء اهل بدر von على بن عبد الله الرومي الاختيار † 1199/1785.
38) شرح الصدر فى شرح اسماء اهل بدر von محمد بن محمد بن محمد مرتضى † 1205/1790.
39) نظم اسماء اهل بدر von محمد بن على الصبان † 1206/1791.
40) افحام المماري باخبار تميم الداري von احمد المقدسى † 665/1267.
41) ضوء الساري فى معرفة خبر تميم الداري von المقريزي † 845/1441.

b) Die zehn Auserwählten.

9656. Lbg. 992.

28 Bl. 8vo, 19 Z. (19 × 13½; 15 × 7½cm). — **Zustand**: ziemlich gut; nicht ohne Flecken; Bl. 1 ausgebessert. — **Papier**: gelb, glatt, ziemlich dünn. — **Einband**: Kattunbd mit Lederrücken. — **Titel u. Verf.** f. 1a:

كـ" خصائص العشرة الكرام البررة
لمحمود بن عمر الزمخشري

Anfang f. 1b: [l. محمود] قال ... ابو القاسم محمد ابن عمر الزمخشري ... ، الحمد لله والصلاة على رسول الله ... وبعد فانه ورد فى صحيح الآثار المسند عن العلماء ... ان رسول الله صلعم قال عند ذكر الصالحين الخ

Die Besonderheiten der 10 zum Paradies bestimmten Prophetengenossen, von **Maḥmūd ben 'omar** *ezzamaḥšarī* † 538/1143 (No. 1648). So von dem 1. (Abū bekr) die 1. Besonderheit: انه اول من اسلم من الرجال واول من وضع الحجر فى بناء مسجد رسول الله الخ

Schluss f. 28b: اتهما هند بنت جابر فدرجا ولم يبق له عقب رضى الله عنهم اجمعين وحشرنا معهم فى زمرة سيد المرسلين محمد صلعم خاتم النبيين والمرسلين امين،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, vocallos. Stichwörter roth. — **Abschrift** im J. 1269 Ša'b. (1853) von محمد فارس اغا

9657. Spr. 55.

302 Bl. 4to, 25 Z. (26½ × 18; 18½ × 10cm). — **Zustand**: im Ganzen gut. — **Papier**: gelb, glatt, stark; die 2. Hälfte von f. 76 an gelblich, glatt, dünn. — **Einband**: schwarzer Lederband mit Klappe. — **Titel u. Verf.** f. 1a:

كتاب الرياض النضرة فى فضايل العشرة
لمحب الدين ابي جعفر احمد بن عبد الله بن
محمد بن ابي بكر بن محمد بن ابراهيم
الطبري الشافعي

Anfang f. 1b: الحمد لله مختص من شاء برحمته وملبس من سبقت له من الحسنى اثواب عنايته ... اما بعد فان الله عز وجل قد اختار لرسوله صلعم اصحابا فجعلهم خير الانام واصطفى من الصحابه جملة العشرة الكرام الخ،

Der Verfasser **Aḥmed ben 'abd allāh ben moḥammed ben abū bekr** *eṭṭabarī* **el-mekkī moḥibb eddīn abū ǵa'far** (und **abū 'l'abbās**), geb. 615/1218, † 694/1295, weist in der Einleitung im Allgemeinen die Vortrefflichkeit der Zehngenossenschaft aus dem Qorān nach; dann sagt er, er wolle dieselbe gründlich beweisen, auf umfangreiche und zahlreiche Quellen gestützt, aber möglichst kurz, mit Weglassung der Gewährsstützen; die Ueberlieferung anführen nach dem Buche, woraus sie entlehnt, ohne dieselbe selbst zu beanstanden, auf die Zuverlässigkeit der dieselben Vorbringenden vertrauend, und zuerst die 10 insgesammt, dann die einzelnen speciell besprechen. (مبتدئا بذكر ما شملهم على طريقة التضمن ثم بما اختص بهم على وجه المطابقة والتعيّن ثم بما ورد فيما دون العشرة وان انضمّ اليهم من ليس منهم ثم بما اختص بالاربعة الخلفاء ولم يخرج عنهم ثم بما زاد علي الاربعة على واحد ثم بما ورد فى فضايل كل واحد واحد،)

Das Werk zerfällt in 2 Hauptheile (قسم), und jedes wieder in Kapitel.

1. قسم (der allgemeine) فى مناقب الاعداد
2. قسم (der besondere) فى مناقب الاحاد

Die vom Verfasser benutzten sehr zahlreichen Quellen führt er f. 2b—5a auf.

5. باب 268ª في مناقب ابي محمد طلحة بن عبيد الله (in 10 فصل).
1. فصل 268ª في ذكر نسبه
2. فصل 268ª في اسمه وكنيته
3. فصل 268ᵇ في صفته 4. فصل 268ᵇ في اسلامه
5. فصل 269ª في ذكر هجرته
6. فصل 269ª في خصايصه
7. فصل 270ª في شهادة النبي له بالجنة
8. فصل 270ᵇ في ذكر نبذ من فضائله
9. فصل 273ª في مقتله وما يتعلق بذلك
10. فصل 274ª في ذكر ولده

6. باب 274ᵇ في مناقب الزبير بن العوام
(in 10 فصل, ebenso wie bei Kap. 5).
1. فصل 274ᵇ, 2. فصل 275ª, 3. فصل 275ª,
4. فصل 275ª, 5. فصل 275ᵇ, 6. فصل 275ᵇ,
7. فصل 278ª, 8. فصل 278ª, 9. فصل 280ª,
10. فصل 281ᵇ.

7. باب 284ᵇ في مناقب ابي محمد عبد الرحمن بن عوف
(in 10 فصل, wie Kap. 5).
1. فصل 284ᵇ, 2. فصل 285ª, 3. فصل 285ª,
4. فصل 285ª, 5. فصل 285ª, 6. فصل 285ª,
7. فصل 285ᵇ, 8. فصل 286ª, 9. فصل 289ª,
10. فصل 289ᵇ.

8. باب 290ª في مناقب سعد بن ملك
(in 10 فصل, wie Kap. 5).
1. فصل 290ª, 2. فصل 290ª, 3. فصل 290ª,
4. فصل 290ª, 5. فصل 291ª, 6. فصل 291ª,
7. فصل 293ª, 8. فصل 293ª, 9. فصل 294ᵇ,
10. فصل 294ᵇ.

9. باب 295ª في مناقب ابي الاعور سعيد بن زيد
(in 10 فصل).
1. فصل 295ª, 2. فصل 295ᵇ, 3. فصل 295ᵇ,
4. فصل 295ᵇ, 5. فصل 296ª, 6. فصل 296ª,
7. فصل 296ª, 8. فصل 296ᵇ, 9. فصل 296ᵇ,
10. فصل 297ᵇ.

10. باب 297ᵇ في مناقب ابي عبيدة بن الجراح
(in 10 فصل).
1. فصل 297ᵇ, 2. فصل 297ᵇ, 3. فصل 297ᵇ,
4. فصل 297ᵇ, 5. فصل 297ᵇ, 6. فصل 297ᵇ,
7. فصل 299ª, 8. فصل 299ª, 9. فصل 302ª,
10. فصل 302ᵇ.

Schluss f. 302ᵇ: الفصل العاشر في ذكر ولده وكان له من الولد يزيد وعمير امهما هند بنت جابر ولم يبق له عقب والله اعلم' قال المؤلف رحمه هذا ما وقفنا عليه في مناقب العشرة الكرام البررة اعاد الله من بركاتهم وحشرنا في زمرتهم امين امين والحمد لله على نواله وصلى الله على النبي محمد وآله'

Schrift des älteren Theils der Handschrift (f. 1—75) ziemlich gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, vocallos (Türkische Kanzleihand). Ueberschriften roth. Der spätere Theil (f. 76—302) klein, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften zum Theil roth, zum Theil schwarz, aber grösser. — Abschrift c. 1750 (und 1800).

HKh. III 6735, IV 9135.

9658. Pm. 619.

154 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. (27 × 18; 19 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: die obere Hälfte wasserfleckig, wodurch die Dinte des Textes daselbst aufgelöst worden ist, so dass alle Seiten oben mehr oder weniger grosse Dintenflecke haben. Auch der untere Rand und zum Theil auch der Seitenrand ist stellenweise wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ª:

ك" مَجَلَّة الحنفاء في مناقب الخلفاء

so auch im Vorwort f. 3ᵇ. Verfasser fehlt. Auf der Innenseite des Vorderdeckels steht als solcher (nebst Angabe des Titels) in ganz neuer Schrift:

ابراهيم بن احمد المكي

Diese Angabe geht aber auf den Abschreiber: der ungenannte Verfasser ist jüngerer Zeitgenosse des مجد الدين ابو الطاهر الفيروزابادي † 817/1414, lebt also um 850/1446.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي رزقني في الصغر شرف خدمة علماء السنة ومنحني في الكبر دولة متابعة كملاء الامة والفضلاء المسنة . . . اما بعد فقد قال الله تعالي واما بنعمة ربك فحدث اذ التحديث بالنعمة الشكر . . . ومن جواب شكر نعم الله تعالي ومواجب احسانه ان كنت مدة مديدة من الاعوام والشهور في ملازمة الائمة الخ

Ein Auszug aus dem so eben besprochenen Werke (الرياض النضرة الخ). (Die benutzten Quellen des Grundwerkes werden aufgeführt f. 4—6.) Derselbe zerfällt in 2 Theile (قسم), einen allgemeinen und einen speciellen.

1. قسم 7ª في ذكر ما جاء متضمنا فضل جملة الصحابة والدعاء لهم، من ابي سعيد الخدري قال قال رسول الله صلعم لا تسبّوا اصحابي الخ
8ª ذكر في فضل اهل بدر
8ᵇ ذكر ما جاء في الحث على حبّهم والاحسان اليهم
9ᵇ ذكر ما جاء في التحذير عن الخوض فيما شجر بينهم والنهي عن سبّهم
12ª فيما جاء متضمنا ذكر العشرة، ذكر الشجرة في انساب العشرة
12ᵇ ذكر ما جاء في اثبات محبّته صلعم لكل واحد منهم
13ª ذكر ما جاء في التحذير عن بغضهم
13ª ذكر ما جاء في شهادته صلعم للعشرة بالجنة
14ª ذكر وصف كل واحد من العشرة بصفة حميدة
14ª ذكر انهم من الذين سبقت لهم منّا الحسنى
14ª ذكر ما جاء في اثبات الصديقية لبعضهم والشهادة لبعضهم
14ᵇ ذكر ما جاء في تخصيص ابي بكر بانه لم يسؤه قط واثبات رضاه صلعم لجمع منهم ومن غيرهم
15ª ذكر ما جاء في اخباره صلعم عن عدد بانّ كل واحد منهم نعم الرجل

u. s. w. eine grosse Menge solcher kleiner Abschnitte, deren Ueberschriften fast immer so wie vorhin anfangen.

2. قسم 33ª في مناقب الافراد وهم ابو بكر وعمر وعثمان وعلي وانسابهم ومما يتعلق بهم، ذكر اسلام ابي قحافة
33ᵇ ذكر اسلام امّه
33ᵇ ذكر اسم ابي بكر الصديق
34ᵇ ذكر اسمه الصديق
36ª ذكر انه كان يدعى في السماء الحليم

u. s. w. in vielen kleinen Abschnitten; ebenso die folgenden Artikel; viele davon fangen an: ذكر اختصاصه

94ª في مناقب امير المومنين ابي حفص عمر بن الخطاب
127ª في مناقب امير المومنين عثمان بن عفان

Die letzten Abschnitte dieses Artikels sind:

150ᵇ ذكر لعن الحسن بن عليّ وغيره من الصحابة قتلة عثمان
150ᵇ في ذكر ولده، ذكر الذكور . . . ذكر الاناث

Dann folgt f. 151ª ohne Ueberschrift, aber mit einem dafür freigelassenen Platze, ein kurzer Artikel über 'Alı, der bis zum Ende des Buches geht, ohne besondere Abschnitte zu enthalten. Er beginnt: الذي ختم الله به خلافة الخلفاء الراشدين الذين اوصانا النبيّ صلعم بالتمسّك بسنّتهم الخ und schliesst f. 154ª: وانه كان يضرب الحدود في ولايتهما وزوّج عمر رضه ابنته وبكي عليهما عند وفاتهما وكان هاولاء الاربعة خيرة الله من هذه الامّة اكمل الله دينه ونصر نبيه ومهّد قواعد الاسلام واقام منار الايمان رضى الله عنهم وعن ساير اصحاب النبي صلعم واحيانا علي محبتهم وحشرنا في القيامة في زمرتهم وجمعنا واياهم في جنات النعيم مع الذين انعمت عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين برحمته ومنه وكرمه، تمت

Dieser Auszug behandelt also nicht die 10 Genossen, wie das Grundbuch es thut, sondern nur die ersten 3 und den 4. in grosser Kürze. Er ist aber doch hier zu Ende.

Schrift: gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, wenig vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1117 Moh. (1705) von ابراهيم بن احمد. — Nicht bei HKh.

9659. Pet. 690.

6) f. 32—34.

Format etc. und Schrift wie bei 2. — Titel fehlt. Es ist, wie im Anfang steht:

تتمّة للروضة النضرة في خصايص العشرة

Anfang f. 32ᵇ: الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى وبعد فهذه تتمة للروضة النضرة . . . جمعه الشيخ شعيب المسمي بالحريفيش رحمه، ذكر ان عمر بن الخطاب رضه وعثمان بن عفان رضه كانا في بعض اشغال النبي صلعم فادركتهما صلوة العصر فقال عمر رضه لعثمان رضه تقدّم فصلّ الخ

Diese kleine Schrift ist von

شعيب بن سعد بن عبد الكافي المصري المكي الصوفي الحُرَيْفِيش وعبيد الحرفوش

Šo'eib ben sa'd ben 'abd elkāfı elmiçrı elmekkı eççūfı *elḤoreifîš* [und auch 'obeid elḤarfūš] † 801/1398) verfasst und ein Nachtrag zu dem im Anfang genannten الروضة النضرة

Wahrscheinlich ist damit das bei Spr. 55 besprochene Werk الرياض النضرة gemeint.

Schluss f. 34b: لو ان البحار اصبحت مدادا والاشجار اقلاما واهل السموات والارض كتابا لعجزوا عن فضلكما وعن وصف اجركما،

Abschrift vom Jahre 1175/1761.

9660. Spr. 147.

2) f. 18—92.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titel und Verfasser f. 18a:

كتاب اتحاف الحضرة العزيزة بعيون السيرة الوجيزة

لمحيى الدين عبد القادر بن الشيخ شيخ بن عبد الله العيدروس باعلوي

(Der Titel f. 18a im schönen Frontispice so:

كتاب سير الرسول وصحبه).

Anfang f. 18b: الحمد لله الملك الجليل الذي ارسل محمدا صلعم بواضح الدليل . . . وبعد فان خير الهدي هدي محمد صلعم وخير الاخلاق الحسنة خلقه الاعظم الخ

Biographie Moḥammeds und seiner 10 Genossen, von 'Abd elqādir el'aiderūs gest. 1038/1628 (No. 1844). Zerfällt in 2 Theile (قسم).

1. قسم 20b في السيرة النبوية والنعوت المصطفوية (in 4 باب).

1. باب 20b في شرف محتده وحسبه وما مهّد الله له وذكر نسبه
2. باب 29b في سيرته من حين ولادته الى وقت وفاته
3. باب 38a فيما فضله الله تعالي به من كمال خلقته وجمال صورته وكرّمه به سبحانه وتعالي من الاخلاق الزكية وشرّفه به من الاوصاف المرضية (in 2 فصل: 38a u. 41a)
4. باب 43b في معجزاته الدالّة على ثبوت نبوته وصدق رسالته وما اختصّ به من خصايص اياته وبدايع كراماته (in 2 فصل 43b u. 49b)

2. قسم 56b (in 10 باب) في ذكر العشرة

1. باب 58b في ذكر سيدنا ابي بكر الصديق عبد الله بن عثمان التيمي
2. باب 63a في ذكر سيدنا ابي حفص عمر بن الخطاب العدوي
3. باب 67b في ذكر سيدنا ابي عمرو عثمان بن عفان الاموي
4. باب 71a في ذكر سيدنا ابي الحسن علي بن ابي طالب
5. باب 75b في ذكر سيدنا ابي محمد طلحة بن عبيد الله التيمي
6. باب 77b في ذكر سيدنا ابي عبد الله الزبير بن العوام الاسدي
7. باب 81a في ذكر سيدنا ابي اسحاق سعد بن ابي وقاص مالك بن اهيب الزهري
8. باب 83a في ذكر سيدنا ابي محمد عبد الرحمن ابن عوف الزهري
9. باب 85a في ذكر سيدنا سعيد بن زيد بن عمرو بن نفيل بن عمرو العدوي
10. باب 87b في ذكر سيدنا ابي عبيدة عامر بن عبد الله بن الجراح الفهري

89a الخاتمة رمّ في ذكر شيء من فضايل الصحابة مع بيان طبقاتهم وترتيبهم في الفضل والرد على من قدح في احد منهم بالقول الفصل

Schluss des Werkes f. 92b: وجب ترتيبها كترتيبهم المذكور وان كانت لنحو قرابة او احسان لم يجب رعايتها كذلك، قال جامعه الفقير . . . هنا انتهي بنا الكلام وفاح مسك الختام حامدا لله على ما انعم والهم . . . وسالم على المرسلين والحمد لله رب العالمين . . . وصحبه اجمعين،

In Kap. 1 des 1. قسم f. 26b eine Lobqaçîde in 77 Versen auf Moḥammed und seine Herkunft, von ابو العباس عبد الله بن محمد الناشي † 293/906. Anfang (Ṭawîl):

مدحت رسول الله ابغي بمدحه
وفور حظوظي من كريم المآرب

Schluss:

عليه سلام الله في كلّ شارق الاح لنا ضوءا وفي كلّ غارب

9661.

1) Pet. 690, 7, f. 35—40.

Format (17 Z.) etc. und Schrift wie bei 2). Unten am Rande wasserfleckig.

Titel fehlt. Es ist ein Abschnitt aus einem Werke über die 10 (d. h. über die zehn Hauptgenossen Moħammeds, denen das Paradies versprochen worden, المبشّرون).

Anfang f. 35ᵇ: فصل ابو بكر الصديق رضه اسمه عبد الله بن ابي قحافة واسم ابي قحافة عثمان بن عامر بن عمرو بن كعب الخ

36ᵃ ابو حفص عمر بن الخطاب رضه بن نفيل بن عبد العزي بن رباح الخ

etc., zuletzt f. 40ᵃ ابو عبيدة عامر بن عبد الله ابن الجرّاح بن هلال بن اهيب الخ

Schluss f. 40ᵇ: ويدخلهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها رضى الله عنهم ورضوا عنه اولائك حزب الله الا ان حزب الله هم المفلحون، تم

F. 35ᵃ enthält kleine Notizen, u. A. dass ابن حجر († 852/1448) wegen seiner Schweigsamkeit diesen Namen erhalten habe.

2) We. 1787, 3, f. 74ᵃ·ᵇ.

8ᵛᵒ, 21 Z. (15¼×10½; c. 12½×8½ᶜᵐ). — Schrift von derselben Hand wie bei 2, nur etwas kleiner und enger.

Enthält 2 Verse des السيد الشريف الحافظ محمد بن ابراهيم بن المرتضى um 840/1436, in denen er die 10 Genossen (العشرة) des Propheten zusammengestellt; und im Anschluss daran eine Qaçîde des عبد الغني بن ابي بكر المعلم السرجي (um 950/1543) von 20 Versen, in denen er ausser jener engeren Genossenschaft von 10 noch 12 andere hinzufügt: dieselbe beginnt (Kāmil):

ابو بكرٍ الصدّيق في ايمانه والثانى الفاروق خير بنى عَدِي

und schliesst:

ثم الصلوة على النبي وآله ما ناح في الاغصان صوت مغرّدِ

Andere Werke über die zehn auserwählten Genossen sind von:

1) ابراهيم بن عبد الرحمن الفزاري ابن الفركاح † 729/1329, u. d. T. فضائل العشرة المبشرة.

2) محمد بن عبد الله بن احمد التمرتاشي † 1004/1596, „ في خصائص العشرة المبشرين-بالجنة u. d. T.

3) عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس † 1038/1628, كـ„ الحدائق الخضرة في سيرة النبى عم واصحابه u. d. T.

Die Namen der 10 Auserwählten, Mf. 382, f. 6. 7. Pet. 511, f. 26ᵃ. Ueber die Genealogie derselben, Pm. 313, f. 46ᵇ. 47. Spr. 809, f. 58ᵇ. Ihre Geschichte, Pet. 183, f. 165—181. We. 1565, f. 70—142. Von den Vorzügen derselben, We. 388, f. 79ᵇ ff.

3. Verwandte Moħammeds.

a) überhaupt.

9662. Glas. 110.

170 Bl. 4ᵗᵒ, 18—24 Z. (24½×14½; 17½—20×10½—11ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter und Lagen, oft beschädigt und auch am Rande (und z. Th. im Text) ausgebessert. — Papier: gelb, einige Blätter farbig, ziemlich dünn, glatt. — Einband: rothbrauner Lederdeckel. — Titel und Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ (nach einem erweiterten Bismillāh): الجزء الاول من كتاب شرح الاخبار في فضائل النبى المختار وآل المصطفين الاخيار من الائمة الاطهار عم، الحمد لله الاول بلا حدّ والآخر بلا امد وصلى الله . . . قال القاضى النعمان بن محمد قدس الله روحه، اثرت من الاخبار وجمعت من الآثار في فضل الائمة الابرار حسبما وجدته الخ

Enno'mān ben moħammed ben mançûr ben aħmed *ben Ḥajjûn* † 363 Raġ. (974) hat ein Werk unter obigem Titel vom imāmitischen Standpunkt aus verfasst, in welchem er die Vorzüglichkeit des Propheten und seiner Familie und die Berechtigung 'Alî's auf die Nachfolgerschaft desselben behandelt. Er hat es seinem Gönner, dem Fāṭimiden-Herrscher Elmo'izz lidîn allāh aħmed ben mançûr † 365/975 gewidmet. Davon liegt hier ein Auszug in 8 Heften (جزء) vor. So steht f. 16ᵃ: انتهى المنقول من الجزء (الاول) und 28ᵃ: المنقول من المختار من الجزء الثانى und

f. 136ª: ويتلوه . . . من الجزء السابع ومن آخر الجزء الثامن المختار منهما وان كان ذلك كله خِيرة لكن اوجب قصور الهمّة الخ

Der Anfang des 1. Theils fehlt wegen der Lücke nach f. 1. Der Inhalt der beiden ersten Theile ist der Nachweis, aus Qorān und Tradition, dass nur 'Alī als der Vertreter (وصيّ) des Propheten anzusehen sei, weil er zuerst seine Lehre angenommen und mit seiner Person für ihn eingetreten sei. Die ersten 6 Theile (2. f. 16ª, 3. 28ᵇ, 4. 56ᵇ, 5. 84ᵇ, 6. 113ᵇ) haben keine besondere Ueberschrift; der 7. u. 8. (zusammengefasst) f. 136ᵇ haben: مما جاء من مناقب امير المومنين كرّم الله وجهه وفضائله وسوابقه'

Schluss fehlt; das zuletzt Vorhandene f. 168ᵇ: ما ارادوه من التوثب عليه بالتغلّب من امر الامّة فجعلوا القيام بدم عثمن سببا لذلك'

Wieviel fehlt, ist nicht ersichtlich.

Schrift: ziemlich klein und gedrängt (doch ungleich), gewandt, vocalisirt. Die Ueberschriften und Hauptstellen roth, auch schwarz in grösserer Schrift. Am Rande sehr oft längere Notizen, Zusätze und Verbesserungen. — Abschrift c. 900/1494. — Collationirt.

Bl. 102ᵇ leer. Lücken nach f. 1. 153. 161. 166.

F. 1ª ein aus Ibn ḫallikān (ed. Wüstenfeld No. 776) abgekürzter Artikel über den Verf. F. 169. 170 unbedeutende Gedichtstücke.

9663. Pet. 580.

306 Bl. 4ᵗᵒ, 18 Z. (28⅔ × 19; 20 × 11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, vom Anfang abgesehen, wo Bl. 3—7 am Rande stark ausgebessert sind; und ausserdem sind der Rücken und die Ecken öfters schadhaft und ausgebessert, auch fehlt es nicht an Flecken. Bl. 3 u. 4 auch am Text beschädigt. — Papier: weisslich, auch gelb und strohfarbig, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt; doch steht f. 1ª von ganz später Hand oben zur Seite: عيون الاخبار und in der Unterschrift, von der ursprünglichen Hand, fast ebenso:

عيون اخبار الرضا على بن موسي بن جعفر

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang fehlt, ist aber von neuerer Hand, wie es scheint, richtig ergänzt. Er ist f. 2ª: الحمد لله الواحد القهار العزيز الجبار الرحيم الغفار فاطر الارض والسماء خالق الظلمة والضياء مقدر الازمنة والدهور . . . [اما بعد ف]قال ابو جعفر محمد بن على بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي الفقيه مصنف هذا الكتاب رَة وقع الي قصيدتان من قصايد الصاحب الجليل كافى الكفاة ابي القاسم اسماعيل ابن عباد فى اهداء السلام الي الرضا على بن موسي بن جعفر بن محمد بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب . . . فصنفت هذا الكتاب لخزانته الخ

Ismā'īl *ben 'abbād* ben el'abbās eṭṭāleqānī elwezīr *eççāhib* † 385/995, der bekannte Schöngeist, hat zum Lobe des 8. Imāms, des 'Alī ben mūsā ben ǵa'far, 2 Qaçīden gedichtet, deren eine beginnt f. 3ᵇ (Monsariḥ):

يا سائرا زايرا الي طوس مشهد طهر وارض تقديس
ابلغ سلامي الرضا وحطّ على اكرم رمس بالخير مرموس

(25 Verse lang) und die andere f. 4ª (Sarī dec.):

يا زايرا قد نهضا مبتدرا وركضا
وقد مضي كانه البرق اذاما اومضا

22 Verse lang.) Diese beiden Gedichte haben den Verfasser des vorliegenden Buches, den Moḥammed ben 'alī *elqommī ibn bābaweih* † 381/1001 (No. 1269), zu seinem grossen Werke veranlasst. — Nachdem er f. 4ᵇ die Verdienstlichkeit, Einen aus der Propheten-Familie zu verherrlichen, mit verschiedenen Aussprüchen belegt und dem Ibn 'abbād deshalb Gottes Segen angewünscht, giebt er f. 5ª ff. die Uebersicht der in dem Werke enthaltenen Kapitel, deren Zahl er auf 139 angiebt: er führt aber nur 70 (71) Kapitel-Ueberschriften auf: s. unten. — Der Titel des Werkes ist im Vorwort nicht angegeben. Im Werke selbst sind die Kapitel nicht mit einer Zahl versehen. Er erwähnt seine Gewährsmänner ausführlich.

f. 7ᵇ باب العلة التى من اجلها سمي على بن موسى عَمّ الرضا
8ª باب ما جاء فى ام الرضا واسمها
9ᵇ باب مولد الرضا
10ᵇ باب نص ابي الحسن موسي بن جعفر عَمّ على ابنه على بن موسى الرضا عَمّ بالامامة والوصية
(in 21 نصّ).

باب نسخة وصية موسى بن جعفر 16a

باب النصوص على الرضا عم بالامامة فى جملة الائمة الاثنى عشر عم 19a

باب جمل من اخبار موسي بن جعفر مع هرون الرشيد ومع موسى بن المهدي 31b

باب الاخبار التى رويت فى صحة وفاة ابي ابراهيم موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن على بن ابي طالب 43b

باب ذكر من قتله الرشيد من اولاد رسول الله صعم بعد قتله لموسى بن جعفر بالسم فى ليلة واحدة سوي من قتل منهم فى ساير الليالي والايام 49a

باب السبب الذي قيل من اجله بالوقف على موسي بن جعفر 51a

باب ما جاء عن الرضا من الاخبار فى التوحيد 52a (darin die Erklärung der einzelnen Buchstaben des Alphabets f. 59b; ferner f. 69b ff. خطبة الرضا)

باب ذكر مجلس الرضا مع اهل الاديان واصحاب المقالات فى التوحيد عند المامون 71b

باب ذكر مجلس الرضا مع سليمان المروزي متكلم خراسان عند المامون فى التوحيد 83b

باب ذكر مجلس آخر للرضا عند المامون مع اهل الملل والمقالات وما اجاب به علي بن محمد بن جهم فى عصمة الانبياء 89a

باب ذكر مجلس آخر للرضا عند المامون فى عصمة الانبياء 91a

باب ما جاء عن الرضا من حديث اصحاب الرس 95b

باب ما جاء عن الرضا فى تفسير قول الله عز وجل فديناه بذبح عظيم 98a

باب ما جاء عن الرضا فى قول النبي صعم انا ابن الذبيحين 98b

باب ما جاء عن الرضا فى علامات الامام 100a

باب ما جاء عن الرضا فى وصف الامامة وذكر فضل الامام ورتبته 101a

باب ما جاء عن الرضا فى تزويج فاطمة 104a

باب ما جاء عن الرضا فى الايمان وانه معرفة بالقلب واقرار باللسان وعمل بالاركان 105b

باب ذكر مجلس الرضا مع المامون فى الفرق بين العترة والامة 107a

باب ما جاء عن الرضا من خبر الشامي وما سال عنه امير المومنين فى جامع الكوفة 112b

باب ما جاء عن الرضا فى زيد بن علي عم 116a

باب ما جاء عن الرضا من الاخبار النادرة فى فنون شتى 118b

باب ما جاء عن الرضا فى هاروت وماروت 124a

باب ما جاء عن الرضا من الاخبار المتفرقة 126b

باب ما جاء عن الرضا فى صفة النبي صعم 147b

باب ما جاء عن الرضا من الاخبار المنثورة 151b

باب ما جاء عن الرضا من العلل 178b

باب ما كتب به الرضا الي محمد بن سنان فى جواب مسايله فى العلل 187a

باب العلل التي من اجلها ذكر الفضل بن شاذان فى آخرها انه سمعها من الرضا مرة بعد مرة وشيئا بعد شيء فجمعها واطلق لعلى بن محمد بن قتيبة النيسابوري روايتها عنه عن الرضا 193a

باب ما كتبه الرضا للمامون من محنة الاسلام وشرايع الدين 206b

باب دخول الرضا نيسابور وذكر الدار التى نزلها والمحلة 213b

باب ما حدث به الرضا فى مربعة نيسابور وهو يريد قصد المامون 214b

باب خبر نادر عن الرضا 216a

باب خروج الرضا من نيسابور الى طوس ومنها الى مرو 216a

باب السبب الذي من اجله قبل على بن موسي الرضا ولاية العهد من المامون وذكر ما جري فى ذلك ومن كرهه ومن رضى به وغير ذلك 217b

باب استسقاء المامون بالرضا وما اراده الله من القدرة فى الاستجابة له وفى اهلاك من انكر دلالته فى ذلك 235a

باب ذكر ما اتاه المامون من طرد الناس عن مجلس الرضا والاستخفاف به وما كان من دعائه 238a

باب ذكر ما انشد الرضا من الشعر فى الحلم وفى السكوت عن الجاهل وترك عتاب الصديق وفى استجلاب العدو حتى يكون صديقا وفى كتمان السر 239a

باب ذكر اخلاق الرضا الكريمة ووصف عبادته 241b

باب ذكر ما كان يتقرب به المامون الي الرضا من مجادلة المخالفين فى الامامة والتفضيل 245b

255ᵇ باب ما جاء عن الرضا فى وجه دلايل الايمة والرد على الغلاة والمفوضة لعنهم الله
258ᵃ (in 42 دلالة) باب دلالات للرضا
269ᵃ باب دلالة الرضا فى اجابة الله دعاءه على عبد الله بن مصعب ابي الزبير بن بكار لما ظلمه
269ᵃ باب دلالته فيما اخبر به من امره انه لا يبري بغداد ولا تراه فكان كما قال
269ᵇ باب دلالته فى اجابة الله دعاءه فى آل برمك واخباره بما يجري عليهم وبانه لا يصل اليه من الرشيد مكروه
270ᵃ باب دلالته فى اخباره بانه يدفن مع هرون فى بيت واحد
270ᵇ باب اخباره بانه سيقتل مسموما ويقبر الي جانب هرون الرشيد
270ᵇ باب صحة فراسة الرضا ومعرفته باهل الايمان واهل النفاق
270ᵇ باب معرفته بجميع اللغات
271ᵃ باب دلالته فى اجابته الحسن بن على الوشاء عن المسايل التى اراد ان يساله عنها قبل السؤال
272ᵃ باب دلالة اخري له
272ᵃ باب جواب الرضا عن سؤال ابي قرة صاحب الجاثليق
272ᵇ باب ذكر ما كلم به الرضا بيحيى بن الضحاك السمرقندي فى الامامة عند المامون
273ᵃ باب قول الرضا لاخيه زيد بن موسي حين افتخر على من فى مجلسه وقوله فيمن يسيء عشرة الشيعة من اهل بيته ويترك المراقبة
276ᵃ باب الاسباب التى من اجلها قتل المامون علي ابن موسى الرضا بالسم
277ᵇ باب نص الرضا على ابنه ابي جعفر محمد بن علي بالامامة والخلافة
277ᵇ باب وفاة الرضا مسموما باغتيال المامون اياه
278ᵃ باب آخر فى ذكر وفاة الرضا من طريق الخاصة
279ᵃ باب ما حدث به ابو الصلت الهروي من ذكر وفاة الرضا وانه سم فى عنب
281ᵃ باب ما حدث به هرثمة بن اعين من ذكر وفاة الرضا وانه سم فى العنب والرمان جميعا
284ᵃ باب ذكر بعض ما قيل من المراثى فى الرضا
286ᵇ باب ثواب زيارة الرضا
293ᵇ باب ما جاء عن الرضا فى ثواب زيارة فاطمة بنت موسى بن جعفر
294ᵃ باب زيارة الرضا بطوس
296ᵇ باب ما يجزى من القول عند زيارة جميع الايمة مروي عن الرضا
297ᵃ باب زيارة جامعة للرضا ولجميع الايمة
300ᵇ باب ذكر ما ظهر للناس فى وقتنا من بركة هذا المشهد وعلاماته واستجابة الدعاء فيه

Schluss f. 306ᵃ: فقد كان خفى علىّ خبرهما وكنت مع قوم اخذوا فى الطريق الي ههنا فجئت معهم فقال التركي قد ظهر لي من امر هذا المشهد ما صح لي به يقيني وقد اليت على نفسى ان لا افارق هذا المشهد ما بقيت، تم

Das Werk ist hier in 2 Theile getheilt; der 1. hört f. 149 auf, der andere fängt 151ᵃ an, hat aber 150ᵃ zum Titelblatt. In der Unterschrift f. 149ᵇ wie auf 150ᵃ ist der Titel so wie oben. Der Name des Verfassers ist f. 150ᵃ etwas abweichend so:

ابو جعفر محمد بن الحسين بن موسي بن بابويه القمّى نزيل الرىّ

wo jedoch بن علي nach محمد einzuschieben ist.

Die Zahl der hier angegebenen Kapitel ist 71. Wollten wir nun auch wirklich die f. 10ᵇ angegebenen 21 نص als ebensoviel Kapitel rechnen und ebenso die bei f. 258ᵃ angeführten 42 دلالة, so würde die Gesammtzahl 134 und nicht 139, wie der Verfasser sagt, ausmachen. Aber zu solcher Zählung liegt auch kein Grund vor; eine Lücke enthält das Werk nicht; jene Angabe kann also nicht richtig sein.

Schrift: gross, kräftig, etwas schwungvoll, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter (meistens) roth, auch roth überstrichen. Der Text Bl. 2 u. 304. 305 in etwas kleinerer Schrift gut ergänzt. — Abschrift von قربانعلى بن حاجي شعيب شيرازي من نواحي تبريز

Der 1. Theil vollendet im J. 1081 Raǵab (1670), der 2. im J. 1091 Śaʿbān (1680).

Am Rande stehen bisweilen Lesarten, zum Theil Inhaltsangaben (oft in rother Schrift).

HKh. führt das Werk auf unter dem Titel: VI 8380 عنوان اخبار الرضا (was schwerlich auch richtig ist).

9664. Mf. 1300.

5) f. 38ᵇ—70.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift:

كتاب فيه شيء من اخبار الزيدية باليمن من الافاضل من آل الرسول وشيعتهم من بعد الهادي الي الحق يحيى بن الحسين

Verfasser: مسلم بن محمد بن جعفر اللحجى [öfter اللحجي]

Anfang: الحمد لله الواحد العدل المبتدي بالافضال والفضل . . . ولما صدقوا القول فيهم بالفعل . . . رأيت ان من حق الله عليّ وحق الدين الخ

Geschichte der Zeiditen in Eljemen, und zwar der Söhne des Imām Elhādī ilā 'lḣaqq Jaḣjā ben elḣosein † 298/911, nämlich des Abū 'l-qāsim moḣammed und abū 'lḣosein aḣmed, und ihrer Anhänger in Eljemen; verfasst im J. 544/1149 von Muslim ben moḣammed ben ǵa'far ellaḣǵī (oder auch ellaǵǵī). — Der 2. Theil beginnt f. 59ᵇ. Von f. 63ᵇ an fangen die Sitzungen und Unterhaltungen (مجالس) des ابو الحسين احمد بن موسي an.

Dieser Abschnitt bricht f. 70ᵇ ab mit den Worten: ان ابليس الملعون لما ادبر عن امر ربه واستكبر

Die Blätter folgen so: f. 38—64. 67. 65. 66. 68—70.

Auf f. 71 u. 72ᵃ Gedichtstücke.

Mf. 1300, 3, f. 13. 14.

Enthält den Anfang von No. 5 dieses Bandes (f. 38ᵇ—40ᵃ, 6), mit demselben Titel und in derselben Schrift. F. 13ᵃ enthält (ausser dem Titel) noch eine Qaçīde mit dem Anfang (Basīt):

لم يبق لي بعدكم رسم ولا طلل الّا وللبين في تفريقنا امل

und auch f. 15 u. 16ᵃ enthalten ein Paar Qaçīden.

9665. Glas. 37.

1) f. 4—113.

236 Bl. 8ᵛᵒ, 20—21 Z. (21½ × 15; 13½—15½ × 8½—9½ᶜᵐ). — Zustand: die Lagen nicht fest im Einband; besonders Anfangs unsauber, dann auch zum Theil fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, schadhaft. — Titel und Verfasser f. 4ᵃ (von späterer Hand):

ك" الافادة في تاريخ الائمة السادة للامام الناطق بالحق ابي طالب يحيى بن الحسين بن هرون [بن الحسين] بن محمد بن القسم بن الحسن بن زيد بن الحسن بن علي بن ابي طالب

Anfang f. 4ᵇ: الحمد لله الذي اصطفى من عباده لتبليغ رسالته الانبياء والمرسلين . . . هذا جوامع الكتاب الذي كنّا بدأنا بجمعه في اخبار الائمة الهادين الخ

Geschichte der zeiditischen Imāme, von 'Alī ben abū ṭālib an bis zum المهدي لدين الله محمد بن الحسن بن القسم († 360/971). Der Verf. Jaḣjā ben elḣosein ben hārūn ben elḣosein ben moḣammed *elboṭḣānī* (und elbaṭḣānī) elhārūnī *elimām ennāṭiq bilḣaqq* † 424/1033 führt ihre vollständigen Namen, auch die der Mütter, die Dauer ihrer Regierung und ihres Lebens, den Ort ihres Begräbnisses an.

Schluss f. 48ᵃ: لما نظرت اليه عند الغسل شاهدت علامات السمّ فزدت من البكاء وصحت وقلت سُمّ سيدي رة"

Daran schliesst sich die Fortsetzung, betitelt: تتمة الافادة und verfasst von عماد الدين يحيى بن على الحسنى القاسمي

Dieselbe geht von المنصور بالله القسم بن على العياني † 393/1003 bis zum المتوكل على الله اسمعيل بن القسم بن محمد † 1087/1676. Der Verf. ist nach 1088/1677 gestorben.

Eine Vorrede oder Einleitung hat das Werk nicht; es schliesst f. 113ᵇ: والشهداء والصالحين وحسن اوليك رفيقا ذلك الفضل من الله وكفى بالله عليما؛ تمت السيرة الفائقة . . . وما افاضه على بلاده وعباده على يدي اهل هذا البيت الاكرم حمدا لله تعالي جزيل الحمد وشكره . . . باوفر الاجر من الله وكرمه في المآب والحمد لله . . . وصلى الله الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gedrängt, fast vocallos, sehr oft ohne diakritische Punkte; die Stichwörter (Anfänge der einzelnen Artikel) grösser. Der Text in rothen Linien. — Abschrift (nach f. 230ᵃ) im J. 1133/1721.

F. 1—3 enthält in flüchtiger, kleiner, enger Schrift allerlei interessante Notizen, zum Theil

biographische, auch Verse, etwas aus dem كـ" الاوايل des الحسن بن عبد الله بن سعيد العسكري † 382/992 (395), und besonders f. 3ª Aufzählung der verschiedenen Feuer der Araber, wie نار الاستمطار، نار الحلف، نار الاسد الخ

F. 4ª ein Artikel über مسعود بن علي بن مسعود بن ابي جعفر بن الحسين القرّق العنسي geb. 548/1153, † 604/1207.

9666. Mf. 1300.

4) f. 16ᵇ—38ª.

4ᵗᵒ, 33 Z. (28½ × 20; 23½ × 17ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: bräunlich, stark, glatt.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser: كـ" الافادة في مناقب الائمة السادة تاليف الامام الناطق بالحق يحيى بن الحسين الهاروني (Der Titel weicht also etwas ab von Glas. 37, 1.)

Vorhanden ist hier das Hauptwerk (Glas. 37, 1, f. 4—48), ohne die dortige Fortsetzung.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, ohne Vocale und (meistens) ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9667. Glas. 128.

3) f. 46.

Format etc. und Schrift (18 Z.) wie bei 2). — Titelüberschrift:

الابيات الفخرية للامام الواثق بالله المطهر بن محمد بن المطهر بن يحيى،

Anfang (Basîṭ):

لا يستزلّك اقوام باقوال ملفّقاتٍ حريّاتٍ بابطال

Ein Lobgedicht in 34 Versen auf die Anverwandten Moḥammeds (آل المصطفى), von Elmoṭahher ben moḥammed ben elmoṭahher ben jaḥjā, um 720/1320. — Schluss:

تبدي مقالتهم فحوى عقائدهم
فدِنْ بها تنج من غيّ واخلال،

F. 46ᵇ—48ᵇ eine Bekehrungsgeschichte, angeknüpft an ein sprechendes Kameel und an ein solches Reh (welche dem Propheten passirt ist).

Eine andere Qaçîde zum Lobe der Verwandten Moḥammeds, von ابن حمّاد الحلبي, steht in Glas. 146, 1, f. 4—6. —

We. 422, 2, f. 85ª ist der Auszug aus معراج الوصول الي معرفة فضل آل بيت الرسول von ابو عبد الله محمد بن يوسف الزرنّدي † 748/1347 erwähnt.

9668. Pm. 652.

267 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (17½ × 13; 13 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch im Anfang unsauber, an vielen Stellen fleckig, besonders an den Rändern, aber auch sonst (wie f. 12—17. 179. 180. 206), und an den Rändern öfters beklebt: so f. 1—3. 18. 42. 68. 218. 266, oder an den Ecken, wie 4—9. 119. 120. — Papier: gelb, stark, glatt. Die Ergänzung meistens weisser, weniger glatt, dünner. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1ª:

كـ" التوضيح الانور لدفع شبه الاعور

so auch im Vorwort f. 3ª. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي نسخ بمحكم كتابه سُنّة الجاهلين وفسخ بفصل خطابه شبه الجاحدين ... اما بعد فيقول ... خضر بن محمد بن على الرازي الهَوَلَرُوديّ الملازم لخزانة المشهد الشريف الغروي ... انى لما عزمت على زيارة الاربعين في سنة ثمانمائة من الهجرة مع تسع وثلثين ووصلت الي المدرسة الزينية الخ

Der Verfasser Ḥiḍr ben moḥammed ben 'alî errâzî *elhawalarūdī* macht im J. 839/1435 eine Reise nach Elḥille und ein Freund zeigt ihm daselbst eine Schrift eines ungenannten Mannes aus Wâsiṭ, worin derselbe die Vorzüge der Familie Moḥammed verwirft und eine Menge Zweifel und Ketzereien vorbringt. Auf Anlass des Freundes widerlegt er von šî'itischem Standpunkt aus die Schrift durch dies Werk. Er führt den Gegner mit den Worten قال الاعور (bisweilen noch mit einem Zusatze wie الشانئ) ein und bringt eine kürzere oder längere Stelle seiner Schrift vor; dann kommt seine Widerlegung, die er mit قلت einführt.

Zuerst f. 3ª: قال الاعور الشانى والابتر الجانى، حتى ظهرت فيه هذه الفرقة المعارضة المسماة بالرافضة

على راس المائة الرابعة ... قلت وبالله التوفيق ... الواجب على العاقل الكامل بلا نزاع متابعة امر الواجب بالذات اللازم الاتباع الخ

Die gegnerische Schrift schliesst f. 261ᵇ: وتقول بالرجعة فهذه الاحدي وثلاثون فرقة فرقة الرافضة وهذا آخر ما تيسّر لى فى المناظرة للرافضة والرد عليهم وتركنا اشياء يكثر استقصاءها،

Schluss f. 267ᵃ: امرنا بالتمسك به والاعتصام مع كتابه العزيز لما عرفت دون ما توهمه العوام وكل لمن تمسك بهداه نافع ولمن تمسك بعراه رافع وله المنزلة العظيمة والجاه الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لو لا ان هدانا الله، وقد تم كتاب التوضيح الخ

Das Werk ist im J. 840/1436 im Unreinen abgefasst.

Schrift: klein, gut, gleichmässig, wenig vocalisirt. Die Stichwörter قال und قلت entweder roth oder hervorstechend gross. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Einzelne Blätter (nicht wenige) später ergänzt: 10. 19—40. 43ᵃ unten bis 52. 90. 91. 171. 172. 226—228. 233—235. 240—245. 267.

9669. Glas. 235.

7) f. 128—143ᵃ.

8ᵛᵒ, 15—16 Z. (20½ × 14½; 14 × 9ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter, ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titel f. 128ᵃ:

رياض الابصار فى ذكر الائمة الاقمار والعلماء الابرار والشيعة العارفين الاخيار

ebenso (bis الابرار) im Vorwort f. 133ᵃ. — Verfasser:

جمال الدين الهادي بن ابراهيم بن على ابن المرتضى الهادوي

Anfang f. 128ᵇ: الحمد لله الواحد القهار العزيز الغفار ... وبعد فغير خفىّ اختلاف الامة بعد نبيها وافتراقها فى دينها الخ

Eine theologische Qaçîde, nach dem Vorbilde einer von einem Šâfi'iten verfassten, in welcher dieser hervorragende und auch weniger berühmte Männer seiner Sekte aufführt, mit Beiseitelassung der 'Alîden und ihrer Anhänger und Nachfolger. Diesem Mangel hat der Verfasser Moḥammed elhâdî ben ibrâhîm ben 'alî *ben elmorteḍâ* elhâdewî ĝemâl eddîn um 850/1446 hier abgeholfen, indem er der Reihe nach die 'Alîden, die Zeiditen und auch die Mo'tazeliten von Bedeutung namhaft macht.

Das Gedicht von 233 Versen (Ṭawîl) beginnt f. 133ᵇ:

اليك اله العالمين توسّلي باحمد المختار اكرم مرسَلِ

und schliesst: واولاده ما رفرف البرق واتّحت رسوم المعالي من جنوب وشمْأَلِ

Zwischen den Zeilen und auch am Rande steht die Erklärung der in den Versen kurz angegebenen Personennamen.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 1086 Šaw. (1676) von محمد بن عبد الله العمّي.

F. 126ᵇ. 127. enthält ein Gedicht von 45 Versen desselben الهادي الهادوي zum Lobe des Sultâns الناصر احمد بن اسمعيل, als er den Sulṭân von Mekka bekriegen wollte. Anfang (Kâmil): عطفا على الحرمين يا ملك اليمَنْ وتجاوزا يا خير املاك الزمَنْ

9670. Glas. 140.

1) f. 1—17.

257 Bl. Folio, c. 20—45 Z. (30 × 20; c. 23½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe.

Enthält hauptsächlich:

a) f. 4ᵃ—9ᵃ. Die so eben besprochene Qaçîde اليك اله الخ (Glas. 235, 7). Ohne besonderen Titel. Der Verfasser so wie dort. Der Inhalt: فى تعداد الائمة الطاهرين وعقّب ذلك بذكر شيعتهم الاكرمين، (Zwischen den Zeilen und auch am Rande sehr viele Glossen in kleinerer Schrift.) 232 Verse lang.

b) f. 9ᵇ: eine Qaçîde (24 Verse, Ṭawîl) des بدر الدين محمد بن سليمان بن شاس, gerichtet an جمال الدين علي بن صالح الحوالي. Anfang:

الي مثلها من اربع وحلال يشدّ ركابى فى الهوي ورحالي

c) f. 12—15ª: die Qaçîde ذخر العماد zum Lobe des Propheten, von البوصيري, in 203 Versen = We. 1758, 1. Als Titel f. 15ª angegeben: زاد المعاد فى معارضة بانت سعاد

Abschrift im Jahre 1175 Śa'bān (1762).

d) f. 15ᵇ ein Taḥmîs des بدر الدين محمد بن ابراهيم بن المفضل auf ein kleines Gedicht des سليمان العَلَمانى (von 10 Versen).

Ausserdem einige Excurse: 2ª فى الجرح والتعديل; 3ª فى حكم التفضيل لبعض الاولاد دون بعض; 1ª ضرار بن مرّة beschreibt dem Mo'āwija den 'Alî; 16ᵇ Beweisverse aus مغنى اللبيب und 17ᵇ eine Notiz über الملك الظافر عامر بن عبد الوهاب in der Stadt زَبِيد.

Schrift: jemenisch, meistens ziemlich klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte.

9671. Pet. 317.

142 Bl. 4ᵗᵒ, 16 Z. (23 × 16½; 16 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, fleckig, besonders auch am oberen Rande; die letzte Hälfte lose im Deckel. — Papier: gelblich, ziemlich stark und grob, etwas glatt. — Einband: brauner Lederdeckel. — Titel f. 1ª von anderer Hand: فصول المهمّة Nach der Vorrede f. 2ª:

الفصول المهمّة فى معرفة الائمّة

Verfasser f. 1ª: ابن الصباغ المالكي. Ausführlicher:

نور الدين علي بن محمد بن احمد المكي المالكي ابن الصباغ

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي جعل من صلاح هذا الامة نصب الامام العادل واعلا ذكر من اختار لولايتها وهو عليّ فى العاجل والآجل . . . وبعد فعنّ لي ان اذكر فصولا مهمّة فى معرفة الائمّة الاثنى عشر الذين اولهم علي المرتضى وآخرهم المهدي المنتظر تتضمن شيئا من ذكرهم ومناقبهم الشريفة الخ

Biographische Artikel über die 12 Imāme, von mittlerem Umfang, von 'Alî ben moḥammed ben aḥmed elmekkî elmālikî nûr eddîn *ibn eççabbāg*, geb. 784/1383, † 855/1451, auf Wunsch eines Freundes verfasst und in 12 فصل getheilt. Er schickt vorauf eine Betrachtung f. 3ᵇ: فى اهل البيت وفضايلهم

1. فصل f. 7ª فى ذكر امير المومنين علي بن ابي طالب عم
8ª فصل فى ذكر ام عليّ عم
8ᵇ فصل فى تربية النبيّ صلعم لعلي عم
9ᵇ فصل فى ذكر شيء من علومه
11ᵇ فصل فى محبّة الله تعالي ورسوله صلعم لعليّ عم
12ª فصل فى مواخاة رسول الله صلعم له وسبب تسميته بابي تراب وغيره
16ᵇ فصل فى ذكر شيء من شجاعته
37ᵇ فصل فى ذكر شيء من كلماته الرايقة ومعانيه الفايقة ومواعظه النافعة وزواجره الصادقة ونكته الحسنة ومقاصده المستحسنة
41ᵇ فصل فى ذكر مناقبه الحسنة وما جاء فى ذلك من الاحاديث والاخبار المستحسنة
45ª فصل فى صفته الجميلة واوصافه الجليلة
46ª فصل فى ذكر كنيته ولقبه وغيره مما يتصل به
46ª فصل فى ذكر مقتله ومدة عمره وخلافته
51ª فصل فى ذكر اولاده

2. فصل 55ᵇ فى ذكر ابنه الحسن
55ᵇ فصل مولده
56ª فصل فى نسبه وكنيته ولقبه وفضيلته الحسنة وغير ذلك
58ª فصل فى علمه 58ᵇ فصل فى عبادته وزهادته
59ᵇ فصل فى جوده وكرمه
63ª فصل فى ذكر وفاته ومدة عمره
64ª فصل فى ذكر اولاده

3. فصل 66ᵇ فى ذكر الحسين بن علي
66ᵇ فصل فى ذكر مولده
66ᵇ فصل فى ذكر نسبه وكنيته ولقبه
67ª فصل فيما ورد فى حقه من جهة النبي صلعم
68ᵇ فصل فى علمه وشجاعته وشرف نسبه وسيادته
71ª فصل فى كرمه وجوده عم
72ª فصل فى ذكر شيء من محاسن كلامه وبديع نظامه
74ª فصل فى ذكر مخرجه الي العراق
75ª فصل فى ذكر مصرعه ومدة عمره واماتته عم

4. فصل 78ª فى ذكر علي بن الحسين زين العابدين
Darin eine Qaçîde des الفرزدق auf denselben, anfangend f. 82ª (Basîṭ):

هذا الذي تعرف البطحاء وطْأته
والبيت يعرفه والحلّ والحرم 27 Verse.

5. فصل 83ᵇ في ذكر ابنه ابي جعفر محمد الباقر
6. فصل 90ᵇ في ذكر جعفر الصادق
7. فصل 95ᵇ في ذكر موسي الكاظم
8. فصل 103ᵃ في ذكر علي بن موسي الرضا

Eine Qaçîde des دعبل الخزاعي auf ihn und die „Leute des Hauses", anfangend f.106ᵇ (Ṭawîl): ذكرت محل الربع من عرفات فاجريت دمع العين بالعبرات

Hier 27 Verse; dieselbe ist eigentlich 120 Verse lang.

9. فصل 117ᵃ في ذكر ابنه محمد الجواد
10. فصل 125ᵃ في ذكر ابي الحسن علي المعروف بالعسكري
11. فصل 129ᵇ في ذكر ابي محمد الحسن الخالص بن علي العسكري
12. فصل 134ᵃ في ذكر ابي القاسم محمد الحجة بن ابي محمد الحسن

Schluss f.142ᵃ: ويخرج من اسرار الغيبة فيملأ القلب بسروره ويسير عدله في الآفاق فيكون اضوأ من البدر المنير في سيره، انتهي وذلك بتمام الكلام في هذا الفصل،

Der Verf. sagt f. 2ᵇ, dass ihm Manche wegen des Inhalts seines Buches Schuld geben, dass er zu den Rafiditen gehöre (ينسبني الي الترفيض).

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, etwas vocalisirt, deutlich. Ueberschriften und Stichwörter zum Theil hervorstechend gross. — Abschrift im J. 1232 Dû'lhiǵǵe (1817) von عبد الله بن حسين بن خميس الاحساء

HKh. IV 9104.

9672.

Dasselbe Werk in:

1) Min. 187, 6, f, 239ᵇ—282ᵃ.

Folio, c. 27—34 Z., Zustand etc. und Schrift wie bei 2. Zum Theil auch der Rand eng beschrieben. — Titel fehlt, steht aber im Vorwort f. 239ᵇ, Zeile 5.

(1. فصل 241ᵇ, 2. فصل 260ᵃ, 3. فصل 265ᵇ, 4. فصل 269ᵃ, 5. فصل 270ᵃ, 6. فصل 270ᵇ, 7. فصل 272ᵃ, 8. فصل 274ᵇ, 9. فصل 278ᵃ, 10. فصل 279ᵃ, 11. فصل 280ᵃ, 12. فصل 280ᵇ.)

Abschrift i. J. 950 Rab. II (1543) nach der Abschrift des احمد بن عبد الحفيظ المبلغ بالمسجد النبوي.

Collationirt.

Eine kurze Notiz über den Verfasser auf f. 282ᵃ.

2) Pm. 345.

210 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (22½ × 16; 16 × 9ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, von einigen Flecken abgesehen. Bl. 1—10 fast ganz lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ von späterer Hand:

تاريخ فصول المهمة في احوال الائمة وذكر انسابهم واولادهم وكلامهم وذكر كلمن عاصرهم من خلفاء بني العباس

Er steht f. 1ᵇ in der Ueberschrift richtig. Verfasser f.1ᵃ: كمال الدين ابن الصباغ المالكي

Schrift: gross, etwas rundlich, ein wenig vornüberliegend, gewandt, deutlich, stark vocalisirt. Ueberschriften roth, auch sonst (in der ersten Hälfte) manche Stellen von besonders wichtigem Inhalt. — Abschrift um 1150/1737.

We. 422, 2, f. 85ᵃ. 84ᵇ. Stellen aus جواهر العقدين في فضل الشرفين von علي بن عبد الله السمهودي نور الدين † 911/1505 (HKh. II 4284) und f. 85ᵇ. 83ᵇ Einiges aus المقريزي † 845/1441 (HKh. V 9888) und f. 86ᵃ. 85ᵇ·ᵃ aus der Abhandlung نهاية السؤل لبركات فضل آل بيت الرسول von محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جار الله ابن فهد † 954/1547.

9673. Lbg. 295.

54) f. 373—385.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). Papier röthlich. — Titelüberschrift f. 373ᵇ:

„استئناس الناس بفضايل ابن عبّاس"

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 373ᵇ: الحمد لله علي دين الاسلام وملة نبينا محمد عم ... اما بعد فيقول ... علي بن سلطان محمد القاري ... ان هذه نبذة يسيرة وقطرة صغيرة من بحار فضايل جمة كثيرة لحبر الامّة ... عبد الله بن عباس رآ الخ

Der Verfasser 'Alî elqârî elherewî gest. 1014/1606 bringt 40 Traditionen über die Vortrefflichkeit des Ibn 'abbâs, des Sohnes des Onkels des Propheten († 68/687); dann 2 über den Ort seiner Geburt, seine erste Lebenszeit und über

die Zeit und die Umstände seines Todes, nebst darauf bezüglichen Erörterungen. Er schliesst daran einen Excurs über صَيْد وج, den letzten Kampf Moḥammeds gegen die Ungläubigen in Eṭṭ'āif, und allerlei auf das الحجاز bezügliche Notizen.

Schluss f. 385[b]: فسبح بحمد ربك واستغفره ... فنسبح الله بحمده على جميع نعمه ... ونتوب اليه من عيوبنا ونسئله حسن الخاتمة لنا ... ولارباب الحقوق علينا ولعامة المسلمين اجمعين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين'

Verfasst im J. 1011 Rabī I (1602).

Abschrift im J. 1175 Ḏū'lqa'da (1762). — F. 386 leer.

9674. Pet. 522.

188 Bl. 8vo, 15 Z. (17¾ × 11½; 12 × 6½[cm]). — Zustand: im Ganzen gut; am Ende ist der untere Rand beschädigt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel f. 1[a] am Rande und ebenso in der Vorrede f. 2[a]:

ذخاير العقبي في مناقب ذوي القربي

Verfasser nach der Randbemerkung auf f. 1[a]:

محمد باقر بن محمد تقى

Anfang f. 1[b]: [اللهم صل علي سيدنا محمد وعلى آل محمد وسلّم] الحمد لله على خصوص المنح وعموم النعماء وله الشكر على ما اولي من عظايم المنن وكريم الالاء ... اما بعد فان الله تعالي عز وجل قد اصطفى محمدا صعّم على جميع من سواه وخصّه بما اعزّه به من فضله الباهر الخ

Die hervorragende Stellung der Angehörigen und Verwandten Moḥammeds, kurz dargestellt, mit Weglassung der Gewährsmänner, von Moḥammed bāqir ben moḥammed taqī el-ḥoseinī, um [1080]/1669 am Leben. Die Traditionen werden nach den Büchern, worin sie stehen, citirt. Das Werk zerfällt in einen allgemeinen und einen besondern Theil (قسم).

1. قسم f. 2[a] فيما جاء في ذكر القرابة على وجه العموم والاجمال
   1. باب 2[a] في فضل قرابة رسول الله صعّم ونفعها
   2. باب 4[b] في فضل قريش
   3. باب 7[a] في فضل بنى هاشم
   4. باب 8[b] في مناقب بنى عبد المطلب
   5. باب 9[a] في فضل اهل البيت
   6. باب 12[a] في بيان ان فاطمة وعليا والحسن والحسين رمّ هم اهل البيت المشار اليهم في قوله تعالى انما يريد الله ليذهب عنكم الخ
   7. باب 16[a] في ذكر سيّدة نساء العالمين فاطمة البتول ابنة سيد المرسلين
   8. باب 37[b] في ذكر امير المومنين على بن ابي طالب
   9. باب 82[b] في ذكر الحسن والحسين ابنى على وفاطمة ابنة رسول الله
2. قسم 107[a] في ذكر مناقب القرابة على وجه التفصيل الا من دعت ضرورة التاليف الي ادخاله في القسم الاول اتباعا لمناسبة التاليف
   1. باب 107[a] في ذكر اولاد رسول الله وفيه فصول
   2. باب 122[a] في مناقب اعمام النبي صعّم وفيه فصول
      1. فصل 122[a] في بيان كميتهم
      2. فصل 123[a] في ذكر حمزة بن عبد المطلب
      3. فصل 132[a] في ذكر عباس بن عبد المطلب
   3. باب 148[a] في مناقب اولاد الاعمام وفي هذا ابواب
      1. باب 148[a] في ذكر اولاد ابي طالب
         1. فصل 148[b] في ذكر جعفر بن ابي طالب
         2. فصل 159[b] في ذكر عقيل بن ابي طالب
      2. باب 161[b] في العباس بن عبد المطلب
         1. فصل 161[b] في ذكر الفضل بن العباس
         2. فصل 162[b] في ذكر عبد الله بن العباس
         3. فصل 171[b] في ذكر عبيد الله بن العباس
         4. فصل 171[b] في ذكر قثم بن العباس
         5. فصل 172[b] في ذكر عبد الرحمن بن العباس
         6. فصل 172[b] في ذكر معبد بن العباس
         7. فصل 172[b] في ذكر كثير بن العباس
         8. فصل 173[a] في ذكر تمام بن العباس
      3. باب 174[a] في اولاد الحارث بن عبد المطلب
         1. فصل 174[a] في ذكر ابي سفيان القرشي الهاشمي
         2. فصل 175[b] في ذكر نوفل بن الحارث بن عبد المطلب القرشي
         3. فصل 177[a] في ذكر ربيعة بن الحارث
         4. فصل 178[b] في ذكر عبد شمس بن الحارث
         5. فصل 178[b] في ذكر المغيرة بن الحارث

4. باب 179a في ذكر اولاد الزبير بن عبد المطلب
1. فصل 179a في ذكر عبد الله بن الزبير
2. فصل 179b في ذكر بنتي الزبير ضباعة وام الحكم
5. باب 179b في ذكر اولاد ابي لهب
6. باب 180a في ذكر ولد حمزة
4. باب 180b في ذكر عمات النبي صلعم بنات عبد المطلب
5. باب 182b في ذكر اولاد العمات
فصل في ذكر جدات النبي صلعم من ابيه 185b
فصل في ذكر امه وامهاتها 186a
فصل في ذكر امهاته من الرضاع 187a
فصل في اخوته من الرضاعة 187b

Schluss f. 188b: يزورها ويقال انها التى شربت بوله صلعم والله اعلم، والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات وصلواته وسلامه على سيد السادات . . . واتباعه من المومنين والمومنات،

Schrift: klein, gefällig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

HKh. III 5770 führt ein Werk gleichen Titels an, von محب الدين احمد بن عبد الله الطبري † 694/1295.

9675. Pm. 330.

2) f. 49—89.

Format etc. und Schrift wie bei 1). (Der Text: 13 × 6½cm). F. 86 am Rande ausgebessert. — Titel und Verfasser f. 49a oben am Rande:

كفاية الأثر من تصانيف ابن طاووس

Die letzten 2 Wörter sind ausgestrichen; darüber steht, wie es scheint, الجرار (?).

Anfang f. 49b: الحمد لله المتوحد بالقدم المتفرد بالازل المتعزز بالبقاء . . . اما بعد فان الذي دعاني الي جمع هذه الاخبار عن الصحابة والعترة الاخيار في النصوص على الايمة الابرار الخ

Der ungewisse Verfasser hat bemerkt, dass nicht Wenige unter den Śî'iten über die Traditionen, die von den Prophetengenossen und deren Nachfolger über die 12 Imâme im Schwange sind, sehr ungünstig urtheilen. Um solcher Freisinnigkeit oder gar Ungläubigkeit zu steuern, hat der Verfasser dies Werk geschrieben und führt die Aussprüche der Genossen des Propheten auf Grund dessen, was Mohammed ihnen gesagt, und ebenso die der Frauen jener Zeit, über die 12 Imâme an. Alsdann will er auch die Kunden, die von diesen herrühren, insofern als sie mit jenen und untereinander zusammenstimmen, hier behandeln. — Für jeden der Prophetengenossen hat er ein eigenes (ungezähltes) Kapitel mit der Ueberschrift: باب ما جاء عن

Die hier behandelten Genossen sind:

52a	عبد الله بن عباس	74b	ابو هريرة
56b	عبد الله بن مسعود	78a	عمر بن الخطاب
58a	ابو سعيد الخدري	79a	زيد بن ثابت
60a	ابو ذر الغفاري	80b	زيد بن ارقم
61b	سلمان الفارسي	82a	ابو امامة
64a	جابر بن سمرة	82b	واثلة بن الاسقع
65a	جابر بن عبد الله الانصاري	84a	ابو ايوب خالد بن زيد الانصاري
70b	انس بن مالك	86b	عمار بن ياسر

Das erste Kapitel (f. 52a) beginnt nach der Ueberschrift: عن رسول الله صلعم في النصوص علي الايمة الاثني عشر عم، حدثنا شيخنا محمد بن علي ره قال حدثنا محمد بن موسي بن المتوكل . . . قال رسول الله صلعم ان الله تبارك وتعالي اطلع الي الارض اطلاعه فاختارني منها فجعلني نبيا ثم اطلع الثانية فاختار منها عليا فجعله اماما الخ

Das Werk ist mit f. 88 nicht zu Ende; es hört in dem obigen Artikel mit den Worten auf: فلما مات رسول الله صلعم كان الفضل يناوله الماء وجبرئيل يقلبه ويعاونه فلما ان غسله وكفنه،

F. 89a oben ist zwar der scheinbare Schluss dieses Artikels von ganz neuer Hand, ob derselbe aber richtig sei, ist doch fraglich. Jedenfalls hat mit den Worten auf f. 89a der Schein erweckt werden sollen, als sei das Werk damit zu Ende, was nicht der Fall ist. Der Verfasser wollte noch behandeln den سعيد بن مالك؛ عمران بن الحصين؛ حذيفة بن اسيد؛ علي بن ابي طالب؛ ابو قتادة الانصاري؛ حذيفة بن اليمان؛ الحسن والحسين ابنا علي بن ابي طالب. Ferner

noch die Frauen: فاطمة بنت الرسول ;عايشة ;ام سلمة. Ausserdem auch noch, wie oben angegeben, die Kunden der Imāme selbst.

Nicht bei HKh.

9676. Pm. 672.

166 Bl. 4to, 23 Z. (25¾×17½; 16½—17×10½—11cm). Zustand: gut, doch unten am Rande (um die Mitte herum) etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: grüner Lederbd. — Titel u. Verfasser f. 1a:

الآيات الظاهرة فى احوال الائمة الطاهرة
لمحيى الدين الثانى محمد بن محمد بن على الاوزاعي

Der Titel ist nach dem Vorwort selbst f. 1b:

تاويل الآيات الظاهرة فى فضايل العترة الطاهرة

Anfang f. 1b: ان احسن ما تَوّج به هام الفاظ الكلمات وسطرته اقلام الكرام الحفاظ فى صحايف اعمال البريات ... وبعد فاني لما رايت بعض آيات الكتاب العزيز وتاويلها يتضمن مدح اهل البيت عم ومدح اوليائهم وذم اعدائهم فى كثير من كتب التفاسير والاحاديث الخ

Zusammenstellung der Stellen im Qorān, die das Lob der Verwandten des Propheten und den Tadel ihrer Feinde enthalten, mit Berücksichtigung der Commentare und Traditionsstellen, von Moḥammed ben moḥammed ben ʼalī *elauzāʼī*, genannt muḥjī eddīn ettānī (der Zweite). Er richtet sich dabei nach der Reihenfolge der Suren.

Nach einigen Vorbemerkungen beginnt Sura 1 f. 2a: سورة الفاتحة، قال الله السميع العليم بسم الله الرحمن الرحيم فضلها جاء فى تفسير الامام ابي محمد الحسن العسكري ... قال فمن قرأها معتقدا بموالاة محمد الخ

Sura 2 f. 4a: سورة البقرة وما فيها من الآيات والبينات فى الائمة الهداة، منها قوله تعالي بسم الله الرحمن الرحيم آلم ذلك الكتاب ... ينفقون، تاويله قال على بن ابراهيم رحمه عن ابيه عن محمد بن ابي عمير عن جميل بن صالح عن الفضل عن جابر عن ابي جعفر عم قال آلم وكل حرف فى القران منقطعة من حروف اسم الله الاعظم الذي يؤلفه الرسول والامام عم فيدعو به فيجاب الخ

Sura 10 f. 43b: منها قوله تعالي وبشر الذين آمنوا ... عند ربهم معناه ان القدم منا بمعنى هي السابقة كما يقال ان لفلان قدما الخ

Sura 30 f. 84a: منها قوله تعالي بسم الله الرحمن الرحيم آلم غلبت الروم ... سيغلبون تاويله باطن فظاهر فالظاهر ظاهر واما الباطن فهو ما رواه محمد بن العباس الخ

Sura 50 f. 116b: منها قوله تعالي ولقد خلقنا ... الوريد تاويله جاء فى تفسير اهل البيت صلى الله عليهم وهو ما روي عن محمد بن جمهور الخ

Sura 70 f. 137b: منها قوله تعالي بسم الله الرحمن الرحيم سال سايل ... دافع تاويله قال محمد بن العباس رحمه حدثنا على بن محمد بن مخلد عن الحسن بن القسم الخ

Sura 90 f. 151a: منها قوله تعالي بسم الله ... لا اقسم بهذا البلد ... فك رقبة ولهذا تاويل ومعنى فاما تاويل قوله ووالد وما ولد فهو ما رواه محمد بن العباس الخ

Sura 112 f. 160b: وما جاء فى معنى تاويلها ان مثل قراءتها فى القران كمثل حب علىّ عم فى الايمان فمن ذلك ما نقله اخطب خطباء خوارزم باسناد الخ

Schluss f. 166b: وفضلهم المستفيض وقدرهم العالي وجود اياديهم المتتالي ببر احسانهم المتوالي يثبتنا على موالاتهم ومودتهم وان يتوفانا علي دينهم وسنتهم ويجنبنا من اهوال القيامة بشفاعتهم ويدخلنا الجنة فى زمرتهم انه بالاجابة جدير وعلي كل شيء قدير، والحمد لله ... وسلم تسليما كثيرا برحمتك يا ارحم الراحمين،

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

9677. Mq. 726.

3) f. 18b—89.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 18b am Rande und 20a im Vorwort:

المنحة الشمسية فى فضائل آل خير البرية

Verfasser f. 18b: حسن المقرحى

Anfang: حمدا لك يا من حمد نفسه بنفسه ... وبعد فانى لما عنّ لي التوجه الي الديار الرومية الخ

Erörterung der Vorzüge der Nachkommen des Propheten, von Ḥasan elmoqriḥī (?), aus neuerer Zeit, in Vorwort, 1 Kapitel u. Schlusswort.

فى كون ابائه وامهاته صعم على الايمان من 20[b] المقدمة
ابيه عبد الله وآمنة الى ابيه آدم وامه حوي
in 3 مسلك 22[a], 27[b], 43[a].
فى فضائل آل البيت النبوي 47[a] الباب
فى مسائل شتى 85[a] الخاتمة

Schluss f. 89[a]: والحجج المثبتة للاسباب والشروط
والموانع وتفصيل ذلك فيطلب فى كتابنا المسائل،

Abschrift im Jahre 1217 Ṣafar (1802).

9678. Glas. 216.

32 Bl. 4to, c. 29—30 Z. (24½ × 16; 20—21½ × 11⅜[cm]). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Titel, Verfasser, Anfang u. Schluss fehlt. Das Werk, soweit es hier vorliegt, behandelt die Geschichte der Familien-Angehörigen Moḥammeds (اهل البيت) und insbesondere diejenige 'Alī's und seiner Söhne Elḥasan und Elḥosein. Es ist in viele ungezählte Kapp. getheilt.

F. 1[a] unten: ابواب وفصول ومجالس فى ذكر اهل البيت وعلي عم، باب فى ذكر ابتداء خلقه ومولده، روي السيد ابو طالب باسناده . . . عن النبىّ صعم قال لما امر الله آدم بالخروج من الجنة الخ

باب فى اسمائه وكناه، روي عن فاطمة بنت اسد 27[a]
باب فى نشوة وتربيته، عن محمد بن على فى 28[b] الخبر الطويل

Dies Bruchstück ist auch defect und falsch gebunden. Die Blätter folgen so: 1. 27—30. Lücke. 31. 32. 26. 2—16. Lücke. 17. 18. Lücke. 19—25.

F. 20[b] unten beginnen die 100 Sprüche 'Alī's.

باب فى فضائل اهل البيت عم، قال الله تعالي 22[b] انما يريد الله ليذهب عنكم الخ
باب فى ذكر الحسن والحسين 24[b]; باب فى ذكر فاطمة 23[b]

F. 1[a] oben ist von späterer Hand als Titel und Verfasser angegeben:

مناقب امير المومنين لابن المغازلي الشافعى

was doch fraglich ist. Der Verfasser citirt f. 23[a] u. a. f. 26[a] ein Buch des الامام الناصر للحق † 304 Šaʻbān (917) und f. 28[b] des ابن بابويه † 391/1001.

Schrift: ziemlich klein, blass, gefällig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth, auch grün. — Abschrift c. 800/1397.

9679. Pet. 640.

140 Bl. 4to, c. 18—20 Z. (22¼ × 16; 16½—17½ × 10—11[cm]). — Zustand: nicht ganz sauber und etwas fleckig. — Papier: dick, gelblich, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Ein Gedichtcyklus zur Verherrlichung Moḥammeds, 'Alī's, der Fāṭima und der übrigen 11 Imame. Derselbe zerfällt also in 14 Abschnitte, deren jeder mit الآيات (und dem betreffenden Zusatz) überschrieben ist. Jeder dieser Abschnitte zerfällt wieder in 9 Theile, deren Ueberschrift ist الاية الاولي, الاية الثانية u. s. w. — Es sind religiöse Betrachtungen in Versen (einige Male auch in Prosa), die sich anlehnen an ein Zeichen d. h. eine wunderbare durch Frömmigkeit und daher besondere göttliche Kraft mögliche That, die von dem Gefeierten ausgegangen ist und den Gläubigen zum Vorbilde dienen kann.

Die einzelnen Abschnitte sind:

f.			f.		
1[a]	المصطفويات	الآيات	71[a]	الصادقيات	الآيات
12[b]	المرتضويات	—	85[a]	الموسويات	—
23[a]	الفاطميات	—	95[b]	الرضويات	—
32[a]	الحسنيات	—	105[b]	الجواديات	—
44[b]	الحسينيات	—	114[b]	العلويات	—
56[a]	السجاديات	—	122[b]	العسكريات	—
63[b]	الباقريات	—	129[b]	المهديات	—

Die Gedichte haben verschiedene Metra und verschiedene Reime, zum Theil in der توشيح-Form.

Der 1. Abschnitt beginnt f. 1[a] (Basīṭ):

حتّى الكرام الاولي هم فى الصفا نزلوا
من بعدهم ما صفا لي عيشي الخضلُ

Der 2. Abschnitt f. 13[a] (Basīṭ):

تبارك الله ما ذا حزت كوفانُ القدس ظهرك ضاعت منه اكوانُ

Der 3. Abschnitt f. 23[a] (Ṭawīl):

الهي لك الفضل الذي لن يجتبيا
مسيئا اليه مدّ كفا ليطلبا

Der letzte (f. 129ᵇ) beginnt (in Prosa):
يا نسيما جاء للروض رسولا وبه هزز رايات افانين
ومن جاري مياه النهر قد سلّ سيوفا الخ'

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift vom J. $^{1198}/_{1784}$ von العبد الضعيف محمد حسن بن الحاج محمد شريف

Möglicher Weise ist dies auch der Verfasser; denn in so späte Zeit scheint die Abfassung zu gehören.
Im Anfang fehlt 1 Blatt.

9680.

Die Angehörigen Moḥammeds behandeln auch folgende Schriften:

1) حدائق الاذهان فى اخبار بيت النبى von على بن الحسين المسعودى † $^{346}/_{957}$.
2) كتاب الآل von الحسين بن احمد ابن خالويه † $^{370}/_{980}$.
3) الموافقة بين اهل البيت والصحابة von اسمعيل بن على بن زنجويه السمّان † $^{445}/_{1053}$.
4) مناقب عائشة von احمد بن عبد الله الطبري † $^{694}/_{1295}$.
5) الوفا باخبار دار المصطفى von نور الدين السمهودى † $^{911}/_{1505}$.
6) فتح الوهاب فى فضائل الآل والاصحاب von عبد الوهاب الشعرانى † $^{973}/_{1565}$.
7) ارجوزة فى فضل اهل البيت ووقائعهم von خضر بن عطاء الله الموصلى † $^{1007}/_{1598}$.
8) عقد اللآل بفضائل الآل von عبد القادر بن شيخ العيدروس † $^{1038}/_{1628}$.
9) حديقة اللآل فى وصف الآل von عبد القادر بن ابي الفيض محمد ابن قضيب البان † c. $^{1040}/_{1630}$.
10) الاخبار والانباء بشعار ذوي القربى الالبّاء von سالم بن احمد بن شيخان † $^{1046}/_{1636}$.
11) المآل فى مناقب الآل von احمد بن الفضل بن محمد باكثير † $^{1047}/_{1637}$.
12) عقد الجواهر فى فضل آل بيت النبى الطاهر von عبد الرحمن العيدروسى وجيه الدين † $^{1192}/_{1778}$.
13) ر" فى آل البيت von محمد بن على الصبان ابو العرفان † $^{1206}/_{1791}$.

b) 'Alī und Familie.

9681. Glas. 116.

4) f. 16ᵇ—19ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: جزء فيه رسالة عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب عم فى اثبات وصية امير المومنين واثبات امامته وامامة الحسن والحسين وذريتهما'

Anfang f. 17ᵃ: اخبرنا الشريف ابو على محمد ابن المهذب بن معد بن حمزة العلوي الحسنى . . . قال الامام الشهيد . . . سلوا الناس الوصي رسول الله صلعم او لم يوص فان قالوا لم يوص او لا ندري الخ

Zeid ben 'alı ben elḤosein † $^{122}/_{740}$ begründet die Ansprüche 'Alī's und seiner Nachkommen auf das Imāmat. — Schluss: لان الله قد اصطفاهم واذهب عنهم الرجس وطهرهم تطهيرا'

Daran schliesst sich f. 19ᵇ—26ᵇ ein Verzeichniss derjenigen (nicht unmittelbaren) Anhänger Moḥammeds (التابعيون), welche von Zeid ihre Riwāje erhalten haben: جزء فيه تسمية من روي عن الامام الشهيد . . . من التابعيين
Anfang: اخبرنا الشيخ . . . ابو القسم على بن محمد بن الحسين الخ — Alphabetisch geordnet; zuerst اسمعيل بن ابي خالد الازدي. Zuletzt هرون بن سعيد.

Darauf folgen noch f. 26ᵇ—27ᵇ einige Gebete (دعاء) von Zeid. — Der Verfasser nicht genannt.

9682. Pet. 413.

Fol. 69—76ᴬ.

8ᵛᵒ, 15 Z. (13½ × 7½ᶜᵐ). — Zustand: der Rand schadhaft. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Bruchstück ohne Titel, Anfang und Ende.
Die ersten Worte f. 69ᵃ: محمد بن عبد الله الشيبانى قال حدثنى احمد بن عبد الله العبرانى قال . . . خرج امير المومنين عم الي الجبّانة فتبعه قوم فالتفت اليهم فقال لهم من انتم قالوا نحن شيعتكم الخ
Allein dies Blatt gehört unmittelbar nach f. 76ᴬ.

Es behandelt dies Werk die Vorzüge 'Alī's (und seiner Anhänger) und ist in ungezählte Abschnitte (فصل) getheilt.

فصل f. 70ª Mitte: فى فضايل امير المومنين على بن ابي طالب عم' قال الله تعالي فى سورة المايدة الخ

فصل f. 75ᵇ فى فضايل اصلاب وارحام النبي صعم وعليّ عم' روي باسناد صحيح عن على بن الحسين بن موسى بن بابويه الخ

فصل f. 76Aª فى فضايل شيعة عليّ عم' قال الله تعالي فى سورة يونس الخ

Die letzten Worte f. 69ᵇ ult.: معي فى الجنة وانا معهم' ان سديد الصيرفيّ قال سمعت ابا عبد الله يقول'

Für die Ueberschrift فصل فى فضايل ist f. 75ᵇ u. 76Aª Platz gelassen. — Der Verfasser hat um 508/1114 gelebt; denn er sagt von seinem Lehrer, ابو منصور على بن عبد الله الزيادي, er habe seinen Zuhörern vorgetragen im Jahre 508 Ramaḍān (f. 70ª).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

9683.

1) Lbg. 435, 7, f. 61. 62. 6.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 62 am Rücken (auch im Text) schadhaft. — Titel fehlt; er ist:

ك" فى فضائل على بن ابي طالب

Verfasser fehlt.

Anfang: ... الحمد لله رب العالمين وصلى الله ... فصل فى فضل امير المومنين صلوات الله عليه وآله' ومن فضائله عم انه اول المومنين برسول الله وانه ما دخل فى الشرك كما دخل غيره ممن ادّعي الخلافة الخ

Von den vorzüglichen Eigenschaften, insbesondere von der Rechtgläubigkeit 'Alī's.

Nicht zu Ende; bricht ab mit den Worten f. 6ᵇ: قيل كانوا عشرة الاف وكان ذلك فى آخر رمضان ثم ان المشركين عضّوا'

2) Spr. 310, 8, f. 118—123.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Bl. 123 unten schadhaft.

Bruchstück, ohne Anfang und Schluss. Beginnt f. 118ª gegen Ende der 2. حكاية.

3. حكاية f. 118ª, Mitte: اخبرنا السيد العالم الصفي ابو تراب المرتضى بن الداعى ابن القاسم الحسني الخ

Geschichten von 'Alī's Vortrefflichkeit, mit Angabe der Erzählungsstützen. Nach f. 119 eine Lücke (Schluss der 6. Erzählung bis Anfang der 10.).

14. حكاية 123ᵇ: اخبرنا الشيخ ابو الحسن بن علي بن ابي طالب عن هموسة الفرزادي قراءة عليه حدثنا السيد الخ

Es fehlt Schluss der 14. Erzählung und das übrige.

3) Min. 187, 16, f. 360ᵇ unten bis 363.

Format (c. 32 Z.) etc. und Schrift (etwas grösser und flüchtiger) wie bei 9). — Titel f. 360ᵇ unten am Rande:

مظهر العجايب ومظهر الغرايب
لعلي بن ابي طالب

Anfang: انا الذي عنده مفاتيح الغيب لا يعلمها بعد محمد غيري' انا بكل شيء عليم' انا ذو القرنين المذكور فى الصحف الاولي' انا الحجر التى تفجّر منها اثنتا عشر عينا' الخ

Selbstlob 'Alī's in (meistens) kurzen Sätzen, die alle mit انا anfangen; mit Persischer Interlinear-Version.

Schluss: انا قايم فى ظلمة خضر حيث لا روح يتحرك ولا نفس يتنفس غيري' انا علم صامت ومحمد علم ناطق وانا صاحب القرون الاولى'

F. 362ª oben ist auf f. 363ª oben wiederholt.

F. 361ª steht am Rande die Stelle Sura II 214—217 mit Persischer Interlinear-Version.

Glas. 147, f. 1ᵇ u. 2 enthält einen Nachweis der Vorzüge und Ansprüche 'Alī's.

9684. Glas. 24.

37 Bl. 8ᵛᵒ, 7 Z. (21¾ × 15; 12 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1ª:

ك" ابطال شُبَه المتاوّلين لنصّ ولاية امير المومنين

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: مما نقل من تاليف العلامة يحيى بن الحسين الحلّى ... فى دفع من لا يريد ان يكون لفظة مَوْلَى فى قوله صعم من كنتُ مولاه فعَلِيٌّ مَوْلَاهُ نصًّا فى امير المومنين وسيّد الوصيّين ويريد اخراجها عن ظاهرها من ناصب حاسد او مكابر جاحد'

Jaḥjā ben elḥosein elḥillī vertheidigt die Ansprüche 'Alī's auf die Nachfolge Moḥammeds, mit Bezug auf einen Ausspruch des Propheten über dessen ولاية.

Es beginnt f. 2ª: فصل في بيان لفظة مولي في اللغة ist aber weiterhin nicht in besondere Abschnitte getheilt.

Schluss f. 37ª: وكان عمر يخلط في كلامه في هذا الامر فيلوّنه وذلك بعلمه ما هو عليه، انتهى

Wie es scheint, Autograph im J. 1149 Moḥ. (1736).

Schrift: gross, kräftig, weit, vocalisirt. Der Text in verschiedenen Linien eingerahmt.

9685. Pm. 407.

20) f. 126ª—133ª.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift und Verfasser:

ك" الثغور الباسمة في مناقب السيدة فاطمة للجلال السيوطي

Anfang: الحمد لله وسلام ... اخبرني شيخي شيخ الاسلام والمسلمين تقى الدين الشمنّي بقراءتي عليه قال اخبرنا الجمال عبد الله بن على الحنبلي ... حدثنا عطاء بن السايب عن ابيه عن على بن ابي طالب رة ان رسول الله صعم الخ

Essojūṭī † 911/1505 behandelt hier hervorstechende Züge der Fāṭima, Tochter Moḥammeds, nach Traditionen; woran sich f. 131ª ein Abschnitt über ihr Alter und ihren Tod schliesst, فصل في سنها ووفاتها, nach Historikern und auch nach Traditionen. — Schluss: والبيت ذو الاسناد والاركان" يا خاتم الرسل المبارك ضوءه" صلي عليك منزل الفرقان" اخره والحمد لله وحده،

HKh. II 3824; VI 13047.

Das im Jahr 1270/1853 lithographirte Werk Pm. 729 (Folio, 165 Bl.) ist der 10. Theil des grossen śī'itischen Werkes بحار الانوار und behandelt die Geschichte der Fāṭima und ihrer beiden Söhne Elḥasan und Elḥosein sehr ausführlich. Der Verf. Moḥammed bāqir ben moḥammed taqī, um 1080/1669, hat gegen den Schluss eine Abhandlung des جعفر بن محمد بن نما über Elmoḥtār und dessen Ende darin aufgenommen, betitelt ذوب النضار في شرح الثار

9686. Lbg. 526.

19) f. 279—291.

Format etc. und Schrift wie bei 18). — Titel fehlt. Er ist etwa:

ر" في مناقب السيدة نفيسة بنت الحسن

Verfasser fehlt.

Der Anfang fehlt. Das zuerst Vorhandene ist f. 279ᵇ: من خير نفسه فوقع في الخسران والحسرات ... ان لا اله الا الله وحده لا شريك له شهادة اعدّها ذخيرة ليوم الممات ... ان محمدا عبده ورسوله ... [اما بعد] فان الله عز وجل لما خاطب الخلق بالانقياد الي الطاعات لم يخصّ الذكور بل قال سبحانه وتعالي ان المسلمين والمسلمات الخ

Von den besonderen Gaben und Charakterzügen der frommen Nefīsa, Tochter des الحسن بن زيد بن الحسن بن على بن ابي طالب (geb. 145/762, † 208/823). Zuletzt einige Lobgedichte auf sie. — Schluss f. 291ᵇ (Basīṭ): يكفيكم من عظيم الذكر انكم من لم يصلّ عليكم لا صلاة له

cf. We. 1803, 3. — Bl. 292—293 leer.

9687. Pm. 35.

2) f. 1ᵇ—3ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: فصل من كلام القرطبي في تذكرته،

Ein Stück aus (التذكرة) dem Memoriale des محمد بن احمد بن ابي بكر بن فرح القرطبي † 671/1272. Dasselbe behandelt den Untergang des Elḥosein. Anfang: عن انس بن الحارث قال قال رسول الله صعم ان ابني هذا يقتل بارض من ارض العراق الخ

Derselbe hat dafür benutzt das

ك" مرج البحرين في فوايد المشرقين والمغربين

des ابو الخطاب عمر بن الحسن بن علي بن دحية † 633/1236.

Ein Zusatz über den Gegenstand ist hinzugefügt aus dem ك" التحقيق في مناقب ابي بكر الصديق Derselbe schliesst: وقيل امطر السماء يومئذ دما ببعض بلاد الشام والله تعالي اعلم،

Ueber Fāṭime Pm. 35, f. 10a. — Ueber 'Alī's Vorzüge und berechtigte Ansprüche Glas. 147, f. 1b. 2. Pet. 684, f. 126a Rand. We. 388, f. 90—102. — Beschreibung desselben Spr. 310, f. 139a Rand. — Seine Ermordung Pm. 585, f. 134b. — Verherrlichung 'Alī's Pm. 75, f. 212b—215 Rand; 680, f. 7b. Lbg. 803, f. 108. — Ueber Alī's Nachkommen Lbg. 526, f. 467. 468. Von seiner Tochter ام كلثوم Pm. 35, f. 9b. — Von der Ermordung des Elḣosein Pm. 556, S. 283—290. Spr. 163, f. 1b—3b; vom Gebet an dessen Grabe, ebenda f. 59. 60. Vom Tode des Elḣasan Pm. 35, f. 8a.

9688.

Hieher gehören auch die Schriften:

1) معالم العترة النبوية ومعارف اهل البيت الفاطمية von عبد العزيز بن الاخضر الجنابذى † 211/826.
2) فضائل فاطمة von محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري † 405/1014.
3) كفاية الطالب فى مناقب على بن ابي طالب von محمد بن يوسف بن محمد الكنجى † 658/1260.
4) مناقب فاطمة von عبد الرءوف بن تاج العارفين بن على المناوى † 1031/1622.
5) اتحاف السائل بما لفاطمة من الفضائل von محمد حجازي بن محمد بن عبد الله القلقشندي † 1035/1626.
6) الدرة اليتيمة فى بعض فضائل السيدة العظيمة von عبد الله بن ابراهيم بن حسن ميرغنى † 1207/1792.
7) درة الاصداف السنية فى ذروة الاوصاف الحسنية von عبد القادر بن محمد بن يحيى الطبرى † 1033/1624.
8) الذرية الطاهرة von محمد بن احمد بن حماد الدولابى † 310/922.
9) الفوائد الزاهرة فى السلالة الطاهرة von احمد بن على بن محمود الحلبى الشافعى زين الدين ابن الشماع † 936/1529.

---

4. Die Ḣalīfen.

a) Die vier ersten.

9689. WE. 173.

232 Bl. Folio, 28 Z. — Zustand: der Anfang etwas schadhaft, ausgebessert; an vielen Stellen durch Wasserflecken beschädigt; an den Rändern vielfach Wurmstiche, auch grössere. Im Ganzen nicht recht sauber. — Papier: dick, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel u. Verf. fehlt: s. unten. Anfang fehlt.

Ausführliches Geschichtswerk über die Zeit der drei ersten Ḣalīfen, und die damals erfolgte Ausbreitung des Islām durch die Siege und Eroberungen; von 'Abd erraḣmān ben moḣammed ben 'abd allāh ben jūsuf elançārī elmursī elmālikī abū 'lqāsim *ibn ḣabīš*, geb. 504/1111, † 584/1188. Er hatte, wie aus der unten mitgetheilten Stelle f. 110a ersichtlich, den Auftrag zur Abfassung desselben von dem damaligen Ḣalīfen Ennāçir lidīn allāh (regierte von 575/1179—622/1225) erhalten und war damit, wie aus der Unterschrift hervorgeht, im J. 583 Ram. (1187) fertig geworden, also kurz vor seinem Tode. Als Quelle oft erwähnt Elwāqidī und Eṭṭabarī († 310/922). Die benutzte Quelle wird gewöhnlich mit وعن eingeführt, z. B. وعن الشعبى oder وعن ابن اسحق u. s. w., mit folgender, mehr oder weniger genauer, Angabe ihrer Gewährsmänner.

Die einzelnen Abschnitte sind:

f. 1a ذكر مسير خلد بن الوليد الي بزاخة وغيرها
3a ذكر رجوع بنى عامر وغيرهم الي الاسلام
6a قصة مسيلمة الكذاب وردة اهل اليمامة
8b ذكر تقديم خلد بن الوليد الطلايع امامه من البطاح
21a ذكر ردة بنى سليم — 23b ردة البحرين
25b ذكر ردة اهل دبا وازد عمان
26b ردة صنعاء — 28a ذكر ردة كندة وحضرموت
31b ذكر بدو الغزو الي الشام وما وقع في نفس ابي بكر الصديق رض من ذلك وما قوي عزمه عليه
44a رجع الى كتاب فتوح الشام — 45b رجع الي قصة خلد
47a وقعة اجنادين — 49a وقعة مرج الصفر
49b وفاة ابي بكر رض — 50a حصار اهل دمشق
51b خبر دمشق من رواية سيف — 53a ذكر امر فحل

حديث مرج الروم 53ᵇ الطبرية 53ᵇ ذكر بيسان 53ᵇ
خروج ابي عبيدة الي حمص وفتحها 54ᵃ
فتح حمص 60ᵇ وقعة فحل حسبَ ما في كتب فتوح الشام 54ᵇ
حديث قنسرين 63ᵇ حديث حمص الاخرة 63ᵃ
ذكر خبر ارتحال هرقل الي القسطنطينية 64ᵃ
قصة صلح ايليا وقدوم عمر رة الشام 88ᵃ وقعة اليرموك 68ᵃ
ذكر وقعة اجنادَين وما بعدها من صلح ايلياء 91ᵃ
فتح قيسارية فيما ذكر اصحاب فتوح الشام وولاية 94ᵇ
يزيد بن ابي سفيان اجناد الشام كلها
ذكر فتح اذطابلس وهي برقة 106ᵃ ذكر فتح مصر 95ᵃ
ذكر غزو افريقية وفتحها 106ᵇ فتح اطرابلس 106ᵃ
حديث البحر والغزو فيه 108ᵃ ذكر صلح النوبة 107ᵇ
غزوة ذات الصواري 109ᵃ

Im Anfange scheinen 9 Blätter zu fehlen. Die ersten Blätter sind so zu ordnen: 1—3. 5. 4. 6. 7 ff. Nach 109 fehlt etwas.

F. 110ᵃ beginnt der 2. Theil dieses Werkes. Daselbst ist Titel u. Verfasser genannt, nämlich:

Titel: السفر الثاني من كتاب ذكر الغزوات الضامنة الكافلة والفتوح الجامعة الحافلة الكاينة في ايام الخلفاء الائمة الاولي الثلاثة ابي بكر الصديق وابي حفص الفاروق وابي عمرو ذي النورين المعتملة عليها مُدد خلافتهم الساكنة الوادعة المفترقة بها بركة امامتهم الناهضة الصادعة المصاقبة لمغازي رسول الله صلعم وفتوحه الهادمة لما استطال من مباني الشرك وصروحه المؤسسة لما ابتني من مغاني التوحيد وعمايده المثبتة لكلمته الاسلام الي آخر الدهر وعابده' مما امر بنظمه وتصنيفه وجمعه وتاليفه الخليفة الامام الموفق المسدد المظفر المؤيد المنصور الناصر لدين الله امير المومنين ابو يعقوب بن الخليفة الامام امير المومنين مدّ الله في افاضة انوارهم واعلاء منارهم واطالة اعمارهم واعزاز حماتهم وانصارهم واعلائهم على جميع الامم واظهارهم ملتزمَ خدمتهم وساكن نعمتهم عبد الرحمن بن محمد بن عبد الله بن يوسف بن حبيش عفا الله عنه

Der 2. Theil beginnt f. 110ᵇ mit:
ذكر فتح العراق وما والاه على ما ذكره سيف بن عمر وابو جعفر الطبري عنه وعن غيره عن علي رة وابن عباس رحمه'
und schliesst mit dem Abschnitt f. 231ᵇ:
ذكر جري الصلح بين الاحنف وبين اهل بلخ'

Schluss des Ganzen f. 232ᵇ: وعن يزيد بن عمير ان عمورية حربت سنة احدي وعشرين وهي اول ما دخلت ارض الروم' كمل السفر الثاني من الغزوات الخ

Schrift: magrebitisch, klein, hübsch, gleichmässig, deutlich, fast vocallos. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um $^{660}/_{1262}$.

Die Blätter im Anfange dieses Theiles folgen so: 110—112. 114. 113. 115. 116 ff. — Nicht bei HKh.

9690. Lbg. 863.

10 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (21 × 15; 16 × 10—11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, Bl. 10 ausgebessert. — Papier: grob, gelb, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ:

هذه فضائل ابي بكر وعمر وعثمن وعلي وفضل فاطمة وفضة' منتخبة من اختيار الابرار لابن رجب

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين . . . فصل في فضل ابي بكر رة قوله تعالي واذ يمكر بك الذين كفروا الخ

Die Vorzüge der 4 ersten Propheten-Nachfolger, und der Fāṭime und Fiḍḍa, nach dem im Titel angegebenen Werke des Ibn raǵab † $^{795}/_{1393}$ (No. 2697). — Schluss: فلما سمعت كلامي ربي اعمي عليك لذلك والله اعلم

Schrift: ungleich, allmälig grösser und dicker, vocallos. — Abschrift im J. $^{1251}/_{1835}$.

Nach f. 5 fehlen mehrere Blätter.

9691. Pm. 180.

154 Bl. Folio, 22—29 Z. (30 × 20½; 21 × 13ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen unsauber, auch nicht frei von Flecken und von Wurmstich. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit rother Einfassung. — Titel u. Verfasser von späterer Hand f. 1ᵃ:

تاريخ نخبة الرجال وتحفة الكمال لابي عبد الله احمد بن ابراهيم الكاتب

Der Titel ebenso in der Vorrede f. 1ᵇ (aber ohne تاريخ).

Anfang f. 1ᵇ: [l. ابو] قال الفاضل المحقق ابي عبد الله احمد بن ابراهيم الكاتب' الحمد لله المتفرد بالاولية والقدم المبدع لكل ما سواه بعد العدم . . . وبعد فقد الفت هذا التاريخ وجمعت فيه دلايل نبوة نبينا صلعم واذكر الخلفاء الاربعة وابناء الآل والصحب والتابعين واولاد علي بن ابي طالب المنتخبين الخ

Geschichtswerk des Aḥmed ben ibrâhîm elkâtib abû 'abd allâh, behandelnd die Beweise des Prophetenthums Moḥammeds d. h. seine Geschichte und die seiner 4 nächsten Nachfolger, seiner Familie und unmittelbaren und mittelbaren Anhänger; ferner die Geschichte der Nachkommen 'Alî's, dann der Omajjâden und ihrer in den beiden 'Irâq berühmt gewordenen Emîre und Wezîre, ferner auch noch Besprechung berühmter Zeitgenossen derselben, besonders Dichter. Ob der von späterer Hand geschriebene Titel und Verfasser richtig angegeben sei, ist fraglich; auch der im Vorwort ebenso vorkommende Titel beweist die Richtigkeit nicht, da der Anfang Bl. 1. 2 fehlt und gleichfalls später ergänzt ist. S. unten.

Das Werk zerfällt in 4 Kapitel.

4. باب 140ᵃ في ذكر الشعراء المعاصرين لهم ممن مدحهم وذمّهم

Schluss f. 154ᵃ: والله ان من الهوان لشرّ مما انا فيه فقلت وما هو فقال الحاجة اليك والي امثالك فانصرفت عنه'

Der Verfasser hat in sein Werk viele Verse aufgenommen. Von grösseren Gedichten sind zu erwähnen:

F. 116ᵇ die Qaçīde des زياد الاعجم auf den Tod des المهلب بن ابي صفرة, anfangend (Kāmil):
قل للقوافل والغزاة اذا غزوا للباكرين وللمجد الرايح
Von dieser über 50 Verse langen Qaçīde sind hier nur 27 mitgetheilt.

F. 138ᵃ Trauerqaçīde auf معن بن زايدة, von مروان بن ابي حفصة, anfangend (Wāfir):
مضى لسبيله معن وابقى مكارم لن تبيد ولن تنالا

F. 146ᵇ Selbstlob-Qaçīde des الفرزدق, anfangend (Basīṭ): هذا الذي تعرف البطحاء وطأته والبيت يعرفه والحلّ والحرم

Die in dem Werke erwähnten spätesten Schriftsteller sind: f. 8ᵇ ابن الساعاتي † 604/1207 und 153ᵇ الشريشى † 619/1222. Demnach kann die folgende Textstelle nicht richtig sein, aus der sonst hervorgehen würde, dass der Verfasser um 332 gelebt habe. F. 61ᵃ heisst es: ولم يكن منهم بصفين احد مع معوية واهل الشام الا ناس كانوا بغوطة دمشق في قرية تعرف بعين برما ما فيها قوم منهم الى هذا الوقت وهو سنة اثنين وثلاثين وثلثمائة'

Zunächst sind die Worte بعين برما ما zu ändern in بعين توما. Alsdann ist der Sinn der Stelle: In Çiffīn kämpfte auf Seiten des Mo'āwija und der Syrer keiner von ihnen als Leute, die in der Gūṭa von Damaskus in einem Städtchen Namens 'Ain tūmā wohnten; von ihnen leben daselbst noch einige bis auf diese Zeit, d. h. d. J. 332.

Entweder hat der Verfasser diese Stelle aus einem Schriftsteller entlehnt, der um jene Zeit gelebt hat, ohne dass er ihn jedoch anführt; oder, was wahrscheinlicher ist, die Zeitangabe geht auf ihn selbst. Dann hat der Abschreiber sich geirrt und es wird im Text gestanden haben ثمانمائة. Also wird der Verfasser wohl um 832/1428 gelebt haben.

Schrift: im Ganzen gross, kräftig, etwas rundlich, ziemlich deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth; ebenso Stichwörter. — Abschrift vom J. 1064 Rabī' I (1654). Die Foliirung ist arabisch. — Collationirt.

9692. Spr. 1953.

6) f. 80—102ᵃ.

8ᵛᵒ, 13 Z. (16 × 11; 11½ × 6⅔ᶜᵐ). — Zustand: unsauber. — Papier etc. wie bei 5). — Titel fehlt: s. Vers 13. Verf. fehlt: steht zu Anfang. Ausführlicher:
محمد بن محمد بن محمد بن علي بن يوسف الدمشقى الشافعى شمس الدين ابو الخير ابن الجزري

Anfang f. 80ᵃ (v. 1. 4. 6. 13):
١ قال مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ الجَزَرِي الحمد للمُهَيْمِنِ المُقْتَدِرِ
٤ وبَعْدُ اِنَّ خَيْرَ شيء انتظمْ سيرةُ خَيْرِ مُرْسَلٍ الي الأُمَمْ
٦ نَظَمْتُهَا في غاية اختصار مرتجلا لَعَلَّ في نهار
١٣ سمّيتها تَفَوُّلًا ذاتَ الشفا في سيرة النبيّ ثم الخُلَفا

Der Verfasser dieses Reǵez-Gedichtes, Moħammed ben moħammed ben moħammed ben 'alī ben jūsuf eddimaśqī śems eddīn abū 'lħair *ibn elǵezerī* (auch bloss elǵezerī), geb. 751/1350, † 833/1433, hat dies Reǵezgedicht im Auftrage des Sultāns von Śīrāz, Namens Moħammed, verfasst und dasselbe betitelt:
ذات الشفا في سيرة النبيّ والخلفا
(s. Vers 13 und auch f. 101ᵃ, Mitte).

Es enthält eine kurze Uebersicht des Lebens, der Thaten, der Eigenschaften Moḥammeds und noch kürzer der Regierung und Begebenheiten unter seinen 4 ersten Nachfolgern und dem Sohne 'Alīs, Elḥasan: woran sich ein rascher Ueberblick von da bis auf die Zeit des Sultāns Bājezīd anschliesst (Schlacht bei Nikopolis) und die Eroberung Konstantinopels. Schluss f. 102ª:

والحمد لله على ان نصرا نبيّه ودينه واظهرا
صلي عليه ربنا وسلما ورد كيد من بغى وسلما

Schrift von derselben Hand wie 5), nur sorgfältiger und vocalisirt; die einzelnen Abschnitte haben rothe Ueberschriften. — Abschrift im J. 1188/1774. — Nicht bei HKh.

9693. Pet. 622.

283 Bl. 4to, 16 Z. (22¼ × 16; 15 × 10^cm). — Zustand: ziemlich gut. Am Rande ziemlich oft, besonders im Anfang, erklärende Bemerkungen, im Anfang auch bisweilen zwischen den Zeilen. — Papier: gelblich, dick, etwas glatt. — Einband: brauner Originallederband. — Titel fehlt, aber von anderer Hand steht f. 1ª:

كتاب رفع الخفا شرح ذات الشفا

Nach der Vorrede f. 2ᵇ, 3:

رفع الخفاء علي ذات الشفاء

Verfasser fehlt; nach f. 282ᵇ unten und f. 283ª oben:

ابن الحاجّ

Anfang f. 2ª: الحمد لله الذي منّ علينا بخليقة الاكبر نبيّه الي عامة الاسود والاحمر ليهديهم في مهام الحيرة الغيير الي الحسن الهدي ... اما بعد فهذا ما تشتهيه انفس الطالبين وتلذ به اعين الراغبين الخ

Ein ausführlicher, besonders sachlicher, gemischter Commentar zu demselben Gedicht, von Ibn elḥāǵǵ im J. 1187/1773 vollendet.

Er beginnt zu Vers 1 so: قال متعدّ الي مفعول جملة او مفرد الخ

Schluss des Commentars f. 283ª: لانّ التاليف انما يغيّره النساخ حتي يصير الي المسخ والانفساخ فمن بدّله بعد ما سمعه فانما اثمه علي الذين يبدّلونه والسلام،

Schrift: ziemlich klein, rundlich, geläufig, nicht undeutlich, vocallos; der Grundtext (mit Ausnahme einiger Seiten im Anfange) roth. — Abschrift im Jahre 1237 Ramadān (1822) von محمود بن عباس الكركوكي.

9694. Pet. 345.

136 Bl. 8vo, 15 Z. (18½ × 14; 13—14 × 8½^cm). — Zustand: ziemlich gut; doch nicht ganz reinlich. Bl. 110 bis 115 ziemlich lose im Deckel. — Papier: dick, glatt, gelblich. — Einband: schwarzer Lederbd mit Klappe. — Titel fehlt. Auf dem Vorblatt steht von neuerer Hand:

تاريخ البقاعي رحمه

Verfasser fehlt, ist aber am Schluss f. 135ᵇ genannt. Er heisst genauer: ابراهيم بن عمر بن حسين [وحسن] الرباط بن علي بن ابي بكر البقاعي الشافعي برهان الدين ابو الحسن

Anfang fehlt, ist aber von ganz moderner Hand ergänzt und lautet f. 1ª so: الحمد لله الذي بعث نبيه محمدا صلعم رحمة للعالمين واوجب على الامّة التأسّي به في احواله ... اما بعد فهذه سيرة نبوية وشمائل مصطفوية في غاية الاختصار وتهذيب العبارات والاشارة الي الوقايع المطولة بالطف الاشارات تعلم باحوال المصطفى صلعم الخ

Kurzer Abriss des Lebens und der Thaten Moḥammeds und seiner 3 ersten Nachfolger, nebst den Ereignissen ihrer Zeit; von Ibrāhīm ben 'omar ben ḥosein (auch ḥasan) errubāṭ (oder errabbāṭ) ben 'alī ben abū bekr *elbuqā'ī (elbiqā'ī)* eššāfi'ī burhān eddīn abū 'lḥasan, geb. 809/1406, † 885/1480, verfasst und nach der Schlussbemerkung in Elqāhira im J. 876 Ḋū'lḥ. (1472) beendet.

F. 2ª, 1 (Schluss des Vorworts): من الوقايع المنصورة في خلافة النبوة المشكورة، فاقول اعلم انه ورد في حديث ابي ذر رضه انّ النبي صلعم قال الانبياء ماية الف واربعة وعشرون الفا الرسل الخ

Schluss f. 135ᵇ: ابشر يا ابن عفّان، بغفران ورضوان، قال شيخنا مؤلّفه ابو الحسن برهان الدين ابراهيم البُقاعيّ الشافعي، هذا آخر ما اردت اتباعه من السيرة الشريفة قد تم ولله الحمد،

Das Werk ist, wie es scheint, nach dem Vortrage des Verfassers von einem Schüler aufgeschrieben, dann dem Verfasser vorgelesen und von diesem hier und da, sogar recht oft, mit Zusätzen und Verbesserungen versehen. Dies wird ausdrücklich am Ende des Werkes in

einer Randbemerkung von Elbuqā'ı eigenhändig bescheinigt. — Der Name des Schülers und Abschreibers ist محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن على الخطيب بجامع الظاهر بالحسينية، und die Abschrift am 15. Moharram 877/1472 datirt. — Die Ueberschriften für die einzelnen kurzen Begebenheiten sind in der 2. Hälfte des Werkes gewöhnlich: حديث; z. B. حديث الابلة (f. 58b); حديث يوم اليرموك (70b) ff.

Schrift: kleine, geläufige Gelehrtenhand, fein, ziemlich deutlich, vocallos. — Bl. 1 und 8 fehlen, sind aber ergänzt; die Blätter folgen so: 1—109. 116. 117. 110 bis 115. 118 ff.

9695. Spr. 84.

138 Bl. 4to, 15—21 Z. (22½ × 16; 17 × 11cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: guter brauner Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1a:

كتاب المحاسن المجتمعة والانوار الملتمعة
فى فضايل الخلفاء

Nach der Vorrede und in der Unterschrift etwas anders: s. Anfang. Verfasser fehlt; s. Lbg. 229.

Anfang: الحمد لله الذي اتقن ما صنعه واحسن وجود ما اخترعه فغرس التصديق فى الصديق وجمعه وفرق بالفاروق بين الحق والباطل . . . اما بعد فهذا كتاب سميته بالمحاسن المجتمعة فى الخلفاء الاربعة رضى الله عنهم وعنا بهم الخ

Dies Werk behandelt die Vorzüge der vier ersten Halıfen. Ueber den Verf. s. bei Lbg. 229.

f. 2a باب مناقب افضل خلق بعد النبيين على التحقيق الامام ابي بكر الصديق،

30a فصل فى مناقب الصديقة بنت الصديق وزواجها بالنبى صلعم

51a باب مناقب سراج اهل الجنة امير المومنين عمر بن الخطاب رة

67b باب مناقب شيخى الاسلام وسيدي كهول اهل الجنة ابي بكر وعمر

72a باب مناقب ذي النورين عثمان بن عفان رة

89b باب فى مناقب علي بن ابي طالب رة

107b فصل فى مناقب فاطمة وزواجها بعلىّ،

115a فصل فى اولاد علىّ من فاطمة وغيرها

123a مناقب هؤلاء الاربعة اجملًا [اجمالا]

Schluss f. 128a (Basıt):

صلّى عليه صلاة الله اربعة البرّ والبحر والاقطار والديم

Schrift: gross, rundlich, geläufig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von زين الزعبي بن عبد العزيز الزعبي im Jahre 1200 Sawwāl (1786).

Es folgt ein Anhang f. 128b ff., in welchem, nach einigen erbaulichen Anekdoten, ein Abschnitt über die Schrecken des Jüngsten Gerichts steht, f. 129a—136a: ذكر اهوال القيامة وشدتها

Anfang: قوله اذا وقعت الواقعة يعنى اذا قامت القيامة المراد بها النفخة فى الصور لقيام الناس الخ

Worauf f. 136a—138 noch einige erbauliche Geschichten folgen. — Von derselben Hand.

9696. Lbg. 229.

68 Bl. 8vo, 21 Z. (18 × 13; 13 × 9½cm). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1a von späterer Hand:

ك" المحاسن المجتمعة فى فضائل الخلفاء الاربعة للصفوري

Der hier als Verfasser genannte الصفوري ist wahrscheinlich der Verfasser des Werkes نزهة المجالس, obgleich es mehrere des Namens giebt. Alsdann heisst er:

عبد الرحمن بن عبد السلام بن عبد الرحمن بن عثمان الصفوري زين الدين ابو هريرة

'Abd erraḥmān ben 'abd essalām ben 'ab'd erraḥmān *eççafūrī* essāfi'ı zein eddın abū horeira, um 900/1494 am Leben.

Anfang und Schluss wie bei Spr. 84.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, nur die drei letzten Seiten enger, vocallos; diakritische Punkte fehlen bisweilen. Ueberschriften und Stichwörter roth. Bl. 1 ergänzt. Am Rande oft Bemerkungen. — Abschrift c. 1100/1688.

9697. Lbg. 941.

7) f. 52—58.

Format etc. und Schrift wie bei 6). — Titel f. 52a:

ك" رسالة الانجاب فى ذكر الخلافة لافضل الاصحاب

Verfasser:

عبد الوهاب الحنفى [ابن عربشاه d. h.]

Anfang f. 52ᵇ:
الحمد للمغنى الاله الهادي مرشدنا باشرف العباد

Reǵez-Gedicht über die 4 ersten Nachfolger des Propheten; etwa 150 Verse lang; von Ibn 'arabšâh † 901/1495 (No. 2531), im J. 892 Ša'bân (1487) verfasst. — Schluss f. 56ᵃ:
وحسبنا الله الوكيل الباقي هو المغيث والمعين الواقي

F. 56ᵇ—57 Versificirung desselben über den Schluss, womit ابو البركات عبد الله النسفي † 720/1320 seinen Commentar الاعتماد شرح الاعتقاد (der ein Commentar zu seiner العمدة في اصول الدين ist) beendigt hat. Anfang:
من الخلافة ففرع زاهر مختصر بالفضل واف وافر
44 Reǵez-Verse. S. No. 1991. —

F. 58 ein Gebet, betitelt:
روضة الانابة في الدعوة المستجابة

Anfang (Tawîl):
اكاشف ضرّي يا الهي وسيّدي فانت تعالى عالم وبمقصدي

Von diesem Gedichte sind nur 30 Verse vorhanden; nach f. 58 fehlen Blätter, somit auch das Ende des Gedichtes. S. No. 3647, 2.

Auf f. 61—63 stehen in kleiner und enger Schrift allerlei interessante Bemerkungen des Verfassers, auch ein Paar Gedichte, von denen er das eine f. 61ᵇ am Ende seines 80. Lebensjahres verfasst hat (er war geboren 813), also im J. 893. — Darunter findet sich auch f. 62ᵇ ein Excurs des ابو الصفا خليل المقري über die 10 Arten von Medda, die er dann auch noch in 6 Versen zusammengestellt hat.

9698. We. 1785.

10) f. 53—54ᵃ.

Format (20×14; 15½×9½ᶜᵐ) etc. und Schrift wie bei 6) (Zustand fleckig). — Titel u. Verfasser fehlt. Er ist (nach Pm. 680, f. 1ᵇ—2ᵃ):

مفاخرة بين اولاد الخلفاء الراشدين
لمحمد بن محمد الهريري الحلبي الدمشقي

Anfang f. 53ᵃ: روي عن انس بن مالك رآ قال كنت في حديقة بني النجار اذ سمعت فيها صوتا عظيما واذا باربعة اولاد الخلفاء رم اول القوم عبد الرحمن بن ابي بكر الصديق رة والثاني عبد الله بن عمر بن الخطاب رآ والثالث ابان بن عثمان بن عفان رآ والرابع الحسين بن علي بن ابي طالب رآ يتفاخرون ويتناسبون باباتهم واجدادهم الخ

Streit der Söhne des Abû bekr, 'Omar, 'Otmân und 'Alî über den Vorzug ihrer Väter und Vorväter — sie zählen immer 5 Eigenschaften derselben auf — und Entscheidung desselben durch Mohammed zu Gunsten 'Alî's; verfasst von Mohammed ben mohammed *elhoreirî* elhalebî eddimašqî † 1037/1627.

Schluss f. 54ᵃ: واما انت يابن علي بن ابي طالب ما من فخر مثل فخرك ولا شرف مثل شرفك ان يكون جدك المصطفى وامك فاطمة الزهراء وابوك علي بن ابي طالب رة قال بحقي عليكم لا تتنافروا وفعلوا ذلك وتصافحوا وانصرفوا مسرورين والحمد لله رب العالمين

9699.

Dasselbe Werkchen in:

1) Spr. 1961, 12, f. 193+198.

8ᵛᵒ, 18 Z. (16×10½; 12×8½ᶜᵐ). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark. — Titel ebenso. Verfasser fehlt.

Anfang: عن انس رة انه قال اتيت بني النجار فاذا انا بعبد الرحمن بن ابي بكر رة وعبد الله بن عمر رة الخ

Die Wortfassung ist nicht genau dieselbe. — Das Stück ist hier nicht vollständig. Das Vorhandene hört bei dem 2. Vorzuge des 3. Halîfen 'Otmân auf.

Schrift: gross, dick, roh, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1150/1737.

2) Pm. 680, f. 1ᵇ—2ᵃ.

Titel u. Verfasser so wie bei We. 1785, 10 angegeben. Das kleine Werk ist im J. 1006 Raǵab (1598) verfasst. Anfang so wie bei Spr. 1961, 12.

9700. Lbg. 526.

29) f. 355—454.

8ᵛᵒ, 23 Z. (21⅓×15; c. 18×12½ᶜᵐ). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; einige Blätter auch im Text beschädigt: so f. 358. 359. 364. 419. — Papier: gelb, stark, wenig glatt.

Titel fehlt. Es ist eine Geschichte Mohammeds und seiner 4 ersten Nachfolger, geht aber vielleicht noch weiter und mag auch die späteren Halîfen behandelt haben. — Verfasser fehlt. Er lebt später als ابن الاثير († 630/1232), dessen Geschichtswerk الكامل er f. 442ᵃ citirt.

Dies grosse Bruchstück behandelt hier ausführlich die Regierung des Abū bekr, 'Omar und 'Oṯmān, enthält aber viele Lücken; es fehlen mehr oder weniger Blätter nach 359, 369, 371, 374, 419, 420, 446.

Bl. 355 beginnt in Beschreibung der Huldigung Abū bekr's, und zwar von Seiten 'Alī's.

369ᵇ ذكر وفاة ابي بكر الصديق رة ومدة خلافته،
[قد اختلفوا في وقت وفاته رة فقال ابن اسحاق]

372ᵃ ذكر خلافة عمر بن الخطاب وشيء من اخباره وفضايله، [هو ابو حفص عمر بن الخطاب بن نفيل . . . القرشي العدوي يجتمع نسبه مع نسب رسول الله صلعم]

429ᵇ ذكر خلافة عثمان بن عفان رة، [هو ابو عبد الله وقيل ابو عمرو وقيل في تكنيته بابي عبد الله ان رقية ابنة رسول الله صلعم ولدت له ابنا الخ]

449ᵃ ذكر مقتل عثمان رة [ولما عاد المصريون وغيرهم ظن الناس ان الفتنة قد ركدت والبلية قد سكنت الخ]

Das Vorhandene schliesst mit dem Bericht über 'Oṯmān's Ermordung, welchen Nāïla (نايلة بنت الفُرافصة) an Mo'āwija abschickt.

Zuletzt f. 454ᵇ: فقتلوه رحمه في بيته وعلى فراشه وقد ارسلت اليكم بثوبه وعليه دمه وانه والله،

Schrift: ziemlich klein, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

9701. Mf. 1298.

164 Bl. Folio, 20—21 Z. (30 × 20; 22 × 14cm). — Zustand: ziemlich unsauber. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 3ᵃ:

الجزء الثانى من روضة الجوري المسماة
روضة الاخبار وكنوز الاسرار ونكت الآثار
للقاضى يوسف بن محمد المعروف
بالحفيص [بالحفيظ 1.]

Anfang f. 3ᵇ: هذا الجزء يشتمل على نسب ولد اسمعيل بن ابراهيم وذكر انبيائهم وصلحائهم ونسب النبي صلعم وذكر اجداده الخ

نسب ولد اسمعيل بن ابراهيم آباء رسول الله صلعم وشعبه وشجرته، ولد اسمعيل بن ابراهيم عم من امراة من جرهم قيل هي ابنة مضاض بن عمرو الجرهمي الخ

Ausführliche Geschichte Mohammeds und seiner 3 ersten Nachfolger, mit Voraufschickung seiner von Ismā'īl hergeleiteten Abkunft, von Jūsuf ben moḥammed *elḥaǵūrī* eljemenī *elḥafīṭ'*. Diese genealogischen Angaben (انساب) sind mit interessanten geschichtlichen Notizen versehen. Moḥammed selbst wird f. 28—126 behandelt; seine Kriegszüge f. 71ᵇ; die Gesandtschaften an ihn (الوفود) f. 113ᵃ. Abū bekr f. 126ᵇ; 'Omar 139ᵇ; 'Oṯmān 147ᵇ. Dann über die verschiedenen Zeitrechnungen f. 156ᵇ; zuletzt ein chronologischer Abschnitt f. 162ᵇ:

فصل في استخراج الرومي من العربي

Bricht ab f. 163ᵇ: فهو ايام من الشهر الذي اردت معرفته من السنة التي خرجت لك من سني ذي القرنين،

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift um 1072/1661 von عامر بن عبد الله بن عامر بن على الحسني الهادوي (والهدوي)

Es ist der 2. Theil des Werkes. — Auf dem Vorderdeckel ein Gedicht seines Vaters; auf f. 1 bis 3ᵃ u. 164 hauptsächlich geschichtliche Notizen.

9702.

1) Dq. 21, 2, f. 296.

Beschreibung des Aeussern des Abū bekr, 'Omar, 'Oṯmān, 'Alī.

2) WE. 48, 1, f. 52.

Verhalten 'Alī's zu Abū bekr nach dem Tode Moḥammeds, in gewählter Sprache.

3) Pet. 690, 13, f. 138ᵇ—143ᵃ.

Ueber 'Alī's Charakter und Schreiben des Mo'āwija an ihn (f. 141ᵃ), nebst Antwort darauf (f. 142ᵃ—143ᵃ).

9703. Lbg. 832.

115 Bl. 4to, 19—21 Z. (23½ × 16; 16½—17½ × 11—11½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Wurmstich; der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, auch bräunlich, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a (von etwas anderer Hand):

مطلع النيرين في سيرة العمرَيْن عمر بن الخطاب
وعمر بن عبد العزيز،
تصنيف ابي الفرج عبد الرحمن بن على
ابن الجوزي البغدادي الحنبلى الاثري

Anfang f. 1b, 15: الحمد لله الذي نشر بقدرته البشر . . . اما بعد فان اخبار الاخيار دواء للقلوب الخ

Von dem unter obigem Titel verfassten Werke des Abū 'lfarağ ibn elğauzī † 597/1201 (No. 6528) liegt hier bloss die erste Hälfte vor, welche die Biographie des 'Omar ben elḫaṭṭāb in 80 Kapp. behandelt, deren Uebersicht f. 2. 3 steht. Das Werk ist herausgegeben von

اسامة بن مُرْشد بن على بن مقلد بن نصر
ابن منقذ مؤيد الدولة

welcher die ausführlichen Gewährsstützen des Verf. (الاسانيد) hier fortgelassen hat. Usāma ben muršid ben 'alī abū 'lmoẓaffar *ibn monqid* moejjed eddaula † 584/1188. Der Titel des Werkes ist bloss مناقب عمر. Das Gegenstück dazu liegt in Lbg. 833 vor.

1. باب f. 3b في ذكر نسبه 2. باب 3b في ذكر مولده
5. باب 4b في ذكر ما تميّز به في الجاهلية
10. باب 7a في ذكر استبشار اهل السماء باسلامه
20. باب 14b في بيان ان معرفة فضلهما [عمر وابي بكر] من السنة
30. باب 23b في ذكر ما خصّ به في ولايته مما لم يسبق اليه
40. باب 48b في ذكر حذره من المظالم
50. باب 71b في ذكر خوفه من الله
60. باب 84a في ذكر كلامه في فنون
70. باب 102b في ذكر بكاء الاسلام على موت عمر
80. باب 112a في ذكر عقاب مبغضيه ومعاديه

Schluss f. 115b: وفرق بين اصبعيه المسبّحة والوسطي فمن شتمهما فقد شتمنى، هذا آخر الكتاب . . . والحمد لله الخ

(Im 56. Kapitel sind 10 Traditionen von 'Omar überliefert.)

Schrift: ungleich; f. 1—17 gross, stattlich, etwas vocalisirt, f. 18 ff. etwas kleiner, Anfangs gut, dann weniger hübsch und sorgfältig, vocallos. Ueberschriften von f. 38b an roth. — Abschrift c. 800/1397.

HKh. III 7333. VI 13044 (s. v. مناقب عمر).

9704. We. 401.

1) f. 1—152.

200 Bl. 8vo, c. 23—25 Z. (19 × 14; 15½ × 12cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

محض الصواب في فضايل امير المومنين
عمر بن الخطاب
ليوسف بن حسن بن احمد بن عبد الهادي

Der Titel ebenso am Ende der Vorrede f. 3a. — Der Verfasser heisst ausserdem noch:

الدمشقى الحنبلي جمال الدين ابن المَبْرَد

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي فرق بين الكفر والاسلام بفاروقه ونشر الاسلام بعد ان عم الشرك فلمع ببروقه . . . اما بعد فانى لما وضعت فضايل ابي بكر الصديق عند رؤيتى له في النوم هو وامير المومنين عثمان بن عفان اردت ان اضع نبذة من فضايل عثمان ثم توقفت في ذلك اذ لم اضع شيئا في عمر الخ

Der Verf. Jūsuf ben ḥasan eddimašqī ğemāl eddīn *ibn elhādī* (und *ibn elmabrad*), geb. 840/1436, † 909/1503 (No. 1119), hatte ein Werk über die trefflichen Eigenschaften des Abū bekr verfasst und wollte dann ein ähnliches über 'Oṯmān schreiben, stand aber davon ab, weil er noch keines über 'Omar verfasst. Sein Vorhaben, diesen nun in gleicher Weise darzustellen, wurde dadurch, dass Ibn elğauzī ein Werk des Inhalts verfasst, aufgehalten, er entschloss sich aber doch dazu und schrieb das vorliegende Werk in 100 Kapiteln, deren Uebersicht f. 1b—2b.

باب 1. f. 3a في ذكر مولده
باب 2. 3a في ذكر نسبه
باب 3. 3a في ذكر صفته وهيئته
باب 4. 4a في ذكره في التوراة وقبل البعثة
باب 5. 4a في ذكر ما تميّز به في الجاهلية
باب 6. 4a في ذكر دعاء الرسول ان يعين الله الاسلام به
باب 7. 4a في وقوع الاسلام في قلبه
باب 8. 4b في ذكر اسلامه وما وقع له قبل اسلامه
باب 9. 8b في ذكر السنة التي اسلم فيها
باب 10. 9a في ذكر استبشار اهل السماء باسلامه
باب 11. 9a في عز الاسلام باسلامه وظهوره
باب 12. 9b في سبب تسميته بالفاروق
باب 13. 10a في ذكر هجرته الي المدينة
باب 14. 11a في ذكر منزله في المدينة
باب 15. 11a في ذكر من آخا الرسول بينه وبينه
باب 16. 11a في نزول القران بموافقته
باب 17. 13a في قول الرسول في فضله
باب 18. 17a فيما رآه عم يدل علي فضله
باب 19. 18a في احاديث اجتمع فيها فضله وفضل ابي بكر
باب 20. 20b في بيان معرفة فضلهما من السنة
باب 21. 21a في ذكر فضله علي من بعده
باب 22. 22a في ذكر صلابته في دين الله وشدته
باب 23. 23a في ذكر اقدامه على اشياء من اوامر الرسول
باب 24. 25a في ذكر مصارعته الشيطان وخوف الشياطين منه
باب 25. 26a في ذكر هيبته وخوف الناس منه
باب 26. 27a في ذكر انزعاجه لموت الرسول وانكاره له
باب 27. 28a في قيامه ببيعة ابي بكر ومجادلته عنه
باب 28. 29a في ذكر عهد ابي بكر اليه ووصيته
باب 29. 32a في خلافته وقول الرسول فيها
باب 30. 33a في ذكر اجتماعهم على تسميته بامير المومنين
باب 31. 34a في ذكر ما خصّ به في ولايته مما لم يسبق اليه
باب 32. 37a في اسمه وكنيته ولقبه
باب 33. 37a في خضابه
باب 34. 37b في خاتمه
باب 35. 38a في دعاء الرسول له ان يخرج الله من صدره الغل
باب 36. 38b في ذكر ان الرسول بشره بالجنة
باب 37. 40a في ذكر جمعه الناس في التراويح علي امام
باب 38. 41a في ذكر فطنته وذكائه وفراسته
باب 39. 41b في ذكر اهتمامه برعيته وملاحظته لهم
باب 40. 46b في ذكر عسّه المدينة وما وقع له من ذلك
باب 41. 50b في ذكر غزواته مع الرسول وانفاذه اياه في سرية
باب 42. 52a في ذكر غزواته بعد الرسول وفتوحه
باب 43. 62a في ذكر حجّاته
باب 44. 62a في ذكر تركه السواد غير مقسوم ووضعه الخراج
باب 45. 63b في ذكر عدله وسياسته
باب 46. 66a في قوله وفعله في بيت المال
باب 47. 70b في حذره من المظالم وخروجه منها
باب 48. 72a في ملاحظته لعماله ووصيّته اياهم
باب 49. 75b في حذره من الابتداع وتحذيره منه
باب 50. 77a في جمعه القران في المصحف
باب 51. 78a في ذكر مكاتباته
باب 52. 81a في ذكر زهده
باب 53. 85a في ذكر تواضعه
باب 54. 86b في ذكر حلمه
باب 55. 88a في ذكر ورعه
باب 56. 89a في ذكر بكائه
باب 57. 90a في ذكر خوفه من الله عز وجل
باب 58. 93a في ذكر تعبده واجتهاده
باب 59. 93a في ذكر كتمانه التعبد وستره اياه
باب 60. 93b في ذكر دعائه ومناجاته
باب 61. 94a في ذكر كراماته
باب 62. 94b في ذكر تزويج الرسول بحفصة وفضلها
باب 63. 96a في ذكر نبذة من مسانيده
باب 64. 98a في ذكر كلامه في الزهد والرقايق
باب 65. 101a في ذكر ما تمثل به من الشعر
باب 66. 101b في فنون اخباره
باب 67. 103a في ذكر كلامه في الفنون
باب 68. 106b في ذكر صدقاته ووقفه وعتقه
باب 69. 107b في ذكر نبذة من مسائل اختارها
باب 70. 110a في كلامه في اصول الدين
باب 71. 110b في ذكر من روي عنه
باب 72. 111a في ذكر مقالة في فضله علي ابي بكر وردّها
باب 73. 111a في قوله عم كان فيمن كان قبلكم محدثون الخ
باب 74. 112a في قوله عم ما طلعت الشمس على رجل الخ
باب 75. 112a في قوله عم لو كان بعدي نبيّ كان عمر
باب 76. 112b في طلبه الشهادة وحبّه لها
باب 77. 113a في طلبه الموت خوفا من عجزه عن الرغبة
باب 78. 115a في ذكر نعي الجنّ له
باب 79. 115b في ذكر مقتله
باب 80. 120b في ذكر وصاياه ونهيه عن الندب
باب 81. 122a في اظهاره الذل عند موته
باب 82. 122a في تاريخ موته ومبلغ سنّه

83. باب 122ᵇ في غسله والصلاة عليه ودفنه
84. باب 123ᵃ في ذكر بكاء الاسلام علي موته
85. باب 123ᵃ في ذكر عظم فقده عند الناس
86. باب 123ᵇ في ذكر نوح الجن اياه
87. باب 123ᵇ في تعظيم عايشة له بعد دفنه
88. باب 123ᵇ في ذكر كلام علىّ فيه
89. باب 126ᵃ في ذكر المنامات التى رآها
90. باب 126ᵇ في ذكر المنامات التى رُأيَتْ له
91. باب 127ᵇ في ذكر اولاده وازواجه
92. باب 131ᵃ في ذكر ضربه لولده علي شرب الخمر
93. باب 132ᵃ في ذكر ثناء الناس عليه
94. باب 135ᵃ في ذكر محبته وثوابها
95. باب 137ᵃ في ذكر عداوته وعقابها
96. باب 140ᵃ في ذكر انه من اعلا اهل الجنة منزلة
97. باب 140ᵃ في ذكر انه من اول من تنشق عنه الارض
98. باب 140ᵇ في ذكر انه لم يبل في قبره
99. باب 141ᵃ في رؤيته في النوم
100. باب 141ᵃ في نبذة متفرقة فيه

Schliesst mit einem Gedicht, dessen letzte Verse f. 152ᵃ (Ṭawîl):

بهذا ارجّي من الٰهي عفوه وارجو بهذا الفوز يا ربّ من سَقَرْ
اجبنيَ يارحمن انك سيّدي وجارك في امن وفي اعظم الخبرْ

Nach der Unterschrift des Verfassers ist das Werk vollendet im J. 866 Ramaḍân (1462) in Damaskus. Es ist Autograph und zugleich wol Unreinschrift oder doch ziemlich oft mit Zusätzen vom Verfasser selbst versehene Abschrift von ihm selbst. Die Schrift ist eine flüchtige Gelehrtenhand, ziemlich gross, in einander gezogen, vocallos, meist auch ohne diakritische Punkte, schwierig.

Es sind ziemlich oft kleine Blätter zur Ergänzung eingeklebt. Das Werk ist, nach einer Bemerkung auf f. 4ᵃ, im J. 866 bei dem Verfasser gelesen. — Nicht bei HKh.

9705. Pet. 371.

9) f. 202ᵇ—233ᵃ.

Format etc. und Schrift (15—16 Z.) wie bei 1). — Titel fehlt. Er ist nach dem Inhalt u. der Unterschrift:

مقتل عمر بن الخطاب وعثمان بن عفان

Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين مهلك كل جبار عنيد ... وبعد فقد احببت ان أولف مقتل عمر بن الخطاب رضه فاتى في مسند عن بعض الثقاة الانجاب مثل ابن عباس ... قيل لما توفي ابو بكر ابن ابي قحافة رضه بعد ما اتا [ما اتاه] به وفعل ما فعل باجتهاده من مخالفة رسول الله صلعم من دفع علىّ عم عن الخلافة بعد النص عليه الخ

Die Ermordung der Ḥalîfen 'Omar und 'Oṯmân, von einem 'Aliden dargestellt, ohne Anführung bestimmter Quellen.

Schluss f. 233ᵃ: قال ابه انهما لن يفيا بها فكان الامر كما قال عم فلم يبقيا الا قليلا حتى خرجا واستفزا عايشة وهذا آخر ما اردنا ايراده في هذا الكتاب من قتل عثمان وعمر بن الخطاب وما جري من الصحابة والخلف والاضطراب ونستغفر الله من السهو والغلط والنسيان والزيادة والنقصان ... والحمد لله حق حمده وصلى الله على خير خلقه ... وصحبه الانجاب، تمت

F. 233ᵇ—238ᵃ enthalten allerlei Kleinigkeiten: besonders Aussprüche 'Alî's 233ᵇ und 237ᵃ ff., ein Stück Gebet des Elḥosein 234ᵃ, von den 3 Welten (Verstand, Seele u. Körper), der Reihenfolge ihrer Schöpfung und ihrem Wesen, 234ᵇ ff.; von der menschlichen Seele, nach Ibn sînâ, f. 236ᵃ; eine Geschichte von der göttlichen Gerechtigkeit 236ᵇ.

In derselben Schrift wie das Uebrige.

9706. Lbg. 1045.

5) f. 51—60.

4ᵗᵒ, 23 Z. (24 × 17; 16 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Titel von späterer Hand f. 51ᵃ:

اتحاف ائمة خير الانام بفضايل عبد الله بن عمر وبقية شهداء فخ الكرام

ebenso im Vorwort f. 52ᵃ. Verfasser fehlt.

Anfang f. 51ᵇ: الحمد لله الذي انار الوجود بشمس الرسالة المشرفة على ساير العالمين ... اما بعد فهذه درر منظمة ونفايس معظمة في مناقب السيد الشهيد الخ

Lebenszüge (مناقب) von dem im J. 73/692 als Märtyrer gefallenen Sohn des 'Omar ben elḪaṭṭâb, dem 'Abdallâh, und von den übrigen Märtyrern, die mit ihm in فخ bestattet worden sind. — Das Werkchen zerfällt in Vorwort, 2 Kapp. und Schlusswort.

في ذكر شيء من فضايل الصحابة واهل 52ª المقدمة البيت والشهداء على العموم

في شؤون سيدنا عبد الله بن عمر 54ª باب 1.

في شؤون الشهداء المدفونين بفخ 57ª باب 2.

في ادعية يدعى بها عند الختام 59ª الخاتمة

Schluss f. 60ª: بجاه نبيك محمد عليه افضل الصلاة وازكي السلام سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين؛ تمت

Schrift: gross, kräftig, vocallos, vornüberliegend. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1275 Dū'lḳ. (1859) von عوض بن احمد الغمراوي.

9707.

Auf die vier ersten Ḫalîfen beziehen sich auch die Werke:

1) احمد بن اسحق von فضائل الخلفاء الاربعة النيسابوري الصيفي † 342/953.
2) علي بن انجب البغدادي von مناقب الخلفاء الاربعة ابن الساعي † 674/1275.
3) الايمان الجلي في ابي بكر وعمر وعثمان وعلي von تقي الدين السبكي † 756/1355.
4) احمد بن von فواضل السمر في فضائل آل عمر يحيى العمري ابن فضل الله † 749/1348.
5) ,, في قصة زيد ابي شحمة ولد عمر بن الخطاب
6) احمد بن von العهود العمرية في اليهود والنصاري محمد الدنيسري ابن العطار † 794/1392.
7) معمر بن المثنى von مقتل عثمان بن عفان البصري ابو عبيدة † 211/826.
8) الخصائص في فضل علي بن ابي طالب von احمد بن شعيب النسائي † 303/915.

b) Die Omajjaden und 'Abbāsiden.

9708. Pm. 713.

4) f. 21—27.

8vo, 16—17 Z. (Text: 16½ × 10cm). — Zustand: am oberen Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser f. 21ª:

كـ" الردّ على المتعصب العنيد المانع من ذم يزيد لعبد الرحمن بن علي بن محمد بن علي ابن الجوزي

Anfang f. 21ᵇ: الحمد لله الذي نجانا بالعلم من مواقعة الضلال والاهواء وسلمنا به من موافقة الجهال الغوغاء . . . سالني سايل في بعض مجالس الوعظ عن يزيد بن معوية وما فعل في حق الحسين الخ

Der Verfasser Ibn elǵauzî † 597/1201 erzählt, er sei in einer Sitzung von Jemand gefragt worden, ob es erlaubt sei, den Jezîd ben mo'āwija wegen seines Benehmens gegen Elḥosein und der Plünderung Elmedînas zu verfluchen. Er habe geantwortet: darüber schweige man am besten; dann nochmals gefragt, habe er erwidert, dass die frommen Gelehrten, wie Ibn ḥanbal, es für erlaubt halten. Dann habe er erfahren, dass Jemand, der sich mit Traditionslesen abgebe, ein Heft Traditionen zusammengestellt habe zu Gunsten des Jezîd; ein Schüler habe es ihm gebracht und ihn gebeten, denselben zu widerlegen. Er weist nun nach, dass derselbe in Traditionssachen ganz unwissend, ausserdem aber auch dumm sei, und führt in einem besonderen Abschnitte f. 25ª Traditionen an, in denen Personen wegen viel geringerer Dinge, als die Gräuel sind, welche Jezîd verübt hat, verflucht werden. Der folgende Abschnitt f. 26ª behandelt die Geschichte Jezîds (اذكر من احوال يزيد بن معوية وكيف عقدت له الولاية وما جري له في زمن ولايته) in Abkürzung nach ابن ابي الدنيا † 281/894, ابن سعد † 230/844, الطبري † 310/922 u. A. und widerlegt alsdann im Einzelnen die Vertheidigungspunkte des Gegners.

Dies Werkchen ist hier nicht vollständig vorhanden; viel wird daran aber wol nicht fehlen.

Die letzten Worte hier sind f. 27ᵇ: لا يختلف الناس ان سعد بن ابي وقاص من العشرة المشهود لهم ولنا منه ومن اهل بدر ومن؛

Schrift: grosse kräftige Gelehrtenhand, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 600/1203.

HKh. III 5917 (giebt den Anfang anders an).

9709. Lbg. 833.

90 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Lbg. 832. — Einband: zusammengebunden mit Lbg. 832. — Titel f. 1ª:

سيرة امير المومنين عمر بن عبد العزيز

(Nach f. 1ᵇ, 4 ist er: مناقب امير الخ)

Verfasser nach der Vorrede f. 1ᵇ:

عبد الرحمن بن على ابن الجوزي

Anfang f. 1ᵇ, Z. 15: الحمد لله الذي قدّم من شاء بفضله . . . اما بعد فاني كنت قد افردت لكل شخص من اعلام كل زمن واخباره كتابا الخ

Biographie des Ḥalîfen 'Omar ben 'abd el-'azîz, Seitenstück zu derjenigen des 'Omar ben elḫaṭṭâb (Lbg. 832), ebenfalls von Ibn elǵauzî verfasst und von Usâma ibn monqiḏ (ohne Angabe der Gewährsstützen) herausgegeben in 44 Kapp., deren Uebersicht f. 2 steht.

1. باب f. 3ª في ذكر نسبه 2. باب 3ª في ذكر مولده
5. باب 9ª في ذكر غزارة علمه وفصاحته وثناء الناس عليه
10. باب 14ª في ذكر الهواتف بخلافته
20. باب 39ª في ذكر نفور بني مروان من عدله وجوابه لهم
30. باب 54ᵇ في ذكر خوفه من الله تعالى
40. باب 85ᵇ في ذكر تاريخ موته ومبلغ سنه وموضع دفنه
44. باب 88ᵇ في ذكر تركته التي خلف

Schluss f. 88ᵇ: قد حمل في يوم واحد على مائة فرس في سبيل الله عزّ وجل ورايت رجلا من ولد هشام يتصدق عليه، اخر الكتاب،

HKh. III 7333. VI 13044.

F. 90ª sind 2 kleine Blättchen aufgeklebt, auf denen die erste Textseite von Lbg. 832 und 833 photographirt ist ($7^3/_4 \times 5^1/_3$; und $6^1/_2 \times 4^1/_2$ᶜᵐ).

9710. Spr. 771.

8) f. 86ᵇ—93.

4ᵗᵒ, 19 (18) Z. (Text: $17^1/_2 \times 10^1/_2$ (bis $18^1/_2 \times 13$)ᶜᵐ). Zustand: fleckig. — Papier: gelb und gelblich, meistens stark und glatt. — Titel fehlt. Allein die auf f. 1 stehende Uebersicht des Inhaltes hat die Notiz:

القول الوجيز في مناقب عمر بن عبد العزيز

Was mit dem Inhalt übereinstimmt. Verfasser: s. unten.

Anfang f. 86ᵇ: . . . الحمد لله رب العالمين اما بعد فان مناقب الاولياء جمة وعند ذكرهم تتنزل الرحمة وان من اجل المناقب الفايقة على الابريز مناقب سيدنا عمر بن عبد العزيز الخ

Es ist ein Artikel über das Leben des Ḥalîfen 'Omar ben 'abd el'azîz, und namentlich über die Trefflichkeit seines Charakters und seiner religiösen Ansichten, von شيخ الاسلام ومفتى الانام الشيخ عبد الرعوف المناوي † $^{1031}/_{1622}$, aus dessen Buch, das betitelt ist:

الكواكب الدرّيّة في تراجم الصوفيّة

Die ursprüngliche Handschrift ist vorn und hinten defect, aber von neuerer Hand ergänzt, so dass Nichts fehlt.

Die ältere Hand ist geläufig, deutlich, kräftig, vocalisirt; die neuere, ebenfalls ziemlich gross, sehr gefällig, vocallos.

9711. We. 345.

120 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. ($22^1/_2 \times 15$; $17 \times 12^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: im Anfang beschädigt und ausgebessert; ebenso zu Ende am Rücken; wurmstichig, besonders vorn und auch hinten; nicht recht sauber und stellenweise fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel nach der Vorrede f. 1ᵇ:

الجوهر الثمين في سير الخلفاء والسلاطين

[F. 1ª steht derselbe von späterer Hand, aber erweitert, so: كتاب الجوهر الثمين فيه اخبار الخلفاء الراشدين والملوك والسلاطين الي سنة خمس وثمانمائة،]

Verfasser f. 1ª (und Anfang):

ابراهيم بن محمد بن دقماق

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين وما توفيقي الا بالله والسلام والتسليم . . . وبعد يقول العبد الفقير الي الله تعالي ابراهيم بن محمد بن دقماق عفا الله عنه . . . هذا كتاب جمعت فيه اخبار الخلفاء الراشدين الخ

Kurze Ḥalîfengeschichte und Geschichte der nach den Ḥalîfen herrschenden Könige und Sulṭâne, von Ibrâhîm ben moḥammed ben eidemir elmiçrî elqâhirî çârim eddîn *ibn doqmâq*, geb. c. $^{750}/_{1349}$, † $^{809}/_{1406}$. Dieselbe beginnt mit Abû bekr und geht bis zum Jahre 805 incl. (1403).

Auf die 4 ersten Ḥalîfen und 'Alî's Sohn Elḥasan folgt:

f. 8ᵇ دولة بني امية اولهم معاوية بن ابي سفيان رة
15ᵇ الدولة العباسية اولهم ابو عبد الله بن محمد السفاح

36ᵇ ohne besondere Ueberschrift: die Aegyptischen Ḣalîfen vom J. 659/1261 an, zuerst: الامام المستنصر بالله احمد هو ابو العباس احمد بن الامام الظاهر

39ᵃ ابتداء دولة العبيديين الفاطميين، اولهم بالمغرب المهدي عبيد الله

44ᵃ ابتداء الدولة الايوبية اولهم السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف

51ᵇ ذكر ابتداء الدولة الشريفة التركية،

Schluss f. 119ᵇ: وفيها مات من يذكر شيخ الاسلام سراج الدين عمر بن ارسلان البلقيني الشافعي . . . وتوفي السيد الشريف عنان بن مغامس امير مكة بالفالج وتوفي الشيخ زين الدين ابو بكر الحنفي المعروف بالتاجر دخل الحمام وخرج منه فقعد في مجلس حكمه ثم تمدد ومات، وهذا ما وجدناه بخط المؤلف رحمه والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله،

Nach f. 118 scheinen 2 Blätter zu fehlen. Von f. 44ᵃ an werden die Ejjubidischen und die Türkischen Sulṭâne gezählt. Der zuletzt behandelte f. 107ᵃ ff. ist: السلطان السادس والعشرون من ملوك الترك الملك الناصر فرج ابو السعادات،

Vom J. 660/1262 an werden unter den einzelnen Herrschern die wichtigsten Vorfälle nach der Folge der Jahre verzeichnet; also f. 56ᵃ: سنة ستين وستمائة، رتب السلطان الملك الظاهر بمصر اربعة قضاة لكل مذهب الخ

56ᵇ سنة احدى وستين وستمائة، سلطن ولده الملك السعيد الخ

Das brauchbare Werk ist im Anfang etwas kurz gefasst.

Schrift: gross, breit, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 850/1446.

HKh. II 4820 (die Angabe »nach der Folge der Jahre bis zum J. 804« ist nicht ganz richtig).

9712. We. 426.

1) f. 1—21.

89 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (18×14; 13×9½ᶜᵐ). — Zustand: schmutzig, fleckig, der Rand im Anfang abgenutzt. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband, schadhaft. — Titel f. 1ᵃ:

هذه الارجوزة في تاريخ الخلفاء نظم عمي شيخ الاسلام شمس الدين خطيب المسلمين وبليغ المتكلمين الباعوني الشافعي،

Der Specialtitel steht bei Glas. 82, 3 (auch bei HKh. II 2618) und zum Theil bei Mq. 433, 2. Ein anderer Titel steht noch bei HKh. II p. 149 und IV 8954:

فرائد السلوك في تاريخ الخلفاء والملوك

Der Verfasser heisst ausführlicher:

محمد بن احمد بن ناصر بن خليفة بن فرج الباعوني الشافعي شمس الدين

Anfang f. 1ᵇ (Vers 1. 2. 10):

يقول راجي ربّه محمّدُ والده العبد الفقير احمدُ
الشافعي المذهب الباعوني آمل من في الذكر قال ادعوني
وبعد فالتاريخ علم شرفه عالية بين الانام غرفه

Ein Reǵez-Gedicht von 578 Versen, in welchem die Regierungen der Nachfolger Moḣammeds, von Abū bekr bis zur Zeit des Elmosta'în billâh, oder genauer bis zur Regierung des بَرَسْبَاي, etwa 825/1425, kurz beschrieben werden; von Moḣammed ben aḣmed ben nâçir *elbâ'ûnî* eśśâfi'î śems eddîn † c. 871/1466. Er hat dasselbe dictirt seinem Brudersohn محمد بن يوسف بن احمد in طرابلس im J. 870/1465. Dieser hat es dann fortgeführt bis auf قيتبيى † 901/1495 in seinem Werke: الاشارة الوفية الى الخصائص الاشرفية.

Das eigentliche Gedicht beginnt so (f. 2ᵃ):

بعد النبي بايع الناس ابا بكر امام المسلمين المجتبَى

und das Ganze schliesst mit dem Lobe seines Gönners Elmelik elaśraf beresbâj, zuletzt f. 21ᵇ:

ما فاح من نشر الرياض طيبُ وقام في منبرها خطيبُ

Schrift: gross, etwas flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos; die Namen der behandelten Regenten sind roth geschrieben. — Abschrift etwa um 1500. — HKh. II 2618.

9713.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Mq. 433, 2, S. 183—214.

Format etc. u. Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift: الباب الرابع والعشرون في تواريخ الخلفاء من تحفة الظرفاء

Verfasser fehlt.

Nach der Ueberschrift scheint dies Gedicht aus einer Ḣalîfengeschichte des Elbâ'ûnî ent-

nommen zu sein, in der es das 24. Kapitel ausmacht. Es ist hier geschrieben, als wenn es in Prosa wäre, ohne Absetzen der einzelnen Verse. Am Rande sind die einzelnen Ḫalîfen und Herrscher in lateinischer Schrift angemerkt.

2) Glas. 32, 3, f. 58—75.

Format (17—20 Z.) etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 58a:

تحفة الظرفاء فى تاريخ الملوك والخلفاء

لشمس الدين محمد بن شهاب الدين احمد البَاغُونى الدمشقى.

Der Gentilname des Verfassers ist hier im Titel und auch Vers 2 mit غ geschrieben.

Anfang wie bei We. 426, 1. Schluss:

ما فاح من نشر الرياض طيب وماس غصن مائس رطيب

Abschrift im J. 1141 Rabî' II (1728) in Kaukabân.

3) Pet. 76, 1, f. 1—27.

71 Bl. 8vo, 13 Z. (20½ × 15; 16 × 9⅔cm). — Zustand: (ziemlich) gut. — Papier: gelblich, wenig dick und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; f. 1a oben rechts steht: نظم تاريخ احمد الباعونى, was falsch ist.

Schluss f. 27a nach dem bei We. angeführten Verse noch:

وما بدت لطيبة اعلام ولاح بدر كامل تمام

Das Gedicht hat hier im Ganzen 674 Verse.

Schrift: gross und deutlich; fast vocallos. — Abschrift um 1820.

9714. Pet. 71.

176 Bl. 8vo, 25 Z. (21¼ × 15; 14⅓ × 9cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, u. zum Theil lose im Deckel. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel f. 1a:

كتاب تاريخ الخلفاء الاعظمين،

Verfasser f. 1a:

جلال الدين الاسيوطي

Anfang f. 1b: اما بعد حمد الله الذي وعد فوفى واوعد فعفى والصلاة والسلام . . . فهذا تاريخ لطيف ترجمت فيه الخلفاء امراء المومنين القايمين بامر الامة من عهد ابي بكر الصديق الي عهدنا هذا على ترتيب زمانهم الخ

Ḫalîfengeschichte, von Gelāl eddîn *essojûṭî* † 911/1505. Er behandelt die Geschichte der Ḫalîfen von Abû bekr an bis zum Sturze Bagdâds, dann die Aegyptischen Ḫalîfen von المستنصر بالله احمد im J. 659/1261, bis zum Regierungsantritt des المستمسك بالله يعقوب, im J. 903/1497. (Nach der vorliegenden Handschrift schliesst das Werk nicht mit dem J. 886/1481.) Er erwähnt bei jedem Ḫalîfen und Herrscher die hauptsächlichsten politischen Vorfälle und hervorragende Persönlichkeiten (من كان فى ايامه من ايمة الدين واعلام الامة). Er habe, sagt er in dem Vorworte, für die besonderen Klassen derselben besondere Werke geschrieben, zur deutlichen Uebersicht: so über die Propheten, die Prophetengenossen, die Qorânerklärer, die Qorânauswendigwisser, die Grammatiker etc.: so wolle er nun hier die Ḫalîfen behandeln, mit Ausschluss derer, die das Ḫalîfat sich angemasst hätten, ohne Erfolg zu haben, wie manche 'Aliden, und mit Ausschluss der العبيديون, die fälschlich Fâṭimiden genannt worden seien. Vorauf schickt er mehrere ungezählte Abschnitte in denen er allerlei interessante Punkte behandelt. Was er von merkwürdigen Vorfällen und sonderbaren Ereignissen berichtet, dafür stützt er sich auf das تاريخ الحافظ الذهبي.

Der erste Abschnitt (فصل) (f. 2b) handelt: فى بيان كونه صلعم لم يستخلف وسرّ ذلك،

Der 2. (3a) فى بيان انّ الايمة من قريش والخلافة فيهم،

» 3. فى الاحاديث المنذرة بخلافة بنى امية

» 4. فى الاحاديث المبشرة بخلافة بنى العبّاس

» 5. فى شأن البردة النبوية التى تداولها الخلفاء الي آخر وقت

Das Werk selbst beginnt f. 9a mit Abû bekr so: ابو بكر الصديق خليفة رسول الله صلعم اسمه عبد الله بن ابي قحافة عثمان بن عامر الخ

Die Regierung 'Omars f. 35b u. s. w.

Schluss des Werkes: مات يوم الاربعاء سلخ المحرم سنة ثلاث وتسعمائة وعهد بخلافته لابنه يعقوب ولقبه بالمستمسك بالله والله سبحانه وتعالي اعلم،

Der daran sich schliessende Anhang ist so, wie bei Cod. Spr. 67, 1 angegeben; nur folgt auf die الدولة الطبرستانية nicht das dort aufgeführte, sondern eine فايدة, worin der Verfasser nachweist, dass im Anfang jedes Jahrhunderts etwas besonders Auffälliges geschehen sei: dieselbe schliesst: واسال الله ان يقبضنا الي رحمته قبل وقوع فتنة المائة التاسعة بجاه نبيه محمد صلعم،

Dies sind des Verfassers letzte Worte; es schliesst sich hier ein Schlusswort seines Schülers جرامرد الناصري الحنفي an, worin dieser, in Bezug auf den Schluss des Werkes, die Aufstände (فتنة) des 9. Jahrhunderts mit Entsetzen bespricht und sagt, dass Gottes Gnade seinen Lehrer erhört und vorher zu sich genommen habe. Dieser Zusatz also, nach dem J. $^{911}/_{1505}$ geschrieben, schliesst f. 176ᵇ mit den Worten: وعن التابعين وتابعيهم باحسان الي يوم الدين امين والحمد لله رب العالمين ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift i. J. $^{1010}/_{1601}$ von ابراهيم بن محمد الصعدي.

Collationirt mit einer Abschrift des Originals.

Nach f. 40 fehlen 8 Bl. — HKh. II, 2213 (pag. 128).

9715.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 67, 1, f. 1—148.

162 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (21 × 14½; 17½ × 11⅓—12ᶜᵐ). — Zustand: stark wasserfleckig, besonders in der ersten Hälfte, auch etwas schmutzig. — Papier: gelb, glatt, mittelstark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ᵃ: تاريخ الخلفاء "ك. Verfasser: kurz wie bei Pet. 71.

Anfang: اللهم صل على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم، اما بعد حمد الله الذي وعد الخ

Schluss f. 148ᵇ so, wie bei Pet. angegeben.

Auf die eigentliche Ḥalîfengeschichte folgen noch 2 Stücke, welche mit Spr. 67, 2 und 3 bezeichnet sind.

1) f. 149ᵇ—150ᵇ (= Spr. 67, 2). Ein historisches Gedicht über Namen und Todesjahr sämmtlicher Ḥalîfen, beginnend (Basîṭ): الحمد لله حمدا لا نفاد له وانما الحمد حقا راس من شكرا

Voraufgeschickt ist eine kurze Notiz, aus welcher ersichtlich, dass nicht Essojûṭî, sondern ein Anderer das Gedicht — dort fälschlich ارجوزة genannt — verfasst habe: وقد عمل بعض الاقدمين ارجوزة في اسماء الخلفاء ووفياتهم، (S. bei We. 1709, 7 und Lbg. 910, 3).

2) f. 150ᵇ Mitte bis 152ᵃ (= Spr. 67, 3). Einige kurze Abschnitte über die Omajjaden in Spanien, über die schändlichen ʿObeiditen (الدولة الخبيثة العبيدية), über بنو طباطبا, über الدولة الطبرستانية und schliesslich ein kleiner Artikel über شجر الدر, eine Sklavin des Sultâns الملك الصالح نجم الدين ايوب † $^{647}/_{1249}$.

Schrift: kleine gedrängte Gelehrtenhand, deutlich, vocallos. — Abschrift (f. 162) im Jahre $^{900}/_{1494}$ von محمد بن احمد بن محمد الطويل

Nach f. 7 ist eine Lücke von etwas über 10 Bl.; es fehlt der Schluss der Einleitung und der Anfang des eigentlichen Werkes; f. 18ᵃ beginnt in der Frage über den Namen des Abû bekr. —

Die in dieser Handschrift noch vorhandenen 4 Stücke (Spr. 67, 4—7) sind zugleich bezeichnet als Spr. 29, 1—4 (also Spr. 67, 4 = Spr. 29, 1 u. s. w).

2) Pm. 115.

162 Bl. Folio, 27 Z. (32 × 19½; 21 × 12⅓ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch ist der obere Rand wasserfleckig, auch an einigen Stellen ausgebessert; ausserdem im Anfang und am Ende der Seitenrand ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel und Verfasser fehlt.

Schluss f. 158ᵇ wie bei Spr. 67, 1.

Imgleichen der Anhang wie dort; das historische Gedicht f. 158ᵇ—161ᵃ; dann auch die dort bezeichneten kurzen Abschnitte, nur der letzte Artikel über die شجر الدر steht hier nicht. Dafür steht f. 162ᵃ die Notiz, dass zu Anfang jedes Jahrhunderts etwas besonderes geschehe, was für die ersten 8 Jahrhunderte der Hiǵra nachgewiesen wird; zuletzt f. 162ᵃ: وفي المائة الثامنة كانت فتنة تمر لنك التي استصغرت بالنسبة اليها فتنة التتار على عظمها واسال الله ان يقبضنا الي رحمته الواسعة قبل وقوع فتنة المائة التاسعة بجاه محمد صلعم وآله واصحابه،

F. 155ᵃ steht eine Qaçîde des ابن حجر العسقلانى auf den Aegyptischen Ḥalîfen المستعين بالله ابو الفضل العباس († 833/1433), anfangend (Kâmil):

الملك اصبح ثابت الاساس بالمستعين العادل العباس

43 Verse lang.

Schrift: ziemlich gross, breit, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften hervorstechend gross, schwarz. Stichwörter roth. Der Text in rothen Doppelstrichen. — Abschrift im Jahre 1104 Ša'bân (1693) von صلاح بن يحيى im Auftrage des حسام الدين ناصر بن صلاح بن عز الدين

Nach f. 136 ist eine Lücke von 2 Blättern.

9716. We. 1709.

7) f. 88—90ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 3. — Titel f. 87ᵇ unten (und 88ᵃ oben am Rande):

تحفة الظرفاء باسماء الخلفاء وهي منظومة للمؤلف

Verfasser fehlt; in der Titelüberschrift f. 88ᵃ ist das Gedicht beigelegt dem الشيخ الامام المنهاجي.

Das bei Spr. 67, 1, 1, f. 149ᵇ—150ᵇ besprochene historische Gedicht über die Reihenfolge der Ḥalîfen (auch in Aegypten) von Anfang an bis auf Elmotawakkil, im J. 885/1480. Es ist vor dem Jahre 884 verfasst, alsdann aber, nach Ermordung des المستنجد بالله, mit dem Schluss versehen (f. 90ᵃ, 10).

Anfang wie bei Spr. 67. Schluss f. 90ᵃ:

فالله يبقيه ذا عز ويحفظه ويجعل الملك فى اعقابه زمرا

HKh. II 2617 (legt es dem Essojûṭî bei).

Dasselbe Gedicht in:

1) Lbg. 910, 3, f. 55ᵇ—57.

Format etc. und Schrift wie bei 2. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang u. Schluss wie bei We. 1709, 7. Es enthält hier 88 Verse (worin aber eine kleine Lücke ist). — Abschrift im J. 1022 Rabî' II (1613).

2) Pm. 561, f. 66ᵃ.

Es soll Essojûṭî's letzte Dichtung sein.

Einen Commentar zu diesem Gedicht hat عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس † 1038/1628 verfasst u. d. T. اتحاف اخوان الصفا بشرح تحفة الظرفاء الخ

9717. Glas. 43.

52 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. (25 × 16; 18 × 10½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, öfters der Rand ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 52ᵇ: الجزء الاول

من نزهة الالباب فى جامع التواريخ والآداب

Verfasser und Anfang fehlt.

Die ersten Abschnitte: f. 1ᵃ, 15: الماضى من الزمان،

اختلف الناس فى مدة ما مضى

2ᵃ آدم عم هو ابو البشر خلقه الله تعالي بيده

Dann 3ᵃ شيث بن آدم; 3ᵇ ادريس عم هو حنوخ etc.

Geschichtliches Werk, erstes Heft. Zuerst Schöpfungs- und Prophetengeschichte; dann f. 18ᵃ die Zeiträume von Adam bis auf Moḥammed; 18ᵇ die Zahl der Propheten und geoffenbarten Bücher. Darauf f. 19ᵃ Geschichte Moḥammeds und seiner Nachfolger Abû bekr f. 32ᵇ u. s. w. bis incl. مروان بن محمد الجعدي (reg. von 126/744—132/749).

Schluss: وكان قد دفن البردة والقضيب فدلهم عليه بعض خدمه

Wie ich jetzt sehe, liegt hier ein Stück aus dem Anfang von No. 9433 vor.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, gleichmässig, vocallos, bisweilen ohne diakritische Punkte. Collationirt. — Abschrift c. 1000/1591. — Nicht bei HKh.

9718. We. 337.

28 Bl. 8ᵛᵒ, 19—21 Z. (17 × 13; 13 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen und Blätter im Deckel; sehr wurmstichig, zum Theil ausgebessert; fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken u. Klappe. — Titel, Verfasser u. Anfang fehlt.

Bruchstück aus einer Geschichte Moḥammeds und seiner Nachfolger. Dieselbe ist sehr summarisch; etwas ausführlicher behandelt ist seine Herkunft.

In Erzählung derselben beginnt f. 1ᵃ:

يكنى ابا القاسم وابا ابراهيم ابن عبد الله الذبيح وذلك ان اباه امر فى منامه بحفر زمزم الخ

F. 24ᵃ ein kleiner Abschnitt: ومن فضايله صلعم انشقاق القمر قال الله تعالي اقتربت الساعة الخ

ومن معجزاته صعم القران العظيم الذي لا ياتيه الباطل من بين يديه الخ 24ᵇ

خصايصه صعم علي اضرب الاول الواجبات الضحي والاضحية الخ 25ᵇ

Der Abschnitt über Moḣammeds Leben hört auf f. 26ᵇ oben. Dann folgt: هذا حين الشروع فى التاريخ الملخص من الطبري وابن مسكويه وابن ابي الازهر والفسوي وخليفة بن قانع والخطيب وابن عساكر وابن حبان وابن الاثير والمسعودي وابن الجزار وابن اقسان الديلمي والسروجي (?)، ابو بكر الصديق رضه كان اسمه فى الجاهلية عبد الكعبة وفى الاسلام عبد الله الصديق الخ

Diese ganz kurze Ḣalîfengeschichte hört hier mit محمد بن زبيدة (d.i. الامين بن هرون الرشيد) von 193/809—198/813 auf: das Weitere fehlt.

Unter den f. 26ᵇ genannten Quellen des Verfassers ist — von dem mir fraglichen السروجي abgesehen — der späteste Autor ابن الاثير (Verfasser des الكامل) † 630/1233. Der Verfasser citirt oft, z. B. 11ᵃ, 15ᵇ, 23ᵃ, den السهيلي † 581/1185 als seine Quelle. Er scheint also im 7. Jahrhdt der Hiǵra gelebt zu haben.

Die Handschrift ist lückenhaft. Im Anfang fehlt vielleicht nur 1 Bl. — obgleich das hier Vorliegende auch ein Stück eines grösseren Ganzen sein könnte. Ausserdem fehlt nach f. 2 1 Bl., nach 4 1 Bl., nach 10 4 Bl., nach 16 4 Bl. und nach 23 2 Bl. Alsdann nach f. 28 das Uebrige.

Schrift: ziemlich klein, gedrängte Gelehrtenhand, etwas in einandergezogen, deutlich, wenig vocalisirt. Einige Stichwörter roth, zum Theil roth überstrichen. — Abschrift c. 800/1397.

9719.

1) Pet. 324, 2, f. 13—47.

Format etc. und Schrift wie bei 1) (Text: 16—17 × 10ᶜᵐ). — Titel, Verfasser und Anfang fehlen.

Das Vorhandene beginnt f. 13ᵃ im Artikel معوية so: الاوايل عن سليمان بن عبد الله بن معمر قال قدم معوية مكة او المدينة فاتى المسجد الخ

Eine kurze Geschichte des Ḣalifates bis gleich nach dem Untergang desselben, c. 658/1260. Das Ende f. 47ᵇ: وجاءت البشري الي دمشق بالنصر والظفر للمسلمين على اعداء الله فطار الناس فرحا وسرورا، انتهي ما وقفت عليه من قضية التتار والدولة الاموية والعباسية وما جري لهم وعليهم ولله عاقبة الامور وهو حسبنا ونعم الوكيل،

Abschrift vom Jahre 1015/1606.

3, f. 48—52: Türkisch.

2) We. 201, 6, f. 51—60ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 51ᵃ:

هذه شجرة انتقال الدولتين

Verfasser ist vielleicht derselbe wie in den vorhergehenden Stücken.

Anfang f. 51ᵇ: وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه اجمعين، اول ما نبدي بانتقال الدولتين من العلويين الي الامويين والي العباسيين قال الراوي وهو ابن الدويدار وابن الدينار والقاضى ناظر الجيش وكاتم السر الخ

Dieser geschichtliche Ueberblick bricht etwa im Jahre 650/1252 in der Geschichte Aegyptens ab, f. 60ᵃ.

9720.

1) Pm. 75, f. 36ᵃ—41 Rand u. 53ᵇ—58ᵇ Rand.

Geschichte des Ḣalîfates des معاوية bis سليمان بن عبد الملك; dann von 'Omar ben 'abd el'azîz bis Ende der Omajjaden-Herrschaft.

2) Pet. 324, 4, f. 53 u. 54. 55 u. 56.

4ᵗᵒ (Text: 16—16½ × 11—12ᶜᵐ), sehr eng beschrieben.

Ein kurzes Verzeichniss der islâmischen Herrscher, von Moḣammed bis zum Untergange des Ḣalîfates, mit Jahresangaben, ohne Erzählung von Ereignissen.

Das Verzeichniss befindet sich zweimal hier, hinter einander; f. 53 u. 54 und 55 u. 56. Beide von derselben Hand, klein, flüchtig, geläufig, nicht undeutlich, vocallos. Die Herrscher sind roth geschrieben. Geschrieben etwa 1700.

3) WE. 169.

An den Artikel الاوز (in dem Naturgeschichtswerke des Eddemîrî) schliesst sich ein langer Excurs über die Nachfolger Moḣammeds bis zum letzten 'Abbâsiden-Ḣalîfen. (Ebenso in den anderen Exemplaren des Werkes.)

4) Pet. 208, f. 280ᵇ.

Auf der sonst leeren Seite sind die 37 'abbâsidischen Ḣalîfen aufgezählt, aber ohne Jahreszahlen.

5) Glas. 225, 2, f. 219ᵇ—220ᵃ.

Gleichfalls ein Verzeichniss der Ḥalîfen bis zum Ende der 'Abbâsiden.

6) We. 408, f. 199—200.

Verzeichniss der Ḥalîfen von Abû bekr an, der Fâṭimiden, Ejjûbiden, Tscherkessen und 'Oṯmânen bis auf Sulṭân Moḥammed ben murâd (um 1008/1594). Die Namen in kleinen rothen Kreisen, meistens mit Zusätzen über die Zeit der Regierung.

9721.

1) Pm. 654, 2, f. 47ᵃ.

Die Abhdlg des ابو ياسر, betitelt رسالة الطيب über die Hochzeit des Errašîd mit Zobeida und die des Elmamûn mit Bûrân.

2) Lbg. 368, 30, f. 150. 151ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 18). — Titel fehlt, s. Anfang.

Anfang: هذا كتاب كتبه عبد الله بن هرون الرشيد امير المومنين بيده لعلى بن موسى بن جعفر ولىّ عهده، اما بعد فان الله عز وجل اصطفى الاسلام دينا واصطفى له من عباده رسلا دالّين عليه وهادين اليه الخ

Proclamation des Elmamûn, betreffend den 'Alî ben mûsâ erriḍâ als seinen Nachfolger in der Regierung, im J. 201 Ramaḍân (817).

Schluss: وسارعوا الي طاعة الله وطاعة امير المومنين فانه الامر ان سارعتم اليه وحمدتم الله عليه عرفتم الحظ فيه ان شاء الله، كتب بيده يوم الاثنين لسبع خلون من شهر رمضان سنة احدي ومائتين،

Abgeschrieben aus einer Handschrift und collationirt im Jahre 584/1188.

3) Lbg. 368, 29, f. 149ᵃ·ᵇ.

Format etc. u. Schrift wie bei 18). — Titelüberschrift:

عهد الامام بن الامام على بن موسي الرضاء

Anfang: الحمد لله الفعال لما يشاء لا معقب لحكمه ولا رادّ لقضائه . . . اقول وانا على بن موسى بن جعفر ان امير المومنين . . . عرف من حقنا ما جهله غيره الخ

Proclamation, welche 'Alî ben mûsâ erriḍâ erliess im J. 201 Ramaḍân (817), als Elmamûn ihn zu seinem Nachfolger erklärt hatte.

Schluss: واشهدت الله على نفسى بذلك وكفى بالله شهيدا، وكتبت بخطى بحضرة امير المومنين . . . والفضل بن سهل وسهل بن فضل . . . وحماد بن نعمان فى شهر رمضان سنة احدي ومائتين،

Dann folgen die dazu gehörigen Unterschriften.

9722.

Zu den auf die Geschichte der Omajjaden und 'Abbâsiden bezüglichen Werken gehören auch folgende:

1) تاريخ الخلفاء von محمد بن سلامة بن جعفر القضاعى † 454/1062.
2) نظم منثور الكلام فى ذكر الخلفاء الكرام von محمد بن احمد بن حسين wol c. 630/1233.
3) اخبار الخلفاء von على بن انجب ابن الساعى † 674/1275.
4) تاريخ الخلفاء von الشمس الذهبى † 748/1347.
5) مورد اللطافة فيمن ولى السلطنة والخلافة von ابن تغري بردي † 874/1469.
6) النزهة السنية فى اخبار الخلفاء والملوك المصرية von الحسين بن الحسين بن احمد ابن الطولونى † c. 890/1485.
7) تاريخ الخلفاء von عبد الرءوف المناوى † 1031/1622.
8) بلغة الظرفاء الي معرفة الخلفاء

---

9) مصنف فى اخبار معاوية von محمد بن على بن الوادي آشى ابن البزاق † 596/1200.
10) اخبار يزيد بن معاوية von محمد بن احمد الازهري † 370/980.
11) اخبار عمر بن عبد العزيز von محمد بن الحسين الآجري † 360/971.
12) الهرج والمرج فى اخبار المستعين والمعتز von محمد بن مَزْيَد ابو الازهر † 325/937.
13) التنازع والتخاصم فيما بين بنى امية وبنى هاشم von تقى الدين المقريزي † 845/1441.
14) المفيد فى مناقب بنى العباس von محمد بن عبّاس اليزيدي † 313/925.
15) النبراس فى تاريخ آل عباس von عمر بن الحسن ابن دحية † 633/1235.

16) محمد بن عمدة von عمدة الناس في مناقب بني العباس عبد الرحمن السخاوى † $^{902}/_{1497}$.

17) الاساس في فضل بني العباس von السيوطي † $^{911}/_{1505}$.

18) رفع الباس عن بني العباس von demselben.

---

5. Die Türkenherrschaft.

9723. We. 344.

209 Bl. 4to, 19 Z. (27 × 19; 18½ × 13^{cm}). — Zustand: nicht überall fest im Deckel; stellenweise fleckig, besonders vorn am Seitenrande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 3^a:

درة الاسلاك في دولة الاتراك
للحسن بن عمر بن حبيب

Anfang f. 3^b: الحمد لله المبيد الوارث الشهيد الباعث الذي رفع قواعد ملك الترك من بني يافث ... وبعد فهذا مختصر يشتمل علي دولة الاتراك واولادهم وصولة نوابهم وامرائهم واجنادهم وذكر الحوادث الكائنة في عصرهم الخ

Geschichte der Türkenherrschaft, vom Jahre $^{648}/_{1250}$ — $^{778}/_{1376}$, von Elhasan ben 'omar elhalebî *ibn habîb* † $^{779}/_{1377}$ (No. 2285). Das Werk ist in gereimter Prosa und bespricht zuerst politische Ereignisse, dann Todesfälle berühmter Personen, wobei viele Verse citirt werden. Die Jahresüberschriften sind immer bloss سنة (nebst der Zahl). Die einzelnen Todesfälle eines Jahres werden eingeleitet durch: فيها توفي.

Das Werk geht hier nur bis zum J. $^{777}/_{1375}$ (nicht wie sonst bis zum J. 778). Der Verf. behandelt darin zuletzt den Tod seiner 2 Brüder und schliesst mit dem Verse (Wâfir):

فيا اهل الحجي قولوا بنصح لثالثهم تاهب للمسير
كمل الي آخر هذه السنة المباركة لدولة الاتراك مائة وثلاثون سنة فان ابتداءها من سنة ثمان واربعين وستمائة والله الموفق بلطفه،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften roth. Am Rande die Stichwörter des Inhalts roth. — Die Abschrift ist nach f. 209^b unten noch bei Lebzeiten des Verfassers, also um $^{778}/_{1376}$, angefertigt. — HKh. III 4916.

Die Foliirung unten am Rande. Dabei ist f. 44 nicht vorhanden; auf f. 204 u. 205 folgt je ein ungezähltes Blatt, jetzt 204^B und 205^B.

F. 3^a enthält unter dem Titel eine Uebersicht der Türkischen Sultâne in Aegypten von الملك المعز ايبك التركماني an bis auf الملك الاشرف شعبان († $^{777}/_{1375}$). Die von anderer Hand weiter hinzugefügten Herrscher kommen im Werke nicht vor.

F. 1^b u. 2^a enthalten die Aufzählung einiger Herrscher aus der Ejjûbidischen u. a. Dynastien.

9724. Spr. 63.

99 Bl. 8vo, c. 19—21 Z. (18¾ × 14; 14½ × 10½^{cm}). — Zustand: am oberen Rande fleckig, auch sonst nicht ohne Flecken, z. B. f. 62 ff. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser fehlt; steht in der Unterschrift f. 99^b ziemlich ausführlich. Anfang fehlt, und zwar 50 Bl. Das Uebrige ist vorhanden, aber falsch gebunden. Die Blätter folgen so: f. 62 — 82. 85. 84. 86. 83. 90. 87. 89. 88. 91. 1—61. 92—99.

Das hier Vorhandene beginnt im J. $^{726}/_{1326}$.
Jahr 727 beginnt f. 63^a: فيها حكم قاضي القضاة كمال الدين ابو المعالي الخ

Jahr 778 beginnt f. 97^b: وفيها ولي السلطان المنصور علي بن السلطان الملك الاشرف شعبان الخ

Schluss f. 99^b: وكانت وفاته بحلب عن نحو خمسين سنة تغمده الله برحمته، هذا اخر ما انتهت اليه مسودة تاريخ شيخنا بدر الدين الخ

Schrift: ziemlich klein, fein, spitz, flüchtig, in einander gezogene Gelehrtenhand, nicht leicht zu lesen, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Jahresüberschriften grösser, schwarz. — Abschrift im J. 804 Ǵomâdâ I (1401), nach der Unreinschrift des Originals, in طرابلس, von einem Schüler des Verfassers.

9725. Spr. 198.

25 Bl. 8vo, 11 Z. (15⅔ × 12; 10½ × 9^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch Bl. 1 unten im Text beschädigt und die letzten Seiten beschmutzt. — Papier: hellbraun, ziemlich stark u. glatt. — Einband: Pappband. — Titel (schön, weiss auf Goldgrund mit Blau verziert) f. 1^a:

كتاب الجواهر المضية في ايام الدولة العثمانية،

(so auch in der Vorrede).

Verfasser (f. 1ª, besonders aber) f. 2ᵇ, Z. 4:
محمد بن محمد بن سلطان الدمشقى الحنفى
Er heisst vollständiger:
محمد بن محمد بن عمر بن سلطان الدمشقى الصالحي الحنفى قطب الدين ابو عبد الله

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي سلم الملك للملك سليم شاه ومكنه فى الارض ومن كل سبب اتاه . . . وبعد فقد قال الله تعالي بعد اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ولينصرن الله من ينصره ان الله لقوي عزيز الخ

Kurze Biographie des Türkischen Sulṭāns Selīm ben bājezīd † 926/1520 von Moḥammed ben moḥammed ben 'omar *ben sulṭān* ed-dimašqī elḥanefī qoṭb eddīn abū 'abd allāh, geb. 870/1465, † 950/1543, in 3 Kapiteln, deren Ueberschrift f. 3ª.

1. باب 3ᵇ (in 17 حديث) فيما ورد من الاحاديث الشريفة الحسنة فى فضايل الامام العادل والسلطنة
2. باب 7ª (in 3 فصل) فى ذكر مولانا الخداوندكار وما زينه الله به من الحلم والوقار
   1. فصل 7ᵇ فى نسبه وعلمه
   2. فصل 10ᵇ فى كرمه وحلمه
   3. فصل 11ᵇ فى شجاعته وحسن سياسته
3. باب 14ᵇ (in 3 فصل) فى ذكر ما ملكه من الامصار وما فتحه من جزاير الكفار
   1. فصل 15ª فى كيفية تملكه الديار المصرية وما وقع من القتال فى الريدانية
   2. فصل 18ᵇ فى عوده من الصعيد باعدايه وانقراضهم بالكلية وقرة عينه بذلك وطمانينة الرعية
   3. فصل 21ª فى ذم الجراكسة واحوالهم واقوالهم وافعالهم

Es schliesst mit sieben Versen, in deren jedem Verse ein Wort der Qorānstelle 61, 13 [نصر من الله وفتح قريب وبشر المومنين] enthalten ist, nebst einem Schlusswort in Prosa, dessen Ende f. 24ᵇ: بمنه وطوله وقوته وحوله والحمد لله وحده وصلى الله على من لا نبي قبله ولا رسول بعده . . . ورضى الله عن اصحاب رسول الله اجمعين،

Es ist ein Dedicationsexemplar an den Sulṭān.

Schrift: klein, fein, zierlich, gleichmässig, vocalisirt. Stichwörter und Ueberschriften roth (oder auch mit Goldfarbe). — Abschrift c. 940/1533. — Nicht bei HKh.

9726. Spr. 80.

126 Bl. 8ᵛᵒ, c. 21 Z. (21 × 15½; 16—16½ × 9—10ᶜᵐ). Zustand: sonst gut, doch der Rücken wasserfleckig, von c. f. 32 an. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1ª:
منتخب من تاريخ العلامة قاضى حلب الشريف مصطفى الشهير بجنابي
اختصار العلامة ذي الفنون شهاب الدين احمد بن الملا محمد والدي واستاذي الشهير بابن الملا الشافعي الحلبي وهو بخطه،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله وصلى الله على سيدنا محمد . . . وبعد فيقول الفقير احمد بن الملا محمد الشهير بابن الملا وقد وقفت على تاريخ قاضي القضاة بحلب المولي العالم العامل . . . مصطفى بن قاضى القضاة امير حسن بن سنان البيساري ثم القسطنطينى الحنفى ادام الله سيادته وابد سعادته وذلك فى شهور سنة ست وتسعين وتسعمايه فاحببت ان التقط من درره الخ

Auszug des Aḥmed ben moḥammed ben 'alī ben aḥmed elḥaçkafī elḥalebī *ibn elmenlā* (elmollā), geb. 937/1530, † 1003/1595, aus dem Geschichtswerke des Muçṭafā ben ḥasan ben sinān errūmī elqosṭanṭīnī elḥanefī *elǵennābī* † 999/1591. Er hatte dasselbe im Jahr 996/1588 gelesen.

Dieser Auszug bezieht sich bloss auf denjenigen Theil, der die 'Oṯmānische Geschichte behandelt: denn nur mit dieser beschäftigt sich hier der Verfasser. Die erste Zeit ist summarisch behandelt, die spätere ausführlich, auch mit zahlreichen Nachträgen zu Ṭāšköprīzāde's Werk الشقايق. —

Derselbe beginnt f. 1ᵇ, nach der Ueberschift: الدولة العثمانية زادها الله قوة وتمكينا وزينها بالعدل so: اعلم ان اول من ملك منهم بالديار الرومية الامير عثمان بك الغازي بن الامير ارطغرل بن سليمان شاه الخ

Schluss f. 123ª: فظفر به امير الصعيد ابن عمر واتي به فامر السلطان به فصلب على باب رويلي وبه زالت دولة الجراكسة وانقرضت فسبحان من لا يزول ملكه،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und fast ohne diakritische Punkte, schwer zu lesen, am Rande bisweilen Zusätze und Verbesserungen. An einigen Stellen (f. 51ᵃ untere Hälfte bis 52ᵇ; 77ᵇ untere Hälfte bis 81ᵇ, 86ᵇ—91ᵇ) sind leere Seiten zu Nachträgen gelassen. Die Ueberschriften und Stichwörter roth.

Abschrift von dem Sohne des Verfassers: ابراهيم بن احمد um 1015/1606. Derselbe hat f. 123ᵇ—125ᵃ eine tabellarische Uebersicht der 'oṯmānischen Herrscher mit Angabe ihres Geburtsjahres, Dauer ihrer Herrschaft und ihres Lebens, ihres Todesjahres hinzugefügt. Dieselbe hört auf in der Regierung des Sulṭāns Aḥmed ben moḥammed, mit seiner Thronbesteigung im J. 1012/1603. Dieselbe ist von 2 späteren Händen fortgeführt bis auf مصطفى خان بن محمد خان (regiert von 1106/1694 an).

(Vergl. HKh. II 2198.)

9727. Pet. 347.

3) f. 65—73.

8ᵛᵒ, 21 Z. (18½ × 12½; 12½ × 7ᶜᵐ). — **Zustand:** der Rand durch angeklebtes Papier vergrössert, um mit No. 1 u. 2 (womit es zusammengebunden ist) gleichen Formates zu sein. — **Papier:** gelb, glatt, dünn. — **Titel** f. 65ᵃ:

الابيات النورانية في ملوك الدولة العثمانية

Weiterhin: تاريخ الدولة العثمانية. **Verfasser:**

عبد الغنى النابلسي

Anfang f. 65ᵇ (Vers 1 u. 3):

يقول افقر الوري عبد الغنى يدعوه بالنابلسي من يعتني
نحمدك اللهم ذا العطايا وبالملوك حافظ الرعايا

Reǵezgedicht, einen Ueberblick der Geschichte der 'oṯmānischen Herrscher gebend, bis auf Aḥmed ben moḥammed, regierend vom J. 1115/1703 an, von 'Abd elganī ibn ennābulusī † 1143/1730 (No. 8023). Es ist (nach dem fünftletzten Verse) nach dem J. 1102, d. h. wol im J. 1103/1692 verfasst und beendigt im J. 1115/1703 und enthält 348 Verse. — Schluss f. 73ᵇ:

ما اسفر الليل عن الصباح واشرق النور علي البطاح

Schrift: klein, deutlich, gewandt, vocallos. — **Abschrift** etwa 1150/1737.

We. 1808, 9, f. 60—64.

Format etc. und **Schrift** wie bei 8.

Dasselbe Gedicht. Titel f. 60ᵃ bloss: تاريخ الدولة العثمانية. Verf. so wie bei Pet. Anfang und Schluss ebenso. Das Gedicht enthält hier 367 Verse.

9728. Mq. 461.

28 Bl. 4ᵗᵒ, 16 Z. (23½ × 17⅔; 17½ × 12ᶜᵐ). — **Zustand:** gut. — **Papier:** weisslich, ziemlich stark und glatt. — **Einband:** Pappbd mit Kattunrücken. — **Titel** f. 1ᵇ:

ذكر نبذة في الدولة الرومية والسلطنة العثمانية البسها الله تعالي لباس العز المقرون بالدوام الخ

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: فاولهم بمصر السلطان سليم تولي بمصر مستهل سنة ثلاث وعشرين وتسعمائة وله عدة جدود تولوا كلهم السلطنة بالروم ثم بالقسطنطنية العظمي ولم يتولوا مصر

Uebersicht der 'Oṯmānischen Geschichte, von السلطان سليم بن بايزيد خان († 926/1520) an, mit nachträglicher Erwähnung der früheren 'oṯmānischen Sulṭāne, bis auf السلطان احمد بن محمد خان, der im J. 1143/1730 abgesetzt wurde.

F. 22 u. 23ᵃ Tabelle der Syrischen Bāšās, vom J. 930/1524 an bis 1036/1626.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — **Abschrift** c. 1840.

Auch WE. 48, 1, f. 15ᵇ steht ein Verzeichniss der 'Oṯmānischen Sulṭāne, mit Angabe des Jahres der Thronbesteigung; die Dauer der Regierung ist zur Seite nebengeschrieben.

9729. Pet. 261.

151 Bl. 4ᵗᵒ, 27 Z. (29 × 19½; 22½—23 × 12½—13ᶜᵐ). **Zustand:** vorn und hinten etwas unsauber, f. 27 bis c. 60 in der Mitte und oben am Rücken ein grösserer Wasserflecken, von dem letzten Blatte die untere Hälfte abgeschnitten, sonst ziemlich gut. Der Rand des 1. Blattes ausgebessert. — **Papier:** weisslich, dick, wenig glatt. — **Einband:** Pappbd mit schwarzem Lederrücken. — **Titel** und **Verfasser** fehlt. Aber von anderer Hand oben an den Rand ein Titel (nebst Verfasser) geschrieben, der aber bei dem beschädigten und beschnittenen Rande nicht mehr

ganz vorhanden ist; erkennbar von dem Titel ist bloss das letzte Wort الحاضر; der Verfasser aber ist danach:

المرحوم الشيخ الوالد الشيخ عبد القادر رحمه مولاه وهو تاريخ حسن لم يذكر فيه عجزا،

Und daneben von anderer Hand:

اصلا لشيخ ابن القطبي عفى الله عنه

Auf dem unteren Schnitt der Handschrift steht als Titel:

تاريخ السلاطين المتقدمين ووزرائهم وما جري بايامهم

Anfang f. 1ª: الحمد لله مدبر الدهور، ومدور الافلاك بقدرته والشهور، ومظهر آثار قدرته، ومبدي اسرار قدرته . . . اما بعد فلما كان في من تقدمنا في الاعصار الخالية والقرون الماضية من قيد ما وقع من وقايع وسير لها اثر شاع بها التواريخ والسمر حملني علي ان جعلت هذا التاريخ الخ

Diese Chronik des 'Abd elqādir behandelt die Jahre 1012/1603—1053/1643, von der Regierung des Sultāns Aḥmed ben moḥammed ben murād bis in die Zeit des Sultāns Ibrāhīm ben murād. Doch werden auch noch Ereignisse aus dem J. 1058/1648 berührt. Der Verf. ist in seiner Darstellung ziemlich ausführlich, schweift öfter auch auf andere Gebiete über, die nicht unmittelbar zur Sache gehören, wie er z. B. manche Anekdoten, auch aus früherer Zeit, beibringt. Er hat sich zur Pflicht gemacht, von Keinem eine schlechte Handlung zu berichten. — In der Einleitung sagt er, dass er sich auf ابن القطبى stütze und zwar auf dessen Werk الاعلام ببيت الله الحرام. Er meint damit nicht das fast gleich betitelte Werk des bekannteren القطب المكي [=قطب الدين] † 991/1583, sondern dasjenige von dessen Neffen عبد الكريم بن محب الدين بن علاء الدين القطبى المكى † 1014/1606, welches betitelt ist:

اعلام العلماء الاعلام ببناء المسجد الحرام

Dies Werk ist aber nur eine der von ihm benutzten Quellen, obgleich es auch eine Chronik (تاريخ) ist und sich nicht auf Mekka beschränkt.

Das Werk ist hier offenbar nicht zu Ende; auf f. 151ª Mitte, sagt der Verfasser, er wolle einen Vorfall erzählen in dem Artikel (d. h. an der Stelle wo er handeln werde von Thaten) des كوجك احمد باشا. Diese Stelle und zugleich damit der Schluss dieser Handschrift, ist:

وفي هذه السنة تعين كوجك احمد باشا على الركوب على الامير فخر الدين ابن معن وسنذكر ذلك في ترجمة كوجك احمد باشا واستمر قاضي الشام المزبور الي ان عزل في سنة ١٠٤٣ وتولي مكانه عبد الرحمن بن ولي فعزل وولي مكانه محمد افندي المشهور بسربندي زاده في سنة ١٠٤٥،

Schrift: türkischer Zug, ungleich; im Anfang ziemlich klein und fein, allmälig grösser, mit kräftigem Grundstrich und gegen Ende hin etwas flüchtig, durchschnittlich aber überall deutlich; vocallos. Am Rande bisweilen eine kurze (meistens rothe) Note, die auf einen behandelten interessanten Gegenstand aufmerksam macht. Ueberschriften sind nicht; von Zeit zu Zeit werden die Hauptjahreszahlen roth geschrieben. — Abschrift um d. J. 1100/1688 (schwerlich Autograph).

9730. Spr. 52.

1) f. 1—31.

103 Bl. 8vo, 15 Z. ($19^1/_3 \times 13^1/_2$; $13 \times 9^1/_2$ cm). — Zustand: am unteren Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich dick, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken. — Titel auf dem vorderen Deckel:

هذا تاريخ نسب آل طالو الارتقى وسمي كتاب الجواهر المضيئة في تواريخ الدولة الطالوية الارتقية،

Verfasser daselbst: ابن خلكان. Dies ist nicht richtig.

Der Anfang fehlt, wenigstens 10 Blatt. Das Vorhandene beginnt in Mittheilung verschiedener Briefe, betreffend die Bitte um Rückkehr auf seinen Posten, seitens eines der Ortoqiden. Darauf f. 4ᵇ: فصل نذكر فيه بعض ما ذكره المؤرخون في احوال هذه الطايفة الارتقية،

Das Werk behandelt die Geschichte der Ortoqiden, und stützt sich auf mehrere Geschichtswerke, so des ابن الاثير † 630/1233, des محب الدين ابن الشحنة † 815/1412, النويري etc.

Einige Ueberschriften: F. 5ᵇ ذكر الامير الكبير ذي القدر الخطير ايلغازي نجم الدين

10ᵇ ذكر ولده حسام الدين تمرتاش

12ᵇ ذكر صلاح الدين طالو الملقب بركن الدولة

Der Verfasser bespricht f. 24ª den ابو المعالي درويش محمد افندي الطالوي الارتقى († 1014/1606).

Mehrere längere Gedichte von الحلى صفى الدين f. 8ᵇ. 19ª, von عماد الدين الحنفى (dem Zeitgenossen des درويش محمد الطالوي und Lehrer des Verfassers) u. a. kommen vor.

Der Verfasser muss also nach dem Jahre 1015/1607, etwa um 1050/1640 gelebt haben.

Das Werk bricht mit f. 31 mitten in einem Gedichte auf حا (in Basīṭ) ab: das Uebrige fehlt.

Schrift: gewandt, etwas flüchtig, ziemlich gross, nicht vocalisirt. Von f. 27ª Mitte an eine andere Hand, kleiner, sorgfältiger, wenig vocalisirt. — Abschrift c. 1750.

9731. WE. 11.

184 Bl. Folio, 21 Z. (30 × 20½; 23 × 13½ᶜᵐ). — Zustand: mit grossen durch und durch gehenden Wasserflecken, die gegen Ende immer grösser werden. — Papier: gelblich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: guter rother Corduanbd mit Klappe. — Titel von anderer Hand f. 1ª:

كتاب عجائب المقدور فى اخبار تيمور

(Weiter unten f. 1ª steht noch als Titel: تاريخ تيمور).

Verfasser f. 1ª: احمد ابن عربشاه. Ausführlicher:

احمد بن محمد بن عبد الله بن ابراهيم الدمشقى الرومي القرشي العثمانى الحنفى شهاب الدين ابو العباس [وابو محمد] ابن عربشاه ويعرف بالعجمى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي علي منوال ارادته وتدبيره تنسج مقاطع الامور ومن ينبوع قضائه التي لجج قدره يجري تيار الاعاصر والدهور ... اما بعد فلما كان فى التواريخ عبرة لمن اعتبر وتنبيه لمن افتكر واعلام ان قاطن الدنيا على سفر الخ

Leben und Thaten Tīmūrs, in Kunstprosa, von Aḥmed ben moḥammed ben 'abdallāh ben ibrāhīm eddimaśqī errūmī el'oṯmānī śihāb eddīn abū 'l'abbās [und abū moḥammed] *ibn 'arabśāh el'aǵemī*, geb. 791/1389, † 854/1450. Das Werk ist in viele Abschnitte getheilt.

Schluss f. 184ª: ونسال الله سبحانه وتعالي ان يصون عن الزلل اقوالنا وعن الخطل والخلل افعالنا واحوالنا وحسبنا الله ونعم الوكيل' — Dies ist der Schluss des langen Abschnittes f. 162ᵇ: فصل فى صفات تيمور البديعة وما جبل عليه من سجية وطبيعة'

In dieser Handschrift ist die الخاتمة (ed. Manger II, 962 ff.) nicht vorhanden.

Schrift: ziemlich, gross, weitläufig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift (incorrect) vom J. 1208/1793, in der Stadt تطّارن.

KHh. IV 8074, II 2190.

9732. We. 357.

1) f. 1—117ª.

117 Bl. 4ᵗᵒ, 35 Z. (22 × 16; 16 × 7⅔ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelblich (und auch farbig), glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk. Titel ebenso. Verfasser: شهاب الدين ابو العباس احمد بن محمد بن عربشاه الحنفى

Anfang wie bei WE. An den dort angeführten Schluss schliesst sich hier noch f. 114ᵇ das Schlusswort (خاتمة الكتاب), dessen letzte Worte f. 117ª: فانما الاعمال بالنيات وانما لكل امرئ ما نوي الحمد لله حمدا يملأ اردان الامكنة ويعطر خياشيم الازمنة وصلى الله على سيدنا محمد صلاة تبلغ قايلها مأمنه وتحله بشفاعته فى الدارين الفردوس الاعلي مسكنه وعلى آله واصحابه الذين استمعوا القول فاتبعوا احسنه ونستغفره من حصايد الالسنة وحسبنا الله ونعم الوكيل ولاحول ولا قوة الا بالله العلي العظيم'

Schrift: kleine feine kritzliche Türkische Hand, vocallos, nicht leicht zu lesen. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift im J. 1130/1718 (von محمد بن عيسى بن كنان).

9733.

Auf die Türkenherrschaft beziehen sich auch noch folgende Werke:

1) تاريخ فى دولة الاتراك von طاهر بن حسن ابن حبيب عز الدين † 808/1405.
2) غرة السير فى دولة الترك والتتر von احمد بن محمد ابن عربشاه † 854/1450.
3) مختصر فى دولة الاتراك von ابن قطلوبغا † 879/1474.
4) المنح الرحمانية فى الدولة العثمانية von محمد بن ابي السرور البكري الصديقى المصري um 1050/1640.
5) اللطائف الربانية على المنح الرحمانية von dems.
6) درر [قدر ? oder] الاثمان فى اصل منبع آل عثمان von demselben.
7) فيض المنان فى دولة آل عثمان von demselben.

8) در الجمان في دولة السلطان عثمان
9) غاية البيان ونهاية التبيان von علي بن القاضي سعدي
10) قلائد العقيان في فضائل سلاطين آل عثمان von مرعي بن يوسف بن ابي بكر الكرمي † 1033/1624.
11) الدر المنظوم في مناقب بايزيد ملك الروم von احمد بن الحسين العليف † 922/1516.
12) تحقيق الفرج والامان والفرح لاهل الايمان بدولة السلطان سليم بن سليمان
von نور الدين علي بن الجزار المصري um 1020/1611.

---

6. Arabien.

a) überhaupt.

9734. Mf. 173—176.

Folio (32 × 21½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, etwas dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel (Mf. 173):

Primera parte de la **Polygrafia Arabigo española** escrita para uso de los catholicos en las contextaciones à mahometanos en materia y puntos de dogma y cathequistica, con arreglo à los codices de la Bibliotheca del Escorial y otros de otras Bibliotecas. Por D. Faustino Juan Nepomuceno de Borbon, vulgo Muscat. Anno de 1790.

Dieses grosse, aus dem Studium der Arabischen Handschriften des Escurial (und zum Theil auch anderer Bibliotheken) hervorgegangene Werk eines spanischen Gelehrten behandelt, in spanischer Sprache, im ersten Theil Geographie und Geschichte Arabiens, sowol der ältesten als auch der islāmischen Zeit, mit Aufzählung der verschiedenen Dynastien in den einzelnen Ländern, sowol in Asien, als in Afrika, als in Europa. Von f. 314 an handelt der Verfasser über Schrift und deren verschiedene Züge und Veränderungen, auch über Dialekte. — In dem 2. Theile handelt er ausführlicher über die Formen der Schrift, auch über talismanische Zeichen, Münzen, Inschriften, Zahlzeichen, Astronomische Bezeichnungen und Schriftabkürzungen, giebt auch verschiedene Schriftproben. — In dem 3. Theile handelt er über die Quellen zur Geschichte, namentlich über die Tradition, und giebt eine Uebersicht über die Entwicklung der Gelehrsamkeit, namentlich der theologischen, zur Schule des Mālik ben anas gehörigen, in Spanien während der von ihm angenommenen 3 Epochen bis etwa in die Mitte des 14. Jahrhunderts nach Christus. — Der 4. Theil endlich giebt eine Einleitung zu dem Ganzen, hauptsächlich aber, von f. 54a an, die Textstellen der besonders benutzten Werke. — Zur Vervollständigung dient dann noch das genealogische Tabellenwerk Mf. 177.

Im Folgenden geben wir den Inhalt der Bände etwas genauer an, beschränken uns aber auch hier auf das Wesentlichste. Zu bemerken ist noch, dass das Werk in Kapitel getheilt ist, dass aber die Zahl der Kapitel schon vom 5. an (f. 69a) fehlt und dass weiterhin, besonders im 2. Bande, die Kapitelüberschrift überhaupt fehlt.

I. Band (Mf. 173) 366 Bl.

Das 1. Kapitel f. 1 behandelt die Geographie Arabiens; das 2. Kap. f. 6 die Ureinwohner des Landes; das 3. Kap. f. 23 über die Glaubwürdigkeit der genealogischen vormoḣammedanischen Nachrichten; das 4. Kap. f. 42 enthält kritische Bedenken und Erörterungen über jene Vorzeit; darin ein Verzeichniss der alten Arabischen Schlachttage f. 58—68 (nach Elmeidanī's Werk مجمع الامثال).

Dann ist die Rede von den Ḣimjaren f. 69a, den Ġorhomiten 100, den Königen von Elḣīra 104, von Kinde 111, Gassān 114, von den Arabischen Theilkönigen 119, den Persischen Dynastien 124, von Aegypten 146. — Die Arabischen Dynastien nach Moḣammed, in Asien 154; in Aegypten 200; die Otmānischen Sultāne 233; die Dynastien in Westafrika 235a, Omajjaden, Edrīsiten 238, Benū abū 'l'āfije 243, Zenātiten 244, Lemtūniten 246, Almohaden 251, Benū ḣafç 255, Benū zajjān 259, Merīniten 261. — Die Fürsten von Damascus 269,

Sicilien 272. Verschiedene Dynastien 277 (darunter die Bûjiden 279, Gazneviden 280, Selǵûqen 281, Atâbeks von El'irâq 284). — Von Spanien 293, Cordova 293, Sevilla 304, Saragossa 306, Granada 308, Toledo 312, Badajoz 313, Malaga 313ᵃ, Valencia 313ᵉ, Murcia 313ᶠ, Almeria 313ʰ.

Vom Ursprung des Lesens und Schreibens nach den Ansichten der Araber, f. 314. Von den Hieroglyphen und der Mythologie der Araber 329; von den Phöniciern 343; von den Arabischen Dialekten 352; von der Umwandlung und den Veränderungen des Arabischen Alphabetes 355 ff.

II. Band (Mf. 174) 434 Bl.

Von der himjarischen Schrift f. 1. Die älteste arabische Schrift 11. Umänderung durch Moramer 20. Weitere Aenderung 22 (etwas von Arabischen Siegeln). Ursprüngliche Zahl der Arabischen Buchstaben 44. Buchstabenformen 46. Talismane 51. Arabischer Text des البطليوسى über die verschiedenen Schriftarten (اصناف الاقلام), nebst spanischer Uebersetzung 62 und 66. Erklärung verschiedener Ausdrücke 68. Von den Schriftarten 75. Schrift vor der 'Abbâsiden-Zeit 81. Kennzeichen des höheren Alters der Handschriften 103. Spanische Münzen aus dem Jahre 138, 194 ff. 111. Arabisches Münzwesen 125—142. Kûfische Zeichen und Buchstaben und Inschriften 143. Allerlei Schriftzüge, darunter رقاع 305, مسلسل 334, Afrikanische 338, Dîwânî etc. 341. Vocal- und andere Zeichen 345. Zahlzeichen 351. Astronomische Zeichen 363. Verschiedenes, Abkürzungen, Schriftproben 370 ff.

III. Band (Mf. 176) 255 Bl.

Titel: Historia de la Escuela Malekitica de España, en materia de Historia escrita por los Mahometanos españoles de Cordoba y su Academia, y por los demàs escritores que seguian la doctrina de esta Escuela. Madrid a. 1809 y siguientas.

Die 1. Epoche umfasst die Nachrichten Arabischer Schriftsteller über Spanien von 'Abd allah ben 'abd elhakem an († 214/829) bis 477/1084, f. 1—111. Die 2. Epoche geht vom Eintritt der Lemtûniten- und der Almohaden-Herrschaft an bis zum J. 1230, f. 112—224. Die 3. von 1230—1364 n. Chr., Zeit der wissenschaftlichen Reisen der Araber nach dem Orient, f. 225—255. Hin und wieder sind Textstellen angeführt.

IV. Band (Mf. 175) 208 Bl.

Bl. 1—36 enthält das Vorwort zu dem ganzen Werke (Prologo de la Polygrafia); f. 37—51 Eintheilung der Buchstaben und etwas Formlehre. F. 52 ff. die Textstellen zu den in den anderen Bänden (Mf. 173. 174) vorkommenden Genealogien und Dynastien. Die hauptsächlichsten Auszüge sind aus folgenden Werken:

1) f. 54 كتاب الانباه فى ذكر اصول القبايل
HKh. erwähnt dies Werk I 1286 unter dem Titel: الانباء عن قبايل الرواة. Verfasst von جمال الدين ابو عمرو يوسف بن عبد الله بن عبد البر النمري القرطبي † 463/1070 (Casiri II 1699).

2) f. 87 كـ المقنع فى اخبار الملوك والخلفاء وولاة مكة الشرفاء
verfasst von تقى الدين محمد بن محمد بن على الحسنى الفاسي المكي المالكي قاضى المالكية (Casiri II 1703). Er heisst in We. 348: محمد بن احمد بن على الشريف الحسنى † 832/1429.

3) f. 115ᵇ مختصر مورد اللطافة فيمن ولى السلطنة والخلافة
Das Grundwerk ist von تغري بردي † 874/1469. HKh. VI 13410.

4) f. 122 كـ النزهة السنية فيما يطلب من اخبار الملوك وخلفاء الديار المصرية (Casiri 1761).

5) f. 137 ر على بن عيسى بن علي الرمانى (in Casiri 1700, 5).

6) f. 148 الكنايس لابن طولون الغرناطي (Casiri I 542).

7) f. 158 (Casiri II 1633) عجايب البلدان للقزوينى

8) f. 160 (Casiri II 1639) مراة الزمان لابن الجوزي

9) f. 162 (Casiri I 934, 4) ك" زرادشت حكيم الفرس

10) f. 163 (Casiri II 1706) ك" الانيس بروض القرطاس

11) f. 164 † 317/929 ك" الزيج لمحمد بن جابر البتانى (Casiri I 903).

12) f. 167 (Casiri I 927) تاج الازياج وغنية المحتاج لابي عبد الله محمد بن ابي الشاكر الغرناطي

13) f. 169 (Cas. I 961). Astronomische Tafel (زيج), aus dem Lateinischen übersetzt ins Arabische von موسى جالين الينروي.

14) f. 172 (Cas. I 708). Das 29. Kapitel aus dem مجمع الامثال des الميدانى. S. Bd I (Mf. 173) f. 58—68.

15) f. 183. 4. Abschnitt der vorislāmischen Geschichte Abū'lfidās (ed. Fleischer, p. 114), في ملوك العرب قبل الاسلام und f. 190 aus dem 5. Abschnitt (ed. Fleischer, p. 178): ذكر امم العرب واحوالهم قبل الاسلام

16) f. 192 (s. f. 158) ك" عجايب البلدان.

17) Unter den noch in Kürze als benutzt angeführten Handschriften ist zu bemerken f. 196: ك" الوسايل الي معرفة الاوايل للجلال السيوطي

Darauf f. 198 ff. Verzeichniss der 'otmānischen Sultāne und Anderes, 200 u. 204 Zeichen für die Planeten, 201ª Namen und Figuren der Punktirkunst (علم الرمل) (16 an Zahl); 202. 203 Einiges über Geheimschrift; 205ᵇ über Satzschliessende Punkte; 206—208 Verzeichniss der zu den Metropoliten-Sitzen in Spanien gehörigen Ortschaften.

Die Schrift ist ziemlich gross und gut; in Bd II ist Manches corrigirt.

9735. Glas. 97.

159 Bl. 8vo, 17 Z. (20 × 14½; 13½ × 9½cm). — Zustand: ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ª (auch f. 1ᵇ):

ك" التيجان لملوك الزمان

Verfasser fehlt.

Anfang: حدثنا ابو محمد عبد الملك بن هشام عن اسد بن موسي . . . عن وهب بن منبه انه قال قرات ثلاثة وتسعين كتابا مما انزل الله على الانبياء الخ

Ausführliche, mit vielen Gedichten untermischte, Geschichte des Himjaren-Reiches. Voraufgeht die Geschichte der Schöpfung und der Propheten bis Hūd; darauf folgt f. 28ª die seines Sohnes Qaḥṭān und dessen Nachkommen يعرب, dann يشجب, dann عبد شمس سبا, dann حمير u. s. w. F. 51—70 die Geschichte des ذو القرنين und 82ª ff. der بلقيس بنت الهدهاد.

Das Werk bricht hier ab mit der Ueberschrift und dem Anfang eines neuen Abschnittes f. 159ᵇ: ذو نواس اسعد بن بيان ملك متوّج ' فلما بلغ حمير ما فعله ذو نواس '. Wie viel noch fehlt, ist nicht ersichtlich.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1150/1737.

WE. 137, f. 92—138.

Eine Reihe biographischer Artikel, welche, ohne Angabe der Quelle, sich auf das Reich der Himjaren beziehen. Zuerst: ذكر لقمان بن عاد. Zuletzt: بلقيس بنت الهدهاد بن شرحبيل

9736.

1) Mo. 392.

5 Bl. 8vo, c. 18—25 Z. (20 × 14; 16—17 × 8½—9cm). Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 3ª:

هذه القصيدة لنشوان الحميري

Ueber dies, die Vergänglichkeit irdischer Macht und Herrlichkeit an dem Untergang des Himjarenreiches nachweisende, Gedicht s. Genaueres bei Pet. 184, 5. — Es hat hier im Ganzen 136 Verse.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross u. gedrängt, wenig vocalisirt, diakrit. Punkte fehlen öfters. Abschrift c. 1150/1737.

F. 1ᵇ. 2 enthalten kleinere Gedichtstücke Verschiedener.

2) Glas. 238, 5, f. 64ᵇ—66.

Format etc. und Schrift (mit sehr vielen Glossen am Rande und zwischen den Zeilen, in kleineren Zügen) wie bei 3. — Titel fehlt. Verfasser angegeben:

نشوان بن سعيد الحميري

Dasselbe Gedicht. Im Ganzen 102 Verse mit sehr vielen, auch längeren, Glossen.

9737. Pet. 184.

5) f. 120ᵇ—167ᵇ.

4ᵗᵒ, c. 19—20 Z. (29½ × 20; 20 × 18½ᶜᵐ). — Zustand etc. wie bei 1). — Titel fehlt; er ist:

شرح القصيدة الحميرية

Anfang f. 120ᵇ: قال الشيخ الافضل العلامة اليمنى نشوان بن سعيد الحميري قال فى الزهد وذكر ملوك حمير ودولتها وذكر ايام دولتهم وغزوهم بارض العجم وما يليها من البلدان وبالله التوفيق،

Diese lange historische Elegie des Naśwān ben sa'īd elḣimjarī eljemenī abū sa'īd † 573/1177 (No. 916) auf das Ḣimjarenreich beginnt (Kāmil):

الامر جِدٌ وهو غير مزاح   فاعمل لنفسك صالحا يا صاح
كيف البقاء مع اختلاف طبايع   وكرور ليل دايم وصباح

und schliesst f. 167ᵇ:

سكنوا الثري بعد القصور ولهوهم   بمطاعم ومشارب ونكاح
والدهر يمزج بؤسه بنعيمه   ويري بنيه الغمّ بالافراح

Diese Qaçīde ist mit einem Commentar versehen, der vorwiegend historischer Art ist, aber auch Lexikalisches berücksichtigt, viele Verse und grössere Gedichtstücke beibringt, und meistens sich an einzelne Verse, zuweilen auch an Versgruppen anschliesst. Er beginnt nach Vers 11 so: هود النبي عمّ بن عابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام . . . واتفق اهل السير ان اول نبيّ مرسل بعثه الله تعالي بعد نوح الخ

Schrift: ziemlich gross und dick, deutlich und gewandt, vocallos. Die Verse des Textes mit grosser, dicker Schrift, vocalisirt. Die im Commentar angeführten Verse auch ziemlich stark vocalisirt. — Abschrift i. J. 1081/1670 von سعيد بن محمد بن عبد السلام

Dasselbe Werk in Glas. 146, 2, f. 8—114.

8ᵛᵒ, 17—19 Z. [Text: 14 × 9ᶜᵐ]. — Zustand: unsauber, wasserfleckig; der Rand öfters ausgebessert, so bes. Bl. 8. Bl. 24. 61 schadhaft. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel f. 8ᵃ:

شرح النشوانية التى لسعيد الحميري

Der Verfasser unrichtig; er heisst: نشوان بن سعيد

Im Ganzen 135 Verse.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, etwas nachlässig, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 1085/1674.

F. 115—119 enthält kleine Stücke in Vers und Prosa, von derselben Hand.

9738. Spr. 182.

1) f. 1—135ᵇ.

248 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (20 × 15½; 12—13½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, fein. — Einband: rothbrauner verzierter Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ oben:

تاريخ اليمن من تاريخ الحشيبري

Anfang f. 1ᵃ: قال الحافظ البحر المحيط، بيان فى ذكر التبابعة ملوك اليمن، هود عمّ ابن عابر بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح بن لمك بن متوشلخ بن خنوخ بن مهلائل . . . بن آدم النبيّ صعّم واتفق كثير من علماء السير ان اول نبي مرسل بعثه الله تعالي على وجه الارض هود عمّ الخ

Das Ganze ist nichts weiter als dieselbe Ḣimjarische Qaçīde, nebst Commentar und, mit geringen Auslassungen, dasselbe Werk wie Pet. 184, 5. Gleichwohl kann dies ganze Stück der im Titel bezeichneten Chronik entnommen sein. Der mit dem Gentilnamen الحشيبري bezeichnete Verfasser ist entweder على بن احمد المدنى الحشيبري † 1058/1648 oder محمد بن عمر بن الصديق الحشيبري مفتى الديار اليمنية † 1050/1641 oder نُقَل بن على بن احمد بن عبد الله الحشيبري العدنانى † 1082/1671. — Alle drei sind Jemenser und können füglich eine Chronik ihres Heimatlandes verfasst haben.

Das Werk beginnt hier, mit Fortlassung der ersten einleitenden 11 Verse der Qaçīde mit dem Commentar, ganz wie bei Pet. 184, f. 121ᵃ. Die in dem Commentar vorkommenden Gedichte sind nur zum Theil fortgelassen, zum Theil etwas verkürzt, durchschnittlich alle wiedergegeben. Auch die Verse des Grundtextes, von dem Anfange abgesehen, kommen fast alle vor, und so auch die letzten. Der letzte davon f. 135ᵃ:

والدهر يمزج بؤسه بنعيمه   ويري بنيه الغمّ فى الافراح

Woran sich f. 135ᵇ oben sofort die Unterschrift anschliesst: تمّت القصيدة الحميرية النشوانية [im Text steht fälschlich: الحامة النشوامة].

Die Verse sind nicht immer deutlich genug im Text abgesetzt, in der Regel aber durch vorgesetztes شعر (roth) angezeigt.

In der Mitte folgen die Blätter so: 90. 92. 93. 91. 94 ff.
Schrift: ziemlich gross, deutlich, gefällig, vocallos. Ist äusserst incorrect. — Abschrift c. 1850.

9739. Spr. 182.

3) f. 149ᵃ—158ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titelüberschrift: قال الحافظ البحر الحيط، بيان فى ذكر ملوك اليمن من التبابعة ومن غزا منهم وولاية كل واحد منهم وعمرهم،

Kurze Uebersicht der Jemenischen, d. h. hier speciell der Ḣimjarischen Könige, und zwar besonders von الحرث الرايش an [Anfang dieses Artikels: وكان الحرث الرايش اول من غزا منهم واصاب الغنايم] bis zu سيف بن ذي يزن. Aus derselben Chronik.

Schluss f. 158ᵃ: وباذان عامل برويز عليها ومعه قايدان من قواد برويز يقال لهما فيروز وداذويه واسلموا،

Wie 1) u. 2) ganz incorrect. — F. 158. 160 leer.

9740. Spr. 182.

2) f. 135ᵇ—149ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Titel fehlt. Aber unmittelbar mit der Unterschrift zu 1) fortlaufend steht f. 135ᵇ, Z. 1:

الثانية النشوانية

d. h. (mit Ergänzung von القصيدة): 2. Qaçîde desselben نشوان nebst Commentar dazu (in gleicher Weise wie bei 1). Auch dies Stück wird derselben Chronik Eljemens entnommen sein.

Die Qaçîde beginnt (v. 1. 2) (Ṭawîl):

ذكرت ليال دارسات خواليا رسوما واطلالا عفت ومغانيا
ومن حلّها فامّة بعد امّة غدت وهما فى التراب منها بواليا

In v. 1 ist ديارا für ليال zu lesen.

Der Commentar beginnt zu Vers 7: نمرود بن حاش بن اميم بن لاوذ بن سام بن نوح ملك بابل وهو صاحب الجدل ببابل الخ

Dann bespricht derselbe zunächst die بلقيس, dann die Stämme ثمود وجديس etc.

Der Inhalt dieser historischen Elegie, wie auch die Einkleidung derselben, entspricht der Ḣimjarischen Qaçîde. Dahin sind die alten arabischen Stämme, dahin die Könige der Griechen, die von Ken'ān, Boḣtnaçr und Nimrūd, Babel und Persiens Könige, die von Syrien, die Pharaonen, die 'Amālekiter, die Herrscher von der Familie جفنة, die Herrscher von كندة, die Ḣimjaren (der Commentar darüber f. 146ᵃ ff.). Im Ganzen 49 Verse. Die letzten Verse f. 149ᵃ:

فيا ربّ انّى مستجير وعائذ بعفوك من يوم يشيب النواصيا
ويا ربّ انّى غير عفوك جنّة تقينى فكن لي يا الهيَ واقيا

Dieselbe Qaçîde in Glas. 238, 4, f. 63ᵇ—64ᵇ.
Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Ueberschrift: جواب لنشوان بن سعيد علي الامام احمد بن سليمان وهو اخوه من امّه

52 Verse lang. Blosser Text, aber mit vielen Glossen am Rande, weniger zwischen den Zeilen.

9741. Mf. 1303.

298 Seiten Folio, 27 Z. (30×20; 22—23×14—15ᶜᵐ). Zustand: ziemlich gut; der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel S. 3:

ك" سيرة مولانا . . . الامام المهدي لدين الله الشهيد فى سبيل الله امير المومنين احمد بن الحسين بن احمد بن القاسم بن رسول الله

Verfasser: شرف الدين يحيى بن القاسم بن يحيى بن القاسم بن يحيى بن حمزة الحمزي

Anfang S. 4: قال . . . شرف الدين يحيى . . . هذا مبتدا سيرة مولانا الامام . . . المهدي لدين الله البايع نفسه من الله . . . احمد بن الحسين . . . قال السيد شرف الدين . . . الحمد لله الذي نور قلوبنا بانوار الهداية . . . وبعد ذلك اشهد ان اهل البيت عمّ افضل الخلق بعد رسول الله صعم الخ

Ausführliche Biographie des Imām *Elmehdī lidīn allāh* aḣmed ben elḣosein ben aḣmed ben elqāsim, verfasst von Šeref eddîn jaḣjā ben elqāsim ben jaḣjā ben

elqāsim *elḣamzī* (u. im J. 646 Rabī' I (1248) von ihm begonnen). — Dies interessante zeiditische Werk, das sich auf zuverlässige unparteiische Zeugen und zum Theil auf des Verfassers eigene Wahrnehmung, ausserdem auf Schriftstücke und Reden des Imām, stützt, behandelt ausführlich die Zustände und Kämpfe in Eljemen während der 1. Hälfte des 7. Jahrhunderts der Higra. — Der Imām war geboren im J. 612 Ḍū'lq. (1216) und fiel im Kampfe im J. 656/1258. Zuerst wird er im Allgemeinen geschildert f. 5ª ff. (Herkunft, Geburtszeit, Charakter, Bildung), dann f. 47ª ff. der Anlass zu seinem Auftreten als Imām (السبب الداعى الى القيام) im J. 646 Çafar (1248) (f. 55ª), darauf f. 81ᵇ ff. seine Kriegszüge (الغزوات والسرايا) und endlich sein Tod und die unmittelbaren Folgen desselben f. 238ᵇ (Auftreten des Imām Elmançūr billāh elḣasan ben moḣammed ben aḣmed ben jaḣjā ben jaḣjā ben elhādī) erzählt. Es sind viele lange Lob- und Trauergedichte beigebracht. Das Ganze zerfällt in viele ungezählte Abschnitte, weiterhin auch in Erzählungen (قصة), wo es dann heisst: قال الراوي.

Schluss S. 298: الي قولة تعالي ان الله هو التواب الرحيم ولا حول ولا قوة . . . قال السيد شرف الدين . . . فهذه جملة من سيرته عم الي ان مضى شهيدا حميدا . . . وقد اعرضنا عن التطويل . . . ونساله ان ينفعنا وجميع المسلمين . . . وان يلهمنا الي الصواب فهو ولي الهداية وبه ازمة التوفيق في البداية والنهاية ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم وصلى الله الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, doch ungleich, etwas vocalisirt, doch fehlen oft diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth, gegen Ende schwarz in grösserer Schrift. S. 3—6 etwas kleiner ergänzt, gleichfalls von jemenischer Hand. — Abschrift von عبد الله بن حسين بن حسن بن صالح im Jahre 1097 Rabī' II (1686) und S. 3—6 um 1151/1738 von عبد اللطيف بن احمد بن عبد الملك بن الوجيه

Collationirt. Völlig falsch gebunden: die Seiten folgen so: 1—12. 241—246. 31—228. 13—30. 249—292. 239. 240. 293. 294. 247. 248. 229—238; 1 Bl. fehlt; 295—298.

S. 1 steht ein Trauergedicht von عبد الله بن احمد بن عبد المومن على ابن الوزير (auf كفن, Ḣafīf, 21 Verse).

9742. WE. 5.

269 (277) Bl. 8vo, 21—22 Z. (20¾×15⅓; 15½×10cm). Zustand: ziemlich gut; vorn etwas unsauber; der obere Rand gegen Ende fleckig. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel f. 1ª:

كتاب تاريخ بنى عثمان يسمى البرق اليمانى فى الفتح العثمانى

Der Specialtitel auch in der Vorrede f. 3ª. Verfasser f. 1ª:

قطب الدين المكي

Ausführlicher:

محمد بن احمد بن محمد بن قاضيخان المكي النهروانى قطب الدين

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي نصر الدين الحنيفي بصارم وسنان، وقطع دابر اهل الفساد والبدعة بانتصار اهل الايمان . . . اما بعد فهذا كتاب لطيف، وتاريخ منتخب ظريف، جمعت فيه ما تجدد في عصرنا من فتوحات اليمن، وما حدث فيها من الاهوال والفتن، الخ

Dies Werk des Moḣammed ben aḣmed ben moḣammed *elmekkī qotb eddīn* † 991/1583 behandelt in Reimprosa die Eroberung Eljemens und die otmānische Herrschaft daselbst, ist verfasst im Auftrage des Grosswezīrs Sinān bāšā und gewidmet dem Sultān Selīm ben soleimān † 982/1574.

Dasselbe beginnt mit einer »tönenden« Qaçīde (قصيدة طنانة), deren Anfang (Ṭawīl) f. 5ᵇ:

لك الحمد يا مولاي في السر والجهر
علي عزة الاسلام والفتح والنصر

und zerfällt in 4 Kapp. (f. 6ª).

1. Kap. f. 6ᵇ في ذكر من ملك اليمن من اول القرن العاشر الي زمن الفتح الخاقاني الباهر، (in 14 فصل)

1. فصل: في دولة السلطان عامر بن عبد الوهاب اخر ملوك العرب في اليمن،

2. Kap. 35ᵃ فى ابتداء الفتح العثماني واستيلاء الملك السليماني ببلاد اليمن الاقصي والداني (in 37 فصل).

3. Kap. 113ᵇ فى الفتح الثانى وعود الممالك اليمنية فى سلك الملك العثماني (in 60 فصل)

Dies ist der Haupttheil und eigentliche Gegenstand des Buches.

4. Kap.: فى اخبار من ولي تلك الممالك متن نعاصره ونذكره فيما بعد ذلك ليكون متتبعا لذيل مؤرخ يسلك هذه المسالك

Dies 4. Kapitel fehlt hier. Der 60. Abschnitt des 3. Kapitels handelt (f. 248ᵃ): فى تسليم حضرة الوزير مملكة اليمن الي البكلربكي المعظم بهرام باشا المكرم وعوده من تلك البلاد ومروره ببلد الله الحرام واداء حجة الاسلام وزيارة سيد الانام عليه افضل الصلاة والسلام والاحسان الي الحرمين الشريفين ومن حضر فيهما من الانام

Das Schlusswort (الخاتمة) f. 257ᵇ): فى عود حضرة الوزير الي ايالة مصر ثم الي الباب العالي وزيرا ثم توجهه الي فتح تونس وجهاد النصاري واخذ خلق الواد وعوده مظفرا منصورا (in 5 فصل)

Schluss f. 269ᵃ: ويبلغنا من جوده وكرمه المقام الاسنى وهذا آخر ما اجري الله به القلم . . . فما وصل الينا ذلك التفصيل وحسبنا الله ونعم الوكيل والحمد لله رب العالمين وصلى الله . . . وصحبه اجمعين

Schrift: gross, deutlich, rundlich, ziemlich gleichmässig, kräftig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um $^{1100}/_{1688}$. — HKh. II 1785.

Doppelt gezählt sind f. 27. 34. 49. 56. 136. 138. 141. 245. 260. Ausgelassen bei der Zählung f. 121.

Ein Auszug aus dem Werke ist von احمد بن ابي بكر بن سالم ابن شيخان † $^{1091}/_{1680}$ gemacht.

9743. Mq. 732.

230 Seiten 8ᵛᵒ, 19—23 Z. (20 × 14½; 13½—15½ × 8½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig; zu Anfang und am Ende ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel S. 1 (und im Vorwort S. 3):

ك" رَوْح الرُّوح فيما حدث بعد المائة التاسعة من الفتن والفتوح

Verfasser S. 1 (und im Anfang S. 2):

نور الدين عيسى بن لطف الله بن المطهر ابن الامام الاعظم شرف الدين يحيى بن شمس الدين بن الامام المهدي لدين الله احمد بن يحيى بن رسول الله

Anfang S. 2: الحمد لله ذي الملك والملكوت والعزة والجبروت . . . وبعد فيقول . . . عيسى بن لطف الله بن المطهر . . . انه الزمنى من لا سعنى خلافه فى امر من الامور . . . وذلك حضرة مولانا . . . الوزير محمد . . . وذلك لما جري فى مقامه . . . ذكر خروج الجراكسة الي اليمن الخ.

Geschichte der Aufstände, Eroberungen und Vorgänge in Eljemen vom J. $^{901}/_{1495}$—$^{1039}/_{1629}$, Jahr für Jahr, von 'Īsā ben luṭf allāh ben elmoṭahher ben šeref eddīn jaḥjā eljemenī *ibn resūl allāh*, welcher um $^{1040}/_{1630}$ gestorben sein wird. Die Jahre werden immer eingeführt mit: ودخلت سنة.

Bricht S. 228 ab mit den Worten: فقتلت الخطة والامير المذكور وملئت بالاسراء منهم المدن والحصون وكان من

Die Seitenfolge ist: 1—226. 229. 230. 227. 228.

Das Werk enthält 2 Theile; der 1. geht bis S. 120 (J. $^{901}/_{1495}$—$^{965}/_{1558}$); der 2. von S. 121—228. Aber der Anfang desselben fehlt; er beginnt erst im J. $^{974}/_{1566}$. Ausser dieser Lücke scheint etwas zu fehlen nach S. 52. 80. 134 u. 184.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, flüchtig, nicht immer deutlich, ohne Vocale, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift um $^{1100}/_{1688}$.

9744. Glas. 147.

287 Bl. Folio, 22—29 Z. (30 × 20; 21½ × 12—14ᶜᵐ). Zustand: Anfangs etwas unsauber; einige Blätter lose; hie und da Blätter zwischen geklebt. Oft fleckig. Bl. 23. 96. 166. 274 beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 3ᵃ (von neuer flüchtiger Hand):

ك" الجوهرة المضيّة فى تاريخ الخلافة المؤيدية

Verfasser:

المطهر بن محمد الجرموزي الحسنى

Anfang f. 3ᵇ: الحمد لله المبتدي بالنوال الجزيل الافضال وصلواته على رسوله . . . وبعد فقد سبق فى المجلد الاول شرح قيام مولانا المنصور بالله عم ومنابذته للظالمين الخ

Zweiter Theil, enthaltend die ausführliche Geschichte des zeiditischen Imāms المؤيد بالله محمد بن القاسم بن محمد, geb. 990 Śa'bān (1582), † 1054 Raǵab (1644), von Elmoṭahher ben moḣammed *elǵormūzī* eljemenī elḣasanī † 1077/1666. Zuerst allgemeine Charakteristik; dann f. 12 ff. Sendschreiben an Verschiedene, die er auffordert, ihm zu huldigen; zuerst an الشاه الاعظم عباس بن اسماعيل الحسيني in Ḣorāsān. F. 26 ff. Lobgedichte Verschiedener auf ihn. F. 32 ff. die Begebenheiten vom J. 1029/1620 an, dem Todesjahr seines Vaters (darin f. 84ᵃ ff. die Belagerung von Çan'ā), bis zu seinem Tode im J. 1054/1644, nebst Trauergedichten auf ihn. Dann f. 278ᵃ Verzeichniss zeitgenössischer Gelehrten und f. 281ᵇ śī'itischer Parteigänger von Rang, auch Statthalter u. s. w. F. 167—170 und 223 ff. Bestallungsurkunden.

Das Ganze ist nicht fertig, sondern stellenweise nur Entwurf und verbesserte Unreinschrift, mit Lücken, und zu verschiedenen Zeiten, auch von verschiedenen Händen, geschrieben. Der Zusammenhang der Blätter ist nicht selten durch zwischengeklebte Blätter unterbrochen.

Schrift: jemenisch, von verschiedener Grösse, zum Theil regelmässig, zum Theil flüchtig. Oft Zusätze und Verbesserungen am Rande. Alles vocallos und oft ohne diakritische Punkte. Bl. 68ᵇ. 69ᵃ. 257ᵃ und 138ᵇ. 139ᵃ (ganz oder fast ganz) leer gelassen. — Bl. 51. 114. 187 sind falsch geheftet; die Seiten folgen so: 51ᵇ. 51ᵃ. 114ᵇ ff. Einzelnes ist collationirt. Nach f. 121 fehlt etwas; auf 124 folgt 129. Einzelne Blätter sind der Länge nach beschrieben, so besonders f. 167 ff. — Abschrift (oder vielmehr Autograph) nach f. 286ᵃ vom J. 1063 Ram. (1653).

F. 1ᵇ und 2 enthält einen flüchtig geschriebenen Excurs, Nachweis der Vorzüge und der Ansprüche 'Alī's, mit der Ueberschrift: احتجاج المامون على علماء زمانه وسؤاله اياهم فى شان فضل على بن ابي طالب

9745. Mf. 1304.

199 Bl. Folio, 27—37 Z. (34 × 23; 26 × 15ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: grob, gelb, dick, rauh. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب أَنْباء الزمن فى اخبار اليمن
ليحيى بن الحسين بن المؤيد بالله بن
محمد بن القسم بن على

(Statt بن محمد muss es محمد heissen und vor بن على ist بن محمد einzuschieben.)

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله العزيز القهار الهادي الي الاعتبار . . . وبعد فان علم التاريخ لما كان من العلوم المفيدة

Geschichte Eljemens, mit Berücksichtigung anderer damit in Beziehung stehender Länder, von Moḣammeds Geburt an bis zum J. 1045/1635; von Jaḣjā ben elḣosein ben elmoejjed billāh moḣammed eljemenī, um 1110/1698. Voraufgehen geographische Notizen.

Es beginnt f. 2ᵇ unten: ذكر مولد رسول الله صلعم، كان مولده عم عام الفيل على الصحيح الخ

Die einzelnen Jahre mit ودخلت eingeführt.

Schluss f. 199ᵇ: ورفع عن اهل ذلك البندر كثير مما كان ياخذه منهم عمّال السلطان وصلحت الامور وانتظمت احوال الجمهور والحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, gross, breiter und dicker Grundstrich, vocallos. Der Text eingerahmt. — Abschrift im J. 1295 Ḋū'lq. (1878) von السيد حسين بن عبد الله

9746. Mq. 731.

(= Glas. 251.)

76 Bl. 8ᵛᵒ, c. 27—32 Z. (22 × 17¼; 17¼ × 12½—14ᶜᵐ). Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

اللطائف السنية فى اخبار الممالك اليمنية
لبدر الدين محمد بن اسمعيل بن محمد بن
يحيى بن احمد بن على بن محمد بن احمد بن قاسم
الحسنى الكِبْسى

Anfang f. 1ᵇ: وبعد حمد من لا يستحق الحمد سواه وصلاته وسلامه . . . فيقول . . . محمد . . . الكبسى . . . فهذا كشكول لطيف ومحمول على الارواح خفيف سالنى من لا يسعنى ردّه الخ

Eine Geschichte Eljemens vom Beginn des Islām an bis auf die Zeit des Verfassers, Moħammed ben ismā'īl ben moħammed ben jaħjā elħasanī eljemenī *elkibsī*, welcher dies Werk im J. 1293 Rabī' I (1876) beendet hat. Er hat dieselbe geschrieben auf Wunsch des احمد بن علي المعافا, aber ohne Benutzung von Büchern, bloss aus dem Gedächtniss, in sehr kurzer Zeit. Die Zeitangaben weichen daher von denen Anderer nicht selten ab. Es ist bloss politische Geschichte — darin besonders die der Imāme und der 'otmānischen Herrscher —, ohne Rücksicht auf die zur Zeit lebenden Gelehrten. Der Verfasser bespricht meistens Jahr für Jahr die hauptsächlichsten Ereignisse und schliesst mit dem Jahre 1292/1875.

Schluss f. 76ª: وانقادوا الي حكم الشرع والايمان بما هو اولي بالصواب واحق بالسنة والكتاب، واني هنا انتهينا في سرد هذه الاخبار وتم الكتاب

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, im Ganzen gleichmässig, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift aus seiner Handschrift im J. 1298 Ďū'lqa'da (1881) von محمد بن عبد الله بن يحيى

9747. Spr. 1215.

2) f. 77ᵇ—170.

Format etc. und Schrift wie bei 1) (aber mit viel wenigeren Lücken).

Es ist der 2. Theil der جمهرة العرب und behandelt in Prosa, mit Beibringung vieler — meistens kürzerer — Gedichte, die altarabischen Stammsagen und Kämpfe der frühesten Zeit.

Derselbe beginnt in genauem Anschluss an den 1. Theil, so f. 77ᵇ: اعلم ان اول العرب نزار بن معد بن عدنان بن اد بن مقوم بن تارح بن يعرب بن يشجب بن نبت بن حمل بن قيدار بن اسمعيل بن ابراهيم الخليل عليهما السلام فاولد نزار ثلاثة اولاد الخ

Schluss f. 170ᵇ: وقالت الربيعية ايها الملك الكريم والبطل العظيم لك العز الخصيب والشرف الحسيب عزت بك مضر واياد وعلت على جميع الاوطار فشكرهما كليب، وهذا ما انتهي الينا من وقايع نزار وحمير والله سبحانه وتعالي اعلم،

Abschrift vom J. 1271/1854.

9748. Pet. 184.

4) f. 13ᵇ—120ᵇ.

Format (25 Z., 29½×19½; 18½×13ᶜᵐ) etc. wie bei 1).

Titelüberschrift: وقال الشيخ عادي بن يزيد صاحب هذه القصيدة الحلوانية وفيها افتخار القحطانية، (nicht ganz richtig, s. unten).

Anfang: فان اعترض معترض ذو محال او قال قايل ذو جدال هل يجوز للمرء ان يذكر مفاخره ويعدد مآثره قلنا نعم،

Der Verfasser des vorliegenden Gedichtes zur Verherrlichung der Qaħtāniden, ist nach f. 15ª, 7 ff.: الشيخ ابو عبد الله بن ابي سعيد; f. 15ᵇ: ابو عبد الله محمد بن سعيد; das Gedicht heisst: القصيدة الحُلْوانية (wegen Vers 1) s. f. 16ᵇ Mitte. Der Commentar ist von عادي بن يزيد

Die Zeit des Verfassers Moħammed ben (abū) sa'īd ist mir ebenso unbekannt wie die des Commentators 'Ādī ben jezīd.

Nach der vorläufigen Einleitung, in welcher durch Beispiele dargethan wird, dass es allerdings statthaft sein könne, Rühmens von sich zu machen, und kurze Notiz von dem Gedicht gegeben wird, folgt f. 15ª unten das speciellere Vorwort zu diesem Werke, beginnend: الحمد لله الذي لا تدركه الابصار ولا تملكه الاقطار... وبعد فانه جري ... ذكر قصيدة الشيخ .. ابي عبد الله محمد بن سعيد الكاتب القصيدة المعروفة بالحلوانية افتخار القحطانية على العدنانية واظهار فضل اليمانية على النزارية الخ

Der Verfasser des Commentars hat denselben im Auftrage, dem er sich nicht habe entziehen können, gemacht; er sagt (f. 15ᵇ, Mitte), er habe nicht bedeutende Kenntnisse im Arabischen noch auch in der Genealogie der Arabischen Stämme, werde sich aber an die betreffenden Bücher halten und einen mit Sprüchen und Gedichten, historischen und sprachlichen Notizen, reich versehenen Commentar liefern, so gut er es vermöge. —

Die Qaçīde ist in Sechsversen (مسدسة) abgefasst, im Metrum Tawīl, und sehr lang.

Anfang f. 16ª:

الا حيّ دار الحيّ من بطن خلّوان
وحيّ مراعيهم باكناف قُرّان
وحيّ اللوي فالابطح الدمث الداني
ووادي الحمي والمرخ من سفح رامان
مآلف احباب ومعهد اخدان
ديار بها في اللهو جرّرت ارساني

Der Commentar zu diesem 1. Verse beginnt so: هذا بيت واحد لان القصيدة مسدّسة . . . واما قوله الا حيّ فالا كلمة يستفتح بها الكلام توكيدا وايجازا الخ

Nach f. 79 fehlt 1 Blatt. Nach f. 107 ist eine Lücke. Mit diesem Blatte hört der Commentar auf, gegen Ende der Erklärung des Sechsverses, dessen Schluss dieser ist:

فيا حبّذا جذع اذا الشعر انشدا
فمن مثله او كالهمام بن حيدان

Von f. 108ª—120ᵇ folgt dann bloss Text, beginnend mit der 2. Hälfte des Sechsverses:

وبالبيض والجرد العتاق الصواهل ومدّخرات من كنوز المقاول
وسرنا نرجّ الارض رجّة عدوان

u. schliessend mit einem Sechsverse, dessen Anf.:

شعارهم التقوي وزادهم العلمُ ودابهم الاحسان والصفح والحلمُ

Dass die auf diesen Blättern enthaltenen Verse (an Zahl 216 Sechsverse) der Erklärung nicht bedürftig geschienen hätten, ist nicht recht anzunehmen; und dass sie zu demselben Gedicht gehören, ist nach der Unterschrift (تمّ ما وجدته مكتوبا من الحلوانية التي فيها افتخار القحطانية) nicht zu bezweifeln. Von diesen Versen kommt in den mit einem Commentar versehenen keiner vor. Ich möchte daher glauben, dass von dem Commentar ein grosses, vielleicht das grösste, Stück fehlt, und dass nach Beendigung desselben das Gedicht in Zusammenhang hingeschrieben, zur Bequemlichkeit und Uebersicht für die Leser. Möglich ist aber auch, dass der Commentator aus irgend einem Grunde die Fortsetzung seiner Arbeit unterlassen habe.

Das Gedicht an sich ist interessant, der Commentar durch seine sonstige Reichhaltigkeit und namentlich durch die vielen besonders aus alten und guten Dichtern angeführten Verse und Stellen wichtig.

Schrift: etwas klein und fein, gewandt und ziemlich deutlich, aber nicht besonders correct. Die Verse vocalisirt; die mit Commentar versehenen haben recht grosse Schrift. — Abschrift von سالم بن احمد بن عمر im Jahre $^{1081}/_{1670}$.

9749. Mq. 210.

36 Bl. 8ᵛᵒ, c. 14—20 Z. (20 × 14½; 14 × 8—9½ᶜᵐ). — Zustand: am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, grob, wenig glatt. — Einband: Halbfranzbd. — Titel f. 1ª:

كتاب ذكر ابتداء الدولة العثمانية

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين وصلى الله علي سيدنا محمد . . . اما بعد فقد سالني من لا يسعني مخالفته ان اذكر له ابتداء الفتح العثماني واستيلاء الملك السليماني المستوعب لاخر الزمان باذن الله الملك الديان وعليه المستعان والتكلان

Dies ist das ganze Vorwort.

Das Werk behandelt die Herrschaft der Türken in Eljemen, unter dem Sultān Soleiman Ḱān (regiert $^{926}/_{1520}$ — $^{975}/_{1567}$).

Das Werk zerfällt in 18 فصل.

1. فصل f. 1ᵇ في ذكر توجه سليمان باشا الخادم بالوزارة الي الهند لدفع ادم
2. فصل 6ª في ذكر وصول داود باشا الي مصر وتوجه سليمان باشا من مصر الي السويس وركوبه البحر ووصوله الي جدة
3. فصل 7ᵇ (ohne Ueberschrift; Anfang:) ان المرحوم السلطان . . . ارسل الي الغوري
4. فصل 8ᵇ في ذكر برسباي وما وقع له واستشهاد عامر
5. فصل 11ª في قتل الامير برسباي وولاية الامير اسكندر الجركسي
6. فصل 12ᵇ في ذكر توجه الامير حسين الرومي نائب جدة الي اليمن وعوده الي جدة
7. فصل 13ª ذكر قتل الامير اسكندر المخضرم وولاية كمال بك الرومي وقتله وتولية اسكندر القراماني
8. فصل 14ª في ذكر غضبان، احمد باشا بمصر

9. فصل 16ª فى ذكر وصول مصطفى النشار بالعسكر الجرار الي تلك الديار وتسلمه مع مطهر المكار بعد اشراف ازدمر على اخذه

10. فصل 22ᵇ فى استقلال ازدمر باشا بمملكة اليمن الي ان عزل بعد هذا الصلح وعود مصطفى النشار الي الباب العالي

11. فصل 23ª فى ذكر بروز ازدمر باشا عن اليمن وتوجهه من سواكن الي مصر ثم الي الباب العالي ثم الي الحبشة

12. فصل 24ᵇ فى ولاية مصطفى باشا النشار مملكة اليمن الي ان توفى بها

13. فصل 25ᵇ فى ولاية مصطفى باشا قره شاهين نيابة غزة طريقا لبكلربكية اليمن

14. فصل 26ᵇ فى ولاية محمود باشا

15. فصل 29ᵇ فى ذكر اخذ حصن حَبّ وقتل على بن عبد الرحمن النظار

16. فصل 31ª فى ارسال محمود باشا خبر الفتح الي الباب العالي والانعام عليه بالترقيات بسبب ذلك،

17. فصل 32ᵇ فى ذكر عزل محمود باشا عن مملكة اليمن وولاية رضوان باشا ابن مصطفى باشا

18. فصل 32ᵇ فى ذكر توجه محمود باشا من اليمن الى مصر

Schluss f. 35ᵇ: وكان هياه له فالبس الذي وصل اليه بذلك خلعة وكذلك الذي صار من جنده، وهذا آخر ما انتهي الينا من ذكر الدولة العثمانية والله سبحانه وتعالي اعلم والحمد لله . . . واليه المرجع والمآب،

Schrift: ziemlich gross, grob, flüchtig, unschön, nicht besonders deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

Ueber die Schlachtentage der alten Araber, Df. 62, S. 790 ff. (Kap. 29 von Elmeidānīs Sprüchwörtern). Vom Stamm Murād, dem Geieropfer und dem Anlass des Krieges mit Hamdān, Pm. Nachtrag 17ª, f. 8ᵇ. — Geschichte der الزبّاء und des Königs جذيمة, Pm. 75, f. 143ª ff., am Rand. — Geschichte des Abraha, Pm. 556, S. 372. 373. Von Jāǵūǵ und Māǵūǵ, Pm. 585, f. 128ª. — Von den 14 Feuern der Araber, Pm. 264, f. 82ᵇ. Pm. 75, f. 16ª Rand. Glas. 37, f. 3ª. —

9750.

Einige hieher gehörige Schriften sind:

1) افتخار العرب von محمد بن ابي القاسم البقّالى ابو الفضل † 576/1180.

2) فضائل اهل اليمن von محمد بن الميمون اسمعيل اليمنى ابن ابي الصيف † 609/1212.

3) فى تفضيل العجم على العرب von ابو عامر بن ر" خرشنة السبكى c. 500/1106.

4) خطف البارق وقذف المارق فى الرد على ر" ابى عامر von محمد بن مسعود الغافقى ذو الوزارتين † 540/1145.

5) الرد على رسالة ابي عامر فى تفضيل العجم von عبد المنعم بن محمد بن عبد الرحيم الخزرجى ابن الفرس † 597/1201.

6) حديقة البلاغة ودوحة البراعة von عبد المنعم بن مَنّ اللهُ ابو الطيّب

7) الاستدلال بالحق فى تفضيل العرب على جميع الخلق von عبد الملك بن محمد الاوسى ابو مروان

8) مسبوك الذهب فى فضل العرب وشرف العلم على شرف النسب von مرعى بن يوسف بن ابي بكر الكرمى † 1033/1624.

---

9) تاريخ اليمن von احمد بن عبد الله الصنعانى ابو العباس c. 500/1106.

10) Desgl. von احمد بن على بن سعيد الغرناطي † 673/1274.

11) السلوك فى طبقات العلماء والملوك von محمد بن يوسف بن يعقوب الجَنَدي بهاء الدين † c. 730/1330.

12) العطايا السنية von عباس بن على بن داود الافضل ابن رسول † 778/1376.

13) تاريخ اليمن von على بن الحسن الخزرجى ابن وهّاس † 812/1409.

14) Desgl. von اسمعيل بن ابي بكر ابن المقري † 837/1433.

15) Desgl. von الحسين بن عبد الرحمن بن محمد اليمنى ابن الاهدل † 855/1451.

16) نادرة الزمن فى تاريخ اليمن von على بن بالى منق † 992/1584.

17) الفتوحات المرادية فى الجهات اليمانية von عبد الله بن صلاح بن داود ابن داعى c. 1010/1601.

18) احمد بن صالح von مطلع البدور ومجمع البحور ابن ابي الرجال اليمنى صفى الدين † 1092/1681.

19) تمكين الدولة العثمانية فى الجهة اليمانية von ابو الفرج بن على بن محمد اليمنى

20) عبد الله بن بهجة الزمن فى اخبار اليمن von محمد ابن عبد المجيد

21) اسحق بن جرير الصنعانى von تاريخ صنعاء

22) محمد von الطيف الطائف بتاريخ وج والطايف على بن محمد علان التبريزى العلوي † 1057/1647.

23) اجناس اللطائف فى محاسن الطايف

24) الطرفة الغريبة فى اخبار وادي حضرموت العجيبة von تقى الدين المقريزي † 845/1441.

25) ابو غالب von اخبار تهامة والحجاز.

b) Mekka.

9751. We. 1096.

1) f. 1—198.

220 Bl. 8vo, 19 Z. (21½ × 15; 15 × 8cm). — Zustand: sonst gut, aber recht wurmstichig. Oben an der Ecke des Randes wasserfleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel f. 1a:

كتاب زبدة الاعمال وخلاصة الافعال فى تاريخ مكة والمدينة الشريفة

so auch in der Vorrede f. 2b. Verfasser f. 1a:

ابو الوليد احمد بن محمد بن الوليد الغساني الازرقى

Der Verfasser ist vielmehr:

محمد بن عبد الله بن احمد بن محمد بن الوليد الغسانى المكي الازرقى ابو الوليد

Anfang fehlt, einige Zeilen. Das Vorhandene beginnt f. 1b: عن ظنون الغافلين والجهال ليس كمثله شيء سبحانه لا فى صورة المثال ولا فى الخيال ... اما بعد فهذه رسالة مشتملة على فضيلة مكرمة [l. مكة] شرفها الله تعالى وكيفية بناء الكعبة وذكر هبوط آدم عم وما يتعلق بها الخ

Der Verfasser hat, wie er f. 2a, 19 selbst angiebt, dieses Werk über Mekka (und Elmedîna) abgekürzt aus dem تاريخ مكة, welches Werk verfasst ist von Mohammed ben 'abd allāh ben aḥmed ben moḥammed elmekkī *elazraqī* abū 'lwelīd, † c. 244/858, während der oben f. 1a angegebene Aḥmed ben moḥammed *elazraqī* † 222/837 (220), sein Grossvater, als eine der Hauptquellen anzusehen ist, auf welche die Darstellung des Enkels sich stützt. — Der Verfasser des Auszuges heisst:

سعد الله بن عمر بن محمد بن على الاسفرائنى سعد الدين ابو السعادات

Sa'd allāh ben 'omar ben moḥammed ben 'alī *elisferāinī* sa'd eddīn abū 'sse'ādāt starb im J. 788/1381. Er hatte über dieses Werk Vorlesungen bei dem Śerîf ابو اليمن محمد بن احمد بن قاسم بن عبد الرحمن بن ابي بكر القرشي العمري الشافعي المكي الحجازي im J 762/1361 zu Mekka gehört und Traditionen, die Vortrefflichkeit der Wallfahrt und die daran geknüpften Verheissungen betreffend, hinzugefügt. Er hat dann ausserdem auch die Geschichte Elmedînas und besonders das darin auf Moḥammed Bezügliche zusammengestellt und mit dem andern Theile vereinigt, so dass das ganze Werk zwei Kapitel, jedes in einer grösseren Anzahl von فصل, enthält. — Das 1. Kapitel handelt:

فى ذكر فضيلة الكعبة وما ورد فى ذلك من الاحاديث والاخبار وحكايات الصالحين فيها

es zerfällt in 54 فصل, deren Uebersicht f. 2b—5a.

Der Anfang des Kapitels fehlt, da f. 5b—8a eine Lücke enthält.

1: فصل f. 8b فى فضايل مكة والايات التى نزلت فى فضلها وشرفها

2. فصل 20a فى ذكر حديث الاسراء

3. فصل 22b فى اختلاف الناس هل كان الاسراء ببدنه عم وروحه او بروحه فقط

4. فصل 25b فى اختلاف الناس فى رؤيته صعم هل راه بعينه او بقلبه

5. فصل 26b فى ذكر اسامي هذه البلدة الشريفة المباركة

6. فصل 28a فى ذكر ما كانت الكعبة عليه فوق الماء قبل ان يخلق الله السموات والارض وما جاء فى ذلك

7. فصل 29b فى ذكر بناء الملائكة عم الكعبة قبل خلق آدم ومبتدأ الطواف وكيف كان

Schluss f. 141[b]: والتوكل عليك حتى لا نحبّ غيرك ولا نخاف غيرك ولا نعبد شيئا سواك وامنن علينا بما يقربنا منك مقرونا بالعوافى فى الدارين برحمتك يا ارحم الراحمين، تم تاريخ مكة ام القري شرفها الله الخ

Damit ist das erste Kapitel des Werkes zu Ende.

Das zweite Kapitel schliesst sich nicht unmittelbar an, sondern folgt f. 143[a] unter eigenem Titel, gleichsam als besonderes Werk: وهذا كتاب تاريخ المدينة المنوّرة علي صاحبها افضل الصلاة والسلام

Der Verfasser ganz so angegeben wie f. 1[a].

Eine Einleitung zu diesem Werke (oder Kapitel) ist nicht vorhanden, sondern es ist f. 143[b] der grössere Theil der Seite leer gelassen, zum Schein, als wenn ein kurzes Vorwort ausgelassen. Das ist aber nicht der Fall; es fehlt nichts als die Angabe des Kapitel-Inhaltes und die Ueberschrift des 1. Abschnittes. Beides können wir aus f. 2[b] und 5[a] ergänzen. 2[a] باب [الباب الثانى .d. i] فى ذكر فضيلة المدينة وما ورد فيها وزيارة قبر النبي صعّم وما يتعلق بها وفيه ٢٥ فصلا،

Etwas abweichend f. 5[a]:

الباب الثانى فى ذكر نسب النبي صعّم وخلفائه وفضايل المدينة وزيارة [قبر] النبي صعّم وما يضاف اليها

1. فصل 143[b] فى ذكر نسب النبي صعّم وخلفائه الراشدين

Dieser Abschnitt fängt hier so an: فهو ابو القاسم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ابن هاشم الخ

2. فصل 146[b] فى ذكر اسامي المدينة وفضل سكانها
3. فصل 150[a] فى ذكر فضيلة المدينة
4. فصل 152[a] فى ذكر كيفية فتح المدينة الشريفة
5. فصل 153[a] فى ذكر وفاة النبي صعّم
6. فصل 156[b] فى ذكر فضيلة المقام والمجاورة
7. فصل 157[b] فى ذكر فضايل المسجد الشريف النبوي
8. فصل 158[b] فى ذكر فضل الروضة والمنبر الشريف
9. فصل 159[b] فى ذكر زيارة القبر المقدس والموت فى المدينة
10. فصل 160[a] فى ذكر اسطوانة المخلق
11. فصل 160[b] فى ذكر اسطوانة التوبة
12. فصل 161[b] فى ذكر آداب زيارة القبر المقدس وهو قبر النبي صعّم
13. فصل 166[b] فى ذكر الكلمات المروية فى زوّار قبر النبىّ صعّم
14. فصل 170[b] فى ذكر زيارة البقيع
15. فصل 175[b] فى ذكر زيارة مسجد قُبَا
16. فصل 176[b] فى ذكر زيارة شهداء أُحُد
17. فصل 178[a] فى ذكر المساجد التى صلي فيها رسول الله صعّم بالمدينة
18. فصل 180[b] فى ذكر الابآر التى كان النبي يتوضأ منها ويغتسل منها ويشرب منها
19. فصل 184[b] فى ذكر بعض خصائص المدينة الشريفة لبركة النبي صعّم
20. فصل 185[b] فى ذكر اختلاف نقل تراب المدينة الي البلاد
21. فصل 185[b] فى ذكر ما يتعلق بمسجد رسول الله صعّم وحجرته المقدسة من التاريخ
22. فصل 189[b] فى ذكر حجة النبي صعّم
23. فصل 191[a] فى ذكر ان بعد عمر بن عبد العزيز هل دخل احد بيت النبي صعّم
24. فصل 192[a] فى ذكر المنبر الشريف
25. فصل 194[b] فى ذكر رجوع الحاج الي وطنه

Schluss f. 198[a]: وزيّن قلوبنا بزينة محبة الفقراء والزاهدين وارزقنا عملا صالحا الي يوم الدين واجعل لسان صدق فى الاولين،

Derselbe ist unvollständig und die Unterschrift des Werkes fehlt auch. Dieselbe lässt sich nach f. 220[a] ergänzen.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos, gefällig. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die Ueberschriften in Kap. I, 10.—15. Abschnitt fehlen, es ist Raum dafür gelassen. Die Inhaltsübersicht von Kap. II, 12. Abschnitt u. s. w. fehlt f. 5[b]. — Abschrift i. J. 1132/1720 von حسن بن علي السقه الاحمدي.

HKh. III 6801. II 2317.

In der Lücke steht f. 5ᵇ—7ᵃ ein Excurs darüber, wie oft die Ka'ba gebaut worden sei (فقد وقع الاختلاف في عدد بناء الكعبة المعظمة زادها الله شرفا وتعظيما الخ)

Es gehen die Angaben darüber hier bis auf den Bau des Sultāns Murād im Jahre $^{1196}/_{1782}$.

Schrift: flüchtig, aber gewandt, kräftig, nicht undeutlich, vocallos.

9752. WE. 17.

169 Bl. 8ᵛᵒ, 16—17 Z. (18⅓×14; 14—15×11½ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber; manche Blätter lose; f. 161 ff. etwas schadhaft, hie und da Wurmstiche. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

مختصر تاريخ مكة المشرفة شرفها الله تعالي للامام ابي الوليد محمد بن عبد الله بن احمد بن الوليد الازرقي اختصار الفقير يحيى الكرماني بخط مختصره،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله على نواله وصلوة على سيدنا محمد وآله، وبعد فهذا مختصر لخصته من كتاب الامام العلامة ابي الوليد ... الازرقى وحذفت الاسانيد وبعض الزوايد واضفت اليه بعض فوايد، ذكر ما كانت الكعبة عليه فوق الماء الخ

Auszug aus derselben Chronik des Elazraqī, von Jaḥjā ben moḥammed elkermānī im J. $^{821}/_{1418}$ gemacht.

Schluss f. 168ᵃ: والراحة دون الحديبية على يسار الذاهب الي جدة البغيبغة باذاخر،

Unterschrift f. 168ᵃ: هذا آخر ما انتخبه الفقير يحيى بن محمد الكرماني من تاريخ مكة للازرقي رحمه في شعبان سنة ٨٢١ بمصر المحروسة والحمد لله وحده وصلاته على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلام،

Schrift: kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ziemlich gross, aber in einander gezogen, vocallos und oft ohne diakritische Punkte, daher nicht leicht zu lesen. Die Ueberschriften roth. An einigen Stellen Randbemerkungen.

Autograph vom J. $^{821}/_{1418}$, in Elqāhira.

F. 168ᵇ ist von der Hand des Verf. noch eine Notiz über die Namen der Monats- und Wochentage und die der Tag- u. Nacht-Stunden.

F. 169 von anderer Hand einige biographische Notizen über einige Traditionisten.

9753. Spr. 174. 175.

224 (225) u. 317 (321) Bl. 8ᵛᵒ, 16—17 Z. (20½×14½; 15×11—11½ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, (wasser)-fleckig; öfters ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, wenig glatt; in der 2. Hälfte dicker und glatter. Ebenso der 2. Band. — Einband: guter rother Lederband mit Klappe. Band II hat einen anderen, aber auch guten, Lederband ohne Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

الجزء الاول من شفاء الغرام باخبار البلد الحرام لابى الطيب محمد تقى الدين الحسنى الفاسي المالكي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 5ᵃ. Der Verfasser vollständiger im Anfange f. 1ᵇ. (Band 2 ohne Titel.)

Anfang f. 1ᵇ: انبانا العبد الفقير ... تقى الدين ابو الطيب محمد بن احمد بن على الحسنى الفاسي المالكي المكي ... الحمد لله الذي جعل مكة المشرفة اعظم البلاد شانا وصيرها محلا مباركا وآمنا ... اما بعد فانه لما وفقنى الله تعالي للاشتغال بالعلم الشريف فشوّقت نفسي الي معرفة ما كان بعد الامام ابي الوليد محمد بن عبد الله بن احمد بن محمد بن الوليد بن عقبة بن الازرق بن ابي شمر الغسانى الازرقي المكي مؤلف اخبار مكة الخ

Historisch-geographische Beschreibung Mekkas, von Moḥammed ben aḥmed ben 'alī elḥasanī *elfāsī* elmālikī taqī eddīn abū 'ṭṭajjib † $^{832}/_{1429}$ (842). Dieselbe ist eine Ergänzung, Vermehrung und Fortsetzung des Werkes des الازرقى und auch des الفاكهي (d. h. محمد بن اسحق بن العباس المكي الفاكهي † c. $^{275}/_{888}$. Er beklagt, dass die Gelehrten Mekkas nicht, wie die anderer Städte, wie Damaskus, Bagdād u. s. w., darüber geschrieben, erwähnt aber, es sei ihm zu Ohren gekommen, dass allerdings eine Chronik Mekkas von زيد بن هاشم بن علي المرتضى العلوي الحسني existire (im J. $^{676}/_{1277}$), über deren Anlage und Ausführung er aber nichts Genaueres in Erfahrung habe bringen können.

Dies grosse Werk zerfällt in 40 Kapitel, deren Uebersicht in der Vorrede f. 5ᵃ—7ᵇ gegeben ist.

II. Theil (Spr. 175).

27. باب 127ᵃ في ذكر شيء من خبر هاجر امّ اسمعيل عم وذكر اسماء اولاد اسمعيل وفوايد تتعلق بهم وذكر شيء من خبر بني اسمعيل وذكر ولاية ثابت بن اسمعيل للبيت الحرام

28. باب 134ᴬᵃ في ذكر ولاية اياد بن نزار بن معد بن عدنان للكعبة وشيء من خبره وذكر ولاية بني اياد بن نزار للكعبة وشيء من خبرهم وخبر مضر ومن ولي الكعبة من مضر قبل قريش

29. باب 139ᵇ في ذكر من ولي الاجازة بالناس من عرفة ومزدلفة ومنى من العرب في ولاية جرهم وفي ولاية خزاعة وقريش على مكة

30. باب 145ᵇ في ذكر من ولي انساء الشهور من العرب بمكة وصفة الانساء وذكر الحمس والحلة والطلس

31. باب 149ᵇ في ذكر شيء من خبر خزاعة ولاة مكة في الجاهلية ونسبهم ومدة ولايتهم لمكة واول ملوكهم لها وغير ذلك من خبرهم وشيء من خبر عمرو بن عامر ماء السماء الذي تنسب اليه خزاعة على ما قيل وشيء من خبر بنيه وغير ذلك،

32. باب: في ذكر شيء من اخبار قريش بمكة في الجاهلية وشيء من فضلهم وما وصفوا به وبيان نسبهم وسبب تسميتهم بقريش وابتداء ولايتهم للكعبة وامر مكة،

33. باب: في ذكر شيء من خبر بني قصيّ بن كلاب وتوليتهم لما كان بيده من الحجابة والسقاية والزيادة والندوة واللواء والرفادة وتفسير ذلك،

34. باب: في ذكر شيء من خبر الفجار والاحابيش

35. باب [161] في حلف الفضول وخبر ابن جدعان الذي كان هذا الحلف في داره وذكر اجواد قريش وحكامهم في الجاهلية وتملك عثمان بن الحويرث واسد بن عبد العزى بن قصي بينهم وشيء من خبره

36. باب 162ᵇ في ذكر شيء من خبر فتح مكة وفوايد تتعلق به

37. باب 208ᵃ في ذكر شيء من ولاة مكة المشرفة في الاسلام

38. باب 249ᵇ في ذكر شيء من الحوادث المتعلقة بمكة في الاسلام

39. باب 290ᵃ في ذكر شيء من امطار مكة وسيولها في الجاهلية والاسلام وشيء من خبر الصواعق بمكة وذكر شيء من اخبار الغلاء والرخص والوباء

40. باب 304ᵇ في ذكر الاصنام التي كانت بمكة وحولها وشيء من خبرها وذكر شيء من خبر اسواق مكة في الجاهلية والاسلام وذكر شيء مما قيل من الشعر في التشوّق الي مكة الشريفة وذكر معالمها المنيفة،

(Darin ein Stück (97 Verse) von der Qaçîde [über Wallfahrt] des ابن رشيد, die betitelt: الذهبية في الحجة المكية والزورة المحمدية f. 310ᵃ—313ᵃ) (s. No. 4043).

Schluss f. 317ᵇ: ما يناسب ان يذكر في هذا الكتاب ونسأل الله تيسير القصد والتوفيق فيه للصواب انه كريم وهاب وصلي الله وسلم على سيدنا محمد سيد الانام ورضى الله عن آله واصحابه حماة الاسلام وحسبنا الله ونعم الوكيل،

In dem Schlussworte berichtet der Verfasser über die Abfassung des Werkes. Zuerst sei es kürzer gewesen in 24 Kapiteln; das letzte, weil zu lang, habe er dann zu 17 Kapp. verarbeitet, so dass das Werk jetzt im Ganzen 40 Kapp. habe; jedoch sei jenes kürzere Werk auch schon als solches nach Aegypten, Elmagrib, Eljemen und Indien verbreitet gewesen. Das kleinere Werk ist abgefasst im J. 811/1408; das grössere in der Zeit von 811/1408—816/1413, besonders in den Jahren 815 und 816; dann arbeitete er noch weiter daran bis zum J. 819/1416.

Schrift: ziemlich gross, geläufig, nicht undeutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift von محمد بن عبد القادر القبائي المصري im J. 935 Ḍû'l-qa'da (1529), nach einer Abschrift aus dem Original des Verfassers vom J. 849 Šawwâl (1446) in Mekka.

Collationirt im Jahre 1088 Ǵomâdâ I (1677) von علي بن تاج الدين السنجار الحنفي

Es fehlt in Band I der Schluss von Kap. 12 und der Anfang von Kap. 13; dafür ist auf f. 172, das grösstentheils weiss geblieben, Raum gelassen. In Band II ist f. 160 fast ganz und f. 161ᵃ oben weiss geblieben; hier ist eine grössere Lücke: es fehlt Kap. 31 Ende bis Kap. 36 Anfang. Dagegen ist Kap. 38 wol zu Ende, obgleich f. 289ᵇ leerer Raum gelassen ist.

Arabische Foliirung. Doppelt gezählt sind: Band I f. 175. Band II f. 134. 143. 229 und 234. Eigentlich also im Ganzen 5 Bl. mehr.

HKh. II 2317. IV 7606.

9754. WE. 19.

100 Bl. 8vo, c. 23 Z. (21⅓×15; 16½—17×11½cm). — Zustand: schlecht. Im Anfange hat besonders der obere Theil der Blätter gelitten und ist der Text von f. 3—5 beschädigt; stark beschädigt ist f. 99, weniger f. 100. Aber das ganze Werk ist durch grosse Wasserflecken beschädigt, zum Theil so stark, dass der Text nur noch mit Mühe oder auch kaum lesbar ist. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: guter Halbfranzband. — Titel f. 1b (auch etwas beschädigt):

كتاب تحصيل المرام في تاريخ البلد الحرام

Verfasser f. 1b:

تاليف الامام العالم المجتهد الفاضل المتقن الحافظ جامع اسباب الفضايل تقي الدين الحسني الفاسي ثم المكي قاضي المالكية بالحرم الشريف،

Anfang f. 3a: الحمد لله، صفة ما كتبه الائمة على هذا المصنف [Lücke, die ich so ergänze: البديع المختصر] من تاريخ البلد الحرام للامام الحافظ الخ

Auszug desselben Verf. aus dem Auszuge, welchen er unter dem Titel تحفة الكرام الخ aus dem so eben besprochenen Werke (شفاء الغرام الخ) gemacht hatte.

Zuerst werden hier günstige Urtheile verschiedener Gelehrten über diesen Auszug beigebracht, nämlich:

1) احمد بن عبد الرحيم العراقي الشامي ولي الدين, vom Jahre 820.
2) محمد بن علي الحنبلي المقدسي عز الدين, vom Jahre 823.
3) محمد بن احمد بن موسى الكفيري الدمشقي شمس الدين, vom Jahre 850 [soll wol 825 heissen, denn derselbe † 831: s. Cod. Paris 861 anc. fond 29. Klasse.]
4) محمد بن ابي بكر بن علي المصري نجم الدين الرجاني
5) محمد ابن طهر جمال الدين الطبري [الطيبري?]
6) حمد بن موسي الراكشي [المراكشي] جمال الدين
7) محمد بن ابي بكر عبد الله بن محمد شمس الدين

Dann folgt f. 5b der Anfang des eigentlichen hier vorliegenden Werkes so: الحمد لله الذي وفر لمكة الحرمة، واكثر منها البركة والرحمة . . . اما بعد فاني الفت تاريخا لمكة المشرفة على نمط تاريخها الذي الفه الامام ابو الوليد . . . الازرقي الخ

Der Verfasser sagt in der Vorrede, er habe nach der Weise des Elazraqī eine Chronik Mekka's verfasst, dieselbe ergänzt, vermehrt, fortgesetzt, und mit Benutzung der in seinem biographischen Werke العقد الثمين في تاريخ البلد الامين und in dem von ihm daraus gemachten Auszuge عجالة القري للراغب في تاريخ ام القري erwähnten Chroniken und anderer, auch stein- und holz-inschriftlicher Kunden und sonstiger Nachrichten und eigener Erlebnisse ein Werk verfasst mit dem Titel: شفا الغرام باخبار البلد الحرام Als er dasselbe im Unreinen fast ganz fertig und geordnet, habe er daraus einen Auszug gemacht, von dem halben Umfang des Originals und betitelt: تحفة الكرام باخبار البلد الحرام Darauf aus diesem Auszug den vorliegenden, unter dem oben angegebenen Titel, in 40 Kapp., deren Uebersicht f. 6b—8a gegeben ist: s. bei Spr. 174 u. 175. — Dann folgt unmittelbar das

1. Kap.	f. 8a	6. Kap.	18b	15. Kap.	41b	37. Kap.	81a
2. »	11b	7. »	20a	20. »	49a	38. »	89b
3. »	12b	8. »	23a	25. »	67b	39. »	97b
4. »	16a	9. »	31a	30. »	73a	40. »	98b
5. »	17a	10. »	34a	35. »	77b		

Schluss f. 100b: وقد انتهي الغرض الذي اردنا جمعه في هذا الكتاب ونسال الله ان يجزل لنا فيه الثواب بمحمد سيد المرسلين وآله وصحبه الاكرمين،

Darauf fügt der Verfasser noch eine Notiz über die Abfassungszeit seiner verschiedenen, die Geschichte Mekkas behandelnden, Recensionen (dieses Werkes) hinzu und sagt, dieser Auszug sei im Jahre 819/1416 fertig geworden. Diese Notiz schliesst: ونسال الله ان ينفعنا بذلك جميع المسلمين وصلى الله علي سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم وحسبنا الله ونعم الوكيل،

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, etwas flüchtige in einander gezogene und gedrängte Gelehrtenhand, der diakritischen Punkte oft und der Vocale überhaupt entbehrend, nicht leicht zu lesen, zumal nicht an den vielen durch Wasserflecken zum grossen Theil sehr verblassten Stellen. — Abschrift im J. 924 Rabī' II (1518), in Mekka.

F. 45 ist doppelt gezählt; f. 88 übersprungen bei der Foliirung. — Es fehlt nach f. 78 1 Bl., nach 89 1 Bl., nach 97 etwa 4 Blätter. — An einigen Stellen sind Randbemerkungen, die von Ibn Ḥaǵar herrühren; ausserdem auch andere. — HKh. II 2317. 2647. IV 8179.

9755. Spr. 176.

269 Bl. Folio, 25 Z. (30×21; 21—22×14cm). — Zustand: nicht ganz sauber; oben im Rücken fleckig und auch schadhaft; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas grob, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt, aber in der Vorrede f. 4a:

كتاب غاية المرام باخبار سلطنة البلد الحرام

Verfasser fehlt; es ist:

عبد العزيز بن عمر بن محمد بن محمد ابن فهد المكي الهاشمي الحافظ عز الدين

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1a mit den Worten: من منارهم وكان سيدي ووالدي الحافظ العمدة نجم الدين عمر الخ

'Abd el'azīz ben 'omar ben moḥammed ben moḥammed *ibn fahd* elmekkī elhāšimī elḥāfiẓ 'izz eddīn † 921/1515 hat, wie er in der Vorrede sagt, das Meiste in diesem Werke entlehnt den beiden Chroniken seines Vaters Neǵm eddīn 'omar ben moḥammed † 885/1480, die betitelt sind:

اتحاف الوري باخبار ام القري

und كتاب الكمين بذيل العقد الثمين

Er hat sein Werk gewidmet dem ابو زين الدين زهير بركات ابن جمال الدين ابي الفرج وابي المعاني محمد بن زين الدين ابي زهير بركات بن بدر الدين ابي المعالي الحسن بن عز الدين ابي سريع عجلان بن رميثة بن ابي نمي

Der Inhalt des vorliegenden Werkes ist: Geschichte der Emīre von Mekka, von der ältesten Zeit an (d. i. hier von den ersten Zeiten der Hiǵra) bis auf die des Verfassers.

Das Werk selbst beginnt f. 4a: ولنشرع الآن في ذكر المقصود ونبدأ بذكر من عرفنا حاله على الشرح المعهود، فاوّل من علمته ولي امرة مكة المشرفة بعد فتحها النبيّ عليه الصلاة والسلام وصار يباشر فيها الولاية ويتعاطي الاحكام عتّاب بن أسيد بفتح الالف الخ

Er giebt die von ihm benutzten Quellen jedesmal an, so z. B. ausser seinem Vater citirt er oft den الحافظ تقي الدين الفاسي, seinen Lehrer شهاب الدين ابن حجر † 852/1448 u. A. und unterscheidet seine Zusätze durch das vorgesetzte قلت. — Die Zeit der Abfassung geht bis in das Jahr 921, in welchem er starb. Die Darstellung der früheren Zeit ist knapper als die der späteren Jahrhunderte, bes. ausführlich etwa das letzte, mit Anführung vieler Lob- und Trauergedichte von jedesmaligen Zeitgenossen. — Das Werk ist von dem Verfasser entweder unvollendet gelassen oder wenigstens in dieser Abschrift unvollendet geblieben. Dieselbe schliesst f. 269a Mitte: ما لم يذكر في مرسوم احد من اسلافه، ولنذكره برمته ليعلم منه ما حصل للسيد الشريف من الانعام والتشاريف،

Am Rande steht: بياض في الام هكذا: daraus sich schliessen liesse, dass im Original hier zwar eine Lücke gelassen, dann aber im Text weiter fortgefahren sei. Doch ist wahrscheinlicher, dass das Werk überhaupt nicht weiter fortgesetzt sei. Ein von diesem verschiedenes Werk ist das f. 234b so angeführte:

تاريخي المسمّي بلوغ القِرَي بذيل اتحاف الوري في اخبار ام القُرَي

Dasselbe ist eine Fortsetzung der von seinem Vater u. d. T. اتحاف الوري الخ abgefassten Chronik Mekkas.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter grösser, meistens schwarz. Diakritische Punkte nicht selten ausgelassen. — Abschrift c. 1000/1591. — HKh. II 2317. I 57.

Nach f. 78 ist eine grosse Lücke; es fehlt hier die Behandlung des Zeitraumes von 269—569.

9756.

Von den Werken über Mekka seien noch erwähnt:

1) فضائل الحرم von القاسم بن على ابن عساكر † 600/1203.
2) فضائل مكة von محمد بن يوسف الجَنَدى † c. 780/1330.
3) الحجج المبينة في التفصيل بين مكة والمدينة von جلال الدين السيوطى † 911/1505.
4) الجوهرة الثمينة في فضل مكة والمدينة
5) اللطائف المنيفة في فضل الحرمَيْن وما حولهما من الاماكن الشريفة von عبد البرّ بن عبد القادر بن محمد الفيومى † 1071/1661.

6) على بن von مناظرة الحرمَيْن ومناضلة المحلّيْن يوسف الزرندى

7) فضل الله بن نصير الكسائى von تشويق الحرمَيْن

8) von مثير الغرام الساكن الي اشرف الاماكن ابن الجوزي † 597/1201.

9) محبّ الدين الطبري von القِرَي لقاصد امّ القُرَى † 694/1295.

10) محمد بن von نزهة الوري فى اخبار امّ القرى محمود البغدادي ابن النجار † 643/1245.

11) الفيروزابادي von مهيّج الغرام الي البلد الحرام † 817/1414.

12) ابن حجر von الجواب الجليل عن حكم بلد الخليل † 852/1448.

13) محمد بن احمد von الإعْلام باَعْلام بلد الله الحرام المكي قطب الدين † 988/1580.

14) عبد القادر بن von ذات العماد فى اخبار امّ البلاد محمد ابن قضيب البان † 1040/1630.

15) على بن von الارج المذكي والتاريخ المكي عبد القادر الطبري المكى † 1070/1660.

16) الفيروزابادي von الوصل والمُنَى فى فضل مِنَى † 817/1414.

17) محمد بن von التشويق الي البيت العتيق احمد الطبري جمال الدين † 694/1295.

18) von الاشارة والاعلام ببناء الكعبة البيت الحرام تقى الدين المقريزي † 845/1441.

19) ابن حجر von النبأ الانبه فى بناء الكعبه † 852/1448.

20) von تنزيه المسجد الحرام عن بدع جهلة العوّام محمد بن احمد بن الضياء المكي ابو البقاء † 854/1450.

21) شد الاثواب فى سدّ الابواب فى المسجد النبوي von السيوطى † 911/1505.

22) التحفة اللطيفة فى انْباء المسجد الحرام والكعبة الشريفة von محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جار الله ابن فهد † 954/1547.

23) تحفة المحب للمحبوب فى تنزيه مسجد الرسول عن كل خصيّ ومجبوب von محمد بن زين الدين الخطيب c. 980/1572.

24) على ددہ بن von تمكين المقام فى المسجد الحرام مصطفى البوسنوي † 1007/1598.

25) von اِعْلام العلماء الاَعْلام ببناء المسجد الحرام عبد الكريم بن محب الدين بن ابي عيسى القطبى المكي † 1014/1606.

26) على بن von الاعلام بفضائل بيت الله الحرام سلطان محمد القاري † 1014/1606.

27) اساطين الشعائر الاسلامية فى فضائل السلاطين والمشاعر الحرمية von عبد القادر بن محمد الحسيني الطبري † 1033/1624.

28) فوح العطر بترجيح صحة الفرض فى الكعبة والحجر von ابو السعود بن على القسطلانى † 1035/1626.

29) ر" الزلف والقربة فى تعمير ما سقط من الكعبة von تاج العارفين بن احمد بن امين الدين ابن عبد العالى المصري † c. 1040/1630.

30) اسنى المواهب والفتوح بعمارة المقام الابراهيمى وباب الكعبة وسقفها والسطوح von محمد على بن محمد علان بن ابراهيم التبريزي † 1057/1647.

31) درر القلائد فيما يتعلق بزمزم وسقاية العباس من الفوائد von demselben.

32) العلم المفرد فى فضل الحجر الاسود von demselben.

33) فتح الكريم الفتاح فى حكم ما سُدّ به البيت من حصر واعواد والواح von demselben.

34) اعلام سائر الانام بقصة السيل الذي سقط منه البيت الحرام von demselben.

35) البيان والاعلام فى توجيه فرضية عمارة الساقط من البيت لسلطان الاسلام von demselben.

36) انباء المويد الجليل مراد ببناء بيت الوهاب الجواد von demselben.

37) فتح القدير فى الاعمال التى يحتاج اليها من حصل له بالملك على البيت ولاية التعمير von dems.

38) نشر الوية التشريف بالاعلام والتشريف بمن له ولاية عمارة ما سقط من البيت الشريف von dems.

39) von نشر الانفاس فى فضائل زمزم وسقاية العباس خليفة بن ابي الفرج بن محمد الزمزمى المكى † c. 1062/1652.

40) von الجواهر المنظمة بفضيلة الكعبة المعظمة على بن عبد القادر الطبري † 1070/1660.

41) ر" فى بيان عمارة الكعبة الواقعة بعد سقوطها سنة ١٠٣٩ ثم ما وقع من اصلاح سقفها وتغيير بابها سنة ١٠٤٥ von demselben.

42) von تهنئة اهل الاسلام بتجديد بيت الله الحرام ابراهيم بن محمد بن عيسى الميمونى † 1079/1668.

c) Elmedīna.

9757. We. 1860.

6) f. 32—34.

8vo, 18 Z. ($21^1/_2 \times 13^2/_3$; $17 \times 10^1/_2$ cm). — Zustand: lose Blätter, fleckig, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel u. Verf. f. 32a:

الجزء السابع والثمانون من كتاب تاريخ مدينة السلم (السلام) واخبار محدثيها وذكر قطّانها العلماء من غير اهلها ووارديها،

لابي بكر احمد بن علي بن ثابت الخطيب الحافظ البغدادي

Die Riwāje dieses Werkes ist von ابو محمد جعفر بن احمد بن الحسين السراج المقري وسماع عبد الوهاب بن المبارك بن احمد بن الحسن الانماطي

Das 87. Heft des grossen Werkes der Chronik Elmedīna's von Aḥmed ben 'alī ben ṯābit ben aḥmed ben mehdī *elḫaṭīb elbaġdādī* abū bekr, geb. $^{392}/_{1002}$, † $^{463}/_{1071}$, beginnt mit ذكر من اسمه عامر،.

Unmittelbar darauf der 1. Artikel: عامر بن شراحبيل بن عبد وقيل ابن عبد ذي كبار وقيل عامر بن عبد الله ابن شراحبيل ابو عمرو الشعبي من شعب همدان الخ

Dieser Artikel ist nicht zu Ende; es sind von diesem Hefte nur die 3 ersten (unter sich zusammenhängenden) Blätter vorhanden.

Der Artikel hört auf mit den Worten, f. 34b: قال لا والله ما انا خير منك بل انت خير مني واسنّ مني، اخبرنا الحسن بن ابي بكر اخبرنا عبد الله بن اسحق البغوي اخبرنا محمد بن الجهم اخبرنا جعفر،

Die Gewährsmänner werden ausführlich in dem Werke angegeben. — Ein alter Leser vom J. $^{566}/_{1170}$ auf f. 32a angemerkt; ein anderer vom J. $^{766}/_{1365}$.

Schrift: ziemlich gross, etwas eckig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift um $^{500}/_{1106}$.

9758. Spr. 180.

41 Bl. 4to, 25 Z. ($25^1/_4 \times 16$; $19^1/_2 \times 12^1/_2$ cm). — Zustand: wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit Goldrücken. — Titel und Verfasser fehlt; s. unten.

Anfang fehlt, 10 Blätter. Derselbe ist (nach Cod. Oxon. 769, 1): الحمد لله الذي جعل المدينة الشريفة دار هجرة رسوله . . . وبعد فان فضل المدينة الشريفة لا ينكر والقايم بنشر ما طوي الخ

Das Vorhandene beginnt im 3. فصل des 1. Kapitels mit den Worten: المهاجرين والانصار وكانوا تسعين رجلا من كل طايفة خمسة واربعون وقيل ماية علي الحق والمواساة والتوارث الخ

Das vorliegende Werk, eine Geschichte und Beschreibung von Elmedīna, ist verfasst von

زين الدين ابو محمد ابو بكر بن الحسين بن عمر بن محمد بن يونس العثماني الشافعي المراغي المصري

unter dem Titel:

تحقيق النصرة بتلخيص معالم دار الهجرة

und zwar im Jahre $^{766}/_{1364}$ — was aus f. 35a unten hervorgeht —. Dies Werk des Abū bekr ben elḥosein ben 'omar ben moḥammed elmiçrī el'oṯmānī *elmerāġī* zein eddīn abū moḥammed, geb. $^{728}/_{1328}$, gest. $^{816}/_{1413}$, zerfällt in Vorrede, 4 Kapitel und Schlusswort.

Die Vorrede handelt in 3 فصل:

في فضل المدينة وفضل سكانها والمسجد الشريف

Kap. 1 handelt in (7 فصل):

في بعض مقدمات الهجرة وورودة صحّم المدينة وتاسيس مسجد قبا وذكر مسجد الجمعة ثم مسجد المدينة وما يتعلق به،

4. فصل f. 8a يذكر فيه الاساطين بالروضة الشريفة والجذع والمنبر

5. فصل 13a في ذكر الخوخ والابواب التى كانت في المسجد الشريف

6. فصل 15b في ذكر ما تجدد بالمسجد الشريف

7. فصل 17a في ذكر آداب تتعلق بالمسجد الشريف

2. باب 18ª فى ذكر وفاته صلعم ووفاة صاحبيه رضى الله عنهما ثم ذكر الزيارة وآدابها وذكر البقيع (in 3 فصل).

1. فصل 18ª فى الوفاة

2. فصل 22ª فى زيارة سيدنا رسول الله صلعم وبعض ما ورد فى فضلها (in 2 طرف)

1. طرف 22ª فى فضلها

2. طرف 23ᵇ ينبغي للزاير ان يستحضر من الخشوع nebst 2 تنبيه :

1. تنبيه 25ᵇ فى التوسل والاستغاثة والتشفع بالنبى صلعم

2. تنبيه 26ᵇ فى حيوة الانبياء عم

3. فصل 28ᵇ فى ذكر البقيع وفضله ومن يعرف فيه من الصحابة رضوان الله عليهم ثم ذكر مقبرة بنى سلمة وفضلها

3. باب 30ᵇ فى فضل أُحُد وذكر الشهداء به وذكر بقية المساجد وذكر الآبار (in 3 فصل).

1. فصل 30ᵇ فى ذكر احد وفضله وفى ذكر الشهداء به

2. فصل 32ᵇ فى ذكر بقية المساجد بالمدينة الشريفة وبين مكة والمدينة وما اشتهر من المساجد بالمدينة الشريفة (in 2 طرف und 1 تتمة).

1. طرف 32ᵇ فى ذكر بقية المساجد بالمدينة

2. طرف 34ᵇ فى ذكر ما عرفت جهته ولم تعرف عينه

التتمة 39ᵇ فى ذكر المساجد التى نقل ان النبى صلعم صلي فيها بين مكة والمدينة او اشتهرت فى غزوة غيرها

Dieser Abschnitt hört auf bei Besprechung von مسجد بالصهباء mit den Worten f. 41ᵇ: فاكل واكلنا ثم قام فى المغرب فمضمض ومضمضنا

Das Uebrige fehlt. Nach Cod. Oxon. 769, 1 handelt Kapitel 4: فى ذكر اودية المدينة وحفر الخندق وحدود حرمها وجبالها وجهاتها وما خصت به من الفضايل وما يؤول اليه امرها،

Das Schlusswort ist in 2 فصل:

1. فصل فى فضل الموت بالمدينة وطلبه

2. فصل فى ذكر بعض ما يشوق اليها من الاشعار

Darunter eine lange Qaçīde von ابو محمد عبد الله بن عمر بن موسي اليشكري المغراوي Anfang (Kāmil):

دار الحبيب احق ان تهواها وتحن من طرب الي ذكراها

Mit dieser Qaçīde schliesst das Werk.

Das Werk ist gearbeitet nach denen des محب الدين محمد بن محمود بن الحسن ابن النجار † 643/1245, betitelt الدرة الثمينة فى اخبار المدينة und dessen Ergänzung (الذيل) von جمال الدين محمد بن احمد بن خلف المطري † 741/1340.

Schrift: ziemlich klein, etwas rundlich, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocalisirt, ziemlich blass. Ueberschriften u. Stichwörter zum Theil roth, sonst meistens etwas grössere Schrift. — Abschrift c. 850/1446. — HKh. II 2713.

9759. Spr. 178.

198 Bl. 8vo, 29 (bis 33) Z. (21½ × 13; 16½ × 8½cm). — Zustand: sehr wurmstichig, oft ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Halbfrzbd. — Titel u. Verfasser f. 3ª (von späterer, Persischer Hand):

ك" خلاصة الوفا باخبار دار المصطفى
المعروف بتاريخ المدينة
للسمهودي

Ausführlicher:

على بن عبد الله بن احمد بن على بن عيسى القاهري المدنى السمهودي نور الدين

Anfang f. 3ᵇ (nach dem Bismillāh und einem Goldfrontispice): الحمد لله الذي شرف طابه وشوق القلوب لسماع اخبارها المستطابه واختارها لحبيبه . . . وبعد فقد شغفت باخبار الحبيبة المحبة ونشر فضايلها ومعالمها فى ذوي المحبة الخ

Geschichte und Beschreibung von Elmedīna, von 'Alī ben 'abd allāh ben aḥmed ben 'alī elqāhirī elmedenī *essamhūdī* (auch essamanhūdī) nūr eddīn, geb. 844/1440, † 911/1505. Nach der Vorrede f. 3ᵇ hatte er früher ein grosses Werk verfasst unter dem Titel: الوفا باخبار دار المصطفى. Bevor er ganz fertig war, kürzte er das Werk ab und nannte es وفا الوفا. Dann verbrannte das Original beim Brande der Prophetenmoschee; dann arbeitete er den Auszug um und kürzte ihn auf etwa

die Hälfte; dies ist das vorliegende Werk mit dem obigen Titel (خلاصة الوفا). Es ist eingetheilt in 8 Kapitel (deren Uebersicht f. 4ª—5ᵇ).

1. باب f.5ᵇ (in 10 فصل) فى فضلها ومتعلقاته
2. باب 35ᵇ (in 3 فصل) فى فضل الزيارة والمسجد النبوي ومتعلقاتهما
3. باب 61ª (in 4 فصل) فى اخبار سكناها الي ان حلّ النبيّ صلعم بها وسكنها
4. باب 82ᵇ (in 16 فصل) فى عمارة مسجدها الاعظم النبوي ومتعلقاته والحجرات المنيفات
5. باب 135ª (in 6 فصل) فى مصلى الاعياد بها ومساجدها النبوية ومقابرها وفضل احُد والشهداء به
6. باب 156ª (in 2 فصل) فى ابآرها المباركات والعين والغراس والصدقات التى هي للنبي صلعم منسوبات
7. باب 164ª (in 3 فصل) فيما يعزي اليه صلعم من المساجد التى صلى فيها فى الاسفار والغزوات
8. باب 168ª (in 4 فصل) فى اوديتها واحمايها وبقاعها وآطامها وبعض اعمالها وجبالها

Schluss f. 198ᵇ: ومرّ يبين طريق اي تسلك هناك الي يبين والله تعالي اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب الحمد لله الذي هدانا لهذا . . . ونسئلك ان تصلّي على سيدنا ومولانا محمد وصحبه زايدا بعد زايد، كمل بسعد طالع الخ

Schrift: ziemlich klein, eng, gewandt, ziemlich gleichmässig und deutlich, vocallos; in rothen Linien eingerahmt. Ueberschriften und Stichwörter roth. In der 2. Hälfte, bes. von f. 117 an, viel kleiner, feiner, enger. Wegen der Ausbesserungen und Wurmstiche ist der Text nicht selten unleserlich. — Abschrift im J. 1027 Çafar (1618). — Die Blätter folgen: 1—12. 21. 13—20. 22—65. 68. 66. 67. 69 etc.

HKh. III 4771 (ganz kurz); VI 14294, pag. 451. II 2302.

[F. 1ᵇ u. 2ª enthält Persisches.]

9760. Pm. 479.

205 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. — Zustand: der untere Rand wasserfleckig, besonders gegen Ende hin, und zu Anfang beschädigt und ausgebessert. Etwas wurmstichig; an einzelnen Stellen auch grössere Wurmstiche. F. 2 oben auch im Text beschädigt und ausgebessert.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser auf f. 1ª (von neuerer Hand ergänzt):

تاريخ المدينة المسمي بالجواهر الثمينة
تاليف العالم الفاضل المقري الشريف

Anfang f. 1ᵇ: قال العبد المذنب . . . على بن المقري بن عباس الشريف، لما اضعفنى الزمان واحال علىّ طوارق الحدثان وصرفتنى صروفه الي سجن الشجن وقيدتنى همومه بقيد الهمّ والحزن اردت ان اؤلف كتابا لطيفا مستطابا الخ

Der Anfang des Werkes fehlt, 2 Blätter. Derselbe ist auf f. 1 ergänzt, aber unrichtig. Nach dieser Ergänzung ist der Titel:

الجواهر الثمينة فى تاريخ المدينة

derselbe passt für den Inhalt, ist aber in der That nicht richtig, sondern so:

خلاصة الوفا باخبار دار المصطفي

Der Verfasser ist nicht der obige, sondern السمنهودي oder vielmehr السمهودي. S. bei Spr. 178.

Das Vorhandene beginnt mit der Inhaltsübersicht des 1. Kapitels. Der Anfang des 1. Kapitels steht f. 3ª. — Die 2 letzten Blätter des Werkes sind im Text etwas lückenhaft, als ob noch einige Zusätze zu den Artikeln daselbst hätten gemacht werden sollen. Daher ist der Schluss auch etwas anders als bei Spr. 178 angegeben ist, weil vor den Worten والله اعلم eine leere Stelle von 3 Zeilen Raum gelassen ist.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift im Jahre 1086 Ġomādā I (1675) von محمد بن المنلا داود.

Nach f. 7 fehlt 1 Blatt.

9761. Spr. 182.

4) f. 161—248ª.

8ᵛᵒ, 14 Z. (Text: 12½ × 8ᶜᵐ). — Zustand etc. und Schrift wie bei 1); aber die Schrift ist kleiner, zierlich und gleichmässig. — Titel fehlt.

Anfang f. 161ª (ohne Bism.): الباب الثامن فى اوديتها واحمايها وبقاعها واطامها وبعض اعمالها وجبالها وفيه اربعة فصول،

Es ist das vollständige achte Kapitel desselben Werkes des Essamhūdī. (1. فصل f. 161ª, 2. فصل 166ᵇ, 3. فصل 170ᵇ, 4. فصل 174ᵇ.)

Abschrift von يوسف الادغانى [؟ الافغانى] in Elmedīna. (Vielleicht Name des Abschreibers der Handschrift, aus welcher dies vorliegende Stück abgeschrieben ist.)

9762.

Zu den Schriften über Elmedīna gehören auch:

1) القاسم بن على ابن عساكر von فضائل المدينة † 600/1203.
2) محمد بن von الدرة الثمينة فى اخبار المدينة محمود ابن النجار † 643/1245.
3) عبد الله بن محمد المرجاني von تاريخ المدينة † 699/1300.
4) احمد بن von ذيل على تاريخ المدينة للمرجانى عبد الله بن حسن الحضرمي باعنتر السوني † 1091/1680
5) محمد بن احمد المطرى von تاريخ المدينة جمال الدين † 741/1340.
6) مجد الدين von المغانم المطابة فى معالم طابة الفيروزابادي † 817/1414.
7) ابو طاهر ابن المخلص von الانتفاء فى اخبار المدينة
8) نتيجة الفكر فى خبر مدينة سيد البشر فى فضائل محمد بن عبد الله العباسى von المدينة زين العابدين um 1176/1762.
9) الانباء المبينة عن فضل المدينة
10) نزهة الكرام فى مدح طيبة والبيت الحرام von شعبان بن محمد القرشى الآثاري † 828/1425.
11) محمد على بن حسن النبا von فى فضل القبا محمد علان التبريزي † 1057/1647.
12) زهر الربا فى فضل مسجد قبا von demselben.

d) Zebīd.

9763. Spr. 183.

1) f. 1—66ª.

120 Bl. 4to, c. 26—30 Z. (24 × 16½; 18½ × 12½^cm). Zustand: nicht ganz sauber, etwas wurmstichig. — Papier: bräunlich, stark, nicht glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ª:

كتاب بغية المستفيد فى اخبار مدينة زبيد لوجيه الدين عبد الرحمن بن على بن محمد الديبع

Der Titel so auch in der Vorrede f. 2ᵇ.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين الذي علمنا ما لم نكن به عالمين وورثنا علوم الاوّلين والآخرين . . . اما بعد فان من اجلّ العلوم مقدارا وارفعها شرفا ومنارا علم التاريخ الذي به يعرف الانسان احوال القرون الماضية فى الايام الخالية الخ

Geschichte der Stadt Zebīd, von 'Abd erraḥmān ben 'alī *ezzebīdī* weǵīh eddīn (*ibn*) *eddība'* (und auch *eddībag*) † 944/1537 (No. 1318). Nachdem der Verfasser zuerst über den Werth der Geschichte an sich geredet, bespricht er sein Vorhaben und dass sein Hauptaugenmerk gewesen sei, eine Geschichte der بنو طاهر, worin ihm noch Keiner vorausgegangen und die ihre Schwierigkeiten habe, abzufassen. Zweckmässige Kürze sei dabei seine Richtschnur. Das Werk zerfällt in Vorwort und 10 Kapitel, deren Uebersicht f. 2ᵇ.

Er folgt, für die Geschichte der Stadt, nach seiner Angabe f. 2ª: الفقيه عمارة اليمنى، والبها الجندي، وكمال الدين عبد الباقى بن عبد المجيد القرشى، والمؤرخ ابو الحسن على بن الحسن الجرحي، والمصقع شرف الدين اسمعيل بن ابي بكر المقري، والمقري عفيف الدين عثمان بن محمد الناشري،

المقدمة f. 3ª فى ذكر اليمن وفضله واسلام اهله وفى ذكر ابتداء التاريخ الاسلامى وسبب عملهم وفى ذكر ولاة رسول الله صلعم وولاة اصحابه ومن بعدهم على قطر اليمن الحميد الي زمن اختطاط محمد بن عبد الله مدينة زبيد،

1. باب 7ᵇ فى ذكر مدينة زبيد وفضلها وصفتها ومحلها واشجارها وانهارها واختطاطها واسوارها وابوابها ومساحتها وعدد ابراج سورها
2. باب 9ª فى ذكر تملك بنى زياد ووزرايهم لها
3. باب 10ᵇ فى ذكر ملوك الحبشة باليمن من آل نجاح وذكر الصليحيين
4. باب 14ᵇ فى ذكر وزراء آل نجاح
5. باب 17ª فى ذكر قيام السيد علي بن مهدي بن محمد بن على بن داود بن محمد الرعيني ثم الحميري القايم باليمن وزوال ملك الحبشة وانقضاء دولتهم
6. باب 18ª فى ذكر دولة الملوك بنى ايوب واول دخولهم اليمن
7. باب 21ᵇ فى ذكر دولة الملوك بنى رسول الغسّانيين ثم التركمانيين باليمن

8. باب 33ᵇ فى ذكر الدولة الغراء الطاهرية الزهراء وقيام السلطان الملك المجاهد شمس الدين علي واخيه الملك الظافر صلاح الدين عامر ابنى طاهر بن معوضة بن تاج الدين بن معوضة بن محمد بن سعيد بن عامر بن مسعود بن فهر بن وهب بن حرب القرشى الاموي العمري

9. باب 43ᵇ فى ذكر الدولة السعيدة المبارك الحميدة المنصورية التاجية الداوودية الطاهرية دولة مولانا السلطان الآمر بالعدل والاحسان الملك المنصور ذي المعالي والمفاخر تاج الدين عبد الوهاب بن داود بن طاهر

10. باب 51ᵃ فى ذكر مولانا السلطان بن السلطان واسطة عقد جيد الزمان انسان العين وعين الانسان سيد السلاطين والملوك الباذل فى مرضات الله اللكوك صلاح الدنيا والدين قامع الطغاة والملحدين الامام الملك الظافر ابي النصر عامر بن عبد الوهاب بن داود بن طاهر،

Der Verfasser führt die Geschichte dieses Herrschers bis zum J. 901/1495; dann giebt er f. 61ᵇ. 62ᵃ eine kurze chronologische Uebersicht von Adam bis auf seine Zeit.

Daran schliesst er ein Reǵez-Gedicht über die Regenten der Stadt Zebīd, betitelt:

احسن السلوك فى نظم من ولي مدينة زبيد من الملوك

in 118 Versen. Anfang f. 62ᵃ:

قال فقير الله عبد الرحمن ابن على الديبغ راجي الغفران
الحمد لله العلىّ الامجد وصلّ يا ربّ علي محمّد

Schluss f. 64ᵇ:

على محمد اجلّ شافع وآله وصحبه والتابع

Endlich eine Selbstbiographie f. 64ᵇ ff.

Er ist Verfasser der Werke:

1) كشف الكربة فى شرح دعاء الامام ابي حربة
2) des vorliegenden.
3) العقد الباهر فى تاريخ دولة بنى طاهر
(Auszug und Erweiterung von No. 2, enthaltend die Regierung des داود بن طاهر und seines Sohnes عبد الوهاب بن داود und die des Sohnes des Letzteren, des عامر بن عبد الوهاب [s. Kap. X].)

Schluss f. 66ᵃ: ويجمع له بين نصره العزيز وفتحه المبين ويجعل كلمة الملك باقية فيه وفى عقبه الي يوم الدين،

امين امين لا ارضى بواحدة حتى اضيف اليها الف امينا
آخر الكتاب والحمد لله الملك الوهاب،

Schrift: gross, kräftig, geübt, ziemlich deutlich, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften theils roth, theils etwas grösser. In der 2. Hälfte etwas kleinere Schrift. — Abschrift c. 941/1534.

Auf f. 39 folgt ein ungezähltes Blatt: jetzt 39ᴮ.

HKh. II 1887. I 133.

9764. Spr. 183.

2) f. 66ᵇ—120.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt eigentlich; doch angegeben in der Unterschrift von 1) und im Vorwort:

كتاب الفضل المزيد على بغية المستفيد فى اخبار مدينة زبيد

Verfasser: [عبد الرحمن بن على بن محمد [ابن] الديبغ]

Anfang f. 66ᵇ: الحمد لله الذي جعل للذين احسنوا الحسني وزيادة واجري عبادة المومنين من عوايده الجميلة على احسن عادة . . . اما بعد فانه لما يسّر الله تعالى وله الحمد تمام كتابي بغية المستفيد الخ

Chronologische Geschichte der Jahre 901/1495 bis 923/1517 von demselben Verfasser, eine auf Wunsch von Freunden geschriebene Fortsetzung des so eben besprochenen Werkes.

Anfang: فى يوم الثلاثاء ثاني المحرم اول سنة احدي وتسعماية اوقع جند السلطان الخ

Schluss f. 120ᵃ (Ḫafīf):

ولقد كان للوجود صلاحا ولدين الاله ركنا سديدا
وهذا آخر ما قصدته من جمع هذا الكتاب والله سبحانه الموفق والهادي الي الصواب وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم وصلى الله على سيدنا الخ

Abschrift vom J. 942, Ḏū'lqa'da (1536).

HKh. IV 9166 und II 1887.

Ein früheres Werk über Zebīd ist verfasst von عمارة بن على بن زيدان اليمنى نجم الدين † 569/1173, u. d. T. المفيد فى اخبار زبيد.

7. Syrien.

a) überhaupt.

9765. We. 362—375.

Je 100 Bl. (im Ganzen 1400 Bl.) 8vo, 11 Z. (16¼ × 11; 12½ × 7—7⅓cm). — Zustand: gut und reinlich. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel aussen auf dem Vorderdeckel:

الجزء الاول من فتوح الشام ومصر والعراق

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1b: الحمد لله رب العالمين وصلى الله علي سيدنا محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه اجمعين، قال الشيخ الامام ابو عبد الله محمد بن عمر الواقدي رحه قال حدثنا ابو بكر بن احمد بن الحسين بن سفيان النحوي قال حدثنا احمد بن حميد قال حدثنا عمر بن عثمان بن عبد الرحمن اليربوعي المخزومي قال حدثنا محمد بن ميسرة بن رويم قال حدثنا يونس بن محمد قال حدثنا ابن يحيى بن عبد الله الزرقي وكل واحد منهم حدث بما سمع وراي من فتوح الشام قالوا جميعا رم ان رسول الله صعم لما دنت منه الوفاة خطب بالناس واوصاهم علي الغزو والجهاد في سبيل رب العباد وبشرهم بفتوح الشام وجميع البلاد ثم لما توفى الخ

Dies dem Moḥammed ben 'omar el-wāqidī † 207/822 beigelegte Werk von durchaus romanhafter Färbung, wenngleich mit geschichtlichem Hintergrunde, stellt die Eroberungszüge der Moslimen unter den 3 ersten Nachfolgern Moḥammeds bis zu dem Tode des 'Oṯmān dar.

1) Eroberung Syriens. We. 362—369, f. 78b. Schluss so wie bei WE. 129, f. 156a angegeben ist.

2) Eroberung Aegyptens. We. 369, 79b bis 372, 49a.

Anfang: الحمد لله وصلي الله علي سيدنا . . . قال الواقدي رحه حدثنا يونس بن عبد الاعلا قال اخبرني الليث بن سعيد قال حدثنا نوفل بن عامر قال حدثنا يحيى بن شاكر قال لما فتح الله تعالي ساحل الشام في سنة تسع عشرة من الهجرة علي يدي عمرو بن العاص فعند ذلك كتب عمرو بن العاص كتابا الي الامير ابي عبيدة يقول فيه بسم الله الرحمن الرحيم من عمرو بن العاص الي امين الامة الامير ابي عبيدة اما بعد فاني احمد الله الذي لا اله الا هو واصلي . . . واعلم يا امين الامة ان الله تعالي قد فتح علينا ما بقى من ديرة الشام وساحلها وقد فتحها صلحا وهرب قسطنطين باهله الخ

Schluss We. 372, f. 48b: وساروا المسلمون يقطعون البراري والقفار طالبين الي طبرية والتل الاحمر الي عند الامير ابي عبيدة عامر بن الجراح رة وعن سائر اصحاب رسول الله صعم، وهذا ما انتهي الينا من فتوح الديار المصرية واقليم البهنسا الذي هو من اصل فتوح الشام ونبدؤ ان شاء الله تعالي من بعده بفتوح العراق،

3) Eroberung von El'irāq. We. 372, 49b bis 375, 100a.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وافضل الصلاة واتم التسليم على سيدنا محمد . . . قال الراوي حدثنا يونس بن عبد الاعلا قرات عليه بجامع الرملة سنة مائة وعشرين من الهجرة النبوية . . . قال الواقدي حدثنا جذلان بن الحارث عن معمر الجوني قال حدثنا ابن عمر التميمي عن المهلب وطلحة ومحمد قالوا جميعا رحم انه لما فتح الله الشام علي يدي ابي عبيدة عامر بن الجراح رة وتوجه يزيد بن ابي سفيان الي قيسارية وعمرو بن العاص الي الديار المصرية فاراد امير المومنين عمر بن الخطاب رة ان يوجه الجيوش الي الجزيرة وديار ربيعة فكتب الامام عمر الخ

We. 374, 43b beginnt ein neuer Abschnitt in dieser Eroberung El'irāqs.

Der vorige endet: وبعد ايام وصل الي عياض من العراق عامر بن مزينة رسولا من عند سعد بن ابي وقاص يستنجد بعياض بن غانم على كسري انوشروان فبعث الامير عياض له نجدة،

Der neue beginnt: ثم نبدأ بذكر ما ينجدد من فتوح العراق واسبابه علي يد سيدنا سعد بن ابي وقاص رة وعن جميع الصحابة والتابعين لهم باحسان الي يوم الدين، قال الواقدي رحه لقد حدثني من اثق به انه قال لما وجه امير المؤمنين عمر بن الخطاب رة لسيدنا سعد بن ابي وقاص الزهري بالجيوش الي ارض العراق الخ

Schluss We. 375, 99ᵇ: ثم وقع الخصام بين معاوية وبين علي بن ابي طالب رة ولهما كلام طويل يذكر في غير هذا الفتوح، وهذا ما انتهي الينا من تاريخ فتوح الشام وحلب والسواحل ومصر والبهنسة والعراق والشرق والغرب وما يليهم بالتمام والكمال والحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبتي بعده،

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter meistens roth (ausser in We. 375). — Abschrift von عبد الغني بن دياب هاشم الحسيني الحنفي im Jahre 1270/1854. — Foliirung Arabisch.

Die verschiedenen Abschnitte sind ohne besondere Ueberschriften. Nicht selten kommen Gedichtstücke vor, selten von grösserem Umfange.

(WE. 129 mag derselben Recension sein; wenigstens die dort angeführte Stelle f. 2ᵃ, 3 ist ebenso in We. 366, 22ᵃ, 2 und die andere f. 156ᵃ ist so in We. 369, 78ᵇ.)

HKh. IV 8920. 8907.

9766. We. 724—731, 1.

Dasselbe Werk, erste Abtheilung (Eroberung Syriens). Die Wortfassung weicht sehr häufig ab.

We. 724: 32 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (20 × 14; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: stark fleckig, besonders in der oberen Hälfte, und nicht recht sauber; Bl. 1 am Rande und oben auch im Text beschädigt; die oberen Ecken von Bl. 2—5 von späterer Hand ergänzt. — Papier: gelb, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt, doch steht auf dem Vorderdeckel des Einbandes richtig:

هذا الجزؤ الاول من فتوح الشام

Anfang f. 1ᵇ (die Zeilen sind im Anfang beschädigt, einige auch am Ende): قال ابو عبد الله محمد بن عمر الواقدي رة قال حدثني ابو بكر ... المخزومي قال حدثني نوفل بن محمد بن عبد الله ابن ... حدثني ربيعة بن عثمان قال حدثني يونس بن محمد ... عايد بن عبد الله الزرقي قال حدثني معاذ بن محمد ... حدثني عبد الرحمن بن عبد العزيز بن عبد الله بن عثمان ... قال حدثني عبد الله بن عبد الحميد بن جعفر الانصاري قال حدثني ابو سعيد بن نجيح مولي هشام قال حدثني مالك بن ابي الجيش قال حدثني اسماعيل بن ابراهيم بن علي مولي ابن الزبير قال حدثني عمر بن محمد بن ابي بكر الانصاري قال حدثني يعقوب بن محمد بن ابي صعصعة المازني قال حدثني مازن بن عوف من ... كلهم يحدثون ويقول عن فتوح الشام، قال لما قبض رسول الله صعم واستخلف ابو بكر الصديق رة فقتل في خلافته مسيلمة الكذاب وقتل ايضا سجاع الاسود العبسى وهرب طليحة بن خويلد الي الشام فلما فتحت اليمامة واطاعت العرب لابي بكر رة عول على ان يبعث جيوشه الي الشام وصرف وجهه الي قتال الروم قال فجمع اصحاب رسول الله صعم وقام فيهم خطيبا وذكر الله واثني عليه بما هو اهله ثم قال ايها الناس رحمكم الله ان الله عز وجل فضلكم بالاسلام وجعلكم من امة محمد عم ونصركم نصيرا امينا وقد بشركم الله تعالي الخ

Anfang der Erzählung von der Eroberung Syriens. Derselbe weicht in der Fassung von We. 362, desgl. auch von Spr. 31 ab. Ueberschriften, wie bei Spr. 31, sind hier nicht vorhanden. — Schluss f. 32ᵇ: فلما ان وصل اليه الكتاب وفهم ما فيه من الخطاب سلا عنه ما كان قد وجده واخذ اهبته للمسير الي اجنادين وقد،

Schrift: klein, gleichmässig, ziemlich gefällig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1160/1737.

We. 725: 31 Bl., Format, Zustand (fleckig, ziemlich unsauber) etc. und Schrift wie bei 724.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: استعد بالبوارق والزرد والعدد فلما ان كان بعد ثلاثة ايام وصل الي اجنادين الخ — Schluss f. 31ᵇ: فقال امهلوني حتى اكتب الي الملك كتابا واعلمه بما قد نزل بنا فان اعاننا وانجدنا والا فالصلح امامكم قال،

We. 726: 31 Bl., Format etc. u. Schrift wie bei 724. — Zustand: fast ganz fleckig. Bl. 5 u. 6 lose. — Nach f. 6 fehlt etwas.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: قال وكتب من وقته وساعته كتابا يقول فيه الي الملك الرجيم ثم قرا لا عن صهره الخ — Schluss f. 31ᵇ: يمسهم فيها نصب وجاءهم بمخرجين، قال الواقدي فاجتمع اصحاب،

We. 727: 31 Bl., Format (Zustand im Ganzen gut) etc. und Schrift wie bei 724. (Papier ziemlich dick.)

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: اصحاب رسول الله صعم الي خالد بن الوليد رة والقوم يحدثون

Schluss f. 31ᵇ: وسلم بعضهم على بعض واقبل الزبير على سعيد وقال يابن عامر ما الذي اخرك

We. 728: 31 Bl. 8vo, c. 21—26 Z. (Text: 16—17 × 10½—12½cm). — Zustand: nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: اخرك عن المسلمين حتى ادركناك هاهنا وقد جاء سالم بن ان الذي يفتح — نفيل الخ — Schluss f. 31b: الارض فى الطول والارض هو الرجل الاحمر صاحب نبيهم محمد فان كان قد

Die Schrift ist von derselben Hand, aber sehr ungleich und zum Theil flüchtig.

We. 729: 31 Bl.; Zustand: ziemlich gut. — Die Schrift ist f. 1—6 so wie in We. 728. Von f. 7 an ist sie klein, fein, gleichmässig, vocallos, 25 Zeilen auf den Seiten. — Abschrift (nach We. 731, f. 34b) um 1157/1744.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: قد قدم فلا سبيل لكم الي قتاله ولا طاقة لكم بفعاله ولا يغلقون — Schluss f. 31b: بدّ ان اشرف الخ البابان من داخلهما فعظم ذلك عليه ثم قصد ركن الباب فاقتلع'

We. 730: 32 Bl.; Zustand etc. und Schrift wie bei We. 729, f. 7 ff.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: فاقتلع منه حجرا ودخل من موضعه فاذا هو بالقوم الخ Schluss f. 32b: قد ارتفعت والاصوات قد علت فاقبلت على رجل من المسلمين من اهل'

We. 731, I, f. 1—26a (im Ganzen 36 Bl.): Zustand etc. u. Schrift wie bei We. 730.

Unmittelbare Fortsetzung. Anfang: اهل اليمن وسالته ما سبب ذلك قال فرح بما فتح الله على المسلمين الخ — Schluss f. 25b: فتح عمرو بن العاص قيسارية على مائة الف درهم وما ترك قسطنطين من امواله ورجاله ودخلها يوم الاربعاء فى العشر الاوسط من شهر رجب الفرد سنة ست عشرة من هجرة رسول الله صلعم وكان لعمر بن الخطاب رض فى الخلافة اربعة اعوام وستة اشهر وبلغ الخبر الي اهل الرملة وعكة ويافا وعسقلان وغزة ونابلس وطبرية فاعقدوا لهم صلحا مع المسلمين وكذلك بيروت وجبلة واللادقية وملك الله اصحاب رسول الله صلعم الاقطار والحمد لله وحده وصلى الله الخ

Damit ist das Werk vollständig.

Auf f. 26a untere Hälfte ein kleines Gedicht, Klage wegen Nachlassen in der Freundschaft, von فرج بن تكتوك.

9767. Spr. 31.

1) f. 1—165.

175 Bl. 8vo, 15 Z. (20½ × 14; 14½ × 10cm). — Zustand: wurmstichig, besonders im Anfang; unsauber. Die ersten Blätter, besonders das erste, im Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (Syrien, 1. Band). Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt (f. 1b) mit einer Unterredung des شرحبيل mit ابو بكر in Betreff der zu unternehmenden Eroberungen.

f. 6a كتاب ابي بكر الصديق رض الي اهل اليمن [بسم الله الرحمن الرحيم من خليفة رسول الله صلعم الي من قرئ عليه كتابي]
6b ما كان من خبر اهل اليمن [حدثنا الوليد قال حدثنا الحسين بن زياد عن ابي اسمعيل محمد بن عبد الله]
8a تسمية من عقد له ابو بكر من امراء الاجناد
9b رؤيا شرحبيل بن حسنة
10b قدوم حمير علي ابي بكر الصديق رض
14a مسير خالد بن سعيد بن العاص
18b مسير ابي عبيدة بن الجراح رض الي الشام والطريق الذي سلكها واخذ فيها
19a هذا كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي ابي بكر رض يخبره بما بلغه مما جمع هرقل ملك الروم من جموع الروم وما اراد ابو عبيدة من مشورة ابي بكر عليه
20a هذا كتاب يزيد بن ابي سفيان الي ابي بكر رض
21a خروج هاشم بن عتبة رض
22b قصة سعيد بن عامر بن حذيم
24a وفود العرب على ابي بكر رض' قدوم حمزة بن ملك الهمداني
25b ابو الاعور السلمي
26a قدوم معن بن يزيد بن الاخنس السلمي
27b قصة ما همّ به ابو بكر رض فى مشاورة اهل مكة ممن تأخر اسلامه من قريش وكراهية عمر بن الخطاب لذلك فيما كتب به ابو عبيدة بن الجراح'
29a عقد ابي بكر رض لعمرو بن العاص رض
30a كتاب ابي بكر الي ابي عبيدة رض
32a قدوم المثنى بن حارثة على ابي بكر رض
38a كتاب خالد بن الوليد الي اهل المداين

قصة عزل خالد بن الوليد عن العراق وولايته الشام 39ᵃ
مسير خالد بن الوليد الي الشام ووقايعه في طريقه ببني تغلب وغيرهم 40ᵃ
طريق خالد التى اخذ فيها الي الشام 42ᵃ
وقعة أجنادين 48ᵇ وقعة بصري واهلها 45ᵇ
مسير خالد بن الوليد الي دمشق ومحاصرته اهلها 53ᵃ
وفاة ابي بكر رة واستخلافه عمر بن الخطاب رة 55ᵃ
كتاب ابي عبيدة ومعاذ بن جبل الي عمر رة 56ᵇ
فتح دمشق وصلحها 58ᵃ جواب كتابهما 57ᵃ
كتاب عمرو بن العاص الي ابي عبيدة بن الجراح 60ᵃ
وقعة فحل 62ᵃ
قصة معاذ بن جبل مع الروم وكانوا بعثوا الي ابي عبيدة ان يبعث اليهم رجلا فبعثه ابو عبيدة، 64ᵃ
كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب رة يخبره بنزول الروم بموضع يقال له فحل 70ᵇ
كتاب عمر بن الخطاب رة الي ابي عبيدة بن الجراح رة 72ᵃ
كتب ابو عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب رة 79ᵃ
مسير المسلمين الي حمص بعد فراغهم من فحل وارض الاردن 81ᵃ
قصة مدينة حمص وصلحها 82ᵃ
خبر ما كان من فتح الله عز وجل على المسلمين من الشام وخبر قيصر حين بلغه ذلك 85ᵇ
جمع الروم للمسلمين بعد ان اخرجهم المسلمون من الشام 86ᵇ
قصة قيس بن هبيرة حين شاور ابو عبيدة بن الجراح المسلمين وما ردوا على ابي عبيدة 98ᵃ
خبر لقيس بن هبيرة ونساء من نساء المسلمين 99ᵇ
خبر ما كان من افساد الروم اصحاب باهان باهل الشام من الروم وسبب ما اهلكهم الله به واستاصلهم وفرق جمعهم 101ᵃ
بقية حديث ابي بشير التنوخي 102ᵇ
نزول ابي عبيدة بن الجراح باليرموك واستمداده عمر بن الخطاب رة 104ᵃ
خبر سفين رسول ابي عبيدة الي عمر رة 107ᵃ
ذكر ما كان بين خالد بن الوليد وبين باهان عامل ملك الروم 115ᵃ
مشاورة باهان لاصحابه كيف يقاتل المسلمين وما اختاروا لنفسهم وكتاب باهان الي قيصر بذلك 120ᵇ
رؤيا ابي عبيدة بن الجراح 124ᵃ قصة رؤيا باهان 122ᵃ
رؤيا رجل من الروم 125ᵃ

قصة الرومي الذي اصاب ما اصاب ومنع باهان منه 126ᵃ
وقعة اليرموك وهي الوقعة التي اهلك الله المشركين وشردهم فيها وفتح على المسلمين واعزهم واذل عدوهم 126ᵇ
قصة رياسة الاشتر وهو ملك بن الحرث النخعي 136ᵃ
بلوغ هزيمة الروم ملك الروم وما كان من قوله عند ذلك 137ᵇ
قصة الاشتر وميسرة بن مسروق 139ᵃ
كتاب ابي عبيدة بن الجراح الي عمر بن الخطاب حين اظهره الله على اهل اليرموك 142ᵇ
قصة صلح اهل ايلياء وقدوم عمر رة الشام 144ᵃ
خطبة عمر رة بالجابية 144ᵇ قصة صاحب الورقتين 147ᵃ
قصة اسلام كعب الحبر رة 151ᵃ
رجوع عمر بن الخطاب رة الي المدينة 153ᵃ
وفاة ابي عبيدة رحه 155ᵃ
وفاة عبد الرحمن بن معاذ بن جبل 156ᵇ
وصية معاذ بن جبل رحه 157ᵃ
استخلاف معاذ عمرو بن العاص رحه 158ᵃ
كتاب معاذ بن جبل الي عمر بن الخطاب بوفاة ابي عبيدة رة 158ᵇ
خطبة ابي الدرداء 160ᵃ خطبة عبادة بن الصامت رة 160ᵇ
فتح قيسارية وولاية يزيد بن ابي سفين اجناد الشام كله 161ᵃ

In diesem Abschnitt hört das Werk f. 165ᵇ auf mit den Worten: ولم يلبث معاوية عليها الا يسيرا وقد كان ضيقها عليهم حتى فتحها الله تعالى على يديه،

Der Verfasser führt als seine Gewährsmänner stets an: الحسين بن زياد عن ابي اسمعيل محمد بن عبد الله und der letztere führt dann weiter die seinigen zurück auf die eigentliche Quelle der Erzählung.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, Gelehrtenhand, etwas flüchtig, öfters ohne diakritische Punkte, etwas vocalisirt. — Abschrift c. ⁷⁰⁰/₁₃₀₀. — Collationirt.

Es fehlt im Anfang 1 Bl.; ebenso nach f. 57 u. 77 je 1 Bl.; ausserdem nach f. 165 der Schluss.

9768. Spr. 35.

153 (128) Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. ($23 \times 16^1/_2$; $18-19 \times 13-13^1/_2$ cm). Zustand: sehr wasserfleckig, unsauber. — Papier: gelb, zieml. glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk (Syrien, 2. Band). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt, u. zwar 109 Bl. F. 1ᵃ beginnt: سال عن بعض ما كان يجده الخ

F. 23ª (das auf f. 8 folgende Blatt): ارتحل من اجنادين بجيوش المسلمين يريد دمشق الخ

Die Erzählung beginnt hier f. 23 mit der Schilderung der Angst der Ein- und Umwohner von Damask, wie sie sich in dieser Stadt verschanzen und die Moslimischen Heere unter Ḫālid gegen sie heranziehen (vergl. Spr. 31, 1, f. 58ª) und dieser dem Abū 'obeida befiehlt, am باب الجابية Posto zu fassen, dem يزيد بن ابي سفيان am kleinen Thor, dem شرحبيل بن حسنة am Thomas-Thor (باب تُوما), dem عمرو بن العاص am باب الفراديس und dem قيس بن هبيرة am باب كيسان sich aufzustellen etc.

Sie endet f. 153ª damit, das Abū 'obeida sich bei اليرموك lagert, und Schildwachen aufstellt, und Ḫālid mit Gefangenen und Beute siegreich sich ihnen anschliesst; dass die Nachricht davon zu Heraclius nach Konstantinopel gelangt und dass dieser dem باهان Befehl schickt, gegen die Moslims aufzubrechen (vergl. Spr. 31, 1, f. 126ᵇ).

Schluss: فنفذ رسله الي باهان يعنفه ويستضعف رايه ويستحثه على المسير الي المسلمين نذكره ان شاء الله تعالي فى الجزء الثالث ولا قوة الا بالله العلي العظيم والحمد لله الخ

F. 1—8 hängt nicht unmittelbar mit dem folgenden zusammen, ist aber aus demselben Werke nachträglich ergänzt. Die Erzählung beginnt hier damit, dass die Griechen sich in der Zahl von 90 000 Mann bei اجنادين sammeln, und dass Ḫālid den Befehl erhält, gegen sie zu ziehen und dass Abū 'obeida ihm räth, den auf besonderen Zügen abwesenden Heerführern brieflich die Sachlage mitzutheilen und die Rückkehr anzubefehlen. — Es schliesst damit, dass Araberinnen gegen Griechen kämpfen, und dass, während dessen, die Schaaren des Ḫālid heranrücken und بطرس, der feindliche Führer, der dies wahrnimmt, den Muth verliert.

Schrift: ziemlich gross, dick, blass, geläufig, fast vocallos, im Ganzen deutlich, Stichwörter roth. F. 120ᵇ fast verwischt. — Abschrift um $^{600}/_{1203}$.

Die Foliirung ist arabisch; die Bl. 9—22 fehlen danach; ferner 110 ist beim Zählen übersprungen; nach f. 42 fehlen 2, nach 142 10 Blätter.

9769. WE. 129.

167 Bl. 8ᵛᵒ, 18 Z. (21½×16; 16—17×12—12½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, mit grossen Wasserflecken; ziemlich lose im Deckel. — Papier: dick, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk (Syrien). Titel und Verfasser f. 1ª von ganz neuer Hand: فتواح [فتوح .d. i] الشام للواقدي على التمام والكمال

Anfang fehlt; dafür steht f. 1ᵇ unrichtig, in ganz neuer, schlechter Schrift: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين . . . اما بعد فيقول العبد الفقير الحقير من قبل الفتاحات الشامي ترائخ على التمام والكمال للواقدي

Die eigentliche Handschrift beginnt mitten in einem Satze, und zwar in der Schilderung des Tages von Eljarmūk يوم اليرموك (vergl. Spr. 31, 1, f. 126ᵇ) f. 2ª, lin. 3: قال فالوي الغلام الازدي راس جواده وحمل يريد الحرب فخرج اليه علج من علوج الروم تام من الرجال على فرس اشهب

Schluss f. 156ª [Einzug des 'Amr ben el'āç in قيسارية und Absendung des ياسر بن عوف mit einem Heere nach صور, im Raǵab des Jahres $^{10}/_{631}$, dann]: ووصل الخبر الي يافه وهي الرملة وعكة وعسقلان ونابلس . . . واللاذقية وملك الله بلاد الشام كلها للاسلام ببركة الله تعالي وهذا ما انتهي الينا من الاحاديث والروايات من فتوح الشام وهي رواية عبد الله الواقدي رحمه والحمد لله رب العالمين

Schrift: gross, dick, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift im Jahre 1170 Ša'bān (1757) von مصطفى بن سليمان بن قناديله

Daran schliesst sich:

1) ein Stück mit der Ueberschrift: ذكر ما جري فى ارض العراق فى المدة المذكورة

das so beginnt: قال ابن جرير ولما فرغ سعد بن ابي وقاص من امر القادسية بعث على المقدمة زهرة بن حوية

In diesem Stück ist f. 157: ذكر وقعة نهر شيرزاد
158 فصل فيما وقع من الحوادث في السنة السادسة عشر من الهجرة النبوية وما جري في العراق،
159ᵇ ذكر فتح المداين التى هي مستقر ملك كسري
160ᵃ ذكر فتح تكريت والموصل
163ᵃ ذكر مسير الهرمزان الي عمر بن الخطاب واسلامه

Die angeführten Gewährsmänner in diesen Stücken sind ابن كثير und ابن جرير und النووي.

2) f. 164ᵇ—167 hauptsächlich 2 längere Gedichte, von denen das erstere (in 24 Versen) eine Satyre und Schmähung von Syrien im Vergleich mit Aegypten enthält, das andere (in 60 Versen) umgekehrt Aegypten herabsetzt.

Jenes beginnt (Wāfir):

دمشق الشام اكثرها دروز وقد ملئت بقوم رافضينا

Das andere, vom الحاج علي جورجي beginnt (Wāfir) f. 165ᵇ:

الا يا اهل مصر النساجينا لقد حزكتموا داء دفينا

Die Schrift dieselbe wie das erste Stück der Handschrift.

9770. We. 1105.

59 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (c. 21 × 14; c. 17 × 12ᶜᵐ). — Zustand: schmutzig, etwas wurmstichig. Oefters beschädigt, besonders am Rande und am Rücken. F. 11—13 stark eingerissen. — Die Schrift hat durch Beschneiden des Randes an einigen Stellen gelitten. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: lose Lagen im Deckel.

Dasselbe Werk (Syrien, Bruchstück). Titelüberschrift f. 1ᵃ oben:

هذا الكراس فتوح بيت المقدس

Das Bruchstück beginnt hier f. 1ᵃ: ابي عبيدة وقال والله ان سيف النزار عندي يا ابا سليمان اهون عليه من ذلك قال وكان للزبير بن العوام غلام وقع في يده في غنيمة عمان وهرب منه فعرفه الزبير في اليرموك الخ

Die ersten 10 Blätter gehören nicht unmittelbar zu den folgenden. Sie sind aus dem dem الواقدي zugeschriebenen Bericht über die Eroberung Syriens unter 'Omar, und knapper gehalten als die übrigen Blätter. Diese behandeln denselben Gegenstand, aber in breiterer Weise; die Erzählung führt sich mit den Worten قال الراوي ein, der Anfang dazu fehlt.

Bl. 54—56 behandeln etwas der Expedition nach Jerusalem Vorangehendes; Bericht des Abū obeida an 'Omar über seinen Sieg über Bāhān bei اليرموك und Anfrage wegen Art der Beutevertheilung und Berathung darüber, ob er sich gegen Caesarea oder Jerusalem wenden solle. In grösserer Kürze handelt darüber f. 1ᵃ.

F. 11 schliesst sich nicht unmittelbar an f. 10 an, behandelt aber auch die Belagerung Jerusalems. Die Blätter folgen so: 11—16. 31—53. 57. 58. 17—30. 59.

Ausser der Eroberung Jerusalems wird hier noch erzählt f. 19ᵇ: ذكر فتح انطاكية (beginnt: ثم سار ابو عبيدة رض بعسكر المسلمين الخ)
34ᵇ ذكر فتح قلعة حلب 37ᵇ ذكر صلح اهل حلب

Nach f. 59ᵃ, das so schliesst: وقد فتح الله تعالي علي المسلمين كرسي النصرانية ومدينة الطاعة ... وكسرت عساكرها وهرب هرقل في البحر — fehlt etwas, auch eine Unterschrift ist nicht vorhanden.

Schrift von verschiedenen Händen. F. 1—10 ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Die übrigen Blätter meistens in grösser, breiter, vocalloser, deutlicher Schrift; mehrere Blätter aber (25. 26. 28. 50—54. 58. 59) in kleiner Schrift ergänzt. — Abschrift f. 1—10 c. 1000/1591; das Uebrige c. 1200/1785.

9771. Spr. 31.

2) f. 166—175.

8ᵛᵒ, 19 Z. (20½ × 14; 15½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, fleckig; manche Zeilen von der Dinte durchgefressen. — Papier: gelb, ziemlich dick und glatt.

Dasselbe Werk (Syrien, Bruchstück).

F. 166ᵃ beginnt in der Belagerung Jerusalems und in dem Antrag der Einwohner, sich dem 'Omar zu unterwerfen, und hört auf f. 175 bei dem Plan des Griechenführers يوقنا — vergl. We. 368, f. 22 ff. —, dem Abū 'obeida eine Schlacht zu liefern.

Der 1. Absatz f. 166ᵃ beginnt: قال فلما سمع ذلك اهل بيت المقدس من كلام البترك نزلوا من الاسوار في الحال مسرعين وكانت قد ضاقت صدورهم الخ

Schluss f. 175ᵇ: يريد ان يلتقى بجيش ابي عبيدة ويوقنا يومئذ في اثنى عشر الف فارس غير سواد بلده واسامه الاعلام،

Schrift: ziemlich gross, steif, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. Elwāqidī als der Erzähler öfters genannt. — Abschrift c. 1750.

9772. We. 1820.

1) f. 1—170.

235 Bl. 8vo, 17 Z. (21²/₃ × 15¹/₃; 15 × 9¹/₂cm). — Zustand: an vielen Stellen unsauber und auch in der vorderen Hälfte in dem oberen Theile wasserfleckig. Bl. 6 lose; 167—169 am Rande ausgebessert. — Papier: gelblich, f. 71 ff. u. 91 ff. strohgelb, grob, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel fehlt; von ganz später Hand (im J. 1251/1834) steht f. 1a:

هذا فتوح الجزاير في خلافة سيدنا عمر بن الخطاب وبقية الصحابة

Anfang f. 1b: فتوح الجزيرة، قال حدثنا يونس بن عبد الاعلي قراءة عليه بجاما الرملة سنة مائة وعشرين من الهجرة النبوية حدثني ابن عامر قال اخبرنا رفاعة بن قيس قال حدثنا عن جده عبد العزيز بن سالم قال حدثنا ابو يعلي الاسدي قال اخبرنا ابو طاهر بن سعد الطائي قال اخبرنا ابن عبد القاري قال اخبرنا وهبان بن بشر قال سمعت ابا عبد الله محمد بن عمر الواقدي وهو يومئذ قاضي بغداد من الجانب الغربي قال حدثنا جدلان بن الحارث عن معمر الجوني وايضا حدثنا ابن عمر التميمي قال عن المهلب وطلحة ومحمد رم قالوا جميعا او من قال منهم انه لما فتح الله الشام على يد ابي عبيدة عامر بن الجراح رة وتوجه يزيد بن ابي سفيان الي القيسارية وعمرو بن العاص الي مصر اراد الامام عمر بن الخطاب رة ان يوجه الجيوش الي الجزيرة وديار ربيعة كتب الي ابي عبيدة ابن الجراح كتابا يقول فيه الخ

Ein Band des angeblichen Elwāqidī, enthaltend die Eroberung von Mesopotamien, Dijārbekr und ein Stück der Eroberung von El'irāq. — Es kommen auch hier häufig Verse vor.

F. 8a فتوح ارض ربيعة وديار بكر، لما نزل الجيش على قرقيسيا مع عبد الله

40a ذكر فتوح راس العين علي يد اصحاب رسول الله صعم وما جري فيها من الحرب والقتال

66a ذكر فتوح آمد علي يد اصحاب رسول الله صعم وما جري فيها من الحروب والقتال وميافارقين معها

81b ذكر فتوح الحصون وهي حصون الجبابرة

87b ذكر فتوح حصن كفور وما يليه من الحصون على يد اصحاب رسول الله وما جري فيهم من الحرب والقتال

95b ذكر فتوح بدليس ولخلاط على يد اصحاب رسول الله صعم

114a ذكر فتوح الاسماعيلات والموصل على يد اصحاب سيدنا رسول الله صعم

115b ذكر ما يتجدد من فتوح العراق واسبابه على يد سعد بن ابي وقاص،

139b ذكر فتوح المداين علي يد اصحاب رسول الله صعم

142b ذكر فتوح كوثاريا على يد الخ

147a ذكر فتوح نهر سيرا على يد الخ

149a ذكر فتوح مدينة القصوي وهي استباتبير وهي مدينة كسري

Schluss f. 169b (Wāfir):

انا القعقاع والبطل المسمى احامي بالمثقف والجنيب

قال الواقدي رحمه ولم يزل السيف يعمل في الرقاب وقد حارت العقول والالباب وكانت تلك اعظم من ليلة الهزيز بالقادسية الي ان اصبح الله بالصباح [f. 170a] واشرق نحو المشرق ولاح،

Bl. 1 u. 2. 165. 166. 170 ergänzt. — Nach f. 1 u. 5 fehlt etwas. Blatt 11 leer, ohne dass im Text etwas fehlt.

Schrift: gross, etwas rundlich, ungleich, vocallos. Stichwörter sehr häufig roth, auch mit blau, grün, gelb bunt untermischt. — Abschrift c. 1100/1688, nach f. 170a im Jahre 1119/1707 von عبد الرحيم بن علي بن الحسن.

9773. We. 1886, 1a.

3) f. 6. 7.

4to, 18—19 Z. (23 × 15; 19 × 13cm). — Zustand: fleckig, auch etwas schadhaft im Text. — Papier: bräunlich, stark, glatt..

Zwei mit Blatt 1—5 zusammengeklebte Blätter: Bruchstück aus الواقدي, Kämpfe der Araber mit den Persern beschreibend; es betrifft die Zeit, in der سعد بن ابي وقاص in Elkūfa stand und den Befehl von 'Omar erhielt, gegen Elmadaïn aufzubrechen. Es recitirt darin (f. 7b am Ende) القعقاع بن عمرو التميمي ein Paar Verse, die hier bei mangelhaftem Text ungleiches Metrum haben und anfangen:

الم تك حاضرا حين التقينا

Schrift: gross, kräftig, vocallos. — Abschrift c. 700.

9774. Spr. 34.

148 Seiten 8vo, 24 Z. (20½ × 15; 14½ × 11—11½; von S. 69 bis 108: 16 × 11—11½cm). — Zustand: stark wasserfleckig (mit Ausnahme der Seiten 61—108). — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk (Fortsetzung der Eroberung Syriens). Titel fehlt eigentlich. Auf S. 3 oben am Rande steht fälschlich als solcher:

كتاب مروج الذهب واخبار الزمان للمسعودي

Auf dem Vorblatte und auf dem Blatte hinter dem Text ist eine Art Titel (von der Hand des Ergänzers), wonach dies ist:

هذا الكتاب هو الجزء الثالث من فتوح جميع بلاد الاسلام

Danach wäre dies der 3. Theil des Werkes des Elwāqidī über die moslimischen Eroberungen.

Das vorhergehende Blatt ist von neuer Hand ergänzt: danach ist der Anfang S. 1:

قال الواقدي رحمه كيف لما قلنا ان الصحابة رض فلما فتح هلال بن اوس الفرما مع المقداد بن الاسود وفتحوا تلك الايالة وعادوا بالجيش الي طبريا لعند ابو عبيدة واخبروه بما فتح الله على ايديهم وايدهم بنصره الخ

Nach Eroberung von Aegypten, Alexandrien, der beiden صعيد und von البهنسة und اهناس nebst deren Gebiet kehren die Truppen der Moslims beutereich nach طبرية zu Abū 'obeida zurück; dieser berichtet darüber an 'Omar; derselbe schreibt zurück, dass عياض بن غانم sofort nach ارض ربيعة وديار بكر بن وايل aufbrechen und dasselbe erobern solle, was derselbe dann auch mit 8000 Reitern thut, im Jahre 16/637.

Das Werk enthält den Bericht über die weiteren Eroberungen, über die Ermordung 'Omars (S. 128 ff.), fernerhin über die Eroberung von قبرص (S. 140 ff.) und Rhodos (رودس) und über die beutereichen Streifzüge und Eroberungen in Afrika (wo جرجيس herrschte). Als auf die Nachricht davon der Kaiser von Konstantinopel 600 Schiffe abschickt zur Bekämpfung der Moslimen, segeln sie ab, kommen mit ihrer Beute glücklich nach Damask zu Mo'āwija, der den Ḥalīfen 'Oṯmān davon benachrichtigt und das Beutefünftel demselben überschickt. In demselben Jahre starb der Ḥalīfe.

Dies Werk des Elwāqidī über die aussersyrischen Eroberungen schliesst S. 148 so:

وهذا ما بلغنا ايها الاخوان من فتوح ارض ديار بكر ابن وايل وارض ربيعة وفارس العجم ومداين كسري وقتلة كسري وقيصر وفتوح قبرص وارواد وغزو اسقلية ابتداء هذا الفتوح في خلافة عمر وتتمته سنة الذي قتل امير المومنين فيها تممها ابن عفان رضى الله عنهم اجمعين؛ لانّ اول من ابتدأ بالفتوح كان له الفضل بذلك عتيق ابو بكر الصديق . . . وكمله سيدنا عثمان . . . وبعده مهد البلاد سيدنا علي بن ابي طالب وسكن الكوفة ومعاوية سكن الشام ووقعت الفتنة بينهما وتسمى وقعة صفين في غير هذا الكتاب ولهم كلام طويل؛ وهذا ما انتهي الينا من تاريخ هذا الفتوح بالتمام والكمال والحمد لله على كل حال؛

Diese Handschrift besteht aus dem ursprünglichen Theile S. 3—24. 27—68. 109—146 und der Ergänzung S. 1. 2. 25. 26. 69—108. 147. 148. Letztere ist sehr incorrect und von neuer, grober, rundlicher, nicht gerade undeutlicher Hand, vocallos. Der andere Theil hat eine kleine feine Schrift, deutlich, vocallos, mit rothen Stichworten, selten eine Ueberschrift (S. 128 und 140). — Abschrift ungefähr 1100/1688.

9775. We. 732.

28 Bl. 4to, 16—19 Z. (22½ × 16; 17—18 × 10—11½cm). Zustand: nicht recht sauber, f. 22b und 23a stark beschmutzt; nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (aus dem Schlussbande). Titel fehlt. Auf dem Vorderdeckel steht:

الجزء الثالث من فتوح الشام

Darunter steht die Zahl ١٤, welche zu dem »3. Theil« nicht passt. Die 3 letzten obigen Worte stehen auf etwas ausradirtem; es wird wol heissen sollen: من فتوح بلاد الاسلام.

Es ist ungefähr die 1. Hälfte des bei Spr. 34 besprochenen Werkes. Der Erzähler am öftesten eingeführt durch قال الراوي; oft steht aber auch قال الواقدي.

Der Anfang fehlt, nicht grade viel; das Vorhandene beginnt f. 1a: ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله اموات بل احياء عند ربهم يرزقون واننا لما ذكرنا ما جري من فتوح الشام وايلتنها وحلب وايلتها وطرايد السواحل وايلتهم ومصر ودمياط وايلتهم والاسكندرية وايلتها والصعيد وايلتها والبهنسه وايلتها وان اصحاب رسول الله صلعم عادوا منصورين الخ

Zuletzt ist von طاروق, Tochter des armenischen Königs, die Rede und deren Entführung.

Schluss f. 28a: لا ندري ما كان منها ولا سبب غيبتها قال فشاش اصحابها وارادوا الرجوع فقالوا الحجاب ان عدنا الي الملك سووند ضرب رقابنا ويقول كيف اخذت ابنتي من بينكم وما اخذها الا ابن عمها بوغور ثم جدّ في سيرهم خلفه،

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

9776. Spr. 52.

3) f. 40—82.

8vo, 21 Z. ($19\frac{1}{2} \times 13\frac{1}{2}$; $14\frac{1}{2} \times 8^{cm}$). — Zustand: fast lose im Deckel; etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titel, Verfasser u. Anfang fehlt.

Fragment eines historischen Werkes. Es behandelt hier die Jahre $^{538}/_{1143}$—$^{633}/_{1235}$, geht aber sicher noch etwas weiter; es behandelt die Familie der Zenkiten (زنكي) und die fortwährenden Familienkämpfe in Syrien und den Grenzländern. Es ist in ziemlich viele Abschnitte, die aber nicht فصل genannt sind, getheilt. Die Darstellung beginnt hier mit dem J. $^{538}/_{1143}$.

40a ذكر ملكه عدة بلاد وحصون من ديار بكر
40a ذكر فتح مدينة الرها
41a ذكر قتل نايبه نصير الدين بالموصل
41b ذكر نيابته زين الدين علىّ بالقلعة
42a ذكر حصر قلعة جعبر 42a ذكر حصر حصن فنك
42b ذكر قتل عماد الدين زنكي
43b ذكر صورته وما خلف من الاولاد
44a ذكر شجاعته وهيبته 46b ذكر شيء من محاسن سيرته
47a ذكر ما نقل عنه من قوة العزم وقلة التلوّن وعلوّ الهمة
48b ذكر ملك سيف الدين 48b ذكر ما نقل من غيرته
50a ذكر عصيان الرها واستيلاء المسلمين عليها ثانيا
50b ذكر اجتماع سيف الدين ونور الدين ابني زنكي
51a ذكر ملك سيف الدين قلعة دارا
51a ذكر غزو نور الدين الفرنج
51b ذكر وفاة سيف الدين غازي
51b ذكر شيء من محاسن سيرته واخلاقه
52a ذكر ملك اخيه قطب الدين
53a ذكر ملك نور الدين محمود بن عماد الدين زنكي [كان بعد موت ابيه عماد الدين زنكي قد ملك حلب واستقرّ ملكه بها الخ]
53a ذكر فتح المينطرة (في سنة ٥٩١)
etc.
61a ذكر انقراض الدولة العلوية بمصر واقامة الخطبة العباسية
62a ذكر الوحشة بين نور الدين وصلاح الدين
62a ذكر اتخاذ نور الدين الحمام الهوادي (Brieftauben)
62b ذكر وفاة نور الدين († 569, 11. Śawwāl [1174])
62b ذكر صفته 63a ذكر سيرته 64b ذكر بنائه دار العدل
66a ذكر ما فعله من المصالح
67a ذكر ما بلغني من وقاره وهيبته
67b ذكر استيلاء سيف الدين غازي علي بلاد الجزيرة
67b ذكر وصول صلاح الدين الي دمشق
67b ذكر وزارة جلال الدين
68a ذكر ولاية مجاهد بن قيتماز قلعة الموصل
68a ذكر وفاة سيف الدين غازي († $^{576}/_{1180}$)
68a ذكر ملك اخيه عز الدين مسعود
69b ذكر وفاة الملك الصالح († $^{579}/_{1183}$)
69b ذكر القبض علي مجاهد الدين
70a ذكر وفاة عز الدين مسعود بن مودود بن اقسنقر († $^{589}/_{1193}$).
70b ذكر صفته وشيء من سيرته
71b ذكر ملك ولده نور الدين
71b ذكر وفاة عماد الدين زنكي († $^{594}/_{1198}$)
72a ذكر ملك نور الدين مدينة بصيننر(?) [نصيبين?]
72a ذكر وفاة مجاهد بن قيتماز († $^{595}/_{1199}$)
72b ذكر ما فعله نور الدين بماردين حتى حفظها على صاحبها
73a ذكر عوده الي بلاد العادل
73a ذكر حصار العادل سنجار (im J. $^{606}/_{1209}$)
73b ذكر وفاة نور الدين († $^{607}/_{1210}$)
74b ذكر ملك ولده عز الدين [هو الملك القاهر عز الدين ابو المظفر مسعود]

75a ذكر وصول صلاح الدين الي دمشق
75b ذكر وزارة جلال الدين
75b ذكر ولاية مجاهد الدين قيتماز قلعة الموصل
76a ذكر وفاة سيف الدين غازي
76a ذكر ملك اخيه عز الدين مسعود

Die untere Hälfte dieser Seite ist leer gelassen: die ganze Stelle f. 75a, 16 bis 76a, 15 ist wiederholt aus f. 67b, 4 bis 68a, 1.

76b ذكر وفاة الملك القاهر عز الدين ابي المظفر مسعود († 615/1218).
77a ذكر ملك ولده بعده [نور الدين ارسلان شاه [d. i.
77b ذكر وفاة نور الدين ارسلان شاه
78b ذكر عماد الدين زنكي
79b ذكر ما دبره بدر الدين لولو
79b ذكر هزيمة عسكر عماد الدين زنكي من عسكر بدر الدين لولو
80a ذكر وقعة اخري بين عسكر بدر الدين وعماد الدين وانهزام عسكر بدر الدين
80b ذكر ملك عماد الدين زنكي قلعة كواش (?)
81b ذكر ملك بدر الدين لولو قلعة شوشن († 633/1235)

Mit f. 82b hört dies Fragment auf, mitten im Satze, das Uebrige fehlt.

Der Verfasser dieses Fragmentes lebt um 620/1223: er war (f. 76b, 11) im J. 615/1218 in الموصل, und lebt (f. 82b unten) noch im J. 633/1235.

Schrift: ziemlich gross, sehr gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1600.

9777. We. 358.

1) f. 1—95.

98 Bl. 8vo, 17 Z. (21¾ × 14⅓; 16 × 8½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter im Deckel. Etwas fleckig und unsauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titelblatt ist ausgerissen. Der Titel steht in der Vorrede f. 2b:

الكواكب الدرية في السيرة النورية

(In der Unterschrift f. 95a steht: في المسيرة.)

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1a: الحمد لله مالك الممالك ومرشد واضح المسالك وجاعل العدل نجاة من المهالك ... وبعد فان العدل قوام الدنيا والدين وسبب صلاح المخلوقين به تالفت القلوب والتامت الشعوب ولاح الفلاح الخ

Biographie und Zeitgeschichte des الملك العادل نور الدين ابو القسم محمود بن الاتابك عماد الدين زنكي بن قسيم الدولة اقسنقر التركي السلجوقي الشهيد

Nūr eddīn maḥmūd *ben zenkī* ben aqsanqor etturkī esselǵūqī, der Märtyrer, war geboren im J. 511/1117 und starb im J. 569/1173.

Das Werk zerfällt in 7 Kapitel, deren Uebersicht f. 2a.

1. باب 2b في ذكر مولده وصفاته وذكر افعاله الدالة على حسن نياته
2. باب 4a في ذكر عدله الدال على رجاحة عقله ووفور كرمه وفضله
3. باب 8a في ذكر شجاعته وشهامته ونجدته وصرامته وقوة عزمه وحسن رايه وحزمه
4. باب 9b فيما فعله في بلاد الاسلام من الصلح والمساعي الكفيلة بالمناجح وما ادخله على المسلمين من المسار وعمهم به من المبار
5. باب 17b في زهده وورعه وعبادته ودينه وعلمه المكمل لسيادته الشاهد بتاصيل دعايم سعادته
6. باب 24b في نبذة مما مدح به من الاشعار الفائقة والقصائد البديعة الرائقة
7. باب 26a في ذكر غزواته العديدة وفتوحاته السعيدة وما جري في زمانه من الامور الغريبة والحوادث العجيبة من ولادته والي حين وفاته على سبيل الاختصار (Jahr für Jahr berichtet).

Schluss f. 94b: فهم في ذلك واذا بخبر موته فابطلت الناس تلك الزينة وعادت الافراح اتراح وابطل الجد تلك المراح فسبحان من بيده قبض الارواح ويفنى الاشباح وكان ذلك نهار الاربعاء الحادي عشر من شهر شوال في هذه السنة ٥٦٩ كانت وفاته انتقل نور الدين محمود ابن زنكي الي رحمة الله تعالي ورضوانه وفسيح جناته من كمال بره واحسانه سامحه الله تغمده الله برحمته امين

Schrift: Persischer Zug, klein, geläufig, deutlich, vocallos. Die Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1160 Çafar (1747) von عبد الرحمن بن محمد بن حسن بن حسين بن حسن بن احمد الحسيني الحنفي in Damask, im Auftrag des السيد الشريف محمد افندي المرادي.

HKh. V 10960 (hat النورانية).

Beim Foliiren nach f. 20 1 Blatt übersprungen, jetzt 20B.

9778. We. 1723.

3) f. 25—32.

8vo, 29 Z. (19¾ × 15½; 16½ × 8⅓cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Titel und Verfasser f. 25a:

نبذة من ترجمة سيدي نور الدين الشهيد
لابي شامة عبد الرحمن شهاب الدين الشافعي

Anfang f. 25b: الحمد لله رب العالمين وصلواته علي خير خلقه . . . فصل في ترجمة نور الدين الشهيد قدس الله روحه . . . قال الشيخ الامام شهاب الدين عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابي شامة الشافعي رحمه في كتابه المسمي بالروضتين في اخبار الدولتين، اما الدولة الغورية فسلطانها الملك العادل نور الدين ابو القسم محمود الخ

Biographischer Artikel über denselben Nūr eddīn ibn zenkī, dem Geschichtswerke

ك" الروضتين في اخبار الدولتين

des 'Abd erraḥmān ben ismā'īl *abū šāma* † 665/1266 (No. 606) entnommen.

Schluss f. 32b: فما رايت فيهم من بعد عمر بن عبد العزيز مثل نور الدين الشهيد قدس الله روحه وكفى بهذا منقبةً وفخرا ذلك فضل الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم،

Schrift: ziemlich gross, eng, gefällig, vocallos. — Abschrift von السيد محمد النشاوي im Jahre 1208 Ǵomādā (1794).

9779. WE. 22.

52 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 13; 11½ × 9cm). —Zustand: fleckig, schmutzig, lose im Deckel. — Papier: gelblich, dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel f. 1a:

كتاب ايضاح الظلم وبيان العدوان في تاريخ النابلسي الخارج الخوّان،

Verfasser f. 1a: وذلك مما عنى به وانشاه العبد
حسن بن احمد بن عربشاه

Anfang f. 1b: الحمد لله خالق الانسان ومبديه، ومحكمه بقانون قدرته ومنهيه، . . . اما بعد هذا ما اقترحه مصنف الكتاب وجمعه من حوادث اوصاب المصاب الخ

Biographische, in gereimter Prosa abgefasste, Schilderung des Ibrāhīm Ennābulusī, der als grausamer und in jeder Beziehung ungerechter Tyrann (gegen die Einwohner von Damaskus) dargestellt wird. Derselbe lebt um 850/1446. Der Verfasser Elḥasan ben aḥmed *ibn 'arabšāh* lebt um 900/1494. Er hält oft an, um allgemeine Wahrheiten als Nutzanwendung vorzubringen, meistens mit den Worten وكان يقال beginnend.

Das Werk ist in ungezählte Abschnitte getheilt, deren Ueberschriften mit ذكر anfangen.

3b ذكر ابتدائه وما كان عليه وعند انتهائه وما صار اليه،
4b ذكر اصل مبنا مدينته وجبلة طبعه وخبث طينته،
9b ذكر ما عليه قد عزم من استخدام الخدم لعظم شانه،
10a ذكر تاقبه نحو البلاد وما يحدثه بفعله من الفساد،
11a ذكر فساد صلاحه وما افرغه عليه من سلاحه،
12a ذكر وصول خارجي نابلس وحلول ركاب ظلمه في طرابلس
13a ذكر وصول هذا الخارجي المكّار واطّلاعه على دمشق من قبّة سيّار
19b ذكر حلّ عقد الايمان وخبثه ومخالفة وعد مولانا قاضى القضاة بنقض عهده ونكثه،
25b ذكر نبذة من بعض مناقب هذا الملك وكراماته وعظم شانه بشرف ولايته،
30a ذكر الرجل المشوم بشره لما فاته من كيده ومكره،
37a ذكر تولية ولده المشوم لامره المعلوم وتقليده مملكة الشام وما احدث من الفتن والاثام،
38b ذكر وصول المارده واخباره الوارده المنسوب من نسل الملاعين النمارده،
40b ذكر سبب ما احدثه من مصايب البلا واعصار المساكين من حوادث الغلا،
51a ذكر وجوب انقلاب الدست عليه والتفات الدولة بالعدل اليه،

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört auf mit dem Verse (Basīṭ):

احسنت ظنّك بالايام اذ حسنت
ولم تخف سوء ما ياتى به القدَرُ

Schrift: gut und gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift um 900/1494 (nach f. 1a am Rande von der Hand des Verfassers).

9780.

Andere Werke über Syrien sind:

1) محمد بن محمد بن حامد البرق الشامي von الاصبهانى عماد الدين † 597/1201.
2) يحيى بن سلك النظام فى تاريخ الشام von حميدة الحلبى ابن ابي طى † 630/1233.
3) الاعلاق الخطيرة فى تاريخ الشام والجزيرة von يوسف بن رافع الحلبى ابن شداد † 632/1235.
4) نصر الله بن ايقاظ الوسنان فى فضيلة الشام von عبد المنعم التنوخى † 673/1274.
5) الدرة الخطيرة فى امراء الشام والجزيرة von محمد بن ابراهيم بن على الحلبى عز الدين ابن شداد † 684/1285.
6) ابراهيم بن عبد الاعلام بفضائل الشام von الرحمن الفزاري † 729/1329.
7) ابو بكر بن نزهة الانام فى محاسن اهل الشام von عبد الله بن محمد البدري ابو البقاء c. 850/1446.
8) ابراهيم بن احمد انعاش الروح بمآثر قصوح von الحلبى ابن الملا † c. 1032/1623.
9) عبد الرحمن بن ابراهيم فضائل الشام von ابن عبد الرزاق um 1130/1718.
10) desgl. von على بن محمد الربعى um 435/1043.
11) تحفة الانام فى فضائل الشام von البصروى
12) نشر الخزام فى فضائل الشام
13) شافع بن المساعي المرضية فى الغزوة الحمصية von على بن عباس ابن عساكر † 731/1331.
14) النبذ الزاكية فيما يتعلق بذكر انطاكية von عمر بن احمد الحلبى زين الدين الشماع † 936/1529.

b) Damaskus.

9781. Spr. 120.

80 Bl. 4to, 25 Z. (24 × 17½; 16 × 11cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel u. Verf. f. 1a:

هذه نبذة من تاريخ الامام ابن عساكر
وهو تاريخ الشام

Der Verfasser heisst ausführlicher:

على بن الحسن بن هبة الله بن عبد الله بن الحسين الدمشقى ثقة الدين ابو القاسم ابن عساكر

Anfang f. 1b: باب سرايا رسول الله صعم الي الشام وبعوثه الاوايل وهي غزوة دومة الجندل وذات اطلاع وغزوة موتة وذات السلاسل، ذكر ابو عبد الله محمد بن عمر بن واقد الواقدي فى كتاب الصوايف الذي صنفه ان غزوة دومة الجندل اول غزوات الشام قال وهي من المدينة على ثلاث عشرة مرحلة ومن الكوفة على عشر مراحل الخ

Stück aus der grossen Chronik von Damaskus, verfasst von 'Alī ben elḥasan ben hibet allāh eddimaśqī tiqat eddīn abū'l-qāsim *ibn 'asākir*, geb. 499/1105, † 571/1175, enthaltend die Feldzüge Moḥammeds zur Eroberung Syriens; mit sorgfältiger Anführung der Gewährsmänner.

12a باب غزاة النبي صعم تبوك بنفسه وذكر مكاتبته ومراسلته منها الملوك، اخبرنا ابو محمد هبة الله بن احمد الاكفاني حدثنا ابو محمد عبد العزيز الخ

18b باب ذكر بعث النبي صعم اسامة وامره اياه ان يشن الغارة علي موتة

25b باب ذكر اهتمام ابي بكر الصديق بفتح الشام وحرصه عليه ومعرفة انفاذه الامر بالجنود الكثيفة اليه، اخبرنا ابو القاسم ابن السمرقندي حدثنا ابو بكر الطبري

38b باب ما روي من توقع المشركين لظهور دولة المسلمين، اخبرنا ابو علي الحسن بن احمد

41a باب ذكر ظفر حبيش المسلمين المظفر وظهوره على الروم باجنادين وفحل ومرج الصفرا،

43b باب كيف كان امر دمشق فى الفتح وما امضاه المسلمون لاهلها من الصلح

55a باب ذكر تاريخ وقعة اليرموك ومن قتل بها من سوق الروم والملوك

65b باب ذكر تاريخ قدوم عمر رضه الجابية وما سن بها من السنن الماضية

67b باب ذكر ما اشترط صدر هذه الامة عند افتتاح الشام على اهل الذمة

72b باب ذكر الارضين وما فيه جاء عن السلف الماضية

Schluss f. 80ª: فهو علي بني هاشم حرام وان كانت على بني امية حراما فهي على بني هاشم احرم واحرم والله تعالي تعالي اعلم؛ هذا ما انتهي الينا من هذه النبذة التى هي من تاريخ دمشق وهو لابن عساكر رة

Schrift: ziemlich gross, geläufig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von على بن عثمان السيوطلي im J. 1271 Šawwāl (1855). HKh. II 2218. 2101.

9782. WE. 16.

257 Bl. 4to, 23 Z. (25×17; 19—19½×11—11½cm). Zustand: ziemlich gut. Das 1. Blatt etwas schadhaft am Rande und ausgebessert. Einige Blätter lose. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: braunrother Lederbd. — Titel f. 1ª (von anderer Hand): تاريخ دمشق und f. 2ª: المجلدة الخامسة عشر من شرح تاريخ دمشق حرسها الله وساير بلاد المسلمين؛

(Die Worte المجلدة الخامسة sind ganz und عشر beinahe ausgestrichen; من شرح steht für ein anderes ausradirtes Wort, vielleicht für كتاب).

Verfasser f. 2ª: جمعه الفقيه الامام ... شهاب الدين
عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم
الدمشقى الشافعي نفع الله به من تاريخ الشيخ . . . محدث الشام ابي القسم على بن الحسن بن هبة الله بن عبد الله الدمشقى وفيه من غيره اشياء كثيرة مفرقة فى الفصول والتراجم وتراجم زايدة والله الموفق؛

Anfang f. 2ᵇ: بقية ترجمة عمر بن الخطاب رضى الله عنه؛ عام الرمادة؛ قال يحيى بن يحيى اخبرنا ابو معوية عن الاعمش عن ابي صالح عن ملك الدار قال اصاب الناس قحط فى زمان عمر بن الخطاب فجاء رجل الي النبي صلعم فقال الخ

Ein Band des Auszuges, welchen aus demselben Werke des Ibn 'asākir gemacht hat 'Abderraḥmān ben ismā'īl eddimašqī *abū šāma*, geb. 599/1202, gest. 665/1266 (No. 606). Der Auszug ist mit verschiedenen Zusätzen und auch eigenen Artikeln versehen, also eine Art selbständiges Werk. Er ist alphabetisch eingerichtet und umfasst hier die Artikel von عمر بن الخطاب (Schluss) bis عمرو بن عبد الخولانى, war also sehr umfangreich; nach HKh. II 2218 15 (nach VII, Varianten dazu, 10) Bände, nach Elkutubī I 323 20 Bände. Bei den einzelnen Artikeln sind jedesmal die Gewährsmänner angegeben und ziemlich viel Verse angeführt, zumal bei den nicht selten vorkommenden Biographien von Dichtern, z. B. bei عمر بن ابي ربيعة f. 68ᵇ—90ª.

F. 5ª من وصاياه وحكمه رضى الله عنه؛ ومما حكي عن وصايا عمر رة وحكمه الخ

Der lange Artikel über 'Omar ben elḫaṭṭāb ist f. 55ᵇ zu Ende. Es folgt f. 55ᵇ عمر بن خيران؛
Ibid.: عمر بن داود بن زادان؛ المعروف بعمر الوادي
56ᵇ عمر بن داود بن سلمون († 390)
u. s. w.

Die letzten Artikel dieses Bandes sind:
f. 257ª عمرو بن عبد العظيم بن عمرو بن مهاجر
Ibid. عمرو بن عبد عمرو الثقفى
Ibid. عمرو بن عبد الخولاني؛

Die Artikel über عمرو sind damit noch nicht zu Ende; der folgende Band soll, nach der Unterschrift, beginnen mit عمرو بن عبسة.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, gleichmässig, rundlich, etwas vocalisirt, nicht besonders deutlich, nicht immer correct. — Abschrift etwa um 800/1397.

Am Rande befinden sich hie und da Noten, auch einige Textzusätze. — F. 119—127 gehören hinter 137. Nach f. 31. 60. 126 fehlt je 1 Blatt. — HKh. II 2218. 2121.

9783. WE. 134.

1) f. 1—29.

53 Bl. 8vo, 17 Z. (18×12⅔; 14×10cm). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: bunter Pappband. — Titel f. 1ª:
تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وطرف من اخبارها؛

Verfasser f. 1ª:
تلخيص شيخ الاسلام تقى الدين ابي بكر بن شيخ الاسلام وابن اشياخه الاسدي الشهير بابن قاضى شهبة والد شيخنا شيخ الاسلام بدر الدين ابي الفضل محمد رح لخصه رة من تاريخ الحافظ ثقة الدين ابن عساكر؛

Der Verfasser heisst ausführlicher:
تقى الدين ابو بكر بن احمد بن محمد بن عمر بن محمد ... الاسدي الدمشقى الشهير بابن قاضى شهبة

Anfang f. 1b: الحمد لله رب العالمين وصلواته على سيدنا . . . وبعد فاني قد اتيت في هذه الاوراق بذكر تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وطرف من اخبارها مما اخذته من تاريخ مدينة دمشق للشيخ . . . ابي القاسم على بن هبة الله ابن عساكر الدمشقى

Auszug und Abkürzung desselben Werkes des Ibn 'asākir; verfasst von Abū bekr ben aḥmed ben moḥammed ben 'omar eddimaśqī taqī eddīn *ibn qāḍī śohbe*, geb. 779/1377, † 851/1447. Er behandelt hier die Erbauung der Stadt und ihre Moscheen, die Benennung der Thore und die Kirchhöfe nebst deren Hauptgräbern, und bringt Urtheile über die gesunde Lage der Stadt bei.

Das Werkchen ist nicht in Kapitel oder Abschnitte getheilt. Einzelne Stücke desselben sind:

f. 1b تاريخ بناء مدينة دمشق ومعرفة من بناها وما يتعلق بذلك، كعب الاحبار، اول حايط وضع على وجه الارض بعد الطوفان حايط حرّان

4a تسمية دمشق واماكن من نواحيها وذكر الاقوال التى قيلت فيها،

4b التاريخ

7a تمصير الامصار في قديم الاعصار، عمر بن الخطاب الامصار سبعة المدينة والشام

23a ذكر المساجد المقصودة بالزيارة، مسجد الربوة معتصم عيسي عم

25b ما ورد عن الحكماء والعلماء في مدح دمشق في طيب الهواء وعذوبة الماء،

26a تسمية ابوابها ونسبتها الي صفاتها او اربابها، الباب القبليّ المعروف بباب الصغير

27a ذكر فضايل مقابر اهل دمشق وذكر من دفن فيها من الانبياء واولي السبق،

Schluss f. 29a: اسماء بنت يزيد بن السكن الانصارية رضى الله عنها والحمد لله وحده، هذا ما وجد بخط الشيخ الخ

Schrift ziemlich klein, deutlich vocallos. Am Rande einige Lesarten. — Abschrift gegen Ende des J. 913/1508, von ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الشافعي.

HKh. II 2218.

Es schliesst sich daran f. 30a.b ein im Jahre 922/1516 ausgestellter Lehrbrief (اجازة), Vorlesungen halten zu dürfen über das von ابو الحسن علي بن محمد بن شجاع الربعي المالكي verfasste Werk: فضايل الشام ودمشق وذكر ما فيهما من الاثارات والبقاع الشريفة (s. No. 173, 1).

Geschrieben von محمد بن طولون الحنفي.

Sehr kleine, gedrängte Schrift, ohne Vocale.

9784. WE. 48.

5) f. 108—111.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel übergeschrieben: هذه رحلة الشيخ الامام، علم العلماء الاعلام، ترجمان الادب، عنوان ذوي الفضايل والرتب، منشى الدواوين الاسلامية، في القاهرة المعزيّة، تقى الدين ابي بكر بن حجة الحنفيّ، من الديار المصرية الي دمشق المحمية سنة ٧٩١ والملك الظاهر قد خرج من الكرك ونزل عليها وتصدي لحصارها وقد اجتمعت عليه العساكر المصرية والشامية وحدث بدمشق ما حدث من القتال والحصار والحريق فكتب الي المقر المرحومي القاضي فخر الدين ابن مكانس في شرح ذلك رسالة لم ينسج على منوالها، ولم تسمح على غلبة الظن قريحة بمثالها وهي هذه،

Anfang: يقبل الارض التى من يممها او تيمم بترابها حصل له من الفخر والمجد الخ

Schluss f. 111a: فاعاذ الله مولانا وبلادنا من هذه القيامة القايمة، وبدا به في الدنيا ببراعة الامن وفي الاخرة بحسن الخاتمة، تم،

Dieses Sendschreiben, gewählten Stiles und mit Versen geschmückt, hat Abū bekr ben 'alī elḥamawī *ibn ḥiǵǵe* † 837/1433 (No. 1393) an 'Abd erraḥmān ben 'abd errazzāq elmiçrī faḫr eddīn *ibn makānis* † 794/1391 (No. 7874) gerichtet und beschreibt darin die Kriegsgreuel in und bei Damascus im J. 791/1389.

9785. Spr. 188.

26 Bl. 8vo, c. 26 Z. (21¼ × 16; 15½ × 9½cm). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt; er ist: تاريخ. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ª: الباب الرابع والسبعون في ذكر الباشات والقضاة بدمشق المحمية زمن مولانا السلطان سليم خان عليه الرحمة والرضوان،
قال العبد الفقير مؤلف هذا التاريخ محمد بن جمعة المقار حرفةً الحنفي مذهبًا القادري طريقةً الشاذلي مشربًا الدمشقي بلدةً الاشعري حسبًا ونسبًا غفر الله له . . . روي اهل التاريخ لما ملك سليم خان بلاد عربستان كما تقدم ذكره قدم دمشق واقام بها جان بردي الغزالي الخ

Stück aus einem grösseren Geschichtswerk des Moḥammed ben ǵam'a eddimaśqī, und zwar das 74. Kapitel, die Bāśās und Qāḍīs in Damaskus behandelnd, und zwar vom Jahre $^{922}/_{1516}$ an bis auf seine Zeit im Jahre $^{1156}/_{1743}$.

Schluss f. 26ᵇ: وفي يوم الاحد رابع عشرون شهر شعبان المعظم من السنة المذكورة دخل الي دمشق واليها اسعد باشا ابن اسمعيل باشا وحجّ بالركب وكانت حجّة عظيمة من كل الوجوه وكانت الوقفة الجمعة،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, zum Theil jedoch flüchtig, deutlich, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Sie ist ungleichmässig, am Rande ziemlich viele Zusätze, im Text öfters etwas ausgestrichen. Schwerlich Autograph; die letzten Blätter könnten Zusätze eines späteren Zeitgenossen sein.

Nach f. 13 und besonders nach 17 sind Lücken.

Dasselbe Werk in We. 418.

32 Bl. 4ᵗᵒ, c. 20—29 Z. (22 × 16; 16 × 11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich lose im Einband; das erste Blatt rings um den Rand beklebt; im Anfang und am Ende fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titel fehlt; aber die Ueberschrift so wie bei Spr. 188 »Anfang«.

Schrift: im Ganzen ziemlich gross, rundlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

Nicht unmittelbar zu dem Werke gehören die Notizen aus den Jahren $^{1157}/_{1744}$ und $^{1168}/_{1755}$ auf f. 32ª unten.

9786. Pet. 188.

1) f. 1—48.

108 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (23½ × 18; 16½ × 8½ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen, sonst gut. — Papier: weiss, stark, glatt. — Einband fehlt; es ist in Papier geschlagen, ungeheftet. — Titel fehlt. Verfasser: s. Anfang.

Anfang (ohne Bismillāh) f. 1ᵇ: اعلم باني انا الفقير كاتبه الخوري ميخائيل بريك قد كنت دايما اشتهي ان اقف على تاريخ الدمشقيين وما قد صار في مدينة الدمشقيين في الاعصار الماضية فيما بين البطاركة والاكليروس وما قد حدث من حكامها من الاحكام العادلة وغير العادلة الخ

Der Verfasser Miḫāīl berīk will hier die Begebenheiten seiner Zeit darstellen, und zwar vom Jahre 1720 p. Chr. an, theils weil er sie selbst erlebt oder von älteren Zeitgenossen erfahren, theils weil damals (ein Haufe von) طايفة من بيت العضم, d. i. Mehrere aus dem Hause (d. h. der Familie) العضم, auch العظم geschrieben, f. 44ª (der erste Wezīr aus dieser Familie hiess اسمعيل باشا, f. 2ᵇ), auftrat und Wezīre und Richter in Damask, Ḣaleb, Tripolis, Çīda, wurden, theils endlich, weil damals unter den Christen die Sekte der Katholiken (مذهب الكاثوليكية) aufkam und wie Weizenähren aufschoss.

Geht bis zum Jahre 1780.

Schluss f. 48ᵇ: وسلموا المفاتيح كل موضع لمن كان بيده سابق فلم يقبلوا الا من يتسلموا مواضعهم،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Breiter Rand. — Abschrift c. 1840.

9787. Pet. 188.

2) f. 49ᵇ—108.

Format (c. 25—26 Z.) etc. u. Schrift (etwas kleiner) wie bei 1). — Titelüberschrift f. 49ᵇ:

بيان ما جريْ في دمشق الشام سنة ١٨٣١ مسيحية في نصف اب يوم عيد السيدة،

Anfang: دخل الي دمشق وزير اسمه محمد سليم باشا ودخلوه كان بموكب عظيم الخ

Dies Werk behandelt die Geschichte von Damaskus und die damit in Verbindung stehenden Vorfälle an anderen Orten vom Jahre 1831 bis zum Jahre 1841.

Schluss f. 108ᵇ: فانعرض ثانيا للحكم من طرف شيخهم فارسل الحكم مسكهم والي غرة شهر القعدة بعدهم قاعدين في الحبس،

Die Sprache ist neuarabisch. Im Anfang öfters corrigirt.

9788.

Andere Werke über Damaskus sind:

1) علی بن محمد المفاخرة بين دمشق والقاهرة von السخاوی علم الدين † 643/1245.
2) محمد بن مكرم الانصاري تاريخ دمشق von † 711/1311.
3) قاسم بن محمد البرزالي تاريخ دمشق von † 789/1388.
4) محمد بن المفاخرة بين دمشق والقاهرة von احمد بن عثمان البساطی † 842/1438.
5) تحفة المذاكر فی المنتقی فی تاريخ ابن عساكر von جلال الدين السيوطي † 911/1505.
6) احمد بن عرف النشق فی اخبار دمشق von محمد بن احمد المقري † 1041/1631.

9789. We. 1117.

1) f. 1—42.

76 Bl. 8vo, c. 35—37 Z. (21½ × 15½; 16 × 7⅞cm). — Zustand: lose Blätter. — Papier etc. und Schrift wie bei We. 1116. — Einband fehlt. — Titel und Verfasser f. 1a von ganz später Hand:

المروج السندسية الفجية بتاريخ الصالحية
لمحمد بن كنان

Der Titel ist in der Vorrede f. 1b ebenso, nur steht richtig فی تلخيص تاريخ statt بتاريخ.

Am Rande eine längere Notiz über den Werth der Geschichte, aus dem Werke الوشی المرقوم فی حل المنظوم von ضياء الدين الموصلي الكاتب.

Anfang f. 1b: الحمد لله وصلي الله على سيدنا وعلى آله وصحبه وسلم تسليما كثيرا وبعد فقد سنح بالبال تلخيص تاريخ الصالحية الخ

Auszug aus dem تاريخ الصالحية des جمال الدين يوسف ابن عبد الهادي المقدسي الصالحي Derselbe heisst auch ابن المَبْرَد † 909/1503 (No. 1119).

Das Werk des Ibn ʾabd elhādī war zum Theil unleserlich und zudem defect; daher hat der Verf. Moḥammed ben ʾīsā ibn kennān † 1153/1740 (No. 1531) Manches ergänzen und hinzufügen müssen. Er beschreibt hier ausführlich, namentlich in geographischer Beziehung, den bei Damaskus am Berge Qāsiūn gelegenen Ort Eççāliḥijje, giebt allerdings aber auch geschichtliche Notizen.

Das Werk zerfällt in 24 Kapitel.

1. باب 1b (ohne besondere Ueberschrift. Anfang:) اعلم ان الصالحية اسلامية كان وضعها فی راس الخمسمائة الخ
2. باب 3a فيما كان قبل وضعها من الاثار
3. باب 3b فی تسميتها بالصالحية
4. باب 3b فی ذكر قاسيون وفضيلته وذكر بعض ما فيه من الاثار القديمة ولما سمي بهذا الاسم
5. باب 5a فی نهر يزيد ومن اجراه وكيف كان اصله واي يزيد هذا هل هو ابن معاوية ام لا
6. باب 5b فی حماماتها
7. باب 5b فی اسواقها وخاناتها ومجازرها
8. باب 6a فی ذكر محلاتها وما فيها من الجواسق يعني القصور المعدّة للتنزّه
9. باب 6b فی مدارسها وخوانكها وزواياها وزياراتها
10. باب 8b فی جوامعها
11. باب 9a ذكر من كان من اهلها قبل وضعها وبعده
12. باب 9b فی حدود الصالحية
13. باب 10a فی اختيار سكناها فی آخر الزمان وانها خير البلاد فی الفتن
14. باب 11a فی الجامع المظفري 15. باب 11b فی مغاير الجبل
16. باب 13a فی جامع السليمية
17. باب 14b فی المدرسة العمرية بالصالحية وما وجد من فضلها
18. باب 16a فی ضواحيها المتنزهة
19. باب 21b فيما ذكر فيها من الشعر على حسب الاختصار
20. باب 22a فيما يصح فيها من الازهار وما فيها من محاسن الاشجار والنباتات
21. باب 32a فی الاشجار
22. باب 37b فی نباتات الارضية وما نظم فيها على وجه الاختصار
23. باب 40b فی بساتينها بطريق المدح والتشبيه الكاين ذلك فی حدودها
24. باب 41b فی بساتين الصالحية الدمشقية الجارية فی حدودها وهي بطريق التعداد على حسب الامكان

Schluss f. 42a: جنينة السليمية جنينة سفلی زقاق النواعير وقف للجامع المظفري

Schrift: klein, fein, vocallos. Autograph um 1140/1727. An manchen Stellen stehen am Rande sehr viele Zusätze von derselben Hand, besonders gegen Ende.

Einige Kapitel aus demselben Werke in We. 1962, 13, f. 177—184.

4to, c. 35 Z. (22 1/3 × 13; 16 × 5 3/4 cm). — Zustand: lose Lagen; fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel und Verfasser fehlt.

Das Stück beginnt hier im 6. Kapitel mit den Worten: وحمام العفيف وحمام المقدم وهو ملك وحمام الخواجا ابراهيم الخ

7. Kap. 177a, 8. Kap. 177b, 9. Kapp. 178b. 10. Kap. 183a, 11. Kap. 184a. (Kap. 8—10 sind hier fälschlich überschrieben mit 9—11.)

Im 11. Kapitel bricht es ab mit den Worten f. 184b: والمراودة والحوارنة والجاعيلين والبلاقبة والجوارشة'

Autograph in kleiner Schrift. Am Rande oft längere Zusätze vom Verfasser.

9790. We. 377.

119 Bl. 8vo, c. 21 Z. (21 1/3 × 15 1/2; 16—16 1/2 × 11 1/2 cm). Zustand: nicht ganz fest im Einband; ziemlich fleckig u. unsauber; die letzten Blätter schadhaft u. ausgebessert. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel (von ganz neuer Hand) f. 1a:

هذا تاريخ جبل الدروز ابتداءه سنة ١١٠٩ هجرية الحادثي التي سنة ١١٩٥ [lies ١١٩٧] مسيحية وغايته التي سنة ١٢٢٣ هجرية وسنة ١٨٠٩' وفيه جميع مواقع الذي جرت في ديرة عرب استان والقطرين الشامية والمصرية وكلما وقع في جبل الدروز من الخلف بين الدروز والمتاولة والامارة والمشايخ بالتمام والكمال'

Auf dem ersten der beiden Vorblätter, das mit a bezeichnet ist, steht als Titel von derselben Hand:

هذا تاريخ جبل الدروز والقطرين الشامية والمصرية بالتمام والكمال'

Anfang f. 1b: الحمد لله الواحد القهار المنزه عن البداية والنهاية والاغيار المحتجب عن ذوي البصائر والابصار . . . وبعد فانني اقول اذا كان مستحوذا النسيان على عقل كل ابن انسان وغلبه حوادث السهو في غالب الاحيان لمعرفة ما حدث في غابر الازمان الخ

Der Verfasser klagt, dass seine Zeitgenossen nur Sinn für materielle Dinge, nicht aber für Wissenschaften hätten; das Gedächtniss vergesse viel; was nicht aufgeschrieben, sei demselben alsbald verloren; so wolle er denn die Vorfälle, Feindseligkeiten, Aufruhr, Veränderungen zu seiner Zeit in den Ländern, die ديرة عرب‌ستان genannt werden, kurz und bündig und zuverlässig erzählen, und giebt zu dem Zwecke, etwas weiter ausholend, nach den Berichten vertrauenswürdiger Männer, die es zum Theil selbst miterlebt, eine Darstellung der Verhältnisse im جبل الدروز vom J. 1109/1697 an. Die Familie der بنو معن war damals grade in ihren männlichen Mitgliedern ausgestorben; nun wurde zum Beherrscher des Districtes der Emîr بشير شهاب gewählt (im J. 1109). Von dieser Begebenheit an und mit den Misshelligkeiten, die daraus hervorgingen, beginnt die recht ausführliche Erzählung. F. 59 ff. Abriss der französischen Geschichte von 1792 an und alsdann Erzählung der Aegyptischen Expedition und der sich daranschliessenden Ereignisse. Für die ausführliche Beschreibung derselben wird f. 59a u. 83a verwiesen auf das Werk des in Elqâhira ansässig gewesenen Augenzeugen المعلم, welches der Verfasser benutzt hat. —

Die Darstellung des Verfassers, der auch vorkommende Naturereignisse, wie Erdbeben, Kometen, Pest, Theurung etc. nicht übergeht, erstreckt sich bis zu dem Jahre 1223/1809.

Schluss f. 119a: يطعمه بجدّر ويكون علي سلامة غالبا ان صادف التطعيم عرض مرض او حمّا يموت فمن قال انه من التطعيم اخطأ لانه مجرب صحيح والله اعلم' انتهي ما ذكرناه في تاريخ جبل الدروز . . . والله الموفق للصواب . . . ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم'

Schrift: ziemlich gross, deutlich, breit, etwas rundlich, vocallos. Stichwörter roth. Das Werk ist uncorrect. — Abschrift c. 1230/1815.

E. 1. 2 und zum Theil das beschädigte Bl. 119 von ganz neuer Hand ergänzt.

F. 104a ein Spottgedicht auf den Tod des احمد باشا الجزار und 107a ein längeres Lobgedicht auf سليمان باشا, das so beginnt (Kâmil, aber nicht immer richtig):

هوي الاحبة في الفؤاد مخيّم فيثير في كبدي اللهيب ويضرم

c) Ḥaleb.

9791. Mf. 154.

I) f. 1—29.

74 Bl. 4to, 25 Z. (27½ × 18; 19 × 12^cm^). — Zustand: lose Lagen; fleckig am Rande, ziemlich unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titel fehlt. In der Vorrede f. 2^a^:

الدر المنتخب فى تكملة تاريخ حلب

Der Verfasser ist nach HKh. II 1877. 2205. III 4876:

ابو الحسن علي بن محمد بن سعد الجبريني ابن خطيب الناصرية علاء الدين

Fortsetzung zu dem Werke des ابن العديم, dessen Titel بغية الطلب فى تاريخ حلب, umfassend die Biographien aller aus Ḥaleb gebürtigen oder dort wohnhaften berühmten Personen aller Stände, und der dorthin gekommenen Fürsten, Befehlshaber, Verwaltungsbeamten, deren Todesjahr von 658/1260 bis in die Zeit des Verfassers fällt, in alphabetischer Folge, von 'Alī ben moḥammed ben sa'd ben moḥammed ben 'alī elḥalebī 'alā eddīn abū 'lḥasan *ibn ḥaṭīb ennâçirijje* † 843/1439.

Anfang (f. 1^b^) wie bei Pet. 74.

(Von dem dort erwähnten ابن شداد spricht der Verfasser hier nicht).

Er schickt dem Werke vorauf 5 فصل.

1. فصل 2^a^ فى حلب واسمائها ومن بناها والقابها
2. فصل 3^a^ فى ذكر حدودها واعمالها
3. فصل 3^b^ فى فتحها 4. فصل 6^b^ فى ذكر فضلها وخصائصها
5. فصل 7^a^ فى نهرها وقنيها وما بها وبمعاملتها من الآثار والمعابد والمساجد

Dann folgt das alphabetische Verzeichniss f. 13^b^, beginnend mit ابراهيم بن احمد بن ابراهيم بن عبد الله بن عبد المنعم بن هبة الله ... ابن الزَّغبانى كمال الدين ابو اسحق الحلبي geb. 795/1393 und hört auf in dem Artikel f. 29^b^: ابراهيم بن على بن ابي الفوارس ابن السروجي الحلبي ابو اسحق الشروطي geb. c. 690/1291.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, wenig vocalisirt. Stichwörter roth überstrichen, Ueberschriften roth. — Abschrift c. 900/1494.

9792. Pet. 74.

271 Seiten 4to, 19 Z. (23 × 16½; 15½ × 9½^cm^). — Zustand: gut, in losen Lagen. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel S. 1:

كتاب الدرّ المنتخب فى تاريخ حلب،

ebenso in der Vorrede, S. 3, nur steht da: فى تاريخ مملكة حلب،

Verfasser S. 1:

قاضى القضاة محب الدين شيخ الاسلام ابو الفضل محمد بن الشحنة،

Anfang S. 1: الحمد لله القديم الازلي الرحيم الابدي مكون الليل على النهار . . . وبعد لما كان حبّ الوطن من الايمان يعد من الخلق الحسن وكانت حلب وطني عظيما قدرها الخ

Sein einziger Vorgänger in der Geschichte der Stadt Ḥaleb sei gewesen, sagt der Verf. Moḥammed ben moḥammed ben moḥammed ben maḥmūd elḥalebī moḥibb eddīn abū 'lfaḍl *ibn eššiḥne* † 890/1485 in der Vorrede, كمال الدين ابو القاسم عمر بن احمد بن العديم الحلبي الحنفى † 660/1262 mit seinem Werke بغية الطلب فى تاريخ حلب, das in 40 Bänden alphabetisch geordnet, in der Reinschrift unvollendet, und ausserdem durch Ungunst der Zeit fast ganz verloren gegangen sei. Ausserdem habe شمس الدين ابو عبد الله محمد بن ابراهيم بن على بن شدّاد الحلبي † 684/1285 ein Werk über Syrien geschrieben, betitelt:

الاعلام الخطيرة فى امراء الشام والجزيرة

Demgemäss habe er vor, einen Anhang zu schreiben (احببت ان اذيل) zu dem Werke des ابن العديم, kurz und bündig, unter obigem Titel, und folge in seinen Kapiteln meistens dem ابن شدّاد.

Die Uebersicht der 25 Kapitel, in welche das Werk zerfällt, steht am Ende der Vorrede, S. 7—9.

1. باب S. 9 فيما جاء فى فضل حلب
2. باب 13 فى ذكر من بناها والطالع الذي بنيت فيه
3. باب 19 فى وجه تسميتها واشتقاقها
4. باب 22 فى ذكر فتحها
5. باب 23 فى ذكر صفة عمارتها واسوارها

Schluss S. 271: وسمّتها العرب اللجاة لانهم يلجأون اليها عند الخوف، وهذا اخر ما تيسّر جمعه والله الموفق والحمد لله وحده،

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, deutlich, etwas rundlich, vocallos. Die Handschrift ist collationirt. — **Abschrift** etwa 1840 n. Chr.

HKh. III 4876. II 1877. 2205 (cf. V 10947).

9793.

Andere Werke über Ḥaleb sind:

1) معادن الذهب في تاريخ حلب von يحيى بن حميدة الحلبى ابن ابي طيّ † 680/1283.
2) بغية الطلب في تاريخ حلب von عمر بن عبد العزيز الحلبى ابن عديم † 660/1262.
3) زبدة الحلب في تاريخ حلب von demselben.
4) كنوز الذهب في تاريخ حلب von احمد بن ابراهيم الحلبى ابو ذرّ † 884/1479.
5) درّ الحبب في تاريخ حلب von محمد بن ابراهيم ابن الحنبلى † 971/1563.
6) الزبد والضرب في تاريخ حلب von demselben.
7) تاريخ حلب von محمد بن احمد بن محمد الحصكفى † 1010/1601.

---

8. Palästina.

9794. Mf. 972.

376 Seiten 4to, 27 Z. (26c × 15½; 19 × 9cm). — **Zustand**: ziemlich gut, doch nicht überall ganz sauber, und am Ende stark fleckig. — **Papier**: gelb, glatt, dünn. — **Einband**: brauner Lederbd mit Klappe. — **Titel** auf der ungezählten Seite vor dem Anfang des Werkes (von späterer Hand): تاريخ عماد (s. unten). **Verfasser** s. Anfang.

Anfang S. 1: قال الشيخ الامام ... ابو عبد الله محمد بن صفى الدين ابي الفرج محمد بن نفيس الدين ابي الرجا حامد بن محمد ابي عبد الله بن على بن محمود بن هبة الله المعروف بالاصبهانى العماد كاتب ديوان سلطان المجاهدين ... صلاح الدين الذي استخلص واستنقذ البيت المقدس من ايدي الكافرين الخ

Darauf fängt das Werk selbst S. 1 unten (nach dem Bismillāh) so an: نسال الله من الحمد ما يبلغ قضاء حقه وان حق الله لعظيم ومن الرشد ما يكتب سلامة ذيباذننا في الطريق الي كرمه وانه لكريم ... هذا كتاب استهمت فيه بين الادباء الذين يتطلعون الي الغرر المتجلّية وبين المستخبرين الذين يستشرفون الي السِيَر المنجلية الخ

Der Verfasser Moḣammed ben moḣammed ben ḣāmid ben moḣammed ben 'alī *eliçbahānī 'imād eddīn* (= el'imād) abū 'abd allāh *elkātib* (Secretär des Sultāns Çalāḣ eddīn), geb. 510/1116, † 597 Ram. (1201), beginnt sein Werk mit einer längeren Einleitung, in welcher er zuerst über die verschiedenen Zeitrechnungen der Völker und der Araber selbst spricht. Ihr Abschluss bei diesen sei die Higra, aber man könne füglich auch von einer 2. Higra reden und dieselbe von der Eroberung Jerusalems durch Çalāḣ eddīn an rechnen. Darauf stellt er die 1. Eroberung Syriens der 2. gegenüber, bezeichnet diese als viel bedeutender und preist die Zeit des Ḣalīfen Ennāçir lidīn allāh abū 'l-'abbās aḣmed (575/1179—622/1225) und des Ejjūbiden Çalāḣ eddīn jūsuf († 589/1193).

Die Geschichte der Eroberung Jerusalems ist der Gegenstand dieses Werkes, das er (S. 10) zuerst الفتح القدسي genannt hat. Als er es dem Qāḍī widmete, empfahl dieser ihm den Titel:

الفتح القُسّيّ فى الفتح القُدسي

weil derselbe auf die darin zur Schau tretende Wohlredenheit hinweise. Demgemäss nahm er den Titel an und dieser ist dem Werke eigen, steht so auch in der Unterschrift. HKh. IV 8870 hat nicht diesen, sondern den ursprünglichen (und verworfenen) Titel, und zwar in einem ganz kurzen Artikel, behandelt dann aber das Werk IV 9376 unter dem Titel القدح القسّي فى الفتح القدسي ausführlicher. Hier irrt sich HKh. in dem Worte القدح (das er für الفتح verlesen hat) ohne allen Zweifel; denn als Grund der Aenderung des ursprünglichen Titels lässt er selbst den Qāḍī zu ihm sagen: فقد فتح الله عليك فيه بفصاحة قسّ وبلاغته، Das Wort الفتح heisst im Titel also das erste Mal: die göttliche Eingebung, die Begabung (mit Beredsamkeit wie die des Quss war), das zweite Mal: die Eroberung.

Der Verfasser beginnt mit dem Jahre 583/1187; die einzelnen Ereignisse haben Ueberschriften; das Ganze ist in Kunstprosa abgefasst. Er war Geheim-Secetär des Sultāns und Augenzeuge der Vorgänge, beansprucht daher auch am Schluss der Vorrede volle Zuverlässigkeit.

Die ersten Ueberschriften sind:

S. 10 دخلت سنة ثلاث وثمانين وخمسمائة، وكتب الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب الي الاقطار والبلاد الخ

14 ذكر ما كان بين ملك الفرنج والقومص من الخلف

15 ذكر دخول السلطان صلاح الدين بالعسكر الي ديار الفرنج

18 ذكر فتح طبرية

22 ذكر الصليب الاعظم والاستيلاء عليه يوم المصاف

23 ذكر فتح حصن طبرية

23 ذكر ما اعتمده فى الاساري الداوية والاستبارية من ضرب رقابهم واعطاء بشر الوجوه باعطايهم

24 ذكر فتح عكا

u. s. w. (42 وصف البيت المقدس

47 ذكر يوم الفتح)

93 دخلت سنة اربع وثمانين وخمسمائة والسلطان مقيم بعكا

137 دخلت سنة خمس وثمانين [وخمسمائة] والسلطان فى عكا مقيم

189 دخلت سنة ست وثمانين والسلطان مقيم بعسكره بمنزلة الخروبة

252 دخلت سنة سبع وثمانين والشتا لم يشمله شتات شمله الخ

324 دخلت سنة ثمان وثمانين وخمسمائة والسلطان مقيم بالقدس

352 دخلت سنة تسع وثمانين وخمسمائة والسلطان مقيم بدمشق

(353 ذكر وفاة السلطان رحمه بدمشق)

Die letzten Ueberschriften:

368 ذكر ما افترضه الملك الافضل من خدمة دار الخلافة المعظمة وانفاذه رسوله بعده والده مع هدايا وتحف سنايا

368 فصل من الكتاب الى الديوان العزيز بعد ذكر الدعاء

372 ذكر بعض مناقب السلطان رحمه

Schluss S. 376: وبرزت الارض فى ازهارها والسماء فى زواهرها والحمد لله مجري الاقدار ومصفى الاكدار ومدبر الليل والنهار ومدبّر الايراد والاصدار، تم

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, ziemlich stark vocalisirt. Die Ueberschriften roth. Der Text in Goldlinien eingefasst. Der Inhalt oft auch am Rande angegeben, aber nur im Anfang. — Abschrift vom Jahre 1169 Ša'bān (1756). — Collationirt.

Am Ende (S. 376) steht von derselben Hand ein kleiner Artikel über den Verfasser.

9795. We. 1101.

201 Bl. 4to, 31 Z. (29 × 19; 21—22 × 12^cm). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig. Nicht ohne Wurmstich Die ersten Blätter, und dann auch besonders gegen Ende mehrere, am Rande ausgebessert; einzelne derselben lose. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

كتاب الأنس الجليل بتاريخ القدس والخليل

so auch im Vorwort f. 2^a. Verfasser f. 1^a:

مجير الدين الحنبلي

Ausführlicher bei HKh.:

عبد الرحمن العليمي الحنبلي مجير الدين ابو اليمن

Anfang f. 1^b: الحمد لله المتفضل على جميع خلقه بفتح ابواب الرحمة المحسن الي اهل الملة الحنيفية بترادف الخير والنعمة ... وبعد فهذا مختصر استخرت الله تعالي في جمعه وسالته المعونة لي بفضله في ترتيب وضعه الخ

Geschichte Jerusalems [bis auf die Zeit des Verfassers zu Ende des Jahres 900/1495] und Abrahams, seiner Nachkommen und sonstiger Propheten, dazu kurze biographische Artikel hervorragender Personen, von 'Abd erraḥmān ben moḥammed el'omarī *el'alīmī* elḥanbalī muǵīr eddīn abū'ljumn † 927/1521.

Der Verfasser hat sich zur Abfassung des Werkes entschlossen — obgleich er eigentlich nicht zu den Schriftstellern gehöre — weil es kein besonderes Werk über Jerusalem gebe, während doch die übrigen Länder und Hauptstädte des Islām besondere Darstellungen gefunden hätten; denn von der Geschichte Jerusalems sei in diesen Werken nur gelegentlich und nur von einzelnen Vorfällen die Rede, nicht aber im Zusammenhang.

Es ist nicht in Kapitel getheilt oder in Abschnitte; das was behandelt wird, ist aber in kurzer Ueberschrift zuvor immer angegeben. Die Uebersicht des Inhaltes findet sich in der Vorrede, worin der Verfasser mit den Worten ثم اذكر die einzelnen Hauptgruppen einleitet.

Er beginnt f. 2^b mit Erklärung des Qorānverses Sura XVII, 1; dann spricht er über: اسماء المسجد الاقصى وبيت المقدس وما ورد من الخلاف في ابتداء امره

f. 3^a ذكر اول ما خلق الله تعالي من مخلوقاته الي حين خلق آدم عم

5^a ذكر آدم عم ومن بعده من الانبياء الي ابراهيم عم ونبذة يسيرة من اخبارهم

6^a ذكر قصة سيدنا ابراهيم الخليل عم ومولده ونبوته ونبذة من سيرته ومعجزاته واولاده الكرام وهجرته وبنائه الكعبة المشرفة وقصة الذبيح وسر المغارة ووفاته وبناء (13^b) السور السليماني المحيط بقبره وكونه صار مسجدا وذرعه طولا وعرضا وذكر صفة المسجد وما هو مشتمل عليه وترتيب قبور الانبياء الكرام عم ونبذة من اخبار السماط الكريم ونظامه،

14^b ذكر ما بعد ابراهيم من الانبياء الي سيدنا موسي واخيه هارون عم

22^b ذكر السبب في ملك سيدنا داود عم ونبذة يسيرة من سيرته واهتمامه ببناء المسجد الاقصى باذن الله تعالي

26^a ذكر عمارة سيدنا سليمان عم لمدينة القدس والمسجد الاقصى وما كان عليه من الصفات التى من العجايب ونبذة من سيرة سيدنا سليمان،

32^b ذكر خراب بيت المقدس على يد بخت نصر والسبب فيه

34^a ذكر عمارته الثانية على يد كورش ملك الفرس وذكر من كان من الانبياء من بعد سليمان الي سيدنا يونس عم

35^b ذكر سيدنا زكرياء ويحيى وعيسى بن مريم عم ونزول المايدة على عيسى وصعوده الي السماء ونبذة من سيرته

ذكر خراب بيت المقدس الثانى علي يد طيطوش وزوال دولة اليهود 37b

ذكر عمارته الثالثة 38a

ذكر سيد الاولين والآخرين وخاتم الانبياء والمرسلين وحبيب رب العالمين البشير النذير الداعي الي الله باذنه السراج المنير هو ابو القاسم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ابن هاشم ابن عبد مناف ونبذة من سيرته الشريفة وقصة المعراج (40a) وما وقع له ليلة الاسراء بالمسجد الاقصى الشريف وهجرته (41b) وبناء (42a) مسجده الشريف وتحويل (42b) القبلة عن صخرة بيت المقدس الي المسجد الحرام ونبذة (43a) من اخباره وغزواته ووفاته صلعم 38b

ذكر فضايل المسجد الاقصى الشريف وما ورد فى ذلك من الايات والاخبار 50b

ذكر الفتح العمري الذي يسّره الله تعالي علي يد امير المومنين عمر بن الخطاب رضه وعمارته على يده ومن (58a) دخله من اعيان الصحابة واستوطنه 54a

ذكر المهدي الذي يكون فى اخر الزمان بالقدس الشريف 59b

ذكر بناء عبد الملك بن مروان قبة الصخرة الشريفة والمسجد الاقصى وما وقع فى ذلك وذكر طرف من اخبار عبد الله بن الزبير رضه وما وقع له مع الحجاج بن يوسف بامر عبد الملك وهدم الكعبة وبناءها مرة بعد اخري ونبذة من اخبارها وذرع المسجد الحرام طولا وعرضا وعدد ابوابه ومنابره 59b

ذكر جماعة من اعيان التابعين والعلماء والزهّاد ممن دخل بيت المقدس من بعد الفتح العمري وعمارة عبد الملك بن مروان فمنهم من دخله زايرا ومنهم من دخله مستوطنا وذلك قبل استيلاء الفرنج عليه 64b

ذكر نبذة يسيرة مما وقع ببيت المقدس من الحوادث فى ذلك الزمان، [فمن ذلك ما وقع فى شهور سنة ٣٩٨ الخ] 69a

ذكر تغليب الفرنج على بيت المقدس واستيلائهم عليه بعد ذلك لضعف دولة الفاطميين وسوء تدبيرهم 70a

ذكر الفتح الصلاحي الذي يسّره الله على يد السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب وما وقع له من الغزوات ونبذة من سيرته ووفاته 71a

ذكر ما استقر عليه الحال بعد وفاة الملك صلاح الدين 96b

ذكر تسليم القدس الشريف الي الفرنج 99a

ذكر الفتح الناصري الداودي 99b

ذكر تسليم القدس إلي الفرنج 100a

ذكر الفتح الصالحي النجمي الذي يسره الله على يد السلطان الملك الناصر نجم الدين بن الملك الكامل 100a

ذكر صفة المسجد الاقصى وما هو عليه في عصرنا وذرعه طولا وعرضا وكذلك صحن الصخرة الشريفة وارتفاع القبة 101a

ذكر غالب ما فى بيت المقدس من المدارس والمشاهد مما هو بجوار سور المسجد الاقصى وغيره واسماء من عرفته من الواقفين للمدارس وما اطلعت عليه من تواريخ اوقافهم 107b

ذكر الابواب التى بمدينة القدس الشريف 114b

ذكر عين سلوان وغيرها مما هو بالقدس الشريف وذكر طور زيتا وقبر مريم والساهرة وبيت لحم ورملة فلسطين وغيرها 114b

ذكر اقطاع سيدنا تميم الداري الذي اقطعه له النبي صلعم 121b

ذكر جماعة من اعيان ملوك الشام ممن ولي على بيت المقدس وبلد سيدنا الخليل وفعل فيه الخير من انواع البرّ والعمارة 122b

ذكر ما تيسّر من اعيان العلماء الاعلام بالقدس الشريف وبلد سيدنا الخليل عمّ من المذاهب الاربعة ومن ولي منهم المناصب الحكمية والوظايف الدينية ومن عرف بالزهد والصلاح وبعض ما وقع فيهما من الحوادث والاخبار 127a

ذكر ما تيسّر من اسماء من ولي النظر والنيابة بالقدس الشريف وبلد سيدنا الخليل عمّ ولم استوعب اسماءهم ولا تراجمهم، 172b

ذكر ترجمة ملك العصر مولانا السلطان المقام الشريف الامام الاعظم السلطان الملك الاشرف ... سيف الدين ابي النصر قايتباى بن عبد الله الظاهر نسبته الي الملك الظاهر جقمق، 176b

ذكر الفتنة بين اهل بيت المقدس الشريف والنايب 198a

ترجمة شيخ الاسلام الكمالى بن ابي شريف الشافعى 199ª d. i. كمال الدين ابو المعالي محمد ابن الامير ناصر الدين محمد بن ابي بكر بن علي ابن ابي شريف, geb. 822.

Schluss f. 200ª: واجازنى بروايتها عنه اعزّ الله به الدين وادام بقاه للمسلمين' وهذا آخر ما تيسّر ذكره من اخبار بيت المقدس وبلد سيدنا الخليل . . . وكان ابتدائى فى جمعه فى خامس ذي الحجة سنة تسعمائة . . . وان فسح الله فى الاجل جعلت له ذيلا اذكر فيه ما يقع من الحوادث بالقدس الشريف وبلد سيدنا الخليل عم وغيرهما من اول سنة احدي وتسعماية الي آخر وقت يويد الله تعالي فيما بقى من العمر وصلى الله . . . تسليما كثيرا'

Der Verfasser hat in diesem sehr brauchbaren Werke die auf Jerusalem bezüglichen Ereignisse und die Vorfälle daselbst bis auf das Jahr 900 herunter geführt, wie er in dieser Schlussbemerkung und auch schon sogleich zu Anfang des Werkes sagt, und verspricht, wenn er noch weiter leben sollte, einen Nachtrag. Das Ganze hat er in noch nicht 4 Monaten vollendet. Der Nachtrag ist nun, wie es scheint, nicht geliefert, wohl aber finden sich in dem vorliegenden Werke Notizen über spätere Zeit: so f. 119ᵇ die Angabe, dass ابو العون الغزي im Jahre 910/1504 gestorben sei.

Schrift: ziemlich klein, geübt, deutlich, vocallos. Am Rande nicht selten Noten, besonders im Anfange. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von عفيف بن محمد بن عبد الحافظ بن احمد بن مكية النابلسى im J. 1043 Ḏū'lqa'da (1634).

F. 88 beim Zählen (die arabische Foliirung geht bis ١٣٩) übersprungen. — HKh. I 1335.

Es schliesst sich daran f. 200ᵇ u. 201, in etwas grösserer, fester, deutlicher Schrift, ein Excurs, auf die beiden Qiblas in Jerusalem und Mekka bezüglich, von جمال الدين ابن جماعة الشافعي. Derselbe beginnt: وقد تنازع عندنا رجلان زعم احدهما ان بيت المقدس لم يستقبله احد من الانبياء الا محمد الخ und schliesst: لانهم كلهم اجمعوا له صحّم ليلة اسري به فامّهم وكان ذلك قبل الهجرة فهو قبل التحويل' انتهي

9796.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 184, 1, f. 1—186.

203 Bl. 4ᵗᵒ, 27 Z. (26×17; 19×12ᶜᵐ). — Zustand: in der oberen Hälfte stark wasserfleckig, wodurch der Text zum Theil gelitten hat; ausserdem überhaupt recht wurmstichig. Der Rand häufig ausgebessert. Oft ziemlich unsauber. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Europäischer Lederband mit Goldverzierung im Rücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 7 Bl. F. 1ª, Z. 1 entspricht der Stelle We. 1101, f. 5ª, 15. Schluss wie dort, nur dass die letzten Zeilen (von den Worten an: وكان ابتدائى فى جمعه) hier fehlen.

Blatt 7 ist verkehrt geheftet; das jetzige 7ᵇ ist die Vorderseite und 7ª die Rückseite.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 936 Ḏū'lqa'da (1530) von خطاب بن شعبان بن سرور الجلماوي الوفائى الكتبي

2) We. 1103.

90 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (20¾×14½; 16×9½ᶜᵐ). — Zustand: im Anfang nicht recht sauber und am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken, die Klappe grösstentheils abgerissen. — Titel u. Verfasser f. 1ª ebenso (nur فى تاريخ statt بتاريخ).

Der Text bricht hier ab in dem Ueberblick über die Vorgänge im 8. Jahre der Hiǵra. = We. 1101, f. 45ᵇ, Z. 11.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueberschriften meistens roth, doch fehlen sie in der 2. Hälfte öfters und ist dann Platz dafür gelassen. — Abschrift c. 1100/1688.

3) We. 1102.

343 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (21×15; 15×8ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter und Lagen; nur das letzte Viertel des Werkes sitzt noch fest im Einbande. Der obere Rand (und fast die halben Seiten) der ersten 58 Blätter ist wasserfleckig; ebenso zu Ende der Handschrift der obere Rand. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene beginnt (bald nach وبعد) mit den Worten: من كتب المتقدمين واعذب الفاظه من فوائد المؤرخين الخ Schluss wie bei We. 1101

Schrift: ziemlich klein, fein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth, auch farbig. — Abschrift im Jahre 1108 Śa'bān (1697) von محمد حبيب الله بن نور الله بن حبيب الله بن يوسف بن محمود بن محمد بن شمس الدين بن ابي اللطف

4) Sach. 25.

138 Bl. 4to, 31 Z. (29 × 19½; 20½ × 13cm). — Zustand: wasserfleckig oben am Rande, dann von f. 91 an fast am ganzen Rande; nicht ohne Wurmstich. Bl. 1—14 oben im Text beschädigt und ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1a:

ك" الانس الجليل تاريخ القدس والخليل خاصّة ولغيرها عامّة فيه تاريخ المساجد الثلثة وغيرها للحنبلي

Am Schluss fehlt die Notiz von وكان ابتدائى الخ an.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth, treten aber oft, wegen blasser Schrift, nicht deutlich hervor. Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1150/1737.

5) Pm. 636.

439 Bl. 8vo, 25 Z. (21½ × 14½; 15 × 8cm). — Zustand: gut; nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schwarzer Pappband, der Vorderdeckel aber von Leder. Der Schnitt ist vergoldet gewesen. — Titel und Verfasser fehlt.

An den Schluss f. 439a Mitte, ist hier noch als Nachtrag eine günstige Beurtheilung des Werkes von Seiten des كمال الدين ابو المعالي محمد بن ابي شريف † 901/1496, dem der Verfasser es vorgelegt hatte, hinzugefügt, deren Schluss: اذا ضلّ ذو التحرير فى كل مشكل بتاريخ اهل القدس اهدي له الهدا; worauf die Notiz folgt, dass der Verfasser das Todesjahr und den Ort der Begräbniss des كمال الدين (901 Ǵom. I [1496]) darunter geschrieben habe.

Schrift: zu Anfang klein, fein, zierlich, weiterhin etwas grösser und geläufiger, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in Goldlinien, mit schwarzen Strichen umzogen. F. 1b ein Frontispice mit Goldverzierung. — Abschrift im Jahre 1182 Çafar (1768) von حسن بن على بن حبيب اللطفي, auf Veranlassung des السيد محمد امين افندي بن السيد محمد امين بن السيد محب الدين الاديب ببيت المقدس

6) Spr. 185.

80 Bl. 8vo, 21 Z. (20½ × 14½; 14½ × 9cm). — Zustand: stark wasserfleckig und dadurch im Anfang etwas beschädigt. Nicht ohne Wurmstich. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 210 Bl. Es ist fast die letzte Hälfte des Werkes. Das hier zuerst Vorhandene f. 1a, 1 entspricht We. 1101, f. 118a, 2; der Schluss f. 80b, ult. = We. 1101, f. 195b, 20.

Im Anfang fehlen 210 Bl., nach f. 1 fehlen 8, nach 6 fehlen 2 Bl., und nach f. 80 fehlt der Schluss, c. 8 Bl.

Schrift: blass, klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

9797. We. 1752.

1) f. 1—16a.

70 Bl. 8vo, 17 Z. (20½ × 14½; 15½ × 9⅔cm). — Zustand: stark wasserfleckig; nicht recht fest im Einband. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Auszug aus demselben Werk. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt 2 Zeilen vor dem وبعد f. 1a: ... وعلى آله واصحابه الذين بذلوا جهدهم ... وبعد فهذا مختصر لطيف فى تاريخ القدس الشريف لخصته من كتاب الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل تاليف القاضي محيى الدين الحنبلي رحمه

Wie das Grundwerk beginnt derselbe mit Besprechung der Stelle Sura 17, 1. Dann:

1a ذكر اسماء بيت المقدس ايليا والبيت المقدس وشلم وروشلم الخ

1b ذكر بناء داود عم مسجد بيت المقدس بامر من الله عز وجل

2a ذكر ملك سليمان بعد ملك ابيه

2a ذكر بناء سليمان عم مدينة بيت المقدس ومسجدها

u. s. w. Zuletzt f. 15a: ذكر نبذة من اخبار مدينة سيدنا الخليل عم واسمها حبرون الخ

Schluss f. 16b: فوعده صدق وعطاؤه حق فجري القاضى والوالي وبقى آل تميم على ما فى ايديهم، هذا آخر ما تيسّر تلخيصه من كتاب الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل،

Schrift: ziemlich gross, Türkischer Zug, gefällig, weit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text in rothen Linien. — Abschrift vom J. 1138 Çafar (1725) (nach f. 70ª von يوسف الانطاكي).

9798. Spr. 184.

2) f. 178—192.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser nicht angegeben.

Dies Werkchen beginnt ohne Vorbemerkung sofort mit einem Kapitel (deren es mehrere hat, aber ungezählt), und behandelt Salomos Regierung und die Erbauung Jerusalems und schliesst mit der Zerstörung der Stadt und Wiederaufbau derselben unter 'Omar.

187ᵇ باب استخلاف داود سليمان وذكر بدء الخاتم' قال ابو هريرة رة نزل الكتاب من السماء مختوم بخاتم الخ

188ª باب فيما خصّ الله تعالي به سليمان حين ملكه الله من انواع المناقب والمواهب

188ᵇ قصة وادي النمل

189ª باب تخصيص الله تعالي سليمان بالخيل الجياد الخيار السراع

189ᵇ باب تسخير الله تعالي لسليمان الجنّ والشياطين

190ª صفة مدينة سليمان التى كان يسافر بها فى الهواء

190ª صفة كرسيّ سليمان

190ᵇ صفة بناء بيت المقدس

Schluss f. 192ᵇ: ونقل جميع ما كان فيه من الذهب والفضة والجواهر والانية الي ارض بابل فكان خراب حتى بناه المسلمون فى زمان عمر بن الخطاب رة والحمد لله رب العالمين'

9799. Pm. 502.

9) f. 105—117.

Format (17 Z. und von f. 107ª an: 21 Z.) und Schrift wie bei 2). Der Rand von 105. 106. 109 ff. ausgebessert. — Titelüberschrift: نخبة من التورات المعربة.

Anfang: ان عمران اتخذ يوخابد ابنة عمته زوجة فولدت له هارون وموسي وحين ارسل الي فرعون موسى ابن ثمانين سنة وهارون ابن ثلاث وثمانين وعمران ابن ليوي بن يعقوب بن اسحاق بن ابراهيم وزوجة يعقوب راحيل الخ

Ueberblick der Jüdischen Geschichte von Mose an bis auf Jerobeam, besonders auch mit Rücksicht auf die Gesetzgebung, nach den Biblischen Büchern.

Es folgt f. 112ᵇ Ueberblick des Evangeliums Matthäi انجيل القديس متى, 113ª unten des Lucas; 114ᵇ des Briefes Pauli an die Römer, 115ᵇ an die Korinther, 116ª an die Epheser; 116ᵇ des Jacobus (رسالة يعقوب القاثوليكية). — F. 117ª·ᵇ Verzeichniss der Bücher alten und neuen Testamentes (كتب العهد العتيق والعهد الجديد).

Eine ziemlich grosse Anzahl von Werken, welche über Jerusalem und die dortige Hauptmoschee handeln, sind bei der Geographie in dem betreffenden Abschnitt aufgeführt.

---

9. Die Ostländer.

a) Mesopotamien.

9800. Spr. 199.

86 Bl. 4ᵗᵒ, c. 24 Z. (29 × 19; 18½ × 12ᶜᵐ). — Zustand: der obere Rand wasserfleckig, der untere gegen Ende ausgebessert, im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ª von späterer Hand:

كتاب تاريخ الجزيرة

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله المعين على المقاصد السديدة والهادي الي مصاف الارادات الرشيدة . . . وبعد فقد كنا قدمنا فيما سلف من كتابنا ذكر الشام وتنقل بلاده فى الملوك والامراء وها نحن عاطفون عليه بذكر الجزيرة ومن ملكها اولا وآخرا الي حين خروجها عن ايدي المسلمين الي ايدي التتار انقذها الله منهم ونختم بذكر الموصل وان لم تكن من الجزيرة الخ

Geschichte von الجزيرة (Mesopotamien), von den frühesten Herrschern an bis zur Eroberung durch die Tatāren, und Geschichte Elmauçils.

Verfasst nach f. 27b unten und 28a oben; 80a, 6; 81a, 2; 81b, 15 und nach der Bemerkung am Schluss im J. 679/1280. Dagegen steht f. 27b Mitte das Jahr der Abfassung 675/1276.

Der Verfasser hat sich in dem Werke nicht genannt; aber f. 74b ff. erzählt er ziemlich ausführlich, welche Rolle er als Gesandter an die Tataren bei ihrer Belagerung von ميافارقين im J. 657/1259 gespielt habe. Ihn begleitete الملك المفضل صلاح الدين يوسف بن موسي بن صلاح الدين F. 12a erzählt er, dass er im J. 638/1240 von صلاح الدين يوسف nach حرّان geschickt sei. — Er führt öfters als Quelle den ابن الاثير an, und sagt, dass er zu dessen Geschichtswerk (الكامل) einen Anhang (ذيل) gemacht habe f. 25a, 1. Dieser Anhang ist verschieden von dem des ابن الساعي, der schon 674/1275 starb.

Aus dem obigen Anfange erhellt, dass er eine Geschichte Syriens voraufgeschickt habe, wozu dies der zweite Theil ist.

Zuerst sagt der Verfasser, dass الجزيرة umfasst die 3 Theile: ديار ربيعة und ديار مضر und ديار بكر, und zählt ihre Hauptorte auf.

Die Eroberung des Landes durch عياض بن غنم بن زهير fand im J. 19/640, nach Ibn elaṯîr im J. 17/638, statt.

F. 2a ذكر من ولي الجزيرة بمجموعها من الامراء الي حين تفرقت بلادها (die Länder bleiben zusammen bis zum Tode des ابو الفضايل سعيد الدولة, Sohn des سعد الدولة بن سيف الدولة. Dann zerfallen sie in einzelne Herrschaften).

F. 7b ذكر ديار مضر وقصباتها

7b	ذكر مدينة حرّان وهي القصبة	15a	ذكر الرّها
8a	ذكر بنائها والي من تنسب	15b	ذكر فتحها
8b	ذكر ملوكها	18a	ذكر سروج
		19b	قلعة جعبر
12b	ذكر الرقة	21b	ذكر البيرة

F. 22b ذكر ديار ربيعة

22b	ذكر نصيبين وهي القصبة	26b	ذكر راس العين
25b	ذكر دارا	27b	ذكر قرقيسيا

28a ذكر سنجار
29b ذكر فتح مدينة سنجار وملكها
29b ذكر من وليها بعد خروج الجزيرة من ايدي بني حمدان في سنة ٣٨٠
30b ذكر ولاية عماد الدين زنكي الموصلي
30b ذكر استيلاء نور الدين على سنجار
31b ذكر ملك نور الدين الموصل
32a ذكر تسليم عماد الدين حلب من عزّ الدين
32b ذكر ملك صلاح الدين سنجار
32b ذكر ملك عماد الدين زنكي سنجار
32b ذكر وفاة عماد الدين زنكي ابن مودود
33a ذكر حصار الملك العادل سنجار
34b ذكر وفاة صاحب سنجار وملك ابنه وقتله وملك اخيه
35a ذكر ملك الملك الاشرف مظفر الدين موسي ابن الملك العادل مدينة سنجار
35a ذكر ملك الملك الصالح نجم الدين ايوب سنجار
35b ذكر حصار بدر الدين لولو صاحب الموصل سنجار
35b ذكر ملك الملك الصالح نجم الدين ايوب دمشق
36a ذكر تملك بدر الدين لولو سنجار
36b ذكر تملك الملك الصالح سنجار وترتيبه ولده فيها
37b ذكر قصد التتار شمس الدين البرلي وكسرهم له
37b ذكر استيلاء التتار على سنجار
37b ذكر جزيرة ابن عمر
38a ذكر من ولي جزيرة ابن عمر بن الخطاب
38b ذكر وفاة عز الدين مسعود († 521)
39a ذكر ملك عماد الدين زنكي جزيرة ابن عمر
39b ذكر حكاية ينبغي للملك ان يحترزوا من مثلها
39b ذكر ملك معين الدين سنجر شاه الجزيرة
40a ذكر قتل سنجر شاه وملك ابنه محمود
41a ذكر وفاة معزّ الدين محمود وتوليه ولده الملك المسعود شاهان شاه
42a ذكر ما جري بين بدر الدين صاحب الموصل ورسل التتار
42b ذكر ملك بدر الدين لولو الجزيرة
43a ذكر ما كان بيد الملك الناصر من بلاد الجزيرة

F. 43a ذكر ديار بكر

ذكر آمد 43b

ذكر ميافارقين 44a

ذكر ما جدد فيها من العماير بعد فتح بني حمدان 45b

ذكر من فتح ميافارقين وآمد ووليهما 47a

ذكر من ولي ديار بكر باسرها ومن ولي منها مكانا بمفرده 47b

ذكر عصيان عيسي ابن الشيخ بديار بكر 48b

ذكر قصد المعتضد الجزيرة وديار بكر 49a

ذكر ابتداء ملك بني حمدان لديار بكر 49b

ذكر ولاية سيف الدولة ديار بكر من قبل اخيه ناصر الدولة 49b

ذكر استيلاء الروم على آمد بحيلة 50a

ذكر حصار الروم آمد وميافارقين 50a

ذكر قتل نجا غلام سيف الدولة وملك سيف الدولة خلاط 50b

ذكر وفاة سيف الدولة ابن حمدان († 356) 51a

ذكر ولاية ابي المعالى شريف ولد الامير سيف الدولة 51a

ذكر ولاية عضد الدولة ديار بكر وديار ربيعة 51b

ذكر ملك باد الكردي ميافارقين وآمد 52b

ذكر ابتداء ملك ابن دمنة آمد 52b

ذكر قتل عبد البر وتمليك ابن دمنة 53a

ذكر تمليك ابي علي ابن مروان 53b

ذكر ملك ممهد الدولة ابي منصور ابن مروان 53b

ذكر قتل ممهد الدولة وملك شروه 53b

ذكر ولاية نصر الدولة ابي نصر ابن مروان 54b

ذكر وفاة الامير سعيد بن نصر الدولة 58b

ذكر قتل سلار خراسان 59a

ذكر قصد السلطان الب ارسلان ابن السلطان طغرلبك الشام والسواحل 59a

ذكر خروج عساكر الروم وكسرهم 59b

ذكر وفاة السلطان الب ارسلان 59b

ذكر وفاة الامير نظام الدين 60a

ذكر توجه الوزير فخر الدولة بالعساكر 60b

ذكر ملك عميد الدولة ديار بكر 62b

ذكر ملك ناصر الدولة ميافارقين 62b

ذكر ملك تاج الدولة تتش ميافارقين وآمد 63a

ذكر وفاة السلطان تاج الدولة تتش 64a

ذكر وفاة الامير ناصر الدولة منصور 64a

ذكر ولاية شمس الملوك دقاق ميافارقين 64a

ذكر وفاة شمس الملوك دقاق († 497) 64b

ذكر ملك السلطان قلج ارسلان ابن سليمان ابن قطرمش السلجوقي ميافارقين 64b

ذكر ملك سقمان القطبي ميافارقين 65a

ذكر وفاة سقمان القطبي 65a

ذكر ملك قراجا الساقي ميافارقين 65a

ذكر ابتداء ولاية نجم الدين ايلغازي ابن سقمان ابن ارتق وملكه ميافارقين 65b

ذكر وفاة نجم الدين ايلغازي 66a

ذكر ولاية ولده السعيد حسام الدين 66b

ذكر قتل شرف الدين حبشي 67a

ذكر وفاة الامير داود صاحب حاني 67a

ذكر وفاة السعيد حسام الدين 67b

ذكر نوابه بميافارقين 67b

ذكر ملك نجم الدين البي بن السعيد حسام الدين 67b

ذكر حصار الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب ميافارقين وفتحها 68b

ذكر ملك تقي الدين عمر بن شاهنشاه ابن اخي صلاح الدين الملك الناصر ميافارقين 68b

ذكر ملك الملك الاشرف ميافارقين 69a

ذكر تمليك شهاب الدين غازي ارزن 69a

ذكر مقتل جلال الدين وتفرق عسكره 69b

ذكر حصار عسكر حلب ميافارقين 70a

ذكر كسر عسكر حلب لشهاب الدين غازي 71a

ذكر نزول التتار على ميافارقين 71b

ذكر وفاة الملك المظفر شهاب الدين غازي 71b

ذكر نزول التتار على ميافارقين ثانى مرّة ورحيلهم عنها 72a

ذكر توجّه الملك الكامل الي منكوقان 72b

ذكر عود صاحب ميافارقين من عند منكوقان 72b

ذكر اخذ صاحب ميافارقين آمد 73a

ذكر توجّه صاحب ميافارقين الي الملك الناصر 73a

ذكر ما اعتمده صاحب ميافارقين بعد عوده 73b

ذكر نزول التتار على ميافارقين 74a

ذكر توجهي رسولا الى التتار الذين على ميافارقين 74b

ذكر ما جري لي مع نواب صاحب ميافارقين 75a

ذكر عودي الي حلب 75b

ذكر استيلاء التتار على ميافارقين 75b

ذكر ما لقي اهل ميافارقين من الشدّة في الحصار 77a

Schluss f. 86ᵃ: منهم الملك المنصور ناصر الدين ارتق ابن الملك السعيد ونور الدين محمد . . . وعلم الدين بن جندر ولم يكن لاحد منهم ذنب وانما قصد تقبلهم ان يحص جناح الملك المظفر واستمر الملك المظفر في الملك الي الوقت الذي وضعنا فيه هذا الكتاب وهو سنة تسع وسبعين وستماية، تم الكتاب،

Schrift: ziemlich gross und deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. F. 28ᵇ und 29ᵃ aus Versehen leer. — Abschrift im Jahre 1028 Rabîʼ I (1619) von حاجي علي بن الملا عبد الجواد بن عبد العليم ابن شهاب الدين احمد القرشي البكري الصديقي التيمي

9801. Sach. 181.

204 Bl. Folio, 21 Z. (34 × 21½; 27 × 14ᶜᵐ). — Zustand: gut; doch der Text der letzten Seiten am Rücken etwas abgescheuert. — Papier: weiss, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵇ in der Ueberschrift und ausführlich in der Vorrede f. 2ᵇ:

منهل الاولياء ومشرب الاصفياء من سادات الموصل الحدباء

Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي ارشد اولياءه الي معالم العلوم . . . اما بعد فيقول . . . محمد امين بن خير الله الخطيب العمري . . . ان الامير الكبير صاحب الهمم العلية . . . الامير سعد الله بيك نجل المرحوم حسين باشا . . . كان قد راي رسالة بالتركية واللغة العجمية الخ

Dies auf Anregung des Emîr Saʼd allâh bēg ben ḥosein bâšâ entstandene Werk des Moḥammed emîn ben ḥair allâh ben maḥmûd *elḥaṭîb elʼomarî* um ¹²⁰⁰/₁₇₈₅ behandelt die Geschichte der Stadt Elmauçil (= Moçul) und das Leben einiger ihrer Gelehrten und die dort oder in der Nähe begrabenen Heiligen.

Die Vorrede (المقدمة) handelt f. 3ᵃ: في ذكر الموصل وذكر نبذة من ملوكها وعلمائها وذكر بعض الحوادث التي وقعت فيها

فصل في ذكر جماعة من العلماء والشعراء المنسوبين الي الموصل 62ᵃ

Dann die Hauptsache (المقصد الاصلي) f. 103ᵃ: في ذكر اصحاب المراقد المنيرة والكلام على اخلاقهم النظيرة واحوالهم المبرورة

Endlich f. 191ᵃ: الخاتمة في ذكر جملة من الكلام على كرامات الاولياء والانكار على منكريها وجاهليها،

In diesem Schlusstheile vertheidigt der Verfasser die Gnadengaben der Heiligen, welche auch über ihr Grab hinaus vorhalten, und erörtert zugleich die verschiedenen Arten der Zauberei und Geheimwissenschaften. Besonders in der 1. Hälfte kommen viele Gedichte und Gedichtstücke vor; ein künstliches schachbrettartiges in 64 Halbversen, die in verschiedener Richtung gelesen werden können, von عثمان بن على العمري † ¹¹⁸⁴/₁₇₇₀ steht f. 46ᵇ ff.; ein chronologisches, in welchem die Buchstaben jedes Halbverses die Jahreszahl ¹¹⁸⁸/₁₇₇₄ ausmachen, von عثمان بكتاش, steht f. 58ᵃ. Von den Prophetengenossen und Frommen sind u. A. besprochen: الامام على الهادي f. 130ᵇ; الحسين بن على 133ᵇ; ابراهيم بن جعفر الصادق 129ᵇ; اويس القرني 122ᵇ; عدي بن مسافر الهكاري 159ᵃ ff.

Das Werk ist nach f. 8ᵇ im J. ¹²⁰¹/₁₇₈₇ verfasst; der Verfasser führt auch mehrere Gedichte von sich selbst an.

Schluss f. 204ᵃ: ان ينفعنا بالصالحين ويلحقنا بهم يوم الدين . . . والله وليّ التوفيق وبيده الهداية الي الطريق،

Schrift: ziemlich gross, schön, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 1263 Moḥarram (1846) von مصطفى بن يونس.

9802. Pm. 4.

2) S. 240—257.

8ᵛᵒ, 17 Z. (21½ × 16; 15½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz frei von Flecken. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt.

Zwei Reǵez-Gedichte aus ganz neuer Zeit auf Belagerung Moçuls, von Ḫalîl efendî el-baçîrî; deren erstes, 69 Verse lang, die Ueberschrift hat S. 240:

مكتوب الاديب خليل افندي البَصيري الي السيد عبد الله افندي يذكر فيها محاصرة الموصل

Anfang (v. 1. 8):

الحمد لله السلام المومن الملك المقتدر المهيمن
وبعد فالانمي من السلام يهدي الي ابن سيد الانام

Schluss:

ما اشتدّت الفتنة والخاصمه وامتدّت الهدنة والمسالمه
انّي انا المقرّ بالتقصير المستهام الحافظ البصيري

Das 2. Gedicht, von 215 Versen, ohne Ueberschrift, aber wol denselben Gegenstand behandelnd, beginnt S. 245:

١ الحمد لله العزيز الغالب الناصر الممدّ ذي المواهب
٢ المانح الجزل العميم الطول الدافع الضرّ الشديد الحول
١٧ وبعد عرض صورة الاشواق وبث بث البين والفراق

Schluss:

ما اغمدت قواضب الكفاح بين الوري في السلم والصلاح
من المحب المخلص المباهي بحب اهل الفضل عبد الله

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocalisirt. — Abschrift (und vielleicht verfasst) im Jahre 1241/1825.

9803.

Ueber Bagdâd handeln die Werke von:

1) احمد بن علي الخطيب البغدادي ابو بكر † 463/1071.
2) عبد الكريم بن محمد السمعاني † 562/1167.
3) محمد بن محمد بن حامد الكاتب الاصبهاني عماد الدين † 597/1201, u. d. T. الذيل على [للسمعاني] انسيل
4) محمد بن سعيد بن يحيى الواسطي ابن الدُبَيْثي † 637/1239.
5) محمد بن محمود البغدادي ابن النجار † 643/1245.
6) على بن انجب البغدادي ابن الساعى † 674/1275.
7) محمد الذهبى شمس الدين † 748/1347.
8) محمد بن رافع تقى الدين † 774/1372.
9) محمد على بن محمد علان بن ابراهيم التبريزي العلوى † 1057/1647, u. d. T. الفتح المستجاد في فتح بغداد
10) احمد بن محمد بن خالد البَرْقى, u. d. T. التبيان في اخبار بغداد
11) احمد بن محمد السرخسى ابو العباس, u. d. T. فضائل بغداد واخبارها
12) روضة الاريب لبعضهم

Ueber Elbaçra:

13) عمر بن شَبَّة بن عبيدة البصري ابو زيد † 262/876, u. d. T. فضائل البصرة.

Ueber Elmauçil werden angeführt Werke von:

14) اسمعيل بن هبة الله الموصلى ابن باطيش † 655/1257.
15) ابراهيم بن محمد الموصلى 16) زكرياء الموصلي

b) Persien.

9804. Mq. 435.

2) S. 1—37.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: ذكر اخبار ملوك الفرس

Anfang: وهم الفرس الاول وقد اختلف الناس في الفرس وانسابهم

Enthält die Persische Geschichte, von النويري († 732/1332), von Anfang an bis auf كي كهراسف; die nun folgende Geschichte des Boḫt naçr etc. ist fortgelassen. — Schluss S. 37: وكان ملكه فيما ذكر وعمره مائة وعشرين سنة،

WE. 129, f. 157—164 enthält ein Stück Geschichte Persiens, überschrieben: ذكر ما جري في ارض العراق في المدّة المذكورة d. h. um die Jahre 16/637 u. 17/638 d. H. herum.

9805. WE. 4.

130 Bl. 4to, c. 19 Z. (23 × 16; 20—21 × 13^cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. F. 1. 3. 4. von späterer Hand ergänzt. — Papier: gelblich, ziemlich dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1^a (ohne Vorwort): مقدمة في بيان ظهور سلاطين الفرس ومدة حكومتهم، لما كان في سنة تسعمائة وست سنين للهجرة في نظم المفعم انتظام سلاطين آثار المحمدة العثمنية في نوبة خلافة السلطان سليم خان الخ

Geschichte Persiens vom Ende des 17. Jahrhunderts p. Chr. an. — Das Vorwort f. 1^a giebt einen kurzen Ueberblick über die Regenten aus der Familie des Ismâ'îl Safî (um 906/1500) bis auf 'Abbâs II († 1066/1656). Darauf folgt f. 2^b ein Abriss der letzten Regierungszeit des 'Abbâs II, seines Nachfolgers Soleimân (bis 1103/1691); Schilderung, wie sein jüngerer Sohn Hosein die Nachfolge erhielt, und Angabe der Ursache, weshalb es mit dieser Çafî-Dynastie zu Ende ging (f. 12—16) (im Jahre 1134/1722). Es folgt f. 16^a eine Darstellung der Verhältnisse der Afganen (الاغوان) und ihres feindlichen Auftretens, vom J. 1121/1709 an; der Kampf um die Festung Qandahâr, mit abwechselndem Erfolg geführt, nimmt einen grossen Theil der Erzählung in Anspruch, die fortgeführt ist bis auf den Wahnsinn des Mîr maḥmûd und die als dann folgenden siegreichen Kämpfe des Asraf ḫân gegen Ṭahmasp. Der letzte Abschnitt handelt von der Behandlung der Mutter des Mîr maḥmûd. Derselbe schliesst (f. 130^a): واعطاها تعيينات كفافيا ولكرم ما اعطاها آذن ان تخرج الي الخارج،

Die Abfassung stammt aus der Zeit dieser Wirren in Persien her, ungefähr 1140/1727.

Anfang einiger Abschnitte (nebst deren Ueberschriften):

f. 2^a ذيل في بقية احوال شاه عباس الثاني، في اثنا ما كان سابقا عسكر الهند قلع

12^a النكات في زوال دولة السلاطين، ولو ان في هذا العالم الكون والفساد في السابق

16^a بيان احوال الاغوان وسبب ظهورهم، الذين هم ارباب وقوف واصحاب المعرفة

23^a بيان عصيان يوركي خان والي كورجستان وانهزامه، فقبل هذا الاوان في اثنا تاريخ سنة ١١١٤ يوركي خان الخ

34^a عزيمة مير اويس من مدينة اصبهان الي جانب قندهار، فلما الامير المرقوم لحصول ما في ضميره هذا المقدار

67^a ضبط الاغوان اوردي العجم بعد الغلبة، فعلي هذه الصورة والسياق في عسكر الطرفين

79^b احوال ميرزا سليمان وميرزا صفي، وجدت اشتداد شدة داعية العجم وامتدت

109^b عزيمة المير محمود لاجل تاديب اهالي مدينة كرٍ، في هذه الاثنا لما كان جاءه الفان

116^a بيان مقدار عسكر الاغوان وعددهم، في مجيء الامير محمود الي اصفهان اشقدر كان

124^a بيان ارسال مكتوب من جانب اشرف لجانب طهماسب، في السابق في احيان محاصرة اصفهان لما اشرف سلطان ارسل

Schrift: türkische Hand, gross, weitläufig, etwas in einander gezogen, sehr coulant, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift etwa um 1200/1786.

9806. WE. 2.

114 Bl. 4to, 19 Z. (22 × 15½; 14½ × 10^cm). — Zustand: schlecht; lose im Deckel, unsauber, die obere Hälfte durchweg wasserfleckig, wodurch stellenweise der Text beschädigt ist. — Papier: stark, gelblich, glatt. — Einband: schlechter Pappdeckel mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. F. 2^a (womit diese Handschrift beginnt) in der Mitte steht der Abschnitt: ذكر مرداويج وهو الثاني من ملوك الدولة الديلمية الختلية،
Eben da: ذكر ملكه طبرستان وجرجان

Theil eines ausführlichen geschichtlichen Werkes, über die Herrschaft der Gazneviden und Selǵûqen in Ḫorâsân und den angrenzenden Ländern und überhaupt der kleineren asiatischen Dynastien in Asien. Es zerfällt in eine grosse Menge kleiner Abschnitte, deren Ueberschriften immer mit ذكر beginnen. Der Verfasser ist Aḥmed ben 'abd elwahhâb ben moḥammed *ennoweirî* † 732/1332 und dies vorliegende

Werk ist ein Stück aus dem 5. (und letzten) فنّ seiner Encyclopädie نهاية الارب فى فنون الادب Dies bestätigt die Ueberschrift f. 32ª:

الباب العاشر من القسم الخامس من الفنّ الخامس فى اخبار ملوك العراق وما والاه وملوك الموصل والديار الجزيرية والبكرية والبلاد الشامية والحلبية،

Daselbst beginnt: الدولة الحمدانية والديلمية البويهية والسلجوقية والاتابكية،

Diese Handschrift also fängt mit dem 9. Kapitel des 5. Theiles an (woran hier freilich die 3 ersten Blätter fehlen).

Schluss (f. 114ª): ثم خلع فى جمادى الاخرة سنة ست وخمسين وستمائة وانما اوردنا اسمه هاهنا على سبيل الاستطراد ولان سنجر عهد اليه بالملك بعده،

Das Werk ist hiemit nicht zu Ende, sondern es folgen noch 1 oder mehrere Bände, und zwar zunächst behandelnd اخبار السلطان مغيث الدين. Die Unterschrift ist insoweit ausgekratzt, dass nicht genau ersichtlich, der wie vielte Band folgt; nach der Ergänzung, wie sie jetzt am Rande steht, würde der 25. Band folgen.

Schrift klein, gedrängt, fein, ziemlich deutlich, ziemlich stark vocalisirt, blass, gleichmässig. Die Ueberschriften, im Text fortlaufend, roth. — Abschrift aus dem Original des Verfassers, von ابراهيم بن محمد بن ناهض الحلبي im Ḥaleb, vom 17. Sawwāl 739/1339.

9807. Pet. 130.

220 Bl. 8vo, 19 Z. (20½ × 13½; 13½ × 7½cm). — Zustand: gut. Die Schrift in Goldlinien eingefasst, ausserdem noch fast zu Ende des breiten weissen Randes eine rothe Umrahmung. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: brauner orientalischer Einband mit Verzierungen. — Titel fehlt. Es ist:

كتاب اليمينى فى تاريخ يمين الدولة محمود بن سبكتكين

Verfasser fehlt. Es ist:

ابو النصر محمد بن عبد الجبار العتبي الشاعر

Anfang f. 1b: الحمد لله الظاهر باياته، الباطن بذاته، القريب برحمته، البعيد بعزته، . . . وبعد فانّ الدين والمَلِك توأمان فالدين اسّ والملك حارس وما لا حارس له فضائع وما لا اسّ له فمهدوم، الخ

Geschichte des Maḥmūd ben sebuktegīn und der Ḫowarezmier, von Abū 'nnaçr moḥammed ben 'abd elǵabbār *el'otbī* um 470/1077.

Das Werk selbst beginnt, nach der Vorrede, f. 8b mit: ذكر ايام الامير الماضي ابي منصور سبكتكين رحمه واحواله، قد كان ذلك الامير قدس الله روحه فى جبلته ابىّ النفس حمىّ الانف الخ

Schluss (f. 219b unten): فمن قرأ هذه الفصول فليحمد الله علي السلامة من مثلها والبراءة من فوادح الاوزار وقوادح النار بها وليعلم ان الاساءة تُعْقب علي الايام عِبْئًا ثقيلا وغِبًا وبيلا وخطبا جليلا ولسانا كالحسام صقيلا وقبّح الله من نقص عمره علي زيادة الاثام ومساءة الانام وحيازة الملام ويرحم الله عبدا قال امينا، تم الكتاب بحمد الله وعونه الخ

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gleichmässig, etwas vocalisirt, die ersten 7 Bl. stark vocalisirt. Am Rande öfters Varianten, bisweilen auch kurze Glossen. — Abschrift im J. 1159 Rabī' (1746).

HKh. VI 14476. II 2255.

9808.

Dasselbe Werk in:

1) Pet. 186, 1, f. 1—214ª.

216 Bl. 4to, 15 Z. (28 × 17½; 18½ × 10cm). — Zustand: etwas wurmstichig, besonders am Rande, unsauber. Auf dem breiten Rande oft theils Lesarten, theils kurze Glossen. An einigen Stellen der schadhafte Rand ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, wenig glatt. — Einband: rother Corduanband, etwas wurmstichig. — Titel und Verfasser fehlt. (Oben in der Ecke f. 1 in kleiner Schrift: كتاب يمينى.)

Schrift: Persischer Zug, stellenweise ungleichmässig, im Ganzen ziemlich gross, kräftig, deutlich. An manchen Stellen etwas flüchtig. Ohne Vocale. — Abschrift c. 1000/1592.

2) Pet. 620.

231 Bl. 4to, 17—19 Z. (24½ × 14⅓; 14—15 × 8cm). — Zustand: der Seitenrand im Anfange des Buches, etwa 50 Bl., schadhaft und ausgebessert; mehrere Wurmstiche, auch im Text. Der Rand, durchweg stark beschrieben mit Wort- und Sacherklärenden Bemerkungen, hat durch Beschneiden mehrfach gelitten. — Papier: ziemlich dünn, gelb, glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Von neuerer Hand auf dem Vorblatte bemerkt, mit Bleistift:

كتاب اليمينى تاريخ ابي القاسم محمود بن سبكتكين، تاليف ابي نصر محمد بن الجبار العتبى،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, nicht ganz gleichmässig, vocallos; die Ueberschriften der Abschnitte zum Theil roth. — Abschrift im Jahre 1013/1604 von قوام الدين بن حاجي محمد الليثى

Das Werk ist mit f. 230ª zu Ende. Es schliesst sich daran f. 230ᵇ und 231 eine Notiz über die Erklärung des Werkes.

Von dem Verfasser angeleitet hat محمد بن احمد بن محمد الكاتب Glossen zu dem Werke geschrieben; dieselben stützen sich auf die früheren Erklärer تاج الدين عيسي بن محفوظ الطرقى und مهذب الدين على بن محمد بن على بن المهدي الجرباذقانى und شهاب الدين ابو الشرف ناصح بن ظفر

3) Pm. 469.

352 Bl. 4ᵗᵒ, 13 Z. (23½ × 13½; 15 × 7½ᶜᵐ). — Zustand: am oberen und unteren Rande sehr wasserfleckig; in der 2. Hälfte auch am Seitenrande; ziemlich wurmstichig am oberen Rande. Der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rothbrauner Lederband. — Titel f. 1ª Mitte:

كتاب اليميني لابي النصر العتبي فى اخبار السلطان يمين الدولة وامين الملة ابي القسم محمود بن سبكتكين

Kürzer oben am Rande von späterer Hand:

تاريخ العتبي لسلطان محمود سبكتكين

Voraufgehen dem obigen Titel 4 Lobverse des ابو الفضل الميكالي auf den Verfasser.

Am Schluss fehlt 1 Blatt. Von dem bei Pet. 130 angegeben Schluss steht hier nur die 1. Zeile (9 Wörter).

Am Rande, besonders in der ersten Hälfte, stehen oft Bemerkungen; bisweilen auch zwischen den Zeilen kurze Glossen, in kleinerer Schrift.

Schrift: ziemlich gross, weit, gefällig, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

Nach f. 184. 190 fehlt etwas. Auf f. 214 folgt 230. 215—229. 231 ff.

9809.

1) We. 1775, 14, f. 44ᵇ—55.

8ᵛᵒ, 27 Z. (18 × 13⅓; 15½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: am Rande, besonders dem oberen, wasserfleckig. — Papier: gelb, dünn, glatt. — Titelüberschrift und Verfasser:

هذه لطايف منتخبة من تاريخ اليميني للعتبي

Auszüge aus demselben Geschichtswerke. Sie beginnen hier mit: ذكر الحال التى انعقدت بين السلطان يمين الدولة وبين ايلك الخان فى التواصل والتظاهر والتعاقد على التعاون والتظاير، und schliessen: ولسانا كالحسام صقيلا وقبح الله من نقص عمره على زيادة الاثام ومساءة الانام وحيازة الملام ويرحم الله عبدا قال امينا،

Schrift: klein, gedrängt, gleichmässig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

2) We. 1786, 5, f. 96ᵇ—101.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Ueberschrift:

من تاريخ العتبي

Anfang: وقد كان ابو الفتح البستى ينكر حركات السلطان فى تلك المقاصد براي يستميله من عطارد وحقا ما كان يقول الخ

Stück aus der Chronik des El'otbî. Darin f. 97ª ff. Verse von ابو الحسن بن ابراهيم النطنزي mit allerlei Künsteleien; auch Prosaproben von demselben. Ferner f. 99ᵇ ff. Proben zeitgenössischer Dichter, in Vers und Prosa; darunter: الوزير الصفى ابو العلاء محمد بن حسول، ابو المعالي العقيلي، الدهخدا ابو اليد القصري، ابو سعد البختكيني، على بن الحسن الباخرزي، الاستاذ بهمنيار، الكيا الاجل ابو غانم شهريار بن بندار،

9810.

Hier seien noch erwähnt die Werke:

1) تاريخ الاكاسرة von بدر الدين العينى † 855/1451.
2) نصرة الفترة وعصرة الفطرة فى تاريخ آل سلجوق von محمد بن محمد بن حامد الكاتب الاصبهانى عماد الدين † 597/1201.
3) تاريخ آل سلجوق von على بن يوسف القفطى † 646/1248.
4) Desgl. von احمد بن عمر البرسوي † 977/1569.
5) مسامرة الملوك فى تاريخ اهل سلجوق
6) مفاخر خراسان von عبد الله بن احمد البلخى † 319/931.
7) تاريخ خراسان von الحاكم النيسابوري † 405/1014.
8) تاريخ ولاة خراسان von ابو الحسن السلامى † 393/1003.
9) تاريخ اصبهان von احمد بن موسى بن مردويه الأصبهانى † 410/1019.
10) Desgl. von احمد بن عبد الله الاصبهانى ابو نعيم † 430/1039.

11) Desgl. von يحيى بن عبد الوهاب بن محمد الاصبهانى ابن منده † $^{511}/_{1117}$.

12) مجد الدين نزهة الاذهان فى تاريخ اصبهان von الفيروزابادي † $^{817}/_{1414}$.

13) محمد بن يزيد بن عبد الله تاريخ قزوين von القزوينى ابن ماجة † $^{273}/_{886}$.

14) الخليل بن عبد الارشاد فى اخبار قزوين von الله بن احمد القزوينى ابو يعلى † $^{446}/_{1054}$.

15) عبد الكريم بن التدوين فى اخبار قزوين von محمد الرافعى القزوينى ابو القاسم † $^{623}/_{1226}$.

---

10. Aegypten.

9811. We. 1893.

235 Bl. 4to, 15 Z. ($24^2/_3 \times 16$; $17 \times 11^1/_3$^{cm}). — Zustand: nicht recht fest im Einband, besonders nicht zu Anfang; wasserfleckig, theils (und meistens) am oberen Rande, theils auch (im Anfang) am unteren. An verschiedenen Stellen ausgebessert, so bes. f. 1^a. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: bräunlich, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1^a:

سيرة مولانا السلطان السيد الاجل الملك الناصر العالم العادل المجاهد المرابط المؤيد المظفر المنصور صلاح الدنيا والدين ابي المكارم يوسف بن ايوب قدس الله روحهما ونور ضريحهما

Verfasser f. 1^a:

بهاء الدين ابو المحاسن يوسف بن رافع بن تميم

Dies ist der ursprüngliche Titel der Handschrift, etwas verblasst, etwas abgescheuert und etwas verklebt (wegen schadhafter Stelle). Von späterer Hand steht derselbe, etwas abgekürzt, in grossen gefälligen Zügen darüber geschrieben; auf dem aus ganz neuer Zeit stammenden Vorblatt steht ausführlicher:

سيرة السلطان الملك الناصر صلاح الدنيا والدين يوسف بن ايوب بن شاذي بن مروان الكردي الدوينى فاتح القدس الشريف للقاضى بهاء الدين يوسف بن رافع رحمه

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي منّ علينا بالاسلام وهدانا للايمان الجاري علي احسن نظام وانعم علينا بشفاعة نبينا عليه السلام . . . وبعد فاني لما رايت ايام مولانا السلطان الملك الناصر جمع كلمة الايمان قامع عبدة الصلبان رافع علم العدل والاحسان الخ

Leben des ägyptischen Fürsten Çalāĥ eddīn jūsuf ben ejjūb † $^{589}/_{1193}$. Der Verfasser Jūsuf ben rāfi' ben temīm ben 'otba ben moĥammed elĥalebī elmauçilī *behā eddīn* abū'lmeĥāsin *ibn ŝeddād*, geb. $^{539}/_{1144}$, † $^{632}/_{1234}$, nennt sein Werk f. 2^b:

النوادر السلطانية والمحاسن اليوسفية

und bezeichnet es als ein Compendium (مختصر), weil sich über den Fürsten und seine Zeit ausserordentlich viel mehr sagen lasse.

Es zerfällt in 2 Theile (قسم).

1. قسم f. 2^b فى ذكر مولده وخصايصه واوصافه وشمايله وخلاله

ذكر مولده رحمه 3^a

ذكر ما شاهدناه من مُواظبته على القواعد الدينية وملاحظته الامور الشرعية 3^b

ذكر عدله 9^a

u. s. w.

2. قسم 18^b فى بيان تقلّبات احواله ووقايعه وفتوحاته فى تواريخها

ذكر حركته الي مصر المحروسة فى الدفعة الاولي صحبة عمه اسد الدين رحمه 18^b

ذكر عوده الي مصر فى الدفعة الثانية 20^a

ذكر عوده الي مصر فى الدفعة الثالثة وهي التي ملكوها فيها 21^a

ذكر وفاة اسد الدين ومصير الامور الى السلطان 23^a

Die letzten Abschnitte sind:

ذكر مرضه رحمه 228^a

(ذكر تحليف الافضل)

ذكر وفاته رحمه وقدس الله روحه واحسن خلفه للمسلمين 229^b

Schluss f. 231^b: واشتغل الملك الافضل بتدبير امره ومراسلة اخوته وعمه

ثم انقضت تلك السنون واهلها فكانها وكانهم احلام وصلى الله على سيدنا محمد النبي وعلى آله، هذا آخر اخبار الملك الناصر صلاح الدنيا والدين ابي المظفر يوسف بن ايوب رحمه،

Der Verfasser sagt in der Unterschrift, f. 231^b, er sei mit dem Zusammenbringen der Nachrichten über den Fürsten an dessen Todestage fertig geworden. Dann giebt er noch eine Zu-

sammenstellung der Namen der den Franken abgenommenen Städte und Festungen vom J. $^{583}/_{1187}$—$^{586}/_{1190}$ f. 232ª; dieselbe beginnt mit طبرية على بحر الاردن بالسيف und schliesst f. 233ª mit السوفند قريبا من صيدا.

Schrift: ziemlich gross, breit, stattlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift im Jahre 625 Saʿbān (1228) von القلى بن محمد بن محمد بن عثمان بن يوسف بن ايوب

Nach f. 9 fehlen 10 Bl. (= ed. Schultens p. 10^{22}—20^{28}); nach f. 228 fehlt 1 Bl. (= ed. Schultens p. 273^{9}—274^{26}).

Nicht bei HKh.

F. 234ᵇ u. 235ª stehen einige Notizen, die Jahre $^{675}/_{1276}$ u. $^{676}/_{1277}$ betreffend.

9812. WE. 127.

151 Bl. Folio, 23 Z. (30½ × 20; 20½ × 14cm). — Zustand: stellenweise etwas fleckig. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt: aber aus f. 1ᵇ oben und aus der Unterschrift ergiebt sich als solcher:

ك" الروضتين فى اخبار الدولتين النورية والصلاحية

Verfasser fehlt. Es ist:

عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم بن عثمان المقدسى الدمشقى شهاب الدين ابو القاسم وابو شامة

Anfang (nach dem Bismillāh und der kurzen Doxologie und Anführung des Titels des Werkes) f. 1ᵇ: السنة الرابعة والسبعين وخمسماية من الهجرة، قال العماد فيها اسقط السلطان الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب من مكوس الذي كان يؤخذ من الحاج فى مكة

Der Verfasser ist 'Abd erraḥmān ben ismāʿīl ben ibrāhīm ben ʿoṯmān elmoqaddesī eddimaśqī śihāb eddīn (abū 'lqāsim und) *abū śāma*, geb. $^{599}/_{1203}$, † $^{665}/_{1267}$.

Dies die Geschichte Aegyptens behandelnde Werk zerfällt in 2 Theile und stellt sehr ausführlich die Geschichte der beiden Herrscher *Nūr eddīn* maḥmūd ben zenkī, geb. $^{511}/_{1117}$, † $^{569}/_{1173}$ und *Çalāḥ eddīn* jūsuf ben ejjūb, geb. $^{532}/_{1137}$, † $^{589}/_{1193}$, dar; der vorliegende 2. Band umfasst die Jahre $^{574}/_{1178}$—$^{597}/_{1201}$.

Die Hauptquelle des Werkes ist El'imād elkātib d. h. Moḥammed ben moḥammed ben ḥāmid ben moḥammed eliçbahānī eddimaśqī *elkātib 'imad eddīn* (oder el'imād) abū 'abd allāh *ben aluh* (oder ben ollah بن أله oder بن ألّه) [und *ibn aḫū 'l'azīz* ابن اخى العزيز], geb. $^{519}/_{1125}$, † $^{597}/_{1201}$. Er war Geheimsecretär des Sulṭāns Çalāḥ eddīn jūsuf.

Schluss (f. 150ᵇ): وتوفى المعظم ابن العادل فى اواخر سنة اربعة وعشرين وستماية واخوه الاشرف والكامل فى سنة خمسة وثلاثين وستماية رحمهم الله تعالى واسكنهم جنته، تمت كتب الروضتين الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas schwunghaft und sehr coulant, gleichmässig, vocallos, mit rothen Ueberschriften. — Abschrift im Jahre $^{938}/_{1531}$ von خضر بن خضر بن الحاج حسن بن الحاج محمد الامدي

F. 151 Tabelle über die Ejjūbidischen Sulṭāne.

HKh. I 546 (ازهار الروضتين).

In Mq. 121, S. 257—274 Auszüge daraus (s. No. 3350, 13).

9813. Spr. 53.

178 Bl. 4to, 25 Z. (26 × 19; 19½ × 13cm). — Zustand: ziemlich gut, doch etwas wurmstichig und nicht recht sauber, besonders in der 1. Hälfte. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 2ª:

كتاب فيه مذيل الشيخ شهاب الدين ابي محمد عبد الرحمن بن اسمعيل بن ابراهيم المقدسى المعروف بابي شامة

Specieller s. unten.

Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله الذي انفرد بالبقا وكتب على غيره الزوال وجعل الدنيا منتقلة لا تدوم على حال . . . اما بعد فان فى مطالعة كتب التواريخ معتبرا وفى ذكرها عن الغرور بالدنيا مزدجرا لا سيما اذا ذكر من مات فى كل عام من المعارف والاخوان الخ

Der Verf. Abū śama sagt in der Vorrede, dass dies Werk sich als Fortsetzung schliessen an sein so eben besprochenes, كتاب الروضتين, und bis an sein Lebensende fortgeführt werden solle, hauptsächlich auch um die Todesjahre und biographischen Notizen festzustellen.

Der Titel ist nach der Vorrede f. 3ª, Z. 5:
المذيل على الروضتين من اول سنة تسعين
على ترتيب السنين

Der Verfasser behandelt Jahr für Jahr, von $^{590}/_{1194}$ an, zuerst die politischen Ereignisse dann die dahin fallenden Nekrologe; auch giebt er nachträglich hie und da Ergänzungen zu dem ersteren Werke. Enthält ziemlich viel Verse bei den biographischen Artikeln. Die einzelnen Jahre beginnen mit: . . . ثم دخلت سنة. Die einzelnen Ereignisse und Todesfälle mit: وفيها. Diese Worte sind meistens mit rother Dinte. So fängt d. J. 590 an: ففيها استعادت الفرنج خذلهم الله حصن حبيل بعماملة من كردق فقيه كان فيه فى مستهل صفر،

F. 4ᵇ: ثم دخلت سنة احدي وتسعين، ففيها قدم العزيز بن صلاح الدين الي الشام الخ

Das Werk schliesst im J. $^{665}/_{1267}$ f. 178ª so: وفى يوم الاحد ثامن عشر شعبان توفى الجمال محمد بن نعمة النابلسي وكان رجلا صالحا رحمه توفى ببستانه بزملكا ودفن بمقابر باب كيسان عند ابيه رحمه الله وايانا،

Darauf ist f. 178ª, 4—6 von anderer Hand eine Notiz hinzugefügt über den im selben Jahre erfolgten Tod des Verf., am 19. Ramaḍān $^{665}/_{1267}$.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$.

9814.

1) Mf. 78.

206 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (25¼ × 18; 18 × 13ᶜᵐ). — Zustand: nicht recht sauber, am Ende stark fleckig und die untere Ecke beschädigt, letzteres auch der Fall mit Bl. 3 und 4. Von Bl. 1 ein Stück am Rande abgerissen. Nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1ª (von späterer Hand):
المذيل على الروضتين فى الوفيات لشهاب الدين ابو شامه
(wobei als sein Geburtsjahr 699 angegeben wird, wofür es aber heissen muss 599.)

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, nicht ganz leicht, fast vocallos. F. 1. 2 von etwas späterer Hand ergänzt. Am Rande bisweilen der Inhalt angegeben mit rother Dinte. — Abschrift i. J. $^{1008}/_{1599}$, von ابو اليمن البترونى.

2) Mq. 655, f. 39ᵇ—41ᵇ.

Reǵez-Gedicht des يحيى بن عبد العظيم ابن يحيى المصري الجزار † $^{679}/_{1280}$, betitelt:
العقود الدرية فى الامراء المصرية

Zählt die Emire Aegyptens auf von 'Amr ben el'āç an bis auf seine Zeit. Anfang:
الحمد لله المعلى ذكره ومن يفرق كل امر امرة
Im Ganzen 97 Verse.

3) Mq. 655, f. 106ᵇ—108ᵇ.

Reǵez-Gedicht des محمد بن دانيال الموصلي † $^{711}/_{1311}$, die Oberrichter Aegyptens aufzählend, von der Eroberung des Landes an bis auf البدر بن جماعة. Anfang:
يقول راجي كرم الله العلي محمد بن دانيال الموصلي
Enthält 99 Verse; nebst einem Anhang des السيوطي, ebenfalls in Reǵez-Versen, die Reihe der Richter fortführend bis zum J. $^{886}/_{1481}$, in 23 Versen. — HKh. IV 8229.

4) We. 1094, f. 100 ff.

enthält gleichfalls das Reǵez-Gedicht des Ibn dāniāl.

9815. We. 359. 360.

(= Bl. 1—139 und 140—270.)

4ᵗᵒ, 27 Z. (28½ × 19; 20 × 11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; aber doch häufig fleckig und etwas unsauber, auch nicht frei von Wurmstich. Die ersten Blätter in We. 359 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel u. Verf. fehlt. Nach der Vorrede f. 10ª ist der Titel:
كتاب الالمام بالاعلام فيما جرت به الاحكام
والامور المقضية فى وقعة الاسكندرية

Der f. 1ª von ganz neuer Hand (im J. $^{1270}/_{1853}$) geschriebene Titel هذا كتاب الامام العالم العلامة فيما جرة به بالاحكام الخ ist in der ersten Hälfte (den angeführten Worten) uncorrect.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الواحد القهار العزيز الجبار المعز المذل الهادي والمضل . . . وبعد فان ثغر الاسكندرية المحروس من حين فتحه خالد وعمرو صار للمومنين فيه النهي والامر لم تمتد اليه يد جبار جاير ولا مشرك كافر بل كل من قصده من البحر الملح رجع بالخيبة وعدم الربح الخ

Das Werk schildert die Eroberung Alexandriens durch ربير بطرس بن ريوك صاحب قبرس im J. 770/1369. Es handelt sich um den Ueberfall Alexandriens durch Peter I., den König von Jerusalem und Cypern, aus dem Hause Lusignan. Sein Vater hiess Hugo. Die Namen Beider sind hier entstellt in Ribîr buṭrus und Rijûk; ersterer für Rè Pier Petrus; der andere für Rè Ugo. Jener ist also, aus Unkenntniss oder Missverständniss des Verf., mit dem doppelten Namen Pier und Petrus bezeichnet. S. darüber und über den Inhalt des Werkes die ausführlichen Angaben in der Dissertation: Der Ueberfall Alexandriens durch Peter I. etc., von Paul Herzsohn. 1. Heft. Bonn 1886.

Der Name des Verfassers ist nicht ersichtlich, aber besonders aus f. 120ᵃ, 19 ff. erhellt, dass er seit 787/1386 in Alexandrien gewohnt und dies Werk in den J. 767/1365—775/1373 verfasst habe. Er ist ein kenntnissreicher Gelehrter, auch Freund der Poesie und hat selbst gedichtet; besonders gern führt er Stellen aus 'Omar ibn elfâriḍ an.

Man hat Mühe, das vorliegende Werk als ein Geschichtswerk zu erkennen. Der Verfasser schweift jeden Augenblick von seinem eigentlichen Thema ab, um einen vorgekommenen Punkt ausführlicher zu behandeln und geräth von da auf wieder Anderes. Die gewöhnliche Redensart dafür ist سأذكر هنا. Die Rückkehr zu seinem Thema bezeichnet das oft angewandte نعود (oder auch نرجع).

Die Vorrede — in der auch schon allerlei weitab Liegendes behandelt ist, wie f. 3ᵇ في الروائض, 7ᵃ في فرايض الاسلام وسننه وشروطه, 9ᵃ في الشكر — ist f. 10ᵇ, 5 zu Ende. Das Werk selbst beginnt dann daselbst: وسابتدئ بذكر الايتين الكريمتين المتقدم ذكرهما ان شاء الله تعالي قوله عز وجل الم غلبت الروم في ادنى الارض الخ fängt also sofort mit einer Abschweifung an. F. 11ᵇ behandelt: لمع من اخبار الروم والفرس (geht mit Unterbrechungen bis f. 25ᵇ); f. 14ᵃ في فضايل الكعبة ومجيئها الي المحشر u. s. w.

Die Hauptpunkte des Werkes sind:

25ᵇ ذكر المنامات التى رئيت قبل وقعة الاسكندرية

26ᵇ ذكر ما قيل في الملحمة من قدوم الفرنج الي الاسكندرية والشام بسبب الحرب

[Er benutzt hiefür ein Gedicht des جمال الدين يوسف الجرْبقي, Wâfir, auf ن reimend, das durch Bezeichnung einzelner Fürsten durch bloss Einen Buchstaben besondere Schwierigkeiten bietet; er theilt, weil ihm Manches darin selbst dunkel war, nur einiges daraus mit.]

27ᵇ في ذلة القبرسى بين ملوك النصرانية وجبابرة الرومانية وضعف مملكته وبلاده بين ممالكهم ومدنهم

30ᵇ ما قيل في الصعيد والبحيرة

33ᵃ ذكر فتح حميد بن يعقوب لجزيرة قبرس في دولة الرشيد

74ᵇ ذكر الاسكندرية وبانيها وتاريخ فتح الصحابة لها

79ᵇ ذكر منام ريوك والد ربير قبل مولد ربير صاحب قبرس وصفة فتح الصحابة للاسكندرية ودمياط وغير ذلك من الواردات المستطردات

93ᵇ ذكر السبب الذي حمل صاحب قبرس على غزوة الاسكندرية وغير ذلك

100ᵇ ذكر كيفية ظفر القبرسي بالاسكندرية بما جمعه من اجناس نصاري الرومانية وغير ذلك

117ᵃ ذكر ما فعلته الفرنج ايضا بالاسكندرية

168ᵇ لما كان في اواخر سنة ثمان وستين وسبع مائة اشاعت الناس بالاسكندرية ان القبرسي جمع جمعا كبيرا من النصاري الخ

197ᵇ ذكر الايات الكريمة التى وردت في مصر وذكر من دخلها من الانبياء والعلماء والاولياء والادباء ومن سكنها من الحكماء وذكر بعض ملوكها الكفار وقسمة الارض بين اولاد نوح وغير ذلك،

209ᵇ ذكر فضل مصر وبركتها وكثرة خيرها ومعادن رزقها وطيب عيشها ورخص سعرها وغير ذلك من عجايبها

217ᵇ ذكر ملوك الاسلام بمصر بعد الثلاثمائة سنة الي سنة الهجرة خمس وسبعين وسبعمائة

238ᵃ ذكر الحكايات التى قيل انها جرت بالاسكندرية حين الوقعة مع ما اضفت اليها من الاشياء المستطردة المناسبة لها،

Die nebenbei behandelten Gegenstände sind sehr zahlreich; sie sind zum Theil theologischer,

zum Theil geschichtlicher, auch sprachlicher Art etc. Einige derselben sind:
37ª فتح عمورية 39ᵇ وقعة دمياط
41ᵇ ما قيل في اجناس النساء من الاشعار وغير ذلك
50ª سؤال فقراء العرب وفصاحتهم في سؤالهم
54ᵇ ما تتسمّي به الجواري
54ᵇ ما قيل في عتق السراري والتزويج بهن
55ª ما قالته العلماء في الاماء وغيرهن
58ᵇ ما قيل في صفة جامع دمشق وبانيه وغير ذلك
60ᵇ ذكر ما كان بدمشق من الكنايس حين فتحها المسلمون
121ª ترجمة الامام فخر الدين الرازي 136ª ذكر وقعة بغداد
137ᵇ النظر في علم النجوم 205ª ذكر الاسكندر

Ueber Namen und Arten der Schiffe und allerlei, was darauf Bezug hat, handelt f. 123ᵇ ff. und 127ª ff.

Von Trauergedichten auf den Fall Alexandriens hat er beigebracht:

1) f. 118ª von sich selbst, anfangend:
عاذلي لا تَلُمْ وخَلِّ ملامي فعيوني بعد الدموع دَوامِي
116 Verse lang, Ḫafîf.

2) f. 122ᵇ die المرثية des ابو العباس احمد ابن ابي حجلة المغربي. Anfang:
الا في سبيل الله ما حلّ بالثغر على فرقة الاسلام من عصبة الكفرِ
mit erklärenden Bemerkungen, die jedoch durch allerlei Excurse unterbrochen werden (Ṭawîl).

3) f. 187ª die des ابو عبد الله محمد بن حسن الشاطبي. 60 Verse, Ṭawîl. Anfang:
هَمَتْ يا لقومي بالدموع عيوني لمعظم شجوي وانبعاث شجوني

4) f. 188ª eine andere von demselben, 13 Verse, Ḫafîf, anfangend:
اي جفن له المنام يدانى عند صدم العدوّ بالاجفان

5) f. 188ᵇ die des ابو عبد الله محمد بن طاهر الاخميمي. 111 Verse lang, Ramal. Anfang:
حادث حلّ اري الناس العِبَرْ فيما قد هول منه يعتبرْ

6) f. 236ᵇ die des ابو عبد الله محمد النستراوي 84 Verse lang, Ramal. Anfang:
خاطر فاجا الوري لمّا خطرْ اوقع الناس البزايا والخطرْ

Schluss des Werkes f. 270ª: وقال اشهب لا تكون الامة ام ولد بالدم المجتمع ولا تنقضي به عدة المطلقة قيل معنى هذا ان يصبّ على الدم الماء فلا يذوب والله اعلم

Schrift: gross, kräftig, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter und Ueberschriften roth. Der Text in rothen Linien eingefasst. — Abschrift c. 1000/1591.

Nach f. 171 fehlen 8 Bl., nach 217 (vielleicht) auch 8 Bl.

Nicht bei HKh. (vergl. HKh. II 2136).

9816. Spr. 85.

5) f. 7ᵇ—17.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser: s. Anfang.

Anfang: هذه نبذة نقلت من منتقى تذكرة النبيه في ايام المنصور وبنيه مختصرا حسب ما دعي الغرض اليه واستحسنه للعلامة الاديب بدر الدين ابي محمد الحسن بن كمال الدين ابي حفص عمر بن الحسن بن حبيب

Ein Stück aus dem Geschichtswerke des Bedr eddîn elḥasan *ibn ḥabîb* † 779/1377 (No. 2285), welches einen Abschnitt der Türkenherrschaft in Aegypten vom J. 678/1279—725/1325, d. h. die Regierung des Abû 'lmoẓaffar *Qalâwûn* und seiner nächsten Nachfolger, behandelt. Unter dem im Titel stehenden المنصور ist eben الملك المنصور ابو المظفر قلاوون الصالحي zu verstehen. — Dies Werk ist verschieden von demjenigen desselben Verf., das درّة الاسلاك الخ heisst und mit dem Jahre 648 beginnt. — Jedes Jahr beginnt hier mit ... سنة; die einzelnen Vorfälle dann mit وفيها eingeleitet.

Anfang des Werkes selbst f. 7ᵇ: وابتداؤها من سنة ثمان وسبعين وستماية قال وفيها ولي الملك المنصور ابو المظفر قلاوون الصالحي امير الملك بالديار المصرية والبلاد الشامية وما اضيف اليهما من الاراضي المقدسة والنواحي الاسلامية وذلك بعد خلع الملك العادل الخ

Das Jahr 725/1325 ist nicht ganz zu Ende; es hört hier auf mit den Worten: والحافظ ابو عبد الله الذهبي وغيرهما من الاعيان

9817. WE. 133.

45 Bl. 8vo, 11 Z. (18¼ × 13; 13 × 9cm). — Zustand: lose Lagen, etwas fleckig; die ersten Blätter schadhaft. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband fehlt; in Pappfutteral. — Titel f. 1a:

كتاب الدرّ النضيد في مناقب الملك الظاهر
ابي سعيد خلد الله سلطانه

Ebenso f. 7a in der Vorrede. Verfasser fehlt, s. unten.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي ايّد الاسلام بملك ظاهر غدا سيفه بالتاييد والنصر ماثورا . . . اما بعد فالعدل احري ما سطرت ماثر من حفظ عليه واثبتت مفاخر من قام به الخ

Nachdem sich der Verf. über den Begriff des „gerechten Königs“ in der Vorrede ausgelassen, geht er daran, das Bild desselben an dem Sultân Elmelik eṭṭâhir seif eddîn abû saʿîd barqûq † 801/1399 [الملك الظاهر سيف الدين ابو سعيد برقوق] zu zeichnen, nachdem er zuvor seine Vorgänger, vom Sultân المعز عز الدين ايبك † 655/1157 an, kurz besprochen.

Das Werk zerfällt in 3 Kapitel.

1. Kap. f. 7b في مبتدا دولة الترك
2. Kap. 24a في المسايل الفقهية
3. Kap. 38a في مناقب مولانا السلطان الملك الظاهر

In dem 2. Kapitel stellt der Verfasser einige Rechtsfragen auf, die er zugleich beantwortet: denn es gehöre sich, dass der gerechte König mit Gelehrten umgehe und an ihren Unterhaltungen Theil nehme; in dem 3. Kapitel führt er die vortrefflichen Eigenschaften des Barqûq auf, und schliesst mit einem Gedicht von 22 Versen, dessen Anfang (Ṭawîl):

شرحت لوجدي في محبتكم صدرا
وصيّرني حبي فلم استطع صبرا

Die Unterschrift auf f. 45a تم الكتاب المبارك بحمد الله الخ datirt das Buch vom 15. Ǵom. II des Jahres 785/1383, und es ist kein Grund, dieselbe zu bezweifeln. Daraus erhellt, dass diese Lobschrift dem Barqûq nach erst kurzer Regierung, noch vor Ablauf des ersten Jahres, gewidmet sei (denn Barqûq kam im Ramaḍân des Jahres 784/1382 zur Regierung) und dass der Verf. eben sein Zeitgenosse war, wozu f. 23a stimmt.

Am Ende der Unterschrift steht:

خدمة المملوك محمد بن عقيل

d. h. dies Werk ist von Moḥammed ben ʾaqîl (dem Barqûq) gewidmet. Da die Worte von derselben Hand sind wie die übrige Unterschrift, so ist wol sicher, dass der Verfasser gemeint ist.

Die Handschrift ist schwerlich Autograph des Verfassers; sondern stammt etwa aus der Zeit des 10. Jahrhunderts, etwa 150 Jahre nach dem Verfasser.

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, deutlich und gut, wenig vocalisirt. Die Ueberschriften roth. Bisweilen fehlen die diakritischen Punkte.

9818. Pm. 476.

37 Bl. 8vo, 23 Z. (18 × 13; 12½ × 8½cm). — Zustand: ziemlich stark fleckig, besonders in der vorderen Hälfte; auch nicht ganz frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel f. 1a von späterer Hand:

زبدة كشف الممالك

Ebenso im Vorwort f. 2b, Zeile 2. Verf. fehlt: s. nachher.

Anfang f. 1b: الحمد لله رافع بعض خلقه فوق بعض درجات ومفضل من اختاره بالافهام الذكية لبلوغ المكرمات . . . وبعد فان قلم القدر اذا جري للعبد بالتوفيق والارشاد الخ

Nach allgemeinen Vorbemerkungen über den Rang und den Stand der Einsichten in Regierungsdingen, zu dem es Jemand mit eifrigen und redlichen Bemühungen bringen kann, sagt der Verfasser, welcher sich f. 1a, vorletzte Zeile, nennt: خليل بن شاهين الظاهري er habe für solche, welche auf Geschichtskenntnisse Werth legen, so verschieden auch ihre Zwecke dabei seien, ein allen Anforderungen entsprechendes Werk verfasst, betitelt:

كشف الممالك وبيان الطرق والمسالك

in zwei starken Bänden und in 40 Kapiteln. Dasselbe behandele zwar eigentlich nur die Geschichte von مصر (d. h. Aegypten), allein bei dem Umfang und der Bedeutung des Reiches habe er

alles, was darauf Bezug habe, in die Behandlung hineingezogen. Dann habe er daraus diesen Auszug gemacht und ihn in 12 Kapitel getheilt. Die Uebersicht derselben steht f. 2ᵇ und 3ᵃ.

1. باب f. 3ᵃ فى تشريف ملك مصر على ساير الممالك وما فضل به على غيره بالمعابد والمزارات وما به من العجايب او العمارات وترتيب مدنه وقلاعه ومعاملاته وحدوده وما يحتوي عليه،

2. باب 22ᵃ فى وصف السلطنة الشريفة وما يتحلي به السلطان من الصفات وما يعتمده لاقامة لوازمها الموظفات ووصف المواكب الشريفة والملبوس لكل من ينسب الي الملك من الخاص والعام،

3. باب 26ᵃ فى وصف امير المومنين وبيان احواله، وكان حقه ان يقدم ولكن مرادنا تصحيح الملك حيث صار بالمبايعة منه الي السلطان ووصف قضاة القضاة اهل الحل والعقد والعلماء ايمة الدين والقضاة،

4. باب: فى وصف الصاحب الوزير والدولة الشريفة والسدة المباشرين اركانها وما يتعلق بكل ديوان وكتابه مثل الانشاء . . . وبقية الدواوين والموقعين على ما ياتى تفصيلها،

5. باب: فى وصف اولاد الملوك ونظام الملك الشريف ونايب السلطنة الشريفة واتابك العساكر المنصورة والامراء مقدمي الالوف والطبلخاناة والعشريات والعشراوات والخمسوات بالديار المصرية،

6. باب: فى وصف ارباب وظايف جملة ووظايف مفردة ياتى تفصيلها والاجناد والقرانيص والخاصكية وبقية المماليك الشريفة السلطانية واجناد الحلقة المنصورة والبحرية ومراكزهم ومراكز البطايق والسلح والبريد،

7. باب: فى وصف الادر الشريفة وزمامها والطواشية وخدام الستارة ووصف الخزانة والسلاح خاناة والحواصل الشريفة . . . وجهات ذلك ومصروفه

8. باب: فى وصف البيوتات والمطبخ والاصطبلات الشريفة وما بهن على الاختصار ووصف الشكرخاناة والسرحات والصيد والاحواش وكسر النيل وركوب الميادين ودوران المحمل وما يناسبه ومراحل الحجاز الشريف،

9. باب: فى وصف كشاف التراب وعمارة الجسور والحفير والجرافة وما يحتاج اليه البلاد عند فيض النيل وهبوطه ووصف الكشاف والولاة وارباب الوظايف باقاليم الديار المصرية وما يتعلق بذلك من الترتيب،

10. باب: فى وصف الممالك الاسلامية والمدن بالبلاد الشمالية ومن بذلك من الكفال والنواب والسادة القضاة والامراء والمباشرين وارباب الوظايف والجند ووصف امراء العربان . . . وامراء التركمان والاكراد ومقدمين العشران وعشايرهم،

11. باب: فى وصف الغزوات وذكر بعض اجورها على حسب الاختصار ووصف التجاريد والمهمات الشريفة ونوادر اتفقت بالمملكة اليمنية والديار البكرية والجزاير القبرصية التى فتحت فى الايام الاشرفية،

12. باب: فى حوادث الدهر التى من اهملها وقع فى الضنك والقهر والآداب والاغراب والتعليم واشياء مفردة لا يجوز المطاعنة فيها بل يستوجب التسليم وفوايد جمّة فيما يصلح لهذه الامة،

Von dem Werke sind hier nur die drei ersten Kapitel vorhanden, das 3. aber auch noch nicht ganz bis zu Ende; ausserdem ist noch nach f. 26 eine vielleicht nicht beträchtliche Lücke. Das erste Kapitel ist hauptsächlich geographischen Inhaltes, darunter ist von القدس f. 7—14 ausführlicher die Rede. — Das Werk ist ausser in Kapitel auch in Abschnitte getheilt, aber für die Wörter dafür sind häufig Lücken gelassen. Der Verfasser Ḥalīl *ben šāhīn* eẓẓâhirī gars eddīn (No. 4272) spricht hier ziemlich oft von sich und seinen Lehrern und seinen Werken. Er hat den Ehrennamen غرس الدين, war geboren 813/1410 (f. 13ᵃ) und starb im J. 873/1468. Einen Theil seiner Lehrer in den Rechtswissenschaften macht er im 3. Kap. namhaft; bei einem derselben الاخناني المالكي († 842/1438) hat er im J. 840/1436 gehört (f. 29ᵃ). F. 6ᵇ führt er ein Lobgedicht auf Moḥammed, von ihm selbst verfasst, auf; 28ᵃ sein Taḫmīs zu der العينية des السهيلي, welche f. 27ᵇ mit

7 Versen mitgetheilt ist. Sein Taḫmīs ist besonderer Art, insofern er seine Bearbeitung, also jedesmal 3 Halbverse, zwischen den 1. und 2. Halbvers jedes ganzen Verses schiebt. Also z. B. Vers 1 beginnt so:

يا من يري ما فى الضمير ويسمع
ويزيد فى حسنات من يتخشع
ويجيب من فى ستره يتضرع الخ

F. 29ª Mitte ist eigentlich eine leere Stelle gelassen, die der Verfasser später, wie es scheint, hat benutzen wollen, um die Liste seiner Lehrer in Aegypten zu vervollständigen. Er hat sie dann aber gebraucht, um einen Excurs über Gottes Wesen und Eigenschaften anzubringen. Dann erzählt er f. 29ᵇ weiter, dass er sich in Aegypten mit allerlei Wissenschaften bei verschiedenen Gelehrten abgegeben habe; so mit der Verslehre. Einer seiner Lehrer darin محمد بن احمد بن عبد المحسن المالكي habe einen Abriss seines Lebens verfasst unter dem Titel (f. 30ª): الدرر السنية فى المحاسن الغرسية, und nach den 16 Metren, die er in seinen Qaçîden darin angewandt, die Anordnung des Ganzen gemacht. Bei dieser Gelegenheit theilt er auch ein kleines Gedicht desselben über das Schachspiel mit f. 31ª (11 Verse); und von sich selbst (31ᵇ) 3 Taḫmīsverse zu dem Gedicht des الزمخشري, das beginnt يا من يري مدّ. So habe er auch Punktirkunst getrieben (32ᵇ) und zwar bei dem Meister in der Kunst, dem محمد الاخميمي الرمّال. Er führt daselbst die Namen für die 16 Figuren dieser Kunst an. Bei Anderen habe er die Traumdeutung erlernt, auch darüber ein Buch geschrieben, betitelt: كـ" الاشارات فى علم العبارات (No. 4272). Er führt den Anfang und die Vorrede dieses seines Werkes f. 33ª wörtlich an. Auch ein kürzeres Werk darüber führt er noch f. 34ª von sich an, betitelt: الكوكب المنير فى اصول التعبير. Auch habe er noch sich mit anderen geheimen Wissenschaften abgegeben (علم السيمياء والكيمياء) f. 34ᵇ, besonders aber mit dem علم الغالب والمغلوب bei dem الشيخ عبد الرحمن; und nun giebt er f. 34ᵇ—37ª eine ausführliche Auskunft und Anweisung darüber. Zuletzt sagt er f. 37ª unten, er habe bei dem Meister auch eine Art Loosspiel, das dem جعفر zugeschrieben wird, gesehen und wolle es hier mittheilen: damit aber bricht das interessante Werk ab, und zwar mit den Worten: ثم انني رايت عنده قرعة جعفرية وقد جربتها مرارا فاردت ايرادها فى هذا الكتاب ليحصل للمتعالمين منها الفايدة،

Schrift: klein, gewandt und gleichmässig, allmälig etwas flüchtig, vocallos. Stichwörter roth; sie fehlen bei den Ueberschriften ziemlich oft. — Abschrift c. 1000/1591.

HKh. III 6828 (wo aber nicht Alles richtig ist) und besonders V 10765.

9819. WE. 13.

158 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (26½ × 18; 19 × 12ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber; lose im Deckel. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner, schadhafter Lederdeckel. — Titel f. 1ª (so auch in der Einleitung):

كتاب النجوم الزاهرة بتلخيص اخبار قضاة مصر والقاهرة،

Verfasser f. 1ª:

الحجة جمال الدين يوسف بن شاهين سبط الشيخ الامام ... شهاب الدين احمد بن علي بن حجر،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي لا رادّ لما قضاه ولا دافع لما قدر، المقدم المؤخر الذي لا مؤخر لمن قدمه ولا مقدم لمن اخره ... اما بعد فانني لما علقت كتاب رفع الاصر عن قضاة مصر الذي جمع جدّي سلطان حفاظ الاثر ... ابو الفضل ابن حجر الخ

Biographisches Wörterbuch über die Qāḍīs von Aegypten und Elqāhira, von Jūsuf ben šāhīn ǵemāl eddīn, um 877/1473, eine Bearbeitung des von Ibn ḥaǵar † 852/1448 hinterlassenen Werkes (das betitelt ist رفع الاصر عن قضاة مصر), das manche Ungleichheit in den einzelnen Artikeln und manche Versehen, die theilweise von den Abschreibern herstammen, enthielt. Der Verfasser, Enkel des Ibn ḥaǵar, hat das obige Werk nun theils berichtigt, theils weiter fortgeführt, und daraus diesen Auszug gemacht.

f.2ª فصل فى الكلام على حديث القضاة ثلاثة، اخبرني جدّي شيخ الاسلام والحفاظ

5ᵇ فصل فى ذكر من حصلت له محنة بعد دخوله فى المنصب بضرب او سجن او اتلاف روح، وهو قسمان،

5ᵇ القسم الاول فيمن اتلف روحه، فاوّل من فعل ذلك بقضائه الحاكم العبيدي

6ᵇ القسم الثانى عبد الرحمن بن سالم بن ابي سالم الخ

7ª فصل فى ذكر ما وقع للقضاة من الاوليات منذ فتحت مصر الي هلمّ،

8ᵇ ذكر من ولي مصر من اول ما فتحت الي عصرنا هذا، in 5 فصل.

8ᵇ الفصل الاول فى سرد من ولي مصر منذ فتحت الي ان قرّر فى القضاء اربعة انفس،

13ª الفصل الثاني فى سرد قضاة الشافعية من حين صارت القضاة اربعة

15ª الفصل الثالث فى سرد قضاة الحنفية من حين صارت القضاة اربعة

16ª الفصل الرابعة فى سرد قضاة المالكية من حين صارت القضاة اربعة

17ª الفصل الخامسة فى سرد قضاة الحنابلة من حين صارت القضاة اربعة

Von f. 17ᵇ an beginnt die alphabetische Folge der einzelnen Biographien, deren erste ist: ابراهيم بن اسحق بن ابراهيم بن اسحق بن عبد الرحمن بن عبيد بن عمرو القاريّ، † 205

Die letzte ist f. 153ª: يوسف بن محمد بن الحسن القدسي الفرسي كمال الدين (im 6. Jahrhundert).

Es folgt dann f. 153ª باب الكنى, 154ᵇ باب الانساب, 155ª باب الابناء, 156ᵇ باب الالقاب.

Nach der Unterschrift ist dieser Auszug im Jahre 871/1466 vollendet, die Reinschrift aber erst im Śawwāl 877/1473.

Am Ende ist vom Verfasser eine kurze اجازة (Lehrbrief), zum Vortrage dieses und seiner übrigen Werke, ausgestellt für الفقيه نجم الدين عمر بن فهد الهاشمي المكي und seine Verwandten, datirt vom 19. Śawwāl desselben Jahres. 'Omar ben fahd starb im J. 885/1480 (und nicht, wie es bei Flügel, HKh. VII, Zusätze p. 564 heisst, im J. 885/1481).

Schrift: ziemlich gross, dick, flüchtige Gelehrtenhand, fast ohne alle diakritischen Punkte und Vocale, und daher schwierig zu benutzen. Am Rande steht öfters der hervorstechende Name der einzelnen biographischen Artikel angegeben. — Abschrift etwa um 950/1543. Sie ist mit dem Original des Verfassers verglichen. — HKh. VI 13614.

9820. Spr. 189.

228 Bl. Folio, 33 Z. (30 × 20½; 24 × 14cm). — Zustand: die erste Hälfte lose im Deckel; etwas wurmstichig und fleckig, besonders die ersten Blätter. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, im Rücken schadhaft. — Titel und Verfasser f. 1ª in schönem Frontispice auf Goldgrund, aber stark abgescheuert

الثاني من النجوم الزاهرة فى ملوك مصر والقاهرة لجمال الدين ابي المحاسن يوسف ابن المقر المرحوم تغري بردي الاتابكي

Zweiter Theil des grossen Geschichtswerkes des Jūsuf *ben tagrī berdī* elatābekī ǵemāl eddīn abū 'lmeḥāsin, geb. c. 811/1408, † 874/1469, über Aegypten u. Elqāhira. Beginnt hier f. 1ᵇ mit:

ذكر ولاية العزيز نزار علي مصر، [هو نزار ابو منصور العزيز بالله ابن المعزّ لدين الله ابي تميم معد الخ]

d. h. mit dem Jahre 365, Rabī' II (975) und schliesst mit dem J. 675/1276, mit den Worten f. 228ª: امر النيل فى هذه السنة الماء القديم ستة اذرع ... ثمانية عشر ذراعا واحد عشر اصبعا والله تعالي اعلم

Die Erzählung geht nach den einzelnen Regierungsjahren; danach sind auch die Ueberschriften, also f. 4ª: السنة الاولي من ولاية العزيز نزار العبيدي علي مصر،

13ª ذكر ولاية الحاكم بامر بالله على مصر،

17ᵇ السنة الاولي من ولاية الحاكم علي مصر

etc. Bei jedem Regenten wird zuerst eine zusammenhängende Uebersicht über sein Leben und seine Thaten gegeben. Darauf im Einzelnen die Vorfälle und besonders Todesfälle der unter seiner Regierung auf einander folgenden Jahre, wobei am Ende stehend eine Notiz (امر النيل) über den Stand des Nils in jedem Jahre Nachricht giebt.

Da der Verfasser dies Werk bis auf seine Zeit heruntergeführt hat, so fehlt hier die Zeit von 676 bis c. 870, d. h. der 3. Theil (ebenso wie der 1. auch fehlt).

Schrift: klein, gefällig, etwas vocalisirt, gleichmässig, die Ueberschriften roth, das Ganze stattlich. Gegen Ende einige kleine Lücken, die grösste davon auf f. 206ᵃ. — Abschrift c. 1000/1591 — HKh. VI 13617.

9821. We. 426.

2) f. 22—41ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Historisches Reġez-Gedicht von 557 Versen, Fortsetzung des unter We. 426, 1 besprochenen Werkes, von dem Brudersohn des Verfassers jenes Werkes. Der Verfasser nennt sich im 1. Verse. — Anfang: ١ يقول افقر الوري الي الهدي
محمد بن يوسف بن احمدا
٢ يعزي الي باعون منه النسب وللامام الشافعي المذهب

Der Verfasser Moḥammed ben jūsuf ben aḥmed ben nāçir *elbā'ūnī* behā eddīn abū 'abd allāh starb im J. 910/1505.

Der Titel des Werkes fehlt f. 22ᵃ; er steht aber f. 24ᵃ, in dem Vorworte, so:

٣٩ سميتها القول السديد الاظرف
في سيرة الملك السعيد الاشرف

Nach HKh. IV 8954 wäre der Titel:
اشارة الوفية الي الخصايص الاشرفية'

Der vorhergehende findet sich bei HKh. nicht. (Uebrigens steht für السديد, wie am Rande verbessert ist, im Texte البديع).

Das Gedicht fängt an (f. 22ᵇ) (v. 5. 16):
الحمد لله القديم الوارث الدايم الحي المميت الباعث
وبعد فالتاريخ والاخبار علم له في الملة اعتبار

Es behandelt die Regierungen von der des برسباي an bis zu der des الملك الاشرف قايتباي, Ende des 9. Jahrhunderts.

Das Gedicht selbst schliesst f. 39ᵇ, 2; es folgt dann aber noch ein Nachwort, voll allgemeiner Betrachtungen, dessen Schluss f. 41ᵃ:
وختمت براعة الكلام بما يفوق الحسن في الختام

9822. We. 426.

3) f. 43—50.

Zustand etc. wie bei 1). — Titel fehlt, auch sonst nicht angegeben.

Ein besonderer Anhang, ebenfalls in Reġez-Form, zu dem so eben besprochenen historischen Gedicht, von demselben Verfasser. Er führt die Darstellung von قايتباي an weiter bis zur Zeit des الاشرف الغوري قانصوه ابو نصر im J. 908/1502, aus welcher Zeit die Abfassung datirt ist, f. 50ᵃ, 4.

Dieser Anhang beginnt f. 43ᵇ (v. 1. 13):
الحمد لله معيد الخلق بعد ابتداء خلقهم بالحق
وبعد فالعبد الفقير الاضعف محمد واسم ابيه يوسف

und schliesst f. 50ᵃ:
وصلوات الله والسلام علي نبي دينه الاسلام
وآله وصحبه اهل الوفا وحسبنا الله تعالي وكفا

Im Ganzen 200 Verse.

In We. 422, 2, f. 101ᵃ steht ein Stück von 25 Versen desselben Gedichtes und f. 92ᵇ—94ᵇ der Schluss, 91 Verse.

9823. Pet. 185.

372 Bl. (eigentlich 371, denn Bl. 221 ist bei der Zählung übersprungen) 4ᵗᵒ, 29 Z. (26 × 15½; 17 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: sonst gut, nur haben die ersten 5 Blätter unten im Text ein Paar Löcher und der übrigens breite Rand ist in der Mitte ein wenig von Mäusen benagt, ebenso daselbst der Deckel. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1ᵃ fehlt eigentlich, ist aber von Anderer Hand klein hingeschrieben. Er erhellt auch aus dem Vorwort. Es ist:

حسن المحاضرة في اخبار مصر والقاهرة'

Verfasser fehlt; es ist:

جلال الدين السيوطي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي فاوت بين العباد وفضل بعض خلقه على بعض . . . هذا كتاب سميته حسن المحاضرة الخ

Ausführliche Geschichte Aegyptens, von Ġelāl eddīn essojūṭī † 911/1505. Zuerst geographische und geschichtliche Verhältnisse des Landes, seit den ältesten Zeiten; dann Aufzählung von berühmten Personen, welche sich

im Lande aufgehalten haben, nach gewissen Klassen geordnet: unmittelbare und mittelbare Prophetengenossen, Qorânleser, Angehörige der 4 orthodoxen Sekten, Historiker, Dichter u. a. F. 118—122 spricht der Verfasser von seinen Vorfahren und sich selbst, giebt auch ein Verzeichniss seiner Schriften. Gegen Ende Aufzählung berühmter Moscheen, zuletzt vom Nil ziemlich ausführlich, von der Insel Rauda, vom Kanal und Schilderung des Landes und seiner Producte (Pflanzen, Blumen, Früchte) in Gedichten Verschiedener. — Das Werk ist nicht in Kapitel getheilt, sondern jeder der vielen Abschnitte beginnt mit ذكر. — Es kommen viele längere Gedichte, besonders Trauergedichte, auch kleinere Versstücke vor. Die von ihm benutzten Werke führt er f. 1b auf.

f. 1b ذكر المواضع التى وقع فيها ذكر مصر فى القران الكريم صريحا او كناية
3a ذكر الآثار التى ورد فيها ذكر مصر
7a ذكر اقليم مصر
9b ذكر اوّل من نزل مصر من اولاد آدم عم
10a ذكر من ملك مصر قبل الطوفان
10b ذكر من ملك مصر بعد الطوفان
18b ذكر من دخل مصر من الانبياء
20b ذكر من كان بمصر من الصديقين
21a ذكر السحرة الذين امنوا بموسي
21a ذكر من كان بمصر من الحكماء فى الدهر الاوّل
22b ذكر قتل عوج بمصر
22b ذكر عجائب مصر القديمة
 24b ذكر الاهرام
 28b ذكر ما قيل فى الهرمَيْن اللذين بالجيزة من الاشعار
 29b ذكر بناء الاسكندرية
 31b ذكر منارة الاسكندرية
33a ذكر دخول عمرو بن العاصي فى الجاهلية بمصر
34b ذكر كتاب رسول الله الي المقوقس
37b ذكر بعث ابي بكر الصديق حاطبا الي المقوقس
37b ذكر فتح مصر فى خلافة عمر بن الخطاب
45b ذكر الخلاف بين العلماء فى مصر هل فتحت صلحا او عنوة
47b ذكر الخطط 48a ذكر بناء المسجد الجامع
49a ذكر الدار التى بنيت لعمر بن الخطاب،
49a ذكر اوّل من بني بمصر غرفة
49a ذكر اختطاط الجيزة 49a ذكر بناء حمام الفار
49b ذكر المقطم 51b ذكر جبل يشكر الذي عليه جامع احمد بن طولون
51b ذكر فتح الفيوم 52a ذكر فتح برقة والنوبة
52a ذكر الجزية 54b ذكر المكس علي اهل الذمة
55a ذكر القطائع 55a ذكر مرتفع الجند
56a ذكر نهي الجند من الزرع
56a ذكر حفر خليج امير المؤمنين
57a ذكر تنقاص الاسكندرية وسببه وذلك فى خلافة عثمان
59a ذكر رابطة الاسكندرية
60a ذكر من دخل من الصحابة رَة
60a درّ السحابة فيمن دخل مصر من الصحابة [علي حروف المعجم]
 85b [باب الكُنَى]
 89a باب المبهمات
 89a باب النساء
89b ذكر من كان بمصر من مشاهير التابعين الذين رووا الحديث [علي حروف المعجم]
92b من صغار التابعين طبقة كتادة والزهري
95a طبقة اخري اصغر من التي قبلها وهي طبقة الاعمش وابي حنيفة،
97a ذكر مشاهير اتباع التابعين
99a طبقة تلي هذه
100a طبقة تلي هذه
101a طبقة تلي هذه
102a ذكر من كان بمصر من الائمة المجتهدين
[118a ff. von dem Verfasser und seinen Vorfahren.]
[120a Verzeichniss seiner Werke.]
122b ذكر من كان بمصر من حُفاظ الحديث ونقاده،
129a ذكر من كان بمصر من مشاهير المحدثين الذين لم يبلغوا درجة الحفظ ومن المنفردين بعلوم الاسناد،
138b ذكر من كان بمصر من فقهاء الشافعية
156a ذكر من كان بمصر من الفقهاء المالكية
162a ذكر من كان بمصر من الفقهاء الحنفية
168b ذكر من كان بمصر من ائمة الفقهاء الحنابلة

Schluss (Sarī'):

كانّه بيض دجاج وقد لطخها العابث بالزعفران

Schrift: klein, gewandt, zierlich, vocallos. — Abschrift 994 Ḏū'lqa'da (1586, October). — HKh. III 4511.

Voran geht ein Blatt, auf dessen vorderer Seite ein Lob des Werkes in Prosa und in Vers, auf dessen hinterer Seite ein Index der im Werke behandelten Abschnitte gegeben ist.

9824.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Mq. 654. 655.

256 Bl. u. 2 Vorbl. und 233 Bl. u. 2 Vorbl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (19½×14½; 15×10½ᶜᵐ). — Zustand: Mq. 654 ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken (wie f. 77. 87. 88. 97. 99. 145—150). Der Rand zu Anfang und auch f. 39—42. 256 ausgebessert. Mq. 655 im Ganzen etwas sauberer. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schöner rother Lederband mit Klappe, in einem Pappfutteral mit Lederseiten steckend. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ ebenso.

Der erste Band geht bis zu dem Artikel über den Dichter محمد بن ابي بكر بن عمر بن عمران بن نجيب الانصاري القادري السعد الدنجاوي (geb. 815/1412) † 903/1497 und schliesst mit dem Verse aus einer langen Qaçîde desselben f. 256ᵃ (Ṭawîl):

عليه مع الآل الكرام وصحبه صلاة على طول المدي تتجدّد

Der zweite Theil (Mq. 655) beginnt, in unmittelbarem Anschluss an den 1. Theil, mit dem Abschnitt f. 1ᵇ: ذكر امراء مصر من حين فتحت الي أن ملكها بنو عبيد

Schrift: gross, weit, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von عبد الرحمن الرومي الشافعي um 1120/1708.

Arabische Foliirung. Vor jedem Bande 2 ungezählte Blätter, das Inhaltsverzeichniss enthaltend.

In diesem 2. Theile des Werkes sind zu bemerken 2 Reġez-Gedichte:

1) f. 39ᵇ—41ᵇ von ابو الحسين يحيى بن عبد العظيم بن يحيى المصري جمال الدين الجزار † 679/1280. Dasselbe ist betitelt: العقود الدرية في الامراء المصرية und zählt in 97 Versen die Emîre Aegyptens auf von عمرو بن العاصي bis auf seine Zeit. Anfang:
الحمد لله العلي ذكره ومن يفرق كل امر امره
Schluss:
ثم حوي الامر المليك الظاهر لا زال للاعداء وهو قاهر

2) f. 106ᵇ—108ᵇ von محمد بن دانيال الموصلي † 711/1311. Es zählt die Oberrichter von Aegypten auf, von der Eroberung des Landes an bis auf البدر بن جماعة. Anfang:
يقول راجي كرم الله العلي محمد بن دانيال الموصلي
Schluss: لا برحت نافذة احكامه وخلدت زاهرة ايامه
Im Ganzen 99 Verse, worauf noch ein Anhang von Essojûṭî selbst, ebenfalls in Reġez-Versen, folgt, der die Reihe der Richter bis auf زكرياء بن محمد الانصاري السنيكي im J. 886/1481 fortführt (in 23 Versen).

2) Df. 44.

409 Bl. 4ᵗᵒ, 21—22 Z. (26⅔×18½; 18½×10ᶜᵐ). — Zustand: gut, aber im Anfang ziemlich stark fleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: guter brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schluss f. 409ᵇ: كأنها اكرة من فضة خرطت فاستغر عنها غلافا صيغ من ذهب

Schrift: f. 1—253 ziemlich klein, etwas spitz, gewandt und gefällig, vocallos. Ueberschriften meistens roth; ebenso die Stichwörter. Von f. 254 an etwas grösser, rundlich, gleichmässig. — Abschrift c. 1100/1688.

3) We. 1094.

220 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (20½×14½; 14½×8ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ wie bei Pet., mit dem Zusatz von: الجزء الثاني.

Enthält die zweite Hälfte des Werkes. = Pet. 185, f. 205 bis zu Ende.

Schluss (etwas abweichend) f. 219ᵃ:
صفرتها لون اصفراري به وطعمها من طعم هجرانه
انتهي ما اردت جمعه في هذا الكتاب بعون الملك الوهاب وصلي الله الخ

F. 219ᵇ und 220ᵃ enthalten das Inhaltsverzeichniss dieses Bandes.

Schrift: ziemlich klein, etwas spitz, geläufig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift c. 1100/1688. — Arabische Foliirung, Bl. 212 übersprungen.

F. 39ᵇ ff. dasselbe Reġez-Gedicht des جمال الدين المصري الجزار, welches besprochen ist bei Mq. 655, f. 39ᵇ und f. 100ᵃ ff. dasselbe Reġez-Gedicht des محمد ابن دانيال الموصلي, wovon ebenda f. 106ᵇ die Rede gewesen ist.

9825. We. 1709.

6) f. 80ᵇ—87.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel f. 80ᵇ:

ك" الانوار السنية في تاريخ الخلفاء والملوك السنية بمصر

so auch im Vorwort f. 81ᵃ, zuletzt aber: بمصر السنية.
Verfasser f. 80ᵇ:

ابو الفضل جلال الدين بن كمال الدين السيوطي الشافعي

Anfang f. 81ᵇ: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى هذا كتاب سميته الانوار السنية ... والملوك بمصر السنية مختصر من التاريخ الكبير من عهد رسول الله صلعم والي هلم الخ

Auszug aus demselben Werke, die einzelnen Dynastien und ihre Dauer wie auch die einzelnen Herrscher aus denselben nebst ihrer Regierungszeit aufführend; vom Verfasser selbst.

Er beginnt dann dies Werkchen so: ذكر ما تقدم من الخلفاء بعد وفاة سيدنا ومولانا محمد صلعم ثم الامويين ثم العباسيين ثم المغاربة ... فاقول وبالله التوفيق اول الخلفاء سيدنا ابو بكر الصديق رة مدته عامين وثلث عام ثم عمر بن الخطاب الخ

Dieser Auszug geht bis zu Ende der Tscherkessen-Herrschaft und bis zum Beginn der 'otmānischen, im J. 922/1516. Da Essojūṭī im J. 911 Ǵomādā I (1505) starb, kann er diesen Auszug, so wie er hier vorliegt, nicht ganz verfasst haben. Derselbe ist also von einem Ungenannten bis zum J. 922 fortgeführt, und dieser erwähnt auch f. 86ᵇ den Tod des Verf.

Schluss f. 87ᵃ: وكان دخول السلطان سليم ابن عثمان الي مصر ... مستهل شهر محرم سنة ٩٢٣ وهو اول من تولي مصر من ملوك الاروام من ذرية آل عثمان، وهذا آخره، والله اعلم والحمد لله الخ

Dann folgt noch f. 87ᵇ eine kurze Uebersicht der Dynastien und der Anzahl ihrer Herrscher.

Dasselbe Werk in Lbg. 910, 2, f. 49—55ᵃ.

8ᵛᵒ, 21 Z. (20¼ × 14½; 13½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig, auch sonst fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser. f. 49ᵃ ebenso (aber im Titel mit: بمصر السنية).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, etwas vocalisirt, Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1022 Rabīʿ II (1613).

9826. Pet. 507.

2) f. 46ᵇ—85.

8ᵛᵒ, 11 Z. (19½ × 14; 15½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Derselbe ist aber von ganz neuer Hand so ergänzt f. 46ᵇ: الحمد لله حق حمده ونشكره علي الالاء وعلي رفده والصلوة والسلام ... اما بعد فقد سالتني اطال الله بقاءك ... ان ابيّن لك على وجه الاختصار مبدأ دولة الاكراد الايوبية وسبب استيلائهم على الديار المصرية والشامية ومن جلب المماليك ومن كان سبب جلبهم وكيف استولوا على تلك ممالك وانا ابيّن كل واحد ‖ منهم كما سنذكره في محلّه وكانوا على هذا الترتيب، اول ملوك الاكراد السلطان الخ

Der Anfang ist gefälscht; man ersieht dies deutlich aus der Weise, wie derselbe verknüpft ist mit den von منهم an beginnenden Worten des vorhandenen Fragmentes, die eben nur scheinbar dazu passen.

Der Verfasser lebt noch 914/1508 f. 51ᵃ. Er nennt f. 74ᵇ den ابن حجر seinen Lehrer. Als er dies Werk, welches er تاريخ nennt, zusammenstellte, regierte in Aegypten noch der Ḥalīfe المستنجد بالله ابو المحاسن يوسف († 884/1479) (f. 51ᵃ); und er sagt f. 50ᵇ, dass seit 660/1261 bis jetzt 220 Jahre verstrichen seien; also verfasst ist dies Werk um 880/1475, mit weiteren Zusätzen aber späterhin versehen. Es ist sehr möglich, dass seine „Chronik" sich bloss auf Aegypten bezieht und zwar bloss die Kurdische und Türkische Dynastie (mit Einschluss der Tscherkessischen), vom J. 565/1169—914/1508, und zwar ganz kurz die einzelnen Herrscher behandelnd. Es spricht dafür, dass er alsdann die seit dem J. 565 vorkommenden auffälligen Ereignisse wie Theuerung, Erdbeben, Aufstände, Brände etc., nach der Zeitfolge, anführt, und zwar in grösserer Ausführlichkeit. Dieser Theil geht hier aber nur bis in das J. 662/1264, das Weitere fehlt. Wäre sein Werk umfassender und auch eine frühere Zeit behandelnd, so würden diese Ereignisse hier nicht mit dem Jahre 565 begonnen sein.

Die Türkische Herrschaft beginnt hier so (f. 51ᵃ): واما ملوك مصر الترك فاولهم من حدود سنة خمسين وستمائة الي سنة اربع عشرة وتسعمائة وجملة عدتهم الي الآن سبعة واربعون سلطانا اولهم السلطان الملك المعز اسد الدين ايبك التركماني الصالحي النجمي الايوبي الخ

Nach dem zuletzt erwähnten Herrscher قانصوه (seit 906/1500) hat der Verfasser für Nachträge eine Lücke gelassen (für den Fall, dass er noch die Regierung eines anderen Herrschers erlebe). Dann beginnen f. 65ᵃ die sonderbaren Ereignisse so: ثم في سنة خمس وستين وخمسمائة وقع زلزلة عظيمة خربت الشام فاقام صاحبها نور الدين الشهيد في عمارة الاسوار الخ

Schrift: gross, kräftig, breit, deutlich, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. F. 79 ff. etwas weniger kräftig und nachlässiger. F. 84. 85. 77 und 76ᵃ von späterer Hand geschrieben, rundlicher Zug (um 1200). — Abschrift c. 1100/1688.

Auf f. 75 folgt 78; dann als Nachtrag und Ergänzung f. 76ª. Dabei war f. 76ᵇ leer geblieben. Auf diese Seite wurde späterhin ein die Geschichte der شجر الدر ergänzender Bericht geschrieben. An f. 76ª schliesst sich unmittelbar an f. 79—85, auf welches unmittelbar f. 77 folgt. F. 85. 77 (auch 76) sind von etwas grösserem Format, durch Beschneiden der Blätter hat der Text etwas gelitten.

9827.

We. 422, 2, f. 83ª. 95—105. 86ᵇ—94ᵇ.

Auszüge aus منهل الظرافة بذيل مورد اللطافة فيمن ولي السلطنة والخلافة einem geschichtlichen Werke des محمد بن عبد العزيز بن عمر بن محمد بن محمد الهاشمي المكي محب الدين جار الله ابن فهد † 954/1547. Es ist ein Appendix zu dem مورد اللطافة des يوسف بن تغري بردي † 847/1469 und zerfällt in 2 فصل. Es behandelt die Herrscher in Aegypten und beginnt mit dem Ḥalīfen المتوكل على الله, von 884/1479 an. Das 2. فصل behandelt zuerst den قايتباي الجاركسي, zuletzt den طومان باي الدوادار.

9828. We. 1709.

9) f. 99—104.

Format etc. und Schrift wie bei 3).

Historisches Gedicht, betitelt f. 98ᵇ:

النجوم الزاهرة في ولاة القاهرة
لمحمد بن يوسف المنهاجي بدر الدين

Anfang f. 99ª (v. 1. 2. 6):

يقول من عفو الاله راجي محمد بن يوسف المنهاجي
الحمد لله مليك الملك والحكم العدل بغير شك
وبعد اذكر ولاة القاهره منتظما مثل النجوم الزاهره

Dies Regez-Gedicht (von etwa 200 Versen) des Moḥammed ben jūsuf *elminhāǵī* bedr eddīn abū 'abdallāh, um 960/1553 am Leben, enthält kurz die Geschichte Aegyptens und dann speciell der Stadt Elqāhira, mit Rücksicht auf ihre Regenten, bis zum Jahre 961/1554.

Schluss f. 104ᵇ:

ويصلح الراعي مع الرعية ويرفع الظلم عن البرية

Abschrift vom J. 1019 Moḥarram (1610).

Dasselbe Gedicht in Lbg. 910, 4, f. 58—64. Format etc. und Schrift wie bei 2.

9829. Pm. 462.

63 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (20½ × 15; 13½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig, besonders im Anfang. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: schöner Halbfrzbd. — Titel f. 1ª:

" نزهة الناظرين في تاريخ من ولي مصر من الخلفاء والوزراء والسلاطين "

ebenso in der Vorrede f. 3ª, nur ist والوزرا fortgelassen. Verfasser f. 1ª: الشيخ مرعي الحنبلي. (Derselbe Titel u. Verfasser auch f. 2ª, von späterer Hand.) Ausführlicher: مرعي بن يوسف بن ابي بكر بن احمد بن ابي بكر بن يوسف الكرمي المقدسي المصري

Anfang f. 2ª: قال العبد الفقير . . . مرعي بن يوسف الحنبلي المقدسي . . . الحمد لله الباقي وكل من عليها فان الدايم سلطانه بعد كل سلطان . . . وبعد فالنفوس لم تزل تتشوق لاخبار الماضين الخ

Abriss der Geschichte Aegyptens unter den Ḥalīfen (nach dem Sturze Bagdāds) und den Türkischen Sultānen, vom J. 659/1261 an bis zum J. 1027/1618, von Mar'ī ben jūsuf ben abū bekr *elkarmī* elmiçrī † 1033/1624. Dabei wird aber auch die Geschichte der früheren Herrscher (zur Zeit des Islām) eingeschoben. — Der Verf. handelt zuerst über Chronik (التاريخ) im Allgemeinen f. 3ª, giebt dann f. 4ª eine kurze Uebersicht der Geschichte Moḥammeds und seiner Nachfolger bis zum Falle Bagdāds; f. 9ᵇ die 'abbāsidischen Ḥalīfen in Aegypten; 11ª باب في ذكر سلاطين مصر في الاسلام (von احمد بن طولون an; 16ª die Fāṭimiden; 23ª die Ejjūbiden; 29ª die Türken-Mamlūken; 40ª die Tscherkessen; 48ᵇ die 'Oṯmānen).

Obgleich der Verf. sein Werk eigentlich im J. 1027 beendet — s. den Schluss — hat er es doch durch Nachträge bis in das J. 1031/1622 geführt (s. f. 57ᵇ, Z. 17). Das Ganze beschliesst ein Schlusswort (خاتمة) f. 58ª, in welchem der Verf., unter steter Berufung auf Aussprüche

Mohammeds und auch späterer Gelehrten, über Regentenpflichten redet und namentlich die Gerechtigkeit betont.

Schluss f. 63b: العلماء غير المداهنين جعلنا الله سبحانه منهم امين' قال المؤلف فرغت منه سنة سبع وعشرين والف وساحق فيه بعض زيادات تتجدد والله اعلم'

Schrift: ziemlich gross, weit, nicht undeutlich, gegen Ende flüchtiger, vocallos. Ueberschriften meistens roth. — Abschrift von خليل بن محمد بن احمد العقيلي الحنبلي im J. 1031 Rabī' II (1622). — HKh. VI 13742.

9830.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 910, 1, f. 1—48.

64 Bl. 8vo, 23 Z. (20½ × 14; 15 × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, auch Wasserflecken; der Rand Anfangs ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

نزهة الناظرين فى من ولى مصر من الخلفاء والسلاطين لمرعى بن يوسف الحنبلى المعروف بالمقدسي

Anfang ebenso. Schluss von Z. 11 (f. 48b) an etwas abweichend: هكذا تكون العلماء غير المداهنين جعلنا الله منهم وحشرنا فى زمرتهم بجاه محمد صلعم'

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1041 Ram. (1632) von على الحنفى الحلبي.

2) Lbg. 169.

53 Bl. 4to, 27 Z. (29¼ × 13½; 24 × 13½cm). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig, besonders am Ende. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1a: ك" نزهة الناظرين فى تاريخ من ولى مصر من الخلفاء والسلاطين

Verfasser wie bei Lbg. 910, 1.

Schluss f. 45a zuletzt etwas abweichend: هكذا تكون العلماء العاملون رضى الله عنهم اجمعين ونفعنا ببركاتهم . . . فى الدنيا والآخرة امين'

Schrift: ziemlich klein, weit, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1075 Çafar (1664) von عبد الرحيم بن على الدمشقى الحنفى البرهانى الشهير نسبه بابن مكسب

F. 46—53 enthält einen Anhang über die 'oṭmānische Herrschaft vom J. 1033/1623—1259/1843. Darin eine Tabelle über die Wezīre, welche seit Sulṭān Selīm über Syrien gesetzt gewesen.

3) Spr. 196.

79 Bl. 8vo, 25 Z. (21 × 14; 16½ × 9½cm). — Zustand: fleckig, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt. Auf dem ungezählten Vorblatt steht von neuerer Hand richtig: تاريخ مرعي.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt, mitten in einem Abschnitt, mit den Worten f. 1a, 1: قيل له ولم ذاك قال لانها بلد معافاة من الفتن الخ

Dann die Abschnitte:

f. 1a Mitte: ذكر حدود مصر ومساحتها
1b ذكر فضايل مصر ومن ولد بها من الانبياء عم
2a ذكر محاسن مصر وعجايبها
3b ذكر من ملك من الجبابرة 7b ذكر الفراعنة
10a وتولي بعدها شخص من اولاد القبط يسمي دركون
10a ثم تولي بعده شخص يقال له مرينوس
10b ذكر المقوقس 12b ثم تولي عمرو بن العاصي
15a ولاية عبد الله بن ابي السرح

Dann f. 15b weiter die Statthalter Aegyptens, bis auf die Ṭūlūniden f. 21a ff.

Dies Werk weicht vielfach ab und ist viel ausführlicher als die vorhergehenden. Das Schlusswort f. 75a hat die gleiche Wortfassung. Nach f. 78 fehlt der Schluss; 1 Bl. (Pm. 462, f. 63a, Z. 10 ff.). F. 79a oben, der angebliche Schluss, ist gefälscht.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, gewandt, ziemlich deutlich, vocallos. Die Stichwörter roth. Die diakritischen Punkte fehlen nicht selten. — Abschrift c. 1650. F. 79a steht die Jahreszahl 1124 Ǵomādā (1712), was dafür wol richtig ist. — Nach f. 48 fehlt etwas.

9831. Spr. 82.

198 Bl. 8vo, 23 Z. (20½ × 14½; 15 × 8¾cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: guter brauner Lederbd mit Goldrücken. — Titel f. 1a: كتاب ذخيرة الإعلام بتواريخ الخلفاء الأعلام وامراء مصر الحكام وقضاة قضاتها فى الاحكام من فتحها الاسلامي الي زمن ناظمها'

Nach der Einleitung f. 4b:

ذخيرة الإعلام تاريخ (بتاريخ .l) امراء مصر فى الاسلام'

Verfasser f. 1a:

احمد بن سعد الدين الغمري الشافعي العثماني

Anfang f. 1ᵇ (v. 1. 2. 31):

بدأته بسم الاله الرحمن   ربّ رحيم دايم بالسلطان
والحمد لله الذي قد ابتدع   جميع خلقه واتقن ما صنع
وبعد فالتاريخ علم يرتضي   يفيد من يسئل عمّا قد مضي

Ein c. 9000 Doppelverse langes Reġez-Gedicht über die Geschichte Aegyptens, von der islāmischen Eroberung an bis zum Jahre 1040/1630, von Aḥmed ben sa'd eddīn *elgumrī* el'oṭmānī, um 1050/1640 am Leben. In dem Vorworte giebt er die benutzten Quellen an.

Das Gedicht zerfällt in Vorrede und 2 Kapitel und Schlusswort.

Vorrede f. 5ᵇ: في اسم مصر وفضلها
1. Kap. 11ᵃ في تواريخ الخلفاء
2. Kap. 83ᵃ في الامراء المصرية النواب والملوك الاسلامية
175ᵇ الخاتمة في ذكر قضاة قضاة مصر

Schluss f. 198ᵇ:

كذا اصولي والفروع جمله   ومن به يستر علي زلّه
وامة النبي اجمعينا   والمسلمين كلهم امينا

Die Jahre des Regierungsantrittes und die anderen Daten sind in Chronogrammen angegeben; z. B. f. 41ᵃ Regierungsantritt des Elwelīd (= 86):

وبعده قام ابنه الوليد   عام ولي يؤرخ بعيد

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften und Chronogramme roth. — Abschrift c. 1800.

9832. We. 417.

126 Bl. 8ᵛᵒ (Querformat), 15—17 Z. (11 × 21½; c. 10 × 19ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: weisslich, zum Theil auch farbig, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederbd.

Titel von späterer Hand f. 1ᵃ:

هذه السفينة فيها وقايع عجيبة غريبة

und darunter: هذه مشتملة على غرايب البدايع وعجايب الوقايع وتبسط نفس من يقرئها بطرب كثير وهي وقايع بين الشامية والمصرية

Aus dem ersteren Titel ist die Angabe, dies sei eine Safīne, nur in sofern richtig, als das Format das bei den Safīnes gewöhnlich gebrauchte ist; sonst wird ein Werk nur dann Safīne genannt, wenn allerlei Verschiedenes darin behandelt wird, was hier nicht zutrifft. Der 2. Titel ist der Vorrede entnommen f. 2ᵃ, die 2. Hälfte desselben aber unvollständig: sie gehört auch nicht mehr zu dem eigentlichen Titel; als solcher ist anzusehen:

غرايب البدايع وعجائب الوقايع

Verfasser fehlt; nach der Vorrede:

حسن الشهير بابن الصديق

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي لا يفنى ملكه ولا يبيد وهو في عزّه سرمدي فعال لما يريد . . . اما بعد فان الاوقات والدهور والافلاك تدور والمرء بين ذلك لم يزل مقهور الخ

Ḥasan ibn eççadīq, um 1186/1772 am Leben, beschreibt hier die Vorfälle zwischen den Aufständischen in Aegypten und dem Wezīr von Syrien, 'Oṭmān bāšā, im Jahre 1184/1770 und 1185/1771, in 2 Abschnitten.

1. Abschnitt في تاصيل الخارجي علي بك
2. » في سبب خروجه

Das Werk ist nicht zu Ende geführt. Das Vorhandene schliesst auf der inneren Seite des hinteren Deckels (f. 126) so: مثل مصطفى بيك يعصاني وانا اكون ابوا صليبي وعلى وعثمان اللة يعدمهم له قبل مجيء الحج الي الشام قال الشيخ،

Zur Täuschung ist dann von anderer Hand untergeschrieben: وهذا آخر ما انتها بعون الله الخ

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785. — Bl. 34 ist beim Zählen ausgelassen.

9833. WE. 7.

217 Bl. 4ᵗᵒ, 15 Z. (26 × 17; 16½ × 11½ᶜᵐ). — Zustand: im Allgemeinen ziemlich gut. Doch ist der Rand nicht ohne Wurmstiche, und daher ausgebessert; die ersten Blätter sind etwas schadhaft und ausgebessert; ausserdem sind einige Blätter (92. 112. 192. 193. 197) hinten am Rücken beschädigt. — Papier: dick, gelb, etwas glatt. — Einband: dunkelbrauner Lederband. — Titel 1ᵃ:

كتاب تاريخ الملك الناصر محمد بن قلاوون الصالحي واولاده من سنة ٧٣٧ والي سنة ٧٤٥،

Verfasser f. 1ᵃ:

شمس الدين الشجاعي المصري

Diese ausführliche Geschichte Aegyptens umfasst hier den Zeitraum von Anfang des J. 737/1336 bis Ende des J. 746/1345. Zuerst werden ausführlich die politischen Vorgänge erzählt, dann folgt jedes Mal mit der Ueberschrift ذكر من توفي من الاعيان في هذه السنة، [توفي الخ] die kurze Aufzählung der in dem Jahr gestorbenen hervorragenden politischen Personen. Der Verfasser Šems eddîn *eššoǵâ'î* elmiçrî wird wol um 750/1349 gelebt haben.

Das Werk fängt ohne Vorrede so an: سنة ٧٣٧ وخليفة المسلمين الربيع سليمان وسلطان مصر والشام الملك الناصر الخ

Es ist also wahrscheinlich, dass ein (oder einige) Theile diesem Bande vorhergingen.

Ein Schluss des Werkes ist hier nicht vorhanden und daher fraglich, ob dasselbe hier zu Ende oder ob noch weitere Bände folgten; letzteres ist wahrscheinlich. Die letzten Worte auf f. 216ᵇ sind: توفي الامير ارغون عبد الله امير طبلخاناه،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 950/1543.

Die Handschrift ist theils verbunden, theils defect. Die Blätter folgen so: Bl. 1—79; fehlt 1 Bl.; 113—188; fehlt 1 Bl.; 80—112. 189—217. Das letzte Bl. (217) ist von anderer unschöner Hand ergänzt, u. zwar unvollständig. HKh. II 2318.

9834.

1) Spr. 85, 2, f. 4. 5.

Format etc. und Schrift (zum Theil etwas kleiner) wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt.

Ein Stück aus einem Geschichtswerk über Aegypten, aus dem J. 803/1400, betreffend die Einnahme von Damaskus.

Eine Stelle aus dem J. 803 ist (f. 4ᵇ unten): وفي اول يوم من ربيع الاخر برز الي ظاهر البلد متوجها نحو دمشق وثاني يوم ارسل يطلب علماء البلد فرحنا اليه والمسلمون في امر مريج وقطع رءوس فقلنا ما الخبر فقيل ان تمرلنك طلب من عسكره رءوسا من المسلمين على عادته التى كان يفعلها في البلاد التى اخذها فلما وصلنا اليه الخ

Der Bericht ist also von einem Zeitgenossen, und dieser ist zugleich Verfasser des Werkes.

2) Spr. 85, 1, f. 1—3.

17 Bl. 8ᵛᵒ, c. 17—21 Z. (17 × 13; 14 × 11ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig. — Papier: bräunlich, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Scheint ein Stück desselben Werkes zu sein, recht ausführlich hier die Jahre 809/1406 u. 810/1407 betreffend, und besonders die kriegerischen Unternehmungen gegen Ḥaleb. Zum Theil in gereimter Prosa.

Die Blätter folgen so: 3. 1. 2.

Im J. 810 heisst es f. 2ᵃ: وبلغت هذه الاخبار الي المسامع الشريفة فاخذته الحمية والشفقة على المسلمين فبرز الركاب الشريف مولانا السلطان الملك الناصر ابو السعادات فرج ليفرج كرب المسلمين الخ

Schrift: ziemlich gross, flüchtige Gelehrtenhand, schwer lesbar, ohne Vocale und oft ohne diakritische Punkte, in einander gezogen. — Abschrift c. 900/1494.

9835. Pm. 615.

190 Bl. 4ᵗᵒ, 11 Z. (27½ × 19½; 18 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber; am Rande bisweilen, besonders zu Anfang und f. 47, ausgebessert; etwas wurmstichig. Nicht ganz frei von Wasserflecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Titel fehlt. Auf der Rückseite des Vorderdeckels steht von ganz neuer Hand: تاريخ سلاطين مصر والشام وحلب وبيت المقدس وامرائها تاليف ابراهيم مغلطاي،

Wenn damit علاء الدين مُغْلَطَاي بن قليج gemeint sein sollte, so ist das falsch: denn dieser starb 762/1361, während in dem Werke selbst f. 178ᵃ die Chronik des شمس الدين ابن الجزري erwähnt wird, welcher 838/1430 starb. Derselbe scheint damals, als der Verfasser schrieb, noch am Leben gewesen zu sein, weil er sonst wahrscheinlich hinzugefügt hätte: رحه. F. 12ᵃ hat ein Leser am Rande bemerkt, dass er die Stelle im J. 837/1433 und dann auch im J. 841/1437 gelesen. Das Werk ist also vor 837 verfasst und wahrscheinlich doch auch vor 833, also vielleicht in der Zeit 800/1397—830/1427.

Der Anfang fehlt, ebenso der Schluss.

Es liegt hier aber, nach f. 148[a], der erste Theil des Werkes, dem der 2. nachfolgen soll, „so Gott will“, vor. Dieser 1. Theil eines Geschichtswerkes, in welchem mit ziemlicher Ausführlichkeit und mit genauer Daten-Angabe die Geschichte der Ejjūbiden und der Türkenherrschaft in Aegypten (und dann wahrscheinlich doch auch im 2. Theil noch ein Stück der dortigen Tscherkessenherrschaft) behandelt wird, geht bis zum J. $^{741}/_{1340}$ (incl.). Er beginnt f. 1[a] mit الملك الناصر صلاح الدين يوسف بن ايوب (geb. $^{532}/_{1137}$, regierend seit $^{569}/_{1173}$). Was auf den vor f. 1 fehlenden 8 Blättern behandelt worden, lässt sich nicht angeben; es lässt sich aber wol mit Sicherheit behaupten, dass die Geschichte der Fāṭimiden auf den Blättern nur in so weit gegeben ist, als dieselbe ihres Zusammenhanges wegen mit den Ejjūbiden nothwendig in Betracht kommen musste. — Das Werk السلوك لمعرفة دول الملوك, von Elmaqrīzī, welches vom J. 567 bis zum J. 844 geht, ist viel umfangreicher.

Das Vorhandene beginnt f. 1[a]: نصفين يبيعه لمن يطلبه وهذا نهاية الوهن فى الدين ثم ان ذلك ليس من شروط المهادنات وانما هو من شروط التمليكات اذ كان يفعل هذا بالقاهرة التى هي مستقرّ جند الاسلام الخ

Die Ejjūbiden sind behandelt f. 1[a] Mitte bis 12[a]. Es wird bei den Einzelnen die Lebens- und Regierungszeit, dann in Kürze ihre Thaten und Eroberungen, womöglich auch einige andere besonders erheblich scheinende Vorfälle, auch Naturereignisse, angegeben.

Es folgt f. 12[a]: ذكر دولة الترك بالديار المصرية، تولي الملك المعزّ ايبك الجاشنكير يوم الاحد سابع عشرين شعبان سنة اثنتى وخمسين وستماية وتوفى مقتولا فى الحمام يوم الثلثاء الخ in derselben Weise wie der erste Abschnitt behandelt, aber ausführlicher; so besonders auch nach Angabe des Regenten (für welchen die Ueberschrift ذكر الدولة, z. B. 28[b]: ذكر الدولة الاشرفية, gebraucht wird) die seiner Hauptbeamten, mit Zeitangaben. So geht es bis f. 55[b]: ذكر الدولة الناصرية الثالثة, dessen letztes Stück die Ueberschrift hat f. 62[a]: ذكر الحوادث والمتجددات فى الدولة الناصرية الثالثة من تتمّة سنة تسع وسبع ماية،

Alsdann aber, vom J. $^{710}/_{1310}$ an, wird jedes Jahr mit besonderer Ueberschrift versehen und ganz chronologisch das innerhalb desselben Vorgefallene erzählt. Jenes Jahr beginnt f. 64[a] so: ذكر سنة عشر وسبع ماية، لما كان يوم الخميس خامس المحرم من السنة المذكورة خلع على الامير سيف الدين بكتمر الحسامي الحاجب لنيابة غزة الخ

So geht es (mit derselben Weise der Ueberschrift) bis zum J. $^{741}/_{1340}$.

Das Jahr 740 beginnt f. 122[a]: لما كان يوم الاحد ثانى المحرم وصل الامير سيف الدين بشتاك من الحجاز الشريف الخ

Jahr 741 f. 133[a]: لما كان يوم السبت حادي عشر المحرم وصل الامير سيف الدين طشتمر البدري نايب السلطنة بالمملكة الصفدية الخ

Es schliesst f. 148[a]: ثم دخل الطعام ومدّ الخوان على جاري العادة ثم شرعوا فى تحليف الامراء اوّلا باول،

Als Anhang zu diesem ersten Theile folgen nun noch die Abschnitte:

148[b] ذكر بناء البيت المقدس وفتوحاته

151[b] ذكر بناء عكا وفتوحاتها

153[b] ذكر فتوحات عسقلان

157[b] ذكر ظهور الطايفة الفرنجية واستيلاءهم على الثغور الساحلية بالبلاد الشامية

158[a] ذكر البلدان التى ملكوها منذ خرجوا

171[a] ذكر ما جري من الحوادث بالاماكن التي تذكر كالرياح العواصف والامطار الغزار والبرد الكبار والسيول والصواعق والجراد لاستقبال سنة خمس وثمانين وستماية

Dies geht in chronologischer Folge von $^{685}/_{1286}$—$^{728}/_{1328}$; da tritt nach f. 185 eine Lücke ein, deren Umfang sich nicht bestimmen lässt.

Dann folgt von f. 186 an wieder politische Geschichte, vom J. $^{728}/_{1328}$ an. Zuerst die der Persischen Mongolen: F. 186[a] رسل يوزبك

ذكر مملكة ابي سعيد ملك العراق والعجم 187ª
بهادرقان بن خدابند بن ارغون بن ابغا بن
هلاوون تولى قان بن جنكزقان،
ثم ملك بعده ارباكاؤون بن منقان بن ملك 188ª
تمر بن هلاوون فى الثامن عشر من ربيع
الآخر سنة ست وثلاثين وسبعماية بالبلد
التى تسمي قراباغ الخ

Das Vorhandene schliesst f. 190ᵇ: وحضروا
الخوان وودّعوا وسافروا فى هذا اليوم وقت العصر، وفى يوم
الاثنين سابع عشر المحرم سنة سبع وثلاثين وسبع ماية،

Wie viel hier fehlt, lässt sich nicht angeben.

Ausser den angegebenen Lücken fehlen je 3 Blätter nach f. 12. 68. 75.

Schrift: gross, kräftig, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — **Abschrift** um $^{835}/_{1431}$.

Die Arabischen Zahlen (Gobar) der Blätter sind ohne Bedeutung; sie sind wol auf die Blätter der Handschrift zu einer Zeit geschrieben, als dieselbe ganz verbunden war.

9836. Mf. 531.

295 Bl. Folio, 8 Z. ($31^3/_4 \times 22$; $16^1/_2 \times 12^{cm}$). — **Zustand:** gut. — **Papier:** gelblich, stark, etwas glatt. — **Einband:** Halbfranzband. — **Titel, Verfasser** und **Anfang** fehlt.

Eine recht ausführliche Geschichte Aegyptens, ohne weitere Eintheilung, als dass sie fast von Jahr zu Jahr die politischen Ereignisse berichtet und die Todesfälle von hervorragenden Personen, auch mit Aufführung ihrer Werke und Proben ihrer Gedichte, angiebt.

Sie beginnt hier mit dem 3. fātimidischen Herrscher, dem ابو الطاهر اسمعيل المنصور بالله ابن القايم بالله نزار, der vom J. $^{334}/_{945}$ an regierte, und geht hier bis in die Mitte der Dauer der Tscherkessenherrschaft, bis auf الملك الظاهر ابو سعيد خشقدم † $^{872}/_{1467}$. Das Uebrige fehlt.

Die ejjūbidische Herrschaft beginnt auf f. 73ª so: ذكر الدولة الايوبية كان والدهم شاري بن
مروان بن ايوب وكان مقامه بتكريت وبها توفي وكان
له ولدان اسد الدين شيركوه ونجم الدين ايوب الخ

Die Türken-Herrschaft beginnt f. 126ª:
وهو [المعزّ ايبك التركمانى] اول الملوك التركية وركب
بالسناجق السلطانية وحملت الغاشية بين يديه ثم
بعد مدة وقيل اربعة ايام اجتمعت الامراء والبحرية
واتفقوا على انه لا بد من اقامة شخص الخ

Auf f. 66ᵇ ist eine kleine Lücke.

Das Werk hört hier mit den Worten auf f. 295ª: فوردت مراسيمه بارسال نائب الشام بدربك
بالعساكر الشامية ونائب حلب بالعساكر الحلبية وسائر
العمال من العمال والنهوض على شاه صوار فركبوا
بعساكرهم وعددهم وعديدهم ولم يبلغوا مرادهم من شاه صوار

Schrift: gross, weitläufig, rundlich, vocallos, gleichmässig (abgesehen von f. 37ᵇ—44). Die Stichwörter roth; ebenso die Angabe der Artikel am Rande. — **Abschrift** c. $^{1200}/_{1785}$.

F. 14ª ff. eine Qaçīde des الحاكم بامر الله منصور بن العزيز بالله نزار الفاطمي † $^{411}/_{1020}$, alchemistischen Inhaltes, unter Anderem auch Selbstlob enthaltend, 113 Verse lang (Ṭawīl).
Anfang: دعانى من كتب المحبّة والعطف
بمسك وماورد ورقّ من الخَشْف
Schluss f. 21ª: فليس بناجٍ من بنى الدهر امرؤ
اذا ما تصدّوا طالبين له الكَشْف

9837. We. 1092.

68 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. ($20^1/_2 \times 15$; $15^1/_2 \times 9^1/_2{}^{cm}$). — **Zustand:** fleckig im Text und auch am Rande, bes. in der ersten Hälfte. Bl. 1 ausgebessert. — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich dünn u. späterhin stärker. — **Einband:** schwarzer Lederband mit Klappe. — **Titel** f. 1ª:

كتاب فضايل مصر وما نزل فى حقها من القرآن
والاحاديث النبوية ومن ولد فيها من الانبياء وما
وردها من الصحابة ومن مات بها وما فيها من
المساجد الشريفة والرباطات ومن ملكها من الملوك
الجبابرة فى الجاهلية والاسلام ومن دفن فيها من
الاولياء والصالحين وغير ذلك

Verfasser fehlt; s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي جعل لاهل
الكشف والاطلاع على الاحوال مقاما سنيّا واوضح
غوامض الاسرار لارباب الاستبصار واطلع عليها من كان
بعهده وفيّا الخ

Die übliche Form des Einganges — mit اما بعد nach dem Ḥamdallā — ist hier nicht

beachtet. Es folgt vielmehr sofort f. 2ª die Angabe des Inhaltes des Werkes fast ganz so wie oben im Titel angegeben ist. Dann nennt sich der Verfasser الحسن بن ابراهيم, und sagt, er habe die Hauptpunkte in der Geschichte Aegyptens ausgehoben, und aus seinem grösseren Geschichtswerk über Aegypten, mit Fortlassung der Gewährsstützen, abgekürzt. Er habe dies Werkchen geschrieben in المؤازبه, zwischen Aegypten und Bagdād.

Dasselbe beginnt: فاول ما ابدأ به من ذلك ان الله جل ثناؤه وتقدست اسماؤه ذكر مصر فى ثمانية وعشرين موضعا من القران فمن ذلك قوله الخ

Zuerst die Aussprüche Gottes und des Propheten über Miçr; dann

f.3ᵇ ذكر دعاء الانبياء لمصر ودعاء النبي صلعم
4ª ذكر قبط ولد مصر 4ᵇ ذكر دعاء العلماء لمصر
4ᵇ ذكر خزاين مصر 4ᵇ ذكر سلطان مصر
5ª ذكر من ولد بمصر من الانبياء وكان فيها منهم وخرج منهم
5ᵇ ذكر من كان بمصر من الصديقين
5ᵇ ذكر اصهار الانبياء ومن صاهر [اهل] مصر من الانبياء
6ª ذكر اخبار من ملك مصر من الملوك الجبابرة
10ᵇ ذكر بناء الاسكندرية
10ᵇ ذكر اخبار مدينة الاسكندرية وما بها من العجايب
(12ᵇ منار الاسكندرية 14ᵇ الملعب
15ª بحيرة الاسكندرية 15ᵇ خليجها)
16ª ذكر الفراعنة بمصر
18ª ذكر فتح مصر
18ª ذكر فتح مدينة الاسكندرية على يد المسلمين
19ª ذكر ما فى مصر من ثغور الرباط والمساجد الشريفة وما فيها من شركة بالحرمين
20ᵇ ذكر من دخل مصر من الصحابة ومن مات بها منهم
27ª فصل فى ذكر ابتداء زيارة القرافة وذلك من المشهد النفيسى

Darin ein Excurs f. 33ª betreffend das Betreten der Kirchhöfe in Schuhen (يكره لداخل الجبانة المشى فى نعله); dann f. 36ª فصل فى التعزية عن الميت والصلاة عليه وان كان غايبا

F. 40ª Rechtsgutachten darüber, ob ein Gläubiger, der den Besuch von Gräbern der Propheten und Frommen vor hat, sein Gebet abkürzen darf und ob ein solcher Besuch gesetzlich zulässig sei (على يجوز له ان يقصر الصلاة وهذه الزيارة شرعية ام لا)

42ᵇ فصل ينبغى للرجال ان يمنعوا النساء من زيارة القبور وان كان لهم ميت'
45ª ذكر من ملك مصر من ملوك الاسلام الجبابرة وخوارج وغيرها
46ª ذكر الاستاذ كافور الاخشيدي المكنى بابي المسك
49ª ثم جاءت الدولة العبيدية الفاطمية
53ᵇ ثم جاءت الدولة الايوبية الكردية السنية
55ª خاتمة فى ذكر الخلفاء الراشدين

Vom J. $^{566}/_{1170}$ an folgt von f. 59ª an bloss eine kurze Namensangabe, ohne weitere Notizen über die Regenten, nur dass die Jahreszahl der Thronbesteigung und die der Regierungsdauer unter dem betreffenden Namen steht. Als unmittelbare Nachfolger der Ḫalifen sind hier die 'otmānischen Sulṭāne aufgeführt, von عثمان غازي an, im J. $^{699}/_{1300}$. Die Liste geht bis zum السلطان محمود بن مصطفى خان (Regierungsantritt $^{1143}/_{1730}$), wozu am Rande noch ein kleiner Nachtrag bis zum J. $^{1171}/_{1757}$. Damit ist dies Werkchen zu Ende, ohne eine Unterschrift; es ist offenbar ein unfertig gelassener Auszug.

Daran schliesst sich, von derselben Hand geschrieben, ein Abschnitt ohne besondere Ueberschrift, der theologische Ansichten behandelt. Zuerst den Satz des الشافعي f. 60ᵇ: الانكار فرع من النفاق, dann f. 62ᵇ die Frage القران مخلوق او غير مخلوق und die Antwort des Imām احمد بن حنبل darauf, und Anderes, besonders auch 15 Fragesätze f. 66ª ff., mit den Ansichten des Abū Ḥanīfe darüber; der 1. handelt فى الايمان, der 2. فى الطهارة, der 3. فى الصلاة etc., der 15. فى الامامة.

Es ist möglich, dass dieser Anhang von

dem Verfasser des voranstehenden Werkes herrührt, ohne jedoch zu diesem Werk zu gehören.

Schrift: gross, geläufig, rundlich, vocallos, deutlich, Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737.

Am Rande stehen öfters längere Bemerkungen. Der Verfasser gehört wol zu den sehr Späten.

9838. We. 428.

2) f. 34—41.

4to, 25 Z. (22 × 17; 16 × 9½cm). — Zustand: lose Blätter; der untere Rand stark fleckig; Bl. 34 unten am Text beschädigt. — Papier: gelb, ziemlich dünn, etwas glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Bruchstück ohne Anfang und Ende.

Die ersten Worte f. 34a: مشهورة وهو الذي عمل لجامع عمرو بن العصي تنورا من فضة فيه مائة الف درهم وارسل له من القصر الخ

Dies Stück behandelt die Geschichte Aegyptens; beginnt hier in der Regierung des الحاكم بامر الله † 411/1020 und geht bis in die des الملك المظفر قطز المعزي † 658/1260.

Die Darstellung der Ejjûbiden-Herrschaft beginnt f. 37a: ثم جاءت الدولة الايوبية الكردية

F. 41a die Türkenherrschaft: ثم جاءت الدولة التركية ومماليك الدولة الكردية وذلك في حدود خمسين وستمائة، فاولهم الملك المعز عز الدين ايبك التركماني الصالحي فقام نحو ست سنين وتزوج شجرة الدر ثم خطب بنت صاحب الموصل فغارت شجرة الدر فقتلته في ربيع الاول سنة خمس وخمسين وستمائة ثم احدثت امور الخ

Die letzten Worte f. 41b: فانا اسأل الله لكم في اظهار كنز من الكنوز يكفيكم ويفضل عنكم واما انكم تاخذون،

Der späteste der hier citirten Schriftsteller ist السيوطي (34b). Der Verfasser lebt also nach dem J. 911/1505.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, vornüberliegend, vocallos. Ueberschriften roth. Nach f. 34 fehlt 1 Blatt. — Abschrift c. 1200/1785.

9839. We. 428.

1) f. 1—33.

41 Bl. 4to, 21 Z. (25 × 16; 19½ × 13cm). — Zustand: durch und durch wasserfleckig, weshalb der Text nicht selten beschädigt ist; der Rand bisweilen ausgebessert; Bl. 32. 33 im Text — am Rücken — schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Bruchstück ohne Anfang und Ende.

Das Vorhandene beginnt im 3. Kapitel, in einer Geschichte, wie es schliesslich einem Neidischen ergeht. Die ersten Worte f. 1a: عند الملك وعزم عليه ليضيفه فقال الحلاق اذا جاءت نوبتي وانعم الملك بشيء انعمت به عليك الخ

3b فصل واعلم امدك الله تعالي انه يحرم علي المسلم ان يحدث نفسه بمساوي مسلم الخ

4. Kapitel 4b في نبذة من ذكر الخلفاء والملوك وما يليق بهم من الآيات والاخبار والحكايات والآثار، [قال الله تعالي وداود وسليمان اذ يحكمان في الحرث اذ نفشت فيه غنم الخ

7a فصل في تفسير قوله تعالي ومن لم يحكم بما انزل الله فاولئك هم الكافرون

7b فصل في تفسير قوله تعالي ولا تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل وتدلوا بها الخ

8b فصل في تفسير قوله تعالي سماعون للكذب اكالون للسحت وهم الحرام الخ

9a فصل في مسئلة الالتزام علي مذهب السادة المالكية رم

5. Kapitel 13b الباب الخامس وهو تمام الكتاب في ما منح الله تعالي به مولانا السلطان ايده الله تعالي بعزيز نصره من حسن السيرة وصفا السريرة والآثار المحمودة الزكية التي ظهرت بكل مكان وخصوصا بالاقطار الحجازية والبلاد الاسلامية الخ

Der Verfasser nennt sich im Anfang dieses Kapitels, aber der Name ist, da der Text an der Stelle verwischt ist, nicht ganz vorhanden. Er sagt: قال جامع هذه السيرة المباركة العبد الفقير الي الله تعالي احمد . . . المشهور بطوغان شيخ الاشرفية نزيل الحرمين الشريفين، (nach احمد fehlt ein Wort; es ist المحمدي). Der Verfasser Aḥmed elmoḥammedî ṭûġân lebt um 870/1465; s. No. 8824.

Die Darstellung f. 14a beginnt mit dem im J. 872/1467 erfolgten Tode des السلطان السعيد الشهيد خشقدم الظاهر. Nachdem die zunächst

erwählten Nachfolger mit kurzen Worten abgethan, schildert der Verf. die Regierungsthätigkeit des im Raǵab desselben Jahres zur Herrschaft gelangten السلطان المالك الملك الاشرف قايتباي [فاستولي علي مقعد الملك ولسان الحال ينادية ابو النصر فجبر الله به من الزمان ذلك الكسر وانتشر عدله في الآفاق وفاض الخ]

ذكر من اجري عين عرفات المعروفة المسماة بعين المشاش 16ᵃ

ذكر من ولي امور المسلمين من العرب والموالي في ايام عبد الملك بن مروان 20ᵃ

ذكر من ولي مصر من الاتراك بعد الخلفاء والاكراد والفاطميين 21ᵃ

ذكر سلطنة الملك المظفر سيف الدين قطز († $^{658}/_{1260}$) 22ᵃ

etc. bis auf السلطان الملك الاشرف ابو النصر اينال von $^{857}/_{1453}$ an (f. 31ᵇ).

Nach f. 31 eine Lücke von mehreren Blättern.

Auf f. 32ᵃ ذكر السلطان الملك الاشرف ابي النصر قايتباي المحمودي

Im Anfang der Schilderung seiner Herrschaft bricht dies Stück ab f. 33ᵇ mit den Worten: وان اكون سببا لك في حياتك فقل الساقي اليك عني يا بطل وخلّ عنك القيل والقال،

Die Ausdrucksweise ist durchweg rhetorisch, auch mit kleinen Versen versetzt und mit Anekdoten.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, an sich deutlich (aber beschädigt), vocallos, oft fehlen diakritische Punkte. Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{1000}/_{1591}$.

9840. Spr. 89.

47 Bl. 4ᵗᵒ, 9 Z. (22¼ × 16; 19 × 12ᶜᵐ). — Zustand: durch und durch fleckig, hauptsächlich in der unteren Hälfte. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit goldverziertem Rücken. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Dies Bruchstück behandelt die Geschichte Aegyptens. Beginnt hier in der Geschichte Jūsufs: und zwar wie Ja'qūb mit seinen Söhnen nach Aegypten zieht und Jūsuf ihm und fünf von seinen Söhnen Audienz bei فرعون verschafft; dann folgt Ja'qūb's Tod und Begräbniss; ferner Jūsuf's Tod, und die Ueberführung seiner Gebeine nach Syrien (f. 8ᵇ); weiterhin die Geschichte des Moses und der Untergang des فرعون und seines Heeres, und die Erwählung der 160 jährigen دلوكة بنت ريّا zur Königin, welche das Land mit einer grossen Mauer umgiebt. Dann folgen die Abschnitte:

ذكر عمل البرابي بمصر، قال عثمان بن صالح في حديثه 22ᵇ

ذكر خول بخت نصر مصر، قال ثم توفي لقاس واستخلف ابنه قومس 29ᵃ

ذكر انكشاف فارس عن الروم، قال وكان انكشاف فارس عن الروم كما حدثنا 37ᵇ

ذكر بناء الاسكندرية، فوجه هرقل ملك الروم كما حدثنا شيخ من اهل المقوقس 41ᵃ

In diesem Abschnitte hört hier die Handschrift auf f. 47ᵇ mit den Worten: يقال لها كساقبالة الكريون فحفرته حتى ادخلته الاسكندرية وهي التى بطّلت قاعته،

Der Verfasser führt — besonders im Anfange — sehr genau und sehr oft seine Gewährsmänner an; er beginnt diese Aufführung oft mit den Worten: حدثنا عبد الرحمن قال.

Unter den Angeführten kommt vor f. 17ᵇ: تفسير السمرقندي † c. $^{850}/_{1446}$ (vielleicht aber der frühere † $^{375}/_{985}$) und تفسير القرطبي († $^{671}/_{1272}$). Der Verfasser wird also wol um $^{900}/_{1494}$ herum leben.

Schrift: gross, deutlich, gleichmässig, ganz vocalisirt. — Abschrift c. $^{950}/_{1543}$. — Nach f. 38 fehlt 1 Blatt.

9841. We. 378.

110 Bl. 4ᵗᵒ, 20 Z. (22 × 16; 17 × 10½—11ᶜᵐ). — Zustand: etwas lose im Deckel, stellenweise unsauber. F. 32. 35. 36 oben schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel auf dem Vorblatte:

هذا تاريخ الفرنساوية وما فعلوه بالديار المصرية بالتمام والكمال

Titel f. 1:

هذا كتاب الغاوي المنطوي على تاريخ قصة الفرنساوي وما توقع من هذه الطايفة من الفساد والخراب لجميع البلاد روم واسلام بالتمام،

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الحي القيوم الابدي الديموم الواحد الاحد . . . اما بعد فانه يقول مؤلف هذا الكتاب قد جرت عادة الاوايل بتاليف الكتب والرسايل وذكر ما يمر عليهم من الحوادث الكونية والحركات الكلية كقيام دولة على دولة الخ

Französische Geschichte, von der Revolution an bis zum Ende der Expedition Bonaparte's nach Aegypten.

Schluss f. 110ᵇ: واهلكوا من الاسلام خلق لا يحصى والحمد لله علي الدوام المؤيد الي دين الاسلام، وهذا ما انتهي الينا من ابونابارته بالتمام والكمال ونقول استغفر الله من الزيادة والنقصان ومن عثرات اللسان وصلي الله الخ

Schrift: gross, kräftig, rundlich, vocallos. — Abschrift c. 1220/1805. — Arabische Foliirung.

9842. WE. 131.

153 (156) Seiten 4ᵗᵒ, 19 Z. (28½ × 21½; 21 × 15½ᶜᵐ). Zustand: ziemlich gut; oben am Rücken ein grösserer Wurmstich. — Papier: dick, gelblich, wenig glatt. — Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser fehlt. S. 1 wie bei We. 378.

Schluss S. 151: وحضرت البشاير الي الصدر الاعظم بمدينة مصر . . . وضربت مدافع كثيرة وحراقات غزيرة . . . ونشروا الاعلام وحمدوا رب الانام وقالوا الحمد لله على تاييد الدين ونصر من الله وفتح مبين، امين،

Dann werden noch 2 Gedichte angeschlossen, beide von نِقُولَا التَرك. Das erste S. 151 ein Lobgedicht auf Bonaparte, anfangend (Kām. dec.):

لِلّهِ عصر قد زها فلكَ السعادةِ فيه دارْ

vom J. 1213/1798; das andere vom J. 1215/1800 auf die Ermordung des französischen Obergenerals in Aegypten, anfangend (Kāmil) S. 153:

انت المنية والحيوة قد انقضت
وسطا الحمام علي الكميّ الظافرِ

Schrift: ziemlich gross und gleichmässig, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift von Franz Bader, vom J. 1824.

Die Rückseite von S. 59 ungezählt; ebenso ein auf S. 133 folgendes einzuschaltendes Blatt.

9843. We. 421.

3) f. 37—46.

Queer-8ᵛᵒ, 23 Z. (15 × 21; 12—13 × 19—20ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken.

F. 38ᵃ Mitte bis 40ᵇ eine Arabische Proclamation gegen die Franzosen unter Bonaparte, zur Zeit ihres Einfalls in Aegypten.

Anfang: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام . . . اما بعد ان طايفة الفرانسة جعل الله ديارهم دارسة واعلامهم ناكسة هم الكفرة الطغاة والفجرة البغاة الخ

Schluss f. 40ᵇ: للحيّ القيوم وقد خاب من حمل ظلما فقطع دابر القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين

F. 37 u. 38ᵃ oben Türkisch.

F. 41—46 enthält Gedichtstücke und einige längere Gedichte, u. a. von عبد الله الطرابلسي, موسى جمال الدين الحسيني, يحيى المناجي, احمد الكردي الايوبي, احمد التونسي, und f. 46ᵇ Verse aus einem Gedicht des الزمخشري, das anfängt (Ṭawīl): بنفسي قوىّ لحظه وهو فاتر كذا اللحظ اقوي ما يكون اذا فترْ

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9844.

1) We. 1886, 1ᵃ, 2, f. 5.

4ᵗᵒ, 25 Z. (23 × 16; 22½ × 13ᶜᵐ). — 1 Blatt, dessen Ecken im Text beschädigt und ausgebessert sind; ausserdem fleckig und der Text an einigen Stellen etwas abgescheuert. — Papier: gelb, dick, wenig glatt.

Gehört wol zu dem Anfang einer Geschichte Aegyptens. Es ist hier die Rede von Jūsufs Verdiensten um das Land (Erbauen von Städten, Anlagen von Kanälen, Messen des Nielsteigens) und von Ja'qūb und seinen Söhnen. Die Erzählung wird hier dem هشام بن اسحق beigelegt.

Schrift: gross, deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 700/1300.

2) Pet. 331, 2, f. 102ᵇ—105ᵃ.

Kurze Geschichte der Fātimiden von 'Obeid allāh elmehdī an bis auf الظاهر بالله † 427/1036; am ausführlichsten über الحاكم بامر الله.

3) Mq. 756, f. 206.

Die vier ersten Fāṭimiden-Herrscher in Aegypten.

4) We. 422, 2, f. 45—53.

Geschichtliches über Aegypten, von den Fāṭimiden an bis in die Herrschaft der 'Oṭmānen.

9845.

Die ägyptische Geschichte behandeln u. a. auch folgende Werke:

1) كشف الممالك von عمر بن احمد بن عثمان ابن شاهين † 385/995.
2) تاريخ مصر von الحسن بن ابراهيم بن الحسين المصري ابن زولاق † 387/997.
3) تاريخ von الطحان يحيى بن على † 416/1025.
4) Desgl. von المسبحى محمد بن عبد الله † 420/1029.
5) النكت العصرية فى اخبار الوزراء المصرية von عمارة بن على اليمنى نجم الدين † 569/1173.
6) اخبار مصر von عبد اللطيف البغدادي موفق الدين † 629/1232.
7) تاريخ von ابن ابي طى يحيى بن حميدة الحلبى † 630/1233.
8) كنز الموحدين فى سيرة صلاح الدين von demselben.
9) عقود الجواهر فى سيرة الملك الظاهر von dems.
10) تاريخ von القفطى على بن يوسف † 646/1248.
11) المعلم الاتابكى فى التاريخ von على بن انجب البغدادى ابن الساعى † 674/1275.
12) سيرة الظاهر بيبرس von ابن شداد محمد بن على الكاتب الحلبي عز الدين † 684/1285.
13) الوظائف المغرية للمناقب المعزية von خضر بن ابي بكر بن احمد um 690/1291.
14) الروض الزاهر فى سيرة الملك الظاهر von عبد الله ابن عبد الظاهر القاضى الفاضل † 692/1293.
15) سيرة الملك المنصور von عبد الرحيم بن على المصري um 693/1294.
16) سيرة الاشرف بن قلاوون von demselben.
17) مفرج الكروب فى اخبار ملوك بنى ايوب von محمد بن سالم الحموي ابن واصل † 697/1298.
18) عقود النظام فيمن ولي مصر من الحكام von محمد بن دانيال الموصلى † 710/1310.
19) ايقاظ المتغفل واتعاظ المتوسل فى اخبار مصر von محمد بن عبد الوهاب الزبيري ابن المتوج † 730/1330.
20) سيرة قلاوون von شافع بن على بن عباس ابن عساكر العسقلانى † 731/1331.
21) سيرة الملك الاشرف خليل von demselben.
22) سيرة الملك الناصر محمد بن قلاوون von dems.
23) نظم الجواهر فى سيرة الملك الناصر von dems.
24) تاريخ von ابن المنير عبد الكريم بن عبد النور الحلبى قطب الدين † 735/1334.
25) نزهة الناظر فى سيرة الملك الناصر von موسى بن محمد بن يحيى عماد الدين † 759/1358.
26) اشرف الطرف للملك الاشرف von محمد بن احمد ابن مرزوق التلمسانى † 781/1379.
27) تاريخ von ابن الملقن عمر بن على † 804/1401.
28) الانتصار لواسطة عقد الامصار von ابراهيم بن محمد ابن دقماق † 809/1406.
29) عقد الجواهر فى سيرة الملك الظاهر von demselben.
30) ينبوع المظاهر فى سيرة الملك الظاهر von demselben.
31) تاريخ ملوك مصر von المقريزي تقى الدين † 845/1441.
32) اتعاظ الحنفاء باخبار الفاطميين الخلفاء von demselben.
33) السلوك لمعرفة دول الملوك von demselben.
34) البيان والاعراب عما فى ارض مصر من الاعراب von demselben.
35) الاعلام بمن ولى مصر فى الاسلام von ابن حجر العسقلانى † 852/1448.
36) سيرة الملك المؤيد von العينى محمود بن احمد † 855/1451.
37) سيرة الملك الاشرف von demselben.
38) حوادث الدهور von ابن تغري بردي † 874/1469.
39) نزهة الراي فى التاريخ von demselben.
40) بدائع الزهور فى وقائع الدهور von محمد بن اياس المصري um 930/1524.
41) [ارجوزة] تذكرة الانام بمن تولى مصر والقاهرة فى الاسلام von حسن العثمانى العفانى um 969/1561.

42) نزهة المسامرة فى اخبار مصر والقاهرة von عبد الواحد الرشيدي † 1023/1614.
43) لطائف اخبار الاول فيمن تصرّف فى مصر من الدول von محمد بن عبد المعطي الاسحاقي um 1088/1624.
44) المنهل العذب المفرد فى الفتح العثمانى لمصر von محمد على بن ومن ولوا نيابة تلك البلد محمد علان التبريزي † 1057/1647.
45) حسن بن الحجج القاهرة فى تاريخ مصر والقاهرة von على بن على المكي شمة الفوق † 1176/1762.
46) رفع الشكوى وترويح القلوب بذكر الملوك بني ايوب von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1791.
47) نزهة النفوس والابدان von على بن داود الخطيب الجوهري.
48) زبدة الفكرة فى تاريخ الهجرة
49) الجوهرة اليتيمة فى اخبار مصر القديمة
50) المختصر فى اخبار مصر von تقى الدين الكرمانى
51) نزهة المقلتيْن فى اخبار الدولتيْن von عبد السلام بن الحسين الفهري القيسرانى
52) تاريخ اسكندرية von منصور بن سليم الاسكندري وجيه الدين † 674/1275.
53) فى تاريخ صعيد von العقيد بن عبد الرحمن بن احمد بن يونس المصري † 347/958.
54) المفيد فى اخبار صعيد von محمد بن عبد العزيز الادريسى † 649/1251.
55) تاريخ اسوان von ابن الزبير.
56) عقد جواهر الاسفاط من اخبار مدينة الفسطاط von تقى الدين المقريزى † 845/1441.
57) المضبوط فى تاريخ اسيوط von السيوطى † 911/1505.

11. Die Westländer.

9846. Spr. 52.

4) f. 83—97.

8vo, 21 Z. (19½ × 13½; 14½ × 8¼cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei 3).

Fragment, die Geschichte der Habesiten betreffend. Es ist wol dem Werke des Es-sojūṭī entlehnt, dessen Titel:

ازهار العروش فى اخبار الحبوش

Es beginnt hier mitten in einem Abschnitt.

83b ذكر ما جاء فى القران الكريم، موافقا للغتهم عن ابي موسي فى قوله الخ
83b ذكر من كان فيهم نبيّا.
86a ذكر كبار ملوك الحبشة، سيدهم النجاشي وملوكهم تتسمّي به الخ
87b ذكر وفاة النجاشى رة (im J. 9 d. H.)
87b ذكر ملك كبير من ملوك الحبشة
89b ذكر اشرافهم من الصحابة
91a ذكر من كان منهم من اكابر العلماء
92a ذكر جماعة من شعرايهم
95a ذكر جماعة من زهادهم المشهورين

Der Schluss des Werkes ist eigentlich f. 97a: انهب همه وحزنه وابدله فرحا وسرورا، هذا اخر ما وقعت الاشارة اليه من التنبيه علي فضل هذا الجنس الخ

Es folgt dann aber noch ein längerer Epilog, zum Lobe des ابو الفضايل; derselbe ist aber mit den letzten Worten auf f. 97 (واذا نظروا فى سيرة غيره من الملوك الماضين) nicht zu Ende. Vergl. HKh. I 548.

Es folgt dann noch f. 98—102a eine Uebersicht über die Provinzeintheilung des Türkischen Reiches (ايالة und لواء) (Türkisch).

F. 102b u. 103 enthält unbedeutendes Gekritzel.

9847. Lbg. 105.

2) f. 77—163.

8vo, 17 Z. (18 × 13½; 10½—11 × 7¾cm). — Zustand: nicht ganz sauber, etwas wurmstichig; die ersten Blätter am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

ابو زيد عبد الرحمن الجامعي

Anfang f. 77b: الحمد لله الذي فتح لنا بالجهاد ابواب رحمة اغلقت بترك الكفار بين اظهرنا منذ سنين . . . وبعد فانه لما منّ الله تعالي بفتح هذا الثغر الوهراني على المسلمين من منه الخ

Ausführlicher Commentar des Abū zeid 'abd erraḥmān elgāmi'ı zu einem Reģez-

Gedicht von 72 Versen, welches محمد بن احمد الحَلْفاوى التلمسانى المالكي ابو عبد الله zu Ende des Jahres 1124/1713 auf die Eroberung der Feste Wahrān (الثغر الوهرانى), welche der Statthalter und Dāi von Algier (القائم فى ايالة الجزائر) محمد بن على داي الجزيري المعروف ببكداش ausgeführt, gemacht hatte. Dasselbe zerfällt in 5 Abschnitte, deren Uebersicht f. 79a u. b (der 2. schildert die Heeresrüstung, der 3. die Eroberung, der 4. die Folgen). Es beginnt f. 80a:

لمّا اراد الله بالدين جلا عن ارض وهران بنى الكفر جَلا

Der Commentar ist sehr ausführlich, behandelt in der Regel einen oder zwei Verse, theils auf das Einzelne eingehend, theils den Sinn im Ganzen gebend und sehr oft Verse und längere Gedichte anführend. Er beginnt zu obigem Verse: يعنى انه لما اراد الله تعالي ظهور دينه وهو الاسلام لقوله تعالي ان الدين عند الله الاسلام جَلا عن ارض وهران اي طرد عنها وعن دائرتها بنى الكفر اي الكافرين بالله الخ

Von Wahrān sagt der Commentar f. 80b: وهي مدينة صغيرة بساحل البَحْر الرومي من الناحية المغربية الوسطي

Unter den Ungläubigen in Vers 1 sind die christlichen Spanier verstanden. Das Ereigniss fand im Jahre 1119/1707 statt.

Schluss f. 159b:

ما نصر الله الحنيفيين علي اعدائه وفاق فضلا وعلا

Der Verfasser des Commentars giebt zum Schluss ein langes Lobgedicht auf den oben genannten Bekdāš, von محمد بن على, einem Nachkommen des محمد المهدي; dasselbe schliesst f. 163a (Ṭawīl):

وازكي صلاة بعده وتحيّة على احمد من هو للرسل خاتم

Schrift: magrebitisch, ziemlich blass, klein, gleichmässig, etwas vocalisirt, ziemlich schwer zu lesen; die Grundverse roth, die Stichwörter meistens auch. Der Text in rothen Linien eingerahmt. — Abschrift von محمد بن البشير بن محمد التلمسانى im Jahre 1199 Ǵomādā II (1785).

F. 164. 165 unbedeutende Notizen in sehr schlechter Schrift.

9848. WE. 3.

282 Bl. 4to, 27 Z. (29½ × 20; 20 × 13cm). — Zustand: gut; am Ende einige Wurmstiche. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Original-Lederband mit Klappe.

Titel fehlt, steht aber von anderer Hand auf einem Vorblatt; er ist gegen Ende der Vorrede (f. 36a) genannt, und ist:

نفح الطيب من غصن الاندلس الرطيب
وذكر وزيرها لسان الدين ابن الخطيب

Derselbe war von ihm früher so gefasst (f. 36a):

عَرْف الطيب فى التعريف بالوزير ابن الخطيب

Der Verfasser dieses für Geographie, Geschichte und Litteratur Spaniens wichtigen Werkes ist in dem schönen goldverzierten Frontispice auf f. 1b genannt, nämlich:

احمد بن محمد الشهير بالمقري المغربي المالكي الاشعري

Er heisst ausführlich:

احمد بن محمد بن احمد بن يحيى بن عبد الرحمن المَقَّرِيّ [والمَقْرِىّ] التلمسانى المالكي الفاسى القاهري ابو العباس

Dies Werk des Aḥmed ben moḥammed ben aḥmed ben jaḥjā *elmaqqarī* (und auch elmaqrī) ettilimsānī elfāsī elqāhirī abū 'l'abbās, † 1041/1632, beginnt so (f. 1b):

احمد من عرّف من حلى الامصار وعلى الاعيان على تداول الاعصار وتطاول الاحيان . . . (f. 4b) اما بعد حمد الله مالك الملك والصلاة علي رسوله المنجي من الهلك الخ

Nach langer Einleitung folgt f. 34b ff. die Uebersicht des Werkes. Es zerfällt in 2 Haupttheile (قسم), die beide in je 8 Kapitel zerfallen. Der 1. Hauptheil behandelt die Geographie Spaniens, dessen Geschichte seit der Eroberung durch die Mauren und speciell das Reich Kordowa, ferner die Gelehrten, die von Spanien nach dem Orient und von dort nach Spanien sich begaben, die wissenschaftlichen Anstalten und Verdienste der spanischen Gelehrten, und endlich den Verfall der arabischen Herrschaft.

Der 2. Theil beschäftigt sich speciell mit der Geschichte des ausgezeichneten Wezîrs Lisân eddîn ibn elḫaṭîb † 776/1374.

Der Inhalt des 1. Haupttheiles ist:

فيما يتعلق بالاندلس من الاخبار المترعة الاكواب والانباء المنتحية صوب الصواب الخ

1. باب: فى وصف جزيرة الاندلس وحسن هوائها واعتدال مزاجها الخ

2. باب: فى القاء بلد الاندلس للمسلمين بالقياد وفتحها على يد موسى بن نُصَيْر ومولاه طارق بن زياد الخ

3. باب: فى سرد بعض ما كان للدين بالاندلس من العز السامى العماد والقهر للعدوّ فى الرواح والغدوّ الخ

4. باب: فى ذكر قرطبة التى كانت الخلافة بمصرها للاعداء قاهرة الخ

5. باب: فى التعريف ببعض من رحل من الاندلسيين الي بلاد المشرق الخ

6. باب: فى ذكر بعض الوافدين على الاندلس من اهل المشرق الخ

7. باب: فى نبذة مما منّ الله به على اهل الاندلس من توقد الاذهان وبذلهم فى اكتساب المعارف والمعالي ما عزّ او هان الخ

8. باب: فى ذكر تغلّب العدوّ الكافر على الجزيرة بعد صرفه وجوه الكيد اليها وتضريبه بين ملوكها ورؤسائها بمكره الخ

Es liegt hier das erste Drittel des Werkes vor (= Gedruckter Text I, p. 1—634, Z. 10), enthaltend Theil I, Kap. 1 bis Kap. 5, erstes Drittel; es schliesst mit der Notiz über يحيى بن الحكم الغزال

Kapitel 1 beginnt f. 37ᵇ,
» 2 » f. 65ᵇ,
» 3 » f. 97ᵃ,
» 4 » f. 135ᵇ,
» 5 » f. 207ᵇ.

Schrift: magrebitisch, wenig vocalisirt, ziemlich gross, sorgfältig, gleichmässig. Die Ueberschriften gross und roth, oder hervorstechend gross schwarz. Der Text in rothen und blauen Linien eingerahmt. — Abschrift etwa vom J. 1100/1688. — HKh. VI 13916.

9849.

Einige hieher gehörige Werke sind:

1) الإمام فى تاخر من بارض الحبشة من ملوك الاسلام von المقريزي † 845/1441.
2) ,, فى الحبشة von الحسن بن احمد اليمنى الحيمى † 1071/1660.
3) الجمع والبيان فى تاريخ قيروان von ابو الغريب الصنهاجى.
4) اخبار قيروان von عبد العزيز بن شداد بن تميم الصنهاجى.
5) تأسّى اهل الايمان بما جري على مدينة قيروان von ابن سعدون.
6) المُغْرِب فى تاريخ المَغْرِب von يَسَع بن حزم الاندلسى † 575/1179.
7) المُعْرِب عن سيرة ملوك اهل المغرب
8) المُسْهِب فى غرائب المغرب von عبد الله بن ابراهيم بن وزمر الصنهاجى الحجاري um 600/1203.
9) مختار تاريخ المغرب von يحيى بن حميدة الحلبى ابن ابي طىّ † 630/1233.
10) المُغْرِب فى محاسن حلى اهل المغرب von على بن موسى بن سعيد الغرناطي † 673/1274.
11) انيس المطرب وروض القرطاس فى اخبار المغرب وفاس von على بن محمد بن احمد ابن ابي زرع
12) المعجب فى اخبار اهل المغرب von عبد الواحد بن على المراكشى
13) العيون الستة فى اخبار سبتة von عياض بن موسى اليحصبى السبتى † 544/1149.
14) تاريخ تلمسان von ابن هديّة
15) تاريخ الاندلس von احمد بن موسى العراوي † 338/998.
16) Desgl. von عبد الله بن محمد ابن الفَرَضِى القرطبى † 403/1012.
17) الصلة فى ذيل تاريخ الاندلس von خلف بن عبد الملك ابن بشكوال † 578/1182.
18) مشكل الصلة von محمد بن عبد الله بن ابي بكر ابن الابّار البلنسى † 658/1260.

19) الملتقط من السلك من حلى العروس الاندلسية von على بن موسي بن سعيد الغرناطي † 673/1274.

20) صلة الصلة von احمد بن ابراهيم بن الزبير الغرناطي † 708/1308.

21) الكتاب المبين فى تاريخ الاندلس von محمد بن يوسف بن على ابو حيّان † 745/1344.

22) الايضاح فيمن ذكر فى الاندلس بالصلاح von محمد بن الحاج التلمسانى † 774/1372.

23) طُرَف العصر فى دولة بنى نصر von لسان الدين ابن الخطيب القرطبى † 776/1374.

24) ك" الانوار الجلية فى اخبار الدولة المرابطية von يحيى بن محمد بن يوسف الغرناطى ابن الصيرفى † c. 570/1174.

25) تاريخ الموحدين von يوسف بن عمر الاشبيلى ابو الحجاج

26) السرّ المذاع فى تفضيل غرناطة على كثير من البقاع von محمد بن ابراهيم بن عبد الله الطليطلى ابن السرّاج † 785/1384.

27) تاريخ قرطبة von عمر بن عبد الله بن يوسف القرطبى الزهراوى † 454/1062.

28) تاريخ مالقة von محمد بن على المالقى ابن عسكر † 686/1288.

29) تاريخ بطليوس von ابراهيم بن قاسم البَطَلْيُوسى الاعلم † 642/1244.

30) تاريخ مرسية von محمد بن محمد ابن الحاج المرسي † 771/1369.

31) تاريخ الجزيرة الخضراء von ابن حمديس

32) تاريخ صَقلّيّة von على بن جعفر بن على الصقلى ابن القطّاع † 515/1121.

Zweite Abtheilung:

Biographien.

1. Sammelwerke.
2. Traditionisten.
3. Çūfīs.
4. Juristen.
5. Gelehrte anderer Fächer.
6. Specialschriften:
   a) über einzelne Çūfīs.
   b) über einzelne Gelehrte aus verschiedenen Fächern.
7. Namen-Feststellung.

1. Sammelwerke.

9850. Pet. 263ᵃ ᵘ· ᵇ.

165 u. 128 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (17×13½; 11¼×8¾—9ᶜᵐ). Zustand: ziemlich gut, aber 263ᵃ etwas unsauber, besonders im Anfange. Bl. 1 und 2 etwas beschädigt und ausgebessert, ebenso f. 32 in der Mitte und einige andere Blätter. 263ᵇ reinlicher. — Papier: dick, gelb, glatt. — Einband: rother Corduanbd. — Titel zu Pet. 263ᵃ f. 1ᵃ (zum Theil verklebt):

الجزء الاول من مختصر تاريخ بغداد،

Pet. 263ᵇ ohne Titel. Verfasser fehlt. Er ist:

احمد بن على البغدادي الخطيب ابو بكر

Anfang: الحمد لله علي . . . لي من نعم تفوت الاحصاء عدّا وتتجاوز العلم الجزئ احاطة واشرفها العلم الذي فصل . . . جل جلاله وتعالي به الحيوان الانسىّ علي كثير من خلقه انخ

Abkürzung der sehr umfangreichen Chronik von Bagdād, deren Verfasser Aḥmed ben ʾalī *elḫaṭīb elbagdādī* abū bekr † 463/1071 (No. 1034) ist, in 2 Bänden. Der Verfasser dieses Auszuges, in welchem die erwähnten Personen in alphabetischer Folge kurz besprochen werden, mit Beibringung von kurzen Anekdoten, Sprüchen, Versen, und Angabe ihres (Geburts- und) Todesjahres, ist (f. 2ᵇ): القاضى ابو اليمن

مسعود بن محمد بن احمد بن حامد

Masʾūd ben moḥammed ben aḥmed ben ḥāmid ben ʾobeid elboḫārī abū ʾljumn starb im Jahre 491/1098.

Zuerst kommen im 1. Band diejenigen, welche Moḥammed genannt sind; dann f. 25ᵇ die Aḥmed und die übrigen in den Buchstaben A gehörenden, und zwar zuerst: احمد امير المومنين القادر بالله بن اسحق بن جعفر المقتدر بالله مولده يوم الثلاثاء التاسع من شهر ربيع الاول سنة ٣٣٦ امّه امّ ولد اسمها تمنى مولاة عبد الواحد بن المقتدر،

Dann in alphabetischer Folge (nur dass innerhalb jedes Buchstabens nicht die streng alphabetische Reihe befolgt wird) die übrigen.

Der letzte Artikel f. 163ᵃ beschäftigt sich mit: علي بن حمزة ابو الحسن الاسدي المعروف بالكسائي النحوي احد ايمّة القرّاء من اهل الكوفة الخ

Derselbe schliesst (165ᵃ): فاخذ بيده فقال قطعه الله اذا ان قلت ما لا اعلم،

Dann folgt die Unterschrift, aus der erhellt, dass dieser Artikel im folgenden Bande noch fortgesetzt worden ist.

Dies ist jetzt aber nicht der Fall. Im Anfange des 2. Bandes fehlen 10 Blätter. F. 1ᵃ beginnt in einem andern Artikel; f. 1ᵇ, lin. 4 beginnt der Artikel: العباس بن محمد بن على بن عبد الله بن العباس كان من رجالات بني هاشم وكان اجود الناس رايا الخ — Nach dem letzten Artikel (يزيد بن يزيد بن زايدة بن عبد الله) kommen f. 117ᵇ unten u. ff. noch einige Nachträge (zuerst ابو بكر بن عياش بن سالم الخياط), dann f. 123ᵇ mit der Ueberschrift ورواية العلم einige Frauen, zuerst الخيزران زوجة المهدي وام ولديه und zuletzt f. 128ᵇ خديجة بنت محمد بن على بن عبد الله الواعظ المعروفة بالشاهجانية

Dieser kurze Artikel schliesst: وتوفيت سنة ٤٦٠ ودفنت عند قبر ابن شمعون رحمه

Schrift: ziemlich klein, etwas steif, aber current, vocallos, ziemlich deutlich. Die einzelnen Artikel roth überstrichen, bisweilen am Rande mit rother Dinte angegeben. — Die Abschrift beider Bände beendet im J. 846 Ǵomādā II (1442). — HKh. II 2179.

9851. We. 1099.

29 Bl. 4to, c. 22—25 Z. (24 × 16½; c. 20 × 14^cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; ziemlich fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titel fehlt: s. unten. Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang fehlt. Die Blätter beginnen in dem 1. Kapitel des Werkes; es ist darin von den Qorānlesern die Rede, die sich in der Stadt دُنَيْسَر zum Unterricht [eine Zeitlang] aufhielten und bei denen der Verfasser gehört hat.

2. باب f. 2ª فى ذكر بعض من سكنها او نزل او مرّ بها من مشايخ الحديث واصحابه ورواته وعلمائه، [ابو على حنبل بن عبد الله بن الفرج بن سعادة المكبّر الرصافى البغدادي]

3. باب 13ª فى ذكر بعض من سكنها او نزل او مرّ بها من الفقهاء، [قد مر بدنيسر من الفقهاء جماعة كثيرة يتعذر حصرهم]

4. باب 18ᵇ فى ذكر نخبة من سكنها او مرّ بها من الزهّاد، [ابو حفص عمر بن عبد الله الماردي الخياط المعروف بابن القرقوبية]

5. باب 19ª فى ذكر نخبة من مر بها من اهل الوعظ والتذكير [ابو عبد الله عمر بن محمد بن عبد الله البكري السهروردي الصوفى]

6. باب 20ª فى ذكر بعض اهل الادب ممن سكنها او نزل او مر بها، وفيه فصول ثلاثة،

1. فصل 20ª فى ذكر نخبة من نزل بها من اهل اللغة والانشاء [ابو الحسن على بن الحسن ابن عنتر بن ثابت الحِلّوي]

Nach f. 20 ist eine Lücke; es fehlt der Schluss des 1. فصل, das ganze 2. فصل und der Anfang des 3. فصل. Das letztere behandelt die Dichter, die sich in دنيسر aufgehalten haben und giebt ziemlich viele Proben ihrer Gedichte. Der zuletzt behandelte ist f. 23ª: ابو الحسن على بن يوسف بن محمد بن عبيد الله الصفار الآمدي الاصل الدنيسري يعرف بالحاجي

7. باب 24ª فى ذكر نخبة من سكنها او نزل او مرّ بها من اهل الطب، وفيه فصلان

1. فصل 24ª فى ذكر من تمسك منهم بالقياس فى الطب

2. فصل 25ª فى ذكر نخبة اهل التجارب فى الطب ممن سكنها

8. باب 25ª فى ذكر جماعة لم يتبيّن ما يؤول امرهم اليه ممن لاحت عليهم امارات الفلاح

Schluss f. 27ª (Ṭawîl):

احنّ الى لمياء وجدا ودونها
حزون تناجي بالوجي وسهول

Aus der Unterschrift erhellt der Titel dieses Werkes. Dieselbe beginnt nach obigem Schlussverse اخر ما انتخبته من كتاب الخ. Er ist also:

المنتخب من كتاب حِلْيةِ السَّرِيّين من خواصّ الدُّنَيْسَرِيّين

Es ist eine Auswahl aus dem Werke حلية الخ, in welchem die in verschiedenen Fächern der Gelehrsamkeit hervorragendsten Männer, die in der Stadt دنيسر vorübergehend oder dauernd sich aufhielten, behandelt und womöglich Proben ihrer Gedichte gegeben werden.

Das Grundwerk, mit genau obigem Titel, ist erwähnt in Cod. Spr. 27, Seite 147. — HKh. III 4627 hat es aufgeführt (im Titel فى خواص) und giebt als Verfasser an: ابو حفص عمر بن الخضر بن اللمش التركي المتطبب Ebenso Cod. Spr. ll., nur dass er ابن اللمش nicht hat. Nach der Angabe in unserem Werke selbst, f. 24ᵇ Mitte, wo der Verfasser seinen Vater nennt, ist der ausführlichere Name so:

ابو حفص عمر بن ابي العباس الخَضِر بن اللَّمِش بن الدُّزْمِش التركي المتطبب

Der Verfasser 'Omar ben elḫadir *ben ellamiš* ben edduzmiš etturkî war Arzt; er erwähnt Zeitgenossen als im J. 606/1209 gestorben oder erzählt aus der Zeit, auch etwas später, diesen oder jenen Vorfall. Er lebt also um 610/1213.

Von wem dieser Auszug gemacht, ist nicht gesagt, wahrscheinlicher Weise von dem Verfasser selbst; denn f. 24ᵇ steht: انشدنى والدي ابو العباس. Wäre der Auszug von einem Anderen, so würde dieser Ausdruck schwerlich beibehalten sein, zumal das ganze Werkchen mit Sorgfalt gearbeitet ist.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocalisirt; die ersten Blätter bis f. 8ᵃ recht vergilbt. — Abschrift im Jahre 743 Rabī' II (1342), zu Damaskus, von احمد بن سعد الله الحرّاني, zu eigenem Gebrauch, nach einer Handschrift, die nach der des Verfassers selbst verfertigt und mit derselben collationirt worden; der Abschreiber sagt, er habe bloss einige Qaçîden fortgelassen.

Im Anfange fehlen, wie ich glaube, 11 Bl., nach f. 20 wahrscheinlich 9 Bl. — 2 mal collationirt.

F. 1ᵃ, erste Zeile, ist gefälscht. Sie ist hingeschrieben, um den Schein zu erwecken, als sei das Werk vollständig und handle von berühmten Männern aus Bagdād.

F. 27ᵇ u. 29ᵃ u. 29ᵇ geben nachträglich einige der fortgelassenen Qaçîden.

F. 28 enthält den Abschnitt: ذكر خبر بني تميم وامر سجاح بنت الحرث بن سويد ومسيلمة الكذاب nach *Ettabarī*, aber nicht wie er sich in seiner Chronik تاريخ الملوك الخ findet (ed. Koseg. I p. 126 ff.), sondern in dem Auszuge daraus.

Die Schrift ist dieselbe wie im übrigen Bande.

9852. Spr. 313.

91 Bl. 4ᵗᵒ, c. 16 Z. (24½ × 17¾; 22½ × 8ᶜᵐ). — Zustand: lose geheftet im Deckel liegend; sonst ziemlich gut, doch nicht ganz frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: guter rother Lederdeckel.

Titel fehlt; nach Spr. Bemerkung auf f. 1ᵃ Abschrift aus einer alten Handschrift, enthaltend: Abkürzung vom معجم اهل الادب 3. Theil, verfasst von ياقوت d. h.:

ياقوت بن عبد الله الحموي البغدادي شهاب الدين

Aus verschiedenen Stellen geht hervor, dass der Verfasser dieses Werkes um $^{600}/_{1203}$ und später lebt (z. B. f. 50ᵃ. 51ᵇ). F. 53ᵃ erwähnt er das J. $^{620}/_{1223}$, und 63ᵃ einen Todesfall vom J. $^{626}/_{1229}$. Alles dies passt für *Jāqūt* ben 'abd allāh *elḥamawī* elbagdādī šihāb eddīn, der im J. $^{626}/_{1229}$ starb.

Das Vorliegende ist ein Bruchstück des schätzbaren biographischen Werkes über gelehrte Männer, nebst fleissiger Angabe ihrer Werke, alphabetisch geordnet. Das Biographische in der Regel kurz behandelt. Es beginnt hier f. 1ᵃ mit عبيد الله بن محمد بن جرو الاسدي ابو القاسم النحوي † $^{387}/_{997}$ und hört f. 90ᵃ auf mit محمد بن الحسن بن محمد بن علي بن حمدون الملقب بغرس الدولة ابو نصر المنشي صاحب الرسايل.

Damit bricht dieser Artikel ab, für den das übrige Blatt frei gelassen ist. F. 91 gehört nicht zu dem Werke: es enthält Büchertitel nebst ihren Verff., aus verschiedenen Gebieten.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, geläufig, vocallos. Die Stichwörter überstrichen. Die Blätter sind gebrochen und auf der rechten Hälfte beschrieben, die linke ist für Nachträge freigelassen. Nur im Anfang sind einige Seiten ganz beschrieben. — Abschrift c. 1850.

HKh. V 12367.

9853. Mf. 135.

368 Bl. 4ᵗᵒ, 39 Z. (25 × 14¼; 18½ × 7¾ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich dünn, glatt. — Einband: guter brauner Lederband mit Klappe, etwas goldverziert. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ unter einem kleinen Frontispice (Blau und Gold):

كتاب وفيات الاعيان لاحمد بن محمد بن ابراهيم بن ابي بكر بن خلكان

(Hinzugefügt ist eine kurze biographische Notiz.) Genaueres über den Titel und Verfasser dieses biographischen Werkes s. bei WE. 135, 1.

Voraufgeht ein Verzeichniss der behandelten Artikel auf Bl. 1ᵇ—6, deren jede Seite in 10 × 5 Quadrate getheilt ist. Die Anzahl der behandelten Artikel ist 835. Wüstenfeld's Ausgabe hat deren 865.. Es sind also 30 Artikel ausgelassen; ausserdem ist der Text häufig verkürzt, nicht bloss dadurch, dass Verse ausgelassen sind, sondern auch dadurch, dass manche Prosastellen ganz fortgefallen. Dennoch ist es nicht ein Auszug aus dem Werke.

Anfang wie bei WE. 135, 1. Schluss wie bei Spr. 249.

Das Werk zerfällt nach dieser Handschrift in 4 Theile; der erste ist f. 92ᵃ zu Ende; der zweite geht von f. 92ᵇ—215ᵃ (ohne Unterschrift, dass daselbst der 2. Theil aufhöre); der dritte f. 215ᵇ geht wahrscheinlich bis f. 288ᵃ. Hier ist das bei Df. 48 besprochene kurze Nachwort ausgelassen; der nächste Artikel folgt

unmittelbar. Der 4. Theil umfasst alsdann f. 288ᵃ bis Ende. — Die mit ه anfangenden Artikel stehen hinter denen, die mit و beginnen.

Schrift: sehr klein, fein, Persischer Zug, vocallos, gleichmässig, deutlich. Die Anfänge der Artikel roth. Der Text in Goldlinien eingerahmt; am Rande die Angabe der behandelten Artikel in verschiedenfarbiger Dinte. — Abschrift von ابو الصلاح محمد الحنفى الشهير بالقطري (f. 92ᵃ. 368ᵃ), im J. 1083 Rabīʿ II (1672), zu eigenem Gebrauche. — HKh. VI 14298.

9854. Df. 46. 47. 48.

253, 229 u. 225 Bl. Folio, (26) 27 Z. ($28^2/_3 \times 18^1/_4$; 18×10^{cm}). — Zustand: gut. Df. 46 hat gegen Ende unten am Rande, 47 in der vorderen Hälfte unten am Rande einen grossen Wasserfleck; 48 ebenda, aber durchgehend. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: guter brauner Lederband mit Klappe (an 47 fehlt die halbe Klappe).

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser fehlt.

Df. 46 umfasst No. 1—396 der Wüstenfeld'schen Ausgabe. (Letzter Artikel: ابو نصر عبد العزيز ابن نباتة). Die Unterschrift auf f. 253ᵇ bezeichnet diesen Band als die (erste) Hälfte des Werkes, was dem Umfange nach nicht ganz zutrifft; er ist vielmehr das erste Drittel des Ganzen.

Df. 47 umfasst No. 397—693. (Erster Artikel: ابو محمد عبد العزيز ابن مغلس; letzter ابو عبد الله محمد ابن قايد البحراني).

Df. 48 umfasst No. 694—816. (Erster Artikel: ابو شجاع محمد ابن الدهان; letzter يحيى بن خالد البرمكي), worauf noch das kurze (auch bei Wüstenfeld nach No. 816 befindliche) Nachwort, womit der Verf. sein Werk vorläufig abschliesst, folgt; dasselbe schliesst f. 225ᵃ: والله عز وجل المسئول فى الاعانة والارشاد اليه بعونه وقوته وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله . . . وصحبه وسلم.

Es fehlt an dieser Ausgabe also noch 1 Band, welcher die Fortsetzung und Beendigung des Werkes (= Wüstenf. No. 817—865) enthalten haben wird.

In Df. 46 ist f. 68 u. 72, in 47 f. 106, in 48 f. 14 zweimal gezählt.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Anfangswörter der einzelnen Artikel roth. Der Text ist in rothen Linien eingefasst. Im Anfang der Bände Frontispice. — Abschrift vom J. $^{1126}/_{1714}$ (s. Ende von Df. 47).

9855. WE. 135, 1.

273 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. ($27^1/_4 \times 18$; $17^1/_2 \times 11^{cm}$). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: stark, gelblich, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit rothem Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

الجزء الاول من وفيات الاعيان من تاريخ ابن خلكان

Nach der Vorrede:

ك" وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان

Das Werk heisst oft auch bloss: تاريخ ابن خلكان

Ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: يقول الفقير الي رحمة الله تعالي

احمد بن محمد بن ابراهيم بن

ابي بكر بن خلكان

بعد حمد الله الذي تفرّد بالبقاء وكتب لكل نفس اجلا لا يجاوزه عند الانقضاء وسوي فيه بين الشريف والمشروف والاقوياء والضعفاء احمده على سوابغ النعم ... هذا مختصر فى التاريخ دعاني الي جمعه انّى كنت مولعا بالاطّلاع على اخبار المتقدمين من اولي النباهة الخ

Biographisches Wörterbuch des Aḥmed ben moḥammed ben ibrāhīm ben abū bekr elirbilī elbarmekī eššāfiʿī šems eddīn abū 'l'abbās *ibn ḫallikān*, geb. $^{608}/_{1211}$, † $^{681}/_{1282}$, in alphabetischer Anordnung nach den Hauptnamen; ausgelassen sind die unmittelbaren (الصحابة) und fast alle mittelbaren (التابعون) Prophetengenossen, ferner alle Ḫalīfen; dagegen erwähnt viele ausgezeichnete Zeitgenossen, die der Verfasser gesehen oder von denen er gehört hat. Uebrigens sind alle Fächer, ob Fürsten oder Gelehrte, Dichter etc., berücksichtigt in gleicher Weise. Dabei befleissigt sich der Verfasser der Kürze, giebt möglichst Geburts- und Todesjahr an, ebenso die Herkunft,

führt schöne Gedichte und Stellen daraus und Aussprüche und Anekdoten an, und giebt über die richtige Schreibung und Aussprache der selteneren Eigennamen die nöthige Auskunft. Lange Jahre darauf sammelnd, ordnete der Verfasser sein Werk in Elqâhira während des Jahres 654/1256. (S. bei No. 9857, 4 gegen Ende.)

Dieser erste Theil des Werkes geht von ابو عمرو. ابراهيم بن يزيد الكوفي النخعي bis auf الثعالبي ابو منصور عبد الملك بن محمد, d. h. umfasst No. 1—391 der Ausgabe Wüstenfeld's.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift Anfang des Jahres 1034/1624, von 'Abd essalâm.

F. 273b ist eine Zufallstafel (جدول) und kurze Anweisung zum Gebrauche derselben, von عبد الله امين العكي.

9856.

Dasselbe Werk, erster Band, ist enthalten in:

1) Pm. 660.

265 Bl. 4to, 23 Z. (26 × 19; 18 × 12⅔cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht überall sauber (wie f. 17. 31b. 32b. 35), auch nicht frei von Wasserflecken (wie besonders f. 263 ff.). Bl. 16 ff. unten wurmstichig. — Papier: farbig (theils gelb, theils bräunlich, röthlich, grau), stark, glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfasser fehlt.

Enthält No. 1—534 in der Ausgabe von Wüstenfeld.

Schrift: ziemlich gross, stattlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. Stichwörter roth. Die einzelnen Artikel am Rande in rother Schrift angemerkt. Bl. 5. 14. 15. 22—24. 137. 140 in kleiner Schrift ergänzt. — Abschrift im Auftrage des شمس الدين محمد بن شرف الدين يونس الحويري الصوفي الحكيم بالخانقاه الناصرية بسرياقوس von احمد بن اسماعيل الصوفي im J. 739 Raǵab (1339).

Collationirt. — Am Rande stehen bis f. 49 oft Zusätze (von längerem Umfange).

F. 2b—4b enthält einen biographischen Artikel über den Verfasser. — F. 1b ein Rechtfertigungsschreiben des رشيد الدين وطواط (Anfang: قرع سمعي من افواه الواردين الخ).

2) Sach. 28.

272 Bl. 4to, 23 Z. (25¼ × 18½; 18½ × 13½cm). — Zustand: im Ganzen gut; der Seitenrand in der 2. Hälfte wasserfleckig, auch sonst an einigen Stellen, besonders zu Anfang. F. 1. 127. 262—272 am Rand ausgebessert. Nicht ganz sauber; auch etwas fleckig. Bl. 1—17 im Text schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Enthält No. 6—498 in der Ausgabe Wüstenfeld's (von الخطيب العراقي bis علي بن محمد ابن الفرات).

Schrift: ziemlich gross, schön und gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth, die Hauptüberschriften (حرف الباء etc.) in Goldschrift. Der Text in Goldlinien mit farbiger Umrandung. — Abschrift um 1000/1591.

9857.

Dasselbe Werk, zweiter Band, ist enthalten in:

1) WE. 135, 2.

167 Bl. 4to, 31 Z. (29½ × 20; 24 × 14cm). — Zustand: mehrere Blätter schadhaft und ausgeflickt, besonders im Anfange und am Ende; ausserdem nicht ganz ohne Flecken. — Papier: bräunlich, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a von neuer Hand:

الجزء الثانى من وفيات الاعيان من تاريخ بن خلكان

Enthält (nach Wüstenf. Ausgabe) No. 314 bis 763 (vom Buchstaben ع an bis in den Buchstaben م, von عاصم بن ابي النجود bis auf المؤيد بن محمد الالوسي).

Schrift: ziemlich klein, eng und gedrängt, gleichmässig, deutlich, gefällig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1006 Rabî' I (1597) von علي بن الحاج قوام الدين النجفي مولدا الحلي منشئا

Zu der oberen Hälfte des Bl. 166 gehört die untere Hälfte des Bl. 167, die fälschlich an das ähnlich oben durchgerissene Bl. 166 geklebt ist. Damit schliesst dieser Band.

Es bleibt dann noch übrig Bl. 167 obere Hälfte nebst 166 untere Hälfte. Mit diesem Blatte beginnt, von anderer Hand geschrieben, No. 764 (المهلب بن ابي صفرة). Es gehört nicht zu diesem Bande, der durch die Unterschrift des Abschreibers und der Jahreszahl abgeschlossen ist.

2) Pm. 661.

247 Bl. 4to, 17 Z. (von f. 109 an 21 Z.) (25 × 16⅔; 16 × 12cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, obgleich nicht überall ganz sauber, z. B. 218b; auch nicht ganz frei von Wurmstich. Mehrere Blätter am Rande (wie 2. 147—149. 215. 216. 247), besonders auch im Rücken, ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfasser fehlt.

Enthält No. 420—685 (ed. Wüstenfeld).

Schrift: ziemlich gross, stattlich, etwas gradestehend, gleichmässig, etwas vocalisirt, bisweilen fehlen diakritische Punkte. Die Anfangsworte der einzelnen Artikel in hervorstechend grosser Schrift. Von f. 109 an, besonders aber von 119 an, enger und gedrängter, auch mehr vocalisirt. Die Stichworte der Namen der behandelten Artikel stehen oft am Rande, besonders in der 2. Hälfte der Handschrift. Bl. 1 von neuerer Hand in kleiner Schrift ergänzt. — Abschrift c. 750/1349. — Collationirt.

3) Pm. 662.

436 Bl. 4to, c. 25—32 Z. (26 × 16; 17—18½ × 8⅓cm). Zustand: im Ganzen gut; der Rand nicht ganz frei von Wasserflecken, auch an einigen Stellen, wie f. 239. 240, ausgebessert; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, auch weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Der Titel steht im Anfang der Nachschrift des Verfassers f. 485b, 5.

Der Anfang des Bandes fehlt, 32 Blätter. Das Vorhandene beginnt in No. 558 (S. 64, Zeile 7 der Wüstenfeld'schen Ausgabe) und geht bis zu Ende von No. 864. Schluss wie bei Spr. 249. Die No. 865 ist fortgelassen.

F. 1—13 enthalten das Inhalts-Verzeichniss zu dem ganzen Werke. Jeder in einem Artikel behandelte Name ist in einen Kreis eingefasst und abwechselnd in rother oder grüner, späterhin auch noch in schwarzer Schrift geschrieben. Nur die Namen auf f. 12b unten und 13a sind nicht in Kreisen, und sind ausserdem alle in rother Schrift.

F. 1—8a enthält das Verzeichniss der Artikel der ersten Hälfte des Werkes; auf jeder Seite befinden sich 4 × 8 Kreise. Das Verzeichniss der zweiten Hälfte steht f. 9a—13a. In der ursprünglichen Handschrift ist der Text der zweiten Hälfte nicht zu Ende geführt, sondern geht nur bis zu Ende des Buchstabens و (worauf dann ه und ي noch folgen), f. 287b. Das Uebrige ist ergänzt. Ebenso ist es im Inhaltsverzeichniss; die Artikel der ursprünglichen Handschrift stehen in Kreisen, meistens 4 × 8 auf der Seite (f. 11 u. 12b enthalten 5 × 8); die der Ergänzung stehen nicht in Kreisen, sondern einfach neben einander in 3 und in 5 Columnen.

Schrift: gross, doch ungleich an Grösse, kräftig, rundlich, gedrängt, vocallos; bisweilen auch fehlen diakritische Punkte. Stichwörter roth; ebenso und in grösserer Schrift die im Eingang der Artikel stehenden Eigennamen; doch sind dieselben auch schwarz und einige Male auch grün oder blau, wie 272b und 134a ff. Die Stichwörter dieser Eigennamen stehen auch (meistens) am Rande, theils schwarz, theils roth oder grün oder auch blau (doch seltener); sie sind zum Theil in Kreise eingeschlossen. F. 101a fehlt in solchem Kreise der Eigenname; 117a befindet sich ein grün ausgefüllter Kreis ohne Eigennamen; f. 60b letzte Zeile fehlt im Text zu Anfang des Artikels der Eigenname, steht jedoch mit seinem Stichwort am Rande. — Am Rande stehen nicht selten Zusätze, so besonders f. 182b. 183a. 241a. — Die Schrift von 287b an ist von Türkischer Hand: 31 Zeilen [22 × 8cm] klein, kräftig, gedrängt, etwas flüchtig, vocallos. Die Eingänge der Artikel in rother Schrift; ebenso die Namen-Angabe am Rande. Collationirt. — Abschrift von محمد الاكمل بن مفلح (287b u. 184a am Rande) um 1000/1591.

Beim Foliiren sind 2 Blätter übersprungen; es folgt noch auf 256 256A und auf 261 noch 261A.

4) Spr. 249.

216 Bl. Folio, 25 (—35) Z. (32 × 22½; c. 25—26 × 14—17cm). — Zustand: nicht ganz ohne Flecken, besonders an der oberen Ecke. Im Anfange einige Wurmstiche. Das Titelblatt sehr unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Goldrücken. — Titel f. 1a:

هذا الثالث والرابع من تاريخ القاضي شمس الدين احمد بن خلكان رحمه وهما يشتملان على حرف الميم والنون والواو والهاء والياء'

Es ist der 3. und 4. Theil in dieser Abschrift. Enthält No. 661—864 in Wüstenf. Ausgabe.

Beginnt f. 1b mit dem Artikel: ابو بكر محمد بن عمر بن عبد العزيز بن القوطية بن ابراهيم بن عيسي بن مزاحم المعروف بابن القوطية الاندلسي الخ

Der 4. Theil f. 101b beginnt mit No. 778. Allein die mit و anfangenden Namen stehen

nicht, wie bei Wüstenfeld, nach den mit ه beginnenden, sondern vor denselben, finden sich also vor No. 778 am Ende des 3. Theils. No. 865 (bei Wüstenfeld) ist hier nicht aufgenommen. An No. 864 schliesst sich die ziemlich lange Nachschrift des Verfassers, in welcher er über die Abfassung des Werkes und eigene Erlebnisse berichtet: das Werk ist fertig geworden im J. 672 Ǵomādā II (1273).

Schluss f. 216ᵃ: والله يستر عوراتنا بكرمه الصافي ولا يكدر علينا ما منحنا من مستوغ اعطايه النمير ان شاء الله بمنّه وكرمه امين اللهم امين، تم الكتب الخ

Schrift: ziemlich gross, rundlich, flüchtig, ineinandergezogen, ungleich, vocallos, meist auch ohne diakritische Punkte, an wenigen Stellen in der Mitte des Werkes nachträglich vocalisirt. Ueberschriften roth, gegen Ende schwarz, aber grösser. — Abschrift des 3. Theiles im J. 1180 Śa'bān (1767); des 4. Theiles im J. 1181 Rabī' I (1767), von احمد بن اسمعيل بن عباس بن حسين بن احمد بن الحسن بن القاسم

F. 216ᵇ oben stehen 7 Verse der Qaçīde العينية des السهيلي, von derselben Hand.

5) Lbg. 526, 7, f. 143—147.

4ᵗᵒ, 21 Z. (24½ × 17½; 18½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt.

Ein Paar Blätter aus demselben Werke, und zwar ist der 1. Artikel hier f. 143ᵃ, 5 ابو نصر الفتح ابن خاقان, der letzte f. 147ᵇ ابو شجاع فناخسرو الملقب عضد الدولة (No. 536 und 543 bei Wüstenfeld).

Nach f. 143 ist eine Lücke; desgl. nach 145.

Schrift: gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, oft ohne diakritische Punkte. Die Anfangsnamen der einzelnen Artikel im Text, dann auch am Rande, roth. — Abschrift c. 800/1397.

9858. WE. 135, 3.

145 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (29½ × 20; 21 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich schlecht. Lose Lagen hier u. da, grosse Wasserflecken; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: etwas gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

هذا كتاب وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان،

Verfasser f. 1ᵃ: ابن خلكان

Dieser Band desselben biograph. Werkes des Ibn Ḫallikān, dessen richtiger Titel der obige ist, beginnt (nach Wüstenfeld's Ausgabe) mit No. 704 (ابو بكر محمد بن ايوب الملك العادل). Darauf folgt unmittelbar No. 706. 707 (dies nicht ganz zu Ende). Auf f. 6ᵃ ist eine Lücke gelassen. F. 6ᵇ beginnt in No. 711, dann 712 etc. Nach f. 10 ist eine Lücke von 8 Bl. = ed. Wüstenf. No. 715, S. 68, Z. 4 bis S. 93, 13 (in No. 726). Die Handschrift geht bis zu Ende des Werkes; der letzte Artikel ist f. 144ᵇ Mitte: شهاب الدين ابو المحاسن يوسف المعروف بالشوّاء (= No. 860). Die Anordnung der einzelnen Artikel ist jedoch etwas abweichend von der gewöhnlichen, indem theils einige überhaupt fehlen, theils an andere Stelle gesetzt sind, wie es namentlich hier am Schlusse der Handschrift der Fall ist. Ausserdem ist in der ganzen Handschrift viel Abweichendes von dem Original; sie ist stellenweise verkürzt, oft sogar ein blosser Auszug. — Schluss des Werkes f. 145ᵃ:

فقد اصبحت تنوينا واضحى حبيبي لا تفارقه الاضافه
فسمي الصدف من يومئذ" وحسبنا الله تعالى ونعم الوكيل،
هذا ما يسر الله تعالي انتخابه وتعليقه من كتاب وفيات الاعيان الخ

Aus dieser Unterschrift folgt klar, dass das Vorliegende als eine Auswahl aus dem Grundwerke anzusehen ist, und zwar (im Ganzen) in der daselbst befolgten Reihenfolge.

Schrift: ungleich, gegen Ende flüchtig; im Ganzen ziemlich klein, gedrängt, gewandt, zum Theil etwas vocalisirt. Die Ueberschriften meistens roth. — Abschrift vom J. 1067 Raǵab (1657). — Arabische Foliirung.

9859. WE. 137.

138 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (18 × 13½; 13 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, fleckig; manche Lagen lose; einige Wurmstiche. Der Rand ist stark beschnitten und daher die dort kurz angegebenen Namen der behandelten Männer meistens abgeschnitten. — Papier: gelblich, stark, glatt. — Einband: schlechter schwarzer Lederband; der vordere Deckel lose. — Titel und Verfasser fehlt: aber f. 1ᵇ oben am Rande steht mit kleiner Schrift: ذكر شعراء العرب, was unrichtig ist.

Es ist vielmehr ein Stück eines Auszuges aus demselben biographischen Werke des Ibn Ḫallikān, in welchem nicht bloss Dichter, sondern überhaupt die besonders hervorragenden Männer aufgenommen sind. Eine Menge Artikel des Grundwerkes sind übersprungen; die aufgenommenen alle bedeutend verkürzt, aber mit Angabe der Todesjahre, zum Theil auch mit Anführung von Versen.

Dieser Auszug braucht durchaus die Worte des Ibn Ḫallikān selbst, und befolgt dieselbe Anordnung innerhalb jedes Artikels; ist also durchaus keine selbständige Arbeit, sondern nur Abkürzung des Grundbuches.

Dies Werk beginnt hier f. 1ᵇ mit dem Artikel ابو غالب محمد بن على بن خلف فخر الملك (= ed. Wüstenf. No. 710) und geht fort bis zu Ende des Artikels ضياء الدين ابو الفتح نصر الله بن محمد المعروف بابن الاثير (= ed. Wüstenf. No. 773) und schliesst daran, ohne eine Bemerkung, auf derselben Seite f. 38ᵃ den Artikel اسحق الموصلي النديم (= No. 86) und geht dann fort bis ابو الوليد عبد الله بن محمد بن يوسف الاسدي الفرضي (= No. 358), woran sich, auf derselben Seite, f. 91ᵇ, unmittelbar eine Bemerkung aus dem Artikel Ibn Ḫallikān's über den Dichter حيص بيص anschliesst.

Vorhanden in diesem Auszuge ist also: ein Stück von م bis in den Buchstaben ن; ferner ا bis in den Buchstaben ع.

Nach f. 9 fehlt 1 (oder 2) Blatt. — Einige Male sind die Ueberschriften ausgelassen; so f. 25ᵃ. 73ᵇ. 74ᵃ.

Dann kommt, ohne Vorbemerkung, sofort eine Reihe von biographischen Artikeln, welche sich auf das Reich der Ḥimjaren beziehen, ohne Angabe der Quelle. Das darin Berichtete wird sehr häufig als von وهب بن منبه und von عبد الملك بن هشام erzählt bezeichnet.

f. 92ᵃ ذكر لقمان بن عاد غير متوج، قال عبد الله بن عباس كان لقمان بن عاد بن الملطاط بن سكسك نبيا غير مرسل،

96ᵇ الحارث الرائش ويقال الرييش تبع متوج، قال وهب رة وولي الملك

97ᵇ الصعب ذو القرنين تبع متوج، قال وهب رة ورفع الحديث الي على بن ابي طالب

115ᵃ ابرهة بن الصعب ذي القرنين تبع متوج، قال ابو محمد عبد الملك بن هشام لما مات ذو القرنين الصعب بن ذي مراثد

117ᵃ العبد بن ابرهة، قال ابو محمد فلما مات ابرهة ذو المنار وولي بعد ابرهة ابنه

117ᵇ عمروٌ ذو الاذعار بن ابرهة ذي المنار بن الصعب تبع متوج، قال ابو محمد لما ولي الملك عمرو المذكور قهر الناس

118ᵇ شرحبيل بن عمرو ملك متوج، فولي الملك بمأرب شرحبيل بن عمرو المذكور

118ᵇ قصة الهدهاد بن شرحبيل ملك متوج، قال ابو محمد عبد الملك بن هشام حدثني ابن لهيعة عن مكحول عن صالح

128ᵃ بلقيس بنت الهدهاد بن شرحبيل، قال وهب وملكت عليهم بلقيس المذكورة

Schluss f. 138ᵃ unten: وكان داعيا من دعا سليمان بنجران امن وحسن ايمانه فقام خطيبا في اهل نجران واجتمع اليه مومنوا نجران، تم بحمد الله الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, deutlich, fast vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um 900/1494.

9860. We. 332.

54 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (22 × 16; 15½ × 11½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz fest im Deckel, die 1. Lage lose; nicht völlig sauber. — Papier: gelb, auch bräunlich, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب معاني اهل البيان من وفيات الاعيان
لبدر الدين ابي محمد الحسن بن عمر بن الحسن بن حبيب

Anfang f. 1ᵇ: اما بعد حمد الله الذي اجري في جنات الاعيان عيون السعادة واسري بمن شاء من ابناء الزمان الي اقصى الارادة . . . فهذه اوراق جمعت فيها من ذكر من اهل الادب الذين بكلامهم يطرب الحق ويجيى الطرب الخ

Auszug aus demselben Grundwerke, besonders die Dichter, Sprachgelehrten und geistreichen Personen behandelnd, von Elḥasan ben 'omar elḥalebî ibn ḥabîb † 779/1377 (No. 2285). Enthält nach der im Titel beigefügten Angabe 237 Artikel und ist wie das Grundwerk alphabetisch geordnet.

Zuerst f. 1ᵇ ابراهيم بن العباس بن محمد ابو اسحق الصولي

2ᵃ ابراهيم بن هلال بن ابراهيم ابي اسحق الصابي

Zuletzt f. 53ᵇ . . . يوسف بن اسماعيل بن علي ابو المحاسن . . . المعروف بالشوّاء

54ᵃ يوسف بن محمد بن ابراهيم ابو الحجاج الانصاري البيّاسي

Schrift: klein, breit, gewandt, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Stichwörter der Artikel meistens roth; ebenso am Rande immer roth. — Abschrift zu eigenem Gebrauch von احمد بن عبد الله المقري المصري im Jahre 824 Ǵomādā II (1421). Die Abschrift nach einer Abschrift, die nach dem Original angefertigt worden.

'HKh. VI 14298 (p. 455).

9861. We. 1749.

1) f. 1—44.

103 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (24¼ × 16¾; 18 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, fleckig, etwas wurmstichig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. — Anfang und Schluss fehlt.

Bruchstück eines Auszugs aus dem biographischen Werke des Ibn ḫallikān. Die Anordnung des Grundwerkes ist beibehalten, oft auch der Text unverändert; unbedeutendere Artikel sind bisweilen fortgelassen.

Die Blätter in falscher Ordnung, auch voll Lücken; die richtige Folge ist: f. 33; Lücke von 2 Bl.; 34; 1 Bl. fehlt; 35. 28. 36; 1 Bl. fehlt; 21. 44. 37—43. 32. 1—20. 30. 31. 22—27. 29.

Der zuerst vorkommende Artikel ist f. 33ᵃ: عبد الله بن وهب بن مسلم القرشي المالكي † 197/818. Der letzte f. 29ᵇ: علي بن وصيف المعروف بالناشي † 366/976.

Das Bruchstück umfasst No. 323—477 des Grundwerkes, also nicht ganz den Buchstaben ع.

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, gewandt, deutlich, vocalisirt. Die Anfangsworte jedes Artikels roth. — Abschrift um 900/1494.

9862. Pet. 191.

2) f. 16ᵇ—112.

Format (Text: 21 × 12—13ᶜᵐ) etc. u. Schrift wie bei 1). Das letzte Blatt unten schadhaft. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله الكبير المتعالي، المانّ على خلقه بالالطف والافضال، . . . وبعد فالولوع بالجمال، سجيّة ركّبها الله تعالي في الاولياء واكابر العلماء الرجال الخ

Nachdem auf den ersten Seiten über Mancherlei, namentlich aber über Schönheit und (Knaben) Liebe gesprochen und einschlagende Verse beigebracht, folgen von f. 19ᵃ unten an biographische Artikel besonders von Dichtern, alphabetisch nach dem Hauptnamen geordnet.

Zuerst f. 19ᵃ الامام ابو العباس احمد بن عمرو بن سريج

22ᵃ oben ابو اسحق ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الاسفرايني

22ᵃ oben ابو اسحق ابراهيم بن منصور بن المسلم الفقيه المعروف بالعراقي

22ᵃ Mitte ابو اسحق ابراهيم بن المهدي

23ᵃ ابو اسحق ابراهيم بن ماهان المعروف بالنديم الموصلي

23ᵃ ابو اسحق ابراهيم بن علي بن تميم المعروف بابن الحصري القيرواني

23ᵇ ابو اسحق ابراهيم بن ابي الفتح بن عبد الله بن خفاجة الاندلسي

23ᵇ ابو اسحق ابراهيم بن احمد بن اسحق المروزي الفقيه

u. s. w. Diese Artikel sind alle aus dem Werke des Ibn ḫallikān (كتاب وفيات الاعيان) ausgezogen. (Die unbedeutenderen Artikel des Werkes sind überhaupt nicht berücksicht), und zwar durchschnittlich genau in derselben Reihenfolge.

Der letzte Artikel ist يحيى بن خالد بن برمك f. 111ᵃ, der Schluss desselben entspricht Ibn ḫall. ed. Wüstenfeld, fasc. X pag. 70, lin. 11.

In dem leeren Raum f. 112ᵇ unten steht von derselben Hand mit grossen Buchstaben: وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم،

Zeit der Abschrift nicht angegeben; aber nach f. 5ᵃ oben vor 987/1588.

9863. Lbg. 543.

205 Bl. 8vo, 21 Z. (18½ × 13; 15½ × 8½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; unsauber und fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt; liegt in einem Futteral mit Kattunüberzug u. Lederrücken.

Titel fehlt; aber f. 69b steht: تم الجزء الثالث من كتاب وفيات الاعيان. Dies ist aber nur insofern richtig, als hier ein Auszug aus dem Werke des Ibn Ḫallikān, nicht aber grade bloss der 3. Theil, vorliegt. Derselbe hat viele Artikel ganz fortgelassen, auch nicht immer die Ordnung des Grundwerkes befolgt. Die Handschrift ist sehr lückenhaft. Die zusammengehörigen und jetzt in richtiger Folge liegenden Blätter (denen wir die Nummern des Grundwerkes in der Wüstenfeld'schen Ausgabe beifügen) sind:

a) F. 1 bis 3 (= No. 284 bis 287).
b) 4 » 9 (= » 319 » 331).
c) 10 » 32 (= » 389 » 430).
d) 33 » 45 (= » 563 » 605).
e) 46 » 69 (= » 584 » 686).
f) 70 » 79 (= » 609 » 647).
g) 80 » 81 (= » 648).
h) 82 » 160 (= » 660 » 705).
i) 161 » 205 (= » 622 » 719).

Der zuerst vorkommende Artikel f. 1a Mitte ist: ابو القاسم شاهنشاه الملقب بالملك الافضل الخ und der letzte f. 204b: ابو عبد الله محمد بن جابر بن سنان الحرانى

Am Rande stehen oft Zusätze, auch auf eingelegten Blättchen.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften roth. Die Blätter hängen oben am Rande zusammen, so dass die Schrift der Rückseite eines Blattes auf der Vorderseite des folgenden fortläuft. — Abschrift um 950/1543.

Andere Auszüge dieses Werkes sind von:

1) محمد بن احمد التركمانى † 750/1349, u. d. T. الجنان
2) عباس بن على صاحب اليمن † 778/1376.
3) احمد بن عبد الله الغزي † 822/1419.
4) محمد بن داود الرياضى الاطروش † c. 1028/1619.
5) ابراهيم بن مصطفى بن محمد القرضى † 1126/1714, u. d. T. التجريد بعون الرب المجيد.

9864. We. 298.

178 Bl. 4to, 33 Z. (28 × 19; 19 × 12cm). — Zustand: ziemlich gut. Die 2 ersten Blätter gehören nicht zu dem Werke selbst. — Papier: stark, glatt, gelb, zum Theil bräunlich. — Einband: gelber Lederbd. — Titel und Verfasser f. 3a:

التاريخ المسمّى باعيان العصر واعوان النصر
لابي الصفا صلاح الدين خليل الصفدي

Anfang f. 3b: بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه، حرف الهمزة، أَبَاجِي الامير سيف الدين النائب بقلعة دمشق، اول ما عرفت من شانه الخ

Ein biographisches Werk über berühmte Männer (und Frauen) der ersten Hälfte des 8. Jahrhunderts d. H. bis zum J. 764/1363, mit besonderer Berücksichtigung Aegyptens, verfasst von Ḫalīl ben eibek ben 'abd allāh *eççafadī* çalāḥ eddīn, geb. 696/1296, † 764/1363. Die Artikel, stellenweise in gereimter Prosa, durchschnittlich kurz, sind alphabetisch geordnet. Nach f. 42 ist eine grosse Lücke, vom Ende des Buchstabens ب an bis ذ inclusive. — Da f. 44b mit der Ueberschrift des Bismillāh beginnt, so ist mit Sicherheit anzunehmen, dass dies Exemplar in 2 Theile zerfiel, an deren erstem jedoch jetzt die grössere (letzte) Hälfte fehlt. Auf f. 44a steht zwar: الثالث من كتاب اعيان العصر الخ, als hätte eine Dreitheilung des Werkes stattgefunden, allein الثالث ist aus الثانى gefälscht. — Es sind im Ganzen hier (wegen der Lücke nur) 409 Artikel; der letzte f. 178b: يوسف بن مظفر بن عمر... المعروف بابن الوردي † 749/1349; er schliesst (am Rande) f. 178b: وكان ضعيف العربية وتوفى رحمه فى اواخر ذي القعدة سنة ٧٤٩ فى طاعون حلب،

Schrift: sehr gleichmässig, eng, klein, deutlich, vocallos. Die Anfänge der Artikel in rother Schrift. Am Rande stehen bisweilen diejenigen Namen, unter denen die betreffenden Personen am bekanntesten sind. — Abschrift vom Ende des J. 833/1430 (wahrscheinlich vom J. 933/1527, da ثمان von anderer Hand ist und über einem ausgekratzten Worte (تسع) steht). — HKh. I 973.

Auf f. 43ᵇ steht in grober, grosser, flüchtiger und undeutlicher Schrift ein biographischer Artikel über den Verfasser, entnommen den طبقات des تقى الدين ابن قاضى شهبة † 851/1448.

Auf den zwei fleckigen Vorblättern der Handschrift steht ein Lehrbrief (اجازة) des شهاب الدين احمد بن يونس العَيْثاوى † 1025/1616, ausgestellt an einen 'Abd erraḥmān und dessen 3 Söhne.

9865. We. 1795.

3) f. 32 — 71.

8ᵛᵒ, 17 Z. (17½ × 13; 13½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: stark fleckig; auch nicht frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, auch röthlich, stark, glatt. — Titel und Verfasser f. 32 (von anderer Hand):

كتاب الدرة اليتيمة فى رجال التميمة
لابى عبد الله محمد بن منصور الثعالبي

s. unten.

Anfang f. 32ᵇ: الحمد لله المانح لجزيل عطائه وصلاته وسلامه . . . وبعد فانى منذ عرفت الشمال من اليمين وميزت بين الضلال واليقين لم ازل ولوعا بمطالعة كتب الاخيار ومكبا عليها اناء الليل واطراف النهار الخ

Der Titel ist nach der Vorrede f. 32ᵇ:

الدرة اليتيمة والواسطة لعقد التميمة

Das ganze Bl. 32 (und damit Titel, Verfasser und Anfang) ist von der Hand des oft erwähnten Handschriftenfälschers. Der Anfang dieser Handschrift hat gefehlt; so hat er durch seine Ergänzung den Schein eines vollständigen und zugleich seltenen Werkes erwecken wollen. Das im ersten Theil des Titels vorkommende Wort اليتيمة legt es ihm nahe, das Werk dem الثعالبى beizulegen — mit Rücksicht auf dessen يتيمة الدهر —, unbekümmert darum, dass die anderen ihm hier zugeschriebenen Namen von denen des berühmten Etta'ālibī abweichen; obgleich er durch Verwendung von ابن منصور auch noch wieder an dessen Kunje ابو منصور erinnert und täuscht.

Es liegt hier ein geschichtliches Werk vor, enthaltend biographische Artikel, und zwar nur aus der ersten Hälfte des 8. Jahrhunderts d. H. Es ist alphabetisch geordnet, es liegt hier davon aber nur ein Bruchstück vor; f. 33ᵇ beginnt der Artikel: محمد بن محمد بن على بن وهب بن مطيع القشيري كمال الدين ابن الشيخ تقى الدين ابن دقيق العيد † 718/1318 und f. 71ᵇ schliesst mit: محمود بن ابي القسم بن احمد بن محمد بن ابي بكر بن علي . . . شمس الدين ابو الوفاء ابن جمال الدين بن مجد الدين الاصبهانى † 749/1348.

Der Verfasser giebt in diesem Werke Biographien von Zeitgenossen, mit deren Meisten — wenigstens nach diesem Bruchstücke — er Verkehr gehabt hat. Er bringt daher viele persönliche Beziehungen vor; so z. B. f. 41ᵇ ff. sein an ابن سيد الناس († 734/1333) gerichtetes Gesuch um Ertheilung eines Lehrbriefes und die Ertheilung desselben. Er lebt noch nach 756/1355 (f. 35ᵃ), war vorübergehend in Aegypten und lebte später in الرحبة. Der Verfasser ist der so eben besprochene

صلاح الدين خليل الصفدي

Er sagt, f. 52ᵇ, er habe einen Auszug gemacht aus dem Dīwān des السراج الوراق und denselben betitelt لُمَع السراج. Dieses Werk, das in We. 148 vorhanden, ist eben von ihm verfasst; aber wenigstens sein Werk اعيان العصر (We. 298) und sein كـ" الحان السواجع sind von dem hier besprochenen verschieden. Unter den zahlreichen Werken des Çalāḥ eddīn eççafadī kann nur das الوافى بالوفيات für dies Bruchstück in Frage kommen. Allein es ist nicht auf die Zeitgenossen des Verfassers eingeschränkt, sondern hat — wie aus HKh. VI 14155 ersichtlich — einen sehr weiten Rahmen. Es könnte aber das in Rede stehende Werk ein auf die Zeitgenossen beschränkter Auszug daraus sein; dann müsste er selbst ihn gemacht haben, sonst könnte hier nicht immer von ihm in der ersten Person die Rede sein. Möglich ist auch, dass hier eine von We. 298 abweichende Recension eben jenes اعيان العصر vorliegt, in welche der Verfasser eine Anzahl von Artikeln, die ir

seinem الحان السواجع vorkommen, etwas abgekürzt, aufgenommen hat. Dahin gehören z. B. die Artikel über ابن سيد الناس f. 40ᵃ ff. und über محمود بن سلمان († nach 724) f. 62ᵃ ff.

Der oben erwähnte Artikel des ابن دقيق العيد f. 33ᵇ beginnt: تقدم ذكر والده وجماعة من اخوته كان يحفظ القران ويتلوه كثيرا وكرر على مختصر مسلم للمنذري وربما قيل انه حفظه وسمع من المنذري ومن النجيب عبد اللطيف والعز الحرانيين وجماعة الخ

F. 71ᵇ schliesst mit 5 Trauerversen des Verfassers auf محمود بن القاسم الاصبهانى شمس الدين deren 2 letzte (Ramal decurt.):

وغدا جفني قريحا   باكيا مما دهاني
لم يفده قط كحل   بعد فقد الاصبهاني

Die 5 Verse nebst der Ueberschrift dazu stehen f. 71ᵇ mitten auf der sonst leer gelassenen Seite; es scheint fast, als ob der Abschreiber nicht habe weiter schreiben wollen.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, etwas vocalisirt, doch fehlen auch diakritische Punkte. Bl. 32 von neuerer Hand: kleine gefällige Schrift. Stichwörter roth. Am Rande der Haupt-Name des in dem Artikel behandelten angegeben. — Abschrift c. 900/1494.

HKh. I 973.

We. 1266, f. 66ᵇ u. 67ᵃ enthält einige Auszüge aus تاريخ الصفدي, betreffend den محمد بن ابراهيم الاكفانى ,الارموي u. e. A. (Andere Auszüge f. 63—65.) Dasselbe Werk heisst auch الوافي بالوفيات. HKh. II 2242. VI 14155.

9866. Pet. 284.

1) f. 1—130.

187 Bl. 4ᵗᵒ, 27 Z. (24½ × 16; 18 × 10⅔ᶜᵐ). — Zustand: im Anfange unsauber; von der Mitte bis zu Ende unten am Rande ein grösserer Flecken. Bl. 1 etwas lose. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Lederband mit rothem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ (ebenso f. 3ᵃ):

كتاب نكت الهميان فى نكت العميان، تاليف علامة عصره واديب دهره الاريب الالمعي واللبيب اللوذعي ابي الصفا صلاح الدين خليل بن ايبك الصفدي،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار، ولا يحتاج فى تدبير ملكه الي الموازين ولا الي الانصار . . . وبعد فاني لما وقفت على كتاب المعارف لابن قتيبة رحمه وجدته قد ساق فى اخره فصلا فى المكافيف الخ

Nach dem Vorgange des Ibn qoteiba und des Ibn elǵauzī, die nicht ausführlich genug sind, behandelt derselbe Verfasser in diesem Werke die berühmten Blinden, gleichviel ob von Natur oder später durch Krankheit oder Zufall so geworden, und giebt ein alphabetisches Verzeichniss derselben, mit möglichst genauen biographischen Angaben, von f. 28ᵇ an.

Die ersten Artikel sind:

ابراهيم بن اسحاق الاديب اللغوي الشاعر († 378/988)،
ابراهيم بن جعفر المتقى لله امير المومنين ابو اسحاق،
ابراهيم بن سعد بن الطيب ابو اسحاق الرفاعي الضرير،
ابراهيم بن سليمان بن رزق الله بن سليمان الورديشي ابو الفرج، u. s. w.

Diesem Verzeichniss gehen 10 Excurse (مقدمات) vorher, in denen allerlei auf Blinde und Blindheit bezügliche Fragen behandelt werden. So im 1. f. 3ᵃ eine Zusammenstellung der mit عم beginnenden Wurzeln, in denen der Verf. die Bedeutung الستر او ذهاب الصواب على الراي findet, und deren letzte eben عمي blind sein ist; im 2. f. 5ᵃ wird gehandelt: فيما يتعلق بذلك من جهة التصريف والاعراب; im 3. f. 6ᵇ: فى حد العمي; der 4. Excurs f. 8ᵇ behandelt besonders die Qorānstelle 80, 1; der 5. giebt Anekdoten f. 11ᵇ; der 6., ob Propheten, Imāme etc. blind sein dürfen; der 7. f. 15ᵇ فيما يتعلق بالاعمي من الاحكام فى الفروع مما يتخالف فيه البصراء

Der 8. 21ᵇ فيما يعتقده المنجمون فى سبب عمي المولود،
Der 9. 22ᵇ فى نوادر العميان،
Der 10. 23ᵇ فى شعر العميان وما قيل فيهم من الغزل وغيره،

Schluss f. 130ᵇ (letzter Artikel: يونس بن ميسرة بن جليس الاعمي): حتى قتله المسودة وروي له ابو داود والترمذي وابن ماجه، تم الكتاب بحمد الله الخ

Schrift: meistens ziemlich gross und dick, sehr geläufig und ziemlich deutlich, vocallos. Die Ueberschriften der einzelnen Artikel sind roth. — Abschrift etwa 1750.

9867. Pet. 284.

2) f. 131—187.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt. Das Werk führt den Titel (f. 132ª, 4);

كتاب الشعور بالعور

Anfang f. 131ᵇ: الحمد لله الذي اتصف بالكمال، والتحف ببرد الكبرياء والجلال، وارتشف ذوو العقول من محبته كووسا لم تملأ بيد الملال . . . وبعد فان التصنيف فنّ لا يملّه من اعتاده، ولا يلتذّ به الا من اشتري بسهره وباع فيه رقاده، الخ

Dies ist eine Ergänzung zu dem so eben besprochenen Werk desselben Verfassers über die Blinden, und handelt von den Einäugigen, in derselben Weise, wie in dem andern Werke der Fall, nach alphabetischer Anordnung. Vorher gehen 6 Excurse, die handeln:

1. f. 132ª فيما يتعلق بذلك من اللغة
2. f. 135ª فيما يتعلق بذلك من التصريف والاعراب
3. f. 136ᵇ فيما يتعلق بحديث الدجّال لكونه اعور
4. f. 145ª فيما له بالاعور علاقة من الفقه
5. f. 150ª فيما جاء من الامثال والنوادر في حقّ الاعور وغير ذلك
6. f. 151ª فيما جاء من الشعر في العور والعورات

In der alphabetischen Anordnung kommen zuerst: († 96/714) ابراهيم بريد بن الاسود عمرو بن ربيعة
احمد بن عبد الله طماس بن العباس
احمد بن علي الكواكبي

u. s. w. Der letzte Artikel f. 187ᵇ:
يوسف بن محمد بن عبيد الله القاضي

Schluss: واعطي معلوما القاضي ابراهيم بن القاضي شهاب الدين محمود، تم كتاب الشعور بالعور الخ

9868. Lbg. 878.

447 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (28 × 17; 18 × 8¾ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Flecken, bes. am Rande; Bl. 3 ausgebessert. — Papier: gelb, meistens stark, glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel u. Verf. f. 3ª:

ك" فوات الوفيات لصلاح الدين محمد بن شاكر بن احمد الشافعي الخازن

Er hat noch die Beinamen: الكتبي الداراني الدمشقي

Anfang: احمد الله على نعمه التي جلت مواقع ديمها . . . وبعد فان علم التاريخ مرآة الزمان لمن تدبّر الخ

Dies biographische Werk des Moḥammed ben šākir ben aḥmed elkutubī eddārānī eddimašqī çalāḥ eddīn abū 'abd allāh † 764/1363 ist eine Fortsetzung zu dem Werke des Ibn ḫallikān und eine Ergänzung der Auslassungen desselben, besonders in Bezug auf die Ḫalīfen und die berühmten Männer seiner (und auch der vorigen) Zeit; vollendet im J. 754/1353.

Schluss f. 445ᵇ: ويقال ان امّه كانت افرنجية والله اعلم، تم المجموع المسمّى بفوات الوفيات . . . وكان الفراغ منه في ليلة يسفر صباحها عن يوم الخميس سابع عشر من ربيع الاول سنة اربع وخمسين وسبع مائة،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, fast vocallos; stellenweise etwas kleiner und weniger kräftig. Diakritische Punkte fehlen öfters. Der Text in rother Einfassung; sie fehlt f. 151—184 u. 197—240. Ueberschriften der einzelnen Artikel u. Stichwörter roth. — Abschrift für السيد زيد بن امير المومنين المتوكل على الله اسمعيل بن القاسم im J. 1094 Raǵ. (1683).

F. 446ª steht ein Abschnitt als Nachtrag zu dem Werke, ein Verzeichniss der grossen Besitzthümer des عبد الله بن احمد بن ابراهيم ابن زنبور † 754/1353. (Steht auch in der gedruckten Ausgabe.) — HKh. IV 9203.

9869. We. 297.

200 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (21 × 15; 15½ × 10—11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber und fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk, letzter Band. Titel fehlt eigentlich, steht aber in der Unterschrift:

كتاب فوات الوفيات والذيل عليها

und auf dem von späterer Hand geschriebenen Vorblatt Aª ebenso. Verfasser an denselben zwei Stellen ausführlich.

Von dem Werke ist nur das Ende hier vorhanden, etwa das letzte Viertel enthaltend.

Ein Inhaltsverzeichniss findet sich auf den Vorblättern A^b u. B^a.b; jede Seite davon in 6 × 8 Quadrate getheilt. Danach sind hier 118 Artikel vorhanden.

F. 1^a beginnt mitten in dem Artikel über محمد بن على بن عمر المازنى الدهان

Der erste vollständige Artikel beginnt f. 1^b: محمد بن على بن عبد الواحد . . . كمال الدين ابن الزملكاني († 727/1327).

Der letzte Artikel behandelt f. 199^a den يونس بن ممدود بن محمد ابن ايوب السلطان الملك الجواد † 641/1243.

Die Zahl der in der gedruckten Ausgabe (Būlāq 1282/1865) an gleicher Stelle behandelten Artikel ist 41 (Bd II pag. ٣١٢ bis ٤٠٨). In dieser Handschrift finden sich nicht bloss viel mehr Artikel, sondern die einzelnen sind durchschnittlich umfangreicher und vollständiger. So ein Artikel über مسلم بن الوليد f. 67^b—71^a.

Schrift: ziemlich klein, fein, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Die Anfangsstichwörter der Artikel roth. Am Rande stehen die behandelten Biographien nach ihren gewöhnlich üblichen Namen angemerkt. Von anderer grösserer flüchtiger Hand sind ergänzt die fehlenden Blätter: 30—35. 37. 39. 68. 178—180. 190. 196—198. — Abschrift c. 1000/1591. — Collationirt.

Die Foliirung ist Arabisch; dabei übersprungen die Zahl 103 (aber es fehlt nichts). — In der Mitte etwas verbunden; es folgen die Blätter daselbst so: 90. 99—102. 91—98. 104 ff.

F. 200^a enthält in einiger Abkürzung den Artikel des Ibn Ḫallikān über السهيلي (ed. Wüstenf. No. 379). — F. 200^b, ziemlich verwischt, enthält einige fromme Betrachtungen.

9870. Pm. 612.

52 Bl. 8vo, 17 Z. (20½ × 14½; 15 × 8⅔^cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich zu Anfang nicht recht sauber; Bl. 2—9 lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederbd. — Titel u. Verf. f. 1^a unten:

سجع المطوّق تاريخ تاليف ابن نباتة المصري

Der Titel (bis تاريخ) ebenso f. 3^a (Vorwort) und 51^b (Unterschrift). Der Zusatz تاريخ ist nicht ganz richtig.

Ueber dies biographische Werk des *Ibn nobāta* elmiçrī † 768/1366 (No. 7861) s. bei We. 1473, f. 47^b—79.

Anfang wie bei We. Die daselbst behandelten Artikel sind hier gleichfalls:

dort	hier	dort	hier
50^b,	4^a	66^b,	34^a
» 54^b,	» 9^b	» 71^b,	» 38^b
» 57^b,	» 14^b	» 73^b,	» 40^b
» 59^b,	» 18^b	» 75^a,	» 42^b
» 61^b,	» 29^a	» 77^a,	» 46^a

Die einzige Abweichung besteht darin, dass hier f. 24^a sich ein Artikel findet über الصدر الكبير العالم كمال الدين احمد الشيبانى المعروف بابن العطار den We. 1473 an der betreffenden Stelle (also zwischen f. 59^b u. 61^b) nicht hat; während dort f. 63^b sich ein Artikel über بدر الدين محمد ابن العطار befindet, der hier fehlt. — Das Werk ist, wie es nach der Unterschrift scheint, hier vollständig. Es schliesst f. 51^b (Sarī):

فالريح ريح المسك باد كما سمعتم واللون لون الدم
وبتمام هذه المقاطيع تم كتاب سجع المطوّق الداير عليه كاس النظم والنثر المروّق تاليف الشيخ . . . جمال الدين محمد بن محمد بن محمد بن الحسن ابن نباتة رحمه الله وبل ضريحه ونفع بآدابه واجزل عليه عائد ثوابه امين

Schrift: ziemlich gross, weit, kräftig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift zu eigenem Gebrauche, im J. 1171 Ǵom. II (1758).

HKh. III 7048.

9871. Pet. 75.

409 Bl. 8vo, 25 Z. (21½ × 14½; 13½ × 7⅓^cm). — Zustand: im Anfang etwas unsauber, sonst gut, nur dass der hintere Deckel des Einbandes und einige ihm vorhergehende Lagen lose sind. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: rothbrauner Lederband. Der hintere Deckel ist lose. — Titel fehlt; aber aus verschiedenen Stellen (z. B. f. 104^b. 215^a) und besonders aus f. 408^b erhellt, dass derselbe ist:

مركز الاحاطة بادباء غرناطة

Verfasser fehlt.

Es ist der Auszug eines Ungenannten aus dem Werke des Wezīrs لسان الدين, dessen Name: محمد بن عبد الله بن سعيد السلماني لسان الدين الوزير ابو عبد الله ابن الخطيب،

Das Werk desselben heisst f. 408ᵇ:

كتاب الاحاطة بتاريخ غرناطة

HKh. I 116 und f. 392ᵃ:

كتاب الاحاطة بما تيسّر من تاريخ غرناطة

(„in 8 Bdn"). (Mohammed ben 'abdallāh ben sa'īd ben 'abdallāh esselmānī elqorṭobī *lisān eddīn* abū 'abdallāh ibn elḥaṭīb war geboren im J. $^{713}/_{1313}$ und starb im J. $^{776}/_{1374}$).

Dieser Auszug behandelt die Gelehrten und Schöngeister Granādas, und theilt eine grosse Menge Stücke aus ihren Dichtungen (und Sendschreiben) mit, giebt ausserdem meistens die Titel ihrer Werke, ihr Geburts- und Todesjahr und ausserdem ihre Lebensschicksale und was zu ihrer Beurtheilung hinreicht. Es zerfällt in 8 Theile, die in gewisser alphabetischer Folge die einzelnen Artikel aufführen. Der Anfang des Werkes fehlt, aber es scheint doch, dass der zuerst behandelte Name احمد sei; dann folgt ابراهيم u. s. w. bis خ; dann ط ز ر; dann محمد und andere mit م anfangende; dann ن; dann ص (f. 248); ق ف غ ع; dann س (f. 355); ي (f. 368).

Der Anfang des Werkes fehlt hier also; das Vorhandene beginnt in dem Artikel des احمد بن عبد الله المخزومي ابو المطرف ابن عميرة († $^{658}/_{1260}$). — F. 6ᵃ: احمد بن عبد الحق بن محمد بن عبد الحق الجدلي († $^{765}/_{1376}$).

Schluss f. 386ᵃ mit dem Artikel يحيى بن ابراهيم بن يحيى البرغواطي, dessen Ende f. 387ᵃ: قال وهو الآن بحاله الموصوفة ناهز حدّ الاكتهال

1. Theil f.	1 — 32ᵃ	5. Theil (Anfang fehlt)	
			f. 165ᵇ—215ᵃ
2. »	f. 32ᵇ—103ᵇ		
3. »	f. 105ᵃ—148ᵃ	6. »	f. 216ᵃ—270ᵃ
4. »	f. 148ᵇ	7. »	f. 271ᵇ—324ᵇ
	(Schluss fehlt).	8. »	f. 325ᵇ—387.

Abgesehen davon, dass im Texte selbst an einigen Stellen kleine Lücken sind, sind f. 151ᵇ—164 u. 401—406 leer gelassen.

F. 388ᵃ folgt ein Anhang, der nach dem Bismillāh so beginnt: يقول مؤلف هذا الديوان تغمّد الله خطله في ساعات اضاعها ... اما بعد حمد الله الذي يغض الخطية ويحث من النفس اللجوج المطيّة الخ und die Selbstbiographie des Lisān eddīn, nebst Angabe seiner Werke, enthält; woran sich eine Auswahl aus seinen Gedichten schliesst. Diese Auswahl ist von dem Verfasser dieses Werkes gemacht und ebenso sind von ihm noch einige biographische Artikel nachträglich beigebracht, vielleicht selbständig, vielleicht im Auszuge aus einem Anhange des Lisān eddīn. Für die ersten dieser Artikel sind f. 401 ff. leere Blätter gelassen; der dann noch behandelte ist: محمد بن عبد الله بن داود الغافقي (geb. 713).

Dann folgt der Schluss f. 408ᵇ: هذا آخر ما اردت ايراده من ايراده من كل طرفة وتحفة ... والحمد لله اوّلا وآخرا وباطنا وظاهرا

Worauf noch ein Paar kleine Gedichte des Lisān eddīn folgen. Die Unterschrift fehlt.

Schrift: ziemlich klein, hübsch, deutlich, gleichmässig. Die Ueberschriften roth. — Abschrift (nach f. 151ᵇ) im J. $^{1039}/_{1629}$. — Collationirt. — Nicht bei HKh.

9872. Pm. 586.

261 Bl. 4ᵗᵒ, 21–27 Z. ($23^{1}/_{2}$×14; $14^{1}/_{2}$–18×$7^{1}/_{2}$–10ᶜᵐ). Zustand: im Ganzen gut; Bl. 10. 250—253. 261 sind fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Lederband mit Klappe und Goldverzierung.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser f. 1ᵃ: هذا ما وجد من هذا الكتاب الخطير المنوّه بالرقوم والتسطير المسمي بهرلز الاحاطة باذباء غرناطة من تصانيف الوزير المشير ... لسان الدين محمد بن الخطيب

Der Anfang fehlt, etwa 75 Blätter. Das Vorhandene beginnt in dem 3. Theile des Werkes, in dem Artikel: حسين بن عبد الحكيم بن الحسين ابن تدرارت السلمي ابو علي † $^{755}/_{1350}$ (s. Pet. 75, f. 110ᵇ). — Der 4. Theil beginnt f. 38ᵃ, der Anfang des 5. ist nicht angegeben, Theil 6 f. 88ᵇ, 7 f. 148ᵃ, 8 f. 202ᵇ.

Das Werk hört auf mit dem Artikel: يحيى بن ابراهيم بن يحيى البرغواطي من بني ترجمان (um $^{750}/_{1350}$).

Schluss f. 261ᵇ (Ḥafīf):

نسال الله فكرة تلزم العقـــل التي يحوط المروّة
وعزيز عليّ ان كنت يحيى ثم لم تاخذ الكتاب بقوّة

ثم قال وهو الآن بحالة الموصوفة ناهز حد الاكتهال، وهذا آخر مركز الاحاطة بادباء غرناطة وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولي ونعم النصير،

Der Anhang, den Pet. 75, f. 388ª ff. hat, fehlt hier.

Schrift: von verschiedenen Händen, theils klein und zierlich und fein, wie f. 2—11, 55—63, 74—83, 106ᵇ—113, 138—183, 196—225; theils klein und dick, und etwas gradestehend, wie f. 45—54; theils Persischer Zug, wie f. 12—44, 102—106ᵇ, 114—137, 184—193, und flüchtiger f. 64—73, 92—101; theils ziemlich gross und rundlich, wie f. 194. 195. 226—261. Alles dies vocallos: die Ueberschriften und Stichwörter roth. — Die Abschrift ist von محمد بن احمد im J. 1111/1699. Es bezieht sich dies aber nur auf den letzten Theil der Handschrift f. 226—261 und 194. 195. Aber alle Stücke gehören ungefähr der gleichen Zeit an.

9873. Spr. 251.

178 Bl. 8vo, 17 Z. (17¾ × 13½; 11½ × 8½cm). — Zustand: nicht ganz sauber, besonders im Rücken wasserfleckig und im Anfang und Ende beschmutzt. Nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ª:

كتاب تعريف ذوي العلا بمن لم يذكره الذهبي من النبلاء

لتقي الدين ابن احمد الفاسي ثم المدني

Der Titel so auch in der Einleitung, f. 2ª.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي رفع للنبلاء ذكرا وانفذ لهم في الانام . . . امرا . . . وبعد فان كتاب النبلاء للامام العلامة الحافظ الحجة شمس الدين محمد بن احمد بن عثمان الذهبي رحمه من اجود الكتب المصنفة في اخبار نبلاء هذه الامة الخ

Nachtrag zu dem Werke كتاب النبلاء des Eḋḋehebī † 748/1347, und zwar vom J. 741/1340 an bis auf seine Zeit, von Moḣammed ben aḣmed *elfāsī* taqī eddīn, geb. 775/1373, † 832/1429 (No. 9753). Für die dem 9. Jahrhundert Angehörigen habe er fast keine schriftlichen Quellen benutzen können, fasse sich daher auch kurz. Die Abfassung ist begonnen in der 2. Hälfte des Ša'bān 826/1423, vieles davon in 'Aden verfasst, auch in Zebīd, dann in Mekka. Darauf habe er die Artikel alphabetisch geordnet und jeden Band des Werkes mit einer Einleitung (مقدمة) versehen, umfassend eine Anzahl solcher, die unter ihrem Beinamen (لقب) oder dem Namen des Vaters bekannt sind. Dies bezieht sich auf alphabetische Listen, die er jedem Bande beigegeben hat, nicht auf die im Werke selbst befolgte Anordnung, in welchem sie, wie er selbst f. 2ª sagt, meistens nach ihren Todesjahren auf einander folgen (وذكرتهم في الغالب على ترتيبهم في الوفيات). Die meisten Artikel sind ganz kurz, ohne Angabe des Todesjahres. Oft theilt er übrigens von Dichtern Proben mit, und besonders hervorragende Männer sind auch länger behandelt, z. B. الذهبي f. 18ᵇ.

Die ersten Artikel sind:

F. 2ᵇ جمال الدين المطري الشيخ الامام القاضي جمال الدين ابو عبد الله محمد بن احمد بن خليف بن عيسى . . . الانصاري المصري المدني الشافعي الخ

التاذلي الشيخ شارح الرسالة الشيخ الامام القاضي شهاب الدين احمد بن عبد الرحمن الخ

رضى الدين ابن جبريل الشيخ رضى الدين ابو بكر ابن جبريل اليمنى الشافعي،

F. 56ᵇ eine Lobqaçīde des ابراهيم القيراطي auf الملك الناصر حسن بن محمد بن قلاوون † 781/1379, 54 Verse lang, anfangend (Kāmil):

لم ينقلوا عنى الغرام مزورا ما كان حبكم حديثا يفترى

Die letzten Artikel f. 178ᵇ sind:

شمس الدين ابن خطيب المزة المسند المكثر شمس الدين محمد بن احمد بن عبد الرحيم الخ

عز الدين ابن الكويك القاضى المسند عز الدين ابو اليمن محمد بن الامام سراج الدين عبد اللطيف بن احمد بن محمود الخ

Die letzten Worte: التى بنت الامير عز الدين ازدمر الافرمي المسندة ام عمر الدمشقية

Das Werk ist damit nicht zu Ende, es hat mehrere Bände umfasst; ein Register ist nicht dabei.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos. Die einzelnen Artikel im Anfang roth überstrichen. — Abschrift c. 900/1494. — Nach f. 19 fehlt 1 Blatt.

Nicht bei HKh.

9874. Spr. 316.

2) S. 148—169ᵃ.

Folio, c. 21 Z. (32⅓ × 20; 28 × 11ᶜᵐ). — Zustand: der obere Rand zum Theil etwas beschädigt und ausgebessert. — Papier: dünn, weiss, glatt, halbgebrochene Bogen. — Titel und Verfasser fehlt.

Aus f. 169ᵃ ersichtlich, dass hier vorliegt ein biographischer Auszug aus der Chronik Mekkas (تاريخ مكة), betitelt:

العقد الثمين فى تاريخ البلد الامين

einem im Jahre 812/1409 vollendeten Werke desselben Verfassers (Elfāsī). Im Ganzen 123 Artikel; der erste f. 148ᵃ: محمد بن احمد بن امين بن معاذ بن سعاد الاقشهرى يلقب بالجلال ويلقب ابا عبد الله وابا ظبتة † 739/1338. Der letzte f. 168ᵇ: ام الحسين بنت قاضى مكة شهاب الدين احمد بن محمد بن محمد بن المحبّ الطبري المكية † 786/1384.

Schrift: Ta'liq, gross, gut, deutlich. — Abschrift um 1850. — Vgl. HKh. IV 8179.

9875. Pm. 197.

Format etc. und Schrift wie bei Pm. 240, doch Einband: brauner Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verf. fehlt. Doch steht auf dem ersten Vorblatte von ganz neuer Hand:

تاريخ حلب لمحمد ابن خطيب الناصري، ملوك حلب ورجالها

was zum Theil richtig ist.

Es liegt hier vor ein Auszug aus einem biographischen Werke über berühmte Personen, die aus Ḥaleb stammten oder dort längere oder kürzere Zeit gelebt hatten, und dem 8. Jhhdt angehören. Manche Artikel betreffen auch das 9. Jhhdt (z. B. f. 4ᵇ unten aus dem J. 841; 10ᵃ aus dem J. 815), andere auch das 7. Jhhdt (z. B. auf f. 34ᵃ. 64ᵃ). Derselbe ist alphabetisch geordnet. Ob der Verfasser der Obengenannte sei, ist nicht ersichtlich. Ist es der Fall, so heisst er etwas anders, nämlich

محمد ابن خطيب الناصرية

Der vollständigere Name seines Vaters ist: علاء الدين على بن محمد بن سعد بن محمد ابن خطيب الناصرية الحلبي الشافعي † 843/1439

Sein Sohn wird also um 860/1456 gelebt haben.

Der Auszug geht von ا bis fast zu Ende des Artikels حسن. Zuerst f. 1ᵃ: ابراهيم بن احمد بن ابراهيم بن عبد الله بن عبد المنعم ... ابن المُرَعْبانى كمال الدين ابو اسحق الحلبي † 776/1374

ابراهيم بن احمد بن احمد بن يوسف بن يعقوب الاسدي الحريمي الحلبي الحنفى † 744/1343

Der letzte Artikel f. 64ᵃ: الحسن بن محمد بن جعفر بن عبد الكريم بن ابي سعد الشيباني ... المعروف بابن الطراح الملقب قوام الدين † 720/1320

9876. We. 348.

232 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (21 × 15½; 15 × 9¾ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, aber nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel f. 1ᵃ (u. in der Vorrede):

كتاب دستور الإعلام بمعارف الأعْلام

Verfasser f. 1ᵃ:

جمال الدين محمد بن عَزَم المغربى التونسى نزيل مكة المشرفة

Darunter die Notiz:

هو شمس الدين محمد بن عمر بن محمد بن احمد بن عَزَم بمهملة ثم معجمة مفتوحتين ثم ميم، ترجمه الحافظ السخاوي فى ضوئه وذكر انه ولد بتونس سنة ست عشرة وثمانمائة وانه قدم، الي مصر وجاور بمكة وانه رافقه فى الاشتغال وان وفاته بمكة سنة احدي وتسعين وثمانمائة رحم، نقل من خطّ قطب الدين محمد بن علاء الدين المكي رحه،

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي تفرّد بما ليس لغيره العزة والغنا وتوحّد بالديمومة والبقا ... وبعد فهذا المجموع مختصر فى الفنّ التاريخيّ وضعته فى حق نفسي وبذلته لمن لاق بخاطره من عترته وابناء جنسه جعلته تاليفا مستقلا فى معناه الخ

Biographisches Wörterbuch in alphabetischer Anordnung, zur Kenntniss der Haupt-Bei- und Zunamen berühmter Personen vom Anfang des Islām bis auf die Zeit des Verfassers, von Moḥammed ben 'omar ben moḥammed ben aḥmed ettemīmī ettūnusī elmekkī elmālikī śems eddīn [und bei We. 347

ǵemāl eddīn] abū 'abd allāh *ibn 'azam*, geb. 816/1413, † 891/1486.

Jeder Buchstabe zerfällt in 5 Kapitel (باب); der 1. enthält die mit dem Eigennamen bekannten (فيمن اشتهر باسم كمالك والجنيد); der 2. die mit der Kunje (كنية) bekannten, wie ابو تمّام; der 3. die Gentil- und Beinamen (فيمن اشتهر بنسب او سبب او لقب معًا كالجوهري وقطرب وكراع النمل وذي النون وذو الرمّة) der 4. die Sohnesbezeichnung (wie ابن دريد), der 5. die Inhaber- und Autorschaft (صاحب).

Der Buchstabe ا beginnt:

باب الاسماء من حرف الالف،

آدم بن ابي اياس عبد الرحمن بن شعيب ابو الحسن العسقلاني الخراساني الامام (225) † 220/835

Der Buchstabe ي schliesst mit: صاحب الينابيع في الاصول والتفاريع، محمود بن رمضان الحنفى

Jedem Artikel ist, wo möglich, das Todesjahr des Genannten beigesetzt.

Das in Unreinschrift hinterlassene Werk ist zunächst mit einigen Zusätzen ins Reine geschrieben von محمد بن احمد بن محمد المكي النهرواني الحنفى قطب الدين بن علاء الدين † 991/1583. Dies hat dann redigirt und mit Zusätzen versehen und herausgegeben ابراهيم بن سليمان بن محمد بن عبد العزيز الجينينى الحنفى † 1108/1696 und zwar ist er damit fertig geworden im J. 1091 Rabī' I (1680). Einiges hat er auch von seinem Freund زين الدين محمد بن احمد البصروي الدمشقى † 1102/1691 hinzugethan und auch von ابراهيم بن محمد بن كمال الدين محمد ابن حمزة † 1120/1708. Alle diese Zusätze sind mit verschiedenen Siglen bezeichnet. —

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, deutlich, vocallos. Die Stichwörter der einzelnen Artikel (zu Anfang) roth, darüber stehen meistens die Todesjahre schwarz. — Abschrift im Jahre 1118 Rabī' (1706) von عبد الباقى بن محمد بن على الديري الدمشقى الشهير بالسابق (geb. 1073/1661, † 1122 Ramal (1710)) nach der Reinschrift des Elǵīnīnī. — HKh. III 5060.

Ein ähnliches, aber kürzeres, Werk ist المنتهي في وفيات اولي النهى verfasst von حمزة بن احمد بن على بن محمد بن على الحسينى الشافعى الدمشقى, geb. 818/1415, † 874/1469.

9877.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) We. 347.

161 Bl. 4to, c. 32 Z. (28¼ × 20; c. 24 × 18½cm). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig, nicht recht fest im Einband. Mehrere lose Blätter für Nachträge eingelegt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1a ebenso. Verfasser f. 1a:

جمال الدين محمد بن عزم المغربى التونسى

Darunter steht dieselbe biographische Notiz über den Verfasser, wie in We. 348.

Anfang f. 1b wie bei We. 348; aber am Ende der Vorrede ist die genauere Auskunft über die Redaction des Werkes, welche dort f. 2a Mitte steht, fortgelassen. Schluss wie bei We. 348.

Die Grundschrift dieser Handschrift stammt nach f. 161b aus dem Jahre 972 Çafar (1564). Sie enthält das Werk des Verfassers. Die Stichwörter der Artikel mit brauner Dinte, darüber die Zahlen der Todesjahre in schwarz. Zwischen vielen Artikeln Platz für spätere Vervollständigung der Angaben und für Einschiebung neuer Artikel gelassen. Dieser Platz ist vielfach ganz ausgefüllt, zum Theil auch noch der Rand benutzt und neue Blätter eingelegt. Die aufgenommenen Artikel und die Vervollständigung der schon vorhandenen beruht meistens auf der in We. 348 vorliegenden Redaction; die Stichwörter dieser neuen Artikel sind meistens mit rother Dinte geschrieben. Ausserdem ist eine grosse Menge Artikel neu aufgenommen (über 3000) und namentlich die Qorānleser und Grammatiker aufgeführt, letztere nach den الطبقات des Essojūṭī, ohne aber dies Werk als Quelle zu nennen. Verhältnissmässig wenig Artikel, welche in We. 348 stehen, sind hier fortgelassen, öfters aber sind sie etwas abgekürzt. Die einge-

schalteten Artikel stehen nicht in streng alphabetischer Folge innerhalb der einzelnen Buchstaben.

Die Schrift der ursprünglichen Handschrift ist ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos, bis auf Bezeichnung der Aussprache bei einigen Eigennamen. Die Ergänzung, von verschiedenen Händen, ist durchschnittlich etwas kleiner, meistens auch flüchtiger, in der Regel deutlich. Einzelnes ist ausgestrichen oder ausradirt. Die letzte ergänzende Hand ist ungefähr vom Jahre 1120/1708.

2) We. 1856, 1, f. 1—44.

80 Bl. 8vo, 23 Z. (21½ × 15; c. 16½ × 8cm). — Zustand: mehrfach fleckig, besonders zu Anfang und zu Ende, ebenso unten am Rande. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1. Blatt. — Ausserdem ist die Handschrift sehr lückenhaft. Es fehlen (25 oder) 29 Bl. vor f. 9; (9 oder) 11 vor f. 37; 1 Bl. vor f. 39 u. 43. Nach f. 44 fehlen etwa 180 Bl., d. h. zwei Drittel des Ganzen.

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gewandt und sehr deutlich und gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter zu Anfang der einzelnen Artikel in rother Schrift, darüber meistens das Todesjahr schwarz. Im Text ist zwischen den Artikeln oft ein grösserer leerer Raum gelassen; oft stehen auch bloss die Namen, ohne weiteren Zusatz. — Abschrift um 1050/1640.

Auch in dieser Handschrift finden sich Zusätze, die nicht von dem Verfasser herrühren. So z. B. ابن حجر الهيتمي † 974/1566 (973), الديبع اليمني † 944/1537 (an 2 Stellen), und andere Angaben aus dem 10. Jahrhundert.

9878. Pm. 194.

49 Bl. 8vo, 25 Z. (21½ × 15; 16½ × 9cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatt, von ganz neuer Hand:

الكوكب المضيء تاريخ رجال حلب تاليف السخاوي

Der Titel ist nicht richtig. Es handelt sich ebenso wenig hier wie bei Pm. 240 bloss um Traditionisten aus und in Ḥaleb, während des 9. Jahrhunderts, sondern überhaupt um Gelehrte dieses Zeitraums und um Angabe ihrer hauptsächlichsten Werke. Das Werk des السخاوي († 902/1496), dessen Titel الضوء اللامع ist und das dies 9. Jahrhundert behandelt, ist viel zu umfangreich, als dass hier daran zu denken wäre. Aber es ist ein Auszug daraus; dass Essaḥāwī Verfasser des Grundwerkes sei, erhellt aus verschiedenen Angaben über Verkehr mit Personen, die er — vor 900/1494 — in Vorlesungen oder sonst gehört hat, namentlich aber aus der häufigen Anführung seines Lehrers ابن حجر † 852/1448, den er hier wie sonst beständig شيخنا nennt. Von wem der Auszug herrühre, lässt sich, da ein Vorwort hier fehlt, vielleicht überhaupt nicht vorhanden war, nicht bestimmen. Es ist schwerlich einer der zwei Auszüge, die bei HKh. IV 7850 aufgeführt sind, nämlich قبس الحاوي von عمر بن احمد ابن الشمّاع الحلبي † 936/1529, und احمد بن محمد ابن عبد السلام البدر الطالع von † 931/1525. Die Behandlung des Grundwerkes ist wie die des Grundwerkes in Pm. 240; letztere rührt aber von einem Gelehrten des 11., vielleicht auch des 12. Jahrhunderts (erste Hälfte) her.

Von dem Auszuge ist nur die erste Hälfte hier vorhanden: sie geht von ابراهيم bis عبد الرحمن; die zu letzteren Namen gehörenden Artikel sind nicht alle vorhanden; sie hören auf mit عبد الرحمن بن على بن صالح ابو زيد المكودي und der Schluss dieses Artikels ist f. 49a: وهو نافع للمبتدئين كشرحه على الاجرومية وكان عالما نحويا مات سنة ٨٠١،

Der 1. Artikel beginnt f. 1a: ابراهيم بن عبد الرحمن بن حمدان بن حميد بالتكبير برهان الدين ابن زين الدين العَنْبَتاوي . . . القدسى المقدسي ثم الصالحي الحنبلي ولد سنة ٧٨٣ . . . مات بعد الخمسين ظنّا،

Schrift und Abschrift wie bei Pm. 240.

9879. Spr. 254.

90 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 16½; 15 × 10cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1a:

من حسن المحاضرة للسيوطي

Biographische Stücke aus dem Werke des Essojûṭî über Aegypten (s. No. 9823).

I. 1) f. 1ª ذكر من كان بمصر من ائمة النحو والفقه (اللغة .l)

2) 5ᵇ ذكر من كان بمصر من ارباب المعقولات وعلوم الاوايل الخ

3) 14ᵇ ذكر من كان بمصر من الوعاظ والقصاص

4) 15ª ذكر من كان بمصر من المؤرخين

5) 18ª ذكر من كان بمصر من الشعراء والادباء

Der letzte Artikel 29ᵇ ist: القادري الشيخ شمس الدين محمد بن ابي بكر بن عمر بن عمران بن نجيب الانصاري الخ † 908/1497

Hört f. 30ª, 3 auf. Das Stück entspricht Pet. 185, f. 188ᵇ—205ª.

II. f. 32ª: الفقهاء المالكية، عبد الله بن عبد الحكم بن اعين بن ليث الخ

Diese Ueberschrift ist unrichtig; die Malikitischen Rechtsgelehrten werden f. 72ª an ihrer Stelle behandelt; der Abschnitt ist so betitelt: ذكر من كان بمصر من الائمة المجتهدين

50ᵇ ذكر المحدثين 57ᵇ ذكر حفاظ الحديث بمصر

72ª ذكر الفقهاء الحنفية 77ᵇ ذكر الفقهاء المالكية

83ª ذكر ايمة القراءة 84ᵇ ذكر الفقهاء الحنبلية

Die letzten Artikel sind:

89ᵇ النواجي شمس الدين محمد بن حسن

89ᵇ الشهاب الحجازي ابو الطيب احمد بن محمد

90ª الشهاب المنصوري ابو العباس احمد بن محمد

Es ist sicher, dass f. 32—90 nur Auszüge aus dem Werke, mit allerlei Fortlassungen, sind; und zwar entsprechend dem Grundwerk Pet. 185, f. 102ª bis ungefähr 175, einige Artikel auch später bis c. 204ª. Demgemäss ist das Stück f. 1—30 eigentlich **hinter** dies Stück (f. 32—90) zu stellen.

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Incorrect. — Abschrift c. 1840.

Mq. 146, 39, f. 557ᵇ u. 558ª.

(21 × 14½ cm).

Enthält einige biographische Notizen, aus demselben Werke des Essojûṭî; nämlich über:

اكمل الدين محمد بن محمد بن محمود البابرتي † 786/1384

ابن الحاجب جمال الدين ابو عمرو عثمان النحوي † 646/1248.

ذو النون المصري ثوبان بن ابراهيم ابو الفيض ابو الحسن بن قفل صوفي، † 245/859

ابن الفارض شرف الدين ابو القاسم عمر بن على † 632/1234

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, flüchtig, vocallos. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 558ª obere Hälfte enthält eine Stelle aus تعليم المتعلم des برهان الدين الزرنوجى (No. 111).

31) bis 38) f. 512—557ª: Türkisch.
40) f. 558. 559: Persisch.
41) f. 560—564: Türkisch.
42) f. 564—571: Türkisch.

9880. Lbg. 704.

6) f. 27—45.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel fehlt: s. Anfang. Verfasser: wahrscheinlich:

محمد بن على بن محمد الدمشقى شمس الدين ابن طولون

Anfang f. 27ᵇ: الحمد لله الذي لا شريك له فى ملكه . . . وبعد فهذا تعليق سميته إنباء الامراء لأنباء الوزراء الخ

Der Verfasser, wahrscheinlich Moḥammed ben 'alî ben moḥammed eddimašqî šems eddîn abû 'abd allâh *ibn ṭûlûn*, geb. 880/1475, † 954/1547 (953), sagt, er habe dies Werk nicht auf Betreiben irgend Jemandes verfasst, sondern aus eigenem Antriebe. Unter Anlehnung an Sura 20, 30—35 giebt er nun kurze Lebensbeschreibungen von 31 Wezîren. Er beginnt mit:

27ᵇ ابو المواهب القمّى

28ᵇ القاسم بن عبيد الله بن سليمان بن وهب

29ª يحيى بن خالد بن برمك

29ª جعفر بن يحيى البرمكي 29ª الفضل بن يحيى البرمكي

u. s. w. Weiterhin unter anderen:

36ᵇ محمد بن عبد الله الغرناطي لسان الدين

40ᵇ محمد بن محمد بن الحسن الطوسي نصير الدين الفيلسوف

u. beiläufig auch f. 35ª ein Artikel über ابن خلكان.

Die letzten Biographien sind:
44ᵇ عبد المحسن بن اسماعيل بن محمود المحلي الفلكي شرف الدين
45ᵃ الحسين بن عبد الله بن سينا الحكيم ابو علي
Schluss f. 45ᵇ (Ṭawīl):
وما عق مولود من الناس والدا
عقوق الذي يجني لوالده الشتما

Als Anhang hiezu kann man:

1) das Stück f. 46ᵇ—48 ansehen, welches einige Geschichten von Wezīren enthält: فصل في نبذة من حكايات الوزراء، حكي الابرش بن سلام عن الوزير جعفر البرمكي قال كان جدي برمك مجوسيا الخ — Es hört auf mit den Worten f. 48ᵇ: ودعائي لك عند قبر النبي صلعم ثم ودعه وانصرف راجعا الي سيده،

2) Das Stück f. 49ᵇ. 50ᵃ von Lob und Tadel der Wezīrschaft: فصل في مدح الوزارة وذمها، اما الاول فالوزارة اسم جامع للمجد والشرف والمروة الخ
Es schliesst: فلا تُرِدْها ولا تَرِدْها فانها محنة مبيرة
Dasselbe ist entnommen dem كـ" مدح الشيء وذمه des الثعالبي, wie die Unterschrift angiebt.

3) Das Stück f. 51—58ᵇ giebt eine Charakteristik der Stellung eines Wezīrs (آداب الوزارة), entnommen der Schilderung des لسان الدين الغرناطي † 776/1374. Anfang: اما بعد حمد الله الذي جل ملكه ان يوازره الوزير
Darin die Parabel vom Panther und Löwen (حكاية النمر والاسد) f. 51ᵃ—52ᵇ. Dann
f. 52ᵇ: باب بيان قدر رتبة الوزارة في الاقدار وبعض شروط الاختيار

1. ركن 53ᵇ فيما يستشعره الوزير بينه وبين نفسه ويجعله هجيراه في يومه وامسه
2. ركن 55ᵃ فيما يستشعره الوزير مع الملك ليامن عادية الامر المرتبك
3. ركن 55ᵇ فيما يحذره من تقدم الملك عليه في الامر الذي استند اليه وجعل زمامه في يديه
4. ركن 56ᵇ في تصنيف اخلاق الملوك للسير بمقتضاها والسلوك
5. ركن 57ᵃ في سيرته مع من يتطلع لهضبته ويحسد على رتبته
6. ركن 57ᵇ فيما تساس به الخاصة والبطانة وذو الدالة والمكانة

Dies Stück scheint f. 58ᵇ, 5 zu Ende, mit den Worten: وعلما يهتدي به اذا ذهب الاثر وعفى وحسبنا الله وكفى،

Worauf noch einige Traditionen folgen f. 58ᵇ, 5 bis 59ᵃ. Schluss:
والله لولا اسم الفرار وانه مستقبح لفررت منه اليه

9881. Spr. 263.

1) f. 1—160.

162 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (19¾ × 13; 13½ × 6ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, stellenweise etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

كتاب شقائق نعمانية

Den ausführlichen s. bei Spr. 262. Verf. eben daselbst.

Anfang f. 5ᵃ: الحمد لله الذي رفع بفضله طبقات العلماء وجعل اصولهم ثابتة . . . وبعد فاني منذ عرفت اليمين من الشمال . . . كنت مشغوفا بتتبع مناقب العلماء واخبارهم الخ

Dies biographische Werk des Aḥmed ben muçṭafā ben ḫalīl *ṭāšköprīzāde* 'içām eddīn abū 'lḫeir ibn moçliḥ eddīn † 968/1560 enthält kurze Lebensbeschreibung der berühmtesten Gelehrten und Çūfīs, vom 8. Jahrhdt d. H. an bis auf seine Zeit. Es ist nach den Regierungen der Sulṭāne geordnet und zerfällt in 10 Klassen (طبقات), deren jede zuerst die Gelehrten, dann die namhaften Çūfīs behandelt. Doch ist nicht immer das Todesjahr der Einzelnen für diese oder jene Klasse entscheidend; sie sind in der Regel angegeben, dagegen die der Geburtsjahre selten. Das Werk beginnt, nach der Einleitung, f. 6ᵃ mit:

الطبقة الاولي في علماء دولة آل عثمان الغازي، بويع له بالسلطنة سنة ٦٩٩

(Darin zuerst behandelt: المولي اده بالي)

7ᵃ الطبقة الثانية في علماء دولة السلطان اورخان بن عثمان الغازي بويع له . . . سنة ٧٢٦

3. Klasse f. 8ᵇ, Sulṭān Murād ben ōrhān, von 760 an.
4. » f. 10ᵃ, Sulṭān Bājezīd ben murād, von 791 an.
5. » f. 20ᵇ, Sulṭān Mohammed ben bājezīd, von 816 an.
6. » f. 26ᵃ, Sulṭān Murād ben mohammed, von 825 an.
7. » f. 35ᵇ, Sulṭān Mohammed ben murād, von 855 an.
8. » f. 88ᵃ, Sulṭān Bājezīd ben mohammed, von 886 an.
9. » f. 118ᵇ, Sulṭān Selīm, von 908 an.
10. » f. 136ᵃ, Sulṭān Soleimān, von 926 an.

Am Schluss folgt die Selbstbiographie des Verfassers; er habe dies Werk, wegen Augenschwäche, dictirt und es beendigt im J. 965/1558. Daran schliesst sich ein Segenswunsch und Gebet, zuletzt: واجبْ يا ربّ دعوتى وثبّت حجّتى وسدّد لسانى واهد قلبى واسلل سخيمة صدري سبحان الله وبحمده سبحان الله العظيم

Schrift: klein, türkische Hand, ziemlich deutlich, vocallos. Nicht recht übersichtlich: die einzelnen Artikel laufen hinter einander fort und treten nur durch das vorgesetzte rothe ومنهم hervor. Die Kapitelüberschriften roth. Die Artikel sind nicht selten etwas kürzer als in Spr. 262. — Abschrift im Jahre 1059/1649 von محمد بن مصطفى in Adrianopel. — HKh. IV 7630.

F. 2ᵇ—4 ein kurzes Verzeichniss sämmtlicher Artikel.

9882.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Pm. 687.

206 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (17½ × 11⅓; 13 × 6ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht ganz sauber und der obere Rand zu Anfang, der untere von f. 192 an, wasserfleckig. Bl. 149ᵃ beschmutzt. Bl. 11—24 haben unten am Rücken einen grösseren Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit schwarzem Rücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ unten (von etwas späterer Hand) ausführlich.

Schrift: Türkische Hand, klein, gedrängt, ziemlich gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Bl. 2—10 etwas grösser und weiter ergänzt. — Abschrift aus der Handschrift des Verfassers im J. 984 Ḍū'lhiǵǵe (1577) von احمد بن پيري الكراسوني

2) WE. 31.

203 (208) Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (20½ × 12; 13½ × 5⅔ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. Im Anfang mehrere ganz lose Lagen. Am Rande vielfach Berichtigungen, auch Zusätze. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: zierlicher rother Corduanband mit Klappe. — Titel und Verfasser (auf dem 5. Vorblatte):

كتاب الشقايق النعمانية فى علماء الدولة العثمانية لاحمد الشهير بطاش كبري زاده

Schrift: Türkische Hand, gleichmässig, ziemlich klein, vocallos, deutlich. Der Text roth eingerahmt. Am Rande die betreffenden Artikel roth. — Abschrift vom J. 985/1577, nach dem Exemplar des Verfassers verglichen. Arabische Foliirung.

Voraufgehen 5 Blätter, von denen Bl. 1—4 den Index des Werkes enthalten. Auf f. 5ᵇ ist ein kurzer Ueberblick über Leben und Werke des Grammatikers ابو عمرو عثمان بن عمر ابن الحاجب † 646/1248.

3) Spr. 262.

279 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (20¼ × 14¾; 15 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: fleckig, besonders zu Anfang; sehr wurmstichig, besonders am Rande; hie und da ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser f. 2ᵃ:

ك" الشقائق النعمانية فى علماء الدولة العثمانية للمرحوم طاش كبري زاده

Nach f. 1 fehlen 8 Bl., nämlich der Schluss des Vorwortes, 1. bis 3. Klasse und einige Zeilen vom Anfang der 4. Klasse. (= Spr. 263, 1, f. 5ᵇ, 2 v. u. bis f. 10ᵃ, Mitte.)

Schrift: gross, stark, gut, vocallos. — Abschrift vom J. 992/1584. — Arabische Foliirung; 46 nicht gezählt, 2 Blätter übersprungen, jetzt 34ᵇᵇ und 173ᵇᵇ.

4) Lbg. 781.

207 u. 3 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (21 × 15; 14½ × 8ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel auf dem 1. Vorblatt von späterer Hand:

شقائق النعمانية فى العلماء العثمانية

Die 1. Hälfte auch in der Ueberschrift f. 1ᵇ.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, kräftig, gedrängt, vocallos. Die behandelten Artikel am Rande angemerkt. — Abschrift im J. 1024 Ḍū'lqa'da (1615) von حنيفى بن تيمور. — Arabische Foliirung. Dem Text vorauf gehen 3 Blätter Inhaltsverzeichniss.

F. 204ᵇ—207 Türkisch, von späterer Hand.

5) We. 340.

192 Bl. 8vo, 20 Z. (20½ × 14½; 15 × 8½cm). — Zustand: etwas unsauber, besonders im Anfang. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dick. — Einband: dunkelbrauner Lederband; die ersten Papierlagen fast lose. — Titel fehlt, steht aber auf der 2. Seite oben von anderer Hand: شقائق نعمانية. Verfasser fehlt.

Schrift: ziemlich klein, gleichmässig, gewandt, deutlich, vocallos. Für ein Frontisipice Platz gelassen. — Abschrift um 1050/1640.

Arabische Foliirung. Das 1. Blatt (auf dessen Rückseite das Werk beginnt) nicht mitgezählt; Bl. 73. 83. 102. 135. 142. 148 sind doppelt, 122 dreimal gezählt; die Blattzahl ist also nicht 183, sondern 192. — Am Rande stehen die Stichwörter der Artikel in rother Schrift.

6) WE. 30.

262 Bl. 4to, 17 Z. (23 × 15½; 14½ × 9cm). — Zustand: im Anfang etwas unsauber, auch ein Wurmstich; gegen Ende ein grösserer Wasserfleck am unteren Rande nebst einem grösseren ausgebesserten Wurmstich. Auch ausserdem nicht ohne mehrere kleine Wurmstiche. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser ausführlich. (Die angehängte Selbstbiographie von f. 256b an bis 261a.)

Die Arabische Foliirung geht bis f. 256, wobei das 1. Blatt (Titel und Anfang des Werkes) nicht mitgezählt ist.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, fast vocallos, in rothen Linien eingerahmt, die Ueberschriften roth, am Rande die besprochenen Artikel roth; im Anfange mehrere Zusätze am Rande. Der Titel und Verfasser auf der 1. Seite in Goldschrift; auf der 2. steht mit Goldschrift auf blauem Grunde im Frontispice das Bismillāh. Die ersten 3 Seiten in Goldlinien und Blau eingefasst. — Abschrift um 1100/1688.

7) Pet. 190.

123 Bl. 4to, 25 Z. (22 × 15½; 16½ × 9½cm). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband mit rothem Rücken. — Titel und Verfasser f. 1b oben ausführlich.

Schrift: 1—9a oben etwas grösser und geläufiger (aber doch deutlich und gut), von da an bis Ende klein, zierlich, regelmässig, sauber und gut, roth eingerahmt, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

Vorn im Buche liegen 5 Bl. (a—e), ein alphabetisches Verzeichniss der im Werke enthaltenen Biographien.

9883. We. 341.

80 Bl. 4to, 17 Z. (22 × 15½; 15 × 7½cm). — Zustand: stellenweise fleckig. Bl. 1. 2. 20 schadhaft, 41a sehr beschmutzt. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: lose Lagen in einem Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1a:

ك" ذيل الشقائق الموسوم بالعقد المنظوم في ذكر علماء الروم

(Ebenso im Vorwort, aber افاضل für علماء).

Verfasser f. 1a: منغ على افندي. Er heisst vollständig:

على افندي بن بالي بن محمد بيك الشهير بلبقى زاده .وبمنغ [منق] ايضا

Anfang f. 1b: يا من قدّر الآجال وجعل لها مددا ودبّر الامور واحصى كل شىء عددا ... وبعد فنحن نقصّ عليك احسن القصص والاخبار من تواريخ الكبار الخ

Nachtrag zu Ṭāšköprīzāde's Werk, von 'Alī ben bālī ben moḥammed *lobīi zāde* oder auch *meng* (oder menq), noch um 981/1573 am Leben. Er behandelt in 81 Artikeln ebenso viele bedeutende Zeitgenossen, die er entweder persönlich gekannt oder doch gesehen hat. Der Nachtrag umfasst die Todesjahre 968—981 und schliesst sich in streng chronologischer Folge an das Grundwerk. — Die Vorrede enthält Klagen über die Unwissenschaftlichkeit und Verkommenheit der Zeitgenossen. Die einzelnen Artikel sind ziemlich ausführlich (auch mit Anführung der Werke der Verfasser), in Kunstprosa. Der erste handelt f. 4a von Ṭāšköprīzāde. Die Handschrift hört auf mit (dem 48. Artikel) f. 76b: المولي على بن عبد العزيز الشهير بام ولد زاده † 981/1573, dessen letzte Worte f. 80b: ابياتها قريب الحال منسوجة على هذا المنوال

Nach f. 10 ist eine Lücke von 10 Bl.

Schrift: ziemlich klein, flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. Die Ueberschriften der Artikel roth. — Abschrift um 1800. — HKh. IV 7630.

9884.

Dasselbe Werk in:

1) Mo. 36, 5, f. 71—140.

12mo, 17 Z. (Text: 10½ × 4½cm). — Zustand: lose Lagen im Einband. — Papier: gelblich, auch farbig, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 71a:

تهذيب الشقايق وتقريب الحقايق

(Der Specialtitel im Vorwort.)

Verfasser fehlt; es steht bloss: بعض المتاخرين.

Das Werk ist verbunden und voll Lücken. Die Blätter folgen so: 71—79; Lücke von 3 Bl.; 112—117; Lücke von 2 Bl.; 120—139. 80—110. Lücke von 1 Bl.; 111; Lücke von 4 Bl.; 118; Lücke von 1 Bl.; 119.

Das Vorhandene geht bis in den Artikel über den (محمد) علاء الدين علي بن امرء الله المشتهر بحناوي زاده † 979/1571. Es ist hier also im Ganzen der Text von We. 341, f. 1—62 enthalten, also etwa die Hälfte des ganzen Werkes. — Der auf f. 140ᵃ vorhandene Schluss ist nicht der des vorliegenden Werkes. Die letzten Worte hier sind: انه عقب ذلك بايام قليلة فى الاشهر الجليلة قضى نحبه ولقي ربه وفاز الفوز العظيم واتى الله بقلب سليم، وهذا آخر التهذيب والتحرير والله على تيسير الحسنى وزيادة قدير وصلي الله الخ

Schrift: Türkische Hand, klein, kräftig, gedrängt, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Rand breit. — Abschrift im J. 1043/1633.

Bl. 141—144 theils leer, theils mit ganz unbedeutenden Kleinigkeiten beschrieben (auch Türkisch dabei).

2) WE. 33.

97 Bl. 8vo, 23 Z. (20⅓ × 15; 15 × 7¾cm). — Zustand: lose Lagen; unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dick, glatt. — Einband: abgescheuerter Lederdeckel. — Titel f. 1ᵃ (der Specialtitel). Verfasser f. 1ᵃ: المولي على افندي (d. i. nach der Notiz f. 1ᵃ: علي افندي بن محمد بيك الشهير بلبثى زاده)

Nach f. 70 fehlen 10 Bl. (= WE. 32, f. 72ᵇ, 3 bis 81ᵇ, 11); dann der Schluss, etwa 15 Bl. (= WE. 32, f. 107ᵃ, 11 bis 123ᵃ).

Schrift: ziemlich klein, gewandt, gleichmässig, deutlich, vocallos, Türkischer, etwas spitziger Zug; die Aufschriften roth. Am Rande die Artikel mit schwarzer Dinte angegeben. — Abschrift um 1050/1640. — Collationirt.

3) WE. 32.

123 Bl. 8vo, (15 u.) 17 Z. (21⅓ × 15½; 13½—14½ × 10½cm). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ᵃ:

ذيل شقايق النعمانية،

Verf. f. 1ᵃ: تصنيف على افندي

Schluss (derselbe fehlt in We. 341) f. 123ᵃ: صبورا مشتهرا بالفضيلة التامة مقبولا عند الخاصة والعامة سنة ٩٩٤ من الهجرة النبوية عليه افضل التحية، تم الكتاب،

Schrift: ziemlich gross, rundlich, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschrift roth. Die Artikel am Rande notirt, roth. — Abschrift im J. 1189 Rabî' II (1775) von الحاج احمد بن ابراهيم الادرنوي المعروف بعطار

9885. Pm. 688.

1) f. 1—22ᵇ.

50 Bl. 8vo, 23 Z. (20½ × 13; 15 × 8cm). — Zustand: sonst gut, aber der obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt eigentlich, insofern der f. 1ᵃ oben in der Ecke angegebene:

ذيل الشقايق

mit rothen Strichen durchgestrichen ist. Er steht aber ebenso auf dem unteren Schnitt und ist richtig. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵃ: تبارك الذي نزّل الفرقان وتولي حفظه ريب المنون وحسبما قاله سبحانه وتعالي . . . وبعد فلما اقتضت سنة الله تعالي على ما قال سبحانه وتعالي ومن اصدق من الله . . . حفظ القران المبين لبقاء الدين المتين الخ

Im Interesse der Religion liegt es, das Andenken ausgezeichneter Männer der Nachwelt zu überliefern. Dies ist seit Alters her Sitte geworden in den moslimischen Landen, nur in dem an Gelehrten und Vorzügen aller Art reichen Rumelien hat zuerst Aḥmed ṭâšköprîzâde den gelehrten Rumeliern — sowol den eingeborenen als den eingewanderten — ein biographisches Denkmal gesetzt. Eine Ergänzung seines Werkes will der Verfasser hier geben in den Biographien seiner zeitgenössischen Gelehrten.

Er beginnt sein Werk mit:

f. 3ᵃ المولي يحيى بن نور الدين الامير المعروف بامين زاده † 968/1560.

f. 3ᵇ مولانا محيى الدين محمد الآيدينى المعروف بخواجه قابنى † 968/1560

etc. An das aus 10 طبقة bestehende Hauptwerk schliesst er f. 17ᵇ die 11. Klasse — Regierungszeit des Sulṭân Selîm — an: الطبقة الحادية عشر فى دولة السلطان سليم خان (regierte von 975/1567—982/1574) und behandelt

darin zuerst f. 18ª: محيى الدين محمد چلبي القنوي المعروف باخوين und zuletzt f. 22ª: عبد الرحمن بن مصطفى المعروف بعبد الرحمن الاسود † 976/1568.

Schluss f. 22ᵇ: ولقد زرته قبل موته باسبوع فسالت عن سنه فقال اني كنت آخر سنى اربعة وسبعين فرايت فى رؤياي بان قيل لي سنك ستة وسبعون وحسرت من التصور سنين رحمه الله تعالي رحمة واسعة وغفر له انه هو الغفور الرحيم

Schrift: kleine Türkische Hand, gefällig, gleichmässig, vocallos. Das die einzelnen Artikel beginnende ومنهم ist in rother Schrift. — Abschrift c. 1150/1737.

9886. We. 289.

307 Bl. 4to, 29 Z. (27¾ × 18⅔; 16½ × 9⅔cm). — Zustand: etwas fleckig, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª:

ك" الروض العاطر فيما تيسر من اخبار اهل القرن السابع الي ختام القرن العاشر

جمع شرف الدين بن ايوب

Der Verfasser heisst ausführlicher f. 1ᵇ (unmittelbar vor dem Anfang):

موسى بن يوسف بن احمد بن يوسف بن محمد بن عبد الله الانصاري الدمشقي الشافعي شرف الدين ابن ايوب

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي تفرد بالدوام وحكم على عباده بالفناء والانصرام . . . وبعد فهذا كتاب سميته الروض الخ

Biographisches Werk über die namhaftesten Gelehrten des 7. bis 10. Jahrhdts d. H., von Mūsā ben jūsuf ben aḥmed ben jūsuf elanṣārī eddimaśqī śeref eddīn *ibn ejjūb*, geb. 946/1539 (947), † c. 999/1591 (1000).

Nach der kurzen Angabe über den Verfasser f. 1ª, welche aber zum Theil ausradirt ist, würde dies Werk heissen: التذكرة الايوبية, was falsch ist; denn das so betitelte Werk ähnlichen Inhalts liegt in Spr. 252 vor und ist verschieden. Der obige Titel ist richtig und steht so auch in der Vorrede; ebenso in We. 290, f. 97ª Mitte. — Der Verf. sagt f. 2ª, 11 v. u. und 152ᵇ, 11 v. u., dass sein Werk den Zeitraum von 745 (744) bis 998 umfasse. Das Todesjahr der besprochenen Personen fällt daher zwar meistens in das 8. bis 10. Jahrhdt, aber einige Personen gehören doch schon, ihrem Geburtsjahr nach, dem 7. Jahrhdt an und in sofern ist das im Titel und im Text f. 1ᵇ unten stehende Wort السابع richtig und an beiden Stellen nicht mit Recht in التاسع verbessert; auch ist f. 1ᵇ doch wieder السابع an den Rand gesetzt. Auch in We. 290, f. 97ª steht deutlich السابع. — In dem Vorwort bespricht der Verfasser seine Vorgänger, besonders den محمد بن عبد الرحمن السخاوى شمس الدين † 902/1496 und محمد بن على بن طولون الصالحي شمس الدين † 953/1546 und stellt als den von ihm verfolgten Zweck bei der Abfassung die alphabetische Anordnung und mässige Länge der einzelnen Artikel hin. Er beginnt mit ابراهيم بن محمد بن عيسى بن عمر العجلوني برهان الدين ابن خطيب عذراء † 825/1422 und schliesst mit seiner Schwester — denn auch einige gelehrte Frauen werden besprochen — f. 306ᵇ: فاطمة بنت جمال الدين يوسف بن احمد † 999/1591.

Der eigentliche Schluss des Werkes ist schon f. 303ᵇ oben (am Ende des 357. Artikels über يونس العادلي † 935/1529): وقد نجز ما وقع الاختيار عليه من تراجم الاعيان وذكر وفياتهم المرتب ذلك على حروف المعجم

Daran schliesst sich aber noch ein Nachtrag f. 303ᵇ—306ᵇ, 11 Artikel enthaltend, hauptsächlich über namhafte Zeitgenossen, und dann noch bis f. 307ᵇ Erwähnung einiger Vorfälle im Monat Çafar des J. 1000 (= 1591, November). — Der Verfasser giebt von den erwähnten Dichtern öfters Proben.

Schrift: ziemlich klein, geläufige Gelehrtenhand, im Ganzen gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften theils roth, theils grün. Das letzte Blatt von anderer Hand geschrieben. — Abschrift um 1050/1640.

Am Rande öfters Berichtigungen, auch Nachtrag von Jahreszahlen; ein Theil dieser Randbemerkungen ist ausradirt. — Voran geht der Handschrift ein kurzes Verzeichniss der behandelten Personen nach ihren Stichnamen, in kleinen Quadraten, mit kleiner meist unpunktirter Schrift.

9887. Spr. 252.

297 Bl. 4to, 29 Z. (26$^2/_3$ × 17$^1/_2$; 16$^1/_2$ × 10^{cm}). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig; Bl. 9 u. 18 schadhaft und ausgebessert. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 2^a:

الجزؤ الاول من التذكرة الايوبية جمع شرف الدين موسي بن ايوب الانصاري الشافعى

Anfang f. 2^b: يقول . . . شرف الدين موسى . . . ابن ايوب الانصاري الشافعى؛ بعد حمد الله الذي تفرّد بالعز والبقاء وحكم على عباده بالموت والفناء وبعد فهذه تذكرة مختصرة فى التاريخ والادب والفوائد الجليلة والمواعظ الرائقة والنكت الفائقة والاشعار وغيرها الخ

Erste Hälfte eines biographischen Werkes über berühmte Personen aus allen Jahrhunderten, von demselben Verfasser. Es ist alphabetisch abgefasst im J. $^{998}/_{1590}$ in Damaskus und stützt sich auf Bücher und mündliche Berichte. Die einzelnen Artikel, deren Gesammtzahl 346 ist, sind kurz und enthalten bei den Lebensbeschreibungen von Dichtern kurze Proben.

Der erste ist f. 3^a: احمد بن محمد بن ابي عبيد العبدي المؤدب الهروي القاشانى ابو عُبَيْد † $^{401}/_{1011}$

Der letzte f. 296^b: عبد الرحمن بن عبد الوهاب بن خلف . . . تقى الدين ابو القاسم المصري ابن بنت الاعزّ † $^{795}/_{1393}$

Das Werk, an dem Seitenrand (stellenweise stark) corrigirt, scheint Autograph zu sein, also um $^{1000}/_{1591}$.

Schrift: ziemlich klein, sehr gewandt, gleichmässig, fast vocallos, diakritische Punkte fehlen oft. Die Stichwörter der Artikel farbig, stehen auch kurz am Rande. — Ein kurzes Inhaltsverzeichniss auf f. 1 u. 2^a. — Nach f. 5 fehlen 2 Blätter. — Wenn zu Ende der Notiz über den Verf. (f. 2^a unten) steht, er sei gestorben فى بضع وتسعين im J. 900 und einige 90, so ist das nicht richtig; aus We. 289, f. 306^b geht hervor, dass er noch im J. 999 Ǵom. I (1591, März) am Leben war.

9888. Spr. 257.

116 Bl. 8vo, 21 Z. (20$^1/_2$ × 15$^1/_3$; 17 × 10^{cm}). — Zustand: lose Lagen, mit grossen durchgehenden Flecken im Rücken und am Rande. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

متعة الاذهان من التمتّع بالاقران

انتخاب كاتبه احمد ابن الملا محمد الشافعى

Anfang f. 1^b: الحمد لله وحده والصلوة والسلام علي من لا نبىّ بعده وبعد فقد وقفت على الكتاب المسمى بالتمتع من الاقران الخ

Auszug aus dem التمتّع بالاقران, dem biographischen Werke des Moħammed ben ṭūlūn, geb. $^{880}/_{1475}$, † $^{955}/_{1548}$, worin die Gelehrten des 9. u. 10. Jahrhdts d. H. behandelt werden. Der Auszug ist gemacht unter dem Titel متعة الاذهان von احمد بن محمد بن علي الحصكفى الحلبى الشافعى المعروف بابن المنلا [والملا]

Aħmed ben moħammed ben ʾalı elħaçkafı elħalebı *ibn elmenlā* (oder elmollā), geb. $^{937}/_{1530}$, † $^{1003}/_{1594}$, hat sein Werk alphabetisch geordnet, beginnt mit dem Artikel f. 1^b: احمد بن احمد بن عبد الخالق بن عبد الحق بن عبد الخالق الاسيوطى

und schliesst f. 110^a mit:

يونس بن عبد الوهاب بن احمد بن ابي بكر العيثاوى الدمشقى الشافعى † $^{976}/_{1570}$

Die einzelnen Artikel sind durchschnittlich sehr kurz und enthalten meistens Geburts- und Todesjahr, nebst einigen Notizen. Worauf noch f. 110^a—114^a eine Zusammensellung der Gentil- und Beinamen, Kunjen etc. (auch von Weibernamen) folgt.

Schrift: ziemlich gross, dick, flüchtig, ziemlich schwierig, da fast alle diakritischen Punkte fehlen. Die Namen im Anfang jedes Artikels roth geschrieben. — Abschrift um $^{1050}/_{1640}$.

F. 114—116^a kurze unbedeutende Stellen aus verschiedenen Briefen, nicht zu obigem Werke gehörig.

Dieser Handschrift liegen 4 Blätter (a—d), à 23 Z., bei, mit der Ueberschrift:

الجلد الاول من تاريخ كاتبه ومؤلفه المسمّي بالطيب النشر بالطيّ والنشر بتراجم اعيان القرن العاشر والحادي عشر والمنتخب من تاريخ حافظ البلاد الشاميّة الشمس محمد بن طولون الدمشقى المسمي بالتمتع بالاقران

Es ist also der Anfang eines anderen Auszuges, welcher aus demselben Werke (التمتع بالاقران) des Ibn ṭūlūn gemacht ist unter dem Titel (الطيب النشر الخ), aber mit Benutzung auch anderer Werke, indem derselbe hervorragende Personen des 10. und 11. Jahrhdts d. H. behandelt. Wer der Verfasser sei, ist nicht ersichtlich.

Nach Bl. 2 ist eine Lücke (von 4 Blättern).
Schrift: klein, ziemlich deutlich, vocallos, bisweilen auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift um $^{1050}/_{1640}$.

9889. WE. 29.

189 Bl. 4to, 25 Z. (29×19; 19$^{2}/_{3}$×11$^{1}/_{3}$^{cm}). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall sauber; an dem oberen und unteren Rande grössere und durchgehende Flecken. Bl. 1, schadhaft u. schmutzig, ist ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband: schöner rother Corduanband, nebst Futteral. — Titel f. 1^{a}:

تراجم الاعيان من ابناء الزمان لعلامة دهره . . . الحسن البوريني الشافعى الاشعري القادري

Verfasser f. 1^{a}:

فضل الله بن محبّ الله بن محب الدين

Anfang f. 1^{b}: الحمد لله الباقى وما سواه فان الدائم وغيره معدوم . . . اما بعد فانى قد رايت كثيرا من العلماء الاعلام الذين بهم افتخار الليالى والايام قد اشتغلوا بعلم الاخبار الخ

Dies biographische Werk in alphabetischer Anordnung ist ein Auszug aus dem sehr umfangreichen Grundwerk (in 8 Bänden) des Elḥasan ben moḥammed ben moḥammed eççafūrī *elbūrīnī* bedr eddīn, geb. $^{963}/_{1556}$, gest. $^{1024}/_{1615}$, in welchem er seine bedeutendsten Zeitgenossen bis zum J. $^{1023}/_{1614}$ behandelt. Dies Werk, welches f. 2^{a}, 9 ديوان, sonst auch allgemein تاريخ البورينى genannt wird, hat der Verfasser auf Veranlassung des محمد امين افندي السابقى الجعفري الطيارى, geb. $^{957}/_{1550}$, † $^{1019}/_{1610}$, nach längerer Unterbrechung, bis zum J. $^{1028}/_{1614}$ fortgesetzt. Den Auszug hat Faḍl allāh *ben moḥibb allāh* eššāmī, geb. $^{1031}/_{1621}$, † $^{1082}/_{1671}$, in Damaskus gemacht, auch mit eigenen Zusätzen versehen, welche bis zum Jahre 1023 gehen; er hat sein Werk im J. $^{1078}/_{1667}$ vollendet. Er bemerkt, dass er in der Regel nur die löblichen Eigenschaften der in Rede stehenden Personen hervorheben werde. Es sind im Ganzen 205 Artikel; der erste f. 2^{a} احمد الطيبى الاكبر المقري † c. $^{961}/_{1554}$, der letzte f. 187^{b}: يحيى بن عيسى الكركي lebt noch $^{1018}/_{1609}$.

Schrift: f. 1—66; 86^{a} unten bis 124; 153—164 ziemlich klein, schön, deutlich, vocallos; die übrige Schrift kleiner, mit dicken Grundstrichen, etwas flüchtig, weniger deutlich. Die Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift um $^{1150}/_{1737}$.

Auf f. 189^{a} unten u. 189^{b} stehen in grosser unangenehmer Schrift 1 kleines und 1 grösseres Gedicht (von 23 Versen, Kāmil), dessen Anfang:

اسألت رسم الدار ام لم تسألِ

Der nicht angegebene Dichter ist حسان بن ثابت.

9890. Spr. 147.

21) f. 296^{b}—329^{b}.

Format etc. und Schrift (zu 21 Z.) wie bei 20). — Titel fehlt. Nach f. 320^{b} (u. der Unterschrift 329^{b}):

كتاب الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر

Verfasser fehlt. Nach f. 317^{a}:

عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس

Anfang f. 296^{b}: حمدا لقادر اقدر عبده على اقتناص الاوابد العلمية وكشف له عن غوامض الحقايق بما نالها من الاسرار والمرموزة الغيبيّة واتاه الكتاب والحكمة . . . اما بعد فهذا انموزج لطيف ودفتر ظريف سلكت فيه منهجا عجيبا وسبكته فى قالب غريب يلذّ الاسماع . . . اذكر فيه كل فرد نادر من عبيد الله المضافين الي اسمه القادر

Biographische Notizen über Männer, deren Name عبد القادر ist, hauptsächlich aus dem 9. und 10. Jhhdt d. H., von 'Abd elqādir ben šeiḫ el'aiderūs † 1038/1628 (No. 1844). Voraufgeschickt eine Notiz über Moḥammed und dessen verschiedene Namen bei den verschiedenen Klassen der Wesen, nach einer Angabe des السخاوي nach dem Werke سوق العروس, indem er z. B. bei den Bewohnern des Paradieses عبد الكريم, bei denen der Hölle عبد الجبار, auf dem Festlande عبد القادر etc. genannt werde.

Zuerst darin behandelt:

297ª محيى الدين عبد القادر بن ابي صالح موسي جنكي دوست . . . الجيلاني

(dessen Gedicht ما في الصبابة f. 298ª, 12 Verse).

u. s. w.

305ª عبد القادر الدماصي

(Zeitgenosse des الشهاب المنصوري الدمياطي.)

Darin f. 305ª ein längeres Gedicht des الشهاب الدمياطي, anfangend (Kāmil):

اعين في روض الخدود تفرّجي

ما بين ورد ناضر وبنفسج

305ᵇ (nach ابن العربي) عبد القادر الحنبلي الفاسي

306ª عبد القادر بن ابي اليمن الطبري الشافعي المكي † 966/1559

Trauergedicht auf den عبد القادر الطبري von محمد السمرقندي, f. 306ª, 32 Verse lang, anfangend (Basīṭ):

مات الامام فعيشي بعده كدرُ

ودمع عينيَّ لا ينفكّ ينحدر

u. s. w.

Zuletzt 317ª عبد القادر بن شيخ بن عبد الله بن شيخ العيدروس الحسيني

(Der Verfasser dieses Buches.)

Das Werk wird vom Verfasser beschlossen mit einer Abhandlung über die العبودية [Anfang: اعلم ان العبودية من اكمل مقامات الروح] f. 324ª — 329ª.

Schluss f. 329ᵇ (Sarī):

ان المقادير اذا ساعدتْ الحقت العاجز بالقادر

تم كتاب الروض الخ

9891. Pm. 240.

49 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (21½ × 15; 16 × 9ᶜᵐ). — **Zustand:** gut. — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich stark. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken.

Titel u. Verfasser auf dem 1. Vorblatt von ganz neuer Hand:

نيرات الكواكب تاريخ رجال حلب من المائة العاشرة للامام السخاوي

Dies ist im Grunde alles unrichtig. Der Titel ist, wie aus f. 24ª und 37ᵇ erhellt:

نيّرات الكواكب السائرة في [تراجم] اعيان المائة العاشرة

Der Verfasser ist, wie aus f. 37ᵇ, wo er einen Artikel über seinen Vater und aus f. 43ᵇ, wo er einen über seinen Bruder hat, hervorgeht:

نجم الدين محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن عبد الله بن بدر الغزي العامري الدمشقي الشافعي ابو الطيب

Moḥammed ben moḥammed *neǵm eddīn elgazzī*, geb. 977/1569, starb im J. 1061/1651 (No. 4002). In dem Artikel über ihn bei Elmoḥibbī We. 291, 325ª wird als sein Werk angeführt الكواكب السايرة, das zugleich als Chronik (التاريخ) über hervorragende Personen des 10. Jhhdts bezeichnet ist, und ein Nachtrag dazu, betitelt: لطف السمر وقطف الثمر, der auch in diesem Werke f. 44ª erwähnt wird.

Das angeführte Werk ist nun das hier vorliegende nicht; dasselbe ist viel umfangreicher; die daraus bei Elmoḥibbī beigebrachten Stellen finden sich hier nicht. Wir haben hier vielmehr einen Auszug aus demselben; wofür auch spricht, dass bei Buchstaben des Alphabetes, für die kein biographischer Artikel vorhanden ist, die Bemerkung steht, dass der Buchstabe im Original ohne Artikel gelassen sei (خالي في الاصل). Von wem der Auszug verfasst sei, ist nicht gesagt; dass hier im Texte Ausdrücke, wie mein Vater, mein Bruder, vorkommen, beweist nicht, dass der Verfasser des grösseren

Werkes auch der dieses Auszuges sei. Aber es ist möglich, obgleich in dem langen Artikel über den Verfasser bei Elmoḥibbî keine Rede von demselben ist. — Das Werk enthält kurze biographische Angaben über Berühmtheiten des 10. Jhhdts, nebst Aufzählung der von den vorkommenden Gelehrten verfassten Werke; die Artikel sind durchschnittlich alle kurz. Berücksichtigt sind vorzugsweise die Gelehrten des Jahrhunderts. Die Eintheilung ist die in 3 Klassen; die 1. von 900—933; die 2. von 934—966; die 3. von 967—1000. Innerhalb jeder Klasse ist die alphabetische Ordnung befolgt, so jedoch, dass die Moḥammed, sei es als Hauptname, sei es als Vatersname, zuerst behandelt werden.

Ein Vorwort ist dem Werke hier nicht beigegeben; es ist aber wahrscheinlich, dass es ein solches gegeben hat und dass hier vor f. 1 ein Blatt fehlt. Desgleichen fehlt der Schluss, aber auch nur 1 Blatt (wie übrigens auch f. 49ᵇ unten am Rande bemerkt ist); es können nur noch wenige Artikel an dem Ende des Werkes fehlen. — Die Hauptquelle für das Werk ist übrigens das biographische Werk des الشعراني, dessen Titel طبقات ist.

Das Werk, wie es jetzt ist, beginnt f. 1ᵃ (ohne Bismillâh): الطبقة الاولي من ٩٠٠ الي ٩٣٣، المحمدون، محمد بن محمد بن ابي بكر بن علي كمال الدين ابو المعالي بن ابي شريف المقدسي المزي الشافعي ولد ليلة السبت خامس ذي الحجة سنة ٨٢٣ الخ und schliesst f. 49ᵇ: يوسف بن زكريا العلامة جمال الدين بن شيخ الاسلام زكرياء الانصاري

Schrift: ziemlich klein, etwas flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande an einigen Stellen Zusätze. — Abschrift c. 1150/1737.

9892. We. 290.

2) f. 1 u. 7—97ᵃ.

8ᵛᵒ, c. 27—34 Z. (20 × 13½; 14½—17½ × 9—11ᶜᵐ). Zustand: schlecht, fleckig und unsauber; zum Theil (am Rande) ausgebessert. — Papier: gelblich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt; er ist nach der Vorrede f. 7ᵇ, 8 v. u.:

الجواهر والدرر فى تراجم اعيان القرن الحادي عشر

und steht so auch auf dem später hinzugefügten f. 1ᵃ. Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang: الحمد لله الذي جعل فى كل قرن سابقين من هذه الامة يهدون الي سبل رشاده ... وبعد فيقول ... عبد الرحمن بن محمد بن حمزة الحسينى، سنح لي ان اجمع فى هذه الورقات مما وقفت عليه فى تحريرات الاثبات او تلقيته من افواه الثقات الخ

Ein biographisches Werk über berühmte Personen des 11. Jhhdt d. H., nach schriftlichen oder auch mündlichen Quellen, von 'Abd er-raḥmân ben moḥammed ben ḥamza el-ḥoseinî, um 1100/1688. Der Verfasser hat, nach f. 76ᵃ, ein Werk in 2 Theilen schreiben wollen, dessen 1. Theil Biographien enthalten, dessen 2. Theil aber Jahr für Jahr die hauptsächlichen politischen Ereignisse behandeln sollte, mit Besprechung der im 1. Theil ausgelassenen Personen. Das Ganze sollte den obigen Titel haben (فى اخبار القرن الخ statt des dortigen فى تراجم اعيان القرن). Der Verf. stützt sich namentlich auf ذيل التاريخ للنجم الغزي und تاريخ البوريني.

Das Werk ist unfertig geblieben; der 2. Theil fehlt ganz, der 1. ist unvollständig geblieben. Er sollte in 3 Klassen zerfallen, je nachdem Jemand gestorben sei im 1. Drittel des Jahrhdts (1000—1033), im 2. (1034—1066) oder im 3. (1067—1100). — Die erste Klasse f. 8 bis 76ᵃ ist in alphabetischer Folge zu Ende gebracht vom Verf. gegen Schluss des J. 1090 (1680, Anfang). Aber die zweite Klasse enthält fast nur Artikel mit dem Namen محمد; die öfters leeren Blattseiten sind für Nachträge freigelassen. F. 87ᵇ und 88ᵃ enthalten eine Personenliste vom J. 1000—1095, durchschnittlich auf jedes Jahr ein Name. — Die dritte Klasse fehlt überhaupt. Auf f. 95ᵃ einige Verse von فتح الله على und bes. von نجم الدين الغزي;

f. 95ᵇ einige Traditionen; 96ᵇ etwas aus der Chronik des نجم الدين الغزي u. e. a. kurze Notizen.

F. 7ᵃ einige Verse von قس بن ساعدة الايادي.

Schrift: sehr klein, eng, flüchtig, doch nicht unleserlich, vocallos. Am Rande sehr oft Zusätze. Durch Flecke und Nässe ist die Schrift an vielen Stellen, besonders oben gegen den Rand hin, sehr und zum Theil ganz verwischt und unleserlich. Nach f. 13 fehlt 1 Bl. — Autograph etwa vom J. 1092/1681.

9893. We. 291.

404 Bl. Folio, 41 Z. (32½ × 21; 26½ × 12½cm). — Zustand: gut, doch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelblich, ziemlich stark, glatt. — Einband: braunrother Lederband mit Klappe, nebst Futteral. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ (und im Vorwort):

خلاصة الاثر في اعيان القرن الحادي عشر

وهو تاريخ الفاضل . . . محمد امين بن محب الدين الحلبي ثم الدمشقي

Der Verfasser heisst genauer:

محمد امين بن فضل الله بن محبّ الله بن محبّ الدين محمد بن ابي بكر المحبّي الحلبي الدمشقي

Anfang f. 1ᵇ: يا من احصى بلطفه الخلائق عددا وجعلهم بمشتته طرائق قددا . . . وبعد فاني منذ عرفت اليمين من الشمال . . . لم ازل ولوعا بمطالعة كتب الاخبار الخ

Biographisches Werk über ausgezeichnete Personen des 11. Jahrhdts d. H., in alphabetischer Folge, von Moḥammed emîn ben faḍl allâh ben moḥibb allâh ben moḥibb eddîn moḥammed ben abû bekr elḥalebî eddimaśqî *elmoḥibbî*, geb. 1061/1651, † 1111/1699. Für dies durch seine Reichhaltigkeit, Zuverlässigkeit und Menge der angeführten Gedichtproben hervorragende Werk, welches auch allgemein تاريخ المحبّي betitelt ist, hat der Verfasser, nach Angabe in der Vorrede, folgende Werke benutzt:

1) ذيل التاريخ في اعيان المائة العاشرة لمحمد بن محمد بن محمد بن محمد بن احمد نجم الدين الغزي † 1061/1651. (Titel des Tarîḫ: الكواكب السائرة بمناقب اعيان المائة العاشرة und der der Ergänzung: لطف السمر وقطف الثمر).

2) طبقات الصوفية لعبد الرءوف المناوي † 1031/1622

3) تاريخ الحسن البوريني † 1024/1615

4) ذيله لفضل الله المحبي † 1082/1671

5) خبايا الزوايا للخفاجي † 1069/1659

6) ك" الريحانة للخفاجي † 1069/1659

7) ذكري حبيب ليوسف البديعي الدمشقي † 1073/1662

8) منتزه العيون والالباب في بعض المتاخرين من اهل الآداب لعبد البرّ بن عبد القادر بن محمد الفيومي العوفي † 1071/1660

9) ذيل على النور السافر في اخبار القرن العاشر للشيخ عبد القادر بن شيخ العيدروس † 1038/1628 وهو تاليف محمد بن ابي بكر بن احمد بن ابي بكر الشلي جمال الدين † 1093/1682

10) المشرع المروي في اخبار آل باعلوي للشلي ايضا

11) تراجم منقولة من تاريخ في اهل اليمن لصفي الدين احمد بن صالح بن ابي الرجال اليمني † 1092/1681.

12) سلافة العصر في شعراء اهل العصر للسيد على بن احمد بن محمد معصوم المدني الحسيني um 1090/1679.

13) ذيل الشقائق النعمانية بالتركية لمحمد بن يحيى بن پير علي بن نصوح ابن نوعي um 1045/1635.

14) um 1044/1634 تاريخ لمدين القوصوني المصري

Das Ganze enthält 1285 Artikel. Der erste f. 2ᵃ: آدم الرومي الانطاكي الحنفي † 1068/1658

Der letzte f. 404ᵃ: يوسف الرضي القدسي الحنفي خطيب المسجد الاقصى † 1074/1663

An wenigen Stellen ist Platz für nachträgliche Eintragungen von Jahreszahlen gelassen; an sehr wenigen eine kleine Lücke aus gleichen Gründen, z. B. f. 230ᵇ; bedeutender ist die absichtliche Lücke f. 376ᵃ.

Schrift: klein, schön, vocallos; f. 1—242ᵃ oben etwas mehr vornüberliegend, schwungvoller, gedrängter. Der Text in rothen Linien eingerahmt. Die Namen zu Anfang der Artikel roth, ebenso der Stichname am Rande. — Die Verse laufen in der ersten Hälfte im Text fort, in der 2. sind sie meistens in Zeilen abgesetzt. — Abschrift zu Ende des Jahres 1149/1736 von عبد القادر بن عمر الحموي

HKh. VI 14882 (nicht ganz richtig).

9894.

Dasselbe Werk vorhanden in:

1) Spr. 258.

605 Bl. Schmal-4to, 37 Z. (25$^1/_2$ × 14$^3/_4$; 22 × 11^{cm}). — Zustand: gut; die am Rande stehenden Stichwort-Namen haben durch Beschneiden desselben sehr gelitten. F. 321 lose. — Papier: ziemlich stark, gelblich, glatt. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel fehlt. Er ist von Sprengers Hand f. 1^a hingeschrieben, nebst einer Notiz über den Verfasser.

Das Werk zerfällt hier in 2 Theile: I f. 1—326; II f. 328^b—605^a. F. 327. 328^a sind leer.

Schrift: klein, dick, eng, gedrängt, vocallos, gleichmässig, ziemlich deutlich. Die Namen zu Anfang der Artikel roth. Die Verse in Zeilen abgesetzt. — Abschrift von محمد بن شعبان بن محمد الكيال zu Ende des J. $^{1103}/_{1692}$.

2) WE. 136.

606 Bl. Folio, 37 Z. (32 × 19$^1/_2$; 21 × 10$^1/_3$^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: guter dunkelbrauner Lederband mit Kappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Schrift: klein, hübsch, sehr gleichmässig, deutlich, vocallos, in rothen Linien eingerahmt. Die Anfangsnamen roth, am Rande die Rufnamen roth. — Abschrift von حسن بن علي بن حبيب الله بن نور الله بن حبيب الله بن نور الله بن ابي اللطف اللطفي المقدسي Ende des Ǵomādā II des J. $^{1176}/_{1763}$ in Konstantinopel.

Nach oben dieser Unterschrift fand die Beendigung der Abschrift der zu Grunde liegenden Handschrift statt: في يوم السبت الموافق للعشر الثاني من الثلث الثالث من السدس السادس من النصف الاول من العشر التاسع من العشر الخامس من الجزء الثاني عشر من الهجرة النبوية، (d. h. 22. Ǵomādā II $^{1149}/_{1736}$).

Arabische Foliirung; das erste Blatt, worauf das Frontispice, ist nicht mitgezählt. Vorhergeht ein Index der behandelten Artikel: jede Seite in 4 × 8 Quadrate getheilt, auf 20 Blättern.

3) Pet. 79.

249 (250) Bl. Folio, 30—34 Z. (32$^1/_3$ × 22; 23 × 15^{cm}). Zustand: gut, doch haben f. 80—41, 120 ff., 130 ff. (213 ff.) oben an den Ecken, und f. 192 u. 197 in der oberen Hälfte grosse Flecken. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: schöner rother Corduanband mit Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist das erste Drittel des Werkes. (= We. 291, f. 1—147.) Es geht bis zu dem Artikel: عبد الحي بن فيض الله المعروف بابن القاف

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos. Die Artikelanfänge und einzelne Worte im Texte, zur Hervorhebung des Folgenden, wie قال, قوله, من شعره, ausserdem die am Rande befindlichen Stichnamen, sind roth geschrieben. Die vorkommenden Verse sind kenntlich vom Text abgesetzt, meistens 3spaltig. Der Anfang und ausserdem Blätter in der Mitte und gegen Ende sind von etwas grösserer, flüchtigerer, doch nicht undeutlicher, Hand, gleichfalls vocallos, geschrieben. Das Anfangsblatt ist nicht mitgezählt; die Rückseite ist in der oberen Hälfte mit dem Anfang des Werkes beschrieben, die untere Hälfte ist leer; es fehlt jedoch Nichts. — Abschrift c. $^{1215}/_{1800}$.

4) We. 294, 1, f. 1—172.

176 u. 49 Bl. 4to, c. 16—20 Z. (22$^1/_2$ × 15; 17—18 × 5$^3/_4$—6^{cm}). — Zustand: meistens stark wasserfleckig, zum Theil auch unsauber. — Papier: gelb, stark und grob, etwas glatt. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel und Verfasser fehlt.

Der Anfang des Werkes (= We. 291, f. 1—28^a, Z. 7 v. u.).

Dies Stück geht bis fast zur Hälfte des Artikels: ابو الطيب بن محمد بن محمد بن محمد ابن الغزي

Nach f. 41 fehlen 2 Bl., nach 168 4 Bl.

Schrift: gross, kräftig, rundlich, ziemlich stark in einander gezogen und deshalb öfters schwierig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1150}/_{1737}$, wie es scheint, von der Hand des محمد بن عيسى بن كنان.

5) We. 294, 2, f. 173—176.

4to, c. 16—18 Z. (22$^1/_2$ × 15; 17—18 × 6^{cm}). — Papier: gelb, stark, etwas glatt, fleckig.

Ein Stück der Vorrede (= We. 291, f. 1^b, Z. 6 bis f. 2^a, Z. 20).

Schrift: dieselbe wie in 294, 1, nur etwas kleiner.

Auf f. 173^a Rand ein Gedicht des الحصكفي (Reimwort des 1. Verses تَذْنَذ Reǵez); von derselben Hand.

9895. We. 292.

299 Bl. 8vo, 19 Z. (21 × 15$^1/_2$; 15 × 6$^1/_2$—7^{cm}). — Zustand: lose Lagen und Blätter. F. 15—21 unten am Rücken im Text beschädigt; der Rand ist hier und da ausgeklebt. Nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken u. Klappe. — Titel u. Verfasser f. 1^a (von späterer Hand): هذه مسودة تاريخ محمد امين حلبي المحبي بخطه رحمه

Anfang f. 9^b so wie bei We. 291.

Der obige Titel ist aber nicht richtig. Es liegt hier vielmehr ein Auszug aus dem-

selben Werke des Elmoḥibbī vor, zu welchem eine spätere Hand an dem breiten Rande und auf f. 2 — 9ª eine sehr grosse Menge von Zusätzen gemacht hat, die oft den Rand ganz und gar füllen. Derselbe sollte aus 2 Theilen bestehen und war nach f. 219ª, wo der 2. Theil beginnt, betitelt: زبدة الاثر. Der Verfasser ist nicht genannt, nur ist aus dem daselbst befindlichen Zusatze — تاليف كاتبه الفقير — ersichtlich, dass es Autograph ist; aber das Werk bricht ab gleich zu Anfang des Artikels:

محمد بن محمد بن داود الداودي المقدسي

Die im Original des Elmoḥibbī vorkommenden Artikel sind nicht alle aufgenommen, ausserdem alle mehr oder weniger verkürzt, aber mit Beibehaltung desselben Ausdruckes.

Das Werk ist lückenhaft und gegen Ende unrichtig zusammengeheftet; die Folge der Blätter ist: 1—246. 267—284. 247—266. 285—299. Ausserdem viele und auch grosse Lücken. Nach f. 22 fehlen 5, nach 73 u. 192 je 1 Bl.; nach 83 grosse Lücke; ebenso nach 200. 208. Nach 218 fehlt 1 Blatt. Ferner grosse Lücken nach f. 237. 246. 276. 284. 266. 294.

Schrift: klein, gewandt, gleichmässig, etwas rundlich, vocallos. Die Stichwörter und Ueberschriften roth. In den Artikeln auf f. 295—299 ist für das Stichwort محمد im Anfang der Artikel ein leerer Raum gelassen. — Das Autograph ist etwa um 1150/1737 geschrieben.

9896. Glas. 227.

2) f. 33—39.

Format etc. und Schrift (12—23 Z., c. 15 × 10cm) wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 33ª:

منظومة السيد هاشم بن على بن احمد بن عبد الله بن محمد بن عبد السلام بن مشيش العلمي الأدريسى العروسى المغربى

Anfang f. 33ᵇ (Ṭawīl):

احبّ رسول الله ثم عتيقه   له تجب من الكمال المسربل

Der Verf. Hāšim ben ʿalī ben aḥmed elʿalemī eladrīsī elʿarūsī elmagribī *ibn mašīš* giebt in dieser Lāmijje von etwa 180 Versen einen Ueberblick, von Moḥammed an bis auf seine Zeit (1137/1724), über die im Islām hauptsächlich einflussreichen und bedeutenden Männer, namentlich Gelehrte und Dichter.

Schluss f. 39ᵇ:

واوصل رضاك بالصباح وبالمسا على الآل والاصحاب طرّا واجمل

Die Jahreszahlen in jedem Verse sind in den rothgeschriebenen (hier überstrichenen) Wörtern enthalten; so in احب die Zahl 11 und in تجب 13.

F. 40 Frage, ob man die Vermächtnisse an eine Moschee, Schule etc. zu seinen Gunsten verwenden dürfe, nebst Antwort des محمد بن عبد الله الخطيب darauf. F. 41ª ein Gedicht des عبد الغني النابلسي und einige Kleinigkeiten.

F. 43—46 allerlei Fragen und deren Beantwortung (von f. 43ᵇ Mitte an) von Seiten des احمد بن حجر. (Zuerst: هل يحلّ اخذ الزكوة لمن اشتغل بعلم شرعيّ ليشتري به كتبا الخ) in ziemlich grosser, gedrängter Schrift. — F. 47 leer.

9897. We. 296.

35 Bl. 4to, 31 Z. (29½ × 20; 23 × 12½cm). — Zustand: nicht ganz frei von Flecken. — Papier: weiss, glatt, ziemlich stark. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel fehlt; nach dem Vorworte f. 2ᵇ:

اخبار الاعصار واخبار الامصار

oder auch so:

سلك الدرر فى اعيان اهل القرن الثانى عشر

(Auch kommt sonst als Titel:

تاريخ خليل افندي المرادي

vor). Verfasser: s. Anfang. Den ausführlicheren Namen s. bei We. 295.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي خلق الخلايق وابدع الطرايق واظهر هذا العالم وجمل هذا الوجود بايجاد بنى آدم احمدك اللهم . . . اما بعد فيقول الحبر الهمام شيخ مشايخ الاسلام جامع اشتات المعارف والفهوم ومحلى جيد المنطوق بحلى المفهوم السيد الشريف والسند الغطريف ابو الفضل السيد محمد خليل افندي المرادي البخاري النقشبندي مفتى السادة الحنفية بمدينة دمشق المحمية . . . انى لم ازل منذ اميطت عنى التمايم ونيطت بي العمايم شغفا بمطالعة اخبار الاخبار مولعا بجمع آثار الفضلاء من نظم ونثار الخ

Frühzeitige Liebe zum geschichtlichen Studium und der hohe Werth derselben, den er etwas ausführlicher bespricht, haben den Verfasser Moħammed ħalîl efendî *elmurādī* abū 'lfaḍl veranlasst, ein biographisches Werk über die berühmten Personen des 12. Jahrhdts d. H. zu verfassen. Er zählt einige dabei benutzte Werke auf, unter denen besonders zu nennen sind die النفحة des المحبي, deren Nachtrag von الشمس محمد المحمودي und die 2 Reisebeschreibungen des عبد الغني النابلسي, nämlich الرحلة الكبري والصغري الحجازية والقدسية

Das Werk ist alphabetisch geordnet, beginnt mit ابراهيم بن ايوب بن احمد الخلوتي und hört im Artikel der mit احمد Genannten auf mit der Biogr. des السيد احمد ابن عز الدين البيروتي. Das Uebrige fehlt. — Es ist ein umfangreiches Werk, wovon hier der blosse Anfang vorhanden: s. bei We. 295.

Schrift: ziemlich gross, gedrängt, rundlich, kräftig, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift begonnen im J. 1267 Śawwāl (1851) von محمد امين بن السيد عمر الزهدي بن ابراهيم الشهير بابن زيتونة،

Vorauf gehen 4 leere Blätter, am Schlusse 3 leere Blätter.

9898. We. 295.

485 Bl. Folio, 29 Z. (31½ × 20½; 23½ × 13cm). — Zustand: einzelne Blätter und lose Lagen. Nicht ohne Flecken, besonders fleckig und auch schadhaft am Rande f. 165 ff., und besonders 319 ff. 330. 331. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe; der vordere Deckel fast ganz lose.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. Verfasser fehlt; er heisst vollständig:

السيد محمد خليل افندي بن علي بن محمد بن مراد بن علي بن داود بن كمال الدين الحنفي المرادي البخاري النقشبندي ابو الفضل

So findet sich sein Name und seine Genealogie auch angegeben We. 333, f. 157a.

Dies Werk des Moħammed ħalîl efendî ben 'alî ben moħammed ben murād elboħārî ennaqiśbandî *elmurādī* abū 'lfaḍl, welcher im Anfange des 13. Jahrhdt d. H. am Leben war, ist als Fortsetzung des Werkes des Elmoħibbî anzusehen.

Es liegt hier nur die erste Hälfte vor, und zwar bis zu den mit عبد الرحمن (incl.) benannten.

Der Anfang fehlt. Der hier zuerst vorkommende Artikel behandelt f. 1a: ابراهيم بن مصطفى ابن ابراهيم المداري الحنفي الحلبي العلامة الكبير († 1190/1776). Der letzte Artikel betrifft f. 484a: عبد الرحمن بن احمد بن محمد بن علي بن عمر المعروف كاسلافه بالقاري الحنفي († 1132/1720)

Die alphabetische Folge der Artikel innerhalb der einzelnen Buchstaben ist nicht ganz genau und weicht von der in We. 296 ab (die übrigens auch nicht streng alphabetisch ist).

Die biographischen Notizen sind im Ganzen recht reichhaltig; auch an Mittheilung von schriftstellerischen Proben in Prosa und bes. in Versen fehlt es nicht, und zur Beurtheilung der Schriftsteller werden besonders aus dem Werke des سعيد ابن السمان († 1172/1759) Stellen angeführt.

Es scheint, dass mit f. 151 ein neuer Theil des Werkes hat beginnen sollen. Dieser Theil ist ins Reine geschrieben, aber mit sehr häufig freigelassenen Stellen und mit eingelegten Blättern, für Nachträge bestimmt. Solcher Nachträge finden sich denn auch, vielleicht von der Hand des Verfassers selbst, viele, sei es dass die Reinschrift corrigirt und mit Zusätzen oder Verbesserungen am Rande versehen, sei es dass neue Artikel hinzugeschrieben sind.

Das Werk hat Arabische Foliirung; dabei kommen f. 28. 39. 394. 429 doppelt (39 sogar dreifach vor); andererseits fehlen eine Menge gezählter Blätter, nämlich 13—15. 34. 35. 42. 111. 112. 116—120. 122. 123. 133. 142—144. 149. 150. 154. 157. 158. 163. 168—171. 182—187. 194. 195. 210. 225. 244. 245. 260—262. 283—286. 295—302. 317. 323. 327—329. 332—375. 413—415. 452.

Viele dieser fehlenden Blätter werden unbeschrieben, manche aber auch mit Artikeln gefüllt gewesen sein, wie sich daraus schliessen lässt, dass 29 Artikel in der Abschrift We. 296 sich finden, die in We. 295 nicht stehen. Offenbare Lücken finden sich nach f. 141 u. 303.

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. Die ergänzende Hand ist grösser, dicker, flüchtig, rundlich, vocallos, im Ganzen ziemlich gut zu lesen. Der Text ist in rothen Linien eingerahmt. Die Stichnamen der behandelten Männer stehen (meistens) mit rother Dinte am Rande. Im Anfang 2 leere Blätter (ungezählt), von denen das erste in 8 × 4 Quadrate getheilt ist, um die Namen der behandelten Personen hineinzuschreiben. — Abschrift etwa 1200/1785.

In dem Artikel über عبد الرزاق ابن الجندي † 1189/1775 ist angeführt ein Taštîr

a) zu einem Gedichte des عمر ابن الفارض (Das Ueberstrichene ist der Grundtext.) Anfang f. 417ᵃ:

قلبي يحدّثني بانك متلفي والجسم يخبرني بانك مضعفي
ان كان لا يرضيك غير منيّتي روحي فداك عرفت ام لم تعرف

b) zu dem Gedicht des كعب بن زهير. Anfang f. 418ᵃ:

بانت سعاد فقلبي اليوم متبول وكيف لا وفؤاد الصبّ مشغول
وانني من غرام قد ولعت به متيّم اثرها لم يفد مكبول

9899. Lbg. 285.

136 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (22¼ × 15½; 14 × 8ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut; nicht ganz frei von Wurmstich. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ von späterer Hand:

ك" سلك الدرر في اعيان القرن الثاني عشر
لخليل افندي الدمشقي

Titel u. Verfasser beziehen sich auf ein anderes Werk: s. We. 296. 295. — Den Titel des vorliegenden Werkes siehe unten.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله مالك الممالك الباقي وكل شيء هالك . . . وبعد فقد سالني من تجب اجابته وتتعين طاعته ان اجمع جزءًا لطيفا مختصرا في اخبار بعض اهل القرن الثاني عشر الخ

Durch einen Freund veranlasst, ein Compendium über einzelne hervorragende Personen des 12. Jahrhunderts der Higra zu verfassen, hat der Verfasser dies Werk geschrieben und nach der Vorrede betitelt:

مسالك النبيان في اخبار الامراء وتراجم الاعيان

Ob der oben angegebene Verfasser — Ḫalîl efendî eddimašqî, womit der in We. 295 ausführlicher genannte Moḥammed Ḫalîl efendî *elmurâdî* gemeint ist — für dieses Werk richtig sei, ist doch fraglich. Wenn es der Fall ist, so würde er nach dem J. 1215 Šaʿbân (1801), in welchem dasselbe verfasst ist, gestorben sein.

Er beginnt die Darstellung der Ereignisse mit dem J. 1151/1738, führt die regierenden Personen (Emîre) etwas ausführlicher auf, und zählt nach ihnen die zu ihrer Zeit verstorbenen hauptsächlichsten Gelehrten, Dichter u. s. w. mehr oder weniger kurz auf, bisweilen aber giebt er auch längere Auskunft von ihnen und bringt Gedichte von ihnen und auf sie bei. Der Uebergang zu diesen litterarischen Biographien geschieht mit den Worten: وممن مات في وقتهم. Das Werk geht bis zu Ende des J. 1208/1794. Der zuletzt behandelte ist f. 135ᵇ: محمد بن الحسن الشرابيي

Schluss f. 136ᵇ: من غير سابقة عذاب عليه اللهم اختم لنا بخاتمة السعادة اجمعين واجعل خير ايامنا واسعدها يوم لقائك امين وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, rundlich, weit, vocallos. — Abschrift c. 1240/1824. — F. 1ᵇ ein geschmackloses Frontispice. Bl. 1ᵇ und 2ᵃ in gelben Linien eingerahmt.

F. 56ᵃ—58ᵇ ist ein Stück aus einem langen Gedicht des محمد الاسيوطي المعروف بابن الصلاحي † 1191/1777 angeführt, in welchem jedes Wort mit ا anfängt. Es beginnt (Tawîl):

اسال اسيل الخد ارواحنا القتلى
اسا اصله اغراء الحاظه الكحلا

9900. Pet. 131.

122 Bl. 8ᵛᵒ, c. 19 Z. (20 × 14¼; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt. Nach der Vorrede (f. 1ᵃ):

خلاصة التواريخ

Verfasser nach der Unterschrift f. 122ᵃ ياسين العمري (und ausführlicher s. Anfang).

Anfang (auf dem ungezählten Vorblatte): الحمد لله الذي خلق الخلق وجعل منهم سعيدا ومنهم شقيا ووفق اهل الايمان والسنة لطاعته . . . وبعد فيقول العبد الفقير . . . ياسين العمري ابن خير الله العمري الموصلي الحنفى القادري هذا كتاب جمعته من كتب التواريخ وذكرت فيه كلمن اسمه عبد الله الخ.

Ein kurzes biographisches Werk des Jāsīn ben ḫair allāh *el'omarī* elmauçilī elqādirī, um 1225/1810 am Leben, in 8 Kapp. getheilt und enthaltend 395 Biographien, mit Angabe des Todesjahres; und zwar der Männer, die einen mit عبد zusammengesetzten Namen haben, besonders 'Abd allāh, 'Abd erraḥmān, 'Abd erraḥīm, etc. Zweitens solcher, die mit الله zusammengesetzt, wie Fatḥ allāh, 'Aṭā allāh etc. Drittens solcher, deren Namen unarabisch ist, besonders Namen von Fürsten. Dasselbe ist, nach der Unterschrift, im J. 1224/1809 verfasst.

١ باب فيمن اسمه عبد الله وذكر مناقبه ومحاسنه وما فيه من خصلة حميدة او غيرها' [عبد الله ابن رسول الله صلعم ذكر فى التبيين فى انساب القرشيين] f. 2ª

٢ باب فيمن اسمه عبد الرحمن وذكر محاسنهم ومناقبهم وعلمهم وفضايلهم وتاريخ وفاتهم' 37ª

٣ باب فيمن اسمه عبد الرحيم وذكر مناقبهم ومحاسنهم وتاريخ وفاتهم' 50ᵇ

٤ باب فيمن اسمه مضاف الي الملك والقدوس والسلام والمؤمن وذكر مناقبهم وتاريخ وفاتهم 52ᵇ

٥ باب فيمن اسمه مضاف الي العزيز والوهاب والرزاق والفتاح واللطيف والحليم وذكر محاسنهم الخ 56ᵇ

٦ باب فيمن اسمه مضاف الي اسماء الله تعالي كريم مجيد واحد حق حميد حي قادر غنى حفيظ باقى وذكر محاسنهم الخ 64ᵇ

٧ باب فى الاسماء المضافة الي بعض صفات الله مثل فضل الله وهدية الله وامثال ذلك وذكر محاسنهم الخ 72ᵇ

٨ باب فى ذكر اسماء رجال ممن يدعي الكمال وهو بالضلال واسماءهم ليست عربية وذكر افعالهم واقوالهم وتاريخهم' [مازيار الخارجي ظهر سنة ٢٢٤ الخ] 79ª

Der letzte Artikel handelt von طهماز نادرشاه gest. 1160/1747.

Schluss (f. 122ª): ومات طهماز قبيل قتله ابن اخته وقيل غيره' انتهي ما اردنا جمعه يوم الجمعة بعد الصلوة اول يوم من رجب الفرد سنة ١٢٢٤'

Schrift: gross, deutlich, vocallos; Autograph vom Jahre 1224/1809.

Den gezählten Blättern gehen 5 vorauf, von denen 4½ den Index zum Folgenden enthalten.

9901. Pet. 77.

101 Bl. 8vo, 19 Z. (20¾ × 14½; 16 × 10cm). — Zustand: sonst ziemlich gut, aber am Ende auf mehreren Blättern ein grösserer Fleck. — Papier: weisslich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband fehlt. — Titelblatt fehlt. Der Titel nach der Vorrede f. 1ª:

غاية البيان فى مناقب سليمان

Verfasser fehlt, nach der Vorrede f. 1ª:

ياسين العمري

Anfang auf dem ungezählten Vorblatt: الحمد لله خالق الموجودات والوجود ورازق الدود فى الحجر الجلمود ومجري الماء فى العود العالم بلغة الطفل المولود . . . وبعد فيقول العبد المفتقر الي لطف ربه الودود ياسين العمري بن خير الله العمري بن محمود' هذا كتاب شريف جمعت فيه كل بديع لطيف الخ

Biographische Zusammenstellung der berühmten Männer (Fürsten, Gelehrten, Dichter etc.), deren Namen Soleimān ist, von demselben Verfasser. Voraufgeht auf 2 ungezählten Blättern ein Verzeichniss der behandelten 129 Artikel. Das Werk ist einem Vornehmen gewidmet, dessen Trefflichkeit auf f. 1ᵇ u. 2ª in Vers und Prosa beschrieben wird, ohne dass der Verfasser mit der Beschreibung zu Ende gekommen; er hat Bl. 2ᵇ leer gelassen und der Name des Bewidmeten ist daher unbekannt.

Die ersten Artikel sind:

3ª نبي الله سليمان عم ابن داود عم ابن ايشا بن سلمون الخ

6ª سليمان بن مطيع بن الاسود بن حارثة . . . القرشي

u. s. w.

Der letzte Artikel f. 93b: الوزير سليمان باشا. Schluss desselben f. 97b: وانكسر العسكر وصار بهم ما ذكرنا والعهدة على الراوي،

Die Darstellung geht in diesem Artikel bis zur Mitte des J. 1224/1809: das Werk wird also damals abgefasst sein.

Es schliesst sich, unmittelbar auf f. 98, der Anfang eines ähnlichen Werkes an: المقالة الثانية في ذكر من اسمه سليم وتواريخهم، in welchem der Verf. die Männer, die Selīm heissen, behandelt. Davon ist hier nur der Artikel السلطان سليم الفاتح aber unvollendet, nur 4 Bl., das Weitere fehlt hier.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, rundlich, vocallos, gleichmässig. Ueberschriften roth. — Autograph des Verfassers um 1224/1809. — Arabische Foliirung; im Anfang ungezählt 3 Blätter (a b c).

9902. Pet. 80.

173 Bl. 8vo, 19 Z. (21 × 15; 15½ × 10cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, etwas glatt, ziemlich dick. — Einband: gelber Pappband mit rothem Lederrücken. — Titelblatt fehlt. Nach der Vorrede f. 1b:

الروضة الفيحاء في تواريخ النساء

Verfasser (nach der Vorrede) f. 1a:

ياسين الخطيب العمري بن خير الله
الخطيب العمري الموصلي،

Der Anfang des Werkes fehlt, aber nur 1 Blatt. Das Vorhandene beginnt in der Doxologie; dann f. 1a, Zeile 6: وبعد فيقول العبد الفقير الي لطف ربه الغنى ياسين الخطيب العمري ... منذ نشات وترعرعت لم ازل اطالع كتب التواريخ المتقدمة الخ

Dieses Werk desselben Verfassers behandelt speciell die Geschichte hervorragender Frauen (nicht bloss des Islām). Er führt in der Vorrede als von ihm sonst noch verfasste geschichtliche Werke auf:

1) eine Chronik, von der Hiġra an bis auf seine Zeit (= Pet. 73).
2) عنوان الاعيان في ذكر ملوك الزمان
3) (alphabetisch geordnet) الروض الزاهر
4) das vorliegende.

Es zerfällt in Vorwort, 2 مقالة u. Schlusswort.

المقدمة f. 2b في فوائد لا يستغنى عنها ولا بدّ للمرء منها
1. مقالة 6b في ذكر النساء الصالحات
[حواء ام البشر، سميت حواء الخ]
2. مقالة 133aa في ذكر النساء الطالحات
الخاتمة 166b في ذكر اذكياء النساء مع فوائد وذكر ايام السعودات وايام النحوسات

Das Werk ist gewidmet dem محمود بيك الافخم (Nachkommen des محمد باشا بن امين باشا بن الحاج حسين باشا بن اسماعيل باشا،).

Die 2. مقالة beginnt: قد ذكرت هذه المقالة ليظهر فضل الصالحات على الطالحات والكرام على اللئام وليتميّز السليم من السقيم والحليم من اللئيم،

Zuerst unter diesen „unseligen" Weibern behandelt: الزهرة، هي ملكة فارس كانت من اجمل النساء لم ير في عصرها من يحكيها بالجمال الخ

Schluss f. 173b: والشموع توقد ولا تتحرك ولم تهب ريحا ولا راينا ليلة مثلها في كورها، انتهي ما اردناه من جمعه وتنميقه والحمد لله وحده،

Dann noch erwähnt, dass die Reinschrift fertig geworden am 18. Raǵab, ohne Angabe des Jahres, und zwar von der Hand des Verf.

Ueber die Schrift: s. zu Cod. Pet. 73 am Ende. Bei der Arabischen Paginirung ist f. 133 zweimal gezählt.

9903. Pm. 522.

142 Bl. 4to, 23 Z. (25 × 16½; 18 × 12cm). — Zustand: sehr wurmstichig und daher oft ausgebessert; etwas wasserfleckig; Blatt 1 und 8 beschädigt und ausgebessert, auch im Text. Nicht ganz fest im Einband. Der obere Rand zum Theil wasserfleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt. Auf der Innenseite des Vorderdeckels steht von ganz später Hand: تاريخ ابن عساكر, was falsch ist.

Abū 'lqāsim 'alī ibn 'asākir († 571/1176) wird als Quelle oft in diesem Werke citirt, z. B. f. 1a. 1b. 8a. 49b. 124a u. s. w.; ausser ihm aber viele später Lebende als Gewährsmänner angeführt, z. B. ابن نقطة († 629/1232) f. 84a. 31b; ابن النجار (643/1245) f. 113b u. o.; ابن خلكان († 663/1265) f. 142a; ابن مَشِيدي († 681/1282) f. 30a. 50b; الابرقوهي († 701/1302) f. 139b.

Der Verfasser gehört daher dem 8. Jahrhundert, wahrscheinlich der ersten Hälfte, an; später lebt er schwerlich.

Es ist ein Theil eines sehr umfangreichen biographischen Werkes, dessen Hauptquelle ابو سعد عبد الكريم بن محمد السمعانى † 562/1167 ist. Dasselbe behandelt immer je 10 Jahre als eine Klasse طبقة; f. 66ᵇ beginnt die 55. Klasse, umfassend die Jahre 541 bis 550. Es geht daraus hervor, dass die 1. Klasse mit dem Beginn der Hiǵra anfängt (Jahr 1—10) und dass das Werk somit die ganze Zeit des Islâm behandelt. Wie weit es geht, lässt sich so nicht feststellen; aber nach den citirten Quellen ist es wohl möglich, dass es bis zu Ende des 7. Jahrhunderts oder auch wohl noch etwas weiter sich erstreckt habe, also etwa 70—72 طبقة umfasse.

Davon liegt hier nur die 54. u. 55. Klasse vor, aber nicht vollständig, insofern der Anfang der 54. und der Schluss der 55. fehlt; ausserdem sind einige Lücken und einige Blätter sind umzustellen.

Im Anfang fehlen 2 Blätter; dann ist Bl. 1ᵇ als der hier zuerst vorhandene Text anzusehen; es folgt 1ᵃ. 2—7; Lücke von 1 Bl.; 8—17; 1 Bl. fehlt; 18—65; 1 Bl. fehlt; 66—133; 134ᵇ. 134ᵃ. 135—142. Nach 142 fehlen 2 bis 3 Blätter.

In jeder Klasse wird Jahr für Jahr behandelt, unter der blossen Ueberschrift: Jahr so und so viel, z. B. f. 136ᵃ: سنة خمسين وخمس مائة; daneben steht noch die Zahl selbst, also hier ٥٥٠. Die Artikel folgen in alphabetischer Reihe, doch stehen im Buchstaben ا die Namen mit احمد und in م die mit محمد voran. Die Artikel sind durchschnittlich kurz, aber mit ausreichenden Angaben; nicht wenige sind auch einige Seiten lang.

Im J. 532 werden zuerst behandelt f. 5ᵃ:
احمد بن ابراهيم بن عبد الواحد بن محمد بن ابي ذر ابو الوفا الصالحاني الاصبهاني'
احمد بن ابراهيم بن احمد بن ابراهيم . . . ابو القاسم النيسابوري القرّي

Im Jahre 541 f. 66ᵇ:
احمد بن حامد بن احمد بن محمود الثقفى ابو طاهر الاصبهاني
احمد بن محمد بن احمد ابو نصر الحديثى المعدل البغدادي

Das Vorhandene hört auf mit den Artikeln:
142ᵃ المبارك بن الحسن بن احمد بن علي بن فتحان بن منصور الامام ابو الكرم بن الشهرزوري البغدادي المقري
142ᵇ مجلّي بن جُمَيع بن نجا قاضى القضاة ابو المعالي القرشى المخزومي الارسوفى المصري الشافعي
142ᵇ ناصر . . . بن محمد ابو الفتح القرشى الدمشقى المعروف بابن الراسن النجار

Wegen des grösseren Wurmstiches hinter ناصر fehlt der Name seines Vaters u. Grossvaters.

Schrift: ziemlich klein und fein, flüchtige Gelehrtenhand, doch nicht undeutlich, gleichmässig, vocallos. Jahresüberschriften roth. Die Stichwörter der einzelnen Artikel (Anfang) überstrichen. — Abschrift c. 900/1494.

9904. Lbg. 533.

1) f. 1—10.

19 Bl. 4ᵗᵒ, 23 Z. (25½ × 17½; 19 × 13—14ᶜᵐ). — Zustand: fleckig, besonders am oberen Rande; derselbe öfters ausgebessert, hauptsächlich aber der ganze Rand von f. 10. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Bruchstück aus einem grossen biographischen Werke, einige Artikel aus dem Buchstaben ع und ي enthaltend, aber auch bei diesen sind Lücken: f. 1. Lücke. 8. 2. Lücke. 6. Lücke. 7. 3. Lücke. 4. 5. Lücke. 9. Grosse Lücke. 10; und 8. 2. 6 gehören vor f. 1.

F. 8. 2. 6 behandeln den عبد الله بن المبارك ابن واضح † 179/795
1ᵃ عبد الله بن محمد بن عبد الله بن سليمان الصيداوي
1ᵃ عبد الله بن محمد بن عبد الله بن هلال الحنائى † 401/1010

7. 3. 4. 5 behandeln den Ḣalîfen عبد الله بن محمد بن على المنصور اجو جعفر

f. 9 عبد الله بن محمد ابن شرشير الانبارى الناشى † $^{293}/_{906}$.
10 Schluss des Artikels يوسف بن يحيى البويطي † $^{231}/_{845}$.

Woran sich باب الكنى und باب النسب schliesst.

Schluss des Werkes f. 10ᵇ: نظام الملوك الوزير هو ابو على بن اسحق بن العباس سبق، هذا آخر الكتاب والحمد لله . . . وصلى الله الخ

Der Verfasser citirt stets genau seine Gewährsmänner; er lebt nach dem öfters citirten ابو محمد ابن الاكفانى † $^{524}/_{1130}$, vielleicht nicht viel später.

Schrift: grosse, kräftige Gelehrtenhand, ohne Vocale, oft ohne diakritische Punkte. Bl. 10 gedrängter, gleichmässiger, mit ziemlich grade stehenden Buchstaben. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

9905. We. 421.

6) f. 77—88.

8ᵛᵒ, 17 Z. (18⅓ × 13; 13½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig, auch unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: zusammen mit 4. 5.

Bruchstück. Dasselbe beginnt in dem biographischen Artikel über عثمان بن سعيد الدارمي † $^{280}/_{893}$ (282), und enthält davon die 2 letzten Blätter. Die ersten Worte hier sind: اسماعيل بن مسعدة قال اخبرنا ابو القاسم حمزة بن يوسف السهمي في تاريخ جرجان قال عثمان بن سعيد السجزي كان بجرجان واقام الخ — Der folgende Artikel behandelt den بشر بن غياث المريسي † $^{218}/_{833}$. Aber der Anfang fehlt davon, ebenso der Schluss, auch sind in der Mitte Lücken. Er gehört zu den Mo'tazeliten und seine ketzerischen Ansichten werden hier ziemlich ausführlich besprochen. (cf. Ibn ḫall. ed. Wüstenf. No. 114.) Die von diesem Artikel hier zuerst vorkommenden Worte sind f. 79ᵃ: صالح يقول سمعت سليمان بن داوود بن الحسين يقول سمعت اسحق بن ابراهيم الحنظلى يقول دخل حميد الطوسي على امير المومنين وعنده بشر المريسي الخ

Der Verfasser sagt f. 77ᵃ:
قرات على ابي القاسم زاهر بن طاهر
und 77ᵇ: قرات على ابي القاسم السجامي [الشحامي .l]

Beides geht auf denselben; er starb $^{533}/_{1138}$. Der Verfasser wird also um $^{560}/_{1165}$ gelebt haben.

Schrift: ziemlich gross, mit dickem Grundstrich, fast vocallos, nicht undeutliche Gelehrtenhand. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

9906. Spr. 250.

168 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (26½ × 18½; 19 × 13ᶜᵐ). — Zustand: der Rand stark wasserfleckig; nicht ohne Wurmstiche. — Papier: gelb (auch bräunlich), stark, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Das auf dem voranstehenden Schmutzblatte befindliche: جزء من تاريخ بن قتيبة ist nicht richtig. — Anfang und Schluss fehlt.

Ein Band eines biographischen Wörterbuches, hier eine grosse Zahl der Artikel محمد enthaltend. Der Verfasser lebt um $^{744}/_{1343}$ (f. 21ᵃ), ist Schüler des محمد بن احمد الذهبي † $^{748}/_{1347}$, erwähnt aber in dem Artikel über ihn f. 33ᵃ ff. dessen Todesjahr nicht. — Das Werk des الصفدي † $^{764}/_{1363}$, betitelt اعيان العصر, ist verschieden; ebenso das Buch ك" الطبقات des تاج الدين السبكي † $^{771}/_{1369}$, den er öfters erwähnt. Es scheint, dass dies Werk über hervorragende Personen von Anfang des Islām an bis c. $^{744}/_{1343}$ durchaus alphabetisch geordnet gewesen ist. Alsdann ist die Handschrift nicht bloss defect, sondern auch ganz falsch gebunden.

Alsdann ist die Folge der Blätter so: Lücke im Anfang von 13 Bl. Dann f. 12—15. Lücke von 3 Bl.; f. 22—50; 1 Bl. fehlt; 89—168. 79—88; 10 Bl. fehlen; 51—78; grosse Lücke; 3. 4. 16—21. 5—7; Lücke von 8 Bl.; 8—11; Lücke von 3—4 Bl.; 1. 2. Das Uebrige fehlt.

Der hier vorhandene erste vollständige Artikel ist f. 15ᵃ: محاضر بن المورع الهمداني اليامي الكوفي قال ابن حنبل سمعت منه كان مغفلا جدا الخ

Der letzte Artikel hier beginnt f. 2ᵇ: محمد بن ابي الفضل بن زيد بن ياسين الامام جمال الدين ابو عبد الله التغلبى الارقمي الدولعي ولد بالدولعية الخ

Schrift: durchschnittlich gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, zum Theil flüchtig und in einander gezogen, nicht überall leicht zu lesen, fast ohne Vocale, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth. Am Rande die Stichwörter der Artikel roth oder auch schwarz mit roth überstrichen. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

9907. Spr. 311.

27 Bl. 4to, 25 Z. (25 × 17; 19½ × 12½cm). — Zustand: nicht ganz sauber, fleckig. Die erste und letzte Seite stark abgescheuert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Das vorliegende Fragment wird durch eine Notiz f. 1a u. b oben in der Ecke bezeichnet als von اليافعي herrührend. Die Schrift ist von der der übrigen Blätter verschieden, und die Angabe schwerlich richtig; sie soll durch das übergeschriebene Bismillāh f. 1a unterstützt werden; dies gehört aber nicht dahin.

Dies biographische Fragment beginnt mitten in einem Artikel. Der erste ganze Artikel fängt an f. 1a, 5: ومنهم الامام ركن الاسلام وقدوة الانام ذو المناقب العظام . . . الشيخ ابو محمد الجوينى والد الامام ابي المعالي رحمهما الله قال الشيخ ابو الحسن عبد الغافر ابو محمد عبد الله بن يوسف بن عبد الله بن يوسف بن محمد الجوينى النيسابوري الخ † 438/1046.

Dies Bruchstück enthält Biographien von Aś'ariten (Schülern und Anhängern des ابو الحسن الاشعري), die durch ihre Schriften oder durch theologische Aussprüche in Glaubenssachen berühmt gewesen sind. — Das Werk ist zunächst ein Auszug aus dem Werke des ابو القاسم ابن عساكر الدمشقى † 571/1175, in welchem derselbe 78 Aś'ariten behandelt in chronologischer Folge (der Letzte davon ابو الفتح نصر الله بن محمد بن عبد القوي المصيصي الاشعري † 542/1147). Der ungenannte Verfasser dieses Fragmentes setzt dann in gleicher Weise das Werk chronologisch fort, und macht das Hundert voll, fügt also noch 22 Biographien hinzu. Diese fasst er zusammen in dem 13. فصل f. 14a ff., und schliesst denselben mit dem على بن محمد بن خطاب بن عبد الرحمن الناجي † 714/1314.

Es folgt darauf noch ein تنبيه (Anfang: اعلم ان اللقب قد يكون مشهورا فى جميع البلاد او بلدة وما قرب منها الخ), wovon aber nur 10 Zeilen vorhanden, der Rest fehlt.

Die Artikel über die Berühmtesten sind recht ausführlich und interessant.

Die Handschrift ist verbunden. Die Blätter folgen so: 1—10. 22—24. 13—21. 11. 12. 25—27.

Schrift: klein, gewandt, etwas rundlich, gleichmässig, vocallos, diakritische Punkte fehlen öfters. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 900/1494.

9908. Pm. 252.

Vorbl. u. 69 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 12; 11 × 8cm). — Zustand: ziemlich gut; am unteren Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — Titel (von späterer Hand) auf dem ungezählten Vorblatt, Vorderseite: تاريخ مختصر. Verfasser fehlt.

Anfang auf der Rückseite des Vorblattes: الصحيح ان سنّ نبينا صلعم ثلاث وستون سنة وقبض صلعم يوم الاثنين حين زاغت الشمس لاثنتى عشرة خلت من شهر ربيع الاول سنة احدي عشرة من الهجرة . . . وفى هذه السنة توفيت سيدة نساء العالمين فاطمة الزهراء . . . وسنة ١٢ توفى ابو دجانة سماك بن خرشة وابو العاص بن الربيع الخ

Kurze Angabe der Todesfälle berühmter Personen, von Moħammeds Tode an, vom J. 11/632 bis zum J. 806/1403. Meistens werden ganz kurz ihre Namen und das Fach angegeben, worin sie sich ausgezeichnet haben. Die Jahre werden hinter einander aufgeführt und beginnen stets mit: وسنة, und dann in rother Schrift das Zahlzeichen, nicht das Zahlwort. Der Verfasser führt, vom J. 773/1371 an, eine grosse Menge seiner Lehrer auf; er wird also von etwa 760/1359 an bis etwas nach 806/1403 gelebt haben. Das Ganze scheint ein Auszug aus einem Geschichtswerke desselben zu sein, das vom Tode Moħammeds bis auf seine Zeit herunter geht. Der letzte Artikel f. 69a: وسنة ٨٠٦ الحافظ الكبير زين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقى بمصر آخر حفاظ الحديث وممليه وجامع انواعه والمولف فيه وبه ختم حفاظ الحديث فى تلك الديار وبه ختم الكتاب والله الموفق للصواب'

Schrift: klein, weit, nicht undeutlich, vocallos. Die Jahreszahlen roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Arabische Foliirung.

9909. Mo. 387.

332 Seiten 8vo, 24—29 Z. ($17^3/_4 \times 12^1/_2$; $14^1/_2 \times 11^{cm}$). **Zustand:** nicht ganz sauber, besonders am Rande, der auch zum Theil ausgebessert ist (S. 77. 78). — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich stark. — **Einband:** Kattunband mit Lederrücken. — **Titel und Verfasser** fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1a: للفقيه مسعود انه حمل جوابا على سؤال الي الفقيه مسعود الخ

Die Handschrift ist völlig verbunden, dazu auch lückenhaft und der Schluss fehlt auch.

Der Verfasser behandelt Beamte und Gelehrte, die in Eljemen geboren sind, gelebt haben oder zu ihrer Ausbildung dahin gekommen sind. Die Anordnung ist nicht alphabetisch, sondern im Ganzen chronologisch; dabei werden aber zum Theil Nachkommen sofort bei dem Vater besprochen. Zuerst ist ein Abschnitt — dessen Ueberschrift hier aber nicht vorhanden ist —: ذكر علماء اليمن وداخليها; derselbe geht von Mohammeds Zeit bis etwas über $^{300}/_{912}$. Darauf folgt S. 160: ذكر ولاة اليمن; späterhin ذكر فقهاء اليمن. Hier werden die Gelehrten nach Geschlechtern, zum Theil auch nach Oertern, zusammengestellt. Davon habe ich angemerkt:

S. 138 الفقهاء الصعبيّون من سهفنة
119 الفقهاء بنو النهامي
120 فقهاء حراز
128 الفقهاء بنو شافع المصريّون
189 الفقهاء بنو عامر الحكميون
191 المشايخ بنو مفرج
198 المشايخ بنو المعترض
200 المشايخ بنو مرّة
202 مشايخ البرزة بنو الحكم
217 الفقهاء بنو بدر
222 الفقهاء بنو صالح العثريون
225 الفقهاء بنو الحضرمي
238 الفقهاء بنو مطير بن علي الحكمي
251 الفقهاء بنو ثوّب الهمدانيون
258 الفقهاء بنو زكري
258 الفقهاء الجبرتيّون
262 من اصحاب الشيخ ابي الغيث
265 الفقهاء بنو الاشكل
267 المشايخ بنو البحري
268 المشايخ بنو مليكة
270 من علماء الشريح
270 من فقهاء المهجم
271 المشايخ بنو مهدي
272 المشايخ بنو الحفار
272 المشايخ بنو الجزري
274 المشايخ بنو المعتب
275 الفقهاء بنو المكلش
277 الفقهاء بنو زكرياء
294 الفقهاء بنو الفاضل من مدينة القحمة
295 المشايخ بنو الاسدي
311 المشايخ بنو مرزوق
315 الفقهاء بنو الشيباني
315 الفقهاء بنو المُهَيْري
315 الفقهاء الفرسانيون
319 المشايخ بنو السرور
321 الفقهاء بنو مسبّح
322 الفقهاء بنو الصواف
322 فقهاء عدن

Zuletzt scheinen die فقهاء حضرموت behandelt zu sein.

Da der Anfang fehlt (1 Blatt), lässt sich eine genaue Uebersicht der Eintheilung nicht geben.

Die Artikel über die Einzelnen sind in der Regel kurz, aber genau, auch für die Namenschreibung, und fast stets mit Angabe der Jahreszahl des Todes. Ein längerer Abschnitt über die Qarmaten S. 174 ff. — Der Verfasser lebt in der 2. Hälfte des 9. Jahrhdts; sein oft citirter Grossvater hat von ابن المقري † $^{837}/_{1433}$ einen Lehrbrief erhalten S. 308. Eine spätere Jahreszahl als $^{848}/_{1444}$ S. 328 habe ich nicht gefunden. Quelle für dies Werk ist das كـ" تحفة الزمن في تاريخ سادات اليمن, verfasst von حسين بن عبد الرحمن بن محمد بن علي اليمني الحسني بدر الدين ابو محمد وابو علي ابن الاهدل † $^{855}/_{1451}$, dessen erster Theil da zu Ende ist, wo S. 126 von يحيى بن محمد الدواري (c. $^{845}/_{1441}$ noch am Leben) die Rede ist. — Der, nach meiner Meinung, letzte hier vorhandene lange Artikel behandelt S. 250 ff. den عبد الله بن محمد بن عبد الرحمن باعباد † $^{687}/_{1288}$, in Bezug auf dessen Familie ein besonderes Werk des علي بن ابي بكر بن محمد بن احمد بن سليمان باعبيد الحضرمي الميفعي unter dem Titel: بغية المرتاد في مناقب المشايخ السادة باعبّاد erwähnt wird. — Ein langer Artikel über الامام الشافعي steht S. 156—160.

Schrift: kleine Gelehrtenhand, etwas ungleich, theils kräftig, theils fein, im Ganzen sehr gedrängt, deutlich, aber oft fehlen diakritische Punkte, fast vocallos. — Abschrift c. $^{950}/_{1543}$.

Die Seiten folgen so: 145—182; [Lücke von 1 Blatt; 95—112]; Lücke von 1 Bl.; 79—94; 329—332. 1—78; [Lücke von 1 Bl.; 129—144; 1 Bl. fehlt]; 113—128; Lücke von 3 Bl.; 185—240; 251—328; [Lücke von 11 Bl.; 241—250; 183. 184]. Ob das Eingeklammerte an der richtigen Stelle untergebracht sei, ist vielleicht nicht völlig gewiss.

9910. Pet. 128.

218 Bl. 8vo, c. 22 Z. (21¾ × 15½; 18 × 12cm). — Zustand: ziemlich schlecht; manche Blätter lose, einige herausgeschnitten. — Papier: weisslich, ziemlich dünn. — Einband: Pappbd mit braunem Lederrücken; die Lagen nicht ganz fest darin.

Titel fehlt. Es ist ein Collectaneenheft, dessen Anfang fehlt. Auch die Rückseite des vorderen Deckels ist zu solchen Collectaneen benutzt. Auf dem vor dem Werke befindlichen und von anderer Hand beschriebenen Blatte steht als Titel: مجمع تواريخ من كتب التاريخ, was im Ganzen zutreffend ist.

Der Band enthält:

1) F. 1—127. 168. 169 ganz kurze Dichterbiographien, mit Angabe ihres Namens, einiger Lebensumstände, womöglich auch Jahr ihres Todes, nebst kurzer Probe ihrer Dichtungen. Eine chronologische Ordnung ist dabei zum Theil befolgt. Die Werke, denen die Notizen entnommen, sind nicht genannt.

F. 1a, nach einigen nicht dazu gehörigen Zeilen, beginnt die Sammlung mit

النابغة الجعدي واسمه قيس بن عبد الله وقيل حبان الشاعر المشهور وفد علي النبي صلعم واسلم وانشده قوله الطويل

اتينا رسول الله اذ جاء بالهدي ويتلو كتابا كالمجرة نيّرا

u. s. w.

1b ضرار بن الخطاب بن مرداس القرشي الفهري،

1b ضرار بن الازور بن مرداس الاسدي

u. s. w. Die Auszüge gehen in dieser Weise bis f. 28b, bis zum Jahre 748/1347.

Dann folgen f. 28b—32a Dichter, die zugleich Qāḍis waren, zuerst عبد العزيز بن المطلب بن عبد الله بن المطلب بن حنطب بن الحرث بن عبيد بن عمر بن مخزوم † 169/785

Dann f. 32b—38b wieder andere: Wezîre, Emîre, Fürsten, Ḥalîfen.

Dann f. 38b wieder andere Dichter, und zwar Blinde, zuerst

ابراهيم بن محمد التطيلي المعروف بالصغير † 728/1328

احمد بن صدقة الماهنوسي † 686/1288

Diese in alphabetischer Folge bis f. 41b.

Dann f. 41b verschiedene, nicht alphabetisch noch chronologisch; dann aber f. 45b—51a eine Anzahl von Dichtern, die im Anfang des 9. Jahrhunderts der Hiǵra starben.

F. 54a ff. Verwandte und Verwandtinnen und Angehörige und Zeitgenossen des Propheten.

F. 60 ff. wieder chronologische Folge durch mehrere Jahrhunderte. F. 64b—79a alphabetische; f. 79b—81 desgl.

Und so oft; aber der Verfasser unterbricht oft solche Reihen, je nach seinen benutzten Quellen. So geht die Aufzählung immer vor- und rückwärts, sprungweise. Manche Artikel, wenn auch in anderer Form, wiederholt.

Nach f. 85 eine Lücke von 14 Blättern.
» 89 » » » 2 »
» 95 » » » 1 »
» 119 » » » 8 »
» 127 » » » 1 oder mehreren Blättern.

Diese Abtheilung der Sammlung hört mit f. 127 ohne Schluss auf. — Zu dieser Abtheilung gehören noch f. 168. 169.

2) F. 128—167. Verzeichniss früherer Qāḍîs. Die spätere Ueberschrift: تاريخ القضاة المتقدمين ist immerhin passend. — Nach einer Vorrede, die ohne Bismillāh und übliche Einleitung anfängt, f. 128—130, und von dem Werth und der Nothwendigkeit des Wissens von Gott und den Pflichten gegen ihn und im Leben handelt, mit den betreffenden Anführungen aus bekannten Werken, beginnt f. 131a eine chronologische Aufzählung, mit kurzer Angabe der Lebensverhältnisse und des Todesjahrs. Den Anfang machen: المغيرة بن نوفل بن الحرث بن عبد المطلب (zur Zeit des 'Oṯmān) und عبد الله بن نوفل بن الحرث († 84/703). Zuerst f. 131a—140a; dann f. 140a—143a u.s.w.

F. 164ª beginnt der Schlussabschnitt dieser biographischen Artikel. Er ist überschrieben: الخاتمة في نوادر الفضلاء. Schluss f. 167ᵇ, wo in der Unterschrift steht, dass dieses Concept später geordnet werden solle. Verfasst im J. 1211/1796.

3) F. 170—217. Zuerst f. 170—181ª allerlei merkwürdige Begebenheiten, wie Hungersnoth, Ueberschwemmung, Erdbeben, Sonnen- und Mond-Finsternisse etc., chronologisch, aber je nach den Quellen in verschiedenen Anläufen. Dann f. 181ª—184ª einzelne historische Vorfälle, chronologisch; zuerst die Geschichte des Lügenpropheten مسيلمة u. s. w.; dann aber wieder Naturereignisse, fortgeführt bis zum J. 1211/1796. Dann f. 198 ff. hauptsächlich einzelne politische Ereignisse, vom J. 40/660 an. — Nach f. 217 fehlen einige Blätter.

4) F. 218 gehört nicht zu dem Werke; es ist von derselben Hand geschrieben und gehört zu Collectaneen über die für ein gefälliges Benehmen, namentlich Königen gegenüber, nothwendigen Eigenschaften.

Der Sammler lebt um 1211/1796.

Das Ganze ist wahrscheinlich Autograph. Die Schrift ist dick, rundlich, meistens gross, gewandt.

9911.

1) We. 333, 1, f. 1—48.

Berühmte Moçulenser des 12. Jahrhdts.

2) We. 333, 4, f. 80—106ª.

Berühmte Ḣalebenser des 12. Jahrhdts.

3) We. 333, 5, f. 110ᵇ—126.

Berühmte Lehrer an الجامع الازهر in Elqāhira.

4) Spr. 316, 3, f. 171—176ª.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titel und Verfasser fehlt.

Ein kurzer biographischer Auszug — in 51 Artikeln — aus einem nicht näher bezeichneten Werke über berühmte Personen Bagdāds, nicht immer mit Angabe des Todesjahres.

Zuerst: ابو علي الروزباري من كبار الصوفية
Zuletzt: يحيى بن زياد الحارثي شاعر

5) Mq. 180ᵇ, f. 515. 516.

Zwei nicht zusammenhängende Blätter aus einem biographischen, alphabetisch geordneten, Werke, ziemlich zu Anfang. Es behandelt Gelehrte Spaniens und des Westlandes überhaupt; der Verf. lebt im 11. Jhrhdt. Zuerst Namen mit ابراهيم, dann mit احمد.

6) Pet. 684, f. 35ᵇ—36ᵇ.

Aufzählung von je 2 oder 3 Männern, die unter demselben Gentilnamen oder Beinamen berühmt geworden, von denen der eine ein Śāfi'ite, der andere ein Ḣanefite gewesen; nebst biographischen Angaben.

9912.

Aufzählung von Männern, die in ihren Fächern die Ersten waren, Pet. 684, f. 4ª. Verzeichniss berühmter Frauen, Lbg. 75, f. 32ᵇ ff. Aufzählung berühmter Traditionisten, Pet. 684, f. 2—4; WE. 17, f. 169. Pet. 342, f. 35 ff.; 271, f. 86ᵇ; vgl. auch Pm. 407, f. 172. — Ueber Elboḣārī Spr. 491, f. 229. Lbg. 75, f. 73ª u. 73ᵇ. We. 1706, f. 22ª. Ueber Selmān elfārisī Pm. 250, f. 83ᵇ. Ueber die Glaubwürdigkeit des Elḣasan elbaçrī, Spr. 550, f. 22 ff.; 2005, f. 8ᵇ Rand. Ueber Ratan den Langlebigen Pet. 579, f. 85ᵇ. — Von den (sieben) Qorānlesern Pet. 183, f. 227ᵇ—230ª. WE. 154, 3, f. 16ᵇ. We. 1293, f. 47ᵇ; 1301, f. 1ᵇ; 1297, 2. Vorblatt; 1299, f. 1ᵇ. Mq. 77, f. 20ᵇ. Pet. 654, f. 242ᵇ·ᴮ. Spr. 292, f. 161ᵇ. Ihre Namen und die Abkürzungen dafür, Lbg. 87, f. 1ᵇ; 373, f. 144ª; 723, f. 1ᵇ. Verzeichniss von 28 Lesern, Dq. 21, f. 276ª. Vier Verse mit den Namen der Hauptimāme und Hauptleser Pm. 250, f. 83ᵇ. Von dem Qorānleser Wereś, Pm. 585, f. 124ª. Die 7 Auswendigwisser des Qorān, Pet. 342, f. 36 ff. Verse auf die frühsten derselben, We. 1706, f. 11ᵇ. — Ueber die vier Hauptimāme, Pet. 342, f. 33 ff. Ueber ihre Lebenszeit We. 1773, f. 116ª. Verse

auf dieselben, Pm. 250, f. 83^b. — Ueber Abū ḥanīfe, Pet. 684, f. 42^a. Pm. 183, f. 77^b. Verse auf ihn, We. 1872, f. 1^a. Genealogie desselben, Pet. 511, f. 16^a. Anekdoten von ihm, Lbg. 645, f. 76. Ueber Abū jūsuf, We. 408, f. 77^b. Ueber Moḥammed eššeibānī, Spr. 299, f. 8^a. — Ueber Eššāfi'ī, Pet. 684, f. 42^b—44. Sein Vorzug vor den anderen Imāmen, Spr. 490, f. 214^b; 1219, f. 80 ff., f. 91—104. Liste von 13 angesehenen Zeitgenossen desselben We. 1790, f. 1^a. — Ueber Ibn ḥanbal, We. 1739, f. 21^b. Seine Genealogie, Spr. 809, f. 59^a. — Verzeichniss der zwölf Imāme, Pet. 689, f. 1; 632, 3. Kapitel. — Verzeichniss von Muftīs, zur Zeit der 'Otmānenherrschaft, Mq. 43, f. 142^b. Spr. 1231, f. 79^a. — Liste von Qāḍīs Pm. 474, f. 306. Spr. 1231, f. 76^b. Pet. 128, f. 128—167. Qāḍīs in Syrien in den J. 894/1489—999/1590, We. 289, f. 71—77^a. Verzeichniss ḥanefitischer Qāḍīs, We. 408, f. 238. Verzeichniss der Gouverneure in Ḥaleb in den J. 1003/1594—1202/1787, We. 1238, f. 26^b—28^a; der Wezīre in Syrien in den J. 922/1516—1104/1692, Spr. 1235, f. 33^b ff., und in den J. 1110/1698—1259/1843, Spr. 1240, f. 71 und Hinterdeckel. Tabelle der Syrischen Bāšās in den J. 930/1523—1036/1626, Mq. 461, f. 22. 23^a. — Verzeichniss von Grammatikern aus den J. 69/688—299/911 (320), Pm. 451, f. 143^b. 144^a. Biographische Artikel über Sprachgelehrte, Lbg. 837, f. 28—41. 67. Ueber Abū 'laswad eddualī, Pm. 193, f. 92^b. Ueber Ezzamaḥšarī, Pet. 699, f. 158^b. — Liste von Schönschreibern, von Ibn moqla † 328/940 an bis zum J. 750/1349, Lbg. 186, f. 1^a. — Verzeichniss von Traumdeutern, Pm. 231, S. 33. — Von Langlebigen, Pm. 169, f. 74^b ff. Pet. 258, f. 67^a ff. — Liste berühmter Blinden, Pet. 684, f. 4^b. — Todesfälle namhafter Personen bis zum J. 463/1070, Pet. 684, f. 29^b. Mf. 248, f. 30^a; aus dem 7. Jahrhdt d. H., We. 408, f. 149^b—152; aus dem 8. Jahrhdt, Pm. 474, f. 307. Biographisches von Gelehrten um 1000/1591 herum, We. 408, f. 204. 205; aus den Jahren 1020. 1021, Pm. 24, f. 127^b; aus den J. 1100—1179, We. 333, f. 110^b—126; 80—106^a; 1—48; aus dem 10.—12. Jahrhdt, We. 326, f. 1. 2 und Vorderdeckel; aus dem J. 1135 (1138), We. 1748, f. 45^a. Ein Stück aus dem biographischen Werke des Ṭāšköprīzāde, Pm. 201, f. 20. — Geburts- und Todesfälle um das J. 800/1397, We. 1555, f. 204^b. 205; aus den J. 1145/1732—1213/1798, We. 1470, f. 57^b. 58^a. Einige Geburtsdaten aus den J. 1191/1777—1218/1803, We. 1148, f. 49^b. Biographische Artikel aus المواهب الاحسانية (etwas nach 1200/1785), Lbg. 75, f. 69—73. Andere in Spr. 1244; We. 408, f. 10^b—12. 73^b—82^a; We. 409, f. 6^b ff., besonders vom 8. Jahrhundert an.

9913.

Von den biographischen Sammelwerken seien hier noch erwähnt:

1) الطبقات الاصفهانية von محمد بن حبان البستي ابو حاتم † 354/965.
2) اعيان الفرس von ابو الفرج الاصفهانى † 356/967.
3) المقتبس فى تاريخ علماء الاندلس von محمد بن عمران بن موسى المرزبانى † 384/994.
4) الارشاد فى علماء البلاد von خليل بن عبد الله القزوينى ابو يعلى † 446/1054.
5) جذوة المقتبس von محمد بن فتوح الحميدي † 488/1095.
6) بغية الملتمس فى تاريخ رجال الاندلس von احمد بن يحيى بن احمد بن عميرة † 509/1115.
7) اخبار القرطبيين von عياض اليحصبى † 544/1149.
8) معجم النسوان von ابن عساكر الدمشقى † 571/1175.
9) الصلة فى تاريخ الاندلس von خلف بن عبد الملك بن بشكوال † 578/1182.
10) طبقات النسابين von محمد بن اسعد الحسينى † 588/1192.
11) اخبار البرامكة von ابو الفرج ابن الجوزي † 597/1201.
12) اعمار الاعيان von demselben.

13) طبقات العلماء von يحيى بن حميدة الحلبي ابن ابي طي † 630/1233.
14) زهر البساتين ونفحات الرياحين von القاسم بن محمد القرطبي † 643/1245.
15) اخبار المصنفين von على بن انجب البغدادى † 674/1275.
16) اخبار الوزراء von demselben.
17) مرآة الزمان فى تاريخ الاعيان von محيى الدين النووي † 676/1277.
18) الإعلام بمن ختم به قطر الاندلس من الأعلام von احمد بن ابراهيم الغرناطي ابن الزبير † 708/1308.
19) صلة الصلة البشكوالية von demselben.
20) مجمع الآداب فى معجم الاسماء والالقاب von عبد الرزاق بن احمد بن محمد ابن الفوطى † 723/1323.
21) السلوك فى طبقات العلماء والملوك von محمد بن يوسف بن يعقوب الجندي بهاء الدين † c. 730/1330.
22) فهرست علماء المشرق والمغرب von محمد بن احمد بن محمد الكلبى ابن جزى † 741/1340.
23) الطالع السعيد الجامع لاسماء فضلاء الصعيد von جعفر بن ثعلب الادفوي † 748/1347.
24) البدر السافر وتحفة المسافر فى الوفيات von demselben.
25) الإعلام بالوفيات von شمس الدين الذهبى † 748/1347.
26) الطبقات von اسمعيل بن عمر ابن كثير † 774/1372.
27) الوفيات von محمد بن رافع تقى الدين † 774/1372.
28) التاج المحلى فى مساجلة القدح المعلي von لسان الدين ابن الخطيب † 776/1374.
29) عائد الصلة von demselben.
30) العطايا السنية فى طبقات فقهاء اليمن واعيانها von العباس بن على صاحب اليمن † 778/1376.
31) إخبار العيان من أخبار الاعيان von سريجا بن محمد الملطى † 788/1386.
32) الوفيات von احمد بن حجى الدمشقى † 816/1413.
33) تذكرة الطالب المعلم بمن يقال انه مخضرم von ابراهيم بن محمد سبط ابن العجمى † 841/1437.
34) درر العقود الفريدة فى تراجم الاعيان المفيدة von تقى الدين المقريزي † 845/1441.
35) الدرر الكامنة فى اعيان المائة الثامنة von ابن حجر العسقلانى † 852/1448.
36) تحفة الزمن فى اعيان اهل اليمن von الحسين بن عبد الرحمن ابن الاهدل † 855/1451.
37) المنهل الصافى والمستوفى بعد الوافى von يوسف بن تغري بردي الظاهري ابو المحاسن † 874/1469.
38) الدليل الشافى على المنهل الصافى von demselben.
39) عنوان الزمان فى تراجم الشيوخ والاقران von ابراهيم بن عمر البقاعى † 885/1480.
40) عنوان العنوان von demselben.
41) نثر الهميان فى وفيات الاعيان von جلال الدين السيوطي † 911/1505.
42) نظم العقيان فى اعيان الاعيان und اعيان الاعيان von demselben.
43) طبقات الاصوليين von demselben.
44) وفيات الاعيان من الشيوخ والاقران von احمد بن محمد بن عمر الدمشقى † 934/1527.
45) إعلام الأعلام von ابن طولون محمد بن على † 953/1546.
46) درّ الحبب فى تاريخ اعيان حلب von محمد بن ابراهيم ابن الحنبلى † 971/1563.
47) المآثر والمفاخر فى علماء القرن العاشر von الشعرانى † 973/1565.
48) قرة العين بمعرفة بنى دعسين von عبد الملك بن عبد السلام بن عبد الحفيظ ابن دعسين † 1006/1597.
49) الدر الفاخر فى تراجم اعيان القرن العاشر von محمد بن عبد الرحمن بن سراج الدين الحضرمي † 1019/1610.
50) السادة بنى علوي باختصار العقد النبوي von عبد القادر العيدروس † 1038/1628.
51) المشرع الروي فى اخبار آل باعلوي von محمد بن ابي بكر بن احمد الشلّي † 1093/1682.
52) ذيل المشرع الروي فى مناقب بنى علوي von عبد الرحمن العيدروسى † 1192/1778.
53) مطالع الانوار فى بروج الجمال ببيان الشجرة والمناقب von احمد بن محمد باجمال الاصبحى لآل باجمال um 1050/1640.

54) علي بن عبد von منظومة في وفيات الاعيان الواحد بن محمد السجلماسي † $^{1057}/_{1647}$.

55) محمد بن محمد الغزي von الكواكب السائرة نجم الدين † $^{1061}/_{1651}$.

56) لطف السمر وقطف الثمر von demselben.

57) معادن الذهب في الاعيان المشرفة بهم حلب von ابو الوفا بن عمر العرضي † $^{1071}/_{1660}$.

58) القصد الاحمد فيمن كنيته ابو الفضل واسمه احمد von احمد بن علي ابن حجر † $^{852}/_{1448}$.

59) تحفة القماعيل فيمن يسمى من الملائكة والناس باسمعيل von مجد الدين الفيروزابادي † $^{817}/_{1414}$.

60) حسين بن علي السبكي von كتاب من اسمه حسين um $^{780}/_{1378}$.

61) محمد علي بن محمد von مؤلف فيمن اسمه زيد علان التبريزي † $^{1057}/_{1647}$.

62) ايضاح المذاهب فيمن يطلق عليه اسم الصاحب von محمد بن عمر الفهري † $^{721}/_{1321}$.

63) محمد بن عمر المديني von كتاب من اسمه صالح † $^{581}/_{1185}$.

64) الروض الناضر فيمن اسمه عبد القادر von عبد القادر العيدروس (No. 9890) † $^{1038}/_{1628}$.

65) عوض بن شفا المرض فيمن يسمى بعوض von نصر المصري شرف الدين † $^{747}/_{1346}$.

66) ابن الجوزي von كتاب الاذكياء † $^{597}/_{1201}$.

67) الاوابد والمنهى في وفيات اولي النهى von حمزة بن احمد الدمشقي † $^{874}/_{1469}$.

68) ابن الجوزي von ك" الحمقاء والمغفلين † $^{597}/_{1201}$ und von احمد بن محمد الحجازي † $^{875}/_{1470}$.

69) محمد بن von اخبار المشتاق الى اخبار العشاق محمود ابن النجار † $^{648}/_{1245}$.

70) فرحة الانفس في فضلاء العمي من اهل الاندلس von ابن غالب

71) محمد بن زيد ابو الازهر von اخبار عقلاء المجانين † $^{325}/_{937}$.

72) معمر بن المثنى البصرى von ك" لصوص العرب † $^{210}/_{825}$ und von عمرو بن بحر الجاحظ † $^{255}/_{870}$.

73) محمد بن ظفر الصقلي von ك" نجباء الابناء † $^{565}/_{1169}$.

74) الحسن بن محمد بن الحسن von اخبار الثقلاء الخلال † $^{489}/_{1047}$.

75) السيوطى von اتحاف النبلاء باخبار الثقلاء † $^{911}/_{1505}$.

---

2. Traditionisten.

9914. Spr. 491.

2) f. 9—229.

Format (17 Z., 21 × 13½; 14¾ × 8cm) etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt, desgleichen der Anfang.

Das Werk ist völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so: 185—215. 49—96. 153—168. Lücke. 97—152. 9—48. 169—184. 216—229.

Es liegt hier vor التاريخ الصغير des البخاري. Dies ist ganz klar aus des Unterschrift f. 210a:

اخر الجزء الاول من التاريخ الصغير
للامام افضل اهل المدينة ابي عبد الله محمد بن
اسمعيل البخاري رحمه

und التاريخ wird das Werk auch f. 145a u. 46b genannt. Dasselbe ist in 8 جزء (Hefte) eingetheilt und zwar von ابو ذر d. i. ابو ذر عبد بن احمد بن محمد بن عبد الله [auch عبد الله] الهروي المالكي الحافظ † $^{434}/_{1042}$. Dies erhellt aus f. 111a, wo das Ende des 4. جزء so bezeichnet ist: آخر الرابع من اجزاء ابي ذر. Dass er selbst der Herausgeber des Werkes nicht sei, ist aus dem Anfang der einzelnen „Hefte" ersichtlich; so beginnt das 2. Heft f. 210b: اخبرنا ابو ذر عبد الله بن احمد الهروي قال اخبرنا ابو على زاهد بن احمد الفقير السرخسي بها قال الخ Ebenso f. 76a; und mit dem Zusatz قراءة عليه f. 111a. 145a und mit dem weiteren Zusatz في المسجد الحرام f. 46b. Herausgegeben ist das Werk demnach von einem Zuhörer des ابو ذر, also etwa um das Jahr $^{450}/_{1058}$.

Diese „Chronik“ des Elbohārī † 256/870 (No. 1146) behandelt nicht allgemeine Weltgeschichte, sondern ausschliesslich die Traditionisten von Mohammed an bis auf die Lebenszeit des Verfassers, und zwar bis zum J. 251/865. Den Beschluss machten dann, wol von ابو ذرّ oder dem Herausgeber herrührend, noch einige kurze Notizen und zuletzt eine über den Tod des Elbohārī. Der Verfasser hatte 3 solcher تاريخ verfasst (so We. 1881, f. 10a und HKh. II 2174), von denselben ist dies das kleinste.

Der Anfang fehlt. Das von dem Werke Vorhandene beginnt f. 185a so: والحبشة كلام منهم قد سمعنا منه ناحية حفظها من خبرهم لم يسمعها من صاحبه فسمعنا منهم ان رسول الله صلعم قال للمهاجرين حين ابتلوا وشطّت بهم عشائرهم بمكة تفرقوا الخ

Es beginnt hier also bei der ersten Auswanderung nach Abessinien und führt die dabei betheiligten Personen, unter vollständiger Gewährsmänner-Angabe, in der Regel kurz an. Viel wird, wie mir scheint, von dem Anfang nicht fehlen. — Es kommt dabei eine Menge Aussprüche des Propheten vor, welche die in Rede stehenden Personen erwähnen. Eine Zusammenstellung der zur Zeit des Propheten gestorbenen „ersten“ Auswanderer und Helfer ist f. 192b ff. gegeben; den Tod des Propheten behandelt f. 196a ff.

Der Fortgang des Werkes ist dann der, dass der Verfasser die in irgend welcher Verbindung oder Beziehung zu dem Propheten Stehenden nach ihren Todesjahren in gewisse Gruppen zusammenbringt.

Zuerst f. 198b: [ذكر] من مات فى خلافة ابي بكر رضه او قريبا منه

[ذكر من مات فى خلافة عمر بن الخطاب رضه [c. 204a

Diese Ueberschrift findet sich nicht im Text.

ذكر من كان فى خلافة عثمان بن عفان رضه 212b
من مات بعد عثمان فى خلافة علي رضه 54a
من مات فى سنة اربعين الي الخمسين ونحوها 62b
ذكر من كان بعد الخمسين الي الستين 66a
عصر من الستين الي السبعين 78b
ما من السبعين الي المائة 94a
من بين المائة الي العشرة 107a
من بين عشر ومائة الي عشرين 118a
ما بين عشرين الي ثلاثين ومائة 131b
عشر الي عشر ومائتين 223a
من مات بعد خمسين ومائتين الي ستين ومائتين 228b

Nach f. 131 hören die Ueberschriften fast ganz auf. Es ist überhaupt gegen das Ende hin, wie es scheint, eine gewisse Unordnung eingetreten. So folgen f. 26b—41 auf die Todesfälle vom J. 160 die Jahre 205—241, dann f. 41b unten d. J. 161 u. s. f. Auch f. 223a ist die Ueberschrift nicht richtig, auch nicht, wenn man عشر الي عشرين liest; es werden daselbst die Todesfälle von 200—205 behandelt, und die so eben bezeichnete Stelle (vom J. 205—241) würde gehören an die Stelle 225b, Mitte der 1. Zeile.

Fast alle Sätze (die in der Regel kurz sind) beginnen mit: حدثنا محمد قال حدثني. Dieser محمد ist eben البخاري, der mit Angabe seiner Gewährsmänner bis auf den letzten zurück seine Mittheilungen vorbringt; er behandelt eine sehr grosse Menge derer, die sich mit Traditions-Ueberlieferung beschäftigten, und führt bei aller Kürze doch bisweilen etwas Charakteristisches von ihnen an. — Die 8 Hefte, in welche das Ganze getheilt ist, beginnen — von dem 1. abgesehen, dessen Anfang nicht vorhanden ist — f. 210b, 76a, 160b, 111a, 145a, 46b, 220b.

Schluss f. 228b: مات اسحق بن منصور بن بهرام ابو يعقوب . . . سنة احدي وخمسين ومائتين سمع من عيينة ويحيى القطان ومعاذ بن هشام، تم آخر التاريخ والحمد لله رب العالمين،

Die letzte Notiz über den Verfasser, welche diese Ausgabe abschliesst, ist f. 229a: مات ابو عبد الله محمد بن اسماعيل البخاري رحمه فى سنة ست وخمسين ومائتين ليلة الفطر من يوم الجمعة عند صلاة العشاء ودفن يوم الفطر بعد صلاة الظهر ومات بسمرقند فى قرية يقال لها خَرْتَنْك ودفن بها رحمه

9915. Pm. 501.

10) f. 27—29a.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt. Er ist nach f. 1a:

ذكر ما للصحابة من الحديث من العدد

Verfasser: s. Anfang.

Anfang: قال الامام . . . ابو عبد الرحمن بقى بن مخلد رحمه هذا ذكر ما لكل واحد من الصحابة من الاحاديث المروية عن رسول الله صلعم مرتبا على الاعداد،

Der Verf. *Baqī* ben moḣalled elqorṭobī abū 'abd erraḣmān † 276/889 hat die Traditionsüberlieferer zusammengestellt nach der Anzahl ihrer Traditionen und die Eintheilung nach der Zahl gemacht; er beginnt mit den mehreren Tausend, fährt dann fort mit der Zahl Tausend, den mehreren Hundert, mit Einhundert, mehreren Zehnern u. s. w. und hört auf mit denen, die nur 8 Traditionen überliefert haben. Vergl. Spr. 265.

Zuerst f. 27a: اصحاب الالوف رضوان الله تعالي عليهم، عائشة رة الفا حديث ومايتان وعشرة، ابو هريرة رة خمسة الاف حديث واربعة وسبعون، الخ

Zuletzt (von den اصحاب الثمانية) f. 29a: عايذ بن عمرو المزنى، ام الحصين خولة بنت قيس، زينب امراة عبد الله بن مسعود، خمسة عشر رجلا رضوان الله تعالي عليهم اجمعين، تم

9916. Glas. 48.

182 Bl. 4to, 25 Z. (25 × 16½; 18½ × 12cm). — Zustand: zum Theil lose Lagen; stark wurmstichig; am Rande stellenweise wasserfleckig, auch ausgebessert. — Papier: bräunlich (von f. 123 an gelb), glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt; in der Unterschrift:

ك" الضعفاء للعُقيلى

(und so auch f. 1a von späterer Hand übergeschrieben). Der Verfasser heisst:

محمد بن عمرو العقيلى

Anfang fehlt, 30 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1a: قال كنت وانا غلام ابن اعوام افهم الكلام الخ

Die hier zuerst behandelten Artikel f. 1b: اسحق بن بشر القرشى، اسحق بن ادريس الاسوادي بصرى، اسحق بن الحرث الكوفى الخ

Ein alphabetisch geordnetes Werk, die schwachen d. h. unzuverlässigen Traditionisten, mit den Gewährsmännern für dieselben, aufführend, zum Theil mit ihren Traditionen; von Moḣammed ben 'amr el'oqeilī † 322/934.

Der Buchstabe ب beginnt f. 5b mit بشر بن حرب ابو عمرو الندبي بصري

Dieser 1. Theil hört auf mit عبد العزيز بن محمد الدراوردي. Derselbe ist in 8 Hefte (جزء) getheilt, wovon das 1. ganz und der Anfang des 2. fehlt. Das 3. beginnt f. 25a, das 4. 52b, das 5. 80a, das 6. 109a, das 7. 140b, das 8. 174a. F. 152a ist ein längeres Trauergedicht des ابن كرز mitgetheilt.

Nach f. 1 fehlen 8 Blätter.

Schrift: gross, gewandte Gelehrtenhand, ohne Vocale, oft auch ohne diakritische Punkte. Die Stichwörter der einzelnen Artikel und die Ueberschriften der Kapitel hervorstechend gross. — Abschrift c. 700/1300.

9917. Pm. 498.

1) f. 1—199.

229 Bl. 4to, 21 Z. (24⅔ × 16⅔; 18½ × 12cm). — Zustand: im Ganzen gut; doch sind die ersten 9 Blätter unten am Rande schadhaft und ausgebessert, ausserdem sind dieselben nicht ganz sauber. F. 2 u. 3 ist vom oberen Rande etwas abgerissen. An der oberen Ecke ist von f. 176 an ein Wasserfleck. F. 199 oben am Rande und am Text beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1a:

كتاب فتح الباب فى الكنى والالقاب لابي عبد الله محمد بن اسحق بن محمد بن يحيى ابن مندة الحافظ الاصبهانى

[Eine kurze biographische Notiz über ihn, nach الذهبي, f. 1a unten.]

Anfang f. 1b: والحمد لله رب العالمين وصلي الله على محمد وآله وسلم، اخبرنا الشيخ الامام الاجل السيد الزاهد صفىّ الدين رضي الائمة ابو عمرو عثمان ابن محمد بن احمد بن جعفر يعرف بالشريك بقراءتى عليه فى مسجد الجامع ببلخ فاقرّ به اخبرنا القاضى الامام ابو علي الحسن بن على بن محمد بن جعفر

الوخشى الزاهد اذنا قال حدثنا الشيخ الامام الحافظ
ابو بكر احمد بن الفضل بن محمد بن احمد الباطرقاني
فاقر به اخبرنا الشيخ الامام الحافظ ابو عبد الله محمد
ابن اسحق بن محمد بن يحيى بن مندة قراءة عليه
فاقرّ به وهو ينظر في كتابه رحمة الله عليه ورضوانه،
ذكر ما انتهي الينا من كنى المحدثين من الصحابة
والتابعين على مراتبهم وطبقاتهم من عرف باسمه
وخفيت كنيته او عرف بكنيته وخفي اسمه او مختلف
في اسمه على حسب ما بلغنا وبالله التوفيق

Der Verf. Moḣammed ben isḣāq ben moḣammed ben jaḣjā eliçbahānī abū 'abd allāh *ibn mende* † 395/1005 behandelt in diesem Werke die Kunjen der Traditionisten unter den unmittelbaren Genossen des Propheten und den Nachfolgern derselben. Er geht von einigen Traditionen aus, in denen Moḣammed den Gebrauch seiner Kunje (ابو القسم) für Andere untersagt, wenigstens solle dieselbe nicht neben der seines Namens Moḣammed, dessen Gebrauch er gestattet, in Anwendung kommen; dann aber bringt er andere Traditionen bei, aus denen erhellt, dass jenes Verbot nur für die Lebenszeit Moḣammeds in Geltung sein, nach seinem Tode aber der Gebrauch seiner Kunje erlaubt sein solle. — Darauf folgen f. 2ᵇ unten die Prophetengenossen und Nachfolger, deren Kunje ابو القسم gewesen ist, unter Anführung ihres vollen Namens und zugleich der Gewährsmänner für die Kunje. Zuerst: ابو القسم محمد بن طلحة بن عبيد الله بن عثمان بن عبيد الله بن عمرو بن كعب القرشي التيمي يكنى ابا القسم ويقال ابو سليمان الخ

Alsdann in alphabetischer Folge die anderen Kunjen, von ابو ابراهيم an. (Wenn es nöthig ist, wird auch ein Abschnitt hinzugefügt, solche Kunjen enthaltend, deren eigentliche Namen unbekannt sind.) Die Ueberschriften dazu sind: وممن كنيته ابو und dann der betreffende Name. Innerhalb der einzelnen Buchstaben wird die alphabetische Folge nicht streng eingehalten.

Das Vorhandene hört auf in dem Abschnitte, der die mit der Kunje ابو عبد الله und zugleich mit dem Namen محمد Benannten behandelt; derselbe beginnt f. 190ᵃ. Der davon zuletzt vorhandene Artikel beginnt f. 199ᵇ unten:
ابو عبد الله محمد بن عمرو السواق البلخى،

Weiter ist nichts vorhanden. — Von dem ganzen Werke scheint hier nur etwa die erste Hälfte übrig zu sein.

Das Ganze ist in Hefte (جزء) getheilt. Davon sind hier nicht ganz 10 vorhanden; das 2. Heft schliesst f. 27ᵇ, das 3. 51ᵃ, das 4. 78ᵇ, 5. 101ᵇ, 6. 122ᵃ, 7. 142ᵇ, 8. 163ᵃ, 9. 182ᵇ.

Nach Bl. 9 fehlen 10 Blätter; etwa in der Mitte dieser Lücke ist das 1. Heft zu Ende gewesen. — Auf den ersten 30 Blättern stehen am Rande oft Zusätze von späterer Hand.

Schrift: gross, stattlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Stichwörter hervorstechend gross und roth überstrichen. — Abschrift c. 900/1494.

Nicht bei HKh. — S. auch Pm. 498, 2.

9918. Spr. 265.

86 Bl. 8vo, 13 Z. (17½ × 13; 13 × 9cm). — Zustand: etwas unsauber, fleckig. Nicht ganz frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt. Nach der Unterschrift:

اسماء الرجال

so auch auf der Rückseite des Vorderdeckels von anderer Hand. Verfasser fehlt. Auf dem Vorderdeckel:

للحافظ ابي بكر بن فورك

Anfang fehlt, wahrscheinlich 11 Bl. Der erste vollständige Abschnitt ist f. 1ᵇ:
اصحاب الالوف، ابو هريرة له خمسة الاف حديث وثلثماية واربعة وسبعون، الخ
2ᵃ اصحاب الالف، عبد الله بن عباس الف حديث وستماية حديث وستون حديثا الخ

Dies Werk zählt die Ueberlieferer auf, nach der Anzahl der von ihnen überlieferten Traditionen geordnet, zuerst solche, welche mehrere tausend, dann solche, die 1000, 200, 100 u.s.w. bis auf eine Tradition überliefert haben. Wenn der obige Name richtig ist, so hat Moḣammed ben elḣasan *ben fūrek* eliçbahānī eššāfi'ī abū bekr † 406/1015 das Werk verfasst, es ist aber fraglich, weder bei HKh. noch bei Ibn ḣallikān (ed. Wüstenf. No. 621) ist davon die Rede.

اصحاب المئين، عبد الله بن مسعود ثمان مائة حديث وثمانية واربعون حدثنا الخ f. 2ª
اصحاب المائة، سهل بن سعد مائة حديث وثمانية وثمانون حدثنا الخ 3ª
اصحاب العشرات، عبد الله بن ابي اوفى خمسة وتسعون الخ 4ª
اصحاب التسعة عشر، سبرة بن معبد الخ 7ª
اصحاب السبعة عشر، الخ 7ª
اصحاب الاحاد، اصحاب التسعة، الخ 9ª
اصحاب الواحد، ابي اللحم الادرع السلمي الخ 16ª

Alphabetische Aufzählung; nach den Namen kommen f. 23ᵇ ff. die Vornamen (كنية) ebenfalls in alphabetischer Reihe; darauf f. 24ᵇ ebenso die Frauennamen.

باب من مشكل انساب المحدثين، اعلم ان في انساب المحدثين ما يختلف الرواة فيه الخ 25ᵇ
باب آخر وما يتلو هذا الباب الذي قدمناه ويقاربه في معناه ان يروي جماعة عن رجل واحد فمنهم من يقتصر علي تسميته الخ 29ᵇ

in alphabetischer Folge, zuerst die Eigennamen, dann f. 86ª فصل في ذكر الكنى.

Mit diesem Abschnitte ist das Werk zu Ende, und zwar mit den Worten f. 66ᵇ:
ابو بكر ابن عياش الكوفي روى عنه جماعة وهو ابو بكر الخياط الذي روي عنه ابو داود الطيالسي،

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften grösser. — Abschrift vom J. 624/1227.

9919. Lbg. 109.

15 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (17 × 13; 13½—14 × 10ᶜᵐ). — Zustand: unsauber, am Ende beschädigt. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel f. 1ª: الجزء السادس من انتخاب
... ابي طاهر احمد بن محمد بن احمد السلفي الاصبهاني من كتاب الارشاد تصنيف ابي يعلى الخليل بن عبد الله الخليلي،

Das Grundwerk ist betitelt:
ك" الارشاد في علماء البلاد
(oder auch bloss ... في معرفة المحدثين)

Anfang f. 1ᵇ: . . . الحمد لله وسلام على عباده
قرئ على الشيخ ... بدر الدين ابي القسم عبد الرحيم ... سمعت ابا يعلى ... إملاء يقول، عبد الحميد ابن عصام الجرجاني ابو عبد الله نزيل همذان جليل ثقة الخ († 257/871).

6. Heft, kurze Angaben über alte zuverlässige Tradionisten, nach ihren Wohnorten geordnet, ausgezogen von Aḥmed ben moḥammed ben aḥmed ben moḥammed ben ibrāhīm el-içbahānī *essilafī* eššāfi'ī abū ṭāhir, geb. c. 475/1082, † 576/1180, aus dem ك" الارشاد des *Abū ja'lī* elḫalīl ben 'abdallāh ben aḥmed elḫalīlī elqazwīnī † 446/1054.

Schluss desselben f. 14ᵇ: ومحمد بن مسعود الاسدي مات سنة سبع وخمسين ومائتين، آخر انتخاب الشيخ الخ

Schrift: ziemlich grosse Gelehrtenhand, deutlich, etwas vocalisirt, doch fehlen auch wieder diakritische Punkte. — Abschrift im J. 631 Rabī' II (1234) von عبد الجليل بن محمد بن عبد الله الطحاوي

F. 1ª u. 15ª Notizen über die Lesung des Heftes aus den Jahren 654/1256 und 613/1216.

Nach f. 6 fehlen mehrere Blätter.

9920. Spr. 554.

3) f. 102—166.

(Ist auch bezeichnet: Spr. 555.)

8ᵛᵒ, 17 Z. (18 × 13; 11½—12½ × 7½—8½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, hier und da nicht ganz sauber, an einigen Stellen wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel und Verfasser fehlt eigentlich, aber f. 102ª oben am Rande steht von späterer Hand:

الجزؤ من شرف اصحاب الحديث
لابي بكر احمد الخطيب البغدادي الحافظ

Das ist richtig; es geht aus dem Titel des 3. Heftes f. 149ª hervor, welcher von derselben Hand geschrieben ist, wie der Grundtheil dieses Werkes. — Dasselbe ist von Abū bekr *elḫaṭīb elbagdādī* † 463/1071 (No. 9757) verfasst, in 3 Hefte (جزء) getheilt und handelt von der hervorragenden Bedeutung der Traditionisten. Es zerfällt nicht in Kapitel oder Abschnitte, sondern in Stücke mit besonderen Ueberschriften.

Anfang fehlt, etwa 8 Blätter. Das Vorhandene beginnt f. 102[a] so: ابن عبد العزيز حدثنا ابو خيثمة حدثنا الوليد بن مسلم قالوا حدثنا الاوزاعي حدثنى حسان بن عطية الخ

قوله صعم ليبلغ الشاهد منكم الغايب 102[b]
قوله صعم نضر الله امرءا سمع منا حديثا فبلغه 103[b]
قوله صعم من حفظ على امتى اربعين حديثا 104[b]
وصية النبي صعم باكرام اصحاب الحديث 105[b]
قوله صعم ستفترق امتى على نيف وسبعين فرقة 107[a]
قوله صعم لا تزال طايفة من امتى على الحق لا يضرهم من خذلهم 108[a]
قوله صعم يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله 109[b]
كون اصحاب الحديث خلفاء الرسول صعم فى التبليغ عنه 111[a]
وصف الرسول صعم ايمان اصحاب الحديث 112[a]
كون اصحاب الحديث اولي الناس بالرسول صعم لدوام صلاتهم عليه صعم 113[a]
بشارة النبي صعم اصحابه بكون طلبة الحديث بعده واتصال الاسناد بينه وبينهم 114[a]
البيان ان الاسانيد هي الطريقة الي معرفة احكام الشريعة 115[b]
كون اصحاب الحديث حماة الدين بذبهم عن السنن 117[a]
كون اصحاب الحديث ورثة الرسول صعم ما خلفه من السنة وانواع الحكمة 117[b]
كونهم الآمرين بالمعروف والناهين عن المنكر 118[a]
من قال ان الابدال والاولياء اصحاب الحديث 119[b]
من قال ان الحق مع اصحاب الحديث 122[b]
كون اصحاب الحديث اولى الناس بالنجاة فى الاخرة واسبق الخلق الي الجنة 123[b]
فضيلة الرحالين فى طلب الحديث 124[b]
اجتماع صلاح الدنيا والآخرة فى سماع الحديث وكتبه 126[a]
من جعل من الخلفاء فى بيت المال نصيبا لاصحاب الحديث 127[a]
تقريب الاحداث فى سماع الحديث 127[a]
من قال ينبغى للرجل ان يكره ولده على سماع الحديث 127[b]
من تالف ولده على سماع الحديث 128[b]
من ذم الشيوخ الذين لم يسمعوا الحديث 128[b]
من قال ينبغى ان يكتب الحديث الي حين الموت 129[a]
ثبوت حجة صاحب الحديث 129[b]
وصف الراغب فى الحديث والزاهد فيه 130[a]
الاستدلال على اهل السنة بحبهم اصحاب الحديث 130[b]
الاستدلال على المبتدعة ببغض الحديث واهله 131[a]
من جمع بين مدح اصحاب الحديث وذم اهل الراي والكلام الخبيث 132[a]
ما روي فى حفظ الحديث وادايه من الثواب 134[b]
من قال طلب الحديث من افضل العبادات 135[a]
من قال رواية الحديث افضل من التسبيح 136[a]
من قال التحديث بمنزلة درس القران 136[a]
من قال التحديث بمثابة الصلاة 136[b]
من قال التحديث افضل من صلوة النافلة 136[b]
من قال كتابة الحديث افضل من صوم التطوع 137[a]
من كان يستشفى بقراءة الحديث 138[a]
ذكر نهي عمر بن الخطاب رضه عن رواية الحديث وبيان وجهه ومعناه 138[a]
ذكر بعض الروايات عن الصحابة والتابعين فى الحث على حفظ الحديث ونشره والمذاكرة به 141[a]
من تمنى رواية الحديث من الخلفاء وراي ان المحدثين افضل العلماء 143[b]
ذكر ما رآه الصالحون فى المنام لاصحاب الحديث من الحباء والاكرام 149[b]
ذكر اخبار ربما اشكلت على سامعها وبيان الاشكال الواقع فى وجوهها ومعانيها 153[a]
خبر لسفيان الثوري 155[a]
خبر لمغيرة بن مقسم الضبي 157[b]
خبر لسفيان الثوري 158[b]
خبر لملك بن انس وعبد الله بن ادريس 160[b]
اخبار لسليمان بن مهران الاعمش 161[b]

Schluss f. 166[a]: وانا اذكر بعد هذا ان شاء الله تعالي فى كتاب مفرد اخلاق الراوي وآداب الواعي ما يجب عليهم ويستحب منهما ويكره لهما اذ لا غناء لاحد من اصحاب الحديث عن معرفة ذلك ونسال الله المعونة على ما نبتغيه والعصمة من الخطاء والزلل فيه انه على كل شىء قدير، هذا آخر الكتاب والحمد لله الخ

Heft 2 beginnt f. 122, Heft 3 f. 149.

F. 149[a] ist die Riwāje desselben angegeben: رواية القاضى ابي بكر محمد بن عبد الباقي بن عبد الله الانصاري عنه رواية الشيخ ابي على ضياء بن ابي القاسم بن ابي على بن الخريف عنه رواية الشيخ ابي العز عبد العزيز بن عبد المنعم بن على ابن الصيقل الحراني

F. 147ᵇ und 148ᵃ steht die Angabe nach dem Original, dass dies Werk gelesen sei im J. $^{599}/_{1203}$; u. ausserdem im J. $^{674}/_{1275}$ u. $^{675}/_{1276}$.

Der Herausgeber ist عبد العزيز ابن الصيقل † $^{686}/_{1287}$ und sein Bruder عبد اللطيف ابن الصيقل † $^{672}/_{1273}$, um das Jahr $^{660}/_{1262}$.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, etwas vocalisirt, oft ohne diakritische Zeichen. — Abschrift c. $^{660}/_{1262}$. — Ergänzt sind die Blätter 102. 103. 114—122. 127. 160—166 von späterer Hand: ziemlich gross, kräftig, vocallos, öfters ohne diakritische Zeichen. — Collationirt im J. $^{894}/_{1489}$. — Nach f. 113 fehlt etwas. — HKh. IV 7547.

9921. Spr. 556.

15 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (18 × 13; 12½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig am Rande, überhaupt nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Ein Stück desselben Werkes (= Spr. 554, 3, f. 122ᵇ—145ᵃ, Z. 3). Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

الجزوُ الثاني من كتاب شرف اصحاب الحديث لابي بكر احمد بن علي بن ثابت بن احمد بن مهدي الخطيب الحافظ

Darunter steht die bei Spr. 554, 3 angeführte Riwāje, nur dass an der 3. Stelle der عبد اللطيف ابن الصيقل (nicht sein Bruder عبد العزيز) steht.

Das 2. Heft des Werkes ist hier nicht ganz zu Ende; ausserdem fehlt nach f. 1 ein Blatt.

An den Rändern stehen eine Menge Angaben, wann und von wem dies Heft gelesen sei, meistens in den Jahren $^{664}/_{1266}$ — $^{675}/_{1276}$, auch bis zum J. $^{685}/_{1286}$.

Schrift: klein, gewandt, etwas rundlich, vocallos, bisweilen ohne diakritische Punkte. Ueberschriften in der Regel grösser. — Abschrift c. $^{640}/_{1242}$.

9922. Lbg. 43.

206 Bl. 4ᵗᵒ, 23 Z. (25⅓ × 17; 19½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch wurmstichig, besonders am Ende, und vielfach ausgebessert, besonders die ersten und letzten Blätter. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ:

السفر الثانى من مختصر كتاب الانساب الذي صنفه ابو سعد عبد الكريم بن السَّمْعَانى* المروزي

*) so vocalisirt.

Verfasser f. 1ᵃ:

اختصار الشيخ ابي الحسن على بن عبد الكريم الموصلي المعروف بابن الاثير

Genauer so:

علي بن محمد بن محمد بن عبد الكريم الموصلى الجزري عز الدين ابو الحسن ابن الاثير

Anfang: حرف الدال المهملة، باب الدال والالف، الدابوى بفتح الدال وضم الباء الموحدة وسكون الواو وبعدها باء تحتها نقطتان هذه النسبة الى دابويه وهو اسم لبعض اجداد المنتسب اليه الخ

Vortrefflicher Auszug des ʾIzz eddīn *ibn elatʾīr* † $^{630}/_{1233}$ (No. 9438) aus dem genealogischen Werke des ʾAbd elkerīm ben moḥammed ben manṣūr elmerwezī essamʾānī eššāfiʾī abū saʾd † $^{562}/_{1167}$ über die Traditionisten. Es wird immer genau die Aussprache des Namens, das Todesjahr der Einzelnen und von wem sie und wer von ihnen rawirt, angegeben.

Hier liegt Band II vor, die Namen von د bis غ umfassend; zuletzt الغَيْلاني.

Schrift: gross, kräftig, gut, gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter der Artikel und die Ueberschriften sehr gross. Oefters Zwischenblätter eingeklebt. Am Rand öfters Bemerkungen. Die Blattfolge: 1—9. 14—16. 10—13. 17 ff. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$. — HKh. I 1350.

9923. Lbg. 41.

218 Bl. 4ᵗᵒ, 23 (von f. 213 an 21) Z. (24¼ × 16½; 19½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: sehr schadhaft, besonders in der ersten Hälfte, auch im Text, bes. f. 1—10, wurmstichig, oft ausgebessert u. mit Pflanzenpapier beklebt. — Einband: schwarzer Lederband. — Papier etc. und Schrift wie bei Lbg. 43.

Titel fehlt. Es ist der 3. (und letzte) Band desselben Werkes und schliesst sich unmittelbar an; umfasst die Artikel von ف bis ي.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Der hier zuerst Behandelte ist الفاخِرانيّ, der letzte اليَبْشِعِيّ.

Schluss f. 218ᵃ: وقيل هو يبشع بن مليح بن الهون بن خزيمة والله اعلم، فهذا ما اردنا اختصاره . . . والله سبحانه المسئول فى ان يجعل ذلك خالصا لوجهه . . . وان يتغمد اساءتى بعفوه ورحمته،

Die Blattfolge ist: 1—73. 75—77. 74. 78—81. 84—90. 83. 82. 92—100. 114. 115. 101. 119. 102. 120—123. 91. 124. 116—118. 125—153. 109. 110. 103—108. 111—113. 154—218. — Von 213 an ergänzt, gleichfalls in schöner Schrift.

9924. Spr. 270.

455 Bl. 4to, 16 Z. (22½ × 17¾; 15½ × 10cm). — Zustand: gut. — Papier: weisslich, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt. F. 1a oben von Sprengers Hand:

الكمال في اسماء الرجال من تصنيفات تقى الدين ابي محمد **عبد الغني بن عبد الواحد بن علي** بن سرور الجعفي **المقدسي** الجماعيلى

Anfang f. 1a: الحمد لله علي جميع نعمه عدد خلقه وكلمه حمدا يوجب المزيد من فضله وكرمه . . . اما بعد فهذا كتاب يذكر فيه ان شاء الله تعالي ما اشتملت عليه الايمّة الستّة من الرجال فاولهم الامام ابو عبد الله محمد بن اسمعيل بن ابراهيم بن المغيرة الجعفي مولاهم البخاري

ثم ابو الحسين مسلم بن الحجاج بن مسلم القشيري النيسابوري

وابو داود سليمان بن الاشعث السجستانى

وابو عبد الرحمن احمد بن شعيب بن على بن بحر النسائى

وابو عيسي محمد بن عيسي بن سورة بن موسي بن الضحاك الترمذي السلمي الضرير

وابو عبد الله محمد بن يزيد بن ماجة القزوينى

واستوعبنا ما في هذه الكتب من الرجال غاية الامكان غير انه لا يمكن دعوي الاحاطة بجميع ما فيها لاختلاف النسخ الخ

Alphabetisches Verzeichniss der in den 6 canonischen Traditions-Sammlungen vorkommenden Männer- und Frauennamen, nebst biographischen Angaben, der Kürze wegen oft mit Fortlassung der Traditionsstützen (الاسانيد), von ʼAbd elganī ben ʼabd elwāhid *elmoqaddesī* † 600/1203 (No. 1304). Wenn Elbohārī und Muslim übereinstimmen, sagt der Verfasser اتّفقا عليه, sonst macht er die Gewährsmänner speciell namhaft.

Voraufgeschickt ist eine Einleitung, die sich zuerst kurz mit Mohammeds Leben abgiebt, dann folgt f. 3a: نبذة من اقوال الائمة في احوال الرواة einzelne Züge enthaltend zum Kriterium der Traditionen und ihrer Ueberlieferer.

21b في ذكر العشرة المشهور، [الصديق الاكبر وهو ابو بكر عبد الله بن عثمان الخ]

31a في ذكر الصحابة، [باب الالف، ابىّ بن عِمارة بكسر العين وقيل بضمّها الخ]

Alphabetisch geordnet.

164a باب الكنى ممن عرف بكنيته، [باب الالف، ابو ابي بن امراة عبادة الخ] Alphabetisch.

175a باب ذكر النساء الصحابيات اللاتي روين عن رسول الله صلعم [باب الالف، اسما بنت ابي بكر الصديق الخ] Alphabetisch.

187a ذكر النساء الصحابيات اللاتي اشتهرن بالكنى [حرف الالف، ام ايمن الخ] Alphabetisch.

191b ذكر النساء اللاتى لم يذكر اسماؤهن ولا كناهن مرتب علي اسماء من روي عنهن [اسعد بن زرارة عن خالته الخ]

192a ذكر المحمدين من التابعين ومن بعدهم

359b [ذكر بقية التابعين مرتب علي حروف المعجم] باب الالف، ابان بن اسحاق الاسدي الكوفي النحوي الخ

Der hier zuletzt behandelte Artikel ist f. 455a اسبط بن ابي اليسع البصري.

Hier liegt der erste Band des Werkes vor. So steht auch in der Unterschrift.

Schrift: etwas Persischer Zug, ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth; und so auch die Stichwörter der einzelnen Artikel. — Abschrift c. 1840. — HKh. V 10860 [الكمال في معرفة الرجال].

9925. Lbg. 35.

209 Bl. 4to, 29 Z. (25⅓ × 18½; 17½ × 13cm). — Zustand: unsauber, fleckig, wurmstichig. Der Rand (auch der Rücken) öfters ausgebessert, besonders Anfangs und am Ende. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband.

Dasselbe Werk, dritter (u. letzter) Band. Titel u. Verfasser f. 1a von späterer Hand (richtig): الثالث من الكمال للحافظ عبد الغنى المقدسى (Im Ganzen ebenso f. 209b, 7, von derselb. Hand.)

Anfang fehlt, 2 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 2ᵃ, 6: عبد القدوس بن محمد بن عبد الكبير بن شعيب . . . باب عبد الكبير وعبد الكريم، عبد الكبير بن عبد المجيد ابو بكر الحنفى البصري اخو عبيد الله وعمير وشريك، روي عن ابن ابي ذيب والضحاك الخ

Der Verfasser behandelt hier die mit ع anfangenden Gelehrten (aber die zuerst unter ع aufgeführten Artikel fehlen hier und gehörten fast alle zu dem vorherigen Bande) und geht bis zu Ende des Buchst. ي, zuletzt f. 195ᵇ: يونس بن يوسف بن حماس الاغلس الخ. — Dann folgen f. 195ᵇ die الكنى (باب من عرف بكنيته الخ), 206ᵃ النساء und 208ᵇ كنى النساء.

Der Verfasser stellt bei den selteneren Eigennamen 2 oder mehrere in Einem Kapitel zusammen.

Schluss f. 209ᵇ: ام يونس بنت شداد روت عن حماتها ام جحدر روي عنها الوارث بن سعيد روي لها ابو داود، آخر الكتاب وهو المجلدة الثالثة والحمد لله الواحد الوهاب . . . ونسال العظيم . . . أن ينفعنا به ومن كتبه او قرأه . . . وان يحشرنا في زمرة نبينا محمد . . . صلى الله عليه . . . باحسان الي يوم الدين،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, gleichmässig, deutliche Gelehrtenhand, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. Collationirt. — Abschrift im J. 679 Šawwāl (1281) von عبد الله الحلبى

Die Blattfolge ist: 1—39. 49. 40—48. 50 ff.
HKh. V 10860.

9926. Spr. 307.

152 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (22 × 13; 16½ × 8ᶜᵐ). — Zustand: sehr wurmstichig, hier und da ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ zur Seite (2 mal):

كتاب خلاصة الاقوال في معرفة الرجال
للحلّي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 2ᵃ. Der Verf. heisst genauer:

الحسن بن يوسف بن على الحلبى الحِلّى
الشيعى المعتزلي جمال الدين ابن المطهّر

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله مرشد عباده الي سبيل السداد وهاديهم الي طريق المنفع في المعاش والمعاد . . . اما بعد فان العلم بحال الرواة من اساس الاحكام الشرعية وعليه يبتنى القواعد السمعية يجب على كل مجتهد معرفته وعلمه الخ

Ein Compendium des Elḥasan ben jūsuf *elḥillī ibn elmoṭahher* † 726/1326 (No. 1796), handelnd في بيان حال الرواة ومن يعتمد عليه ومن يترك روايته also über die Traditionsüberlieferer und deren Glaubwürdigkeit, in alphabetisch geordneten Artikeln, in 2 Hauptheilen (قسم), deren erster die zuverlässigen, der zweite diejenigen behandelt, die der Verfasser als schwach oder wegen Abweichen von den Uebrigen oder wegen Unkenntniss zu gebrauchen Anstand nimmt. Er habe nicht alle ihre Schriften angeführt, auch nicht lange Biographien gegeben: dies sei in seinem grösseren Werke geschehen, das betitelt: كشف المقال في معرفة الرجال. Die zahlreichen Schriften Anderer über den Gegenstand seien entweder zu kurz oder zu lang.

1. قسم: فيمن اعتمد على روايته او يترجح عندي قبول قوله
2. قسم: فيمن تركت روايته او توقفت فيه

Jeder Hauptheil zerfällt nach den Buchstaben in Abschnitte (فصل). Jeder Abschnitt in gewisse Kapitel, unter denen die Träger eines und desselben Namens zusammengestellt sind, aber diese nicht in alphabetischer Weise.

Das Werk selbst also beginnt f. 2ᵃ:
القسم الاول فيمن اعتمد عليه وفيه ٢٧ فصلا
الفصل الاول ابراهيم ٢٧ رجلا
ابراهيم بن نعيم بضم النون وفتح العين غير المعجمة واسكان الياء المنقطة تحتها بنقطتين العبدي الكنانى الخ

Der letzte Artikel f. 99ᵇ:
يعقوب بن السراج كوفى ثقة

Dann kommt ein Abschnitt über die Kunjen f. 99ᵇ: الفصل السابع والعشرون في الكنى،
Zuerst: ابو السفاح البجلي
Schliesst f. 104ᵃ: وربيعة علي وابو اسحق يروي عنه فهذا ما اردت اثباته مما قاله البرقي وبه يتم القسم الاول من هذا الكتاب

9930. Lbg. 40.

340 Bl. 4to, 25 Z. (26¼ × 18; 18 × 12½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken am Rande und auch im Text, besonders f. 313—318; auch etwas wurmstichig. Der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt. F. 1a oben steht in ganz später grober Schrift: الرابع من اكمال الكمال. Nach der Unterschrift ist er:

المجلد الرابع تهذيب الكمال في اسماء الرجال

Das Werk über die alten Traditionisten, welches الكمال في اسماء الرجال betitelt (s. Spr. 270), ist von يوسف المزي berichtigt und erweitert worden. Dasselbe beginnt: الحمد لله الذي انار طريق الحق وابان سبيل الهدي وازاح العلة وازال الشبهة الخ

Von diesem grossen alphabetischen Werke des Jūsuf ben 'abd erraḥmān *elmizzī* † 742/1341 (No. 1375) liegt hier Band 4 vor, von س bis ع, behandelnd die Namen von سليمان بن سيف بن يحيى بن درهم الطائي الحراني an bis عبد الله بن الشخير بن عوف الحرشي

Ein eigentlich biographisches Werk ist es nicht; obgleich doch auch Manches über das Leben und die Zeit Einiger mitgetheilt wird; sondern die Hauptsache ist: der Verfasser giebt genau die Namen der Männer an, dann zählt er diejenigen auf, von denen sie Traditionen und die von ihnen solche erhalten haben, endlich spricht er über ihre Zuverlässigkeit. Auf den Namen سليمان folgen f. 22b سماك, 24b سمي وسميدع وسميط, 26b سمرة, 27b سمعان وسفيان, u. s. w. Die 99 Gottesnamen werden f. 146b aufgezählt.

Schluss f. 318b: في اهل البصرة روي له الجماعة سوي البخاري

Im Anfang fehlen 10 Blätter. In der Mitte ist das Buch falsch gebunden, die Blätter folgen so: 110. 123—129. 111—122. 130. 132—140. 131. 141 ff.

Schrift: ziemlich klein, schön, wenig vocalisirt, diakritische Punkte fehlen öfters. Die Stichwörter der einzelnen Artikel roth, die Ueberschriften schwarz und hervorstechend gross. Die Abkürzungen der Werke in kleinen rothen Buchstaben. — Abschrift c. 900/1494. — F. 319 leer.

HKh. II 3782. V 10860 p. 240.

Es folgt f. 320—329 von derselben Hand, aber etwas grösser geschrieben, ein Abschnitt — woran zu Anfang etwa 1 Blatt, am Schluss aber mehrere fehlen —, welcher eine kurze Zusammenstellung der Zunamen, Vornamen, Geschlechtsnamen giebt, von f. 324b an auch die unsicheren Personennamen (المبهمات) behandelt. Es gehört an das Ende des ganzen Werkes; ebenso auch das Bruchstück f. 330 bis 340, welches die Frauen alphabetisch behandelt; zuerst عبيدة بنت نابل تجارية, zuletzt كبشة ويقال كبيشة بنت ثابت بن المنذر الانصارية

Der Verfasser ist derselbe; er beruft sich f. 34b auf ابو بكر محمد بن اسمعيل بن الانماطي, welcher 684/1285 starb.

9931. Lbg. 39.

276 Bl. 4to, 23 Z. (26 × 17; 20 × 13½cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1a von neuerer Hand:

السادس من اكمال الكمال

(So auch auf der Rückseite des Vorderdeckels). Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 2a, 2: هرون بن سلمان ويقال ابن موسي القرشي المخزومي ابو موسى الكوفي الفراء مولي عمرو بن حريث، روي عن عبيد الله بن مسلم ويقال مسلم بن عبيد الله القرشى عن ابيه الخ

Ein sehr ausführliches Werk über die Traditionisten, mit Angabe der Männer, von denen sie und derer, die von ihnen rawirt haben, beides in alphabetischer Aufführung, zugleich mit übergeschriebenen (rothen) Siglen.

Es ist dies der letzte Band, aber der Schluss fehlt. Er beginnt hier in den Artikeln mit ه, dann folgen die mit و f. 42b, لا 93b, ي 94b; von diesen der letzte f. 253a: يونس الاسكاف هو ابن ابي الفرات تقدم،

Alsdann f. 253a: كتاب الكنى، باب الالف، ابو ابراهيم الاشهلي الانصاري المدنى روي عن ابي سعيد الخدري عن النبى صلعم اللهم اغفر للمحلقين وعن ابيه عن النبى الخ

Es bricht dieses Buch über die Zunamen (Kunjen) im Buchstaben ب ab, in dem Artikel ابو بكر بن عبد الله بن ابي مريم الغساني الشامي ابن عم الوليد بن سفين بن ابي مريم mit den Worten f. 276ᵇ: ومكحول الشامي وابن عمه الوليد بن سفين بن ابي مريم ويحيى بن يحيى الغساني كلهم،

Ein Werk unter obigem Namen giebt es vielleicht nicht, bei HKh. V 10860 kommt es gleichfalls nicht vor. Es ist vielmehr, wie ich glaube, der Schlussband des soeben besprochenen Werkes تهذيب الكمال في اسماء الرجال des Jūsuf elmizzi † $^{742}/_{1341}$. (Auf dem unteren Schnitt der Handschrift scheint mir allerdings zu stehen الاخر من اكمال الكمال.)

Schrift: ziemlich gross, etwas spitz, mit dickem Grundstrich, gradestehend, deutlich, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Die Hauptüberschriften grösser in schwarz, die Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift c. $^{900}/_{1494}$.

Die Blattfolge so: 1—8; Lücke; 10; Lücke; 19—26; 1 Bl. fehlt; 9. 11—18. 27—136; grössere Lücke; 137—186. 196. 197. 188—195. 187. 198—238. 256. 239—244; 1 Bl. fehlt; 245. 246; Lücke; 247; Lücke; 248—255. 257—276.

9932. Mq. 125.

8) f. 78—80.

12ᵐᵒ, 16—17 Z. ($13^1/_2 \times 9^1/_2$; $10^1/_2 \times 7^{cm}$). — Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel f. 78ᵃ:

مسئلة حديثية للحافظ ابي الحجاج المزي

Anfang f. 78ᵃ: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، سال سائل عن مسلمة بن مخلد الذي قال لعقبة بن عامر قم فحدث الناس بما سمعت من رسول الله الخ

Beantwortung der Frage, ob مسلمة بن مخلد ein Zeitgenosse (صحابي) oder ein mittelbarer Anhänger (تابعي) des Propheten gewesen sei und ob er die Aufforderung an عقبة بن عامر † $^{58}/_{678}$, Aussprüche Moḥammeds, die er aus dessen Munde gehört, den Menschen mitzutheilen, längere oder kürzere Zeit nach Moḥammeds Tode gerichtet habe. Dieselbe ist verfasst von demselben Jūsuf elmizzī.

Schluss f. 80ᵃ: بقي في ذمتها شيئا به في عام آخر والله اعلم

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos, öfters ohne diakritische Punkte. — Abschrift aus einer unvollständigen Handschrift (سقيمة) von der Hand des Verfassers, von محمد بن سند.

9933. Spr. 271.

246 u. 20 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. ($24^1/_2 \times 18^1/_2$; $17 \times 12^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: wurmstichig, fleckig an der oberen Ecke, nicht ganz sauber (besonders im Anfang). Bl. 1ᴬ stark beschädigt am Text. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. f. 1ᴬᵃ:

الجزء الاول من كتاب تذهيب التهذيب وهو مختصر تهذيب الكمال في اسماء الرجال للشيخ ابي عبد الله محمد بن احمد بن عثمان الذهبي، وكتاب تهذيب الكمال من مصنفات الشيخ جمال الدين ابي الحجاج يوسف بن الزكي عبد الرحمن القضاعي الكلبي المزي

Anfang f. 1ᴬᵇ: الحمد لله العلى الكبير اللطيف الخبير الولي الامير السميع البصير . . . اما بعد اسال الله التوفيق فهذا كتاب اختصار تهذيب الكمال في اسماء الرجال ومن امره انه كتاب جامع كامل عديم المثل فارغ المونة كلما ازداد المحدث تبحرا ازاد به عجبا وتحيرا الخ

Abkürzung des kurz zuvor besprochenen Werkes (تهذيب الكمال) des Elmizzī; dasselbe bestand aus 520 Papierlagen Grossoctav, welche in 25 Bände abgetheilt waren. Der Verfasser des Auszuges, Moḥammed ben aḥmed *eddehebī* † $^{748}/_{1349}$ (No. 2313), giebt im Anfang einen Abriss von dem Leben des Elmizzī. Dann sagt er, er habe auf Wunsch von Freunden einen Auszug von dem Allerwichtigsten daraus gemacht, mit wenigen eigenen Zuthaten. Darauf beginnt das eigentliche Werk so f. 1ᴮᵇ: قال في اثناء الخطبة ولم يخل الارض من قايم لله بحجته ولا يحصل ذلك الا بتزكية النفس وذلك منحصر في العلم والعمل الخ

Unter den vielen Traditionswerken, sagt der Verf., sei das des عبد الغنى المقدسي (No. 1304) ein vorzügliches; er habe aber doch manche

Artikel ausgelassen, auch folgen sie nicht immer auf einander, er habe überhaupt nicht seinen ganzen Fleiss darauf verwandt (ولم يصرف عنايته اليه ولا استقصي الاسماء ولا تتبع التراجم); sein Sohn habe eine Menge Zusätze gemacht, aber kurz und von zweifelhaftem Werth. Darauf habe er das Werk zu ergänzen und zu berichtigen unternommen und dabei eine Menge einschlägiger Werke benutzt, die er mit den hier dafür gebrauchten Abkürzungen aufführt. Von dem مسند des ملكي und des ابو داود sei ihm nur der 1. Theil, von dem تفسير des ابن ماجة nur 2 Theile zugänglich gewesen. Eddehebī führt dann noch Bücher dieser Schriftsteller an, die jener nicht benutzt habe, und weist auf einige umfangreiche Werke hin, die man zu weiterer Belehrung einsehen könne. Weiter spricht er über die für einen Traditions-Mittheiler erforderlichen Eigenschaften. F. 3ª—4ᵇ, mit der Ueberschrift: محمد رسول الله صلعم, enthält einen Abriss von Mohammeds Leben und Wundern. Dann folgen in alphabetischer Ordnung von f. 5ª an die in den canonischen Traditions-Werken vorkommenden Personen-Namen. Zuerst احمد, dann ابان, ابراهيم u. s. w.

Der erste Personen-Name f. 5ª: احمد بن ابراهيم ابن خالد ابو علي الموصلي نزيل بغداد

Der hier zuletzt vorhandene aber bloss angefangene Artikel ist f. 246ᵇ: صخر بن حرب بن امية بن عبد شمس، Das Uebrige fehlt.

Die Anzahl der in diesem ersten Bande behandelten meistens kurzen Artikel ist etwa 2100.

Das Werk ist mit Rücksicht auf das Grundwerk in eine grosse Zahl „Theile“ (جزء) getheilt, die am Rande angemerkt sind. Der vorliegende Band enthält deren 85; das ganze Werk des Elmizzī bestand in 250 Theilen (Heften).

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte, stellenweise blass, bes. im Anfang und am Ende. Bl. 1 und 2ª sind sehr verblasst und Bl. 1 hat sowol unten als zur Seite des Textes stark gelitten, es ist daher (von derselben Hand wie f. t. u.) eine Abschrift des vollständigen Textes gemacht, welche jetzt mit f. 1ᴮ bezeichnet, den Anfang des Werkes bis f. 2ª, 9 enthält. — Abschrift c. 800/1397. — Collationirt; am Rande vielfach Berichtigungen.

Für die Zählung der Blätter gelten von f. 112 an die rothen Zahlen. Die Zahlen 110 u. 111 bei der Arabischen Foliirung übersprungen; nach f. 154 ein ungezähltes Blatt, jetzt 154ᴬ; ebenso ein Blatt nach f. 239, jetzt 239ᴬ.

Voran steht dem Werke eine Liste (فهرست) der darin behandelten Artikel, f. a—s, sehr wurmstichig, öfters ausgebessert. Nach f. a folgt o, dann b—n. p—s. Daran schliesst sich, auf losen Blättern, f. t. u eine Abschrift des Artikels سلمان الفارسي (= f. 210ª ff.), von ziemlich kleiner Persischer Hand.

HKh. II 2876. V 10860.

9934. Spr. 272.

383 Bl. 4ᵗᵒ, 16 Z. (von f. 1—38: 22 Z.) (26½ × 20; 19 × 12½—13ᶜᵐ). — Zustand: gut. F. 256 lose. — Papier: weisslich, ziemlich dünn und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel f. 1ª oben von Sprenger's Hand: تذهيب التهذيب

Dieser Band schliesst sich an Spr. 271 genau an und beginnt mit dem Artikel: صخر بن حرب بن امية بن عبد شمس بن عبد مناف ابو سفيان،

und schliesst f. 383ᵇ mit dem Artikel: القاسم بن يزيد الحرمي ابو يزيد الموصلي الزاهد

Die Artikel عبد القادر fehlen.

Mit f. 168ª ist ein Theil zu Ende; f. 169ª beginnt mit dem Artikel: عبد العزيز بن ربيعة ابو ربيعة السالمي البصري،

F. 246ᵇ ist leer gelassen; es fehlt daselbst etwas Text.

Schrift: etwas Persischer Zug, ziemlich klein, gut, breit, gleichmässig, vocallos. Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift c. 1850.

9935. Spr. 273.

111 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (26 × 18; 19 × 13ᶜᵐ). — Zustand: besonders in der ersten Hälfte stark wasserfleckig. Nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel von späterer Hand f. 1ª oben:

هذه قطعة من كتاب التذهيب في اختصار التهذيب للمزي المختصر للحافظ شمس الدين محمد الذهبي رحمه

Dieser Band schliesst sich fast unmittelbar an Spr. 272 an, nämlich von f. 1ᵇ, 12 an, in dem Artikel القاسم بن يزيد الجرمي und hört f. 111ᵇ auf in dem Artikel: محارب بن دثار بن كردوس بن قرواش بن جعونة السدوسي الكوفي القاضي ابو مطرف،

Die in dieser Handschrift angemerkte Eintheilung in جزء zeigt, dass Bl. 1 im 170. جزء beginnt und Bl. 111 im 199. جزء aufhört.

Im Buchstaben م kommen zuerst die Eigennamen محمد, f. 21ᵇ—104ᵃ; dann الماضي, مالك etc.

Schrift: gross, kräftig, gewandt, deutlich, gleichmässig, etwas rundlich, wenig vocalisirt. Stichwörter der Artikel roth. Am Rande bisweilen Glossen, hauptsächlich in Betreff der Aussprache. — Abschrift c. 900/1494. — Collationirt.

9936. Spr. 274.

349 Bl. Format etc. und Schrift wie bei Spr. 272. (16 Z.) (26½ × 20; 19 × 12½—13ᶜᵐ).

Dasselbe Werk, vierter (und letzter) Band. Derselbe beginnt in dem Artikel مالك بن بخامر السكسكي (= Spr. 273, f. 108ᵃ, 20). Der letzte Eigenname, der in dem Werke behandelt, ist 223ᵃ يونس بن يوسف بن حماس الليثى المدني

Dann folgen:

223ᵃ باب الكني، ابو ابراهيم الاشهلي مدني الخ
Ebenfalls alphabetisch.

287ᵇ فصل فيمن عرف بابن فلان، ابن ابجر عبد الملك بن سعيد، الخ Alphabetisch.

302ᵃ فصل في الانساب، الاثار ابو حفص، الخ
Alphabetisch.

309ᵃ فصل في الالقاب، الابج حماد بن يحيى، الخ
Alphabesisch.

311ᵃ هذا الباب [هذه القاب lies] خلق كالاحول والاعور والطويل بكنيته، ابو الاحوص محمد بن الهيثم العكبري الخ

311ᵇ فصل في المبهمات، قال المؤلف اقتصرنا منه على من عرفنا اسمه وما جري مجراه، ابراهيم بن ابي اسد الخ

F. 314ᵇ die mit der Kunje Hiehergehörigen. Zuerst: ابو بردة بن ابي موسي.

322ᵇ كتاب النساء، [اسماء بنت ابي بكر الصديق رضى الله عنهما]

339ᵇ الكنى، [ام امان بنت الوارع بن زارع بن عامر العبدية الخ]

348ᵇ فصل [ابنة الجرب روي عنها عبيد الله بن عياض الخ]

349ᵃ فصل [الجهدية هي ليلى مرت، الخ]

349ᵃ فصل في المجهولات [اميمة بنت ابي الصلت الخ]

Der letzte Artikel f. 349ᵇ: ليلى عن مولدتها هي ام عمارة، تم الجزء الرابع من التذهيب في اختصار كتاب التهذيب وبتمامه كمل جميع الكتاب والحمد لله رب العالمين،

F. 195—218 enthalten denselben Text wie f. 171ᵃ, 1 bis 194ᵇ, 6. — Ferner stehen 259—266 überkopf, so dass die Blätter folgen: 258. 266ᵇ. 266ᵃ. 265ᵇ. 265ᵃ etc. bis 259ᵇ. 259ᵃ. 267 ff. Ebenso f. 315—322, so dass die Blätter folgen: 314. 322ᵇ. 322ᵃ. 321ᵇ etc. bis 315ᵇ. 315ᵃ. 323 ff.

9937. Lbg. 80.

155 Bl. 4ᵗᵒ, (27) 29 Z. (22 × 15; 16½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: gut, aber nicht ohne Wurmstich. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken — Titel und Verfasser f. 3ᵃ:

كتاب في معرفة رجال الكتب الستة
الصحيحين والسنن الاربع
لمحمد الذهبي

Anfang f. 3ᵇ: الحمد لله والشكر لله ولا حول ولا قوة الا بالله . . . يقول محمد بن احمد بن الذهبي . . . هذا مختصر نافع في رجال الكتب . . . مقتضبا من تهذيب الكمال الخ

Auszug des Eḍḍehebī aus demselben Grundwerk des Elmizzī; er beschränkt sich, in kurzen Artikeln, auf die in den 6 grossen Traditionssammlungen vorkommenden Traditionisten (und schliesst die sonst noch in jenem Werke erwähnten aus) und führt meistens ihre Todesjahre an, bedient sich auch einiger Siglen.

Zuerst: احمد بن ابراهيم الموصلي ابو على عن شريك . . . مات سنة ست وثلاثين ومائتين،

Zuletzt: يونس بن يوسف بن حماس الليثى

Darauf الكنى 142ᵇ, الابناء 148ᵇ, الانساب 150ᵇ, المبهمات 151ᵃ, النساء 151ᵇ.

Schluss f. 155ª: أم سلمة قالت ابنت ازواج النبى صلعم ان يدخل عليهن بتلك الرضاعة'

Schrift: magrebitisch, klein, fein, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift von عبد القادر القدوري المشرفي in Mekka im J. 1266 Ramaḍān (1850).

9938. Spr. 275.

159 Bl. 8vo, c. 17—20 Z. (18¾ × 13⅓; 14 × 9—11cm). Zustand: etwas unsauber. Bl. 1 schadhaft im Text. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verf. f. 1ª von neuerer Hand:

تجريد رجال التهذيب على الطبقات للحافظ الذهبي

Anfang (im Anfang stark beschädigt) f. 1ᵇ: الحمد لله . . . اما بعد فاني طالعت كتاب تهذيب الكمال في اسماء الرجال وهم رجال الكتب الستة وما انضمّ اليها من التواليف التى جمعها اليها شيخنا الحافظ الحجة العالم القدوة جمال الدين ابو الحجاج يوسف ابن الذعلي الكلبي المزّي وترجم رجال هذه المصنفات علي الحروف الخ

Bearbeitung desselben Grundwerkes des Elmizzī, von demselben Eḏḏehebī.

Nachdem er die Anordnung jenes Werkes besprochen und die daselbst gebrauchten Abkürzungen angegeben (s. bei Spr. 271), sagt er, dass er die in dem Werke vorkommenden Artikel kurz zusammengestellt habe in gewissen Klassen, in alphabetischer Folge, mit Beibehaltung jener Abkürzungen.

Dieser Klassen sind zehn.

1. طبقة f.3ª الصحابة [ابّى بن عمارة نزل مصر في اسناد حديثه اضطراب]'
2. طبقة 30ᵇ قدماء التابعين وعامّتهم ثقات [زمان انس بن مالك]
3. طبقة 46ª كبار التابعين الذين تاخروا ومتوسّطوهم [زمان الحسن البصري]
4. طبقة 68ᵇ طبقة قتادة والزهري
5. طبقة 86ᵇ طبقة الاعمش وابي حنيفة وابن عون
6. طبقة 106ᵇ طبقة الثوري وملك بن الليث بن سعد
7. طبقة 118ᵇ طبقة سفيان بن عيينة ووكيع ويزيد بن هرون
8. طبقة 127ᵇ طبقة الشافعي والقعنبي واقرانهما ومن عاصرهما
9. طبقة 137ª طبقة احمد بن حنبل وعلي بن المديني واسحق بن راهويه
10. طبقة 148ᵇ طبقة البخاري وصغار شيوخ الائمة ومتوسّطوهم

In jeder Klasse zuerst die Namen, dann die mit ابو, darauf die mit ابن zusammengesetzten, dann die النسب, dann die المبهمات; darauf ebenso die Frauennamen der Klasse, auch alphabetisch.

Schrift: flüchtige Gelehrtenhand, nicht undeutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Von f. 30ᵇ an doppelspaltig. — Abschrift von محمد بن ابي بكر بن احمد بن عبد الحميد بن عبد الهادي المقدسي الحنبلي (für sich selbst) im J. 720 Moharram (1320). F. 159ᵇ stellt ihm der Verfasser eine اجازة darüber aus.

Collationirt mit dem Original, am Rande nicht selten Zusätze und Verbesserungen, aus dem J. 721/1321.

HKh. II 2455 [تجريد في اسماء الصحابة] cf. V 10860.

9939. Lbg. 38.

208 Bl. 4to, 23 Z. (26¾ × 19; 19 × 13cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ganz sauber; etwas wurmstichig und nicht fest im Einband. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — Titel und Verfasser fehlt; aber zur Seite der Unterschrift f. 208ᵇ steht richtig:

آخر كتاب الميزان للحافظ الذهبى

und auf dem Schnitt الرابع من الميزان. Der Titel ist ausführlicher:

ميزان الاعتدال في نقد الرجال

Anfang fehlt, 11 Bl. Das Vorhandene beginnt f. 1ª in dem Artikel محمد بن عبد so: ابن يوسف وجماعة احاديث باطلة روى عنه ابو بكر الشافعى وجماعة الخ

Es folgt: محمد بن عبدة بن حرب ابو عبيد الله الخ, dann محمد بن عيسى شيخ بصري und محمد بن عبيد الله بن ابي رافع المدنى u. s. w.

Es ist (wie auf dem Schnitt der Handschrift angegeben) der 4. (und letzte) Band des Werkes, in welchem Eḏḏehebī ein alphabetisches Verzeichniss der unzuverlässigen, lügenhaften, verworfenen, verschollenen Traditionisten und

Traditionistinnen giebt. Er verwendet gewisse Siglen, wie س, د, ت u. s. w. Innerhalb jedes Buchstabens ist gleichfalls ziemlich streng alphabetisch geordnet. Die meisten Artikel sind kurz, geben aber ausser dem Namen und Anführung des- oder derjenigen, von welchen der Betreffende seine Traditionen hat und welche von ihm rawiren, eine kurze Begründung des abfälligen Urtheils über ihn, oft auch chronologische Angaben. Der Verfasser hat es im J. 724/1324 binnen fast 4 Monaten verfasst, dann aber noch 4 Jahre daran gebessert und Zusätze gemacht.

Dieser Band umfasst die Artikel von م an; der Buchstabe ن beginnt f. 93ª, ه 106ª, و 120ᵇ, لا 129ᵇ, ى 130ª. Dann folgen f. 173ᵇ die mit der Kunje Genannten; 202ᵇ die nach dem Vater (und auch 204ᵇ nach dem Onkel) und 204ᵇ die mit dem Gentilnamen Genannten; 205ᵇ die Verschollenen (المجهولون); 206ª die Frauen.

Schluss f. 208ᵇ: والدة ام حكيم عن ام سلمة وعنها بنتها، تم الكتاب . . . وهذا مبلغ ما عندي ولا قوة الا بالله،

Schrift: gross, weit, kräftig, deutlich und gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Am Rande bisweilen Zusätze und Verbesserungen. Die Artikel zu Anfang roth überstrichen. — Abschrift im J. 737 Ḏû'lqa'da (1337) von احمد بن محمد بن احمد الحلبي

Die Blattfolge ist: 1—8. 17. 18. 15. 16. 9—14. 19 ff. HKh. VI 13491.

9940. We. 356.

249 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (26⅔ × 19; 19½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen im Deckel, sehr wurmstichig; an einigen Stellen (z. B. f. 138. 150. 9. 10. 99—101) grössere Löcher und ausgebessert. Oft fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: سعيد بن كثير بن المطلب بن ابي وداعة السهمي اخو عبد الله وجعفر وكثير روي عن عمه جعفر بن المطلب ما رايت احدا روي عنه سوي ابن جريج له حديث في افطار ايام التشريق،

Ein Band eines sehr ausführlichen Werkes, das in alphabetischer Weise die Ueberlieferer aufzählt, mit Angabe ihrer Zuverlässigkeit. Ihre Todesjahre werden nur bisweilen mitgetheilt. Ueber vielen Artikeln stehen mit rother Dinte gewisse Siglen (م, س, د, ق, ت, ح, ص, ٤). Der Verfasser lebt nach 701; er erwähnt f. 19ᵇ den ابو المعالي الابرقوهي † 701/1302. Er ist vielleicht الذهبي † 748/1347, wahrscheinlicher aber ابن حجر العسقلاني † 852/1448, und zwar dessen تهذيب تهذيب الكمال. Es umfasst hier das Ende des Buchstabens س bis غ incl.

Ende f. 249ª: غيلان بن ابي غيلان المقتول في القدر ضال مسكين حدث عنه يعقوب بن عتبة،

Daneben ist bemerkt, dass die Anzahl der unter غ behandelten Artikel 41 sei.

Die Foliirung unten am Rande; nach f. 12 ein ungezähltes Blatt, jetzt 12ᴮ; f. 190 beim Zählen ausgelassen.

Die Handschrift ist im Anfang defect, ausserdem die Folge der Blätter vielfach unrichtig. Dieselben folgen so: F. 1—8; 2 Bl. fehlen; 9; 7 Bl. fehlen; 10—50. 212. 211. 135. 133. 134. 136. 214. 213. 61—131. 139—149. 157. 151—156. 150. 138. 51—60. 158—210. 228—233. 215. 216—227. 234—241. 137. 132. 242—249.

Schrift: gross, gewandt, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 900/1494. — Collationirt.

9941. Spr. 284.

2) f. 137—142.

8ᵛᵒ, 17 Z. (19 × 13½; 16 × 10ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Titel u. Verfasser fehlt; ebenso der Anfang.

Diese Blätter enthalten einige Artikel von Prophetengenossen, die hauptsächlich nach ihrer Kunje bekannt sind, und zwar den letzten Theil dieses Abschnittes (aus einem grösseren Werke), von ابو كليب بن عمرو بن زيد an (darauf ابو لبابة بن عبد المنذر الانصاري) bis ابو اليَسَر الانصاري اسمه كعب بن عمرو. Dieser Artikel schliesst f. 142ª: وقال ابن اسحق كان من آخر من مات من الصحابة كانه يعني اهل بدر، تمت الرجال من الصحابة الذين عرفوا بالكنى ولله الحمد

Der Verfasser könnte Ed'dehebî † 748/1347 sein; f. 139ᵇ wird sein Zeitgenosse القطب الحلبي † 735/1335 erwähnt.

Schrift: kräftiger Persischer Zug, ziemlich gross, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1750.

F. 142ᵇ enthält über 3 Prophetengenossen einige Angaben aus der الاصابة.

9942. Spr. 284.

3) f. 143—165.

8ᵛᵒ, 23 Z. (19 × 13½; 15½ × 7¼ᶜᵐ). — Zustand: sehr wurmstichig. Der Rand ausgebessert. Die Blätter mit dünnem Papier überklebt. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 164ᵇ:

كتاب المقتنى في الكنى

oder vollständiger:

المقتنى في سرد الكنى

Verfasser fehlt; er ist

شمس الدين الذهبى

Das Vorhandene beginnt hier im Buchstaben م. Der erste ganze Artikel ist f. 143ᵃ Mitte: ابو معبد المقدام بن عمرو الكندي بدري سابق وقيل الاسود عبد الله ابن عكيم الجهني مخضرم ابو معبد الخزاعي زوج ام معبد مات قبل النبي صلعم الخ

Es liegt hier der Schluss des Werkes vor. Alphabetisch geordnet enthält es die Kunjen der Traditionsüberlieferer, ihre Namen und die Angabe, von wem sie und wer von ihnen Traditionen überliefert habe. Der Verf. Eddehebî hat es nach der Unterschrift im J. 730/1330 beendet. Aber nach der unten mitgetheilten Stelle ist dies Stück nicht dem Original, sondern der Abkürzung entnommen, welche

احمد بن اسمعيل بن خليفة الحسبانى الشافعى

geb. 749/1348, † 815/1412, daraus gemacht hat.

Der letzte Artikel f. 163ᵃ: ابو يونس سُليم بن جبير مولي ابي هريرة الخ

Dann noch f. 163ᵃ, ult.: ومن كنية النساء ام ابان بنت الوارع الخ

Ebenfalls alphabetisch bis f. 164ᵇ Mitte: ام هاني اخت عليّ الخ

ام الهذيل عن انس هي حفصة بنت سيرين وليس في كنى ابي احمد ذكر للنساء فاقتصرت على هاولاء النسوة وغالب كنى النساء انما هي اذا كبرت المراة دعيت باسم ولدها وكثير منهن تكنى بكنية زوجها والله اعلم والحمد لله تعالي، انتهي كتاب الخ

Das Werk des Aḥmed elḤisbânî ist vom J. 784 Dû'lḥiģģe (1383) datirt. Auf einer Abschrift desselben vom J. 809 Śawwâl (1407) hat gestanden, dass zu Ende des Originals des ElḤisbânî Folgendes geschrieben sei: سمع منّى هذا الكتاب المقتنا في سرد الكنا للامام شمس الدين أبو عبد الله محمد بن محمد بن محمد بن ابراهيم السفاقسي معارضا بنسخته والامام شهاب الدين ابو اسحاق والشطر الثاني من لفظي في شهر ذي الحجة سنة سبع وثلاثين وسبعماية واجزت لهما ولولديهما مروياتي، كتبه محمد بن احمد بن عثمان ومن خطه نقلت، وقراه علي مؤلفه الحافظ شيخ الاسلام شمس الدين ابي عبد الله محمد بن احمد بن عثمان بن الذهبي في مجالس اخرها عاشر رجب سنة اربع واربعين وسبعماية بدمشق المحروسة سعيد بن عبد الله بن الذهلي ومن خطه اختصرته كتبه احمد الحسباني رحمه

Also im Jahre 737/1337 hat ابو عبد الله محمد بن محمد بن محمد بن ابراهيم السفاقسي und شهاب الدين ابو اسحق dies Werk gehört bei dem Verfasser محمد بن احمد بن عثمان الذهبي und dieser hat jenen und ihren Söhnen darüber die الاجازة ausgestellt. Und im J. 744/1343 hat es bei dem Verf. gehört سعيد بن عبد الله بن الذهلي und aus dessen Handschrift hat احمد الحسباني das vorliegende Werk abgekürzt.

Schrift: ziemlich klein, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. 1132 Ǵomâdâ II (1720), in Mekka, von يوسف بن يوسف الحلبي الحلّي الشافعي الكلارجي لقبًا

HKh. VI 12749.

9943. Mq. 462.

128 Seiten 4ᵗᵒ, c. 16—17 Z. (22 × 17⅔; c. 17—19 × 10⅔ᶜᵐ). — Zustand: gut; im Anfang der Rand fleckig. — Papier: weiss, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser auf dem Vorblatte und auf S. 1 oben:

كتاب معرفة القرّاء الكبار على الطبقات والاعصار
لشمس الدين ابي عبد الله محمد بن احمد بن
عثمان ابن الذهبي

Anfang S. 2: قال الشيخ الامام . . . ابن الذهبي . . . الحمد لله والسلام على عباده الذين اصطفى واشهد ان لا اله . . . اما بعد فهذا الكتاب فيه معرفة المشهورين من القراء الاعيان اولي الاسناد والاتقان والتقدم في البلدان على الطبقات والازمان والله المستعان،

Dies ist das ganze Vorwort. Dann folgen die Klassen der Qorānleser, von Ed'dehebī, zeitlich geordnet.

S. 3 باب الطبقة الاولى الذين عرضوا على رسول الله صلعم [عثمان بن عفان بن ابي العاص الخ]

S. 17 الطبقة الثانية وهم الذين عرضوا على بعض المذكورين قبلهم [ابو هريرة في اسمه عدة اقوال]

Aus dieser Klasse hier nur drei behandelt; ausser dem Angeführten nur noch عبد الله بن السايب und عبد الله بن عباس

S. 22 ist fast ganz und 23 u. 24 ganz leer gelassen. — Von S. 25 an folgen nur Auszüge aus dem Werke. Dieselben beginnen mit مجاهد بن جبر الامام ابو الحجاج († 108/721)

Dann S. 26 حمزة بن حبيب بن عمارة بن اسمعيل († 156/773 [158]).

S. 39 نافع بن عبد الرحمن بن ابي نعيم الليثى مولاهم ابو رويم † 169/785

S. 45 علي بن حمزة الكسائى [181] † 189/805

u. s. w. Zuletzt S. 128: الطيّب بن اسمعيل ابو حمدون الذهلي البغدادي اللولوي

Schrift: Europäische Hand, ziemlich gross, breit, rundlich, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1800.

Ein früheres Werk über den Gegenstand ist von عبد الكريم بن عبد الصمد الطبري ابو معشر † 478/1085 unter dem Titel طبقات القرّاء verfasst.

9944. Lbg. 86.

114 Bl. 8vo, 21 Z. (17½ × 12; 11½ × 7¾cm). — Zustand: ziemlich gut; am oberen Rande fleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schwarzbrauner Lederband. — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 113b:

عمدة الفاضل في اختصار الكامل

Der Verfasser ist nach der Unterschrift:

احمد بن ايبك بن عبد الله الحسامي عرف بابن الدمياطي

Der Anfang d. h. die erste Hälfte des Werkes fehlt. Es ist ein Auszug aus einem Werke, الكامل betitelt, welches über schwache und bei Seite gelassene Ueberlieferer handelt (في معرفة الضعفاء والمتروكين). — In We. 348 wird ein Auszug aus dem المعجم des Taqī eddīn essobkī † 756/1355 dem obigen beigelegt, desgleichen aus dem المعجم des يونس بن ابراهيم ابن عبد القوي الدبوسي والدبابيسى فتح الدين † 729/1329. Diese können schwerlich das hier zu Grunde liegende und in einen Auszug gebrachte Werk sein. Da es aber ein Werk u. d. T. الكامل في معرفة الضعفاء والمتروكين من الرواة (also des oben bezeichneten Inhalts) von عبد الله بن عدي بن عبد الله الجرجانى ابن القطان † 365/975 giebt (s. HKh. V 9745), dürfen wir dies wol als das Grundwerk ansehen, obgleich HKh. nicht diesen Auszug, sondern den des احمد بن محمد بن مفرّج الاشبيلى العشّاب وابن الرومية geb. 561/1166, † 637/1239, erwähnt.

Aḥmed *ben eibek* ben abdallāh elḥusāmī [*ibn*] *eddimjāṭī* wurde geboren im J. 699/1300 und starb 749/1348.

Die ersten Blätter dieses 2. Bandes des alphabetisch geordneten Werkes beginnen im Buchstaben س.

Der zuerst vorhandene Artikel f. 1a, Z. 3: سلّام بن سلم التميمى الطويل السعدي . . . روي عن حميد عن انس . . . لا يتابع عليه،

Nach den Eigennamen werden f. 111b die Kunjen, f. 113b die Gentilnamen, f. 113b auch ein „verdeckter" Name (من ابهم اسمه) behandelt. — Schluss: روي عنه محمد بن موسى بن عبيدة وهو مجهول لا يعرف،

Schrift: klein, hübsche Gelehrtenhand, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter in grösserer Schrift schwarz, in der 2. Hälfte roth. Am Rande oft Zusätze und Berichtigungen. — Abschrift: Autograph um 725/1325.

9945. Pm. 663.

2) f. 185—222.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 185ª: هذا جزؤ من الاكمال فى ذكر من له رواية فى مسند الامام احمد من الرجال سوى من ذكر فى تهذيب الكمال

تخريج ... محمد بن على بن الحسن بن حمزة الحسيني

Anfang f. 185ᵇ: الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات واشهد . . . وبعد فانه لما قضى الله عز وجل لي فى اختصار كتاب تهذيب الكمال فى اسماء الرجال لشيخنا . . . ابي الحجاج المزي . . . اشار على من تعين رعايته الخ

Mohammed ben ʼalî ben elhasan *ben hamza* elhoseinî, geb. 715/1315, um 750/1349 noch am Leben, hat einen Auszug gemacht aus dem تهذيب الكمال des ابو الحجاج المزي (No. 9930); auf Wunsch eines Gönners verfasste er alsdann ein Werk über die Gewährsmänner in dem Traditionswerk des Ibn hanbal: dies letztere liegt hier vor. Es sind davon ausgeschlossen die im تهذيب الكمال vorkommenden Gewährsmänner. Das Werk ist in alphabetischer Folge; über den Namen der Männer, die der Verfasser aus den Zusätzen des ʼAbd allah zu dem Mosnad seines Vaters Ahmed ibn hanbal genommen hat, steht die Abkürzung عب. So gleich zu Anfang:

عب
حرف الالف، احمد بن جميل المروزي ابو يوسف نزيل بغداد روي عن عبد العزيز بن عبد الصمد وابن المبارك ويحيى بن عبد الملك بن حميد الخ

213ª باب الكنى، حرف الالف، ابو آمنة وقيل ابو امية الفزاري الخ

216ᵇ فصل وممن اشتهر بالنسبة الي ابيه او جده ونحو ذلك ابن الاحمسي الخ

217ᵇ فصل وممن اشتهر بالنسبة الي قبيلة او بلدة او حرفة ونحو ذلك التنوخي رسول هرقل الى النبي الخ

217ᵇ فصل فى المبهمات، ابان بن عبد الله البجلي الخ

220ᵇ معجم النساء، حرف الالف، آمنة القيسية عن عائشة الخ

Schluss f. 222ª: عجوز من بني نمير انها سمعت النبي صلعم وهو يصلي بالناس ووجهه الي البيت، الحديث، رواه عنها ابو السليل والله اعلم،

Eine Unterschrift nicht vorhanden.

F. 185ª steht ein Excurs über die Zuverlässigkeit der bei Ibn hanbal vorkommenden Traditionen.

9946. Spr. 469.

2) f. 60—69.

Auch bezeichnet mit: Spr. 285, 1.

8ᵛᵒ, 19 Z. (18×13; 11½×8½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: stark, gelb, glatt. — Titel und Verfasser f. 60ª (so auch in der Vorrede f. 61ᵇ, ult.):

كتاب التبيين لاسماء المدلسين

لبرهان الدين ابي الوفا ابراهيم بن محمد بن خليل الحلي [l. الحلبى] سبط بن العجمي

Anfang f. 60ᵇ: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلي الله . . . اما بعد فهذا تعليق فى اسماء المدلسين كنت قد جمعته قديما فى سنة اثنتين وتسعين وسبعمائة فى تعليق لي علي سيرة ابي الفلح [l. الفتح] اليعمري الخ

Der Verfasser Ibrâhîm ben mohammed ben halîl elhalebî eššâfiʼî elhâfiṭ *elqûf* borhân eddîn abû ʼlwefâ *sibṭ ibn elaǵemî*, in Haleb auch *elmohaddiṭ* genannt, geb. 753/1352, † 841/1437, hatte sich im J. 792/1390 Bemerkungen angelegt zu der Prophetenlebensbeschreibung (عيون الاثر) des Ibn sejjid ennâs eljaʼmurî † 734/1333 und zu dem Traditionswerk des Elbohârî; dies ausführlichere Werk hat er später, im J. 818/1415, ausgezogen, speciell mit Rücksicht auf die Traditionsfälscher, die er darin behandelt.

Er theilt zunächst das التدليس in 3 Theile und giebt dann von f. 62ª eine alphabetische Liste, anfangend mit ابراهيم بن محمد بن يحيى الاسلمي, an welche sich einige Namen mit Kunjen anschliessen. Das Meiste dessen, was er giebt, steht, wie er im Anfange sagt, in dem كتاب المراسيل

des صلاح الدين خليل بن كيكلدي بن عبد الله العلائى الدمشقى † 761/1360; dieser sagt, das Meiste davon habe الحافظ الذهبي schon in einer Qaçîde bearbeitet, welche jedoch unserem Verfasser nicht zu Gesichte gekommen.

Schluss f. 69b: قال الحاكم لا اعرف فى المتاخرين من يذكر به الا ابا بكر محمد بن محمد بن سليمان الباغندلي والله اعلم انتهي٬

Worauf der Verfasser selbst noch über die Abfassungszeit Angaben macht, die er zum Theil schon in der Vorrede hat.

Schrift: klein, zierlich, vocallos, gleichmässig; die Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

HKh. II 2417 (hat اسماء فى).

9947. Spr. 469.

3) f. 70—79.

(Auch bezeichnet mit Spr. 285, 2.)

8vo, c. 18—20 Z. (Text: 11½ × 8½cm). — Zustand etc. u. Schrift wie bei 2). — Titel u. Verfasser f. 70a:

كتاب الاغتباط بمن رمي بالاختلاط
لبرهان الدين ابي الوفا ابراهيم بن محمد بن خليل سبط ابن العجمي الحلبي

Anfang f. 70b: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلي الله . . . اما بعد فهذا كتاب جمعته علي حروف المعجم فى الاسم واسم الاب فى معرفة من خلط فى عمره من الثقات وغيرهم وذلك لان الحافظ تقى الدين ابا عمرو ابن الصلاح قال فى علومه الخ

Derselbe Verfasser behandelt hier diejenigen Traditionisten, welche am Ende ihres Lebens Falsches und Wahres berichteten, während sie bis dahin zuverlässig gewesen. In alphabetischer Anordnung, von ابان بن جمعة an.

Schluss f. 79a: وجزءا من حديث ابن زرقويه الاول سماعها علي الدبوسي٬

F. 80a ein Zuhörerbrief ausgestellt über das مسند العشرة im J. 778/1376, von محمد بن اسمعيل بن عمر ابن كثير

F. 81a eine Reihe von روايات, mit der Ueberschrift: انتخاب الطبراني. (Gehört zu Spr. 469, 4.)

Dasselbe Werk in Lbg. 182.

16 Bl. 8vo, 13 Z. (18½ × 13½; 10½ × 8—8½cm). — Zustand: in der oberen Hälfte wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1a:

كـ" الاغتباط بمعرفة من رُمِىَ بالاختلاط

Verfasser wie bei Spr.

Dem Schluss hier noch hinzugesetzt: وذلك فى المحرم سنة اثنتين وثمانين وسبعمائة وذلك بسكنها بالقاهرة رآ

Nach der Unterschrift vollendet im J. 818 Ǵomādâ I (1415) zu Ḣaleb.

Schrift: klein, schön, vocalisirt. Die Stichwörter der Artikel roth. Am Rande oft Zusätze von derselben Hand. — Abschrift im Jahre 865 Rabî' I (1461) von حسن بن على بن يوسف الاربلى الشافعى nach einer aus dem Original des Verfassers geflossenen Abschrift.

Collationirt. — Nach f. 8 ist eine Lücke.

9948. Spr. 277.

400 Bl. 4to, 25 Z. (27, 31 Z.) (27 × 17¼; 18½—19½ × 12cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, aber doch an manchen Stellen grössere durchgehende Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Halbfranzbd. — Titel fehlt, steht auch nicht in der Vorrede, aber f. 274a (in neuerer, schlechter Schrift):

كـ" الاصابة فى تمييز الصحابة

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1b: قال شيخنا شيخ الاسلام ملك العلماء الاعلام حافظ العصر ابو الفضل احمد شهاب الدين بن على بن محمد بن محمد بن علي العسقلانى الشافعي ادام الله تعالي ايامه وابقى احكامه٬ الحمد لله الذي احصي كل شيء عددا ورفع بعض خلقه على بعض فكانوا طرايق قددا . . . اما بعد فان من اشرف العلوم الدينية علم الحديث النبوي ومن اجلّ معارفه تمييز اصحاب رسول الله صلعم ممن خلف بعدهم الخ

Erster Band eines biographischen Wörterbuches über die „Genossen" des Propheten, von Aḣmed ben 'alî *el'askalānī* śihāb eddîn *ibn ḣaǵar* † 852/1448 (No. 1394). Der Verfasser spricht über die vielen Vorgänger auf diesem Gebiete, die aber doch nicht ausreichend seien;

er nennt insbesondere das كـ" الاستيعاب des ابو عمر يوسف بن عبد الله القرطبي ابن عبد البر † 463/1071, nebst dessen Ergänzung (ذيل) von ابو بكر بن فتحون; ferner die grosse Ergänzung des ابو موسي المديني † 581/1185 zu dem Werke des ابو عبد الله ابن منده † 395/1005; ferner im Anfang des 7. Jahrhdts d. H. das اسد الغابة des عز الدين ابن الاثير † 630/1233, voll Irrthümer und unkritisch betreffs der benutzten Vorgänger; ferner die darin vorkommenden Nomm. pr., nebst Zusätzen, behandelt von ابو عبد الله الذهبي, aber auch lange nicht Alles umfassend, in dem كتاب التجريد. Das اسد الغابة enthält 7554 Artikel, das كـ" الاستيعاب 3500, die Ergänzung fast ebenso viel; das كـ" التجريد wenigstens 8000; das vorliegende etwa 10000 Personen.

Jeder Buchstabe ist in 4 Theile (قسم) getheilt.

القسم الاول فيمن وردت صحبته بطريق الرواية عنه او عن غيره سواء كانت الطريق صحيحة او حسنة او ضعيفة او وقع ذكره بما يدل على الصحبة باي طريق كان،

القسم الثاني في من ذكر في الصحابة من الاطفال الذين وُلدوا في عهد النبي صلعم لبعض الصحابه من النساء او الرجال ممن مات صلعم وهو في دون سن التمييز، اذ ذكر اوليك في الصحابة انما هو على سبيل الالحاق لغلبة الظن على انه صلعم رآهم لتوفر دواعي الصحابه على احضارهم اولادهم/عنده عند ولادتهم الخ

القسم الثالث فيمن ذكر في الكتب المذكورة من المخضرمين الذين ادركوا الجاهلية والاسلام ولم يرد في خبر قط انهم اجتمعوا بالنبي صلعم ولا راءه سواء اسلموا في حياته ام لا، الخ

القسم الرابع فيمن ذكروا في الكتب المذكورة على سبيل الوهم والغلط وبيان ذلك البيان الظاهر الذي يعول عليه كل طريق اهل الحديث ولم اذكر فيه الا ما كان الوهم فيه بيّنا واما مع احتمال عدم الوهم فلا الّا ان كان ذلك الاحتمال يغلب علي الظن بطلانه،

Bevor der Verfasser das eigentliche Werk beginnt, schickt er einige فصل vorauf.

1. فصل 3ª في تعريف الصحابي، واصح ما وقفت عليه من ذلك الصحابي من لقى النبيّ صلعم مؤمنا به ومات على الاسلام الخ
2. فصل 3ᵇ في الطريق الي معرفة كون الشخص صحابيا، وذلك باشياء اولها ان يثبت الخ
3. فصل 4ª في بيان حال الصحابة من العدالة، اتفق اهل السنة علي ان الجميع عدول الخ

Schliesslich zu bemerken, dass er jeden Artikel, den er mehr hat als das التجريد des Eḏḏehebī mit ه, und jeden, den er mehr hat als dessen Original, mit ز bezeichnet hat.

Der 1. Artikel des Werkes f. 6ª betrifft den آبى اللحم الغفاري [صحابي مشهور روي حديثه الترمذي والنسائي والحاكم الخ]

Der letzte Artikel dieses Bandes behandelt f. 400ª den سيف بن ذي يزن ملك حمير، [ذكره ابن منده في الصحابة وقال ادرك النبيّ صلعم الخ]

Die Handschrift ist verbunden. Dieselbe besteht aus 2 Theilen: 1. Theil f. 1—79. 100—273.
2. » f. 274—332. 80—99. 333—400.

Schrift: von verschiedenen Händen.

F. 1—79. 100—207 ziemlich klein, breit, gefällig, fast vocallos, nicht selten ohne diakritische Punkte, gleichmässig, Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 208—256 und 267—273 (31 Zeilen) klein, gedrängt, gewandt, deutlich, vocallos, gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 950/1543.

F. 257—266 klein, gefällig, vocallos. — Abschrift c. 1163/1750.

F. 274—332. 80—99. 333—399 (27 Zeilen) ziemlich gross, kräftig, gewandte Gelehrtenhand, gleichmässig, deutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 400 von neuerer Hand ergänzt, nicht undeutlich.

Ein langer Artikel über الخضر صاحب موسي (der im Grunde nicht dahin gehört), f. 255ᵇ bis 264ᵇ. — HKh. I 810.

9949. Pm. 43.

250 Bl. 4to, 33 Z. (28½ × 16½; 20 × 10cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch ziemlich stark wurmstichig, besonders zu Anfang und zu Ende, auch nicht ganz frei von Flecken, besonders am Rande und Rücken, wie 91—101. 192—203. 213—234. Der Rand ist im Anfang und am Ende ausgebessert, ebenso der Rücken f. 1—26; und auch sonst bisweilen einige wurmstichige Stellen ausgebessert.

F. 121 ist die obere Hälfte abgerissen, der daselbst fehlende Text nicht ergänzt. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark; in der 2. Hälfte stärker, doch weniger glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, erster Band. Titel f. 1ª von späterer Hand:

تاريخ الاصابة فى احوال تمييز الصحابة

u. oben in der Ecke von der ursprünglichen Hand:

الجزء الاول من الاصابة فى تمييز الصحابة

Verfasser oben in der Ecke: ابن حجر المصري
Anfang (von الحمد لله an) wie bei Spr.

Dieser Band hört f. 249ᵇ auf mit dem Artikel: رويبة بالموحدة مصغر والد عمارة '

Der längere Artikel über الخضر f. 186ᵇ—200ᵇ.

Schrift: im Anfang (bis c. f. 60) klein, gedrängt, hübsch, gleichmässig, vocallos; geht allmälig in grössere, dickere, nicht ungefällige Schrift über. Ueberschriften und Stichwörter roth. Das Schlussblatt (f. 250) ergänzt. Am Rande zu Anfang einige Verbesserungen. — Abschrift c. 1100/1688. — Nach f. 171 fehlen 28 Blätter.

9950. Spr. 278.

251 Bl. 4to, 29 Z. (27 × 18½; 18½ × 12cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht frei von grösseren, auch durchgehenden, Flecken, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titel und Verfasser f. 2ª (ziemlich abgescheuert):

المجلد الثاني من الاصابة فى تمييز الصحابة

تحرير الفقيه احمد بن علي العسقلاني

Dieser Band schliesst sich genau an Spr. 277 an. Beginnt mit dem Buchstaben ش. Erster Artikel: شاصر احد الجن الذين اسلموا ' الخ und endigt f. 251ª mit dem Artikel: على الهلالي.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. — Am Ende folgen die Blätter so: 247. 249. 250. 248. 251.

9951. Spr. 279.

342 Bl. 4to, 29 Z. (29 × 21; 21½ × 13cm). — Zustand: sonst gut, aber im Anfang stark fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzband.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel f. 1ª oben in der Ecke, fast verklebt: الاصابة. Steht übrigens so auf dem Schnitt des Bandes.

Dieser Band schliesst sich unmittelbar an Spr. 278 an. Beginnt f. 1ᵇ mit dem Artikel: عمار بن حميد قيل هو اسم ابن زهير الثقفى الخ und schliesst f. 342ª mit dem Artikel: نوفل بن مساحق بن عبد الله بن مخرمة العامري ابو سعد الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Breiter weisser Rand. — Abschrift c. 1100/1688.

Als Besitzer des Bandes hat sich f. 1ª am Rande eingetragen: احمد بن علي الشهير بالمنيني († 1172/1759).

F. 342 in neuerer Zeit ergänzt. Am Ende des Werkes fälschlich bemerkt, »zu Ende sei Bd I, es folge Bd II«.

9952. Spr. 280.

327 Bl. Folio (31 × 21; 21½ × 12½cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei Spr. 279.

Dasselbe Werk, vierter u. letzter Band. Titel und Verfasser fehlt; auf dem Schnitt:

[الجزء] الرابع من الاصابة فى [تمييز] اسماء الصحابة

Dieser Band schliesst sich unmittelbar an Bl. 341 von Spr. 279 an. Der 1. Artikel f. 1ª ist نهيك بن مرداس. Der letzte Artikel f. 53ᵇ: يونس الانصاري الظفري ابو محمد '

Am Ende desselben bemerkt der Verf., er habe an diesem Werke gearbeitet von 809/1406 bis 847/1443 und dasselbe im Ganzen dreimal im Unreinen umgeschrieben, der befolgten Anordnung wegen, und auch die letzte Bearbeitung habe noch viele Zusätze erhalten und er hoffe denn doch noch auf mehrere.

Es folgt f. 54ª (alphabet. geordnet): باب الكنى
Zuerst: ابو امية الفزاري لم يسم ولم ينسب الخ

Jeder Buchstabe ebenfalls in 4 قسم getheilt.

F. 167ª (ebenfalls) كتاب النساء على الترتيب السابق فى الرجال

Zuerst: اسية بنت الحارث السعدية اخت النبي صلعم

F. 279ᵇ (ebenfalls) فصل فيمن عرف بالكنية من النساء

Zuerst: ام ابان بنت عقبة بن ربيعة بن عبد شمس العبشمية الخ

327ª der letzte Artikel: ام يحيى استدركها ابو موسي وقال ذكرناها فى ترجمة زيدة او زايدة جارية عمر الخ

Nach der Unterschrift ist dies das Letzte von dem Werke Vorgefundene; nach der Unterschrift in einer anderen Handschrift ist von dem Werke noch rückständig der Theil المبهمات, und hofft der Schreiber, dass er auch dieses Stückes noch einmal habhaft werde.

9953. Spr. 281.

306 Bl. 4to, 19 Z. ($22^1/_3 \times 14^1/_2$; $15^1/_2 \times 9^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; der Rand in der ersten Hälfte arg beschädigt, dann ausgebessert. Nicht frei von Wurmstichen. Bl. 1^a zum Theil abgescheuert. F. 30 unten schadhaft im Text. — Papier: gelb, ziemlich stark, etwas glatt. (F. 285—306 dünn, weiss.) — Einband: schöner Halbfranzband.

Ein Stück desselben Werkes. Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene umfasst das Ende des Artikels درهم والد زياد bis fast ganz zu Ende des letzten Artikels im Buchstaben ظ, nämlich des ظالم بن عمرو بن سفيان. Also =Spr. 277, f. 275^a Mitte bis Spr. 278, 69^a, 3.

Nach f. 88. 117. 197. 275 fehlt je 1 Blatt; nach f. 284 fehlen einige Zeilen.

Schrift: f. 1—284 in rothen Strichen eingerahmt, ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos, auch fehlen nicht selten diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth. F. 285—306 (Text: $17^1/_2 \times 10^{cm}$) Persischer Zug, klein, zierlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1100}/_{1688}$ (und 1850).

9954. We. 335.

160 Bl. 8vo, c. 30 Z. ($17^1/_2 \times 13^3/_4$; $12^1/_2$—$13 \times 9^1/_2$ bis $10^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: nicht recht fest im Deckel, einzelne Lagen lose. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

تقريب التهذيب في اسماء الرجال
لشهاب الدين ابن حجر

Der Titel in der Vorrede f. 2^b bloss: تقريب التهذيب.

Anfang f. 1^b: الحمد لله الذي رفع بعض خلقه علي بعض درجات وميّز بين الخبيث والطيّب بدلايل والسمات وتفرّد بالملك فاليه منتهي الطلبات والرغبات . . . وبعد فانني لمّا فرغت من تهذيب الكمال في اسماء الرجال الذي جمعت فيه مقصود حافظ عصره ابي الحجاج المزي الخ

Abkürzung des umfangreichen Auszuges تهذيب التهذيب, welcher aus dem التهذيب des Elmizzī (No. 9930) gemacht war von demselben Ibn Ḥaǵar. Diese Abkürzung ist gleichfalls von ihm auf Wunsch von Freunden gemacht, so dass er jeden Artikel fast immer in eine Zeile gedrängt hat. Er giebt Namen, Beinamen, Herkunft, Zeit, Glaubwürdigkeit, und die Klasse zu der jeder gehört, an; ausserdem braucht er gewisse Buchstaben, um anzugeben, von wem die Tradition herrührt; sie sind über jedem Namen im Anfang des Artikels angegeben; ihr Verzeichniss steht am Ende der Vorrede.

Das Werk ist alphabetisch u. beginnt f. 2^b:

حرف الالف ذكر من اسمه احمد

دفق
احمد بن ابراهيم بن خالد الموصلي ابو علي نزيل بغداد صدوق من العاشرة مات ٢٣٦

كن
احمد بن ابراهيم بن فيل باسم الحيوان المعروف ابو الحسن الخ

Die Eigennamen hören auf f. 130^a mit: يونس بن يوسف بن حماس

Es schliesst sich daran f. 130^a das باب الكنى, ebenfalls alphabetisch; 145^a باب من نسب الي ابيه او امّه او جدّه او عمه ونحو ذلك, alphabetisch; 149^a باب الانساب; 151^a باب الالقاب; 153^a باب المبهمات; 155^b باب النساء; 158^a الكنى من النساء u. s. w.

Schluss f. 160^b: فلم اقف على اسمها امرأة قدمت البصرة فنزلت قصر بنى خلف عن اختها كانها ام عطية والله اعلم اخر التقريب في اسماء الرجال

Schrift: sehr kleine, gedrängte, etwas flüchtige Gelehrtenhand, vocallos. F. 1—26 ergänzt, klein, fein, zierlich, gleichmässig, vocallos. Die Anfangsnamen der einzelnen Artikel sind hier roth. — Abschrift von ابراهيم بن عمر بن الرّباط البقاعي الشافعي im Jahre 834 Ḏū'lqa'da (1431).

Nach der Unterschrift Abschrift nach dem Original des Verfassers; derselbe hat am Ende bemerkt, er sei damit fertig geworden am 14. Ǵom. II des Jahres $^{827}/_{1424}$. — Collationirt im Jahre $^{840}/_{1436}$. — Unten foliirt.

HKh. II 3782. V 10860 (pag. 243; einige Zahlenangaben daselbst sind unrichtig).

9955. Pm. 663.

1) f. 1—184ª.

240 Bl. Folio, 35 Z. (31½ × 21; 23 × 13½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter, sonst im Ganzen gut; oben am Rücken etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: loser Lederdeckel, im Rücken fast ganz auseinander gerissen.

Dasselbe Werk. Titel f. 2ª:
ك" التقريب مختصر التهذيب

Verfasser ausführlich. Anfang und Schluss wie bei We. 335.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. Der Text in rothen Doppellinien. Am Rande öfters Zusätze, Verbesserungen und auch Bemerkungen. — Abschrift von محمد امين بن حسن ميرغنى الحسينى الحنفى im J. 1126 Ša'bān (1714).

Collationirt nach der Handschrift des عبد الله بن سالم und nach anderen.

F. 1ª obere Hälfte enthält ein Inhaltsverzeichniss des Werkes.

F. 1ᵇ steht eine längere Stelle aus dem Commentar des Essojûṭî zum التقريب, worin er in alphabetischer Reihe solche von Elboḫârî und Muslim oder von einem derselben angeführte Männer aufzählt, welche der religiösen Neuerungen oder irgend welcher speciellen Ketzerei beschuldigt worden (من رمي ببدعة; ferner wegen: الارجاء, d. h. تاخير القول فى الحكم على مرتكب الكباير بالنار

dann: النصب, d. i. بغض علىّ رة وتقديم غيره عليه;
dann: التشيّع, d. i. تقديم علىّ على الصحابة;
dann: القدر, d. i. زعم ان الشرّ من خلق العبد.
Endlich noch die اباضية, d. i. الخوارج الذين انكروا على علىّ التحكيم وتبرؤا منه ومن عثمان وذويه وقاتلوهم.

Dieselbe Stelle ist in kleinerer Schrift auf der unteren Hälfte von f. 1ª wiederholt.

Ausserdem steht noch f. 1ᵇ eine Definition des Wortes التشيّع nach den Ansichten der Früheren und der Späteren, von Ibn Ḥaǵar (in seinem تهذيب التهذيب).

Auf f. 2ª stehen verschiedene auf Traditionen und auf Schriftsteller darüber bezügliche kleine Notizen.

(Spr. 276 dasselbe Werk, lithographirt im Jahre 1271/1854. 1272/1855.)

9956. Spr. 1966ᵗ.

8 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (18¾ × 13½; 14½ × 9½cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Verfasser fehlt; es ist:

برهان الدين الناجى

Anfang und Ende fehlt.

Dies Werkchen des Burhān eddîn *ennâǵî* † 900/1494 (No. 1332) behandelt ausführlich, unter Beibringung vieler Traditionen und Anführung zahlreicher Werke, die Gebetausrufer zur Zeit Moḥammeds (المؤذنين).

Das Vorhandene beginnt: واذان بلال وابن امّ مكتوم انما كان فى الفجر ولم يؤذنا جملة ولا روي فى غير الصبح انه أذّن علي عهد رسول الله صلعم مرّتين،

Schrift: klein, gewandt, deutlich, vocalisirt. — Abschrift c. 1000/1591.

9957. We. 401.

2) f. 153—200.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 153ª:

كتاب بحر الدم فيمن تكلم فيه احمد بمدح او ذمّ
ليوسف بن حسن بن احمد بن عبد
الهادي المقدسي الحنبلي

Der Titel ebenso in der Vorrede.

Anfang f. 153ᵇ: الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا . . . وبعد فهذا مختصر فيمن تكلم فيه الامام احمد من الرجال وسمّيته الخ

Jûsuf *ibn 'abd elhâdî* † 909/1503 (No. 1119) hat in diesem Werk die Urtheile des Imâm Ibn Ḥanbal über Zuverlässigkeit oder Unzuverlässigkeit einer grossen Anzahl von Ueberlieferern, die hier in alphabetischer Reihe aufgeführt werden, zusammengestellt. In den voraufgeschickten Bemerkungen sagt er, es handle sich hier nicht um Verleumdung oder üble Nachrede, wie Mancher sie ohne Fug und Recht verbreite, sondern um Beurtheilung ihres Werthes

in Betreff gewissenhafter Angaben in Sachen der Ueberlieferung. Dabei spricht er dann noch über die verschiedenen Arten der Schwächlinge (الضعفاء), d. i. der wenig zuverlässigen.

Die Liste beginnt f. 154ᵃ mit احمد بن اسحق الحضرمي . . . قال [احمد] كان عندي ان شاء الله صدوقا ولكن تركته الخ

Das Urtheil des Ibn Ḥanbal ist in der Regel ganz kurz gefasst (z. B. قال احمد ثقة, لا باس به, له مناكير, وثقه احمد). — Es schliesst sich daran f. 196ᵃ باب الكنى; 198ᵃ باب من يعرف بابن; 198ᵃ باب في الكلام المجمل; 199ᵃ باب الالقاب; 199ᵃ باب النساء; 199ᵃ باب من لم اعرفه ممن تكلم فيه.

Der letzte Artikel f. 199ᵇ: اسرائيل قال هو رواية الميمونى [الاسود] صالح الحديث،

Dann folgt die Unterschrift (Autograph des Verfassers vom J. 866 Ḏū'lqa'da (1462)), nebst Angabe Einiger, die das Werk bei ihm gelesen haben. Eine gleiche Angabe f. 153ᵃ.

Nicht bei HKh.

9958. Pm. 663.

4) f. 225—240ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 225ᵃ:

اسعاف المبطّا برجال الموطّا

لابي الفضل جلال الدين عبد الرحمن السيوطي

Der Titel so auch in dem kurzen Vorwort und in der Unterschrift.

Anfang f. 225ᵇ: الحمد لله على فضله العميم والصلاة . . . هذا تاليف لطيف في تراجم الرواة المذكورين في موطا الامام مالك بن انس رة

Alphabetische Aufzählung der in dem Traditionswerk الموطّا des Mālik vorkommenden Ueberlieferer und überliefernden Frauen, nebst darauf bezüglichen Angaben (auch biographischen); von Essojūṭī † 911/1505.

Er schickt eine Einleitung vorauf, f. 225ᵇ: مقدمة قال على بن المدينى عن سفيان بن عيينة ما كان اشدّ انتقاد مالك للرجال واعلمه بشانهم الخ worin er über die Gelehrsamkeit desselben auf diesem Gebiet und seine Zuverlässigkeit handelt.

Das Werk selbst beginnt mit dem Buchstaben ا so f. 226ᵃ: ابراهيم بن عبد الله بن حُنَيْن الهاشمي مولاهم ابو اسحق المدني روي عن ابيه وابي هريرة وعلي ولم يسمع منه الخ

237ᵇ باب في الكنى، ابو ادريس الخولاني عائذ الله ابن عبد الله الخ

238ᵇ باب في الابناء والانساب، ابن بُجَيْد الانصاري هو عبد الرحمن الخ

238ᵇ باب في المبهمات، زيد بن اسلم عن رجل من بني ضمرة الخ

239ᵃ باب النساء، اسماء بنت ابي بكر الصديق صحابية

239ᵇ فصل في الكنى، ام بُجَيْد الانصارية

240ᵃ فصل في المبهمات، اسمعيل بن محمد بن سعد بن ابي وقاص عن مولاة لعمرو بن العاصي الخ

Schluss f. 240ᵃ: رواه عن عبد الله بن ادريس الاودي وما ارسله عن غيره فهو عن ابن مهدي، وقد تم كتاب اسعاف الخ

Abschrift im J. 1135 Çafar (1722). — HKh. I 673.

9959. Spr. 114.

158 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (20⅓ × 14¾; 14½ × 8⅓ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen; im Ganzen ziemlich gut, doch nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich dick und glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب بهجة المحافل واجمل الوسايل بالتعريف برواة الشمايل

لابي الامداد الفاني ابراهيم المالكي اللقاني

Der Titel so auch in der Vorrede f. 1ᵇ unten.

Anfang f. 1ᵇ: . . . يقول العبد الفقير الحقير ابراهيم المالكي اللقاني الحمد لله الذي اصطفي لنقل السنّة المحمدية رجالا وقلدهم امانة فقدها . . . وبعد فهذا تعليق لطيف وهيكل شريف الغرض فيه للتعريف برواة الشمايل الخ

Ziemlich ausführliche (biographische etc.) Besprechung der in dem Werke شمايل النبي des Ettirmiḏī (No. 9634) vorkommenden Gewährsmänner, von Ibrāhīm *ellaqānī* † 1041/1631 (No. 2044). Der Verfasser sagt in der Vorrede, er wolle sich möglichst kurz fassen. Er

behandelt auch f. 2b ff. das Leben des Verfassers und bespricht seine Zuverlässigkeit, erörtert ausserdem einige, den Inhalt der Traditionen betreffende, Fragen.

Das Werk selbst beginnt f. 5a: باب ما جاء في خلق رسول الله صعم وفى نسخة خلق النبي صعم والباب لغة ما يتوصل به لغيره وهو حقيقة فى الاجرام كباب الدار مجاز فى المعاني كباب خلق رسول الله ... قوله ابو رجاء قتيبة ابن سعيد هو من باب تقديم الكنية على اللقب واسمه على وجده حميد بن طريق المنتقى البلخى احد ايمة الحديث الخ

Schluss f. 158b: واما باقى الاسانيد التي آخر الكتاب فقد تقدم التعريف بها جميعا وهذا آخر ما اردنا تلخيصه مما يتعلق برجال هذا الكتاب وهذا ان لم اكن له اهلا ... ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم ... ولا قوة الا بالله العلي العظيم والحمد لله ... ونعم الوكيل،

In diesen Schlussworten sagt der Verfasser, er habe das Werk beendet im Jahre 1037 Rabī II (1627).

Schrift: ziemlich klein, gewandt und gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift vom Jahre 1098 Raǵab (1687).

9960. Pm. 511.

17) f. 221—291a.

8vo, 19 Z. (21⅓ × 15; 15 × 9cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Titel f. 221a (von anderer Hand) und 229a, 8:

تصحيح الاسانيد

Verfasser f. 229a, 10 und ausführlicher 291a und 292b:

حاجي محمد بن علي بن الحسين بن موسى ابن بابويه القمى الاردبيلي

Anfang f. 221b: الخاتمة تشتمل على فوايد، الاولي اذا ورد فى الرواية عن ابي جعفر عم فالظاهر منه الباقر عم وعن ابي جعفر الثانى عم فهو الجواد عم وقد يطلق ويراد منه الجواد عم فالتمييز يظهر من الرجال ... الثانية ذكر الشيخ وغيره ... الثالثة تشتمل على اسامي الايمة عم وتاريخ ولادتهم وفوتهم [ووفاتهم] ومدة عمرهم، الخ

Es liegt hier der Schlusstheil eines šī'itischen Werkes des Ḥâǵǵī Moḥammed ben 'alī ben elḥosein ben mūsā elqommī *elardebīlī ibn bābaweih*, um 1100/1688 am Leben, vor, in welchem die in Traditionswerken vorkommenden Namen der Ueberlieferer und Gewährsmänner (und Imāme) und die Quellen der Ueberlieferer angegeben werden. (Der Name des Verfassers stimmt ganz überein mit dem des alten Šī'iten Ibn bābaweih, welcher im Jahre 391/1001 gestorben ist.) Der Theil zerfällt in 10 Excurse (فايدة) und berücksichtigt hauptsächlich die Werke des ابو جعفر الطوسي † 459/1067 und die darin vorkommengen Ueberlieferungswege. Der Verfasser benutzt dabei für den 8. Excurs (f. 227a) Angaben des ميرزا محمد und des الامير مصطفى التفرشى und giebt dann f. 229b aus seiner den Gegenstand ausführlicher behandelnden Abhandlung, die den oben angegebenen Titel führt, einen Auszug, bringt aber den Eingang derselben (الديباجة) vollständig (f. 229b—230b). Der Auszug ist alphabetisch, erst die Namen, dann die Kunjen, dann die Gentilnamen f. 230b—274b.

Dann folgt, gleichfalls in alphabetischer Reihe, eine Vervollständigung der Angaben über den Ueberlieferungsweg des ابو جعفر محمد ابن بابويه † 391/1001, welche dieser für sein Werk كـ من لا يحضره الفقيه selbst gemacht hat. Dieselbe rührt her von obigem ميرزا محمد und umfasst f. 274b—283b.

Der 9. Excurs f. 283b handelt über: روايات مستخرجة من الكيشى فى اقوام على العموم، فمنها فى الاشاعثة ... ومنها فى التبرية ... ومنها فى الحواريين الخ

10. Excurs f. 286b: Angaben des ميرزا محمد الاسترابادي über verschiedene Ueberlieferungswege bis auf ابو جعفر الطوسى. Daran schliessen sich f. 287b—288b Angaben des مصطفى التفرشى und eine Lehrerlaubniss des محمد باقر بن محمد تقى المجلسي vom Jahre 1098/1687 an den Verfasser des vorliegenden Werkes, in welcher derselbe die Reihen seiner Ueberlieferungslehre aufzählt f. 288b—291a.

Schluss f. 290b: غير رياء او مراء اعاذنا الله وساير المومنين منها والملتمس منه ان لا ينساني من خالص دعواته في اعقاب صلواته ومظانّ اجابة دعواته، وكتب بيمينه الجانية ... محمد باقر ... حامدا مصليا مسلما ثم صورة خطه دام ظله العالي،

Nach der Unterschrift ist das Werk im Jahre 1100 Rabī' I (1689) vollendet.

Schrift: ziemlich gross, gefällig und gleichmässig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift um 1220/1805.

9961. Pm. 511.

16) f. 292b—325.

8vo, 16—17 Z. (21⅓ × 15; 12—13 × 8cm). — Zustand: der obere Rand bis f. 307 durch Anstücken von Papier vergrössert, sonst gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Titel fehlt; er ist im Allgemeinen (wie auch in der Unterschrift f. 325b steht): الاسانيد
Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 292b: يقول محمد بن علي بن الحسين بن موسي بن بابويه القمي مصنف هذا الكتاب رة، كلما كان في هذا الكتاب عن عمّار بن موسى الساباطي فقد رويته عن ابي ومحمد بن الحسن بن احمد بن الوليد رآ عن سعد بن عبد الله ... وكلما كان في هذا الكتاب عن علي بن جعفر عمّ فقد رويته عن ابي ... وما كان فيه عن الخ

Derselbe Verfasser giebt in dieser Schrift genau an, nach welchen Lehrern er die einzelnen von ihm angeführten Werke citirt.

Schluss f. 325b: وما كان فيه عن سعد بن طريف الخفاف فقد رويته عن ابي عن سعد بن عبد الله عن الهيثم بن ابي مسروق النهدي عن الحسين بن علوان عن عمرو بن ثابت عن سعد بن طريف الخفاف،

Schrift: gross, dick, etwas rundlich, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1240/1824.

9962. We. 1741.

2) f. 21—31.

Schmal-8vo, 20 Z. (21¾ × 12¼; 16 × 6cm). — Zustand: lose Blätter. — Papier etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 21a:

مسندات اسماء الاسانيد والمولفات المذكورة في مسندات ابي المواهب المفتى عن والده لاحمد بن عبد الله الحنبلي الخطيب

Anfang f. 21b: قال شيخ الاسلام ... محمد ابو المواهب ... الحمد لله والصلوة والسلام ... اما بعد فهذه نبذة نذكر [فيها] بعض اسانيد عن والدي تقى الدين عبد الباقي الحنبلي رحّه، بيان سند البخاري عن والدي تقى الدين عبد الباقى الحنبلي انبانا حجازي الواعظ عن محمد الحنفى بن اركماس عن الحافظ احمد بن حجر العسقلانى الخ

Aufführung der Gewährsstützen der Traditionswerke (und einiger darauf bezüglichen Schriften), welche Moḥammed ben 'abd elbāqī elḥanbalī elaṭarī *abū 'lmewāhib* † 1126/1714 bei seinem Vater Taqī eddīn 'abd elbāqī gelesen hat, nebst Zurückführung derselben bis auf die Verfasser; von Aḥmed ben 'abd allāh elḥanbalī elḥaṭīb. — Schluss f. 31a: كتب صاحب الاقناع ... عن برهان الدين احمد الوفائى الحنبلي عن مؤلفه رحّه وصلى الله الخ

Abschrift vom Jahre 1124/1712.

F. 31b werden die Lehrer desselben 'Abd elbāqī aufgezählt (von derselben Hand geschrieben wie das Uebrige).

9963. WE. 28.

201 Bl. Folio, 25 Z. (31 × 23; 23½ × 17½cm). — Zustand: etwas wurmstichig; nicht ganz sauber und fleckenlos; das Ende fehlt (ziemlich viel) und ist ergänzt, ebenso im Anfang f. 1. 7. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, ist aber ergänzt. Auf das Bismillāh folgt f. 1b: عتاب بن زياد المرقدي[المروزي .l] قدم بغداد حاجا في سنة ٢١٠ وحدّث بها عن عبد الله ابن المبارك الخ

Der 2. Artikel des Werkes f. 1b: عمير بن ابراهيم المدايني حدث عن عبد الله ابن داود الخرسي الخ

Auf f. 2a, Z. 4 ist behandelt عيثم الزاهد, Z. 14 عسكر بن الحصين ابو تراب النخشبي الزاهد † 245/859; f. 2b عوام بن اسمعيل † 247/861 u. عنبس بن اسمعيل القزاز.

Zweite Hälfte eines Werkes, enthaltend die Biographien der berühmten Traditionskundigen (Ueberlieferer), in alphabetischer Folge. In den einzelnen Buchstaben sind, ohne die alphabetische

Folge weiter zu berücksichtigen, die gleichen Namen hinter einander aufgeführt, und diese dann in chronologischer Folge bis auf die Zeit des Verfassers. In jedem Artikel werden die Gewährsmänner sorgfältig aufgeführt. Meistens ist das Todesjahr angegeben.

Der vorliegende Band des umfangreichen Werkes beginnt im Buchstaben ع; es ist mir wahrscheinlich, dass das Ganze 2 Bände umfasste, so dass also hier nicht wenig an dem 2. Bde fehlt.

Unter den vorhandenen Artikeln sind auch manche von solchen Männern, die zugleich Dichter waren, wie Merwān ben abū Ḥafça; weiterhin auch von Elboḥtorī, mit einigen Gedichtproben.

Der Verfasser lebte noch 447/1055 u. 456/1064 (f. 115ᵇ u. 125ᵃ. Vgl. f. 90ᵇ. 87ᵃ), war aber damals schon bejahrt (cf. f. 4ᵇ. 133ᵃ, wo er von den Jahren 403/1012 u. 409/1018 spricht).

Der Buchstabe غ beginnt f. 4ᵃ mit غياث بن ابراهيم ابو عبد الرحمن النخعي الكوفي. Der Buchstabe ف f. 7ᵇ mit الفضل بن يحيى بن خالد البرمكي. Der Buchstabe ق f. 29ᵃ mit القاسم بن مالك ابو جعفر المزني الكوفي. Der Buchst. ك f. 52ᵃ mit كثير ابو الحسن البجلي الاحمسي. Der Buchst. ل f. 56ᵃ mit ليث بن سعد بن عبد الرحمن ابو الحارث. Der Buchst. م f. 61ᵇ mit موسى بن سليمان بن علي بن عبد الله بن العباس بن عبد المطلب،

Dies Werk hört hier auf in dem Artikel مسرور بن ابي عوانة. Das Uebrige fehlt.

Das Werk ist völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so auf einander: Im Anfange fehlen 3 Bl.; dann f. 2—6ᵇ, Z. 13; f. 7; f. 6ᵇ, Z. 13 bis Ende der Seite; 18. 11. 20. 21. 12—17. 8—10. 23—31. 19. 36. 37. 32—35. 38—49; dann fehlt 1 Bl.; 51. 50, 52—79. 113—121. 103—112. 128. 129. 102. 122—127. 22; fehlt 1 Bl.; 80. 101. 131—138. 81—100. 130.

Von den im Anfange fehlenden Blättern ist auf f. 1ᵇ das unmittelbar vor f. 2ᵃ Gehörige ergänzt, auf einer halben Seite; das übrige dahin Gehörige wird hier vermisst. — Das nach f. 130 Fehlende ist, wenn auch nicht bis zum Ende des ganzen Werkes, aber doch bis in den Buchstaben و hinein, nämlich bis zu den Männern, die وكيع heissen, von derselben Hand ergänzt wie f. 1ᵇ, und zwar auf f. 159ᵃ, Z. 5 bis f. 201ᵇ. Ausserdem kehrt f. 81—100. 130 wieder auf f. 139—159ᵃ, 5.

Schrift: kräftig, gleichmässig, ziemlich gross, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte, etwas in einander gezogene Gelehrtenhand; nicht ganz leicht zu lesen. Die ergänzende Hand ist kleiner, ziemlich gut, stark vocalisirt; die Ueberschriften dort roth, hier schwarz; beide Male grösser. — Abschrift um 750/1349 (resp. 1100/1688). — Collationirt.

9964. Pm. 498.

3) f. 209—229.

4ᵗᵒ, 21 Z. (24²/₃ × 16; 18 × 11²/₃ᶜᵐ). — Zustand: der Seitenrand wasserfleckig, ausserdem Bl. 209—214 an einigen Stellen fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel und Verfasser f. 209ᵃ:

كتاب فيه اسماء المكنّين من رجال الصحيحين
لمحمد بن هارون المغربي

Aufzählung der in den beiden Traditionssammlungen des Elboḥārī und Muslim vorkommenden, mit der Kunje bezeichneten Personen, nebst kurzer Angabe ihrer eigentlichen Namen, von Moḥammed ben hārūn elmagribī — welcher vielleicht derselbe ist mit dem in No. 4446 „Abschrift" genannten; alsdann um 860/1456 am Leben. In alphabetischer Folge. Ein Vorwort ist nicht voraufgeschickt.

Das Werk beginnt f. 209ᵇ: ابو ابراهيم عبد الله بن ابي اوفى، اسماعيل بن جعفر الانصاري، حميد بن عبد الرحمن بن عوف وقيل ابو عبد الرحمن، . . . ابو ادريس عائذ الله بن عبد الله الخولانى، الخ

und schliesst f. 228ᵇ: ابو يعفور وقدان وقيل واقد العبدي، عبد الرحمن بن عبيد بن نطاس، ابو محمد بقية بن الوليد،

Worauf noch ein Abschnitt folgt, f. 228ᵇ u. 229ᵃ, über solche, deren eigentlichen Namen man nicht weiss, oder deren Namen und Kunje gleich oder deren Namen wie die Kunje eines Andern oder deren Kunje ihr vorwiegender Name geworden, indem nur einzelne Gelehrte den eigentlichen Namen wissen. Dieser Abschnitt beginnt mit ابو بكر بن عمر بن عبد الرحمن ابن عبد الله بن عمر بن الخطاب und schliesst mit ابو سفين قيل اسمه قزمان مولي ابن ابي احمد

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, etwas blass, wenig vocalisirt. Die Stichwörter hervorstechend gross. — Abschrift c. 880/1475. — Nicht bei HKh.

9965. Glas. 42.

31 Bl. 8vo, 17 Z. (21½ × 15; 13½ × 9cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter, ziemlich stark fleckig. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Einband fehlt. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Es ist ein kurzes alphabetisches Verzeichniss von Traditionisten (auch Frauen), mit Angabe ihrer Namen, einiger Lebensumstände, der Zeit ihres Todes, ferner von wem sie ihre Traditionen erhalten haben und wie viele; endlich auch, an welcher Stelle sie erwähnt sind. Da nun in der Regel als Werk, wo dies der Fall ist, العمدة genannt ist, so scheint das Vorliegende ein Appendix oder doch ein speciell darauf bezügliches Werkchen zu sein. Es fehlen im Anfang 12—18 Blätter, auf denen zuerst Moḥammed und die 4 ersten Ḫalîfen behandelt sind; dann erst folgen die Traditionisten.

Der erste Artikel des Vorhandenen beginnt f. 1a, 4: حمزة بن عبد المطلب عم رسول الله صلعم مذكور في النكاح وفي الرضاع يقال له اسد الرحمن واسد رسول الله الخ und schliesst f. 31a mit ام يحيى بنت ابي اهاب الصحابية الخ

Zuletzt: وقيل اسمها زينب.

Schrift: jemenisch, klein, gut, etwas vocalisirt, nicht selten fehlen diakritische Punkte, Stichwörter roth, Ueberschriften schwarz und hervorstechend gross. Der Rand oft mit grosser rundlicher ganz neuer Schrift ausgefüllt; diese bezieht sich nicht auf den Text, es sind meistens Verse. — Abschrift im J. 1055 Ǵomādā II (1645), für بدر الدين محمد بن صلاح بن الهادي الوشلي

9966. Lbg. 727.

47 Bl. 8vo, 19 Z. (21⅔ × 14⅔; 13⅓ × 6¾cm). — Zustand: sonst gut, aber im Anfang etwas fleckig, dann am unteren Rande schadhaft und fleckig, auch ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel nach der Vorrede f. 1b:

اسامى الرواة

(Auf f. 1a steht als solcher اسامى رجال في الحديث.)
Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي عرّفنا الاحاديث النبوية . . . اما بعد فان علم الحديث بعد القران افضل العلوم الخ

Alphabetisches Verzeichniss der Traditionisten, hauptsächlich aus dem Commentar des محمد بن يوسف الكرماني † 786/1384 zu dem Traditionswerke des Elboḫārî ausgezogen. Die Aussprache der Eigennamen angegeben, in der Regel auch sonst noch einige Notizen, aber ohne Jahreszahlen.

Beginnt f. 1b: باب الالف، أُبيّ بن كعب بضم الهمزة من الانصار وهو احد الفقهاء الذين كانوا يفتون على عهد النبى . . . انس ابو حمزة هو ابن مالك بن النضر بالضاد الساكنة المعجمة الخ und schliesst f. 42b mit يزيد بن هرون هو ابن خالد السلمى

Dann giebt der Verfasser von f. 43 an eine kurze Biographie Moḥammeds.

Schluss f. 47a: الحمد لله الذي يشر لنا ختم الكتاب باوصاف خاتم الانبياء . . . واحفظنا بفضلك ورحمتك عن سوء الحساب امين،

Der Verfasser scheint nach der Unterschrift zu sein: مصطفى بن محمد بن مصطفى بن ابراهيم der es im J. 1245 Ǵomādā II (1829) vollendet hat. Es könnte allerdings auch der Abschreiber sein, und die Jahreszahl geht jedenfalls auf die Zeit der Abschrift.

Schrift: Türkische Hand, klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth.

9967. Spr. 491.

1) f. 1—8.

229 Bl. 8vo, 15 Z. (21 × 13⅓; 15 × 8cm). — Zustand: wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; von späterer Hand steht f. 1a oben am Rande: اصول الحديث (was unrichtig ist). Verfasser fehlt, s. Anfang.

Anfang f. 1b: اللهم لك الحمد واليك المشتكي وانت المستعان . . . اما بعد فلما سمع محمد المشتهر بفخر الدين النظامي الاورنك ابادي الدهلوي من لسان بعض الناس ان اهل الحديث متفقون على ان كل حديث روي الامام الفقيه المامون الحسن البصري رة عن امير المومنين على المرتضى الخ

Faḫr eddîn ennizâmî elaurenkâbâdî eldehlewî behandelt die angezweifelte Zuverlässigkeit des الحسن البصري als Traditionisten und weist dessen Vortrefflichkeit nach. ابو سعيد الحسن بن ابي الحسن يسار البصري الانصاري starb im J. 110/728 (geb. 21/641). Der Verfasser schickt einige Vorbemerkungen (مقدمات) über sein Leben vorauf. — Der Verfasser gehört der neueren (oder neusten) Zeit an. Er erwähnt f. 4ᵃ den الحسين الدياربكري († c. 966/1559).

Von dieser Abhandlung sind hier nur die ersten 8 Blätter vorhanden; sie hört hier auf mit den Worten: فاقرأه مني السلام، وقال يونس بن عبيد كان الرجل اذا،

Schrift: Persischer Zug, klein, hübsch, gleichmässig, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

9968. Pm. 498.

2) f. 200—208.

8ᵛᵒ, c. 28—30 Z. (18 × 13½; 16—17 × 11ᶜᵐ). — Zustand: in der oberen Hälfte am Rücken sehr wasserfleckig; ausserdem auch zur Seite. An einigen Stellen, besonders 200ᵃ und 208, nicht wenig abgescheuert. — Papier: gelb, grob, rauh. — Titel u. Verfasser fehlt.

Bruchstück eines alphabetisch geordneten Werkes über die Kunjen von Ueberlieferern, mit Angabe ihrer eigentlichen Namen und der hauptsächlichsten Lehrer, die sie gehört, zum Theil auch mit Anführung solcher, die bei ihnen gehört haben. Die Fassung der einzelnen Artikel ist möglichst kurz.

Das Bruchstück beginnt im Buchstaben ع und geht bis in den Buchstaben م. Zuerst f. 200ᵃ: ابو عون الحكم (die Zeile ist zum grössten Theil unleserlich); dann: ابو عون محمد بن عون البصري مولي الزبيد، سمع ابا عون الحكم،

Zuletzt f. 208ᵇ: ابو محمد الحكم بن ظهير الفزاري عن الشلبي وعاصم، متروك الحديث

Dass das Bruchstück zu demselben Werke des ابن منده wie Pm. 498, 1) (No. 9917) gehört, ist wahrscheinlich.

Schrift: ziemlich gross, aber eng und gedrängt, zum Theil etwas abgescheuert, vocallos. — Abschrift c. 600/1203.

9969. Min. 187.

60) f. 587.

Format (27 Z.) etc. und Schrift wie bei 59).

Stück aus einem Werke, welches über die Zuverlässigkeit der Traditionisten handelt.

Beginnt hier: وسالته عن حرام بن عثمن فقال ليس بثقة سالت مالكا عن هؤلاء الخمسة فقال ليسوا بثقة في حديثهم وسالته عن رجل نسيت اسمه فقال هل رايته في كتبي قلت لا قال لو كان ثقة لرايته في كتبي، الخ

Bricht ab mit den Worten f. 587ᵇ: لم تكن عندي موضع حجة لا مكان الارسال فيه فيقال له فان كانت العلة،

Der Rand f. 587ᵃ ist eng beschrieben, in kleiner Schrift, mit lexikalischen Bemerkungen.

61) f. 588ᵇ u. 589ᵃ Persisch.

9970.

1) Pm. 474, f. 292—301.

Stück aus einem alphabetischen Wörterbuch, das die Ueberlieferer in ziemlicher Kürze behandelt.

Enthält hier einen Theil der mit عبد zusammengesetzten Namen (von عبد الله بن عبد العزيز bis عبد الله بن محمد . . . ابن الاكفاني). Vielleicht aus الذهبي abgekürzt.

Auch f. 302—305 scheint dahin zu gehören, nämlich 305 u. 302 Ueberlieferer des Namens احمد, 303. 304 solche mit Namen سلمة und سليمان.

2) Lbg. 855, f. 9ᵇ—11ᵇ.

Ein Verzeichniss von Traditionisten.

3) Glas. 158, 2 Vorblätter.

Ueber Zuverlässigkeit der Traditionisten.

9971.

Hier sind auch noch folgende Werke zu erwähnen:

1) تاريخ رواة الحديث von احمد بن زهير بن حرب النيسابوري ابن ابي خيثمة † 279/892.

2) تراجم الشيوخ von محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري † 405/1014.

3) احمد بن عبد الرحمن الشيرازي von القاب الرواة † 407/1016.
4) يوسف بن عبد الله von الإنباء عن قبائل الرواة القرطبى ابن عبد البر † 463/1071.
5) ك" البنين والبنات من رجال الاحاديث von المبارك بن محمد ابن الاثير مجد الدين † 606/1209.
6) البيان والتبيين فى انساب المحدثين von محمد بن احمد الزهري † 617/1220.
7) تبيين عن مناقب من عرف بقرطبة من التابعين والعلماء الصالحين von قاسم بن محمد القرطبى † 643/1245.
8) مراتب اخبار المسندين ومناقب آثار المهتدين von demselben.
9) انساب المحدثين von محمد بن محمود ابن النجار † 643/1245.
10) تاريخ من توفى من المحدثين von القاسم بن محمد البرزالى † 738/1337.
11) طبقات المحدثين von سراج الدين عمر البلقينى † 805/1402.
12) القاب الرواة von ابن حجر † 852/1448.
13) الايثار فى رجال معانى الآثار von قاسم بن قطلوبغا † 879/1474.
14) طبقات الرجال والانساب والاصحاب والنساء (الإعلام بتنقيح الانام =) von ابراهيم افندي بن احمد um 1118/1706.
15) مجلة النصاب فى النسبة والكنى والالقاب von سليمان بن محمد مستقيم زاده um 1171/1758.
16) مناقب اصحاب الحديث von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1790.

---

17) طبقات القراء von عثمان الدانى † 444/1052.
18) Desgl. von عبد الكريم بن عبد الصمد الطبرى † 478/1085.
19) Desgl. von شمس الدين الذهبى † 748/1347.
20) Desgl. von محمد بن على الحسيني † 765/1364.
21) Desgl. von عمر بن على ابن الملقن † 804/1401.
22) غاية النهاية und النهاية von محمد بن محمد الجزرى † 833/1430.

---

23) طبقات الحفاظ von الذهبى † 748/1347.
24) Desgl. von ابن حجر العسقلانى † 852/1448.
25) Desgl. von تقى الدين ابن فهد † 890/1485.
26) Desgl. von جلال الدين السيوطى † 911/1505.
27) ر" فى طبقات الحفاظ von محمد بن محمد الحسينى مرتضى † 1205/1790.

---

3. Çûfis.

9972. WE. 139.

134 Bl. 4to, 19—20 Z. (25 × 16½; 20 × 12cm). — Zustand: unsauber, fleckig, zum Theil lose Lagen. — Papier: dick, gelblich, etwas glatt. — Einband: schadhafter brauner Lederband mit Klappe: der vordere Deckel lose. — Titel f. 1ª (und Vorrede f. 2ª):

كتاب طبقات الصوفية،

Verfasser f. 1ª:

الامام الزاهد ابو عبد الرحمن محمد بن الحسين بن محمد بن موسي السلمي،

Anfang f. 1ᵇ (nach Wiederholung des Titels und Verfassers): الحمد لله الذي اظهر آثار قدرته وانوار عزته فى كل وقت وزمان وحين واوان وعمر كل عصر من الاعصار بنبيى مبعوث . . . وقد ذكرت فى كتاب الزهد من الصحابة والتابعين وتابعي التابعين قرنا فقرنا وطبقة فطبقة الخ

Dies Werk des Mohammed ben elhosein ben mohammed ben mūsā *essulamī* (welcher in der Regel bloss Mohammed ben elhosein ben mūsā etc. genannt wird) † 413/1022 (No. 3081 und 3131) über die Çûfis schliesst sich an des Verfassers Werk über die Prophetengenossen und deren Nachfolger. Er theilt es in fünf Klassen, in deren jeder er 20 wichtigste Çûfis nach ihrem Leben und Aussprüchen beschreibt, indem er von jedem etwa 20 Geschichten kurz anführt, nebst den Gewährsmännern. Im Ganzen enthält das Werk also 100 biographische Artikel.

1. Klasse f. 2ª الفضيل بن عياض بن مسعود بن بشير التميمي ثم اليربوعي الخراساني من ناحية مرو الخ † 187/803.
2. Klasse 28ª الجنيد بن محمد بن الجنيد ابو القسم الخراز، وكان ابوه يبيع الزجاج الخ
3. Klasse 58ᵇ ابو محمد الجريري يقال ان اسمه احمد بن محمد بن الحسين وكنية والده ابو الحسين،
4. Klasse 81ᵇ ابو بكر الشبلي واسمه دلف يقال بن جحدر ويقال بن جعفر ويقال اسمه جعفر بن يونس،
5. Klasse 107ᵇ ابو سعيد بن الاعرابي واسمه احمد بن محمد بن زياد بن بشر بن درهم الاعرابي العبدي بصري الاصل،

Schluss f. 133ᵇ: اقرا قوله تعالى وحملناهم في البرّ والبحر اذا كان هو الحامل بلا الخ، قال الشيخ رة قد ذكرت في هذا الكتاب خمس طبقات من طبقات ائمة المشايخ ... وان لا يجعل حظنا من هذا جمعه وحفظه دون المجاهدين فيه بفضله وسعيه برحمته انه وليّ قدير، آخر كتاب طبقات الصوفية الخ

Bei den einzelnen werden die Todesjahre angeführt, deren äusserste um 370/980 sind.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, etwas dick, verblasst, steif, vocallos. — Abschrift im J. 785 Ḏū'lqa'da (1384) von محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن عفان بن عبد العزيز بن منيع الشريف الحسنى الساكن عند فرن العفريت،

Die Notiz der Unterschrift (f. 134ª) findet sich gleichfalls f. 1ª ausführlich.

Nach f. 11 fehlen 8 Blätter. — HKh. IV 7905. II 2168.

9973. Lbg. 984.

285 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (20 × 15; 15 × 9½—10ᶜᵐ). — Zustand: sonst gut, aber der untere Rand zu Ende wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel u. Verfasser f. 1ª:

من الحلية للحافظ ابي نعيم

(So auch in der Unterschrift.)

Anfang f. 1ᵇ: قال الشيخ الامام ... الحافظ ابو نعيم، ومنهم المتحصن بالحصن الحريز ... ابو محمد سعيد بن عبد العزيز رة، حدثنا محمد بن على بن حبيش حدثنا عبد الله بن محمد البغوى ... قال قلت لسعيد بن عبد العزيز يا ابا محمد ما هذا البكاء الذي يعرض لك في الصلاة الخ

Ein Theil des grossen Werkes حلية الاولياء des Aḥmed ben 'abd allāh eliçbahānī *abū no'eim* † 430/1038 (No. 1567), in welchem er biographische Angaben, Charakterzüge, Anekdoten und Aussprüche frommer Männer und Frauen, von den Prophetengenossen an, mittheilt; und zwar zuerst die 4 ersten Nachfolger des Propheten, dann die 10 Paradiesanwärter (المبشّرون), dann die übrigen ohne bestimmte Reihenfolge, aber mit ausführlicher Angabe der Gewährsmänner.

Die hier weiter Behandelten sind:

16ª على بن فضيل بن عياض	f. 3ª سليمان الخواص
18ª الافوه البصري ابو عمرو	3ᵇ سالم بن ميمون الخواص
بشر بن السري	6ª ابو عبيدة عباد بن عباد الخواص
20ª ابو بكر بن عياش	
26ᵇ ابو الحكم السيار	7ª عبد الله بن عبد العزيز العمري
29ª شيبان ابو محمد الراعي	
29ª صالح بن عبد الجليل	10ª ابو حبيب البدوي
29ᵇ الحسين بن يحيى الحسنى	10ª احمد الموصلى
	10ᵇ المعافى بن عمران ابو مسعود الموصلي
30ᵇ ادريس بن يحيى الخولانى	
31ᵇ المفضل بن فضالة	12ᵇ ابو محمد سباع الموصلى
33ᵇ عبد الله بن وهب المحدث المصري	13ª فتح بن سعيد الموصلى
	14ᵇ اسد بن عبيدة البجلى
40ᵇ يزيد بن عبد الملك ابن موهب	15ª بشر الامي
u. s. w.	15ᵇ ابو الربيع المعروف بالسائح

Darunter ferner: f. 43ᵇ ابو نصر بشر بن الحرث الحافي
56ᵇ وكيع بن الجراح 62ª ابو محفوظ معروف الكرخى
76ᵇ—114ᵇ عبد الرحمن بن مهدى
114ᵇ—183ª محمد بن ادريس الشافعى
183ª—236ª احمد بن حنبل
236ª († 238/852) اسحق بن ابراهيم الحنظلى ابن راهويه
251ª عبد الرحمن بن احمد بن عطية العبسى الدارانى ابو سليمان
269ª احمد بن عاصم الانطاكي
282ª محمد بن المبارك الصوري ابو عبد الله

Schluss f. 285ᵇ: قال سمعت ابا معوية الاسود يقول القلب المغنى بامر الله في علو من الله تعالى والله اعلم،

Nach f. 284, welches mit den Worten aufhört: اجتماع القلب من الجهل بالمعرفة علي, fehlt das Ende dieses Bandes; denn f. 285, auf welchem von ابو معوية الاسود die Rede ist, ist das Schlussblatt des voraufgehenden Bandes.

Schrift: gross, kräftig, weit, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. Der Text in rothen Doppellinien. — Abschrift c. 1100/1688. HKh. III 4624.

9974. We. 1228.

23 Bl. 8vo, 15 Z. (17½ × 13; 12—12½ × 9cm). — Zustand: fleckig, unsauber, auch wurmstichig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt eigentlich; aber f. 1a steht in grosser Schrift (von derselben Hand wie die des folgenden Werkes ist):

من الحلية لابي نعيم من كلام سيدي سهل بن عبد الله التستري وما روي عنه وترجمته قدس الله سرّه العزيز؛

Ein Stück desselben Werkes. Zu den vielen darin behandelten Artikeln frommer Männer gehört auch der über سهل بن عبد الله بن يونس التستري السيد ابو محمد † 283/896, welcher, unter Anführung der Gewährsmänner, seine Aussprüche und Ansichten über religiöse Dinge enthält.

Anfang f. 2b: قال الامام قد ذكرنا طرفا من احوال من اخفاهم الحق عن الخلق وخصّهم بالانس به ... فنعود الي ذكر بعض من نصبهم الحق للقدوة والتعليم والدعوة والتفهيم وجعلهم خلفاء الانبياء وائمّة الاصفيا مقتصرين على ذكر جماعة منهم ... فمنهم الشيخ المكين الناصح الامين ... ابو محمد سهل بن عبد الله بن يونس التستري ... عامّة كلامه في تصفية الاعمال وتنقية الاحوال عن المعائب والاعلال؛

Die meisten Sätze fangen an: سمعت ... يقول

Schluss f. 23a: كذا حدثنا ابن المظفر وقال سهل الزاهد هو التستري فقلت له ببلدنا سهل بن عبد الله وهو ذاك فابي الا التستري رحمه الله واعاد علينا من بركاته وبركات علومه في الدنيا والآخرة بحمد الخ

Schrift: ziemlich klein, gewandt, gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 700/1300. — Collationirt.

F. 1 u. 2a enthält u. a. einige Gebete und fromme Aussprüche; 23b enthält auch ein Gebet, in grosser kräftiger Schrift.

9975. Pet. 189.

113 Bl. 4to, 22 Z. (29½ × 20¾; 22½—23½ × 15cm). — Zustand: etwas unsauber und fleckig, gegen Ende einige Wurmstiche und schadhafte Stellen. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit schwarzem Lederrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

F. 3a beginnt mit معوية بن معوية الليثي عن انس بن مالك قال كنّا مع رسول الله صلعم بتبوك فطلعت الشمس بيضاء وشعاع ونور لم نرها طلعت فيما مضي الخ

Dann f. 3a ذو البجادين واسمه عبد الله بن عبد نهم بن عفيف عن محمد بن سعد

3b مغفل ابو سعيد وكان من البكائين ومن الذين بعثهم عمر الي اهل البصرة؛

4a عمران بن حصين بن عبيد يكنى ابا نجيد

4a سلمة بن الاكوع غزا مع رسول الله صلعم

4b ربيعة بن كعب الاسلميّ؛ اسلم قديما وكان من اهل الصفة؛

5a ابو هريرة واختلفوا في اسمه واسم ابيه علي ثمانية عشر قولا

6b العلاء بن الحضرمي واسم الحضرمي عبد الله بن سلمي من حضرموت الخ

u. s. w.

Wie aus der Unterschrift ersichtlich, liegt hier der erste Band eines Werkes vor, dessen Titel صفة الصفوة ist. So steht auch WE. 25, f. 1a und WE. 24, f. 2a u. 187a, während in WE. 138 mehrmals nur صفوة الصفوة vorkommt: und so führt es HKh. IV 7765 an. — Es ist ein Auszug aus dem كـ" حلية الاولياء des Abū no'eim, ist aber anders geordnet und lässt die dort angeführten Gewährsstützen fort. Es giebt eine Beschreibung des Lebens und der Ansichten der Auserwählten (المصطفى), Gottesfürchtigen, und führt sie, zuerst die Männer, dann die Frauen, nach den Städten oder Ländern ihrer Herkunft in chronologischer Folge auf. Es beginnt damit, die Vorzüge der Frommen und Gottnahestehenden zu erörtern, und behandelt alsdann den Propheten, seine 4 nächsten Nachfolger und die 10 zum Paradies

Auserwählten. Darauf folgen die unmittelbaren Prophetengenossen (الصحابة) in 5 Klassen (طبقة), dann die mittelbaren Genossen (التابعون). Von diesen zuerst behandelt die Medinenser, die Mekkaner, die aus Eṭṭāïf, aus Eljemen u. s. w. (s. WE. 138). — Der Verfasser dieses Werkes ist bei WE. 24, f. 2ª angegeben; es ist:

عبد الرحمن بن على بن محمد ابن الجوزي

Dies Werk des Abū'lfaraǵ *ibn elǵauzī* † 597/1201 (No. 4042) umfasst, obgleich es nur ein Auszug ist, fünf starke Bände.

An dem hier vorliegenden ersten Bande fehlen im Anfange etwa 260 Bl. In dieser Abschrift mag das ganze Werk 2 sehr starke Bände umfasst haben. Wenn in der Unterschrift nicht stände, dies sei das Ende des ersten Bandes (آخر المجلدة الاولى), würde ich der Ansicht sein, dass der erste Band ganz fehle und dass dies der zweite sei, an dessen Anfang etwa 80 Bl. fehlen. Das Vorhandene beginnt in der 3. Klasse der unmittelbaren Prophetengenossen.

13ª ومن الطبقة الرابعة ممن اسلم عند الفتح وفيما بعد ذلك حكيم بن حزام بن خويلد بن اسد بن عبد العزي
u. s. w.

17ᵇ ومن الطبقة الخامسة وهم الذين توفّي رسول الله وهم احداث الاسنان عبد الله بن العباس بن عبد المطلب يكنى ابا العباس
u. s. w.

23ª ذكر المصطفيات من طبقات الصحابيات خديجة بنت خويلد بن اسد بن عبد العزي بن قصي الخ
u. s. w.

40ᵇ ذكر المصطفين من التابعين ومَنْ بعدهم على طبقاتهم فى بلدانهم،

und zwar zuerst: طبقات اهل المدينة (in 7 Klassen).

41ª من الطبقة الاولي محمد بن الحنفيّة ويكنى ابا القسم امّه الحنفيّة خولة بنت جعفر
u. s. w.

Woran sich schliesst ein Abschnitt:

68ª ذكر المصطفين من عُبّاد المدينة الذين لم تعرف اسماؤهم

Darauf 70ᵇ ذكر المصطفيات من عابدات المدينة، فمن المعروفات مُلَيْكة بنت المنكدر،

70ᵇ unten: ومن المجهولات الاسماء امراة كانت فى زمن عمر بن الخطاب

Dann f. 1ᵇ: ذكر المصطفين من طبقات اهل مكة من التابعين ومَنْ بعدهم (in 5 Klassen).

f. 1ᵇ من الطبقة الاولي عُبَيْد بن عُمَيْر بن قتادة الليثي يكنى ابا عاصم،

Dann die namenlosen Männer in Mekka:

84ᵇ ذكر المصطفين من عبّاد كانوا بمكة لم تعرف اسماؤهم،

86ª die Mekkanischen Frauen daselbst.

87ᵇ من المصطفين من اهل الطايف،

Bloss der Artikel: سعيد بن السايب الطايفي

88ª من المصطفين من طبقات اهل اليمن من التابعين ومَنْ بعدهم،

93ª ذكر المصطفين من اهل بغداد،

Zuerst: ابو هاشم الزاهد،

Der letzte Artikel dieses Abschnittes ist f. 113ᵇ: الحسن الفلّاس. Derselbe schliesst: طريق الحسن الفلّاس لا ياكل الا القُمام رحمه

Schrift: gross, rundlich, ziemlich dick, geschwungen, nicht undeutlich, fast vocallos. Das letzte Blatt etwas schadhaft. — Abschrift vom J. 1017 Raǵab (1608).

Die Blattfolge ist: 3—61. 2. 62—70. 1. 71 ff.

HKh. IV 7765. III 4624.

9976. WE. 25.

194 Bl. 4to, 17 Z. (22½ × 16; 14 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel und Verfasser fehlt eigentlich. Aber auf dem ergänzten f. 1ª steht: الجزء الثالث من كتاب صفة الصفوة لعبد الرحمن [بن] على بن محمد بن الجوزي،

Anfang fehlt, ist aber f. 1ᵇ so ergänzt: قال اخبرنا محمد بن على بن محمد الفقيه قال اخبرنا

ابو اسمعيل محمد بن عبد الرحمن الحداد قال اخبرنا ابو عبد الله محمد حفيف قال . . . يقول لما مات احمد بن حنبل بت من ليلتي فرايته في المنام فقلت له ما فعل الله بك الخ

F. 3ª beginnt in dem Artikel über احمد بن محمد بن حنبل

Dieser Band behandelt die frommen Bagdādenser und beginnt hier in dem Abschnitt (اهل بغداد) in dem Artikel über Ibn Ḥanbal, an welchem aber der Anfang fehlt. Da nun Pet. 189 in demselben Abschnitt abbricht, so ergiebt sich, dass der vorliegende Band sich ziemlich unmittelbar anschliesst. In WE. 138 (dem Auszuge aus diesem Werk) ist er auf f. 72—111 abgekürzt, während etwa f. 40—70 aus dem Text in Pet. 189 ausgezogen ist.

Dann folgt:

14ᵇ محمد بن مصعب ابو جعفر الدعاء

15ª سعيد بن وهب ابو عثمان مولي بني شامة بن لوى

u. s. w.

82ᵇ ذكر المصطفين من عباد بغداد المجهولين الاسماء

87ᵇ ذكر المصطفين من عقلاء المجانين ببغداد،

[Zuerst سعدون المجنون]

92ª ذكر المصطفيات من عابدات بغداد

[Zuerst جوهرة العابدة البرثية]

96ª ذكر المصطفيات من العابدات البغداديات المجهولات الاسماء

98ᵇ ذكر من اصطفى من اهل المداين،

[Zuerst شعيب بن حرب يكنى ابا صالح]

100ᵇ ذكر المصطفين من اهل واسط، [منصور بن زاذان مولي عبد الله بن عقيل الثقفي]

106ª ذكر المصطفين من اهل الكوفة من التابعين ومن بعدهم، (in 8 Klassen).

Die 1. 106ª سويد بن غفلة بن عوسجة بن عامر،

Die 2. 139ª عامر بن شراحيل الشعبي يكنى ابا عمرو،

Die 6. 185ᵇ سفيان بن سعد الثوري يكنى ابا عبد الله،

Die letzten Artikel sind:

191ᵇ حمزة بن عمارة الزيات يكنى ابا عمارة،

192ᵇ محمد بن النضر الحارثي يكنى ابا عبد الرحمن،

193ᵇ وراد العجلي

194ᵇ اسيد الضبي. Dieser Artikel (9 Zeilen lang) schliesst so: حتى يناذي جيرانه من كثرة بكائه،

Dies ist das Ende der 6. Klasse (= Glas. 221, f. 48ª, Z. 13).

Daran schliesst sich, wie es scheint, die Unterschrift des Werkes, die jedoch bis auf das 1. Wort آخر ausradirt und durch das darunter geschriebene الجزء الثالث ergänzt ist.

Schrift: gewandte, etwas flüchtige, aber kräftige Gelehrtenhand, etwas ineinander gezogen, ziemlich gross, vocallos, nicht selten ohne diakritische Punkte. Am Rande bisweilen Zusätze und Berichtigungen. — Abschrift etwa um 800/1397. — Collationirt.

9977. Glas. 221.

52 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (21½ × 15½; 16½—17 × 10½ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen und Blätter; stark wasserfleckig; sehr wurmstichig, besonders zu Anfang und am Ende; das erste und letzte Blatt stark beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Ein Stück vom 4. Bande desselben Werkes. Titel, Verfasser und Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt nicht f. 1, sondern die Blätter folgen so: 42—52. 1—41.

Das Vorhandene beginnt f. 42ª in der 6. Klasse derer von الكوفة und zwar mit: على والحسن ابنا صالح بن حي وقال محمد بن سعد اسم صالح حي وهو صالح بن صالح الخ = WE. 25, f. 189ª, 7. — Die 7. طبقة f. 48ª: ابو بكر بن عياش مولى واصل بن حباب. — An f. 52ª schliesst sich unmittelbar f. 1ᵇ an. Die 8. طبقة f. 5ª: ابو داود الجفرى واسمه عمر بن سعيد الخ

Die Frauen kommen f. 10ª.

F. 15ª: ذكر المصطفين من اهل البصرة من التابعين ومن بعدهم، فمن الطبقة الاولى الاحنف بن قيس الخ

Die 2. طبقة f. 29ᵇ: مطرف بن عبد الله بن الشخير

Das Vorhandene bricht in dem Artikel مسلم بن يسار mit den Worten ab f. 41ᵇ: قال جاء مسلم بن يسار الي دجلة وهي تقذف بالزبد،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, wenig vocalisirt, diakritische Punkte fehlen oft. Stichwörter und Ueberschriften in grösserer Schrift. — Abschrift c. 800/1397.

9978. WE. 24.

187 Bl. 4to, 19 Z. (25⅓ × 17½; 18½ × 12cm). — Zustand: lose im Deckel, nicht ganz sauber. — Papier: dick, röthlich-gelb, glatt. — Einband: brauner Lederdeckel.

Dasselbe Werk, fünfter und letzter Band. Titel und Verfasser f. 2a:

الجزء الخامس من كتاب صفة الصفوة وهو آخر الكتاب، تاليف عبد الرحمن بن علي بن محمد بن الجوزي

Anfang: f. 2b: ذكر المصطفين من اهل بسطام،
Zuerst: ابو يزيد البسطامي.

Dann f. 6a ذكر المصطفين من اهل نيسابور، يحيى بن يحيى النيسابوري يكنى ابا زكريا

10b ذكر المصطفيات من عابدات نيسابور، فاطمة النيسابورية

11b ذكر المصطفين من اهل طَرْسُوس (lies طوس)، محمد بن اسلم ابو الحسن الطوسي

13a ذكر المصطفين من اهل هراة، ابراهيم بن طهمان

15b ذكر المصطفين من اهل مرو، عبد الله بن المبارك يكنى ابا عبد الرحمن

24a ذكر المصطفين من اهل بلخ، الضحاك بن مُزاحم الهلالي يكنى ابا القسم

33a ذكر المصطفين من اهل ترمذ، على بن رزين ابو الحسن الخراساني

33b ذكر المصطفين من اهل بخارا، محمد بن اسمعيل بن ابراهيم البخاري

35b ذكر المصطفين من فرغانة، ابو بكر بن اسمعيل الفرغاني

35b ذكر المصطفين من نخشب، ابو تراب النخشبي واسمه عسكر بن الحصين

36b ذكر المصطفين من اهل منجوران، على بن محمد المنجوراني

37a ذكر المصطفين من عبّاد خراسان والمشرق الذين لم يعرف بلادهم ولا اسماؤهم

38b ذكر المصطفين من اهل عكبرا، ابو عبد الله عبيد الله بن محمد بن بطة

39a ذكر المصطفين من اهل الموصل، المعافى بن عمران ابو مسعود الازدي

44b ذكر المصطفيات من عابدات الموصل، الوف الموصلية

46a ذكر المصطفين من اهل الرقة، ميمون بن مهران يكنى ابا ايوب

48b ذكر المصطفيات من عابدات الرقة،

50a ذكر المصطفين من اهل الشام in 8 Klassen (طبقات).
(Zuerst: عمرو بن الاسود السكوني).

2. Klasse 53b 3. Klasse 58a 4. Klasse 60b
5. » 63a 6. » 64a 7. » 71b
8. » 72a

76b ذكر المصطفين من عبّاد بيت المقدس، ادريس بن ابي خولة الانطاكي

77b ذكر المصطفين من عباد المقدسيين المجهولين الاسماء

80a ذكر المصطفيات من عابدات بيت المقدس، طافية

80b ذكر المصطفيات من المجهولات الاسماء

82a ذكر المصطفين من اهل جبلة، مالك بن القسم الجبلي

83a ذكر المصطفين من اهل العواصم والثغور، ابو عمرو الاوزاعي

100b ذكر المصطفين من عباد الثغور المجهولين الاسماء،

102a ذكر المصطفيات من عابدات الثغور، زينب الطبرية

102a ذكر المصطفين من عباد اهل الشام المجهولين الاسماء

105a ذكر المصطفيات من عابدات الشام، امّ الدرداء

111b ذكر المصطفيات من عابدات الشام المجهولات الاسماء

113a ذكر المصطفين من اهل عسقلان، آدم بن ابي اياس

113a ذكر المصطفين من اهل مصر، حيوة بن شريح ابو يزيد التُجيبي

122a ذكر المصطفين من اهل مصر المجهولين الاسماء

125b ذكر المصطفيات من عابدات مصر، فاطمة بنت عبد الرحمن بن عبد الغفار

126b ذكر المصطفيات من عابدات مصر المجهولات الاسماء

127a ذكر المصطفين من عباد الاسكندرية، اسلم بن زيد الجُهني

128a ذكر المصطفين من اهل ايلة، ابو صخر يزيد بن ابي سميّة الايلي

128a ذكر المصطفين من اهل المغرب، ابو عبد الله المغربي واسمه محمد بن اسمعيل

129a ذكر المصطفين من عبّاد المغرب المجهولين الاسماء

130a ذكر المصطفين من عباد الجبال

130a ذكر المصطفين من عباد جبل اللكام

133b ذكر المصطفين من عباد جبل لبنان

136a ذكر المصطفين من عباد جبل الطور

136b ذكر المصطفين من عباد جبال بيت المقدس

137b ذكر عباد جبال المغرب

Schluss f. 187ᵃ: فقالت اكتب تقول غزالة اشتغل باولي الامور بك ولا تغفل عن ساعة ان فاقتنك [lies فاتتك] لم تدركها،

Diesem Bande entspricht der Auszug WE. 138, f. 139—166.

Nach der Unterschrift ist diese Abschrift nach dem von des Verfassers eigener Hand geschriebenen Original gemacht von احمد بن ابي بكر محمد بن خسرو بن سرخاب الجوهري البغدادي in Bagdād, u. beendigt im J. 600 Ǵom. I (1204).

Schrift: gross, dick, etwas rundlich, kräftig und gewandt, wenig vocalisirt, öfters ohne diakritische Punkte, im Ganzen nicht undeutlich. Die Ueberschriften grösser.

F. 1ᵇ u. 2ᵃ zur Seite ist ein klein und eng geschriebenes Verzeichniss der in dem Werke behandelten Artikel.

9979. WE. 138.

167 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. (29 × 21; 22½ × 15ᶜᵐ). — Zustand: im Anfang schadhaft und ausgebessert; grosse durchgehende Wasserflecken oben und unten, worunter zum Theil der Text gelitten hat. Die ersten Lagen etwas lose. Der Schluss fehlt, ist aber ergänzt. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband mit Klappe, etwas schadhaft. — Titel f. 1ᵃ:

كتاب احاسن المحاسن المنتقى من صفوة الصفوة لابن الجوزي

so auch in der Vorrede f. 1ᵇ. Verfasser f. 1ᵃ:

انتقاء ابراهيم بن احمد الرقّى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي اتم على عباده الصالحين النعمة، فعند ذلك يتوقع نزول الرحمة . . . هذا كتاب اخترت فيه احسن ما فى كتاب صفوة الصفوة لابي الفرج بن الجوزي الخ

Auszug aus demselben Werke des Ibn elǵauzī, von Ibrāhīm ben aḥmed ben moḥammed eddimašqī *erraqqī* elḥanbalī abū isḥāq † 703/1303. Er lässt alle Gewährsmänner-Reihen (الاسانيد) und das sonstige Unwesentliche fort.

Vorauf geht f. 1ᵇ: باب ذكر فضل الاولياء [عن ابي هريرة رة قال قال رسول الله صعم]

باب ذكر نبينا محمد صعم f. 2ᵇ
13ᵃ ابو بكر الصديق رة und die übrigen مبشرون.
30ᵃ ff. سلمان الفارسي.

Das Werk ist eingetheilt in 4 Bände (سفر).
Band I schliesst f. 42ᵇ mit dem تميم الداري.

Band II f.43b—78a. F.43b beginnt mit خدّيْر. Der erste Abschnitt behandelt die unmittelbaren Prophetengenossen (الصحابة). Der zweite Abschnitt f. 50b — 78a die mittelbaren (ذكر التابعين ومن بعدهم). F. 50b اهل المدينة, 60a اهل مكة, 67a اهل اليمن, 68b اهل بغداد.

Band III f. 78b — 125a. F. 91a اهل المداين, 91a اهل واسط, 92b اهل الكوفة, 111a اهل البصرة.

Band IV f.125b—167a. F. 134a اهل الابلّة, اهل تُسْتَر 134b, اهل مَهْرجان 134b, اهل عبّادان 134b, اهل سجستان 135b, اهل كِرْمان 135a, اهل شيراز 135a, اهل اليمامة 135b, اهل البَحْرَيْن 135b, اهل دَبيْل 135b, اهل قزوين 136a, اهل هَمَذان 136a, اهل الدينور 136a, اهل بِسْطام 139a, اهل الرّى 137a, اهل اصبهان 136a.

Die weitere Uebersicht der Städte und Länder, deren Angehörige hier behandelt werden, s. genauer bei WE. 24, f. 2b ff.

F. 166b ممن لا يُعْرَف بمكان. Nach diesem Blatte fehlt 1 Blatt, welches, wie es scheint, auf f. 167a richtig ergänzt ist.

Schluss f. 167: فقالت مخلوق نظر البنا فاستغنينا فكيف لو نظر البنا الخالق، تم الكتاب الخ

Schrift: kräftig, gewandt, ziemlich gross, gleichmässig, gefällig, genau, ganz vocalisirt. Die Aufschriften roth. — Abschrift etwa um 800/1397. — Collationirt.

HKh. I 114. IV 7765 (wo der Verfasser fälschlich الرمّى heisst).

9980. Pet. 376.

214 Bl. 4to, 24 Z. (26 × 18½; 21 × 15cm). — Zustand: unsauber, fleckig, schadhaft, besonders im Anfang und mehr noch am Ende, wo die Blätter in der Mitte ein grosses Loch haben. F. 4 eingerissen. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. Der vordere und hintere Deckel sind lose. — Titel f. 1a:

كتاب فيه مناقب الابرار ومحاسن الاخيار رة تاليف الشيخ تاج الاسلام ابي عبد الله الحسين بن نصر بن [احمد الموصلي الشافعي المعروف بابن خميس]

Das Eingeklammerte steht nicht in dem schadhaften, etwas verklebten und zum Theil unvollständigen Titelblatt.

Anfang f. 1b: الحمد لله على ما انعم به من الائه واجزل من عطائه وصرف من لاوائه ودفع من بلائه . . . اما بعد فاني تتبعت مسموعاتي مما جمعه السادة العلماء . . . من اخبار الصالحين واحوال الاولياء الصادقين

Ein biographisches Werk über die ausgezeichnetsten Frommen, von Elḥosein ben naçr ben aḥmed elmauçilı tāǵ elislām abū 'abd allāh *ibn ḫamīs* † 552/1157. Die dafür benutzten Werke sind f. 1b angegeben.

Der erste Artikel f. 1b unten handelt von: ابو على الفضيل بن عياض بن مسعود بن بشر التميمي ثم اليربوعي خراساني

Der zweite Artikel f. 5a: ابو اسحق ابراهيم بن ادهم بن منصور رة من كورة بلخ

In jedem Artikel ist eine grosse Anzahl ihrer Aussprüche und Ansichten angeführt. F. 16b wird معروف الكرخى, 30a ذو النون المصري, 203b الجنيد بن محمد behandelt.

Schluss f.214a (sehr schadhaft): فقالوا هذا . . . الذي جئت به . . . عد الا منه، هذا ما . . . الكتاب الذي يسمي مناقب الابرار والصالحين رضي الله عنهم والاخيار الخ

Schrift: gross, gewandt, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt. Collationirt. Die Handschrift ist falsch gebunden, hat auch Lücken. Die Blattfolge ist: 1—29. 151. 152. 30—37. 153—203. 131—150. 122—130. 40—121. Lücke. 204—214. In die Lücke gehören die zusammenhängenden Blätter 38. 39. — Abschrift um 700/1300.

HKh. VI 13001.

9981. Spr. 358.

248 Bl. 8vo, c. 16—20 Z. (21 × 15⅓; 14—15½ × 10½cm). Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken; auch wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: brauner Lederband mit vergoldetem Rücken. — Titel f. 1a oben am Rande, von späterer Hand:

طبقات الصوفية

Verfasser fehlt; ebenso der Anfang.

Biographien berühmter Çūfīs, alphabetisch geordnet, von Anfang an bis auf die Zeit des Verfassers.

Der hier zuerst vorkommende Artikel behandelt f. 1a: ابو اسحق ابراهيم بن عمر بن على بن ابي بكر العلوي † 825/1422. Der Verfasser hat seine Vorlesungen besucht im J. 823/1420—824/1421. Er lebt noch im J. 855/1451 (f. 248a).

Der letzte Artikel f. 215ᵇ: ابو يعقوب يوسف بن يعقوب بن ابي الخل † c. 700/1300.

Darauf folgt f. 216ᵃ: باب الكنى. Zuerst: الفقيه ابو بكر بن عيسي بن عثمان الاشعري المعروف بابن حنّكاس † 664/1266.

Dann f. 244ᵃ ein فصل enthaltend ein Verzeichniss von Personen, deren Namen oder Vatersnamen oder Zeit oder Lebensverhältnisse dem Verfasser unbekannt geblieben sind. Derselbe beginnt: فمن ذلك ما يحكي عن عبلة ورزم وهما شيخان مشهوران الخ

Schluss f. 248ᵃ: وكانت وفاته سنة ٨٣٦ نفع الله به امين، خاتمة، قال العبد الضعيف راجي رحمة ربه الكريم اللطيف هذا آخر ما تيسّر جمعه من ذكر هاؤلاء السادة وانا اتوسّل بهم الي الله ان ينفعنا بهم . . . وان يعمّ الجميع برحمته الشاملة التى سبقت غضبه، وهو حسبنا ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الخ

Nach f. 65. 71 fehlt je 1 Blatt.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, rundlich, vocallos, deutlich. Die Stichwörter der Artikel meist roth. F. 65 bis 87 und 107—110. 211—230. 247. 248 von neueren Händen ergänzt. — Abschrift c. 1750.

9982. Spr. 364.

245 Bl. Folio, 29 Z. (31 × 21½; 22 × 14ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, sehr fleckig, vielfach ausgebessert am Rande und am Rücken. Der Text oft beschädigt, so auch die 2 letzten Blätter. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1ᵃ:

كتاب لواقح الانوار فى طبقات الاخيار

So auch Einleitung f. 2ᵃ. Verfasser fehlt; nach der Unterschrift:

عبد الوهاب بن احمد بن على الشعراوى الانصارى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي خلع على اوليائه خلع انعامه فهم بذلك له حامدون واختصهم بمحبّته واقامهم فى خدمته فهم على صلوتهم يحافظون . . . وبعد فهذا كتاب لخصت فيه طبقات جماعة من الاولياء الذين يقتدي بهم فى طريق الله عز وجل من الصحابة والتابعين الي آخر القرن التاسع وبعض العاشر الخ

Biographien von Çûfîs, von Anfang (den Prophetengenossen) an bis ins 10. Jahrh. der Higra hinein, von ʾAbd elwahhâb eššaʿrânî (oder auch eššaʿrâwî) † 973/1565 (No. 1365). Er führt von Jedem mehr oder weniger charakteristische Aussprüche an, aber durchschnittlich aus der Zeit, in welcher der Betreffende schon, über die Anfänge des Çûfismus hinaus, eine mittlere oder höchste Stufe darin erreicht hatte. Das Biographische ist kurz behandelt und das Ganze hat einen die „Schüler" anregenden Zweck oder auch einen apologetischen. In der Darstellung unterscheidet der Verfasser das sicher Ueberlieferte von dem Zweifelhaften oder nicht ganz gut Beglaubigten. Den Schluss des Werkes bilden die Šeiḫs, die er selbst gekannt, bei denen er selbst gehört hat. Wer dies Werk andächtig liest, der ist gleichsam Zeitgenosse aller darin Behandelten, weil er Gelegenheit hat, sie aus ihren Ansichten und Reden kennen und schätzen zu lernen.

Voraufgeschickt ist f. 2ᵃ: مقدمة فى بيان ان طريق القوم مشيدة بالكتاب والسنة وانها مبنية على سلوك اخلاق الانبياء والاصفياء وبيان انها لا تكون مذمومة الا ان خالفت صريح القران او السنة او الاجماع،

Das Werk selbst beginnt f. 9ᵇ.

Zuerst behandelt: فاولهم الامام ابو بكر الصديق رضه [واسمه عبد الله بن ابي قحافة عثمان الخ]

Dann f. 10ᵃ ومنهم الامام عمر بن الخطاب رضه

10ᵇ ومنهم الامام عثمان بن عفان

u. s. w. Der zuletzt behandelte ist f. 193ᵇ—196ᵇ الشيخ العارف بالله سيدي على بن شهاب [جدّ المصنّف] † 891/1486.

Die الخاتمة (seine Zeitgenossen behandelnd) beginnt f. 196ᵇ:

zuerst 197ᵃ † c. 913/1507 سيدي محمد المغربي الشاذلى

zuletzt 244ᵃ علي العياش († 956/1549)

Der Verfasser hängt zum Beschlusse noch f. 244ᵃ Erwähnung einiger Eigenthümlichkeiten verschiedener Çûfîs an (ذكر نبذة من احوال العلماء العاملين من اهل مذهبنا)

Schluss f. 245ᵇ (wegen des beschädigten Blattes mangelhaft): الشيخان الشيرازي والامام الغزالى والامام . . . فاكتفينا بشهر . . . رضى الله تعالي عنهم،

Aus der Unterschrift erhellt, dass der Verfasser dies Werk beendigt im J. 952 Raǵab (1545).

Wegen des schadhaften Textes ist mir nicht überall gewiss, ob die Blätter richtig auf einander folgen und ob nicht einige Lücken sind. Nach f. 89 und 167 fehlt wol etwas, nach f. 126 fehlt 1 Blatt. — An einigen Stellen sicher verbunden. Es folgen auf einander: 34. 36. 35. 37 ff. — Ferner: 126. 129. 127. 128. 130 ff. — Ferner: 176. 178. 177. 179 ff.

Schrift: ziemlich gross, gewandt und gefällig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1700. — Auf dem Vorblatte ein Stück eines Inhaltsverzeichnisses. — HKh. V 11206.

9983.

Dasselbe Werk in:

1) Pm. 695.

328 Bl. 4to, c. 27 Z. (29½ × 19; 19½ × 10^cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch stellenweise am Rande und besonders zu Anfang der obere Rand, zumal dessen Ecke, wasserfleckig; ausserdem auch einzelne Blätter so, wie 36. 46 u. 47. 298. 309 ff.; ferner schmutzig und fleckig mehrere Blätter, so besonders f. 37^b. 46^a. 64^b. 95. 213^a. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a von neuer Hand ergänzt:

هذه الطبقات الكبري المسماة بلواقح الانوار الخ لعبد الوهاب الشعراني

Der Schluss fehlt. Das Vorhandene hört f. 328^b auf in dem Artikel الشيخ محمد الصوفى mit den Worten: وانتفعت بكلامه واشاراته رحمه الله تعالي ونفعنا به'

Das darunter von späterer Hand geschriebene تم الكتاب بعون الله ist unrichtig. Es fehlen etwa 15—19 Blätter.

Bl. 1 fehlt, ist aber von neuerer Hand (in kleiner gefälliger Schrift) richtig ergänzt.

Nach f. 66 fehlen 2 Bl. (= Pm. 555, 97^b, 9 bis 100^a, 21).

Die خاتمة des Werkes beginnt f. 274^b.

Schrift: ziemlich gross (doch stellenweise kleiner), etwas grade stehend, im Ganzen etwas gedrängt, deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften roth, auch einige Stichwörter so. Der Text in rothen Linien eingerahmt. Collationirt. — Abschrift c. 1100/1688.

2) Pm. 555.

291 Bl. 8vo, 25 Z. (20½ × 15½; 15 × 10^cm). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch zum Theil fleckig und schmutzig, wie f. 140^b—142^b. 170. 240^b; die obere Ecke ist stellenweise wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a richtig.

Es ist hier nur ⅔ des Werkes vorhanden; die Handschrift hört auf in dem Artikel über سيدي يوسف العجمي الكوراني mit den Worten f. 290^b: وعز ما عند ابناء الدنيا مالهم فان بذلوا لنا مالهم بذلنا لهم وقتنا وكان اذا خرج'

Die Ergänzung f. 291^a von ganz neuer Hand, wodurch der Schein der Vollständigkeit des Werkes erweckt werden soll, ist unrichtig.

F. 290^b, 25 entspricht Pm. 695, 229^b, 10.

Schrift: ziemlich gross, breitgezogen, vocallos, nicht undeutlich, gleichmässig. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen Linien eingerahmt. — Abschrift c. 1150/1737.

9984. Spr. 365.

107 Bl. 8vo, 23 Z. (20½ × 13½—14; 14—14½ × 9—9½^cm). — Zustand: wurmstichig, wasserfleckig. Der Rand unten beschädigt u. öfters ausgebessert. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er ist nach f. 49^b und 95^b:

الكواكب الدرية فى تراجم السادة الصوفية

Verfasser fehlt; es ist:

عبد الرءوف بن تاج العارفين بن على بن زين العابدين الحدادي المناوي القاهري الشافعى زين الدين

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1^a: حرف الهمزة' ابو اسحاق ابن طريف شيخ الشيخ ابن عربي كان عظيم المقدار رفيع المنار مقصودا من جميع الاقطار الخ

Der 2. Artikel f. 1^b: ابو السعود ابن شبل البغدادي العارف الافخم الصوفى الخ

Dies Werk des 'Abd erraūf ben tāǵ el'ārifīn ben 'alī elḥaddādī elqāhirī *elmonāwī* zein eddīn, geb. 952/1545, † 1031 Çafar (1621), behandelt in 11 Klassen (طبقة) die hervorragendsten Çūfīs. Die einzelnen Artikel sind alphabetisch geordnet, meistens von ziemlichem Umfang, und enthalten, ausser biographischen Angaben, in der Regel Aussprüche und Erzählungen von besonderen Gnadengaben

(كرامات) der in Rede stehenden Männer. Jede Klasse umfasst ein Jahrhundert. — F. 1ª beginnt mit der 6. Klasse (ohne besondere Ueberschrift), welche die Çûfîs des 6. Jahrhunderts d. H. (500—600) behandelt. Es fehlt hier also der ganze erste Band. Jede Klasse hat ein kurzes Vorwort und eine Aufzählung der darin behandelten Artikel. Beides fehlt bei der 6. Klasse. Sonst ist dieselbe vollständig bis f. 27ᵇ, wo sie im Artikel محمد بن احمد بن ابراهيم القرشي † 599 abbricht (= Lbg. 308; f. 31ᵇ). In der Lücke nach f. 27 fehlt der Schluss der 6. Klasse, dann die 7. und 8. ganz und die erste Hälfte der 9. (im Ganzen 150 Bl.). F. 28ª beginnt in dem Artikel: محمد بن الحسن بن على الشاذلي † 847. Der letzte Artikel darin ist f. 39ᵇ—49ᵇ: يحيى بن محمد بن محمد بن محمد بن احمد بن مخلوف ابن عبد السلام الصوفي † 871/1466.

F. 49ᵇ beginnt die 10. Klasse (d. J. 900 bis 1000): الحمد لله الذي خصّ من شاء بالكرامات والفضايل . . . وبعد فهذه الطبقة العاشرة من الكواكب الدرّية في مدح السادة الصوفية فيمن مات بعد التسعماية الي آخر القرن وهم ماية رجل

Dieselbe enthält 100 Artikel; ein kurzes Verzeichniss derselben geht voran. Zuerst f. 50ª: ابراهيم بن محمد بن ابي بكر بن مسعود بن رضوان برهان الدين المُرّي المقدسي المصري الشافعي ابن ابي شريف الخ

F. 95ᵇ beginnt die 11. Klasse (d. J. 1000 bis 1100): الحمد لله الذي جعل المصطفى صلعم خاتم اوليائه . . . وبعد فهذه هي الطبقة الحادية عشر من الكواكب الدرية في تراجم السادة الصوفية وهم ستة وثلاثون انسانا الخ

Dieselbe enthält 36 Artikel und beginnt mit: ابراهيم النبتيتي المجذوب

Der zuletzt behandelte Artikel ist f. 107ª: يوسف الزفزاف المغربي † 1015/1606.

Schluss: لما اسمعهم من خطابه بقوله فاستبقوا الخيرات الي الله يرجعكم جميعا، وهذا منتهي ما علقناه من الغرض . . . ويدخلنا الجنة برحمته فانه لن يدخلها احدا بعمل فكيف بلا عمل،

Nach der Unterschrift ist die Reinschrift des Werkes vom Verfasser beendet im J. 1011 Rabî' II (1602).

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, ziemlich deutlich, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift vom Jahre 1052 Çafar (1642).

Nach f. 27 fehlen 2 Blätter.

HKh. V 10962 (في مناقب الصوفية).

9985. Lbg. 308.

220 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (20¼ × 14¾; 18½ × 8¼ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, zweiter Band. Titelüberschrift f. 1ᵇ:

كـ" الكواكب الدرية في تراجم الصوفية للمناوي

Diese 2. Hälfte des Werkes geht von der 5. Klasse bis zur 11.

Die 5. Klasse beginnt f. 1ᵇ: الحمد لله كشاف الغطا فياض العطا . . . وبعد فهذه الطبقة الخامسة من الكواكب الدرية فيمن مات بعد الاربعمائة الي آخر القرن الخامس الخ

(5. Kl. f. 1ᵇ; 6. Kl. 10ª; 7. Kl. 40ª; 8. Kl. 107ᵇ; 9. Kl. 131ª; 10. Kl. 175ª; 11. 210ᵇ.)

Schluss wie bei Spr. 365.

Bl. 1 richtig ergänzt.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth, ebenso die am Rande angegebenen im Text behandelten Artikel. — Abschrift im J. 1169 Ša'bân (1756).

9986. Spr. 353.

149 Bl. 4ᵗᵒ, 15 Z. (24⅔ × 16; 20 × 12ᶜᵐ). — Zustand: sehr wasserfleckig, unsauber, mehrfach ausgebessert, auch im Text. Bl. 1 besonders schadhaft. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Dies grössere Bruchstück enthält Biographien frommer Männer des 3. Jahrhdts, nebst Aussprüchen derselben.

Das Vorhandene beginnt in dem Artikel über ذو النون المصري.

F. 1ª, 2 beginnt: وقال بعضهم كنّا عند ذي النون المصري رة فتذاكرنا المحبّة فقال كفوا عن هذه المسئلة لئلّا تسمعها الجوس فتدّعيها ثم انشأ يقول الخ

Der letzte hier vorkommende Artikel behandelt f. 148ª den ابو عبد الله احمد بن يحيى الجلاء رة بغدادى الاصل' اقام بالرملة ودمشق الخ

Nach dem Vorliegenden lässt sich nicht darüber urtheilen, ob das Werk in Klassen eingetheilt sei. Aber da alle Aufgeführten dem 3. Jahrhdt d. H. angehören, ist es wahrscheinlich und es ist wohl möglich, dass das ganze Bruchstück in den ersten Band des so eben besprochenen Werkes des Elmonāwī gehöre. Alsdann ist die dritte Klasse desselben (die Jahre 200—300) hier fast ganz vorhanden.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, breit, deutlich, vocalisirt. Collationirt. — Abschrift c. 1050/1640.

Am Ende folgen die Blätter so: 142; Lücke von 1 Bl.; 149. 143—148.

9987. Spr. 352.

47 Bl. 4to, 27 Z. (22. 23) (23½ × 16½; 21 × 14^cm). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Bruchstück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Ende fehlt.

Die Blätter sind falsch gebunden und voll Lücken; sie folgen so: 21—26; Lücke von 44 Bl.; 28—33. 27; Lücke von 32 Bl.; 45. 34—39. 44; Lücke von 1 Bl.; 42. 43. 40. 19. 17. 18. 20. 41. 46. 47; grosse Lücke; 1—8; Lücke von 2 Bl.; 13. 14. 9—12. 15. 16.

F. 21 beginnt in dem Artikel ابراهيم بن ادهم.
ابو الفيض ذو النون المصري' واسمه ثوبان بن 22ª
ابراهيم وقيل الفيض بن ابراهيم † 245/859

Dies Stück f. 21—26 findet sich in Spr. 353 nicht; es würde noch vor f. 1 daselbst gehören.

F. 28—33. 27	= Spr. 353,	f. 65ª, 15 bis f. 76ᵇ, 9.
F. 45. 34—39. 44	= »	129ª, 13 » 142ᵇ, 14.
F. 42. 43. 40. 19, 20	= »	149ᵇ, 11. 143—148ᵇ, ult.

Die folgenden Blätter, von f. 17 an (in der angegebenen Reihenfolge), behandeln die Çūfīs des 4. Jahrhunderts.

Der erste ist hier:
ابو محمد رويم بن احمد بن يزيد بن رويم بن 17ᵇ
يزيد [ويقال رويم بن محمد] † 303/915
ابو عبد الله محمد بن الفضل البلخى 20ª † 317/929
u. s. w. Die letzten hier Behandelten sind:
ابو عبد الله بن احمد بن محمد المقري 16ᵇ † 366/976
اخوه ابو القسم بن احمد بن محمد المقري 16ᵇ † 378/988

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Das منهم, womit jeder Artikel beginnt, in grösserer Schrift. — Abschrift c. 1050/1640. — Collationirt.

9988. Pm. 185.

3) f. 9—11ᵇ.

8vo, 15 Z. (Text: 10½ × 5^cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Titel und Verfasser fehlt. Auf f. 1ª in dem Inhaltsverzeichniss von späterer Hand:

جملة من اخبار الزهاد على حروف المعجم

was der Sache nach richtig ist und dem Anfang entnommen ist: es ist nämlich ein alphabetisches Verzeichniss frommer Männer, nebst einigen Aussprüchen derselben.

Anfang: فصل الالف فى ذكر جملة من اخبار الزهاد ونصابحهم على ترتيب الحروف اويس القرنى رحمه وهو اويس ابن انيس القرنى ومن كلامه لا تعمروا دوركم فى الدنيا الخ

Schluss: يحيى بن معاذ وقال العاقل المُصيب مَن عمل ثلثا ترك الدنيا قبل ان تتركه وبنى قبره قبل ان يدخله وارضى ربه وخالقه قبل ان يلقاه'

Schrift: Persischer Zug, recht klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter (zuerst roth, dann) schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1785.

9989.

1) Pet. 483, f. 95—98.

8vo. — Zustand: der Rand ist überall ausgebessert, zum Theil auch die Textblätter. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Bruchstück, ohne Anfang und Ende; ausserdem fehlen nach f. 96 wenigstens 2 Blätter.

Eine Zusammenstellung berühmter Çūfīs und Heiligen (اولياء), in der Weise, dass jeder derselben in einen kleinen Kreis von 2⁷/₁₀^cm in

grösserer Schrift mit seinem Hauptnamen hineingeschrieben und ausserdem in kleiner Schrift mehr oder weniger seine Bedeutung hervorgehoben ist, bisweilen mit Angabe von Jahreszahlen. Sie sind so geordnet, wie sie in ihrem Lehrverhältniss zu einander gestanden haben, und diese Beziehung ist durch Striche von einem zu dem anderen Kreise angedeutet. Die Hauptsächlichsten stehen auf der Mitte der Seite; so f. 95ᵃ ابو بكر النسّاج; zuletzt f. 98ᵇ على بن لالا الاسفرائنى

2) Mo. 164, 8, f. 48—160ᵃ.

Charakterzüge aus dem Leben der Frommen, betitelt (wahrscheinlich):

الفصول والاخبار من مناقب الابرار

in 25 Abschnitten. S. No. 4345, 8.

9990.

Denselben Gegenstand behandeln auch noch folgende Werke:

1) اخبار صلحاء الاندلس von قاسم بن محمد القرطبى † 242/856.
2) طبقات النسّاك von احمد بن محمد بن زياد الغزي ابن الاعرابى † 340/951.
3) طبقات الصوفية von احمد بن محمد البَسَوِي ابو العباس † 396/1006.
4) تهذيب الاسرار فى طبقات الاخيار von عبد الملك ابن محمد الخركوشى † 407/1016.
5) انوار الافكار فيمن حلّ جزيرة الاندلس من الزهاد والابرار von احمد بن عبد الرحمن بن محمد الخزرجى ابن الصقر † 569/1173.
6) طبقات الطالبين von محمد بن اسعد الحسينى † 588/1192.
7) اللقط فى حكايات الصالحين von ابن الجوزي † 597/1201.
8) المختار فى مناقب الابرار von المبارك بن عبد الكريم الجزري ابن الاثير † 606/1209.
9) روض الرياحين فى حكايات الصالحين von عبد الله بن اسعد اليافعى † 768/1367.
10) نزهة عيون النواظر وتحفة القلوب والخواطر von demselben.
11) مناقب الاحباب ومراتب اولي الالباب von محمد بن الحسن بن عبد الله الحسينى † 776/1374.
12) مجمع الاخبار فى مناقب الاخيار von demselben.
13) طبقات الاولياء von ابن الملقن † 804/1401.
14) روضة العبّاد فى مناقب الصوفية الزهاد von عبد الرحمن بن محمد البسطامى um 880/1427.
15) حلية الاولياء فى طبقاتهم von السيوطى † 911/1505.
16) الفوائد الوفية بترتيب طبقات الصوفية von يوسف بن شاهين بن قطلوبغا um 920/1514.
17) محرك همم القاصرين بذكر الائمة المجتهدين المتعبدين von عمر بن احمد الحلبى الشمّاع † 936/1530.
18) تحقيق الصفاء فى تراجم بنى الوفاء von محمد بن عبد العزيز المكى ابن فهد † 954/1547.
19) نوادر الاخبار فى مناقب الاخيار von طاشكپري زاده † 968/1561.
20) اخبار الاخيار von محمد بن على البكري شمس الدين † 994/1586.
21) ارغام اولياء الشيطان بذكر مناقب اولياء الرحمن von عبد الرءوف المناوى † 1031/1622.
22) نسيمات الاسحار فى ذكر بعض اولياء الله تعالى الاخيار von احمد بن ابي الفتح الحكمى † 1044/1634.
23) تعريب النفحات للجامى von تاج الدين بن زكرياء بن سلطان النقشبندي † 1050/1640.
24) تعريب رشحات عين الحيوة von demselben.
25) ذكر سلسلة مشايخ الخلوتية von حسن بن احمد الخلوتى امى سنان زاده † 1088/1677.
26) منهل الاولياء von امين بن خير الله بن محمود العمرى † 1203/1789.
27) الكشف والبيان عن مشايخ الزمان von dems.
28) رفع نقاب الخفا عمّن انتمى الي وفا وابي وفا von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1791.
29) منظومة فى سلسلة السادة الوفائية von حسين بن عبد الرحمن بن محمد المنزلاوي † 1211/1796.

Das Vorhandene beginnt in dem Artikel über ذو النون المصري.

F. 1ª, 2 beginnt: وقال بعضهم كنّا عند ذي النون المصري رة فتذاكرنا المحبّة فقال كفوا عن هذه المسئلة لئلّا تسمعها الجوس فتدّعيها ثم انشأ يقول الخ

Der letzte hier vorkommende Artikel behandelt f. 148ª den ابو عبد الله احمد بن يحيى الجلاء رة بغدادى الاصل اقام بالرملة ودمشق الخ

Nach dem Vorliegenden lässt sich nicht darüber urtheilen, ob das Werk in Klassen eingetheilt sei. Aber da alle Aufgeführten dem 3. Jahrhdt d. H. angehören, ist es wahrscheinlich und es ist wohl möglich, dass das ganze Bruchstück in den ersten Band des so eben besprochenen Werkes des Elmonāwī gehöre. Alsdann ist die dritte Klasse desselben (die Jahre 200—300) hier fast ganz vorhanden.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, breit, deutlich, vocalisirt. Collationirt. — Abschrift c. 1050/1640. Am Ende folgen die Blätter so: 142; Lücke von 1 Bl.; 149. 143—148.

9987. Spr. 352.

47 Bl. 4to, 27 Z. (22. 23) (23½ × 16½; 21 × 14^cm^). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Bruchstück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Ende fehlt.

Die Blätter sind falsch gebunden und voll Lücken; sie folgen so: 21—26; Lücke von 44 Bl.; 28—33. 27; Lücke von 32 Bl.; 45. 34—39. 44; Lücke von 1 Bl.; 42. 43. 40. 19. 17. 18. 20. 41. 46. 47; grosse Lücke; 1—8; Lücke von 2 Bl.; 13. 14. 9—12. 15. 16.

F. 21 beginnt in dem Artikel ابراهيم بن ادهم.
22ª ابو الفيض ذو النون المصري، واسمه ثوبان بن ابراهيم وقيل الفيض بن ابراهيم † 245/859

Dies Stück f. 21—26 findet sich in Spr. 353 nicht; es würde noch vor f. 1 daselbst gehören.

F. 28—33. 27	= Spr. 353,	f. 65ª, 15 bis f. 76ᵇ, 9.
F. 45. 34—39. 44	= »	129ª, 13 » 142ᵇ, 14.
F. 42. 43. 40. 19, 20	= »	149ᵇ, 11. 143—148ᵇ, ult.

Die folgenden Blätter, von f. 17 an (in der angegebenen Reihenfolge), behandeln die Çûfîs des 4. Jahrhunderts.

Der erste ist hier:
17ᵇ ابو محمد رويم بن احمد بن يزيد بن رويم بن يزيد [ويقال رويم بن محمد] † 303/915
20ª ابو عبد الله محمد بن الفضل البلخى † 317/929
u. s. w. Die letzten hier Behandelten sind:
16ᵇ ابو عبد الله بن احمد بن محمد المقري † 366/976
16ᵇ اخوه ابو القسم بن احمد بن محمد المقري † 378/988

Schrift: gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Das منهم, womit jeder Artikel beginnt, in grösserer Schrift. — Abschrift c. 1050/1640. — Collationirt.

9988. Pm. 185.

3) f. 9—11ᵇ.

8vo, 15 Z. (Text: 10½ × 5^cm^). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Titel und Verfasser fehlt. Auf f. 1ª in dem Inhaltsverzeichniss von späterer Hand:

جملة من اخبار الزهاد على حروف المعجم

was der Sache nach richtig ist und dem Anfang entnommen ist: es ist nämlich ein alphabetisches Verzeichniss frommer Männer, nebst einigen Aussprüchen derselben.

Anfang: فصل الالف فى ذكر جملة من اخبار الزهاد ونصابحهم على ترتيب الحروف اويس القرنى رحه وهو اويس ابن انيس القرنى ومن كلامه لا تعمروا دوركم فى الدنيا الخ

Schluss: يحيى بن معاذ وقال العاقل المُصِيب مَن عمل ثلثا ترك الدنيا قبل ان تتركه وبنى قبره قبل ان يدخله وارضى ربه وخالقه قبل ان يلقاه،

Schrift: Persischer Zug, recht klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter (zuerst roth, dann) schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1785.

9989.

1) Pet. 483, f. 95—98.

8vo. — Zustand: der Rand ist überall ausgebessert, zum Theil auch die Textblätter. — Papier: gelb, glatt, dünn.

Bruchstück, ohne Anfang und Ende; ausserdem fehlen nach f. 96 wenigstens 2 Blätter.

Eine Zusammenstellung berühmter Çûfîs und Heiligen (اولياء), in der Weise, dass jeder derselben in einen kleinen Kreis von 2⁷⁄₁₀^cm^ in

grösserer Schrift mit seinem Hauptnamen hineingeschrieben und ausserdem in kleiner Schrift mehr oder weniger seine Bedeutung hervorgehoben ist, bisweilen mit Angabe von Jahreszahlen. Sie sind so geordnet, wie sie in ihrem Lehrverhältniss zu einander gestanden haben, und diese Beziehung ist durch Striche von einem zu dem anderen Kreise angedeutet. Die Hauptsächlichsten stehen auf der Mitte der Seite; so f. 95ᵃ ابو بكر النسّاج; zuletzt f. 98ᵇ على بن لالا الاسفرائنى

2) Mo. 164, 8, f. 48—160ᵃ.

Charakterzüge aus dem Leben der Frommen, betitelt (wahrscheinlich):

الفصول والاخبار من مناقب الابرار

in 25 Abschnitten. S. No. 4345, 8.

9990.

Denselben Gegenstand behandeln auch noch folgende Werke:

1) اخبار صلحاء الاندلس von قاسم بن محمد القرطبى † 242/856.
2) طبقات النسّاك von احمد بن محمد بن زياد الغزي ابن الاعرابى † 340/951.
3) طبقات الصوفية von احمد بن محمد البَسَوِي ابو العباس † 396/1006.
4) تهذيب الاسرار فى طبقات الاخيار von عبد الملك ابن محمد الخركوشى † 407/1016.
5) انوار الافكار فيمن حلّ جزيرة الاندلس من الزهاد والابرار von احمد بن عبد الرحمن بن محمد الخزرجى ابن الصقر † 569/1173.
6) طبقات الطالبين von محمد بن اسعد الحسينى † 588/1192.
7) اللقط فى حكايات الصالحين von ابن الجوزي † 597/1201.
8) المختار فى مناقب الابرار von المبارك بن عبد الكريم الجزري ابن الاثير † 606/1209.
9) روض الرياحين فى حكايات الصالحين von عبد الله بن اسعد اليافعى † 768/1367.
10) نزهة عيون النواظر وتحفة القلوب والخواطر von demselben.
11) مناقب الاحباب ومراتب اولي الالباب von محمد بن الحسن بن عبد الله الحسينى † 776/1374.
12) مجمع الاخبار فى مناقب الاخيار von demselben.
13) طبقات الاولياء von ابن الملقن † 804/1401.
14) روضة العبّاد فى مناقب الصوفية الزهّاد von عبد الرحمن بن محمد البسطامى um 880/1427.
15) حلية الاولياء فى طبقاتهم von السيوطى † 911/1505.
16) الفوائد الوفية بترتيب طبقات الصوفية von يوسف بن شاهين بن قطلوبغا um 920/1514.
17) محرك همم القاصرين بذكر الائمة المجتهدين المتعبدين von عمر بن احمد الحلبى الشمّاع † 936/1530.
18) تحقيق الصفاء فى تراجم بنى الوفاء von محمد بن عبد العزيز المكى ابن فهد † 954/1547.
19) نوادر الاخبار فى مناقب الاخيار von طاشكبري زاده † 968/1561.
20) اخبار الاخيار von محمد بن على البكري شمس الدين † 994/1586.
21) ارغام اولياء الشيطان بذكر مناقب اولياء الرحمن von عبد الرءوف المناوى † 1031/1622.
22) نسيمات الاسحار فى ذكر بعض اولياء الله تعالى الاخيار von احمد بن ابي الفتح الحكمى † 1044/1634.
23) تقريب النفحات للجامى von تاج الدين بن زكرياء بن سلطان النقشبندي † 1050/1640.
24) تقريب رشحات عين الحيوة von demselben.
25) ذكر سلسلة مشايخ الخلوتية von حسن بن احمد الخلوتى امى سنان زاده † 1088/1677.
26) منهل الاولياء von امين بن خير الله بن محمود العمرى † 1203/1789.
27) الكشف والبيان عن مشايخ الزمان von dems.
28) رفع نقاب الخفا عمّن انتهى الي وفا وابي وفا von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1791.
29) منظومة فى سلسلة السادة الوفائية von حسين بن عبد الرحمن بن محمد المنزلاوي † 1211/1796.

4. Juristen.

9991. Spr. 292.

1) f. 1—72.

173 Bl. 8vo, 17 Z. (16¼ × 11; 13 × 5cm). — Zustand: wurmstichig, nicht ganz sauber. Am Rande (auch im Text) öfters ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel f. 1a (von späterer Hand, 2 mal): تذكرة الفقهاء. Er ist vielmehr:

طبقات الفقهاء

So f. 71b am Schluss. Verfasser f. 1a oben in der Ecke (roth), aber durch Abschneiden verstümmelt. Es ist:

ابو اسحق ابراهيم بن على بن يوسف الفيروزابادي الشيرازي الشافعي

Anfang f. 1b: قال الشيخ ابو الحسن بن احمد بن عبد الله بن موسي بن علي ... قال حدثنا ابو بكر محمد بن طرخان بلفظه قال حدثنا ابو اسحق الشيرازي رح قال، الحمد لله حق حمده وصلواته علي سيدنا محمد خير خلقه وعلى آله وصحبه فهذا كتاب ... فى ذكر الفقهاء وانسابهم ومبلغ اعمارهم ووقت وفاتهم وما دلّ علي علمهم من ثناء الفضلاء عليهم وذكر من اخذ العلم من اتباعهم واصحابهم الخ

Klassen der Rechtsgelehrten, Herkunft, Alter, Zeit, etc., von Ibrâhîm ben 'alî *eššîrâzî* † 476/1083 (No. 4456). Zuerst:

f. 1b ذكر فقهاء الصحابة رض، اعلم ان اكثر اصحاب رسول الله صلعم

13a ذكر فقهاء التابعين بالمدينة، فمنهم ابو محمد سعيد بن المسيّب الخ

19b ذكر فقهاء التابعين بمكة، فمنهم أبو محمد عطاء بن رباح الخ

22a ذكر فقهاء التابعين باليمن، فمنهم ابو عبد الرحمن طاوس بن كيسان

22a ذكر فقهاء التابعين بالشام والجزيرة، فمنهم ابو ادريس عابد الله بن عبد الله

23b ذكر فقهاء التابعين بمصر، فمنهم ابو عبد الله عبد الرحمن بن عسيلة

24b ذكر فقهاء التابعين بالكوفة، فمنهم ابو شبل علقمة بن قيس

28b ذكر فقهاء التابعين بالبصرة، فمنهم ابو سعيد الحسن بن ابي الحسن البصري

30b ذكر فقهاء بغداد، فمنهم ابو عبد الله احمد بن محمد بن حنبل

31b ذكر فقهاء خراسان، فمنهم عطاء بن ابي مسلم الخراساني

32b ذكر الشافعي واصحابه، فمنهم ابو ابراهيم اسمعيل ابن يحيى

51a ذكر ابي حنيفة واصحابه، ومنهم ابو يوسف يعقوب بن ابراهيم

55b ذكر مالك واصحابه، فقد انتقل فقهه الي اصحابه من اهل المدينة

67a ذكر ابن حنبل واصحابه، فقد نقل عنه الفقه جماعة منهم ابنه

Schluss f. 71b: انتقل [يوسف بن عمر بن محمد بن يوسف] من مذهب مالك الي مذهب داود وتقدّم فيه وتمم كتاب الايجاز لمحمد بن داود ومولده سنة ٣٠٥ ووفاته سنة ٣٥٩ وقد ذكرته فى اصحاب مالك، وهذا آخر كتاب طبقات الفقهاء غالبه بخط محمد بن عبد الرحمن بن محمد بن على بن محمد الانصاري،

Die Handschrift, aus welcher die vorliegende abgeschrieben, ist nach der Unterschrift aus einer alten guten Handschrift geflossen, auf der geschrieben stand: ich habe alles verglichen und berichtigt nach dem Vorlesungstext (رواية) des ابو محمد المبارك بن على بن الحسين بن عبد الله بن محمد بن الطبّاخ البغدادي, so wie er es gehört bei ابو القسم اسمعيل بن احمد بن عمر بن الاشعث السمرقندي الحافظ im J. 527/1133, der es bei dem Verfasser gehört hatte; und ich habe darüber eine eigenhändige اجازة von ihm erhalten im J. 572/1176.

Schrift: f. 1—32 klein, fein, gefällig, gut, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften selten roth, meist roth überstrichen, so auch die Stichworte. F. 33—72 Persischer Zug, ziemlich klein, gefällig, zierlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter meistens roth überstrichen, seltener ganz roth. —

Abschrift nach der Handschrift des ابراهيم بن عبد الله بن ابراهيم بن يعقوب بن احمد بن محمد الانصاري ثم البلنسي in Alexandrien, im J. 761 Moh. (1359).

Diese vorliegende stammt f. 1—32 etwa vom J. 1750, f. 33 ff. etwas später.

Die Blätter folgen: 1—6. 9. 10. 7. 8. 11—72.

HKh. IV 7912.

9992. Spr. 293.

20 Bl. Folio, 18 Z. (30½ × 19½; 21½ × 12cm). — Zustand: gut. — Papier: etwas gelblich, fein, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Von neuerer Hand f. 1a Ecke:

تذكرة الفقهاء

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: الحمد لله وحده والصلوة على حبيبه محمد وآله وصحبه وبعد فهذا سرد العلماء الفقهاء الربانيين من امته صمم اسرده من طبقات الفقهاء المصنفة فيه فاولهم وافضلهم الصديق الاكبر ثم عمر الفاروق الخ

Klassen der Rechtsgelehrten. Zuerst die der Prophetengenossen (الصحابة). Dann:

2a ذكر فقهاء التابعين، فيمن بالمدينة ابو محمد سعيد بن المسيب الخ

2b Mitte ومن بمكة من التابعين عطار بن رباح الخ [l. عطا بن رباح]

3a unten ومن باليمن ابو عبد الله طاءوس كان زاهدا الخ

3b oben ومن بالبصرة واورعهم ابو سعيد الحسن البصري الخ

4a Mitte فقهاء التابعين [بالكوفة .sc] ابو سهل (l. شبل) علقمة بن قديس [l. قيس]

u. s. w.

6a ابو حنيفة هو نعمان بن ثابت الخ

Darauf werden seine Schüler und deren Schüler aufgezählt, dann folgt die Aufzählung länderweise, f. 13b, 16, zuerst die von العراق, nämlich منهم ابو بكر احمد بن عمر بن مثير الشيباني الخ u. s. w., zuletzt f. 20a, ult. فقهاء غزنة. Zuletzt f. 20b, 8 الفقهاء المتفرقون فى الامصار، منهم ابو اسحاق ابراهيم بن ادهم بن منصور بن يزيد بن جابر العجلى الخ

Schluss f. 20b: وابو بكر صالح بن كيسان الاصم من تلامذة زفر بن الهذيل ومنهم اسماعيل بن اسحاق من ولاة المعتضد بالله، تمت الرسالة،

Dies kleine Werk ist verschieden von Spr. 292, 1, wenn es sich auch an manchen Stellen an dasselbe anlehnt. Es ist, wenigstens in dieser Handschrift, nicht übersichtlich, ausserdem sehr incorrect, sowol im Text als auch in Zahlen. Es scheint aus einer beschädigten Handschrift abgeschrieben zu sein, daher an manchen Stellen Lücken.

Die Angaben sind meistens ganz kurz, bisweilen werden einige Werke der in Rede stehenden angeführt. Die besprochenen Gelehrten reichen bis fast gegen 500 d. H.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, gut, allmälig etwas flüchtiger, vocallos. — Abschrift c. 1840.

9993. We. 1797.

6) f. 62—101.

8vo, 21 Z. (17¾ × 12; 13½ × 8cm). — Zustand: ziemlich stark fleckig und etwas unsauber. — Papier: gelb, grob, stark, glatt. — Titel f. 62a fehlt, doch ist oben am Rande von ganz später Hand hingeschrieben:

مناقب الائمة

was richtig sein kann. Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das übergeschriebene Bismillāh ist von späterer Hand.

Dies Bruchstück enthält biographische Artikel über hervorragende Juristen aus dem 2. und 3. Jahrhdt d. H.; dieselben sind ziemlich kurz, nur der über Abū Ḥanīfe ist von grösserem Umfang.

Vorhanden sind hier:

62a ذكر اخبار ابي عبد الله محمد بن الحسن الشيباني صاحب ابي حنيفة

63a ذكر اخبار حسن بن زياد اللولوي

und einige Andere.

(65a ذكر اخبار ابي حنيفة)

68b ذكر ما روي فى وقار ابي حنيفة وعقله

70a ذكر ما روي فى سخائه وبذله

u. s. w.

Dieser Artikel geht bis f. 84b.

84b ذكر مناقب الامام الناسك مالك بن انس بن مالك

89a ذكر مناقب الامام الشافعي القرشي

93b ذكر مناقب الامام ابي عبد الله بن احمد بن حنبل

ذكر مناقب ابي يوسف يعقوب بن ابراهيم القاضي صاحب ابي حنيفة 96ª
ذكر اخبار زفر بن الهذيل صاحب ابي حنيفة 99ᵇ
ذكر اخبار داود الطائي صاحب ابي حنيفة 101ª

Schluss f. 101ᵇ: سمعت داود الطائي يقول اللهم استر عوراتنا وامن روعاتنا واكفنا امر من سعي علينا ولا تشمت بنا عدونا اكفنا كل مقول بين ايدينا حتى تبلغنا من رحمتك ما انت اهله امين ثلاث مرات والله اعلم بالصواب'

Dies kann allerdings der Schluss des Werkes sein.

Schrift: ziemlich kleine Gelehrtenhand, gedrängt, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591. — Nach f. 64 u. 68 fehlt etwas.

9994. We. 1772.

26) f. 122ᵇ. 123ª.

Format etc. und Schrift wie bei 7). — Titel fehlt; er ist: ر" فى طبقات الفقهاء

Verfasser fehlt; es ist:

ابن كمال باشا

Anfang: الحمد لله الذي جعل طبقات العلماء فيما بين الانام عالية والصلوة . . . اما بعد فاعلم ان الفقهاء علي سبع طبقات الخ

Eintheilung der Rechtsgelehrten in 7 Klassen, von Ibn kemāl bāšā † 940/1533.

1) المجهدون فى الشرع 2) المجهدون فى المذهب
3) المجهدون فى المسايل التى لا رواية فيها عن صاحب المذهب
4) اصحاب الترجيح من المقلدين كالبزازي واحزابه
5) اصحاب الترجيح من المقلدين كابي الحسين القدوري . . . وشانهم تفضيل الروايات على بعض اخر بقولهم هذا اولي الخ
6) المقلدون القادرون على التمييز بين الاقوي والقوي والضعيف الخ
7) المقلدون الذين لا يقدرون على ما ذكر ولا يفرقون بين الغث والسمين ولا يميزون الشمال عن اليمين بل يجمعون ما يجدون كحاطب الليل فالويل لكلهم ولمن قلدهم كل الويل'

Dies ist der Schluss der kleinen Abhdlg.

Bl. 123ᵇ—127ª leer.

9995.

Dasselbe Werkchen in:

1) We. 1796, 11, f. 131ᵇ.

8ᵛᵒ, 24 Z. (16 × 11; 13 × 7ᶜᵐ). — Zustand etc. u. Schrift wie bei 10. — Titel fehlt. Verfasser fehlt, steht aber am Rande.

(In der Regel fehlt die Angabe des Titels und des Verfassers dieser Abhandlung.)

Anfang: اعلم ان الفقهاء الخ. (So ist derselbe gewöhnlich.) Der Schluss der Abhandlung steht am Rande.

F. 132ª (es fehlt vorher ein Blatt oder mehrere) über den Begriff und Inhalt der Definition, ist entnommen den Glossen des السيد (d. i. الجرجانى) zu dem الشرح العضدي.

F. 132ᵇ Glossen des الشمنّى zu einigen Textworten, über Vermächtnisse (الوصية).

2) Mf. 248, f. 83ª.

3) Pet. 573, 2, f. 113ª—114ª.

Format etc. wie bei 1). (Text: 15 × 9ᶜᵐ.) Titel und Verfasser vollständig.

Anfang: الحمد لوليّه والصلوة علي نبيّه' اعلم ان الفقهاء

4) Pet. 684, f. 41ᵇ.

5) Pm. 105, 8, f. 32ᵇ—33ª, 9.

6) Pm. 688, 4, f. 49ᵇ. 50ª.

Titelüberschrift: الر" المتعلقة بطبقات المجتهدين

7) Pm. 105, 11, 45ᵇ—47ª.

8ᵛᵒ, 15 Z. [Text: 13 × 7½ᶜᵐ]. — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift. Verfasser fehlt.

Schrift: gross, etwas schwungvoll, gleichmässig, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1173/1759.

Unten auf f. 47ª in schräglaufenden Linien steht eine kurze biographische Notiz über den Verfasser, dem Werke des سعدي جلبى entlehnt.

8) Mq. 118, f. 72.

Anfang und Schluss etwas abgekützt.

9) Lbg. 526, 33, f. 492.

10) Lbg. 855, f. 5ᵇ.

11) Lbg. 645, 6, f. 77.

8vo, 24 Z. (20¾ × 15½; 15 × 10½cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei 4. — Titelüberschrift:

طبقات علماء المجتهدين

F. 77b (in schräg über die Seite laufender Schrift) Aufzählung der verschiedenen Arten der Traditionen (صحيح, مرسل, مسند u. s. w.) nebst kurzer Erklärung.

F. 78a allerlei Notizen aus juristischen Werken.

9996.

Hier sind noch zu erwähnen die Werke gleichen Inhalts (طبقات الفقهاء) von:

1) عبد الملك بن حبيب القرطبي ابو مروان † 239/853.
2) الحسن بن احمد بن عبد الله البغدادي ابن البنّاء † 471/1078.
3) عبد الله بن يوسف الجرجاني † 489/1096.
4) محمد بن عبد الملك الهمداني † 521/1127.
5) مراتب الفقهاء von خالد بن علي الاصبهاني um 370/980.
6) اخبار الفقهاء المتاخرين من اهل قرطبة von الحسن بن محمد الزبيدي † 379/989.
7) طبقات فقهاء اليمن ورؤساء الزمن von عمر بن علي بن اسمرة اليمني † 586/1190.
8) طبقات الفرضيين von السيوطي † 911/1505.

9997. Pm. 340.

3) f. 93b—135.

8vo, c. 19—23 Z. (20½ × 15; 15½(—17) × 10½—11cm). Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 93b:

نفحات الانوار المقدّسة فى ذكر مناقب السادات الايمة الاربعة

Verfasser fehlt.

Anfang f. 93b: . . . الحمد لله وكفى وسلام وبعد فقد سنح لي ان اقدّم خيرة الله تعالي وابذل المجهود فى نيل ذا المقصود واضع كتابا مفردا فى مناقب الايمة المجتهدين الكاملين المكملين الراسخين فى العلم الاربعة الخ

Obgleich die hervorstechenden Eigenschaften und Lebensumstände der 4 Hauptimāme schon oft behandelt worden, will der Verfasser dieses Werkes doch auch noch ein eigenes Werk über sie schreiben. Er hat dasselbe in 4 Kapp. getheilt.

1. باب 93b فى المقام الاكمل فى ذكر نبذة يسيرة ومقامات انيقة من مناقب الامام ابي حنيفة رة، كان ابو عبد الرحمن الشعراني رحه يقول فى طبقاته، كان الامام الاعظم ابو حنيفة النعمان رحه ولد سنة ٨٠ من الهجرة الخ

2. باب 100b فى ذكر نبذة يسيرة وخصايص جزيلة من مناقب الامام مالك، وهو مالك بن انس بن مالك بن ابي عامر الحرث بن عمرو بن عثمان . . . وكنيته ابو عبد الله الخ

3. باب 103a فى ذكر خصايص ومناقب ما خصّص به القطب الغوث الفرد الجامع مجتهد القرن الثانى الامام الاعظم والعالم الاكرم ابوعبد الله محمد بن ادريس الشافعي رة، وهو محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن السايب بن عبيد بن عبد يزيد الخ

4. باب 127a من هذا السرّ الجامع فى ذكر ما اختصّ الله تعالي به وما امدّ الحافظ الامام المجتهد احمد بن حنبل، وهو احمد بن محمد بن حنبل بن هلال بن اسد بن ادريس بن عبد الله بن حيان بن عبد الله الخ

Das Werk ist offenbar unfertig; es ist zur Vervollständigung der einzelnen Kapitel Platz gelassen durch leere Blätter. So ist eine Lücke auf f. 96b 97a; ganz leer sind f. 97b—100a; ferner 102a unten und 102b leer (obwohl jetzt mit einigen Schreibereien versehen); leer 116. 117a. 125. 126. So eigentlich auch f. 134a (obgleich jetzt mit einem Stück aus dem احياء العلوم beschrieben).

Von einem Schluss des Werkes kann also nicht die Rede sein; das zuletzt Vorhandene steht f. 135a: وهذا ترك اللحم والمرقة والادم قاله الغزالي رحه وكان الامام احمد رحه يقول علامة الزهد قصر الامل، und f. 135b (obgleich die Schrift kleiner, ist sie doch von derselben Hand): غسل وجه السنة من غبار البدعة وكشف الغمّة عن عقيدة هذه الامة ثم اطال العزّ ابن عبد السلام رحه فى ذلك ذكرا انتهي،

Der Verfasser war, wie es nach f. 133ᵇ scheint, Schüler des الشعراني, lebt also um $^{1000}/_{1591}$ herum.

Schrift: gross, kräftig, etwas flüchtig, deutlich, vocallos. Der Rand öfters vollgeschrieben. — Abschrift c. $^{1000}/_{1591}$ (Autograph). — Nicht bei HKh.

9998. We. 1790.

1) f. 1—3ᵃ.

55 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. ($16^1/_2 \times 11$; $12^1/_2 \times 7^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen im Deckel, oben am Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappdeckel mit Lederrücken und Klappe. — Titelüberschrift f. 1ᵇ:

ذكر شيء من احوال الايمة الاربعة

Verfasser fehlt.

Biographische Notizen über die 4 Imāme احمد ابن حنبل, مالك und ابو حنيفة, الشافعي.

Anfang: فاما الامام الشافعي رة فهو ابو عبد الله محمد بن ادريس المطلبي يجتمع نسبه مع نسب النبي صلعم في عبد مناف الخ und Schluss: ولكل من الايمة الاربعة مناقب لا تحصى وفضايل لا يستقصى رحمة الله تعالي عليهم وعلينا اجمعين امين

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. $^{1166}/_{1753}$ (s. f. 11ᵇ und 55ᵃ) von يوسف بن سعيد بن احمد. — Collationirt.

F. 1ᵃ enthält, von derselben Hand geschrieben, die Aufzählung von 13 angesehenen Zeitgenossen des الشافعي, nebst Angabe ihres Todesjahres. Zuerst: الحميدي هو ابو بكر عبد الله بن زبير مات بمكة سنة ٢١٩

9999. Lbg. 920.

38 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. ($17^1/_4 \times 13$; 13×10ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber, auch fleckig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

مجموع اوله ترجمة الائمة الاربعة
لعبد الوهاب بن ابراهيم بن محمد بن يحيى بن
ابي القاسم الشافعي

Anfang f. 1ᵇ: الامام الشافعي رة قال النووي رة هو ابو عبد الله محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع ... الحجازي المكي ابن عم رسول الله الخ

'Abd elwahhāb ben ibrāhīm ben moḥammed ben jaḥjā ben abū 'lqāsim hat hier das Leben des Imām Eššāfi'ī und des Mālik ben enes aus verschiedenen Werken zusammengestellt; die übrigen Biographien, die das Werk auch noch enthielt, fehlen hier.

Das Leben des Eššāfi'ī ist in einige ungezählte Abschnitte getheilt. Zuerst f. 2ᵇ في تلخيص جملة من احواله, 5ᵃ في مولده ووفاته u. s. w. F. 23ᵃ ذكر مناظرته مع محمد بن الحسن

Dasjenige des Mālik beginnt f. 33ᵇ u. bricht f. 38ᵇ mit den Worten ab: ما الي هذا سبيل وذلك لان اصحاب النبي صلعم تفرقوا بعده في الامصار وحدثوا

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

10000.

Hieher gehören auch die Werke:

1) البيان في اسماء الائمة von علي بن الحسين المسعودي † $^{346}/_{957}$.
2) مناقب الائمة von محمد بن الطيب بن محمد ابو بكر الباقلاني † $^{403}/_{1012}$.
3) اللآلي اللامعة في تراجم الائمة الاربعة von عمر بن احمد الشماع الحلبي † $^{936}/_{1530}$.
4) تنوير بصائر المقلدين في مناقب الائمة المجتهدين von مرعي بن يوسف بن ابي بكر الكرمي † $^{1033}/_{1624}$.
5) غاية الاختصار في مناقب الاربعة ائمة الامصار von محمد بن احمد بن احمد الموصلي
6) مناقب الائمة الاثني عشر von يحيى بن حميدة الحلبي ابن ابي طي † $^{630}/_{1233}$.
7) ذخائر العقبى في مناقب ذوي القربى von احمد بن عبد الله الطبري محب الدين † $^{694}/_{1295}$.
8) الفصول المهمة في معرفة الائمة وفضلهم ومعرفة اولادهم ونسلهم von علي بن محمد بن الصباغ المكي نور الدين † $^{855}/_{1451}$.
9) العذب الزلال في مناقب الآل von عمر بن احمد الحلبي الشماع † $^{936}/_{1530}$.
10) الفروع الجوهرية في الائمة الاثني عشرية von عبد الله بن ابراهيم بن حسن المكي ميرغني † $^{1207}/_{1792}$.

10001. Pm. 587.

187 Bl. 4to, 25 Z. (22 × 16; 16 × 11^cm). — Zustand: in der ersten Hälfte in dem oberen Theile, in der 2. Hälfte am Rücken und in dem unteren Theile wasserfleckig; ausserdem ziemlich stark wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: rothbrauner Lederbd mit halbabgerissener Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª:

مناقب ابي حنيفة رة للبزازي

Der Verfasser heisst ausführlicher:

محمد بن محمد بن شهاب بن يوسف الكردري ابن البزازي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي اجري على لسان الائمة الاعلام اعلام الحلال والحرام. وجعل كلامهم المرضي امضى على كافة الانام . . . وبعد فهذا مختصر في بعض مناقب الامام الاعلم المعظم الاعظم ومشايخه واصحابه الذين احكم الله بهم الدين الاقوم رتبه الداعي الضعيف المحتاج محمد بن محمد الكردري على مقدمة وفصول وخاتمة الخ

Moħammed ben moħammed ben śihāb elkerderī *ibn elbazzāzī* † 827/1424 (No. 4510) behandelt hier Leben und Ansichten des Abū Ħanīfe, seiner Lehrer und seiner Anhänger.

Das Werk ist in 11 Kapitel getheilt; voraufgeschickt ist eine lange Vorrede.

المقدمة f. 1ᵇ اعلم إنه لا يشترط في التابعي ان يكون ولادته في زمانه عم ولا ان يكون له صحبة مع الصحابة ولا ان يكون له رواية منهم بل عدم الصحبة به عم شرط

Ueber den Begriff des Wortes تابعي, Nachfolger der Prophetengenossen, die Eigenschaften des Imām — er ist dreierlei, nämlich سراج الامة ومحيى الشريعة والسابق — und seine Aufgaben und sein Verhältniss zu den „Nachfolgern“ in der Ueberlieferung etc.

1. باب 49ª (die Ueberschrift fehlt).
 1. فصل 49ª في ابتداء نظر الامام رة في الاستثناء واقبال الامام عليه للاستفادة
 2. فصل 54ᵇ في اصول بنى عليها مذهبه
 3. فصل 65ª فيما ذكره من الخارج على البداهة
 4. فصل (die Ueberschrift und der Anfang dieses Abschnittes ist nicht ersichtlich).
 5. فصل 106ª في اخلاقه مع الخلفاء والامراء
 6. فصل 111ᵇ في وفاة الامام رة
 خاتمة في ذكر اجابة دعواته ومقامات رئيت له في المنام 144ᵇ
2. باب 146ᵇ في فضل الامام ابي يوسف
 1. فصل 146ᵇ في ذكر نسبه ووفاته
 2. فصل 147ᵇ في ابتداء نظره في العلم وشهادة الاعلام بفضله
 3. فصل 149ᵇ فيما يتعلق بكلامه ومناظرته
 4. فصل 152ᵇ فيما يتعلق بكلامه وحفظه وقضائه
3. باب 156ª في ذكر الامام محمد بن الحسن [الشيباني]
 1. فصل 156ª في صفته ومولده ووفاته وابتداء نظره في العلم وما ذكره الائمة في مناقبه
 2. فصل 159ª في فطنته وما اجاب به علي البديهة وقصته مع الخلفاء
4. باب 163ᵇ في مناقب الامام عبد الله بن المبارك († 181/797).
 1. فصل 163ᵇ في ولادته ونسبه ووفاته وشهادة الاعلام له
 2. فصل 165ᵇ في فضله
5. باب 168ª في مناقب الامام زفر بن الهذيل بن صباح الكوفي ويكنى بابي الهذيل
6. باب 170ª في مناقب الامام داود الطائي
7. باب 174ª في ذكر وكيع بن الجراح
8. باب 175ᵇ في ذكر حفص بن غياث بن طلق بن عمرو النخعى الكوفي († 194/810)
9. باب 176ª في مناقب يحيى بن زكرياء بن ابي زايدة بن ميمون بن فيروز بن ميمون († 184/800)
10. باب 176ª في ذكر مناقب حسن بن زياد اللؤلوي الكوفي († 204/819)
11. باب 178ª في مناقب الامام وبقية الاصحاب الذين ساروا اليه من كل بلد واخذوا عنه

Schluss f. 187ª: فهولاء سبعمائة وثلاثون رجلا من مشايخ البلدان واعلام المسلمين من مشارق الارض ومغاربها اخذوا عنه ووصل العلم الينا ببركة سعيهم واجتهادهم جزاهم الله تعالي عنا خير الجزاء وخاصة عن الامام الاعظم وكل من دعا الي الدين الاقوم؛ ومما قيل فيه وبه نختم الكتاب (Ṭawīl)

شيوخ سراج الخلق نعمان كلهم مصابيح في افق الهدي ورواته ،

Zuletzt, Vers 8:

وكم من قويّ عدّه الناس ميّتا رفاتا ولما يقض بعد مماته

Schrift: gross, kräftig, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften (meistens) roth. — Abschrift vom Jahre 1139 Ḏū'lḥiǵǵe (1727). — HKh. VI 13012, p. 145.

10002. Spr. 300.

1) f. 1—31ᵃ.

75 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (19³/₄ × 14; 13¹/₂ × 8ᶜᵐ). — Zustand: am oberen und unteren Rande fleckig. Etwas wurmstichig. Der Rand ganz beschrieben: s. No. 2707. — Papier: ziemlich dünn, bräunlich, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب تبييض الصحيفة في مناقب الامام ابي حنيفة

لجلال الدين السيوطي

Der Titel so auch in der Vorrede f. 1ᵇ.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفي' هذا جزء الفته في مناقب الامام ابي حنيفة النعمان بن ثابت الكوفي رة امين' الخ

Biographie des Abū Ḥanîfe, von Ǵelāl eddîn essojūṭî † 911/1505.

F. 1ᵇ ذكر اصله 2ᵃ ذكر تبشير النبيّ صلعم به

2ᵇ ذكر من ادركه من الصحابة رم

7ᵃ ذكر من روي عنهم الامام ابو حنيفة من التابعين فمن بعدهم

8ᵃ ذكر الرواة عن الامام ابي حنيفة

10ᵃ ذكر نبذ من اخباره ومناقبه

Schluss f. 31ᵃ: او اراد ان يكون فلم يكن فهو متمنّ متحسّر ومن جعل ربه متمنيا متحسرا فهو كافر' آخر المناقب وصلي الله على سيدنا الخ

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. — HKh. II 2407.

F. 31ᵇ—35 enthält verschiedene Kleinigkeiten. Einige Verse (Art Räthsel) des الكردري über: في بيان المحرمات التي في الشاة بعد الذبح f. 31ᵇ. — F. 32ᵃ·ᵇ etwas über die dem Bismillāh einwohnenden Kräfte nebst einem darauf bezüglichen Gebete, von عبد القادر الكيلاني, nebst einem Gebet in Strophen, die immer schliessen mit حبّ العلم محبوبي, von demselben. Ein Stück davon steht wiederholt f. 75ᵃ, Z. 1—7 und in der Mitte. Ferner einige Bemerkungen über Unglauben, speciell in Bezug darauf, ob die vor dem Islām gestorbenen Verwandten Moḥammeds im Paradiese seien. Ferner 34ᵇ ff. ein تسبيح, 2 Gebete, und Bemerkungen über die Ansicht des Abū Ḥanîfe, dass die Gnadengaben (كرامات) auch in und nach dem Tode fortdauern.

Die Schrift ist meistens dick, flüchtig, aber deutlich, vocallos, c. 1750.

Pm. 407, 78, f. 379ᵇ—391ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 2.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser wie bei Spr. Schluss: قال الحافظ جمال الدين المزي في التهذيب وصلى عليه ست مرات ولم يقدر على دفنه الي العصر من كثرة اللوحام [الازدحام [l.

10003. Pm. 613.

1) f. 1—84.

114 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (21¹/₃ × 14; 15 × 7¹/₂ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut; Bl. 2. 3. 10. 11 oben am Rande etwas ausgebessert. Der untere Rand ist stellenweise etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1ᵃ von ganz später Hand: تاريخ ابي حنيفة وما جري له وفضله und daneben, von derselben Hand, nach dem Rande hin: تاريخ ثاني لابن حجر في احوال ابي حنيفة وما صار له

Der specielle und richtige Titel steht dagegen f. 2ᵇ als Ueberschrift:

الخيرات الحسان في مناقب ابي حنيفة النعمان رحه

und ebenso in dem Vorworte f. 4ᵃ, nur dass daselbst noch nach مناقب eingeschoben ist: الامام الاعظم. Verfasser fehlt. Nach Pm. 473, 1 ist es:

احمد ابن حجر المكي الهيتمي

Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله الذي اختص العلماء بوراثة الانبياء والتخلق باخلاقهم وجعلهم القدوة للكافة في معاشهم ومعادهم . . . وبعد فانه ورد علينا من منذ سنين بمكة المشرفة . . . رجل من فضلاء القسطنطينية وصلحائهم لجمعه بين العلوم النقلية والعقلية الخ

Leben und Ansichten des Abū Ḥanîfe, von Aḥmed *ibn Ḥaǵar elheitamî* elmekkî † 973/1565 (No. 1493). Ein aus anderen Werken über ihn zusammengezogenes Compendium, das

der Verf. auf Wunsch eines gelehrten Freundes verfasst und das dieser und viele Andere sich abgeschrieben hatte, war ihm, was sein Original betrifft, durch Ausleihen verloren gegangen; er hat daher hier aufs Neue ein grösseres Werk über denselben ausgezogen, nämlich das des محمد الشامي الدمشقي ثم المصري. Es ist in 3 Vorreden und 40 Abschnitte (فصل) getheilt. Die Angabe im Vorwort, f. 4ª, es sei getheilt in Vorreden und 43 Abschnitte, ist nur insofern richtig, als Vorreden und Abschnitte zusammen die Zahl 43 ergeben.

F. 4ª المقدمة الاولي' اعلم ان بعض المتعصّبين ممن لم يمنح توفيقا جاءنى بكتاب الخ

9ª المقدمة الثانية فى بيان امور يعم نفعها ويقبح بالطالب جهلها

15ᵇ المقدمة الثالثة فيما ورد من تبشير النبي صلعم بالامام ابي حنيفة رة

1. فصل 17ᵇ فى بيان الاسباب الحاملة على تاليف هذا الكتاب

2. فصل 21ᵇ فى ذكر نسبه 3. فصل 22ᵇ فى مولده

4. فصل 23ª فى اسمه 5. فصل 23ᵇ فى صورته

6. فصل 23ᵇ فيمن ادركه من الصحابة

7. فصل 26ᵇ فى ذكر شيوخه

8. فصل 26ᵇ فى ذكر الآخذين عنه الحديث والفقه

9. فصل 27ª فى مبدأ امره ونشأته وسبب اشتغاله بالعلم

10. فصل 29ª فى ابتداء جلوسه للافتاء والتدريس

11. فصل 30ª فيما بنى عليه مذهبه

12. فصل 31ª فى الصفات التى تميّز بها على من بعده

13. فصل 32ª فى ثناء الائمة عليه

14. فصل 37ª فى شدة اجتهاده فى العبادة

15. فصل 39ᵇ فى خوفه ومراقبته لربّه سبحانه وتعالي

16. فصل 41ª فى حفظه لسانه عما لا يعنيه وعن السوء ما امكنه

17. فصل 42ª فى كرمه 18. فصل 43ᵇ فى زهده وورعه

Die übrigen Abschnitte und der Schluss so wie bei We. 1675, 2. Wie dort, fehlt auch hier Anfang und Ueberschrift des 27. Abschn.

Der Verf. des Grundwerkes nennt f. 17ª den السيوطي seinen Lehrer. Es wird sein محمد بن على بن يوسف الشامي † $^{942}/_{1535}$ (No. 9604).

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im J. $^{1222}/_{1807}$ von ملا احمد بن ملا محمد البغدادي.

HKh. III 4826 (bloss Titel).

10004. Pm. 473.

1) f. 1—64ª.

93 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. ($15^1/_2 \times 11^1/_2$; $12^1/_2 \times 6^3/_4$ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk (erste Hälfte). Titel f. 1ª von späterer Hand: تاريخ احوال ابو حنيفة النعمان صاحب مذهب الحنفية رة وهذا الكتاب اسمه الخيرات الحسان فى مناقب النعمان

Titelüberschrift f. 2ᵇ so wie das Ueberstrichene, nur mit dem Zusatz ابو حنيفة (hinter مناقب), und mit Angabe des Verf.: احمد بن حجر المكي.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

10005. We. 1675.

2) f. 72—109.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt und ausserdem die ganze erste Hälfte des Werkes. Das Vorhandene beginnt in dem 18. فصل, mit den Worten f. 72ª: وكيع انه جعل على نفسه ان حلف بالله صادقا فى عرض كلام تصدّق بدرهم فحلف الخ = Pm. 613, 1, f. 44ᵇ, Z. 3 u. 4.

19. فصل 73ª فى امانته 20. فصل 73ᵇ فى وفور عقله

21. فصل 74ª فى فراسته 22. فصل 75ª فى عظيم ذكائه واجوبته المسكتة عن الاسئلة العويصة المبهتة

23. فصل 86ᵇ فى حلمه ونحوه

24. فصل 89ª فى اكله من كسبه وردّه للجوائز

25. فصل 90ª فى ملبسه

26. فصل 90ª فى شيء من حكمه وآدابه

28. فصل 92ª فى محنته لما ارادوا توليته الوظايف الجليلة كالقضاء وبيت المال فامتنع

29. فصل 94ª فى سنده فى القراءة

30. فصل 94ᵇ فى الحديث 31. فصل 95ᵇ فى سبب وفاته

32. فصل 96ᵇ فى تاريخ وفاته 33. فصل 96ᵇ فى تجهيزه

34. فصل 97ᵃ فيما سمع من الهواتف بعد موته
35. فصل 97ᵃ فى تاديب الايمة معه فى مماته كهو فى حياته وان قبره يزار لقضاء الحوايج
36. فصل 98ᵇ فى بعض منامات حسنة راها ورئيت له
37. فصل 100ᵇ فى الرّد على من قدح فى ابي حنيفة بتقديمه القياس على السنة
38. فصل 102ᵃ فى ردّ ما قيل فيه من الجرح
39. فصل 104ᵃ فى رد ما نقله الخطيب فى تاريخه عن القادحين فيه
40. فصل 105ᵃ فى رد ما قيل انه خالف صرايح الاحاديث الصحيحة من غير حجّة

107ᵇ خاتمة قد بان لك واتضح ان الامام ابا حنيفة رة انما ترك بعض خبر الاحاد لهذه القواعد الخ

Schluss f. 108ᵇ: ان اقلتنا للخضوع تحت اشارة اوليائك وجعلتنا من اهل ولائك وصل اللهم وسلم وبارك . . . على افضل الخلق سيدنا محمد وعلى آله وصحبه عدد معلوماتك ابدا ومداد كلماتك سرمدا كلما ذكرك وذكره الذاكرون وغفل عن ذكرك وذكره الغافلون سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين'

Nach der Unterschrift hat der Verfasser die Unreinschrift dieses Werkes beendet im J. 960 Çafar (1553).

Abschrift vom J. 1124 Ḋū'lḣiģģe (1713).

Der 27. Abschnitt ist hier ausgelassen, wenigstens fehlt die Ueberschrift desselben.

10006. Pm. 613.

2) f. 84ᵇ—114.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt, doch bezieht sich auf dies Werk der f. 1ᵃ am Rande stehende: s. bei Pm. 613, 1. Verfasser: s. Anfang. Es ist:

ابن حجر الهيتمي المكي

Anfang f. 84ᵇ: احمد الله ان جعل من اعيان ائمة الهدي ومصابيح الاقتداء رجالا من ابناء فارس . . . وبعد فيقول احقر الوري . . . احمد بن حجر الشافعي نزيل مكة المشرفة . . . انه قد ورد علينا تمام خمس وخمسين وتسعمائة ببلد الله وحرمه الخ

Leben, Eigenschaften und Ansichten des Abū hanîfe, von demselben Verfasser. Das Werk ist entstanden auf Wunsch des الياس بن على, eines Gelehrten in Konstantinopel, welcher den Verfasser in Mekka besuchte, zu Ausgang des J. 955/1549. Es ist dies also das kleinere und früher abgefasste Werk, von dem bei Pm. 613, 1 die Rede gewesen ist und welches dem Verfasser abhanden gekommen war. Es zerfällt in 30 Abschnitte (فصل) und Schlusswort.

1. فصل 86ᵇ فيما ورد فيه عموما وخصوصا
2. فصل 90ᵃ فى ذكر نسبه 3. فصل 90ᵇ فى ذكر مولده
4. فصل 90ᵇ فى دعاء على بن ابي طالب رة بالبركة لثابت والد ابي حنيفة
5. فصل 91ᵃ فيمن ادركهم ابو حنيفة من الصحابة
6. فصل 92ᵇ فيمن اخذ عنهم العلم
7. فصل 93ᵇ فيمن اخذ العلم عن ابي حنيفة
9. فصل 93ᵇ فى عدد المسائل المنقولة عنه
10. فصل 94ᵃ فيمن استنكف من ائمة السلف ان يقال اخطأ ابو حنيفة
11. فصل 94ᵇ فى قيامه بواجبات حقوق مشايخه من الثناء عليهم واداثه الدعاء لهم وغير ذلك
12. فصل 95ᵃ فى انصافه لتلامذته وثنائه عليهم وارشادهم الي الكمالات بحسب ما يمكنه بذلا للنصيحة المامور بها ومحبّته لهدايتهم الي المقام الاعلى
13. فصل 95ᵇ فى ذكاء ابي حنيفة الذي بهر العقول وادهشها وحيّر الافكار وانعشها وفى سرعة فهمه وكمال فطنته ومبادرته بالجواب الحق على البداهة مع ان غيره لا يحصّله على الروية
14. فصل 101ᵃ فى فراسته الصائبة
15. فصل 102ᵃ فى سخائه وكرمه
16. فصل 103ᵃ فى تواضعه لا سيما لاهل العلم
17. فصل 103ᵃ فى حسن مداراته اقتداء برسول الله صلعم
18. فصل 103ᵇ فى عظم اجتهاده فى العبادات وشدة ما كان عليه من محاسبة النفس والقيام عليها بسدّ سوء المعاملات
19. فصل 105ᵃ فى تحرّزه عن الغيبة
20. فصل 105ᵇ فى عظم عقله وكمال تصوره
21. فصل 105ᵇ فى قوة يقينه وثبات حاسته
22. فصل 105ᵇ فى شهرته فى حياته بالعلم والتقدم حتى فى مكة المشرفة
23. فصل 106ᵃ فى حسن احتراسه فى الفتوي على البديهة

24. فصل 106ᵇ فى تقلله من الدنيا مع قدرته التامة وغناه الوافر ايثارًا لنعيم الآخرة على نعيم الدنيا ولاولي الحاجات والضرورات سيما المشايخ والعلماء والصلحاء واهل الحديث والمتفقهة على نفسه

25. فصل 106ᵇ فى تحريه لا سيما فى الابضاع

26. فصل 107ᵃ فى بلوغه فى الاجتهاد وفقه النفس الغاية القصوى والنهاية العليا

27. فصل 107ᵃ فى بلوغه فى الورع والزهد والاحتياط التام لدينه مبلغا تقصر الخطأ عن بلوغه مداه وتتقهقر القوي من الوصول الي اوج علاه

28. فصل 109ᵃ فى محنته الكبري بسؤالهم له فى توليته نظر بيت المال والقضاء فامتنع منهم اشد الامتناع صابرا محتسبا على ما اذن من الضرب والسجن وغيرهما من وجوه الظلم والابتداع

29. فصل 110ᵇ فى ثناء الايمة عليه واعترافهم بما ساقه الله من الفضايل والكمالات اليه

30. فصل 113ᵃ فى امور جامعة لاوصاف جليلة من اوصافه

113ᵇ خاتمة من كرامات ابي حنيفة الباهرة

Schluss f. 114ᵃ: وقبره بها مشهور يزار ويتبرك به فرحمه الله ورضى عنه واعاد علينا من بركات علومه واسرار مداراته . . . ورضى الله عن ائمة الدين ومشايخنا ومشايخهم ووالدينا ووالديهم اجمعين سبحان ربك رب العزة عما يصفون والحمد لله رب العالمين؛

Ein Abschnitt in Spr. 831, 2, f. 171ᵇ—172ᵇ aus **معدن اليواقيت الملتمعة** فى مناقب الايمة الاربعة handelt über Abū Ḥanīfe.

10007.

Das Leben des Abū Ḥanīfe behandeln auch:

1) عقود المرجان فى مناقب ابي حنيفة النعمان von ابو جعفر احمد بن محمد الطحاوي † 321/933.
2) كشف الآثار von عبد الله بن محمد الحارثى الكلاباذي † 340/951.
3) مناقب الامام الاعظم von محمد بن احمد النيسابوري الشعيبى † 357/968.
4) المناقب von الحسين بن على الصيمري † 436/1044.
5) المناقب von على بن عبد العزيز المرغيناني ظهير الدين † 506/1112.
6) شقائق النعمان فى مناقب النعمان von جار الله الزمخشري † 538/1143.
7) المواهب الشريفة فى مناقب ابي حنيفة von على بن ابي القاسم البيهقى um 560/1165.
8) المناقب von موفق الدين بن احمد المكى † 568/1172.
9) المناقب von يوسف بن قزاغلى البغدادي † 654/1256.
10) البستان فى مناقب النعمان von عبد القادر بن ابي الوفا محمد القرشى † 775/1373.
11) الدرر المنقبة فى الرد على ابن شهبة von dems.
12) الدرر المنيفة فى الرد على ابن ابي سبيعة von اكمل الدين البابرتى † 786/1384.
13) النكت الظريفة فى ترجيح مذهب ابي حنيفة von demselben.
14) المناقب von شعيب بن سعد بن عبد الكافى الحريفيش † 801/1399.
15) عقود الجمان فى مناقب ابي حنيفة النعمان von محمد بن على بن يوسف الصالحى الدمشقى † 942/1535.
16) المعالم الشريفة فى فضائل ابي حنيفة von احمد بن على بن ناصر المكي um 950/1543.
17) الشذرة اللطيفة فى شرح جملة من مناقب ابي حنيفة von احمد بن محمد الغنيمى الخزرجى † 1044/1634.
18) كشف الالتباس فى الراي والقياس von dems.
19) قلائد عقود الدرر والعقيان فى مناقب ابي حنيفة النعمان von ابو القاسم بن عبد الحليم اليمنى

10008. Pet. 270.

113 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (22⅓ × 16; 15½—16 × 10¾ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich fleckig, besonders in der Mitte, überhaupt etwas unsauber, sonst gut. — Papier: dick, gelblich, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit rothem Corduanrücken und Klappe. — Titel und Verfasser:

مناقب الشافعي للامام الرازي

Der Verfasser ausführlicher:

محمد بن عمر بن الحسين الرازي فخر الدين

Anfang: الحمد لله الذي لا خالق للاشياء الا هو؛ ولا رازق للاحياء الا هو؛ ان قلت هل هو هو؛ قلت لا اله الا هو؛

. . . اما بعد فقد سالني جماعة من افاضل الاصحاب واكابر الاحباب، ان اصنف كلاما مختصرا ملخصا في فضايل الامام الاعلم الاعظم الشافعي المطلبي رة وفي ترجيح مذهبه،

Darstellung des Lebens und der Lehre des Eššâfi'ı, von Fahr eddın errâzı † 606/1209 (No. 2223). [Er erwähnt seinen Vater f. 6a.]

Das Werk zerfällt in 4 Haupttheile (قسم).

I. قسم f. 2a في شرح احواله على سبيل التاريخ،

1. باب f. 2a في شرح نسبه وذكر ما يتعلق به
1. Abschnitt f. 2a, 2. f. 3b, 3. f. 5a.

2. باب f. 6b في شرح اساتذته وتلامذته، (in 6 Abschnitten).

3. باب 13b في حكاية محنة الشافعي، (in 4 Abschnitten).

II. قسم 20a في شرح علوم الشافعي وشرح فضايله ومناقبه

1. باب 20a في شرح معرفة الشافعي بعلم الاصول (in 10 Abschnitten).

2. باب 31b في معرفة الشافعي باصول الفقه (in Vorrede und Fragen).

3. باب 39a في بيان علم الشافعي بكتاب الله وما يتعلق به، (in 3 Abschnitten).

4. باب 44b في شرح احاطة الشافعي بعلم الاحاديث (in 6 Beweisen).

5. باب 48b في بيان معرفة الشافعي باللغة (in 20 Fragen).

6. باب 55a في حكاية بعض مناظراته (in 23 Fragen).

7. باب 61a في حكاية نيف من الاشعار المنقولة عن الشافعي (mit 2 Vorbemerkungen).

8. باب 67b في معرفة الشافعي بالطب والنجوم والفراسة (in 4 Abschnitten).

9. باب 69a في النكت اللطيفة المنسوبة اليه (in 2 Abschnitten).

10. باب 72a في شرح خصايله الحميدة وصفاته الكريمة

III. قسم 75a في ذكر ما يدل علي كونه راجحا علي ساير المجتهدين،

1. فصل 75a في الاستدلال على ذلك بالامور الراجعة الي نسب الشافعي

2. فصل 78b في الاستدلال على فضله بسبب ظهور علمه في راس المايه الثالثة

3. فصل 79b في بيان تقدم مذهبه علي ساير المذاهب بسبب الاسماء والالقاب

4. فصل 81b في بيان ان تلقب الانسان بانه من اصحاب الراي ليس من القاب الشرف في المدح،

5. فصل 83b في بيان تقديم مذهب الشافعي على ساير المذاهب بسبب انه كان متاخرا في الزمان عن ساير المجتهدين،

6. فصل 84a في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب ابي حنيفة بسبب كثرة الاستعمال وقلته

7. فصل 86b في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب غيره بسبب رعاية الاحتياط،

8. فصل 88a في ترجيح مذهب الشافعي على مذهب ابي حنيفة على سبيل التفصيل،

IV. قسم 110a في حكاية الوجوه التى بها يطعنون على مذهب الشافعي .

Schluss (f. 113b): ولما وصلنا الي هذا الموضع فلنقطع كلامنا حامدين لله تعالي ومصلين على نبينا محمد المصطفى وعلى آله واصحابه وهو ولي التوفيق وصاحب الحول والقوة وحسبنا الله وحده ونعم المعين . . انه رءوف رحيم منان كريم،

Schrift: gewandt, scharf, gleichmässig, ziemlich klein, vocallos. Die Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen Noten und Textverbesserungen. F. 18a erste Hälfte ist ausradirt. — Abschrift vom J. 744/1343.

HKh. VI 13014 (pag. 149).

10009.

Dasselbe Werk in:

1) We. 330.

76 Bl. 4to, 25—29 Z. (27 × 17¾; 24 × 15cm). — Zustand: einzelne Lagen und Blätter, unsauber und fleckig, besonders am Rücken. Die letzten Blätter unten an der Randecke beschädigt. Bl. 1a stark abgescheuert. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Bl. Das Vorhandene beginnt im 1. Abschnitt des 1. Kapitels des 1. قسم. 2. Kap. 3b. (Nach f. 6 fehlt Nichts; es sind die letzten Worte der untersten Zeile von f. 6b auf f. 7a, 1 wiederholt.) 3. Kap. 9b.

2. قسم 15b. 3. قسم 59b. Das Vorhandene hört auf gegen das Ende des 8. (und letzten) فصل dieses 3. قسم, bei der 5. حجة, mit den Worten: لان الامام اذا سهي لزم القوم.

Es fehlt an dem Werke nur der **Schluss** dieses Abschnittes und der ganze 4. قسم, im Ganzen etwa 6—8 Blätter.

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, aber ungleich, wenig vocalisirt. Die Ueberschriften grösser. — Abschrift c. 800/1397. — Collationirt.

Die auf f. 76ᵇ stehende Unterschrift ist gefälscht, um den Schein, dass das Werk vollständig sei, zu erwecken. Ein alter Besitzer des bereits defecten Buches hat darnach untergeschrieben, dass er das Werk für seinen Gebrauch abgeschrieben habe, und zwar im J. 851/1447. Der Name desselben ist عبد الله بن عمر بن ابي بكر الشافعي

2) We. 421, 1, f. 1—28.

88 Bl. 8vo, 23 Z. (21½ × 16; 15½ × 10cm) — Zustand: der Rand fleckig, auch beschädigt, sonst ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser, Anfang und Ende fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1ᵃ: بنكاح فخرج ولده مملوكا للقوم ثم انه طلقها وبعد الطلاق زني بها فكان ولد الزنا الخ und zwar im 2. فصل des 3. Kap. des 1. Theiles (قسم) und geht bis gegen Ende des 3. (und letzten) فصل des 3. Kap. des 2. Theiles. Die hier letzten Wörter f. 28ᵇ: قلنا هذا ضعيف لان هذا الكلام لا يدل على انه كان شاكًا في قدرة الله تعالى

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, fast vocallos. Stichwörter und Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1150/1737.

10010. We. 326.

1) f. 3ᵇ—22.

22 u. 193 Bl. 4to, 25 Z. (27 × 17½; 19 × 12½cm). — Zustand: nicht ganz fest im Einband; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel fehlt. Es ist etwa:

مناقب الامام الشافعي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 3ᵇ: الحمد لله رب العالمين واشهد ان لا اله الا الله الملك الحق المبين . . . اما بعد فهذا كتاب اذكر فيه ترجمة الامام ابي عبد الله محمد بن ادريس الشافعي من تاريخ الاسلام لابي عبد الله الذهبي واضيف الي ذلك جملة من ترجمته والله اسئل الخ

Biographie des Imām Eššāfi'ī, nach der Chronik des Eddehebī und mit eigenen Zusätzen verfasst, wahrscheinlich von ابن قاضي شهبة d. h. Abū bekr ben aḥmed ben moḥammed ben 'omar elesedī eddimašqī taqī eddīn *ibn qāḍī šohbe* † 851/1447. HKh. VI 13014 p. 150 erwähnt ein solches Werk von ihm.

Beginnt f. 3ᵇ so: محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن السايب بن عبيد بن عبد يزيد بن هاشم بن المطلب بن عبد مناف بن قصي الامام العالم ابو عبد الله الشافعي المكي المطلبي الفقيه . . . ولد سنة ١٥٠ الخ

Schluss f. 22ᵇ: قال اكتبوه وهذا آخر ما رددناه من مناقب الامام الشافعي على ما ذكره الحافظ ابو عبد الله الذهبي وجميع ما رددنا عليه شيء يسير بالنسبة الي ما ذكر في مناقبه والي ما ذكر من محاسنه فرضي الله عنه وارضاه وجمعنا واياه في بحبوحة جنته بمنه وكرمه والحمد لله رب العالمين وصلى الله الخ

Schrift: gross, geläufig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 850/1446.

F. 1. 2 und die innere Seite des Vorderdeckels sind beschrieben mit kurzen biographischen Angaben, aus dem 10.—12. Jhdt d. H.

10011. WE. 179.

4) f. 161—174ᵃ.

8vo, 15 Z. (20½ × 15; 15¼ × 11cm). — Zustand: zieml. gut. — Papier: stark, glatt, gelblich. — Titel f. 161ᵃ:

هذه اوراق تشتمل على شيء من ترجمة الامام الشافعي رة وعلى ذكر سلسلة الفقه جمع سيدنا . . . شمس الدين ابي عبد الله محمد بن زين الدين عبد المنعم الجوزي الشافعي تغمده الله تعالي برحمته الخ

(Für الجوزى ist الجوجري zu lesen.)

Anfang f. 161ᵇ: . . . قال سيدنا الشيخ الامام ابو عبد الله محمد بن زين الدين عبد المنعم الجوزي [l. الجوجري] الشافعي . . . الحمد لله نحمده ونستعينه ونؤمن به ونتوكل عليه . . . وبعد فهذه اوراق جمعتها تشتمل على ترجمة الامام الشافعي رة على وجه الاختصار وعلى ذكر سلسلة الفقه ايضا باختصار

Das Vorliegende, dessen Verfasser Moḥammed ben 'abd elmun'im *elǵauǵarī* † 889/1484 (No. 4514), ist ein Auszug.

Es beginnt f. 162ª oben mit Kap. III, handelnd: ‛فيما يطلق من الالفاظ فى البيع. Er kommt darin alsbald auf die Ansicht des Eššāfi'ı und lässt sich daher auf dessen Lebensbeschreibung ein. Der volle Name desselben ist: ابو عبد الله محمد بن ادريس بن عباس بن عثمان الخ geb. 150/767, gest. 204/820.

An diesen Artikel schliesst sich f. 170ª:

ذكر سلسلة الفقه

Diese „Kette der Rechtswissenschaft" wird so erklärt: وهي اسماء الرجال الذين توصلنا بهم الي امامنا الشافعي رضه واخذنا عنهم بواسطة او بغير واسطة واسماء الرجال الذين توصل امامنا بهم الي الاخذ عن النبي صلعم وشرف وعظم بواسطة وبغير واسطة فانهم آباؤنا فى الدين وبهم الوصلة الي دين رب العالمين‛

Der Verfasser beginnt diese Kette mit seinen Lehrern und steigt in der Aufeinanderfolge der Lehrer hinauf bis zu Moḥammed.

Aus f. 171ª erhellt, dass er nach 864/1459 geschrieben hat.

Schluss: ومعلوم ان كل واحد مما ذكرنا اخذ عن مشايخ عديدة وكلهم انتهوا الي النبي صلعم تسليما كثيرا الي يوم الدين والحمد لله رب العالمين‛

Schrift: ziemlich gross, dick, gleichmässig, nicht ungeübt, vocallos. — Abschrift um 1125/1713.

F. 174ᵇ und 175 leer.

10012. Spr. 490.

17) f. 87ᵇ—126ª.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt. S. unten. Verfasser: s. Anfang.

Anfang: الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله ... وبعد فقد قال الشيخ ... الفقيه عمر بن زيد الدوعني الحضرمي ... بسم الله الرحمن الرحيم‛ الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى والصلاة والسلام ... اما بعد فقد استخرت الله تعالي فى وضع كتاب يشتمل على فوايد جمّة ومسائل مهمّة جمعته من كتب الائمّة الشافعية المعتمدين فى المذهب الخ

'Omar ben zeid eddau'anı elḥaḍramı, vielleicht um 900/1494 am Leben, hat sich vorgenommen, über den Imām Eššāfi'ı und seine Lehre und Schüler ein Werk zu schreiben; als benutzt führt er an:

كتاب مغيث الخلق لامام الحرمين ابي المعالي عبد الملك بن عبد الله بن يوسف الجويني
كتاب مناقب الامام الشافعي للامام فخر الدين محمد بن [عمر الرازي
الروضة
شرح المذهب المسمي بالمجموع
تهذيب الاسماء واللغات للنواوي
كتاب طبقات الفقهاء الشافعية للشيخ تاج الدين عبد الوهاب السبكي
تاريخ عفيف الدين عبد الله بن اسعد اليافعي
كتاب المهمّات للشيخ جمال الدين عبد الرحيم بن الحسن بن علي بن عمر الاسنوي ومختصرها لتلميذه ولي الدين ابي زرعة احمد بن زين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقى
شرح المنهاج للعلامة كمال الدين محمد بن موسي بن عيسى الدميري

Sein Werk zerfällt in 4 Kapitel, deren Uebersicht f. 88ª. Danach führt er eine längere Stelle aus der Vorrede (خطبة) des Werkes des عبد الوهاب السبكي an, giebt dann f. 89ª als Titel seines Werkes an:

الدرّ النفيس فى مناقب الامام محمد بن ادريس واصحابه المجتهدين على حفظ اقواله الناسجين على منواله وفضل العلم وطلبه واهله العاملين به‛

1. باب ⁸⁹ᵃ فى ترجمة امامنا محمد بن ادريس الشافعي رضه ونسبه وثناء الائمة عليه وشرح نبذة من بعض مناقبه واحواله وترجيح مذهبه على سائر المذاهب وبيان اقواله‛

Dies 1. Kapitel hört f. 126ª auf mit einer Menge von Fragesätzen nebst den Antworten darauf, deren letzter: مسئلة سارق اخذ نصابا من حرز مثله ليس فيه شبهة ولا يجب عليه القطع الجواب ان صورة ذلك اذا كان الماخوذ مسكا او زبادا او نحو ذلك وتصمخ به وقيمته حينئذ نصاب او اكثر ثم خرج فلا يقطع فى الاصح‛

Ob das Kapitel damit zu Ende sei, ist nicht ersichtlich; das Weitere fehlt.

Die anderen Kapitel haben gehandelt:

2. باب: فى تراجم تلامذته الراوين لكتبه القديمة والجديدة ووفياتهم وذكر معظم اصحابه سردا علي ترتيب طبقاتهم

3. باب: فى بيان ما يفتى به من المسائل فى المذاهب على القول القديم

4. باب: فى فضل العلم وطلبه واهله العاملين به

Nicht bei HKh.

10013. Spr. 294.

10 Bl. 8vo, 17 Z. (16 × 10½; 12 × 6^{cm}). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser f. 1^a:

الدرّ النفيس فى بيان نسب الامام محمد بن ادريس الشافعي

للامام السيد احمد الحنفى الحموي الحسني

Nach der Unterschrift genauer:

السيد احمد بن محمد الحنفى الحموي

Anfang f. 1^b: حمدا لمن رفع لابن ادريس مقاما عليّا وصاغ له من خالص العلم والتقى حليا ... وبعد فهذه مجلّة رشيقة وروضة انيقة تشتمل على بيان نسب امام الايمة الخ

Biographische Skizze des Eśśāfiʿı, auf Veranlassung des السيد ابراهيم نقيب السادة الاشراف verfasst von Aḥmed ben moḥammed *elḥamawī* elḥasanı elḥanefı † $^{1098}/_{1687}$ (vgl. No. 3339). Sie bezieht sich hauptsächlich auf Nachweis seiner Herkunft und Verwandtschaft mit Moḥammed, und Besprechung seines Namens, seiner Kunje und seines Beinamens.

Schluss f. 10^a: ويرفع راسه من ركوعه وسجوده والحمد لله بلا غاية والشكر له بلا نهاية وافضل الصلاة والسلام ... ما دجا الغمام ونفح البشام،

Die Unreinschrift beendet im Jahre 1089 Rabīʿ II (1678).

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, vocallos, in rothen Linien. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1116 Rabīʿ II (1704).

Spr. 1958, 9, f. 241—245.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Ein Stück über den Imām Eśśāfiʿı und seine Auseinandersetzungen vor dem Ḥalīfen Hārūn. Es beginnt: حكي عن الامام الشافعي رحمه روي عن عبد الله بن محمد العلوي قال لما جيء بالامام الشافعي رحمه ادخل العراق على بغلة عليها قتب الخ

Das Stück hört hier mit f. 245 auf, ohne zu Ende zu sein.

10014.

Andere Biographien des Imām Eśśāfiʿı sind verfasst von:

1) داود بن علي الاصبهانى الظاهري † $^{270}/_{883}$.
2) عبد الرحمن بن ابي حاتم الرازى † $^{327}/_{939}$.
3) محمد بن عبد الله الرازي † $^{347}/_{958}$.
4) محمد بن الحسين بن ابراهيم الآبري † $^{363}/_{974}$.
5) الحسن بن الحسين الهمدانى † $^{405}/_{1014}$.
6) محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري † $^{405}/_{1014}$.
7) محمد بن احمد بن شاكر المصري القطّان † $^{407}/_{1016}$.
8) اسمعيل بن احمد الهروي ابن قرّاب † $^{414}/_{1023}$.
9) عبد القاهر بن طاهر البغدادى † $^{429}/_{1038}$.
10) محمد بن سلامة بن جعفر القضاعى † $^{454}/_{1062}$.
11) احمد بن الحسين البيهقى ابو بكر † $^{458}/_{1066}$.
12) عبد الملك بن عبد الله الجوينى † $^{478}/_{1085}$.
13) عبد الله بن يوسف الجرجاني † $^{489}/_{1096}$.
14) نصر بن ابراهيم المقدسى † $^{490}/_{1097}$.
15) يحيى بن ابي الخير بن سالم العمرانى † $^{558}/_{1163}$.
16) محمد بن محمود ابن النجار † $^{643}/_{1245}$.
17) ابراهيم بن عمر الجعبري † $^{732}/_{1332}$.
18) اسمعيل بن عمر ابن كثير † $^{774}/_{1372}$.
19) عيسى بن مسعود ابو الروح † $^{774}/_{1372}$.
20) تقى الدين ابن شهبة † $^{851}/_{1447}$.
21) ابن حجر العسقلانى † $^{852}/_{1448}$, u. d. T. توالي التانيس بمعالى ابن ادريس
22) عبد الرءوف المناوى † $^{1031}/_{1622}$.
23) الواضح النفيس فى مناقب الامام ابن ادريس

10015. Mq. 122.

44) f. 431^b.

Format etc. u. Schrift [etwas kleiner u. gedrängter] wie bei 43). — Titel und Verfasser f. 429^a:

مرثية الامام ابي عبد الله احمد بن حنبل
نظم شيخنا الامام ابي محمد ابن السرّاج

Ausführlicher in der Ueberschrift f. 431^b:

ابو محمد جعفر بن احمد بن الحسين السرّاج
الشافعي

Anfang (Ṭawîl): سقى الله قبرا حلّ فيه ابن حنبل
من الغيث وسميّا على اثره ولي

Klagelied auf Ibn Ḥanbal's Tod, von Ǵa'far ben aḥmed ben elḥosein *ibn esserrāǵ* eśśāfi'ī † $^{500}/_{1106}$. Schluss (v. 13):

ومن حدث قد نوّر الله قلبه اذا سالوا عن اصله قال حنبلي

10016. WE. 23.

107 Bl. 8vo, 15 Z. (18 × 13½; 11⅔ × 8⅔^cm). — Zustand: lose im Deckel, unsauber, fleckig, f. 1 und 105 schadhaft. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederdeckel. — Titel f. 1^b:

كتاب فيه محنة الامام الجليل احمد بن
حنبل الشيباني،

Verfasser f. 1^b: ابو محمد عبد الغني بن سرور المقدسي

Ausführlicher genannt f. 1^b (vor dem Anfang):

تقي الدين، ابو محمد عبد الغني بن عبد
الواحد بن على بن سرور المقدسي،

Anfang f. 1^b: الحمد لله المحمود على كل حال
الدايم بلا زوال الموصوف بصفاته القديمة من غير مثال
. . . اما بعد فان الله عز وجل اكرم قوما بطاعته ثم
امتحنهم ببليّته ليعظم لهم الحظ الجزيل من كرامته الخ

Biographie des Imām Aḥmed ben moḥammed *ibn Ḥanbal* eśśeibānī † $^{241}/_{855}$, von *'Abd elganī* ben 'abd elwāḥid *elmoqaddesī* † $^{600}/_{1203}$ (No. 1304). Er behandelt hier hauptsächlich die Heimsuchungen und Strafen, welche Ibn Ḥanbal erlitten hat wegen seiner Stellung zu der Frage, ob der Qorān erschaffen sei oder nicht?

Der Verfasser führt als Gewährsmänner, von denen er seine Nachrichten erhalten habe, sehr oft den عبد الرحمن بن على بن محمد ابو الفرج ابن الجوزي († $^{597}/_{1201}$) und den احمد بن محمد بن احمد بن محمد ابو الطاهر السلفى († $^{576}/_{1180}$) an.

Das Werk beginnt f. 2^a mit: ذكر ابتداء محنة الامام ابي عبد الله احمد بن محمد بن حنبل

Es ist nicht in besondere Kapitel eingetheilt.

Andere Ueberschriften:

19^a ذكر اول ما دعي المامون،
35^b ذكر محنة ابي اسحق المعتصم لابي عبد الله احمد بن محمد بن حنبل
81^b ذكر محنة الواثق لابي عبد الله احمد بن محمد بن حنبل
87^b ذكر ما جري لابي عبد الله احمد بن محمد بن حنبل مع امير المومنين المتوكل

Schluss f. 107^a: سمعت الوركاني يقول يوم مات احمد بن حنبل وقع المآتم والنوح فى اربعة اصناف من المسلمين واليهود والنصاري والمجوس، آخر الكتاب والحمد للملك الوهاب،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gleichmässig, vocallos. Die Ueberschriften roth. — Abschrift etwa um $^{900}/_{1494}$ von على بن عبد الرحمن الحنبلي

10017. We. 239.

2) f. 2—15^b.

4to, 21 Z. (29 × 14½; 22⅓ × 7½^cm). — Zustand: unsauber; die Blätter durch Streifen, die an den Rand geklebt, verbreitert, um zu den anderen in den Band gebundenen Stücken zu passen. Nicht ganz fest im Deckel. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel fehlt. Verfasser:

الشيخ جمال الدين ابو زكرياء يحيى بن يوسف بن
يحيى بن منصور الانصاري الصرصري،

In dieser kirchengeschichtlichen Qaçîde von 562 Versen (in Ṭawîl) handelt Jaḥjā ben jūsuf ben jaḥjā ben mançūr *eççarçarī* ǵemāl eddīn abū zakarijjā † $^{656}/_{1258}$ zunächst von Gott und seinen Eigenschaften, dann von Moḥammed und seinen Vorzügen, seinen Begleitern und speciellen Nachfolgern,

und den Imāmen und dann besonders von Aḥmed ben Ḥanbal und seiner Sekte.

Dieselbe beginnt (v. 1. 2. 5):

الذ واحلى من شمول وشمأل والبق من ذكري حبيب ومنزل
واطيب من مسك تضوع نشره وند وكافور ومن عرف مندل
ثناء على الرحمن من عقد ناظم مجيد على عقد الامام ابن حنبل

In derselben behäbigen Breite, die der Anfang zeigt, wird das Ganze behandelt.

Schluss f. 15ᵃ: لئن كنت عني راضيا يوم تعرض
الملايك اعمالي فتشفع فيه لي
فلست من الخطب الملم بخائف
وانت على كل الشدايد لي ولي

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, mit Ausnahme des Anfanges. Uebrigens dieselbe Hand wie bei 1), nur lange nicht so gross. — Abschrift etwa um 1750.

10018. Lbg. 1019.

2) f. 14—18.

8ᵛᵒ, c. 13—16 Z. (18 × 13; c. 13—15 × 10—11ᶜᵐ). — Zustand: ganz wasserfleckig; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, dick, glatt. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Es ist eine Trauerqaçîde auf den Imām Ibn Ḥanbal. Das Vorhandene beginnt (Ṭawîl) f. 15ᵃ:

ولم نر كالتسليم حرزا وموئلا
لمن كان يرجو ان يثاب ويحذر

Schluss f. 16ᵃ: فسبحان من يعصى فيعفو ويغفر
ويظهر احسان المسيء ويستر

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocalisirt. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$.

Voraufgeschickt ist f. 14ᵇ in sehr flüchtiger, verblasster Schrift der Anfang eines Berichtes über das Verhalten des الواثق zu dem Imām Ibn Ḥanbal.

F. 17ᵃ in grosser Schrift: ein Paar Notizen aus der الرسالة للقشيري. — F. 17ᵇ. 18ᵃ ebenso geschrieben: das دعاء الكرب des Propheten. — F. 18ᵃ ein Paar Verse des الشافعي (auf سلّما, Ṭawîl). — F. 18ᵇ Anekdote von Gottes Gnade an den im Islām Altgewordenen. (Wiederholt f. 20ᵃ.)

10019.

Andere Biographien des Ibn Ḥanbal sind verfasst von:

1) احمد بن الحسين البيهقى † $^{458}/_{1066}$.
2) عبد الله بن محمد الهروى † $^{481}/_{1088}$.
3) محمد بن محمد بن الحسين البغدادي الفرّاء ابو يعلى † $^{526}/_{1132}$, u. d. T. المجرّد فى مناقب الامام احمد
4) ابو الفرج ابن الجوزى † $^{597}/_{1201}$.

Biographien über den Imām Mālik ben enes † $^{179}/_{795}$ sind verfasst von:

1) احمد بن مروان الدينورى † $^{310}/_{922}$.
2) عيسى بن مسعود ابو الروح † $^{774}/_{1372}$.
3) جلال الدين السيوطى † $^{911}/_{1505}$, u. d. T. تزيين الارائك [oder الممالك] بمناقب الامام مالك

10020. Pet. 619.

333 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (24½ × 15; 15½—16 × 8ᶜᵐ). — Zustand: sonst gut, nur dass der Rand sehr wurmstichig ist. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: orient. Lederband mit Corduanrücken. — Titel fehlt, aber f. 1ᵃ am Rande (von anderer Hand) und f. 3ᵇ (Vorrede):

الجواهر المضيئة فى طبقات الحنفية

Verfasser nicht genannt; es ist:

ابو محمد محيى الدين عبد القادر بن ابي الوفاء محمد القرشى المصري الحنفى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد والعظمة والكبرياء لمن له الاسماء الحسنى الحق الدايم الباقي الذي لا يبيد ولا يفنى . . . وبعد فقد قال الله العظيم فى كتابه الكريم الا بذكر الله الخ

Kurze biographische Artikel, in streng alphabetischer Folge, über die berühmten Hanefiten, deren Namen, Lebensverhältnisse, Schriften, (Geburts- und) Todesjahr angegeben werden, von 'Abd elqādir ben moḥammed ben moḥammed ben naçr allāh elqorešî elmiçrî elḥanefî muḥjî eddîn abū moḥammed *ibn abū 'lwefā*, geb. $^{696}/_{1297}$, † $^{775}/_{1373}$.

Die Einleitung umfasst 3 Kapitel:

1. Kap. f. 3ᵇ فى بيان عدد اسماء الله الحسنى
2. Kap. 7ᵃ فى نسب سيدنا رسول الله صلعم واسمائه وغير ذلك

3. Kap. 11ᵃ في الملتقط من كتابي المسمى بالبستان في مناقب امامنا النعمان

In letzterem Kapitel wird das Leben des Stifters der Sekte der Ḣanefiten (zu denen der Verfasser gehört) kurz abgehandelt.

Die Artikel beginnen (f. 13ᵇ) mit: ابراهيم بن داود بن حازم الاسدي und schliessen (f. 267ᵇ) mit يونس بن القاسم.

Es folgt dann f. 267ᵇ كتاب الكنى, nebst Nachtrag 280ᵃ كتاب الذيل علي الكنى; 281ᵇ كتاب النساء (zuerst خديجة بنت محمد بن احمد); 283ᵃ كتاب الانساب (zuerst الابريسمي); 308ᵇ كتاب الالقاب; 316ᵇ كتاب من عرف بابن فلان; 321ᵇ كتاب الجامع (worin allerlei فايدة enthalten), womit f. 333ᵇ das Werk schliesst: والله ذو فضل عظيم سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

Schrift: ziemlich klein, hübsch, gefällig, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien doppelt eingerahmt; in diesem Rahmen steht öfters der bezeichnende Name des behandelten Artikels. Der Hauptname der Artikel ist roth. — Abschrift etwa vom J. 1100/1688.

HKh. II 4301. IV 7895.

10021. We. 327.

2) f. 50—110.

8ᵛᵒ, 15 Z. (20 × 13⅓; 13½—14 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark.

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 50ᵇ: الحمد لله الذي برا خلق الانسان من طين ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهين . . . هذا كتاب اذكر فيه من عرف بنسبته من اصحابنا المذكورين في الجواهر فان كان تقدم قلت تقدم وقد ينسب الي النسبة جماعة الخ

Dieses „Buch" enthält ein alphabetisches Verzeichniss berühmter Ḣanefiten, nach deren نسبة geordnet. Beginnt mit الابريسمي und schliesst f. 95ᵃ mit اليزدي.

Daran schliesst sich f. 95ᵃ das كتاب الالقاب, beginnend (nach dem Bismillāh): . . . الحمد لله العلي العظيم الحليم الواسع الوهاب هذا كتاب اذكر فيه من اشتهر بلقبه من اصحابنا الخ

Ebenfalls alphabetisch geordnet, beginnt mit: ابه und schliesst mit الوزير (aus لا und ي liegen keine Namen vor).

Das ganze Stück gehört dem Register an, welches am Ende des Werkes الجواهر المضيئة في طبقات الحنفية eine Uebersicht über die darin behandelten Personennamen giebt = Pet. 619, f. 283ᵃ—316ᵇ. An mehreren Stellen wird auf andere Stücke des Registers, wie كتاب الكنى oder كتاب ابن فلان verwiesen, die hier fehlen.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, fast vocallos. Die Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. — Arabische Foliirung.

10022. Pm. 24.

205 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (24⅔ × 16; 19 × 12½ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, besonders stark in der 2. Hälfte und dann meistens ausgebessert; ebenda auch wasserfleckig am oberen und besonders am unteren Rande; übrigens im Ganzen gut und stattlich. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung und Klappe. — Titel und Verfasser f. 12ᵃ und 130ᵃ:

نظم الجمان في طبقات اصحاب امامنا النعمان
لابراهيم بن محمد بن ايدمر العلائى الشهير
بابن دقماق

Biographisches Werk, das Leben des Abū Ḥanīfe ausführlich und die Lebensumstände seiner Anhänger nebst deren Schriften in kürzerer Weise bis auf die Zeit des Verfassers, den Anfang des 9. Jhdts d. H., in 8 Klassen behandelnd; von Ibrāhīm ben moḥammed ben eidemir el'alāī *ibn doqmāq* † 809/1406. Von diesen Klassen liegen hier 3 vor, nämlich die 5. 6. und 7. Die 5. Klasse behandelt die Ḣanefiten des 6. Jhdts, die 6. die des 7. Jhdts, die 7. die des 8. Jhdts. Die 8. Klasse hat, nach der Unterschrift f. 205ᵇ, diejenigen Ḣanefiten behandelt, deren Geburts- oder Todesjahr dem Verfasser unbekannt geblieben ist. — Die Reihenfolge der Artikel in jeder Klasse ist alphabetisch.

F. 1b—9b enthält ein Namenverzeichniss der in der 5.—7. Klasse behandelten Personen, in derselben Folge. Bl. 10 u. 11 sind leer geblieben.

Die 5. Klasse beginnt f. 12b: الطبقة الخامسة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن السادس، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن ابراهيم ابن محمد بن سليمان ابو اسحق الفقيه الموصلي † 560/1165. — Der letzte Artikel ist f. 68a: يوسف بن على بن العباس بن بكر التجانيكثى الاسروشنى † 527/1133. — Bl. 69 ist leer.

Die 6. Klasse beginnt f. 70b: الطبقة السادسة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن السابع، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن عقبة بن هبة الله بن عطا بن يس بن زهير بن اسحق البصراوي القاضى الملقب بالصدر † 699/1300 und schliesst f. 126b mit: يونس بن ابراهيم بن سليمان الصرخدي المنقور بدر الدين † 698/1299.

F. 127b enthält in enger flüchtiger Schrift einige biographische Artikel aus den Jahren 1020/1611 und 1021/1612, entlehnt dem Werke: صدفة الجواهر في وفيات الاكابر الموجودين في الاواخر

F. 128 und 129 leer.

Die 7. Klasse beginnt f. 130b: الطبقة السابعة في ذكر من كان موجودا منهم في القرن الثامن، حرف الهمزة، باب ابراهيم، ابراهيم بن احمد بن احمد بن يوسف بن يعقوب بن ابراهيم بن عبد الله بن طارق بن سالم ابو اسحاق الاسدي الحلبي الشهير بابن النحاس الامام العلامة نجم الدين ابن جمال الدين † 744/1343 und hört auf mit dem Artikel f. 205a: يوسف الزيلعي كان اماما فاضلا وعنده جدل وقوة نفس في البحث . . . ومات فيما اظنّ . . . رحمه الله تعالي

Die Jahreszahl nach اظنّ ist ausradirt.

An einigen Stellen sind kleinere Blätter mit ergänzenden Artikeln eingeschoben; nämlich nach f. 133. 141. 153. 165. 166. 170. 177. 180. 181. 185. 190. 193. 196. Davon steht das Blatt nach 141 und 153 an unrichtiger Stelle; jenes gehört nach f. 152, das andere nach f. 203. Das nach f. 185 ist überkopf geheftet.

Ausserdem finden sich ziemlich oft am Rande Zusätze oder auch Zusatzartikel.

An einigen Stellen ist Raum für Zusätze gelassen; so f. 144b. 145b. 146a. 152b. 153a. 160a. 160b. 173a. 174b. 186b. 192a. 199b. 200a.

Schrift: gross, kräftig, stattlich, deutlich, gleichmässig, im Ganzen vocallos, doch in den mitgetheilten Versen meistens stark vocalisirt. — Nach den Unterschriften zu Ende jeder Klasse ist diese Handschrift Autograph des Verfassers. Die Jahreszahl derselben ist ausgelassen. F. 1a hat sich ein Leser im J. 818/1415 eingeschrieben.

Collationirt.

Das Vorliegende ist nach f. 12a der dritte Theil des Werkes. — HKh. VI 13861. IV 7895.

10023. Pet. 343.

59 Bl. 8vo, 15 Z. (17½ × 11; 10½ × 6½cm). — Zustand: ziemlich gut. Der Rand beschnitten und daher oft die am Rande stehenden Namen ab- oder durchgeschnitten. — Papier: gelblich, dünn, glatt. — Einband: zusammengeheftet. — Titel f. 1a verklebt: تاج التراجم

Vollständiger:

تاج التراجم في طبقات الفقهاء الحنيفة

Verfasser f. 1a: قاسم الشهير بقطلوبغا. Genauer:

زين الدين قاسم بن قطلوبغا الحنفى

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى وبعد فيقول العبد الضعيف قاسم بن قطلوبغا الحنفي، لما وقفت على تذكرة شيخنا الامام العالم العلامة . . . احمد بن علي بن عبد القادر بن محمد المقريزي . . . رايت فيها ما كتبه من تراجم الائمة الحنفية

Kurzes alphabetisch geordnetes Verzeichniss ḥanefitischer Schriftsteller, nebst Angabe ihrer Werke, nach dem Vorgange Elmaqrîzî's; von Qâsim *ben qoṭlûbogâ* elḥanefî zein eddîn † 879/1474. Es beginnt mit ابراهيم بن سليمان الحموي المنطقى رضى الدين الرومي

und schliesst f. 54a mit يحيى بن المظفر بن الحسن بن بركة بن محرز ابو زكريا البغدادي

Dann kommen die mit ابو, dann (f. 57a) die mit ابن, dann (57b) mit einem Gentilnamen (نسبة) oder Beinamen (لقب) versehenen, deren letzter (59a) اليزدي مسعود بن الحسين mit dem Zusatz: والله اعلم، آخر الكتاب،

Schrift: klein, fein, zierlich, gleichmässig, deutlich, ohne Vocale. Der Text ist von f. 2b an roth eingerahmt. Der Anfangsname der Artikel roth; ebenso die Namen am Rande. — Abschrift c. 1100/1688.

HKh. II 2044. IV 7895.

10024.

Dasselbe Werk in:

1) Lbg. 853.

33 Bl. 8vo, 19 Z. (20½ × 14½; 14½ × 9½cm). — Zustand: nicht ganz sauber; am unteren Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1a oben am Rande von späterer Hand. Verfasser fehlt; steht im Anfang.

Schrift: Türkische Hand, klein, gleichmässig, vocallos. Die Stichwörter der Namen roth. Bl. 10—12 u. 19. 20 in grösserer flüchtiger Schrift ergänzt. Am Rande ziemlich oft Zusätze und Bemerkungen. — Abschrift von ابراهيم بن الياس الطربرونى القسطمونى im J. 950 Ḍū'lqa'da (1544) in قرية بشكطاش.

2) We. 421, 4, f. 47—66.

8vo, 17 Z. (20½ × 14½; 14—15 × 8cm). — Zustand: am Rande fleckig. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser, Anfang und Schluss fehlt.

Dies Bruchstück beginnt hier f. 47a, 3 mit: اسحاق بن يحيى بن اسحاق بن ابراهيم الشيخ العالم الفاضل المسند المعمّر عفيف الدين ابو محمد الامدي ثم الدمشقى الخ

Es ist reichhaltiger als der von Flügel herausgegebene Text.

Der letzte Artikel f. 66b ist: محمد بن محمد بن محمد ابو الفضل المعروف بالبرهان النسفى († 687/1288).

Nach f. 54 u. 62 sind grössere Lücken; ich glaube von 8 und von 12 Bl.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, etwas flüchtig, doch nicht undeutlich. Die Anfänge der Artikel schwarz überstrichen. — Abschrift c. 1200/1785.

10025. Pm. 688.

3) f. 43b—49a.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt; doch steht zu Ende des Werkchens:

تمت رسالة ابن كمال

Der eigentliche Titel ist:

رسالة فى طبقات المجتهدين

Es ist ein alphabetisch geordnetes biographisches Verzeichniss von ḥanefitischen Rechtsgelehrten, nebst Angabe ihrer Werke, von Ibn kemāl bāšā † 940/1533.

Dasselbe beginnt ohne Vorwort sofort mit احمد بن على ابو بكر الرازي المعروف بالجصّاص (geb. 305/917, † 370/980).

Dann: احمد بن عمرو وقيل عمر ابن امهر وقيل مهران ابو بكر الخصاف † 261/875

Zuletzt: يوسف بن ابي بكر بن محمد بن علي ابو يعقوب السكاكي سراج الدين الخوارزمي † 626/1229

Es folgt ein kleiner Nachtrag f. 49a, entnommen dem Werke الدرر الزاهرة, enthaltend:

عبد الله محمد بن كرّام النيسابوري

سعد الدين التفتازاني

ابو الحسن على بن محمد بن الحسين بن عبد الكريم البزدوي

واخوه ابو اليسر محمد بن الحسين البزدوي

Ausserdem, aus طبقات السبكي entlehnt, f. 49b ein Artikel über عبد الله بن عمر بن محمد البيضاوي ناصر الدين und eine kurze Notiz über عبد الله ابن هشام.

HKh. IV 7922.

Dasselbe Werkchen in Lbg. 855, f. 2—5a und Lbg. 295, 73, f. 702b. 703a (No. 2148).

10026. We. 327.

1) f. 1—46.

110 Bl. 8vo, 15 Z. (20 × 13⅓; 12½ × 6¼cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

طبقات السادة الحنفية لعبد الله السويدي

Anfang f. 1b: الحمد لله رب العالمين والصلوة على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين وبعد فهذا كتاب مختصر فى ذكر طبقات الحنفية ذكرت فيه المشاهير من الايمة الذين نقلوا علم الشريعة فى كل طبقة ونشروها بين الامّة الخ

In dem Vorwort bespricht 'Abd allāh *essoweidī*, wol um 950/1543 am Leben, die Klassen der Rechtsgelehrten; er stellt deren 6 auf:

الطبقة الاولي طبقة المجتهدين فى الشرع كالائمة الستة المذكورة ومن سلك مسلكهم من الايمة

الطبقة الثانية طبقة المجتهدين فى المذهب كتلاميذ اصحاب الطبقة الاولي

الطبقة الثالثة طبقة المجتهدين فى المسائل التى لا رواية فيها عن صاحب المذهب

الطبقة الرابعة طبقة اصحاب التخريج من المقلدين
الطبقة الخامسة طبقة اصحاب الترجيح من المقلدين
الطبقة السادسة طبقة المقلدين القادرين على التمييز بين
الاقوي والقويّ والضعيف وظاهر الرواية والرواية النادرة

Das Werk selbst beginnt dann f. 5ᵃ mit Abū ḥanîfe, dem Stifter der Secte.

In 22 Abschnitten werden die hervorragendsten Vertreter dieser Richtung behandelt, und der Uebergang findet jedesmal statt mit den Worten: ثم انتقل العلم الي طبقة. In dem 22. Abschnitt f. 46ᵃ wird bloss behandelt: احمد بن كمال باشا † 940/1533. Das Werk schliesst mit Angabe dieses Todesjahres.

Am Rande sehr häufig Zusätze.

Schrift: Türkischer Zug, ziemlich klein, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1000/1591.

F. 47ᵃ enthält einen biographischen Artikel über الشيخ ابراهيم الحلبي الحنفي † 956/1549, entlehnt dem Werke الشقايق النعمانية (s. Spr. 262, f. 249ᵃ).

Dasselbe Werk 1) in Pm. 688, 2, f. 22ᵇ—43ᵇ. Titel und Verfasser fehlt. 2) in Lbg. 855, f. 15ᵃ—20, aber unvollständig. Auch f. 14ᵇ u. 15ᵃ sind ḥanefitische Rechtsgelehrte verzeichnet.

In We. 408, f. 3ᵃ—6ᵃ steht ein Stück aus طبقات الحنفية des محمد ابن طولون † 953/1546. Es enthält mehrere Artikel von berühmten Hanefiten Namens Moḥammed.

10027. Spr. 301.

43 u. 398 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (27 × 19; 20 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: sehr wurmstichig, besonders Anfangs am Rande stark beschädigt u. ausgebessert; manche Blätter lose. — Papier: dünn, gelb, glatt. — Einband: sehr schöner Halbfranzband. — Titel f. 1ᵃ (und Vorrede):

كتائب أعلام الاخيار من فقهاء مذهب النعمان المختار

(S. einen etwas abweichenden und vielleicht richtigeren Titel in Spr. 292, 2, Anfang.) Verfasser f. 1ᵇ:

محمود بن سليمان الكفوى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق وانزل عليه الكتاب . . . اما بعد فان سنة الله الجليلة الجارية فى بريته ونعمه اللطيفة الوافية على خليقته الخ

Ausführliche Biographien der berühmtesten ḥanefitischen Rechtsgelehrten, von Anfang an bis auf die Zeit des Verfassers, des Maḥmūd ben soleimān *elkaffawî* elḥanefî † 990/1582. In der langen Vorrede sagt er, dass er wegen der auf diesem Gebiete herrschenden Unwissenheit dies Werk verfasst habe. Mit Innehaltung der Zeitfolge habe er die einzelnen Gelehrten nach gewissen Gruppen zusammengestellt und auffällige ihnen beigelegte Rechtsfragen und auch sonderbare Anekdoten von ihnen beigebracht. Voraufschickt er einige Excurse, deren erster betitelt ist العنوان f. 2ᵃ und einen kurzen geschichtlichen Ueberblick über die Rechtsgeschichte giebt, dann f. 4ᵃ البرهان vom Qorān als Beweismittel; f. 6ᵃ السلطان والاركان von Gott als Urheber des Rechts und den von ihm gesandten und erleuchteten Propheten, von Adam bis auf Moḥammed; f. 17ᵇ كتيبة اصحاب النبى von den unmittelbaren Prophetengenossen, von Abū bekr bis auf Selmān elfārisî; f. 31ᵇ كتيبة التابعين von den (späteren) mittelbaren Genossen, von Abū 'amr eššeibānî an bis auf Moḥammed ben essāïb elkelbî; f. 45ᵇ كتيبة الائمة von Abū ḥanîfe an bis auf Šerîk ben 'abdallāh ben šerîk † 177/793.

Darauf beginnt f. 54ᵇ das eigentliche Werk, welches in 22 Gruppen (كتيبة Schaar, Haufen) getheilt ist und mit Rücksicht auf den Gentilnamen des Verfassers deshalb auch betitelt wird:

الكتائب الكفوية

Die erste Gruppe (f. 54ᵇ bis 67ᵇ) behandelt die Schüler des Abū ḥanîfe; sie beginnt mit: يعقوب بن ابراهيم بن حبيب بن سعيد الانصاري ابو يوسف † 182/798.

Der Verfasser giebt in seinem Werk Nachricht über Lehrer und Schüler des in Rede

Stehenden, auch über seine schriftstellerische Thätigkeit; wenn er sich auf Persische Quellen stützt, was oft geschieht, citirt er Persisch. — Der in der 22. Gruppe zuletzt behandelte ist f. 397b: پیر محمد بن ابی بکر بن الحاج خیر الدین الکفوی

Das Werk schliesst mit einem Gebet f. 398b: واسال من لدنک المعرفة والرضا والعمل المقبول . . . یا رب ثبت قدمی وقلبی سبحانک اللهم انت حسبی

Von den dem Werke vorangehenden 43 Bl. enthält f. 1b—17a ein Verzeichniss der behandelten Personen, f. 18b ff. einen kurzen Abriss des Ganzen; dieser ist aber nur bis zum Anfang der 12. Gruppe fortgeführt.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein, deutlich, vocallos. Die Stichwörter der Artikel roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift c. 1163/1750.
HKh. V 10637.

10028. Spr. 292.

2) f. 73—159a.
(Auch bezeichnet als Spr. 302.)

8vo, 15 Z. (16¼ × 11; 11½ × 6⅔cm). — Zustand: wurmstichig, fleckig, etwas unsauber, auch ausgebessert. — Papier: gelb, dünn, ziemlich glatt.

Auszug aus demselben Werke. Titel f. 73a: الجزء الاول من هذه الرسالة الشريفة المسماة

بنادرة الايام فی شمایل ائمة الاسلام
ومشایخ الکرام العظام

so auch f. 74a Vorrede. Verfasser fehlt.

Anfang f. 73b: الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام الاتمان الاکملان علی سیدنا . . . اما بعد فهذه رسالة منتخبة منقحة ملخصة مستخرجة من کتاب الطبقات المسمی باعلام الاخیار من اصحاب النبی المختار والتابعین المجتهدین الابرار ومن المشایخ الذین کانوا کاشفین الاسرار الخ

Dieser Auszug in 22 کتیبة ist (fast) nur ein Verzeichniss der daselbst behandelten Artikel. Zuerst:

74b کتیبة اعلام الاخیار من اصحاب النبی المختار
75a کتیبة اعلام الاخیار من التابعین الابرار
76b کتیبة الائمة المجتهدین واصحاب المذهب واهل الیقین
77a اعلام الائمة الحنفیة وکواکب اخیار الملة الحنیفیة الخ
77b الکتیبة الاولی فی تلامذة ابی حنیفة الخ
u. s. w.

Schluss f. 156b: الشیخ محمد السمرقندی منتسبا والفرکندی اصلا رضی الله تعالی عن ساداتنا المتقدمین والمتاخرین وصلی الله علی خیر خلقه سیدنا محمد وآله وصحبه اجمعین امین یا رب العالمین

Daran schliesst sich f. 157a—159a eine Persische Qaçîde, zum Lobe des Grundwerkes und der darin behandelten Männer, 55 Verse lang, anfangend f. 157a:

طبقات ائمهائی جهان   از زمان رسول ما تا آن

Der Verfasser lebt im J. 1009/1600.

Schrift: Persische Hand, ziemlich kleine geläufige Gelehrtenhand, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1700. — Nicht bei HKh.

F. 161a enthält einige Sentenzverse, 161b Verzeichniss einer Reihe von Qorânlesern.

10029. Lbg. 9.

317 Bl. 8vo, 21 Z. (20 × 14½; 15 × 9½cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht ohne Wurmstich, der bisweilen ausgebessert ist. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1a (von etwas späterer Hand):

النصف الثانی من الطبقات السنیة فی تراجم السادة الحنفیة
لتقی الدین بن عبد القادر التمیمی الداری
القاضی بالجیزة وتوابعها

Die Bemerkung zur Seite des Namens: توفی فی سنة ۱۰۵۰ ist nicht richtig. HKh. IV 7895; II 2879 hat unrichtig das Jahr 1005/1596.

Es liegt hier die 2. Hälfte des umfangreichen Werkes vor, in welchem Taqî eddîn ben 'abd elqâdir *ettemîmî eddârî* elgarbî † 1010/1601 die Biographien der hervorragenden Ḥanefiten behandelt. Elmoḥibbî erklärt es für sein bestes Werk. Es ist streng alphabetisch geordnet, giebt auch bibliographische Notizen und führt gern Gedichtproben, auch längere Gedichte, an. Der Anhang zu dem Werke, auf welchen er

am Ende als noch rückständig hinweist und der in 4 Kapiteln die Vornamen (Kunje), Zunamen (Laqab), die Sohnnamen und die Herkunftnamen (Nisbe) behandeln sollte, fehlt hier. Der Verfasser schrieb an diesem Werke im J. 994/1586, wie aus f. 120ᵇ erhellt.

Diese 2. Hälfte beginnt mit dem Namen عمر. Zuerst f. 1ᵇ: عمر بن ابراهيم بن محمد بن عمر بن عبد العزيز بن محمد بن احمد الصاحب كمال الدين ابو القاسم بن العديم (geb. 761/1360) † 811/1408 und schliesst f. 317ᵃ mit: يونس بن القاسم، روي عن عطا وعكرمة وروي عنه ابنه عمرو وروي له البخاري رحمه، انتهي بحمد الله تعالي ما قصدنا ايراده ... وهذا اوان الشروع فى كتابة ما وعدنا به فى مصطلح الكتاب ... وهو اربعة ابواب ... والله تعالي نسال ... ان ييسر لنا اتمام هذه الابواب التى بتمامها يتم الكتاب وان لا يعسر علينا امرا من امور الدنيا وامور الآخرة انه جواد كريم رؤف رحيم وصلى الله على سيدنا ... وسلم،

Schrift: ziemlich klein, gegen Ende grösser, gefällig, deutlich, wenig vocalisirt, die Verse mehr; die Stichwörter der einzelnen Artikel roth. — Abschrift im Jahre 1043 Ǵomādā I (1633) von مدين الطبيب. — Collationirt.

Am Rande stehen, ausser Verbesserungen des Textes, häufig die für die einzelnen Personen üblichsten Nennworte.

In der Mitte ist nach f. 185 eine grössere Lücke; es sind hier alle Artikel fortgelassen, von محمد بن على بن محمود بن سبكتكين an bis محمد بن الحسين الدامغانى.

F. 186. 187 leer gelassen.

10030. Pm. 467.

72 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (22 × 16; 17 × 9⅜ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark und glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titelüberschrift und Verfasser f. 1ᵇ:

نقل من شذرات الذهب فى اخبار من ذهب
لابي الفلاح عبد الحي بن احمد ابن العماد

Derselbe heisst ausführlicher:

عبد الحي بن احمد بن محمد العكري (العكبري؟)
الصالحي الحنبلي ابو الفلاح ابن العماد

Das vorliegende biographische Werk ist ein Auszug aus dem obengenannten. Das Grundwerk, dessen Verfasser 'Abd elḥajj ben aḥmed ben moḥammed *elʿakrī* (el'okbarī?) eççāliḥī abū 'lfelāḥ *ibn elʿimād*, geb. 1032/1623, † 1089/1679, ist eine Chronik und geht vom Tode Moḥammeds an bis zum Jahre 1000/1591. Ob dieselbe noch weiter gegangen sei, etwa bis in die Mitte des 11. Jahrhdts oder etwas darüber hinaus, lässt sich aus diesem Auszuge nicht ersehen. Da derselbe (im J. 1217 Çafar [1802]) von محمد امين بن ملا عمر الهيتاوي — Moḥammed emīn ben mollā 'omar *elheitāwī* — gemacht ist, um ein Verzeichniss der Ḥanefitischen Gelehrten zu erhalten, und da er weiter kein Geschichtswerk besass, so ist wahrscheinlich, dass er auch die nach dem J. 1000/1591 lebenden Gelehrten berücksichtigt haben würde, wenn das Original sie behandelt hätte.

Die ersten 6 Jahrhunderte werden f. 1ᵇ—2ᵇ abgethan; der Verfasser führt etwa 50 innerhalb derselben verstorbene Personen, hauptsächlich Ḥanefiten, nach ihrem Namen, mit Angabe des Todesjahres, auf. — Von da an berücksichtigt er nur Ḥanefiten; f. 2ᵇ Mitte bis 5ᵇ oben enthält, immer in chronologischer Folge, Personen des 7. Jahrhdts, f. 5ᵇ—14ᵃ Mitte des 8. Jahrhunderts, f. 14ᵃ—34ᵃ des 9. Jahrhdts, 34ᵃ—72ᵇ des 10. Jahrhdts. Die einzelnen Artikel sind durchschnittlich kurz; bei den bedeutenderen Personen führt der Verfasser auch schriftstellerische Werke an.

Der Auszug beginnt (nach dem Bismillāh und Ḥamdallāh) f. 1ᵇ: فى سنة احدى عشر وفاته صلعم فى وسط نهار الاثنين فى ربيع الاول وفى سنة ثلاثة عشر توفى ابو بكر الصديق عبد الله بن عثمان عن ثلاث وستين سنة وخلافته سنتين وستة اشهر وايام وفى سنة تسعة عشر توفى بلال الحبشى الخ

Das 7. Jahrhdt beginnt f. 2ᵇ: وفى سنة ستمائة وعشرة ابو الفضل التركستاني احمد بن مسعود بن على شيخ الحنفية بالعراق وعالمهم الخ

Das 8. Jahrhdt f. 5ᵇ: وفى سنة اربعة عشر وسبع مائة رشيد الدين اسمعيل بن عثمان ابن المعلم القرشى الدمشقى الحنفى

Das 9. Jahrhdt f. 14ª: وفى سنة ثمان مائة جمال الدين محمد بن عبد اللطيف بن محمد بن يوسف الزرندي المدنى الحنفى

Das 10. Jahrhdt f. 34ª: وفى سنة تسع مائة المولي حسام الدين العالم الرومي الحنفى المعروف بابن الدلاك

Dasselbe schliesst mit dem Artikel f. 72ᵇ: وفى سنة تسع وتسعين وتسعمائة توفى المولي عبد الغنى بن ميرشاه الحنفى احد الموالي الرومية . . . ثم عزل عنها وعاد الي الروم فمات بها سبحان ربك رب العزة عما يصفون وصلى الله على السيد المصون،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Die Jahreszahlen roth über den Zahlworten; am Rande die Stichwörter der Artikel in rother Schrift. — Autograph vom J. 1017/1609. — F. 1ª ist ausgestrichen; es ist ganz derselbe Text wie f. 11ª.

10031.

Andere biographische Werke über berühmte Hanefiten sind:

1) وفيات الاعيان فى مذهب النعمان von ابراهيم بن على الطرسوسى † 758/1357.

2) طبقات الحنفية von عبد الله بن محمد المهندس صلاح الدين † 769/1367.

3) المرقات الوفية فى طبقات الحنفية von مجد الدين الفيروزابادى † 817/1414.

4) الالطاف الخفية فى اشراف الحنفية von demselben.

5) الطبقات von محمود بن احمد العينى † 855/1451.

6) الطبقات von محمد بن عمر بن اق شمس الدين † 950/1543.

7) الغرف العلية فى تراجم متاخري الحنفية von ابن طولون † 953/1546.

8) الطبقات von ابراهيم بن محمد الحلبى † 956/1549.

9) Desgl. von على بن امر الله قنالى زاده † 979/1571.

10) Desgl. von محمد بن علاء الدين المكي قطب الدين † 990/1582.

11) الاثمار الجنية فى اسماء الحنفية von علي بن سلطان محمد القاري † 1014/1606.

12) اسماء رواة الامام ابي حنيفة von عيسى بن محمد بن محمد المغربي جار الله † 1080/1669.

13) نزهة الابرار فى مناقب الاخيار

10032. Spr. 304.

1) f. 1—147.

157 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (29×18¾; 20½×12½ᶜᵐ). — Zustand: Anfangs unsauber; auch sonst einige Flecken. — Papier: bräunlich, ziemlich stark, glatt. — Einband: Halbfrzbd. — Titel u. Verf. f. 1ª (so auch Vorrede f. 1ᵇ Mitte und Schluss f. 147ᵇ, Z. 5, nur an beiden Stellen لمعرفة):

كفاية المحتاج الي معرفة من ليس فى الديباج،
تاليف الشيخ الفقيه . . . سيدي احمد بابا بن احمد بن الحاج احمد بن عمر بن محمد اقيت،
[dazu noch: الصنهاجى الماسى السودانى التنبكتى]

Anfang f. 1ᵇ: يقول كاتبه الفقير لرحمة ربه القدير احمد بابا بن احمد بن احمد بن عمر بن محمد اقيت التنبكتى لطف الله تعالي بهم، الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبيه محمد . . . وبعد فهذا جزء اختصرته من الذيل الذي ذيلت به كتاب الديباج المذهب فى معرفة اعيان علماء المذهب للامام برهان الدين بن فرحون المسمي نيل الابتهاج بتطريز الديباج اشتمل على جماعة لم يذكرها من عصره وغيرهم ومن بعده مع زيادات فى تراجم جماعة ذكرهم الخ

Der Verfasser *Aḥmed bābā* ben aḥmed ben aḥmed ben ʾomar ben moḥammed aqīt *eççanhāǵī* ettunbuktī † 1032/1622 hatte einen Anhang (nebst Zusätzen) zu dem Werke des ابراهيم بن علي ابن فرحون, das betitelt ist الديباج المذهب und die Klassen der Mālikiten behandelt, gemacht im J. 1005/1596 unter dem Titel: نيل الابتهاج بتطريز الديباج: dieser war 18 Lagen Folio (= 180 Bl.) stark; daraus hat er diesen Auszug (etwa ⅔ des Umfanges des zu Grunde liegenden) gemacht, der die berühmten Imāme und Schriftsteller als Nachtrag zu dem genannten Werke behandelt. — Ibrāhīm ben ʾalī *ben farḥūn* starb im J. 799/1397.

Der erste Artikel f. 2ᵇ ist: احمد بن محمد بن عطاء الله الصنهاجي الاندلسي يعرف بابن العريف

Nach f. 17 fehlen 2 Bl. — Der letzte Artikel ist يسكر ابو محمد بن موسي الجرابي († 598/1202).

Daran schliesst sich f. 147ᵇ mit den Worten: وهذا آخر ما يسر الله تلخيصه فى هذا الجزء الخ

die Selbstbiographie des Verfassers, von der jedoch nur der Anfang (2/3 Seite) vorhanden ist: das Uebrige fehlt.

Schrift: magrebitisch, ziemlich klein, gleichmässig, vocallos, ziemlich deutlich. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1700.

Biographien berühmter Mālikiten enthalten auch die Werke:

1) ترتيب المدارك وتقريب المسالك لمعرفة أعلام مذهب مالك von عياض بن موسي اليحصبي † 544/1149.

2) الديباج المذهب في علماء المذهب von ابراهيم بن على بن محمد المدنى ابن فرحون † 799/1397.

3) توشيح الديباج وحلية الابتهاج von محمد بن يحيى بن عمر بن يونس القرافى بدر الدين † 1008/1599.

10033. Spr. 295.

39 Bl. 8vo, 17 Z. (18½ × 13½; 13 × 9½cm). — Zustand: sehr stark wasserfleckig, so dass an manchen Stellen der Text fast völlig verblasst ist. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1a (von späterer Hand nachgeschwärzt):

طبقات الفقهاء الشافعية

so auch in der Unterschrift f. 39b. Verfasser f. 1a: العبادي. Ausführlicher:

محمد بن احمد بن محمد بن عبد الله بن عبّاد العبّادي الهروي الشافعي ابو عاصم

Anfang f. 1b: الحمد لله المحمود بكل لسان المعبود بكل مكان والصلاة على محمد المصطفي . . . قال الشيخ الامام ابو عاصم محمد بن احمد العبادي رحمه، رايت السلف رحم صرفوا همتهم الي ذكر طبقات الصحابة رم لوجوب اقتدائهم الخ

Biographien der Šāfi'iten, nach dem Vorgange derer, die über die Prophetengenossen und deren Nachfolgerschaft und die über die Jünger und späteren Anhänger des Abū Ḥanīfe Werke verfasst haben; in 5 Klassen, von Moḥammed ben aḥmed ben moḥammed ben 'abdallāh *el'abbādī* elherewī eššāfi'ī abū 'āçim, geb. 375/985, † 458/1066. Er führt in den durchschnittlich kurzen Artikeln keine Jahreszahlen an.

Der Verfasser beginnt sein Werk f. 3a, 17 mit: ذكر الشافعي وهو ابو عبد الله محمد بن ادريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن سايب بن عبيد بن عبد يزيد بن هاشم بن المطلب بن عبد مناف،

1. طبقة f. 3b منهم ابو يعقوب يوسف بن يحيى البويطي
2. طبقة 16a فمنهم طايفة انفردوا بروايات مثل ابي محمد ابراهيم بن محمد البلدي الخ
3. طبقة 23b منهم ابو يحيي زكرياء بن يحيى الساجي
4. طبقة 27b منهم ابو العباس احمد بن القاص الطبري الخ
5. طبقة 36a منهم ابو طاهر محمد بن محمد بن محمش الزيادي

Schluss f. 39b: فان النبيّ صلّعم افصح العرب ولا يخطئ ولا يجوز ان يروي خطأ والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب، تمت

Schrift: ziemlich gross, gleichmässig, deutlich, blass, vocallos. Ueberschriften roth. Collationirt. — Abschrift v. J. 781 Rabī' I (1379). — HKh. VI 7900.

10034. Lbg. 258.

35 Bl. 8vo, 19 Z. (18¼ × 14; 13 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 1 ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1a von neuer Hand auf dem angeklebten Papier ergänzt:

هذه تراجم العلماء الشافعية ومشايخهم ورواتهم ومن اخذوا عنه [l. عنهم] بالزمن

Er ist vielmehr nach der unversehrten Unterschrift:

طبقات فقهاء اليَمَن وعيون من اخبار رؤساء سادات الزَمَن

Verfasser f. 1a und Unterschrift:

عمر بن على بن سَمُرَة بن الحسين بن سمرة بن ابي قاسم بن ابي العشرة الجعدي

Anfang (fehlt, 1 Z., dann): اكثر ما ينقفه اهل اليمن في صدر الاسلام وما بعد الي ظهور تصانيف الشافعية لفقهاء مكة والمدينة

Aufzählung der Šāfi'iten in Eljemen, im Ganzen chronologisch, mit kurzen Notizen, auch oft über ihre Schriften, von 'Omar ben 'alī ben samura ben elḥosein *elǵa'dī* † 586/1190.

Zuerst: موسي بن عمران المعامري.

Schluss f. 35ᵃ: مات الفقيه الزاهد عبد الله ابن مقبل الجيبى فى مكة مستهل صفر سنة اثنتين وثمانين وخمسمائة وحكيت له فضائل'

Es liegt hier von dem Werke nur das letzte Viertel vor.

Schrift: klein, kräftig, gewandt, gleichmässig, vocallos, meistens auch ohne diakritische Punkte. — Abschrift aus einer fehlerhaften Handschrift um $^{800}/_{1397}$.

10035. We. 328.

89 Bl. 4ᵗᵒ, 23 Z. (26½ × 18; 19½ × 13ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig, auch unsauber. Blatt 1 schadhaft und am Rande ausgebessert. — Papier: dick, glatt, gelblich, auch bräunlich. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1ᵃ: [الجزؤ الثانى من]

الطبقات الوسطي للفقهاء الشافعيين

Verfasser f. 1ᵃ:

عبد الوهاب بن على السبكى الشافعى تاج الدين ابو نصر ابن تقى الدين

Anfang f. 1ᵇ: حرف الشين' شافع بن عبد الرشيد بن القاسم ابو عبد الله الجيلى الخ

Zweiter Theil des mittelgrossen Werkes des ʼAbd elwahhāb ben ʼalī *essobkī* tāg eddīn abū naçr † $^{771}/_{1369}$ über die Šāfiʼītischen Rechtsgelehrten, bis auf die Zeit des Verfassers herab, in alphabetischer Folge und ziemlicher Kürze ihr Leben behandelnd, meistens mit Angabe des Geburts- und Todesjahres. — Am Rande oft Berichtigungen, auch Zusätze ganzer Artikel, theils aus dem grösseren oder kleineren Werke des Verfassers, theils aus denen Anderer, besonders dem des جمال الدين الاسنوي † $^{772}/_{1370}$. Diese Zusätze sind von dem gelehrten Abschreiber selbst gemacht.

Die Handschrift ist sehr lückenhaft und völlig falsch gebunden. Die Blätter folgen so: 1; Lücke von 17 (od. 7) Bl.; 23. 46. 47; Lücke von etwa 7 Bl.; 24; Lücke von etwa 4 Bl.; 11—13; 9; Lücke von 3 Bl.; 8. 30. 26. 32—35. 27. 31. 7. 14—22. 29. 36—45; Lücke von etwa 13 Bl.; 25; Lücke von 2 Bl.; 28; Lücke von 5 Bl.; 48—53; Lücke von 3 Bl.; 54—61; 1 Bl. fehlt; 66; 1 Bl. fehlt; 62. 67—70. 63; Lücke von etwa 2 Bl.; 72. 64; Lücke von etwa 3 Bl.; 65. 71; Lücke von etwa 4 Bl; 73—78; 81. 82. 79. 80; 1 Bl. fehlt; 83—87; Lücke von 3 Bl.; 88; Lücke von 2 oder 4 Bl.; 89.

Das Werk schliesst, unter Berufung auf eine Tradition, mit einem Gebet, dessen letzte Worte f. 89ᵇ: واسألك الراحة فى الدارين فى الدين والدنيا الي هذا انتهى هذا المختصر نفع الله به وجعله خالصا لوجهه . . . وبه نستعين وحسبنا الله ونعم الوكيل'

Das Werk ist, nach der Unterschrift, vom Verfasser gegen Ende des Jahres $^{754}/_{1353}$ zu Damaskus beendigt.

Der zu dem ganzen Werke gehörige Index, die Gentilnamen, Kunjen u. s. w. alphabetisch aufführend, geht voran, ist aber gleichfalls defect und verbunden. Der Anfang desselben, 1 Bl. fehlt; dann Bl. 2; 1 Bl. fehlt; 3—6; Lücke von 2 Bl.; 10; das Uebrige — etwa 10 Bl. — fehlt.

Schrift: ziemlich gross, dick, gleichmässig, Gelehrtenhand, wenig vocalisirt, die diakritischen Punkte fehlen öfters. Die Schrift am Rande klein, sehr gewandt, die Unterscheidungspunkte fehlen sehr oft. Der Hauptname jedes Artikels zu Anfang in rother Schrift. — Abschrift im J. $^{859}/_{1455}$ von محمد بن احمد الليثى الشافعى

HKh. IV 7900.

10036. Spr. 296.

123 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (18½ × 13⅓; 13 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber; im Ganzen ziemlich gut. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Europäischer Halbfranzband. — Titel, Verfasser und Anfang fehlen.

Es ist das Werk desselben Verfassers, dessen Titel طبقات الشافعيين, und zwar die kürzeste Fassung desselben.

Wie die beiden anderen grösseren Bearbeitungen, behandelt auch diese zuerst die Schüler und zeitgenössischen Anhänger des Eššāfiʼī; dann folgen f. 4ᵃ die mit احمد, dann f. 20ᵇ die mit محمد genannten, dann f. 52ᵃ die übrigen in alphabetischer Folge.

Das Vorhandene beginnt in dem 1. Artikel des Werkes, nämlich dem des ابراهيم بن خالد بن ابي اليمان ابو ثور

Es folgt f. 1ᵃ, Z. 7: ابراهيم بن محمد بن العباس بن عثمان المكي ابن عمّ الشافعي

Das Werk schliesst hier f. 123ᵇ in dem Artikel des يونس بن بدر الدين فيروز بن صاعد قاضى قضاة الشام جمال الدين السبتى الحجازي المعروف بالجمال المصري

Im Anfang fehlt wol nicht mehr als 1 Bl., am Schlusse ebenso; doch wird hier ausserdem ein Verzeichniss der mit ابو und ابن zusammengesetzten Nomina und der Gentilitien etc. nicht gefehlt haben.

Schrift: ziemlich klein, deutlich, gleichmässig, fast vocallos. Die Anfänge der Artikel roth; am Rande (meistens roth) neben den betreffenden Artikeln die Namen, unter denen die Schriftsteller am bekanntesten. — Abschrift c. $^{1000}/_{1591}$.

10037. We. 326.

6) f. 186—193.

4ᵗᵒ, 29 Z. (Text: 19 × 13ᶜᵐ). — Zustand: eine lose Lage, am oberen u. Seitenrande wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel u. Verfasser fehlt, s. unten.

Bruchstück eines biographischen Werkes über berühmte Šâfi'iten, in gewisse Anzahl von Klassen (طبقة) getheilt.

F. 186ᵃ unten beginnt: الطبقة الخامسة من اصحاب الامام المطلبي ابي عبد الله الشافعي من مات بعد الخمس مائة،

F. 191ᵇ erwähnt der Verf. seinen Vater als Autor des Werkes: كشف الغمة فى ميرات اهل الذمة (HKh. V 10725). Dies ist aber verfasst von تقى الدين علي بن عبد الكافى السبكي † $^{756}/_{1355}$, folglich hat dessen Sohn das Werk geschrieben, wovon hier nur das Bruchstück vorhanden. Sein Sohn تاج الدين عبد الوهاب بن على † $^{771}/_{1369}$ hat verfasst طبقات الشافعية, und zwar in 3 Bearbeitungen. Der mittleren oder kleineren kann kann dies Bruchstück nicht angehören; diese sind alphabetisch geordnet, nicht in besondere Klassen nach Zeiträumen getheilt. Es ist daher ohne Zweifel als ein Stück aus der grössten Bearbeitung, dem كتاب الطبقات الكبري, anzusehen.

Es liegt hier der Anfang der 5. Klasse vor, welche (wie auch die übrigen) streng alphabetisch geordnete Artikel enthält. Dieselbe beginnt f. 286ᵃ mit احمد بن اسمعيل بن يوسف بن محمد بن العباس الشيخ ابو الخير القزوينى الطالقانى الملقب رضى الدين، — Der zuletzt Behandelte ist f. 193ᵃ: احمد بن محمد بن الحسين القاضى ابو بكر الارجانى الشاعر الملقب ناصح الدين Der Artikel über ihn ist jedoch nicht beendigt.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Abschrift c. $^{1000}/_{1591}$ HKh. IV 7900.

10038. We. 324.

236 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. ($18^{1}/_{3}$ × 14; $13 \times 9^{1}/_{2}$ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen im Deckel. Vielfach am Rande, besonders oben, fleckig; in der Mitte und am Ende wurmstichig; im Anfang unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit (schadhafter) Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt. Nach dem Vorwort:

مختصر الطبقات الكبري لتاج الدين السبكي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين وصلي الله علي سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين، هذا مختصر لطيف فى تاريخ الفقهاء الشافعيين مختصر علي ترتيب الطبقات الكبري للقاضى تاج الدين السبكي تغمده الله برحمته،

Dies ist das ganze Vorwort. Dann folgt das Werk selbst so: الطبقة الاولي الذين جالسوا الشافعي رة، احمد بن خالد الخلال ابو جعفر البغدادي روي عن الشافعي الخ

Also Auszug aus dem grössten Werk des Tâǵ eddîn essobkî † $^{771}/_{1369}$ über die 7 Klassen der Šâfi'iten. Der Verfasser des Auszugs ist unbekannt.

8ᵇ الطبقة الثانية فيمن توفى بعد المائتين ممن لم يصحب الشافعي

15ᵃ الطبقة الثالثة فيمن توفى بين الثلثمائة والاربعمائة

49ᵇ الطبقة الرابعة فيمن توفى بين الاربعمائة والخمسمائة

99ᵇ الطبقة الخامسة من الاصحاب من مات بعد الخمسماية

168ᵇ الطبقة السادسة [فيمن توفى بعد الستمائة]

Diese Ueberschrift fehlt, ist auch kein Platz dafür gelassen.

205ᵃ الطبقة السابعة فيمن توفى بعد السبعمائة

Dies ist die letzte Klasse, welche die Todesfälle von $^{600}/_{1203}$ an bis an das Lebensende des

السبكي umfassen. Der letzte Artikel behandelt: يونس بن عبد المجيد بن علي سراج الدين الارمنتي † 725/1325.

Schluss f. 236ª: اخر كتاب طبقات الفقهاء الملخص من طبقات السبكي الكبري واخمل في الكبري الكنى والابناء والانساب وقد ذكر ذلك مبسوطا في الطبقات الوسطي والحمد لله رب العالمين . . . ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم

Schrift: gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale und (meistens) ohne diakritische Zeichen, ziemlich schwierig. Ueberschriften und Stichwörter der einzelnen Artikel roth. Am Rande von derselben Hand öfters Zusätze. Nach f. 193 ein Blatt beim Foliiren übersprungen; jetzt 193ᴮ. — Abschrift c. 900/1494.

10039. We. 325.

98 Bl. 8vo, 21 Z. (19 × 14½; 15 × 10—12cm). — Zustand: ziemlich lose im Einband, die ersten Lagen ganz lose; wurmstichig, fleckig und unsauber. — Papier: gelb, dick, etwas glatt. — Einband: brauner Lederbd. — Titel und Verfasser fehlt: s. unten. Anfang fehlt.

Es ist ein nach Klassen eingetheiltes kurzes biographisches Werk über hervorragende Šāfi'iten, mit Angabe der Todesjahre, mitunter auch der Werke der in dem Artikel behandelten Personen. In den einzelnen Klassen sind die Artikel nach den Hauptnamen alphabetisch geordnet.

Das Vorhandene beginnt f. 1ª ziemlich zu Anfang der 6. Klasse mit dem Artikel: احمد بن محمد الاصبهاني القصار مات سنة تسع وتسعين وثلثمائة،

Die 7. Klasse beginnt f. 4ᵇ: احمد بن محمد ابو حامد النيسابوري روي عن الاصم

12. Klasse f. 9ᵇ: الحسين بن عبد الله بن الحسين بن الشويخ ابو عبد الله الارموي

20. Klasse 27ᵇ: ابراهيم بن محمد بن نبهان ابو اسحق الغنوي الرقي المتصوف

30. Klasse (im Text fälschlich als 29. bezeichnet) f. 56ª: اسحق بن احمد الشيخ كمال الدين المغربي احد الاعيان الخ

An die 36. Klasse, deren letzter Artikel f. 75ª: محمود بن مسعود بن مصلح قطب الدين الشيرازي الخ † 710/1310, schliesst sich:

فصل الكني، ابو البدر الكرخي ابراهيم بن محمد الخ 75ª
فصل الابناء على ترتيب حروف المعجم، ابن الاثير عز الدين اخو المبارك 76ª
فصل في الانساب ونحوها على ترتيب حروف المعجم، الاراني براء مهملة 77ª

Es folgt f. 78ᵇ die 3. Klassen-Abtheilung, ebenfalls طبقة genannt, mit den einleitenden Worten: واذ فرغنا من الطبقة الثانية المشتملة على ست وثلاثين طبقة فنشرع في الطبقة الثالثة وهم جماعات ادركناهم واخذنا عن بعضهم كما سنبيّنه ان شاء الله تعالي،

Der erste Artikel ist hier: ابراهيم بن بهاء الدين اسحق بن ابراهيم المناوي كان عالما فاضلا الخ † 757/1356. — Die Artikel sind hier alphabetisch geordnet. Der Verfasser behandelt darin hauptsächlich Zeitgenossen, die zum Theil seine Lehrer waren. Der letzte Artikel betrifft f. 89ᵇ den: يونس بن عبد المجيد بن علي الارمنتي نسبة الي ارمنت † 725/1325

Es schliesst sich ebenfalls hier an f. 90ª فصل الكنى; 90ᵇ فصل الابناء; 91ᵇ فصل الانساب, worin der letzte (längere) Artikel betrifft (f. 93ªff.) den: اليافعي الشيخ عبد الله بن اسعد اليمنى ثم المكي عفيف الدين 768/1366 †

Diese Abtheilung ist f. 94ᵇ zu Ende; das Folgende, sagt der Abschreiber, habe er aus einer fehlerhaften Handschrift abgeschrieben, hoffe aber auf eine richtigere zu stossen, um etwaige Fehler zu verbessern und das Ganze abzuschreiben, f. 98ª unten.

Es folgt (f. 95ª) ein Nachtrag zu dem Werke: اعلم ان المصنّف شيخنا ابا حفص سراج الدين ابن الشيخ ابي الحسن النحوي ذيل علي هذه الطبقات ذيلا كبيرا اشتمل علي اكثر من اربعمائة نفس غير اني رايت اكثرهم اسماء من لا يعرف ولا فيها نفع كثير في ذكرهم الخ

Aus dem Nachtrage (ذيل) des Verfassers, welcher über 400 Artikel enthält, hat der Abschreiber und Herausgeber hier eine Auswahl getroffen, weil in jenen zu viele so gut wie

unbekannte oder doch unbedeutende Namen vorkämen; er habe hier nur die durch wissenschaftliche, poetische oder sonstige Leistungen bekannten Namen aufgenommen. Voran stehen hier — wie in dem Nachtrage des Verfassers — die mit محمد Benannten, die Uebrigen in alphabetischer Folge. Er behandelt zuerst den محمد بن محمد بن عبد الرحمن التميمي ابو حامد † vor 500/1106 und zuletzt f. 98ª den يحيى بن سلامة بن الحسين بن محمد ابو الفضل الطبري الحصكفي † 553/1158.

Es liegt hier das biographische Werk des عمر بن علي بن احمد بن محمد بن عبد الله سراج الدين ابو حفص الانصاري الاندلسي المصري المعروف بابن الملقن الشافعي vor, dessen allgemeiner Titel:

كتاب طبقات الفقهاء الشافعية

HKh. IV 7900 (pag. 143) und dessen specieller:

العقد المذهّب في طبقات جملة المذهب

'Omar ben 'alı ben aḥmed ben moḥammed elandalusı sirāǵ eddın abū ḥafç *ibn elmolaqqin*, geb. 723/1323 (724), † 804/1401, behandelt in diesem Werke die šāfi'ıtischen Rechtsgelehrten in 3 طبقة, deren

1. (in 34 طبقة) في اصحاب الوجوه ومن داناهم
2. (in 36 طبقة) في جماعات دونهم
3. (in 1 طبقة) في جماعات من المتاخرين

handelt, worauf dann noch ein langer Nachtrag (ذيل) folgt. — Der 1. Artikel der 1. Klasse des Werkes betrifft den ابراهيم بن خلف ابو ثور الكلبي البغدادي † 240/854. Das Werk erstreckt sich bis etwa zum Jahre 782/1380.

In unserer Handschrift liegt nun die 2. Hälfte des Werkes vor; sie beginnt (da sie im Anfang unvollständig ist) in der 6. Klasse der 2. Hauptabtheilung. Die 1. Hauptabtheilung ist etwas mehr als 2/5 des Ganzen.

Schrift: F. 1—37 gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth, die Stichwörter der einzelnen Artikel roth überstrichen, einzelne Artikel am Rande roth angemerkt. F. 38 ff. eine ziemlich grosse, sehr flüchtige Gelehrtenhand, ohne Vocale, oft auch ohne diakritische Punkte, die Züge vielfach in einander gezogen, schwer zu lesen. Ueberschriften meistens schwarz, aber grösser, die Stichwörter der Artikel roth überstrichen und hervorstechend breit gezogen. — Abschrift c. 1000/1591.

Unten am Rande foliirt.

Im Anfange fehlen 11 Blätter, nach f. 8 2 Bl.

10040. We. 326.

2) f. 1—174.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt f. 1ª; er steht aber auf f. 2ª des 1. im Bande befindlichen Stückes (und nicht ganz richtig, in Betreff des Verfassers, auf f. 3ª daselbst):

كتاب الطبقات للشيخ تقى الدين بن قاضى شهبة

Der richtige Titel ist:

كتاب طبقات الفقهاء الشافعية

Der Verfasser heisst:

تقى الدين ابو بكر بن احمد بن محمد بن عمر ابن محمد بن عبد الوهاب بن محمد بن ذويب ابن مشرّف الآسَدي الدمشقى ابو الصِدْق الشهير بابن قاضى شهبة

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي رفع قدر العلماء وجعلهم بمنزلة النجوم في السماء احمده على ما اسبغ من النعماء . . . وبعد فهذا مختصر لطيف اذكر فيه طبقات الشافعية اقتصر فيه على تراجم من شاع اسمه واشتهر ذكره الخ

Biographisches Werk, die berühmten Šāfi'ıten in 29 Klassen behandelnd, von Abū bekr elesedı eddimašqı *ibn qāḍı šohbe*, geb. 779/1377, † 851/1447.

Die 1. Klasse handelt:

f. 1ᵇ في الآخذين عن الامام الشافعي رضه

Der erste Artikel darin über: ابراهيم بن خالد بن ابي اليمان ابو ثور وقيل كنيته ابو عبد الله ولقبه ابو ثور الكلبي البغدادي الفقيه العلامة † 240/854

Die 2. Klasse handelt:

f. 4ª في اصحاب الشافعي ممن لم يدرك الشافعي رضه ومات الي سنة ثلثمائة

Zuerst: ابراهيم بن محمد البلدي ابو محمد

Die 3. und alle folgenden Klassen umfassen je 20 Jahre; da die 2. Klasse das 3. Jhdt umfasst (204—300), behandelt die 3. Klasse also die J. 301—320, die 4. die J. 321—340 u. s. w.; die letzte 29. Klasse die J. 821—840. Die Artikel sind alphabetisch geordnet.

Der letzte Artikel f. 153ᵇ handelt über: يوسف بن اسمعيل بن يوسف الأَنْبَابي المصري جمال الدين † 823/1420

Schluss f. 154ᵃ: ودفن بزاوية والده وخلّف مالا طائلا‘

Es schliesst sich daran f. 160ᵇ ein Index über die im Werke behandelten Personen, in 6 قسم.

1. قسم 160ᵇ من اشتهر باسمه او لم يشتهر باسم ولا كنية ولا لقب ولا نسب ولا تصنيف
2. قسم 163ᵃ من اشتهر بكنيته او نقل عنه الرافعي او غيره وعرف بكنيته
3. قسم 165ᵃ من اشتهر بلقب . . . وانما يذكر هنا من غلب عليه لقبه دون غيره
4. قسم 166ᵇ من اشتهر بنسبه الي قبيلة او بلدة
5. قسم 170ᵃ من اشتهر بابن
6. قسم 173ᵇ من اشتهر بمؤلف الفه

Das Werk ist vortrefflich. Nach einer Bemerkung auf f. 179ᵇ ist es vollendet im Jahre 841 Ramaḍān (1438).

F. 154ᵇ bis 160ᵃ sind leer geblieben. — Bei der Arabischen Foliirung ist nach f. 16 ein Blatt (jetzt f. 16ᴮ) übersprungen. — Am Rande Verbesserungen vom Verfasser selbst, und unter dessen Leitung collationirt mit dem Original. — Abschrift c. 850/1446. — HKh. IV 7900 p. 143.

10041. Lbg. 115.

175 Bl. 4ᵗᵒ, c. 23—25 Z. (22 × 15½; 16—18 × 10½ᶜᵐ). Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1ᵃ:

ك" التحفة البهية فى طبقات الشافعية

(ebenso im Vorworte).

Verfasser f. 1ᵃ: عبد الله الشرقاوي. Ausführlicher:

عبد الله بن حجازي بن ابراهيم الشرقاوي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي ساوي فى الفضل مداد العلماء بدماء الشهداء . . . اما بعد فيقول . . . عبد الله بن حجازي الشهير بالشرقاوي لما تعلقت الآمال بذكر تراجم بعض الشافعية الذين وجدوا فى الاعصار المتاخرة كعصر التسعمائة الخ

Dies Werk des 'Abd allāh ben ḥiġāzı ben ibrāhım eššarqāwī † 1227/1812 behandelt hauptsächlich die Biographien hervorragender Šāfi'iten vom 9. Jahrhdt d. H. an bis auf seine Zeit und ist ausgezogen aus dem Anhang (ذيل) zu den Ṭabaqāt des الشعراني, aus dem حسن المحاضرة des Essojūṭı und aus der Chronik des عبد الرحمن بن حسن الجبرتي † c. 1236/1820. Zur Vervollständigung hat er aber auch die vorhergehenden Jahrhunderte behandelt, und zwar so, dass er besonders die Ṭabaqāt des عبد الرحيم الاسنوي, zum Theil auch die des عبد الوهاب السبكى ausgezogen hat. Demnach ist das Werk eine Biographie aller bedeutenderen Šāfi'iten, zugleich mit häufigen Angaben ihrer Hauptwerke; es ist verfasst und abgeschlossen im J. 1221/1806.

Zuerst die Biographie des الشافعى f. 2ᵇ. Dann f. 4ᵃ: فصل فى ترجمة اصحابه المعاصرين له الآخذين عنه

Die späteren behandelt er dann in 10 Kapiteln.

1. باب f. 9ᵃ فى اصحاب العصر الثالث وحده او مع الرابع
2. باب 41ᵇ فى اصحاب العصر الرابع مع الخامس

3. باب 83ᵇ; 4. باب 141ᵇ; 5. باب 188ᵇ; 6. باب 220ᵇ; 7. باب 228ᵃ; 8. باب 238ᵇ; 9. باب 243ᵃ; 10. باب 265ᵇ.

Der letzte Artikel ist über محمد بن احمد الكزبري الدمشقى † 1221/1806.

Schluss f. 275ᵃ: وتصدرت الجهلة والصغار واحتقرت الكبار ولا حول ولا قوة الا بالله تعالي‘

Schrift: gross, rundlich, vocallos, deutlich. Ueberschriften u. Stichwörter roth. F. 231ᵇ unten fehlen einige Worte. — Abschrift vom Jahre 1221 Raǵab (1806).

10042.

Andere biographische Werke über die Šāfi'iten sind noch:

1) سهل بن المذهب von شيوخ المذهب فى ذكر † 404/1013 محمد الصعلوكى ابو الطيب (oder عمر بن على المطوّعى ابو جعفر von).

2) طاهر بن عبد الله الطبري von الطبقات † 405/1014.
3) Desgl. von ابراهيم بن على الشيرازى † 476/1083.
4) Desgl. von عبد الله بن يوسف الجرجاني † 489/1096.
5) Desgl. von عبد القاهر السهروردي † 563/1168.
6) Desgl. von ابو عمرو ابن الصلاح † 643/1245.
7) Desgl. von اسمعيل بن هبة الله بن باطيش † 655/1257.
8) Desgl. von عمر بن بندار التفليسى † 672/1273.
9) Desgl. von على بن انجب البغدادي ابن الساعى † 674/1275.
10) Desgl. von يوسف بن عبد الرحمن المزى † 742/1341.
11) عبد الرحيم بن الحسن الاسنوى von قلائد الفضلاء وعقود الجمان † 772/1370.
12) اسمعيل بن عمر ابن كثير von الطبقات † 774/1372.
13) مجد الدين الفيروزابادي von المرقاة الارفعية فى طبقات الشافعية † 817/1414.
14) احمد بن الحسين بن حسن الرملى ابن رسلان von الطبقات † 844/1440.
15) حمزة بن احمد الدمشقى الحسينى von الطبقات † 874/1469.
16) محمد بن محمد بن عبد الله الخيضري von لمع الالمعية لاعيان الشافعية † 894/1489.
17) السيوطي von الوجيز فى طبقات الفقهاء الشافعية † 911/1505.
18) على بن ابي القاسم البيهقى فندق von وسائل الالمعي فى فضائل اصحاب الشافعى
19) المعقود فى طبقات الشافعية

10043. Spr. 303.

158 Bl. Folio, 27 Z. (31 × 21; 20½ × 12cm). — Zustand: nicht ohne Flecke und Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

الجزء الثانى من المنهج الاحمد فى تراجم اصحاب الامام احمد رحمه

لعبد الرحمن بن محمد العمري العليمي الحنبلي

Der 2. Theil eines ausführlichen biographischen Werkes über berühmte Ḥanbaliten, von 'Abd errahmân ben moḥammed el'omarî elâlîmî muġîr eddîn elḥanbalî † 927/1521. Es zerfällt in 15 طبقة, jede derselben in 2 مرتبة. Jede طبقة umfasst 40 Jahre, jede مرتبة 20 Jahre. Innerhalb derselben folgen die einzelnen Artikel in chronologischer Folge; am Ende jedes dieser Abschnitte stehen diejenigen, deren Todesjahr nicht ganz feststeht (من لم تؤرخ وفاته).

Diese zweite Hälfte beginnt f. 1b mit der 7. طبقة (v. J. 541—580), und zwar:

2. مرتبة: عبد القادر بن ابي صالح عبد الله بن جنكي دوست ابن ابي عبد الله بن عبد الله الجيلي البغدادي محيى الدين ابو محمد † 561/1166

8. طبقة 18a (v. 581—620).

1. مرتبة: عبد الرحمن بن جامع بن غنيمة البغدادي الازجي الميداني ابو الغنايم † 582/1186

u. s. w.

2. مرتبة 38b محمد بن سعد الله بن نصر بن سعيد بن الزجاجي † 601/1204

9. طبقة 57b (621—660).

1. مرتبة: ابراهيم بن المظفر بن ابراهيم بن محمد بن على بن البرني البغدادي † 622/1225

2. مرتبة 72b عمر بن اسعد بن المنجا بن بركات بن المؤمل التنوخي المعري الحراني الدمشقى شمس الدين ابو الفتوح وابو الخطاب † 641/1243

10. طبقة (661—700).

1. مرتبة 82b عبد الرحمن بن سالم بن يحيى . . . الانصاري الانباري الدمشقى جمال الدين ابو محمد وابو القسم † 661/1263

2. مرتبة 86b.

11. طبقة (701—740) f. 96a und 101b.
12. طبقة (741—780) 116a und 122b.
13. طبقة (781—821) 129b und 134a.
14. طبقة (821—860) 137a und 139b.
15. طبقة (861—900) 144b und 149a.

Der letzte Artikel ist f. 156b: محمد بن محمد بن ابي بكر بن خالد بن ابراهيم السعدي المصري بدر الدين ابو المعالي geb. 835/1431 (836), † 902 Ḏû'lqa'da (1497).

Schluss f. 185ª: وهذا آخر ما تيسّر ذكره من فقهاء الحنابلة رحمهم ولم اترك ذكر احد ممن يصلح ان يذكر في الطبقات الا من لم اطلع على امره وقد ذكرت في هذا المختصر جماعة من المتقدمين لم يذكرهم القاضي ابو الحسين وجماعة من المتوسطين لم يذكرهم الحافظ ابن رجب وجماعة من المتاخرين لم يذكرهم قاضي القضاة برهان الدين ابن مفلح وتحريت نقل الصواب بكل ممكن وبالله العصمة وهو الموفق،

Der Verfasser war Schüler des im letzten Artikel besprochenen Moḥammed essa'dı bedr eddın.

Nach einer Notiz auf f. 1ª enthält dieser 2. Theil 915, der 1. Theil 823 Artikel, also im Ganzen 1738.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften und Stichwörter der Artikel roth, die Jahreszahlen oft übergeschrieben (nicht in Worten). — Abschrift im J. 1217 Raǵab (1802) von محمد بن سلوم. Von demselben collationirt. — Nicht bei HKh.

F. 158ᵇ, von derselben Hand, ein von تاج الدين السبكي in seinen الطبقات mitgetheiltes, dem Propheten von الشافعي zugeschriebenes kurzes Gebet gegen Bekümmerniss دعاء الكرب (anf: اللهم انى اعوذ بنور قدسك وببركة طهارتك الخ) und ein anderes längeres, desselben Inhalts, anfangend: اللهم بتلألؤ انوار بهاء حجب عرشك.

Andere Werke über die Klasse der Ḥanbaliten sind verfasst von:

1) محمد بن محمد بن الحسين الفراء البغدادي ابو يعلى † 526/1132.
2) عبد الرحمن بن احمد ابن رجب † 795/1393.
3) يوسف بن الحسن بن احمد بن عبد الهادي المقدسي um 871/1466.
4) تقى الدين ابن مُفْلح

10044. Spr. 305.

111 Bl. Folio, c. 24 Z. (31 × 19cm). — Zustand: die zu Grunde liegenden weissen Blätter sind, mit Ausnahme von f. 1. 2, rechts mit Zetteln von der Breite der halben Seite beklebt, einer dicht hinter dem andern; die linke Hälfte der Seiten ist freigelassen für etwaige Nachträge. Ausserdem oft Blätter und Zettel zwischen geklebt. — Papier: weiss und fein. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ª oben (von Sprenger's Hand):

اسماء الرجال لاحمد النجاشى

S. unten.

Anfang f. 1ª: الحمد لله رب العالمين وصلوته علي سيدنا محمد . . . اما بعد فانى وقفت علي ما ذكره السيد الشريف اطال الله بقاءه وادام توفيقه من تغيّر قوم من مخالفينا انه لا سلف لكم ولا مصنف وهذا قول من لا علم له بالناس ولا عرف على اخبارهم الخ

In der kurzen Vorrede entschuldigt sich der Verfasser, wenn er etwas ausgelassen habe, so sei daran der Büchermangel Schuld. Dies biographische Werk habe er alphabetisch geordnet, zum leichteren Nachschlagen. Es enthält Biographien von Šı'ıten, meistens ziemlich kurz.

Das Werk zeichnet sich aus weniger durch biographische Notizen als durch fleissige Angabe von Büchertiteln. Es ist hier streng alphabetisch geordnet; ob es vielleicht ein Auszug sei, ist nicht zu bestimmen.

Das Werk selbst beginnt f. 2ª mit der Ueberschrift ذكر الطبقة الاولي; es folgt dann aber späterhin keine entsprechende Ueberschrift, wie 2. 3. etc. Klasse.

Die ersten Artikel sind:

2ª ابو رافع مولي رسول الله صلعم
3ª ربيعة بن سميع
3ª سليم بن قيس الهلالي
3ª الاصبغ بن نباتة المجاشعي
3ª عبيد الله بن الحر الجعفى

Diese 5 Artikel stehen auch auf einem längeren Zettel, der auf die vordere Seite des Schmutzblattes (im Anfang der Handschrift) geklebt ist; der erste Artikel ist darin stark verkürzt. — Darauf beginnt die alphabetische Aufzählung f. 4ª:

آدم بن اسحق بن آدم بن عبد الله بن سعد الاشعري الخ
آدم بن الحسين النخاس كوفى الخ
آدم بن المتوكل ابو الحسين بياع اللؤلؤ كوفى الخ
ابان بن تغلب بن رباح ابو سعيد البكري الخ

Die beiden letzten Artikel behandeln f. 110ᵃ يونس بن يعقوب بن قيس يونس بن عبد الرحمن und und f. 110ᵃ unten ein kleiner Nachtrag; dann f. 110ᵇ und 111ᵃ die bloss unter einer Kunje bekannten Männer: beginnt mit ابو بدر und schliesst mit ابو محمد القزاز.

F. 84ᵃ unten und ausführlicher 84ᵇ hat der Verfasser einen Artikel über sich selbst. Er heisst demnach:

محمد بن الحسن بن علي الطوسي
ابو جعفر

Biographische Notizen nicht weiter, aber ein Verzeichniss seiner sehr zahlreichen Werke gegeben. F. 84ᵇ steht: جليل في اصحابنا ثقة (also: sehr angesehen unter unseren Bekannten, eine Autorität); 85ᵃ steht: مصنّف هذا الفهرست, Verfasser dieses Verzeichnisses. Es ist also kein Zweifel, dass damit gemeint sei der Verfasser dieses Werkes, Moḥammed ben elḥasan *ettūsī* abū ǵa'far † 460/1068 (459) (s. No. 3513). Weshalb Spr. f. 1ᵃ ihn Aḥmed nennt, weiss ich nicht. Auch den Gentilnamen النجاشي finde ich nicht ihm beigelegt; er wird aber doch richtig sein, denn die in Spr. 307, f. 46ᵃ, 16 und 50ᵃ, 10 citirten und ihm zugeschriebenen Stellen finden sich in der That in Spr. 305, s. v. سلام.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich gross, etwas flüchtig, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift c. 1840.

10045. Spr. 306.

113 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (20 × 13½; 10 × 7ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt; er ist nach f. 95ᵃ etwa:

فهرست اعيان الشيعة وتصانيفهم

Verfasser fehlt; nach f. 95:

محمد بن الحسن بن على الطوسى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله ولىّ الحمد ومستحقّه وصلي الله علي خيرته من خلقه . . . اما بعد فانى لما رايت جماعة من شيوخ طائفتنا من اصحاب الحديث عملوا فهرست كتب اصحابنا وما صنفوه من التصانيف ورووه من الاصول ولم اجد منهم احدا اسبق فى ذلك ولا ذكر اكثره بل كل منهم كان غرضه ان يذكر ما اختصّ بروايته

Biographisches Werk desselben Verfassers über die Šī'iten; Hauptsache dabei ist die Angabe der von ihnen verfassten Werke, sehr selten kommt eine Jahreszahl vor.

Werke dieser Art, sagt der Verfasser in der Vorrede, seien zwar von seinen Glaubensgenossen mehrere verfasst, aber ungenügend, ausser den 2 Werken des ابو الحسين احمد بن الحسين بن عبيد الله, von denen das eine die Schriften behandelt, das andere die Principien (ذكر فيه الاصول); sie hätten aber wenig Beachtung gefunden und einer von den Erben des Verfassers habe sie sogar verbrennen wollen. Auf wiederholtes Drängen eines Freundes habe er dies Werk verfasst, und darin zusammen die Schriften und die اصول behandelt [يشتمل على المصنفات والاصول ولم افرد احدهما عن الآخر] und zwar in alphabetischer, nicht in zeitlicher Folge.

Das Werk zerfällt nach der Folge der Buchstaben in Kapitel, zuerst also باب الهمزة. Innerhalb jedes Buchstabens wird nicht die streng alphabetische Folge innegehalten, sondern nur die Artikel desselben Namens in einem Kapitel vereinigt. Zuerst:

f. 2ᵇ باب ابراهيم، ابراهيم بن محمد بن ابي يحيى ابو اسحق الخ

8ᵃ باب اسمعيل، اسمعيل بن ابي خالد محمد بن مهاجر الخ

11ᵇ باب اسحق، اسحق بن عمار الساباطي الخ

u. s. w.

Der letzte Artikel ist f. 108ᵃ: ياسر الخادم، له مسايل عن الرضا عم الخ

Daran schliesst sich: باب من عرف بكنيته ولم اقف على الاسم. Dies Kapitel beginnt mit ابو شعيب المحاملي, ist nicht alphabetisch geordnet und schliesst f. 112ᵃ mit ابو الفضل الصابوني.

Dann kommt noch f. 112ᵃ. 112ᵇ: باب من عرف بقبيلة او بلدة او لقب. Zuerst ابن عصام الغفاري, zuletzt.

Die Unterschrift f. 113ᵃ (ولله الحمد وحده وصلى الله الخ) enthält keine besonderen Angaben.

F. 95ᵃ—96ᵇ ist der Artikel über den Verf. محمد بن الحسن بن علي الطوسي مصنف هذا الفهرست له مصنفات منها كتاب تهذيب الاحكام الخ (Es ist derselbe, welcher in Spr. 305, f. 84ᵇ steht).

Beide Werke sind nicht übereinstimmend, es sei denn, dass einzelne Artikel in Spr. 305 wörtlich aus dem hier vorliegenden Werke entnommen sind. Durchschnittlich ist Spr. 306 kürzer.

Schrift: klein, zierlich, gut, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Mehrere Blätter (16. 20. 23—26. 32. 86. 88. 97. 99) von Persischer Hand, zum Theil etwas flüchtig, ergänzt. — Abschrift c. 1840.

10046. Spr. 310.

3) f. 70—85.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Bruchstück einer Abkürzung desselben Werkes. Aus dem Artikel f. 81ᵇ erhellt, dass محمد بن الحسن بن علي الطوسي † 459/1066 der Verfasser dieses „الفهرست“ sei; der Artikel ist ganz wie in Spr. 306. Aber eine Menge Artikel sind abgekürzt, wahrscheinlich von einem Anderen als dem Verfasser.

Das Fragment beginnt f. 70ᵃ: حميد بن الربيع بن البحث والتميز، حميد بن زياد من اهل نينوي ثقة له كتب [كثيرة وله رواية] الاصول، حماد بن شعيب له كتاب،

Diese Abkürzung ist incorrect, wie gleich der erste Artikel zeigt, welcher heissen muss: حميد بن الربيع له كتاب البحث والتمييز. Sie ist geordnet ganz wie das Grundwerk, fasst aber zusammen in einen فصل die Buchstaben خ bis ز, erwähnt für س bis ظ gar keinen فصل; ع wird mit فصل bezeichnet; غ bis ل in einem فصل. Sie hört auf in dem Artikel وهب بن وهب ابو البختري ضعيف وهو عامي المذهب له كتاب الخ

10047. Spr. 310.

4) f. 86—94.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 86ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلوة علي محمد . . . قال الشيخ الامام الاجل الاوحد رشيد الدين فخر العلماء محمد بن علي بن شهراشوب الهروي رحمه، هذا كتاب معالم العلماء في فهرست كتب الشيعة واسماء المصنفين منهم قديما وحديثا الخ

Vervollständigung des فهرست des الطوسي durch etwa 600 Artikel, von Moḥammed ben ʾalı ben šehrāšūb elherewı *elmāzenderānī* eššīʾı rešīd eddın abū ǵaʾfar † 588/1192. Sie sind alphabetisch geordnet, nach den Buchstaben in Kapitel getheilt, diese, nach der Zusammenfassung der Gleichnamigen, in فصل, zugleich mit Angabe ihrer Werke. Die meisten Artikel sind kurz. Zuletzt noch ein Anhang f. 92ᵇ: باب في بعض شعر اهل البيت عم،

Das Werk selbst beginnt f. 87ᵃ mit: باب الالف، فصل في ابراهيم، ابراهيم بن محمد بن سعيد الثقفي الكوفي سكن اصبهان له المغازي الخ

Die Buchstaben ب bis ط sind in 1 Kapitel zusammengefasst. — Nach dem Anfang des Artikels بندار بن محمد بن عبد الله ist nach f. 91 eine grosse Lücke; es fehlt fast das ganze übrige Werk; denn f. 92 beginnt in dem Abschnitt über die mit ابن zusammengesetzten Namen und in den Gentilnamen.

F. 92ᵃ der oben erwähnte Anhang. Derselbe behandelt in 4 فصل die 4 Klassen: طبقات المهاجرين والمقتصدين والمتقين والمتكلفين، Fängt an: في المهاجرين السيد ابو هاشم اسماعيل ابن محمد بن مزيد الخ und schliesst f. 94ᵇ: ومن المتكلفين نحو حسان بن ثابت ومروان بن ابي حفصة وابنه محمود الاشجع السلمي وابي زيد التميمي وابراهيم بن العباس ومنصور الفقيه والمعري وذلك حزب عظيم، تم الكتاب بعون الملك الوهاب،

10048. Pm. 451.

1) f. 1—38ª.

144 Bl. 8vo, 14 Z. (17 × 9; 11 × 5cm). — Zustand: stark wurmstichig und öfters ausgebessert; wasserfleckig, besonders stark am unteren Rande. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel und Verfasser fehlt, doch steht f. 1ª oben von später Hand: تاريخ مشايخ الشيعة ومصنفيهم تاليف ابن بابويه القمّي (s. unten.)

Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله الذي تفرد بالقدرة والثناء وتوحد بالعزة والبهاء . . . وبعد فقد حضرت عالي مجلس سيدنا ومولانا الصدر الكبير الامام السند . . . ابي القاسم يحيى بن . . . ابي الفضل محمد بن . . . ابي القسم على بن . . . ابي الفضل محمد . . . ابن الحسين . . . بن على بن ابي طالب . . . فعرض على كتاب الاربعين عن الاربعين فى فضايل المومنين الخ

In Gegenwart des 'Alıden Jaḥjā ben moḥammed ben 'alı elḥoseinı abū 'lqāsim kam das Gespräch auf die Traditionssammlung (40 Traditionen von 40 Verschiedenen herrührend) des ابو سعيد محمد بن احمد بن الحسين النيسابوري und das die Namen und Werke der Šı'itischen Lehrer behandelnde Werk des ابو جعفر محمد بن الحسن بن على الطوسي † 459/1067, und es wurde bemerkt, dass eine Fortsetzung desselben fehle. Diese Fortsetzung hat der oben genannte Verfasser, dessen ausführlicherer Name f. 2ª oben: ابو الحسن على بن عبيد الله بن الحسن ابن الحسين بن بابويه (s. auch in No. 1549) in Folge dessen verfasst, indem er hier die Zeitgenossen des Abū ǵa'far Eṭṭūsı und die späteren nebst ihren Werken alphabetisch in Kapiteln zusammenstellt; Jahreszahlen führt er nicht an. 'Alı ben 'obeid allāh ben elḥasan ben elḥosein errāzı *elqommī* abū 'lḥasan *ibn bābaweih*, über dessen genaue Lebenzeit ich nichts ermittelt habe, hat dies Werk nach seiner in No. 1549 besprochenen Traditionssammlung verfasst.

Die Artikel beginnen f. 4ª: حرف الهمزة الشيخ الثقة ابو بكر احمد بن الحسين بن احمد النيسابوري الخزاعي نزيل الري والد الشيخ الحافظ عبد الرحمن الخ

Der letzte Artikel f. 38ª und zugleich der Schluss ist: نجم الدين يعقوب بن محمد بن داود الهمدانى فاضل صالح، تم فهرس اسماء علماء الشيعة الذين تاخر زمانهم عن زمان الشيخ ابي جعفر الطوسي رحم،

In dieser Unterschrift liegt also eigentlich der Titel, wie er auch Spr. 310, 6, f. 103ᵇ steht.

Schrift: Persischer Zug, ziemlich klein, kräftiger Grundstrich, vocallos. Stichwörter u. Ueberschriften roth. Am Rande bisweilen Verbesserungen. — Abschrift von ملا بهادر اللاهوري um 1075/1664, nach einer Abschrift des محمد بن شكر الله الشهير بمعزّ الدين الحسينى الحسنى الحصر شاهي اليزدي v. J. 1011 Ḍū'lqa'da (1603) in Mekka.

Collationirt mit einer nicht fehlerlosen Handschrift im Jahre 1077 Ǵomādā II (1666) in Lāhore, von بهاء الدين محمد بن على الشريف الكيلانى

F. 1ᵇ enthält die Genealogie des بُوَيْه بن فناخسرو und Angabe seiner Söhne.

10049. Spr. 309.

221 Bl. 8vo, 15 Z. (21½ × 17; 15 × 10cm). — Zustand: gut. — Papier: bläulich, glatt, ziemlich stark. — Einband: rother Lederband. — Titel f. 1ª oben, der Anfang, und ganz in der Vorrede:

امل الآمل فى علماء جبل عامل

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله منتهي امل الآملين مضاعف عمل العلماء العاملين . . . وبعد فيقول الفقير الي الله الغنى محمد بن الحسن بن على الحر العاملى المشغري قد خطر فى خاطري وبالي ومرّ بفكر خيالي ان اجمع علماء جبل عامل ومؤلفاتهم وباقى علمائنا المتاخرين ومصنفاتهم اذ لم اجدهم مجموعين فى كتاب الخ

Biographien berühmter Šı'ıten des Gebirgsdistrictes von 'Āmul und anderer, als Fortsetzung des Werkes des Eṭṭūsī, nebst Angabe ihrer Schriften, von Moḥammed ben elḥasan ben 'alı ben moḥammed *el'āmulī* eššāmı elmaš'arı *elḥurr* † 1099/1688 im Jahre 1097/1686 vollendet. Er entschuldigt etwaige Mängel damit, dass der Erste in einem Werke es schwerer habe als der Nächstfolgende.

Wenn man wolle, könne man das Werk auch betiteln (f. 2ª):

تذكرة المتبحرين فى علماء المتاخرين

Man könne diesen Titel auch dem 1. Theil, den obigen dem 2. Theile des Werkes geben.

Das Werk ist alphabetisch geordnet und zerfällt in Vorrede (in 12 فائدة), 2 قسم und Schlusswort.

Von der Vorrede (f. 2ª—12ᵇ) handelt die 1. فائدة: فى انه ينبغى معرفة الرجال الذين يروون فى احاديث النبىّ والائمّة عم‘

1. قسم 12ᵇ فى ذكر ما يحضرني من اسماء علماء جبل عامل ومولفاتهم واحوالهم‘

Die Artikel beginnen:

13ª باب الهمزة‘ الشيخ ابراهيم بن ابراهيم بن فخر الدين العاملي البازوري الخ

95ᵇ باب الكنى‘ ابو تمام حبيب بن اوس تقدّم‘ الخ

2. قسم 96ª فى ذكر ما يحضرني من اسماء علمائنا المتأخرين عن الشيخ ابي جعفر الطوسى وبعض المعاصرين له ومن قارب زمانه سوي علماء جبل عامل‘

Zuerst: آدم بن يونس ابي المهاجر النسفي الخ

213ᵇ باب الكني‘ الشيخ معين الدين ابو جعفر بن الفقيه امير كاين آبي اللحم المصدري الخ

215ᵇ فصل فيما بدي باين‘ ابن ابي عقيل اسمه الحسن‘ الخ

الخاتمة 216ᵇ. Dieselbe enthält 12 فايدة, deren 1. فى ذكر كتب مجهولة المؤلف ذكرها ابن شهراشوب الخ

In der 12. فايدة spricht der Verfasser von der Mühe, die er sich um Vollendung dieses Werkes gegeben.

Schluss f. 221ª: على انّى جمعت قليلا من كثير وشرذمة من جم غفير وقد فرغت من تاليفه فى اول جمادي الثاني سنة ١٠٩٧‘

Schrift: gross, breit, deutlich, vocallos. Die Stichworte der Artikel meistens schwarz überstrichen. — Abschrift und collationirt vom Jahre 1265/1849.

Die Blätter folgen: 1—80. 82. 81. 83 ff.

10050. Pm. 531.

143 Bl. 8ᵛᵒ, 33—36 Z. (21½ × 18⅔; 16 × 9⅔ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, ziemlich stark, etwas glatt. — Einband: brauner Lederband. — Titel f. 1ª: تاريخ المسمّي بالدرجات الرفيعة. Nach der Vorrede f. 2ª:

الدرجات الرفيعة فى طبقات الامامية من الشيعة

Verfasser f. 1ª:

على صدر الدين ابن نظام الدين الحسينى

Ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: ما ترنمت مطربات عنادل الاقلام على عذبات انامل الاعلام باحسن من حمد مالك ارغم بقدرته كل منكر وجاحد . . . اما بعد فيقول العبد الفقير الي ربه الغنى على صدر الدين بن احمد نظام الدين الحسينى الحسنى . . . انى منذ ارتضعت درّ الفضل والعلم واتشحت ذرّ العقل والحلم الخ

Der Verfasser ʾAlī ben aḥmed *ben* moḥammed *ma'çūm* elḥoseinī çadr eddīn, um 1106/1694 (No. 6136), hat seit seiner Jugend sich vergebens nach einem Werke umgesehen, das die hervorragenden Personen der Sekte الناجية, d. h. die Imāmijje und die Iṯnā'aśarijje, behandele. Endlich fand er das Werk des etwas vor seiner Zeit lebenden نور الله الشوشتري, das unter dem Titel مجالس المومنين diesen Gegenstand behandelt. Dasselbe ist aber sehr unkritisch, rechnet Manche, die nicht dahin gehören, zu der Sekte, und lässt andere Namhafte und Bedeutende aus. Er selbst wollte daher Anfangs ein sehr umfassendes und erschöpfendes Werk über den Gegenstand schreiben, fand aber bald, dass dazu grössere Ruhe und mehr Musse und weniger Sorgen, als er hatte, gehören; er beschränkte sich daher auf ein Werk kleineren Umfanges, aber mit der Absicht, nichts Erhebliches auszulassen und bei den Einzelnen ihre charakteristischen Eigenschaften und Vorzüge anzugeben, auch poetische Proben mitzutheilen.

Dieses Werk, in eine kurze Vorrede über die Stellung der Šīʿiten überhaupt und in 12 طبقة zerfallend, liegt hier in einem Theil seiner ersten Hälfte vor.

1. طبقة f. 3ᵃ (in 2 Kapiteln) في الصحابة

Er schickt vorauf 4 Vorreden:

3ᵃ المقدمة الاولي في تعريف الصحابي

3ᵇ المقدمة الثانية في حكم الصحابة

10ᵃ المقدمة الثالثة في تقسيم الصحابي بحسب الردّ والقبول الى مردود ومقبول

12ᵃ المقدمة الرابعة‘ اعلم ان كثيرا من الصحابة رجع الي امير المومنين عم وظهر له الحق بعد ان عاند الخ

Alsdann folgt:

1. باب 13ᵃ في بني هاشم وساداتهم من الصحابة العلية والشيعة العلوية‘

Zuerst: ابو طالب بن عبد المطلب

2. باب 53ᵃ في ذكر غير بني هاشم من الصحابة المرضية والشيعة المرتضوية

Zuerst: عمر بن ابي سلمة عبد الله بن عبد الاحد بن هلال بن عبد الله . . . يكنى ابا حفص الخ

Dann (53ᵃ—59ᵃ) سلمان الفارسي

Weiterhin 60ᵃ—68ᵃ ابو ذرّ الغفاري

68ᵃ—75ᵇ ابو اليقظان عمّار بن مالك بن كنانة بن قيس بن الحُصَيْن بن الوَذِيم

Zuletzt 121ᵃ البراء بن عازب بن الحرث بن عدي الانصاري الاوسي ابو عامر † 72/691

Ob damit diese 1. طبقة zu Ende sei, ist nicht ersichtlich.

Die 2. und 3. طبقة fehlen ganz.

4. طبقة 122ᵇ في سائر العلماء من المحدثين والمفسرين والفقهاء (in 2 Kapiteln).

1. باب 122ᵇ في بني هاشم وساداتهم من اكابر العلماء وافاضل العظماء

Zuerst: السيد ابو الحسن على بن محمد بن جعفر بن محمد بن زيد الشهيد . . . المعروف بالحِمّانِي † 260/874

Dann weiterhin f. 124ᵃ: الشريف المرتضى ابو القاسم على بن ابي احمد الحسين بن موسي . . . ذو المجدين علم الهدي † 436/1044.

125ᵇ الشريف الرضي ابو الحسن محمد بن ابي احمد الحسين بن موسى الموسوي اخو الشريف المرتضى geb. 359/970, † 406/1015.

Zuletzt 143ᵃ السيد مختار بن معد بن فخّار بن احمد . . . شمس الدين العلوي الموسوي um 620/1223

Der Schluss dieses Artikels und zugleich dieses Bandes ist f. 143ᵇ: وهو مشتق من الفخر المباهاة يقال فلان افخر من فلان اي ابهي واحسن منه‘ تم هذا النصف ويتلوه النصف الثاني‘

Ob dies Kapitel hiermit zu Ende sei, ist fraglich; das 2. Kapitel fehlt ganz; desgleichen fehlen noch 5. bis 12. طبقة.

Der Inhalt der hier fehlenden طبقة ist:

2. طبقة: في التابعين	8. طبقة: في الملوك والسلاطين
3. طبقة: في المحدثين الذين رووا عن الائمة عم	9. طبقة: في الامراء
5. طبقة: في الحكماء والمتكلمين	10. طبقة: في الوزراء
6. طبقة: في علماء العربية	11. طبقة: في الشعراء
7. طبقة: في السادة الصوفية	12. طبقة: في النساء

Schrift: klein, sehr gedrängt und eng, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Der Text in rothen Linien eingerahmt. — Abschrift c. 1150/1737.

10051.

Von Sammelwerken über Richter nennen wir:

1) سير السراة في اخبار القضاة von عياض بن موسى اليحصبي † 544/1149.

2) تاريخ القضاة والحكّام von احمد بن بختيار بن على الميداني ابو العباس † 552/1157.

3) اخبار قضاة دمشق von شمس الدين الذهبي † 748/1347.

4) الروض البسّام فيمن ولي قضاء الشام von احمد بن خليل اللبودي † 896/1491.

5) اخبار قضاة بغداد von على بن انجب البغدادى ابن الساعى † 674/1275.

6) اخبار قضاة البصرة von معمر بن المثنى البصري † 209/824.

7) اخبار قضاة مصر von محمد بن يوسف الكندى ابو عمر um 246/860.

8) Desgl. von الحسن بن ابراهيم بن زولاق المصري † 387/997.

9) Desgl. von عمر بن على ابن الملقن † 804/1401.

10) رفع الاصر عن قضاة مصر von ابن حجر † 852/1448.

11) النجوم الزاهرة بتلخيص اخبار قضاة مصر والقاهرة von يوسف بن شاهين سبط ابن حجر um 880/1475.

12) تلخيص رفع الاصر الخ von على بن ابي اللطيف الشافعى um 900/1494.

13) بغية العلماء والرواة فى معرفة القضاة von محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1497.

14) اخبار قضاة قرطبة von خلف بن عبد الملك بن مسعود ابن بشكوال † 578/1182.

---

5. Gelehrte anderer Fächer (Philosophen, Aerzte, Philologen etc.).

10052. Pm. 737.

99 Bl. 8vo, 15 Z. (17½ × 10; 11½ × 4¾cm). — Zustand: nicht recht fest im Einband; am oberen Rande etwas wasserfleckig, auch an einigen Stellen desselben ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: rothbrauner Lederband mit schadhafter Klappe. — Titel und Verfasser von ganz später Hand f. 1a:

تاريخ حكماء الاسلام لظهير الدين البيهقى

Ueber den Verfasser s. (im Anfang und besonders) unten.

Anfang f. 1b: الحمد لله المنعم الذي له نعم ابت اوضاحُها الا امتدادا وامدادُها الا ازديادا . . . قال الشيخ الامام ظهير الدين ابو الحسن بن الامام ابي القاسم البيهقى كنت ابسم فى تصانيفى عن ثغر الافادة واشيم بوارقها الخ

Nachtrag zu dem صوان الحكمة des ابو سليمان محمد بن طاهر بن بهرام السِجْزِي [auch السجستانى] Geschichte der in Vergessenheit gerathenen Philosophen. Er lebt um 370/980 und ist in diesem Werke f. 44b in einem besonderen Artikel behandelt. Der Verfasser des vorliegenden Werkes lässt die von diesem Besprochenen ganz bei Seite und behandelt die übrigen in der Philosophie, Medicin und Astronomie hervorragenden Gelehrten. Er ist Zeitgenosse des الشهرستانى († 548) f. 79a; er erzählt Ereignisse aus seinem Leben vom J. 516 (65a), 519 (90a), 531 (96b). Er erwähnt das Todesjahr des الشهرستانى (80a), auch das des ابو بكر بن عروة im J. 553 (80b). Er wird also um 500/1106 herum geboren sein und mag bis etwa 570/1174 gelebt haben. Von seinen Werken führt er an:
83a und 96b عرايس النفائس (nicht bei HKh);
89a وشاح دمية القصر (HKh. VI 14242);
90a كتاب النجاة (nicht bei HKh.);
94b مشارب التجارب وغوارب الغرايب (HKh. V 12043).
Seinen Vater nennt HKh. VI 14242 زيد; demnach heisst er vollständig:

ظهير الدين ابو الحسن على بن ابي القاسم زيد البيهقى

'Alī ben zeid *elbeihaqī* ṭahīr eddīn abū 'lḥasan führt zuerst Folgende auf:

f. 2b (um 220) حنين بن اسحق المترجم
3b um 290 اسحق بن حنين بن اسحق
4b (um 250) حبيش الطبيب
4b um 280 ثابت بن قرة الحراني
5b محمد بن زكرياء الرازي المتطبب
6a اسحق بن سليمان 6a على بن زين الطبري
6b اسحق بن قريش 6b ابو الحسن البسطامي
7a ابو الحسن الضميري 7a ابو ركاز النيسابوري
7a ابو الحسن بن مكين البغدادي الضرير
7b ابو الخير الحسن بن بابا بن سوار بن بهنام
9a متى بن يونس المترجم نصرانى
9b يحيى بن منصور الحكيم
9b محمد بن جابر الحرانى البتانى
10a ابو نصر الفارابي هو محمد بن محمد بن طرخان من فارياب تركستان

ابو سليمان محمد بن مشعر البستي ويعرف بالمقدسي 13ᵇ
ابو الحسن بن على بن زهرون الريحاني [الزنجانى]
ابو احمد النهرجوري والعوفي
زيد بن رفاعة
[صنفوا رسايل اخوان الصفا والفاظ هذا الكتاب للمقدسي]
u. s. w.

Weiterhin: 21ᵃ ابو الفتح يحيى بن على بن محمد الكاتب البستى
22ᵇ ابو العباس احمد بن اسحق الجرمقى
23ᵃ ابو على الحسين بن عبد الله بن سينا البخاري
38ᵃ ابو ريحان محمد بن احمد البيروني
39ᵃ ابو الحسن على بن رامساس العوفي
39ᵇ ابو على عيسى بن اسحق بن زرعة الفيلسوف
u. s. w.

Zuletzt: 94ᵇ ظهير الدين عبد الجليل بن عبد الجبار
94ᵇ ابو سعيد محمد بن على المتطبب المعروف ابوه بالحكيم على الطحان بيهقى ونيسابورى † 536/1141
95ᵇ على بن شاهك القصاري الضرير البيهقى
96ᵇ زين الدين الحسينى الجرجانى الطبيب

Schluss f. 99ᵃ: الي خير معاد واحسن مآل بمنك وفضلك يا ذا المنّ والافضال فان رايت ان يوافقنى فى استعماله فخفف رجلك وشمر ذيلك وارح علتك وقصر املك وطهر خلقك ونق طرقك تبلغ وتسلم وتسد ولا تندم والسلام.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften der einzelnen Artikel roth. Der Text in ziemlich breiten Goldlinien eingefasst; nicht weit vom Rande läuft gleichfalls noch eine rothe Linie. In dem Text sind bisweilen kleine Lücken. — Abschrift c. 1150/1737.

Nicht bei HKh., doch vergl. IV 7800. 7893.

10053. Mf. 493.

16 Seiten und 173 Bl. Schmal-4ᵗᵒ, 23 Z. (23¼ × 12; 15 × 6½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, doch ist der obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, dünn, glatt. — Einband: Halbfranzband. — Titel fehlt; doch ist er ersichtlich aus S. 1 der vor das Werk gehefteten Blätter, die dessen Inhaltsverzeichniss enthalten, nämlich:

كتاب تذكرة الحكماء

Sonst auch: كتاب تاريخ الحكماء

Bei HKh. VI 13107:

المنتخبات الملتقطات فى تاريخ الحكماء والاطباء

und VII p. 326: تاريخ الحكماء

Verfasser fehlt. Er ist nach HKh. (s. auch Pm. 738):

على بن يوسف بن ابراهيم القفطى المصري
جمال الدين وزير سلطان حلب

Dagegen nach Cod. Paris. Suppl. 672:

محمد بن على بن محمد الخطيبى الزوزنى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله خالق الكل وعالم ما قلّ وجلّ وواهب العقل وباعث مخلوقاته يوم الفصل . . . اختلف علماء الامم فى اول من تكلم فى الحكمة واركانها من الرياضة والمنطق والطبيعي والالهي الخ

Alphabetisch geordnetes biographisches Verzeichniss der arabischen, griechischen und sonstigen Philosophen, Mathematiker, Physiker, Astronomen, Aerzte; von ʾAlī ben jūsuf ben ibrāhīm *elqifṭī* (auch elqafṭī) elmiçrī ǵemāl eddīn † 646/1248. Es scheint, dass das Werk von dem oben genannten Moħammed ben ʾalī ben moħammed *elħaṭībī* ezzauzanī sogleich nach dessen Tode herausgegeben sei, denn in der Unterschrift von Cod. Par. Suppl. 672 steht, es sei im Jahre 647/1249 abgefasst.

Der Buchstabe ا beginnt mit ادريس, امون, اسقلبيوس etc. Der letzte Artikel f. 173ᵃ ist ابن رضوان المصري

Schluss f. 173ᵃ: رايت بخطه مقالة الحسن بن الحسين بن الهيثم فى ضوء القمر قد شكله تشكيلا حسنا صحيحا يدلّ علي تبحره فى هذا الشان وكتب فى آخره كتبه على بن رضوان بن على بن جعفر الطبيب لنفسه وكان الفراغ منها فى يوم الجمعة النصف من شعبان سنة ۴۲۲ للهجرة النبوية.

Eine besondere Unterschrift nicht vorhanden.

Schrift: klein, schön, gleichmässig, vocallos. Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift c. 1122/1710.

Arabische Foliirung. — Blatt 2 steht zwischen 8 u. 9.

F. 170—173 sind unten, f. 173 auch oben, gegen den Rücken beschädigt (auch im Text) und ausgebessert; ausserdem fehlt nach 170 und 173 je ein Blatt Text: dasselbe ist ergänzt in kleiner feiner und guter Schrift.

Das Inhaltsverzeichniss umfasst 16 Seiten.

10054. Pm. 738.

159 Bl. 4ᵗᵒ, 21 Z. (24⅓ × 15½; 17 × 8⅔ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut; f. 89—96 ein grösserer

Flecken am Rücken. Bl. 1 am Rücken ausgebessert. Nicht ganz fest im Einband. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederband.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1ª von späterer Hand in grosser Schrift:

كتاب تاريخ الحكماء تاليف الوزير جمال الدين

Von derselben Hand wie die ganze Handschrift steht der Titel f. 1ᵇ nach dem Bismillāh so wie oben; der Verfasser ausführlicher:

الوزير جمال الدين بن القفطى وزير السلطان بحلب وهو وفى الاحياء الي سنة ستة واربعين وستمائة

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, vocallos, gleichmässig. Stichwörter zum Theil roth — so auch am Rande — zum Theil schwarz in hervorstehender Grösse, auch roth überstrichen. — Abschrift im J. 1069 Moḥ. (1658) von محمد بن حبيب الله بن احمد بن قايم الحسنى المازندرانى

Collationirt; am Rande ziemlich oft kurze Verbesserungen.

10055. Mo. 217.

195 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. ($16^1/_2 \times 10$; $10^1/_2 \times 5^{cm}$). — Zustand: lose am hinteren Deckel, sonst gut; am unteren Rande etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband. — Titel und Verfasser f. 1ª in der Mitte, schräge fortlaufend:

كتاب نزهة الارواح وروضة الافراح
فى تواريخ الحكماء المتقدمين والمتاخرين
لمحمد بن محمود الشهرزوري

Der Titel so auch f. 1ª oben, von späterer Hand.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله القديم الازلى الدايم السرمدي المتعالي بجلال احديته . . . اما بعد فان تواريخ الحكماء الاقدمين والفلاسفة المتالهين من اليونانيين والمصريين مما يجب على المستبصر تحصيله الخ

Jeder Verständige muss sich Kenntniss von der Geschichte und den Ansichten der früheren Philosophen verschaffen und sich nach ihnen richten, sagt der Verfasser dieses Werkes, Moḥammed ben maḥmūd *eššahrazūrī* šems eddīn, zwischen $^{600}/_{1203}$ und $^{780}/_{1378}$ am Leben (s. No. 5063). Er spricht zuerst über den Unterschied zwischen Prophet und Philosoph, über den Inhalt der Philosophie, über die Stellung der Griechischen und Römischen Philosophen etc.

Dann beginnt das Werk selbst so:

f. 6ª فصل فى ابتداء احوال الفلاسفة، ذكروا ان اول من ظهر منه الفلسفة الخ
14ᵇ سبب الفلسفة فى الملة الاسلامية
15ª هرمس الهرامسة 16ª شيث بن آدم 15ᵇ آدم ابو البشر
18ᵇ مختار مواعظ هرمس وحكمه وآدابه
27ᵇ من آداب طاط وهو صاب بن ادريس
30ª فيثاغورس الحكيم 32ª انبانقلس بن مادن
43ᵇ سقراطيس الزاهد من تلاميذ فيثاغورس
49ª سقراطيس الحكيم . . . هو ابو الفلاسفة
65ᵇ ارسطوطاليس بن نيقوماخس 74ª افلاطون الالهي
82ᵇ ثاوفرسطس 83ª انكساغورس كان بعد انقسمانس الملطي

u. s. w.

141ᵇ تواريخ الحكماء المتاخرين من الاسلاميين
141ᵇ حنين بن اسحق المترجم
142ª حنين الطبيب 142ª اسحق بن حنين
142ª محمد بن زكرياء الرازي 143ᵇ ثابت بن قرة الحرانى

u. s. w.

146ª محمد بن جابر الحراني
146ᵇ محمد بن محمد الحراني الفارابي ابو نصر

u. s. w.

159ª عمر الخيامى النيسابوري
160ª ابو المعالي عبد الله بن محمد الميانجي المعروف بعين القضاة
160ᵇ ابو حاتم المظفر الاسفزاري
160ᵇ السيد محمد بن الايلاقى 161ª ابو العباس اللوكري
161ª القاضى زين الدين عمر بن سهلان الساوي
161ᵇ اسعد المهني
161ᵇ تاج الدين عبد الكريم الشارستاني . . . له كتاب العيون والانهار وقصة موسى والخضر والمنهاج فى الايات
162ᵇ ابن التلميذ ابو الحسن الطبيب البغدادي

u. s. w.

Zuletzt: 182ᵇ ابو الفتح البستي، كان حكيما شاعرا
182ᵇ ابو على بن عبد الله بن سينا البخاري
188ᵇ شهاب الدين ابو الفتوح يحيى بن اميرك المطلع السهروردي † $^{587}/_{1191}$

Verzeichniss seiner vielen Schriften f. 192ᵇ und 193ª. Proben seiner arabischen Gedichte f. 192ᵇ—195.

In diesem Artikel hört hier das Werk auf. Nach HKh. VI 13662 enthält das Werk 111 biographische Artikel; in dieser Handschrift sind, obwol dieselbe nicht zu Ende, schon 119 Artikel; einige (f. 148ᵇ und 181ᵇ) allerdings nur mit Anführung des Namens.

Die hier zuletzt vorkommenden Worte f. 195ᵇ sind: فهو من الخاسرين ومن لم يتلذذ بلذة اشعة انوار المقربين فهو من المحرومين، (= Lbg. 430, f. 72ᵃ, 21). Es fehlen am Schluss 4 Blätter.

Schrift: klein, hübsch, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Die Namen sind oft nicht correct. — Abschrift c. ¹¹⁰⁰/₁₆₈₈. — Collationirt.

10056. Lbg. 430.

73 Bl. 8ᵛᵒ, 31 Z. (20 × 11¼; 15½ × 7½—8ᶜᵐ). — Zustand: am Rande und auch am Rücken öfters ausgebessert, besonders f. 1; wasserfleckig, nicht ohne Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel f. 1ᵃ: كـ" تاريخ الحكماء Verf. fehlt. Anfang f. 1ᵇ wie bei Mo. 217. Schluss f. 73ᵇ: يراه الغافلون ويقراه العاقلون ما شكر الرب بافضل من الصبر ولا ارضاه كالرضى، تم

Schrift: klein, fein, hübsch, gleichmässig, fast vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. ⁷⁸²/₁₃₈₀.

10057. Pm. 87.

2) S. 136.

8ᵛᵒ, 28 Z. (21 × 15; 16½ × 10—11ᶜᵐ). — Papier: gelblich, ziemlich stark.

1 Blatt, unten am Rande fleckig, mit der Ueberschrift: المقالة الخامسة عشر فى ذكر المتخيرين من طبقات مشاهير المعبرين وهم مائة رجل من خمسة عشر طبقة

Liste von 100 berühmten Traumdeutern. Es ist die 15. und letzte Maqāle des Traumdeutungsbuches, welches

ابو سعد نصر بن يعقوب الدينوري

für den Ḥalîfen Elqādir billāh aḥmed el'abbāsī im J. ³⁹⁷/₁₀₀₆ unter dem Titel التعبير القادري oder القادري فى التعبير verfasst hat. Naçr ben ja'qūb *eddînawarī* abū sa'd stützt sich dabei auf zwei Werke des الحسن بن الحسين الخلال, deren eines betitelt ist طبقات المعبرين und 7500 Traumdeuter bespricht, und das andere تعبير الرؤيا, ein Auszug daraus, welcher über 600 Traumdeuter handelt. Eddînawarī hat sein Werk in 15 Klassen (طبقة) getheilt und dabei die Indischen Traumdeuter (Brahmanen u. Büsser) ausgeschlossen. Diese 15 Klassen sind:

1.	من الانبياء	8.	من الاطباء
2.	من الصحابة	9.	من اليهود
3.	من التابعين	10.	من النصاري
4.	من الفقهاء من بعدهم	11.	من مشركي العرب
5.	من الزهاد	12.	من الكهنة
6.	من اصحاب التاليفات فى هذا العلم	13. 14.	من السحرة
7.	من الفلاسفة	15.	من اصحاب الفراسة

Diese 15. Maqāle beginnt: قال نصر بن يعقوب قد ضمّن الحسن بن الحسين الخلال المترجم كتابه بطبقات المعبرين ذكر اسماء سبعة الاف وخمسمائة معبر الخ und schliesst: وجندل بن الحكم ومعاوية بن كلثوم وهذه اسماؤهم، HKh. II 3068. IV 7924. 9330.

S. 137—139 leer. S. 140 enthält über die Stelle Sura 44, 36 ام قوم تُبّع einige Erklärungen, die zum Theil dem Commentar des Elbeiḍāwī entnommen sind.

10058. We. 323.

235 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (23 × 14; 16 × 8ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; doch nicht ohne grössere Flecken in der Mitte der Handschrift und am oberen Rande etwas wasserfleckig. F. 1 ausgebessert am Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

عيون الانباء فى طبقات الاطبّاء

للامام الحكيم الفيلسوف موفق الدين ابي العباس بن ابي القاسم ابن ابي اصيبعة الخزرجي السعدي

Titel so auch in der Vorrede f. 2ᵇ. Verfasser vollständiger:

احمد بن القاسم بن خليفة بن يونس بن ابي القاسم بن خليفة الخزرجي السعدي ابو العباس ابن ابي اُصَيْبِعَة

Anfang f. 1ª: الحمد لله ناشر الامم ومنشر الرمم ومبرئ السقم العايد من فضله بسوابغ النعم الموعد من عصا باليم العذاب والنقم . . . وبعد فانه لما كانت صناعة الطب من اشرف الصنايع واربح البضايع وقد ورد تفصيلها فى الكتب الالهية والاوامر الشرعية الخ

Geschichte der Aerzte älterer und neuerer Zeit, mit Anführung von Büchertiteln, Anekdoten etc., nach Klassen geordnet, von Aḥmed ben elqāsim ben ḫalîfe ben jûnus essa'dî abû 'l'abbās *ibn abû oçeibi'a* † 668/1269. Ein ausführlicheres Werk hatte der Verfasser zu schreiben angefangen unter dem Titel:

معالم الامم واخبار ذوي الحكم

Es ist gewidmet dem كمال الدين ابو الحسن غزالي بن ابي سعيد und in 15 Kapitel getheilt. Ursprünglich zerfällt es in 3 Theile; das erste Drittel ist f. 173ᵇ zu Ende.

1. باب f. 3ª فى كيفية وجود صناعة الطب واول حدوثها
2. باب 14ª فى طبقات الاطباء الذين ظهرت لهم اجزاء من صناعة الطب وكانوا المبتدئين بها
3. باب 20ᵇ فى طبقات الاطباء اليونانيين الذين هم من نسل اسقليبيوس الطبيب
4. باب 23ª فى طبقات الاطباء اليونانيين الذين اذاع ابقراط فيهم صناعة الطب
5. باب 66ᵇ فى طبقات الاطباء الذين كانوا منذ زمان جالينوس الطبيب وقريبا منه
6. باب 97ᵇ فى طبقات الاطباء الاسكندريين ومن كان فى زمنهم من الاطبّاء النصاري وغيرهم
7. باب 103ᵇ فى طبقات الاطباء الذين كانوا فى اول ظهور الاسلام من اطبّاء العرب
8. باب 113ᵇ فى طبقات السريانيين الذين كانوا فى ابتداء ظهور دولة بنى العباس
9. باب 184ª فى طبقات الاطبّاء النقلة الذين نقلوا كتب الطب وغيره من اللسان اليوناني الي اللسان العربي وذكر الذين نقلوا لهم
10. باب 186ª فى طبقات الاطباء العراقيين واطبّاء الجزيرة وديار بكر
11. باب: فى طبقات الاطباء الذين ظهروا فى بلاد العجم
12. باب: فى طبقات الاطباء الذين كانوا من الهند وغيرهم
13. باب: فى طبقات الاطباء الذين ظهروا فى بلاد المغرب واقاموا بها حينا
14. باب: فى طبقات الاطباء المشهورين بالذكاء من اطباء ديار مصر
15. باب: فى طبقات الاطباء المشهورين بالمعرفة من اطباء الشام

Kap. 1 f. 3ª beginnt: اقول ان الكلام فى تحقيق هذا المعنى يعسر لوجوه احدها بعد العهدية فان كل ما بعد عهده وخصوصا ما كان من هذا القبيل الخ

Das Vorhandene schliesst im 10. Kapitel mit den Notizen über ابو الفرج يحيى ابن التلميذ. Damit ist dies Kapitel etwa halb zu Ende. Wir haben hier nur die erste Hälfte des Werkes.

Schrift: klein, fein, gleichmässig, vocallos, deutlich. Stichwörter roth. In rothen Linien eingerahmt. Im Anfang ein Frontispice. Blatt 9 fehlt, dafür ein leeres Blatt. F. 86 beim Zählen übersprungen. — **Abschrift** um 1110/1698.
HKh. IV 8460.

10059. Spr. 312.

226 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (23 × 13¾; 16 × 7½ᶜᵐ). — **Zustand:** im Ganzen gut; nicht völlig frei von Wurmstich. — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich dünn. — **Einband:** Halbfranzband.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel und Verfasser f. 1ª wie bei We. 323.

Dieser Theil schliesst sich genau an We. an und beginnt im 10. Kapitel mit: اوحد الزمان ابو البركات هبة الله بن علي بن ملكا البلدي

Kap. 11 f. 17ª. In diesem Kapitel steht in der Biographie des ابن سينا eine demselben beigelegte Qaçîde in Betreff zukünftiger unheilvoller Ereignisse, die in der That im J. 657/1259 und 658/1260 eintrafen. Anfang f. 40ᵇ (Kâmil):
احذر بنيّ من القران العاشر وانفر بنفسك قبل نفر النافر
52 Verse lang. Schluss f. 41ᵇ:
وتري قراها والبلاد تبدلت بعد الانيس بكل وحس نافر

Kap. 12 f. 52ᵇ. Kap. 13 f. 55ᵇ. Kap. 14 f. 90ª. Kap. 15 f. 128ᵇ.

Die letzten Artikel sind:

218ᵇ شمس الدين ابو عبد الله محمد الكلي

220ᵃ موفق الدين ابو الفضل اسعد بن خلوان المنفاح † $^{642}/_{1244}$.

220ᵃ نجم الدين ابو العباس احمد بن اسعد بن حلوان ابن العالمة geb. $^{593}/_{1197}$, † $^{652}/_{1254}$

221ᵃ عماد الدين ابو عبد الله محمد بن تقى الدين عباس بن احمد بن عبيد الله الدنيسري geb. $^{605}/_{1208}$.

223ᵇ عز الدين ابو اسحق ابراهيم بن محمد السُوَيْدي geb. $^{600}/_{1203}$.

224ᵇ موفق الدين ابو يوسف يعقوب بن غنايم السامري

225ᵃ امين الدولة ابو الفرج بن موفق الدين يعقوب ابن اسحق بن القف geb. $^{630}/_{1233}$

Schluss f. 226ᵃ: يذكر فيه جميع ما يحتاج اليه الجراحي بحيث لا يحتاج الي غيره' كتاب جامع الغرض مجلد واحد' حواشي علي ثالث القانون لم يوجد' شرح الاشارات مسودة ولم يتم' المباحث المغربية ولم تتم' تم كتاب عيون الانباء الخ

Schrift: dieselbe Hand wie bei We. 323. — Abschrift vom Jahre 1115 Rabīʿ II (1703).

10060. Pm. 451.

2) f. 40—140ᵃ.

8ᵛᵒ, 14 Z. (17 × 9; $10^1/_2$ × $4^2/_3$ᶜᵐ). — Zustand, Papier, Einband wie bei 1). — Titel u. Verfasser f. 40ᵃ:

ك" البُلْغة في تاريخ ائمة اللغة لمجد الدين محمد بن يعقوب بن محمد الفيروزابادي

Anfang f. 40ᵇ: الحمد لله حق حمده وصلي الله وسلم علي سيدنا محمد نبيه وعبده' حرف الالف' ابان بن اسحق الاسدي الكوفي النحوي اللغوي' ابان بن تغلب بن رياح الجريري ابو سعيد البكري الخ

Verzeichniss der Arabischen Sprachgelehrten, nebst Angabe ihrer Hauptwerke, in alphabetischer Folge; von Moḥammed ben jaʿqūb ben moḥammed ben ibrāhīm eššīrāzī *elfīrūzābādī* maǵd eddīn abū tāhir, geb. $^{729}/_{1329}$, † $^{817}/_{1414}$ (816). Die einzelnen Artikel sind meistens kurz. — Der letzte Artikel ist: يونس بن حبيب ابو عبد الرحمن الضبي

Schluss f. 140ᵃ: جاوز المائة وكان يشرب المطبوخ مات سنة اثنتين وثمانين ومائة' والحمد لله حق حمده وصلي الله على سيدنا محمد وآله وسلم'

Schrift: Persischer Zug, klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter zu Anfang der einzelnen Artikel roth. Am Rande öfters Verbesserungen, auch Bemerkungen. — Abschrift im Jahre 1077 Rabīʿ II (1666) von عادل بيك بن قلج بيك اللاهوري

Collationirt mit einer nicht fehlerlosen Handschrift. Die Blätter folgen so: 40—73. 83—86. 74—82. 87—140. HKh. II 1915.

F. 140ᵇ—141ᵃ enthält einen biographischen Artikel über den Verfasser † $^{817}/_{1410}$ (oder 816), entnommen dem ك" الشقايق النعمانية.

F. 141ᵇ über den Namen des Philologen يوسف بن يعقوب ابن خرزاد (in Persischer Sprache).

Ferner f. 141ᵇ—143ᵃ Aufzählung von Dichtern, und zwar 1) Dichter der Vorzeit in 10 Klassen, in jeder derselben 4. 2) desgleichen die des Islām in ebenso viel Klassen mit je 4 Namen. Ausserdem Dichter von Qoreiš (9), von الطايف (4), von البحرين (3), von Elmedīna (8). Endlich Dichter um die Zeit des Ueberganges der Herrschaft von den Omajjaden zu den ʾAbbāsiden und Spätere. Darauf f. 143ᵃ u. 143ᵇ Verzeichniss von gleichnamigen Dichtern, wie النابغة (4), الاعشى (19), الطرماح (2), نُصَيْب (3).

Endlich f. 143ᵇ u. 144ᵃ kurzes Verzeichniss von Grammatikern von ابو الاسود الدؤلي an bis auf ابن كيسان (vom J. $^{69}/_{688}$—$^{299}/_{911}$ [oder $^{320}/_{932}$]), mit Angabe ihres Todesjahres und zum Theil auch ihres Geburtsjahres.

10061. Lbg. 196.

81 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (20 × 14; $14^1/_2$ × $7^1/_2$ᶜᵐ). — Zustand: wurmstichig, zum Theil ausgebessert, sonst gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner Lederbd.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 1ᵃ, Anfang u. Schluss wie bei Pm. 451, 2.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Stichwörter der Artikel roth. — Abschrift von مصطفى الازهري الشافعي الشهير بالعقاد' im J. 1123 Rabīʿ II (1711).

10062. Spr. 314.

128 Bl. 4to, c. 14 Z. (24 × 16½; c. 22 × 7—8[cm]). — **Zustand**: gut. — **Papier**: gelblich, dünn, glatt. — **Einband**: Europ. Halbfranzbd. — **Titel und Verfasser** fehlt eigentlich, aber f. 1[a] oben am Rande:

طبقات النحاة للسيوطي

Genaueres s. unten.

Anfang f. 1[a]: الحمد لله خالق الوجود ومعدمه ومانح الفضل وملهمه . . . اما بعد فانى منذ نشأت اتشوق الى كتاب يجمع اخبار النحويين لمزيد اختصاصي بهذا الفن اذ هو اول فنوني الخ

Essojūṭī † 911/1505 sagt in der Vorrede, dass ihn die Werke seiner Vorgänger über die arabischen Sprachgelehrten nicht befriedigt hätten; er habe daher im J. 868/1463 aus mehr als 300 Bänden Notizen zu einem umfassenderen Werke dieser Art gesammelt.

Die Excerpte aus diesen Werken, welche er namhaft macht, beliefen sich in der Unreinschrift auf 7 Bände; bei seiner Anwesenheit in Mekka, im J. 869/1464, rieth ihm sein Freund الحافظ نجم الدين ابن فهد, nach Einsicht derselben, sich auf das Wichtigste in den Artikeln zu beschränken und dieselben auf einen einzigen Band zu reduciren: was er denn auch that. (Die grössere Unreinschrift benutzte er dann theils bei seinem Commentar zum مغنى اللبيب, theils zu dem Werke كتاب الاشباه والنظاير النحوية.)

Dies kleinere Werk hat den **Titel** erhalten (f. 3[a]):

بغية الوعاة فى طبقات اللغويين والنحاة

Der erste Artikel ist: محمد بن آدم بن كمال بن المظفر الهروي النحوي

Der letzte f. 117[a]: يونس بن محمد بن ابراهيم الوفراوندي قال ياقوت نحوىّ صنف الشافى فى علم القران والوافى فى العروض،

Den Anfang machen die محمد, dann die احمد genannten; die übrigen in alphab. Folge.

Dieser Auszug enthält nur 296 Artikel, ist aber an sich vollständig. Ausser Todesjahr, das meistens angeführt ist, bisweilen auch Geburtsjahr, werden die Schriften der Einzelnen angegeben.

Den **Schluss** des Werkes bildet f. 117[a]:

باب فى احاديث مسلسلة بالنحاة

dessen Anfang: عن لنا ان نختم به هذا المختصر und Schluss f. 119[a]: فيقول الله عزّ وجلّ اشهدوا سكّان سمواتى قد غفرت لقائلها،

Als Anhang folgt ein Verzeichniss von كُنَى (entlehnt den Werken دستور اللغة und سامي الاسامي und مهذب الاسماء): f. 120[a] die mit ابو, f. 123[a] mit ام zusammengesetzten; dann f. 124[b] die mit ابن, 125[a] die mit بنت zusammengesetzten Nomina.

F. 126—128 folgt ein Index zu dem Werke.

Schrift: Ta'līq, ziemlich flüchtig, kräftig und gewandt, nicht klein, nicht ganz gleichmässig. Die Anfänge der einzelnen Artikel schwarz überstrichen. Das Papier ist gebrochen und auf der rechts stehenden Hälfte beschrieben; die linke Hälfte dient bisweilen zu Verbesserungen und Nachträgen. — **Abschrift** c. 1840.

HKh. IV 7929. 7917.

Lbg. 837, 5, f. 28—41 u. 67 enthält biographische Artikel über hervorragende Sprachgelehrte.

Pm. 35, 4, f. 7[b]—13 enthält allerlei Notizen aus verschiedenen Schriftstellern; so f. 7[b] über den Grammatiker ابن الاعرابي, nach Ibn Ḫallikān. (Ferner: 2) f. 8[a] Tod des Elḥasan im J. 49/669.

3) f. 8[b] über الاشعث بن قيس بن معدي كرب und seine Treulosigkeit wie über die seines Sohnes Moḥammed und seines Enkels 'Abd erraḥmān.

4) f. 9[b] über ام كلثوم بنت علي, nach dem "ك الاستيعاب des ابن عبد البر († 463/1071).

5) f. 10[a] über فاطمة زوجة علي, aus تاريخ عماد الدين ابن ايوب صاحب حماة

6) f. 10[b]. 12[a] u. 12[b] oben: einige Traditionen.

7) f. 11[a] Vorzüge Syriens, فضايل الشام, abgekürzt aus dem Werke des عبد الكريم بن محمد بن منصور بن عبد الجبار السمعاني † 562/1167.

8) f. 12[b]—13[b] naturgeschichtliche Notizen über العنبر, غزال المسك, المسك, السنور, الزباد, hauptsächlich nach الدميري.)

10063.

In diesen Abschnitt gehören auch die folgenden Werke:

1) تاريخ الحكماء von محمد بن عبد الكريم الشهرستانى † 548/1153.
2) اخبار المتكلّمين von محمد بن عمران المرزبانى † 384/994.
3) طبقات المتكلمين von محمد بن الحسن بن فُورَك † 406/1015.
4) اخبار الاطبّاء von عبد الله بن محمد بن عبد الله ابن الداية † 654/1256.
5) طبقات الاطبّاء von داود (oder سليمان) بن حسان الطبيب ابن جُلْجُل
6) اخبار القصاص von محمد بن الحسن النقاش † 351/962.
7) اخبار المنجّمين von ابن الداية † 654/1256.
8) طبقات المفسّرين von محمد بن على بن احمد الداودي um 940/1533.
9) طبقات النحاة von محمد بن يزيد المبرّد † 285/898.
10) Desgl. von احمد بن محمد ابن النحاس † 338/949.
11) Desgl. von عبد الله بن جعفر ابن درستويه † 347/958.
12) مراتب النحاة von عبد الواحد بن علي ابو الطيّب † 350/961.
13) طبقات النحاة von الحسن بن عبد الله ابن السيرافى † 368/978.
14) Desgl. von محمد بن الحسن بن عبد الله الزُّبَيْدي † 379/989.
15) Desgl. von محمد بن الحسين بن عمر اليمنى † 400/1009.
16) Desgl. von مفضل بن محمد بن مِسْعَر المعري † 442/1050.
17) اِنباء الرواة على ابناء النحاة von على بن يوسف القفطى جمال الدين † 646/1248.
18) طبقات النحاة von عبد الباقى بن عبد المجيد المكي † 743/1342.
19) Desgl. von ابو حيان اثير الدين † 745/1344.
20) Desgl. von شمس الدين الذهبى † 748/1347.
21) جمع المثنّاة فى اخبار اللغويين والنحاة von احمد بن عبد القادر ابن مكتوم † 749/1348.
22) شجرة الذهب فى معرفة ائمّة الادب von على بن فضّال بن على المجاشعى الفرزدق † 479/1086.
23) نزهة الالبّاء فى طبقات الادباء von عبد الرحمن ابن محمد الانباري † 577/1181.
24) معجم الادباء von ياقوت بن عبد الله الحموي † 626/1229.
25) ارشاد الالبّاء الى معرفة الادباء von dems.
26) تحفة الالبّاء فى اخبار الادباء von dems.
27) اخبار الادباء von على بن انجب ابن الساعى † 674/1275.
28) هدار [l. مدار] الكنايات فى تراجم الادباء بالمغرب von لسان الدين ابن الخطيب † 776/1374.
29) طبقات البيانيين von السيوطي † 911/1505.
30) طبقات الخطاطين von demselben.
31) طبقات الكتّاب von demselben.

Gelehrten- und Lehrer-Verzeichnisse.

a) überhaupt (معجم الشيوخ); von

32) عبد الباقى بن قانع بن مرزوق البغدادي † 351/962.
33) عمر بن احمد بن عثمان البغدادي ابن شاهين † 385/995.
34) عبد بن احمد بن محمد الهروي ابو ذرّ † 434/1042.
35) الحسين بن مسعود بن محمد البغوى † 516/1122.
36) عبد الكريم بن محمد السمعانى ابو سعد † 562/1167.
37) عبد الرحيم بن عبد الكريم ابن السمعانى ابو المظفر † 617/1220.
38) عمر بن محمد الامينى ابن الحاجب † 630/ 233.
39) عبد العظيم بن عبد القوى المنذرى † 656/1258.
40) محمد بن يوسف بن موسى الغرناطي ابن مَسْدِي † 663/1265.
41) عبد المؤمن بن خلف الدمياطى † 705/1306.
42) القاسم بن محمد البرزالي علم الدين † 738/1337.
43) شمس الدين محمد بن احمد الذهبى † 748/1347.
44) احمد بن عبد الوهاب القوصى † 803/1400.
45) قاسم بن قطلوبغا † 879/1474.
46) محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1497.

b) speciell (مشيخة); von

47) الحسن بن احمد بن ابراهيم البغدادى ابو على ابن شاذان † $^{425}/_{1034}$.

48) احمد بن عبد الله الاصْبهانى ابو نعيم † $^{430}/_{1039}$.

49) عثمان بن على بن ابي القاسم البيكنّدي ابو عمرو † $^{552}/_{1157}$.

50) احمد بن محمد السِلَفى ابو طاهر † $^{576}/_{1180}$.

51) محمد بن عمر الرازي فخر الدين † $^{606}/_{1209}$.

52) زيد بن الحسن الكندى ابو اليمن † $^{613}/_{1216}$.

53) عمر بن محمد السهروردي شهاب الدين † $^{632}/_{1235}$.

54) على بن انجب البغدادي ابن الساعى † $^{674}/_{1275}$.

55) محمد بن ابراهيم بن محمد البيانى الخزرجى † $^{766}/_{1365}$.

56) محمد بن رافع بن هجرس المصرى † $^{774}/_{1372}$.

57) ابن حجر العسقلانى [فى المجمع المؤسّس لمجم الفهرس] † $^{852}/_{1448}$.

58) ايوب بن احمد بن ايوب الخلوتى † $^{1071}/_{1660}$.

6. Specialschriften.

a) Ueber einzelne Çûfîs.

10064. We. 431.

34 Bl. 8vo, c. 23 Z. ($20^1/_2 \times 15$; $18^1/_2-19 \times 12-13^{cm}$). Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, etwas glatt, stark. — Einband: brauner Lederband.

Sammlung von Biographien, hauptsächlich von bedeutenden Çûfîs.

1) Titel und Verfasser f. 1a:

هذه مناقب سيد حمزة رة

[للسيِد جعفر البُرْزَنْجِي الموسوي] s. Anfang.

(so vocalisirt f. 4b unten.)

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي بعث سيدنا محمدا صلعم بشيرا ونذيرا . . . اما بعد فيقول الفقير الي فضل الكريم المنجي جعفر بن حسن بن عبد الكريم البرزنجي هذا روض اريض انزه‘ ينم نسيمه بنفحة من احوال سيد الشهداء حمزه‘ الخ

Biographie des Ḥamza ben ʼabd elmoṭṭalib ben hâsim † $^{3}/_{624}$, des Onkels des Propheten, von Ǵaʼfar ben ḥasan ben ʼabd elkerîm *elburzenǵî* elmûsawî † $^{1184}/_{1770}$.

Schluss f. 4a (Kâmil):

ما انشدت طربا مطوّقة الشظي او ناح بالالحان فيه هزاره

Abschrift von عبد الرحمن بن علي غلام im J. 1245 Saʼbân (1830).

2) f. 4b: الجَنِيّ الدانى فى [ذكر] نبذة من مناقب القطب الربانى سيدي الشيخ عبد القادر الجيلانى

(so auch im Vorwort f. 5a.) Verfasser: der oben genannte Elburzenǵî.

Anfang: الحمد لله الذي فتح لسيدنا محمد صلعم ابواب السعادة الخ

Biographie des ʼAbd elqâdir elǵîlânî † $^{561}/_{1166}$ (No. 2836).

Schluss f. 11b: وتعطرت المجالس بعرف اخبار الاخيار الزكية وسلم تسليما كثيرا والحمد لله رب العالمين‘

3) f. 12a: مناقب القطب الربانى سيدي احمد بن علوان الصمداني

Titel nach der Vorrede f. 12b:

فتح الكريم الجواد المنّان بواسطة عقد جيد الزمان فى بعض مناقب سيدنا ومولانا القطب الولي العارف احمد ابن علوان‘

Verfasser: der obige Elburzenǵî.

Anfang: الحمد لله الذي اطلع شمس الدايرة الاحمدية ساطعة فى سماء مشارق هذا الوجود . . . اما بعد فهذه عقود جواهر باهرة قدسية الخ

Biographie des Çûfî Aḥmed ben ʼalawân

eççamdānī eljemenī elĥasanī † 665 Raǵab (1267) in 3 Kapiteln. Er heisst ausführlicher: صفيّ الدين ابو العباس احمد ابن علوان خطّاف بن عبد الكريم بن حسن بن عيسي بن سليمان الحسني

1. باب 13ª في ذكر نسبه الشريف وآثاره ومشايخه وعلوّ قدره المنيف،
2. باب 15ª فيما له من الكرامات الجليلة والنجدات والافضالات الجميلة والاحوال الباهرة والمقالات الزاهرة
3. باب 16ª في ختام ايامه ووفاته وانتقاله لطيب مقامه

F. 16ᵇ ein Trauergedicht in 33 Versen auf ihn von dem Verfasser. Anfang (Basīṭ):
الله اكبر هذي حضرة الكُبْرَي آل التصرّف في الاكوان والامرا

Das Ganze schliesst mit einem Gebet, dessen Ende f. 18ª: بكل خير واحسان سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام علي المرسلين والحمد لله رب العالمين

4) f. 18ᵇ: مناقب سيدي احمد ابن السيد يحيى المساوي

Verfasser: der obige Elburzenǵī.

Anfang: حمدا لمن زيّن سماء الوجود بكواكب ظهور اولياائه ... اما بعد فمناقب ساداتنا اولياء الله نهر الخ

Biographie des Çūfī Aĥmed ben jaĥjā elmasāwī eljemenī elĥoseinī, geb. 778/1376, † 841/1437. — Schluss (mit einem Gebet) f. 20ᵇ: وكافة المحبين والاتراب والاخدان والحمد لله رب العالمين

5) f. 21ª. Titel: مناقب سيدي احمد الرفاعي.
Genauer im Anfang. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 21ᵇ: سبحان من زيّن قلوب اولياائه بانوار المحبّة الساطعة الانوار ... وبعد فيقول ... ابو القسم بن السيد ابراهيم البُرْزَنْجي هذه بارقة رحمانية ولامعة عرفانية موسومة باجابة الداعي في بعض مناقب القطب العارف سيدي احمد الرفاعي الخ

Biographie des Çūfī Aĥmed ben 'alī ben aĥmed *errofā'ī* † 578/1182, nach den طبقات الشعْراني und dem العقد المذهب des عمر ابن الملقن; von Abū 'lqāsim ben ibrāhīm elburzenǵī.

Ersterer heisst genauer: ابو العباس احمد بن ابي الحسن علي بن احمد بن يحيى بن حَازم بن علي بن رفاعة الرُّفاعي البَيْطائِحي [البطائحي l.] المغربي الشافعي [البطايح قرى مجتمعة في وسط الماء بين واسط والبصرة]

Schluss (mit einem Gebet) f. 25ᵇ: مناقب الكمل الاعلام وفاز راكب جواد المبدء بحسن الختام، تمت بعون الله الخ

6) f. 26ª. Titel:
مناقب سيدي مصطفى البكري

Genauer im Anfang. Verfasser fehlt.

Anfang: احمدك اللهم يا من نوّر الوجود باشراق شموس اولياائه ... وبعد فهذه درر الفاظ سنية وجواهر كلمات نظمتها لتحلية آذان ذوي النفوس الزكية وسميتها الكوكب الزاهر الدرّي في مناقب سيدي مصطفى البكري

Biographie des Çūfī Muçṭafā ben kemāl eddīn *elbekrī eççiddīqī* † 1162/1749. S. We. 333, 6, f. 156 ff.

Schluss (mit Gebet) f. 30ª: يا غفور ما جنيناه وصلى وسلم على من ارسلته رحمة للعالمين وعلى جميع الانبياء والمرسلين وعلى آله وصحبه أجمعين والحمد لله الخ

7) f. 30ᵇ: مناقب سيدي احمد البدوي

Verfasser fehlt.

Anfang: نحمدك اللهم يا من نوّر قلوب اوليائك وتقدست اسرارهم ... اما بعد فهذه مناقب وليّ الله انقوي سيدي ابي العباس احمد البدوي جمعتها رجاء القبول عنده الخ

Biographie des Çūfī Aĥmed ben 'alī *elbedewī* † 675/1276. Sein genauerer Name in No. 3350, 6

Schluss (mit einem Gebet) f. 33ª: ونفس الرحمن من جعله الله نورا يهتدي به وبشيرا ونذيرا وعلى آله وصحبه الشاربين من صافى شرابه والمتادبين بكمال ادبه والجاهدين في الله حق جهاده وسلم تسليما كثيرا والحمد لله رب العالمين،

8) f. 33ᵇ: مناقب سيدي علي العريضي

Anfang: ما تتوّجت رءوس الارقام بتاج مداد بسم الله وما دبّجت اجياد الاقلام ... اما بعد فان مناقب ساداتنا اهل البيت، — Mit diesen Worten hört mitten auf f. 34ª der Text auf.

Schrift: ziemlich gross, rundlich, breit, ungleich, unschön aber deutlich. Vocalisirt sind f. 4ᵇ—18. 21ᵇ—22ᵃ. Abschrift vom J. 1245/1830.

10065. We. 398.

30 Bl. 12ᵐᵒ, 15 Z. (13¾ × 10; 9½ × 5½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, unsauber, auch wasserfleckig. Bl. 1. 28. 29 ausgebessert. — Papier: gelb, etwas grob, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. - Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب مناقب سيدنا اويس القَرَني
لمحمد بن الصديق بن محمد الحنفى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى وسلام على المرسلين . . . وبعد فهذا مجلد لطيف ان شاء الله تعالي فى ذكر مناقب سيدنا اويس القرني واحواله وما يتعلق بذلك الخ

Biographie des Oweis ben 'āmir ben Ḥarb *elqaranī* eljemenī † 37/657, aus verschiedenen Werken zusammengestellt in 8 فصل, deren Uebersicht f. 2ᵃ—3ᵃ; von Moḥammed ben eççiddīq ben moḥammed elḥanefī, um 1024/1615 am Leben; s. bei We. 415.

(Oweis ist in We. 386, f. 23ᵇ unter den „Verrückten" behandelt.)

1. فصل 3ᵃ فى مولده وصفته ونسبه وكنيته

Sein ausführlicher Name ist: اويس بن عامر بن حرب بن عمرو بن مسعدة بن عمرو بن عصران ابن قَرَن بن ردمان بن ناجية بن مُراد القَرَنِيّ المُرَادي اليمنى التابعي ابو عامر،

2. فصل 4ᵇ فى ذكر الاحاديث الواردة فى مناقبه
3. فصل 9ᵇ فى ذكر القصة المشهورة قصة هرم بن حيان المرادي مع سيدنا اويس
4. فصل 21ᵇ فى ذكر افتخار اهل اليمن باويس علي ساير البلدان
5. فصل 23ᵇ فى ذكر زهده واحواله،
6. فصل 26ᵃ فى ذكر كونه سيد التابعين بشهادة سيد المرسلين
7. فصل 27ᵇ فى ذكر السبب الموجب لعدم اجتماع سيدنا اويس بسيدنا رسول الله صلعم وذكر بحث فى ذلك
8. فصل 29ᵃ فى ذكر وفاته ومدفنه

Schluss f. 30ᵃ: فعلي هذا ينبغى ان الخبر الاول اصح فنسال الله سبحانه وتعالي ان يعمّنا ببركاته والمسلمين وينفعنا بمحبّة عباده الصالحين والله يقول الحق . . . وصلي الله علي سيدنا . . . وسلم تسليما كثيرا الي يوم الدين،

Schrift: klein, deutlich, vocallos, gleichmässig. Stichwörter und Ueberschriften roth. In rothen Linien eingefasst. — Abschrift c. 1100/1688. — Bl. 30 fehlt, ist in neuster Zeit ergänzt, wie es scheint, richtig.

10066. We. 415.

28 Bl. 8ᵛᵒ, c. 13—19 Z. (15¾ × 11; c. 12½ × 7½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken u. Klappe.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser f. 1ᵃ: هذا كتاب اويس القَرَني رة لمحمد بن الصديق الخاص الحنفى

Schluss f. 21ᵃ weicht ab und wird hier richtig sein: ثم يعودون الي صبيحة تلك الليلة وقد اخذوا حظوظهم من البركات، فهذا آخر ما اردناه من الجمع لهذه المناقب القرنية مع زيادات مسائل شريفة وتنبيهات لطيفة . . . ولنختم الكتاب بالدعاء الشريف النبوىّ . . . واغفر لنا انك على كل شىء قدير،

Nach der Unterschrift f. 21ᵇ hat der Verfasser das Werk im J. 1024/1615 geschrieben.

Schrift: ziemlich klein, ungleich, etwas flüchtig, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1239/1823 von الحاج حامد بن محمد غزال

Von derselben Hand schliessen sich an:

22ᵃ دعاء الخضر عم [الهي كيف احزن وقد عرفتك وكيف افرح الخ]

22ᵇ—28ᵃ verschiedene فايدة, frommen Inhaltes (Gebete etc.), sehr unbedeutend.

10067. Lbg. 295.

55) f. 387—394.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift fast verwischt; nach dem Inhaltsverzeichniss S. 3:

المعدن العدنى فى فضل اويس القرنى

so auch die erste Hälfte im Vorwort. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 387ᵇ: الحمد لله حق حمده والصلوة ... اما بعد فيقول ... على بن سلطان محمد الهروي القاري ان هذه مقالة مشتملة على بيان بعض فضايل خير التابعين الخ

Nachweis der Vorzüglichkeit und des Ansehens des Oweis elqaranī, des „besten" der Anhänger Moḥammeds, nach allerlei Berichten über ihn. Der Verfasser verbreitet sich f. 391ᵇ ff. über die الابدال, an Zahl 40, eine Abtheilung unter den Gottesfreunden (الاولياء); sie sind, wie es meistens heisst, Alle in Syrien; stirbt Einer von ihnen, ersetzt (بدّل auch ابدل) Gott ihn durch einen anderen; sie haben besondere Gnadengaben.

Schluss f. 394ᵇ: والاقبال على المقصد الاسنى مع دوام الحضور مع المولي فى الاولى والاخري رزقنا الله الزيادة المعدّة باللقاء فى المقام الحسنى . . . وسلام على المرسلين والحمد الخ

Abschrift im J. 1145 Çafar (am Rande berichtigt in 1175/1761).

Die Foliirung der Handschrift springt hier von 394 auf 423 über; es fehlen hier also ein Paar Abhandlungen, wie auch aus dem Inhaltsverzeichniss hervorgeht.

In Lbg. 796, f. 96ᵇ. 97 wird von der Vortrefflichkeit des Oweis gehandelt und von der Stufe (مرتبة), welche er unter den Çūfīs einnimmt.

Ueber denselben handelt محمود بن عثمان اللامعي البرسوي النقاش † 938/1531 in مناقب اويس.

10068. We. 429.

1) f. 1—17.

47 Bl. 4ᵗᵒ, 29 Z. (27 × 18; 20 × 12²/₃ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber; einige Blätter am Rande beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel fehlt: er ist im Allgemeinen:

مناقب ابي حامد الغزالي

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Die hier ersten Worte f. 1ᵃ sind: يشعر او لا يشعر قال وفضل القول فيه انه كالسيف يجاهد به شخص فى سبيل الله تعالي ويقطع به آخر الطريق انتهي، قلت وسمعت شيخ الاسلام شمس الدين الخ

F. 2ᵇ: ذكر عدد مصنّفاته، قال السبكي له فى المذهب الوسيط والبسيط والوجيز الخ

Er ist ein das Leben, die Schriften und die Ansichten des berühmten Çūfī Abū Ḥāmid elgazzālī † 505/1111 (No. 1679) besprechendes Werk, zu seiner Vertheidigung. Der Verfasser beruft sich unter den Späteren sehr häufig auf زين الدين العراقي (†768/1366); ferner den عبد الله اليافعي († 806/1403); شمس الدين القاياتي († 850/1446). Diesen hat der Verfasser selbst gekannt (f. 1ᵃ, 3); ebenso den عز الدين عبد الرحيم ابن الفرات († 851/1447), f. 3ᵃ, bei dem er gehört hat. Der Verfasser wird also in der 2. Hälfte des 9. Jhdts der Hiǵra gelebt haben.

Der Anfang eines anderen Abschnittes als des oben erwähnten findet sich in diesen Blättern nicht, da dieselben viele Lücken haben, nämlich nach Bl. 2, 3, 11, 15. Auch fehlt nach f. 17 das Uebrige.

Das Vorhandene schliesst f. 17ᵇ: وكان بيني وبين الشيخ ابي الطيب هذا مودّة ومحبة فلما بلغه انني خرجت احاديث الاحياء سرّ بذلك

Schrift: ziemlich gross, gedrungen, deutlich, vocallos. Stichwörter roth überstrichen. — Abschrift c. 900/1494.

10069. Lbg. 283.

9 Bl. 8ᵛᵒ, 27 Z. (21 × 15¼; 15½ × 8ᶜᵐ). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd. — Titel fehlt; auf dem inneren Deckel:

كʺ فى مناقب ابى حامد الغزالي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله حق حمده والصلوة ... وبعد فهذه نبذة لطيفة من المناقب المنيعة لمولانا الامام حجة الاسلام ... منتخبة من اوراق كانت عندي مكتتبة الخ

Biographie desselben Elgazzālī; f. 8ᵇ steht sein Gedicht قل لاخوان راوني ميتا.

Schluss f. 9ᵇ: والمظالم والنار يا عزيز يا غفار يا كريم . . . يا ارحم الراحمين امين والحمد لله وحده وصلى الله الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1150/1737.

In Lbg. 94, f. 1ª steht ein Excurs über seine Werke und seine Bedeutung.

10070.

1) We. 1807, 5, f. 68ᵇ—69ᵇ.

Format etc. und **Schrift** wie bei 4). — **Titelüberschrift** (roth):

ترجمة الغزالي رة

Biographischer Artikel über denselben Elgazzālī. Er ist entlehnt und abgekürzt aus dem Werke طبقات الاولياء des المناوي: s. Lbg. 308, f. 33ᵇ—38ᵇ.

Anfang: هو الامام محمد بن محمد الطوسي الامام ابو حامد الغزالي حجة الاسلام وحجة الدين التى يتوصل بها الي دار السلام جامع اشتات العلوم المبرز فى المنطوق منها والمفهوم الخ

F. 69ᵇ enthält eine biographische Notiz über تاج الدين ابو نصر عبد الوهاب السبكي (geboren 729/1329, † 771/1369 an der Pest) entnommen der Glosse des ابو الفتح zum المنهج. — F. 70 leer.

2) Pm. 8, 10, S. 126.

Format etc. und **Schrift** wie bei 8). — **Titelüberschrift**:

كان قد كتب اليه نظام الملك احمد بن الحسن بن اسحق يستدعيه الي المدرسة النظامية ببغداد فكتب فى الجواب

Auf die Berufung Elgazzālī's an die Lehrschule des Niẓām elmulk † 486/1092 in Bagdād antwortete derselbe mit einem Schreiben, von welchem hier bloss der Anfang vorhanden ist: nämlich: قال الله تعالي ولكل وجهة هو موليها فاستبقوا الخيرات الحق تعالي يقول ليس احد من الآدميين الا وقد توجه الي امر ما الخ

Zuletzt: الغافلين لم يقمعوا الذيب عن الصيد ولا عرفوا قرة العين من سخنة العين؛

Eine **Biographie** des Elgazzālī ist المقصد العالي فى ترجمة الامام الغزالي und eine **Vertheidigung** desselben von Essojūṭī u. d. T. درج المعالي فى نصرة الغزالي على المفكر المتغالى

10071. We. 1743.

1) f. 1—28ᵇ.

52 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (18×18; 12×8½ᶜᵐ). — **Zustand**: fleckig u. unsauber. — **Papier**: gelb, dick, glatt. — **Einband**: Pappbd mit Lederrücken u. Klappe. — **Titel** f. 1ª:

كتاب مناقب الشيخ الامام العالم الرباني الزاهد العابد القدوة شيخ الاسلام الشيخ احمد بن الرفاعي رة

Anfang f. 1ᵇ: كتاب فيه ذكر بعض مناقب الشيخ القطب الغوث سلطان الاولياء القطب الكبير شيخ المسايخ قطب دايرة الصالحين وقدوة المجتهدين شيخ الاسلام الشيخ احمد الشهير بابن الرفاعي رة القاطن باب عبيدة قدس الله روحه ونور ضريحه وهو احد المشايخ الذين يتصرفون بعد موتهم تصرّف الاحياء الخ

Biographischer Artikel über احمد بن الرفاعي (s. We. 431, 5). So steht der Name in dieser Handschrift überall; aber bei nur etwas genauem Zusehen findet man, dass überall ein anderer Name gestanden hat, der durch diesen geschickt verdeckt worden ist. Offenbar war dieser also der berühmtere, der verdeckte Name weniger berühmt und die Fälschung ist durch den Buchverkäufer gemacht worden. Dieser hat sich gut vorgesehen (er hat z. B. auch Ortsnamen entsprechend verändert), aber doch nicht gut genug. Denn er hat stehen lassen, f. 3ᵇ, dass ابن الرفاعي gestorben sei im J. 558, während derselbe erst 578 gestorben ist. Er hat ferner übersehen, dass f. 15ª, Zeile 6 u. 7 der Abschreiber einige Wörter wiederholt hat: ايضا قال سمعت الشيخ عدي رة ايضا قال سمعت الشيخ احمد رة. Er hat also am Ende احمد in den Text hineincorrigirt, während er an derselben Stelle vorher عدي stehen lässt. Ebenso ist auf derselben Seite, Zeile 2 von unten, noch ziemlich gut عدي (in den Worten الي عند الشيخ عدي) erkennbar. Er hat f. 17ᵇ, Zeile 9, الشيخ عدا stehen lassen, nur dass er ا corrigirt hat für das ursprünglich dort stehende ي. Ferner ist f. 21ᵇ, 6 noch ziemlich gut erkennbar الشيخ عدي, obgleich aus عدي gemacht ist قدس; und dasselbe ist f. 22ª, letzte Zeile, der

Fall; ebenso 23b, 11. Endlich kommen f. 26b 2 Verse vor (Ṭawîl), in welche الرفاعي hineincorrigirt ist für das noch einigermaassen erkennbare عدى; jenes aber passt in das Versmaass nicht hinein, wohl aber dieses. Nämlich:

وحاشا لمثلك أن يضام مريده
وانت الرفاعى قطب غيث البرية

und

فان لم اكن اهلا لنجدة سادتى
فشيخى الرفاعي كفؤ كل عظيمتى

Es handelt sich in diesem Werke also nicht um احمد ابن الرفاعي, sondern um einen Heiligen Namens عدى. Dies ist عدي بن مسافر ابن اسماعيل بن موسي بن مروان الهكاري der in We. 390, f. 87a ff. einen besonderen Artikel erhalten hat (vgl. auch We. 347 s. v. عدي). 'Adî ben mosâfir ben ismâ'îl eśśâmî *elhekkârî* † 558/1163 (vgl. No. 1980). In der That ist das Wort مسافر f. 25b, Zeile 1 zu Anfang deutlich genug erkennbar, obgleich der Fälscher daraus gemacht hat: [ابي الحسن الر[فاعي; und ebenfalls deutlich f. 28b, 5. — Auf den obigen letzten Vers folgt f. 27a eine Liste seiner Schüler; die jetzige Ueberschrift ist gleichfalls gefälscht, ebenso die ersten Worte des Textes: sie sind richtig so: عدي بن مسافر. Es schliesst sich daran f. 27b—28a ein längeres çûfisches Gedicht (in 28 Versen), ebenfalls mit gefälschter Ueberschrift, aber doch von عدي بن مسافر. Anfang (Ṭawîl): شربت بكاس الحب من قبل نشأتى
سكرت بها من قبل توجد خلقتى

Die Eigennamen in den 3 letzten Versen sind alle gefälscht. F. 28a unten folgt ein kleineres in 5 Versen von demselben (Basîṭ); auch hier sind im letzten Verse die Namen gefälscht. Endlich folgt noch f. 28b eine Notiz über ihn, die schliesst: وهما من سلاطين الاولياء وصدور الزهاد المحققين رضى الله عنهما, والله اعلم بصحة ذلك,

Eine Unterschrift schliesst das Werk nicht ab.

Schrift: ziemlich klein, etwas ungleich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift um 1000/1591 oder vielmehr, nach f. 49b, im J. 915 Çafar (1509), in Damaskus.

10072. Pm. 274.

271 Bl. 4to, 22 Z. (28½ × 20; 20½ × 12cm). — Zustand: am Rande wasserfleckig, besonders zu Anfang und am Ende, sonst im Ganzen gut. F. 102. 103. 110. 139—145. 225 ff. 231a. 257. 267 beschmutzt und f. 265—271 unten haben ein ziemlich grosses Loch. Der Rand f. 1. 2. 262 ist ausgebessert. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel f. 1b Mitte:

هذا كتاب بهجة الاسرار ومعدن الانوار
فى مناقب الشيخ الامام والقطب العارف الهمام سيد
السادات غوث الثقلين وصاحب المنزلة العالية
فى الدارين ركن الشريعة وعلم الطريقة وعين الحقيقة
محيى الملة والدين ابي محمد السيد
عبد القادر رة

Verfasser f. 2a: نور الدين ابو الحسن على بن
يوسف بن حُرَيْز بن مِعْضاد بن فضل الشافعي
اللخمي عرف بالشطنوفي

Etwas kürzer steht Titel und Verfasser f. 1b oben, von späterer Hand:

تاريخ الرجال الاخيار وبهجة الاسرار ومعدن الانوار
فى مناقب الشيخ عبد القادر وتاريخ معاصريه ومن
اقرّ به قبله وبعده، تاليف نور الدين علي بن
يوسف اللخمي الشنطوفى [الشطنوفى .l]

Anfang f. 2b: استفتح باب العون بايدي
محامد الله عز وجل كلها . . . وبعد فانى كنت
سئلت ان اجمع ما وقع لي فى قول سيدنا . . .
محيى الدين ابي محمد عبد القادر . . . الجيلى الخ

Dies Werk handelt von der hohen Bedeutung des Çûfî 'Abd elqâdir ben mûsâ ǵenkî dost ben 'abd allâh *elǵîlî* elḥasanî muḥjî eddîn abû moḥammed, geb. 471/1078 (470), † 561/1166, und ist verfasst von 'Alî ben jûsuf ben ḥoreiz ben mi'ḍâd ben fadl allaḥmî elmiçrî *eśśaṭṭanaufî* nûr eddîn abû 'lḥasan, geb. 647/1249, † 713/1313. Die Abfassung ist aber nicht, wie HKh. angiebt, im J. 660/1262 geschehen, denn der Verfasser bringt Mittheilungen und Aeusserungen aus dem J. 674/1275 und 675/1276 bei.

Er hat es auf Bitten Mehrerer geschrieben, welche über den Ausspruch des 'Abd elqādir „mein Fuss ist auf dem Nacken jedes Gottesfreundes“ [قدمي هذه على رقبة كل ولىّ الله] Aufschluss zu haben wünschten. Durch Berufung auf die Gewährsmänner dieses Satzes, durch Darstellung des wunderbaren Lebens und Wandels und der Gaben und Ansichten dieses frommen Çûfî's, durch Anführung seiner Lehrer, Schüler, Freunde und Verwandten, schliesslich auch noch durch Beibringung von Beispielen seines überlegenen Wissens, hat sein Werk einen grösseren Umfang erhalten. Es ist in eine grössere Zahl von Abschnitten getheilt, welche aber nicht فصل genannt, sondern mit dem Worte ذكر bezeichnet werden. Also irrt sich HKh. mit der Angabe, dass es in 41 فصل zerfalle.

Es sind folgende:

Sein Name ist hier so angegeben:
محيى الدين ابو محمد عبد القادر بن ابي صالح موسى جنكي دوست بن عبد الله بن يحيى الزاهد بن محمد بن داود بن موسى بن عبد الله بن موسى الجون بن عبد الله المحض وَيُنْعَتُ ايضا بالمجل بن الحسن المثنى بن حسن بن على بن ابي طالب الجيلى

تاج العارفين ابو الوفا 164a
حمّاد بن مسلم الدبّاس 166a
ابو يعقوب يوسف بن ايوب الهمداني 168b
عقيل المنبجي 169b
ابو يعز المغربي 171a
عدي بن مسافر الاموي 172b
على بن الهيتى 176b
عبد الرحمن الطفسونجي 180b
فى فضايل الشيخ بقا بن بطو 183a
فى فضايل الشيخ ابي سعد القيلوي 185a
فى فضايل الشيخ مطر البادراني 187b
فى فضايل الشيخ ماجد الكردي 190b
الشيخ جاكير 193a
فضايل الشيخ ابي محمد القسم بن عبد البصري 195a
فضايل الشيخ ابي عمرو عثمان بن مرزوق القرشى 199a
فضايل الشيخ السنجاري 203a
فضايل الشيخ حياة بن قيس الحرّاني 207a
فضايل رسلان الدمشقي 210a
فضايل الشيخ ابي مدين المغربي 212b
فضايل الشيخ ابي محمد عبد الرحيم 218b
فضايل الشيخ ابي عمرو عثمان بن مروزة البطايحي 222a
فضايل الشيخ قضيب البان 224a
ومن الطبقة التى تليهم الشيخ مكارم النهرخالصي 227a
فضايل الشيخ خليفة بن موسي النهرملكي 229b
فضايل الشيخ ابي الحسن الجوسقى 232b
فضايل الشيخ ابي عبد الله محمد القرشى 235b
فضايل الشيخ ابي البركات بن صخر الاموي 243a
فضايل الشيخ ابي اسحق ابراهيم بن على الملقب بالاعزب 247b
فضايل الشيخ ابي الحسن على بن حميد المعروف بابن الصباغ 252a
فضايل الشيخ ابي الحسن على بن ادريس اليعقوبي 257b
فضايل الشيخ علي بن وهب السنجاري 261b
مناقب الشيخ موسى بن ماهين الزولي 264a
مناقب الشيخ ابي النجيب عبد القاهر السهروردي 265b
مناقب الشيخ احمد بن ابي الحسن الرفاعي 267b

Schluss f. 270b: فلم يزره سلب حاله ولو قبل الموت وقال الشيخ عبد القادر حسرة من لم يره رضى الله عنه وارضاه وعنهم وعنا وعن سائر المسلمين ورحمنا بهم فى الدنيا والآخرة انه قريب مجيب، هذا آخر ما حدث رحمه الله وبيض من هذا الكتاب المسمي بهجة الاسرار ومعدن الانوار فى ذكر . . . عبد القادر الكيلاني الجيلي . . . جمع الفقير . . . علي ابن يوسف بن حريز بن معضاد بن فضل الشافعي،

Schrift: gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter, besonders im Anfang das Wort عبد القادر roth. Der Text in rothen Doppelstrichen; dieselben fehlen f. 39b. 155b. 213b—215a. — Abschrift im J. 1054, angefangen im Ša'bān und beendet im Šawwāl (1644), von ملا احمد بن محمد النجار البصري خادم الشيخ حبيب الله بن حسن العجمي nach der Abschrift des محمد بن احمد بن محمد الطويل vom J. 886 Rabī' I (1481). — HKh. II 1951. VI 13042.

10073. Pet. 268.

146 Bl. 8vo, 23 Z. (21¾ × 15½; 15½ × 8½cm). — Zustand: schlecht, fleckig, fast in losen Lagen; Blatt 2 und folgende, besonders Blatt 6 und 65, durch Nässe und ätzende Dinte der Text arg beschädigt. Bl. 130 ausgebessert. — Papier: ziemlich dick, baumwollig, gelblich, grösstentheils ungeglättet. — Einband: röthlicher Corduandeckel.

Dasselbe Werk, erste Hälfte. Titel (f. 1a) fehlt. Aber von anderer Hand, schlecht geschrieben, steht mehrfach:

كتاب بهجة الاسرار مع روضة الناظر بمناقب السيد الشيخ عبد القادر الجيلانى،

und: كتاب روضة الناظر بمناقب القطب العظيم السيد الجيلاني

Verfasser fehlt. Anfang wie bei Pm. 274.

Die Handschrift bricht f. 130b ab mit den Worten: عن الشيخ الامام ابي الفرج عبد الرحمن والامام ابي العلا نجم الدين بن الحنبلي قال سمعت والدي رحمه يقول كان سيدي الشيخ محيى الدين عبد القادر رة ممن سلم اليه قلم،

Diese Stelle gehört zu dem Ende des Abschnittes وممن تفقه عليه (Pm. 274, 132a—138a).

Die nun folgende Ergänzung gehört nicht zu diesem Werk, sondern ist dem Auszuge, der

in We. 392 und Pet. 683, 9 vorliegt, entnommen; insofern ist die Angabe in dem obigen Titel richtig.

Nach f. 1 ist eine Lücke; ebenso nach f. 6, nach f. 61 fehlen 3 Blatt.

Schrift: dick, ziemlich gross, deutlich, vocallos. Der ergänzte Theil hat grosse, rundliche, deutliche, etwas flüchtige moderne Schrift. — Abschrift etwa um 900/1494 (und 1200/1785).

10074. Pet. 533.

1) f. 1—78.

78 Bl. 8vo, 9 Z. (18 × 13½; 11 × 8½cm). — Zustand: nicht ganz fest im Einband; voll grosser Wurmstiche, besonders im Anfang. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, Anfang. Titel f. 1a:
ك" بهجة الاسرار ومعدن الانوار فى بعض مناقب شيخ الاسلام والمسلمين قطب العارفين ولسان المريدين سيدي عبد القادر الجيلي رَه

Das Ueberstrichene so in der Vorrede f. 4b. Verfasser fehlt.

Es ist hier enthalten der Anfang bis zu dem Abschnitt ذكر فصول من كلامه und bricht darin (bei seinen Erörterungen über den Propheten, فيما قال فى النبى صعم) ab mit den Worten f. 78b: قال سمعت الشيخ ابا الغيث عبد الله بن جميل اليمنى رَه يقول قطن رجل ببغداد يقال له الشيخ خليل الصَرصَري قبل موته بسبعة ايام،
(= Pm. 274, f. 2—34).

Schrift: gross, kräftig, etwas steif, wenig vocalisirt; Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1000/1591.

10075. We. 390.

238 Bl. 4to, 15 Z. (26¾ × 18; 18 × 11½cm). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht überall ganz sauber; in der 2. Hälfte, besonders gegen Ende, am unteren Rande wasserfleckig, auch zuletzt etwas am oberen. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: rother Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel f. 1a im Ganzen etwas abgekürzt. Verf. fehlt.

Das Werk beginnt hier f. 1b mit dem Abschnitt: ذكر شيء من مروياته من علومه وتسمية شيوخه رحّمَ، [اعلم امدك الله برفده وجعلك من احبابه وجنده ان يد القدرة استخرجت]
(= Pm. 274, f. 122a).

Der hier zuletzt behandelte Artikel ist f. 230b: ابو اسحق ابراهيم بن على الملقب بالاعزب (= Pm. 274, f. 247b—252a).

Allein die noch fehlenden Artikel (Pm. 274, 252—270) stehen hier zum Theil vorher an anderer Stelle, f. 93—112.

Schluss f. 238a: الشيخ محيى الدين عبد القادر رَه سيدنا وشيخ المحققين وامام الصديقين وحجة العارفين وقدوة السالكين الي رب العالمين رضى الله عنهم وعنا بهم اجمعين، تم الكتاب

Schrift: ziemlich gross, breit, gewandt, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Die ersten Seiten in Goldlinien eingerahmt. — Abschrift von الشريف محمد الحسينى السعدي القيلوي البغدادي نزيل مصر im J. 860 Rabî' I (1456). — Collationirt.

Arabische Foliirung; dabei ist die Zahl 33 ausgelassen.

Nach f. 174 fehlen 10 Bl.; sie sind auf Bl. 175—179 in kleiner, enger, hübscher Schrift ergänzt.

10076. We. 391.

143 Bl. 4to, c. 17 Z. (25¼ × 18; 18 × 10½cm). — Zustand: ziemlich lose im Deckel, zum Theil lose Lagen; ziemlich unsauber und auch wasserfleckig, besonders in der ersten Hälfte. Bl. 1 und 2 ausgebessert, 11b und 12a abgescheuert, 84 und 85 schadhaft, ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel f. 1a (2mal): كتاب بهجة الشيخ عبد القادر الجيلانى
Verfasser fehlt. Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt in dem Abschnitt, der betitelt:
ذكر سياق بعض مروياته ممّا روينا عنه باسناد
= Pm. 274, f. 145b.

Die Handschrift ist lückenhaft und völlig falsch gebunden. Die Reihenfolge der Blätter ist: Im Anfang fehlen 2 Bl.; 41—46. 143. 73; Lücke von 21 Bl.; 47—54; 1 Bl. fehlt; 30—40; 74—83; 94—142; 10 Bl. fehlen; 63—72; 7 Bl. fehlen; 2—12; 5 Bl. fehlen; 13—29; Lücke von 10 Bl.; 55—62; Lücke von 8 Bl.; 84. 86—93. 85. Das Uebrige fehlt.

Die Handschrift bricht ab in dem Artikel ابو اسحق ابراهيم الاعزب (= Pm. 274, f. 249).

[Das hier Enthaltene steht in We. 390, f. 41a, Z. 3 bis 48b, 13; 71a, 15 bis 79b, 13; 80b, 15 bis 153b, 10; 163b, 9 bis 173b, 5; 177a, 22 bis 179b, 4 fr.; 185a, 14 bis 201b, 1; 210b, 8 bis 217b, 1; 224b, 4 bis 233b, 7.]

F. 139 ist bei der Foliirung übersprungen.

Schrift: gross, kräftig, gefällig, fast vocallos, oft ohne diakrit. Punkte. Stichwörter öfters roth. Abschrift c. 1000/1591.

10077. Spr. 899.

175 Bl. 4to, c. 18—20 Z. (22×16; c. 18×13½cm). — Zustand: nicht recht sauber; besonders in der 2. Hälfte sind die Seiten durch die abfärbende Dinte geschwärzt, haben sich auch an den gegenüberstehenden Seiten gerieben, so dass der Text bisweilen schwierig zu lesen ist. Bl. 175 oben schadhaft; Bl. 1 in der unteren Hälfte stark beschädigt. — Papier: gelblich, nicht glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Abkürzung aus demselben Werk, hauptsächlich zweite Hälfte. Titel u. Verf. fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1a, 1 so: علي بن الهيتي يقول دخلت بغداد مرة لزيارة الشيخ عبد القادر الكيلاني رة فوافيته فوق سطح مدرسته الخ

F. 11b entspricht Pm. 274, f. 67b; 23b unten = Pm. f. 77a. — Die Qaçide ما في المناهل steht f. 32b. F. 45b beginnt der Abschnitt: ذكر فضل اصحابه وبشراهم (= Pm. f. 114b). Der letzte Artikel ist f. 174a: احمد بن ابي الحسن الرفاعي (= Pm. f. 267b). F. 175b ult. = Pm. f. 269a, 6.

Das Vorhandene schliesst f. 175b: فقال الشيخ ان هذه الاسماك تسالني كلها ان اكل منها فاصطادوا الفقراء منها كثيرا وشووه وقدموه سماطا عظيما في طواجن فاكلوا

Schrift: gross, flüchtig, aber deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text vielfach abgescheuert. — Abschrift um 1800.

10078. Lbg. 607.

2) f. 16—31.

Format (15 Z., Text: 11½×8½cm) etc. u. Schrift (grösser u. weiter) wie bei 1). — Titel steht zu Anfang f. 16b:

منقول من كتاب بهجة الاسرار ومعدن الانوار تاليف الشيخ . . . نور الدين . . . ابي الحسن على بن يوسف بن جرير . . . اللخمى الشافعي . . . في بعض مناقب الشيخ . . . عبد القادر الكيلانى الحسنى الحسينى الجيلى

Stellen aus demselben Werke, zur Charakteristik des 'Abd elqādir elgīlī. Sie beginnen f. 17a mit ذكر تعظيم الاولياء له اخبرنا الشيخ العارف ابو الخير نعمة بن ابي المعانى طريف بن احمد بن محمد الجديلى العسقلانى الشافعي بغزة سنة ٦٢٩ الخ

Schluss f. 31b: وما اختص الشيخ عبد القادر اهل مدينة الحلة بالحمى الا لان اكثر اهلها روافض وكان شديد البغض للروافض رة

Abschrift im J. 898 Ramadān (1493).

10079. Pm. 471.

2) f. 103b—110.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift und Verfasser:

مختصر البهجة لعبد العزيز الديرينى

Anfang f. 103b: قال الشيخ ... عز الدين عبد العزيز الديرينى رة الحمد لله رب العالمين والصلاة . . . اما بعد فانني لما وقفت على كتاب البهجة في مناقب القطب الغوث . . . محيى الدين عبد القادر الجيلانى ... وجدت الكتاب قد جمع كرامات وآدابا الخ

Auszug aus dem Grundwerk (البهجة ك), mit Fortlassung der Gewährsstützen, von 'Abd el'azīz *eddīrīnī* † 694/1295 (No. 1792). Er hat das Werk noch bei Lebzeiten des Verfassers des Grundwerks abgefasst.

Er beginnt f. 103b Mitte so: هو الشيخ الامام محيى الدين عبد القادر الكيلانى ابن موسي بن عبد الله بن يحيى الصومعي ابن محمد بن داود الخ und hört auf f. 110b: والاصول والنحو وكان يقرأ القران بالقراء بعد الظهر وعن عمر البزاز قال كانت الفتاوي تاتى الشيخ عبد القادر من بلاد العراق وغيرها

Damit ist das Werk schwerlich zu Ende; auch fehlt jede Unterschrift.

10080. We. 392.

107 Bl. 8vo, 15 Z. (19⅓×14⅓; 15×10cm). — Zustand: fast lose im Deckel; ziemlich gut, von einigen Flecken am Rande abgesehen. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederdeckel mit Klappe. — Titel f. 1a:

كتاب بهجة سيدي عبد القاد [l. القادر] الجيلي

Er ist vielmehr:

مختصر البهجة في مناقب عبد القادر الجيلى

Der Specialtitel (in Pet. 688, 9):

روضة الناظر في مناقب عبد القادر

Verfasser fehlt; nach HKh. III 6691:

مجد الدين الفيروزابادي

Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله رب العالمين وصلوته وسلامه على اشرف المرسلين . . . اما بعد فهذا كتاب نذكر فيه طرقا من احوال سيدنا ومولانا وشيخنا الامام . . . محيى الدين ابي محمد عبد القادر الجيلي رة ونسبه ومولده ومنشأه ومبدأ امره الخ

Biographie des 'Abd elqādir elǵîlî, nebst Angabe seiner Lehrer und seiner Schüler. Daran schliessen sich besondere Artikel (تراجم) über seine ausgezeichnetsten Lehrer, mit Aeusserungen derselben zu seinem Lobe. Ein Auszug aus dem Grundwerk (بهجة الاسرار), von Maǵd eddîn elfîrûzâbâdî † 817/1414 (No. 6972).

3ᵃ ذكر نسب شيخنا ومولده وصفته، فهو ابو محمد عبد القادر بن ابي صالح موسي

4ᵃ ذكر بدء امره، عن الشيخ محمد بن قايد الاوابي رحه قال كنت عند الشيخ

12ᵃ ذكر قوته في لزوم طريقه وثبوته على القيام بحقوقه وتحقيقه رة

14ᵇ ذكر تصدره لبث العلوم وافادة الخلق، وذلك انه بعد لزومه الاشتغال

15ᵃ ذكر اعيان ممن انتمى اليه من العلماء واخذوا عنه شيئا من العلوم الشرعية او سمع منه شيئا من السنة النبوية، تلي الاعيان منهم من غير ذكر مناقبهم لئلا يخرج الكتاب عن حد المراد من الاختصار،

19ᵃ وممن تفقه عليه وسمع منه من اولاده وذريته

20ᵇ واما ذريته، فالشيخ عفيف بن المبارك الناسخ سبطه

23ᵃ ذكر كثرة علمه وقوة حاله وشدة تمكنه وبيان تصرفه

36ᵃ ذكر معاهدته لمريديه وشفقته علي محبيه رة

40ᵃ سياق شيء من اجوبته رة، كان على قدم راسخ في علوم الحقايق

50ᵇ ذكر ما كان رة يفتتح به الكلام في مجالس وعظه

51ᵇ ذكر شيء من كلامه رة في مجالس وعظه انتقيته من عدة مجالس

67ᵇ ذكر احترام المشايخ والعلماء للشيخ عبد القادر وثنائهم عليه رة، فمنهم الشيخ ابو بكر بن هواري البطايحي رحه الخ

Hier werden nun die Einzelnen aufgeführt bis zu احمد الرفاعي (incl.).

Dann folgt die Unterschrift f. 106ᵃ: هذا آخر ما جمع من مناقب عبد القادر ومناقب من ذكر بعده من المشائخ الصالحين رة اجمعين والحمد لله الخ woran sich noch ein kurzes Gebet schliesst.

Schrift: ziemlich gross, breit, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von حاجي محمد الافغاني c. 1200/1785.

HKh. VI 13042. III 6691.

F. 106ᵇ u. 107 einige kleine Gedichtstücke Verschiedener, von anderer Hand.

10081. Pet. 683.

9) f. 67ᵇ—140.

Format etc. und Schrift wie bei 8).

Dasselbe Werk. Titel fehlt; s. Anfang. Verfasser fehlt.

Anfang: . . . الحمد لله رب العالمين وصلوته اما بعد فهذا كتاب روضة الناصر [l. الناظر] نذكر فيه طرف [طرفا .l] من احوال سيدنا وشيخنا الامام العالم السيد . . . محيى الدين ابي محمد عبد القادر الجيلاني رة

Diese Biographie des 'Abdelqādir elǵîlânî ist etwas reichhaltiger, vielfach aber wörtlich übereinstimmend mit Pet. 683, 8.

Schluss f. 140ᵇ: قال والشيخ عبد القادر حسرة لمن لم يره رضي الله عنه وعنهم اجمعين ونفعنا بهم اجمعين، هذا اخر ما جمع من مناقب الشيخ عبد القادر ومناقب من ذكر بعده من المشايخ الصالحين رضي الله عنهم اجمعين الخ

10082. Pet. 683.

8) f. 20ᵇ—65.

8ᵛᵒ, c. 19 Z. (20¼ × 10½; 16½ × 7⅛ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: weisslich, dünn, glatt, (auch gelblich). — Titel und Verfasser fehlt, steht im

Anfang: هذا كتاب نزهة الناظر في فضايل الشيخ السيد عبد القادر الجيلي رة، تاليف الشيخ الامام العالم المحدث ابي محمد عبد اللطيف بن ابي طاهر احمد بن محمد ابن هبة الله الهاشمي البغدادي رة اما بعد فهذا كتاب يذكر فيه طرف من احوال سيدنا وشيخنا . . . محيى الدين ابي محمد عبد القادر الجيلاني الخ

Biographie desselben 'Abd elqādir, von 'Abd ellaṭīf ben aḥmed ben moḥammed elhāšimī *elbaġdādī*. Sie mag aus der so eben besprochenen abgekürzt sein.

Schluss f. 65ᵇ: وكانا في عصرٍ واحدٍ في القرن الخامس وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift ebenso wie in Pet. 683, 3. — Abschrift vom Jahre 1178/1764. — Nicht bei HKh.

10083. Spr. 147.

20) f. 288ᵇ—295ᵃ.

Format (Text: 13½ × 8½cm) etc. und Schrift — ohne die Einrahmung — wie bei 1). — Titel fehlt. Nach der Unterschrift f. 295ᵃ:

كتاب الدرّ الفاخر في مناقب الشيخ عبد القادر

Verfasser fehlt. Nach HKh. III 4866:

عبد الرحمن بن محمد بن على السائح

Anfang f. 288ᵇ: الاستاذ الاعظم شيخ الاسلام وغوث الاولياء الكرام الشيخ محيى الدين عبد القادر ابن ابي صالح موسي جنكي دوست بن عبد الله الخ

Der Anfang bei HKh. weicht von dem unsrigen ab; er ist allerdings in unserer Handschrift fortgelassen.

Biographisch-litterarische Notiz über denselben 'Abd elqādir, von 'Abd erraḥmān ben moḥammed ben 'alī essāïḥ (dem Pilger), nach HKh. im Jahre 880/1427 verfasst. Ist diese Notiz richtig, so ist der Verfasser dieses Werkes ein anderer, viel späterer; denn sein Lehrer war, nach f. 294ᵃ: موسي بن جعفر الكشميري [um 1018/1610 (No. 181)].

Die Qaçīde 'Abd elqādir's, deren Anfang: ما في الصبابة منهل, 12 Verse, steht f. 290ᵃ.

Schluss f. 295ᵃ (Sarī'):

ازدحم الناس علي بابه والمدر العذب كثير الزحامْ
تم كتاب الدر الفاخر الخ

Das ganze Stück scheint entlehnt dem Werke Spr. 147, 21, dessen Titel الروض الناضر etc. und daselbst enthalten f. 297ᵃ Mitte bis 303ᵇ, 4, allerdings mit Fortlassung einiger Seiten in der Mitte.

10084. Lbg. 607.

1) f. 2ᵇ—15.

37 Bl. 8vo, 17 Z. (17½ × 13; 11½ × 8½cm). — Zustand: nicht recht sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel s. Anfang.

Anfang: وصية الشيخ . . . محيى الدين . . . ابي محمد عبد القادر بن ابي صالح الجيلي . . . لولده . . . سيف الدين ابي عبد الله عبد الوهاب لما قال له أَوْصِنِى بما اعامل الله تعالي به بعدك،

In diesem Werke ist Allerlei zusammengestellt, was zur Charakteristik des 'Abd elqādir elǵīlī dienen kann, namentlich eine Menge Aussprüche desselben; zuletzt f. 14ᵇ wird auch seine Aufnahme unter die Çūfīs und die Reihenfolge der Aufnehmenden bis auf den Propheten hinauf berichtet. Es muss ein Stück oder Auszug aus einem grösseren Werke über ihn sein, wahrscheinlich بهجة الاسرار ومعدن الانوار; es ist ausserdem nicht richtig, dass hier — zuerst — eine letzte Vermahnung an seinen Sohn 'Abd elwahhāb vorliege; er richtet vielmehr, als er auf seinem Todbette liegt, an seine Söhne überhaupt kurze Ansprachen. F. 4—5ᵃ ist die Rede davon, wie er dem frommen بشير بن غنيمة im Traum erscheint. F. 5ᵃ u. 5ᵇ ff. فصل من كلام سيدنا الشيخ عبد القادر. F. 13ᵃ wird seine Genealogie ausführlich angegeben.

Schluss f. 15ᵇ: ببركة هذه النسبة المباركة ورزقنا واياهم الاقتداء بهم . . . انه سميع الدعاء مجيب لمن دعا . . . ووفقه الاقتداء بها ولاء السادة الكرام على ربهم امين اللهم امين والحمد لله الخ

Schrift: klein, schön, vocallos. — Abschrift im Jahre 898/1493, nach f. 31ᵇ.

Auf f. 1ᵃ steht ein çūfisches Gedicht von 13 Versen, anfangend (Basīṭ):

اهدي الى الرشا من عرفه خبرا فهمت بالسرّ لما ان التى سَرَي

und f. 1ᵇ. 2ᵃ ein Lobgedicht auf Moḥammed von احمد القدسي القادري. — Anfang (Basīṭ):

كانَ دمعي من فرط الاسا سُحُبُ
ما اومض البرق الا انهلّ ينسكب

34 Verse, in grösserer Schrift, vocalisirt.

10085. We. 1758.

9) f. 80—90.

Format etc. und Schrift (aber enger und 17 Zeilen) wie bei 7). — Titelüberschrift:

مناقب قطب العارفين حضرت عبد القادر الكيلانى

Anfang: ... الحمد لله وحده وكفى وسلام

اما بعد فهذا متعلق فى ترجمة قطب الاقطاب الفرد الرباني ابي محمد محيى الدين عبد القادر الكيلانى ... فهو اشهر من ان يشتهر ومناقبه اجلّ من ان تحصى اطبق السلف والخلف علي اجلاله واجمعوا على شرفه وكماله الخ

Biographie des 'Abd elqādir elkīlānī nebst Einigem über seine Nachkommen. Darin ausführliche Erörterung über seinen Ausspruch:

قدمي هذه على رقبة كل وليّ الله

Der Artikel ist nicht ganz zu Ende; er hört f. 90ᵇ auf mit Erwähnung seines Nachkommen يحيى بن احمد بن محمد und den Worten: كان صالحا عابدا وجيها استوطن حماة وكانت وفاته بها فى سنة اربع وثلاثين وسبعمائة'

F. 91ᵃ enthält einige Türkische Verse.

10086. Lbg. 322.

2) f. 1ᵇ—6ᵇ.

8ᵛᵒ, c. 33—34 Z. (19 × 13½; 14½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: am Rücken wasserfleckig; Bl. 1 etwas beschädigt. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: روي المصنف بسنده عن ابي محمد رجب بن منصور الداري وابي زيد عبد الرحمن بن سالم القرشى ... بالقاهرة سنة احدي وسبعين وستماية قالوا انبأنا الشيخ القدوة ابو الحسن على القرشى ... قال كنت انا والشيخ على الهيثمى رة عند الشيخ عبد القادر رة بمدرسته الخ

Diese Blätter enthalten Auszüge aus einem Werke, das über die Wundergaben (كرامات) des 'Abd elqādir elgīlī handelt.

Schluss: وتبت ظاهرا ورايتك لم تصطرب لا باطنا ولا ظاهرا وسالتنى ان يتوب على يدي فتوبته

Schrift: sehr klein und fein, gedrängt, doch deutlich' vocallos. — Abschrift c. 1050/1640.

Auf f. 6ᵇ u. 7 stehen viele kleine Notizen, z. B. durch welche Gebetsformel und welche Ceremonien man seinen Zweck sicher erreichen könne, u. dgl. Das Hauptsächlichste ist f. 7ᵃ ein Gedicht des التمرتاشى † 1004/1595 von 16 Z. wie die Gebetsunterlassung zu bestrafen sei. Anfang (Kāmil):

فى حكم من ترك الصلاة وحكمه ان لم يقرّ بها كحكم الكافرِ

10087. Pm. 387.

11) f. 186ᵇ—199ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift und Verfasser:

مناقب قطب الاقطاب ... ابي محمد محيى الدين الشيخ عبد القادر الجيلانى لمحمود القاهري الطيبي من اكابر تلاميذ الشيخ صدقة الله القاهرى

Anfang f. 187ᵃ: الحمد لله العلي العظيم الولي الكريم الذي لا يدرك لاسمائه نهاية ... ذكر فى خلاصة المفاخر فى اختصار مناقب الشيخ عبد القادر انه قدس الله سرّه تولّد بجيلان الخ

Erzählung der besonderen Gnadengaben (كرامات) des 'Abd elqādir elgīlī, öfters mit Gedichten untermischt, von Maḥmūd elqāhirī eṭṭajjibī, um 1130/1718.

Dieselbe schliesst mit längerem Gebet (auch ein längeres Gedicht darin) und den Worten f. 199ᵇ: ولا تحمل علينا اصرا كما حملته على الذين من قبلنا ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به ... فانصرنا على القوم الكافرين وصلى الله وسلم علي خير خلقه ... وصحبه اجمعين

10088. We. 1728.

1) f. 1—68.

148 Bl. 8ᵛᵒ, 11 (12) Z. (18 × 13½; 12½ × 9ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ (unvollständig):

كتاب فضايل الشيخ عبد القادر

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي جعل قلوب اوليائه معادن الاسرار والايمان واجري غيث الحكم فى افق

سهام افهامهم ووعدهم بجزيل الاحسان . . . اما بعد فهذا كتاب نذكر فيه شيئا مما روي فى مناقب سيدي الشيخ الامام العارف بالله ابي محمد محيى الدين عبد القادر الكيلانى والشيخ ابي الوفا والشيخ عدي بن مسافر والشيخ احمد بن الرفاعي رضهم'

In diesem Werke werden die hervorstechendsten Eigenschaften von 4 frommen Männern, dem عبد القادر الكيلانى, ابو الوفا, ابن الرفاعي und ابن مسافر, in ziemlicher Ausführlichkeit behandelt. Es ist aber nur der Anfang des Werkes, der sich mit 'Abd elqādir elkīlānī beschäftigt, hier vorhanden, und auch der Artikel über diesen ist nicht zu Ende geführt.

Er beginnt f. 2ª: فنقول هو عبد القادر بن موسى جنكي دوست ابن [ابي] عبد الله بن يحيى الزاهد . . . وامه ام الخيرامة الجبار فاطمة بنت ابي عبد الله الصومعي الخ

Es werden über ihn Angaben seiner Schüler mitgetheilt, meistens mit وعن eingeführt, auch kommen einige Gedichte vor; eine Eintheilung in Abschnitte findet eigentlich nicht statt; doch kommt vor f. 41ᵇ فصل آخر' روي الشيخ ابو القاسم البزاز قال كانت الاوقات التى جالسنا

und 49ª فصل من كلامه فى الزهد والمعرفة ونحو ذلك على طريق اهل الحقايق

Das Stück hört auf in einem Gedichte (Basīṭ), dessen letzter Vers hier ist f. 59ᵇ:

مضى الزمان وولّى العمر فى لعب
يكفيك ما قد مضى قد كان قد كانا

Dann folgt ein leeres Blatt; es muss hier aber eine grössere Lücke sein. Daran schliessen sich f. 61—68 einige fromme Geschichten;

61ᵇ حكاية أُخْرَي' قال منصور بن عمار رحمه كان لي اخ فى الله الخ

65ª حكاية اخري' قال منصور بن عمار رحمه وكان واعظ العراق بينما انا فى بعض الليالي نايم اذ رايت بابا الخ

Letztere bricht ab f. 68ᵇ mit den Worten: وانا على هذا الحال فقلت له حبيبي كيف لا يقبلك بافضاله واسعاده وقد قال تعالي'

In diesen Geschichten ist weder von dem عبد القادر noch von den drei andern oben genannten die Rede.

Schrift: gross, breit, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688. — F. 69 leer.

10089.

1) Spr. 897, 2, f. 23ᵇ—29ª.

Format etc. u. Schrift wie bei 1).

Einige Züge aus dem Leben des 'Abd elqādir elkīlānī. Ueberschrieben:

وهذا ما روى من بعض مناقب سيدي الشيخ عبد القادر رضه

Anfang: حكي انه كان جالسا يوما يتوضأ

Schluss f. 29ª: وهذا من قوله صلعم' على قبقابه ما اتخذ وليا جاهل ولو اتخذه لعلمه

2) We. 431, f. 4ᵇ—11ᵇ.

Biographie desselben, von جعفر بن حسن بن عبد الكريم البَرْزَنْجي. S. No. 10064, 2.

3) Spr. 357, f. 209—216.

Biographischer Artikel über denselben. S. No. 8804.

10090. Pm. 387.

10) f. 185ª—186ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift:

انشاء الامام الشيخ صدقة الله مدحا علي القطب الرباني . . . محيى الدين عبد القادر الجيلانى

Anfang (Basīṭ): ١ الحمد لله حمدا دايما ابدا والشكر شكرا غزيرا واصبا رغدا

٢ ثم الصلاة على وافى الانام ردا والآل والصحب والتباع فى الدين

٣ يا قطب اهل السما والارض غوثهما يا فيض عين وجوديهم وغيثهما

Lobgedicht auf denselben 'Abd elqādir elgīlānī in 27 Vierzeilen, von Çadaqat allāh † 1115/1703. — Schluss f. 186ᵇ:

مستبشرين بفضل الله فى الدين
فمنهم أَنْتَ أَنْصُرْنِى مُحْيِىَ الدِّين

10091. Pm. 387.

14) f. 201ᵃ—202ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titelüberschrift:

انشاء محمد بن احمد القاهري مدحا على القطب عبد القادر الجيلي

Anfang (Basīt):

يا غوث كل وري قطب السما وثري
يابن الرسول سري ليلا مجيب سُرى
تاج الكرام الشراف الكمّل الكبرا
عنكم رضا مَن بَرَا يا محيى الدين

Schluss:

والآل والصحب والتباع دائمة وارض عنّا وليّا محيى الدين

Lobgedicht auf denselben 'Abd elqādir elgīlānī, in 21 Vierzeilen (jede derselben schliesst mit مُحْيِىَ الدين), von Moḥammed ben aḥmed elqāhirī, wol um 1130/1718.

F. 202ᵃ—203ᵃ einige kurze Gedichte und auch Prosastücke von محمد الكركري: religiösen Inhalts.

10092.

Andere Biographien des 'Abd elqādir elkīlānī haben verfasst:

1) مناقب u. d. T. 617/1221 † عبد الله بن عثمان اليونيني
2) عبد الله بن اسعد اليافعي † 768/1366, u. d. T. اسنى (oder خلاصة) المفاخر فى مناقب الشيخ عبد القادر
3) عمر ابن الملقن † 804/1401, u. d. T. درر الجواهر
4) احمد بن محمد القسطلاني † 923/1517, u. d. T. الروض الزاهر
5) محمد بن يحيى التادفى † 963/1556, u. d. T. قلائد الجواهر
6) محمد بن ابراهيم ابن الحنبلي † 971/1563, u. d. T. الشراب الجيلي فى ولاية الجيلي
7) على بن سلطان محمد القاري † 1014/1606, u. d. T. نزهة الخاطر الفاتر فى ترجمة الشيخ عبد القادر

10093. Pm. 630.

10 Bl. 8ᵛᵒ, 17 Z. (19 × 9⅔; 14 × 7ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelblich, glatt, dünn. — Einband: rother Lederband mit Verzierungen.

Titel fehlt. Es sind Auszüge, betreffend Leben und Schriften des

1) عبد القاهر بن عبد الله بن محمد بن عمويه السهروردي ابو النجيب ضياء الدين القرشى البكري, geb. 490/1097, † 563/1168.

Dieselben sind entnommen:

1ᵇ dem مدوّن كتائب اعلام الاخيار
4ᵇ dem مدوّن تاريخ اليافعي
7ᵃ (in pers. Sprache) dem مدوّن نفحات القدس

2) seines Sohnes ابو محمد عبد الله, entnommen f. 4ᵃ den Randbemerkungen zu dem Werk كتايب اعلام الاخيار

3) شهاب الدين عمر بن محمد بن عبد الله بن محمد بن عبد الله المعروف بعمّويه بن سعد بن الحسين البكري الصديقى السهروردي البغدادي الصوفى † 632/1234.

Sie sind entnommen:

2ᵇ dem مدوّن كتائب اعلام الاخيار
5ᵃ dem مدوّن تاريخ اليافعى
7ᵇ (in pers. Sprache) dem مدوّن نفحات القدس
8ᵇ dem الامم لايقاظ الهمم (von ابو اسحق ابراهيم بن حسن الكوراني المدني † 1101/1690).
9ᵇ dem تاريخ عيون الاخبار (von غراب زاده).

Unter مدوّن in den obigen Büchertiteln ist „Text" zu verstehen.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text in goldenen und rothen Linien eingerahmt. F. 1ᵇ ein zierliches Frontespice. — Abschrift c. 1150/1737.

10094. Pm. 5.

2) f. 31ᵇ—119.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Der Rand, besonders der Seitenrand, ist öfters ausgebessert; f. 40—43. 45—52. 60—62 ist der beschädigte Text ergänzt. Auf f. 104 ist eine Lücke im Text. — Titel fehlt, auch im Vorwort nicht angegeben. Er ist etwa:

مناقب احمد الرفاعي

Verfasser fehlt.

Anfang f. 31ᵇ: الحمد لله الحميد المجيد الغفور الودود ذي العرش المجيد الفعال لما يريد . . . وبعد اعلم بان الله سبحانه وتعالي ذكر فى كتابه المجيد

انه لا اله الا الله والمعنى بذلك ان تعرفوا ان ذاته واحدة لا شريك له الخ

Darstellung der Gnadengaben und wunderbaren Thaten des Frommen Aḥmed errufāʿī (errifāʿī) († 578/1182; seine vollständige Genealogie s. bei Pm. 5, 1). — Nach der Erschaffung des göttlichen Schreibrohrs sei das Licht Moḥammeds geschaffen; ein Abfall von demselben habe hingereicht, um den Geist von 124000 Propheten zu schaffen, danach seien die Frommen (وليّ الله) in ähnlicher Weise von und nach den Propheten erschaffen und insbesondere der Geist des obigen احمد الكبير, der auf Gottes Geheiss von allen Propheten besondere Gaben erhalten habe; dann wird erzählt (36ª), wie er schon im Leibe seiner Mutter fromm geredet habe etc.

39ᵇ فصل فى بيان شجرة قطب الاولياء والمحققين محيى الحق المبين سلطان الدنيا والدين ابي العباس سيدي احمد سيدي الشيخ الكبير الولي الشهير . . . الرفاعي الخ

Sein Stammbaum; er weicht etwas ab von dem bei Pm. 5, 1, f. 27ª und ist hier so: احمد بن ابي الحسن علي بن احمد بن يحيى بن ثابت بن حازم بن على بن الحسن بن المهدي بن ابي القاسم بن محمد بن الحسن بن احمد بن موسي الثاني الخ

40ª فصل فى بيان سيدي احمد الكبير ومن هو شيخه وصاحبه،

44ᵇ فصل فى الفراسة، قال رسول الله صعّم اتقوا فراسة المومن الخ

46ᵇ فصل قال كبير العارفين قدس الله سرّه اشتياق الفقراء فى العشق على الفقراء اربعة اشياء الخ

101ª باب فى المحيّا، اذا هلّ شهر رجب ليلة السبت الخ

112ª فصل فى حق البئران، حكي ان الخضر . . . قال . . . اعلم ان الاربعين بئرا بوصول الحقيقة الخ

Eine strenge Eintheilung in Abschnitte oder Kapitel findet nicht statt; hier und da ist eine solche Eintheilung beliebt. — Das Werk ist hier nicht vollständig; es hört auf in Aufzählung von 400 Hauptfrommen, die hier als „Brunnen" der Erkenntniss (بئر) angesehen werden. Dieser Abschnitt, ohne die Aufschrift فصل, beginnt f. 114ª: وذكر الخضر عمّ ايضا اربعمائة بئر، قال بالكنز العارفين اول الاربعمائة بئر وافضلهم شيخ الشيوخ عبد الله القرنى الخ und ist fortgeführt bis zu den Worten f. 119ª: شيخ احمد ممات الشيرازي ايضا شيخ حاجي احمد مهران الشيرازي،

Die von ganz später Hand hinzugesetzten Worte تم وكمل sind hier ungehörig und falsch.

Bl. 63—73 und 106—119 sind von späterer Hand (um 1200/1785) ergänzt, ebenfalls in grosser, kräftiger Schrift, aber ungeübter und weniger gefällig.

10095. Pet. 346.

89 Bl. 8vo, c. 19 Z. (21 × 14¾; 17 × 10—11cm). — Zustand: unsauber, der Rand (und einige Blätter) öfters ausgebessert. — Papier: stark, gelblich, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Corduanrücken. — Titel:

هذه بهجة السيد الكبير سيد احمد الرفاعي،

Verfasser unbekannt.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله على ما انعم علينا وعلّمنا ما لم نكن نعلم . . . وبعد فى هذه نسبة فى تعريف السيد الجليل الكامل البحر الزاخر الذي قد اشتهر فى البرّ والبحر والمغارب والمشارق السيد احمد الرفاى، الخ

Darstellung des Lebens und der wunderbaren Eigenschaften und Kräfte desselben Çûfî aḥmed errufāʿī. Es ist ein aus dem Türkischen in's Arabische von محمود القادري الحوراني im J. 1131 Ǵomādā II (1719) übersetztes Werk, dessen Titel vielleicht مناقب احمد الرفاعي war.

Das Werk ist eigentlich mit f. 85 zu Ende; aber es folgt noch ein Nachtrag, der f. 89ᵇ schliesst: وعن احوالهم ومقاماتهم الي ظهور ياجوج وماجوج، تمت البهجة المباركة بالخير والله اعلم،

Schrift: gross, steif, rundlich, nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift im Jahre 1137 Šaʿbān (1725) von محمود التيزائي

In We. 431, f. 21—25 gleichfalls ein biographischer Artikel über denselben, von Abū 'lqasim elburzengī.

Eine Biographie (مناقب) desselben von ابن عبد المحسن الواسطى verfasst.

10096. Spr. 771.

3b) f. 42a—48a.

Format, Zustand etc. u. Schrift ganz wie bei 3). — Titelüberschrift:

هذه مناقب سيدي ومولاي واستاذي ووسيلتي الى الله تعالي ابي الحسن ابن الصباغ قدس سره'

Anfang: الحمد لله الذي اقرّ له بالعبودية كل معبود . . . اما بعد فانا نذكر مناقب الشيخ ابي الحسن علي بن حميد المعروف بابن الصباغ رة

Artikel über das Leben und die Bedeutung des Abū'lḥasan 'alī ben ḥomeid, genannt Ibn eççabbāg, † 612/1215 in Aegypten.

Schluss (er hinterliess Nachkommen): فمنهم من اقام في قنا ومنهم من تفرق في البلدان ونواحي بلاد الشام ومصر وبلاد الغرب

(Sein Leben auch in Spr. 899, f. 159b—163a.)

10097. We. 1855.

2) f. 57—95.

8vo, 15 Z. (21 × 14⅓; 14½ × 10⅔—11cm). — Zustand: unsauber und durch und durch wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich dünn, etwas glatt. — Titel f. 57a:

كتاب مناقب قدوتنا الي الله الشيخ عبد الله اليونينى

Verfasser fehlt.

Anfang f. 57b: الحمد لله المانح بنعمته الفاتح باب رحمته الواضح سبل هدايته . . . وبعد فان الله تبارك وتعالي لما تصدق وشرف ووفق ولطف بالانتهاء الي الفرقة الكريمة اليونينية والارتقاء الي الخرقة الشريفة القادرية الخ

Biographischer Artikel über den Çūfī 'Abd allāh ben 'otmān (auch 'ammār) ben ǵa'far *eljūnīnī* abū 'otmān, geb. 534/1139, † 617 (619) Dū'lḥiǵǵe (1221). Der Verfasser hat der Kürze wegen seine Gewährsstützen fortgelassen. Er hat früher eine Biographie (مناقب) des 'Abd elqādir elǵīlī verfasst. — In dem vorliegenden Werke spricht er, gegen Schluss desselben, auch von seinen Söhnen. — Der Verfasser lebt, nach f. 91b, um das J. 760. Allein, da er nach der Stelle Zeitgenosse des على بن محمد اليونينى war, der um das J. 671 lebte (s. Spr. 908, f. 47a) und im J. 701/1301 starb, so wird die Zahl verschrieben sein für 660/1262.

Das Werk hört hier mit f. 95 auf, mit den Worten: بسبب الصلوة فقام هو واولاده والفقراء ونحن في خدمته فجعل ينقل الاحجار بالرفق خوفا ان تنثلم جوانبها'

Viel mag nicht fehlen.

Schrift: ziemlich gross, weit, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1000/1591. — Nicht bei HKh.

10098. Spr. 552.

2) f. 39—45.

(Ist auch bezeichnet mit Spr. 791.)

8vo, 19 Z. (20¾ × 14½; 14½—15 × 8cm). F. 39 (20¾ × 14; 17 × 11⅔). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Titelüberschrift u. Verfasser f. 39b: ومن مؤلفات ابن طولون المذكور تعليق سمّاه النطق المُنَبِّىء عن ترجمة الشيخ المحيوي ابن العربي' فاحببت ان الخص منه ما كتب'

Der Titel ebenso in dem Vorwort. Die 6 Titel-Angaben auf f. 39a sind mit Ausnahme der ersten unrichtig.

Anfang f. 39b: . . . الحمد لله والصلاة والسلام وبعد فهذا تعليق سميته النطق المنبي . . . وهو قال شيخنا العلامة . . . ابو الحسن على بن ميمون الادريسى الحسنى المغربي الخ

Eine biographische Notiz über den berühmtesten Çūfī Ibn el'arabī † 638/1240 (No. 2848), von Ibn ṭūlūn † 953/1546 (No. 571); sie ist zusammengestellt aus dem zur Vertheidigung des Ibn el'arabī verfassten Werke des Ibn meimūn † 917/1511 (No. 2442), welches betitelt ist: تنزيه الصديق عن وصف الزنديق

Nach f. 39 ist eine Lücke; sie ist zwar verdeckt durch die zwei ersten Zeilen auf f. 40a, diese sind aber hinzugefälscht. Obgleich f. 40 ff. von anderer Hand geschrieben sind, als f. 39, scheinen doch beide zu diesem selben Werke zu gehören. Es wird in dem Vorhandenen von seinen Anhängern, Ansichten und Lebensschicksalen geredet, zuletzt von seinem Sohn سعد الدين محمد

Das Vorhandene schliesst f. 45ᵇ: وقد روي عنه من شعره الحافظ شرف الدين الدمياطي في معجمه وقال محمد بن محمد بن،

Wiederum ist eine Zeile hinzugefälscht, um die Lücke, die nach f. 45 ist, zu verdecken und scheinbar einen Zusammenhang mit f. 46 herzustellen.

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Die Stichwörter meistens roth. F. 39ᵇ kleiner, gewandter. — **Abschrift** c. 1100/1688.

Andere Biographien und auch Rechtfertigungen desselben von:

1) محمد بن عبد الرحمن السخاوى † 902/1496, u. d. T. القول المنبى على ترجمة ابن العربى
2) جلال الدين السيوطى † 911/1505, u. d. T. تنبيه الغبي في تنزيه ابن عربي und auch مناقب
3) ابراهيم بن محمد الحلبى † 956/1549, u. d. T. تنبيه الغبى في تكفير ابن عربي
4) رضى الدين بن عبد الرحمن بن احمد ابن الهيثمي † 1041/1631, u. d. T. شذرة من ذهب من ترجمة سيد طىّ العرب

Eine Sammlung von Aussprüchen des Ibn el'arabı hat 'Alı ben ibrāhım ben aḥmed ben 'alı *elḥalebī* † 1044/1634 veranstaltet u. d. T. الجامع الازهر لما تفرّق من ملح الشيخ الاكبر

10099. Pm. 300.

17 Bl. 8ᵛᵒ, 25 Z. (20½ × 15; 16½ × 9⅔ᶜᵐ). — **Zustand:** an der oberen Randecke wasserfleckig, unten am Rande ein grösserer fast durch das ganze Werk gehender Rostfleck. — **Papier:** gelblich, glatt, stark. — **Einband:** schöner Halbfranzband mit Goldverzierung. — **Titel** f. 1ᵃ in rother Schrift:

كتاب مناقب الشيخ الامام الزاهد . . . سيدي ابي بكر بن قوام

Verfasser f. 1ᵃ:

تاج الدين السبكي

mit dem Zusatze von derselben Hand:

نقل من طباقه [l. طبقاته] الكبري

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي الف بين قلوب عباده المومنيين فاصبحوا بنعمته اخوانا . . . اما بعد فقد سالني بعض الاخوان ادمهم الله بطاعته ان اجمع له شيئا من مناقب العبد الفقير . . . ابي بكر بن قوام . . . فاجبته الي ذلك وجمعت هذه النبذة الخ

Von den Gnadengaben und Thaten des frommen Abū bekr *ben qiwām* ben 'alı elbālisı neǵm eddın, geb. 584/1188, † 658/1260. Tāǵ eddın *essobkī* † 771/1369 erwähnt hier in der Vorrede, dass darüber der Enkel dieses Frommen, nämlich ابو عبد الله محمد بن عمر بن ابي بكر † 718/1318, ein gutes Werk geschrieben, das er öfters benutzt habe.

F 1ᵇ ذكر بدء امره
2ᵇ ذكر ما اظهره الله من الكرامات والاحوال
10ᵇ ذكر ما كان عليه من المجاهدة والعمل الدايم

Schluss f. 17ᵃ: ودفن من الغد بسفح جبل قاسيون من الغرب بارض دير مران رحمنا الله به امين، تمت

In dieser Schrift fangen manche Sätze mit den Worten an: اخبرني والدي: damit ist aber überall nicht der Vater des oben angegebenen Verfassers, sondern der Sohn des Ibn qiwām gemeint, welcher seinem Sohn etwas erzählt, was derselbe in seinem Werke benutzt hat: dies geht aus Stellen wie f. 6ᵇ ult., 13ᵃ ult., 16ᵇ, 1 ff. deutlich hervor. Die ausserdem angeführten Gewährsmänner sind gleichfalls nicht Zeitgenossen des Essobkı, sondern des Enkels des Ibn qiwān.

Es liegt hier also nichts als ein Auszug aus dem Werke المناقب des محمد بن عمر لبن قوام vor, mit einer kurzen Einleitung versehen. Dieser Auszug hat, wenn die Angabe in Betreff des Verfassers richtig ist, in dessen grossem Klassenwerk über die Šāfi'ıten einen Platz gefunden. Auffällig ist, dass der „Anfang" ganz übereinstimmt mit demjenigen von Pm. 518, welches über denselben Çūfı handelt.

Schrift: ziemlich klein, gedrängt, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — **Abschrift** von يوسف بن عمر طرفة القادري مؤدب الاطفال, im Auftrage des محمد افندي, um 1200/1785.

10100. Pm. 518.

54 Bl. 8vo, 19 Z. (20⅓ × 14⅔; 14 × 10½cm). — **Zustand:** ziemlich gut, doch nicht frei von Flecken, wie f. 16—21. Besonders schmutzig f. 11b. 18b. 19b. F. 19 bis 21 unten am Rande ausgebessert. — **Papier:** gelb, stark, etwas glatt. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titel** f. 1a (und im Vorwort f. 1b):

كتاب رسالة بهجة الاحباب فى فضايل كرامات الشيخ ابي بكر بن قوام

Verfasser f. 1b (und Anfang):

محمد بن ناصر الدين السوائى الشفوني

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي الف بين قلوب عباده المومنين فاصبحوا بنعمة من الله اخوانا . . . وبعد فيقول العبد الفقير . . . محمد . . . الشفونى الشافعي الخطيب، فهذه رسالة فى فضايل كرامات الامام القطب الغوث الربانى . . . الشيخ ابي بكر ابن قوام الخ

Mohammed ben nâçir eddîn essuwâî *eššafûnî* eššâfi'î behandelt in diesem Werk, welches er nach der Unterschrift im J. 1054 Ǵomâdâ I (1644) beendigt hat, die Gnadengaben desselben Çûfî Ibn qiwâm, und zum Schluss die der Çûfîs überhaupt.

f. 1b فصل فى كرامات الامام العارف بالله الشيخ ابي بكر بن قوام بن على بن قوام بن منصور بن مُعَلّا بن حسن بن عكرمة بن هارون بن قيس بن ربيعة بن عامر بن هلال بن قصى بن كلاب . . . البالسي الشافعي المذهب الاشعري العقيدة

23b خاتمة فى بيان كرامات الاولياء الكرام وثبوتها بالكتاب العزيز والسنة فهي جايزة، الخ

44a تتمة فى بيان الاولياء الكرام

Dies sind die Hauptabschnitte der Abhandlung; ausserdem aber enthält sie viele مسئلة (nebst الجواب), تنبيه, فايدة, auch فرع, لطيفة und قصة. Der Verfasser schweift gern von seinem Thema ab und behandelt allerlei die Religion, den Glauben, die Moral betreffende Punkte; so 16b über Opiumgenuss, 14a von Weintrinken, 23a Besuch der Gräber, 47a ff. Hauptsätze der Dogmatik etc.

Schluss f. 54b: فنسال الله الكريم ببركة الامام . . . ابن قوام واوليائه الكرام . . . ان يحشرنا فى زمرتهم ومشايخنا . . . اللهم وادخلنا فى دعاء الصالحين . . . وجعلها الله خالصة لوجهه الكريم واسال الله النفع بها لي ولوالدي ولجميع المسلمين امين . . . وصلى الله على سيدنا محمد الخ

Schrift: ziemlich gross, etwas rundlich, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — **Abschrift** c. 1200/1785.

We. 431, f. 12—18 enthält eine Biographie des Aḥmed *ben 'alawân* elḥasanî † 665/1267, von جعفر البرزنجي.

10101. Pm. 35.

1) f. 1.

65 Bl. 8vo, 25 Z. (18⅓ × 14; 15 × 9½cm). — **Zustand:** stark wasserfleckig; wurmstichig. — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich stark. — **Einband:** Pappband mit Lederrücken. — **Titelüberschrift** f. 1a:

ترجمة سيدي احمد البدوي رة

Anfang f. 1a: قال الحافظ العلامة شهاب الدين ابن حجر العسقلانى بعد ان سئل عن ترجمة سيدي احمد البدوي رة فاجاب، هو ابو الفتيان احمد بن علي بن ابراهيم بن محمد بن ابي بكر القرشى الخ

Biographischer Artikel über den Çûfî Aḥmed ben 'alî ben ibrâhîm elḥoseinî *elbedewî* šihâb eddîn abû 'labbâs, geb. 596/1200, † 675/1276: seine Anhänger erhielten den Namen السطوحية.

Der obige Artikel des Ibn ḥaǵar † 852/1448 ist noch mit einem Zusatz versehen (anfangend: قلت هذا لما هبت نفحات الانس), der nach der Unterschrift vielleicht von ابراهيم الناجي † 900/1494 herrührt.

Schrift: klein, gut, gleichmässig, vocallos. — **Abschrift** von موسى بن اسماعيل الكناوي الشافعي (f. 7b) im Jahre 953/1546.

10102. WE. 21.

2) f. 18—154.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 18ᵃ:

كتاب الجواهر السنية فى الكرامات والنسبة الاحمدية

Verfasser fehlt; nach Cod. Par. Suppl. 643:

زين الدين عبد الصمد

Anfang: الحمد لله الذي اطلع انوار الاحمدية فى سماء الشهود وجلا جمالها فى مرآة الوجود فاشرقت انوارها حتى اقتبس منها كلّ موجود . . . وبعد فلما كانت الطريقة الاحمدية واضحة يهتدي بها الضالّون ويتوسل بها الي بلوغ مقاصدهم السالكون الخ

Biographie desselben Aḥmed elbedewī, in 5 Kapiteln u. Schlusswort; von Zein eddīn 'abd eççamad, um 900/1494.

1. Kap. 22ᵃ فى ذكر نسبه وولادته ووفاته وكم بينهما من السنين وفى صفة جسده
2. Kap. 40ᵃ فى ذكر مشايخه وخلفايه وكيفية المبايعة على طريقته ودليل لبس الخرقة الحمراء وغير ذلك
3. Kap. 61ᵃ فى ذكر بعض الكرامات الواقعة منه فى حال حياته ومجيء اخيه الشريف حسن من مكة المشرفة وما وقع له مع السلطان الملك الظاهر بيبرص وغيره
4. Kap. 98ᵃ فى التكلم على المولد الشريف النبوي المجعول عند ضريحه فى كل عام وفى بعض الكرامات الواقعة بعد الممات
5. Kap. 117ᵃ فى وصاياه النافعة فى الدنيا والآخرة

Schlusswort 122ᵃ فى ذكر بعض قصائد قالها فى مدحه بعض العلماء ووصفه بها اكابر الاولياء والحكماء وقصايد منسوبة اليه بلسان الحال

Das Werk hört hier f. 148ᵇ in einem Lobgedichte auf diesen Çūfī auf, mit dem Verse (Ḥafīf):

وبدا للانام منه امور خارقات وشاهدتها العيونُ

Da dieselben in alphabetischer Reihe folgen und hier bis in den Buchstaben ن gehen, wird wohl nicht mehr viel daran fehlen; aber ganz fehlen dann noch die in das Schlusswort verwiesenen eigenen Gedichte dieses Çūfī. Daran aber schliesst sich das Nachwort f. 149ᵃ, das nach einer Fürbitte für Moḥammed, enthält: بيان سلسلة الطريقة الاحمدية und f. 154ᵃ endigt: نفعنا الله به فى الدنيا والآخرة وهذه خصيصة لم يخص بها احد من اولياء الله تعالي والحمد لله على التمام

10103. Pet. 574.

56 Bl. 8ᵛᵒ, 27 Z. (20¼ × 14; 16 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber und am Rande oft fleckig. Bl. 1 oben im Text beschädigt. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. (Auf dem Vorblatt von Europäischer Hand mit Bleistift: كتاب فى الطريقة الاحمدية.) Verfasser fehlt.

Anfang wie bei WE. 21, 2. Schluss f. 56ᵇ ebenso (wie bei WE. f. 154ᵃ), mit einem kleinen Zusatz.

Lücke nach f. 2, und zwar 2 leere Blätter (als Bl. 3 u. 4 mitgezählt) und ausserdem noch 4 Bl.; nach f. 16 fehlt 1 Bl. und nach f. 45 1 Bl. (leer gelassen und als Bl. 46 bezeichnet).

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Den Gedichten am Ende fehlen von f. 51ᵇ an die Ueberschriften. — Abschrift im J. 1074 Ḏū'lḥiğğe (1664) von رجب بن محمد بن علي

10104. We. 1672.

62 Bl. 8ᵛᵒ, 15 (25) Z. (20 × 14; 15—16 × 9—10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich stark fleckig und unsauber, besonders zu Anfang und zu Ende. — Papier: gelblich, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ:

ك" النصيحة العلوية فى بيان حسن طريقة السادة الاحمدية

Titel im Vorwort f. 2ᵇ ebenso, nur fehlt بيان. Verfasser f. 1ᵃ (und Anfang): علي الحلبي الشافعي الاحمدي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله منزل الرحمة ومبدي النعمة والصلاة . . . وبعد فيقول افقر المحتاجين . . . علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي الاحمدي لا يخفى ان الدنيا سحابة صوبها المصايب وكناية نيلها النوايب صلتها موصولة بفجيعة وعدتها كسراب بقيعة دار غرور وخداع الخ

Schilderung der Ansichten und des Verfahrens der Sekte der Aḥmediten, von ʿAlī ben burhān eddīn ibrāhīm ben aḥmed *elḥalebī* nūr eddīn † $^{1044}/_{1634}$. Dieser Lobschrift schickt der Verfasser allgemeine Bemerkungen über die Çûfîs, die Grundzüge ihres Verhaltens und ihres Wesens, ihre Kennzeichen, über Armuth und Werth derselben, über Lehrer und Schüler etc. vorauf und giebt dann f. 18ª ff. eine Biographie des Stifters der Sekte, Aḥmed elbedewī. In der 2. Hälfte behandelt der Verfasser die Sekte selbst — die Hauptsätze beginnen: واعلموا يا اخواني — und giebt im Schlusswort f. 58ᵇ ein Verzeichniss der Nachfolger des Stifters; der erste derselben war عبد العالي († $^{733}/_{1332}$, nach f. 37ᵇ); endlich folgt noch f. 61ᵇ ff. ein Verzeichniss derer, die mit dem Stifter Umgang gehabt und deren Begräbnissstätten in Elqāhira und dazu gehörigen Ortschaften bekannt sind.

Schluss f. 62ᵇ: ومنهم سيدي سيف مدفون بناحية بيتوس على ساحل النيل، وهذا ما وقفت عليه من هاولاء السادة وليكن ذلك آخر ما اردت ايراده والله اعلم وصلي الله على سيدنا الخ

Schrift: ungleich; im Ganzen gross und rundlich und deutlich, vocallos; Bl. 1—28 ist aber weitläufiger und steifer, Bl. 29 ff. enger und gewandter. Stichwörter roth. Bl. 5ᵇ ist leer, aber es fehlt nichts am Text. — Abschrift von الشيخ حسن دلول الاحمدي ابن الحاج عطاء الله الشماع im J. $^{1104}/_{1693}$.

Dasselbe Werk in Pm. 6.

236 Seiten 8ᵛᵒ, 15 Z. (15 × 10; 11 × 6⅔ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: schöner Halbfranzband mit Goldverzierung und Klappe. — Titel auf der ungezählten Seite vor dem Textanfang ebenso. Verfasser daselbst etwas ausführlicher.

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1067 Ġomādā I (1567) von محفوظ العمري

Ueber denselben Çûfî stehen biographische Artikel in Mq. 121, S. 164. 165 (nach تقي الدين المقريزي † $^{845}/_{1441}$) und We. 431, f. 30ᵇ—33ª.

10105. We. 1731.

1) f. 1—84.

154 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (19¾ × 14¾; 16 × 11ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall sauber und hier und da fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ª:

كـ" لطايف المنن لابن عطاء الله الاسكندري

Ausführlicher im Vorwort f. 3ᵇ:

لطايف المنن في مناقب الشيخ ابي العباس وشيخه ابي الحسن

Verfasser f. 1ª und genauer im Anfang.

Anfang: قال شيخنا ... تاج الدين ابو الفضل احمد بن ... فخر الدين ابي بكر محمد بن ... رشيد الدين عبد الكريم ابن عطاء الله الاسكندري الحمد لله الذي فتح لاوليائه باب محبته وانشط نفوسهم ... اما بعد فاني قصدت في هذا الكتاب ان اذكر جملة من فضايل سيدنا ... شهاب الدين ابي العباس احمد بن عمر الانصاري المرسي الخ

Abū ʾlfadl *ibn ʿaṭā allāh* † $^{709}/_{1309}$ (No. 3217) giebt in dieser Schrift eine ausführliche Darstellung der vortrefflichen Eigenschaften und der Bedeutung des Çûfî Aḥmed ben ʿomar *elmursī* šihāb eddīn abū ʾlʿabbās † $^{686}/_{1286}$, seiner Gnadengaben, seiner Kenntnisse und geheimnissvollen Wirksamkeit und tiefen Aussprüche, auch der Gedichte von ihm und auf ihn, nebst Einfluss und Bedeutung seines Lehrers Abū ʾlḥasan ʿalī eššādilī † $^{656}/_{1258}$. Er selbst hatte kein Buch darüber geschrieben (ebenso wenig wie sein Lehrer Eššādilī); auch von seinen zahlreichen Schülern hatte sich Keiner an die Beschreibung der Thaten und Ansichten und Lehren des Meisters gemacht. Daher unternahm Ibn ʿaṭā allāh, alles dahin Gehörige zu behandeln in Vorwort, 10 Kapiteln und Schlusswort: deren Uebersicht f. 2ᵇ—3ª.

المقدمة f. 3ᵇ تشتمل على اقامة الدليل على ان نبينا محمدا صلعم افضل بني آدم بل افضل البشر بل افضل الخلق كافة، فاعلم ان الله سبحانه

لما اراد تمام نعمته واقاضة فيض رحمته واقتضى فضله العظيم ان يمنّ علي العباد الخ

1. باب 21ª في التعريف بشيخه الذي اخذ عنه هذا الشان وشهادة من عاصره من اهل زمنه من العلماء الاعيان انه قطب الزمان . . . وهو الشيخ الامام . . . الغوث الجامع تقي الدين ابو الحسن علي بن عبد الله بن عبد الجبار بن تميم بن هرمز بن حاتم . . . ابن الحسن بن علي بن ابي طالب رضه عرف بالشاذلي الخ

2. باب 28ª في شهادة الشيخ له انه الوارث للمقام والحايز قصب السبق بالتمام واختاره هو عن نفسه بما منّ به عليه من النعم الجسام وشهادة الاولياء له بانه بلغ من الوصول الي الله لافضل مرام ولنقدم امام ذلك مقدمة

3. باب 32ª في تجرباته ومنازلاته وما اتفق لاصحابه معه ومكاشفاته

4. باب 36ª في علمه وزهده وورعه ورفع همته وحلمه وصبره وسداد طريقته

5. باب 44ª في ايات من كتاب الله تكلم على تبيين معناها واظهار نحواها

6. باب 49ª فيما فسره من الاحاديث النبوية وابدأ اسرارا فيها على مذهب اهل الخصوصية

7. باب 54ª في تفسير ما اشكل من كلام اهل الحقايق وحمله لذلك على اجمل الطرايق

8. باب 56ª في كلامه في الحقايق والمقامات وكشفه فيها عن الامور المعضلات

9. باب 68ª فيما قاله من الشعر او قيل في حضرته او قيل فيه مما يتضمن ذكر خصوصيته

10. باب 71ᵇ في ذكره ودعائه عقيب كلامه وحزبه الذي رتبه للاخذين عن علومه وافهامه وشيء من دعاء الشيخ ابي الحسن رضه وحزبه وبهما يكون لهذا الباب وجود ختامه

الخاتمة 80ª كنت منذ عشرين سنة وانا بالقاهرة بجامع الحاكم اتى الي الولي الخ

Schluss f. 81ᵇ: وان يجعلنا دارجين الي مدرجتهم وان يزيدنا منهم ودّا وان لا يجعلنا ممن نقض لهم عهدا بمنّه ولطفه الحمد لله وسلام على عباده . . . وحسبنا الله ونعم الوكيل.

Daran schliesst sich — zu dem Werke gehörig, aber doch wol als Nachtrag — eine Vermahnung des Verfassers f. 82ª: واما الوصية المكتوب بها الي اخواننا بالاسكندرية فهي هذه بسم الله الرحمن الرحيم وصلي الله على سيدنا محمد وسلم تسليما سلام الله ورحمته الي الاخوان المحبّين والاوداء المحبوبين حفظهم الله وتولاهم وحرسهم الخ

Schluss dieser وصية f. 83ª: ولا دخلوا فيها مدخل صدق فلو ان قد فعلوا ايحتجب عنهم المطالب وكان ما يطلبونه لهم طالب

Dann folgt noch f. 83ª: بيان واعتبار واشراق انوار لا تنفد الوقت بظهور واردات ولا بكثرة الطاعات ولكن انظر الي ثقتك بالله واجلالك لاوامر الله الخ

und f. 83ª ult. eine längere Qaçîde (des Verfassers), anfangend (Wâfir):

فلا والله ما طابت حياة سوي بالقرب من كنف الحبيب

und schliessend f. 84ª:

كذاك جميع من واليت فيكم وولانا باجزال النصيب

Schrift: ziemlich gross, anfangs sehr gleichmässig und gefällig, allmälig flüchtiger u. weniger gefällig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737. — Collationirt.

Es kommen nicht wenige Gedichte vor. F. 73ª ff. ein حزب des ابو العباس المرسي, f. 76ᵇ u. 78ª zwei حزب des ابو الحسن الشاذلي.

HKh. V 11136.

10106. We. 1730.

9) f. 82—90.

8vo, 19 Z. (20 × 14⅔; 15 × 8½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 82ª:

غاية البيان في ترجمة الشيخ ارسلان الدمشقي الصوفي

(ebenso in dem Vorwort).

Verfasser f. 82ª (von späterer Hand):

شمس الدين محمد ابن طولون الحنفي الصالحي الدمشقي

Anfang f. 82ᵇ: الحمد لله الذي خصص اولياءه باشرف انواره . . . وبعد فهذا تعليق سميته غاية البيان في ترجمة الشيخ ارسلان وهو معناه بالتركية اسد الخ

Biographischer Artikel über den Çûfî Arslān ben ja'qūb ben 'abd erraḥmān ben 'abd allāh elǵa'barī eddimaśqī † c. 695/1296 (No. 2427), von Ibn ṭūlūn † 953/1546.

Schluss f. 89b: فمن فعل ذلك فقد قصم عروة الاسلام حديث غريب عجيب' وهذه رسالة الشيخ ارسلان قدس الله سرّه ونوّر ضريحه فى التصرّف وقد شرحها . . . القاضى زكرياء الشافعي رحمه'

Schrift: ziemlich klein, weit, gefällig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1200 Ḏû'lḥ. (1786) von سليمان بن عبد اللطيف الدهنة

Dasselbe Werk in Lbg. 1036, 1, f. 1—6b.

16 Bl. 8vo, 23 Z. (19½ × 14¾; 14 × 6cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: farbig, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1a ebenso. Verfasser fehlt.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth oder grün. — Abschrift (nach f. 16b) im J. 1028 Rabî' I (1619).

Auf f. 1a steht in grosser dicker ganz neuer Schrift das Gedicht des عبد القادر الجيلانى, dessen Anfang: ما فى المناهل منهل مستعذب الخ 11 Verse.

10107. Lbg. 1036.

2) f. 1b—4a.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Auf dem breiten Rande steht, ohne besondere Ueberschrift oder Angabe des Verfassers, ein biographischer Artikel über ارسلان بن يعقوب بن عبد الرحمن بن عبد الله الجعبري الدمشقى الشار und speciell über dessen Gnadengaben (كرامات).

Anfang: الحمد لله الذي جذب قلوب احبابه الي حضرة اقترابه . . . وبعد فهذه نبذة يسيرة من بعض كرامات السيد الخ

Dieser Artikel über denselben Çûfî Arslān eddimaśqī schliesst: وبحشرنا وإياكم فى زمرتهم بجاه سيد المرسلين عليه افضل الصلاة والتسليم'

F. 4b—13a steht der Schluss der Erzählung كمالة قصّة التودد الجارية مع الخليفة والفقهاء (vergl. 1001 Nacht) in grober ganz neuer Schrift.

10108. We. 1748.

3) f. 20—40a.

8vo, c. 24 Z. (20 × 14⅓; 15½ × 10cm). — Zustand: nicht ganz sauber. — Papier: grob, gelb, etwas glatt, ziemlich stark. — Titel und Verfasser f. 20a:

كتاب فتوح الوهاب ودلايل الطلاب الى منازل الاحباب لناصر الدين ابي الفضل محمد سبط سيدنا الشيخ تقى الدين ابي بكر الموصلي

Genauer f. 34a:

ابو الفضل محمد بن موسي بن محمد بن عثمان الهذباني

Anfang f. 20b: . . . يقول العبد الفقير الحقير الراجي عفو ربه القدير' الحمد لله ذي الجلال والاكرام البر الجواد القدوس السلام الذي عم هذه الامة بجزيل الانعام . . . وبعد لما كانت هذه الطريقة التى هي طريقة الفقراء اسنى الطرق واعلاها وانفسها واغلاها واشرفها وارفعها الخ

Nach längerem Sträuben hat sich Moḥammed ben mūsā ben moḥammed ben 'otmān *elhud̄bānī* nāçir eddîn abū 'lfadl, geb. 780/1378, † 858/1454, entschlossen, das Leben seines bei den Çûfîs hochangesehenen Grossvaters von mütterlicher Seite, des Abū bekr ben 'alī ben 'abd allāh ben moḥammed *eśśeibānī* elmauçilī eddimaśqī, geb. 734/1334, † 797/1395, zu beschreiben; eine Erscheinung desselben im Schlaf, im J. 842/1438, trug zur Abfassung der Schrift bei, welche er im J. 844/1440 vollendete. — Er spricht zuerst im Allgemeinen von der Einkleidung in den Stand der Çûfîs (لبس الخرقة); dann f. 23b von der Jugend seines Grossvaters (نذكر بعض شيء من بدايته), dann von seinen weiteren Schicksalen bis zu seinem Tode f. 29a. Er theilt Lobgedichte auf ihn mit, zählt verschiedene Schüler von ihm auf, dann f. 32b ff. seine Nachkommenschaft, worunter er besonders seinen jüngeren Bruder ابو الخيرات محمد † 819/1416 hervorhebt, von dem er auch ein grösseres Stück eines langen Gedichtes anführt. Er zählt f. 37a seine von Brand und Kriegsunglück übrig gebliebenen

Schriften auf und giebt in dem Schlusswort f. 37ᵇ die Reihenfolge derer an, die bis auf seinen Grossvater nach einander in den Çûfiorden getreten (في تلقى النسبة والسلسلة وتفصيلها من المشايخ) und f. 39ᵃ ein Stück der Qaçîde, die betitelt:

المسلك الرشيق الي بعض معانى الطريق

Schluss f. 40ᵃ: الشريعة علم اللسان الحقيقة علم البرهان الشريعة علم هو ظاهر الشرع الاسلام الحقيقة خاص يختص برحمته من يشاء هو الهداية والايمان بالغيب ومقام الاحسان مقام،

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, unschön aber deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift vom Jahre 1130 Rabîʿ I (1718).

Ein biographischer Artikel über Aḣmed ben jaḣjâ elmasâwî elḣoseinî † 841/1437, von Ǵaʼfar elburzenǵî, steht in We. 431, f. 18ᵇ—20ᵇ.

10109. Pm. 387.

6) f. 139—153.

Format (19 Z.) etc. u. Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 139ᵃ:

مناقب القطب المجيد السيد شاه الحميد المانكفوري المولد الناهوري المرقد لمحمود الطَيِّبيّ تلميذ الامام صدقة الله القاهري

Anfang f. 139ᵇ: الحمد لله الذي وصف نفسه برحمتين رحمة امتنانية فايضة من الحضرة الرحمانية . . . ورحمة وجوبية الخ

Zu den ausgezeichnetsten Çûfîs gehört شاه الحميد السيد ميران عبد القادر المانكفوري الناهوري

Die besonderen Gnadengaben (كرامات) dieses Çûfî ʼAbd elqâdir *elmânekfûrî* ennâhûrî, geb. im J. 910/1504 (f. 141ᵇ, 19), werden von Maḣmûd *ettajjibî*, um 1130/1718, durch 34 Erzählungen (حكاية) dargethan; denselben sind zum Theil religiöse Gedichte von mässig langem Umfang hinzugefügt.

Das Ganze schliesst mit verschiedenen Gebetssätzen (auch Betgedichten); zuletzt f. 153ᵇ so: واحرسنا في الحضر والسفر عن الوقوع في الهلكات برحمتك يا كافي المهمات ويا قاضى الحاجات انك علي كل شيء قدير . . . وسلم علي مظهر رحمتك الازلية ومخزن نعمتك الابدية سيدنا محمد البشير . . . برحمتك يا ارحم الراحمين والحمد لله رب العالمين،

F. 155ᵃ u. 155ᵇ erste Hälfte Aufforderung zum Gebete und ein Gebet in Versen für Moḣammed. Fast alle Verse (auch die Halbverse) beginnen mit السلام عليك.

10110. We. 1725.

4) f. 39—44.

8ᵛᵒ, 21 Z. (20 × 14; 15 × 8ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel (von späterer Hand) f. 39ᵃ: ترجمة الاستاذ الاعظم الملاذ الافخم الشيخ ابي الحسن البكري سبط آل الحسن رة

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 39ᵇ: قال الشيخ . . . عبد القادر الفاكهي في شرحه الصغير علي حزب الاستاذ القطب الرباني الشيخ ابي الحسن الصديقى رة فيما ختم به الشرح المذكور ما نصه، فنقول وبالله التوفيق لا خفاء ان سماء معارف الصديق امطرت عند صعود دعوة واصلح لي في ذريتى الاجابة فنشأ عن ذلك الوراثة الصديقية اصول تابعة تمت لهم الرياسة والافاقة الخ

Zu Ende seines kleineren Commentars zu dem Stossgebet (الحزب) des Çûfî Abû ʼlḣasan elbekrî eççiddîqî hat ʼAbd elqâdir ben aḣmed ben ʼalî *elfâkihî* elmekkî, geb. 920/1514, † 982/1574, einen Artikel über jenen gegeben, der weniger biographisch ist, als ihn charakterisirt, und in welchem er von seiner litterarischen Thätigkeit nur obenhin spricht und sagt, er habe mehr als 400 Schriften verfasst. Jenes Werk ist in No. 3891, 13 kurz erwähnt. Unter dem obigen Çûfî ist ʼAlî ben moḣammed eççûfî tâǵ elʼârifîn abû ʼlḣasan elbekrî zu verstehen, welcher im J 952/1545 gestorben ist. — Er beschäftigt sich eingehend mit seinen Gnadengaben (كرامات) und theilt deren hier 7 mit; das Werkchen ist damit aber nicht zu Ende. Es scheint, dass die unten am Rande stehenden Zeilen (von anderer Hand) das am Texte fehlende

enthalten und damit wirklich der Schluss gegeben sei. Am Rande steht noch eine 8. كرامة: aber da die Blätter stark beschnitten, so ist der Text auch dieses Blattes am Rande sehr verstümmelt.

Die 7. كرامة f. 44ᵃ beginnt: سمعت منه رة بحضرة جمع رايت فى ليلة كذا رويا عجيبة وهي كان الله اطلعنى على اسماء ساير اوليائه الخ

Schrift: ziemlich gross, kräftig, etwas vornüberliegend, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1150/1737. — F. 45 leer.

10111. Spr. 370.

70 Bl. 4ᵗᵒ, 25 Z. (28½ × 18½; 20 × 10½ᶜᵐ). — Zustand: fleckig. Bl. 19 schadhaft. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt; s. unten. Anfang und Schluss fehlt. — Das Werk ist ausserdem defect und verbunden, die Zeilen oft voll Lücken.

Es ist die Selbstbiographie des

عبد الوهاب الشعراوي

recht ausführlich, in der er von seinen zahlreichen Schriften, den Gelehrten und Lehrern, mit denen er verkehrte, seinen Ansichten über religiöse Dinge und ihrem Urtheil über seine Schriften Auskunft und Rechenschaft giebt. 'Abd elwahhāb ben aḥmed *eśśa'rānī* (oder eśśa'rāwī) war geboren 897/1492 und starb im J. 973/1565 (972) (No. 1365 und 3104). Der Titel dieses Werkes ist nach HKh. V 11137:

لطائف المنن والاخلاق فى بيان وجوب التحدث بنعمة الله تعالي علي الإطلاق

(verfasst im J. 967/1560). Der Verfasser nennt es f. 2ᵃ ult. bloss المنن; auch in Pm. 242, f. 2ᵃ, 8 heisst es bloss المنن "ك.

Er rechtfertigt die Abfassung des Werkes f. 66ᵃ: يا اخي ان تبادر الي الانكار علي اولئك القوم الذين اقتديت بهم او علىّ فى ذكري لمناقبي واخلاقى التى تفضّل الله تعالي بها علىّ فى هذا الكتاب وغيره وتقول انه ليس من الادب ان يذكر العبد مناقبه فى كتاب فان ذلك جهل وسوء ظنّ بالعلماء والعارفين الذين ذكرناهم بل الواجب عليك ان تحمل القوم علي المحامل الحسنة كنحو ما انهم ما ذكروا لاخوانهم شيئا من مناقبهم واحوالهم الّا ليقتدوا بهم فيها هذا هو اللايق بمقام العلماء كما سياتى بسطه فى المقدمة ان شاء الله تعالي الخ

Eine Eintheilung in Abschnitte ist hier nicht erkennbar, aber nach f. 68ᵃ ult. ist es in Vorwort, 16 Kapitel und Schlusswort getheilt. Das Vorwort scheint f. 68ᵇ, 10 zu beginnen, ein zweites aber f. 39ᵇ Mitte. Das 1. Kapitel fängt wol f. 55ᵇ an, woselbst auch die Genealogie des Verfassers ausführlich angegeben ist.

Der Anfang fehlt; die Blattfolge ist dann: 65—68. 62—64. 19—61; Lücke; 1—17; Schluss fehlt. Wohin Bl. 18. 69 und 70 gehören, lässt sich schwer bestimmen.

Die in den Zeilen überaus häufigen Lücken rühren meistens von einer vorläufig ausgelassenen und später mit rother Dinte zu schreibenden Ueberschrift (oder Stichwort) her, seltener von beschädigten Stellen der Handschrift, aus welcher diese abgeschrieben ist.

Schrift: gross, breit, deutlich, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 1750.

10112. Pm. 242.

1) f. 1—29.

86 Bl. 8ᵛᵒ, 20 Z. (20½ × 15; 15 × 9¾ᶜᵐ). — Zustand: die ganze obere Hälfte (und noch mehr) ist wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt. Er ist:

ترجمة الشيخ عبد الوهاب الشعراوي لعبد الرءوف بن تاج العارفين المناوي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله والصلوة والسلام على رسول الله هذه نبذة ملتقطة من فوايد الشيخ العالم ... عبد الوهاب بن ... شهاب الدين الشعرانى الشافعي اخذ العلم عن جماعة تاتى فى هذه النبذة الاشارة اليهم الخ

Dass 'Abd erraūf elmonāwī † 1031/1622 der Verfasser sei, lässt sich aus der Erwähnung seines Werkes, Klassen der Çūfīs und aus der Zeit der Abfassung im J. 1030 Ramadān (1621) schliessen, sowie daraus, dass er über den hier behandelten Essa'rānī einen besonderen Artikel verfasst hat.

Nachdem er einen Ueberblick über die Werke desselben gegeben, giebt er ein Verzeichniss der Çûfîs und Lehrer, deren Schüler derselbe gewesen, und deren Lehrer, und auch anderer hervorragender Zeitgenossen, bei denen er grade nicht gehört (فقراء مجاذيب وصحاة ومشايخ شيوخه الذين اخذ عنهم واقرانه الذين لم ياخذ عنهم)

Dies Verzeichniss ist hauptsächlich dem Schlusstheile seiner الطبقات الكبرى للصوفية entnommen (Lbg. 308, f. 175ᵇ ff., 10. Klasse).

Zuerst behandelt der Verf. f. 2ᵃ unten den الشيخ الصالح الشيبينى 3ᵃ † 955/1548; الشيخ الصالح مروان † 975/1567; الشيخ الصالح نصير الدين † 922/1516 u. s. w.

Die einzelnen Artikel eingeführt durch ومنه. Darunter ausführlicher über السيوطي † 911/1505 gesprochen f. 11ᵃ—12ᵇ.

Zuletzt f. 29ᵃ: نور الدين الطحلاوي المالكي und ناصر الدين الصعيدي المالكي.

Schluss f. 29ᵇ: بل لم يزل مكبًّا على العلم والعمل محبًّا للخمول رضى الله تعالي عن الجميع وعنا وعن المسلمين٬

Im Ganzen 143 Artikel.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift von نظام بن محمد بن نظام um 1031/1622.

10113. Pm. 5.

1) f. 1—30.

119 Bl. 4ᵗᵒ, 13 Z. (22 × 16½; 16½ × 12½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber, auch wasserfleckig am Rande, an mehreren Stellen ausgebessert. F. 23. 24. 28 schmutzig. — Papier: weisslich, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ von späterer Hand:

تاريخ مناقب السيد شعبان الرفاعي ومولده لشهاب الدين احمد البصري

Darunter (so auch in der Vorrede f. 2ᵃ):

انيس المحزون والسر المكنون

nebst Verfasser:

شهاب الدين ابن احمد البصري

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي اختار لخدمته من اصطفاه من عباده وجذب الي جنابه من احب فاسرع اليه فى جذابه . . . قال الفقير الي الله تعالي شهاب الدين ابن احمد البصري مولدا والشافعي مذهبا والرفاعي مشربا سالنى بعض المحبين عفى الله عنهم ان اجمع من البستان وردة ومن البحر قطرة من فضايل استاذ الطريقة وشيخ الحقيقة صاحب الدلايل والبرهان . . . السيد شعبان . . . فامتثلت الي ذلك طالبا فيه الثواب الخ

Ueber die Gnadengaben und Thaten des frommen Çûfî Śa'bān ben moḥammed ben çāliḥ ben ḥasan *errufā'î* elḥoseinî † 1005 Ramaḍān (1597), von Śihāb eddîn ben aḥmed elbaçrî.

Die Darstellung beginnt mit der durch ihn bewirkten Zustopfung einer Quelle, deren Ausfluss für die anliegenden Felder oft lästige Ueberschwemmung verursachte; f. 2ᵇ: ومن ابتداء اظهاره اسراره انه قدس الله تعالي سره ونفعنا الله به كان فى قرية من قري بالبصرة تسمي قرية ابي الخيصب الخ

Sein Name ist (f. 27ᵇ): السيد شعبان بن محمد بن صالح بن حسن بن حسين بن يوسف بن رجب بن شمس الدين بن ابي العباس بن احمد الكبير الرفاعي بن ابي الحسن علي بن يحيى بن ثابت بن حازم بن احمد بن علي بن حسن بن مهدي بن محمد بن حسن بن حسين بن احمد بن موسي الثانى بن ابراهيم المرتضى بن موسى الكاظم . . . ابن الحسين بن على بن ابي طالب٬

In dem Werke kommen viele Gedichte, zum Theil etwas längere, vor.

Schluss f. 29ᵇ: واخذ عليه العهد وتاب الي الله من ساعته٬ وهذا من بعض كراماته . . . وكراماته لا تحصى تغمده الله برحمته امين٬ تم

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1176/1762.

10114. Lbg. 197.

133 Bl. 4ᵗᵒ, 23—26 Z. (23 × 17; 20—22 × 14—15ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig im Anfang, dann im Rücken. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ (und Vorwort f. 2ᵃ, 1):

القول المختار فى ذكر الرجال الاخيار

Verfasser:

فايد بن مبارك الازهري الحنفى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي فضل من شاء بما شاء من الفضائل . . . وبعد فيقول . . . فايد . . . الازهري، قد كنت فيما سلف الفت ورقات جمعت فيها بعض مشايخي الخ

Aufzählung seiner Lehrer und auch anderer Zeitgenossen, besonders Çûfîs, mit biographischen Daten, von Fâïd ben mobârek elmiçrı elazharı † 1016/1607 (No. 647). Er schickt einige Kapitel über Moħammed, dessen Jünger u. Nachfolger vorauf. Im Ganzen 7 Kapp.

1. باب f. 2ᵃ فى ذكر نسب النبى صلعم وشىء من معجزاته الخ
2. باب 9ᵃ فى ذكر الخلفاء الاربعة
3. باب 18ᵃ فى ذكر بقية العشرة المبشرين
4. باب 20ᵃ فى ذكر بعض مناقب الايمة الاربعة المجتهدين
5. باب 27ᵇ فى ذكر مشايخي الذين اخذت عنهم العلم بالجامع الازهر
6. باب 84ᵃ فى ذكر من ادركتهم بالجامع حال المجاورة
7. باب 90ᵃ فى ذكر جماعة من الاولياء الصالحين

(letztere aus verschiedenen Zeiten; zuerst اويس القرني † 37/657 und zuletzt f. 131ᵇ: ابو السعود الجارحي † 933/1527.

Schluss f. 132ᵇ: فاخذتها منه وتبركت بمسها وجعلتها عندي اياما ثم دفعتها الي صاحبها، وهذا آخر ما تيسر لي جمعه فى هذا الكتاب . . . ان يجعله خالصا لوجهه الكريم انه هو الرءوف الرحيم،

Schrift: ziemlich gross, geläufig, vocallos. Arabische Foliirung; auf f. 89ᵃ folgen 4 leere ungezählte Seiten. — Abschrift im Jahre 1196 Rabî' II (1782) nach der des Verfassers vom Jahre 1082/1671.

10115. Spr. 838.

4) f. 80—85.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 80ᵃ:

مناقب الاستاذ العارف قدوة ذوي السلوك والمعارف ولىّ الله تعالى سيدي الشيخ محمد العلمي القدسى،

Verfasser f. 80ᵃ:

محمد بن الملا ابراهيم بن امة،

Anfang f. 80ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام . . . وبعد فاحبّ العبد الفقير محمد بن امة ان اجمع بعض شىء من مناقب الاستاذ مولانا وقدوتنا . . . الشيخ محمد العلمي،

Diese biographische Schrift über den çûfischen Dichter und Gelehrten Moħammed ben 'omar ben moħammed ben sa'd eddîn el'alemı elqodsı † 1038/1628, von Moħammed ben elmollâ ibrâhîm ibn amma, zerfällt in 3 Kapitel.

1. باب 80ᵃ فيما وقع للشيخ فى ابتداء دخوله الطريق
2. باب 83ᵇ فيما وقع له من الكرامات فى حال حياته وبعض شىء من اخلاقه وحسن سيرته وذكر مصنفاته
3. باب: فى ذكر شىء من كلامه ونصايحه

Das 3. Kapitel fehlt hier.

10116. We. 333.

3) f. 67—79.

8ᵛᵒ, 23 Z. (Text: 14½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: fleckig oben am Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 67ᵃ:

هذه رسالة فى ترجمة سيدنا . . . القطب الغوث ابي محمد الشيخ عبد الله بن علوي الحداد الحسينى

Verfasser fehlt.

Anfang f. 67ᵇ: الحمد لله الذي انعم علينا بنعمة الايمان وعمّنا بالفضل والجود والاحسان . . . اما بعد فقد ورد فى الحديث الشريف عن ابي هريرة رة قال قال رسول الله الخ

Biographie des Çûfî 'Abdallâh ben 'alewı ben aħmed *elħaddâd* elħoseinı, geb. 1044/1634, † 1132/1720. Sein vollständigerer Name ist: السيد عبد الله بن علوي بن احمد بن عبد الله بن محمد الحدّاد بن على بن احمد بن ابي بكر . . . بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علي زين العابدين ابن السبط الامام الحسين بن علي بن ابي طالب،

Schluss f. 79ᵇ: وسبحانك اللهمّ تسبيح ذاكر شكور لمن ارجي جميل ستوره

وبها تم الكتاب والحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لو لا ان هدانا الله وصلي الله الخ

Schrift: gross, flüchtig, ziemlich deutlich, vocallos. — Abschrift vom Jahre 1128 Rabî' II (1716).

10117. We. 1730.

10) f. 90b—91.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

ترجمة شيخنا العارف المنلا الياس

Anfang: هو التقى الزاهد . . . الياس بن ابراهيم الكردي الكوراني الشافعي رة كان على غاية من الزهد لا يدخر شيئا ومهما رزقه الله تعالى ينفقه الخ

Biographischer Artikel über

الياس بن ابراهيم بن داود بن خضر الكردي الكوراني الدمشقي الصوفي،

Iljās ben ibrāhīm ben dāwūd elkurdī *elkaurānī* war geb. im J. 1031/1622 (1047) und starb im J. 1138/1725 (No. 1537).

Derselbe ist ausgezogen aus dem ثبت des احمد افندي المنيني: s. No. 270.

10118. We. 393.

36 Bl. 8vo, 19 Z. (17 × 12½; 12 × 7½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1a:

فيض السرّ المداوي فى بهجة الشيخ احمد النحلاوي

ebenso in der Vorrede f. 5a. Verfasser f. 1a:

عبد الله بن عمر الطرابلسي

(s. Anfang.)

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي امدّ اهل العناية بالامدادات العلية ومنحهم حين قربهم من جنابه بالمواهب الالهية . . . وبعد فيقول اسيف البال اسير الحال . . . عبد الله بن عمر بن محمد الطرابلسي . . . لما فاضت علينا حياض النعم الفايقة ولاحت لنا بوارق المنن العابقة بالالتماس الخ

Biographie des Çûfî Aḥmed ben murād ben aḥmed *ennaḥlāwī*, geb. 1081/1670, † 1157/1744, von 'Abd allāh ben 'omar ben moḥammed *eṭṭarābulusī* † 1164/1741. Er hat dem Werke, das mit viel Rhetorik geschrieben ist, viele (kleinere) Gedichte und Verse, oft von ihm selbst, einverleibt.

فى اثبات كرامات الاولياء نفعنا الله بهم 5a مقدمة

فى ذكر مولده ومنشأه وذكر حاله وخصاله 8b فصل

فى شمائله المنيفة واخلاقه اللطيفة 10a فصل

فى نبذة من كراماته 18b فصل

Zum Beschluss giebt der Verf. einen Artikel über ihn, den er entnommen hat dem Werke العيان الغنى عن التهذيب فى بيان سنى احوال المجاذيب des مصطفى الصديقى † 1162/1749 f. 35a ff.

Das Vorhandene schliesst in diesem Artikel f. 36b: الي الاتساع فى تلك المسالك والقصد من ذكرهم التنبيه لا الاستيفاء فان الاول حظ النبيه،

Das Uebrige fehlt.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig (ausser Bl. 36), fast vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1200/1785.

Ein biographischer Artikel über den çûfischen Gelehrten Muçṭafā ben kemāl eddīn ben 'alī ben kemāl eddīn elbekrī eççiddīqī elḥalwatī, geb. 1099 Dū'lḥ. (1688), † 1162/1749 (1161), steht in We. 431, f. 26—30 und ein anderer in We. 333, 6, f. 156—163a.

10119.

Biographien anderer Çûfîs sind:

1) über معروف الكرخى † 200/815 von ابو الفرج ابن الجوزي † 597/1201, u. d. T. مناقب und von محمد بن عبد الرحمن الحضرمي † 1019/1610, u. d. T. مواهب البر الرءوف فى مناقب الشيخ معروف

2) über ابو يزيد البسطامى † 261/875, u. d. T. كتاب النور

3) über ابو الحسن الشاذلى † 656/1258, u. d. T. الدر الحسن und درة الاسرار

4) über denselben von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1791, u. d. T. تنسيق قلائد المنن فى تحقيق كلام الشاذلى ابي الحسن

5) über بهاء الدين النقشبندى (No. 2188) von صلاح الدين ابن مبارك البخاري um 785/1383, u. d. T. انيس الطالبين وعدة السالكين und von السيد الشريف الجرجانى † 816/1413.

6) über الملا عمر بن محمد باحسين von عبد القادر بن شيخ العيدروس † 1038/1628, u. d. T. قرة العين فى مناقب المولي عمر بن محمد باحسين

7) über تاج العارفين محمود بن اشرف الجشتى von تاج الدين بن زكرياء بن سلطان النقشبندي † 1050/1640, u. d. T. تحفة السالكين فى ذكر تاج العارفين

8) über عبد الغنى ابن النابلسى † 1143/1730 von كمال الدين محمد الغزي العامرى um 1200/1785, u. d. T. الورد القدسى والوارد الانسى فى ترجمة العارف عبد الغنى النابلسى

---

b) Ueber einzelne Gelehrte aus verschiedenen Fächern.

10120. Spr. 291.

25 Bl. 8vo, 17 Z. (21¾ × 15; 15 × 10½cm). — Zustand: wurmstichig, fleckig und nicht recht sauber. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1a:

هذا كتاب محاسن المساعي فى مناقب الامام ابي عمرو الاوزاعي

so auch in der Unterschrift. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد . . . اما بعد فهذه نبذة من مناقب الامام ابي عمرو عبد الرحمن بن عمرو بن يُحْمِدَ بضمّ الياء المثناة تحت وسكون الحاء المهملة وكسر الميم كذا قيّده ابن خطيب الدهشه وغيره الاوزاعي الخ

Biographie des Rechtsgelehrten 'Abd erraḥmān ben 'amr ben juḥmid *elauzā'ī* abū 'amr geb. 88/707, † 157/774. Schliesslich werden einige Trauergedichte auf ihn mitgetheilt, die längsten von ابو محمد عبد الله بن عبد الرحمن القدسي und von تاج الدين ابو الكرم عبد اللطيف بن شمس الدين محمد الياسوفي

Schluss f. 25a:

هذا محال لا محال بعدما قبض الاله وليّه الاوزاعي
فهذا ما يسّره الله تعالي على يد العبد الفقير . . . وارجو من الله تعالي ان ينفعنى به ومن بلغ من المسلمين انه جابر المنكسرين وسميته محاسن... الاوزاعي'

Schrift: ziemlich gross, etwas steif, deutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1048 Ǵomādā II (1638) von زين الدين بن تقى الدين بن عبد الرحمن الخطيب'

Nicht bei HKh.

10121. Spr. 492.

5) f. 74—87.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 74a:

كتاب المرحمة الغَيْثيّة بالترجمة الليثية لشهاب الدين ابي الفضل احمد بن على العسقلاني الشافعي الشهير بابن حجر

Anfang f. 74b: الحمد لله الذي فضل بعض خلقه على بعض درجات والصلاة والسلام . . . اما بعد فان جماعة من الاخوان التمسوا منى افراد مختصر من اخبار فقيه الديار المصرية ابي الحارث الليث بن سعد وشيئا من عوالي حديثه

Auf Wunsch von Freunden hat Ibn ḥaǵar el'asqalānī † 852/1448 (No. 1394) einen Lebensabriss des Rechts- und Traditionskundigen *Elleit* ben sa'd ben 'abd erraḥmān elfahmī elfārisī abū 'lḥārit † 175/791 verfasst und einige seiner Traditionen mitgetheilt.

Das Werkchen ist in 8 Kapitel getheilt, deren Uebersicht f. 74b u. 75a.

1. باب 75a فى ذكر نسبه ونسبته ومولده وبلدته
2. باب 76b فى ذكر طلبه للعلم ورحلته واسماء بعض شيوخه وصفة مبدأ امره ونشأته
3. باب 78b فى مهارته فى شبابه وتحرّيه اسباب المروّة ومكارم الاخلاق فى جميع اسبابه
4. باب 81b فى ثناء الايمّة عليه بالصفات الجميلة وبيان سعة حفظه وكثرة علومه الجزيلة
5. باب 83a فى عظيم مقداره عند الخلفاء وغيرهم من الاحرار والخلفاء
6. باب 85b فى معرفة بعض الاخذ من الحديث عنه والاشارة الي بعض المقتبسين للفقه منه
7. باب 87a فى بيان وقت وفاته ومقدار عمره عند مماته
8. باب: فى سياق عوالي حديثه الدالة على رفيع قدره فى قديم امره وحديثه

Das 7. Kapitel schliesst f. 87b: وقد عاش هو احدي وثمانين سنة على ما بينت من مولده ووفاته فتناسب الامر بعضه مع بعض والله المستعان'

Das 8. Kapitel fehlt. Ein Ersatz ist vorhanden in Spr. 492, 4. — HKh. V 11781 (wo aber fälschlich der Titel: المرجة الغيثية).

10122. Pm. 505.

19) f. 67ᵇ—70ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel fehlt. Verfasser fehlt. Es ist ohne Zweifel:

عبد الله بن صالح البحرانى

Anfang: فايدة مشايخ ثقة الاسلام ابي جعفر محمد بن يعقوب الكلينى الذين روي عنهم في الاوايل الاسناد جماعة وهم محمد بن يحيى العطار الخ

Aufzählung der Gelehrten, bei denen der Śî'ite Moḥammed ben ja'qūb *elkulînî* abū ǵa'far, um 300/912 am Leben (No. 1855), (der Verfasser des الكافى) gehört und von denen er rawirt, und derjenigen, die von ihm in ihren Werken rawiren; und Bemerkungen über die Zuverlässigkeit der von ihm angeführten Traditionen; von 'Abdallāh ben çāliḥ elbaḥrānî (um 1135/1723).

Schluss: ويعلم طريقته انه غير عامل بطريقة المتاخرين لان اكثر احاديث كتبه ضعيفة الاسناد على اصطلاحهم وانما صححها بطريق آخر فتامل'

10123. We. 329.

1) f. 1—42ᵃ.

47 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (20¾ × 15; 14½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: fast lose im Deckel; ziemlich unsauber und besonders am Rücken fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

كتاب الفتح المواهبي في ترجمة الامام ابي القاسم الشاطبي

لشهاب الدين احمد القسطلانى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي فضل بفضله من اختار من اوليائه المقربين والابرار وفص لهم ختم غوامض المعاني وسراير الاسرار . . . وبعد فهذه منحة من منح الفتح المواهبي تنبىء عن لمحة من سيرة ابي القاسم الشاطبي الخ

Biographie des Qorānlesers Elqāsim ben fîrruh *eššāṭibî*, geb. 538/1143, † 590/1194 (No. 487) in 10 Kapiteln (deren Uebersicht f. 2ᵃ), von Aḥmed *elqasṭallānî* † 923/1517 (No. 1210), welcher, nach der Unterschrift, sein Werk im Jahre 913 Śawwāl (1508) vollendet hat. (Vgl. auch Pm. 474, f. 178ᵃ ff.).

1. باب f. 2ᵃ في التعريف باسمه وكنيته ونسبه ونسبته
2. باب 4ᵇ في ذكر مولده ونشأته واسماء بعض شيوخه وطلب العلم ورحلته
3. باب 6ᵇ في ذكر ثناء الايمة عليه بالاوصاف الكريمة وسعة حفظه وكثرة علومه الجسيمة
4. باب 7ᵇ في ذكر شهادة الناس بولايته ومحاسن اخلاقه وزهده وعبادته وبعض ما له من الكرامات وخوارق العادات
5. باب 9ᵇ في ذكر تآليفه البديعة المثال المنيعة المنال
6. باب 18ᵇ في ذكر الاسانيد السنية بالقصيدتين اللامية والرائية
7. باب 20ᴮ في ذكر من علمته شرحهما او نسج على منوال اولاهما وذكر اسانيدي المتصلة بهم
8. باب 24ᵃ في سرد اسماء من حصرني ممن اخذ عنه من الايمة الاعلام علماء الاسلام وطبقاتهم العلية واحوالهم المرضية
9. باب 26ᵃ في ذكر وفاته ونقلته لرياض روضته
10. باب 31ᵃ في احاديث عاليات رويناها من طريق الامام الشاطبي وغيره منها موافقات الايمة المصنفين الثقات

Schluss f. 42ᵇ (Basîṭ):

تلك السعادة ان تلمم بساحتها
فحط رحلك قد عوفيت من تعس

فهذا آخر ما من الله به علينا من فيض المكارم . . . والله اسال ان يجعل ذلك خالصا لوجهه الكريم . . . وان يصلي ويسلم علي سيدنا محمد . . . وآله كله والصالحين ابد الابدين والحمد لله رب العالمين'

Schrift: ziemlich klein, breit, deutlich, gleichmässig, vocallos. Ueberschrift und Stichwörter roth. Nach f. 20 und 24 ist je ein Blatt beim Foliiren übersprungen (jetzt 20ᴮ. 24ᴮ). — Abschrift v. J. 925 Ǵom. II (1519) in Konstantinopel, von عبد القادر بن قاسم المنوفي.

Foliirung unten am Rande. — HKh. IV 8893.

In Glas. 37, 1, f. 4ᵃ ein biographischer Artikel über مسعود بن علي بن مسعود القَرَى العنسي gest. 604/1207.

10124. We. 1778.

8) f. 47—50.

8vo, 21 Z. (19 × 13½; 15 × 8cm). — Zustand: gut, f.49a an dem dort breiteren Rande beschrieben. — Papier: gelb, dick, glatt. — Titel f.47a:

كتاب ترجمة الامام ابي القاسم الرافعي رحمه'

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 47b: ترجمة الامام امام الدين ابي القاسم الرافعي رحمه جمع الفقيه الامام . . . الشيخ تقي الدين محمد بن الشيخ جمال الدين رافع بن ابي محمد بن محمد السلامي الشافعي'

Ein biographischer Artikel über den Juristen Abū 'lqāsim *errāfi'ī* gest. 623/1226 (No. 4470), von Moḥammed *ben rāfi'* ben haǵras ben moḥammed *essallāmī* elmiçrı eddimaśqı eśśāfi'ı taqı eddın abū 'lme'ālı ben ǵemāl eddın, geb. 704/1304, † 774/1372.

Schluss f.50a: قال لله تسعة وتسعون اسما ماية الا واحدا من احصاها دخل الجنة انه وتر يحب الوتر'

Schrift: ziemlich klein, aber stark, sehr gewandt, recht deutlich, vocallos. — Abschrift um 1700.

10125. We. 1742.

6) f. 140—207.

8vo, 17 Z. (18½ × 13⅔; 12½ × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken; der Rand bisweilen ausgebessert. — Papier: gelb, auch bräunlich, dick, glatt. — Titel und Verfasser f. 140a:

ك" ترجمة قطب الاولياء الكرام شيخ مشايخ الاسلام محيى الدين ابي زكرياء النووي لابي الخير محمد بن عبد الرحمن السخاوي الشافعي

Anfang: الحمد لله الذي منح رجالا بسلوكهم المنهاج ذكرا به المجالس تعطر والقلب يحيى وفتح بتيسيره لهم اقفالا . . . وبعد فهذا جزء استوفيت فيه احوال شيخ الاسلام . . . محيى الدين النووي رة ورضي عنا به وبلغ كلامنا في الخير منتهي اربه التى افردها خادمه العلامة علاء الدين ابن العطار الخ

Ausführliche Biographie des vielseitigen Gelehrten Muḥjı eddın jaḥjā *ennawawī* † 676/1277 (No. 1476), von Moḥammed ben 'abd erraḥmān *essaḥāwī* † 902/1496 (No. 2849). Der Verfasser hat das Werk des علاء الدين ابو الحسن علي بن ابراهيم بن داود ابن العطار † 724/1324, welches betitelt ist تحفة الطالبين, zu Grunde gelegt und mit vielen Zusätzen versehen, welche er kenntlich macht durch vorgesetztes قلت und abschliessendes انتهى. Dies Grundwerk kann nicht, wie HKh. II 2609 angiebt, im J. 770 verfasst sein, sondern um 700 oder 710.

Schluss f. 207b: فرجعوا وحوطوا على قبره حجارة ترد الدواب فرحم الله ثراه وبرد مضجعه ورضي عنه وجزاه عن المسلمين افضل الجزاء وحشرنا معه مع من اصطفاه ونفعنا به انه على كل شيء قدير'

Ueber seine Schriften wird besonders ausführlich gehandelt.

Schrift: ziemlich grosse, kräftige Gelehrtenhand, gleichmässig, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth. Am Rande bisweilen Zusätze. — Abschrift aus der Handschrift des Verf., um 900/1494. Nach der Bemerkung f. 140a oben (mit rother Dinte) ist der Titel und einige Randbemerkungen von der Hand des Verf. selbst.

F. 208b enthält eine Notiz, nach den Angaben der عائشة, über die Vermögenslage Moḥammeds bei seinem Tode.

10126. We. 1807.

4) f. 53—68a.

8vo, 29 Z. (20 × 14½; 14 × 9cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Titel f. 53a:

المنهاج السوي في ترجمة الامام النووي

so auch im Vorwort. Verfasser f. 53a:

عبد الرحمن السيوطي

Anfang: الحمد لله العزيز الحكيم الرءوف الرحيم ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم . . . هذه اوراق فيها ترجمة الشيخ الامام شيخ الاسلام ولي الله تعالي محيى الدين ابي زكرياء النووي رحمه ذكرت فيها بعض مناكبه الكريمة الخ

Biographischer Artikel über denselben Ennawawı, von Ǵelāl eddın 'abd erraḥmān *essojūṭī* † 911/1505. Die Angabe seiner Schriften f. 57b ff.; etwas von seinem Briefwechsel f. 60b (ذكر شيء من مكاتباته); Trauergedichte auf ihn f. 63b ff. Zuletzt einige dahin gehörige فوايد f. 66a.

Schluss f. 68ª: قال رسول الله صعّم من طلب الشهادة صادقا من قلبه اعطيها ولو لم تصبه اخرجه مسلم وقد ختمنا بهذا الحديث كتابنا رجاء ان يختم لنا بالشهادة وان يجعلنا من الذين لهم الحسنى وزيادة، وهذا آخره والله اعلم اللهم صل علي سيدنا محمد وآله وصحبه وسلّم امين،

Schrift: klein, ziemlich fein, gewandt, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift von عبد الرحمن im J. 1201 Ḏū'lḥiǵǵe (1787).

10127. Spr. 1966ᵐ⁻ʳ.

3) f. 11.

Format etc. und Schrift wie bei 2) (etwas kleinere Hand). — Titel fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين اللهم صل وسلم علي سيدنا محمد . . . اما بعد فلما كان لشيخى وقدوتي الي الله تعالي الامام الرباني ابي زكرياء يحيى بن شرف الحزامي النواوي . . . علىّ من الحقوق المتكاثرة الخ

Biographischer Artikel über denselben Ennawawī, von einem seiner Schüler (wie es scheint). Derselbe bricht hier f. 11ᵇ mit den Worten ab: فانتبه والدي والجماعة على صوتي بالتسبيح فقمت الي باب المدرسة فوجدته،

Lbg. 557, f. 1ª enthält ein Trauergedicht auf Ennawawī. — Eine Biographie desselben von seinem Schüler على بن ابراهيم ابن العطّار † 724/1324 (s. No. 10125) und ein kurzer Artikel über ihn und البلقيني von Essojūṭī.

10128. Lbg. 158.

90 Bl. 8ᵛᵒ, 20 Z. (21¼ × 15; 15 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 1. 2 der Rand ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ª:

ك" الكواكب الدرّيّة فى مناقب المجتهد ابن تيميّة

Verfasser:

مرعي بن يوسف الكرمي الحنبلى

Anfang: قال . . . الحمد لله رب العالمين وصلى . . . وبعد فهذه فوائد لطيفة وفرائد شريفة فى مناقب شيخ الاسلام . . . احمد تقى الدين بن تيمية الخ

Biographie des gelehrten Ibn teimajja (teimijja, hier tīmijja) † 728/1328 (No. 2082), aus verschiedenen Biographien zusammengetragen, von Marʿī ben jūsuf *elkarmī* † 1033/1624 im J. 1027 Rabīʿ II (1618) verfasst. Zerfällt in mehrere ungezählte Abschnitte. Zuletzt auch viele Trauergedichte auf ihn. — Schluss f. 90ᵇ: وتعداد تصانيفه مما يبلغ مجلدات رآ ونفعنا به امين

Schrift: ziemlich gross, gefällig, deutlich, gleichmässig, vocallos. Bl. 1. 2 etwas flüchtig ergänzt. — Abschrift von احمد بن عبيد الجاوي الحنبلى im J. 1176 Ḏū'lḥiǵǵe (1763). — Collationirt.

10129. WE. 157.

74 Bl. 8ᵛᵒ, c. 16 Z. (18 × 13; 13½ × 10½ᶜᵐ). — Zustand: am Rücken wasserfleckig, nicht recht sauber. Oben am Ende ein Wurmstich. — Papier: bräunlich, stark, etwas glatt. — Einband: schöner Hlbfrzbd. — Titel f. 1ª:

الردّ الوافر على من زعم أن من سمي ابن تيمية شيخ الاسلام كافر

ebenso f. 71ᵇ am Schluss. Verfasser f. 1ª:

محمد بن ابي بكر عبد الله بن محمد بن احمد

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي رضي الاسلام لمن احبّ دينا وغرس الايمان فى قلوبهم فاثمرت باخلاص طاعته فنونا واعانهم على عبادته . . . اما بعد فان الله عز وجل وله المنة العظمي اكمل هذا الدين وتمّمه حكما واشار الي ذلك فى كتابه المنزل علي خير مرسل الخ

Alphabetisch geordnete Aufzählung derjenigen angesehenen Männer und Gelehrten, die den Ibn teimajja nicht als Ketzer ansehen und nicht denjenigen beistimmen, die auch diejenigen, die denselben Šeiḫ elislām nennen, für Ketzer erklären, sondern die ihn als Imām und als Šeiḫ elislām ansehen und so nennen; von Moḥammed ben ʿabd allāh ben moḥammed ben aḥmed ben moǵāhid elqaisī eddimašqī elḥamawī eššāfiʿī šems eddīn *ibn nāçir eddīn elḥāfiẓ*, geb. 777/1375, † 842/1438, (vergl. No. 1509). Zuerst werden diejenigen aufgeführt, die Moḥammed heissen, dann die anderen alphabetisch, nebst biographischen Angaben.

Der zuerst besprochene ist f. 12ᵇ: فتح الدين ابو الفتح محمد بن ابي عمر محمد بن ابي بكر محمد بن احمد بن عبد الله بن محمد بن يحيى بن ابي القسم ابن سيد الناس اليعمري الاندلسي الاشبيلي ثم المصري الشافعي (geb. ⁶⁷¹/1272, † ⁷³⁴/1333).

Das Werk wird mit einer Qaçîde des ابو الحسن علي بن محمد بن سلمان بن غانم المقدسي † ⁷³⁷/1336 beschlossen. Dieselbe (20 Verse lang) beginnt f. 69ᵇ (Ḥafîf):

اىّ حبْر مضى وایّ امام فُجعتْ فيه ملّة الاسلامِ

und schliesst:

فلقد كان بادرا فى بنى الدهــــر وحسنا فى اوجه الايّام

Am Ende fehlt 1 Blatt.

Nach Beendigung des Werkes giebt der Verfasser ein Verzeichniss der zahlreichen Hörer, mit denen er das Werk ganz oder zum Theil gelesen, in den Jahren ⁸³⁵/1431 und ⁸³⁶/1432.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, flüchtige Gelehrtenhand, nicht ganz leicht, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Autograph des Verfassers. — Am Rande oft Zusätze der Verfassers. — HKh. III 5906 (mit der Abweichung: ان من اطلق علي ابن تيمية).

Ein biographischer Artikel über den Qorängelehrten u. Historiker Śems eddîn moḥammed *ed'd'ehebî* † ⁷⁴⁸/1347, in Glas. 32, 1, f. 2ᵇ—4.

Desgleichen über محمد بن ابي بكر بن عمر القرشي المخزومي الاسكندري ابن الدماميني بدر الدين nebst Angabe seiner Schriften, in Mq. 180ᵇ, f. 99ᵃ. (Ibn eddemâmînî, geb. ⁷⁶³/1362, starb ⁸²⁷/1424).

10130. We. 326.

3) f. 175—179ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Ohne Titel.

Anfang f. 175ᵃ: قال استاذي الشيخ الامام العالم ... ابو الفضل محمد بن قاضي شهبة الاسدي الشافعي ... الحمد لله علي قضائه الذي لا يدافع وحكمه الذي لا يمانع وامره الذي اذا برز لا يراجع ... وبعد فقد ذكرت في هذه الاوراق شيئا من ترجمة شيخي واستاذي ووالدي تغمده الله برحمته والرضوان وطرفا من ابتداء تصديه للنفع العام والخاص وذكر بعض مجموعاته ومؤلفاته الخ

Biographie des Taqî eddîn ibn qâḍî šohbe † ⁸⁵¹/1447 (No. 10010), nebst Angabe seiner Schriften, von dessen Sohn Abû 'lfaḍl moḥammed † ⁸⁷⁴/1469.

Schluss f. 179ᵃ: فرحمه الله تعالي رحمة واسعة وانالة الجنة بمنه وكرمه وهذا ما تيسّر من ترجمة شيخ الاسلام الشيخ تقى الدين ابن قاضي شهبة رضوان الله عليه

Etwas vocalisirt. — Abschrift c. ⁸⁷⁰/1465.

10131. Spr. 256.

98 Bl. 8ᵛᵒ, 23 Z. (18½ × 13⅔; 13¼ × 10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ (mit blasser Dinte):

معجم الشيخ الامام ... نجم الدين المدعو عمر رة ولد الحافظ العلامة التقى بن فهد المكي

بخط ابنه العز رة وولده العز شيخ بعض مشايخ ابي وهو العلامة الشيخ ناصر العزازي فاروي جميع هذه المرويات عن والدي وجدي عن الشيخ ناصر عن العز عن ابيه عن جميع مشايخه المذكورين في هذا الكتاب وعن جدي عن البرهان العمادي عن العز رة

Alphabetisches Verzeichniss der Lehrer und Lehrerinnen des 'Omar ben moḥammed ben moḥammed ben moḥ. ben moḥ. ben 'abdallâh *ben fahd* elmekkî elaṭarî eššâfi'î *neǵm eddîn* ben taqî eddîn, geb. ⁸¹²/1409, † ⁸⁸⁵/1480.

Das Vorliegende ist der Unreinschrift des 'Omar ibn fahd von seinem Sohne 'Izz eddîn abû 'lḫair 'abd el'azîz ben 'omar † ⁹²¹/1515 entnommen und enthält Biographien von 317 Šeiḫs und 50 gelehrten Frauen. Derselbe hat, nach der Unterschrift, diese Arbeit im J. 871 Ǵomâdâ I (1466) beendet. Die von ihm fortgelassenen 137 (nämlich 120 Šeiḫs und 17 Frauen) sind von ابو الفتوح علي (er war Stundenrufer an der Hauptmoschee von Ḥaleb) aus der Unreinschrift ausgezogen und zusammengestellt: sie sind enthalten in Spr. 255.

Anfang f. 1ᵇ: قال الشيخ الامام المحدث الحافظ محمد المدعو عمر بن فهد المكي الاثري في اول نسخته

ومن خطه نقلت، الحمد لله الذي وفقنا لخدمة حديث خير المرسلين وجعلنا بهذا افضل من الامم الماضين . . . وبعد فلما وفق الله سبحانه وتعالي كاتب هذه الاحرف محمد المدعوّ عمر بن محمد بن محمد بن ابي الخير محمد بن فهد الهاشمي المكي الاثري . . . لطلب الحديث والرحلة الي الديار المصرية والشامية ولقي بها بقية من الشيوخ الخ

Dies Werk umfasst also die Biographien der Gelehrten, die 'Omar auf seiner Reise in Aegypten, Syrien, in Mekka, Elmedîna und sonstwo gesehen hat.

Das Werk beginnt f. 1ᵇ: الشيخ الاول من المدينة الشريفة، ابراهيم بن احمد بن محمد بن محمد بن محمد الخُجُنْدِي الخ † 851/1447

Der zuletzt behandelte (No. 317) ist f. 89ᵇ: يونس بن حسين بن علي بن محمد بن زكرياء الزبيري الواحي الجرار الخ

F. 90ᵃ فصل النساء، الشيخة الاولي من مكة المشرفة، اسية ابنة جار الله بن صالح بن ابي المنصور احمد بن عبد الكريم الخ

F. 98ᵇ die letzte (No. 50): هُدَيّة بضمّ الهاء وفتح الدال المهملة وتشديد الياء المثناة من تحت كان اسمها ام الهدي فخففت الخ † 860/1456

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gedrängt, etwas grade, in einander gezogen zum Theil, vocallos, oft ohne diakritische Punkte, Ueberschriften und Stichwörter roth.

Abschrift um 950/1543, wie es scheint, von ابو الفتوح علي بن ناصر العَزَازِي. Dieser hatte von seinem Vater (und auch Grossvater) die Riwâje des Werkes erhalten; der Vater aber hatte es in Vorlesungen gehört bei einem Gelehrten, dessen Lehrer es bei dem Verfasser 'Izz eddîn selbst gelesen hatte.

10132. Spr. 255.

20 Bl. 8vo, c. 30—36 Z. (20⅔ × 14; c. 18 × 12cm). — Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel fehlt: er ist etwa:

ذيل معجم مشايخ نجم الدين عمر ابن فهد

Verfasser fehlt; es ist:

ابو الفتوح علي

Anfang f. 1ᵃ: الحمد لله وكفي وسلام علي عباده الذين اصطفي وبعد فهذا جزء بيضت فيه ما بقي في مسودة معجم الحافظ ابي الخير ابن فهد المكي من اسماء شيوخه والحقته بما بيّضه ولده الحافظ عز الدين رحمهما الله تعالي،

Dies ist das ganze Vorwort.

Ein alphabetischer Nachtrag zu dem so eben besprochenen Werke: s. Spr. 256.

Derselbe beginnt mit ابراهيم بن الحسن بن ابراهيم بن عبد الكريم العرّابي † 841/1437

F. 17ᵃ folgt ein Verzeichniss gelehrter Frauen.

Der letzte Artikel f. 20ᵇ: هبة الله بنت عبد الله الحبشية متولدة العلامة تقي الدين محمد ابن فهد الهاشمي،

Die Unterschrift تم ما اسقطه ولد المؤلف.

Schrift: ziemlich klein, dünn, flüchtig ineinandergehend, schief, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 950/1543.

We. 282, f. 221. 222 enthält 2 kurze biographische Artikel.

1) f. 221ᵃ über: الحافظ ابن عبد الهادي المقدسي الحنبلي جمال الدين يوسف بن حسن بن احمد † 909/1503.

2) f. 222ᵃ (auf den inneren hinteren Deckel geklebt): الشمس محمد بن طولون الحنفي وهو شمس الدين محمد بن علي الشهير بابن طولون الدمشقي الصالحي الحنفي الامام المسند المؤرخ النحوي الخ (geb. 880/1475, † 954/1547)

10133. Spr. 298.

7) f. 50—63. 27—49.

Format etc. und Schrift wie bei 1), aber kleiner. — Titel und Verfasser f. 50ᵃ:

كتاب التحدّث بنعمة الله تعالي
للجلال السيوطي

Anfang f. 50ᵃ: الحمد لله وسلام علي عباده الذين اصطفي وبعد فان التحدث بنعمة الله تعالي مطلوب شرعا قال تعالي واما بنعمة ربك فحدث واخرج عبد الله بن احمد في رواية السنة الخ

Selbstbiographie des vielseitigen Gelehrten 'Abd erraḥmān ben abū bekr essojūṭī ǵelāl eddīn abū 'lfaḍl † 911/1505. Er führt zuerst mehrere Beispiele von Selbstbiographien an, wie لسان الدين ابن الخطيب, ياقوت, ابو شامة, u. a.; ihrem Beispiele folge er, Gottes Gnade, die er an sich im Leben erfahren habe, dankbar schildernd.

Er beginnt mit seinem Vater f. 50ᵇ: فصل، والدي هو الامام العلامة ذو الفنون الفقيه الرضى الحساب الاصوليّ الجدلي النحوي . . . كمال الدين ابو المناقب ابو بكر بن ناصر الدين محمد بن سابق الدين ابي بكر بن فخر الدين عثمان . . . بن الشيخ همام الدين الهمام الخُضَيْري الاسيوطي الخ

Er selbst ist geboren (f. 55ᵃ) Anfang Raǵab des J. 849/1445. Bei Besprechung seines Namens عبد الرحمن und Aufführung der im Anfang des Islām ebenso benannten tritt f. 55ᵇ unten eine Lücke ein; hier fehlen dieser Handschrift mehrere Blätter. Dann fährt er f. 56ᵃ fort, aufzuzählen, was er (von Traditionswerken) gehört habe und führt f. 56ᵇ seine Traditionslehrer (شيوخ الرواية) namentlich auf, in alphabetischer Reihe (mit احمد beginnend), mit Angabe ihres Todesjahres, 130 an Zahl. Dann theilt er in einem Abschnitte f. 60ᵇ drei zehnreihige Traditionen mit:

فصل، وقد وقع لي ثلاثة احاديث عشارية بيني وبين النبيّ صلعم فيها عشرة انفس وهذا في غاية العزّة،

und führt dann f. 61ᵇ—63 seine Biographie vom Jahre 869/1464 — 877/1472 weiter; sie hört f. 63ᵇ, ult. auf mit den Worten: وقد مضى لي من العمر ثمان وعشرون سنة

Dann eine grössere Lücke; darauf folgt zunächst das Stück f. 27—29, welches beginnt f. 27ᵃ: الله احمد وله الفضايل التى لا يبلغ العدّ حصرها واياه اشكر الفواضل . . . اخبرني جماعة من شيوخي منهم شيخنا شيخ الاسلام قاضى القضاة علم الدين البلقينى وحافظ الحجاز تقى الدين ابو الفضل ابن فهد الهاشمي والشيخ جلال الدين ابو هريرة بن ابي الحسن بن شيخ الاسلام سراج الدين ابن الملقن قال الاول والاخير حدثنا التنوخي الخ

Es behandelt den Ausspruch Moḥammeds: احفظ الله يحفظك واحفظ الله تجده امامك وتعرف الي الله في الرخا يعرفك في الشدة واعلم ان ما اصابك لم يكن ليخطيك وان ما اخطاك لم يكن ليصيبك وان الخلايق لو اجتمعوا على ان يعطوك شيئا لم يرد الله ان يعطيكه لم يقدروا على ذلك او ان يصرفوا عنك شيئا اراد الله ان يعطيكه لم يقدروا على ذلك وان قد جف القلم بما هو كاين الي يوم القيامة فاذا سالت فاسأل الله واذا استعنت فاستعن بالله فان النصر مع الصبر والفرج مع الكرب وان مع العسر يسرا،

Daran schliesst sich die Besprechung des Ausspruchs: الكلام على هذا الحديث من وجوه الاول في بيان ما يتعلق به من جهة صناعة الحديث، هذا الحديث صحيح حسن مشهور اخرجه الترمذي والامام احمد الخ — Nachweis der Aechtheit.

Dann f. 28ᵇ: الوجه الثانى والثالث والرابع والخامس فيما يتعلق به لغة واعرابا ومعنى واستنباطا، Die sprachliche Erklärung.

Schluss f. 29ᵃ: واشبعت الكلام على هذه القاعدة وفروعها في شرح الفية المعاني وفي الاشباه والنظاير ولله الحمد والمنّة،

Unmittelbar darauf folgt das Verzeichniss seiner Schriften, in 7 Theilen (قسم), mit der Ueberschrift f. 29ᵃ:

ذكر اسماء المصنفات التي صنّفتُها وهي سبعة اقسام

1. القسم الاول ما ادّعى فيه التفرّد ومعناه 29ᵃ قسم انه لم يؤلف له نظير في الدنيا فيما علمت وليس ذلك لعجز المتقدّمين عنه الخ
18 Schriften.

29ᵇ القسم الثاني ما الّف ما يناظره ويمكن العلامة ان ياتى بمثله وذلك ما تمّ او كتب منه قطعة صالحة من الكتب المعتبرة التى تبلغ مجلدا وفوقه ودونه،
50 Schriften.

30ᵃ القسم الثالث ما تمّ من الكتب المعتبرة الصغيرة الحجم التى هي من كراسين الي عشرة
70 Schriften.

30b القسم الرابع ما كان كراسا ونحوه سوي جامل الفتاوي
100 Schriften.

31a القسم الخامس ما الّف فى واقعات الفتاوي من كراس وفوقه ودونه
80 Schriften.

31b القسم السادس مؤلفات لا اعتدّها لانها على طريق البطالين الذين ليس لهم اعتناء الا بالرواية المحضة الفتها فى زمن السماع وطلب الاجازات

32a القسم السابع ما شرعت فيه وفتر العزم عنه وكتب منه القليل، [مجمع البحرين ومطلع البدرين الخ]

Diese Abtheilung schliesst f.33a: الدرّ الثمين فى المصدق بيمين وبلا يمين كُتِبَ منه اوراق، تطريز العزيز،

Daran schliesst sich f. 33a: ذكر بعض ما كُتِبَ على مؤلفاتي تقريظا او قيل فيها مدحا [كتب شيخنا . . . علم الدين البلقينى الخ]

Also anerkennende Urtheile verschiedener Gelehrten über einige seiner Werke. Er spricht dann über sein Ansehen in der Fremde:

35b فصل، ومن سنة خمس وسبعين اخذت مصنفاتى تسير فى الآفاق حدثنى بعض اصحابي انه راي مناما يتعلق بي الخ

Hier sind mehrere Lücken; und es ist f.43b Mitte ausdrücklich gesagt, dass in dem Original des Verfassers an dieser Stelle eine Lücke (بياض) von etwa 4 Blättern sei. Dann folgt:

ذكر ما انعم الله به علىّ من التبحّر فى العلوم وبلوغ رتبة الاجتهاد

So auch f. 46a eine Lücke, worauf folgt:

ذكر المبعوثين علي راس كل مائة

48b ذكر اختياراتي فى الفقه علي وجه الاختصار وهي مبسوطة بادلّتها فى حواشي الروضة

Dann f. 49b wieder grössere Lücke, worauf folgt: ذكر ساير الاختياراتى فى علم الحديث والاصول والنحو welcher Abschnitt f.49b mit den Worten schliesst: مقاصد الشرع قبلى المجتهدين من توجه الى جهه منها اصاب
worauf wieder eine Lücke. — Der ganze Schluss fehlt; es muss ziemlich viel sein. —

Diese Biographie ist nach dem J. 898/1493 aufgesetzt.

10134. WE. 20.

145 Bl. 8vo, 31 Z. (19 × 10⅓; 19½ × 7cm). — Zustand: einige Lagen lose; 2 grössere Wurmstiche. F. 8b ist leer; es fehlt daselbst der Text. — Papier: gelblich, etwas glatt, ziemlich stark. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

ترجمة العلامة السيوطي، لابي عبد الله شمس الدين محمد الداودي المالكي،

Anfang: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام . . . وبعد فقد اردت ان اجمع ترجمة لشيخنا شيخ الاسلام الحافظ المجتهد . . . السيوطي الشافعي متّسعة املؤها من ذكر شيوخه الخ

Ausführliche Biographie des Essojûṭî, von Moḥammed elḥâfiẓ eddâwûdî elmiçrî elmâlikî šems eddîn † 945 Šawwâl (1539). Nach einer Notiz f. 1a starb er kurz vor Beendigung des Werkes, an welchem das 10. Kap. fehlt. Dasselbe zerfällt in 10 Kapitel.

1. Kap. f.2a فى اسمه واسم آبائه واجداده ونسبته
2. Kap. 5a فى مولده ومنشئه ومبدأ اشتغاله واتّصاله فى الفقه بالامام الشافعي رضّه وشيوخه الذين اخذ عنهم الدراية واجازوه بالتدريس،
3. Kap. 12a فى طلبه للحديث ومشايخه فى الرواية من سمع عليهم ومن اجازوه وشيء من مسموعاته وعوالي مروياته واداته فريضة الحج واملائه وما ينضمّ الي ذلك من افتائه،
4. Kap. 24a فى اسماء مصنفاته وما كتب عليها تقريظا وقيل فيها مدحا وذكر نبذ يسيرة من التعريف بعلي مقامه فى العلم،
5. Kap. 46a فى اختياراته،
6. Kap. 48a فى فتاويه المنظومة
7. Kap. 63b فى نظمه العلمي
8. Kap. 75b فى نظمه غير ذلك وشيء من انشايه وحكمه
9. Kap. 105b فى بعض مسائل مهمّة حرّرها ونقحها وافردها بالتاليف
10. Kap. فى ذكر مرضه ووفاته وما عمل فيه من المراثي،

F. 75b ff. bis 77b die Badî'ijje des Essojûṭî.

Schluss (des 9. Kap.) (Basîṭ):

واشكر لاهل علوم الشرع ان شرحوا
لك الصواب وابدوا فيه تذكيرا

Schrift: klein, eng, deutlich, gleichmässig, vocallos. — Abschrift von رمضان بن موسي العُطيفي الحنفي vom 11. Ǵomādā I 1059/1649.

10135.

1) Pm. 407, 45, f. 246b—248a.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift:

المقدمة في مناقب السيوطي

Verfasser fehlt.

Anfang: شيخ الحديث ابو الفضل جلال الدين عبد الرحمن بن الامام قاضي المسلمين كمال الدين ابي المناقب ابي بكر الخ

Einige biographische Notizen über Essojūṭī.

Schluss: وكان نسبة طولها من آدم نسبة طول غالب النساء على غالب الرجال،

2) Pm. 334, 7, f. 32—41a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. — Titelüberschrift fehlt. Er ist im Allgemeinen:

ترجمة الشيخ جلال الدين السيوطي وفهرست مصنفاته

Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين ... وبعد هذه ورقات لطيفة تتضمّن ذكر شيء من ترجمة سيدنا ... السيوطي الشافعي الخ

Artikel über Essojūṭī's Leben, Studien und Schriften. Das Verzeichniss seiner Schriften rührt von ihm selbst her: قال هذا فهرست مؤلفاتي

Zuerst f. 33b فن التفسير وتعلقاته
34b فن الحديث وتعلقاته
37a ما يتعلق بمصطلح الحديث
37a ما يتعلق بالفقه
38b في اصول الفقه واصول الدين والتصوف
38b في اللغة والنحو والتصريف
39b فن المعاني والبيان والبديع
39b الكتب الجامعة لفنون عديدة
39b فن الادب والنوادر والانشاء والشعر
40b فن التاريخ

Schluss: تزيين المسالك بمناقب الامام مالك، وله مصنفات غير ما ذكر فلم يدخلها في الفهرست لغرض له نعلمه [l. لم نعلمه] ولم يسع لنا ادخالها، تمت

10136.

1) We. 1714, 5, f. 67—72.

8vo, 25 Z. (20½ × 14½; 15 × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titelüberschrift: فهرست اسماء مصنفت الحافظ الشيخ جلال الدين السيوطي كتبت من خطه،

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى، هذا فهرست مؤلفاتي مرتبا على الفنون، فن التفسير وتعلقات القران، الدر المنثور في التفسير الخ

Liste der Werke des Essojūṭī, nach seinen eigenen Angaben. Dieselben Fächer und der Schluss (bis بمناقب الامام مالك) so, wie bei Pm. 334, 7 angegeben ist.

Schrift: ziemlich gross, gedrängt, deutlich, vocallos. Ueberschriften rot. — Abschrift von ابراهيم im J. 1151 Rabī' I (1738).

2) Mq. 65, 3, f. 171—177.

8vo, 17 Z. (20½ × 14½; 13 × 7⅔). — Zustand: gut, die untere Ecke und der untere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser fehlt. Anfang fehlt, etwa 4 Blätter. Das Vorhandene beginnt mit: التذنيب في الزوايد على التقريب، (in dem Abschnitte ما يتعلق بمصطلح الحديث). Schluss wie bei We. 1714, 5.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, weit, deutlich und gleichmässig, fast vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift von شهاب الدين الدنوشري الغمري im J. 999 Rabī' I (1591). — Bl. 178 leer.

3) Spr. 297.

7 Bl. 8vo, c. 20 Z. (17½ × 13½; c. 15 × 10cm). — Zustand: nicht ganz sauber; f. 1 hat mehrere Löcher. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 1a: فهرست مؤلّفات سيدنا ... السيوطي الشافعي

Darunter: وكتب ذلك في شوال سنة ثمان وثمانين وثمان ماية بدمشق المحروسة

Essojūṭī hat dies Verzeichniss in Damaskus aufgesetzt im J. 888/1483.

Unvollständig; es fehlt nach f. 2. 4. 6 (فن الفقه وتعلقاته) je ein Blatt.

Zwischen und an den Rand der grossen etwas flüchtigen vocallosen Textschrift Ergänzungen anderer Werke geschrieben, in kleiner, ziemlich deutlicher Schrift. Abschrift um 1000/1591.

In Pet. 185, f. 120ª steht ein Verzeichniss von Werken desselben, aus seiner ägyptischen Geschichte (حسن المحاضرة الخ) genommen.

Essojūṭı handelt über seine Lehrer in المنجم في المعجم und in حاطب الليل وجارف السيل und eine kurze Biographie von ihm steht in المطالب العالية بالاجازة العامة الاسيوطية von علي بن احمد القرافي um 940/1533.

10137. We. 1800.

2) f. 14—17.

8vo, c. 19 Z. (20 × 14½; 15 × 10—11cm). — Zustand: unsauber, ausgebessert. — Papier u. s. w. wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang f. 14ª: الحمد لله حادي من يشاء الي سبيله ومغني من اختار لمعرفته بنور يقينه عن اقامة برهانه . . . اما بعد فان علم السلوك فرض عين بلا خلاف على الذكور والاناث والعبيد والاشراف الخ

Ein Lebensabriss des 'Abd elqādir ben moḣammed ben 'omar ben ḣabīb *eççafadī* aus Syrien † 915/1509, mit Aussprüchen und Gedichten von ihm, deren eines so anfängt (f. 15ᵇ) (Ṭawīl): خلعت من التقييد في الحسن حلتي

Dasselbe Gedicht in We. 1843, f. 9.

Dies Werkchen ist nicht mit f. 17ᵇ zu Ende; das Uebrige fehlt.

Schrift: gross, dick, unangenehm, flüchtig, aber leserlich, vocallos. — Abschrift etwa vom Jahre 1138/1725 (mit Rücksicht auf f. 13ᵇ, Zeile 5).

In Spr. 183, 1, f. 64ᵇ—66 eine Selbstbiographie des عبد الرحمن بن علي بن محمد الديبع [والديبغ] † 944/1537.

In Pm. 54, f. 161—166 eine Abhandlung über Leben, Schriften und Bedeutung des الشيخ الجليل علي بن محمد بن الحسن بن زين الدين geb. 911/1505, noch am Leben 956/1549. In 10 Abschnitten, wovon nur das Wenigste hier vorhanden ist. (S. Genaueres in No. 1370).

10138. Pet. 63c.

6 Bl. 8vo, 19 Z. (20 × 14; 13 × 8cm). — Zustand: fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dick. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel f. 1ª:

نقلت هذه التراجم الاربع من درّ الحبب في تاريخ اعيان حلب الذي بخط مؤلفه شيخنا شيخ الاسلام بركة الانام رضي الدين محمد بن ابراهيم الشهير بابن الحنبلي

Vier biographische Artikel aus dem Geschichtswerke über Ḣaleb, von Raḍı eddın moḣammed ben ibrāhım ben jūsuf ben 'abd erraḣmān elḣalebı elḣanefı abū 'abd allāh *ibn elḣanbalı* † 971/1563 (HKh. III, 4859). — Diese Artikel sind:

1) f. 1ᵇ محمد بن الحسن بن محمد بن ابي بكر الشيخ شمس الدين ابو عبد الله بن الشيخ الصالح المقري بدر الدين البابي المولد الحلبي المنشا الشافعي المعروف بابن البيلوني († 929/1523)

2) f. 3ª محمد بن محمد بن الحسن الشيخ الفاضل المشتغل المحصل شمس الدين ابو البركات البابي الاصل الحلبي الشافعي († 935/1529)

3) f. 3ᵇ محمد بن محمد بن محمد بن الحسن الشيخ المقري الحافظ الخير شمس الدين ابو اليسر البابي الاصل الحلبي الشافعي امام الحجازية بالجامع الاموي بحلب (962/1555)

4) f. 4ª محمود بن محمد بن محمد بن الحسن الشيخ بدر الدين ابو الثناء ابن الشيخ شمس الدين ابي البركات البابي الاصل الحلبي المولد والدار الشافعي المشهور بابن البيلوني

(geboren 933/1526, gestorben (nach einer Note am Rande) 1006/1597). — Dazu kommt:

5) ein kleiner Artikel f. 5ᵇ über خديجة, Tochter des unter 1) aufgeführten محمد بن الحسن † 930/1524.

Schrift: ziemlich gross, nicht undeutlich, nicht vocalisirt. Der Text ist in rothen Linien eingefasst. — Abschrift um etwa 1650.

In WE. 30, f. 256ᵇ—261ᵃ Selbstbiographie des طاشكبريزاده † 968/1560.

Desgleichen in Spr. 262, f. 272ᵇ—277.

Lbg. 295, 1, f. 5ᵇ enthält einen Artikel über على بن سلطان محمد القاري الهروي † 1014/1606, nebst Aufzählung vieler seiner Schriften.

10139. Spr. 147.

15) f. 258ᵇ—274ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; in der Vorrede f. 259ᵃ, Z. 1:

صدق الوفا بحق الإخا

Verfasser fehlt. Es ist (nach We. 291, f. 52ᵇ):

عبد القادر بن شيخ العيدروس

Anfang f. 258ᵃ: الحمد لله الذي امر بشكر الاحسان وامدّنا بمعونة الكلم الحسان ... وبعد فهذه نبذة الفتها مفصّحة عن محاسن اوحد العلماء ودرّة تاج الفضلاء احمد بن محمد باجابر ومعلنة باحاسنه الخ

Biographie des Aḥmed ben moḥammed ben 'abd erraḥîm *elḥaḍremî bāǵābir* šihāb eddîn † 1001/1593, mit voraufgeschickter Angabe der Veranlassung dieser Schrift; von 'Abd elqādir ben šeiḫ el'aiderūs † 1038/1628.

Schluss f. 274ᵃ (Wāfir):

ومن والاه من آل وصحب　　على مرّ الاصايل والبكور

Die beiden letzten Seiten ohne die einfassenden Linien.

10140. We. 326.

5) f. 183ᵇ. 184.

4ᵗᵒ, c. 30 Z. (Text: 24 × 14ᶜᵐ). — Titel fehlt. Er ist:

ترجمة زين الدين عبد الرءوف بن تاج العارفين ابن نور الدين بن محمد زين العابدين بن شرف الدين بن يحيى المناوي الحدّادي

Biographie des 'Abd erraūf ben tāǵ el'ārifîn *elmonāwî* elḥaddādî zein eddîn, geb. 952/1545, starb 1031/1622, nebst Aufzählung der zahlreichen Schriften desselben, wobei die nicht vollendet gebliebenen übergangen sind.

Sein Sohn hat sie auf Wunsch eines Gönners ausgezogen aus seinem ك" اعلام لحاضر والبادي und beginnt: الحمد لله وحده وصلى الله وسلم على من لا نبىّ بعده وبعد فهذه نبذة لخصتها الخ

Schluss f. 184ᵇ: وتاريخ الخلفاء هذا ما كمل واما ما لم يكمل مما كتب فيه الاوايل فكثير والله تعالى اسئل ان يغفرله ويرحمه وينفع بتآليفه المسلمين امين

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688.

We. 1810, 3, f. 11—16ᵃ.

8ᵛᵒ, 13 Z. (20⅔×14½; 12½—13½×10ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werkchen. Titel f. 11ᵃ:

هذه نبذة مختصرة من ترجمة مولانا ... عبد الرءوف المناوى

Verfasser sein Sohn. Anfang und Schluss wie bei We. 326, 5.

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift i. J. 1067 Ǵom. II (1657) von عبد القادر بن مصطفى الفرضى الصفوري.

10141. Mq. 146.

45) f. 590—594.

4ᵗᵒ, 19 Z. (22 × 15½; 14½ × 7¾ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Titel fehlt. Verfasser fehlt. Er ist (nach f. 592ᵃ, 8):

حسن اللدي

Anfang f. 590ᵇ: ان احلى ما تحلّى به الدفاتر وتوشح به الاقلام والمحابر . . . حمد اللطيف الرءوف ومدح مولانا القاضى عبد الرءوف الخ

Lobschrift auf denselben 'Abd erraūf elmonāwî, zuerst in Reimprosa, dann in einem Gedicht, dessen Anfang f. 592ᵃ (Basîṭ):

على هواك لروح الصبّ اقدام　　ما منه زلّت وان عذبت اقدام

Es sind davon 34 Verse vorhanden; mit dem 1. Halbverse des 35. bricht die Schrift hier f. 594ᵃ unten ab. — Der Verf. Ḥasan ben maḥmûd elmoqaddesî *elladî* lebt um 1080/1669 (No. 3612).

Autograph. Dieselbe Hand wie bei 44.

10142.

1) Mq. 46, 2, f. 13ᵃ.

8ᵛᵒ, 23 Z. (21 × 14; 14 × 8ᶜᵐ).

Zwei biographische Artikel über محمد بن عبد الغنى بن ميرشاه ابو صبغة الله غنى زاده † 1036/1626

und مصطفى افندي بن مير محمد افندي الشهير بعزمي زاده † 1041/1631.

Schrift: klein, schief, ziemlich deutlich, vocallos.

2) Spr. 147, f. 317a ff.

Selbstbiographie des عبد القادر بن شيخ بن عبد الله العيدروس محيى الدين nebst Aufzählung seiner Schriften (welche auch in We. 291, f. 165a verzeichnet sind). 'Abd elqādir ben šeiḫ *el'aiderūs*, geb. 978/1570, starb 1038/1628.

Andere die Familie El'aiderūs betreffende Schriften sind:

1) مناقب العيدروس von محمد بن عمر بحرق الحضرمي um 920/1514. (Vgl. No. 7668).
2) التحفة المهداه بانفاس العيدروس بن عبد الله von عبد الله بن جعفر [بن علوي] باعلوى † 1160/1747.
3) الاخا بترجمة العيدروس جعفر بن مصطفى von demselben.
4) مرآة الشموس في سلسلة القطب العيدروس von عبد الرحمن الحسينى العيدروسى † 1192/1778.
5) تنميق الطروس في اخبار جدّه شيخ بن عبد الله العيدروس von demselben.
6) حديقة الصفا في مناقب جدّه عبد الله بن مصطفى von demselben.
7) النفحة القدوسية بواسطة البضعة العيدروسية von محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق مرتضى † 1205/1791.

10143. We. 1730.

13) f. 148—153.

8vo, c. 24—25 Z. (21 × 14; 16½ × 10½cm). — **Zustand:** ziemlich fleckig, etwas wurmstichig. — **Papier:** gelb, grob, wenig glatt. — **Titel und Verfasser** f. 148a:

هذه ترجمة شيخ الاسلام . . . خير الدين للشيخ ابراهيم

Biographischer Artikel über خير الدين بن احمد بن نور الدين علي بن زين الدين بن عبد الوهاب الايوبي العُلَيْمي الفاروقي الرملي Ḫair eddīn ben aḥmed ben 'alī elejjūbī *el'oleimī* elfārūqī erramlī, geb. im J. 993/1585, starb 1081/1670. (Ebenfalls ein Artikel über ihn in We. 291, 113a.)

Der Anfang des Artikels, als dessen Verfasser ein Ibrāhīm angegeben ist, steht f. 148b am Rande, ist aber durch Beschneiden des Blattes arg verstümmelt. Eine grosse Anzahl seiner Schüler und derer, die von ihm Lehrbriefe erhalten haben, ebenso ein Verzeichniss seiner Schriften und die Angabe seiner Nachkommenschaft wird hier mitgetheilt; schliesslich auch noch ein Trauergedicht auf ihn von محمود السالمي المقدسي und einige Chronogramme auf seinen Tod.

Schrift: von ungleicher Form, meistens grosse und flüchtige Gelehrtenhand, nur ziemlich deutlich, vocallos. — **Abschrift** von dem Sohn des خير الدين, dem نجم الدين, im J. 1081 Šawwāl (1671).

Dass der Artikel selbst nicht von diesem herrührt, geht aus der f. 148a Mitte beigeschriebenen Bemerkung hervor, dass er denselben gelesen habe.

In Mq. 674, f. 373a.b steht ein biographischer Artikel über علي بن احمد بن محمد معصوم ابن احمد الحسينى, geb. 1052/1642, † nach 1101/1690, nebst Verzeichniss seiner Schriften. —

Ueber den صدقة الله بن سليمان القاهري الكركري geboren in den vierziger Jahren des 11. Jahrhdts, gestorben im J. 1115/1703, findet sich ein biographischer Artikel, nebst Verzeichniss seiner Schriften, von Moḥammed ben aḥmed elqāhirī, in Pm. 387, 15, f. 203—206 (gedruckt im J. 1275/1858).

10144. We. 333.

6) f. 128—163.

8vo, c. 19—24 Z. (Text: c. 15—18 × 11—13cm).

Einzelne biographische Artikel:

a) 128b محمد بن عبد الرحمن بن تاج الدين بن محمد بن ابي بكر بن محمد بن موسي بن عبدة القصيري الكردي, geb. 1072/1661, † 1114/1702.

b) 132a ابوه عبد الرحمن بن تاج الدين geb. 1046/1636, † 1116/1704 [cf. We. 295, 461b ff.].

Diese beiden Biographien sind von dem Sohne des zuerst Genannten (des Moħammed ben 'abd erraħmān) verfasst auf den Wunsch des عبد الله بن زين الدين, der ein biographisches Werk über die Berühmtheiten des 12. Jahrhunderts zu schreiben vorhatte.

Anfang des Stückes f. 128b: الحمد لله رب العالمين وافضل الصلاة واتم التسليم . . . اما بعد فان الاخ فى الله والحب لوجه الله افتخار العلماء الخ

Von احمد بن محمد الخطيب بالديار البعلية verfasst (eben dem Sohn des Ersteren).

Schrift: ziemlich gross, flüchtig, aber nicht undeutlich, vocallos.

c) f. 138—144a Biographien von Mitgliedern der بنى الدجاني. (Anfang dieses Stückes f. 138b: هذا نسب مولانا قطب الوجود العلم الرباني والهيكل الصمداني). Zuerst f. 138b: احمد بن على علاء الدين بن محمد بن يوسف الدجاني geb. 991/1583, † 1071/1660. (Ist ein Auszug aus der النفحة und dem تاريخ المحبي.)

d) f. 148b. 149a. Ein Gedicht, in der Unterschrift als: المنفرجة للشيخ مصطفى العبيدي bezeichnet (Versmaass Ħabab). Anfang (v. 1. 2. 3):

ان ضاق الصدر من حرج　　اشتدي ازمة تنفرجي
والظلمة يتلوها ابدا　　انوار صباح منبلج
ومباد الصبر مبشرة　　بختام الامر علي فلج

Schluss (v. 29. 30):

لذ بالمصطفى وبعترته　　المعصومين من [وصمة] العوج
يا رب به وبهم عاجلا　　اغدق سحب النصر والفرج

Schrift: ziemlich gross, schlecht, aber nicht undeutlich, vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

e) f. 149b—153a. Ein Stück Gelehrtengeschichte vom Ende des 11. Jahrhdts d. H. Diese kleine Abhandlung (anfangend: فى الابدال اهل الشام وبهم ينصرون على العدو وبهم يرزقون الخ) behandelt zuerst Aussprüche über die Çûfîs in Syrien, الابدال genannt, und spricht dann über einige ausgezeichnete Çûfîs u. Gelehrte derselben, insbesondere über محمد علي, يحيى المغربي المصري, محمد افندي البغدادي, حسين افندي, عثمان افندي, داود افندي. — Der Verfasser nennt sich Schüler des عبد الله افندي und lebt im Anfang des 12. Jahrhunderts, in dem Ort كلز.

Schrift: ziemlich gross, regelmässig, deutlich, vocallos.

f) f. 153a—155a. Biographische Notiz über مصطفى العبيدي, dessen Sohn عبد الرحمن افندي, seinen Brudersohn الحاج محمد افندي, ferner محمد افندي, مصطفى الشهير بابن الجكمجلي, محمد افندي شكر زاده und ابن الحاج يوسف. Alle diese leben in قصبة كلز als Çûfîs (ولىّ الله).

Dieselbe Schrift wie d).

g) f. 156—163a. Titel: ترجمة القطب العارف السيد مصطفى بن كمال الدين البكري الصديقي

Verfasser: السيد مصطفى بن ابي السعود المقدسي

Anfang f. 156b: حمدا لمن منح احبابه مزيد المنح العلية . . . وبعد فقد تحركت الارادة العلية والقدرة الازلية الخ

Biographie des السيد مصطفى بن كمال الدين بن على بن كمال الدين بن محيى الدين بن عبد القادر بن بدر الدين نزيل دمشق البكري الصديقي الحسنى geb. 1099 Ďû'lħiģģe (1688), † 1162/1749; nebst Angabe seiner sehr zahlreichen Schriften. S. auch We. 431, f. 26 ff.

Schrift: gross, rundlich, flüchtig, nicht leicht zu lesen. Die oberste Zeile ist auf einigen Blättern abgeschnitten.

10145. We. 405.

1) f. 1—24.

42 Bl. 4to, 25 Z. (22 × 16; 15½ × 8⅓cm). — Zustand: in der oberen Hälfte stark wasserfleckig. — Papier: gelblich, dünn, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

لقطة العجلان فى مدح السادة آل عجلان
للسيد احمد افندي البربير

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي اذهب الرجس عن اهل البيت وطهرهم تطهيرا وجعل فى بروج سماء السيادة منهم نجوما وسراجا وقمرا منيرا . . . وبعد فيقول العالم العامل . . . جناب السيد احمد افندي البربير . . . ان الله ذا الجلال صفات كماله لا تحد

ولا تدخل تحت عدّ ومنها صفات المعانى ومن صفات المعانى صفة الارادة الخ

Preis der Familie ʼIǵlān, von Aḥmed ben ʼabd ellaṭīf *elberbīr* elḥasanī um 1200/1785.

Schluss f. 24ᵇ (Ṭawīl):

ودمْ للفتى البربير غوثا وملجئا
ونجم هدي ما خلد الصيت والذكر

والمرجوّ من الله تعالي ان يديمه ملجئا للعفاة الي يوم القيامة وان يحسن عواقب ظننا الجميل فيه وختامه'

Der Mensch, sagt der Verfasser, habe sich dem Willen Gottes zu fügen und sich mit seinem Loose und seiner Stellung zu begnügen. Das sei bei ihm auch der Fall, und er sei dankbar dafür, dass er Dichter sei und insofern auf ähnlicher Stufe stehe wie manche Prophetengenossen und spätere Nachfolger derselben. Allein jene seien dabei doch besser gefahren, insofern als damals die Poesie weit andere Geltung gehabt und höheren Lohn eingebracht als in seiner der Poesie im Ganzen abholden Zeit. Dies wird nun an einer Menge von Beispielen aus der Litteraturgeschichte nachgewiesen. Die einzigen, die zur Zeit noch eine rühmliche Ausnahme machten, seien die Śerīfe, und unter diesen Nachkommen Moḥammeds vorzugsweise die Familie des Śerīf عجلان (f. 14ᵇ), dessen Genealogie f. 15ᵃ so angegeben ist: الشريف عجلان بن رميثة بن ابي نمي محمد بن ابي سعد الحسن بن على بن قتادة بن ادريس بن مطاعن بن عبد الكريم بن عيسى بن حسين بن سليمان بن على بن عبد الله بن موسى بن عبد الله المحسن بن الحسن المثنى بن الحسن السبط بن على بن ابي طالب

Der Verfasser führt nun eine Anzahl Familien-Mitglieder auf und giebt Proben von Lobgedichten Verschiedener und auch von sich selbst auf dieselben. Ein längeres Gedicht des Verfassers beginnt f. 22ᵃ (Ḥafīf, 31 Verse):

لا تخف صولة الزمان الجافى ان تيممت آل عبد منافِ

Ein anderes f. 23ᵃ (Ḥafīf, 30 Verse):

انّ آل النبىّ اهل الطهاره مدحهم خير حرفة وتجاره

Ein drittes f. 24ᵃ (Ṭawīl, 31 Verse):

الا هكذا فلتشرق الشمس والبدر
الا هكذا فليسمح الغيث والقطر

Schrift: klein, zierlich, gefällig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift im Jahre 1219 Ramaḍān (1804) von عبد الجليل بن مصطفى بن اسماعيل بن عبد الغنى النابلسى

10146. We. 405.

2) f. 25ᵃ—40ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Zustand: wasserfleckig fast über die ganzen Blätter. — Titel und Verfasser f. 24ᵇ unten:

رسالة الذيل لمحمد سعيد بن محمد الشهير بابن السمّان الدمشقى الشافعي

Anfang f. 25ᵃ: سبحانك لا حمد الا ومنك مبدؤه ولا شكر الا وما اوليته منشؤه . . . وبعد فيقول احقر الاخوان محمد سعيد بن محمد بن احمد السمان ان الادب ومعانات سببه والتشبث باطراف سببه منشأ الفضل ونتيجة ادلة العقل الخ

Verherrlichung derselben Familie, von Moḥammed saʼīd ben moḥammed eddimaśqī *ibn essammān* † 1172/1759 (1073). Er giebt Proben von Lobgedichten einer ziemlich grossen Anzahl von zeitgenössischen Dichtern auf die durch ihre Zuneigung zu den schönen Wissenschaften ausgezeichnete Familie, inbesondere auf den ابو المجد علي بن عجلان; darunter mehrere längere Qaçīden, auch ein موشح, von Ibn essammān selbst, f. 34 ff. Schluss f. 40ᵃ (Wāfir):

ازل عنى هموما ازعجتنى ومن لاوائها صيّرت واله

والحمد لله مبدأ وختاما . . . ما خلدت آثار محامدهم سنينا واياما' امين

Abschrift vom J. 1224 Rabīʼ I (1809).

We. 405, 3, f. 40ᵇ—42.

Format etc. und Schrift wie bei 2).

Enthält Lobgedichte auf den

السيد حسن افندي بن عجلان

1) f. 40ᵇ. 41ᵇ. 42 von احمد افندي البربير.
2) f. 41ᵃ von احمد افندي المنينى العثمانى † 1172/1758.
3) f. 41ᵃ von السيد حسن افندي اسطواني زاده.

10147. Pet. 506.

121 Bl. 8vo, 17 Z. (21×15; 16×8¾—9cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: ziemlich dünn, glatt, weisslich. — Einband: Corduanband. — Titel f. 1a:

كتاب خمرة الكئوس لحياة النفوس وهدية القدوس فى مناقب شيخنا السيد عبد الله العيدروس قدّس الله سرّه،

(so auch f. 3b, Z. 4). Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي ملأ قلوب احبّته ‌من سرّ محبّته سرورًا . . . اما بعد يقول العبد الفقير المحتاج الي ربّه القدير . . . عبد الله بن على بن رفاعي بن محمد التكريتي الهيترعي ثم البغدادي الشافعي الاشعري . . . كنت ذات يوم عند شيخي

In der Einleitung (bis f. 4a) erzählt der Verfasser 'Abdallāh ben 'alī *ben rufā'ī* ettekrītī eššāfi'ī die Veranlassung zur Abfassung dieses Werkes — einer Darstellung des Lebens und der Lehre des *'Abdallāh el'aiderūs*, geboren 1057/1647, gest. 1177/1763. — Anfangs eine kürzere Abhandlung von einigen Bogen, im J. 1179/1776 abgefasst, nahm der Verfasser dieselbe nach einer Reihe von Jahren wieder vor, und vergrösserte ihren Umfang im J. 1189/1775 fast um das Vierfache, zu dem hier vorliegenden Werke (cf. f. 3a, Z. 2. 4; 3b, 4; 121b, 5). Ueber den Verfasser s. Pet. 525. Manche Gedichte kommen darin vor.

Schluss f. 121a: ولا تحزنوا وابشروا بالجنّة التى كنتم توعدون، اللهم اغفر لنا . . . وصلي الله على سيدنا محمد . . . وسلم سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرشدين والحمد لله رب العالمين، هذا اخر ما انتهي اليه الكتاب الخ

Schrift: klein, fein, gleichmässig, nicht gut, aber ziemlich deutlich, vocallos. — Abschrift in Bagdād, zur Zeit der Verwaltung des Wezīrs Soleimān Bāšā, von رسول بن محمود بن حسن بن عيسي الكردي الشافعي

10148. Pm. 269.

95 Bl. 8vo, 13—15 Z. (21¼×15½; 15—16×10cm). — Zustand: im Ganzen gut, doch nicht frei von Flecken. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: schöner Halbfranzbd. — Titel f. 1a (von späterer Hand):

تاريخ ملك الحويزة

Verfasser f. 1a: محمد بن نصّار (s. vielmehr den Anfang). Nach der Vorrede f. 2a ist der Titel:

تحفة المرام فى بعض احوال ابن الامام عليه الصلاة والسلام

Anfang: الحمد لله علي تصدير علماء الآل والشكر له على اعلاء كلمتهم على كلمة اهل الضلال . . . وبعد فيقول . . . أحمد بن محمد بن نصار هذه رسالة تشتمل على احوال العالم العلامة الراوية الفهامة . . . وهو السيد السند السيد شبر ابن السيد محمد المحمدي العلوي الحسني الحسيني الموسوي الخ . . .

Dies biographische Werk des Ahmed ben mohammed ben naççār über „den Fürsten von Elhoweiza", Šibr ben mohammed el-'alewī elhasanī elhoseinī elmūsawī zerfällt in Vorwort, 3 Kapitel und Schlusswort. Der Verf. lebt um 1200/1785 oder noch etwas später; der Gefeierte, der als Gelehrter und hochgestellter Mann Ansehen hatte, lebt noch um 1185/1771.

المقدمة 2a (in 4 فصل) فى بعض ما يتعلق بها من الادب

1. فصل	2a	فى حدّ الادب
2. فصل	2b	فى تقسيم الادب
3. فصل	3b	فى الاستدلال
4. فصل	4a	فى مواقع الادب

1. باب 5b فى ذكر نسب هذا المشار اليه وما يتعلق به (in 8 فصل).

1. فصل	5b	فى حد النسب
2. فصل	6b	فى اطراد نسبه الي المعصوم عمّ
3. فصل	8a	فى من يتصل بنسبه من بعض الملوك العلماء
4. فصل	12a	فى ذكر السيد الجليل المولي خلف بن مطلب
5. فصل	15a	فى ذكر السلطان الاعظم السيد محمد بن فلاح، السيد محمد الذي يلقب بالمهدي الخ
6. فصل	21a	فى حسن عقيدة السيد محمد بن فلاح
7. فصل	22b	فى وضوح هذا النسب وفضل صاحبه
8. فصل	23b	فى ذكر والده

2. باب 24^b (in 12 فصل) في ذكر حسبه وما يتعلق به

1. فصل 24^b في معنى الحسب

2. فصل 25^b في ذكر مجمل صفاته واخلاقه

3. فصل 28^b في ذكر طريقته في العلم

4. فصل 32^a في ذكر بعض كلامه

5. فصل 33^b في قوته في الآداب وعلم السياسة

6. فصل 35^a في بعض ما راسلت به جنابه من الكتب

7. فصل 37^b في حد الرياسة

8. فصل 38^a في ذكر بعض اسبابها

9. فصل 40^b في ذكر بعض الآداب

10. فصل 45^a في الخروج وبعض اسبابه

11. فصل 49^a في ذكر بعض الاخبار

12. فصل 60^b في ذكر بعض ما يدلّ على ما قلناه في فضل هذا السيّد

3. باب 65^a (in 3 فصل) في الشعر الذي مدح به جناب هذا السيد المشار اليه

1. فصل 65^a في تعريف الشعر واقسامه

2. فصل 68^b فيما قلت فيه من الشعر

[3. فصل 75^a فيما قال غيري فيه من الشعر]

Dieser 3. Abschnitt hat keine Ueberschrift und es kann fraglich sein, ob derselbe da, wo angegeben ist, beginnt und ob er die gewählte Ueberschrift gehabt habe. Ich habe dies aber angenommen, weil auf die Gedichte im 2. Abschnitt mit den Ueberschriften: فيما قلت und dann: ومن ذلك (d. h. doch hier: قلت ايضا) f. 75^a folgt: وقال يمدحه, und so auch im folgenden, obgleich weiterhin mehrere Gedichte folgen, die wieder وقلت, überschrieben sind und eigentlich in den 2. Abschnitt gehören sollten (f. 79^b. 81^a ff.). Es ist eben das Ende des Werkes nicht zum richtigen Abschluss gebracht, wenigstens hier nicht; so fehlt auch gänzlich das im Vorwort versprochene Schlusswort.

Das Vorhandene schliesst f. 92^a (Tawîl):

ابيت لك احساب ونفس كريمة اجابة داع للملامة والنقص

Schrift: ziemlich gross (gegen Ende grösser), kräftig, deutlich und vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

Zur Ausfüllung der leeren Blätter sind einige neuere Stücke in Reimprosa genommen; das 1. (f. 92^b) von محمد بن زين الدين an السيد عيسى بن مصطفى, betitelt البند und eine Antwort darauf (f. 93^b) von السيد باقر بن ابراهيم. Dann noch 94^b ein Lob von الشيخ حميد auf حمد المحمود und ein kürzeres Schreiben (f. 95^a) von مسلم بن عقيل an السيد مهدي طباطباني.

10149. We. 333.

2) f. 49—64

8vo, 23 Z. ($20^1/_2 \times 15$; $11^1/_2 \times 7^{cm}$). — Zustand: wasserfleckig am oberen Rande. — Papier: gelb, dünn, glatt.

Enthält einige biographische Artikel von grösserer Länge. Zuerst:

49^b السيد محمد افندي الاسبري الغزالي ابن منلا يوسف ابن منلا يعقوب بن علي الصوفي بن محسن الفقيه ابن اسكندر الغزالي † $^{1194}/_{1780}$

(Beginnt: حمدا لك اللهم يا من منح اهل وداده منح الصفا ... اما بعد فان ترجمة المولي المحترم الخ)

57^b سيدي عبد الجواد الكيالي الرفاعي النقشبندي الشافعي السرميني الحلبي ابو الجود ابن السيد احمد ولي الله, geb. $^{1109}/_{1697}$, † $^{1192}/_{1778}$ (von seinem Sohn اسمعيل dictirt).

62^b السيد علي الشهير بالعطار † $^{1171}/_{1757}$ (von seinem Sohn محمد شريف dictirt).

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift c. $^{1200}/_{1785}$.

10150. We. 416.

141 Bl. 8vo, 15 Z. (18×11; $12 \times 6^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: gut. — Papier: hellbraun, glatt, dünn. — Einband: Pappband mit Klappe, in grüner Seide. — Titel und Verfasser (lebt im Jahre $^{1225}/_{1810}$) fehlt.

Anfang f. 1^b: نبتدي بعون الله تعالي لشرح قصة احمد باشا الجزار وما حصل عليه بمدة حياته من العز والاقتدار والرفعة والافتخار ثم نصف ما بداه من المظالم وما سفك من دماء العوالم وما صدر منه من الخيانات الخ

Biographie des احمد باشا الجزار (geboren c. $^{1150}/_{1737}$), zusammengestellt aus verschiedenen Geschichtswerken.

Schluss f. 141ᵇ: وجزا الذين يسعون فى الارض فسادا ان يقتلوا فى شريعة الله والسلام على من اتبع الهدي وترك الفتنة والاذا، حرّر فى شهر رجب الفرد سنة ١٢٣٥،

Schrift: klein, gleichmässig, vocallos; der Text in rothen Strichen eingefasst. — Abschrift im Jahre 1260 Ǵom. I (1844) von السيد مصطفى اقشهري.

Unten am Rande foliirt; Bl. 68 beim Zählen übersprungen.

10151. Pet. 525.

59 Bl. 4ᵗᵒ, c. 19 Z. ($22^2/_3 \times 16$; $15 \times 7^1/_2$—8^{cm}). — Zustand: ein grosser brauner durchgehender Flecken unten am Rande, sonst ziemlich gut. Der Seitenrand öfters beschrieben. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 1ᵇ:

الرحلة المترجمة فى الايام المحترمة،

Anfang f. 1ᵇ: احمد الله واصلى على احمده، فسبحان من صوّر الانسان فاحسن صورة . . . اما بعد يقول العبد الفقير خادم السادة القادرية والبدرية السهروردية والعيدروسية العلوية عبد الله بن عليّ . . . لما قضيت من السلوك الخ

Eine Selbstbiographie des 'Abd allāh ben 'alī ben rufā'ī ben moħammed ben 'obeid ben 'alī . . . elbagdādi eššāfi'ī, geboren $^{1150}/_{1737}$. Sie geht (f. 53ᵇ) bis zum J. $^{1211}/_{1796}$, woran sich bis f. 59ᵇ Nachträge knüpfen bis zum J. $^{1218}/_{1804}$ (mit Berücksichtigung der Zeitereignisse). Vgl. Pet. 506.

Autograph: grosse, dicke, etwas rundliche, unschöne, nicht gerade undeutliche, vocallose Schrift.

10152. Pm. 440.

2) f. 22—27.

8ᵛᵒ, 17 Z. ($21 \times 15^1/_2$; $13 \times 7^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift f. 27ᵇ:

نقل من سبائك العسجد فى اخبار احمد نجل رزق الاسعد

Verfasser: عثمان بن سند

Ein biographischer Artikel, behandelnd den Dichter und Gelehrten عبد الله بن محمد الكردي von 'Otmān ben sind, um $^{1226}/_{1811}$ am Leben.

Der Artikel beginnt: الفائق شعره الكندي احد الادباء الكرام والاقطاب الدايرة عليه رحى النظام und schliesst f. 27ᵇ (Ṭawīl):

وما هتفت ورق فهجن صبابتى
اليه ومن شان العميد التذكّرُ

Aus der beigefügten Notiz geht hervor, dass 'Abd allāh ben moħammed elkurdī im Jahre $^{1211}/_{1796}$ gestorben sei.

Der Artikel enthält verschiedene längere Gedichte von ihm.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, wenig vocalisirt. Am Rande, ausser Angabe des Metrums, an einigen Stellen Glossen zum Text. — Abschrift c. $^{1215}/_{1800}$.

10153. Pet. 200.

91 Bl. Folio, 21 Z. (32×21; $23 \times 11^1/_2{}^{cm}$). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

هذا كتاب سبائك العسجد فى اخبار احمد نجل رزق الاسعد، تاليف الامام الهمام... الشيخ عثمان بن سيد [سند l.]

Der Titel so auch f. 90ᵇ, Z. 7.

Anfang f. 1ᵇ: ان اولي ما ارعفت فيه انوف اليراع، ونسجت فيه برود الابداع، وطرّزت مطارفه ببنان الابداع، حمد من نشر المكارم والويتها . . . وبعد فانى مذ لبست للاداب تقصارها، [f. 3ᵇ] واحتسيت صهباءها ونقت عقارها، وتدثرت دثارها واشعارها الخ

In Reimprosa abgefasste Biographie des احمد بن محمد الالمعي († $^{1226}/_{1811}$) nebst der ihm befreundeten Zeitgenossen, mit vielen Versen und Gedichten untermischt. Das Werk ist den fünf Söhnen desselben gewidmet, und im J. 1226 verfasst; es gehört demselben Werke wie Pm. 440, 2 an.

Schluss f. 91ᵃ: فاق مقال، ثبتت له كمال، وانا احمد الله على الانعام، واصلى مع السلام، على اشرف الانام، وآله وصحبه الفخام، ما حبرت مطارف الختام،

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gewandt, gleichmässig, vocallos, in rothen Linien. — Abschrift vom Jahre 1227 Ša'bān (1812). — Collationirt.

10154. We. 331.

108 Bl. 8vo, 19 Z. (21⅓ × 15; 16 × 10cm). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 10 lose. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken und Klappe. — Titel fehlt; nach der Einleitung f. 12b:

اصفى الموارد سلسال احوال الامام خالد

Verfasser fehlt; nach f. 108a:

عثمان بن سند

Anfang f. 1a: الحمد لله الذي صيّر تراجم الوجوه والغرر من وجوه التراجم والمحاسن العيون والغرر ونوّر من مآثرهم انسان عين كل خبر واثر وسيّر من محاسنهم في الآفاق امثالا . . . اما بعد فان علم التاريخ مما يناط بمعصمه سوار الهمم وينشر بساطه في محافل اولي النجابة والكرم الخ

Biographie des Imām ابو البهاء ضياء الدين خالد الشهرزوري النقشبندي المجددي القادري الشافعي geboren c. im J. 1190/1776 (f. 23b), von demselben Verfasser. Sein Werk ist in sehr rhetorischem Stil gehalten, ziemlich breitspurig, mit vielen (kurzen und besonders) längeren Gedichten von ihm, und giebt ausser der Biographie des gelehrten Ḫālid eššahrazūrī Charakteristiken einer Menge gelehrter Zeitgenossen.

Zu Ḫālid's Lehrern gehört (f. 25b) ابراهيم البيباري; 27a السيد عبد الكريم البرزنجي; 27b عبد الرحيم البرزنجي (Bruder des عبد الكريم); 29b عبد الرحيم الزيّاري المعروف بملّا زاده; 31b محمد قسيم السَنَنْدَجي الشافعي; 35a الملا محمود غزائي; 39b محمد بن عبد الرحمن الكزبري † 1221/1806.

65b Charakteristik des احمد الحياتي † c. 1228/1813 (Verfassers des كتاب الدرس والتدريس).

75a des ابراهيم بن حسن الكردي الكوراني المدني الشافعي († 1101/1689, nach We. 296).

78a » طاهر بن ابراهيم بن حسن الكردي الكوراني ثم المدني

78b » محمد بن سليمان الكردي المدني

80a » زين العابدين المعروف بجمل الليل الشافعي المدني (lebt noch 1230/1815).

84a » صبْغة الله ابراهيم بن حيدر الكردي

88b des عبيد الله بن صبْغة الله (Sohn des Vorhergehenden) († c. 1205/1790, f. 92a).

90b » موسي بن سميكة البغدادي

91a » ابراهيم البرزنجي الكردي

91b » محمد اسعد بن عبيد الله بن صبغة الله الحيدري الماوراني

93a » علي بن محمد سعيد السويدي البغدادي الشافعي

93b » عبد الله بن محمد الكردي البيتوشي الالاني الخالخلي

100a des عبيد الله بن عبيد الله بن صبغة الله الحيدري

102b » عبد القادر بن عبيد الله بن صبغة الله الكردي

105b » عاصم افندي بن ابراهيم الكردي الماوراني الشافعي

105b » عيسي افندي بن صبغة الله بن ابراهيم الكردي الماوراني † 1190/1776.

107b » محمد بن فضل الله بن ابراهيم الحيدري † 1224/1809.

Der Verfasser hat ein Buch geschrieben, betitelt: مطالع السعود لشموس اخبار الوزير داود (f. 105a. 107b).

Schluss f. 108a: فالشهد يستشفى به وهو للنحل لعاب، والصارم لا يزريه رثّ القراب، على ان تتابع الاهوال، مانع عن ادراك الكمال، وصلي الله وسلم علي خاتم الرسل، وعلى آله وصحبه وسلّم ما كتاب كمل،

Schrift: ziemlich gross, breit, deutlich, fast vocallos (von einigen Stellen abgesehen). — Abschrift im J. 1243 Raǵab (1828) von عبد الرزاق بن محيى الدين

10155.

Biographische Notizen und Artikel über einzelne Gelehrte finden sich an verschiedenen Stellen. So über:

1) ابو ذر الغفاري † 32/652, We. 1739, f. 95b. 96a.
2) لوط بن يحيى الازدي ابو مخنف, Spr. 159, f. 1a.
3) ابن قتيبة, Spr. 36, f. 159.
4) عمرو بن بحر الجاحظ, Pm. 193, f. 57b—60a.
5) محمد بن علي الترمذي † 320/932, Mq. 110, f. 115a.
6) الطحاوي (Verzeichniss seiner Schriften), Lbg. 1049, f. 1a.
7) ابن سينا, We. 1796, f. 147b. Dq. 104, f. 63b. 64. Pet. 600, f. 33a.
8) الثعالبي, WE. 57, f. 1b. 2a.

9) الماوردي, We. 1257, f. 132b.
10) علي بن عُلَيْل † 474/1081, Lbg. 75, Vorderdeckel.
11) الغزالي † 505/1111, We. 1739, f. 22b. Pet. 342, f. 37.
12) ابن العريف † 536/1141, Spr. 126, f. 87b.
13) الكيلاني, We. 1735, f. 72a. Pet. 683, f. 20b.
14) احمد ابن الرفاعي † 578/1182, Pm. 157, f. 1a. We. 389, f. 192a.
15) علي بن عُلَيْم † c. 582/1186, Lbg. 75, Vorderdeckel.
16) مسعود بن علي بن مسعود القرّي العنسي † 604/1207, Glas. 37, f. 4a.
17) فخر الدين الرازي, Pm. 228, f. 38a ff. We. 359, f. 136 ff.
18) ابن الاثير und seine beiden Brüder, We. 39, f. 3a; 41, f. 1a.
19) ابو العباس البوني, Mq. 118, f. 72b.
20) ابن عساكر † 620/1223, We. 408, f. 154a.
21) السهروردي † 632/1235, Mq. 127, f. 28.
22) ابن العربي, Pm. 291, S. 218 Rand; Mo. 35, f. 109b; WE. 119, f. 227.
23) النووي, Spr. 126, f. 90a; 490, f. 214b.
24) ابن خلكان, We. 408, f. 33a; Pm. 193, f. 102.
25) البوصيري, Mf. 1178, f. 106.
26) ابن عطا, We. 1690, f. 1a.
27) شعبان بن ابي بكر الاربلي † 711/1311, Spr. 468b, f. 98b.
28) محمد ابن غنائم † 738/1338, ebenda.
29) ابن الوردي, We. 172, f. 92a. Spr. 15, f. 88b.
30) الذهبي, Glas. 32, f. 2b—4.
31) محمد بن ابراهيم النفزي, We. 1690, f. 1a.
32) الفيروزابادي, Mf. 913, Vorbl. A. Pm. 451, f. 140b. 141a.
33) المقريزي, Mf. 450, f. 139a.
34) احمد زروق † 899/1494, We. 1690, f. 1a.
35) السيوطي, Pm. 242, f. 11. 12. Pet. 185, f. 118a ff. Spr. 540, f. 480b unten. Pm. 654, f. 293b.
36) علوان (Aussprache), We. 1639, f. 45b (Vers).
37) ابن كمال باشا, Pm. 105, f. 47a.
38) ابن فهد † 954/1547, Lbg. 819, f. 56b.
39) الشعراني und sein Lehrer علي الخواص, Spr. 818, f. 20—24.
40) علي بن سلطان محمد القاري, Lbg. 295, f. 5b.
41) محمد ابن الغزي † 1042/1632, We. 409, f. 5a.
42) خير الدين الرملي † 1081/1670, Pm. 668, f. 1a.
43) عيسى بن محمود ابن كنان † 1094/1683, Spr. 299, f. 34b—39a.
44) محمد السهروردي الشهيد, Pm. 654, f. 48b.
45) الجذمي (Traditionist), Mf. 547a, f. 11a.
46) احمد الخالدي, Lbg. 744, f. 96a.
47) عبد الله بن علي بن طاهر الحسني, Lbg. 808, f. 117a.

10156.

Von biographischen Werken über andere Gelehrte seien erwähnt:

1) تعداد الشيوخ von عمر النسفي نجم الدين † 537/1142.
2) ازهار الرياض في اخبار عياض von احمد بن محمد المقري † 1041/1631.
3) الغنية في شيوخه von عياض بن موسى اليحصبي † 544/1149.
4) معجم شيوخ الحسين بن محمود ابن سكرة السرقسطي † 514/1120 von demselben.
5) مناقب ابراهيم بن عبد الله الحنبلي ابن قدامة † 666/1268 von ابن الخباز † 708/1308.
6) اسنى المقاصد واعذب الموارد von على بن احمد المقدسي فخر الدين † 690/1291.
7) النُضار von محمد بن يوسف الغرناطي ابو حيان † 745/1344.
8) مناقب عبد الله بن محمد المنوفي † 749/1348 von خليل بن اسحق بن موسى الجندي † 767/1366.
9) مناقب اليافعي [= المسلك الارشد] † 768/1367 von احمد بن ابي بكر بن محمد بن سلامة السلمي
10) عرف الطيب في اخبار ابن الخطيب † 776/1374 von احمد بن محمد بن احمد المقري † 1041/1631.
11) مناقب زين الدين سَرِيجا بن محمد الملطي † 788/1386.
12) ترجمة ابي حفص عمر البلقيني † 805/1402 von عبد الرحمن بن عمر البلقيني جلال الدين † 824/1421.
13) تحفة الوارد بترجمة الوالد † 806/1403 von ابو زرعة احمد بن عبد الرحيم العراقي † 826/1423.

14) صالح بن von 824/1421 † ترجمة الجلال البلقينى علم الدين عبد الرحمن البلقينى † 868/1464.

15) الجواهر والدرر فى ترجمة شيخ الاسلام ابن حجر † 852/1448 von محمد بن على السخاوى † 902/1496.

16) الفجر والبحر فى ترجمة ابن حجر von demselben.

17) احمد بن von 895/1490 † مختصر ترجمة السنوسى احمد بن احمد بن عمر الصنهاجى السوّدانى بابا † 1032/1623.

18) مجلى الحزن عن المحزون فى مناقب السيد على بن ميمون † 917/1511 von علوان على بن عطية الحموي † 936/1529.

19) عيون الاخبار فيما وقع لجامعه فى الاقامة والاسفار von عمر بن احمد الحلبى الشمّاع زين الدين † 936/1529.

20) بلغة الواجد فى ترجمة شيخ الاسلام الوالد † 984/1576 von محمد بن محمد الغزّى نجم الدين † 1061/1651.

21) تذكرة احمد بن ابي بكر النسفى الخزرجى القَعُود † 1007/1598.

22) تذكرة على بن جار الله بن محمد القرشى ابن ظهيرة † 1010/1601.

23) جمع مناقب ابي الغيث القشاش † 1031/1622 von محمد بن شعبان الطرابلسى † 1020/1611.

24) نثر المآثر فيمن ادرك من القرن العاشر von ابراهيم اللقاني † 1041/1631.

25) الجنابذ المعدّة لسكنى من نقيت من الجهابذ von احمد بن محمد بن احمد المقرى † 1041/1631.

26) روض الآس العاطرة الانفاس فى ذكر من لقيته من اعلام مراكش وفاس von demselben.

27) محمد بن الحان الحادي بين المراجع والبادي von عبد القادر الصيداوى † 1042/1632.

28) غاية الاحسان بوصف من لقيه من ابناء الزمان von على بن ابراهيم بن احمد الحلبى † 1044/1634.

29) الدر الملتقط من بحر الصفا فى مناقب ابي الاسعاد ابن وفا † 1051/1641 von درويش مصطفى بن قاسم الطرابلسى † 1080/1669.

30) عيسى بن محمد بن von مقاليد الاسانيد محمد بن احمد المغربى جار الله † 1080/1669.

31) طبقات شرف الدين بن زين العابدين بن يوسف السنيكى † 1092/1681.

32) فى مناقب محمد بن سالم الحفناوى "ك † 1181/1767 حسن بن على بن على شمة الفوقى المكي von † 1176/1762.

33) فيض المغنى بمدح الحفنى von demselben.

34) محمد von مناقب محمد بن سالم الحفناوى الدمنهوري † 1193/1779.

35) von تنميق السفر ببعض ما جري له بمصر عبد الرحمن العيدروسى وجيه الدين † 1192/1778.

---

7. Namen-Feststellung.

10157. Spr. 290.

227 Bl. 8vo, c. 28—30 Z. (20¾ × 14½; 18 × 12cm). — **Zustand**: ziemlich unsauber. Nicht ohne Wurmstiche. Der Rand zum Theil etwas abgegriffen. — **Papier**: gelb, stark, ziemlich glatt. — **Einband**: schöner Halbfrzbd. — **Titel und Verfasser** fehlt. Allein das Vorhandene besteht aus einer Anzahl von Heften, deren jedes — von dem zweiten abgesehen — den Titel hat:

كتاب المُؤْتَنِف تكملة المؤتلف والمختلف
لاحمد بن علي بن ثابت الخطيب

Er heisst gewöhnlich:

ابو بكر الخطيب البغدادي

Ueber richtige Schreibung und Aussprache ähnlicher Eigennamen und Gentilnamen und Beinamen, nebst biographischen Angaben, von Aḥmed ben 'alī ben ṯābit *elḫaṭīb elbagdādī* abū bekr, geb. 392/1002, † 463/1071.

Enthält Zusätze und Berichtigungen zu dem Werke seines Vorgängers auf diesem Gebiete, des ابو الحسن على بن عمر بن احمد الدارقطنى البغدادي † 385/995, der das Buch geschrieben hat:

كتاب المختلف والمؤتلف فى اسماء الرجال

Von dem umfangreichen Werke, das aus 24 Theilen (جزء) besteht, liegt hier die zweite Hälfte, Theil 13—24, vor.

Der Anfang (die Rückseite des Titelblattes des 13. Theils) fehlt anscheinend, ist aber vorhanden auf f. 20^b, welches auf f. 20^a den Titel dieses 13. Heftes enthält, der aber jetzt gefälscht ist in الجزء الاول من كتاب الخ; es muss dafür stehen: الجزء الثالث عشر; ebenso wie f. 40^a الجزء الثاني gefälscht ist für الجزء الرابع عشر. F. 20 ist schadhaft oben; es beginnt im Buchstaben ج f. 20^b so: وفي باب الجُبَيْلي والحنبلي

Der nächste Artikel f. 20^b, ult.: وفي باب الجُفْرِي والحَفَرِي، الاول لا شيء فيه والثاني بفتح الحاء (f. 1^a) المهملة وتحريك الفاء عبد الرحمن بن يونس الحفري الكوفي الخ

Der folgende Artikel handelt f. 1^a, Z. 6: وفي باب الجُدِّي والحَدَثي اما الاول بضم الجيم وتشديد الدال فهو احمد بن سعيد بن فرقد الجُدّي حدث عن ابي حمة الزبيدي روي عنه الطبراني الخ

Der nächste Artikel f. 1^a unten: وفي باب الجُرَشي والحَرشي اما الاول بضم الجيم فهو نافع الجرشي الخ

F. 3^b beginnt: حرف الحاء، في باب حُصَيْن وحَصِين وخُضَير

32^a حرف الخاء، في باب خِضْر وحِصْن، اما الاول بالضاد المعجمة والراء فهو خضر بن الحسن ابو عبيدة حدث عن ايوب الخ

44^b حرف الدال، في باب دواد وذوّاد

46^a حرف الراء، في باب رزيق وزريق

63^a حرف الزاي، ذكر الشيخان باب زيد وزند وينبغي ان يلحق به زبد بفتح الزاي والباء المعجمة بواحدة الخ

65^b حرف السين، في باب سُقَيْر وشُقَيْر

80^a حرف الشين، في باب شَبِيب ونُسَيْب

87^b حرف الصاد، في باب صَدِيق وصِدِّيق

91^b حرف الضاد، في باب الضَباب والصباب

91^b حرف الطاء والظاء، في بلد طَيْبَة وطَمْبِيَة

93^b حرف العين، في باب عُبَيْدة وعَبيدة

112^b حرف الغين، في باب غَزْوان وعَزْوان

116^a حرف الفاء، في باب فَرَح وفَرْخ

119^a حرف القاف، في باب قُرَيْع وقَرِيع

125^b حرف الكاف، في باب كُرَيْز وكَرِيز

128^b حرف الميم، في باب مُسْلِم ومسلّم

143^b حرف النون، في باب نصر ونضر

147^b حرف الواو، في باب وقا ووفا

147^b حرف الهاء، في باب هبّار وهنّان

148^b حرف الياء، في باب يَبْزن ويَبْرز

Am Ende dieses Artikels steht: هذا آخر الفصل الثالث. Es folgt f. 148^b Mitte:

ذكر الفصل الرابع من الكتاب ويشتمل علي اشياء غامضة قصر الشيخان في بيانها فشرحناها واوضحناها واشياء كانا بيّناها وعرفنا فيها زيادة يستفيدها طلبة العلم فذكرناها، فمن ذلك

في باب الالف، أُسَيد بن ابي أناس بن زُنَيم الخ

149^b وفي باب الباء، قال ابو الحسن بُسْر بن جحاش القرشي

152^a وفي باب التاء، ذكرا جميعا المسيب بن نجبة الخ

u. s. w. diese Nachträge zu den Artikeln der einzelnen Buchstaben bis f. 175^a. Der Abschnitt schliesst: وقد ذكرنا حديثه ايضا في الفصل الاول من هذا الكتاب، هذا آخر الفصل الرابع،

Es folgt f. 175^a Mitte: ذكر الفصل الخامس من الكتاب وهو المشتمل على الاحاديث التى رواها الشيخان او احدهما نازلةً ووقعت الينا عالية والاحاديث التى لم يذكراها ويستفيدها الطلبة لعلوّها او ضيق طُرُقها، فمن ذلك

في باب الالف، اخبرنا القاضي ابو بكر احمد بن الحسن الحيري الخ

177^a وفي باب الباء، اخبرنا ابو الحسين محمد بن عبد الرحمن بن عثمان الدمشقي الخ

u. s. w. fort bis zu dem Buchstaben ياء. Derselbe (und damit das ganze Werk) hat den Schluss f. 226^b: قال ما اعددت لها من كثير اجده غير اني احبّ الله واحبّ رسوله فقال رسول الله صلعم اما انك مع من احببت ولك ما اكتسبت، هذا آخر الكتاب الحمد لله وصلواته على سيدنا محمد النبي وآله وسلم،

Das ganze Werk ist also eingetheilt in 5 فصل, von denen hier vorhanden sind die grössere zweite Hälfte des 3. und der 4. und 5. فصل ganz, von einigen Lücken abgesehen.

Die Blätter folgen so: 20. 1—19. 40. 21—39. 41—100. 1 Bl. fehlt. 101—201. Lücke. 202. Lücke (in beiden Lücken zusammen fehlen 15 Bl.). 203—227.

Das Ansehen, in welchem das Werk gestanden, erhellt aus dem häufigen Gebrauch in Vorlesungen, wovon die auf jedem Hefte zahlreich von den Zuhörern angebrachten Bemerkungen, bei wem und wann sie das Heft gelesen haben, Zeugniss ablegen. Die früheste Einzeichnung ist aus dem J. 462 Ǵom. II (1070), von ابو منصور عبد المحسن بن محمد بن علي البغدادي وجعفر بن احمد بن الحسين السراج القارئ البغدادي Beide haben das Werk bei dem Verfasser selbst gelesen. Ausserdem sind ziemlich viele aus dem (Ša'bān des) J. 468/1071 als Zuhörer des Verf. an mehreren Stellen eingetragen, wie f. 19b. 60b. Die späteste Eintragung ist vom J. 546 Çafar (1151) (f. 206a) und vom J. 612 Ǵomādā I (1215) (f. 218b).

Schrift: gross, kräftig, eckig, meistens gedrängt, eng, mit schmalem Rande, die Consonanten genau bezeichnet, vocalisirt, die Ueberschriften etwas grösser. Am Rande oft Verbesserungen und Zusätze, so dass derselbe ganz voll ist. Viele kleine Zettel zwischen die Blätter geklebt. — Abschrift c. 460/1068.

HKh. VI 13383. V 11633 (fälschlich المؤتلف).

10158. We. 334.

243 Bl. 4to, 25 Z. (27½×18½; 18½×13cm). — Zustand: ziemlich lose im Deckel. Am untern Rande wasserfleckig. Etwas wurmstichig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe. — Titel und Verfasser f. 1a:

الجزء الثاني من اسماء الرجال لابن ماكولا

Darunter steht (richtig) von ganz neuer Hand:

صوابه انه الاكمال للامير ابي نصر علي بن هبة الله ابن ماكولا

Der vollständige Titel ist:

الاكمال في المختلف والمؤتلف في اسماء الرجال

Beginnt f. 1b: حرف الزاي باب زاهر وزاهد وداهر، اما زاهر اوله زاي وآخره راء فهو زاهر بن قيس بن زهير بن قيس البلوي ذكره سعيد بن كثير بن عفير في الاخبار ... واما زاهد مثل الذي قبله سواء الا ان آخره دال مهملة فهو ابو غالب زاهد بن عبد الله بن الحصيب شيخ كان بالصعيد الخ

Alphabetisches Verzeichniss der in der Schrift ähnlichen und doch verschiedenen Personennamen; mit der Anführung der betreffenden Personen, ihrer speciellen Namen und Herkunft, oft auch mit Angabe ihres Todesjahres, ihrer Lehrer und Schüler: von 'Alı ben hibet allāh ben 'alı ben ǵa'far ibn mākūlā elǵarbāďaqānı elbagdādı abū naçr †487/1094.

Ein umfangreiches Werk, dessen 2. Hälfte hier vorliegt. Es ist eine Erweiterung und Vervollständigung der Werke des Eddārqoṭnı und des Elḫaṭıb elbagdādı (s. Spr. 290). Jeder Buchstabe zerfällt in eine Menge Kapitel, in welchen jedesmal die ähnlich geschriebenen Namen zusammengestellt werden. Wo möglich, folgen nach den Eigennamen auch noch in demselben Kapitel الكنى والآباء. Am Ende jedes Buchstabens folgt ein Abschnitt مشتبه النسبة, in welchem die, von diakritischen Punkten abgesehen, gleich geschriebenen Gentil-Wörter (wie الىافعى d. i. اليافعي oder النافعي) ebenfalls in besonderen Kapitel zusammengestellt behandelt werden.

Der letzte Artikel behandelt: النعىلى (d. i. اليَقْتَلي oder النُّفَيْلي).

Schluss f. 243a: واما النفيلي اوله نون وبعد الفاء ياء معجمة باثنتين من تحتها فهو ابو جعفر النفيلي، آخر الكتاب والحمد لله الخ

Schrift: ziemlich gross, gewandte Gelehrtenhand, flüchtig, aber meistens deutlich, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift von يوسف بن يوسف بن محمد بن خضر بن يعقوب بن خضر c. 1000/1591, zu eigenem Gebrauche.

Die Folirung unten am Rande. — Nach f. 141 und 151 je 1 Blatt ungezählt, jetzt 141B und 151B.

HKh. I 1115. V 11633.

10159. Lbg. 66.

166 Bl. 4to, 17 Z. (22×15; 16½×11cm). — Zustand: wurmstichig, oft ausgebessert, viele Blätter mit Pflanzenpapier beklebt. Im Text nicht selten beschädigt, besonders in der oberen Hälfte und zu Anfang. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk, dritter Band. Titel und Verfasser f. 1ª von später Hand:
الثالث من الاكمال فى المؤتلف والمختلف لابن ماكولا

Dieser Theil umfasst die Buchstaben ح bis س.

Beginnt f. 1ᵇ: باب حماز وحمار وحمّار وحمّاز وخمّار وخُمار، اما حماز بكسر الحاء المهملة وفتح الميم وتخفيفها وبالزاي فهو حبيب بن حماز الخ

Er bricht, ziemlich zu Anfang des Buchstabens س, ab in dem باب سَخْت وشَجْب وشَحْب mit den Worten f. 166ᵇ: وعامر بن عبد الله بن الشاجب بن عبدود بن عوف الكلبى شاعر يقال له،

Schrift: gross, kräftig, stattlich, gleichmässig, wenig vocalisirt, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. Bisweilen Bemerkungen am Rande. Collationirt. — Abschrift c. ⁷⁵⁰/₁₃₄₉.

F. 141ª, 14 ff. = We. 334, f. 1ᵇ ff.

10160. Lbg. 65.

201 Bl. Format (Text: 16½ × 9½—10½ᶜᵐ) etc. und Schrift wie bei Lbg. 66.

Dasselbe Werk, sechster und letzter Band. Titel f. 1ª:
الجزء السادس من الاكمال فى رفع عارض الارتياب عن المؤتلف والمختلف بين الاسماء والكنى والانساب،

Verfasser f. 1ª ausführlich.

Der Band umfasst die Artikel der Buchstaben ك bis ي. Zuerst f. 1ᵇ: حرف الكاف، باب كامل وكامن وكابي، اما كامل باللام فكثير واما كامن بالنون فهو ابو عبد الله راهب بن زرعة بن كامن اظنه بخاريا ... واما كابى بعد الالف باء معجمة بواحدة مكسورة ثم ياء الخ

Bricht ab gegen Ende des Buchstabens ي (der f. 187ª beginnt) in dem باب يورا ويبوزا f. 200ᵇ mit den Worten: حدث عنه عبد الله بن مسروح الصدفى قاله،

Die auf f. 201ª von schlechter Hand geschriebenen 5 Zeilen Ergänzung können richtig sein; falsch aber ist die Hinzufügung وبه تم الكتاب; denn es fehlt der ganze Abschnitt مشتبه النسبة an diesem Buchstaben. (Vgl. We. 334 am Ende).

Die Blattfolge ist: 1—121. 123—127. 122. 128 ff.

10161. Spr. 286.

386 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (19½ × 11; 14 × 6⅔ᶜᵐ). — Zustand: sehr wurmstichig. Am Rande oft ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: schöner Halbfranzband. — Titel und Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلي الله ... وبعد يرحمك الله فانك سالتنى أن اجمع لك ما اشتبه عليك مما ياتلف خطه ويختلف لفظه من اسماء الرواة وكناهم وانسابهم من الصحابة والتابعين ومن بعدهم من الخالفين ممن ذكر فى الكتابين الصحيحين فى السنن المسندة عن رسول الله تصنيف ابي عبد الله محمد بن اسمعيل البخاري الجعفي وابي الحسين مسلم بن الحجاج بن مسلم النيسابوري ثم القشيري رحمه

Verzeichniss und Besprechung der in den beiden Traditionssammlungen (الصحيح) des Elboḫârî und des Muslim ähnlich geschriebenen und leicht zu verwechselnden Personennamen, Kunjen, Geschlechtsnamen und Beinamen der Traditionisten, auf Wunsch eines Freundes verfasst. Es ist also eine Vervollständigung der von Beiden nur kurz mit einem Namen angegebenen Stützen durch Hinzufügung ihrer genaueren Herkunft, wobei der Verfasser die nachträglichen Berichtigungen (الاستدراكات) des على بن عمر الدارقطنى † ³⁸⁵/₉₉₅ bei Seite lässt. Derselbe Gegenstand war schon von ابو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد النيسابوري المعروف بالحاكم ابن البيع † ⁴⁰⁵/₁₀₁₄ behandelt in seinem Buche المدخل الي معرفة الصحيح من السقيم und المستدرك على الصحيحين, aber unvollständig. Ebenso haben darüber geschrieben: ابو نصر احمد ابن محمد بن الحسين المعروف بالكلاباذي † ³⁹⁸/₁₀₀₈ in seinem Buche الارشاد فى معرفة اهل الثقة والسداد.

Ferner: ابو علي بن السكن † ³⁵³/₉₆₄;
ابو ذر عبد بن احمد الهروي † ⁴³⁴/₁₀₄₂;
ابو احمد بن عدي † ³⁶⁵/₉₇₆;
ابو مسعود ابراهيم بن محمد الدمشقى † ⁴⁰⁰/₁₀₀₉.

Voraufgeschickt werden einige Bemerkungen über die Wichtigkeit des Gegenstandes, dann

f. 3ᵇ Leben des Elboḣārī, 22ᵃ das des Muslim, 24ᵇ Angabe seiner Stützen (اسانيد) bei beiden Büchern (الصحيحان), von ihm an bis auf jene herunter.

Der Verfasser hört Vorlesungen über Elboḣārī im J. 444/1052, über Muslim im J. 470/1077. Er ist الحسين بن محمد بن احمد الغسّاني الجيّاني الاندلسي ابو علي

und sein vorliegendes Werk ist betitelt:

تقييد المهمل وتمييز المشكل

Der Titel steht so am Rande f. 197ᵃ u. 293ᵇ; der Verfasser 197ᵃ im Text.

Der Verfasser Elḣosein ben moḣammed ben aḣmed elgassānī elandalusī *elǵejjānī* abu 'alī, geb. 427/1036, † 498/1105, hat sein Werk alphabetisch geordnet. Der erste Artikel beginnt f. 29ᵇ: اسيد واسيد واسير فاما أسيد بفتح الهمزة وكسر السين فهو اسيد بن جارية بالجيم الثقفى الخ

Der zweite f. 31ᵇ: اخرم واحرم واحزم فاما اخرم بالخاء المعجمة والراء المهملة فهو اخرم الاسدي فارس رسول الله صلعم واسمه محرز بن نضلة الخ

Es zerfällt in 2 Hälften.

Die 2. Hälfte beginnt f. 197ᵃ so: قال الفقيه الحافظ ابو علي حسين بن محمد بن احمد الغسانى رحمه هذا كتاب يتضمن الشبه على الاوهام الواقعة فى المسند الصحيحين وذلك مما يخص الاسانيد واسماء الرواة والحمل فيها على نقلة الكتابين عن البخاري وبيان الصواب فى ذلك، الخ

Dieser Theil schliesst f. 346ᵃ: عبد الحميد بن سهل مكان عبد الحميد والصواب عبد الحميد بالجيم وتقديم الميم عليها والله الموفق للصواب،

Es schliesst sich daran ein letztes Stück, anfangend f. 346ᵃ Mitte: [هذا جزء] يشتمل علي التعريف بشيوخ حدث عنهم محمد بن اسمعيل البخاري فى كتابه واهمل انسابهم وذكر ما يعرفون به من قبايلهم وبلدانهم مثل ما يقول حدثنا محمد حدثنا احمد ولا ينسبهما وحدثنا اسحق ولا يزيد على ذلك شيئا الخ

Es beginnt f. 346 mit dem Namen Aḣmed, nämlich: [حرف الالف] ممن اسمه احمد قال البخاري رحمه فى كتاب الصلوة فى موضعين وفى الجنايز فى موضعين الخ

Schluss f. 386ᵇ: العايدي قال لنا ابو بكر بن الغيض الحافظ محمد بن زياد يلقب بيؤيؤ وهو طاير يصاد، تم عليه الديوان بحمد الله وعونه وصلي الله الخ

Schrift: in rothen und blauen Linien eingerahmt, ziemlich klein, gewandt, ziemlich deutlich, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Die Uebersichtlichkeit fehlt, die einzelnen Abschnitte treten nicht deutlich genug hervor. Für die Ueberschriften-Anfänge gewöhnlich eine Lücke gelassen. — Abschrift c. 1100/1688. — HKh. II 3508.

10162. We. 339.

163 Bl. 8ᵛᵒ, 11 Z. (20 × 13²/₃; 13 × 9¹/₂ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz fest im Deckel; etwas unsauber und am Rande fleckig. Nicht ohne Wurmstiche. Bl. 9 beschädigt; 142. 143. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب الانساب المتفقة فى الخطّ المتماثلة فى النَقط والضَبط

لابي الفضل محمد بن طاهر المقدسي الحافظ

Ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: انبأنا الشيخ ابو الفضل محمد ابن ناصر بن محمد بن علي البغدادي قال انبأنا ابو الفضل محمد بن طاهر بن على بن احمد المقدسي قال، الحمد الله وبه استعين وصلواته على رسوله محمد وآله وصحبه اجمعين اما بعد فان ائمتنا المتقدمين رحم صنّفوا فى مشكلات الاسماء والانساب كتبا يستضىء بها المنتهي ويسترشد بها المبتدي لا غناء للمحدث عنها الخ

Alphabetisches Verzeichniss von Gentilnamen, die in der Schrift sich gleichen, auch ähnlich punktirt werden und doch eine verschiedene Herkunft anzeigen; von Moḣammed ben ṭāhir eššeibānī *elmoqaddesī* abū 'lfadl † 507/1113 (No. 1628).

F. 3ᵇ beginnt: باب الالف، الآمُلي والآمُلي، الاول منسوب الي آمُل طبرستان وهي القصبة للناحية خرج منها جماعة من العلماء من كل فن واكثر من

ينسب اليها يعرف بالطبري . . . والثانى منسوب الي آمل بلدة على شط جيحون حدث من اهلها جماعة الخ

Bei den einzelnen Artikeln werden in der Regel einige dahin gehörige Personen namhaft gemacht. Die Ordnung innerhalb der einzelnen Buchstaben ist nicht steng alphabetisch.

Der letzte Artikel f. 162ᵇ behandelt: اليمنى واليمنى

Schluss f. 163ᵃ: وهو دينوري واقام باليمن فنسب اليه، آخر الكتاب

Schrift: grosse, kräftige, breite Gelehrtenhand, vocallos und meistens ohne diakritische Punkte. Die Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift von عبد الرحمن بن على بن محمد ابن الجوزي im J. 575 Ǵom. II (1179), der über dies Werk von seinem Lehrer ابو الفضل بن ناصر eine اجازة erhalten hatte.

Nicht bei HKh.

10163. Pet. 359.

1) f. 1—104.

144 Bl. 8ᵛᵒ, 19 Z. (20½ × 13⅓; 14 × 8ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner Lederbd mit Klappe (diese fast abgerissen). — Titel fehlt. Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: . . . انبأنا شيخنا الشيخ جمال الدين ابو الفرج عبد الرحمن بن على ابن محمد بن على بن الجوزي رحه، قال الحمد لله على ما منح من الهدي والعلم واساله ان يجود علي زللنا بالحلم . . . اما بعد فان من اجلّ علوم الحديث ضبط الاسماء المشتبهة والنسب وقد كان الّف عبد الغنى [بن] سعيد الحافظ فيهما الخ

Die richtige Aussprache der Eigennamen und Gentilnamen hat ihre Schwierigkeit, ist aber besonders auch für die Traditionswissenschaft von Wichtigkeit. Es hatte darüber عبد الغنى بن سعيد بن علي الازدي المصري الحافظ, geb. ³³²/₉₃₅, † ⁴⁰⁹/₁₀₁₈, zwei gute Bücher geschrieben; ebenso على بن عمر الدارقطنى † ³⁸⁵/₉₉₅ nach demselben; Zusätze machte ابو بكر احمد بن علي بن ثابت الخطيب البغدادي † ⁴⁶³/₁₀₇₁. Dann verfasste ابو نصر على بن هبة الله بن على ابن ماكولا الجرباذقانى † ⁴⁸⁷/₁₀₀₄ sein grosses Werk الاكمال, in welchem er die Angaben seiner Vorgänger bereicherte und vermehrte, so dass es alle anderen Bücher der Art ersetzt.

Allein an die Gentilnamen haben die Meisten sich weniger gekehrt und es herrscht auf diesem Gebiete viel Unsicherheit und Unwissenheit; diesem Mangel will Abū 'lfaraǵ *ibn elǵauzi* † ⁵⁹⁷/₁₂₀₁ (No. 4042) durch dieses Werk abhelfen, welches er alphabetisch eingerichtet und, nach der Unterschrift, im J. 580 Śa'bān (1184) vollendet hat. Einige Jahre vorher hatte er über das so eben besprochene Werk gleichen Inhaltes von Moḥammed ben ṭāhir elmoqaddesī Vorlesungen gehört.

Es beginnt f. 2ᵃ: حرف الالف، باب الابري والابري اما الآبُرِي بالمدّ وضم الباء فهو ابو الحسن محمد بن الحسين بن ابراهيم روي عن ابي بكر بن خزيمة وآبُر قرية من قري سجستان واما الإبَرِي بكسر الهمزة وفتح الباء المعجمة بواحدة فهو عمر بن منصور ابو القسم سمع البغوي،

Die zusammengestellten Namen, wie hier, werden in Kapiteln behandelt; die einzelnen Buchstaben zerfallen also in eine kleinere oder grössere Menge باب.

Schluss f. 104ᵇ: باب اليمنى واليمنى وهذا مما تساوت فيه النسبة . . . والثانى منسوب الي اليمن لاقامته فيها وليس منها وهو ابو احمد الدينوري المقرئ،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter u. Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1117 Ḏū'lqa'da (1706), in der Stadt Içfahān von خليفة بن يوسف النجفى

10164. Spr. 308.

50 Bl. 8ᵛᵒ, 14 Z. (20½ × 12; 14½ × 7ᶜᵐ). — Zustand: etwas wurmstichig, sonst ziemlich gut. — Papier: etwas grau, ziemlich glatt und stark. — Einband: guter braunrother Lederband mit Goldverzierung; hinten aufgerissen. — Titel auf dem voranstehenden Schmutzblatt von neuerer Hand, und in der Vorrede f. 1ᵇ:

ايضاح الاشتباه فى اسماء الرواة

Verfasser s. Anfang.

Anfang f. 1[b]: الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيد المرسلين . . . اما بعد فيقول العبد الفقير . . . حسن بن يوسف بن مطهر الحلي غفر الله له ولوالديه، اني مثبت في هذه الاوراق تحقيق اسماء جماعة من رواتنا وايضاحها على وجه الايجاز والاختصار

Feststellung der Aussprache der Namen einer grossen Menge von šî'itischen Traditions-Râwîs, von Elḥasan ben jûsuf *elḥillî ibn elmoṭahher* † 726/1326 (No. 1796). Die Namen sind alphabetisch geordnet, die gleichen Namen zusammengestellt, sonst aber, innerhalb eines Buchstabens, nicht in der alphabetischen Folge. Ohne weitere biographische Notizen, ohne Jahreszahlen. — Beginnt f. 1[b] mit

ابو رافع اسمه اسلم بالالف قبل السين المهملة الخ
الاصبع بن نباتة بضم النون الخ

Letzter Artikel f. 49[a]:

يزيد بن اسحق بن ابي السحف بالفاء الغنوي الخ

Dann folgen die Kunjen, von

ابو اسحق ملقب شغر بفتح الشين المعجمة والعين المعجمة،

an bis f. 50[b]:

ابو الحسين البقراني بالقاف والنون بعد الالف قبل الباء وهذا آخر ما اردنا اثباته في هذا الكتاب ومن اراد التطويل والاستقصاء من معرفة الرجال كلهم واحوالهم وتعديلهم وجرحهم فعليه بكتابنا الكبير الموسوم بكشف المقال في معرفة الرجال الحمد لله رب العالمين،

Schrift: Persischer Zug, klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. — Abschrift c. 1800.
Nicht bei HKh.

Dasselbe Werk in Spr. 310, 2, f. 38—69[a].
Format etc. und Schrift wie bei S.

Titel u. Verf. f. 38[b] roth übergeschrieben:
كـ" ايضاح الاشتباه في معرفة الرجال لابن مطهر الحلي

Im Vorwort steht الرواة für الرجال.

Anfang und Schluss wie bei Spr. 308.

Die Notiz am Ende, dass der Verfasser dies Werk beendet habe am 29. Ḍû'lqa'da des J. 606, ist nicht richtig; es muss heissen 706/1306. — Am Rande einige Verbesserungen und Zusätze.

10165. Spr. 287.

94 Bl. 8vo, 17—18 Z. (18⅓ × 13; 12½—13⅓ × 8—8½[cm]). — Zustand: stark wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt. Ueberschrift f. 1[a] von anderer Hand:

حرف العين من كتاب رجال الحديث للحافظ الذهبي

Anfang fehlt.

Obiger Titel ist nicht richtig. Es handelt sich hier nicht bloss um die Ueberlieferer, sondern um die Festellung der ähnlich geschriebenen und doch verschiedenen Namen und Zunamen (نسبة) von Männern und Frauen aus den verschiedenen Jahrhunderten, bis auf die Zeit des Verfassers. Als Verfasser wird f. 94[b] angegeben — woran nicht zu zweifeln ist —

محمد بن احمد الذهبي

Dies Werk des Moḥammed eddehebî † 748/1347 (No. 2318) ist verfasst vor dem J. 741 Çafar (1340): s. unten.

Es ist sehr wahrscheinlich, dass das Vorliegende das Ende des

مشتبه النسبة

sei. HKh. V 12064. Dasselbe ist alphabetisch geordnet und beginnt hier im Artikel عباد. Der nächstfolgende ist عبادة, dann العبادي etc.

Der Buchstabe غ beginnt so f. 20[b]:

حرف الغين، الغابى محمد بن عبد الله المدني من الغابة عن مالك وعنه جعفر بن احمد بن بيان المتهم، ومن عائذ يعيش بن الجهم عن عبد المجيد بن ابي الرواد وعنه الحسين بن ادريس،

Buchstabe ن f. 75[a]: حرف النون، نابل الشامي سأل ابا هريرة وبموحدة عمر بن حسين بن نابل القرطبي الخ

Schluss f. 94[a]: ولولو في الموالي واسحق بن ابراهيم البغوي المحدث لولو شيخ البخاري، والحمد لله رب العالمين، آخر الكتاب وصلي الله الخ

Schrift: ziemlich gross, geläufige Gelehrtenhand, nicht undeutlich, fast vocallos, nicht selten ohne diakritische Punkte. Die Stichwörter roth und die Ueberschriften. Am Rande bisweilen Zusätze u. Berichtigungen. — Abschrift (für sich selbst) von حماد بن عبد الرحيم بن علي بن عثمان بن ابراهيم بن مصطفي بن سليمان المارديني الحنفي im J. 783 Moḥarram (1381). — Collationirt.

Am Ende ist noch aus der Originalhandschrift, aus der diese abgeschrieben, ein von dem Verfasser an mehrere Zuhörer dieses Werkes ausgestellte kurze Lehrerlaubniss mitgetheilt, vom J. 741 29. Çafar (1340).

10166. Spr. 288.

90 Bl. 8vo, 15 Z. (18 1/8 × 18 1/3; 13 × 9cm). — Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, auch bräunlich, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1a:

كتاب لوامع الانوار البوارق فى نظم كتاب المشارق

In der Vorrede v. 47 bloss: لوامع الانوار. Verfasser f. 1a:
نظم الامام العلامة ابي عبد الله محمد الموصلي الشافعي
Genauer:

محمد بن محمد بن عبد الكريم بن رضوان
ابن عبد العزيز البعلي الدمشقي شمس الدين ابو
عبد الله المعروف بابن الموصلي الشافعي

Anfang f. 1b (v. 1—3. 6):
قال محمد فتى محمد الشافعيّ الموصليّ البلد
الحمد لله علي نعمائه حمدا يضوع المسك من ارجائه
ويوجد القبول من هبّاته ويعدم العدم لذي هباته
وبعد فالحديث بحر زاخر تلقى به الجواهر الفواخر

Reǵez-Gedicht in etwa 3000 Versen über gleich oder ähnlich geschriebene, verschieden auszusprechende Wörter, die im الموطأ und den الصحيحان des البخاري und مسلم vorkommen: nach dem مشارق الانوار على صحاح الآثار des عياض بن موسي اليحصبي verfasst, von Moḥammed ben moḥammed ben ʾabd elkerīm ben riḍwān elbaʿlī eddimašqī šems eddīn abū ʾabd allāh *ibn elmauçilī*, geb. 699/1300, † 774/1372, und zwar, wie er gegen den Schluss sagt, im J. 744 Rabīʾ I (1343).

Nach der Vorrede von 50 Versen folgt das Werk selbst alphabetisch. Zuerst werden die übrigen Wörter, wie Verba, Nomina, Partikeln, dann die Eigennamen (Orts-, Personen-, Gentil-Namen) behandelt. — Es fängt f. 3a Mitte so an:

حرف الهمزة
آتسخر استفهم او لا تفعل آهجر اي هذي وذا لا يحصل
وتابرون النخل ضمّ واكسر اي تلقحون شدّدت للطبري

Ende des Werkes selbst f. 89b:
يزيد للاكثر لم ينسب وقد قال الدمشقيّ ابن هرون يُعَدّ
هذا انتهاء نظم ما لم يُسْبَق اليه سابق ولمّا يلحق

Nach Angabe der Zeit der Abfassung kommt der Schluss: die letzten Verse f. 90a:
والعفو والعافية المباشره فى الدين والدنيا كذا فى الآخره
والحمد لله على ما لطفا وحسبنا الله تعالي وكفا

Schrift: ziemlich gross, gewandt, deutlich, etwas vocalisirt, diakritische Punkte fehlen bisweilen. Ueberschriften roth. Collationirt. — Abschrift im J. 791 Šawwāl (1389). Bezieht sich wol auf die Handschrift, aus der diese Abschrift geflossen: diese wol um 1100/1688.

Nach f. 80 fehlen 20 Bl. (= Spr. 289, f. 62a, 4 bis 77a, 1).
HKh. V 11213 (cf. 12051).

10167. Spr. 289.

83 Bl. 4to, 17 (von f. 71 an c. 23) Z. (23 × 16; 15 × 10cm). Zustand: sehr fleckig. — Papier: gelb, auch bräunlich, stark, glatt. — Einband: sehr schöner Halbfranzband.

Dasselbe Werk. Titel fehlt. F. 2a oben am Rande (was falsch ist):
كتاب المؤتلف والمختلف فى الاسماء والكنى للعلامة الرملى

Bl. 1 fehlt. Es ist von Sprengers Hand nach Spr. 288 ergänzt und jetzt bezeichnet als f. 1. — Auf f. 20a, 1—14 wiederholt, was steht 19b, 4—17. — Nach f. 20 fehlen 10, nach 42 1, nach 78 1 Bl., nach f. 70 ist eine Lücke von mehreren Blättern.

Der breite Rand ist voll von kleingeschriebenen Bemerkungen und Glossen lexikalischer Art, die am äussersten Rande zum Theil abgegriffen und unleserlich sind.

Schluss f. 82b oben mit dem Verse
والعفو والعافية الخ

F. 82b und 83 eng mit Traditionen vollgeschrieben.

Schrift: f. 1—70 ziemlich gross, breit, deutlich, vocalisirt, die Ueberschriften und Stichwörter in den Versen roth. F. 71 bis 82 flüchtiger, gedrängter, nicht undeutlich, vocalisirt, Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688 (respect. 1000/1591).

10168. Spr. 248.

290 Bl. 8vo, 13 Z. (20 × 16; 14 × 9½^{cm}). — Zustand: gut; doch nicht ohne Wurmstiche. — Papier: weiss, fein, glatt. — Einband: rothbrauner Lederbd. — Titel f. 1ᵃ (und Vorrede f. 4ᵇ):

اتحاف ذوي الالباب بشوارد لبّ اللباب،

Verfasser f. 1ᵃ (und Vorrede f. 2ᵃ und f. 290ᵇ):

رضىّ الدين بن محمد بن على بن حيدر الحسنى الشامي العاملي اصلا المكّي محتدا ومولدا ومدفنا الشافعي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الكريم الوهاب المنزه عن النسبة والانتساب . . . وبعد فيقول العبد اللائذ بعفو ربه . . . انى لما ظهرت الي عالم الوجود واكرمنى بحسن الاختيار والاختبار مفيض الكرم والجود الخ

Ergänzung zu dem Werk des Essojūṭī über die Gentilnamen, welches betitelt ist: لبّ اللباب, in alphabetischer Folge, von Raḍī eddīn ben moḥammed ben 'alī ben ḥeider elḥasanī *el'āmulī* elmekkī.

Der erste Artikel f. 4ᵇ: الأَبَّجِّي بفتح الموحدة وتشديد الجيم الي ابجّ موضع ببلاد العجم،

Der letzte Artikel f. 290ᵇ: اليهودي الي درب اليهود ببغداد،

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Die Stichworte roth. Am Rande (im Anfang) bisweilen einige Erklärungen und Verbesserungen. — Abschrift vom Jahre 42, d. i. 1242/1826.

10169. Spr. 282.

72 Bl. 4to, 23 Z. (22 × 16; 16½ × 10^{cm}). — Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser fehlt. In der Vorrede und am Ende nicht angegeben. Der Titel bei Spr.: ضبط اسماء الصحابة kann richtig sein.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي فضل بنى آدم بتعليم الاسماء وشرّفهم بتشريف الارسال والاصطفاء . . . ثمّ انه تدرّج فى الناقلين ما ليس منهم فخلطوا بالحقّ ما ليس منه فمنّ الله بتوفيق الايمّة الاعلام الخ

Das Werk selbst beginnt f. 2ᵇ: اعلم انهم يعبرون عن ذات نقطة تحت بموحدة وعن ذات نقطتين فوق بمثناة فوق الخ

Anweisung, die in gewissen auf Tradition bezüglichen Werken vorkommenden schwierigeren Eigennamen richtig zu lesen; der Verfasser gebraucht zur Bezeichnung der jedesmal benutzten Werke Abkürzungen, die f. 2ᵇ angegeben werden, nämlich: مق للتهذيب لمقدمة ابن حجر غن لغنية اللبيب شرح التقريب ن للنواوي ك للكرماني ق لما اخرجته قديما من النووي والكرماني زر للزركشى مس من اسماء المصابيح والمشارق فان عدم شيء او وجد ج فمن الجامع،

Alphabetisch geordnet; am Ende jedes Buchstabens stehen die النسب, ebenfalls alphabetisch.

Der Buchstabe ا beginnt f. 2ᵇ unten: حرف الهمزة، آبي اللحم آه بمدّ همزة وكسر موحدة وسكون مثناة تحت لقب ابراهيم من وفى مختصر اسد الغابة هو مولي عمير الخ

Schluss f. 72ᵃ: وَرَّاد بمفتوحة وشدة راء وبدال مهملة مولي مغيرة بن شعبة،

Schrift: ziemlich klein und gedrängt, geläufig, nicht undeutlich, vocallos. Ueberschriften (oft auch die Siglen) roth. — Abschrift vom J. 1171 Ḏū'lqa'da (1758).

Nicht bei HKh., wahrscheinlich neueren Ursprungs. Dass der Verfasser nicht ابن حجر, scheint aus dem Sigel مق zu erhellen.

10170. Min. 187.

86) f. 793.

Format (c. 32 Z.) etc. und Schrift wie bei 85).

Bruchstück aus einem Werke, in welchem die richtige Aussprache von Namen der Traditionisten, nebst verschiedenen Notizen (auch biographischen) über sie, angegeben ist.

Die ersten Worte hier: ولا ذكره باسمه قلت كيف نذكره قال قولوا الحجة من آل محمد عم ومن القاصرين من احداث هذا العصر الخ

Zuerst hier besprochen الاعمش الكوفى (d. i. ابو عبد الله سليمان بن مهران الازدي † 148/765) dann: البروفري (d. i. الحسين بن على بن سفيان † 405/1014).

Der Verfasser citirt, ausser dem ابو عبد الله محمد بن مكي الشهيد † 786/1384, auch den Qāmūs, dessen Verfasser † 817/1414; er gehört also einer

späteren Zeit an. Es scheint, dass sein Werk in eine Anzahl von Abschnitten getheilt ist: denn f. 793ᵇ Mitte steht — allerdings ohne Beifügung von „Abschnitt" — الخامس والعشرون, dessen Inhalt تحقيقات ثلث. Hier wird zunächst behandelt: سُوَيْد بن قيس.

Es bricht hier ab mit den Worten: روي فى باب احكام السهو فى الصلوة حديث سهو النبي صلعم عن سعيد الاعرج قال سمعت ابا عبد الله عم يقول ان الله تبارك وتعالي'

Mf. 248, f. 27ᵃ—28ᵃ enthält ein Stück aus تهذيب الاسماء واللغات des محيى الدين النووي und zwar aus dem 1. سفر, betreffend das Leben Moḥammeds (vom Jahre 1—10 d. H.). — Lbg. 407, f. 35ᵃ ein Stück über Aussprache einiger alter Eigennamen.

Spr. 862, f. 95 einige Gentilitia mit genauer Angabe der Aussprache. — We. 1739, f. 68ᵇ Aufzählung von 4 Personen Namens الآجُرّي.

10171.

Hieher gehören auch folgende Werke:

1) المختلف والمؤتلف فى اسماء القبائل von محمد بن حبيب البغدادي † 245/859.
2) كتاب الكنى von احمد بن على بن شعيب النسائى † 303/915.
3) ك" الاسماء von احمد بن عبد الله الدلجى ابو القاسم † 319/931.
4) كتاب الالقاب von الحسين بن احمد ابن خالويه † 370/980.
5) ك" الاسماء والكنى von محمد بن محمد الحاكم النيسابوري ابو احمد † 378/988.
6) ك" الالقاب von احمد بن عبد الرحمن الشيرازي † 407/1016.
7) مشتبه النسبة von عبد الغنى بن سعيد المقدسى † 409/1018.
8) ك" الالقاب von على بن الحسين الهمدانى ابن الفلكى † 447/1055.
9) المضاهات والمضافات فى الاسماء والانساب von احمد بن محمد البُصَيْرى ابو كامل † 449/1057.
10) ك" الكنى von يوسف بن عبد الله القرطبى ابن عبد البرّ † 463/1071.
11) المختلف والمؤتلف فى الانساب von محمد بن طاهر ابن على المقدسى ابنُ القيسرانى † 507/1113.
12) ك" الالقاب von ابن الجوزي † 597/1201.
13) ك" الآباء والامّهات von مبارك بن محمد الجزري ابن الاثير † 606/1209.
14) المُرَصَّع فى بيان الكنى بالآباء von demselben.
15) المعجم فيمن وافقت كنيته كنية زوجه من الصحابة von سليمان بن موسى بن سالم الكلاعى † 634/1236.
16) مشتبه النسبة von اسمعيل بن هبة الله ابن باطيش † 655/1257.
17) Desgl. von شمس الدين الذهبى † 748/1347.
18) المقتنَى فى سرد الكنى von demselben.
19) توضيح المشتبه von ابن ناصر الدين الدمشقى † 842/1438.
20) تبصير المنتبه فى تحرير المشتبه von ابن حجر العسقلانى † 852/1448.
21) لبّ اللباب فى تحرير الانساب von السيوطى † 911/1505.
22) المُنَى فى الكنى von demselben.
23) كشف النقاب عن الالقاب von demselben.
24) ر" فى سرّ الكنى von عبد الرحمن بن عمر العريشى † 1193/1779.

XXI. Buch.

Biblisch-Christliches.

10172. Dq. 106.

183 Bl. 4to, 21 Z. ($24\frac{1}{2} \times 18\frac{1}{4}$; $18\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ cm). — **Zustand**: sehr wasserfleckig, auch ziemlich wurmstichig; oft am Rande und im Rücken ausgebessert. Der Text (wegen der Wasserflecke) an manchen Stellen verwischt und schwer leserlich. — **Papier**: gelb, stark, glatt. — **Einband**: brauner Lederbd. — **Titel** fehlt. Er würde sein:

كـ" اسفار التورية المنقولة الي العربية

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 1 Blatt. Dasselbe ist von ziemlich neuer Hand ergänzt auf f. 1 u. 2^a. Zuerst: فى البدئ خلق الله ذات السماء وذات الارض وكانت الارض خالية خاوية وكانت الظلمة على وجه الغمر وروح الله ترف على المياه الخ

Die 5 Bücher Moses, ins Arabische übersetzt.

Das 1. Buch, f. 1—46^b, ist betitelt f. 46^b سفر الخليقة und eingetheilt in 34 اصحاح.

Das 2. Buch, f. 47—85^a, سفر الخروج, enthält 26 اصحاح.

Das 3. Buch, f. 86—111, سفر اللاويين, ist eingetheilt zuerst in 8 اصحاح; dann kommt f. 99^b. 101^b. 103^b das 8. 9. 10. فصل; das 11. فصل ist als solches nicht bezeichnet; dann kommt f. 106^b und 110^a das 12. u. 13. فصل. Ausserdem sind hier und da noch einige auf den Inhalt bezügliche Ueberschriften, z. B. f. 100^b:

عن الاستغفار فى الشهر السابع

und الخطايا التى توجب الموت وهي سايرة فى كل عضو

Das 4. Buch, f. 112—148,

كـ" احصاء عدد بنى اسرائيل

oder auch nach f. 148^a سفر اعداد بنى اسرائيل, zerfällt in 26 اصحاح. Dabei ist das 5. u. 14. اصحاح beim Zählen übergangen.

Das 5. Buch, f. 149—183, enthält 1.—5. اصحاح; dann f. 157—164^a das 3.—13. فصل; 164^a das 10. اصحاح; 164^b das 14. فصل; 165^b 11. اصحاح; 166—167^a das 15.—18. فصل; 167^a das 12. اصحاح; 168^a 19. فصل; 168^b 20. فصل; 168^b 13. اصحاح; 169^b 21. فصل; 170^a 22. فصل; 170^b 14. اصحاح; 182^a 23. فصل; 182^b 24. فصل; 171—179^b das 15.—20. اصحاح.

Am Ende, nach f. 179, fehlt 1 Blatt; das Vorhandene geht bis Kap. 33, 13 zu den Worten: وقال ليوسف يوسف ارضه مباركة الثمار من الرب ومن الندا،

Die Blätter sind etwas verbunden; sie folgen so: 1—120. 183. 121—170. 182. 171—179.

F. 180 ist leer, bis auf ein kleines Gebet; 181 enthält die Bemerkung, dass 182 und 183 an falsche Stelle gebunden sind.

Schrift: der Text ist in 2 Columnen auf jeder Seite; die Schrift ziemlich gross, kräftig, gewandt, gleichmässig, etwas vocalisirt. Die Ueberschriften roth. — **Abschrift** vom J. 678 Ḏū'lqa'da (1280). Diese Zahl steht am Ende des 1. 2. u. 4. Buches; die Unterschrift f. 111 ist nicht ganz vollständig.

10173. Df. 41.

259 Bl. 4to, 21 Z. (26×18; $19—20 \times 11$ cm). — **Zustand**: im Ganzen ziemlich gut, doch nicht recht sauber und — besonders im Anfang — oft fleckig. Etwas wurmstichig. — **Papier**: gelb, dick, sehr glatt. — **Einband**: brauner Lederband. — **Titel** f. 2^a:

كتاب الجوهر المضىء فى السنة عشر النبي

Anfang f. 2^b: بسم الاب والابن والروح القدس الاه واحد، نكتب بتاييد الله جل اسمه كتاب اشعياء النبي، وحي الله الذي اوحي الي اشعياء بن اموص فى آل يهودا واهل اورشليم على عهد عوزيا ويوثام واحاز

وحازقيا ملوك يهودا' قال اسمعي ايتها السما وانصتي ايتها الارض لان الرب نطق وقال ربيت ابنا وشرفتهم وهم غدروا بي عرف الثور قانيه وسايسه والحمار مذود صاحبه وآل اسراييل لم يعرفوا وشعبي لم يفهموا الخ

Arabische Uebersetzung der hebräischen Propheten. Zuerst Jesaja. Dann die 12 (kleinen) Propheten. Zuerst Hosea, f. 58^b (nach dem بسم الاب الخ): نبدأ بترجمة كتاب الاثنى عشر واولها كتاب هوشع النبي ونكتب اولا حديث هوشع ويقول انه وان كان من الاثنا عشر بالنبوة والسرّ جميعا وكان على عهد اشعياء النبي في ارض يهودا' وحي الله الذي اوحا الي هوشع بن باري في ايام عوزيا ويوثام الخ

Dann f. 66^b يوال; 69^b عاموص; 76^a عوبديا; 77^b يونان; 80^a ميخا; 85^a ناحوم; 87^b حبقوق; 90^b صفونيا; 93^b حجي; 95^b زخريا; 105^b ملاخي.

Es folgt f. 109^a Jeremias ارميا; der Anfang: هذه اقوال ارميا بن حالقيا من الاحبار الذين كانوا بعناثوت في ارض بنيامين الخ

An seine Prophezeiungen schliessen sich ohne Weiteres seine Klagelieder an, f. 172^a, mit der Ueberschrift: نكتب مراثى ارميا النبي Anfang: كيف بقيت وحدها المدينة التى كانت كثيرة الشعب وصارت كالارملة الخ

Das 2.—4. Kap. derselben ist اللحن genannt. Das 5. Kapitel derselben hat hier die Ueberschrift f. 177^a: صلوة ارميا النبي.

Es folgt f. 178^b: كتاب حزقيال النبي (Anfang: في سنة ثلثين لعدد السنين التى مضت من بعد ثمانية عشر سنة من ملك يوشيا الملك الخ) und f. 235^a Daniel (دانيال). Anfang: نبدأ بترجمة كتاب دانيال النبي في السنة الثالثة من ملك يوياقيم ملك يهودا اتى بختنصر ملك بابل اورشلم واحاط بها ونزل عليها فدفعها الرب اليه واسلمها في يده الخ

Dessen Prophezeiungen sind f. 255^a zu Ende; es schliesst sich daran unmittelbar das Stück حديث بال الصنم (von Bel zu Babel) und f. 256^b انقضاء حديث بال الصنم وهذا حديث التنين (vom Drachen zu Babel), wie auch f. 239^b das Gebet Azaria (صلوة عزريا واصحابه) und f. 241^a تسبيح حننيا وعزريا واصحابه وتبرايكهم (Gesang der 3 Männer im Feuer) vorhanden ist.

Die Abschrift ist von einer Handschrift genommen, die von der Hand des القسيس الشمس بن كبر geschrieben war im J. 6702 (?). Die vorliegende Handschrift ist datirt vom J. 1041 der Märtyrer = 725 d. Higra, und geschrieben zu eigenem Gebrauch von ابوسعيد بن سيد الدار ابو الفضل المسيحي. Derselbe hat ganz zu Ende 258^a 4 Verstücke von je 2 Versen (in verschiedenen Metren) angefügt, in welchem Arabische Dichter über die Vergänglichkeit des Lebens gegenüber der Dauer der Schrift klagen.

F. 257^b steht am Rande, dass dies Werk aus dem Koptischen ins Arabische übersetzt sei; 72 Gelehrte hätten die Bücher des Alten Testamentes aus dem Hebräischen ins Griechische übertragen und von da aus seien sie in alle Sprachen übersetzt: der Uebersetzer aus dem Koptischen ins Arabische sei ... ابو الفخر بن und berichtigt hätten den Text die 2 Söhne des غبريال الاسعد بن الكردوس'. Die Stelle ist verblasst und zum Theil zur Unleserlichkeit verwischt.

Schrift: zieml. gross, gut, gleichmässig, stark vocalisirt. Ueberschriften roth. — Abschrift s. oben. — Collationirt.

Abweichend von der Kapitel-Eintheilung zerfällt jede Abtheilung dieser Prophetensammlung in eine gewisse Zahl von اصحاح, und zwar Jesaja in 30, die kleinen Propheten in 25, Jeremia in 36, Ezechiel in 28 und Daniel in 12.

F. 258^b u. 259^a in grosser, dicker, unschöner, doch alter Handschrift, ist im Text zur Seite beschädigt und zur Unleserlichkeit beklebt und enthält einen Glückwunsch zum Geburtstage eines Sohnes Michael eines Lehrers نصير الله (oder نصير الدين).

Von den einzelnen Propheten sind hier Abbildungen mit Farben gegeben, zum Theil nicht übel; bei einigen derselben ist das Gesicht fortgekratzt; Hosea fehlt überhaupt.

10174. Sach. 317.

67 Bl. 12mo, 20—21 Z. (6½×4; 4½×2½cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn, glatt. — Einband: Pappband (in rothem Seidenzeug). — Titel und Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 1b: بسم الله خير الاسماء وبه ثقتى، نبتدي بعون الله ونكتب زبور داود النبى والملك المدعو قلب الله ويحوي مئة وخمسون مزمورا، اول ذلك المزمور الاول، طوبى للرجل الذي لم يسلك فى مشورة المنافقين وفى طريق الخطاة لم يقف الخ

Psalmbuch Davids in Arabischer Uebersetzung. — Schluss f. 67b: سبحوه بمعازف التهليل، كل نسمة فلتسبح الرب،

Schrift: äusserst klein und fein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Text in rothen Strichen. — Abschrift von الياس im J. 1883 in ماردين.

Die Reihenfolge ist nicht ganz die des Grundtextes; so ist Ps. 118 der lange hebräische Ps. 119 (im Ganzen 150 Psalme).

F. 18a steht als Ueberschrift التاسع والاربعون verkehrt für التاسع والثلاثون.

10175. Do. 162.

348 Bl. 8vo, 18 Z. (18×13½; 12×7½cm). — Zustand: sehr stark wasserfleckig; wurmstichig, besonders am oberen Rande von der Mitte des Bandes bis gegen Ende. Bl. 17 oben beschädigt, Bl. 348 noch mehr, besonders oben im Text. Viele Blätter oben am Rande ausgebessert, f. 316—328 auch am Seitenrande. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: brauner Lederband (mit Holzdeckel). — Titel fehlt; er ist etwa:

ك" الانجيل ورسايل الحواريين وقصصهم والابوغالمسبيس

oder auch: كتاب العهد الجديد

Es liegt hier das Neue Testament, ins Arabische übersetzt, vor, nämlich die 4 Evangelien, die 14 Briefe der Apostel, die Apostelgeschichte, die 5 katholischen Briefe und die Offenbarung Johannis.

Anfang fehlt, 14 Blätter. Das Vorhandene beginnt f. 1a: النفس والجسد معا فى جهنم اليس عصفورين يباعان بفلس ولكن واحد منهما لا يقاع [d. i. يقع] علي الارض دون علم ابيكم، الخ

Es ist dies das Evang. Matthaei Kap. X, 28.

Marcus beginnt f. 35a; Ueberschrift: نبتدي بعون ربنا ايسوع المسيح بانجيل البشير مرقس، Anfang: ابتدي انجيل ايسوع المسيح بن الله الخ Die Unterschrift f. 67b: تجز انجيل مرقس البشير ... الذي كتبه برومية فى عهد القديس والرسول بطرس ... كتبه بعد الصعود المجيد باثنى عشر سنة فى عصر نارون الملك،

Lucas beginnt f. 68a mit der Notiz: نبتدئ بعون الله ننقل انجيل البشير لوقا السليح من اللسان العبرانى الي اللسان العربي وعدد اصحاحاته علي ما ثبت فى نُسَخ الارثذوكسيين ٨٣ اصحاحا، بشارة الاب الفاضل لوقا احد السبعين الرسل كتب الانجيل باليونانية بالاسكندرية وكرز به فى مقذونيه بعد صعود السيد جل ذكره باثنان وعشرين سنة، عدد فصوله كبير، Anfang des Textes selbst f. 68b (nach der Ueberschrift: الله رجائى والمسيح ملجائى وروح القدس وقائى، هذه بشارة الرسول لوقا) لما كان اناس بكثرة قد شرعوا أن يرتبوا وصفا مشتملا على الامور التى عملها عندنا ومعرفتها موجودا فينا على ما سلم ذلك الينا الخ

Ueberschrift f. 120b: كتب الانجيل بافسس باليونانية وكرز به فى افسس وهو احد الاثنا عشر الرسل والملازمته الاهنا كتب فى انجيله ما اخروه الثلثة اناجيل واخر اكثر ما كرزوا به الثلثة وكتب فى الانجيل بعد صعود السيد باحد وثلثين سنة، Dieselbe bezieht sich auf Johannes f. 121b: هذه بشارة الرسول يوحنا الثاولوغس، فى الابتداء كان الكلمة والكلمة لم يزل عند الله والاها كان الكلمة هذا كان فى الابتداء مع الله الخ Schluss f. 160a: لم يسع العالم المصاحف التى تحويها ولله المجد والقدرة الي الابد ودايما امين،

F. 161 u. 162 leer.

F. 163a رسالة القديس مار بولص الي اهل رومية، من بولص عبد ايسوع المسيح المدعو الرسول الذي افرز لانجيل الله الذي وعد من قبل الخ Schluss f. 180a: الله الذي هو حكيم وحده والتسبحة له بربنا ايسوع المسيح الي انتهاء الازمان امين، نعمة ربنا ايسوع المسيح مع جميعكم امين، تمت الرسالة الاولي الذي الي روميه بعون الله الخ

رسالة القديس بولص السليح الي اهل قرنثيوس، 180[b]
من بولص المدعو رسول ايسوع المسيح بمشية الله وصستانس الاخ الي بيعة الله التي في قرنثيوس الخ
Schluss f. 197[b]: ومحبتي مع جميعكم بالمسيح ايسوع امين، كملت رسالة القديس بولص الي اهل قرنثيوس،

رسالة بولص النذير بالمسيح الي قرنثيوس الثانية، 198[a]
من بولص رسول ايسوع . . . وطيماثاوس الاخ الي بيعة الله التي بقورنثيوس والي جميع الاطهار الخ
Schluss f. 209[a]: سلام ربنا ايسوع المسيح وحب الله وشركة روح القدس مع جميعكم امين، كملت

رسالة القديس مار بولص الي اهل غلاطيه، 209[b]
من بولص الرسول ليس من الناس ولا على يد انسان بل على يد ايسوع الخ
Schluss f. 215[a]: نعمة ربنا ايسوع مع ارواحكم يا اخوتي امين

رسالة بولص النذير الي اهل افسس، من بولص 215[b]
رسول ايسوع . . . الي الذين هم في افسس الاطهار المومنين بايسوع المسيح السلام معكم الخ
Schluss f. 221[a]: النعمة مع جميع الذين يحبون ربنا ايسوع المسيح بلا فساد، امين

رسالة السليح بولص الي اهل فيليفوس، من بولص 221[b]
فطيماثاوس عبدي ايسوع المسيح الي جميع الاطهار
Schluss f. 226[a]: نعمة ربنا ايسوع المسيح تكون مع جميعكم امين، تمت

رسالة بولص السعيد الي اهل قلصايس، من بولص 226[b]
رسول ايسوع المسيح بمسرّة الله وطيماثاوس
Schluss f. 230[b]: هذا السلام بيدي انا بولص كونوا تذكرون وثاقاتي النعمة معكم امين

رسالة القديس بولص الي اهل تسالونيقي الاولي، 231[a]
من بولص وسلوانس وطيماثاوس الي بيعة التسالونيقيين التي في الله الاب الخ
Schluss f. 234[b]: نعمة ربنا ايسوع المسيح تكون معكم امين، تمت

رسالة الرسول بولص الي تسالونيقي الثانية، 235[a]
من بولص . . . الي بيعة التسالونيقيين التي في الله ابينا ومن ربنا ايسوع الخ
Schluss f. 237[a]: هكذي اكتب، نعمة ربنا ايسوع المسيح تكون مع جميعكم امين

رسالة القديس السليح الي تلميذه تيموثاوس 237[b]
الاولي، من بولص رسول ايسوع المسيح بامر الله محيينا وامر المسيح ايسوع رجائنا الخ
Schluss f. 242[b]: لان الذين يعدون بها قد ضلوا عن الايمان النعمة معكم وامين

رسالة القديس مار بولص الثانية الي طيماثاوس، 243[a]
من بولص رسول ايسوع المسيح بارادة الله
Schluss f. 246[a]: ربنا ايسوع المسيح يكون مع روحك والنعمة منا امين

رسالة المغبوط بولص الي طيطس، من بولص 246[b]
عبد الله ورسول ايسوع المسيح بايمان نجباء الله
Schluss f. 248[b]: اقروا السلام جميع الذين يحبّونا في الايمان النعمة مع جميعكم امين

رسالة القديس مار بولص الي تلميذه فيليمن، 249[a]
من بولص . . . وطيماثاوس الاخ الي فيليمن الاخ الحبيب العامل معنا
Schluss f. 249[b]: المساعدان لي نعمة ربنا ايسوع المسيح مع ارواحكم امين

رسالة القديس بولص الحواري الي العبرانيين 250[a]
وهم المتنصّرون من اليهود القاطنون باورشليم بكل الاجزاء وبكل الاشباه كلم الله لابائنا بالانبياء من قبل الخ
Schluss f. 263[b]: يبلغكم السلام جميع الذين من انطاكيه النعمة مع جميعكم امين

نبتدي بعون الله وحسن توفيقه بترجمة 264[a]
قصص الحواريين المسمّي باليونانية براكسيس ونوضح اول ذلك السبب الذي دعا لوقا السليح احد السبعين الي كتابة هذا الكتاب ونسال الله الارشاد الي الصواب،
Anfang: بيان السبب من اجل انه قد شرح في كتاب الانجيل خطب سياسة المسيح سيدنا بالجسد وتصرّفه في الارض وانه من بعد انبعاثه من بين الاموات الخ
Schluss f. 313[a]: ينادي بامر ملكوت الله وكان يعلّم علانية بامر ربنا ايسوع المسيح بلا مانع، نجزت

رسالة يعقوب السليح القاثوليقية الي المومنين 313[b]
من العبرانيين، من يعقوب عبد الله وعبد ايسوع المسيح الي الاثنى عشر قبيلة المبثوثة

Schluss f. 317[b]: يجيبي نفسه من الموت ويمحوا كثرة خطاياه؛ فلربنا والاهنا يسوع المسيح المجد وعلينا رحمته امين؛

318[a] رسالة القديس بطرس الرسول القاريفارس القاثوليقية الاولي الي كافة المومنين بكل موضع؛ من بطرس رسول ايسوع المسيح الي المصطفايين والسكان المفترقين الخ

Schluss f. 322[b]: ليسلم بعضكم علي بعض بقبلة طاهرة السلام مع جميع الذين مع المسيح امين؛

323[a] رسالة بطرس القاريفارس الثانية القاثوليقية؛ من شمعون الصفا عبد ايسوع المسيح ورسوله الي الذين اهلوا للايمان الخ

Schluss f. 326[a]: والله الاب الذي له التسبحة الآن وفي كل اوان ولايام العالمين امين

326[b] رسالة يوحنا الانجيلي القاثوليقية اي الجامعة؛ نحن نبشركم بذلك الذي كان موجودا منذ البدئ ذلك الذي سمعناه الخ

Schluss des 3. Briefes f. 329[a]: يقرؤن عليك السلم ابلغ الاصدقاء السلم كل انسان باسمه؛ تمت

329[b] رسالة يهوذا بن يوسف وهو المسمي تداوس القاثوليقية؛ من يهوذا عبد ايسوع المسيح واخي يعقوب الي الشعوب المدعوين المحبوبين بالله الخ

Schluss f. 330[b]: له المجد والكرامة والعظمة والجبروت والسلطان الآن وكل اوان والي دهر الداهرين امين؛

تجز بعون الله مُصْحَف الرسايل التي لبولس واخبار الرسل والكاثوليكين والمجد لله دايما امين

331[a] نبتدي بكتابة رؤية يوحنا الانجيلي الذي هو الابوغالمسيس؛ ابوقالمسيس ايسوع الذي اعطاه الله ان يعلنه لعبيده ما هو عتيد الخ

Schluss f. 348[b]: تعالي يا ربنا ايسوع المسيح علي القديسين فان لك المجد والتهليل والتسبيح والوقار والجبروت والجلال والقدرة والترتيل والعظمة والابتهال والشكر للاب والابن والروح القدس مظهر العجايب الآن وكل اوان والي دهر الداهرين امين؛ تجز الكتاب باسره ولله المجد دايما ابدا امين؛

Nach f. 328 fehlen 4 Blätter (enthaltend I. Joh. 3, 15 bis III. Joh. 6) und nach 336 fehlt 1 Bl. (enthaltend Apocal. 7, 15 bis 9, 7).

Schrift: klein, gut, gleichmässig, vocalisirt. Die Hauptüberschriften in Goldbuchstaben, die der einzelnen Kapitel blau. Auf der Vorderseite der Blätter steht oben am Rande die Angabe des Verfassers oder des Titels. Einige lateinische Randbemerkungen stehen hie und da, so 175[b]. 176[a]. 192[b]. 193[a]. 225[a]. — Abschrift (nach f. 160[a]) im J. 6778 im Monat ايار.

Die Uebersetzung der Evangelien in WE. 184 ist nicht dieselbe.

10176. Df. 42.

190 Bl. 4to, 14 Z. (27 × 17; 21 × 12—12½[cm]). — Zustand: vielfach beschädigt durch Wurmstiche und Wasserflecke, auch sonstige Flecke; der Rand ist oft ausgebessert, auch der Rücken im Anfang und am Ende. Der Text hat daher nicht selten (bes. gegen Ende) schadhafte Stellen und Lücken, so bes. f. 1. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt.

Es ist eine Uebersetzung der 4 Evangelien ins Arabische.

Vom Anfang fehlt eine oder 2 Zeilen. Das 1. Blatt ist sehr löcherig und dabei an einigen Stellen abgescheuert, so dass der darauf stehende Text nicht überall lesbar ist. Das zuerst lesbare f. 1[a], Zeile 2, ist: انا السلف من علماء ديننا الارتدكسية في ذكر اصحاحات اربعة الاناجيل المقدسة المجيدة الخ

Jedem der 4 Evangelien wird ein Vorwort voraufgeschickt, in welchem die Rede ist von den verschiedenen Eintheilungen derselben; diese sind: gross, koptisch, klein, allgemein anerkannt (متّفق), vereinzelt (منفرد). Es folgt die Angabe, in welcher Sprache sie abgefasst worden, dann eine specielle Uebersicht der „grossen" Eintheilung. — Im Text der Uebersetzung ist nur die letztere hinsichtlich der Zahl der Abschnitte angegeben, und zwar in der Regel mit dem Bemerken, an welchem Tage dieselben zu lesen seien; ausserdem aber ist auch noch innerhalb der Abschnitte oft angezeigt, an welchem Tage diese Unterabtheilung des Abschnittes gelesen werden solle. Die Zahlen der Hauptabschnitte sind: für Matthaeus 68; für Markus 48; für Lucas 83; für Johannes 20.

Die Uebersetzung des Matthaeus beginnt f. 2ª ult. so (wobei jedoch zu bemerken, dass diese letzte Zeile des schadhaften Blattes bis ابراهيم von neuerer Hand ergänzt ist):
كتاب ميلاد يسوع المسيح بن داود بن ابراهيم، وابراهيم ولد اسحق واسحق ولد يعقوب الخ

Das 1. فصل beginnt hier, wie auch bei den anderen Evangelien, nicht sofort mit dem Anfang, sondern erst nach einem einleitenden Abschnitt (entsprechend ungefähr dem 1. Kapitel der jetzigen Eintheilung). F. 3ᵇ: الفصل الاول، يقرأ يوم الميلاد المقدس للقداس، فلما ولد يسوع فى بيت لحم يهودا فى ايام هيروديس الملك اذ مجوس وافوا من المشرق الخ

F. 54—88 Evangelium des Markus.

Das Vorwort beginnt (nach dem بسم الاب والابن الخ) توفيق الله عوننا وتاييدنا عصمتنا . . . اللهم اعذنا من الريب فيما عقدت عليه قلوبنا واستنارت به عقولنا . . . وَهَبَ المجهول اسمُه الظاهر مجزه المعروف زَلّته السلامة فيما كلّفه من ترجمة انجيلك الذي الهمتَه مَرقس رسولك وكتبه برومية المدينة بلغة اهلها الارثدكسيين، وعدد فصولها الخ

Anfang (nach dem بسم الاب الخ) f. 55ᵇ: بشارة الاب الفاضل البطريرك مار مرقس الانجيلي، فاتحة الانجيل، تقرأ فى احد عشر من طوبه وثلثين من برموده فى القداس، بدؤ انجيل يسوع المسيح ابن الله كما هو مكتوب فى اشعيا النبي الخ

F. 89—146ª Evangelium des Lucas.

Das Vorwort beginnt: بسم الاب والابن والروح القدس، الاله الواحد الحق المحيى الذي هدانا بتوفيقه بعد الظلالة والعما وبصّرنا وارشدنا بعد الهلكة الخ

Anfang f. 91ª: بشارة الاب الفاضل لوقا الانجيلي، فاتحة الانجيل المجيد، تقرا فى قداس احد من كيهك وثامن يوم توت، لان اناسا كثيرا راموا كتب قصص الامور الخ

F. 146ᵇ—189. Evangelium des Johannes.

Das Vorwort beginnt (nach dem بسم الاب الخ): بشارة القديس الجليل الرسول يوحنا حبيب سيدنا ومخلّصنا يسوع المسيح صلاته تكون معنا امين، كتب الانجيل بافسس باليونانية وكرز به بافسس وهو احد الاثنى عشر الرسل الخ

Anfang f. 147ª (wie oben): بشارة القديس . . . المسيح، [فاتحة الانجيل] تقرأ يوم التجلي باكر وثالث الميلاد والغطاس، فى البدء كان الكلمة والكلمة كان عند الله والله هو الكلمة الخ

Schluss f. 189ᵇ: ذا هو التلميذ الذي شهد بذلك وكتبه ونحن نعلم ان شهادته هي فى حق وفعل يسوع هذا واموا اخر كثيرة لو انها كتبت واحدة واحدة لم يسعه محفا مكتوبة وسحقًا، كمل انجيل القديس يوحنا بن،

Die letzte Zeile ist unleserlich geworden. Ueberhaupt ist der Text der letzten Blätter zur Seite und unten beschädigt und dann von anderer Hand ergänzt u. dann wieder beschädigt.

Schrift: gross, weit, gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. $^{800}/_{1397}$. — Collationirt.

F. 190ª, von derselben Hand geschrieben, aber nicht unmittelbar dazu gehörig, Erklärung der Stelle Ev. Johannis 20, 17 (letzte Hälfte). Anfang: التفسير فى قول السيد لمريم المجدلية اني صاعد الي ابي وابيكم والهي والهكم،

Das Blatt ist sehr beschädigt und daher der Zusammenhang des Textes gestört.

10177. WE. 184.

239 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (15½ × 11¾; 11 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, obgleich nicht ohne Flecken und nicht ganz ohne Wurmstiche. Die ersten u. letzten Blätter etwas beschädigt. — Pergament-Handschrift. — Einband: schwarzer Lederband. — Titel fehlt.

Uebersetzung der vier Evangelisten. Voran geht ein Index.

اصحاحات انجيل لوقا البشير وهي ثلثة وثمانين‘ 4b الاول عن الكتبة اعنى التعديل‘ الثانى عن الرعاة الساهرين‘ الثالث عن سمعان‘ الرابع عن حنة النبية‘ الخ

اصحاحات انجيل يحنا البشير وهي ثمانيه عشر‘ 7a الاول منها عن العرس بقانا الجليل‘ الثانى عن الهيكل‘ الثالث عن نيقودمس‘ الرابع عن فحص التطهير‘ الخ

Dann folgt f. 7b Angabe der Zeit der Abschrift: am 13. Tischrîn I, entsprechend der laufenden Zeitrechnung seit Adam 6697; seit Chr. Geb. 1197; seit Philipps Zeitrechnung 1500; الموافق للتاريخ الجاري من سنين ابينا آدم سنة سنة الاف وستماية وسبعة وتسعين‘ ولسيدنا يسوع المسيح وتجسده من سيدة العالم مرتمريم الطاهرة العذري البتول الف وماية وسبعة وتسعين‘ الموافق لسنين الاسكندرين فيلبس اليونانى سنة الف وخمسماية‘ والسبح لله دايما وعلينا رحمته امين‘

Das Werk selbst beginnt f. 8a so (die eingeklammerten Worte sind ausgeschnitten und nur von den letzten [بسم الاب والابن والروح] القدس‘ الاه واحد ومعبود einige Spuren übrig): واحد‘ نبتدي بعون الله وتاييده وارشاده وتسديده نكتب اربع صحايف الانجيل المقدس‘ اول ذلك‘ بشارة القديس متى البشير‘ الاحد الذي قبل الميلاد‘ كتاب مولد يسوع المسيح بن داوود بن ابراهيم‘ فابراهيم اولد اسحاق‘ واسحاق اولد يعقوب الخ

Schluss des Matthaeus f. 77b: فيجب علينا ان يتحقق معشر الاخوة ان يسوع ربنا معنا دائما اذا كنا حافظين لوصاياه متمثلين اوامره‘ الذي له السبح الي اباد الدهر امين‘

F. 78a ابتداء بشارة القديس مرقس البشير الانجيلي‘ اول قراة منه الاحد قبل قداس الما‘ ابتدا انجيل يسوع المسيح ابن الله على ما كتب فى الانبياء هنذا ارسل ملكي قدام وجهك‘ الخ

Schluss des Marcus f. 118a: وجلس بيمين الاب وخرجوا فاكرزوا فى كل مكان باسعاد الرب اياهم وتحقيقه لكلامهم بالايات التى كانت تتبعهم حقا‘ تجز انجيل القديس مرقس الذي كتبه برومية فى عهد القديس بطرس الرسول الجماجام ولله السبح دائما وعلينا رحمته امين‘

F. 118b ابتداء بشارة القديس لوقا الانجيلي‘ اول قراة منه لميلاد يوحنا المعمد ان لما كان كثيرون قد مارسوا ان يرتبوا وصفا مشتملا على الاشياء المتحققة فينا على حسب ما قلدناها الذين كانوا منذ قديم قد ابصروا الخ

Schluss des Lukas f. 186b: وعادوا الي اورشليم بسرور عظيم وكانوا فى الهيكل فى كل وقت يسبحون ويباركون لله دائما امين‘ تجزت بشارة القديس لوقا ولله الشكر دائما‘

F. 187a فاتحة بشارة القديس يوحنا التاولوغس المتكلم باللاهوت اول قراة لحد الفصح المقدس‘ فى البدئ كان الكلمة والكلمة كان عند الله والكلمة لم يزل الاها هذا كان فى البدئ عند الله به كان الكل وخلوا منه لم يكن ولا شيء مما كان‘ به كانت الحياة الخ

Schluss des Johannes f. 239b: فى ذلك الزمان اظهر يسوع ذاته لتلاميذه على بحيرة جنازريد وظهر لهم على هذه الجهة فكانوا مجتمعين معا‘

Der Schuss fehlt, 2 Blätter, die oben angeführte Stelle ist Evangelium Joh. 21, 1. 2.

Die Schrift ist ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos (die Ueberschriften roth) und trägt fast syrisches Gepräge.

10178. Sach. 16.

96 Bl. 8vo, 19 Z. (18 × 12½; 12½ × 8cm). — Zustand: unsauber, stark fleckig; f. 86a schadhaft. — Papier: dick, glatt, gelb. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

Anfang fehlt, 29 Bl.; das zuerst Vorhandene f. 1a: المفسرون هل شالثايل الذي ذكره متى هو الذي ذكره لوقا الخ

Ebenda unten: قال متى الرسول زربابل ولد ابيود‘ قال المفسر لوقا يقول زربابل ولد راسيا والمفسرون يطلبون العلة فى اختلافهما الخ

Ausführlicher Commentar zum Evangelium Matthaeus. Voraufgeht 1 Vers (oder einige) dann folgt die Erklärung, immer mit obigen Ueberschriften. Bisweilen werden auch noch die Ansichten anderer Commentatoren mitgetheilt. Der Grundtext ist in اصحاح getheilt; das 2. beginnt f. 22a (= Kap. 2, 19), das 7. f. 95a (= Kap. 10, 5).

Erklärt ist hier Kap. 1, 13 bis 10, 34. Das Uebrige fehlt.

Lücken von 1 Bl. nach f. 50, 60, 90; von 11 Bl. nach f. 69. Bl. 61 gehört nach f. 96; zwischen beiden fehlen 2 (oder 1) Blatt.

Schrift: ziemlich gross, gut, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 900/1494.

10179. Sach. 65.

122 Bl. 4to, 81 Z. (22¼ × 16; 16½ × 10½cm). — Zustand: lose im Einband; die ersten und letzten Blätter, auch f. 64 u. 69, ganz losgelöst; ziemlich unsauber, auch wasserfleckig. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: schwarzbrauner Lederband. — Titel und Verfasser f. 1a:

ك" الصعوبات لحلّ المشكلات، تاليف الاب البار . . . بادري بنيامين الايسوعي المتكنّى مطران جرجس المارونى معلّم التلاميذ الاسكوليين فى مدرسة رومية وهم من ملة الموارنة فى مدينة رومية الكبري،

Anfang f. 1b: كتاب تفاسير مختصرة فى بعض صعوبات مقطوفة من الانجيل المقدس وسائر الكتب المقدسة من شرح الاباء القديسيين والعلماء الماهرين، وقد استخرجوه من الاطينى للعربي تلاميذ مدرسة المارونية الخ

Erklärung von Stellen der Heiligen Schrift A. u. N. Test., aus erklärenden Werken der Kirchenväter und frommen Gelehrten ausgezogen und aus dem Lateinischen ins Arabische übersetzt von Schülern des Collegium Romanum Maroniticum. Zusammengestellt von Benjamin Christianus, genannt *Maṭrān Ġirġis elmārūnī*, in Frage und Antwort. Die Fragen sind nicht gezählt. Sie betreffen Anfangs einige Stellen der Evangelien, dann auch andere Schriften A. u. N. Test.; weiterhin sind sie allgemeiner, z. B. über die Sacramente und deren Zahl u. s. w. Späterhin, von f. 95b an, sind Ueberschriften, wie فى عيد الميلاد الشريف; 96b فى عيد الختانة u. s. w., zuletzt f. 117b فى السحر الذي هو من الشيطان. Oefters ist Syrisch eingemischt, manchmal seitenlang.

Die 1. Frage und Antwort beginnt f. 1b: سؤال ما هو معنى قول السيد المخلص على لسان متى الرسول فى اصحاح ١٠ فكونوا ودعاء كالحمام وحكماء كالحيات، جواب السيد المخلص بقوله كونوا ودعاء كالحمام اراد ان يعلمنا وداعة القلب الخ

Schluss f. 121b: حتى الارتقة والمشاققين يفعلون ذلك بكل حرص واجتهاد وخاصة الكهنة الذين اكثر معاشهم معاشهم ورجهم هو على كيس الاموات، والمجد لله تعالي،

In der Unterschrift ist der Titel: كتاب المسائل und كتاب الصعوبات ورد المسالات. Das Werk ist verfasst im Jahre 1765.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift in Moçul um 1800 von كوركيس بن هرمز

10180. Dq. 117.

425 Bl. 4to, 15 Z. (22¾ × 15⅓; 17½ × 9cm). — Zustand: gut, doch nicht frei von Wurmstichen. Bl. 406 in der oberen Hälfte (auch am Text) beschädigt; 89 unten desgl. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: brauner Lederband. — Titel und Verfasser fehlt. Nach f. 422b (s. Unterschrift):

كتاب القوانين الرسولية والاحكام الدينية

Zuerst, nach dem وبسم الاب والابن والروح القدس الخ die Inhalts-Uebersicht:

f. 1b فهرست لما يشتمل عليه هذا الكتاب المقدس من فصول الدسقلية وقوانين التلاميذ الاطهار ومن اتي بعدهم من المجامع التسعة الابرار لمعرفة سياقة الفصول على عدد الاوراق،

اول ذلك الدسقلية ٣٩ بابا

2b قوانين التلاميذ الاطهار اولا ٨١ قانونا

4a وللتلاميذ ايضا ثانيًا ٧١ قانونا

5b ولهم ايضا القوانين المسلمة لاقليمنطس ٥٦ قانونا

7a المجمع الاول بعد التلاميذ الاطهار مجمع انقرا غلطيه وضعوا ٢١ قانونا

7b المجمع الثانى بعده قرطاجنا من افريقيه من الغرب وضعوا ١٤ قانونا

8a المجمع الثالث مجمع الثلثمائه وثمانية عشر اسقفا نيقيه وضعوا اولا ٢٠ قانونا

8b ولهم ايضا تلو ذلك ٨٤ قانونا

10b المجمع الرابع عنقرا وهي عنقراس وضعوا ٢٠ قانونا

11ª المجمع الخامس انطاكيه وضعوا ٢٥ قانونا
11ᵇ المجمع السادس اللاذقيه وضعوا ٥٩ قانونا
13ª المجمع السابع سنوديقى وضعوا ٢١ قانونا
13ᵇ المجمع الثامن القسطنطينيه وضعوا ٤ قوانين ووضعوا ايضا ٢٣ قانونا
13ᵇ المجمع التاسع افسس وضعوا قانونا واحدا
13ᵇ وللقديس ابوليدس بطريرك رومية ٣٠ قانونا
14ᵇ وللقديس باسيليوس اسقف قيسارية ١٠٩ قوانين
17ª u. ᵇ Zusätze zu dem Voraufgehenden (وخارجا ايضا عن ذلك الخ)

Dann folgt f. 18—25 eine Abhandlung von einem ungenannten Kirchenvater über die verpflichtende Kraft der von den Kirchenversammlungen aufgestellten Canones.

Anfang: نبتدي بمعونة الله تعالي نكتب شرح القوانين التى وضعها الاباء الحواريون الاطهار ومن بعدهم من الاباء المصطفيين الابرار مما وضعه بعض الاباء المؤيدين بروح المقدس، لما وجدنا زبور داود يقول ان البركة تتخذ واضع الناموس . . . لم نرأ شيئا اوجب علينا . . . من نقل القوانين الي اللغة العربية الخ

Schluss f. 25ᵇ: بل نقتدي بما سنّه الرسل لنا ولا نخالف منه صغيره ولا كبيره من حيث لا يختلجنا شك ان جميع ما امروا به ونهوا عنه هو من امر الله ومما يرضيه جل وعز وان مخالفته مما يسخطه، واياه نسال ان يوفقنا واياكم لمرضاته والعمل بطاعته وما يزلف لديه برحمته امين،

Darauf f. 26—29 Bericht darüber, wie die Jünger am Pfingsttage die Sprachengabe erhielten, sich dann überall hin zerstreuten und gewisse Grundsätze aufstellten, wie sie in ihrer Thätigkeit zu verfahren hätten. Dies ist aus den Schriften des Clemens entnommen.

هذا كتاب اخبار الأبسطليين المختارين وتصرّفهم بعد صعود المسيح سيدنا والهنا وما وضعوه من الامور والقوانين والسنن وهو من كتب اقليمنطس وما اخبرنا به عن رسل سيدنا يسوع المسيح وسننهم التى سنّوها لكنيسة الله المقدسة وبيعته الرسولية التى اشتراها بدمه سبحانه له المجد الي الابد، وضعوا هذه القوانين والزموها لمن تبعهم ودخل فى دعوتهم الخ

Schluss f. 29ᵇ: ان يعيننا على العمل بما امرنا فيها . . . والمعرفة لمعانيها، هذا الذي يجب له المجد والتسبيح . . . من الآن والي آخر الدهر امين،

(Die Canones der Jünger sind f. 29ᵇ bezeichnet als im Griechischen genannt التطلسات [القوانين . . . وهو ما اجتمعت عليه الخ] = tituli.)

Es folgt f. 30ᵇ—31ᵇ ein Abschnitt, der beginnt: نبتدي بتاييد الله ومعونته بترتيب قوانين التلاميذ السليحين الاطهار واتباعهم الاباء القديسين المنتخبين الابرار المشتملة على فرايض الدين وما يجب اعتماده على كافة المومنين مما عنى بجمعه وتبويبه الاب القديس . . . انبا ميخائيل اسقف ثغر دمياط المحروس . . .، قال لما كان منتهى الدنيا الينا صار كما قال بولس الخ

Die Belehrungen der Apostel sind enthalten in 4 Büchern, welche 247 Abschnitte enthalten, nämlich:

1) الدسقلية (διδασκαλια) in 39 Abschnitten,
2) قوانين التلاميذ اولا in 81 canones,
3) قوانين التلاميذ ثانيا in 71 canones,
4) قوانينهم ايضا التى سلموها لاقليمنطس in 56 canones,

ausserdem ihre hier und da zerstreuten Aussprüche.

Dann f. 32ª Verzeichniss der 9 Concilien, von dem in انقرا غلطية an bis zu dem in اَفَسُس, nebst den Gründen ihres Zusammentrittes und Angabe der Zahl der theilnehmenden Bischöfe: sie haben 272 Canones darin festgesetzt.

Darauf f. 33ª—35ª die 23 Bannsprüche, welche 150 Bischöfe gegen Macedonius erlassen hatten.

Alsdann f. 35ᵇ erwähnt die 30 Canones des ابوليدس (Hippolytus), des Patriarchen von Rom, und die 106 Canones des Basilius.

Nun folgt f. 35ᵇ der Abschnitt über Johannes Chrysostomus, يوحنا فم الذهب, dessen Reden (اقوال) hier 72 (mit 142 Abschnitten) gesammelt sind und deren genaues Inhaltsverzeichniss f. 36—46 steht. [NB. das zu Anfang oft gebrauchte منجل ist = من اجل.]

منجل انه اذا اراد الاسقف 143^b فصل 22.
قضاء حاجته من احد اخوته الاساقفة
ينفذ فيها احد شمامسته

منجل الفسحة للاساقفة فى 144^a فصل 23.
اكل اللحم

منجل الاساقفة والقساء والشمامسة 145^a قول 22.
الذين يستعدون الى سلاطين العالم

منجل فيمن يقطع من الاساقفة وغيرهم 145^b قول 23.
ويستغيث بالملك

منجل من يقطع من الاساقفة وما دونهم 146^a قول 24.
ويتجسر ويقدس

منجل من شتم اسقف او قس ومن 147^b قول 25.
حاسب اسقف

مما يوجب عزل الاسقف 149^b قول 26.

منجل من يابا الكرامة ويعتفى من الكهنوة 151^b قول 27.

منجل انه لا يجب للاسقف والقس 152^b قول 28.
والشماس التصرف فى شيء من صنايع الدنيا

منجل الكاهن اذا ضرب مومنا 154^a قول 29.

منجل الكفالات 155^a قول 30.

منجل من يقذف من الكهنة بذنب 155^b قول 31.

منجل القس اذا اقرّ على نفسه بانه 162^a قول 32.
ارتكب الخطيئة قبل شرطوتينه بما يجب به
فرزه او شُهد عليه بذلك

منجل من عمل خارج الكنيسة ما يجب 163^b قول 33.
ان يعمل باطنها مثل التعميد وما اشبهه

فى آداب الكهنة وما يمنع من الكهنوت 166^a قول 34.

منجل حد القسيسية وان لا 171^b فصل 1.
يمنع احد من القربان لغضب

منجل من يستحم مع النساء 172^a فصل 2.

منجل انه لا يجب ان يسبح الله 172^b فصل 3.
فى الكنايس الا بالمزامير

منجل انه لا يجب الصلاة مع 173^a فصل 4.
الهراطقة ولا الحضور معهم وليمةً

منجل انه لا يجوز لاحد من 174^a فصل 5.
الكهنة ان يحضر مكان لهو

منجل انه لا يجوز للقسا ان 174^b فصل 6.
يتقدموا الاسقف ولا لقسيسي القري ان
يقدسوا فى المدينة بحضرة الاسقف وما
يجب من الصمت عند ما يتكلم الاسقف

منجل ان لا يعمل الكهنة شيء 175^b فصل 7.
الا بهوى الاسقف

منجل انه لا يجوز للكهنة الاكل 176^a فصل 8.
من اطعمة المراقبين

منع الكهنة من الاكل والشرب 176^a فصل 9.
فى الحوانيت

منع الكهنة من التزليل فى الدعوات 176^b فصل 10.

لا يصلّى القس على من جمع 177^b فصل 11.
بين امْراتين

منجل انه لا يجب ان يفتخر 178^a فصل 12.
البتول من الكهنة على المتزوّج

فى ان لا يعمد معتمد فى الصوم 178^b فصل 13.

منجل تعليم الامانة قبل المعمودية 178^b فصل 14.

منجل المتعلمة الحُبْلَى وما يشرط 180^a فصل 15.
على من يعتمد

فى عدة الكهنة عند اقامة الصلوات 180^b فصل 16.

منجل الشَّعْر 181^b فصل 17.

منجل من شتم قس او شماس 182^a فصل 18.

منجل انه لا يجب ان يكلّف 182^b فصل 19.
القسا الشعب ما لا طاقة لهم به

فى آداب الشمامسة 183^b قول 35.

فى حد خدمة الشمامسة وان لا 185^a فصل 1.
يشدّوا اوساطهم بزنانير

منجل انه لا يجب ان يقرأ 186^a فصل 2.
الانجيل يوم السبت مثل يوم الاحد

كيفية قراءة المزامير والتسابيح 186^a فصل 3.
وغيرها من الكتب فى الصلوات

منجل اقامة الصلوات فى الغداة 186^b فصل 4.
وفى التاسعة من النهار

فى ان البودياقن لا يجعل الوزارة 187^a فصل 5.
على كيفية الواحد مثل الشمامسة

فى الاغنسطس الّا يلبس الوزارة 187^b فصل 6.
بالجملة ولا يعانى شيء من الملاهى

لا يجب للبودياقن ان يعطي 187^b فصل 7.
قربان لاحد ولا بركة

لا يجوز للابسطلى ان يزجر احدا 188^a فصل 8.
فى الكنيسة او البيت وان لا يوتمنوا
على الامور التى يوتمن عليها
التامون من الكهنة

في انه لا يجوز للبودياقن ان يشتغل عن حفظ ابواب الكنيسة 188a فصل 9.
لا يمكن الهراطقة من الدخول الي الكنيسة 188a فصل 10.
منجل مشاورة الاسقف واقامة الصلوات 188b فصل 11.
منجل الصلاة والطعام والشراب 189b فصل 12.
منجل انه لا ينبغي لمن كان دون الشماس ان يلمس شيء من متاع القداس 193b فصل 13.
منجل القسا والشمامسة الذين يريدون النقلة عن كنايسهم الي غيرها 194a قول 36.
فيما يجب على الكهنة اذا احبوا الجندية وكذلك العلمانيين 196b قول 37.
فيمن ينجس اكل اللحم 197a قول 38.
فيمن ينجس التزويج 198a قول 39.
منجل من يخدم الملايكة 199a قول 40.
في الرهبان وديارانهم 199b قول 41.
من اجل روساء الديارات 203a فصل 1.
منجل ان هيئة الرهبان وزيهم غير هيئة العلمانيين وزيهم وحدود الرهبانية واتخاذ النساء والخوات 207b فصل 2.
في رهبنة النساء وقسمتهم شماسات 208b فصل 3.
منجل انه لا يكون من النساء قسا 211a فصل 4.
لا يصير راهب الا باذن اسقفه 211b فصل 5.
منجل من ترهب من الرجال والنساء وعاد وبدأ له وشلح 212a فصل 6.
من اجل المترهبين المتوحدين 213b فصل 7.
من اجل من لبس الصوف وافتخر به 213b فصل 8.
من اجل من يخلي والديه والقيام بهم لعلة النسك والرهبانية 214a فصل 9.
من اجل من ضيّع اولاده ومخلفيه بسبب النسك والرهبنة 214a فصل 10.
من اجل شروط الرهبنة 214b فصل 11.
منجل قس القري والخرويشقس [تفسيره اسقف القري] 216a قول 42.
منجل القس الصغير السنّ المقدم علي الشيوخ. 218a قول 43.
منجل كرامة القس على الشماس 219a قول 44.
منجل من شُرط له التزويج من الشمامسة 220a قول 45.
منجل الشرطونية 221a قول 46.
منجل آداب العلمانيين والنساء والارامل 223a قول 47.
منجل انه لا يجب ان يخلط اسماء النصرانية باسماء غيرها 234a فصل 1.
منجل انه لا يجوز للعلمانيين قراءة شيء على الامبن 234b فصل 2.
منجل انه لا يجوز عمل الدعوات في الكنايس 234b فصل 3.
منجل انه لا يجوز عمل دعوة في الصوم 235a فصل 4.
منجل انه لا يجوز لنصرانيّ ان يرقص ولا يزفن في الدعوات 235a فصل 5.
منجل انه لا يجوز للمومنين ان يشربوا بالخارجة 235b فصل 6.
المنع من كلام من لا يتقرب ومن كلام المحرومين 235b فصل 7.
في آداب النساء العلمانيات وغيرهن من الارامل والعذاري 236a فصل 8.
منجل الصلوات وملازمة الكنيسة 242b فصل 9.
في الصدقات والحث عليها 246b فصل 10.
منجل انه يجب على الاباء تعليم ابناءهم 248a فصل 11.
منجل انه لا يجب ان يدخل المومنين مجامع الامم ولا يتزيوا بزيهم في لباس ولا بزينة شعر ولا رسم 249a فصل 12.
منجل علماني ينصب نفسه لعمل الخير 251a فصل 13.
منجل الاشابين 251b فصل 14.
منجل ان العلمانيين لا يتخيروا من يقدموه للكهنوت 251b فصل 15.
منجل من يرجع الي دين الله من الهراطقيين والمخالفين وغيرهم 252a قول 48.
منجل من يستحق المعمودية ثانيا ودهن الميرون ومن يرغب في المعمودية 262b فصل 1.
فيمن يقبل بغير معمودية ولا دهن 265a فصل 2.
منجل دهن المعتمدين 267b فصل 3.
منجل من اعتمد وهو مريض 268a فصل 4.
منجل من مضى الي معمودية الهراطقة 269a فصل 5.

49. قول 269b منجل القرابين وآداب من يقدمها ويتناولها

1. فصل 280b منجل القربان بالخبز النقي والخمر الذكي والسنبل وحب العنب

2. فصل 281b منجل انه لا يجب حمل القربان من بلد الي بلد

3. فصل 281b منجل انه لا يقرب القربان في البيوت

4. فصل 282a منجل ترتيب القبلة في كل قداس وان لا يتناول احد القربان في الهيكل الا الكهنة وما يجب ان يسبح الله به في كل يوم

5. فصل 283b منجل انه لا يحل ان يفصل من القربان شيء

6. فصل 284a منجل من يمتنع الدخول الي الكنيسة والقربان

7. فصل 285b منجل تناول القربان بعد الفراغ من القداس ومن يمتنع من القربان ودخول الكنيسة وان لا يذوق احد شيء الا بعد تناول القربان وفي حراسة المذبح ليلا يقع في الكاس شيء او يسقط شيء من القرابين من الكهنة

8. فصل 286a منجل قربان الممنوعين الذين تخشا عليهم الموت

9. فصل 287a منجل انه لا يجب الانفصال عن الكنيسة قبل فراغ الصلاة والقربان

10. فصل 287a في ان لا توخذ بركة من هراطقي

11. فصل 287b لا يقبل من محروم قربان

12. فصل 288a في ان لا يقبل من الهراطقة واليهود بركة ياتوا بها الكنايس

13. فصل 288a لا يقبل كهنوت من هراطيق

14. فصل 288a منجل انه يجب على العلمانيين المومنين احصار القرابين كقدر قوتهم

15. فصل 289a منجل بهجة القربان

16. فصل 289a فيمن يتناول قربان الهراطقة ويتقرب معهم

50. قول 290a منجل الصوم

1. فصل 290a منجل من لا يصوم اصوام الكنيسة من المومنين ومن يفطر في الصوم والحث على صوم جمعة الالام وحفظها وفي اعمال الهراطقة المنافقين وصوم الاربعاء والجمعة

2. فصل 297a منجل صوم يوم الخميس الكبير

3. فصل 299a فيما يجب على من يصوم يومي السبت والاحد والخمسين

4. فصل 299b منجل انه لا يجب ان يعمل في الصوم تذكار الشهداء

51. قول 300a منجل الايام التى لا يجب السجود فيها ومنجل بطالة العبيد والايام التى لا يجب ان يقرب فيها الزوجة

52. قول 304b منجل الشهداء

53. قول 308a منجل وكلاء المرضا والفقراء

54. قول 310b منجل الخصيان المختونين

55. قول 312b منجل النذور

56. قول 314a منجل العشور التى تقسم على المستحقين والبكور

57. قول 316a منجل المطرحين بجمع الكنايس ودعوات المساكين واعياد الشهداء

1. فصل 316a فيمن يتهاون بجمع الكنيسة

2. فصل 316a منجل من يتاخر عن دعوة عملت للمساكين

3. فصل 316b منجل من يتهاون باعياد الشهداء

4. فصل 317a منجل الشهداء وكرامتهم والذين يقدمون ويدنون للشهادة وما يجب اعتماده معهم

58. قول 321a منجل من يشارك الهراطقة واليهود والمنجمين والعرافين وغير ذلك

1. فصل 321b منجل من ياكل الفطير مع اليهود ويصوم معهم ويعمل الفصح معهم

2. فصل 323b منجل من عمل اعياد شهداء الهراطقة ومن يصلى معهم ويقبل قربانهم ومعموديتهم

3. فصل 324b منجل الذين يبصرون في البخت والمنجمين والعرافين والسحرة

4. فصل 328b منجل من يقسم باسماء الشياطين والاوثان ومن يحلف ويكذب

59. قول 331a منجل من ياكل لحما غير مذبوح او ما نهشه السبع

60. قول 332a منجل ربا المال والضراب به

61. قول 333b منجل من كفر وذبح للاصنام من القسا والشمامسة ومن اكل ذباىحها فى بيوتها
1. فصل 334a منجل من ذبح من القسا للاصنام والشياطين واوهم الناس انه مجبور على ذلك من غير رغبة
2. فصل 334b منجل من ذبح للاصنام والشياطين من الشمامسة
3. فصل 335a منجل من اكل من ذبايح الاوثان فى بيوت الاصنام وطعم غيره
4. فصل 335b منجل من ذبح للاصنام مرارا كثيرة
5. فصل 336a منجل من ذبح للاصنام قبل المعمودية وبعدها
6. فصل 336b منجل من كفر باختياره
7. فصل 339b منجل من فعل افعال الحنفاء باختياره
8. فصل 340a منجل من غصب على دينه فهرب من بلاده ومن كورته وعاد
9. فصل 341a منجل من ينحت الاصنام ويصنعها ويصوّرها

62. قول 342a فى الزيجة
1. فصل 345b منجل من يتزوّج ثانية او ارملة او مطلقة او زانية
2. فصل 346b منجل زيجة الاشابين
3. فصل 347b منجل قس اذا تزوج بعد قسيسيته او زنى او كان قد تزوج قبل قسيسيته بزوجتين وقسم دفعتين
4. فصل 348b منجل من تزوّج باختين وامراة تزوجت باخين
5. فصل 349b منجل من تزوّج بنساء كثير وجمع بينهم
6. فصل 351a منجل زيجة الهراطقة
7. فصل 351b منجل من أزوّج ابنته او اخته لغير مومن ومن اقرع بكرا
8. فصل 352a فيمن له سُرّية وتزوج
9. فصل 352b فى زيجة زوجة الاسقف وزوجة القس

63. قول 353b منجل من يريد فراق زوجته
1. فصل 354a منجل من اراد فراق زوجته وارادت زوجته فراقه
2. فصل 356b منجل انه لا يجوز للقس ولا للشماس اخراج زوجته بغير سبب او طلاقها وكذلك جماعة المومنين

64. قول 358a منجل الزنا والفجور
1. فصل 358b منجل زنا الاسقف
2. فصل 359a منجل زنا القسا
3. فصل 360a منجل زنا الاسقف والقس والشماس ومن زنت زوجته
4. فصل 360b منجل زنا العلمانيين
5. فصل 363a منجل من فجرت زوجته من الكهنة والعلمانيين
6. فصل 363b منجل الفواجر من النساء والرجال
7. فصل 364a منجل من عمل بفساد العذاري ومن افسد غير مملكته
8. فصل 365b منجل من اتا بهيمة
9. فصل 366a منجل من هم بالزنا ثم امتنع ولم يفعل

65. قول 367a منجل من جعل شماس وشهد عليه بالفاحشة قبل شماسيته

66. قول 367b منجل التائبين عما كان منهم

67. قول 372a منجل من قتل عمدا او سهوا
1. فصل 372a فيمن قتل بهواء
2. فصل 374b منجل النساء الذين يقتلوا اولادهم او سقّطوا انفسهم اذ حملهم من زنا

68. قول 375b فيمن علم العبيد معصية مواليهم

69. قول 377a منجل من يهزوا باعمي او اصم

70. قول 377b منجل ما يجب على من يشتم الملك وما يجب من طاعته

71. قول 379a منجل الاخوة المتصحجبين وقيامتهم من الموتى ومجازاة الشهداء

72. قول 384a مما امر باعتماده فى عدة اسباب فى قوانين الملوك على ما تضمنته قوانين انبا غبريل البطريّرك رزق الله كافة بنى المعمودية بركة صلواته امين
1. فصل 384a منجل الشّشابين [الاشابين]
[Der Singular 384a, 14: اشبين Pathe.]
2. فصل 384b فى عتق العبيد وبيعهم
3. فصل 387a فى وكالة العبيد
4. فصل 387b فيمن يقرّ على نفسه بالعبودية
5. فصل 388a فى الشراء والبيع
6. فصل 390b فى الميراث
7. فصل 404a فى مدّة المهلة فى زيجة الارملة

في الامراض اذا عرضت للازواج 405ª فصل 8.
في مدة المهلة في طلب الحقوق 406ª فصل 9.
والبيع والشري
في ان لا يغسل كاهن ميتا 408ª فصل 10.
في معنى المواريث مما عني 408ᵇ فصل 11.
بجمعه وتخريجه من الكتب الروحانية
العتيقة والحديثة الاب البطريرك انبا غبريل
والذي يسوغ استعماله في المواريث 411ª فصل 12.
بعد ان يصدق من عرض الموروث عن
الميت ما تصرف للمحتاجين والبيع

Darauf folgen f. 413—419 die Canones Clementis, mit der Ueberschrift: قوانين اقليمنطس بابا روميه اضافة الي ما تقدم، كتبها غريطوس تلميذ راس الحواريين خبرًا عن سيدنا المسيح،
Sie beginnen: قال لي يا ابني اقليمنطس لا تعمد احدا برشوة ولا تقاطع ولا تشارط الخ
und schliessen f. 419ᵇ: في يوم صعوده الي مجده سبحانه فله المجد والتسبيح والتقديس مع ابيه وروح القدس الي ابد الابدين ودهر الداهرين امين،

Endlich noch f. 420 und 421 das ächte Glaubensbekenntniss, mit der Ueberschrift:
هذه الامانة الصحيحة في تحديد الجوهرية
Anfang: بسم الاب والابن والروح القدس، اله واحد وملك واحد ورياسة واحدة لا بدوّ لها غير مخلوقة ازلية غير مبينة وغير محوية ولا محدودة الخ
Schluss: وبروح القدس الرب المحيي الذي هو مساو معهم في الجوهر، الامانة التي كانت مكتومة طول الايام وظهرت بالانجيل المقدس في آخر الازمان الذي له المجد والقدرة والعظمة والسلطان من الآن والي دهر الداهرين امين،

Darauf folgt f. 422ᵇ die Unterschrift: كمل جميع ما يشتمل عليه هذا الكتاب المقدس من القوانين الرسولية، والاحكام الدينية والفرايض الواجبة والحقوق اللازمة التي سنّها الاباء الرسل التلاميذ الاطهار الذايع بُشْراهم في جميع الاقطار التي اوجبوا على كل مومن بالمسيح قبولَ ما يلزمه فيها وحذروا من التجاوز عنها او التعدي عليها اذ اوضحوا ان جميع ما نصّ فيها ليس هو امرهم من ذاتهم بل امر الله لهم الناطق به على السنتهم في كل اوقاتهم،

Schrift: ziemlich gross, gewandt, gleichmässig, fast vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte; die Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 927, 20. Abīb, der Aera der Märtyrer, entsprechend dem Jahre der Hiǵra 607 21. Moḥarram (1210), von مرقس بن عبد المسيح بن يعقوب بكنيسة القديس سرجيس in Alexandrien.

F. 422ª enthält eine Notiz eines Besitzers aus der ersten Zeit. — Das Werk ist von f. 47 an mit arabischen (Gobar) Zahlen foliirt.

Was f. 423—425 folgt, gehört nicht zu dem Werke: es sind astronomische Notizen für christliche Zeitberechnung. Zuerst:
صفة ابقطي الشمس لاخراج الناروز من ابونا آدم عم 423ª
علم ابقطى القمر لاخراج القيامة من ابونا آدم الى سنة ١٣٤٩ للشهداء 423ᵇ
(letztere Aufgabe zwiefach gelöst).
معرفة ذبح الخروف 423ᵇ معرفة عيد اليهود 423ᵇ
اخراج فصح الروم وهل هو في ادار او في نيسان 424ª
معرفة ابقطى الشمس 424ª معرفة العيد للنصاري 424ª
طريقة في معرفة اسّ السنة العربية 424ª
معرفة اوايل الشهور الهلالية 424ᵇ
في معرفة اخراج العربي من القبطى 424ᵇ
(in verschiedener Weise).
معرفة فصح اليهود وفصحنا المقدس 425ª
مما وجد في كتاب ابقطيات لانبا يونس اسقف طنبدي 425ª

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, nicht undeutlich. — Abschrift um 1700.

10181. Dq. 107.

219 Bl. 4ᵗᵒ, 19 (20) Z. (26 × 16½; 19—20 × 12½ᶜᵐ von f. 51 an: 18—19 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen ziemlich gut, doch etwas unsauber, fleckig, und im ersten Drittel am Rande wasserfleckig. Nicht frei von Wurmstichen. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: brauner Lederband mit Klappe.

Titel: der ganze Band besteht aus einer grossen Menge einzelner Stücke, die meistens ihren besonderen Titel haben. Ein Gesammttitel sind die ersten Worte in No. 1.

1) f. 1—7ª: هذا كتاب يشتمل علي جملة قوانين المامور بها ومجامع اول ذلك قانون اقليمنطس تلميذ بطرس الرسول وتعاليم لاقليمس تلميذه،

Die Unterschrift dieses Stückes ist f. 7ª: تمت قوانين اقليمنطس بابا روميه المنقولة عن معلمه بطرس التلميذ راس الحواريون ولله المجد دايما ابدا سرمدا٬

Vorschriften und Regeln des Pabstes Clemens, die derselbe von seinem Lehrer Petrus dem Apostel erhalten hat.

Der Anfang derselben fehlt hier. Das Vorhandene beginnt f. 2ª: ولا تدعه يحتاج الي اعوام الشعب وكذلك افعل بساير خدام المذبح٬ اذا كانت لك نعمة فخصها على بنى المعمودية٬ اجهد نفسك في عمارة الكنايس الخ

und schliesst f. 7ª: واعلم يا ابنى ان كلما اوصيتك به عن امر الله اوصيتك وبيده كتب هذه الوصايا واعطاني اياها علي طور زيتا في صعوده الي مجده سبحانه له المجد امين٬

Alle diese Vorschriften also sind anzusehen als solche, die Petrus selbst zunächst an Clemens richtet und die er von Christus auf dem Oelberge bei seiner Himmelfahrt erhalten hat.

Bl. 1—6 ist von späterer Hand geschrieben: gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, etwas vocalisirt.

2) f. 7ª—9. Ueberschrift: نبتدي بعون الله وحسن توفيقه بكتب قوانين الاباء القديسين والثلثماية وثمانية عشر المجتمعين بنقيه التي وضعوها بتاييد الروح القدس خلاصا للانفس وحسن نظام في استقامة الكنيسة٬ وهم اربعة ثمانون قانون خلاف ما وضعوه اولا من القوانين والسنن والاحكام بركاتهم تحل علينا وصلواتهم تنجينا من العدوا امين

Die Regeln der heiligen Väter, welche, in der Zahl von 318 zu Nicaea versammelt, dieselben aufgestellt haben. Die Anzahl dieser Regeln ist 84. — Die erste f. 7ª: الاول من اجل انه لا يجوز ان يصير كاهنا مجنون

Davon sind hier nur die 1.—12. und der Anfang der 13. enthalten (cf. Catal. Mus. Brit. p. 23, No. 23). Die einzelnen Canones haben ausser ihrer Zahl eine Ueberschrift, die mit من اجل beginnt. S. auch 6. Stück.

3) f. 11. 16. 12—15. Der Anfang (die Einleitung) und das Ende fehlt. Vorhanden sind Canon 1—24; diese Bestimmungen sind festgesetzt nach der Zeit des Nicaeischen und Afrikanischen Concils.

F. 11ª, Zeile 2: ثم ان ابوليدس الاسقف ابتدأ قايلا انا اشكر السيد الاله الذي جمع الجماعة المقدسة بمدينة نيقيه وحددوا ما قبلناه منهم الخ

Das 24. Canon beginnt f. 15ᵇ: امرت الجماعة المقدسة الا يقري في الكنيسة المقدسة غير الكتب اللايقة المامور بها من الجماعة المقدسة وهى هذه كتاب الخليقة سفر الخروج الخ

(Hier werden die Bücher A. u. N. Testaments aufgeführt.) S. die Bemerk. bei 4).

4) f. 17—25. Ueberschrift und Anfang fehlen; aus der Unterschrift ersichtlich, dass hier vorliegt: المجمع السابع من الجامع الصغار وهو الذي اجتمع بمدينة قرطاجنة وهو غير الجمع الصغير

Die 7. kleine Kirchenversammlung in Karthago, verschieden von dem andern kleinen Concil ebendaselbst.

Das Ganze enthält 88 Sätze, wovon hier 36 Ende bis 88 vorhanden. — Der 40. Satz beginnt f. 17ª: لا يجوز لقس ولا لاحد من الكهنة ان يعملوا في الكنايس دعوات ومتكات للاكل الخ

Der 88. Satz beginnt f. 25ᵇ:
من كان مشهودا عليه بامور فظيعة
und schliesst: وقد صير كاهنا او شماسا فلا ترد شهادتهم

Vielleicht gehört dies und das 3. Stück zusammen.

5) f. 27—34. 26; grössere Lücke; 35—43; Lücke von 2 Bl.; 44—50. 10. Ein Bruchstück, die kirchlichen Festsetzungen über die Ehe, Ehebruch etc. betreffend. Anfang und Schluss fehlt. Vorhanden ist das Ende des 5., der ganze 6. und der Anfang des 7. قول. Ferner Schluss des 15. bis Mitte des 22. und Schluss des 23. bis Anfang des 32. فصل.

Der 6. قول f. 31ª: القول السادس في زنا الكهنة والرهبان والعذارى وهو اربعة [عشر] فصول٬ الاول صدر القول هذه الخطيئة عظيمة جدا لان الكاهن قد صار ابا للشعب فمتى زنا فقد فعل اربعة خطايا الخ

Der 7. قول f. 26ª: القول السابع فى مجامعة الحيوان والذكور والنساء بعضهن مع بعض وهو ٣ فصول' الاول صدر القول اما مجامعة الذكر مع الذكر والانثى مع الانثى فانها خطيئة بالحقيقة اكبر الخطايا الخ

16. قول 35ᵇ فى الجاحدين
17. قول 37ᵇ فى السرقة واقسامها
20. قول 40ᵇ فى السب والشتيمة
25. قول 44ª فى الشرطونية والرسم
30. قول 50ᵇ فى آداب الكهنة فى الهيكل
32. قول 10ᵇ فى آداب الكهنة دائما

Das Uebrige fehlt.

Schrift von f. 10—50: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. F. 7—9 ähnlich ergänzt. — Abschrift c. 700/1800.

6) f. 51—53. Titel und Anfang fehlen. Aus der Unterschrift erhellt, dass es ist: Schluss von: قوانين المجمع الكبير الثلثماية وثمنية عشر اسقفا

Also: die Canones des allgemeinen Concils zu Nicaea (der 318 Bischöfe), und zwar: Ende des 19. bis zum Schluss des 27. Canons. S. das 2. Stück. — Der 20. beginnt f. 51ª: فى الاستيذان' ولا يلق احد من الاساقفة

Der 24. f. 52ᵇ: فى السجود' وان تسجد المومنون فى اوقات الصلوة فى كل اسبوع

Der 27. schliesst f. 53ᵇ: فاما ساير الامور والقوانين فمضمنة لكتبنا الاخر وما كان من الطاهرة فاهل النصرانية تعرفها'

Die einzelnen Canones haben ausser ihrer Zahl besondere Ueberschriften.

6) und die übrigen Stücke: 4ᵗᵒ, 19 Zeilen.

7) f. 54. 55ª. Verzeichniss der Sitze der Patriarchen. Ueberschrift: نبتدي بمعونة سيدنا يسوع المسيح بكتابة كراسى الاباء البطاركة u. in der Unterschrift: ذكر البطاركة والمطارنة وطقوسهم (Und zwar 4 grosse Patriarchen in Rom, Alexandrien, Ephesus und Antiochien, und 3 kleine in Jerusalem, Seleucia (und Ktesiphon) und Aethiopien). — Anfang: البطاركة والذين سموا بطاركة سبعة على سبيل الكرامة. — Schluss: واذا حضر فى مجلس السنهودس فمجاسه فوق مطارنة الروم

8) f. 55ᵇ—59ᵇ. Ueberschrift: هذه اوامر الآباء الايمة الرؤساء

Anfang: كان الداعي والمنصر والمتلمذ والمدبر بمدينة الاسكندرية العظمى ومصر وبلاد الحبشة والنوبة الخ

Umfasst 30 بestimmungen (سنة). Die erste: امروا وقالوا ان تكون قبلة النصاري التى يصلوا فان كف وتجنب ذلك والّا فليسقط من درجته ويمنع من كهنوته — البها المشرق الخ — Schluss:

Abschrift im Jahre 1049 der Märtyrer.

9) f. 59ᵇ u. 213. Anfang eines Stückes, in welchem über das Verfahren gegen Bischöfe (und höhere Geistliche überhaupt?) gehandelt wird, welche wegen Hurerei oder irgend einer Schändlichkeit angeklagt sind. Dasselbe beginnt (nach dem بسم الاب الخ): اذا رفع على اسقف بسبب زنا او بسبب شيء مرذول وثبت ذلك عليه الخ

F. 213ᵇ schliesst: اذا وجد كاهن فى سرقة فليقم ثلثة سنين خارج عن. Das Weitere fehlt.

Eine Ueberschrift fehlt f. 59ᵇ; es ist aber Platz dafür gelassen. Vielleicht ist, was oben am Rande f. 213ª steht, richtig: القوانين الزمنية

10) f. 60—93. Der Anfang fehlt. Wie aus f. 76ᵇ (Unterschrift) und 77ª (Ueberschrift) deutlich, liegt hier vor ein Stück von قوانين الملوك, welches Werk f. 32ᵇ auch احكام الملوك المسيحيين genannt wird. Dasselbe ist hier in 3 Theile (جزء) getheilt; davon fehlt hier der 1. Theil ganz; derselbe hat 43 Abschnitte umfasst; ferner fehlt der Anfang des 2. Theiles, und zwar der Anfang des 1. Abschnittes desselben. Von da an ist das übrige Werk vorhanden. — Der 2. Theil f. 60—76 umfasst 86 Abschnitte, der 3. f. 77—93 35; letztere aber werden fortlaufend mit denen des 2. Theiles gezählt, so dass der 3. Theil umfasst Abschnitt 87—121. Die Abschnitte haben — ausser ihrer Zahl — keine besonderen Ueberschriften.

Der 2. Abschnitt des 2. Theiles beginnt so f. 60ª: قال تاودوسيوس الملك ايما رجل له حق على رجل فلم يطلبه منه ثلثين سنة فليس له ان يرجع

يطلبه منه بعد ذلك ولا يتعقبه فيه ولا يتعقب احدا من ولده بعد ان تمضى له هذه الثلثون سنة' الخ

Der 2. Theil schliesst f. 76[b]: وان كان ربّاه على انه حرّ فهو يكون حرّا في حياة الذي ربّاه وبعد وفاته ايضا'

Der 3. Theil beginnt f. 77[a]: الفصل السابع والثمنون' قال اىّ امراة ولدت غلاما فانها تكون طمثة سبعة ايام كايام حيضها وتجلس بعد ذلك الخ und schliesst f. 93[b]: ويمحوا اسم كل شرير وقاح متعظم مفتخر من سفر الحيوة ويبارك الله على كل من يكون سليم القلب ويجعله عاليا على رقاب اعدايه الى الابد امين'

Die alsdann folgende Unterschrift lautet: تمت احكام الملوك المسيحيين الابرار الفضلاء المنتخبين ووصاياهم وقوانينهم التى امروا بها واعتمد الحكّام والولاة المومنون عليها وقضوا بها في حياتهم وبعد وفاتهم والي الآن' والمجد لله دايما ابدا والشكر لاسمه القدوس

Abschrift vom Jahre 1050 der Märtyrer, nach einer Handschrift von der Hand des Pater فرج الله بن النفيس, bekannt als Armeeschreiber (كاتب الجيوش المنصورة), im Jahre ١٠٢٣, und dieser hat abgeschrieben aus einer Handschrift von der Hand des يوسف بن هبة الله بن زرعة, im Jahre der Märtyrer ٩٧٨. Diese wurde genommen von einer Handschrift, die abgeschrieben aus einer, welche geschrieben hatte ابو المكارم يوحنّا بن صاعد القلزمىّ

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, stark vocalisirt, doch fehlen bisweilen diakritische Punkte. Ueberschriften roth. Dieselbe Schrift fortan im ganzen Bande bis f. 217. — Abschrift im J. 744/1343.

11) f. 94—122[a]. Ueberschrift: قوانين القديس الفاضل اثناسيوس الرسولي بطريرك الاسكندرية بركته معنا

Die Sätze des Athanasius von Alexandrien, an Zahl 107. Jeder derselben hat eine Ueberschrift, die mit منجل anfängt. Sie beginnen mit einer Vorbemerkung, deren Anfang: هؤلاء هم نواميس القسوس الذين يخدمون جيّدا فلتضاعف لهم الكرامة وبخاصة الذين يتبعون في الكلام والتعليم الخ

Anfang des 1. Canon f. 94[b]: القانون الاول' منجل الكهنة خدّام المذبح' نقول ايضا الكهنة القريبين من الرب فليتطهروا لئلا يهلك الرب قوما منهم الخ

Schluss f. 122[a]: اقدم لك صعيدة دسمة ومحرقات مختارة وقرابين طاهرة الذي هو جسد ودم ربّنا يسوع المسيح هذا هو الاله بالحقيقة الذي له المجد الي ابد الابدين امين'

Schrift: wie bei 10). Abschrift vom J. 1055 der Märtyrer (= 739/1338 der Higra).
Nach f. 108 fehlt 1 Blatt. Blatt 122[b] leer.

12) f. 123—140[a]. Ueberschrift: القوانين التى وضعها ابوليدس مقدّم اساقفة رومية كاوامر الرسل من جهة سيدنا يسوع المسيح'

Die Sätze des أبُولِيدَس, Hippolytus, 38 an Zahl. S. Dq. 117, f. 35[b]. Das Verzeichniss derselben wird voraufgeschickt. Sie haben alle eine Ueberschrift, die fast immer mit لاجل beginnt.

1. Canon f. 124[b]: القانون الاول لاجل الامانة المقدسة' قبل كل شيء نتكلم لاجل الامانة المقدسة الصحيحة لسيدنا يسوع المسيح الخ

Schluss f. 140[a]: بل يسترجحوا مع كل الاطهار في ملكوت سيدنا يسوع المسيح هذا من جهته المجد للاب والروح القدس الي ابد الابدين امين' كملت قوانين الخ

13) f. 140[b]—175[b]. Ueberschrift: قوانين العظيم باسيليوس اسقف قيسارية القبادوقية لاجل الفصول اللايقة بطقس الكنيسة'

Die Sätze des Basilius, Bischofs von Cäsarea in Kappadocien, 106 an Zahl. S. Dq. 117, f. 35[b]. Voraufgeht das Verzeichniss derselben; sie beginnen meistens mit لاجل.

1. Canon f. 144[b]: القانون الاول لاجل الامانة' قبل كل شيء نومن ان الله واحدا ذو ثلثة اقانيم الاب والابن والروح القدس ثالوث واحد الخ

Schluss f. 175[b]: هذه هي الحُلّة المقدسة التى قبلت ليوحنا لاجلها انى ادفع لهم حلّة حياة وعليها اسم جديد مكتوب لا يعرفه احد الا من اخذها' كملت قوانين الخ

14) f. 176[a]—177[a]. Ueberschrift: قوانين الاب الفاضل القديس يوحنّا فم الذهب اول اساقفة القسطنطينية بركاته معنا امين

Sätze des Joannes Chrysostomus, ohne bestimmte Zahl.

Anfang: لا تهولك شتيمة الناس ان كان اكرامهم اياك الي ان تهين الله فاعلم انك ان حزنت على شتيمتهم اياك فهي خطيئة الخ

Schluss f. 177ᵃ: ويكون وديعا شريف العقل كمراة بهية يقرّب عن رعيّته القرابين البقية حتى يصيّرهم قربانا واحدا بهيّا لله وغير ذلك فنحه عنى والحمد لله دايما ابدا٬

15) f. 177ᵇ—180ᵃ. Ueberschrift: قوانين واحكام وضعها القديس اثناسيوس بطريرك القسطنطينية للملك الرحيم اصطيان

Sätze des Athanasius? (an den König Justian d. h. Justinian).

Anfang: ان عطا الله عظيمة فاضلة ويجب للذي يصنع اسقفا ان يكون مشهورا بالخير والعفاف ولا يكون في شيء من خدمة السلطان الخ

Ueber das Verhalten der Bischöfe, Geistlichen, Mönche und Nonnen und über Ehe und Wittwenschaft. — Schluss: والفرقة افضل واجمل من هذه التزويج من كل وجه فافرق بينهما لئلا يعرض لهما ما هو اقبح من ذلك٬ تمت قوانين الخ

F. 180ᵇ leer.

16) f. 181. Ueberschrift: من قول القديس غريغوريس الفاضل اسقف نُوسَس

Anfang: ليس ينبغى للمذنب ولا للمتهم ان يدع احدا يشكك فيه حتى يعذره او يلومه الخ

Einige moralische Sätze des Gregor von Nyssa. — Schluss: كذلك الكاهن حيث ما مال الي شرّ او الي خير بقلة معرفة فهو يهلك نفسه ومن يراه ايضا يسقط في الخطيئة٬

تم الموجود في النسخة المنقول منها من قول غريغوريس والشكر لله دايما ابدا٬

17) f. 182—184ᵃ. Ueberschrift: نسخة قانون كتبه الاب البطريرك الانبا اخرسطادلوا وهو السادس والستون من بطاركة الاسكندرية في يوم الاحد الثامن من مُسْرَى سنة ٩٦٤ للشهداء بثغر الاسكندرية المحروس٬

Ein Canon des Alexandrinischen Patriarchen 'Abbās Christodulus vom Jahre 964 der Märtyrer.

Anfang: اول القانون ان لا يعمد ذكرا وانثى في معمودية واحدة ولا يدخل احدا الي الكنيسة الا مكشوف الراس حافي الخ

Schluss: بقدر امانته ويكون عمله على ما جرت به العادة اولا فان ذلك رفقا بالبيعة لئلا يكثر عليها المؤن٬

Abschrift vom Jahre 1049 der Märtyrer.

18) f. 184ᵇ—190. Lücke. 210. Ueberschrift: قوانين وضعها الاب القديس انبا كيرلّص البطريرك السابع والستون من بطاركة الاسكندرية

Sätze des Cyrillus von Alexandrien.

Anfang: كان في ايام الاب القديس الفاضل النفيس انبا كيرلّص البطريرك ومملكة امير الجيوش بدر قد انحرف الملك المذكور عن طايفة النصرانية الخ

Nach einer längeren Einleitung voll christlicher allgemeiner Ermahnungen folgen dann die einzelnen Canones, über das Verhalten zuerst der Bischöfe, der Geistlichen, dann der Laien handelnd.

Der erste f. 188ᵃ: انتهي الي مسكنتنى ان قوما يلتمسوا رشوة على عمل الكهنوت فمن فعل ذلك وآخذ علي الموهبة رشوة الخ

Die einzelnen Sätze sind nicht mit Zahlen überschrieben oder mit Ueberschriften versehen; ihre Zahl steht jedoch am Rande; danach sind hier vorhanden 33 Canones; der letzte schliesst: ان وجدوا فسحة وأن لم يجدوا فيايحيدوا عن المذبح

Von dem 34. sind bloss die Worte: هذه الابواب التى vorhanden. — Mir scheint zu diesem Stück auch f. 210 zu gehören, welches dann (nach einer Lücke) den Schluss desselben bilden würde. Es enthält 10 (ungezählte) und schliesst: شيئا مما شرح اعلاه او خرج فصل عنه بالفعل او بالقول او بالنية٬ وبذلك كتبوا خطوطهم وهذا المسطور معما تضمّنه المسطور الصادر عن القلاية المؤرخ آخر ما اضيف اليه بالرابع من ابيب سنة ست وخمسين وتسع مائة التى قرئت نسخته بالمعلّقة وغيرها٬

Unterschrieben ist es von انبا كيرلص und von mehreren Zeugen.

19) f. 191. 192. Ueberschrift:
نسخة قوانين تختص بالكهنة والبيع بالاسكندرية كتبها الاب القديس البطريرك انبا غبريال المعروف بابن ترَيْك

Vorschriften für die Geistlichen und Klöster in Alexandrien, von Gabriel Ibn toreik.

Anfang: كانت مسكنتي عند وصولي الي الثغر المحروس اطال الله بقاء الاولاد الخ

Schluss: ويخلصهم من مناصب الشياطين ويطيب قلبي عليهم ويطلعني من اخبارهم على ما يسر ان شاء الله تعالي والمجد لله دايما ابدا، تمت الكتاب

20) f. 193—195ᵃ. Ueberschrift:
مختصر في معنى مواريث النصارى مما عنى بتخريجه من الكتب الروحانية العتيقة والحديثة الاب انبا غبريال بطريرك الاسكندرية ومصر وما معها المعروف بابن تريك فتح الله نفسه،

Compendium des christlichen Erbrechts, aus alten und neuen geistlichen Büchern ausgezogen, von Gabriel Ibn toreik, Patriarchen von Konstantinopel.

Anfang: لما كان دين النصرانية مبنيا على رفض هذه الدنيا الزايلة الفانية

Schluss: ولد الولد لا ميراث له مع الولد ويرث مع الزوج ولا يرث مع الوالدين ولا الاخوة،

21) f. 195ᵇ—199ᵃ. Ueberschrift:
القوانين الصادرة عن الاب البطريرك انبا كيرلس الخامس والسبعون من بطاركة الاسكندرية، اول ذلك قوانين تاريخها سادس توت سنة خمس وخمسين وتسع مائة للشهداء الاطهار،

Sätze über Glauben, Wandel u. kirchliche Gebräuche, von Cyrillus, dem 75. Patriarchen von Alexandrien, im Jahre 955 der Märtyrer.

Anfang (nach einigen Vorbemerkungen): هذا المكتوب صادر عنى انا الحقير كيرلس عبد يسوع المسيح المدعو بنعمة الله واحكامه

Zerfällt in 13 فصل.

Schluss: يجازي كل انسان كنحو عمله خيرا كان او شرا كما قال في انجيله . . . والعون فيما بقى بشفاعة ذات الشفاعات وكافة القديسين امين

22) f. 199ᵇ. 203. 207. 202. 204. 200. 201. 208. 209. 205. 206. 212. 217. Ueberschrift: وهذه ايضا ما وضعه الاب البطريرك انبا كيرلس وموافقة الاساقفة عليها في شهر توت سنة خمس وخمسين وتسع مائة للشهداء الابرار وهي خمسة ابواب

Festsetzungen über Taufe, Heirath, Testament, Erbschaft, Priesterschaft; von Cyrillus, in 5 Kapiteln.

a) das Kapitel der Taufe.
Anfang f. 199ᵇ: باب التعميد . . . التعميد واجب على الذكور والاناث صغيرهم وكبيرهم

b) das Kapitel der Heirath: in 8 فصل.
Anfang f. 203ᵃ: باب الزواج . . . واكثره من قوانين الملوك وباقيه من عادة الاقليم والطايفة، فصل في الخطبة، الخطبة انما تصح بين من تصح زيجتها والمخطوب له ان لم يكن تحت ولاية غيره الخ

c) das Kapitel des Testaments.
Anfang f. 200ᵇ: باب الوصية على ما يقتضيه العقل والنقل، الوصية مندوب اليها وتعمل بشهادة مقبولة وتبطل برجوع الموصي عنها الخ

d) das Kapitel der Erbschaft, in 8 فصل.
Anfang f. 201ᵇ: باب الميراث . . . واكثره مما كتبه انبا قزمان احد بطاركة الاسكندرية وقال في اخره انه مما رتبه ائمة الشريعة وباقيه من العقل والعادة،
Also das Meiste aus der Schrift des Alexandrinischen Patriarchen Qozmān darüber. Zuerst: فصل فيما يقدم عمله بالتركة، يبتدي بثمن الكفن وكلف الدفن والجنازة ثم ما يكون على المتوفى من دين الخ

e) das Kapitel der Priesterschaft, in 2 فصل.
Anfang f. 206ᵃ: باب الكهنوت . . . فصل في ترتيب طقوس القساء والشمامسة، اما ما مضى من الترتيب للقسوس والشمامسة وثبت بخطوط الخ
Schluss f. 217ᵃ: يكون مربوطا او محلولا في السماء ان يوفقنا او يعيننا الرييس منا والمرءوس علي فهم ذلك والعمل بحسبه امين،

In der Unterschrift steht dann, dass auf der Reinschrift dieser Bestimmungen von der Hand des Cyrillus geschrieben, dass sie nun als Richt-

schnur des Verhaltens veröffentlicht werden sollten; ferner dass die Bischöfe sie angenommen am 20. توت des J. 955 der Märtyrer und dass die Abschrift davon an die Bischofssitze befördert werden solle.

Abschrift vom J. 1049 der Märtyrer.

23) f. 211. 214ª. Ueberschrift: الذي يجب الاعتماد عليه في امر الاوقاف والصدقات وما مع ذلك على ما ورد النقل وما فرّعه عليه العقل وامضاه السيد البطريرك انبا كيرلس نيّح الله نفسه

Anfang: اما الوقف فعلي قسمين الاول الوقف على من يكون غير مسكين

Von Vermächtnissen und Almosen, nach Herkommen und Gebühr, von Cyrillus, im J. 956 der Märtyrer.

Schluss: مما ينقص الوقف بل يدفع من اجرته ويبقى الوقف ثابتا علي حاله

24) f. 214ᵇ—216ª. Ueberschrift: نسخة ورقة بخط الاب انبا اخرسطودلوا مطران ثغر دمياط المحروس فيها مسايل سؤل الاب السيد البطريرك انبا كيرلس الاجابة عنها لدعاء الحاجة الي ذلك في الوقت الحاضر في شهر بوونة سنة ست وخمسين وتسع مائة فاجاب عنها بما تحت كل فصل منها بخط يده وعلامته؛

10 Fragen, von der Hand des Christodulus geschrieben und gestellt an Cyrillus, nebst dessen Antwort, vom J. 956 der Märtyrer.

Anfang der 1. Frage: المسئلة الاولي اذا ترافع الخصمان فوجب علي احدهما حق اليمين الخ

Schluss f. 216ª: ومن تعدّي شيئا من ذلك جميعه فهو ممنوع ولله المجد كثيرا؛ كملت المسايل الخ

25) f. 216ᵇ. Ueberschrift: مختصر من احكام المواريث حسب ما قرره اباء البيعة المقدسة صلواتهم معنا الي الابد امين؛

Anfang: احكام المواريث اصولها في الحديثة بل لو كانت مصرّحة لما احتيج فيها الخ

Compendium der Erbschaftsbestimmungen, von einem Ungenannten. Es herrschen darüber verschiedene Ansichten; die kaiserlichen Verordnungen Constantins und anderer darüber werden theils für unrichtig, theils für richtig gehalten. Der Verfasser will nun nach richtiger Analogie in den einzelnen Kapiteln die zeitgemässe Redaction vornehmen.

Anfang des Werkes selbst: باب الزوج والزوجة؛ لما كان الرجل والمراة هما اصل التناسل في الوجود وبمشاركتهما يتناسل الاشخص الخ

Ausser dem Anfang (der 1. Seite) ist von diesem Compendium hier nichts vorhanden.

26) f. 217ᵇ—219ᵇ Ueberschrift: الذي وقع الاتفاق مع البطريرك انبا كيرلس واساقفته على كتابته مما يعتمد عليه واطلاق اللعنات والحروم منه ومن اساقفته على من يتعدّاه او يخرج عنه وذلك في توت سنة سبع وخمسين وتسع مائة للشهداء وذلك المجمع المجتمع بالقلعة قدام الصاحب الوزير معين الدين ومن حضر مجلسه من الاساقفة والنصاري والمسلمين؛

Verordnungen in Betreff der Koptischen Klöster, die zum Bischofsstuhl von Alexandrien gehören, von Cyrillus erlassen im J. 957 der Märtyrer.

Anfang: لما كان بتاريخ يوم السبت التاسع عشر من شهر صفر سنة ثمان وثلاثين وستمائة . . . ان يجري الامر فيه على ما ياتي ذكره وبيانه؛ وهو ان يلازم القلاية البطريركية اسقفين عالمين احدهما بولس البوشى الذي تقرر تقدمته اسقفا على كرسي مصر الخ

Dies Stück ist, von f. 217ᵇ abgesehen, von derselben grossen neueren Hand geschrieben, wie f. 2—6. Der Text, von dem hier bloss 217ᵇ übrig, ist abgeschrieben worden von einer Handschrift, die originaliter vom Bischof von فوّة, dem انبا يوساب geschrieben war.

Es enthält mehrere ungezählte فصل, deren letzter f. 219ª schliesst: ومن كانت فيه خصلة من الخصال هذه الرديّة فيتخلا عنها

Dann kommt ein ermahnendes Schlusswort, dessen Ende f. 219ᵇ: بشفاعة السيدة ذات الشفاعات مريم الطاهرة الزكية والملايكة الاطهار والشهداء والقديسين امين؛

Die Handschrift ist aus 2 Haupttheilen zusammengesetzt, deren jeder lückenhaft, zum Theil ergänzt und ausserdem falsch gebunden ist. Die Reihenfolge und die Lücken der vorhandenen Blätter sind diese:

I. 1. Lücke. 2—9. Lücke. 11. 16. 12—15. Lücke. 17—25. Lücke. 27—34. 26. Lücke. 35—43. Lücke. 44—50. 10. Lücke.

II. Lücke von 10 Bl. 51—59. 213. Lücke von 40 Bl. 60—108. Lücke von 1 Bl. 109—190. Lücke. 210. 191—199. 203. 207. 202. 204. 200. 201. 208. 209. 205. 206. 212. 217—219. — Die Blätter 211. 214—216 (wonach eine Lücke) gehören zusammen und könnten zwischen f. 122 u. 123 ihren Platz haben; dann würde nach f. 216 nur 1 Blatt fehlen.

10182. Sach. 123.

178 Bl. Folio, 29—30 Z. (31 × 22; 25 × 15cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband. — Titelüberschrift f. 1b:

المجمع الخلكيدوني المقدس
وهو المجمع الرابع المسكوني،

Anfang (nach Wiederholung des Titels): اعلم ان نسطور المنافق المبتدع لما حرم في المجمع الافسوسي المقدس وعزل عن كرسي بيعة القسطنطينية المقدسة كما مرّ بيانه في خبر المجمع المذكور اقيم مكانه على تدبير البيعة الخ

Band einer ausführlichen Conciliengeschichte; derselbe behandelt die Geschichte des Concils von Chalcedon.

Er zerfällt in 3 Theile (جزء).

1. جزء f. 4b يتضمن هذا الجزء الرسائل التى تواردت قبل صيرورة المجمع المذكور (in 42 Kapp.).

2. جزء 18a (in 16 عمل) يتضمن اعماله

3. جزء 137a يتضمن بعض امور منسوبة للمجمع وامورا آخر صارت بعد المجمع (in 61 امر).

Schluss f. 178b: ان يثبت ملككم ازمنة مديدة في هذا العالم وفي الدهر الآتى امام الله تعالي الازلي، تم

Schrift: klein, ziemlich deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift um 1800.

10183. Sach. 12.

280 Bl. 4to, 17 Z. (24 × 16½; 18 × 12cm). — Zustand: schadhaft, am Rande oft ausgebessert; die Blätter nicht selten mit Pflanzenpapier überzogen. — Papier: gelb, stark, wenig glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach f. 33b und 71b:

اسفار الاسرار

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1a: الصحيح ثابتة على استقامة كما شرحنا الذي لا يجب لذي عقل او بصيرة ان يحيد عن ذلك الخ

Ein defectes und etwas verbundenes Stück einer grossen christlichen Kirchengeschichte. Dieselbe zerfällt, so weit ersichtlich, in fünf Bücher (سفر), jedes mit verschiedenen Unterabtheilungen. Das 1. bis 3. Buch fehlen hier ganz, das 4. beginnt f. 33b.

4. سفر 33b في ذكر الملل والنحل والآراء والاعتقادات وعدد المجامع (in 7 فصل)

1. فصل 34a في ذكر الملة اليهودية والانبياء والملوك بكلام وجيز

2. فصل 40a في ذكر الملة السامرية

3. فصل 40b في ذكر الآراء الحادثة قبل ظهور الدين المسيحي في الجهة المغربية وما يليها من بلاد الروم واليونان بنى يافث وما جاورهم من بنى حام

4. فصل 47a في ذكر المذاهب والاعتقادات والآراء الحادثة في دين النصاري ببلاد الروم واليونان وذلك من بعد تلماذ الرسل الاطهار وقبول الناس المعمودية المقدسة

5. فصل 65a في ذكر ما حكاه انبا اوطوسيوس الملكى

6. فصل 36a في ذكر المجامع وعددها ١۴ مجمعا

7. فصل 69a في تعريف السبب الذي لاجله كانوا المشارقة غير محتاجين الي مجمع منذ قبلوا الايمان الي الآن

5. سفر 71b in 7 اصل:

1. اصل 72a في ذكر السيد المسيح والتلاميذ الاثنى عشر والرسل السبعين (in مقدمة und 24 خبر).

2. اصل 88ᵇ في اخبار بطاركة المشرق ويذكر تدبير كل واحد منهم ومقامه (in 14 فصل).

3. اصل 233ᵇ (in 8 فصل):

1. فصل 233ᵇ في تعريف الغرض الذي قاد مطيّة الاهتمام في وضع الفصول الواردة في هذا الاصل

3. فصل 245ᵃ في ذكر اتحاد ارآء فرق النصاري الخ

4. فصل 246ᵃ في ذكر اختلاف ارآء فرق النصاري في الاتحاد

5. فصل 248ᵇ (unleserlich).

6. فصل 263ᵇ في ذكر قانونا تجيبا مختصرا في الاتحاد

7. فصل 266ᵃ في الرد على من يقول علينا ... وقال باننا ندخل الرباعية على الثالوث المقدس

8. فصل 267ᵇ في الرد على من قال باننا نقول بابنَيْن

4. اصل 5ᵃ فيها حجج ومساجر واجوبة (in 4 فصل; 2. فصل 11ᵇ unleserlich).

5. اصل (in 4 فصل).

3. فصل 256ᵇ في ذكر ما يحرفونه اهل هذا الراي ويبدلونه من كلام الكتب الالهية

6. اصل (in 2 جزء):

1. جزء: في ذكر ما ذهب اليه اهل الراي الثاني

2. جزء: فيما ذهب اليه اهل الراي الثالث

7. اصل (in مقدمة, 4 فصل und خاتمة).

Nach den Zeitangaben im 1. Abschnitt des 2. اصل des 5. Buches, bes. nach f. 180ᵇ, lebt der Verfasser nach dem Jahre 717/1317. Nach f. 13. 14. 180 und auch sonst sind Lücken. Die Blätter zu Anfang gehören, wie aus der Inhaltsübersicht hervorgeht, ziemlich gegen Ende. An einigen Stellen Syrisch eingemischt.

Schrift: gross, kräftig, oft verblasst, auch abgescheuert, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift um 750/1349. — F. 87 und 88ᵃ leer.

10184. Dq. 111.

257 Bl. 8ᵛᵒ, 13 Z. (19¼ × 14; 14½ × 9½ᶜᵐ). — Zustand: im Ganzen gut, obgleich nicht überall sauber und fleckenlos. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: schwarzer Lederbd. — Titel f. 1ᵇ (u. in der Vorrede f. 5ᵃ):

ك" مصباح الظلمة وايضاح الخدمة

Verfasser f. 1ᵇ:

تاليف الاب الفاضل القس شمس الرياسة ابي البركات المعروف بابن كبر

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله منير العقول بهدايته ومرشد النفوس بدلالته ومهذب الافهام بتعاليم بيعته ... اما بعد فان الاباء الرسل الحواريين والتلاميذ السليحيين الذين كانوا للرب معاينين وللكلمة خادمين الخ

Der Verfasser Abū 'lberekāt ibn kibr beabsichtigt, hiemit einen christlichen Wegweiser für Anfänger und Vorgerücktere zu geben, nach dem sie sich betreffs der Glaubensvorschriften richten können, der zugleich aber auch eine Menge der in der Kirche gangbaren und von den Kirchenvätern herrührenden Werke enthalte. Er behandelt darin also die Hauptlehren des Glaubens, die Dreifaltigkeit und die Einheit der Gottheit, die Punkte der Uebereinstimmung und der abweichenden Ansichten, spricht dann auch im Einzelnen über das Leben der Apostel, die Canones und Concilien der Kirche, die in der Kirche gültigen Werke und hervorragende christliche Schriftsteller und Schriften, über die Einrichtung der Kirche etc.

Das Werk zerfällt in 8 Kapitel, mit vielen (ungezählten) Abschnitten.

1. باب f. 6ᵇ في الاعتقاد واصوله وذكر جملة فصوله

7ᵇ فصل في الذات ومعاني الصفات

7ᵇ فصل في معنى الجوهر

8ᵇ فصل في معنى الاقانيم وهي الصفات وانها غير الذات مع تعلقها به

9ᵇ فصل في كون الاقانيم الالهية ثلثة

10ᵃ فصل في معنى العقل والعاقل والمعقول

11ᵇ فصل في اقسام معاني الواحد

14ᵃ فصل في وجود وصف الباري تعالى بالتوحيد والتثليث الذي وصفه بها النصاري

15b فصل فى حدّ الاتحاد عند المتكلمين وبيان القسم الذي تعتقده النصاري من اقسامه

16b فصل فى معنى الاتحاد المعتقد

17a فصل فى معنى التانّس

18b فصل فى ان الاتحاد فعل الاقانيم الثلثة والقبول لقنوم الكملة

19b فصل فى اسباب الاتحاد وموجباته

21a فصل فيما اتفقت عليه الفِرَق الثلث اليعقوبية والنسطورية والملكية عليه

22a فصل واما ما اختلفوا فيه

24b فصل فى تاييد حجّة اليعقوبية

29a فصل فيما يورد على الملكية

31a فصل فيما يورد على النسطورية

34b فصل فى ذكر الملل المخالفة وما قالته كل طايفة

2. باب 40b يشتمل على ذكر نص الامانة الأُرْثُذُكْسية التى ثبّتها الثلثمائة وثمانية عشر المجتمعون بنيقية وكمّلها الآباء المجتمعون بالقسطنطينيه والشواهد على الفاظها من الكتب الالهية، نومن باله واحد اب ضابط الكل الخ

48b مختصر من شرح الامانة للاب الاسقف انبا ساويرس بن المقفع

58a ذكر سبب الفرق الحادث فى البيعة

3. باب 61a يتضمن حال الميلاد المجيد وتدبير تجسّد سيدنا له التمجيد واصطفائه الرسل لبشارة العهد الجديد وذكر سنيه التى اكمل فيها تدبير السعيد

4. باب 69a يشتمل على اخبار الرسل [بطرس، اندراوس اخوه، يعقوب بن زبدي، يوحنّا بن زبدي الانجيلي اخوه، فيلبّس، برثولوماآس، توما ويسمى التوءم، متّى الانجيلى العشّار، يعقوب بن خلفا وهو الفاوس، يهودا بن يعقوب وهو لبّا وهو تدّاوس، سمعون القانانئي الذي يدعي الغيور، متّياس

73a اسماء الرسل السبعين، اذّى ابن قيس السليح، حنينيا الشماس، مِلّيانو، سوستانيس، برنابا الخ

80b ذكر الاسباط الذين هم منها

81b بولس الرسول المصطفى

5. باب 84a يشتمل على ذكر فهرست القوانين التى وضعها الآباء الرسل الابرار ومن تبعهم من البطاركة والاساقفة الاطهار المجتمعين بالمجامع المقبولة فان بها الاسترشاد وعليها الاعتماد،

84b سُنَن الرسل التى وضعوها وهم مجتمعون بعلية صَهْيُون بعد صعود السيد المسيح وعدّتها ثلاثون، وهي اخراج الملكية وهو من كتب اقليمنطس وما اخبر به عن الرسل ويسمّى بالسرياني فرايض السليحين،

85b قوانين الرسل الحواريين التى رتبوها وارسلوها على اقليمنطس تلميذ بطرس واخرجها الي العربي الملكية والنسطور فى كتاب واحد وعدّتها عند طايفة الملكية والسريان اليعاقبة ٨٣ قانونا وعدّته عند القبط ١٢٧ قانونا فى كتابين احدهما ٧١ قانونا والثانى ٥٦ قانونا،

[الكتاب الاول 85b]

[الكتاب الثانى 89b]

92a الدُسْقُليّة تعاليم الرسل الاثنى عشر وبولس الرسول ويعقوب اسقف ايروشليم وعدتها بعد الوصايا التى فى اوايلها ٣٦ فصلا

93b قوانين المجمع المجتمع بغنجرا وعدّة من اجتمع به من الاساقفة خمسة عشر اسقفا ووضعوا عشرين قانونا بسبب من حرّم اللحم والزواج، وهذا المجمع هو الثالث من المجامع الصغار،

94b قوانين المجمع المجتمع بالقسطنطينية وهو الثانى من الكبار وعدّتهم ١٥٠ اسقفا اجتمعوا واحرموا مقدونيوس الكافر بالروح القدس القايل انه مخلوق وكان هذا المجمع بعد مجمع نبقيه وذلك فى مملكة ثاؤضوسيوس الكبير

96a المجمع المجتمع بافسس لاجل نسطور المخالف

97a قوانين المجمع المجتمع بمدينة انقرا من بلاد غلاطيا وهو قبل مجمع نيقية وعدّة الاساقفة المجتمعين فيه ٣٣ اسقفا

98a قوانين المجمع المجتمع بناوكاساريا وهي قيسارية ويسمى مجمع قرطاجنا من عمل

افريقية المغرب وعدة الاساقفة . . . ٨٠ اسقفا
وهو الثانى من المجامع الصغار قبل
مجمع نيقيه وعدة قوانينه ١٨ قانونا

قوانين المجمع المجتمع بانطاكيه . . . وذلك 99a
قبل مجمع نيقيه وعدة قوانينه ٢٥،
(Die Zahl der Canones ist hier 82; es ist am Rande angemerkt, dass die nach dem 25. Canon folgenden auch gerechnet werden als gehörig zu dem Concil von Laodicea (مجمع اللادقيه).)

قوانين المجمع الثانى من المجامع الكبار وهو 102b
المائة وخمسون المجتمعون بمدينة
القسطنطينية بسبب مقدونيوس عدو
الروح القدس ... وبسبب ابوليناريوس الخ

القوانين التى وضعها ابوليدس مقدم 104b
اساقفة روميه . . . وعدتها ٣٨ قانونا

قوانين العظيم باسيليوس اسقف قيساريه 106a
قبادوقيه . . . وعدتها ١٠٦ قوانين،

قوانين القديس يوحنا فم الذهب اول 110b
اساقفة القسطنطينيه وهي مشتملة على
وعظ وانذار وحكمة وتعليم عدتها ١٣
قولا نثرا لا فهرست لها،

قوانين المجمع الخامس، وهو اول المجامع 110b
الكبار اجتمع بمدينة نيقيه فى سنة
٣٢٥ للتجسد الموافقة للسنة التاسعة عشر
من ملك قسطنطين البار الخ

[الكتاب الاول 113b
[الكتاب الثاني 115b

الكتب الاربعة المنسوبة لقوانين الملوك 118b
التى كتبت بمحضر المجمع الكبير
الثلثماية وثمنية عشر اسقفا فى مجلس
قسطنطين الملك المومن،

الكتاب الاول وهو التطلسات وعدته 118b
اربعون تطلسا

الكتاب الثانى وهو ١٣٠ قانونا 120a
(Am Rande:
(اظنه يشتمل على كتابين الثانى والثالث

الكتاب الرابع وعدته ٢٦ بابا 125b

قوانين المجمع السادس المجتمع باللادقيه 126b
وعدة من اجتمع به ١٩ اسقفا اجتمعوا
بسبب مانى وغيره من ذوي البدع
ووضعوا ٥٩ قانونا الخ

قوانين المجمع السابع المجتمع بسرديقيه 129a
[وهي سارودیقی] من بلاد الروم وفلسطين
بسبب الاريانسيين الذين تواثبوا علي
اثناسيوس . . . وعلى بلانيوس . . . وبولس
. . . ووضعوا ٢١ قانونا

قوانين التلاميذ المسماة باليوناني التطلسات 131a
وعدتها ٨١ قانونا

قوانين المجمع السابع من المجامع الصغار 133a
وهو الذي اجتمع بمدينة قرطاجنه وهو
غير المجمع الصغير وعدته ١٣٣ قانونا

الجزؤ الثالث من قوانين الملوك المومنين 138b
لاون وقسطنطين ويستيطيانوس، نقل من
اليونانية الي العربية

هذه قوانين واحكام وضعها الاب اثناسيوس 141a
بطريق القسطنطينية للملك يصطيان
عدته من فصولها خمسة وثلثون

اوامر الاباء الايمة الرؤساء 142a

قوانين الاب اثناسيوس الرسولي بطريرك 143a
الاسكندريه ٢٥ من البطاركة، وعدتها
١٠٧ قوانين

رسالة بطرس الى اقليمنطس تلميذه بابا روميه، 147a
[Am Rande: وتسمي قوانين اقليمنطس بابا روميه]

فصل فى ذكر القوانين الفرادي 148b

قوانين وضعها الاب البطريرك انبا كيرلس 149a
فى مملكة امير الجيوش بدر بنقدمه
اليه بوضعها

قانون كتبه انبا اخريشطودلس السادس 149b
والستون من بطاركة الاسكندرية الخ

قوانين منسوبة الي معلمي الكنيسة 149b
المقدسة القاتوليقية
[Am Rande nach Andern:
كلام القديس باسيليوس القيسراني]

قوانين اخري غير منسوبة الي احد معين 150a
[Am Rande auch genannt:
كلام انبا ساويرس البطريرك]

قوانين تختص بالكهنة والبيع بالاسكندرية 150b
وضعها البطريرك انبا غبريال ابن تريك
الحادي والسبعون من بطاركة الاسكندرية

وللبطريرك انبا غبريال بن تريك مجموع 150b
قوانين عدته ٧٤ فصلا ويتلو الفصل الاخير
منه عدة فصول من قوانين الملوك وغيرها

قوانين جمعها البطريرك انبا كيرلس الرابع 153b
والسبعون من بطاركة الاسكندرية ... وعدتها
خمسة ابواب تشتمل على تسعة عشر فصلا

في التعميد باب 1.
في الزواج (فصل 7) باب 2.
في الوصية باب 3.
في الميراث (فصل 8) باب 4.
في الكهنوت (فصل 2) باب 5.

وللمذكور فصل فيما يجب الاعتماد عليه 154a
في امر الاوقاف والصدقات الخ

مختصر الصفي ابن العسّال الجامع لما تفرّق 154b
في اكثر القوانين المتقدم ذكرها وهو محتوٍ
على الفرايض الشرعية والاحكام الضرورية
... وعدة ابوابه ٥١ بابا

قال الاب الفاضل القس شمس الرياسة وقفت 156b
على كتاب يشتمل على القوانين الاصول
فيه نسخة عهد

قوانين الرسل الحواريين الاثنى عشر الاول 158b
وهو الثاني بيد اقليمس

فهرست قوانين كنايسية لاجل المواهب وهو 159b
الثالث بيد اقليمس

قوانين كنايسية لاجل المواهب ووضع اليد 160b
وهو الرابع

ترتيب الرسل لاجل وضع اليد بابولونو 160b
وهو الخامس بيد اقليمس

لسمعون القانائي لاجل القوانين الكنايسية 161a
وهو السادس بيد اقليمس

قوانين كنايسية ترتيب بولس الرسول وهو 161b
السابع بيد اقليمس

قوانين الرسل القدّيسين وهو الثامن بيد 161b
اقليمس

وتلا ذلك كتاب اسمه كتاب الدسقليه وهي 164b
وصايا الرب لتلاميذه

مجموع ابن الطيّب 165a

كتب العتيقة، جوامعها ستة واسفارها ٤٩، الخ 166a

يشتمل على الكتب الواردة ديوان البيعة 166b باب 6.
التي امر بقبولها ايمة الدين وارباب
الشريعة، كتب العتيقة وتسمى مصحف
الاكسيطابلس وعدتها ٤٩ سفرا

(Arabisch und Koptisch.)

كتاب التوراة المنزلة على موسى بن عمران 167b
اللاوي راس انبياء بنى اسرائيل

جوامع كتاب مخرج بنى اسرائيل وهو السفر 169b
الثاني اختصر فيه على عشرة فصول

جوامع كتاب اللاويين وهو السفر الثالث 170b
وفصوله ١٣،

جوامع كتاب الاحصاء وهو الرابع، فصوله 172a
٢٢ فصلا،

جوامع كتاب الاستثناء وهو الخامس، وعدته 175a
٣٠ فصلا

كتاب يشوع بن نون 178a
كتاب اخبار القضاة 178b
كتاب اسفار الملوك وهو اربعة اسفار 178b
كتاب فضلات الملوك وهو سفر ... جمعه 179a
بنيامين الكاتب وهو سفران
كتاب عزرا بن شلتائيل الكاتب 179b
سفر طوبيت 179b
سفر رعوث الموابيّة 180a
سفر استير الاسرائيلية 180a
سفر يوديث زوجة منسّى 180b
كتاب يوسف بن كريون الكاهن ... وهو 180b
ثمانية اجزاء في مجلد واحد
سفر ايوب الصدّيق 182b
مزامير داود النبي كتاب واحد 183b
اسفار الحكمة السليمانية اربعة كتب 186b
كتاب يشوع بن شيراخ كاتب سليمان بن 187a
داود النبي
كتب الانبياء، الكبار اربعة، ... الانبياء 187a
الصغار ١٢ نبيا

(ارميا 187b; اشعيا بن آموس 187a;
هوشع 188b; دانيال 188a; حزقيال 187b;
يونان, عوبديا, عاموص, يوئيل 189a;
حبقوق 190a; ناحوم, ميخا 189b;
زكريا, ملاخي 190b; حجي, صفونيا 190a)

247ª فصل من التوراة . . . فصل من سفر الخروج
. . . من سفر الاحصاء الخ

250ᵇ فصل من حزقيال النبي من اجل بناء البيت
. . . وايضا من حزقيال

250ᵇ فصل من رويا يوحنا الانجيلي

251ª وبعد قراءة هذه الفصول يرفع البخور ويرتّل
الكهنة بهذه الترتيلة في اللحن الرابع

251ᵇ وبعد هذا يقال صلاة الانجيل ويقال اربعة
الشهادات والمزمور الخ

255ᵇ تكريز المذبح الخ

Schluss f. 257ᵇ: الانجيل من يوحنّا، فصل ٢٣، كملت فصول تكريز الكنايس والمذابح الجدد ودلال ما يعتمد فيها، كملت بسلام من الرب امين، واما البيع التى يتغلّب عليها الهراطقة زمانا ولا يغيّرون شيئا من معالمها فاذا استرجعت من ايديهم يصلّى عليها ثلث اواشى مختصّة بها، ولربنا المجد دايما، تمّ هذا الكتاب،

In dem 8. Kapitel kommt ziemlich viel Koptisches mit neben stehendem Arabisch vor, die Abhaltung und Einrichtung des Gottesdienstes betreffend.

Schrift: ziemlich gross, gut, gleichmässig, etwas vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter roth. Ergänzt bis f. 18 in recht ähnlicher Schrift. — Abschrift c. $^{700}/_{1300}$.

Die vorkommenden Zahlen, mit denen auch die meisten Blätter bezeichnet sind, sind die Gobarzahlen. — Collationirt.

10185. Mf. 430.

204 Bl. 4ᵗᵒ, 17 (15. 16) Z. (23½ × 16½; 16 × 11ᶜᵐ). — Zustand: die Handschrift ist, wie es scheint, im Verbrennen begriffen gewesen, aber noch rechtzeitig gerettet. Der Rand hat schon mehr oder weniger gelitten, besonders gegen Ende, desgleichen auch die ersten Blätter; die Handschrift ist ausserdem nicht frei von Flecken. Alle Blätter haben sich, vielleicht weil sie feucht geworden sind, kraus gezogen. Bl. 203 am Rande eingerissen; 147 desgleichen. Von Bl. 204 die Hälfte von oben nach unten abgerissen. Der Rand ist unten abgeschnitten von f. 13—15. 28. 48. 120. 147. — Schreibstoff: Pergament. — Einband: hellbrauner Lederband.

Titel f. 1ª fehlt eigentlich, doch steht im Anfang des Inhaltsverzeichnisses: فهرست ما تضمنه
هذا المصحف المقدس من الابواب الوعظية
لابينا القديس انتيوخوس بسيق القدس،

Also Verfasser: Antiochus.

Anfang f. 5ª (es fehlen vielleicht ein Paar Zeilen, wenigstens ist vor der ersten Zeile Raum für etwa 4 Zeilen; daselbst scheint einiges ausradirt worden zu sein; wahrscheinlich fehlt, ausser بسم الاب والابن الخ, nur die Angabe des oben genannten Verfassers): من اجل انك كتبت التى ايها الاب الكريم اوسطاثيا تتكبد حزنا كثيرا من اجل تنقلك من موضع الي موضع ومن بلدة الي بلدة خوفا من الشناء الخلدانى . . . فامرت حقارتى ان اوجّه لك جميع الكتب العتيقة والحديثة فى شرح وجيز الخ

Auf Wunsch des ehrwürdigen Paters Eusthatius, der auf seinen beständigen Wanderungen von Ort zu Ort keine Bücher mit sich führen konnte, hat der Verfasser aus den göttlichen Schriften (من الصحف الالهية) ein Compendium christlicher Sitten und Vorschriften in 130 Kapiteln (راس) zusammengestellt. Zugleich giebt er ihm, auf seine Bitte, einen kurzen Bericht über die Drangsale, welche den Mönchen seines Sprengels, die zum Theil über 100 Jahre alt geworden waren, widerfahren, noch bevor die Moḥammedaner die Stadt Jerusalem einnahmen. 44 derselben wurden getödtet, und der fromme Modestus begrub sie. Er nennt die Feinde theils (f. 6ª, 9) الاسمعيليون, theils (6ª, 12) البربر (7ᵇ, 1 spricht er von خبرٌ بربرىّ), theils (7ª, 6) العرب. Die Abfassung dieses Werkes wird also wohl nach $^{642}/_{1244}$ (oder auch schon nach $^{583}/_{1187}$) zu setzen sein, etwa um $^{650}/_{1252}$ (resp. $^{590}/_{1194}$).

Nach einer kurzen Vorrede f. 8ª, in welcher die Stelle in den Sprüchen Salomos von den 60 Königinnen, 80 Kebsweibern und Mädchen ohne Zahl umgedeutet wird auf die 60 canonischen Bücher Alten und Neuen Testamentes, auf die 80 geheimen apokryphischen Bücher und auf die zahllosen Predigtaussprüche, beginnt das Werk selbst.

1. راس f. 9ª عن الامانة بتاييد الرب وتصحيحه القول نبدأ اولا بالمقول بالمثمر الذي عن الامانة وبعد ذلك فيما يتلوها، ينبغى ان يومن اولا بالله الخ

112. راس 171ª عن الزهد
113. 173ᵇ عن الخضوع اي الدخول في الطاعة
114. 174ᵇ عن حفظ الوصايا
115. 176ª عن الوداعة
116. 177ª عن ان يظلم احد ولا يظلم
117. 179ª عن الشكر
118. 180ᵇ عن السرور الذي بالله
119. 182ª عن الّا يهتمّ احد
120. 183ª عن الزكاوات ومقدمات الاشياء
121. راس 184ᵇ عن الاستغفار
122. 185ª عن رياسة الكهنوت
123. 188ᵇ عن ترتيب الاقليروس
124. 190ª عن توقير الكهنة وتبجيلهم
125. 191ᵇ عن توقّع العتيدات
126. 193ª عن دعوة الله
127. 194ª عن خوف الله
128. 196ª عن المحبة الالهية
129. 198ª عن وضع النبوة
130. 199ᵇ عن الملكوت

Schluss des Vorhandenen f. 203ᵇ: حينئذ يستنير الصديق كالشمس في ملك ابيهم لان له المجد والقوة٬

Nach f. 136 ist eine grössere Lücke; dieselbe ist ergänzt auf f. 137—146, aber nicht vollständig, so dass nach 146 ein oder 2 Blätter fehlen. Die Lücke nach f. 152 ist durch f. 153 u. 154 ersetzt. Nach f. 120 fehlt auch wol 1 Blatt. Von f. 136 ist der Text oben an der Ecke beschädigt und ergänzt.

F. 1—4 enthält das Inhaltsverzeichniss.

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, vocallos, meistens etwas blass. Der Text hat von f. 195 an in der Mitte der Blätter etwas gelitten und hat zum Theil daselbst ein Loch. Die Ueberschriften roth. — Abschrift c. 700/1300.

10186. Sach. 66.

127 Bl. 8ᵛᵒ, 12 Z. (17½ × 12½; 13 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach der Unterschrift:

كتاب الدرج

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1ª, 3: الدرجة الثانية وعشرين على السبح الباطل الكثير الاشباه٬ جدوا اناس وقالوا ان السبح الباطل اصغر من العظمة الخ

23. درجة 10ª على العظمة والظن الشيطانى٬ العظمة هي الكفر بالله
24. درجة 20ᵇ على الوداعة والاسترسال
25. درجة 24ª على هلاك الاوجاع اعنى تواضع العقل الشريف
26. درجة 38ª على افراز الاوجاع والافكار والفضائل
27. درجة 70ᵇ على السكوت الطاهر
28. درجة 86ᵇ على الصلاة المقدسة
29. درجة 97ª على منية عدمان الاوجاع
30. درجة 100ᵇ على الرجا والمحبة والامانة
31. درجة 106ᵇ على تدبير الراعي

Ein christliches Erbauungsbuch in 31 Abschnitten, welche Stufen (درجة, auch مصعد) genannt werden: eine Anleitung, durch Bekämpfung der schlechten Triebe („des Satans") allmälig zur Seligkeit zu gelangen.

Es fehlt hier die erste Hälfte des Buches (1. bis 21. Stufe), 181 Blätter.

Schluss f. 127ᵇ: وصعدت على درج الفضائل وعلى راسها وقفت وبسطت يديك لله بالطلبة والتضرع من اجل مَن اتّمنت عليه وسلمت وخلصت٬ كمل كتاب الدرج بمعونة ربنا يسوع المسيح له المجد دائما٬

Schrift: gross, dick, hintenüberliegend, flüchtig, etwas vocalisirt (oft falsch). Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1200/1785.

10187. Sach. 209.

44 Bl. 12ᵐᵒ, 11—15 Z. (14⅓ × 10; 10½ × 7ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: weiss, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel in der Ueberschrift f. 1ª:

نبتدي بعون الله وحسن توفيقه ونكتب كتاب الرموز

Verfasser fehlt.

Anfang f. 1ª: انا شجرة الحياة ومالحة سوّي ثمرة واحدة وهي التى كفت الاثام٬ انا ارض البركة وقد نُبتت ثمرتى من غير زرع٬ الخ

Ein zur Frömmigkeit anleitendes Werk, das in der obigen andeutenden Weise: ich bin der und der, auf die Quellen des Heils für den Christen hinweist. Es zerfällt in 63 solcher Abschnitte, die alle auf verschiedene Weise den Gegenstand behandeln; es sind gleichsam fromme Räthsel, deren Antwort der Gläubige geben soll. — Schluss f. 44ᵇ: وليس لي مع الطواشى ولا الاطفال الفة ولا مناسبة الا بالقوة والحمد لله على الكمال اولا واخيرا٬

Schrift: ziemlich gross, gewandt, vocallos. — Abschrift c. 1850.

10188. Sach. 205.

36 Bl. 8vo, 17—18 Z. (20 × 14½; 15½ × 12cm). — **Zustand**: gut. — **Papier**: weiss, dünn, glatt. — **Einband**: Pappband mit Kattunrücken. — **Titel** f. 1a:

ك" المجالس السبعة التى وقعت بين الوزير وبين مطران ايليا الذي فى نصيبين

Anfang f. 1b: حمدا لمن خلق الانسان باحسن تقويم ... اما بعد لقد احاط علمي برسالة تعلو قدرا وتسمو فخرا على كتب المتقدمين الخ

Zwischen dem Wezīr ابو القاسم الحسينى ابن على المغربى und dem Maṭran Īlijjā im Kloster von Niçībīn haben theologische Gespräche stattgefunden, welche hier in 7 Sitzungen wiedergegeben werden.

1. مجلس f. 2b فى التوحيد والتثليث
2. مجلس 9b فى الحلول والاتحاد
3. مجلس 15a فى اقامة الدليل على توحيد النصاري من القران
4. مجلس 19b فى تثبيت مذهب النصرانية من موجب العقل والمعجز الالهي
5. مجلس 21a فى براءة النصاري من كل مذهب يخالف الحق
6. مجلس 23a فى النحو واللغة والغلط (والخط .l) والكلام
7. مجلس 30b فى اعتقاد النصاري فى احكام النجوم وفى المسلمين وفى النفس

Schluss f. 36a: ومن افضال لا يلتمس عنه العوض بالقول ولا بالفعل لكن لامتثال الاوامر

Approbirt ist die Schriftmässigkeit des Inhalts, gemäss der Klosterregel, von ابو الفرج عبد الله بن الطيب

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gleichmässig, etwas schnörklig, vocallos. — **Abschrift** um 1850.

10189. Sach. 138.

211 Bl. 4to, 16 Z. (25½ × 16¾; 19½ × 11½cm). — **Zustand**: schadhaft, besonders Bl. 51, und am Rande fast überall ausgebessert; die Blätter öfters abgescheuert und mit Pflanzenpapier beklebt. — **Papier**: gelb, stark, glatt. — **Einband**: Kattunbd mit Lederrücken. — **Titel u. Verf.** fehlt.

Das Vorhandene beginnt: طعنة واحدة وصعدت الي مدينة القسطنطينية مع رجلها فصاحبت بتولا تدعا اوجانيا الخ

Ein Heiligen-Kalender, nach Monaten geordnet, sehr lückenhaft. Er beginnt im Monat Tiśrīn II und endigt im Monat Āb. Jeder Tag hat die Ueberschrift der Zahl, also ‘اليوم الاول’ ‘الثانى الخ’; oft kommt dann noch die Ueberschrift [oder وفى هذا اليوم جهاد [ذكر vor.

Der erste vollständige Tag f. 2a beginnt: اليوم العاشر جهاد القديس اورسطس الذي كان فى الموضع المنسوب الي العوسج .. وفى هذا اليوم ذكر ابينا البار مرتينوس الخ

Vorhanden sind:

- تشرين الثانى f. 1a. Tag (9)—13; (15)—20; (22)—30. Lücken nach f. 5. 9. 16.
- كانون الاول f. 17a. Tag 1—5; (9)—14; (15)—51. Lücken nach f. 19. 24.
- كانون الثانى f. 43a. Tag 1—10; (13)—20; 23—27; (29)—31. Lücken nach f. 51. 56. 60.
- اشباط f. 63b. Tag 1—28. Lücke nach f. 85.
- آذار f. 86a. Tag (1)—7; (10)—20; (21)—31. Lücken nach f. 89. 96.
- نيسان f. 103a. Tag 1—27. Lücke nach f. 119.
- ايار f. 120a. Tag (1)—3; (5)—28. Lücken nach f. 121. 143. 147.
- حزيران f. 148a. Tag (1)—19; (22)—31. Lücke nach f. 161.
- تموز f. 174a. Tag 1—3; (4)—30. Lücken nach f. 176. 199.
- آب f. 200a. Tag (1)—4; (9)—15; (18). 19. Lücken nach f. 203. 207. 208. 210.

Bl. 209—211 enthalten keine bestimmte Tagesangabe und gehören in eine der bezeichneten Lücken.

Bl. 208b bricht ab mit: ووقف قدام هورفانوس الامير فى غزة فسالة فاجابه انه من حزب المسيحيين وتكلم باللاهوت فى تدبير المسيح‘

Es fehlen hier also ganz die Monate ايلول und تشرين الاول.

Schrift: gross, kräftig, Anfangs gut, dann steif, fast vocallos. Ueberschriften roth. Bl. 101. 102 und 211 von anderen Händen. Bl. 102a, ult. und 102b enthält den Text f. 103a, 1—9. F. 62b eigentlich leer; enthält dann mehrere Zeilen in schlechter Schrift, zum Theil = 63a, 1—3. — **Abschrift** c. 700/1300.

10190. Sach. 127.

183 Bl. 4to, 16 Z. (25 × 18; 18½ × 13½ cm). — **Zustand:** schlecht; schmutzig und fleckig, oft eingerissen, im Anfang und zu Ende schadhaft, lose im Deckel. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** Holzdeckel. — **Titel und Verfasser** fehlt.

Das Vorhandene beginnt f. 1ª: عند صبايها لله وبذلت نفسها للنسك والشقاء وذلك انها نصبت لها كوخا عند بستان امها الخ

Es ist ein Stück des Werkes Sach. 138 und umfasst die Monate آذار (f. 1ª beginnt im 2. Tage), نيسان f. 25ᵇ (der 12. Tag ist ausgelassen), ايار f. 48ª, حزيران f. 87ª, تموز f. 114ᵇ, آب f. 147. Dieser bricht f. 183ᵇ im 29. Tage mit den Worten ab: بخلاف الشريعة هذا الذي اثر العفة،

Nach f. 87 und 93 fehlen je 2 Blatt. F. 174ᵇ ist leer.

Schrift: gross, sehr kräftig, fast vocallos, deutlich. Ueberschriften roth. — **Abschrift** c. 650/1252.

10191. Sach. 199.

1) f. 1—20.

30 Bl. 8vo, 16—17 Z. (20 × 14; 17—18 × 13½ cm). — **Zustand:** ziemlich gut. — **Papier:** weiss, dünn, glatt. — **Einband:** Kattunband mit Lederrücken. — **Titel** fehlt; er ist etwa:

ر" فى خدمة القدّاس

Verfasser fehlt.

Anfang f. 2ª: تنبيه، اعلم ان تقدمة خدمة القداس المنسوبة الي الرسل القديسين فهي محررة فى بداية خدمة القداس المنسوبة الى ماري نسطوريس، الخ

Ausführliche Beschreibung des Verfahrens und der Worte des Priesters und der Gemeinde bei der **Liturgie**. Dieselbe ist nicht zu Ende, sondern bricht ab mit den Worten f. 20ᵇ: ولرجاء الانبعاث العظيم من بين الاموات ولخلاص نفسه وجسده والي الحيوة والمجد الابدي واهلنا،

Schrift: gross, schlecht, vocallos, oft verbessert. — **Abschrift** um 1850.

10192. Mf. 970.

287 Bl. 4to, 18—19 Z. (26½ × 19; 18½—19½ × 12½—13 cm). — **Zustand:** im Ganzen unsauber und fleckig, zum Theil auch, besonders in der 2. Hälfte, stark wasserfleckig. Der Rand im Anfang und auch der der 2 letzten Blätter ist schadhaft; desgleichen f. 133 u. 165. Bl. 14 ist lose. — **Papier:** gelb, glatt, stark. — **Einband:** Holzdeckel mit Leder überzogen. — **Titel und Verfasser** fehlt.

Das Werk ist ein Menologium.

1) **Anfang** f. 1ª: بسم الاب والابن والروح القدس الآن ودايما، اللّه الاهي انى استرشدك الي سبيل طاعتك واسترشد بك الي مناهج رضاك المؤدية الي جميل مجازاتك . . . اما بعد فان كتب الله المقدسة تزيل عن القلوب الشبهات وتزيد فى قوة الثبات وتصديق ما فيها يثبت الحسنات الخ

In dem Vorworte spricht der Verfasser von dem erhebenden, beruhigenden und läuternden Inhalt der heilgen Schrift, besonders aber der 4 Evangelien mit ihren Erzählungen vom Leben, Wandel und Lehren Jesu, deren göttlicher Kraft und höherem Einfluss die mächtigsten Könige und die gelehrtesten Weisen sich nicht hätten entziehen können. Aus diesem Grunde werden die 4 Evangelien hier abschnittsweise, jedes für sich, und auf die einzelnen Tage, Sonntage und Festtage des Jahres vertheilt, vorgeführt; zuerst der Text und oft nur der Text, bisweilen aber auch noch nach demselben erläuternde Bemerkungen, eingeführt durch die Worte: قال المفسّر.

Zuerst das **Evangelium Johannis** f. 2ª. Es ist vertheilt auf die Zeit von Ostern bis Pfingsten; jeder Tag hat eine Ueberschrift mit Bezug auf seinen Abstand von Ostern. Zuerst f. 2ª: يقرأ يوم الفصح العظيم فى القداس من بشارة يوحنا الانجيلي، فى البدي كانت الكلمة والكلمة من الله الخ

4ª يقرأ يوم الاثنين ثانى الفصح من بشارة يوحنا، الله لم يره احد قط

5ª يقرأ يوم الثلثاء (بعد) الفصح المقدس من بشارة يوحنا، فى ذلك الزمان اما بطرس فقام وذهب الي القبر الخ

Zuletzt f. 42ᵇ: يقرأ يوم العنصرة الذي هو البنتيقستين من بشارة يوحنا، وفى آخر العيد فى اليوم العظيم كان ايسوع قايما فصاح قايلا من كان عطشان الخ

Darauf f. 43ᵃ das Evangelium Matthäi: بدؤ قرايات القديس متثاوس الانجيلى مْن بعد العنصرة،

Von Pfingstmontag an bis zum Ablauf von 17 Wochen. Zuerst auf jeden Tag der ersten Woche bis Freitag; dann auf den 1. Sonnabend und 1. Sonntag nach Pfingsten; dann auf den 2. Sonnabend und 2. Sonntag und so fort bis zum 17. Sonnabend und 17. Sonntag.

Zuerst f. 43ᵃ: يقرأ يوم الاثنين (بعد) العنصرة من بشارة متى، قال الرب انظروا لا تحقروا احد هولاء الصغار الخ

Zuletzt f. 71ᵇ: يقرأ فى الاحد السابع عشر بعد العنصرة من بشارة متى، فى ذلك الزمان اتا ايسوع الي تخوم صور وصيدا الخ

Darauf f. 72ᵇ das Evangelium Lucae: بدؤ قرايات لوقا البشير فى السبوت والحدود من راس السنة والشهر اول ايلول الي مرفع اللحم،

Vom Anfang des Jahres an bis zum Ablauf von 17 Wochen. Zuerst auf den 1. Sonnabend und 1. Sonntag, dann den 2. Sonnabend und Sonntag und so fort bis zum 17. Sonnabend und Sonntag. Darauf noch:

99ᵇ	فى سبت مرفع اللحم
100ᵃ	فى حدّ مرفع اللحم
101ᵇ	فى سبت مرفع الجبن
102ᵃ	فى حدّ مرفع الجبن

103ᵃ auf Montag, Dienstag, Mittwoch und Donnerstag, und 103ᵇ auf Freitag der ersten Fastenwoche.

Zuerst f. 72ᵇ: يقرأ فى السبت الاول بعد راس السنة من بشارة لوقا، فى ذلك الزمان اتا ايسوع الي كفرتنحوم مدينة الجليل الخ

Zuletzt f. 103ᵇ: يقرأ يوم الجمعة السبة النقية (الاولة من الصوم) من بشارة يوحنا، قال الرب انا هو كرمة الحق وابي هو الفلّاح الخ

Wie dieser Abschnitt aus Johannes, so sind die vorletzten 3 (Dienstags bis Donnerstags) aus Matthäus genommen.

Endlich f. 104ᵃ das Evangelium des Marcus: بدؤ قرايات القديس البشير مرقس الانجيلى

Vom 1. Sonnabend und 1. Sonntag der Fasten bis zum 5. Sonnabend und Sonntag derselben. Darauf am Sonnabend vor Palmensonntag: 111ᵇ يقرأ فى السبت البايبا اي الشعانين من بشارة يوحنا und dann die ganze Palmenwoche hindurch in vielen Abschnitten meistens nach Matthaeus, aber auch nach Johannes und Lucas, weniger nach Marcus; besonders aber am Charfreitage (11 Stücke); zuletzt in der Nacht auf Ostern (144ᵃ).

Zuerst f. 104ᵃ: اول قراياته يوم سبت مار تاذرس وهو السبت الاول من الصوم المقدس يقرأ من بشارة مرقس، فى ذلك الزمان بينما ايسوع ساير فى بعض السبوت بين الزروع الخ

Zuletzt f. 144ᵃ: تقرأ ليلة الفصح فى القداس عن بشارة متى، وفى عشية السبت صباح حد السبوت اتت مريم المجدلية الخ

Mit diesem Abschnitt sind die Evangelien zu Ende (146ᵇ: كملت الاناجيل المقدسة). Es folgt noch anhangsweise f. 146ᵇ: الانجيل العاشر من الاحد عشرة من بشارة يوحنا، فى ذلك الزمان اظهر يسوع نفسه لتلاميذه من بعد قيامته الخ

Schluss f. 147ᵇ: هذه ثلث مرار اظهر ايسوع نفسه لتلاميذه من بعد ما قام من بين الاموات، worauf noch Bemerkungen des Erklärers zu diesem Stücke folgen, deren Schluss f. 148ᵇ: الذي به قوام نفوسنا وحفظ اجسامنا لان به يليق كل مجد وكرامة وسجود الآن ودايما امين،

2) Alsdann folgt f. 149—164 ein Abschnitt über die Auferstehung Christi nach den Evangelien, wie er zu 11 malen sich seinen Jüngern zeigt: نبتدي بعون الله ... نكتب اناجيل القيامة اعنى قيامة ربنا والاهنا وسيدنا يسوع المسيح الاحد عشرية السحرية،

149ᵃ الانجيل الاول من بشارة متى الانجيلي التلميذ الطاهر، فى ذلك الزمان مضوا الاحد عشر تلميذا الي الجليل الي الجبل الذي رسم لهم يسوع الخ

161ᵃ الانجيل الحادي عشر للقيامة من بشارة يوحنا، فى ذلك الزمان اظهر يسوع نفسه لتلاميذه بعد انبعاثه من بين الاموات انخ

Schluss f. 161ᵇ: لم يكن العالم نفسه فيما راي يسع الصحف التى تكتب بها woran sich Erläuterungen schliessen, die aufhören mit dem Schluss f. 164ᵇ: وتهلك الظروف فنحرص ايها الاخوة ان نصير اوانى ذهبية لنؤهل لحلول النعمة الالهية فينا بنعمة ربنا ايسوع المسيح الذي له السبح والمجد دايما الي آباد الدهور كلها امين٬

3) f. 165—229. Heiligen- und Fest-Kalender auf das ganze Jahr, nach den syrischen Monaten, von ايلول an bis zum Monat آب: nebst Angabe der zu lesenden Evangelien-Stücke.

Ueberschrift f. 165ᵃ: بدوّ قرايات شهور السنة وجميع الاعياد الذي يذكر فى ساير السنة اعياد الرب وجميع القديسين٬

اول السنة ايلول ايامه ثلثون يوما . . . اليوم الاول منه تذكار القديس مار سمعان صاحب العمود ورئيس الصيدة٬ يقرأ له انجيل من بشارة لوقا الانجيلي٬ فى ذلك الزمان اتا ايسوع الي الناصرة ودخل على عادته فى يوم السبت الي الجمع الخ

Der Schluss nach f. 229 fehlt (wohl nur 1 Blatt); das Vorhandene bricht beim 29. Tage des آب (Enthauptung Johannis des Täufers) ab bei den Worten f. 229ᵇ (aus dem Evangelium Marcus): لان يوحنا كان يقول لهرودوس ليس انه يحل لك ان تكون لك امراة٬

4) f. 230—254ᵃ. Angabe der Evangelien-Abschnitte, welche täglich vom Montag der 2. Woche nach Pfingsten bis Ende der 16. zu lesen sind: نبتدي بعون الله . . . بنسخ ما يقرا فى الايام وسط الجمع الذي من بعد العنصرة من الاناجيل٬ اول ذلك يوم الاثنين من الجمعة الثانية بعد العنصرة من بشارة متى الانجيلى التلميذ القديس الطاهر٬ قال الرب لا تهتموا قايلين ما ذا ناكل وما ذا نشرب الخ

Schluss f. 254ᵃ: اطلب قدام الجمعة السادسة/ عشر من مرقس بعد الاحد الخامس عشر للوقا٬ تمت المقالة ولربنا السبح والمجد دايما٬

5) f. 254ᵃ—287ᵃ. Angabe der Evangelienstücke aus Lucas, welche vom Montag nach Charfreitag (عيد الصليب) 17 Wochen lang täglich zu lesen sind. Die Stücke vom Donnerstag der 12. Woche an sind von Marcus (bis f. 280ᵃ). Daran schliessen sich noch f. 280ᵃ ff. Stücke auf die Woche vor مرفع اللحم nach Marcus und auf die Woche des مرفع الجبن nach Lucas.

Anfang f. 254ᵃ: بدوّ اناجيل لوقا البشير٬ وسبيلك ان تعلم ان لوقا يبتدي فيه من الاثنين بعد احد عيد الصليب من السنة الجديدة٬

انجيل الاثنين بعد عيد الصليب اول جمعة من بشارة لوقا٬ فى ذلك الزمان كان هيرودس صاحب الربع يوبخ من يوحنا الخ

Schluss f. 287ᵃ: فنظرن الي القبر وكيف وضع جسده فمضين النسوة وهيئن عطر طيب وسكتن فى السبت على مثل الوصية٬ السبت والاحد اطلبهم فى مواضعهم٬ تم

Schrift: gross, weit, mit kräftigem Grundstrich, gleichmässig, deutlich, fast vocallos. Ueberschriften roth. F. 149—152. 155. 156. 159—164. 230—287 ist von späterer kräftiger und deutlicher Hand. In der ursprünglichen Handschrift folgt f. 165—229 unmittelbar auf f. 148. Dann erst kam der jetzt ergänzte Theil f. 149—164 nebst 280 bis 287; dass dieser Theil zu dem Werke gehöre, ist dadurch sicher, dass einige Blätter darin (153. 154. 157. 158) von derselben Hand geschrieben sind wie die alte Handschrift. — Abschrift c. 1400 (1600).

Nach f. 156—229 fehlt je 1 Bl. Bei der Folürung ist nach f. 42 ein Blatt übersprungen, jetzt bezeichnet mit 42ᴬ.

F. 162ᵇ ist, von einigen Kritzeleien abgesehen, leer; es fehlt aber kein Text, sondern f. 163ᵃ folgt auf 162ᵃ.

10193. Sach. 74.

138 Bl. 4ᵗᵒ, 16 Z. ($24^3/_4 \times 16^1/_2$; 20×12^{cm}). — Zustand: sehr fleckig und schadhaft, oft ausgebessert. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; nach f. 138ᵃ:

ك" النبوات المباركة

Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1ᵃ: معونة فى شدتنا وسلمنا يا من ولدت من البتول الخ

Angabe der Verse und Stücke, welche aus dem Alten, zum Theil auch aus dem Neuen Testament, zu gewissen Zeiten, besonders in den Fasten, gelesen werden sollen. Die Ueberschrift ist بروكيمانن فى اللحن الرابع الخ قراة من كتاب الخ oder ترنيمة ليوم الجمعة من الصوم الخ oder u. dgl.

Schluss f. 138ª: يقول الرب لست انساك ها بذا ارسمت على راحتى وانت امامي كل حين قال الرب الضابط القول٬

Schrift: gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift im J. d. Welt 6979 von ابراهيم شماس الاسقف مقاريوس٬

10194. Mf. 971.

396 Bl. 4to, 17 Z. (26¾ × 18½; 19 × 12—12½^cm^). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht überall ganz sauber, sogar fleckig, wie f. 354 u. s. w., und öfters — bisweilen auch im Text — ausgebessert; so f. 1. 2. Auch nicht frei von Wurmstich. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: guter Halbfranzband. — Titel fehlt eigentlich: er ist, wie aus dem Anfang ersichtlich:

كتاب مواعظ اثناسيوس

Anfang f. 1ª: بسم الاب البسيط والابن الوسيط والروح القدس البارقليط٬ نبتدي بعون الله وحسن توفيقه بكتبة المواعظ التي هي برسم دور السنة كلها والاعياد من قول ابينا اثناسيوس بطريرك اورشليم صلواته تحرس جميع بنى المعمودية الارتوذكسية امين٬

Die Predigten des Athanasius, Patriarchen von Jerusalem, auf das ganze Jahr und dessen Festtage.

1. f. 1ª اول ذلك عظة من قول ابينا اثناسيوس تقرأ يوم الفصح المقدس٬ بارك يا سيد٬ يا اخوتى المحبوبين بالرب تعالوا باجمعنا نسبّح ونمجّد ونعظّم سيدنا الخ

2. 5ª عظة من قول ابينا اثناسيوس ... تتقال يوم الاثنين ثانى الفصح بارك يا سيد٬ يا اخوتى واولادي الروحانيين المحبوبين بالرب

3. 8ᵇ عظة ... تتقال يوم الثلثا بعد الفصح المقدس٬ بارك يا سيد٬ النور الحقيقى الذي هو يسوع المسيح

4. 10ᵇ عظة ... تقرأ فى الاحد الاول بعد الفصح المقدس الذي هو الاحد الجديد٬ بارك يا سيد٬ النور الحقيقى المنير كل انسان واردا الي العالم

5. 15ᵇ عظة ... تتقال فى الاحد الثانى بعد الفصح المقدس٬ ... النعمة والحق الصايرين بيسوع المسيح ابن الله الوحيد

6. 23ª عظة ... تتقال فى الاحد الثالث بعد الفصح ... مباركين انتم بالرب الذي صنع السماء

7. 31ᵇ عظة ... تقرأ فى الاحد الرابع بعد الفصح ... بركة الرب تحلّ عليكم ايها الاولاد

8. 42ª عظة ... تتقال فى الاحد الخامس بعد الفصح ... باركناكم فى بيد الله عدّة دفوع ايها الاولاد

9. 47ᵇ عظة ... تتقال فى عيد الصعود المقدس ... تفرح السماوات وتبتهج الارض

10. 51ª عظة ... تتقال فى الاحد الذي قبل العنصرة الذي هو احد الاباء ... يباركم الله الاهنا يباركم الله الذي نخاف منه

11. 58ᵇ عظة ... تتقال فى احد العنصرة الذي هو حلول روح القدس ... وايضا عيّدوا عيدا عظيما وايضا محفلا ومحفلا

12. 64ª عظة ... تتقال فى الاحد الاول بعد العنصرة ... الله يتراأف عليكم ويباركم ايها الاولاد

13. 69ᵇ عظة ... تتقال فى الاحد الثانى بعد العنصرة ... المجد والكرامة والسلامة لكل من يعمل

14. 76ᵇ عظة ... تقرأ فى الاحد الثالث بعد العنصرة ... ناموس الرب بلا عيب الذي يرد الانفس

15. 84ª عظة ... تقرأ فى الاحد الرابع بعد العنصرة ... يا اولادي الروحانيين المحبوبين بالرب

16. 92ᵇ عظة ... تقرأ فى الاحد الخامس بعد العنصرة ... اما اسراييل القديم فكان لهم عادة

17. 99ᵇ عظة ... تتقال فى الاحد السادس بعد العنصرة ... رحمة الله وحقه تنظركم فى كل حين

18. 106ª عظة ... تتقال فى الاحد السابع بعد العنصرة ... مجمع المسيحيين يشبه كرم

19. 113ᵇ عظة ... تتقال فى الاحد الثامن بعد العنصرة ... يباركم الرب من صهيون ايها الاولاد

20. 120ª عظة ... تتقال فى الاحد التاسع بعد العنصرة ... يباركم الرب من صهيون الساكن فى السماء

21. 126ª عظة ... تتقال فى الاحد العاشر بعد العنصرة ... كنيسة الله تشبه بيمارستان

22. 133ª عظة ... تتقال فى الاحد الحادي عشر بعد العنصرة ... قال الرب هذا المثل يشبه

23. 140ᵇ عظة ... تتقال فى الاحد الثانى عشر بعد العنصرة ... يقول بولس الرسول يا اخوة اعلمكم

39. 245[a] عظة . . . تقال فى الاحد الثامن والعشرين بعد العنصرة ... ان تعاليم الروح القدس كثيرة

40. 250[b] عظة . . . تقال فى الاحد التاسع والعشرين بعد العنصرة . . . يقول بولس الرسول يا اخوة اذا ما ظهر المسيح

41. 257[a] عظة . . . تقال فى الاحد الاول الذي قبل الميلاد الشريف . . . يا اخوتى واولادي الروحانيين المحبوبين بالرب

42. 262[b] عظة . . . تقرا فى الاحد الذي قبل الميلاد المقدس وهو حد النسبة، كما فى اعياد هذا العالم ومحافلهم

43. 270[a] عظة . . . تقال فى الاحد الحادي والثلاثين بعد العنصرة [تقرا فى الاحد قبل الغطاس] مثلما الملوك الارضيين اذا كان لهم

44. 275[b] عظة . . . تقال فى الاحد الذي بعد الغطاس . . . هذا الاحد الحاضر يسما

45. 280[b] عظة . . . تقال فى الاحد المعروف بزكشا العشار . . . فليقول كل واحد منا مع الطوبان داوود

46. 285[a] عظة . . . تقال فى احد الكنعانيّة . . . يا اخوة يجب علينا اليوم

47. 290[a] عظة . . . تقال فى احد الفرسى والعشار . . . يقول سليمان الحكيم الرب يعاند المستكبرين

48. 298[a] عظة . . . تقال فى احد ابن الشاطر . . . المثل المزمع ان يقرأ علينا

49. 304[b] عظة . . . تقال فى احد الرفاع عن اللحم . . . قد اضمرت اليوم يا اخوتى

50. 310[b] عظة . . . تقال يوم الاربعا فى سبة الجبن وهي تقال لمرفع اللحم يوم الاحد ايضا، . . . بوّقوا بالبوق فى صهيون

51. 316[a] عظة . . . تقال فى احد مرفع الجبن، يا اخوتى واولادي الروحانيين

52. 320[a] عظة . . . تقال فى الاحد الاول من الصوم المعروف باحد القوت، يا اخوتى واولادي . . . الله الموحد بالتثليث

53. 326[a] عظة . . . تقال فى الاحد الثانى من الصوم المقدس . . . تبارك الاله ابو ربّنا يسوع المسيح

54. 329[b] عظة . . . يقال فى الاحد الثالث من الصوم المقدس . . . يا اخوتى واولادي . . . نعمة الرب عليكم

24. 147[b] عظة . . . تقال فى الاحد الثالث عشر بعد العنصرة . . . يقول بولص الرسول يا اخوة تيقظوا

25. 152[b] عظة . . . تقال فى الاحد الرابع عشر بعد العنصرة . . . يقول بولص الرسول يا اخوة ان الله قد ثبتنا

26. 159[a] عظة . . . تقال فى الاحد الخامس عشر بعد العنصرة . . . بولص الرسول يقول يا اخوة ان الله الذي قال

27. 166[b] عظة . . . تقرأ فى الاحد السادس عشر بعد العنصرة . . . يقول بولص الرسول يا اخوة نحن نرغب اليكم

28. 172[b] عظة . . . تقال فى الاحد السابع عشر بعد العنصرة . . . يا اخوة فلنسمع الصوت الالهي

29. 178[b] عظة . . . تقال فى الاحد الثامن عشر بعد العنصرة . . . بولص الرسول يقول يا اخوة ان من يزرع باشفاق

30. 187[b] عظة . . . تقال فى الاحد التاسع عشر بعد العنصرة . . . كمثل ما ان الارض الحسية

31. 194[b] عظة . . . تقال فى احد العشرين بعد العنصرة . . . يقول بولص الرسول يا اخوة انا اعلمكم ان البشارة

32. 201[a] عظة . . . تقال فى الاحد الحادي والعشرين بعد العنصرة . . . تبارك الله الاهنا تبارك الرب

33. 207[a] عظة . . . تقال فى الاحد الثانى والعشرين بعد العنصرة . . . الله سبحانه قال نحو انبياءه

34. 213[a] عظة . . . تقال فى الاحد الثالث والعشرين بعد العنصرة . . . قال بولص الرسول يا اخوة ان الله اذ هو غنيا بالرحمة

35. 218[b] عظة . . . تقال فى الاحد الرابع والعشرين بعد العنصرة . . . ما احسن اقدام المبشرين

36. 225[a] عظة . . . تقال فى الاحد الخامس والعشرين بعد العنصرة . . . الطوبان بولص من كثرة المحبة

37. 231[b] عظة . . . تقال فى الاحد السادس والعشرين بعد العنصرة . . . اما اشعيا النبي قال نحو اورشليم

38. 238[b] عظة . . . تقال فى الاحد السابع والعشرين بعد العنصرة . . . كما ان العساكر العالمية

55. 335ª عظة . . . تقال فى الاحد الرابع من الصوم المقدس . . . النعمة والسلامة والخيرات

56. 340ª عظة . . . تقال فى الاحد الخامس من الصوم المقدس . . . يا اخوتى واولادي . . . اب الرأفة والاه كل عزاء

57. 344ᵇ عظة . . . تقال فى احد الشعانين . . . امس اخذ عربون احلاله

58. 349ª عظة . . . تقال فى ثامن شهر ايلول فى عيد ستنا السيدة حيث ولدتها امها' تبتهج السموات اليوم اي الطغمات

59. 353ª عظة . . . تقال فى عيد دخول السيد الي الهيكل حادي وعشرين تشرين الثاني' . . .' ياتون بها الي الملك

60. 358ᵇ عظة . . . تقال فى عيد الميلاد المقدس الشريف . . . اليوم تفرح الملائكة

61. 362ª عظة . . . تقال فى عيد الانذار الالهي الذي هو الغطاس . . . صوت الرب على المياه

62. 371ᵇ عظة . . . تقال فى عيد دخول السيد المسيح الي الهيكل' . . . الرب فى الهيكل قدسه الرب فى السماء كرسيه

63. 382ᵇ عظة . . . تقال فى نياح الست السيدة والدة الاله فى الخامس عشر من آب' . . . امجدك ايها الرب الالهي واسبح

64. 388 عظة . . . تقال فى ٢٩ من شهر آب وهو قطع راس يوحنا المعمد وهو عيد النيروز' . . . ذكر الصديق بالمديح

Schluss f. 395ᵇ: يجعلنا مستحقين للحظوة بملكوته السماوية وخيراته الابدية بشفاعة ستنا السيدة ام النور الدايمة البتولية وشفاعاتك انت ايها الصابغ مصباح البرية ولربنا ايسوع المسيح المجد والاكرام الي دهر الداهرين' تمت

F. 396ª enthält die Unterschrift, welche aber in künstlicher Form abgefasst — in kleinen Quadraten, rothe und schwarze Reihen abwechselnd — und mehrfach abgescheuert, schwer zu lesen ist. Danach ist die Abschrift vom J. 1840 der Alexandrinischen Aera, wie es scheint von سالم بن داود بن موسي.

Schrift: gross, weit, deutlich, vocallos, öfters auch fehlen diakritische Punkte. Die Ueberschriften roth.

Nach f. 376 fehlen wahrscheinlich 10 Blätter.

10195. Mf. 161ª.

194 Bl. 4ᵗᵒ, 19 Z. (26 × 17³/₄; 18¹/₂ × 11¹/₂ᶜᵐ). — Zustand: schlecht erhalten; ganz wasserfleckig, sehr wurmstichig; der Text oft durch die Flecke beschädigt oder abgescheuert; am Ende fast nur argbeschädigte, zum Theil halbe Blätter, die durch Feuchtigkeit so sehr gelitten haben, dass sie zerfallen. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt; der Text liegt in einem Pappdeckel, der in einem Pappfutteral steckt.

Dasselbe Werk, zweite Hälfte. Titel fehlt.

Anfang fehlt und zwar 71 Blätter (und mit Rücksicht auf f. 191—194 67 Blätter). Das Vorhandene beginnt f. 1ª so: فلا تصمت وايضا قم يا رب لئلا يتخبر الانسان تدان الامم قدامك الخ (= Mf. 971, f. 86ª, Z. 5.).

Beginnt hier also in der 15. Predigt. Die 16. Predigt (فى الاحد الخامس بعد العنصرة) beginnt f. 7ª; die 17. 13ª, die 18. 19ᵇ, die 19. 26ᵇ, die 20. 31ᵇ, die 25. 62ᵇ, die 30. 94ª, die 35. 122ᵇ, die 40. 152ª, die 44. 174ᵇ, die 46. 181ᵇ, die 47. 184ª, die 48. 188ᵇ.

Die Blätter von 177 an sind ganz besonders schadhaft, hauptsächlich aber f. 177. 184. 185. 188—192. Die Folge der Blätter 177—190 ist nicht immer ganz sicher, auch lassen sich die Lücken darin nur mit grösster Mühe ausfindig machen. F. 191 und 192 gehören unmittelbar zusammen und enthalten den Anfang der 13. Predigt; 193 und 194 gehören auch beisammen und wären eigentlich vor f. 1 zu stellen, wohin sie unmittelbar gehören. F. 193ª, 1 entspricht Mf. 971, f. 83ᵇ, Z. 14.

Die Blätter 137—180 und 184—190 sind in 2 Columnen geschrieben. Mit f. 137ª beginnt die 37. Predigt. — Nach f. 28 und 86 fehlt je 1 Blatt.

Schrift: ziemlich gross, weit, gewandt, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im Auftrage des Abtes سركس (Sergius) (من قرية معمورة) f. 136ª.

Collationirt (s. f. 19ᵇ. 37ᵇ. 136ª und öfters).

10196. Mo. 195.

2) f. 11—15.

8ᵛᵒ, 14 Z. (19 × 13¹/₂; 14 × 9ᶜᵐ). — Zustand: unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt.

Bruchstück, der christlichen Theologie angehörig.

Beginnt f. 11ª am Schlusse der Vermahnung (وصية), die David an seinen Sohn Salomo richtet; am Ende derselben f. 11ᵇ steht, er sei hochbetagt gestorben und bei seinen Vätern beigesetzt.

Es folgt f. 12ᵃ; eine Predigt des الاب القديس الطاهر يوحنا فم الذهب d.i. Joannes Chrysostomus. Dieselbe handelt: في التوبة والخوف من الله تعالي und beginnt: قال تعليم فاضل يعلمنا داوود النبي حيث يقول هلموا يا اولادي واسمعوا لاعلمكم خوف الله ولذلك ينبغى لنا ان نقتنى قبل كل شىء الخوف لانه يهيئ لنا الحياة الدايمة لان خوف الله يجلب لنا الحياة الدايمة الخ

Das Vorhandene schliesst f. 15ᵇ: والاحتمال والصبر وعلى جميع الاحزان لان من احبّه الرب ادبه في هذا العالم الزايل ويوهبه الفرح الكامل٬

Schrift: gross, dick, deutlich, gleichmässig, etwas vocalisirt. — Abschrift c. 1000/1591.

10197. Mq. 613.

180 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (23 × 15½; 18 × 11ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter, unsauber und fleckig; f. 7 unten beschädigt und ausgebessert. Desgl. hauptsächlich f. 48. 67. 71. 78. 91. 92. 105. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: im Pappdeckel mit Lederrücken liegend. — Titel und Verfasser fehlt.

F. 1ᵃ beginnt: ويقول ايضا تعكّرت من الغضب عيناى وصرت قديما في جميع اعدائى اي كبرت وشاخت في الخطايا الخ

Es ist ein Stück aus einer Predigt-Sammlung (Homilien) alter Kirchenväter, aber sehr defect, und die Blätterfolge sehr unrichtig.

Die vorkommenden Ueberschriften sind:

f. 7ᵇ ميمر قاله القديس اغريغوريوس على تجربة الشيطان لسيدنا له المجد٬ يقرا عشية الاحد الثاني

22ᵇ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على الرجل الهابط من يروشليم الي اريحا الواقع بين اللصوص٬ يقرا باكر يوم الجمعة الخامسة

27ᵃ ميمر قاله القديس ديوناسيوس أسقف مدينة اتناس٬ يقرا في الساعة التاسعة من يوم الجمعة

29ᵃ ميمر قاله القديس ماري افرام على اوجاع الرب بالجسد وفي امر اللص٬ يقرا في الساعة السادسة من يوم الجمعة العظيمة

34ᵃ ميمر قاله القديس ماري يعقوب اسقف مدينة سروج على اللص الذي صلب مع سيدنا وايمانه به والملاك حافظ الفردوس٬ يقرا في الساعة التاسعة من يوم الجمعة

43ᵇ ميمر قاله القديس ماري افرام السرياني لاجل الاعمي المولود٬ يقرا عشية الاحد السادس

46ᵇ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب من اجل العازر واخواته٬ يقرا في سبب العازر

48ᵃ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على تناول القربان بغير استحقاق٬ يقرا يوم الخميس الكبير وفي كل وقت

63ᵃ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على الفريسى والعشار٬ يقرا باكر يوم الجمعة الرابعة

64ᵃ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على الامرأة السامرية٬ يقرا عشية الاحد الرابع

74ᵃ ميمر قاله بعض الاباء القديسين٬ يقرا باكر يوم الجمعة الثنية

81ᵃ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على الابن الشاطر٬ يقرا عشية الاحد الثالث

91ᵃ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على تفسير المزمور السادس٬ يقرا باكر يوم الجمعة الثالثة

100ᵇ ميمر قاله القديس باسيليوس على الغنى والعازر المسكين وعلى التوبة٬ يقرا باكر يوم الجمعة السابعة

111ᵃ ميمر قاله بعض الاباء القديسين على المقعد الذي اقامه السيد المسيح في البركة المعروفة بالابروباتيكى بالقدس الشريف٬ يقرأ عشية الاحد الخامس

116ᵇ ميمر قاله القديس يوحنا فم الذهب على الامراة الخاطئة٬ يقرا باكر يوم الجمعة السادسة

F. 130ᵇ bricht so ab: ولا يرد عنا رحمته ويوقفكم عن يمينه مع جميع ابراره

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. — Abschrift c. 700/1300.

F. 119. 120 gehören nicht zu diesem Werke; sie scheinen einem Martyrologium anzugehören.

10198. Mq. 484.

3) f. 4. 5.

8ᵛᵒ, c. 12—15 Z. (21½ × 16; 17½ × 12¾ᶜᵐ). — Zustand: unsauber und fleckig. — Papier: gelb, stark, grob, rauh. — Einband: in demselben Deckel mit 1. 2.

Zwei aufeinanderfolgende Blätter eines christlichen Werkes, in welchem der Schluss von Sonntags-Predigten im Monate توت (und zwar der dritten) enthalten ist.

Das Stück beginnt mit einer Ermahnung zur Reinheit der Gesinnung: ومن اجل هذا فاربطوا ظهور اهوايكم واستيقظوا بالكمال وتوكلوا على النعمة التى تاتيكم بظهور يسوع المسيح الخ

Dann f. 4ª unten kommt die Episode aus dem Leben des jüngst bekehrten Paulus fast wörtlich wie in der Apostelgeschichte Kap. 9, 22—30; darauf 4ᵇ unten die Geschichte Jesus' mit dem Zöllner Zächäus (زكاء) Luc. 19, 1—10.

Die letzte Zeile f. 5ᵇ giebt die Ueberschrift zu einer 4. Sonntagsbetrachtung:

الاحد الرابع من شهر توت المبارك

Schrift: gross, kräftig, weit, fast vocallos. — Abschrift c. 1200/1785.

10199. Mo. 195.

1) f. 1—10.

15 Bl. 8ᵛᵒ, 21 Z. (17 × 12; 13 × 7½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: strohgelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Pappband. — Titel fehlt; er ist etwa: مواعظ. Verfasser fehlt. Anfang fehlt.

Bruchstück, der christlichen Theologie angehörig. — Das Vorhandene beginnt in der 1. مقالة mit den Worten f. 1ª: الرغبة التى لا قياس لها فلا يمكنه ان يشبع بالارباح المنصبّة اليه من كل جانب فهذا يعالج المرض ناظرا الي البحر الذي هو ههنا الخ

Die 2. مقالة f. 6ᵇ: يقول انا الجامع فقد تعلمنا ما هو الجامع اعـنـى به الذي قد جمع الاشياء المتشتتة والمتبذرة الي مكان واحد وجعل الجميع قطيع واحد حتى انه لا يجترى احد الا يسمع صوت الراعي الجيّد الخ

Die Blätter folgen so: 1. 3—10. 2.

Das Vorhandene schliesst f. 2ᵇ: لكن كيما يتامل هل شىء ما يوجب معرفة الخير الحقيقى التى الحس قد ركن فيها،

Das Weitere fehlt. Es wird hier öfter auf Psalmstellen Rücksicht genommen.

Das Werk scheint von dem Sohn Gottes, dem Messias, und seinen Eigenschaften und Aufgaben zu handeln.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, fast vocallos, wenig correct. Ueberschriften farbig. — Abschrift c. 1100/1688.

10200. Mo. 289.

49 Bl. 12ᵐᵒ, 12 Z. (13½ × 9½; 8 × 5½ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen und Blätter; fleckig. — Papier: gelblich, stark, etwas glatt. — Einband: liegt in einem guten Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

F. 1—28. 34—36. Stücke aus dem Evangelium Johannis. Beginnt hier in Kap. II, 9. Die Eintheilung ist in Abschnitte فصل, von der unsrigen verschieden. F. 1—20 haben Ueberschriften. F. 20ᵇ bricht ab in Kap. XVIII, 10. Mit vielen Lücken. F. 21—28. 34—36 gehören auch dazu, sind aber ohne Ueberschriften und haben viele Lücken, liegen auch schwerlich in richtiger Folge.

F. 29—32 Gebete (Anfang: ... نبدي بعون الله نكتب بعض صلوات روحية الخ). Nach f. 30 fehlt etwas. Auch 37—41 scheinen dahin zu gehören, sind aber unter sich zusammenhangslos.

F. 33ᵇ auch ein Gebet.

F. 42ᵇ—49 eine Himmelfahrts-Predigt (خطبة تقال ليلة الرفاع). Anfang: الحمد لله الذي جمع التشمل بعد الشتات

Schrift dieser verschiedenen Stücke ist verschieden; im Ganzen ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. Die Ueberschriften röthlich. — Abschrift im Ganzen c. 1800.

10201. Mq. 612.

30 Bl. 8ᵛᵒ, c. 13 Z. (20½ × 14½; c. 15 × 10ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter aus verschiedenen Handschriften, meist unsauber und fleckig. — Papier: gelb, meistens stark, zum Theil glatt. — Einband: liegt in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

Bl. 1—4 gehören zusammen: Stellen aus dem 1. Brief an Timotheus (طيماثاووس), dem Brief Jacobi (2ᵇ), der Apostelgeschichte (3ª), Evang. Lucas (4ª). Dann noch die Ueberschrift für das (hier fehlende) Folgende: الاحد الثانى من شهر توت المبارك عشية الانجيل من بشارة لوقا،

Bl. 5 beginnt: ميمر قاله القديس يعقوب أسقف سروج على يونان النبي واهل نينوي، يقرا باكر يوم الاثنين اول صوم يونان النبي،

(F. 5—7 gehören zusammen.)

Von den vereinzelten Blättern beginnt f. 9ª eine Predigt (خطبة الغطاس المقدس).

F. 11 und 12 enthält ein Stück aus dem Philipperbrief und dem 1. Brief Petri.

F. 13—15 (8vo, 12—15 Z.) gehören zu einander, aber nicht unmittelbar, enthalten Gebete: darunter f. 15ª u. 15ᵇ von القديس انبا ثنوده.

(Bl. 10 ist Folio, zusammengelegt: es gehört nicht dahin, enthält allerlei Recepte (صفت)).

F. 17—28 ist ein Stück vom Evangelium Johannis.

8vo, 13 Z. (18½ × 14; 13 × 9½^cm). — Zustand: nicht recht sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark.

Dem Evangelium geht f. 17 eine Vorrede vorauf (مقدمة) über Leben und Schriften des Johannes. F. 18ᵇ folgt dann das Evangelium selbst, mit der Ueberschrift (nach dem Bism.): انجيل القديس يوحنا بن زبدي احد الاثنى عشر حواري كتبه يونانيا بالهام روح القدس بركاته يكون معنا امين، فاتحة الانجيل المجيد،

Nun der Text: في البدء كان الكلمة والكلمة كان عند الله، واله كان الكلمة من البدء كان هذا عند الله، كل به كان وبغيره لم يكن شيء مما كان، به كانت الحياة والحياة كانت نور الناس، الخ

Hört hier auf mit den Worten f. 28ᵇ: فلما سمع يسوع قال هذه المرضة ليست للموت لكن لاجل، (= Evangelium Johannes XI, 4). (Die Eintheilung ist von der unsrigen verschieden.)

Lücken nach f. 18. 22.

Die Schrift dieses Bruchstückes ist ziemlich gross, gut, vocalisirt. — Abschrift um 1700.

F. 29 und 30 (hängen nicht unmittelbar zusammen): einige Psalmenstellen und das Glaubensbekenntniss; in schlechter Schrift.

10202. Mq. 197.

12 Bl. 4to, 12 Z. (20½ × 14½; 13 × 7½^cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am oberen Rande. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband. — Titel fehlt.

Es ist ein Stück aus einem christlichen Katechismus, mit Fragen und Antworten und mit Uebergangssätzen von einem Hauptstück zum andern.

Zuerst ist darin behandelt der Glaube an die göttlichen Gesandten und das Gebet des Herren; beides fehlt hier. Dann folgen die 10 Gebote: damit beginnt hier das Bruchstück f. 1ᵇ, 2 (in Frage und Antwort): فسّر الوصية الاولي، بهذه الوصية يحذرنا الله انه هو ربنا الحقيقي ولا لنا اله غيره الخ

Darauf f. 3ᵇ die 5 kirchlichen Vorschriften (Besuch des Gottesdienstes (Messehören), Fasten, Beichte, Abendmahl, Enthaltsamkeit). Ferner f. 7ᵇ die 3 Vorschriften Jesu: Armuth, Keuschheit, Gehorsam. Dann f. 7ᵇ die 7 Sacramente; endlich 12ᵇ von den vortrefflichen und den verwerflichen und den nützlichen Dingen. Zu jenen gehören Glaube, Hoffnung, Liebe. Hier bricht das Stück ab mit den Worten: لانّ تلك الكلمة الهية تاويلها شيء ينبغى لله ويحق له، فالايمان كيف ينبغي لله،

Schrift: ziemlich gross, gefällig, fast vocallos. — Um 1100/1688.

10203. Mo. 290.

199 Bl. 12mo, c. 8-11 Z. (c. 11½ × 8; 8-9 × 5½-7^cm). Zustand: lose Blätter und Lagen; meistens unsauber und fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Enthält Bruchstücke aus christlichen Werken: fast alle sind sehr kurz und voll Lücken, und lohnt es sich nicht, zu versuchen, dieselben in richtige Ordnung zu bringen, zumal auch äusserer Anhalt, wie Ueberschriften, meistens fehlt. Der Inhalt ist hauptsächlich: einige Psalmen, Stellen aus den Evangelien und Gebete. Wir bemerken daraus:

F. 2ª—8: بدوّ الإبصلمودية المقدسة (Psalmodia). Kleine Gebete, dann Ps. 5 (ارحمني يا الله كعظيم رحمتك), dann f. 7ª Morgengebet-Psalme: 1. 2. Darin bricht das Stück ab.

F. 10ᵇ—19 Anfang des Evangel. Johannis. (Nach f. 17 fehlt etwas.)

F. 20—25 Stück eines koptischen Heiligen-Kalenders vom 23. امشير bis 7. برموده.

F. 35—37 u. 42 u. 63. 64ª Brief des Königs ابجر von الرها (Edessa) an Jesus, nebst der Antwort.

F. 64b—70 Gebete für Maria.

F. 75b—78 u. 178 u. 115b—122. Gruss an Erzengel Michael u. andere, wie den heil. Georg etc.

F. 89—96a Gebet um Fürbitte des Antonius (انطانيوس).

F. 97—104. 163—168. Gebete an den Namen Jesu; an das Herz Mariä.

F. 142a—145a Gebet des القديس مار افرام السرياني

F. 153—160 Morgengebete (einige Psalme; Anfang des Johannis-Evang., des Markus, etc.).

F. 199 u. 183—198 (14½×8; 11½×5cm). Beichte und Gebet nach derselben und Gebet vor dem Abendmahl und Gebete nach demselben, eines davon verfasst von القديس بوناونتورا (St. Bonaventura), f. 196b; zuletzt der Abschnitt افعال الفضايل الالهية, darin das Glaubensbekenntniss: in demselben bricht dies Stück ab.

Die Schrift ist verschieden, zum Theil sehr schlecht, auch blass, zum Theil ziemlich gross und kräftig, besonders f. 183 ff. — Abschrift c. 1700—1800.

10204. Mo. 287.

54 Bl. 8vo, c. 12 Z. (c. 17½×11½; 11½×7½cm). — Zustand: lose Blätter u. Lagen; meistens stark fleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: liegt in gutem Pappdeckel mit Lederrücken.

Bruchstücke aus christlichen Werken.

Zuerst Psalme (مزمور); nur die ersten haben Ueberschriften. Der 1. beginnt f. 1a:
طوبا للرجل الذي لم يسلك في مشورة المنافقين وفي طريق الخاطئين لم يقف الخ

F. 1—38. 41—48. Viele Lücken darin.

F. 39. 40 einige Gebete um seligen Tod.

F. 49. 50 (nicht unmittelbar zusammenhängend), einige Gebete zu und für Maria; Ueberschrift: ‘خمسة اسرار الفرح من الوردية المقدسة’ السر الاول سرّ البشارة

Das 5. Freuden-Geheimniss handelt f. 50b. ‘في ارتفاع سيدتنا مريم وتكليلها ملكة’

F. 51—53. Ueberschrift (nach dem نبتدي بعون الله تعالي :(بسم الاب والابن الخ ونكتب محادثة قد جرت بين الراهب السمعاني وبين ثلاثة انفار من فقهاء الاسلام بحضرة الامير المكنى بالمشمر وما جري فيهم من الخطاب في امارة الملك الظاهر غازي . . . بمدينة حلب الشامية الخ

Religiöses Gespräch zwischen einem Mönch aus dem Simeons-Kloster und 3 moslimischen Rechtsgelehrten, in Haleb, um 1200 p. Chr. herum.

Nach f. 51 ist eine Lücke; nach f. 53 fehlt Alles bis zum Schluss.

F. 54 ist der Anfang der Geschichte des Weisen حيقال. Er hat 60 Frauen, ist dennoch ohne Sohn, bringt vergeblich Götzenopfer, wendet sich dann aber wieder zu Gott, erhält für seine Abtrünnigkeit Strafe u. s. w. Nur 1 Blatt vorhanden.

Schrift: meistens ziemlich gross, kräftig, vocallos; die von f. 51—54 liegt vornüber. — Abschrift c. 1800.

10205. Sach. 233.

100 Bl. 8vo, c. 18—22 Z. (19½×14; c. 15×8—9cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel fehlt.

Eine Sammlung christlicher Gedichte (قصيدة) von verschiedenen Verfassern, in 2, 3 oder 4 zeiligen Versgruppen. Als Verfasser derselben sind übergeschrieben:

1a. 13a. 24b قس دقيانوس القرشي
19b على القوشى
32b. 38a. 47b. 69a توما السنجاري التلكيفي

F. 66b ist ein Marienlied, 85a der Kampf zwischen Christus und Satan.

Anfang: يا الله المرحوم اطلب منك اسمع صوتي

Schluss f. 99b: يحفظكم من البلايا ويصعدكم لملكوته

Schrift: klein, flüchtig, undeutlich, vocallos. — Abschrift im J. 1886.

Nachträge.

1) Zum 1. Buch (Allgemeines).

(Zu No. 1.) **10206.** We. 1240.

2) f. 4—21.

4to, c. 30—31 Z. (26—26¾ × 18; 24 × 14½). — Zustand: lose Blätter, unsauber, sehr fleckig, auch schadhaft im Rücken. — Papier: gelb, grob, stark, etwas glatt. — Einband: in einem Pappfutteral.

Bruchstück des Werkes: نهاية الارب فى فنون الادب
Titel u. Verfasser, Anfang u. Ende fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 4ª: ارباب الصلاة فى سائر الاعمال التي ما جري الخ

F. 4ª Mitte: ذكر كتابة الانشاء وما اشتملت عليه من البلاغة والايجاز والجمع فى المعنى الواحد الخ

5ª ذكر صفة البلاغة، قيل لعمر بن عبيد الخ

6ª Mitte: ذكر صفة الكاتب وما ينبغى له ان ياخذ به نفسه، قال ابراهيم بن محمد الشيباني من صفة الكاتب اعتدال القامة

6ᵇ ومما قيل فى حسن الخط وجودة الكتابة مدح الكتاب والكتّاب قال علي بن ابي طالب رة الخط الحسن يزيد الحق الخ

Diese 4 Abschnitte (f. 4—7ᵇ oben) stehen in der bei We. 1 nach f. 3 befindlichen Lücke.

7ᵇ (= We. 1, f. 8ª) ذكر شيء مما قيل فى آلات الكتابة الخ

u. s. w.

14ª (= We. 1, f. 18ª) ذكر ما يحتاج الانشاء الى معرفته الخ

Der genauere Inhalt der folgenden Blätter ist bei We. 1 nicht angegeben. — Dieser Abschnitt enthält einen Auszug aus dem

حسن التوسل الي صناعة الترسل

des شهاب الدين محمود بن سلمان الحلبي † 725/1325. Vgl. Pm. 527, 1.

16ª zählt rhetorische Figuren auf und beginnt die Erklärung derselben f. 16ª, 18 mit: واما الحقيقة والمجاز فالحقيقة فى اللغة فعيلة الخ u. s. w. f. 17ᵇ 7 Arten von Vergleichungen (التشبيه).

19ᵇ فصل فيما تدخله الاستعارة وما لا تدخله،

20ᵇ فصل فى اقسام الاستعارة، قال وهي على نوعين

21ª القسم الاول ان يستعار المحسوس للمحسوس

In diesem Abschnitte hört das Fragment mit den Worten auf: واما الخبر واحكامه فقد قال الجوهري القول المقتضى تصريحه التشبيه معلوم، (= We. 1, f. 30ª, 5).

Der Verfasser hat dies Werk nach dem Jahre 705/1305 und vor 725/1325 verfasst.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. Durch Beschneiden hat die Schrift zum Theil oben, zum Theil unten gelitten. — Abschrift c. 1100/1688.

(Zu No. 6.) **10207.** Lbg. 637.

39 Bl. 8vo, 21 (u. 31) Z. (21½ × 15½; 17½ × 10cm). — Zustand: ziemlich lose im Einband. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel f. 1ª von späterer Hand:

عمدة الكتاب وعدة ذوي الالباب

فى الكتابة وعمل الاحبار والاصباغ والتذهيب وحل الذهب

So auch (etwas uncorrect) im Vorwort, aber ohne den Zusatz über den Inhalt. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله المنعم المفضال الكبير المتعال ... وبعد فانى جمعت فى هذا الكتاب ... ما لا غنى للكاتب عنه الخ

Schreibunterricht. Der Verfasser bespricht die Schreibmaterialien, Papier, Griffel, Dinten u. s. w., handelt auch über Geheimschrift, in 15 Kapiteln (mit Abschnitten), deren Uebersicht f. 1ᵇ. 2ᵃ.

1. باب f. 2ᵇ في فضل القلم والخط وانتخاب الاقلام الخ
2. باب 5ᵇ في عمل المداد واصنافه
3. باب 9ᵃ في عمل الاحبار المطلوبة
4. باب 15ᵇ في عمل الاحبار الملونة والليق المركبة
5. باب 16ᵃ في عمل الليق العجيبة على الوان شتى
6. باب 19ᵇ في تلوين الاصباغ وخلطها واستخلاص بعضها من بعض
7. باب 20ᵃ في الليق الذهبية والفضية والنحاسية
8. باب 21ᵃ في وضع الاسرار في الكتب
9. باب 24ᵃ في عمل ما يمحي به الكتابة من الرقوق والدفاتر
10. باب 25ᵃ في عمل الاغربة وحلها والصاق الذهب والفضة عليها وصفة الصقل والمصاقل
11. باب 26ᵃ في عمل الكاغد والاوراق وسقيتها وتوشية الاقلام
12. باب 27ᵃ في صباغ العظم والعاج والقرون وخشب الشوم
13. باب 28ᵃ في عمل الهباب وحل الصمغ الذي يعمل به كل لون واصلاح الحبر
14. باب 29ᵇ في حل اللبك وحل العصفر واخراج عكره
15. باب 32ᵇ في تصويل الاحجار وعملها

Schluss f. 39ᵃ: وانت تطبخ الطعام وتحترز منه انه يلحق الماء حين ينحل من البخار اخرجه اذا برد تجده جاويا والله اعلم'

Schrift: ungleich, im Ganzen ziemlich gross, etwas rundlich, vocallos. Ueberschriften roth. Der Rand Anfangs öfters mit dahin gehörigen Recepten beschrieben. — Abschrift im J. 1228 Moharram (1813).

F. 39ᵇ 2 verschiedene Geheimalphabete.

(Zu No. 13.) **10208.**

Von den ḥimjarischen Schriftzeichen, Glas. 199, f. 1ᵇ. Von den Zeichen des قلم المشجر, Lbg. 873, 3, f. 22ᵇ. — Die Reihenfolge der Schönschreiber von Ibn moqla an bis auf Ibn eççāïg † 750/1349, Lbg. 186, f. 1ᵃ.

(Zu No. 30.) **10209.** Mq. 703.

14 Blätter 4ᵗᵒ u. 8ᵛᵒ, enthaltend Abschriften aus verschiedenen gelehrten Zeitschriften (auch Briefen), betreffend die angebliche Auffindung von 17 verlorenen Büchern des Livius (60. bis 77. Buch) in einer arabischen Handschrift durch den Abbate Vella, im Jahre 1788. — Die Abschriften sind von Tychsen's (in Rostock) Hand

(Zu No. 86.) **10210.** We. 1760.

2) f. 35—47ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (= No. 86). Titel und Verfasser, Anfang und Schluss ebenso.

Der Text auf f. 46ᵇ ziemlich stark abgescheuert.

(Zu No. 97.) **10211.** Lbg. 808.

16) f. 117ᵃ.

In الدر الازهر, einem Auszuge aus بحر الاسم الاطهر, behandelt

عبد الله بن علي بن طاهر الحسنى

— wol im 12. Jahrhdt lebend — 72 wissenschaftliche Fächer (فن), eine (wie es scheint) vorwiegende Encyclopädie theologischer Fächer.

(Zu No. 109.) **10212.**

Eine Abhandlung über Streben nach Wissen (طلب العلم), von بديع الزمان الهمذانى † 398/1008, Glas. 1, Vorbl. a. — Die Frage, ob Wissen oder Verstand höher zu schätzen sei, von Essojūṭī erörtert, Lbg. 280, f. 3ᵃ.

(Zu No. 158.) **10213.** Mf. 1288.

235 Bl. 4ᵗᵒ, 29 Z. (27 × 18; 18 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: im Allgemeinen gut, doch nicht überall ganz sauber; zum Theil im Rücken wasserfleckig; etwas wurmstichig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب فهرست مرويات شيخنا ... شهاب الدين
ابي الفضل احمد بن على العسقلانى
الشافعى الشهير بابن حجر

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي نزّل احسن الحديث والصلاة والسلام . . . اما بعد فقد تكرر سؤال بعض الاخوان لي في تجريد اسانيدي في الكتب المشهورة والاجزاء المنثورة فتوقفت مدة الخ

Ein sehr ausführlicher Studiengang des Aḥmed ben 'alī el'asqalānī *ibn Ḥaǵar*, geb. 773/1371, † 852/1448, den er auf Wunsch von Freunden abzufassen sich endlich entschlossen hat. Derselbe zerfällt in 6 Kapitel.

1. باب f. 1ᵇ (ohne Ueberschrift; sie ist): في الكتب المبوّبة المطولات منها ثم المختصرات والجوامع منها ثم المفرقات،

Beginnt: صحيح البخاري رحمه وقع لي من طريق ابي ذرّ ومن طريق ابي الوقت وبعضه من طريق كريمة وغيرهم،

Dann f. 3ᵃ صحيح مسلم; 4ᵇ كـ" السنن لابي داود u. s. w.

Zuletzt 64ᵃ: جزء فيه طرق حديث الحوض النبوي للضياء

2. باب 65ᵃ من المسندات، وبدات بالكوامل منها ثم بالمفردات

Zuerst: فمن ذلك مسند احمد بن محمد بن حنبل وفيه من زيادات ولده عبد الله وشيء يسير من زيادات ابي بكر القطيعي الراوي عن عبد الله،

Zuletzt f. 79ᵃ: مسند والد ابي العشراء الدارمي عن ابيه جمع تمام الرازي

3. باب 79ᵃ في فنون الحديث، كتاب المحدث الفاصل بين الراوي والواعي للرامهرمزي، الخ

- فصل في المسلسلات 83ᵇ
- فصل في الشروح 85ᵃ
- فصل في رواة التاريخ 86ᵇ
- فصل في تواريخ الرواة في البلاد 94ᵃ
- فصل في كتب الفضائل مما يجرى في معنى التاريخ 96ᵇ
- فصل في الانساب 98ᵃ

4. باب 98ᵇ في المعاجم للشيوخ والمشيخات والاربعينات

- فصل في المعاجيم على ترتيب الاقدم فالاقدم 98ᵇ
- فصل في المشيخات وهي في معني المعاجيم 101ᵃ الّا ان المعاجيم ترتّب المشايخ فيها علي حروف المعجم في اسمائهم بخلاف المشيخات وقد رتبتها ايضا الاقدم فالاقدم
- فصل في اربعينات مرتبة ايضا الاقدم فالاقدم 109ᵃ

5. باب 114ᵃ في فوائد الشيوخ من النسخ والاجزاء مرتبا علي حروف المعجم مراعيا اعتبار الاشهر فالاشهر في التقفية، حرف الالف المهموزة، جزء المسلسل بالاوّليّة

(Nun erst folgen die Namen alphabetisch: جزء الابنوسي الصغير, جزء الابنوسي الكبير, جزء الاجرّي etc.)

6. باب 212ᵇ في كتب العلوم التي لا يذكر فيها الاسناد عاليا

1. فصل 212ᵇ في علوم القران، كتاب الوقف والابتداء الخ
2. فصل 219ᵇ في كتب الحديث المجردة عن الاسانيد
3. فصل 222ᵇ في الآداب والتصوّف والزهد ونحو ذلك

Gegen Ende kommen auch viele Qaçīden, Dīwāne und Unterhaltungsbücher vor.

Zuletzt: طبقات الفقهاء لابي اسحق الشيرازي

Schluss f. 235ᵇ: قال شيخنا وانبأنا به عاليا احمد بن ابي طالب اجازة عن ابي الحسن محمد بن احمد بن عمر القطيعي عن ابي الكرم الشهرزوري عنه، آخر الكتاب والحمد لله الخ

Der überaus gelehrte Verfasser hat sich allerdings vorwiegend mit Traditionen beschäftigt; die meisten Werke, welche in diesem Studiengang aufgeführt werden, beziehen sich auf dieselbe; aber er giebt auch aus den übrigen Fächern die zahlreichen von ihm studirten Bücher und seine Lehrer darin an, so dass sein Werk nicht bloss ein persönliches, sondern allgemein litterarisches Interesse bietet. Dass der Verfasser auf allen diesen Gebieten von seinen Lehrern Lehrbriefe erhalten hat, führt er ausdrücklich an. Er hat sein Werk, wenigstens bis Kap. 1 incl., im J. 833 Ramaḍān (1430) ins Reine gebracht.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften u. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 855 Çafar (1451) von حسين بن علي بن حسين الغمري،

Foliirung arabisch. — Nach f. 117 fehlen 10 Blätter. Nicht bei HKh.

(Zu No. 173.) **10214.** Glas. 16.

101 Bl. 8vo, 20—23 Z. (21 × 14; 15—17 × 9½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, glatt, dick. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt; er würde sein:

ثبت المتوكل على الله شرف الدين يحيى بن شمس الدين بن المهدي لدين الله احمد بن يحيى بن المرتضى الحسني

Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 1b: ربّ اسالك العون اللهم لا سهل الا ما جعلته سهلا . . . يقول العبد الفقير الي عفو الله وكرمه . . . لما كان حفظ سلسلة الاسناد من اجلّ الاعمال الصالحة المرضية الخ

Für den Namen des Verfassers ist im Vorwort (f. 1b, Z. 5) Platz gelassen; er ist: عز الدين محمد بن احمد بن يحيى بن مظفر

'Izz eddīn mohammed ben ahmed ben jahjā ben moṭaffer lebt um 970/1562. Er führt f. 2 die Werke an, die er bei dem Obigen gelesen hat und giebt dann f. 4 ff. einen vollständigen Studiengang desselben, nämlich des Elmotawakkil 'alā allāh *šeref eddīn* jahjā *ben šems eddīn* ben elmehdī lidīn allāh ahmed elhasanī, geb. 877/1473, † 965/1558. In demselben, der öfters الثبت genannt ist, z. B. f. 73a, kommen ziemlich viele Lehrbriefe vor. Sie gehen zum Theil auf frühere Zeit zurück. So stellt — in einem Nachtrag — f. 77. 78 المتوكل على الله المطهر بن محمد † 879 Çafar (1474) einen Lehrbrief an 2 Schüler aus; derselbe ist nicht ganz zu Ende, die übliche Unterschrift fehlt. — F. 96b ff. steht ein Lehrbrief, welcher dem جمال الدين عيسى بن الحسين بن دعفان ertheilt ist. Alle sind jemenische und fallen meistens in die Zeit um 935/1528. Die Schlussworte f. 101a: وقد صرف من اخذ عن الشيخ الحسن الي آخر السيد وقد تقدم والله الهادي والموفق،

Schrift: jemenische Gelehrtenhand, gross, kräftig, ungleich, vocallos, fast ganz ohne diakritische Punkte. — Collationirt. — Abschrift um 970/1562.

Bl. 3. 57b. 60a. 79 leer. In der Mitte folgen die Blätter so: 59b. 61a. 60b. 61b ff.

F. 87 fast ganz leer enthält nachträglich ein längeres Gedicht des امرؤ القيس auf ال-, 38 Verse: s. Dīwāns of the 6 poets, Imruolq. No. 52; und f. 101a stehen 4 Anfangsverse einer Qaçīde des Zuheir: s. ebenda, Zuheir No. 14.

Alles dies auch von jemenischer Hand, viel kleiner und feiner, um 1200/1785.

(Zu No. 173.) **10215.** Glas. 64.

1) f. 1. 2a.

14 Bl. 8vo, 26 Z. (21 × 14; 15 × 10cm). — Zustand: etwas fleckig. — Papier: gelb, grob, ziemlich glatt und stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel f. 1a Mitte:

اجازة مولانا الامام المتوكل على الله شرف الدين يحيى بن شمس الدين بن امير المومنين لمولانا شمس الدين احمد بن عبد الله بن احمد بن ابراهيم بن محمد بن عبد الله بن الهادي بن ابراهيم

Anfang: الحمد لله الذي الهم الي سلوك سبيل الهداية . . . وبعد فان السيد الولد الصدر . . . احمد بن عبد الله . . . بن ابراهيم . . . سالنا اجازة ما ياتي ذكره في هذه الورقات الخ

Lehrbrief, ausgestellt von Jahjā ben šems eddīn † 965/1558 an Ahmed ben 'abd allāh ben ahmed im J. 960 Moharram (1552).

Schluss f. 2a: وجمع القلوب على ما يرضيه بمنه وفضله وكرمه وجوده والحمد لله . . . ولا قوة الا بالله العلى العظيم

Schrift: jemenisch, klein, deutlich, fast vocallos; diakritische Punkte fehlen öfters. — Abschrift im J. 1043 Rabī' I (1633) von احمد بن محمد بن احمد بن على بن nach einer Abschrift im J. 1001/1593. يحيى بن محمد بن حبش

F. 2b enthält eine Zusammenstellung von Wörtern, in denen ظ vorkommt, und 7 solche Wörter, nebst Erklärung, in denen auch ein ص dafür steht (aber in anderem Sinne).

(Zu No. 195.) **10216.** Mq. 719.

89 Seiten 8vo, 17 Z. (21 × 14½; 14½ × 7½cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Halbfranzbd. — Titel und Verfasser fehlt (S. 3 steht allerdings اجازة). S. unten.

Anfang S. 6: الحمد لله حمد من هداه فوحده والشكر له على نعمه . . . وبعد فالعلم مواهب الهية والسعى فى تحصيله الخ

Zunächst S. 6—49 der Studiengang des 'Abd elqādir *eççafūrī* † 1081/1671 (dasselbe Werk wie No. 195). Diesen hat sein Schüler تقى الدين بن شمس الدين محمد بن محمد الحسينى الحصنى † 1129/1717 noch bei seinen Lebzeiten abgeschrieben, mit einem Lehrbrief von ihm, im J. 1079/1668 (nicht 1089, wie im Text steht), höchstens zu Anfang des J. 1081/1671. — Daran schliessen sich andere Lehrbriefe: 1) S. 50 ff. ein von عبد الكريم بن سليمان الكورانى an obigen Eççafūrī und dessen Schüler تقى الدين الحصنى ertheilter Lehrbrief. — 2) S. 53 ein kurzer Lehrbrief des Eççafūrī, an den ihm unbekannten, aber schriftlich darum bittenden Gelehrten حسن بن على بن يحيى بن عمر العجيمى المكي الحنفى im J. 1058/1648 ausgestellt. — 3) S. 55—69 ein ausführlicher Lehrbrief von diesem Ḥasan el'ogeimī, ertheilt an obigen Eççafūrī, dessen 2 Söhne und Nachkommen; in der Abschrift seines Schülers Taqī eddīn elḥiçnī. — 4) S. 70 86 der juristische Studiengang des Eççafūrī, hauptsächlich bei شمس الدين محمد البابلى † 1078/1667, aus dem Jahre 1044/1634, nebst einem Lehrbrief darüber an seinen Schüler Taqī eddīn aus dem Anfang des J. 1081/1671. — 5) S. 86. 87. Ein Lehrbrief des ابراهيم بن حسن الكورانى (Ibrāhīm ben Ḥasan *elkaurānī*) † 1101/1689 ausgestellt im J. 1082 Moh. (1671) an den Taqī eddīn. — 6) S. 88. 89. Eigenhändiger Lehrbrief des obigen Taqī eddīn, ausgestellt an على بن على ابن قضيب البان im J. 1104 Rabī' I (1692). — Demnach ist klar, dass der Titel dieses Werkes ist: ثبوت الشيخ عبد القادر بن مصطفى الصفورى واجازاته لتقى الدين الحسينى الحصنى وغيره

Schrift: ziemlich klein, gefällig, deutlich, vocallos, etwas vornüberliegend. Die Schrift S. 88. 89 ist Autograph des Taqī eddīn, ziemlich grosse, flüchtige Gelehrtenhand. — Abschrift im J. 1104 Rabī' I (1692).

(Zu No. 226.) **10217.** Mq. 718.

1) f. 1—144ª.

215 Bl. 8vo, 23—25 Z. (20½ × 15; 15½ × 10cm). — Zustand: ziemlich gut; Bl. 1 am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel f. 1ª und ausführlicher in der Vorrede f. 1ᵇ:

المنح البادية فى الاسانيد العالية والمسلسلات الزاهية والطرق الهادية الكافية

Verfasser f. 1ª und im Vorwort:

محمد بن عبد الرحمن بن عبد القادر الفاسي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي رفع حجاب الغفلة عن قلوب اصفيائه . . . اما بعد فيقول . . . محمد . . . الفاسي، هذه بعض الاسانيد لبعض التآليف العلمية خصوصا الكتب الحديثية والطرق الصوفية مقتصرا على الاسانيد العالية تاركا للاسانيد النازلة الخ

[Vor مقتصرا fehlt ein Wort wie جمعتها.]

Der Verfasser Moḥammed ben 'abd erraḥmān ben 'abd elqādir elfāsī, um 1060 geboren, um 1116 noch am Leben, giebt in diesem Werke einen ausführlichen Studiengang (ثبت), nicht bloss über Traditionswerke, die er bei Verschiedenen studirt, die er ebenso wie ihre Lehrer und deren Gewährsmänner-Reihen ausführlich bespricht, sondern auch über die anderen Wissenschaften, wie Qorān-Erklärung علم التفسير f. 50ª, Geschichte, Grammatik, Metrik, Arithmetik, Rechtswissenschaft u. s. w.

Er hat sein Werk in 3 Theile (قسم) getheilt.

I. قسم f. 1ᵇ—60ª über seine Lehrstützen für die verschiedenen Wissenschaften:

فى اسانيد التآليف العلمية وخصوصا الحديثية

Er zählt hier seine 15 hauptsächlichsten Lehrer auf, alle dem 11. Jahrhdt d. H. angehörig, giebt an, was er im Einzelnen bei ihnen gelesen und dass sie ihm Lehrbriefe ertheilt haben, und führt deren Lehrmeister gleichfalls auf. Alles dies meistens mit Angabe von Jahreszahlen. — Darauf giebt er, von f. 7ᵇ an, die einzelnen Werke an, über die er Vorlesungen gehört, führt die Riwāje des Textes an und

zählt die Gelehrten auf, durch deren Vermittelung er überliefert ist; oft giebt er deren mehrere Reihen (طريق) an. Er beginnt mit den Traditionswerken (صحيح البخارى الخ).

II. قسم f. 60ᵃ—106ᵃ handelt über die Kettentraditionen, die er gehört: في المسلسلات; einzelne Traditionen, die Einer dem Andern unter gewissen Umständen und Förmlichkeiten überliefert hat, mit Angabe der ganzen Reihe bis auf Moħammed herab. Es sind deren hier 84. Die ersten: f. 60ᵇ بالاوّلية; 62ᵇ بالمصافحة; 63ᵇ بالمشابكة; 64ᵇ بالضيافة; 65ᵃ بمناولة السبحة; 65ᵇ بقوله اشهد بالله واشهد الله اشهد بالله واشهد الله; 66ᵃ بقوله ويّده على كتفه u. s. w. Die letzte f. 105ᵇ: بختم المجلس بالدعاء.

III. قسم f. 107—144ᵃ. Behandelt die çûfischen Werke und deren Lehrüberlieferungen: في الطرق الصوفية المرضية ولباس الخرقة العلية
Zuerst f. 107ᵇ: الطريقة الزّروقية; 108ᵃ الجزولية; 108ᵇ ابن عبّاد; 109ᵃ الشاذليّة u. s. w.

Das Schlusswort handelt über die Aufnahme unter die Çûfîs und die Beibringung des Gebets Ḍikr, f. 131ᵇ: في لبس الخرقة وتلقين الذكر

Schluss f. 143ᵇ: كما باركت على سيدنا ابراهيم وعلى آل سيدنا ابراهيم في العالمين انك حميد مجيد وصلى الله على سيدنا محمد . . . السلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين'

Schrift: ziemlich gross, etwas flüchtig, vocallos. Ueberschriften roth. Von f. 107 an etwas grösser (auf zum Theil etwas brüchigem Papier). — Abschrift im J. 1132 Raǵab (1720), von محمد المنشاوى الشافعى. Collationirt.

F. 145ᵇ—146ᵇ enthält einen ausführlichen Lehrbrief des Verfassers, ausgestellt an على بن مصطفى الحلبى ابن الدبّاغ † 1174/1760.

Anfang: ان احسن شيء تتحلّى به الطروس . . . هذا ولا خفاء في ان رتبة العلم هي من اعظم المراتب الخ

Autograph, kleine enge magrebitische Schrift (aber ف und ق wie in Neshī punktirt).

(Zu No. 251.) **10218.** Mq. 718.

2) f. 147—214.

8ᵛᵒ, 21 Z. (20½ × 15; 15 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Titel f. 147ᵃ:

ك" الجواهر الغوالى في بيان الاسانيد العوالي

ebenso in der Vorrede f. 150ᵇ. Verfasser f. 147ᵃ:

شمس الدين محمد بن محمد البديري الشافعى الدمياطي

Anfang f. 147ᵇ: الحمد لله رب العالمين حمدا يوافى نعمه ويكافى مزيده . . . اما بعد فان اولى ما بذلت فيه المهج الغوالي وانّهج ما سلكت فيه منهج العوالي . . . تعلّم العلم الشريف وتعليمه الخ

Studiengang (ثبت) des Moħammed ben moħammed elbodeirī † 1140/1727, nebst Angabe der erhaltenen Lehrbriefe.

Schluss f. 214ᵃ: ثم مات لم تطعمه النار' انتهى والي الله تعالي المرجع والمنتهى' وليكن هذا آخر ما خطه القلم . . . سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين' تم

Schrift: gross, kräftig, vornüberliegend. Stichwörter roth. — Abschrift im J. 1145 Moħ. (1732).

F. 215ᵃ enthält einen Lehrbrief des Verfassers aus dem J. 1137 Rabī' II (1724), ausgestellt an محمد بن سالم الحفناوى † 1181/1767; und f. 215ᵇ einen Lehrbrief dieses, ausgestellt an منصور بن مصطفى الحلبى im J. 1170 Raǵab (1757).

Beide in kleiner feiner deutlicher Schrift, vocallos.

(Zu No. 292.) **10219.**

1) Glas. 239, 1, f. 31. Längerer Lehrbrief über ك" الكافى في الفرائض للصردفى († 500/1106, s. No. 4688).
2) Lbg. 824, f. 279ᵃ. Lehrbrief des ابن هشام † 761/1360 über ein grammatisches Werk des Ibn mālik.
3) Lbg. 23, 2, f. 274ᵃ. Lehrbrief des Verfassers der ريحانة الالباء (des الخفاجى † 1069/1659).
4) Lbg. 526, 2, f. 76ᵇ—77ᵃ. Lehrbrief des مصطفى ابو الاتقان الخيّاط um 1181/1767 an عثمان بن سالم الوردانى (No. 276).

5) Lbg. 947, f. 245ᵇ. Lehrbrief des محمد الكزبري an محمد سعيد الحلبي الدمشقى im J. 1217/1802 (s. No. 4395, 1).

6) Glas. 168, 1, f. 6—9. Lehrbrief von عبد القادر بن احمد النزيلى الخطيب ausgestellt an حسن بن حسين الحاجى

(Zu No. 295.) **10220.** Pm. 239.

139 Bl. 8vo, 19 Z. (18⅔ × 13⅓; 13½ × 9½cm). — Zustand: im Ganzen gut; zu Anfang nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schöner Halbfrzbd.

Dasselbe Werk (wie No. 295). Titel und Verfasser f. 1ᵃ ebenso.

Anfang etwas abweichend, nämlich so f. 1ᵇ: الحمد لله الكريم العليم الوهاب الفتاح الذي فتح على اوليائه بما شاء فوفّقهم للصواب . . . وبعد فهذا كتاب يشتمل على انواع من علوم شتى مما فتح الله به على سيدي وشيخى . . . الشيبانى الخ

Ein Schüler des Verfassers hat nach seinen Mittheilungen dies Werk aufgeschrieben; das Richtige darin, sagt er, rührt von Gott, dann von seinem Lehrer her, das Unrichtige sei auf seine Unvollkommenheit zu schieben.

Schluss wie in No. 295, nur zuletzt noch Einiges hinzugesetzt: امين والحمد لله حمدا يوافى نعمه ويكافى مزيده وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم وشرف وكرم الي يوم الدين يا رب العالمين'

Schrift: ziemlich gross, gefällig, gleichmässig, fast vocallos. Stichwörter Anfangs roth nachgeschrieben, weiterhin schwarz. — Abschrift von احمد بن يوسف um 1100/1688 nach einer Handschrift vom J. 797 Śa'bān (1395) von der Hand des عبد القادر المقدسي الموصلي

Collationirt. — Nach f. 110 fehlen 30 Bl.

2) Zum 2. Buch (Qorān).

(Zu No. 394.) **10221.** Ham. 378.

452 Bl. Folio, 11 Z. (41¼ × 25; 28 × 16cm). — Zustand: gut. Der obere Rand etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe und Futteral.

Der Text des Qorān.

Schrift: (Persische Hand), gross, schön, kräftig, vocalisirt. Der Text in breiten Goldlinien, doppelt eingefasst; die Ueberschriften weiss auf breiten Goldleisten. Der Anfang (f. 1ᵇ. 2ᵃ) farbig verziert; der Rand f. 2ᵇ. 3ᵃ in Goldverzierung. Die Verse durch Goldpunkte abgetheilt. Mit Goldschnitt versehen. Am Rande die Eintheilung in Goldverzierung angegeben. — Abschrift im Jahre 1171 Ḏū'lḥiǵǵe (1758) von محمد عصمة الله خان

(Zu No. 394.) **10222.** Ham. 377.

304 Bl. 8vo, 15 Z. (16 × 10½; 10 × 5½cm). — Zustand: gut, doch am Rande öfters ausgebessert. — Papier: gelb, glatt, dünn. — Einband: brauner verzierter Lederband mit Klappe.

Der Text des Qorān.

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocalisirt. Der Text in breiter Goldlinie eingefasst; die Ueberschriften in weisser Schrift auf breiter Goldleiste. Am Rande mit Verzierung die جزء-Eintheilung bezeichnet, die حزب auch meistens angemerkt, ebenso von 10 zu 10 Versen mit عشر oder bloss ع. — Der Anfang, f. 1ᵇ u. 2ᵃ, hübsch am Rande verziert. Die Verse durch Goldpunkte abgetheilt. Der Schnitt ist goldverziert. — Abschrift vom J. 1180 Ǵom. II (1766) (f. 302ᵇ) und nach f. 304ᵃ im J. 1177/1763.

Am Schluss (f. 302 ff.) drei kleine Gebete bei Beendigung der Qorānlesung دعاء ختم القران

10223.

1) (zu No. 394) Mf. 1280.

254 Bl. Folio, 14 Z. (30 × 19½; 19½ × 12½cm). — Zustand: unsauber und fleckig, auch fettfleckig; der Rand bisweilen ausgebessert; ebenso die letzten Blätter. — Papier: gelb, glatt, meistens stark. — Einband: rother Lederband mit Klappe.

Der Text des Qorān.

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, vocalisirt, die Ueberschriften roth auf gelb. Das letzte Blatt ergänzt. Der Text in gelben Strichen eingerahmt; die einzelnen Textlinien durch solche von einander getrennt. Auf f. 1ᵇ u. 2ᵃ ein Frontispice, der Rand daselbst verziert, die einzelnen Abtheilungen (حزب ,جزء) am Rande angemerkt, ebenso die Verse von 5 zu 5. — Abschrift c. 1200/1785.

2) (zu No. 404)

Text der Sura 18 (Stern No. 1400).

(Zu No. 448.) **10224.** Glas. 116.

3) f. 9—16ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Anfang fehlt. Der Verfasser ist ohne Zweifel: زيد بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب

Das Vorhandene beginnt: ليطيعوه ويذكروه بها، ومنها ما نهاهم عنه من قول وعمل فيه فسادهم فى دينهم الخ

Handelt hier zunächst über die siebenfache (سبعة احرف) Offenbarung des Qorān und den Inhalt desselben als Satzung und Willen Gottes. Dann f. 9ᵇ eine ausführliche Erklärung der 1. Sura, woran sich diejenige vereinzelter Stellen, unter Anführung von Versen und Beibringung des Isnād, schliesst. Zuletzt über كلا.

Schluss (Sura 83, 1—7): يوم يقوم الناس لرب العالمين كلا، يريد انتهوا، تم الكتاب

Zu No. 449. Ueber die Abkürzungen bei Abschrift des Qorān, Lbg. 373, 2, f. 173ᵇ—177ᵃ (s. No. 566).

(Zu No. 469.) 10225.

1) Pet. 684, f. 95ᵃ.

Der Text desselben Reǵez-Gedichtes des Essojūṭī, welches hier betitelt ist: اقتطاف الثمر فى موافقات عمر

Im Ganzen 19 Verse.

2) Pm. 193, 2, f. 39ᵇ—40ᵇ.

Dasselbe Gedicht, hier betitelt: قطف الثمر الخ und mit Commentar versehen. Anfang: الحمد لله وصلى الله على نبيه الذي اجتباه. 19 Verse. Entlehnt dem Werke des عبد الباقي الخطيب, das betitelt ist: عقد الفرايد فيما نظم من الفوايد

Sonst auch in des Verf. Ḣalīfengeschichte befindlich.

(Vor No. 473.) 10226. Glas. 128.

2) f. 5ᵇ—45.

Format etc. und Schrift (aber viel besser u. gleichmässiger, von f. 17 an 15 Z. [13 × 8½ᶜᵐ]) wie bei 1). — Titel fehlt; nach der Unterschrift f. 45ᵇ:

كتاب الناسخ والمنسوخ

Verfasser nach der Ueberschrift f. 5ᵇ (und auch sonst oft genannt):

عبد الله بن الحسين

(mit dem Zusatz: صنو الهادي الى الحق يحيى بن الحسين)

Anfang: الحمد لله الذي لا تراه العيون ولا تواري منه الستور . . . قال عبد الله بن الحسين . . . اختلف الناس فى معانى كتاب الله وتفسير ما فيه على فرق يكثر ذكرها الخ

Erörterung der verworfenen und durch andere ersetzten Qorānstellen, von 'Abdallāh ben elḢosein ben elqāsim elḢasanī, um $^{300}/_{912}$. Er lässt hier die Erklärung der verdeckten Ausdrücke bei Seite, da er dieselben in einem besonderen Buche bearbeiten will. — Er beginnt mit Sura 2, 272: ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا، فزعم ابن عباس وغيره من العلماء ان تفسير هذه الآية . . . فى المعرفة بجميع معانى القران الخ

Schluss f. 45ᵇ: وما ذكر عنه صلعم وعن اهل البيت فى هذا فكثير كرهنا بذكره التطويل لانه من لم يكتف بايسر الحق وبينه لم ينتفع بكثيره والله ولى التوفيق وهو حسبنا الخ

Abschrift im J. 1036 Ṣafar (1626).

(Zu No. 477.) 10227. Glas. 128.

1) f. 1—4.

67 Bl. 8ᵛᵒ, 22 Z. (21 × 15; 14½ × 10ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen; nicht ohne Flecken. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: fehlt.

Der Anfang desselben Werkes (No. 473). Titel fehlt. Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: قال ابو القسم هبة الله بن سلامة ابن نصر المفسر، الحمد لله الذي هدانا لدينه الخ

Das Werk bricht hier ab bei Besprechung der 2. Sura (und zwar bei dem 5. verworfenen Verse) mit den Worten: وقال قتادة ثمانية عشر شهرا وفيها رواية عن ابراهيم الحربى،

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter meistens roth. — Abschrift c. $^{1040}/_{1630}$.

Zu No. 479: s. Lbg. 437, 1.

(Zu No. 483.) 10228.

Glas. 231, f. 250ᵇ—260ᵃ.

Eine zeiditische Schrift über die Ansichten in Betreff der umgeänderten Qorānstellen, ū. d. T. كـ" البيان للناسخ والمنسوخ فى القران, verfasst von عبد الله ابن ابي النجم. S. No. 2175, 11.

(Zu No. 510.) **10229.** Glas. 209.

8 Bl. 4to, 17 Z. (22¼ × 16¼; 16½—17½ × 9½^cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt.

Dasselbe Gedicht (No. 500). Titel fehlt. Im Ganzen 108 Verse. Der letzte:

على النبيّ سيد الانام وآله وصحبه الكرام

Schrift: gross, gedrängt, vocalisirt; ohne Ueberschriften. Auf f. 3^b 4 Verse von schlechter Hand ergänzt. — Abschrift um 1188/1774 (f. 8^a).

Angehängt: 1) (über Buchstaben-Aussprache, wie نْ etc.) f. 5—7^a (ohne Ueberschrift): مختصر فى احكام النون الساكنة والتنوين والمدّ والقصر

Anfang: وبعد فهذا مختصر نافع فى احكام النون . . . جمعته تقريبا وتذكرة للمنتهى، فالنون الساكنة تبنت لفظا وخطا ووصلا ووقفا متوسطة الخ

Schluss: ومدّ عارض مما يعرض للوقف ومتصل ومنفصل،

2) f. 7^b. 8^a. Titelüberschrift:
فائدة على نزول سور القران العظيم

Ein Gedicht von 33 Versen (Ṭawīl) über die Suren betreffs des Ortes ihrer Offenbarung. Verfasser nicht genannt.

Anfang: اذا رمت تنزيل القران مرتبا
على السور اللاتى يردن على العلا

Schluss: وسل للذي قد صاغ جوهر نظمها
من الله غفران الذنوب تفضلا

3) F. 8^a enthält in Prosa Aufzählung der in Mekka geoffenbarten Suren, ausserdem einige unbedeutende Verse.

Schrift wie oben.

(Zu No. 516.) **10230.** Glas. 207.

14 Bl. 4to, 16 Z. (22¼ × 16¼; 15¼ × 10^cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt.

Dasselbe Werk (No. 516). Titel und Verfasser fehlt. Es bricht ab f. 14^b zu den Textworten او كانت الكسرة ليست اصلا mit den Worten: غير لازمة بل عارضة نحو اركعوا وارجعوا او نحو ان ارتبتم،

Schrift: ziemlich gross, deutlich, gleichmässig, vocallos. Grundtext roth, fehlt aber f. 2—12^a (dafür Platz gelassen). — Abschrift c. 1200/1785.

(Zu No. 534.) **10231.** Glas. 235.

6) f. 112—118.

8vo, 28—29 Z. (20¾ × 14¾; 17—17½ × 10—10½^cm). Zustand: lose Lagen und Blätter, etwas unsauber und fleckig. — Papier: gelblich, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titelüberschrift f. 112^b:

ك" نهاية المبتدي وتذكرة المنتهي

so auch im Vorwort. Verfasser: s. Anfang.

Anfang: يقول . . . محمد بن على المرشدي الشافعى، الحمد لله حق حمده والصلوة . . . وبعد فقد سالنى بعض الاخوان ان اصنع له مقدمة مختصرة فى تجويد القران العظيم فاجبته الخ

Ueber die richtige Qorānaussprache, in 10 Kapiteln, von Moḥammed ben ʿalī elmuršidī.

1. باب 112^b فى بيان مخارج الحروف وصفاتها
2. باب 113^b فى بيان التجويد وموضوعه وفايدته وغايته
3. باب 114^a فى بيان خمسة احكام النون الساكنة والتنوين
4. باب 114^b فى بيان المدّ والقصر
5. باب 115^b فى بيان احكام اللام والراء
6. باب 116^a فى بيان ادغام المتماثلين والمتقاربين والمتجانسين
7. باب 116^b فى بيان حروف كلمات تجب المحافظة عليها لصعوبتها
8. باب 116^b فى بيان الضاد والظاء وبعض حروف اخر
9. باب 117^a فى بيان كلمات تكتب بالتاء المجرورة وفى جملة من الرسوم
10. باب 117^a فى بيان الوقف والابتداء

Schluss f. 118^a: ويكون فى الوصل وفى الوقف وفى الحركات الثلاثة فهو اعمّ منهما فتامّل ذلك فمن تامّل ساد والله اعلم بالصواب، وهذا آخر ما قصدته . . . واسال الله ان يجعلها نافعة لمن قراها وكتبها . . . وحفظ من عمل بها انه قريب مجيب ومن قصده لا يخيب،

Schrift: jemenisch, klein, kräftig, gedrängt, wenig vocalisirt. — Abschrift im J. 1174 Moḥarram (1760).

F. 118^a—119^b ein Abschnitt, vielleicht von demselben Verfasser, über den alten Qorānleser ابو موسى عيسى بن مينى المدنى † c. 220/835 dem sein Lehrer نافع den Beinamen قالون wegen

seines schönen Lesens gegeben hatte, und über die verschiedenen Abweichungen im Lesen von dem Verfahren Anderer.

Darauf f. 119ᵇ—120ᵇ über die 17 Lesepausen Moḥammeds; dann die Versificirung von Sura 2, 182, erste Hälfte.

Endlich eine kurze Uebersicht der arabischen Grammatik (منظومة في قواعد ملحة الاعراب) in 33 Versen (Basīṭ). Anfang:

اسم وفعل وحرف قسمة الكلم   فالاسم ما كان محسوسا لمتّسم

F. 122—126ᵃ theils leer, theils Kleinigkeiten. Alles dies von der obigen Hand.

(Zu No. 542.) **10232.**

Pm. 250, f. 82ᵃ.

Dieselbe Qaçīde des Elǵa'barī, ebenso betitelt. Im Ganzen 22 Verse.

(Zu No. 601.) **10233.** Glas. 212.

2) f. 41—87.

8ᵛᵒ, 13 Z. (21¾ × 16; 15 × 10ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen und Blätter, unsauber, fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband fehlt; liegt zusammen mit 1) in einem schlechten Pappdeckel.

Dasselbe Gedicht (No. 594). Titel f. 41ᵃ: كـ القصيدة المسماة بحرز الاماني ووجه التهاني في قراات السبع، نظم تيسير الامام ابي عمرو الداني

Verfasser: ابو القسم بن فيرّة بن خلف بن احمد الرعيني الشاطبي

Nach f. 48 fehlt 1 Blatt, nach f. 87 der Schluss, die letzten 8 Verse.

Schrift: gross, kräftig, deutlich, vocalisirt. Ueberschriften und Stichwörter etwas grösser, meistens farbig. Collationirt. — Abschrift c. 1150/1737.

(Zu No. 620.) **10234.**

Eine längere Stelle aus diesem Werk angeführt in Lbg. 902, f. 303ᵇ—304.

(Zu No. 679ᵇ.) **10235.**

Pm. 73, S. 99.

Dieselbe Qaçīde des Elḥarīrī über ظ u. ض, 16 Verse lang.

(Zu No. 681.) **10236.** Glas. 214.

3) f. 54—57.

8ᵛᵒ, c. 26 Z. (20½ × 13½; 16½ × 9½—10ᶜᵐ). — Zustand: lose Lage, etwas fleckig. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt; zusammengelegt mit 1) u. 2). — Titel fehlt; er ist:

منظومة في الفرق بين الضاد والظاء في القرآن
مع شرحها

Verfasser s. Anfang.

Anfang: . . . الحمد لله وصلواته على سيدنا
وبعد فان هذه القصيدة للفرق بين الضاد والظاء . . .
نظمها الفقيه . . . عبد الله بن احمد بن علي الكوفي الهمداني الخ

Ein mit Commentar versehenes Gedicht des 'Abdallāh ben aḥmed ben 'alī elkūfī *elhamdānī*, geb. 702/1302, † 745/1344, in welchem die im Qorān vorkommenden Wörter mit ض und ظ zusammengestellt sind. (Verschieden von No. 679). Es beginnt (Basīṭ):

حفظت وعظا عظيما مظهرا ظفرا
ظعنت يقظان من ظلمى علي نظري

قوله حفظت وكلما كان بمعنى الحفظ فهو بالظاء على كل حال الخ

27 Verse lang; der letzte:

واسئل الله ان يهدي تحيّته
الي النبي واهل العدل في اليسر

Schrift: jemenisch, klein, kräftig, gedrängt, vocallos, fast ohne diakritische Punkte. Die Verse in grösserer Schrift. — Abschrift c. 900/1494.

F. 57ᵇ Mitte beginnt das كـ تثبيت الامامة des الهادي الي الحق يحيى بن الحسين بن رسول الله † 298/911 und zwar so: هذا كتاب من اعتزل الشك والدعوي والاهواء الخ (im Ganzen hier nur 7 Zeilen).

F. 54ᵃ enthält den Schluss eines Lobgedichtes (تقريظ) auf ein gegen eine ketzerische Schrift gerichtetes Werk (Basīṭ, auf ب reimend).

(Zu No. 694.) **10237.** Glas. 116.

5) f. 27ᵇ—79.

Format etc. und **Schrift** (23—24 Z.) wie bei 1). — **Titelüberschrift:**

الجزء الاول من تفسير غريب القران المجيد عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب

Nach Anführung der Riwâje (رواية ابي خالد عمرو بن خالد الواسطي الخ) beginnt dies Werk über die auffälligen Ausdrücke im Qorān, nach den von Zeid ben 'alī ben elĥosein † 122/740 gegebenen Erklärungen, f. 28ᵃ so: سورة فاتحة الكتاب حدثنا ابو جعفر قال حدثنا علي بن احمد ... عن زيد بن علي عم انه سئل عن فاتحة الكتاب فقال بسم الله هو تعظيم لله الرحمن بما خلق من الارض في الارض والسماء في السماء الخ

Die einzelnen nach der Folge der Suren erklärten Stellen mit قوله eingeführt.

2. Sura f. 28ᵃ: قوله الم معناه انا الله اعلم ويقال هو اسم من اسماء القران الخ

114. Sura f. 79ᵃ: قوله الوسواس الخناس الذي يوسوس ثم يخنس قال الامام ... ما من مولود الا وعلى قلبه الوسواس فاذا عقل فذكر الله خرج ذلك من قلبه، تم

Nach f. 46 ist eine grössere, nach 54 eine kleinere Lücke, nämlich Sura 15—20 und 32—33. Von f. 73 fehlt die obere Hälfte; der fehlende Text von 73ᵃ steht 72ᵇ unten in kleinerer Schrift, 73ᵇ ist fast leer; es scheint da kein Text zu fehlen. F. 79 ist in kleiner Schrift ergänzt.

F. 79ᵇ—82 enthält in grosser, kräftiger, enger u. ziemlich verblasster Schrift einen Lehrbrief des عفيف الدين يوسف بن احمد بن عثمان an بدر الدين محمد بن الحسن بن اسمعيل im J. 820 Ŝawwāl (1417) ausgestellt; woran sich f. 80ᵃ eine Uebersicht über die Lehrer des obigen Jûsuf, zum Theil auch weiter zurückgehend, nebst Aufzählung einer Menge zeiditischer Werke, über welche Vorlesungen gehört sind, schliesst. Nicht ganz zu Ende geführt.

(Zu No. 694.) **10238.** Lbg. 435.

6) f. 32—60.

Format etc. u. **Schrift** wie bei 1). — **Titel** f. 32ᵃ:

الجزؤ الثالث من كتاب تفسير الغريب من كتاب الله

Verfasser: من كلام المهدي لدين الله الحسين ابن الامام المنصور بالله القاسم بن علي

Anfang f. 32ᵇ: غريب سورة الاعراف بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر، تاويل قول سيدنا ومولانا الجليل فلا يكن في صدرك حرج منه اي لا يكن في صدرك ضيق منه واصبر عليه وعلى حفظه ومعنى قوله بياتا او هم قايلون اي ليلا وهم بايتون الخ

3. Heft eines Werkes über die Erklärung auffälliger Qorān-Ausdrücke, von Elĥosein ben elqāsim ben 'alī *elmehdī* lidīn allāh † 404/1013. Dasselbe beginnt hier mit Sura 7; f. 38ᵇ 6.; 44ᵃ 5.; 47ᵇ 4.; 52ᵃ 3.; 55ᵃ 2.

Schluss der 2. Sura f. 60ᵃ: قوله عز وجل ربنا لا تواخذنا ان نسينا او اخطانا الي آخر السورة مولانا عز وجل لا تواخذ احدا بالنسيان ولا تحمل احدا ما لا يطيق ... اللهم انك تعلم بكثرة خطائي وتقصيري ... فانصرنا على القوم الظالمين واكشف امري وامرهم بجميع العالمين وصلى الله على محمد ... والحمد لله رب العالمين الخ

Abschrift im J. 993 Ǵomādā II (1585).

(Zu No. 796.) **10239.**

1) Glas. 181, 1, f. 1—31.

141 Bl. 4ᵗᵒ, 22 Z. (22½ × 16; 15 × 9⅛ᶜᵐ). — **Zustand:** lose Blätter und Lagen. — **Papier:** gelb, glatt, stark. — **Einband:** schadhafter Lederdeckel. — **Titel** und **Verfasser** f. 1ᵃ:

حاشية السيد العلامة الحسن بن احمد الجلال على الكشاف

Ueber den **Titel** s. bei Glas. 181, 2.

Anfang f. 1ᵇ: حامدا من طهر قلب محمد بماء العناية فانقاه ... وبعد فان الولد نجم الال محمد بن الحسن الجلال لما توجه لسماع الكشاف علق الخ

Glossen mit قوله zum Qorān-Commentar des Ezzamaĥŝarī, unter Benutzung der Glossen

(des Commentars) des *Ettaftâzânî* sa'd eddîn (No. 793) verfasst von Elḥasan ben aḥmed eljemenî *ibn elǵelâl* † 1079/1668 zur Belehrung für seinen Sohn Moḥammed. Sie beginnen:

f. 1b شرح الخطبة، قوله الذي انزل القران، ترتيب الحمد على صفة الانزال مشعر بعليتها له الخ

f. 3a سورة الفاتحة، قوله فلو لا انها من القران لما اثبتوها قد قيل ان هذا دليل قاطع الخ

Geht hier bis Sura 2, 192 und bricht ab mit den Worten f. 31b: قوله وهو دم جناية لا خفا فى ان الجناية فى منع الافاقى . . . فقد نقص احرام الحج بعدم كونه من ميقاته واما،

Schrift: ziemlich klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Stichwörter roth. Bisweilen Randglossen. — Abschrift c. 1100/1688.

2) Glas. 181, 2, f. 32—76.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Ein Stück desselben Werkes. Titel und Verfasser f. 32a:

منح الالطاف تلفيق حاشية السعد على الكشاف للسيد العلامة الجلال،

Anfang f. 32b: سورة يونس، بسم الله الرحمن الرحيم، قوله وتنبيه يريد ان المراد بالشفا التنبيه على التوحيد ولهذا فسّر ما فى الصدور بالعقائد الفاسدة الخ

Die Glossen behandeln hier Sura 10—21 Anfang und brechen f. 76a oben auf der Seite mit den Worten ab: كان ذلك على شبه التشاور اي كان منهم على شبه التشاور والحال انما تشاوروا به يرفع الي رسول الله،

Ob der Verfasser überhaupt nicht weiter gekommen ist, weiss ich nicht. Nach f. 71 ist eine Lücke.

(Zu No. 902.) 10240. Lbg. 717.

2) f. 155—158.

4to, 19 Z. (24 × 17; 17 × 9½cm). — Zustand: stark fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark.

Ein Stück desselben Werkes. Titel fehlt, steht aber f. 155a zur Seite am Rande (ارشاد العقل السليم الخ). Verfasser fehlt.

Anfang fehlt. Es liegt hier das Ende der Vorrede vor (von den Worten an وجموم العوارض (والعلائق وهجوم الصوارف والعوائق) und die Erklärung der 1. Sura bis zu den Worten: التى هي افعال دون المبادي التى هي انفعالات والاول

Schrift: klein, gefällig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

(Zu No. 907.) 10241. Glas. 238.

2) f. 8—61.

4to, 34—39 Z. (28 × 20; 18—19 × 14—15cm). — Zustand etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser f. 8a: شرح النجري لآيات الأحكام وهي خمس مائة

Der Verf. heisst عبد الله [وعلي] بن محمد بن ابي القاسم النجري فخر الدين und lebt vor 877/1472 (cf. Glas. 151) und vor 866/1462 (cf. Glas. 31, f. 112, Z. 1).

Schrift: jemenisch, meistens gross, kräftig, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Grundtext roth. Ueberschriften schwarz, hervorstechend gross. Collationirt. F. 58 und 59 in kleinerem Format. — Abschrift im J. 893 Raǵab (1488) in Çan'â.

F. 8a enthält einige auf Metrik bezügliche Bemerkungen.

10242.

1) (Zu No. 909.) Ein grösseres Stück aus تفسير القران (Stern No. 1393).

2) (Zu No. 978.) Erklärung von Sura 93, in Lbg. 252, f. 53a (No. 715).

3) (Zu No. 1009.) Glas. 234, 5, f. 128—130a.

Format etc. und Schrift wie bei 3. — Titelüberschrift:

المسائل المستخرجات من قوله عز وجل عالم الغيب فلا يُظْهِر على غيبه احدا . . . عددا

Verfasser fehlt.

Betrachtungen über Sura 72, 26—28.

Anfang: قوله عز وجل عالم الغيب . . . عددا فيها مسائل المسئلة الاولى المصدر المضاف مختلف فى عمومه

Schluss: والتمحل لتاويل جميع هذه الادلة من اللجاج نعوذ بالله منه، تم

4) (Zu No. 1013.) Sura 21, 87 in Glas. 239, f. 33b. 34. — Sura 22, 51 in Glas. 140, f. 113.

(Zu No. 1030.) 10243. Glas. 238.

6) f. 62ᵇ. 67—69.

Format etc. und Schrift (aber kleiner; 24 × 16½ᶜᵐ) wie bei 2). — Titel fehlt; er ist etwa:

قصص الانبياء

Eine kurze Prophetengeschichte, hauptsächlich nach den Erzählungen des وهب بن منبّه zusammengestellt. Zuerst etwas über die Schöpfung der Engel und Ġinnen und der Erde, dann speciell die Propheten, von Adam an (آدم بقى طينه اربعين سنة الخ) bis auf زكرياء ومريم ويحيى وعيسى. Das Weitere fehlt.

F. 62ᵃ enthält kurze Angaben über die (zeiditischen) Imāme bis c. 600/1203, dann aber mit einigen Nachträgen.

F. 70 steht der Schluss eines ausführlichen Buches (ك" الرضاع) eines juristischen zeiditischen Werkes.

(Zu No. 1030.) 10244. Mf. 1300.

6) f. 72ᵇ—108.

4ᵗᵒ, 9 Z. (28½ × 20; 18½ × 12½—13ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich unsauber und in der oberen Hälfte stark wasserfleckig. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Titel fehlt; nach der Unterschrift:

قصة اهل الكهف

Anfang: روي الامام مفتي الشرق والغرب محيي السنة والشريعة ابو محمد الحسين البغوي في تفسيره في قصة اهل الكهف قال الله تعالي اذ اوي الفتية الي الكهف قال محمد بن اسحق مرج اهل الانجيل وعظمت فيهم الخطايا الخ

Geschichte der Siebenschläfer.

Schluss f. 108ᵃ: وتغيّر الوانهم وهم في متّسع ينالهم برد الريح ونسيمها ويرفع عنهم كربة الغار وغمومه، وهذا ما وقع من الاخبار الصحيحة في قصة اهل الكهف على التمام . . . والحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, gross, gut, kräftig, vocalisirt. — Abschrift c. 920/1514 (nach f. 110ᵃ gelesen im J. 950/1543).

F. 108ᵇ u. 109 eine Qaçîde auf Moḥammed, anfangend (Ṭawîl): هنيئا لكم زرتم لذي العرش كعبة مباركة طابت وطاب ظلالها

(Zu No. 1030.) 10245.

Die Geschichte der Propheten wird in Pet. 183, f. 7ᵇ—109ᵃ u. 133—157 behandelt. — Ueber die Lebensdauer der einzelnen Propheten, in einem Reǵez-Gedicht von Ibn 'arabšāh, Lbg. 941, 4, f. 38 (s. No. 2531). — Ueber Verwendung der Prophetennamen, We. 355, f. 176ᵃ. — Von der Gottähnlichkeit Adams, We. 1796, 18, f. 145ᵇ. Woher die einzelnen Theile Adams genommen seien und welche Eigenschaften sie besitzen, We. 1773, 14, f. 157ᵃ. Bemerkungen über seine Länge, Lbg. 790, 3, f. 293ᵇ. — Ueber Ḏū'lqarnein, Ismā'îl, Isḥāq, Loth, Josef, Pm. 75, f. 103—107. — Geschichte des Šo'eib, Pm. 75, f. 151ᵇ Rand. — Notiz über Elias, Mo. 35, 1, f. 158ᵇ. 159ᵃ. — Ueber die 10 Worte, welche Abraham sprach, als er ins Feuer geworfen werden sollte, Spr. 869, 1, f. 27ᵇ. Warum er seine Frau für seine Schwester ausgegeben habe, Pm. 407, 29, f. 171ᵇ; von ihm und dem Brunnen Zemzem, Spr. 461, f. 223ᵃ. — Dass Ismā'îl Sura 19, 55, nicht Abrahams Sohn, sondern der des Ḥizqîl (Ezechiel) gewesen sei, Pm. 541, 4, f. 104ᵃ. — Anfang der Geschichte Josefs, Spr. 1050, 2, f. 113ᵇ Rand und 114 und Innenseite des Hinterdeckels. — Von Moses und dem Untergange Pharaos, Pm. 75, f. 82ᵇ; etwas aus seiner Unterredung mit Gott, Spr. 1245, 2, f. 67ᵃ. Mq. 124, f. 4—6. Eine erbauliche Geschichte, die ihm passirt, We. 1797, 4, f. 53ᵇ. Geschichten von Jesus und Moses, Pm. 75, f. 14ᵇ—17ᵃ. — Von den 12 Edelsteinen, welche Aron trug, Mf. 119, f. 1ᵃ. — Ueber Elḥiḍr, Pet. 94, 1, f. 1. Spr. 490, f. 207—209ᵃ. Pm. 579, f. 177 u. 43, f. 186ᵇ—200; über ihn und Moses Pm. 585, f. 30ᵃ; über ihn und Ḏū'lqarnein We. 388, f. 85ᵇ ff. Ueber letzteren, Pm. 222, f. 167ᵇ Rand. — Von Salomo handelt Pm. 75, f. 79 u. 238—248ᵃ Rand; von ihm und Bilqîs, Pm. 585, f. 46ᵃ; 75, f. 147ᵃ Rand ff.; von Bilqîs, Pm. 482, f. 102ᵇ; von Salomo, Bilqîs und dem Wiedehopf,

Pm. 75, f. 241ᵇ—248ᵃ; 585, f. 117ᵇ; Geschichte Salomos und der Ameise, Pm. 585, f. 187ᵃ (vgl. auch We. 694, f. 43ᵇ und 733, f. 48). Von seinem Thron und Polster, Pm. 75, f. 239ᵃ und Mf. 80, f. 66ᵇ. 67. — Von Jonas, Pm. 585, f. 188ᵃ. — Geschichte Hiobs, We. 426, 4, f. 88ᵇ. — Von Daniel, Pm. 76, f. 54ᵇ—55ᵇ. — Von den Siebenschläfern, We. 1836, f. 61ᵇ. Pm. 75, f. 182ᵃ Rand. Ihre Geschichte We. 1609, f. 19ᵇ. Pm. 299, f. 23ᵇ—27ᵇ. Ihre Namen Mf. 382, f. 6. 7. Mo. 5, f. 65ᵃ. Pm. 654, f. 315ᵃ. Pet. 511, f. 26ᵃ; abergläubische Verwendung derselben, Pet. 610, f. 50ᵇ.

Die Prophetengeschichten werden auch behandelt von:

1) سهل بن عبد الله التسترى † 283/896.
2) محمد بن عبد الملك المستبكى الحرّانى † 420/1029.
3) زهير بن الحسن بن على السرخسى ابو نصر † 454/1062, u. d. T. الانباء عن الانبياء
4) احمد بن الحسين البيهقى ابو بكر † 458/1066, u. d. T. كـ" ما ورد فى حياة الانبياء بعد وفاتهم
5) ابن الجوزي † 597/1201, u. d. T. اللباب فى قصص الانبياء
6) بدر الدين ابن جماعة † 733/1333, u. d. T. المقتص فى فوائد تكرير القصص
7) جلال الدين السيوطي † 911/1505, u. d. T. انباه الاذكياء لحياة الانبياء und تنزيه الانبياء عن تسفيه الاغبياء
8) محمد بن عبد العزيز بن عمر المكي جار الله ابن فهد † 954/1547, u. d. T. بلوغ الارب بمعرفة الانبياء من العرب
9) محمد بن بسطام الخوشابى الوانى افندي † 1096/1685.
10) محمد بن اسحق بن يسار المطّلبى
11) اسحق بن بشر البخاري ابو حذيفة
12) نزهة الناظرين فى الاخبار والآثار المروية عن الانبياء والصالحين

(Zu No. 1031.) **10246.** Ham. 380.

571 Bl. Folio, 10 Z. (31 × 17¼; 19 × 10ᶜᵐ). — Zustand: gut, aber der Rand zum Theil etwas ausgebessert. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich dünn. — Einband: rothbrauner Lederband mit Klappe und Goldverzierung. — Titel fehlt.

Es ist der Qorântext (vollständig) mit Persischer Interlinear-Uebersetzung.

Auf f. 1ᴬ u. 568 Traditionen über den Werth der 2 ersten und 4 letzten Suren. — F. 570 u. 571ᵃ einige Gebete bei Beendigung der Qorânlesung.

Schrift: gross, gut, gleichmässig, vocalisirt. Der Text in breiten Gold- (auch rothen u. blauen) Linien eingeschlossen; eine zweite Einrahmung nicht weit vom Rande: innerhalb derselben oft Persische Glossen. Die einzelnen Zeilen durch Striche abgetheilt. Die Ueberschriften roth. Am Rande die Eintheilung des Textes (in جزء, حزب, عشر (= ع)) angemerkt. F. 1ᵇ. 2ᵃ u. 567ᵇ u. 569ᵃ am Rande hübsch verziert. — Abschrift im J. 1194 Rabî' I (1780) (f. 569ᵇ).

Die Persische Uebersetzung ist in kleiner Ta'lîqschrift; sie ist kurz, weicht von Mf. 1281. 1282 ab, besonders aber von Ham. 379.

(Zu No. 1031.) **10247.** Ham. 379.

361 Bl. Folio, 11 Z. (42¾ × 22; 30 × 18⅓ᶜᵐ). — Zustand: gut, aber der obere Rand etwas wasserfleckig. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: rother Lederband mit verziertem Rücken. — Titel fehlt.

Es ist der Qorântext (vollständig) mit Persischer Interlinear-Uebersetzung. (Die Gebete am Schlusse fehlen hier.)

Schrift: gross, gefällig, schön, vocalisirt, gleichmässig. Der Text in breiter Goldlinie eingefasst; eine schmälere läuft am Rande entlang. Mit Gold-Frontispice und Goldschnitt. Die Ueberschriften roth. Die Uebersetzung in rothem kleinen Ta'lîq. Der Suren-Titel steht in rother Schrift oben am Rande jedes Blattes. Die Eintheilung kurz am Rande bemerkt. — Abschrift um 1200/1785.

Die Uebersetzung weicht von Mf. 1281. 1282 und von Ham. 380 ab und ist wortreicher, oft umschreibend.

3) Zum 3. Buch (Tradition).

10248.

1) (Zu No. 1145.)

Andere Commentare zu الموطّا sind von:

1) على بن احمد بن محمد الغسانى ابن عمر † 659/1261, u. d. T. نهج السالك للتفقه فى مذهب مالك
2) محمد بن يحيى بن عمر بن يونس القرافى † 1008/1599.

2) (Zu No. 1205.)

Lbg. 295, f. 317ᵃ enthält ein Stück aus demselben Commentar (فتح الباري).

(Zu No. 1236.) **10249.** We. 1707.

9) f. 60—62.

8vo, c. 17 Z. (18×13½; 14×11cm). — Zustand: fleckig und unsauber. Bl. 60 am Text arg beschädigt. — Papier: gelb, stark, glatt. — Titel und Verfasser f. 60a:

كتاب فى بيان ما يحتاج اليه من شرح صحيح مسلم لمحيى الدين النووي

Der Titel von späterer Hand ist nicht ganz richtig.

Anfang: [هذا منقول من شرح صحيح] مسلم للشيخ محيى الدين النووي رح [اصل فى ضبط] جملة من الاسماء المتكررة فى صحيحي البخاري ومسلم،

(Das Eingeklammerte ist von mir ergänzt.)

Zusammenstellung von Personennamen, die in den Traditionswerken des Elbohârî und Muslim öfters vorkommen und verschieden punktirt und vocalisirt werden können.

Dies Stück beginnt mit أُبَيّ und hört f. 62b auf mit الهَمْدَاني. Es ist entnommen demselben Werke (المنهاج الخ "ى) des Ennawawî = Spr. 505, 17a—18a. —

Auch f. 62b—79 enthält Stellen aus demselben Commentar. Zuerst f. 62b مسئلة القدر; 63b الامر بالمعروف والنهي عن المنكر; 66b الكبائر واكبرها; 67b بيان ان الدين النصيحة u. s. w.; zuletzt f. 79a باب الدليل على ان المسلم لا ينجس; 79b باب نوم الجالس لا ينقض الوضوء. In diesem Abschnitt, dessen Ende = Spr. 507, f. 226a, 17 ist, hört das Vorhandene auf. — F. 80 leer.

Schrift: ziemlich gross, geläufige Gelehrtenhand, vocallos, öfters auch ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift c. 900/1494.

(Zu No. 1271.) **10250.**

1) Min. 187, 35, f. 487b Mitte.

Format etc. und Schrift wie bei 34. — Titelüberschrift:

كتاب الشهاب فى الوصايا والآداب والمواعظ والامثال

Verfasser: ابو عبد الله محمد بن سلامة القضاعي

Von diesem Werke sind hier nur 2½ Zeilen des Anfanges des Arabischen Textes erhalten; er ist so wie bei No. 1271 angegeben ist. — Voraufgeschickt sind die Namen einiger Männer, die das Werk gehört haben; der späteste darunter ist اسامة بن عبد الوارث بن محمد الاسدي الابهري im J. 551/1156. Die Riwâje des Werkes ist von ابو عبد الله محمد بن ابي نصر بن عبد الله الحميدي der es beim Verfasser gehört hat.

2) Min. 187, 83, f. 785b unten bis 786a.

Format (27 Z.) etc. und Schrift wie bei 60. — Titelüberschrift: كتاب شرح الشهاب. Verfasser: ابو القاسم بن ابراهيم الوراق البابي

Anfang: اما بعد حمد الله على نعمه المتظاهرة وصلواته . . . فانى لما رايت متعلمى زماننا مولعين بكتاب الشهاب وتعلمه الخ

Commentar zu demselben Werke. Es ist hier davon nur der Anfang vorhanden. Er beginnt zu Kap. 1 so: قوله عم الاعمال بالنيات اعلم وفقك الله للعلم وجعلك من اهله ان هذا الحديث اصل من اصول الدين und bricht ab mit den Worten: او امراة يتزوجها فهجرته الي ما هجر اليه قوله عم المستشار مؤتمن،

Abschrift vom J. 1027 Ramaḍân (1618).

(Zu No. 1341.) **10251.**

Mq. 180b, f. 82—84. Ein Bruchstück, wie es scheint, demselben Werk (رياض الصالحين) entnommen. Vergl. Pet. 289, f. 129b u. 138b.

Eben daher scheint f. 85—88 zu sein.

(Zu No. 1428.) **10252.** Lbg. 332.

1) f. 1—2a.

56 Bl. 8vo, 20 Z. (16½×11; 11½×6¾cm). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelblich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser in der Unterschrift.

Schrift: klein, gedrängt, deutlich, vocallos. — Abschrift um 1178/1764 (nach f. 55a).

(Zu No. 1438.) **10253.** Lbg. 91.

8 Bl. 4to, 20—25 Z. (23×15½; 17—18×8½—12cm). Zustand: zieml. gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 2a:

الامالي الشيخونية لمليها محمد مرتضى الحسيني

Derselbe heisst ausführlicher:

محمد مرتضى بن محمد الزبيدي ابو الفيض

Diese Dictate des Moḥammed ben moḥammed ben moḥammed ben 'abd errazzāq elḥoseinī ezzebīdī abū 'lfeiḍ *murteḍā*, geb. 1145/1732, † 1205/1791, heissen so, weil sie in der Moschee جامع شيخو vorgetragen sind. Es sind meistens weithinaufreichende Traditionen, zum Theil aber auch Gedichtstücke, mit Angabe der Ueberlieferer; im Ganzen 18; sie gehören den Jahren 1189/1775 und 1190/1776 an. Der dieselben herausgebende Zuhörer ist

عثمان بن سالم الورداني ابو الاخلاص

(vergl. No. 276). Das erste Dictat handelt über Schönheit des Haares und dass Moḥammed und andere und 6 'abbāsidische Ḥalīfen es bis zum Ohrläppchen hängend (جمّة الي شحمة اذنية) getragen hätten.

F. 2ᵇ kommen einige Verse von الزمخشري vor.

Das letzte Dictat betrifft die Tradition: ان ربنا يعجب من عبده اذا قال اغفر لي ذنوبي قال علم عبدي انه لا يغفر الذنوب غيري،

Schrift: klein, gewandt, deutlich, vocallos. — Autograph um 1190/1776.

10254.

1) Zu No. 1550.

Glas. 151, f. 199ᵇ. 200. 40 kurze Traditionen, betitelt سلسلة الابريز الخ (s. No. 4912*).

2) Zu No. 1601.

Ein halbes Dutzend Traditionen in Lbg. 911, f. 58. — Ueber die Tradition, dass die Weiber wenig Verstand und Religion besitzen, von Ibn Ḥomeid, in Glas. 2, 4, f. 187ᵇ.

4) Zum 4. Buch (Dogmatik).

10255.

Zu No. 1745 ff. تجريد العقائد

Mq. 120, 2, f. 3—12. Stück Commentar.
— , 67, f. 221—224. Desgl.

(Zu No. 1766.) 10256. Glas. 240.

57 Bl. 8vo, 21 Z. (20 × 13; 14 × 8cm). — Zustand: nicht recht sauber; Anfangs am Rande ausgebessert; fast lose im Einband. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Lederdeckel. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

حاشية على الشرح الجديد على التجريد للامام محمد بن حسين الشهير بفخر الدين الحسيني

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الغفور الرحيم والصلوة ... وبعد فيقول محمد ... الحسيني ان هذه تعليقات متعلقة بالمقصد الاقصى والمطلب الاسنى من الشرح الجديد ... قد حققت فيها الكلام ... على اكمل وجه وابدع نظام الخ

Glosse mit قال und اقول zu dem Commentar des قوشجي zu dem تجريد العقائد (s. No. 1757 u. 1745); dieselbe ist von Moḥammed ben ḥosein elḥoseinī faḫr eddīn im J. 1030/1621 verfasst und gewidmet dem ابو المظفر شاه طهماسب بن شاه اسمعيل الموسوي بهادر خان،

Dieselbe behandelt nur das 3. مقصد und beginnt f. 1ᵇ Mitte: قال المص" طاب ثراه، المقصد الثالث في اثبات الصانع الخ اقول اشار بقوله اثبات الصانع الي ان المسئلة هي ان الصانع موجود الخ und schliesst f. 57ᵃ: قال ومنها ان مقدورات الله الخ اقول انت خبير بانه لا سبيل للخلق الي ضبط قدر ... لاستحالة تحقق غير المتناهي ... ما هو الاصل ممنوع كما لا يخفى والله الموفق،

Schrift: kleine Türkische Cursivschrift, fein und gedrängt, schwierig, vocallos, oft auch ohne Punkte. — Abschrift c. 1150/1737.

10257.

1) Zu No. 1772 ff. طوالع الانوار

Mq. 120, 16, f. 63. Comment. zu Buch I, 2. Kap.
— , 19, f. 66—72. Commentar.
— , 30, f. 127. Glosse.
— , 66, f. 220. Glosse.

2) Zu No. 1800 ff. المواقف

Mq. 120, 13, f. 42—51. Glosse, Bruchstück.
— , 24, f. 100—105. Glosse, Bruchstück.

3) Zu No. 1843.

Glas. 231, f. 261ᵃ. Dass das الاجتهاد dem Imām entbehrlich sei.

(Zu No. 1846.) 10258. Sach. 112.

3) f. 26ᵇ—71ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1), ohne Texteinrahmung.

Dasselbe Werk wie No. 1846. Titelüberschrift: كتاب منيرة. Verfasser fehlt. Schluss wie in No. 1846 (mit der Abweichung: ولم ينقل شيء في ذلك من الصحابة الخ)

F. 71ᵇ. 72 ein Stück, über den Vorzug des Gebets: روي عن حفص بن محمد عن ابيه وعن جده قال قال رسول الله صلعم الصلوة مرضاة الرب وحب الملائكة وسنة الانبياء الخ — Bricht unvollständig ab.

(Zu No. 1882.) 10259. We. 1616.

5) f. 72ᵇ—76.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk (مسائل ابي حازم) Titel und Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله رب العالمين وصلي الله ... حدثنا احمد بن يعقوب حدثنا عاصم عن ابي حازم المدني رحمه قال بينما انا ساير في بعض الايام علي ساحل البحر الخ

Diese Fragen und Antworten kann man nennen عقيدة ابي حازم.

Schluss f. 76ᵇ: وهذا ما كان من قصتي فينبغي للمومن ان يعمل بجميع ذلك كله ولا يجهله وان العلم يزكو مع العمل به واساسه التقوي والله المعين وهو حسبنا ونعم الوكيل وصلي الله الخ

S. auch Lbg. 580, f. 43ᵇ—45ᵇ (in No. 2184).

Von derselben Hand geschrieben folgen f. 77 bis 91ᵃ und 94ᵃ—95ᵃ eine Menge Geheimmittel. So zuerst f. 77ᵃ 7 نُشْرة (Talismane) für die 7 Wochentage, dem شمس المعارف "ك entnommen; dann f. 79 ff. allerlei Mittel gegen Körperleiden, und Zaubersprüche, auch ein Gebet um Wohlergehen (f. 80ᵇ—81ᵇ. Anfang: اللهم انت ولي كل نعمة وانت مجزل كل فضل اللهم اوسع لنا الرزق بفضلك الخ); 79ᵇ eine Tabelle über die 3 Unglückstage in jedem Monat; 85ᵇ ff. Recepte zu Augensalben etc.

(Zu No. 1889.) 10260. Ham. 376.

35 Bl. 8ᵛᵒ, 14 (12) Z. (15 × 9½; 9 × 4½ (10 bis 11 × 5½ᶜᵐ). — Zustand: nicht ganz sauber, am Ende fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: schwarzer Lederband.

Dasselbe Werk wie No. 1889. Titel f. 1ᵃ von späterer Hand: كتاب ارشاد. Verfasser fehlt.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, vocallos. Der Text in rothen Strichen. Bl. 1. 2. 9. 10 ähnlich ergänzt. — Abschrift um 1150/1737.

(Zu No. 1923.) 10261.

1) Lbg. 471, 45, f. 185ᵇ—191.

8ᵛᵒ, 11 Z. (18⅔ × 12; 12½ × 7½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werk wie No. 1923. Titel und Verfasser steht im Anfang (الفقه الاكبر).

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, gefällig, vocallos. Text und Rand von rothen Linien eingefasst. — Abschrift c. 1100/1688.

46, f. 192—233. Türkisch.

2) Lbg. 471, 41, f. 146ᵃ.

8ᵛᵒ, 12 Z. (19 × 12½; 11 × 6½ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt.

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser fehlt. Bloss der Anfang vorhanden (= Lbg. 471, 45, f. 185ᵇ, 1—10.

Schrift: Türkische Hand, gross, gewandt, vocallos. — Abschrift c. 1100/1688. — F. 146ᵇ—148ᵃ leer.

10262.

1) **Zu No. 1937.**

Glas. 56, f. 32. Glaubensbekenntniss des الهادي الي الحق يحيى بن الحسين † 298/911.

2) **Zu No. 1951, 1.**

We. 1807, 10, f. 146ᵇ—149ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 9.

Dasselbe Werk. Titelüberschrift: هذه رسالة في الوعظ ذكر ما يجب اعتقاده كتب بها الشيخ الامام حجة الاسلام ابو حامد محمد بن محمد الغزالي الي الشيخ الزاهد ابي الشيخ (l. الفتح) احمد بن سلامة الديمي (l. الدميمي) الموصلي رآ

F. 149ᵇ. 150ᵃ handelt vom Ruf zum Gebet (الاذان) und vom Gebet als Weg zu Gott in verschiedenen Stufen. Anfang: شرع الاذان فى الاوقات الخمسة وجعله كلمات خمسة على عدد الصلوات الخمسة شفعا شفعا كما شرعت الصلوة شفعا الخ

Dies Stück ist, nach der Unterschrift, entlehnt dem Buche des محمود ابن الشيخ فخر الدين

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, vocallos. — Abschrift c. 1700.

(Zu No. 1955.) **10263.** Glas. 197.

3) f. 31—93.

8ᵛᵒ, 15 Z. (18 × 13; 10¾ × 8⅓ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter u. Lagen, etwas unsauber, auch wurmstichig; der Rand öfters abgegriffen. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk mit dem Commentar (شرح العقائد النسفية للتفتازاني). Titel u. Verf. fehlt. Anfang fehlt. Das hier Vorhandene beginnt f. 31ᵃ, 2: اعلم ان الاحكام الشرعية منها ما يتعلق بكيفية العمل الخ. Schluss wie in No. 1955.

Schrift: Persischer Zug, klein, fein, gefällig, vocallos. Am Rande und zwischen den Zeilen viele Glossen. — Abschrift im J. 855/1451 von طاهر بن عبد الغنى.

Lücken (ausser dem Anfang) nach f. 36. 50. 58. 66. 73. 80.

(Zu No. 1965.) **10264.** Glas. 143.

160 Bl. 8ᵛᵒ, 15 Z. (18 × 13¼; 12 × 8½ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter und Lagen. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: zwei Hälften eines braunen Deckels. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

حاشية شرح العقائد للشيخ شمس الدين الخجندى المدنى

Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي تنزه فى كماله عن التشبيه والتمثيل . . . وبعد فالقصد من هذه الورقات جمع حواشي وجدت متفرقة فى نسخة . . . شمس الدين محمد بن جلال بن طاهر بن جلال الدين الخجندي . . . وهي شرح عقيدة النسفي للامام . . . سعد الدين التفتازاني الخ

Glossen des Moḥammed ben ǵelāl ben ṭāhir ben ǵelāl eddīn *elḫoǵondī*, wol um 850/1446, zu demselben Commentar des Sa'd eddīn ettaftāzānī. Dieselben sind, theils wörtlich, theils dem Inhalt nach, den Commentaren zu verschiedenen Werken wie الطوالع, الارشاد, المسايرة, التمهيد, العمدة, المقاصد, المنقذ, المواقف, entlehnt und mit قوله eingeführt.

Sie beginnen f. 2ᵃ: قوله بجلال ذاته' الجلال يطلق . . . على الصفات السلبية كقولنا ليس بجسم . . . قوله بساطع حججه' الضمير يحتمل العود على النبى صلعم او الله وهو الاظهر الخ

Schluss f. 160ᵃ: قوله ولا خفا ان هذه المسئلة ظنية يكتفى فيها بالادلة الظنية' هذا جواب سؤال وهو ان العلم الخصوص . . . فقال ولا خفا الي آخره والله تعالي الموفق'

Schrift: ziemlich klein, gut, gleichmässig, vocallos; das Stichwort قوله roth. Lücken nach f. 49. 57. 137. 157. — Abschrift im J. 889 Ǵomādā I (1484). — Nicht bei HKh.

Zu No. 2070. Lbg. 1012, f. 1ᵃ. Ein Glaubensbekenntniss in Versen (No. 3284, 1).

(Vor No. 2072.) **10265.** Glas. 116.

1) f. 1—4ᵇ.

82 Bl. 4ᵗᵒ, 24—25 Z. (24½ × 17; 17½ × 12½ᶜᵐ). — Zustand: fleckig; am Rande ausgebessert. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel fehlt. Verf. fehlt; wahrscheinlich:

زيد بن على بن الحسين بن على بن ابي طالب الامام الشهيد

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt f. 1ᵃ: والملئكة والسنن والكتاب وانا مستكمل الايمان بالقول والصفة والايمان حقيقته العمل الخ

Diese Schrift, wahrscheinlich von Zeid ben 'alī ben elḥosein † 121/739 verfasst, richtet sich, unter häufiger Berufung auf Qorānstellen, gegen Ungläubige und Heuchler.

Schluss f. 4ᵇ: قال الله تبارك وتعالي ويوم تقوم الساعة ادخلوا ال فرعون اشدّ العذاب' تم الكتاب

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 850/1446. — Collationirt.

(Vor No. 2072.) **10266.** Glas. 111.

12) f. 99—101ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

كـ" التحدّي للعلماء والجهال والردّ علي الزنيم وغيره من الضلال الكفرة الفجرة الاوباش الانذال من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 99ᵇ: الحمد لله الذي هدانا الي الرشاد ... وبعد فان الله لما خصّنا بنفسه ومعرفة عجائب حكمته

Vermahnung an die Verständigen, sich nicht an das ketzerische Gerede des يوسف بن عقيب und Genossen zu kehren, dass ihre (der Zeiditen) Kenntniss von Gott zurückstehe hinter der der früheren Imāme. Verfasst von *Elmehdī lidīn allāh* elḥosein ben elqāsim ben 'alı † 404/1013.

Schluss: والسلام ورحمة الله عليكم ايها السادة الملائكة المقربون وعلى سيدنا ... وعلى جميع اولياء الله المومنين ولا قوة الا بالله رب العرش العظيم'

(Vor No. 2072.) **10267.** Glas. 111.

9) f. 86—89ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

كـ" الردّ على اهل التقليد والنفاق مما اجاب به المهدي لدين الله الحسين بن القسم ابن علي

Anfang f. 86ᵇ: سالت يا اخى ... عن مسالة هلك بها اكثر الانام ... فقلت ما الدليل على فساد التقليد الخ

Zeiditische Erörterung desselben Verfassers über التقليد — das unselbständige Annehmen von Meinungen, ohne eigenes Prüfen — und damit verbundene Abwege und Ungläubigkeit (vgl. No. 1843).

Schluss: ولهم اسوة بمن مضا من اشكالهم واشباههم من الزنادقة وامثالهم'

(Vor No. 2072.) **10268.** Glas. 111.

10) f. 89ᵃ—94.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

كتاب الردّ على من انكر الوحي بعد خاتم النبيين من الجهلة الشاكين في لطف رب العالمين لعباده المومنين' من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 89ᵇ: الحمد لله الذي جاد علينا بانواع جلايل الهدي وعصمنا بذلك من الحيرة والردا الخ

Zeiditische Schrift desselben Verf. darüber, dass die Offenbarung auch nach Moḥammed noch stattfinde, besonders in Traumgesichten.

Schluss f. 94ᵇ: وانّا في البعد من الله كمثله وكفى لاعداء الله بمناقشة الحساب والله الحاكم في جميع الاسباب وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) **10269.** Glas. 111.

17) f. 132ᵃ—134.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.:

كـ" موعظة المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 132ᵇ: الحمد لله الذي فطر العقول علي قبول الحق ... وبعد ايها الاخوة ... فان الله سبحانه لو علم انكم تقومون بهداية انفسهم الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers: kurze Vermahnung, nicht dem eigenen Dünkel zu folgen, sondern der Leitung Gottes.

Schluss: والسلام على من اتبع الهدا وتجنب عواقب الردا وعرف نفسه حق معرفتها واتبع سبيل نجاتها 'وصلي الله الخ

(Vor No. 2072.) **10270.** Lbg. 435.

3) f. 17—23.

Format etc. u. Schrift wie bei 1.) — Titel f. 16ᵇ unten:

كتاب الردّ على الملحدين وغيرهم من فرق الضالّين

Verfasser:

المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن على

Anfang f. 17ᵃ: الحمد لله الواحد القديم الذي لا نهاية لقدمه ... وبعد فاني لما اطلعت على كثير من اقاويل الملحدين الخ

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser polemisirt gegen die ketzerischen Sekten.

17ª باب الرد على الدهرية
17ᵇ باب الرد على اصحاب الكمون
18ª باب الرد على اهل الالحاد في التولّد
18ᵇ باب الرد على اصحاب الطبائع
18ᵇ باب الرد على عبدة النجوم
20ª باب الرد على المتجاهلة
20ᵇ باب الرد على من جحد النبوة
20ᵇ باب التوحيد ونفى التشبيه

u. s. w.

Zuletzt f. 23ª: باب الرد على الامامية في صفة الامام

Schluss f. 23ᵇ: وما تدري نفس باي ارض تموت، والحمد لله الخ

(Vor No. 2072.) 10271. Lbg. 435.

2) f. 7—16.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

F. 7—10 ist Bruchstück aus einem zeiditischen Werke, in welchem Qorānstellen erklärt werden. Die Wendung ist in der Regel: وسالتم عن قول الله تعالى; worauf dann محمد بن يحيى, unter Berufung auf ابن الهادي للحق, Auskunft giebt.

F. 11—16 ist der 1. Theil des zeiditischen Werkes: ك" التوحيد والتناهي والتحديد" des المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي العياني

Die Anzahl seiner Schriften beläuft sich auf 73.

Anfang: الحمد لله الواحد الذي لا يوصف بالتعديد العظيم الذي جل عن التحديد الخ

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser (Elmehdı lidın allāh) handelt von Erkenntniss Gottes und polemisirt gegen verschiedene Sekten.

11ª باب الدلالة على معرفة الله والرد على الملحدين الكفرة الجاحدين
11ᵇ باب الدلالة على حدث الحيوانات ونهايتها
11ᵇ باب الرد على الجوهرية
12ª باب الرد على القضائية والدليل على حدث القضا وتناهيه
13ᵇ باب الصفات القديمة التى هي لله عز وجل

Der 2. Theil dieser Schrift beginnt f. 15ª und behandelt die Fragen des für Gott Unmöglichen (مسائل المحال).

Schluss f. 16ᵇ: لان المغنى هو الفاعل والمغنا هو المفعول والفعل هو الثالث المجعول المتوسط بين القابل والمقبول وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10272. Glas. 111.

14) f. 105—108ª.

Titel und Verfasser:

كتاب بناء الحكمة للامام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 105ᵇ: الحمد الله الذي هدانا الى الرشاد . . . وبعد اصلحكم الله . . . فان من دخل في سبب ولم يكن عرف اصله الخ

Zeiditische Abhandlung desselben Verfassers über Gottes Weisheit; sie beruht auf Gerechtigkeit und Gutesthun, so auch Gottes Wort, und die anders thun und glauben, sind Ketzer. — Schluss: لا ينكر ذلك ابدا عاقل ولا يخالف ما ذكرنا منه الا كهام جاهل، وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10273. Glas. 111.

13) f. 101—104.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

كتاب الردّ على من انكر قتل عدو الله حاتم من كلام المهدي لدين الله الحسين ابن القسم بن علي

Anfang f. 101ᵇ: الحمد لله رب العالمين . . . وصل كتابكم ايها الاخوة . . . وفهمت ما ذكرتم من تشنيع الفاسقين الخ

Rechtfertigung desselben Verfassers wegen der Hinrichtung des Ketzers Ḥātim.

Schluss f. 104ᵇ: وسلام عليكم ايها السادة الملائكة المقربون . . . وعليكم ايها الانبياء المنتخبون وصلى لله الخ

(Vor No. 2072.) 10274. Glas. 111.

16) f. 126—132ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser:

ك" الفرق بين الافعال والرد على الكفرة الجهال اصحاب طبائع الملحدين الانذال الاوباش الجهلة الضلال الخ من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 126ᵇ: الحمد لله رب العالمين وصلى الله . . . ونسال الله التوفيق لما قصدنا من الاحسان الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers: dass Alles, was die Menschen betrifft, von Gottes Willen und Leitung abhänge.

Schluss: والعالم بعجائب التقدير والمحسن الي العباد بالتصوير وما لا يحصا من عجائب التدبير وصلى الله الخ

(Vor No. 2072.) 10275. Glas. 111.

2) f. 16ᵃ—20.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser:

ك" الامامة من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang: سالتَ يا اخي وفقك الله وهداك . . . عن مسئلة هلك بها اكثر العباد وخرجوا من الدين الخ

Derselbe Verfasser behandelt hier das Imāmat und die Begründung desselben.

Schluss: ولا يعاقب من هو حريص في البر والاحسان، وصلى الله الخ

(Zu No. 2072.) 10276. Pet. 40.

7) f. 43ᵇ—47ᵇ.

Format etc. wie bei 3). — Titelüberschrift f. 43ᵇ:

الكلام في ذبايح اهل الكتاب،

Verfasser f. 43ᵇ: املاء الشيخ . . . ابي عبد الله محمد بن محمد بن النعمان الحارثي

Anfang f. 43ᵇ: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلى الله على سيدنا . . . الطاهرين، اختلف اهل الصلاة في ذبايح اهل الكتاب

Abhandlung, die Schlachtopfer der Juden und Christen betreffend, von Moḥammed ben moḥammed *ben enno'mān* elḥāriṯī elbagdādī eššī'ī errāfiḍī † 413/1022.

Schluss f. 47ᵇ: وهذا ضدّ ما توقمه المستضعف من الشذوذ والله الموفق للصواب بمنّه ورحمته، تمّت بحمد الله ومنّه الخ

Collationirt.

(Vor No. 2077.) 10277. Glas. 30.

78 Bl. 8ᵛᵒ, 19–21 Z. (21⅓ × 13½; 15–16 × 9½–10ᶜᵐ). Zustand: am Rande oft ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, dick. — Einband: Kattunband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

كتاب الخلاصة النافعة بالادلة القاطعة لابي الحسن محمد بن الحسن الرصاص

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله على نعمه التوام واياديه الجسام الذي هدانا للاسلام . . . اما بعد فان مدة العمر قصيرة وفنون العلم كثيرة الخ

Dies zeiditische Werk des Moḥammed ben elḥasan *erraççāc* abū 'lḥasan um 600/1203, das die Glaubensfragen und die Erkenntniss Gottes behandelt, zerfällt in 4 Kapp., mit vielen Unterabtheilungen (مسئلة, موضع, اصل, فصل).

1. باب f. 2ᵇ (in 3 فصل) الكلام في وجوب النظر وما يتعلق به
2. باب 8ᵇ (in 3 موضع) الكلام في التوحيد
3. باب 29ᵇ (in 2 موضع) الكلام في العدل
4. باب 52ᵇ (in 10 مسئلة) في مسائل الوعد والوعيد

Schluss f. 77ᵇ: العلم علمان علم باللسان هو الحجة عليك وعلم بالقلب هو النافع لك، تم الكتاب الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, kräftig, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften und Stichwörter roth oder hervorstechend gross. — Collationirt. — Abschrift im J. 869 Raǵab (1465) von عبد الرحمن بن محمد بن عبد الرحمن بن عبد الله بن داعر بن سالم بن علي بن هشام الحسنى الحارثى الزيدي

10278. Glas. 53.

119 Bl. 8ᵛᵒ, 14—15 (20) Z. (18¼ × 11½; 14½—15 × 8—9ᶜᵐ). — Zustand: nicht recht sauber; Anfangs am Rande ausgebessert. — Papier: bräunlich, glatt, ziemlich stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk (الخلاصة النافعة الخ "ك). Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss (f. 105ᵃ) wie bei Glas. 30.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, ungleich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. F. 44ᵇ fast leer, aber Text fehlt nicht. — Abschrift im J. 749 Raǵab (1348).
Collationirt im J. 759 Raǵab (1358).

F. 105ᵇ—119 Erbauliches, auch ein längeres Gebet (mit سبحانه), in grosser rundlicher enger verblasster Schrift.

(Vor No. 2077.) **10279.** Glas. 51.

186 Bl. 4ᵗᵒ, c. 18—21 Z. (22 × 12; 15—16 × 8ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut; zu Anfang und am Ende, auch f. 43, ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel f. 1ᵃ:

الجزء الثالث من ك" التفصيل لجمل التحصيل

Verfasser:

سليمان بن عبد الله الحراشي

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي لا يدركه الشواهد ولا يحويه المشاهد . . . اعلم انه رحمه لما فرغ من الكلام في الالام وما يتعلق بها تكلم بعد ذلك في الاعواض المستحقة عليها لانا قد بيّنّا انها لا تحسن الا للعوض والاعتبار الخ

f. 1ᵇ	فصل في احكام العوض واقسامه
12ᵇ	فصل، الكلام في الآجال
15ᵇ	فصل، الكلام في الاسعار والغلى والرخص
16ᵇ	الكلام في الارزاق
22ᵇ	باب القول في النبوات
37ᵇ	باب في اثبات نبوة محمد عم
43ᵇ	باب الجهالات
(48ᵇ 8. ركن:	في ان القرآن يجب ان يكون معجزا
72ᵇ	فامّا البشارات بالنبى صعم الواردة في الكتب المنزلة علي الانبياء قبله فكثيرة
88ᵇ	فصل فاما قولهم بكلام ليس من قبيل الاصوات ولا الحروف
106ᵃ	فصل في القرآن وهو انه محدث مخلوق
126ᵇ (in 5 فصل)	باب القول في الامامة

1. 127ᵃ في حقيقة الامامة 2. في وجوب الامامة
3. في الطريق الي وجوبها 4. في الغرض بها
5. في الامام بعد رسول الله صعم

Schluss f. 186ᵇ: ولم يكن ذلك طعنا في امامة الحسن عم فعلى هذه الطريقة يجري القول في امامة الحسن والحسين عليهما السلام،

Bearbeitung eines zeiditischen Werkes, dessen 3. Theil hier vorliegt, den Abschnitt „Gottes Gnaden" (الطاف) weiter führt, von dem Ersatz für Leiden und Schmerzen durch Begünstigungen handelt, die Prophetenschaft überhaupt und dann speciell in Betreff Moḥammeds erörtert, über die Unübertrefflichkeit des Qorān und dessen Erschaffung ausführlich redet, endlich den Nachweis führt, dass ʼAlī und dessen Söhne Elḥasan und Elḥosein die Vertreter Moḥammeds, die Imāme, seien. Der 4. Theil handelt über das Imāmat und die Nachfolger von ʼAlī's Söhnen.

Das Werk ist wenig übersichtlich; es ist kenntlich an den zahlreichen Erörterungen in der Form فان قيل — قلنا.

Das hier zu Grunde liegende Werk ist nach f. 126ᵇ von الحسن بن محمد الرصّاص حسام الدين (um $^{610}/_{1213}$) verfasst. Dies wird der Sohn des in Glas. 30 Vorgekommenen sein. Vergl. No. 2366. Der Bearbeiter Soleimān ben ʼabd allāh *elḤarrās̆ī* ist sein Zeitgenosse.

Die Blätter folgen so: 1—58. 71—130. 59—70. 131—186.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, gedrängt, deutlich, blass, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter in der ersten grösseren Hälfte roth überstrichen. — Abschrift von حسين بن عواص بن علي im Jahre 610 Ḏū'lqa'da (1214).

10280. Lbg. 437.

50 Bl. 4ᵗᵒ; 25 Z. (27 × 18; 21 × 13ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken und einige Wurmstiche. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Die Handschrift ist falsch gebunden und lückenhaft; sie enthält 3 zeiditische Bruchstücke aus dem Gebiete der Dogmatik.

(Zu No. 479.) 1) f. 42. Lücke. 43—50.

Titel und Verfasser fehlt; im Allgemeinen ist der Titel: كتاب الناسخ والمنسوخ

Anfang fehlt; das Vorhandene beginnt f. 42ª: الاسير جلدا قويا قد انكر فى المسلمين وخاف بالمنّ عليه رجوعه الى القتال الخ

Die Stelle steht bei Behandlung des 15. Verses. Das Werk handelt nämlich über die Umänderung von Suren-Stellen, die nach verschiedenen Gesichtspunkten zusammengestellt und besprochen sind. So werden auf Bl. 42 Vers 15 und 16 erörtert, auf Bl. 43—48ª Vers 14—31 (in anderer Beziehung). Ueberschriften finden sich f. 48ª unten: باب بيان الايات التى اتفقوا على نسخها واختلفوا فى ناسخها

49ᵇ باب فى بيان سنن منسوخة وبيان ناسخها

50ª باب فى بيان معرفة الناسخ من المنسوخ فيما يشتبهان فيه

Schluss f. 50ᵇ: وزعمت الكرامية انه كان مامورا بشريعة عيسى عم ولا اعتبار بخلافهم فى هذا الباب لجهلهم باصول الفقه وفروعه والله الموفق للصواب والحمد لله حق حمده وصلواته على محمد رسوله . . . ونعم الوكيل٬

Die angeführten Ueberschriften stehen alle wörtlich so in dem Werke gleichen Inhaltes No. 478 f. 59ᵇ u. 63ª. Dieses kann hier zu Grunde liegen und stark benutzt sein, aber dasselbe ist es schwerlich. Die dort bei f. 63 angeführte Stelle, womit jene Handschrift abbricht, findet sich in der vorliegenden nicht.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, meistens gedrängt, vocallos, gewöhnlich ohne diakritische Punkte.— Abschrift um 680/1281: s. bei dem 2. Stück dieser Handschrift.

(Vor No. 2077.)

2) f. 50ᵇ unten. Lücke. 33—41. Lücke. 1.

Titel und Verfasser f. 50ᵇ:

كتاب البحث عن ادلة التكفير والتفسيق لابى القسم البستى

Anfang: سالت ايدك الله عن القول فى المجبرة والمشبهة وسائر اهل الاهواء فقلت احد من يكفر بكفرهم ويفسقهم واحد من يقطع باسلامهم وينفى الكفر عنهم واحد من يتوقف فى ذلك . . . وانا اجتهد فى بلوغ مرادك واتفاقك على الطريقة فى هذا الباب واذكر المعتمد واتتبع ما قيل فيه٬

Damit hört der Text der Seite auf. — Der Titel steht fast ebenso in der Unterschrift (القول فى التكفير والتفسيق); der Verfasser Abū 'lqāsim elbustī ist mir nicht bekannt, jedenfalls aber lebt er vor 680/1281. — Der Inhalt ist, in Antwort auf eine an ihn über die Ansichten der Ketzer gerichtete Frage, der Nachweis, worin dieselben bestehen, und die Begründung ihrer Verkehrtheit. — Vorhanden sind für die Abschnitte die Ueberschriften:

33ᵇ الكلام فى المشبهة٬ فالاصل ان هذا اللفظ يستعمل فى اصل اللغة الخ

33ᵇ unten: الكلام فى الخروج من التوحيد٬ فلا اشكال فى ان الثنوية والنصارى كفار

35ª الكلام فى التكذيب٬ فلا اشكال ان المكذب لله

35ª unten: فصل فيما يدل على الكفر٬ اعلم ان مقادير العقاب

36ª فصل فى تتبع ما يستدل به على كفر من خالف فى التوحيد والعدل وفى اصول الدين وفسق من خالف فى الارجاء والامامة

39ᵇ الكلام فى المجبر الذي قد امتنع من القول بان العبد المحدث هل يجب ان يكفر لتعذر المعرفة عليه ام لا

Schluss f. 1ᵇ: وقد نبهنا على الطريقة فى ذلك واسال الله عز وجل التجاوز عمّا وقع من الزلل انه جواد . . . رحيم وصلى الله على محمد الخ

Schrift wie bei 1). Abschrift im J. 684 Dū'lḥ. (1286).

Ein ähnliches kürzeres Werk in No. 4894, III.

(Vor No. 2590.) 3) f. 2—32.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 1ᵇ (Mitte):

كتاب اثبات نبوة النبي صعم للمؤيد بالله ابى الحسين احمد بن الحسين بن هرون الهاروني

Anfang f. 2ª: الحمد لله ذى الفضل والاحسان المخوّل من شاء من عباده سوابغ الانعام . . . وبعد فانى لما رايت غشاء للملحدة ورعاعها مجتهدة لادخال الشبه فى معجزات نبينا صعم على انفسها الخ

Nachweis, dass Moḥammed der ächte Prophet sei, von Aḥmed ben elḥosein ben hārūn elhārūnī † 411/1020 (No. 4878).

Es wird diese Schrift die in No. 4950,VI, 33 erwähnte (ك" النبوات) sein.

Die hier vorkommenden Ueberschriften sind:

f.4ª باب البيان عن اعجاز القران

4ª (unten) الكلام على ان التحرّى قد وقع

8ª الكلام في ان معارضة القران لم تقع

13ᵇ الكلام في بيان ان الاعراض عن المعارضة انما كان للتعذر

16ᵇ الكلام في بيان ان القران يجب ان يكون معجزا اذا تعذرت معارضته

26ª الكلام في بيان ما له القران كان معجزا

30ª الكلام في بيان ان القران في اعلا طبقات الفصاحة

Das Werk bricht ab mit den Worten f. 32ᵇ: وقد يكون بالحذف والحذف على انحاء شتّى ونحن ننبّه على جميع ذلك بذكر،

Die Erörterung schreitet gewöhnlich in der Form فان قال [قيل] . . . قيل له weiter. Wie viel am Schluss fehlt, lässt sich nicht bestimmen.

(Zu No. 2077.) 10281. Glas. 222.

58 Bl. 4ᵗᵒ, 26—28 Z. (23¼ × 16½; 17 × 11½ᶜᵐ). — Zustand: lose Lagen; Anfangs etwas unsauber. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband fehlt. — Titel und Verfasser f. 1ª: الجزء الاول من كتاب الشافى للامام المنصور بالله عبد الله بن حمزة بن سليمان بن حمزة بن على بن ابي هاشم بن الحسن بن عبد الرحمن بن يحيى بن عبد الله بن الحسن بن القاسم بن ابراهيم بن اسمعيل بن ابراهيم بن الحسن بن الحسن بن على بن ابي طالب عم

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي قصر عن تأدية ما يجب له من الحق حمد الحامدين . . . اما بعد فان الرسالة الخارقة وصلتنا . . . من المغرب في شهر شوال سنة ٦٠٨ وابتدينا بسطر جوابها في شهر ربيع سنة ٦٠٩ الخ

Ein ausführliches Werk desselben Verfassers Elmançūr billāh (in 4 Bänden) über die Religions-Principien, zur Widerlegung einer Abhandlung, betitelt الخارقة, deren Verfasser die zeiditischen Lehransichten und insbesondere unseren Verfasser heftig angreift. Er weist hier zunächst die Vorzüge und die besondere Stellung der nächsten Verwandten des Propheten (اهل البيت) und hauptsächlich 'Alī's nach und stützt sich dabei auf eine Menge Traditionen, aber auch auf verschiedene Werke, oft auf die مناقب الفقيه ابن المغازلي, führt auch nicht selten Verse an. Für die hauptsächlichsten Punkte hat er (ungezählte) Abschnitte, z. B.

38ª فصل في ان عليا وصىّ رسول الله صلعم

51ª فصل في قول النبىّ صلعم لعلىّ انت منى بمنزلة هرون بموسى

Dieser 1. Theil bricht hier ab f. 58ᵇ: وهذا لا يجوز قال اشهد فانا لا نقول بقياسكم وانما ناخذ بالحديث فقال القاضى،

Das Werk ist verfasst im J. 609/1212.

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gleichmässig, gewandt, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. Stichwörter und Ueberschriften meistens roth, auch farbig. — Abschrift c. 1000/1591.

(Nach No. 2079.) 10282. Glas. 123.

6) f. 266ª—270.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel: دعوة الامام المهدي احمد بن الحسين بن القسم بن رسول الله

Anfang f. 266ᵇ: كتابي هذا الي من بلغه من المسلمين في اقاصى البلاد وادانيها سلام عليكم اما بعد فاني احمد الله الذي لا اله الا هو على درور نعمة الخ

Sendschreiben des Aḥmed ben elḥosein ben aḥmed ben elqāsim *ibn rasūl allāh elmehdī lidīn allāh*, geb. 612/1216, † 656/1258, an Nah und Fern, zur Gottesfurcht ermahnend und zum Beitritt zur Partei (der Zeiditen) auffordernd.

Schluss f. 270ª: وطهر قلوبكم من دنس الارتياب وجعلكم من خالصة اولى الالباب المبشرين بطوبى لهم وحسن مآب وصلى الله الخ

(Vor No. 2081.) 10283. Glas. 58.

85 Bl. 8ᵛᵒ, 17 (—19) Z. (19 × 13; 15 × 9ᶜᵐ) [von f. 79 an 16½ × 11ᶜᵐ]). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken und Wurmstich; Blatt 1 und 85 ausgebessert. — Papier: bräunlich, stark, glatt. —

Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe. — Titel und Verfasser f. 1ª:

كـ" الدامغ للباطل من مذاهب الحنابل للقاضى شمس الدين جعفر بن احمد بن عبد السلم بن اسحق بن ابي يحيى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله المتفرد بالاولية المتوحد بالازلية . . . اما بعد فان بعض من يلزمنى فرض اجابته . . . اطلعنى على كلام لبعض الحُشْوية . . . ورسم على هذا الامر المطاع ان اورد على كلام هذا المتكلم ما تبين به الحق من الباطل الخ

Nachweis des Verfassers Ǵa'far ben aĥmed ben 'abd essalām ben isĥāq ben abū jaĥjā śems eddīn, um 700/1300, dass die Ansichten der Sekte الحشوية (dass der Mensch nicht verantwortlich sei für seine Sünden, weil es ihm am freien Willen fehle u. s. w.) ungereimt seien. Da dieselben von einem Ĥanbaliten vertheidigt worden, hat der Verfasser (nach f. 85ª) den obigen Titel gewählt.

Schluss f. 85ª: لنكون من اهل السعادة مبدأ ومعادا واصحاب الاصابة للحق قولا وعملا واعتقادا بمنه ولطفه وفى ذلك فليتنافس المتنافسون والحمد لله الخ

Nach f. 75 fehlen 2 Bl.

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 808 Ďū'lĥ. (1406) von ابراهيم بن عبد الله بن على.

(Vor No. 2061.) 10284. Glas. 123.

2) f. 180—228ª.

Format etc. und Schrift (15 Z.) wie bei 1). An einigen Stellen, 182—186, 193—204, 216—220, sehr wurmstichig. — Titel und Verfasser f. 180ª:

كـ" السراج الوهّاج تاليف زيد بن احمد العنسى

Anfang f. 180ᵇ: الحمد لله الذي نور قلوب الموحدين بمعرفته . . . اما بعد فانه سالنى جماعة من الاخوان ان اضع لهم مختصرا فى الواجب من اصول الدين الخ

Der Titel ist nach der Vorrede so zu vervollständigen: المميز بين الاستقامة والاعوجاج

Ein zeiditisches Werk, das Wesen Gottes und damit verbundene Erkenntnisse behandelnd, in 8 قسم; von Zeid ben aĥmed *el'ansī*, um 600/1203 am Leben.

1. قسم 181ª (in 2 Kapp.) فى العلم بالله وما سيلحق من اوصاف الكمال
2. قسم 184ᵇ (in 5 Kapp.) فى الاسماء الحسنى واوصافه العلي
3. قسم 200ᵇ (in 5 فصل) فى معنى النبى والرسول
4. قسم 203ª (in 4 فصل) ان ما جاء به محمد صلعم حق وصواب
5. قسم 204ª (in 5 فصل) فى الامامة
6. قسم 213ª (in 3 باب) فى الامر بالمعروف والنهى عن المنكور
7. قسم 215ᵇ (in 4 باب) فى الوعد والوعيد
8. قسم 226ª (in 2 موضع) فى اجراء الاسماء والاحكام

Schluss f. 228ª: من نصوص واجماعات بيّناها فى غير هذا الموضع والله الهادي وبذلك يتم الكلام فى هذا المختصر . . . وان يجعل ذلك بريئا من جميع المخطئات . . . وان يصلى على محمد وآله'

(Zu No. 2064.) 10285.

Lbg. 428, f. 77—85. Ein Gutachten desselben Ibn teimajja in Betreff jüdischer Bethäuser (صورة السؤالات وجوابات فى ذكر الكنائس).

(Vor No. 2090.) 10286. Glas. 111.

16) f. 135—163.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

كـ" الفتاوي النبوية المفصحة عن احكام المطرّفية

Verfasser:

لحسام الدين ابي محمد عبد الله بن زيد بن احمد العنسى من كلام الامامَيْن المتوكل علي الله احمد بن سليمان والمنصور بالله عبد الله بن حمزة بن سليمان

Anfang f. 135ᵇ: يايها الذين آمنوا كونوا قوامين بالقسط . . . لما وصل من وصل من المشايخ الاجلاء . . . من بنى شريف . . . واعترفوا بما كانوا عليه من الضلال الظاهر . . . لاجل تديّنهم بدين المطرّفية المبتدعين الخ

Zeiditische Schrift des 'Abd allāh ben zeid ben aħmed *elansi* elmad'ħigī ħusām eddīn abū moħammed um 630/1233, aus Anlass der aufrichtigen Bekehrung einer Anzahl angesehener Zeiditen von dem Irrglauben der Moṭarrifiten und Nachweis, in wie fern diese arge Ketzer seien; auf Grund der Ansichten obiger 2 Glaubenssäulen, nämlich des *Elmotawakkil alā allāh* aħmed ben soleimān † 566/1170 und des *Elmanṣūr billāh* 'abd allāh ben ħamza † 613/1216 (s. No. 2077).

Schluss: فجانبوهم اشدّ المجانبة وباينوهم اشدّ المباينة ان لا تفعلوه يكن فتنة فى الارض وفساد كبير فهذا كلام الامامين . . . ويكون ديارهم التي يسمونها هجر ذات حرب نازلة منزلة ديار المشركين وبمثل ذلك شهد سائر الائمة الهادين صلوات الله عليهم اجمعين

(Vor No. 2090.) 10287. Glas. 123.

4) f. 242—248ª.

Format etc. und Schrift wie bei 2). — Titelüberschrift:

مناهج البيان لرجال سنحان

Verfasser:

حسام الدين ابو محمد عبد الله بن زيد المذحجى

Anfang: الحمد لله الذي خلق الارض لما ذراها مهادا وارسا فيها الجبال اوتادا . . . ايها الناس ما هذا الامان والموت طالب مخيف

Warnung vor Ketzereien, mit besonderer Rücksicht auf die Moṭarrifiten, an die Bewohner des Distriktes Sinħān gerichtet, von demselben Verfasser.

Schluss: والسلام على من اتبع الهدي وتنحى من الكفر والردا وصلى الله الخ

(Vor No. 2090.) 10288. Glas. 79.

3) f. 120ᵇ—131.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 120ᵇ:

الرسالة الحاكمة بتحريم مناكحة الفرقة المطرفية

Verfasser ausradirt. Dasselbe ist geschehen bei den Abhandlungen 4 und 5 gleichen Inhaltes dieses Bandes. Bei der 6. Abhandlung ist nur حسام الدين ابو عبد الله stehen geblieben, das Uebrige gleichfalls ausradirt; hier ist übrigens ابو zu streichen. Der Name des Verfassers steht in Glas. 111, 18 und 128, 4 ausführlich.

Anfang f. 121ª: الحمد لله علي انعامه وصلي الله . . . اما بعد حمد الله الذي نصب اعلام الدين . . . فان احق الناس بالطاعة الخ

Nachweis dass die Moṭarrifiten arge Ketzer seien, von demselben Verfasser.

Schluss f. 131ᵇ: ولا غرض لنا الا الخروج عن عهده ما يلزم ونحن نحمد الله على جزيل النعم ونسالة ان يصلى على محمد . . . وعلى آله . . . النازلين من الفجار فى عوالي القمم

(Vor No. 2090.) 10289. Glas. 79.

4) f. 132—147.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 132ª:

الرسالة الناطقة بضلال المطرفية الزنادقة

Verfasser ausradirt: s. bei 3).

Anfang: الحمد لله الذي عز عن الاشباه . . . اما بعد فجدير بالعاقل ان ينصح نفسه فى دنياه الخ

Gegen die Moṭarrifiten und deren Ketzerei gerichtet, von demselben Verfasser.

Schluss f. 147ᵇ: والله يوفقنا واياكم للرشاد وزم الزاد ليوم التنادي ويصلى على النبى الامين وآله السادة الاكرمين

(Vor No. 2090.) 10290. Glas. 79.

5) f. 148—157ª.

Format etc. u. Schrift (etwas vergilbt) wie bei 1). — Titel f. 147ᵇ: الرسالة الناعية على مصارمة الكفار من المطرفية الكفرة الاشرار

Verfasser ausradirt: s. bei 3).

Anfang f. 148ª: الحمد لله على ما اسدي من فوائد الآلاء . . . اما بعد فان الاعتصام بكتاب الله امنع عصام وهو الجلاء لصدء القلوب والافهام الخ

Gegen die Ketzereien der Moṭarrifiten, von demselben Verfasser.

Schluss f. 157ª: وفقنا الله واياكم لاتباع صفوته من البشر وكفانا واياكم اهوال المحشر وصلى الله الخ

(Vor No. 2090.) **10291.** Glas. 79.

6) f. 157ᵇ—161.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel f. 157ᵃ:

ر" التوقيف على توبة اهل التطريف

Verfasser: حسام الدين ابو عبد الله. Das Uebrige ausradirt: s. bei 3).

Anfang f. 157ᵇ: الي كافة من بلغه كتابنا هذا من الاخوان الراغبين في البيان . . . سلام عليهم فانّا نحمد اليكم الله الذي لا اله سواه . . . اما بعد فقد عرفتم ما نجم في مذهب الزيدية . . . من انتماء المطرفية اليه

Sendschreiben, die Ketzerei der Mutarrifiten betreffend, von demselben Verfasser.

Schluss f. 161ᵇ: فان ذلك من الجهاد العظيم الذي يورث الفوز بحياة النعيم اسعدنا الله واياكم في الممات والمحيا وصلي الله الخ

(Vor No. 2090.) **10292.** Glas. 111.

19) f. 164—222.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; er ist etwa:

ك" عقائد اهل البيت والردّ على المطرفية

Verfasser fehlt: s. unten.

Anfang f. 164ᵇ: الحمد لله الذي نوّر قلوب عباده الموحدين بمعرفته . . . اما بعد ايها الاخوان . . . فقد بلغتنا رسالتكم على السنة اخوانكم المومنين ومكاتبتكم المستدعية لايضاح الحق المبين وطلب التحقيق لما يجب من اصول الدين والتفهم لما يلزم من مفارقته من مذاهب المبتدعين من المطرفية الطبيعيين وسائر اخوانهم الملحدين الخ

Zeiditische Schrift: die religiösen Ansichten der echten Secte, d. i. der Zeiditen, lassen sich in 80 Sätzen — معرفة Erkenntniss - Bekenntniss — zusammenfassen. Disses Glaubensbekenntniss liegt hier vor, so dass bei jedem Satz die Glaubensansichten der Moṭarrifiten gegenübergestellt werden. Ein Zusatz f. 200ᵇ (der 81. Satz) stellt den Qorān als geschaffen (محدث) hin, gegenüber der Ansicht der Moṭarrifiten, dass er weder geschaffen noch uranfänglich, und doch ein vorhandenes Object sei (ليس بمحدث ولا قديم ومع ذلك هو عرض من الاعراض)

Von f. 201 an werden die ketzerischen Ansichten dieser Moṭarrifiten, deren Stifter مطرّف بن شهاب ist, unter gewisse Gesichtspunkte gebracht und verurtheilt; einige ihrer Schriften f. 202ᵇ genannt und berichtet, wie sehr die Secte von verschiedenen Männern zu verschiedenen Zeiten bekämpft worden, auch in Gedichten, f. 204 ff., und wie Bekehrungsversuche an ihnen gemacht sind und z. Th. auch Erfolg gehabt haben, z. B. in Tihāma. Zuletzt werden theils von Andern, theils und besonders von محمد بن حميد, der von ihnen übergetreten war, Sätze polemischen Inhalts beigebracht f. 211ᵇ ff. und 213—218ᵃ u. 218ᵇ—220ᵃ. — Das Werk ist nicht ganz zu Ende; nachdem ausgeführt, dass die Gemeinen der Secte, welche blindlings ihren Vorstehern folgen, mindestens ebenso sehr Ketzer und strafwürdig seien, wie sie, bricht es so ab: ونزلت الآية ان يعلم الله في قلوبكم خيرا يؤتكم خيرا مما اخذ منكم ويغفر لكم فليس عوامّ المطرفية بافضل من عمّ الخ

Der Verfasser ist wahrscheinlich Ḥusām eddīn ʾabdallāh el'ansī (Glas. 111, 18).

(Nach No. 2102.) **10293.** Glas. 73.

1) f. 1—3.

69 Bl. 4ᵗᵒ, 37 Z. (26½×18; 20×13½ᶜᵐ). — Zustand: unsauber. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel, Verf. u. Anfang fehlt.

Es ist der Schluss eines Commentars mit قوله zu einem zeiditischen Werke dogmatischen Inhalts, worin zuletzt von Gottes Wesen und Eigenschaften, dann f. 2ᵃ Mitte von seiner Gerechtigkeit (العدل), d. h. seiner Thätigkeit, und f. 3ᵃ Mitte von seinen Entscheidungen, d. h. Verheissung u. Bedrohung (الوعد والوعيد) gehandelt wird. Das Werk ist vor d. J. 790/1388 verfasst.

Schluss f. 3ᵃ: فقد استمسك بالعروة الوثقا التى لا انفصام لها والله سميع عليم فالحمد لله الذي شرف الاسلام وعظمه وكرمه بتظاهر الادلة والحجج العقليات والسمعيات، ثم

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift im J. 792 Ram. (1390) im Auftrag des الحاج احمد بن عطيف الشامي الزيدي

(Nach No. 2102.) **10294.** Glas. 73.

2) f. 4—67.

4to, 14—15 (von f. 36b an 22—27) Z. (26½ × 18; 17½ × 13 · 13½cm). — Zustand: am Rand öfters wasserfleckig, auch sonst nicht ganz sauber. F. 19—24 oben im Text ein grösseres Loch. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Titel und Verfasser f. 4a:

كـ" الرسالة فى نصيحة العامة

لابي سعد المحسن بن محمد بن كرامة الخراسانى البيهقى الجشمى

Anfang f. 4b: الحمد لله الاول القديم فلا شىء قبله الاخر الباق . . . هذا كتاب جمعه الحاكم . . . الجشمى رحمه بالفارسية فى بيان مذاهب اهل الباطل ومذهب اهل الحق فى اصول الدين،

Ein aus dem Persischen übersetztes Werk, in welchem der Verfasser Elmoḥsin ben moḥammed ben kerâme elḥorâsânî elbeihaqî *elǵośamî*, vor 790/1388 am Leben, den eingerissenen Ketzereien entgegentritt, in 17 Kapp., deren Uebersicht f. 6b.

1. باب f. 7a فى مطلوب العقلاء
2. باب 8a فى بيان النفع الذي يحسن طلبه والضرر الذي يجب التحرز عنه
3. باب 10a فى سبب النيل للثوب والنجاة من العقاب
4. باب 13b فى بيان ما كان عليه النبىّ عم من الدين
5. باب 15a فى بيان المخالفين لرسول الله وفرقهم
6. باب 16b فى بيان كيفية الخلاف الذي ظهر فى الامة وبيان ظهور كل فرقة
7. باب 21b فى بيان مذاهب الخوارج ورجالهم ومبدأ ظهورهم
8. باب 22a فى بيان مذهب الغلاة والمفوضة
9. باب 22b فى بيان مذهب الباطنية
10. باب 24a الامامية 11. باب 25a المشبهة
12. باب 25b المُجبرة 13. باب 26b المرجية واختلافهم
14. باب 27a اهل الحق ورجالهم
15. باب 37b فى بيان ما يجب معرفته من اصول الدين،
16. باب (55a) فى اخبار الذين خرجوا فى الدين،
17. باب (61b) فى بيان ما يجب معرفته من الشرعيات

Die Kapitel-Eintheilung ist nach dem 15. Kap. im Text nicht deutlich. Das 17. Kap. handelt vom Gottesdienst (فى العبادات) u. zwar الطهارة, الصلاة, الزكوة, الصيام, الاعتكاف. Dann f. 66b: باب فى معانى اسماء الله وصفاته

Schluss f. 67b: كما كلم موسى عم سامع الذي يسمع فى الحال راي الذي يرا فى الحال مدرك الذي يدرك جميع المدركات، تم

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gut, weit und gleichmässig, vocallos, oft auch ohne diakritische Punkte; von f. 36b an grösser, dicker, flüchtiger. — Abschrift im Jahre 793 Raǵab (1391). — Collationirt.

F. 51b leer, ohne dass Text fehlt.

(Nach No. 2109.) **10295.** Lbg. 257.

65 Bl. 8vo, 11 Z. (17¾ × 13; 11 × 7½cm). — Zustand: ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken, besonders am Ende. — Papier: gelb, dick, glatt. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf. von späterer Hand f. 1a:

كـ" شرح البرهانية

للشيخ شمس الدين محمد بن الشماع

Anfang f. 1b: جلّ من دلّ علي وجوب وجوده ممكنات آثار جوده . . . وبعد فالتقصير قد شمل وهذا الفن عند اهل العصر قد خمل

Moḥammed ben moḥammed ben 'alî ben aḥmed elḥamawî elḥalebî śems eddîn *ibn eśśammâ'* † 868/1459 giebt in diesem Werke eine Erklärung der Abhandlung المقدمة البرهانية, womit schwerlich diejenige des Borhân eddîn ennesefî † 684/1285 gemeint ist (HKh. VI 12761). Er behandelt darin die Eigenschaften und das Wesen Gottes und was damit zusammenhängt, die Sendung und die Gaben der Prophetenschaft, aufrichtige Bekehrung und Glaube, mit Widerlegung der Ketzer, wie der Mo'taziliten, Zeiditen, Imâmiten, in ungezählten Abschnitten. Zuerst f. 2b:

مسئلة الواجب، تقديمه فى هذا الفن معرفة الاحكام العقلية الثلثة وهي الوجوب والامكان والاستحالة الخ

Weiterhin f. 5b: قال صاحب المقدمة اعلم ان العالَم عبارة عن كل موجود سوي الله تعالي وصفات ذاته، الكلام علي العالم فى ثلثة امور فى لفظه وحدّه واقسامه الخ

Schluss f. 64ᵇ: والاعتقاد الحق القويم وافضل صلواته على المتبوع الاعظم . . . افضل الانبياء صلعم، الحمد لله . . . وصلى الله . . . الى يوم الدين،

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Für die Stichwörter der Ueberschriften ist in der Regel Platz gelassen. — Abschrift im J. 864 Moharram (1459).

(Nach No. 2122.) **10296.** Glas. 198.

2) f. 26—57 u. 214—217.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt. Anfang und Schluss fehlt.

Das Werk, in ungezählte Kapitel getheilt, behandelt, von zeiditischem Standpunkt aus, Glauben und Ketzerei und Heuchelei. Der Verfasser beruft sich oft auf

الناصر للحق الحسن بن على بن الحسن † 304/917 und scheint Jaḥjā ben moḥammed *ibn ḥomeid* (um 958/1551) zu sein (s. No. 2122).

Zuerst vom Unterschied zwischen المومن والفاسق

Dann f. 28ᵇ فى وصف الكفر بالله والكفر بنعمته

32ᵃ فى وصف الكفر من كتاب الله ومعانيه واوصافه

37ᵃ فى وصف النفاق والدليل على ان كل عاص منافق

43ᵇ فى وصف الهداية من الله ومن عباده

45ᵇ فى وصف اضلال الله لعباده العصاة له

Daran schliessen sich eine Menge auf die المجبرة bezüglichen Fragen (مسئلة) und Antworten, zuletzt f. 57ᵃ مسئلة فى المشيئة وجوابها (beginnt: زعمت المجبرة القدرية ان الله شاء معاصى عباده)

F. 214 schliesst sich nicht unmittelbar an; f. 214ᵇ مسئلة للمجبرة فى الخير والشر وجوابها; 215ᵃ فى القضا; 216ᵃ فى القدر und فى الاستطاعة; 217ᵃ فى الارادة. Die letzten Worte f. 217ᵇ: المجبرة القدرية فى كل عقل سليم وان معنى ذلك،

(Nach No. 2131.) **10297.** Glas. 223.

8 Bl. 8ᵛᵒ, c. 28—32 Z. (20¾ × 15; 15—16 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter; unsauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt. — Titel f. 1ᵃ:

الدراري المنسوقات فى البواهر المخلوقات

نظم السيد فخر الدين عبد الله بن امير المومنين يحيى شرف الدين بن شمس الدين،

Anfang f. 1ᵃ:

اقول بسم الله فى البدايه والعون فى الانشاء والنهايه

والحمد لله بغير غايه وهو الذي نسأله الهدايه

Ein in viele ungezählte Kapitel eingetheiltes Reǵez-Gedicht in Vierversen, worin von zeiditischem Standpunkt aus von Gottes Wesen und Eigenschaften, dem Propheten und den Pflichten der Menschen und der Stellung des Fürsten und dem Imāmat geredet wird; darin f. 4ᵇ ff. ein langes Lob von Eljemen und besonders von der Stadt Çan'ā eingeflochten ist. Verfasst von 'Abd allāh ben šeref eddīn jaḥjā ben šems eddīn, um 980/1572 am Leben.

Zuerst f. 1ᵇ: باب ايمان الفطرة الخلقية الربانية

1ᵇ باب حدوث العالم

1ᵇ باب الايمان بالاستدلال على وجود الصانع بالفطرة فى الآفاق والانفس

Schluss f. 8ᵇ:

وهاهنا كان انتهي مقالي فى وصف اقوال لسان الحال

والحمد لله على الكمال حمدا هو الغاية فى الكمال

Schrift: jemenisch, klein, fein, gedrängt, fast vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross. — Abschrift im J. 1043 Moḥ. (1633) von احمد بن محمد بن احمد بن حبيش [?]

Auf f. 1ᵃ ein Excurs über das Schachspiel.

F. 8ᵇ ein grosses Verzeichniss von šī'itischen Werken.

(Nach No. 2136.) **10298.** Glas. 198.

1) f. 1—24.

217 Bl. 8ᵛᵒ, 17—20 Z. (20⅔ × 15; 14—15 × 10ᶜᵐ). — Zustand: lose Blätter und Lagen; nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: 2 braune Lederdeckel. — Titelüberschrift f. 1ᵃ:

ك" اسنى العقائد فى اشرف المطالب وازلف المقاصد

Verfasser:

الناصر لدين الله امير المومنين الحسن بن على بن داود المؤيدي

Anfang f. 1ᵃ: . . . الحمد لله رب العالمين والصلوة اما بعد فان معانى هذه الاسئلة الآتى ذكرها . . . وردت من بعض شيعة اهل البيت عم من اليمن الخ

Zeiditische Schrift, in welcher nachgewiesen wird, dass die Zeiditen die einzige der Seligkeit dereinst theilhaftige Secte (الفرقة الناجية) und dass die Tradition, von den 73 Secten des Islām entrinne der Strafe nur eine, sich auf sie beziehe. Sie ist eine Antwort des *Ennāçir lidīn allāh* elĥasan ben 'alī ben dāwūd elmoejjedī † 1024/1615 auf 6 darauf bezügliche Fragen eines Jemeners.

1. f. 1ᵇ قضية الاشباح الخمسة [محمد وعلى وفاطمة والحسن والحسين]
2. 5ᵃ ان الخمسة الاشباح هم اهل الكساء
3. 6ᵃ ان اهل الكساء فى الجملة هم اهل البيت
4. 7ᵇ ان اهل البيت طوائفهم وفرقهم غير خارجين من الفرقة الزيدية
5. 8ᵇ ان الفرقة الزيدية هي الفرقة الناجية
6. 12ᵇ طلب تصحيح الخبر واحكامه ومعرفة كيفيته واحكامه

Schluss f. 24ᵃ: ولا نعنى بالاجماع فى هذا المعنى اكثر من هذي وهو طريق قطعى وبرهان يقينى وبهذا حصل الفراغ من المقصود والحمد لله الخ

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, deutlich, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth oder hervorstechend gross. — Abschrift im J. 1057 Ram. (1647) von احمد بن حاجب المقعد الدبلسى [? الدذيينى] für عماد الدين يحيى بن محمد بن على بن صالح بن سليمان الاكوع

F. 25 eine Qaçīde einer Frau des الامام شرف الدين

(Nach No. 2136.) **10299.** Glas. 64.

2) f. 3—6.

Format etc. und Schrift (23 Z.) wie bei 1). — Titel und Verfasser f. 3ᵃ (in grosser Schrift):

ك" مرقاة الوصول الى علم الاصول لمنصور بالله ابي محمد القاسم بن محمد

Anfang f. 3ᵇ: وبعد فان دين الاسلام زاده الله شرفا . . . هو كتاب الله وسنة رسوله وما دلّ عليه من الادلّة والاحكام الشرعية الخ

Elmançūr billāh elqāsim ben moĥammed ben 'alī, geb. 967/1559, † 1029/1620, giebt hier eine kurze Erörterung theologischer Begriffe in (ungezählten) Abschnitten, von zeiditischem Standpunkt aus; wie الدلالة, الكناية, الجاز, الحقيقة u. s. w. zuletzt f. 6ᵇ فصل الاجتهاد.

Schluss f. 6ᵇ: لا يكلف الله نفسا الا ما اتاها ولا يفصل بين المتشاجرين الا الحاكم العدل والله وليّ التوفيق وهو حسبى ونعم الوكيل'

Abschrift im J. 1043 Moĥ. (1633). — Am Rande viele Glossen.

(Nach No. 2136.) **10300.** Glas. 87.

2) f. 35ᵇ—39ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang: الحمد لله الذي كان ولم يكن شىء الواحد العليم . . . اما بعد فيقول احمد بن على بن محمد بن ابراهيم بن ابي القسم بن عمر بن احمد بن ابراهيم بن محمد بن عيسى بن مطير بن على بن عثمان الحكمي العامري . . . انى سُئلت مرارا واجبت على الاثر عن معوية قام فينا رسول الله الخ

Aĥmed ben 'alī ben moĥammed ben ibrāhīm elĥakamī el'āmirī *ibn moṭeir*, wahrscheinlich um 1070/1660 am Leben, behandelt hier die von Mo'āwija aufgebrachte Tradition von den 73 Secten des Islām, von denen nur eine selig werde, und verwirft ihre Aechtheit.

Schluss: مع الذكر فى النفس شريفا لهما بذكر عباد الله الصالحين رَمّ'

Das Schreiben ist gerichtet an شرف الدين الحسين بن امير المومنين المؤيد بالله

(Nach No. 2136.) **10301.** Glas. 87.

3) f. 39ᵇ—50.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel:

حلّ الاشكال الوارد على حديث افتراق الامة المحمدية وذكر وجوه محنته الواضحة المضيّة

Verfasser: محمد بن الحسن بن امير المومنين المنصور بالله القاسم بن محمد بن على

Anfang: اما بعد حمد الله الملهم الي الصواب . . . فانا اطلعنا على ما حرره الفقيه . . . شمس الدين احمد بن على بن مطير . . . فى حديث ستفترق امتى الخ

Diese zeiditische Abhandlung des Moḥammed ben elḥasan ben elmançûr billâh elqâsim, um 1070/1660, widerlegt die bei Glas. 87, 2 besprochene Schrift.

Schluss f. 49b: وثبتنا على مناهج الصدق حتى نلقاك ونحن اهل للمغفرة والرحمة والاحسان والجود والامتنان بفضلك ورحمتك يا ارحم الراحمين وصلى الله الخ

(Nach No. 2136.) 10302. Glas. 69.

1) f. 1—6.

10 Bl. 8vo, 20 Z. (20¾ × 14; 14½ × 9½cm). — Zustand: nicht ohne Flecken und Wurmstiche. — Papier: gelb, ziemlich stark und glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verfasser f. 1b in der Ueberschrift:

محجّة الانصاف فى الرد على ذوي البدع والاعتساف

للسيد جمال الدين ابراهيم بن محمد بن عبد الله بن الهادي بن ابراهيم

Anfang f. 1b: ذكر ان الحامل له على انشائها انه لما اطلع على رسالة من بعض الفقهاء الشافعية الخ

Der Verfasser Ibrâhîm ben moḥammed ben ʼabdallâh ben elhâdî, um d. J. 880/1475, polemisirt hier gegen die Abhandlung eines Šâfiʼîten, welcher die Schrift eines gegen die Ansichten der Aśʼariten und Ǵabariten u. a. Ketzer auftretenden Zeiditen heftig angreift. Er stützt sich dabei auf geschichtliche Beweise der Rechtgläubigkeit der Zeiditen.

Schluss f. 6b: انت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون، تمت

Schrift: jemenisch, ziemlich klein, gut, ohne Vocale und oft ohne diakritische Punkte. Stichwörter roth. — Abschrift im Jahre 1082 Ǵomâdâ I (1671) (f. 9b) von عبد الله بن يحيى بن احمد بن علي الروسي

(Nach No. 2136.) 10303. Glas. 69.

2) f. 7—9.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

عقد ثمين نظمه فى سلك الايجاز صفي الدين احمد بن سعد الدين (بن الحسين f. 9b) المسوري

Anfang: الحمد لله وسلام على عباده . . . اعلم ان كل عاقل يعلم من حال نفسه انه محتاج الي ان يطلب لها الخير الخ

Kurzer Nachweis des Standpunktes der Zeiditen in Glaubenssachen, von Aḥmed ben saʼd eddîn (ben elḥosein) ben moḥammed *elmaswarî* çafî (und śems) eddîn, um 1082/1671 am Leben. — Schluss f. 9b: فقد استكمل حقائق الايمان وابواب الجنة له مفتحة،

Der Abschreiber hat dies Werkchen im Jahre 1082/1671 bei dem Verfasser gelesen.

F. 10, von derselben Hand, enthält ein Stück aus einem Erlebniss des عمر بن ابي ربيعة, mit vielen Versen; nicht dem "ك" الاغانى entnommen.

(Zu No. 2152.) 10304. Sach. 318.

49 Bl. 8vo, 13 Z. (21 × 14; 13½ × 9cm). — Zustand: nicht ganz sauber, auch fleckig. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Kattunband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel fehlt, steht f. 3b, 2 (nicht ganz richtig):

السيف الباتر لارقاب الشيعة الرافضة الكافرون

Verfasser fehlt. Anfang fehlt, 1 Blatt, ist aber f. 1b (von وبعد an) von ganz neuer Hand ergänzt. Schluss wie in No. 2152.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich klein, kräftig, vocallos. Bl. 8. 17. 24. 49 in grösserer Schrift ergänzt. — Abschrift um 1150/1737.

(Vor No. 2161.) 10305. Glas. 127.

1) f. 1—12.

18 Bl. 4to, 20—21 Z. (26¾ × 19½; 17½ × 12½—13cm). Zustand: lose Blätter und Lagen; etwas fleckig. — Papier: bräunlich, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1a:

النقض على صاحب مجموع المحيط فيما خالف فيه الزيدية من باب الامامية

للقاضي جعفر بن احمد بن عبد السلام بن ابي يحيى شمس الدين ابى الفضل

Anfang: اعلم ان صاحب الكتاب اورد من الكلام فى ابواب الامامة فصولا الخ

Widerlegung der Ansichten der Zeiditen in Betreff des Imâmates gegenüber denen der

Imāmiten; mit Rücksicht auf das zeiditische Werk المحيط verfasst von Ǵa'far ben aḥmed ben 'abd essalām, c. 700/1300.

Schluss f. 12ª: وجب ان يرجع الي غير ذلك وقد حصل الاجماع الذي لا يحتمل على ما ذكرناه فيجب المصير اليه، تم

Schrift: jemenisch, gross, gut, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. — Abschrift c. 950/1543.

(Vor No. 2161.) **10306.** Glas. 87.

1) f. 1—35.

50 Bl. 8vo, 17—20 Z. (21 × 14½; 13½ × 8cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich stark u. glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel u. Verf.:

الرسالة السعدية لبعض الامامية

(Titel ebenso f. 2ª, 2.)

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله المتفضل بجعل الانبياء عم واسطة بينه وبين عباده . . . اما بعد فان الله تعالي لم يخلق العالم عبثا بل لغاية مقصوده الخ

Erörterung der Glaubenssätze, vom imāmitischen Standpunkt aus, von einem Ungenannten, in 1 فصل und Schlusswort.

Voraufgeschickt sind 5 مقدمة:

1. f. 2ᵇ في الغرض 2. f. 3ª في تحريم التقليد
3. f. 4ᵇ في وجوب اتباع المعلوم وترك المظنون
4. f. 4ᵇ في ان الاجماع انما يتحقق مع موافقة الامامية
5. f. 6ª في ان الامة اذا اختلفت على قولين . . . تعيّن العمل بالراجح منهما

فصل f. 6ᵇ (in 12 مسئلة) فيما يتعلق بذات الله وصفاته

Das Schlusswort zerfällt in 2 Abschnitte.

1. f. 25ª في ذكر الافعال ورد الترغيب او الترهيب عنها وفيها
2. f. 31ª فيما يتعلق بالعدل واصطناع المعروف

Schluss f. 35ª: وصلة الاخوان بعشرين وصلة الرحم باربعة وعشرين وليكن هذي آخر الرسالة فان الاخبار في ذلك اكثر من ان تحصى والحمد لله الخ

Die Abhandlung ist dem خواجه سعد الدين gewidmet und danach betitelt.

Schrift: jemenisch, klein, gewandt, deutlich, vocallos, auch fehlen nicht selten diakritische Punkte. Text in rothen Doppellinien. — Abschrift im J. 1080 Rabī' II (1669) von احمد بن ناصر بن محمد بن عبد الحق المخلافي الزيدي in Çan'ā.

(Zu No. 2161.) **10307.** Glas. 91.

18 Bl. 4to, c. 25—31 Z. (22¼ × 16; 18 × 12—13cm). — Zustand: Anfangs sehr fleckig. — Papier: gelb, stark, ziemlich glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel f. 1ª:

الكواكب المضيّة في حجج الامامية على اخوانهم الفرقة الزيدية

Verfasser: محمد جواد الشيرازي

Der Anfang des Werkes ist grade so, wie bei No. 2161 angegeben ist, nur dass hier das J. 1251/1835 angegeben und der Name des Pilgers Moḥammed ǵa'far ben 'abdallāh ist. Der Verfasser heisst hier Moḥammed ǵawād eššīrāzī (gleichfalls ohne ben). Der Inhalt der Einleitung ist derselbe wie dort, auch der Zweck der Abfassung; dennoch liegt das Werk hier abgekürzt und unvollständig vor, auch anders eingetheilt. Es zerfällt hier in Vorrede und 5 مطلب. Die Vorrede beginnt f. 2ª, Z. 8.

1. مطلب f. 5ª, Z. 2: في اثبات النص على اهل العصمة الاثنى عشر
2. مطلب: في ابطال ما نقموه على آل رسول الله وشيعتهم من القعود عن الجهاد
3. مطلب: ما دلسوه على من تبعهم فيما لا يلزمنا من ضلال من ضل من فرق الشيعة
4. مطلب: في اختلاف ائمة الزيدية في الاصول والفروع وتصويب التابعين لهم على ذلك
5. مطلب f. 12ᵇ, Z. 25: فيما اوردوه في كتبهم من تحريم استعمال القياس في دين الله مع استعمالهم له

Nach f. 10 ist eine grössere Lücke; das 5. مطلب ist f. 12ᵇ unrichtig als 4. bezeichnet.

Schluss fehlt; das Vorhandene bricht f. 14ᵇ mitten auf der Seite so ab: ليحصل ما يؤمّلاه من مناوشة بني العباس لكنهما علما عدم جواز ذلك فتركاه وجوزه متاخروكم بغير برهان،

Schrift: jemenisch, klein, gedrängt, vocallos, oft ohne diakritische Punkte. Am Rande öfters (längere) Bemerkungen. — Abschrift c. 1252/1836.

F. 15. 16 enthält eine Stelle aus "كـ عدة الاكياس, einem Commentar zu "كـ الاساس لعقائد الاكياس (Glas. 3, 1) des القاسم بن محمد † 1029/1620; auf

dieselbe ist f. 2ª ff. Bezug genommen. — Auch f. 17 u. 18 enthalten Stellen aus demselben Commentar.

(Nach No. 2161.) 10308. Sach. 319.

37 Bl. 8vo, 12—14 Z. (20 × 14; 15 × 8cm). — Zustand: gut. — Papier: weiss, dünn. — Einband: Pappbd mit Kattunrücken. — Titel fehlt; in der Vorrede f. 6ª, 7:

تنزيه الانام عن الهجرة والارتحال عن دار الاسلام
وديار ممالك السلطان الاعظم الامام الهمام

Verfasser fehlt: s. Anfang.

Anfang f. 3ᵇ: الحمد لله الذي لا اله الا هو في الارض ولا في السماء ... وبعد فيقول ... عبد الله الكاني كوئ ... لما كان جمع كثير من اهل الاسلام وجم غفير من الفرقة الناجية الخ

Der Verfasser nennt sich f. 36ᵇ ausführlicher: عبد الله الكاني كويي موطنا الكركوكي مولدا الكردي الاسلامي الاشعري الشافعي القادري und lebt unter der Herrschaft des عبد العزيز خان.

Der Zweck des Verfassers 'Abdallāh elkānı köjı elkerkūkı elkurdı, welcher um 1282/1865 am Leben war, ist, die Rechtmässigkeit der Halifen und die Rechtgläubigkeit gegen die Ketzer, Juden und Christen in Schutz zu nehmen, zum Gehorsam gegen den Sulṭān zu ermahnen und das Auswandern in fremde Länder als ungehörig zu erweisen.

Schluss f. 36ᵇ: ويحل عليهم العذاب العاجل والآجل ... الحمد لله الذي هدانا لهذا ... بجاه من كان نبيا ... وختم به رسالة الرسل ونبوة الانبياء صلوات الله عليه ... وملأ ما يشاء.

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, nicht ganz vocallos. Abschrift im J. 1283/1866.

5 Lobschreiben auf das Werk stehen f. 2 u. 3ª.

(Nach No. 2161.) 10309. Glas. 127.

2) f. 13—18.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Ein Bruchstück, ohne Anfang und Ende und ohne Titel und Verfasser, eines Werkes über das Imāmat, von zeiditischem Standpunkt aus. Es zerfällt in ungezählte Kapitel. Die ersten Worte hier: امامته فيخلص لنا صلاحه لانه كان لا يجوز الخ

15ᵇ باب في مطاعنهم في الاختيار
17ª باب في شروط الامام وصفاته
18ᵇ باب في شروط الامام وبيان ما به يصير الامام اماما

Die letzten Worte: يلزم به الامامة بعد وجود اطباق الصحابة عليه وذلك.

(Zu No. 2215.) 10310. Sach. 112.

2) f. 5ᵇ—19.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel fehlt; die Ueberschrift كتاب اسير ملاهي ist ohne Belang. Verfasser fehlt.

Anfang: الحمد لله المتوحد بازلية الوجود والذات ... اما بعد فيقول ... يحيى بن ابي بكر الحنفي ... لما اتفق تاليف مختصر بالفارسي في بيان الاعتقاد وانتشر ذلك بين الطالبين بالاجتهاد ... سال مني جماعة ... ان اكتب مسائله عربيا الخ

Der Verfasser bearbeitet hier sein Persisches Werk über die Glaubensvorschriften in 3 Kapp.

1. باب f. 7ª في بيان الاعتقاد
2. باب 12ª (in 10 فصل) في بيان الفاظ الكفر واحكامها
3. باب في مسائل الاستحسان

Das Werk bricht ab mit dem Ende des 8. Abschnittes des 2. Kapitels f. 19ᵇ: ان اراد انه عادل في بعض الاحكام لا يكفر فهذا يختلف باختلاف الزمان والبلدان والسلطان.

Die Einfassung des Textes in rothen Linien geht nur bis Blatt 8.

F. 20—22ª handelt über die Vorzüge des Einheitsbekenntnisses. Anfang und Schluss fehlt. Nach f. 20 fehlt etwas. Ein Stück desselben Inhalts ist f. 25ᵇ. — F. 22ᵇ—25ª Türkisch.

10311.

1) **Zu No. 2216.** Ueber Rechtgläubigkeit des Mo'āwija, Glas. 191, f. 80. — Ueber Verfluchen und über Ketzerei, eine Abhandlung des الحسن بن اسحق بن الامام, ebenda f. 77—79.

2) **Zu No. 2218.** Verzeichniss der Gottesnamen, Glas. 151, f. 2ª. — Ob ein Name Gottes oder ein Qorānspruch besser sei als ein anderer, Lbg. 289, f. 1ª.

10312.

1) Zu No. 2235.

Lbg. 587, 2, f. 23—63ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1.

Dasselbe Werk (ك" غاية المغنم فى الاسم الاعظم). Anfang und Schluss ebenso.

Auf f. 51 folgt 115. 116. 52 ff.

F. 63ᵇ—80ᵃ sind Auszüge aus allerlei Werken ähnlichen Inhalts, besonders von الغزالى und البونى; alles von derselben Hand.

2) Zu No. 2268.

Glas. 82, f. 35 ein Excurs über das Bismillāh.

(Zu No. 2294.) 10313. Lbg. 368.

14) f. 93ᵃ—96.

Format etc. und Schrift wie bei 10).

Dasselbe Werk. Titel und Verfasser am Rande (und f. aᵇ): رسالة الفصوص للمعلم الثانى

Der „zweite Lehrer" ist Elfārābī (der erste ist Aristoteles).

(Nach No. 2294.) 10314. Glas. 111.

5) f. 31ᵇ—37.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift: ك" الادلة على الله عز وجل من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن على

Anfang: ان الله جل جلاله خلق الخلق لاظهار حكمته ودلهم على نفسه بآثار صنعه . . . وبعد ياخى فقد سالت عن اولا ما سال عنه السائلون او قال به فى دين الله القائلون الخ

Zeiditische Schrift: Beweise für die Erkenntniss Gottes und seine Eigenschaften, von *Elmehdī lidīn allāh* elhosein ben elqāsim ben 'alī † 404/1013.

Schluss: ولما كان خالقا ولا ربا فتعالا الله عن ذلك علوا كبيرا والحمد لله كثيرا وصلى الله الخ

(Nach No. 2294.) 10315. Glas. 111.

3) f. 21—29ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel: كتاب مختصر من التوحيد مما سال عنه رزين بن احمد الامام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن على

Anfang f. 21ᵇ: سالت ياخى ارشدنى الله واياك للتقوى . . . عن الارادة فقلت هل بين ارادة الله لجميع ما خلق فرق وارادته لتغييره الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers über den göttlichen Willen und überhaupt über die göttlichen Eigenschaften, als Antwort auf verschiedene Fragen des Razīn ben aḥmed.

Schluss f. 29ᵃ: الا بان لهذا الصنع صانعا ليس له شبيه ولا نظير ولا عديل، وصلى الله على محمد الخ

(Nach No. 2294.) 10316. Lbg. 435.

4) f. 23ᵇ—25ᵃ.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — *Titelüberschrift: كتاب التوكل على الله ذي الجلال والرد على المشبهة الضلال

Verf.: المهدي لدين الله الحسين بن القاسم بن علي

Anfang: ان سأل سائل فقال اخبروا عن الله تبارك وتعالي اهو فى الاشياء على الحقيقة ام لا الخ

Zeiditische Schrift. Derselbe Verfasser Elmehdī lidīn allāh behandelt hier einige das Wesen Gottes betreffende Fragen. Es ist kein eigenes Werk, sondern (wie aus der Unterschrift hervorgeht) der Schluss des ك" المعجز, das auch in Glas. 37 mit dem Zusatz فى علم الكلام dem obigen Verfasser beigelegt ist.

Schluss f. 25ᵃ: وكذلك القول فى الحج والصيام وغيرهما من شرائع الاسلام وصلى الله الخ

Abschrift im Jahre 993 Ǵomādā II (1585).

(Nach No. 2294.) 10317. Glas. 111.

1) f. 1—16ᵃ.

222 Bl. 8ᵛᵒ, 15—16 Z. (20⅔ × 15; 13½ × 8½ᶜᵐ). — Zustand: zuerst lose Lage; Bl. 1 ausgebessert; Anfangs unsauber. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: fehlt. — Titel und Verfasser f. 1ᵃ:

ك" الرحمة وابتداء الله سبحانه لعباده بالنعمة

للامام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن على

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله على ما انعم به علينا واسداه من الجميل الينا . . . ثم اعلموا رحمكم الله وهداكم . . . ان شكر المنعم واجب على بريته الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers, die Haupteigenschaften Gottes, besonders seine Barmherzigkeit und Gerechtigkeit, behandelnd, in einigen ungezählten Kapiteln. Zuerst f. 5a: باب تفسير الكرم والحكمة

Schluss f. 16a: فلا صبر لي يا كريم على عذابها ولهبها وصلى الله على سيدنا الخ

Schrift: jemenisch, gross, kräftig, vocallos, meist ohne diakritische Punkte. Stichwörter grösser. — Abschrift nach f. 134 im J. 1054 Ǵom. II (1644).

(Nach No. 2294.) 10318. Glas. 111.

15) f. 108a—125.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.: ك" منهج الحكمة والفوائد من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 108b: سالت ياخي وفقك الله لثوابه . . . فقلت ما عدل الله تبارك في الم الاطفال الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers: Nachweis an einzelnen Fällen, dass Gottes Wege weise eingerichtet seien.

Schluss: وبهدايتهما اهتديت وبهما في جميع الامور اقتديت وفي آثارهما مشيت وصلي الله الخ

(Nach No. 2294.) 10319. Glas. 111.

7) f. 51—70.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titel u. Verf.: ك" التوفيق والتسديد والآداب من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 51b: . . . سالت وفقك الله السداد عن مسائل يحتك فيها من لم يعطه الله عطية التوفيق الخ

Zeiditische Schrift, über Begünstigung Gottes, d. h. Zulassung, dass das und das geschieht, mit Anführung einzelner Fälle, wie Gottes Verhalten dazu erklärbar sei. Von demselben Verfasser.

Schluss f. 70a: بقذفهم وشتمهم لرب العالمين وعداوتهم لخاتم النبيين . . . ولعنة الله على الظالمين والحمد لله الخ

(Nach No. 2294.) 10320. Glas. 111.

6) f. 38—50.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: ك" الصفات، مما اجاب عنه المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي مما سال عنه سعيد بن اسعد الحمدي

Anfang f. 38b: الحمد لله حمد مقر بربوبيته معترف بالاهيته . . . وبعد يا اخي فقد سالت عن مسئلة هلك بها اكثر الانام . . . سالت عن صفات الله سبحانه واسمائه وما يستحق منها في حال قدمه الخ

Zeiditische Erörterung desselben Verfassers über Gottes Eigenschaften (theils alte, theils neue [d. h. abgeleitete]), besonders auch über seinen Willen; eine Beantwortung der von Sa'īd ben as'ad elḥamdī an ihn gerichteten Fragen.

Schluss f. 50b: ويتجاوز عن سيء افعالنا وقبائح اعمالنا انه على كل شيء قدير . . . ولا قوة الا بالله العلي . . . الصمد المتين وصلى الله الخ

(Nach No. 2294.) 10321. Glas. 111.

8) f. 71—85.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titel und Verfasser: ك" الاسرار من كلام المهدي لدين الله الحسين بن القسم بن علي

Anfang f. 71b: اسال الله احسن توفيق المهتدين واسترشده الي الهدي . . . ثم نقول بعد في اسرار الكتاب بما لا ينكره بعون الله حجج الالباب وما هو عند ذوي الحجاب اصوب الصواب الخ

Zeiditische Schrift desselben Verfassers über Gottes geheime Absichten und Rathschläge und Rechtfertigung derselben, hauptsächlich den Ketzern gegenüber.

Schluss f. 84b: ليثبت على ذلك اولياءه الصالحين ويعذب اعداءه الظالمين، وصلى الله الخ

(Nach No. 2306.) 10322. Glas. 73.

3) f. 67b—69a.

Format etc. und Schrift wie bei 2) (von f. 36b an). — Titel und Verfasser f. 67b, Z. 7:

معراج الكسالي الي معرفة الله تاليف القاضي شمس الدين جعفر بن احمد بن ابي يحيى

Anfang: اعلم ان اول ما يجب على المكلف هو التفكر فى ملكوت السموات والارض الخ

Zeiditische Schrift. Ǵa'far ben aḣmed ben abū jaḣjā, vor 700/1300 am Leben, behandelt hier die Erkenntniss des göttlichen Wesens. — Schluss: ذهب به الرجال من يمين الي شمال وكان من دين الله على اعظم زوال ان فى هذا لبلاغا لقوم عابدين

(Nach No. 2313.) 10323. Glas. 123.

3) f. 228ᵃ—241.

Format etc. u. Schrift wie bei 2). — Titel f. 228ᵃ:

كتاب ما اليقين فى معرفة رب العالمين

Verfasser f. 228ᵇ:

عبد الله بن زيد بن احمد العنسى المذحجى

Anfang f. 229ᵃ: الحمد لله على نعمه الواسعة الصافية . . . ثم انا نقول الواجب على المكلفين . . . معرفة اصول الدين واليقين بتوحيد رب العالمين الخ

Zeiditische Schrift, die Erkenntniss Gottes betreffend, von 'Abd allāh ben zeid ben aḣmed *el'ansī* elmad'ḣiǵī, im J. 748/1347 am Leben. — Schluss f. 241ᵇ: وان يؤنسنا بمعرفته وان يعصمنا عن معصيته وان يصلى على محمد وعترته وسبحان الله والحمد لله الخ

(Zu No. 2365.) 10324. Glas. 124.

1) f. 1—2.

6 Bl. 8ᵛᵒ, c. 18 Z. (20½ × 14; 17 × 12ᶜᵐ). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: fehlt. — Titelüberschrift:

هذه المنظومة تتضمن الثلاثين المسئلة فى اصول الدين

نظمها الشيخ لطف الله بن مهدي بن الغياث

Anfang: من بعد حمد الواحد الفرد الصمد مَنْ فعلُ غير العدل منه لم يرِدْ

Versificirung der 30 dogmatischen Fragen des كـ" المصباح فى منهج العرفان للفتاح (s. No. 2360), von Luṭf allāh ben mehdī *ben elgijāt'*. Die Fragen handeln von Gottes Eigenschaften (vom الوعد والوعيد التوحيد والعدل und). Im Ganzen 40 Verse (Reǵez).

Schluss f. 2ᵃ:

ما غرّد الشحرور فى الاشجار   وما قرا علم الاصول القاري

Schrift: jemenisch, gross, weit, deutlich, vocallos. Stichwörter grösser. — Abschrift im J. 1142 Ḋū'lḣ. (1730) von جعفر بن محمد بن عبد الله بن عمار

F. 3 enthält Stellen aus dem

كـ" الترغيب والترهيب لعبد العظيم للمنذري

Zu No. 2392. Lbg. 554, f. 172ᵇ—173, über die verschiedenen Arten der الصمدانية (Ewigkeit).

10325.

1) **Zu No. 2483.**

Glas. 123, 5, f. 248—266ᵃ.

Format etc. u. Schrift wie bei 2. — Titel u. Verf.:

كـ" جواب الفقيه يوسف بن عبد الله الشافعى الساكن بذهبان

والمجيب له عبد الله بن زيد بن احمد

Anfang f. 248ᵃ: كتابنا هذا الي الفقيه الاجل يوسف . . . اما بعد يا يوسف بن عبد الله فقد بلغني كتابك وتحققت مضمونه الخ

'Abd allāh ben zeid ben aḣmed el-'ansī erörtert in dieser von zeiditischem Standpunkt aus im J. 748 Raǵab (1347) verfassten Schrift einige theologische Fragen, insbesondere über Gottes Entscheidung und des Menschen freien Willen, ob dessen Wandel von ihm allein abhängt, und über Ehescheidung.

Schluss: ولك بذلك ان شاء الله تعالي الحظ العظيم ولعلنا نتراجع فى المصالح الدينية كلها والسلام

2) **Zu No. 2484.**

Eine Stelle aus ايثار الحق الخ in Glas. 213, f. 2ᵃ.

10326.

1) **Nach No. 2502.**

Mq. 658, f. 504ᵇ—507ᵃ.

Die Abhandlung des محمد بن بدر الدين الشافعي سبط الشمس الشرنبابلي † 1182/1768, welche betitelt ist:

ر" تحرير المباحث فى تعلّق القُدْرة بالحوادث

in wie fern der Mensch im Stande sei, die Ereignisse mit eigener Kraft zu beeinflussen; und die Ansicht des محمد الحفنى † 1181/1767 darüber, f. 507ª—508ª.

2) Zu No. 2503. Ueber القضاء und القدر handelt Glas. 201, f. 1ᵇ; Lbg. 442, f. 8ᵇ.

3) Zu No. 2510. Eine zeiditische Schrift über das Wesen der Engel, von عز الدين بن ابي الحديد † 656/1258, in Glas. 231, 8, f. 244—246.

(Vor No. 2512.) 10327. Glas. 200.

158 Bl. 4ᵗᵒ, 17 Z. (28½ × 17½; 17½ × 9¾ᶜᵐ). — Zustand: gut. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: schwarzer Lederband mit Klappe. — Titel f. 1ª:

كـ" آكام المرجان فى احكام الجان

ebenso im Vorwort. Verfasser:

محمد بن ابراهيم البستكى [l. البشتكى] الحنفى

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله خالق الانس والجنّة ... وبعد فهذا كتاب جامع لذكر الجان واخبارهم الخ

Eine ausführliche Dämonenlehre in 140 Kapiteln. Der oben angegebene Verfasser, Moḥammed ben ibrāhīm *elbešteki* † 830/1426, hat dies Werk nicht verfasst, sondern, wie schon in No. 2512 angegeben, Moḥammed ben 'abdallāh *eššiblī* elḥalebī elḥanefī † 769/1367. Dieser ist ausdrücklich in We. 1856 u. 348 als Verfasser eines wie oben betitelten Werkes angegeben; dasselbe sagt HKh. I 1088, welcher auch dieselben Anfangsworte anführt.

Schluss f. 158ᵇ: ولما انصرف ابو سفيان واصحابه نادي ان موعدكم بدر العام القابل فقال رسول الله صلعم لرجل واصحابه نعم هو بيننا وبينكم موعدا والله اعلم؛

Schrift: gross, kräftig, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften grösser, auch roth. Der Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1150/1737.

(Zu No. 2526.) 10328.

Pet. 259, f. 140ᵇ—149.

Geschichte des Teufels mit Moḥammed (قصة ابليس مع النبي). Anfang: روي عن ابي عباس انه قال قال رسول الله لا خير فى الشبع

(Zu No. 2566.) 10329. Lbg. 301.

373 u. 266 Bl. 4ᵗᵒ, 35 Z. (22¾ × 12½; 15½ × 6½ᶜᵐ). Zustand: gut. — Papier: gelb, glatt, ziemlich dünn. — Einband: Lederbd mit Klappe. — Titel u. Verfasser fehlt; auf dem 1. Vorblatt von neuer Hand:

شرح الشفا لعلى القاري

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله الذي انزل القرآن شفاء لما فى الصدور ... اما بعد فيقول ... على بن سلطان محمد القاري؛ لما رايت كتاب الشفاء فى شمائل صاحب الاصطفاء اجمع ما صنّف فى بابه الخ

Gemischter Commentar in 2 Theilen zu demselben Werk des 'Ijād ben mūsā, von 'Alī ben sulṭān moḥammed *elqārī* elherewī † 1014/1606 im J. 1011 Ram. (1603) in Mekka vollendet. Derselbe beginnt nach einem kurzen biographischen Artikel über den Verf. des Grundwerkes f. 1ᵇ: بسم الله الرحمن الرحيم اقتداء بالكلام المجيد واقتفاء بالحديث الحميد ... قال الفقيه وفى نسخة الشيخ الفقيه القاضي ... ابن عياض بكسر العين اليحصبي بتثليث الصاد ... رحمة الله عليه ولا شكّ ان هذا الادخال من المقال صدر من بعض ارباب الكمال ... الحمد لله بالجملة الاسمية ... المنفرد باسمه الاسمي وفى نسخة المتفرد من باب التفعّل الخ

Schluss (Theil II) f. 266ª: ولا يصلح عمل المفسدين لا والدين وهو حسبنا اي كافينا فى كل قليل وجليل ونعم الوكيل الموكول اليه والمعتمد عليه ... ونسال الله دوام العافية ... والحمد لله اولا وآخرا ... وادخلنا الجنة آمنين برحمتك يا ارحم الراحمين آمين؛

Er schliesst mit einigen Lobversen eines anderen (شفى داء النفوس لنا الشفاء الخ), die schliessen: وبلّغه المهيمن ما يشاء

Schrift: klein, fein, schön, vocallos. Grundtext roth überstrichen. Text in Goldlinien. Die ersten Seiten jedes Theiles mit schönem Frontispice und Randverzierungen; ähnlich auch zu Ende der Theile. Der Schnitt goldbeblümt. Arabische Folirung. Collationirt. Am Rande einige grössere Bemerkungen.

Vor dem Anfang 8 Blätter, für den Index (in 3 × 8 Fächern auf der Seite) eingerichtet; derselbe steht nur auf f. 1—5ª, die anderen Blätter leer.

(Zu No. 2566.) **10330.** Lbg. 884.

578 Bl. Folio, 33 Z. (30 × 20; 22 × 11¾cm). — **Zustand:** im Ganzen gut, doch gegen Ende am oberen Rande wasserfleckig; f. 371 fleckig. — **Papier:** gelb, glatt, ziemlich dünn. — **Einband:** rother Lederband. — **Titel fehlt:** s. unten. **Verfasser fehlt;** es ist:

احمد بن محمد بن عمر الخفاجي

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي نوّر الخافقيْن ببعثه النور المبين وجعله شفاء لما في الصدور . . . هذا وان كتاب الشفا بتعريف حقوق المصطفى كتاب قدره جليل الخ

Sehr ausführlicher gemischter Commentar des Aḥmed ben moḥammed ben ʼomar šihâb eddîn *elḫafâǵî* † 1069/1658 zu demselben Grundwerk; betitelt f. 1b unten:

نسيم الرياض في شرح شفاء القاضي

Nach Voraufschickung einer Notiz über den Verfasser des Grundwerkes beginnt derselbe f. 2a: بسم الله الرحمن الرحيم ابتدأ بالبسملة مردفة بالحمدلة عملا بالحديث . . . قال القاضي . . . اليحصبي رحمه قال في القاموس يحصب مثلثة الصاد . . . الحمد لله الحمد هو الوصف بالجميل على الجميل الصادر بالاختيار . . . المنفرد قال الراغب الفرد الذي لا يختلط بغيره الخ

Kap. 1 beginnt f. 28b unten. — F. 488b bricht mitten auf der Seite ab, wird aber f. 491b unmittelbar fortgesetzt (= Lbg. 937, f. 7b, Z. 26. 27). Es scheint, dass daselbst der 2. Theil hat beginnen sollen. — Die Handschrift bricht f. 578b ab im 4. Kap. des 1. قسم, in dem Abschnitt (f. 572b): فصل من خصائصه وكراماته باهر اياته وانباؤه مع الملائكة الخ mit den Worten: وما ذكر عن سيف بن ذي يزن وغيرهم ابن ذي يزن من ملوك حمير . . . وكان ظهر على اليمن وظفر بالحبشة فنفاهم بعد مولد النبى صلعم = Lbg. 937, f. 84b, Z. 2.

Schrift: klein, gefällig, gleichmässig, vocallos. Grundtext roth. — **Abschrift** c. 1100/1688.

10331. Lbg. 937.

324 Bl. Folio, 33 Z. (32½ × 21½; 21½ × 13cm). — **Zustand:** sonst gut, aber etwas wurmstichig und nicht ganz fest im Einband. — **Papier:** gelb, stark, glatt. — **Einband:** goldverzierter rothbrauner Lederband.

Zweiter Band desselben Werkes. Titel auf dem 1. Vorblatt (von späterer Hand): الجزء الثانى من شرح الشفا للشهاب الخفاجى المسمي نسيم الرياض

Dieser Band beginnt hier mitten im Text, mit den Worten f. 1a, Z. 1: صلعم يوما من بيته وتوجه لذلك الوادي الخ (= Lbg. 884, f. 480b, 27).

Das 2. قسم beginnt f. 101a (die 4 Kapitel desselben f. 101b, 117a, 131a, 153b); das 3. قسم f. 191b (1. Kap. 193b, 2. 286b); das 4. قسم f. 318b (u. das 1. Kap. 320b). Es bricht ab f. 324a unten: الي اشباه لهذا اي كلمات اخر تشبهها . . . وكيف تدعو الي الدنيا ضرورة من' (= Lbg. 897, f. 124b, 8).

Schrift: ziemlich klein, kräftig, gleichmässig, vocallos, incorrect. Der Grundtext roth überstrichen. Der Text in rothen Linien. — **Abschrift** c. 1150/1737.

10332. Lbg. 897.

234 Bl. 4to, 27 Z. (26 × 16; 18 × 9½cm). — **Zustand:** ziemlich gut. — **Papier:** gelb, glatt, meistens dünn. — **Einband:** rothbrauner Lederband mit Klappe.

Dritter und letzter Band desselben Werkes. Titel f. 1a (von ganz neuer Hand): الجزء الثالث من شرح الشفا للشهاب الخفاجى المسمي بنسيم الرياض

F. 1b: فصل واما قوله صلعم لما كان هذا الباب معقودا لقصّة الانبياء في عقائدهم الخ

Derselbe beginnt im 1. Kapitel des 3. قسم (= Lbg. 937, f. 225b). Das 4. قسم f. 116a.

Schluss f. 234b: ولا يصلح عمل المفسدين فيمحقه ويبطله وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين والمرسلين . . . ولما تمّ بفضل الله تعالي وتوفيقه هذا الشرح . . .

فلا زال مطلع شمس الهدي ورروضته قبلة للقبلْ

Dies ist der letzte von 10 Versen, womit der Verfasser sein Werk beschliesst; in einem Chronogramm giebt er darin die Zeit der Abfassung an (تمّ الشفاء وصحّ الامل), nämlich das J. 1058, wie dann noch mit Worten hinzugefügt ist, und zwar im Monat Rabîʼ II (= J. 1648).

Schrift: klein, gut, gedrängt, deutlich, vocallos. Grundtext roth. Zu Anfang ein hübsches Frontispice. Der Text in Goldlinien. — **Abschrift** im J. 1169/1756.

(Zu No. 2577.) **10333.**

Dasselbe Werk (كـ" انموزج اللبيب) vorhanden in:

1) Lbg. 325.

34 Bl. 8vo, 19 Z. (20½ × 15; 13½ × 9cm). — Zustand: ziemlich gut; nicht ganz ohne Flecken. — Papier: gelb, glatt, stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a ebenso.

Schrift: ziemlich gross, gewandt und kräftig, gleichmässig, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift im Jahre 1091 Ḍū'lḥiǵǵe (1681).

2) Lbg. 395, 5, f. 36b—114a.

Format etc. und Schrift wie bei 1. Das Papier von f. 91 an gelblich. — Titel und Verfasser ebenso. Abschrift im Jahre 1112/1700. — Collationirt.

3) Lbg. 329, 1, f. 1—12a.

185 Bl. 8vo, 27 Z. (20⅓ × 13½; 14 × 8½cm). — Zustand: am unteren und oberen Rande wasserfleckig. Bl. 1 ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich glatt u. stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser fehlt; f. 1a oben am Rande:

خصايص الرسول للامام السيوطي

Der Titel ist vielmehr: انموزج اللبيب الخ

Anfang fehlt; f. 1a, 1 entspricht Lbg. 325, f. 16b, 7. Das Werk beginnt hier also ziemlich zu Anfang des 2. فصل des 2. Kapitels.

Schrift: klein, gleichmässig, deutlich, vocallos. Ueberschriften roth. — Abschrift c. 1100/1688.

Zu No. 2587. Der Schluss von Essojūṭī's تزيين الارائك in Glas. 213, f. 1b. 2a.

(Zu No. 2607.) **10334.** Lbg. 877.

94 Bl. 4to, 23 Z. (22¾ × 16; 15 × 9cm). — Zustand: fast lose im Einband, sonst im Ganzen gut; Bl. 1 beschädigt und schmutzig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser f. 1a:

كـ" المعراج لنجم الدين الغيطى

Anfang und Schluss wie bei No. 2604.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gleichmässig, vocallos. — Abschrift im J. 1167 Ḍū'lḥiǵǵe (1754).

(Zu No. 2607.) **10335.** Lbg. 882.

422 Bl. 8vo, 21 (23) Z. (21 × 15½; 14—14½ × 7½—9cm). Zustand: Anfangs nicht fest im Einband, sonst ziemlich gut, doch nicht ohne Flecken. Gegen Ende am unteren Rande wasserfleckig. — Papier: gelb, glatt, meistens stark. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel und Verfasser f. 1a:

كـ" السراج المنير فى شرح معراج البشير النذير لعلي النبتيتى الحنفى

Der Titel ebenso im Vorwort f. 3a.

Anfang f. 1b: الحمد لله الذي اختار من عباده من شاء بحضرته قربه ووداده . . . وبعد فيقول . . . على النبتيتى الحنفى . . . اعلم ان الاسراء به صلعم ورقيه الي اعلا السموات من اعظم الايات البينات الخ

Sehr ausführlicher gemischter Commentar zu demselben Werke des Elgīṭī, von 'Alī ben 'abd elqādir *ennabtītī* † c. 1062/1652. Derselbe beginnt f. 3a: بسم الله الرحمن الرحيم وانما بدأ بها. لانها كما قيل اول ما كتب القلم فى اللوح المحفوظ . . . الحمد اي الوصف بالجميل على الجميل . . . لله لام الاضافة ولها معنيان . . . الذي رفع اي اعلى قدر اي مقام الخ

Bricht f. 422b ab bei der Textstelle: وامضاءه وهو فرض الصلوات الخمس وذلك تكريم، ohne Commentar (= Lbg. 877, f. 89a, Z. 18, im 29. وجه). Am Schluss fehlen etwa 20 Bl.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, gefällig, vocallos. Grundtext roth. F. 214—263 kleiner und enger. Der Rand f. 217—246 ausgebessert und dabei der Text 220—234 beschädigt. — Bisweilen längere Glossen am Rande. — Abschrift c. 1150/1737.

(Zu No. 2616.) **10336.** Lbg. 347.

4) f. 77b—89.

8vo, 19 Z. (20⅔ × 14¾; 14½ × 7cm). — Zustand: gut. — Papier etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:

معراج رسول الله صلعم

Verfasser fehlt.

Anfang: قالوا قال النبي صلعم لما كان ليلة اسري بى وانا بمكة بين النايم واليقظان جاءنى جبرئيل فقال يا محمد قم فقمت فاذا جبرئيل وميكائيل عليهما السلام فقال جبرئيل لميكائيل اذهب فجئنى بطست من ماء زمزم الخ

Moḥammed selbst erzählt ausführlich seine Nachtfahrt, bis f. 88a, nebst den Eindrücken und den Folgen derselben.

Schluss f. 89a: لو ابتدأ بقصة المعراج لاشتد انكارهم فلم يصدقوه فلما بان صدقه. في بيت المقدس وقامت الحجة عليهم اخبر بعروجه الي السماء، والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد . . . وسلم تسليما،

F. 89a am Rande eine Notiz über das Wort معراج.

(Zu No. 2629.) **10337.** Lbg. 435.

1) f. 1—5.

64 Bl. Folio, 32—37 Z. (30⅔×21; 24—25×14—16cm). Zustand: fast lose im Einband; wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titelüberschrift f. 2b:

خبر انشقاق القمر معجزة له صلعم

Anfang: قال ابو واثلة، لما انزل على النبي صلعم وانذر عشيرتك الاقربين وهو بمكة جمع قومه وهو في دار الخيزران وقام فيهم خطيبا الخ

Das Wunder der Mondspaltung, von zeiditischem Standpunkt aus erzählt.

Schluss f. 1a: واستطالت بنو عبد المطلب على سائر العرب بمعجزة رسول الله صلعم ودلالته قال فلما رات خديجة الذي كان من كلام الحسين . . . وكذالك اسمها الي يوم القيامة صلى الله عليها . . . وسلم الخ

Die Blätter folgen so: 2b—5. 1a.

Schrift: jemenisch, ziemlich gross, ungleich, flüchtig, vocallos, meistens ohne diakritische Punkte. — Abschrift um 993/1585 (s. f. 25a).

F. 2a enthält den Anfang des Auszuges, welchen Elfīrūzābādī † 817/0000 gemacht hat aus dem كتاب الحفظ والنسيان des ابو طاهر محمد بن على بن محمد بن علي بن بونة

Die ersten Worte: الحمد لله الذي خلق الخلق وعلم الانسان الخ. HKh. V 10058.

F. 6 (aus einem zeiditischen Werke, welches über die Vortrefflichkeit 'Alī's (في فضائل علي عم) handelt) folgt auf f. 62.

(Zu No. 2664.) **10338.** Glas. 214.

1) f. 1—19.

56 Bl. 8vo, c. 25 Z. (20⅓×13; 12½×9½cm). — Zustand: lose Lagen und Blätter; am Rande fleckig. — Papier: gelb, stark, glatt. — Einband fehlt. — Titel fehlt, er könnte nach f. 1a, Z. 13. 14 sein:

نبذ شافية ونكت بالمراد وافية

Verfasser: s. Anfang. Er heisst ausführlicher:

الهادي الى الحق عز الدين بن الحسن بن المؤيد

Anfang f. 1a: يقول العبد . . . امير المومنين عز الدين بن الحسن . . . اما بعد حمد الله الموفق لاصابة الخلاص . . . فاني نظرت في غفلتي عن اكتساب الزاد المبلغ الي المعاد الخ

Paränetische Schrift, Vorbereitung auf das Jenseits, von zeiditischem Standpunkt aus, von 'Izz eddīn ben elḤasan ben elmoejjed *elhādī ilā elḥaqq*, geb. 845/1442, gest. 900/1494.

Dieselbe zerfällt in Vorwort, 2 فصل und Schlusswort.

في ذكر الغفلة عن الموت وعدم اختيار العقلاء f. 1a المقدمة مع كمال عقولهم ما يقصي بهم الى السعادة الطويلة الخ (in 2 قسم, f. 1a u. 1b).

1. فصل 4b في تعداد الخلائق المذمومة المهلكة التي يجب تجنبها

2. فصل 14a فيما يليق بالعبد ملازمته من الطرائق القويمة الخ

In diesem Abschnitt bricht das Werk hier f. 19b so ab: الرجا لله . . . انه ارحم به من والديه واقرب اليه من ساعديه وانه يثيب على الطاعة،

(Das Schlusswort handelt nach f. 1a: فيما يصلح به الحال ويحصل به الفوز في المال من ذكر امهات المعاملة وانواعها الخ)

Schrift: jemenisch, ziemlich klein; auch gedrängt, ungleich, deutlich, vocallos; oft ohne diakritische Punkte. Ueberschriften hervorstechend gross in Schwarz. — Abschrift c. 900/1494.

(Zu No. 2699.) **10339.**

1) Lbg. 329, 14, f. 137—162.

Format etc. u. Schrift wie bei 4.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 137a: مسالك الحنفاء في والدي المصطفى لجلال الدين السيوطي

Schluss f. 162b: ومن قذف ام النبى صلعم قتل مسلما كان او كافرا، آخره ولله الحمد،

(Ohne das Gedicht am Ende.)

2) Lbg. 335, 2, f. 37ᵇ—78.

Format (13—15 Z.) etc. und Schrift wie bei 1. Mehrere Blätter ausgebessert: so f. 42. 43. 58. 61. 63. 64. 77.

Dasselbe Werk. Titel u. Verfasser fehlt. Anfang u. Schluss (auch mit dem Gedicht am Ende) wie bei No. 2699.

(Zu No. 2701.) **10340.** Lbg. 329.

15) f. 163—172.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 163ᵃ:

المقامة السندسية فى نجاة والدي سيد البرية
لجلال الدين السيوطي

Anfang und Schluss ebenso.

(Zu No. 2703.) **10341.** Lbg. 329.

16) f. 173—180.

Format etc. und Schrift wie bei 4). — Titel und Verfasser f. 173ᵃ:

سبل النجاة لجلال الدين السيوطي

Anfang f. 173ᵇ: الحمد لله وسلام على عباده ... هذا سادس مؤلف الفته فى مسئلة والدي رسول الله صلعم الذي يقال فى حقهما انهما ناجيان ومحكوم لهما فى الآخرة بالنجاة ودخول الجنة كما ذهب اليه جمع من الائمة ثم اختلفوا فى توجيه ذلك على سبل،

Dass die Aeltern Moḣammeds ins Paradies gekommen, nach den verschiedenen Ansichten erörtert in 4 سبيل, von Essojûṭî.

Schluss f. 180ᵇ: وفى نم الكلام للهروي وفيه ان عمر لما سمعه قال ذلك غضب غضبا شديدا وعزله عن الدواوين والله اعلم،

Es ist des Verfassers sechste Schrift über den Gegenstand.

(Zu No. 2704.) **10342.** Lbg. 332.

3) f. 4ᵇ—6ᵃ.

Format (29—30 Z.) etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (تحفة الجلساء برؤية الله للنساء). Titel fehlt, steht aber in der Unterschrift. Verfasser fehlt. Anfang (von مسئلة رؤية الله an) und Schluss ebenso.

(Vor No. 2705.) **10343.** Lbg. 395.

3) f. 19—28.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift und Verfasser f. 19ᵇ:

رسالة فى ابوي النبي عم للجزري

In der Unterschrift:

الرسالة البيانية فى حق ابوي النبي

Anfang f. 19ᵇ: الحمد لله رب العالمين والصلوة ... اما بعد وفقنا الله تعالي على الحق والصواب فاعلم ان المراد لنا تحقيق المقام لقوله تعالي قولوا الحق الي آخره الخ

Moḣammed ibn elǵezerî † 833/1430 behandelt hier die Frage, ob die Eltern des Propheten in der Hölle seien?

Schluss f. 28ᵇ: عن الرياء والنفاق نعوذ بالله تعالي من قول بلا عمل ومن نية بلا اخلاص والله عليم بكل شيء، تمت

(Zu No. 2706.) **10344.** Lbg. 395.

4) f. 29—36ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk. Titelüberschrift und Verfasser f. 29ᵇ:

رسالة فى حق ابوي النبى صلعم لابن كمال

Anfang und Schluss ebenso.

(Nach No. 2706.) **10345.** Lbg. 295.

63) f. 496ᵇ—498.

Am Rande steht in sehr kleiner gedrängter Schrift eine Abhandlung des

ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبى

über die Frage, ob die Eltern und Vorfahren Moḣammeds im Unglauben gestorben seien — was bejaht wird. Die Titelüberschrift ist:

رسالة فى حق ابويه عليه السلام

Ibrâhîm ben moḣammed ben ibrâhîm elḣalebî † 956/1549 hat diese Schrift im J. 931 Śawwâl (1525) in Konstantinopel verfasst.

Anfang: الحمد لله الذي اظهر بالمدينة عجايب الاشياء وقدر بمكة ما يعجز عن ادراكه عقول العقلاء

. . . وبعد فقد بلغني ان بعض الناس ابتدع قولا خالف فيه الكتاب والسنة والاجماع الخ
Schluss: ولا يمكنهم تلك المعارضة اذا عابهم على التقليد وفي هذا مقنع للمتبصرين والحمد لله الخ

Abschrift im J. 1181 Ǵomādā II (1767).

(Vor No. 2707.) **10346.** Lbg. 295.

62) f. 490—504.

Format etc. und Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift f. 490ᵇ:

ادلّة معتقد ابي حنيفة الامام في ابوي الرسول عليه الصلوة والسلام

Verfasser: s. Anfang.

Anfang f. 490ᵇ: الحمد لله الذي خصّ من شاء من عباده في عالم القضاء بالايمان . . . اما بعد فيقول . . . على بن سلطان محمد القاري قد قال الامام الاعظم . . . في كتابه المعتبر بالفقه الاكبر ما نصّه الخ

Abū Ḥanīfe hat in seinem Werke الفقه الاكبر den Satz: Die Eltern des Propheten sind im Unglauben gestorben (ماتا على الكفر). Diesen Satz unterwirft hier 'Alī ben sulṭān moḥammed elqārī † 1014/1606 der Beurtheilung und Deutung und kommt zu dem entgegengesetzten Resultat; obgleich er im Einzelnen öfters gegen die Ausführungen Essojūṭī's, welcher derselben Ansicht wie er selbst ist, auftritt.

Schluss f. 504ᵇ: وفي هذا بيان عظيم الي ان الايمان انعام جسيم لا يصل اليه الا نبيّ او وليّ كريم ممن سبقت لهم الحسنى بالوصول الي المقام الاسنى فنسال الله تعالي حسن الخاتمة الدالة على سبق العناية . . . داعين ربّنا توفّنا مسلمين والحقنا بالصالحين وادخلنا الجنة آمنين غير خزايا ولا مفتونين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين'

Auf diese Abhandlung hingewiesen f. 455ᵇ am Rande. Abschrift im J. 1176 Çafar (1762). — Bl. 505 leer.

(Zu No. 2730.) **10347.** Glas. 224.

1) f. 1—5.

18 Bl. 8ᵛᵒ, 18 Z. (20½ × 15; 14 × 9½ᶜᵐ). — Zustand: wasserfleckig; auch sonst nicht ganz sauber. — Papier: gelb, glatt, ziemlich stark. — Einband: fehlt.

Dasselbe Werk. Titel u. Verf. f. 1ᵃ:

تلخيص البيان في علامات مهدي آخر الزمان لعبد الرحمن بن ابي بكر الاسيوطي

Anfang und Schluss ebenso.

Das Werk, welches hier dem Essojūṭī † 911/1505 beigelegt ist, wird in No. 2728 dem 'Alī *elmottaqī* † 977/1569 zugeschrieben. Das Werk des Letzteren ist in Glas. 224, f. 12ᵃ betitelt: البرهان في علامة مهدي آخر الزمان.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1150/1737.

10348.

1) Zu No. 2733.

Glas. 224, 3, f. 8—18.

Format etc. und Schrift wie bei 1). Der untere Seitenrand etwas beschädigt.

Titel fehlt. Verfasser fehlt; derselbe lebt nach dem hier öfters citirten Essojūṭī (z. B. f. 14ᵃ; und f. 16ᵇ mit dem Zusatz رحـه) und nach Elmottaqī † 977/1569. Anfang fehlt.

Dies Bruchstück handelt vom Elmahdī, besonders über seine Herkunft und die Zeit seines Erscheinens. Es ist nicht in Abschnitte (oder Kapitel) getheilt, beruft sich aber oft auf andere Schriftsteller.

Beginnt hier: قال رسول الله صعم ليبعثن الله من عترتي رجلا احلي الجبهة يملأ الارض عدلا بفيض المال اخرجه ابن ابي نعيم'

12ᵃ u. 16ᵃ: ومن كتاب البرهان في علامة مهدي آخر الزمان للشيخ على متقى

Schluss f. 18ᵇ: لزمه من الفرض ما يلزم غيره فلذلك يقوم وذلك داخل في اتباع نبينا محمد صعم تعريف الفيئة باجوبة الاسئلة المائة للامام السيوطي رحـه ونفع به وصلى الله الخ

Die soeben erwähnte Schrift تعريف الخ ist nicht der Titel dieses Werkes, sondern zeigt an, dass hier aus derselben eine längere Stelle entlehnt ist.

2) Zu No. 2744. 2745.

(Stern, No. 1389, f. 2ᵇ—177. Das Werk تذكرة القرطبى vollständig.)

(Zu No. 2746.) **10349.** Spr. 399.

1) f. 1—60.

91 Bl. 4to, 26 Z. (25 × 16½; 20½ × 12½ cm). — Zustand: schmutzig, fleckig. Blatt 1ᵃ u. 60ᵇ fast ganz verwischt und unleserlich. — Papier: gelb, etwas glatt, dick. — Einband: Pappband mit Lederrücken. — Titel u. Verf. fehlt. Auf dem ungezählten Vorblatt von neuerer Hand:

كتاب تاريخ الخلفاء

Anfang fehlt. Das Vorhandene beginnt:

f. 1ᵃ باب في ذكر خلفاء الاسلام بعده وولانهم من قريش
1ᵇ فصل خلافة ابي بكر الصديق رة
2ᵃ فصل اباية على بن ابي طالب عن بيعة ابي بكر
2ᵇ فصل كيف كانت بيعة علي بن ابي طالب
3ᵇ فصل ذكر خلافة ابي حفص عمر رة
4ᵃ قتل عمر رة
5ᵇ فصل في خلافة ابي عمرو عثمان بن عفان رة
5ᵇ ذكر الانكار علي عثمان رحه
6ᵇ فصل ذكر ما انكر الناس علي عثمان رحه
7ᵃ ذكر قتل عثمان رة
8ᵃ فصل ذكر خلافة ابي الحسن على بن ابي طالب
9ᵃ فصل في قتل عبيد الله بن زياد
9ᵇ ذكر خلافة ابي العباس الوليد بن عبد الملك بن مروان
9ᵇ فصل ذكر خلافة ابي ايوب سليمان بن عبد الملك بن مروان
9ᵇ فصل ذكر خلافة عمر بن عبد العزيز
10ᵇ فصل ذكر الرويا التى رآها عمر بن عبد العزيز
57ᵃ فصل ذكر خلافة ابي العباس الوليد بن يزيد بن عبد الملك
57ᵃ فصل ذكر خلافة ابي خالد يزيد بن عبد الملك
57ᵇ فصل ذكر خلافة ابي اسحق ابراهيم بن الوليد بن عبد الملك
57ᵇ فصل ذكر خلافة ابي عبد الملك مروان بن محمد بن مروان
57ᵇ فصل ذكر قتل سعيد بن جبير رحه
59ᵇ حديث مولد النبي صعم ومنشأه ومبعثه وذكر احواله في مغازيه ومعرفة اسماء ولده وعمومته وازواجه،

Anfang: قرات علي الحافظ ابي علي الحسن قال اجازنا قاضى القضاة ابو القسم عبد الصمد بن محمد بن ابي الفضل الانصاري بدمشق مرارا . . . قال هذا ذكر ما يحق علي المرء المسلم حفظه ويجب علي ذي الدين معرفته من نسب رسول الله صعم ومولده ومنشاه الخ

38ᵃ باب في اطفال المسلمين والمشركين
39ᵇ باب ما جاء في نزل اهل الجنة وتحفتهم اذا دخلوا
39ᵇ باب ما جاء ان مفتاح الجنة لا اله الآ الله والصلاة
40ᵃ كتاب الفتن والملاحم واشراط الساعة،
40ᵃ باب الكف عن من قال لا اله الآ الله
40ᵃ باب ما جاء ان المومن حرام دمه وماله وعرضه وفي تعظيم حرمته عند الله تعالي
40ᵇ باب اقبال الفتن ونزولها ومواقع القطر والظلل ومن ابن تجيء والتحذير منها وفضل العبادة عندها
42ᵇ باب رحا الاسلام وما تدوره
42ᵇ باب ما جاء ان عثمان لما قتل سل سيف الفتنة
46ᵃ باب لا ياتي زمان الآ والذي بعده شرّ منه وفي ظهور الفتن
46ᵇ باب ما جاء من الفرار من الفتن وكسر السلاح فيها وحكم المكره عليها
47ᵇ باب الامر بتعلم كتاب الله واتباع ما فيه ولزوم جماعة المسلمين عند غلبة الفتن وظهورها وصفة وعاة آخر الزمان والامر بالسمع والطاعة للخليفة وان ضرب الظهر واخذ المال،
48ᵃ باب اذا التقيا المسلمان بسيفيهما فالقاتل والمقتول ممن في النار
50ᵃ باب ما يكون من الفتن واخبار النبي صعم
50ᵇ باب ذكر الفتنة التى تموج موجَ البحر وقول النبي صعم هلاك امّتى على يدي اغيلمة من سفهاء قريش
51ᵃ باب في بيان مقتل الحسين رة
53ᵇ باب ما جاء ان اللسان في الفتنة اشدّ من وقع السيف
54ᵃ باب الامر بالصبر عند الفتن وتسليم النفس للقتل عندها والسعيد من جنبها
55ᵇ باب جعل في اول هذه الامّة عافيتها وفي آخرها بلاؤها
56ᵃ باب جواز الدعاء بالموت عند الفتن وما جاء انّ بطن الارض خير من ظهرها
56ᵃ اسباب الفتن والمحن والبلاء

Das Werk ist das in No. 2744 und 2745 beschriebene Werk des Elqorṭobī, wie aus den in 2745, f. 139^a—172 angeführten Ueberschriften, welche hier f. 20^a u. 13^b stehen, hervorgeht; es ist aber theils verbunden, theils lückenhaft; das Meiste davon fehlt, der ganze Anfang und damit auch der Titel; ebenso fehlt der Schluss.

Der Verfasser behandelt die am Ende der Dinge den Islām bedrohenden Unruhen und Gefahren und die Schrecknisse und Vorboten des Jüngsten Gerichts. Er schildert auch auf Grund sicherer Traditionen das Wirken Moḥammeds und seiner Nachfolger, um daran seine Erörterungen über das Gericht, die Hölle und das Paradies zu knüpfen. Das Werk beginnt aber mit Betrachtungen über den Tod und Alles, was mit demselben in Beziehung steht, wobei auch die Rolle, welche der Todesengel spielt, zur Geltung kommt. Der Abschnitt über die Hölle, deren 7 Pforten, den schrecklichen Aufenthalt darin u. s. w., fehlt hier; von der Schilderung des Paradieses كتاب الجنّة ist nur das Ende (2 Blätter) vorhanden (f. 38. 39), worauf das Buch über die Wirren und Aufstände und die Anzeichen des Jüngsten Gerichts folgt (f. 40 ff.). — Die Abkürzung des Werkes (No. 2746) liegt hier schwerlich vor, obgleich die Ueberschriften f. 40 sich genau so in No. 2746, f. 147^a—148^a finden.

Der Verfasser führt meistens die Traditionen nebst Gewährsmännern an, auf die er sich stützt, unterbricht aber auch oft die Darstellung durch eigene Bemerkungen, eingeführt durch قال المؤلف رحمه. Die Bücher zerfallen in eine Menge ungezählter Kapitel, diese häufig — und besonders bei der Ḥalîfengeschichte — in Abschnitte.

Die Blätter folgen so: Im Anfang fehlen 73 Blätter; 1—6; 1 Bl. fehlt; 7; Lücke; 8; Lücke; 9. 10; Lücke; 57—60; Lücke; 36. 37; Lücke; 38—56. 18—35; Lücke von 2 Bl.; 11—16; 3 Bl. fehlen; 17. F. 38 ist Bl. 204, und f. 17 Bl. 252 des vollständigen Werkes.

Schrift: ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos, etwas blass, zum Theil abgescheuert. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 800/1397.

10350.

1) Zu No. 2782.

Sach. 112, 1, f. 1—5ª.

72 Bl. 4to, 17 Z. ($22^1/_2 \times 15$; $16 \times 8^1/_2$ cm). — Zustand: sehr wasserfleckig, am Rande ausgebessert. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Kattunbd mit Lederrücken. — Titel, Verfasser und Anfang fehlt.

Schlussblätter einer Abhandlung, in der hier eine Schilderung des Jüngsten Gerichts gegeben wird. Die ersten Worte hier f. 1ª: وانا لا ادري اين قبر محمد صلعم الا ان اسرافيل ينفخ الصور الخ

Schluss: كلوا حتى يكون لكم الدنيا والآخرة بفضل الله عز وجل اللهم ارزقنا الجنة ونعمها بفضلك يا حنان يا منان برحمتك يا ارحم الراحمين

Schrift: Türkische Hand, ziemlich gross, kräftig, deutlich, vocallos. Der Text in rothen Linien. — Abschrift c. 1200/1785.

2) Zu No. 2784.

Ein Stück ملحمة in Mf. 1297, f. 43ᵇ.

3) Zu No. 2786.

Eine Stelle aus النشر الوردي في ملك الخ (über die letzten Dinge), in Glas. 76, f. 1ª.

5) Zum 5. Buch (Çûfik).

(Zu No. 2950.) **10351.** Lbg. 683.

11 Bl. 4to, 27 Z. ($22 \times 17^1/_2$; $15^1/_2 \times 8^1/_2$ cm). — Zustand: gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn u. glatt. — Einband: Pappband mit Lederrücken und Klappe.

Dasselbe Werk wie No. 2950. Titel u. Verfasser f. 1ª: رسالة الشان لمحيى الدين بن عربى Anfang und Schluss ebenso (aber ohne das Gedicht).

Schrift: ziemlich gross, dick, rundlich, gedrängt, vocallos. — Abschrift im J. 1289 Šaʿbān (1872) von السيد محمد الامير الرشيدي الحنفي الخلوتي الحسني بن عبد الله بن عبد الواحد

F. 10 u. 11 enthalten ein Paar auf (die Wochentage und) dies Werk bezügliche Tabellen.

(Nach No. 3024.) **10352.** We. 17.

1) f. 2ᵇ—94.

121 Bl. 8vo, 21—22 Z. ($20^2/_3 \times 14^1/_2$; $13^3/_4$—14×9 cm). Zustand: durch Nässe beschädigt; der Rand öfters ausgebessert. — Papier: gelb, ziemlich stark, wenig glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel und Verfasser fehlt.

1) Anfang f. 2ᵇ: الحمد لله الذي خلق كل شيء بقدر ... وبعد فان الهندسة مع متانة مسائلها الخ

Die letzten Wörter auf dieser Seite sind: غير ان ضيوفهم تلام بنسيان

Diese Seite ist der Anfang des Werkes شرح اشكال التاسيس (Mq. 100, 2) und ist nur in betrügerischer Absicht mit der folgenden Seite (wo die 1. Zeile hinzugefälscht ist) in Verbindung gesetzt, als ob hier jenes Werk vorläge: es ist davon aber nur diese Seite (f. 2ᵇ) vorhanden. Die Schrift derselben ist klein, gefällig, gleichmässig, vocallos, a. d. J. 1106/1694, von احمد بن علي بن احمد الدمشقى.

2) F. 3ª, Z. 2 beginnt so: كل مائة من المئين الماضية فهو القايم على راس هذه المائة التاسعة فنقول ... اعلم ان السر الذي لاجله يبعث الله الخ

Das hier von f. 3—94 vorliegende Werk ist ohne Anfang und Ende, ausserdem defect und gefälscht. Letzteres ist in der Weise geschehen, dass die Lücken (nach f. 8. 78. 79. 94) durch eine Zeile, welche zu Anfang der folgenden Seite steht, scheinbar verdeckt sind; unnöthiger Weise steht eine so hinzugefälschte Zeile auch noch f. 8ᵇ, 1; ausserdem aber dadurch, dass in den Ueberschriften die Zahl

der einzelnen Kapitel geschickt umgeändert ist, so dass das Vorliegende jetzt anscheinend mit Kap. 1 beginnt. Einzig die Zahl des 26. Kap. hat der Fälscher in der Ueberschrift zu ändern vergessen. — Dass das Werk dem 9. Jahrhdt angehört, ist aus f. 3ᵃ, Z. 2 ersichtlich; ausserdem erwähnt der Verfasser f. 90ᵇ d. J. 844/1440 als das der Abfassung. Er nennt sich ferner f. 35ᵃ und ausführlicher f. 59ᵃ:

عبد الرحمن بن محمد بن على بن احمد الحنفى البسطامي

Es liegt hier also das Bruchstück eines grösseren Werkes des 'Abd erraḥmān ben moḥammed ben 'alī *elbisṭāmī* vor, und zwar des كتاب الفوائح المسكيّة فى الفواتح المكيّة HKh. IV 9215. Von demselben sind 30 Kapp. vom Verfasser beendet, die übrige grössere Hälfte nicht.

Von diesen 30 Kapiteln fehlen hier, ausser dem Anfang, Kap. 1—10 und 28—30 ganz; Kap. 11. 12. 23. 24 und 27 sind nicht ganz vollständig. Es fehlt also mehr als die Hälfte; nämlich: im Anfang 42 Bl.; f. 3—8; Lücke von 22 Bl.; 9—78; 1 Bl. fehlt; 79; 1 Bl. fehlt; 80—94; ungefähr 65 Bl. fehlen.

Die Uebersicht der Kapitel ist:

11. باب f. 3ᵃ } (die Ueberschrift und der Anfang
12. باب 9ᵃ } fehlt).
13. باب 12ᵃ فى ارتياض المسالك فى رياض الممالك (in 5 منهج).
14. باب 19ᵇ (in 2 كتاب) فى نظم السلوك فى مسامرة الملوك
15. باب 32ᵇ فى نصوص ايات الاقلام وخصوص دلالات الاعلام (in 3 فصل).
16. باب 35ᵃ (wol وصيد) فى قيد اصول الحقايق وعبيد فصول الطرايق
17. باب 46ᵃ فى معرفة ائمة الحكماء الموسومة بعيون الادباء فى طبقات الاطباء
18. باب 51ᵇ فى معرفة الدر النظيم فى شرح اسم الله العظيم
19. باب 56ᵃ فى حقايق لا اله الا الله بلسان الحرفية من علماء الصوفية
20. باب 59ᵃ فى معرفة الفنون ورؤية قرة العيون فى رؤية المنام الجاري مجري الالهام صلعم
21. باب 71ᵃ فى معرفة رؤية الله فى الآخرة عند اهل القلوب الطاهرة
22. باب 76ᵇ فى معرفة من غلب عليه الالتباس فى روية رب الناس
23. باب 78ᵃ فى معرفة من راي الله فى المنام من الصالحين والعلماء العظام
24. باب 80ᵃ Ueberschrift und Anfang fehlen.
25. باب 83ᵃ فى معرفة درة الاحلام وتعبير رؤيا السالكين من الصالحين الصوفية الاعلام
26. باب 85ᵃ فى معرفة من شهد ايات النبي صلعم فى رؤيا المنام من الاولياء والصالحين الاعيان فجاءت كفلق الصبح فى عالم العيان
27. باب 88ᵇ فى معرفة البدعة والرد على اهل الرياء والسمعة

Das Vorhandene schliesst f. 94ᵇ (Kāmil):

تالله ما قصدت سؤال قلوبهم بل كلهم لك فى الحقيقة عابدُ
عصمنا الله بحوله ومنه وطوله عن اتباع اهواء الخطلة،

Das Werk enthält allerlei Betrachtungen und Erörterungen, besonders über den Namen Gottes, das Erschauen Gottes durch innere Erleuchtung und im Traum, das Ansichtigwerden des Propheten im Traum, das Träumen von Qorān-Versen u. dgl., alles dies von çūfischem Standpunkte aus.

Schrift: ziemlich klein, blass, gewandt, aber nicht überall ganz deutlich, vocallos. Ueberschriften und Stichwörter roth. — Abschrift c. 1100/1688.

F. 1 steht eine Unterredung zwischen امرؤ القيس und قبيصة بن نعيم.

F. 2ᵃ das Ende eines geometrischen Werkes (zuletzt von den Fünfecken [المخمسات]); die letzten Worte: وقد مضى ذكر ذلك فى مواضعه من الابواب، وهذا آخر الكتاب الخ

(Zu No. 3149.) **10353.** Pm. 422.

3) f. 39ᵃ—41.

Format etc. und Schrift wie bei 1).

Dasselbe Werk (تنبيه الطالبين الخ). Titel und Verfasser fehlt.

(Zu No. 3175.) **10354.**

Ueber Verwerfung der Çûfik, eine zeiditische Schrift des شرف الدين يحيى بن شمس الدين † 965/1558, Glas. 231, f. 246b. 247 (No. 2175, 9).

6) Zum 6. Buch (Gebet).

(Zu No. 3949.) **10355.** Spr. 466.

1) f. 1—33a.

140 Bl. Kl.-8vo, 11—12 Z. (15½ × 10½; 11 × 7cm). — Zustand: etwas unsauber. — Papier: gelb, ziemlich glatt und stark. — Einband: Pappbd mit Lederrücken. — Titel fehlt, ist aber in dem Anfang so angegeben:

صحف ابراهيم وموسي

ebenso am Ende. Verfasser fehlt.

Anfang f. 1b: نبتدي علي خيرة الله تعالي وعونه وحسن توفيقه انه جواد كريم عليا عظيم بنقل صحف ابراهيم وموسي عليهما السلام وهو هذا ان شاء الله تعالي،

Dies ist das ganze Vorwort.

Dann folgt das Werk selbst, welches aus 39 صحيفة besteht und gewöhnlich mit der Anrede يا ابن آدم, sehr selten mit der Anrede يا موسي, Moral predigt, in kurzen Sätzen, unter Anlehnung oder Bezugnahme auf Qorânstellen. Jedes dieser „Blätter“ wird Gott als Anrede (an den Menschensohn etc.) in den Mund gelegt, und beginnt mit قال الله عز وجل

1. Blatt f. 2a: الصحيفة الاولي قال الله عز وجل شهدت علي نفسي لنفسي ان لا اله الا انا وحدي لا شريك لي وان محمد عبدي ورسولي ومن لم يرضا بقضائي ويصبر علي بلوائي الخ

Schluss f. 33a: اعقبت بناه للخراب واسكنته النار وما بعد النذر الا الحذر، ان هذا لفي صحفي الاولي صحف ابراهيم وموسي، تحبو يا سامعين كلام رب العالمين، تم الصحف المبارك بعون الله ... وما كتبنا الا ما وجدنا وما كنا للغيب [للغيب ?] حافظين، تم

Schrift: ziemlich gross, deutlich, zum Theil flüchtig, ungleich, vocallos, incorrect. — Abschrift (nach f. 140b) im Jahre 1179/1766 von محمد الزنبق

(Zu No. 3949.) **10356.** Spr. 466.

2) f. 33b—140.

Format etc. wie bei 1) (15½ × 10½; 11 × 7cm). — Titel fehlt, nach dem Anfang ist er:

كتاب زبور داود

Anfang f. 33b: كتاب فيه زبور داود عليه وعلي نبينا افضل الصلاة واتم السلام وهو هذا ان شاء الله تعالي وبالله التوفيق والمستعان والحمد لله علي ما دان

Enthält den Psalter in 137 Psalmen (مزمار).

Es ist keine Uebersetzung und, von wenigen Stellen abgesehen, auch nicht einmal eine Umschreibung oder Bearbeitung des Hebräischen Psalters, sondern meistens Anreden Gottes an Dâwûd (oder auch allgemeiner, an den Menschensohn etc.), Frömmigkeit und Moral in Wandel und Gedanken einschärfend. Am meisten Bezug auf den Hebräischen Text nimmt der 1. und der Anfang des 2. Psalms.

Anfang f. 34a: المزمار الاول طوبا لرجل لم يسلك طريق الخاطئين وطوبا اسم شجرة في الجنة ولم يجلس في مجالس المستهزئين يا داود طوبا لرجل يدرس في ايات الله بالليل والنهار ويعمل عمل من لا يمسي فمثله كمثل شجر علي شط الماء الخ

2. Psalm f. 35a: المزمار الثاني يا داود ما ذا تقول الامم والشعوب وقد اجتمعوا علي الرب وحده علي ان يطفو نور الله بافواههم ويابي الله ان يتم نوره وقدسه الخ

Schluss f. 140a: فان يعبد عبادة باشتهاد النفوس والجوارح تشكر له رجع الخلق وما هو يا معشر الخلق تغافل ما يعمل الظالمون، تم

Schrift dieselbe wie bei 1), aber ungleicher und flüchtiger. — Abschrift wie dort, vom Jahre 1179 Dû'lḥiǵǵe (1766).

(Zu No. 3952, 1.) **10357.** Mq. 146.

11) f. 324—339.

Format etc. und Schrift wie bei 10).

Aussprüche Moḥammeds, nach ابو هريرة u. A., besonders aber die letzte Predigt (خطبة), welche er in Elmedîna gehalten hat und die besonders lange bei Schilderung des Paradieses und der Hölle verweilt.

Derselben geht eine kurze Einleitung vorauf, die nach dem Bismillāh so beginnt f. 325ª:
حدثنا موسى بن منصور قال حدثنا داود بن المنخبر قال مسيرة بن عبد ربه عن عائشة السعدي عن زيد بن عمران بن عبد الله عن على بن مسلم عن عبد الله بن مسعود عن ابي هريرة رضى قال خطبنا رسول الله صلعم الخ

Die Predigt selbst fängt so an f. 325ᵇ:
الحمد لله نحمده ونستعينه ونومن به ونتوكل عليه ونشهد ان لا اله الا الله وحده الخ und schliesst f. 339ᵇ:
يا رب الساعة كثيرة يا رب من تاب قبل ان يغرغر اتوب عليه، ثم نزل صلعم فكان هذا آخر خطبته خطبها بالمدينة حرسها الله تعالي عن الافات،

F. 339ᵇ enthält von derselben Hand verschiedene Notizen: der Mensch sei aus 14 Dingen geschaffen; Moḥammeds Erklärung des Wortes فقر; ketzerisches und unfrommes Thun.

F. 344 leer.

(Zu No. 3952, 4.) 10358. Pm. 89.

2) S. 30—45.

8ᵛᵒ, 7 Z. (Text: 11½×8⅔ᶜᵐ). — Zustand: sehr fleckig. — Papier: gelb, glatt, dick. — Titel (nach der Vorrede):

الخطبة الموفقة

Verfasser: s. Anfang.

Anfang: عن عبد الله بن العباس رض قال اجتمع عند امير المومنين على بن ابي طالب رضى جماعة من اصحابه رضى الخ

In einer Gesellschaft bei ʼAlī ben abū ṭālib kam die Rede darauf, dass von allen Buchstaben der häufigste ا sei und dass kein Satz ohne denselben möglich sei. Da hielt derselbe aus dem Stegreif folgende Predigt, in der weder ein ا noch لا vorkommt. Sie beginnt:
حمدت وعظمت من عظمت منته وسبغت نعمته und schliesst: ويبتهل مبتهلكم ويستغفر مستغفركم رب كل مربوب لي ولكم، ثم قرأ عم تلك الدار الاخرة . . . فسادا والعاقبة للمتقين (Sura 28, 83)، تجزت

Dieselbe ist hier viel ausführlicher als in No. 3952, 4.

Schrift: gross, weit, etwas flüchtig, aber deutlich, wenig vocalisirt. — Abschrift c. 900/1494.

(Zu No. 3524.) 10359. Mq. 621.

7) f. 35ᵇ—39.

Format etc. und Schrift wie bei 4).

Dasselbe Werk (مطالب المصلى). Titelüberschrift: فقيه كيدانى للفنارى. Aber f. 2ª, Zeile 3 steht: فقه كيدانى. Schluss f. 39ᵇ zuletzt etwas abweichend: اختيارة وتعميدا بحدث وقد استخرج هذا الكلام بعون الله الملك العلام من المحيط والفتاوي الخانية والصلوي (?) الكبير والهداية وما اشبهها، تم

(Vor No. 4042.) 10360. Glas. 116.

2) f. 4ᵇ—8ª.

Format etc. u. Schrift wie bei 1). — Titelüberschrift:
كتاب مناسك الحج واحكامه عن الامام الشهيد ابي الحسين زيد بن على بن الحسين الخ

Nach der voraufgeschickten Riwāje und einigen Bemerkungen ist der Anfang (nach dem Bismillāh) f. 5ª: حدثنا ابو حازم محمد بن على الوشاء المقري . . . حدثنا ابو خالد الواسطي عن زيد بن على عم قال اذا توجهت الي مكة ان شاء الله فعليك بتقوي الله، وذكره كثيرا الخ

Zeiditische Anweisung in vielen kurzen Kapiteln zum Verhalten bei der Wallfahrt, nach den Mittheilungen des Zeid ben ʼalī ben elḤosein.

Schluss f. 8ª: فلا تاخذوا من لحاكم ولا من شعوركم وخذوا من شواربكم هذا لمن اراد الحج من عامة ان شاء الله،

Woran sich noch Aussprüche desselben Zeid und ein Abschnitt über das Imāmat bei den Zeiditen und f. 8ᵇ eine Notiz über das Lebensende jenes schliessen. Endlich noch eine an بهاء الدين على بن احمد بن الحسين ertheilte Lehrbefugniss über verschiedene Werke.

(Nach No. 4179.) 10361. Spr. 1908.

46 Bl. 8ᵛᵒ, 16 Z. (20½ × 14½; 15 × 11ᶜᵐ). — Zustand: unsauber; der obere Rand wasserfleckig. — Papier: gelb, stark, etwas glatt. — Einband: Pappband mit Kattunrücken. — Titel u. Verfasser f. 1ª (von neuerer Hand):

كتاب الجوهر النضير في صناعة الاكسير
لابى عبد الله الطغرائي

Titel ebenso im Vorwort; Verfasser ausführlicher im Anfang.

Anfang f. 1ᵇ: الحمد لله مفيض الجود على الوجود وبارئ المصنوعات على غير مثال سبق فى الشهود ... اما بعد فيقول العبد الفقير الي الله تعالي محمد بن عبد الله الطغرائي ... هذا كتاب الفتنة فى رسوم الحكمة وماهيتها وبينت فيه حقايق الافراد والتركيب وسميته الجوهر النضير فى صناعة الاكسير

Bl. 1 ist von neuerer Hand ergänzt, wahrscheinlich falsch. Titel und Verfasser sind unsicher. Obiger Titel ist nicht bei HKh. verzeichnet. Der angegebene Verfasser Moḥammed ben ʼabd allāh eṭṭogrāī scheint erfunden. Dem bekannten Dichter und Wezīr, Elḥosein ben ʼalī ben moḥammed *eṭṭogrāī* abū ismāʼīl † c. 515/1121 werden verschiedene Werke desselben Inhaltes beigelegt (s. Nachträge zu No. 4199): vielleicht hat er dies Werk verfasst. Es behandelt die mineralischen Stoffe, deren Zusammensetzung und Wirkung, im Grunde aber Alles in Hinsicht auf den Stein der Weisen. Gearbeitet ist das Meiste (als Auszug) nach Werken des ابو موسي جابر بن حيّان um 160/777 (s. No. 4177 und Nachträge zu No. 4199).

Der Anfang also fehlt, mehrere Blätter. F. 2 beginnt mit Anweisung zur Bereitung des طين الحكمة (Anfang: خذ طين حرّ احمر وابيض علك نقي من الحجارة الخ)

Der hier zuerst vorhandene Abschnitt ist:

3ᵃ فى معرفة الاجساد والارواح والاحجار، اعلم ان جميع الموضوعات فى العالم ۴ اجناس الخ

3ᵇ صفة اسماء الاجساد السبعة، اسماء الذهب، الذهب والفضة الشريفة والشمس والاب البيقان والعسجد الخ

(Ferner die Wörter für النحاس, الحديد, الفضة, الزيبق, الرصاص الاسود, الرصاص الابيض.)

4ᵇ اسماء الارواح السبعة، فهي الزيبق، والنشادر، والزرنيخ الاحمر، والزرنيخ الاصفر، والكبريت الاصفر والاحمر والابيض،

5ᵇ صفة الاحجار السبعة، الاحجار على ضربين حجارة لها ارواح وفيها لطف واحجار لا ارواح فيها ولا لطف الخ

Lücke.

6ᵃ ما يدخل فى باب القمر من الاجساد والارواح والاحجار،

6ᵃ ذكر الآلة والتدبير، القدر والاقداح والقرع والصلاية

6ᵇ فصل فى كيفية الآلة تكون القدر مستوية الاعتدال الخ

7ᵇ ذكر التدبير ومقدار نار التشوية، التشوية علي ضربين ما يشوي

7ᵇ التصعيد، المستوقد للتصعيد يكون بقدر الخزف الخ

8ᵃ التشميع، خذ المجموعين مسحوقين على صلاية الخ

8ᵇ تكليس الملح، دقّ الملح واجعله فى كوز مطين الخ

u. s. w.

12ᵃ ابواب ذكر صنعة الحيوانية، يشبه اكسيرها للسمّ لحدته ولطافته الخ

12ᵇ ذكر العقاقير الحيوانية، وهي التى عملوا منها الحكماء اكسيرهم

u. s. w.

19ᵃ القول فى الملح، اعلم ان الاملاح كثيرة واشرفها الاندرانى

19ᵇ القول فى ملح القلى، اعلم ان ملح القلى هو اجود

20ᵃ القول فى صنعة التنكار، خذ منه جزؤا فحلّه فى مثليه

20ᵇ القول فى العقاب، اعلم ان العقاب افضل الاملاح واشرفها

21ᵃ القول فى الانفس والارواح المعدنية، واولها العَلَم والعلم نفس وهو معدن وطبعه الحرارة الخ

24ᵃ القول فى القمر، اعلم ان القمر جسد نقي لكنه انقص من الشمس

u. s. w.

33ᵇ القول فى تكاليس وتدابير الاجساد من اقوال الحكماء مما وقع عليه القول الخ

Schluss f. 46ᵇ: فانه يدور فاذا دار خذ من ذلك درهما والقيه علي عشرة دراهم من القلعي يقيمه للحما والروباص وتم الكتاب والحمد لله رب العالمين،

Schrift: ziemlich gross, deutlich, vocallos. Die Stichwörter roth. — Abschrift c. 1750. — Es sind Lücken nach f. 5. 8. 38. 43. 45.

Zu No. 4194. Der Verfasser ist nach HKh. IV 8909: عبد الكريم بن يحيى بن عثمان المراكشى

(Zu No. 4199.) **10362.**

Andere den Stein der Weisen betreffende Schriften sind:

1) الخالص فى الكيمياء ك" von جابر بن حيّان † c. 160/777. 2) الرحمة ك" und 3) الخواص فى الكاف ك" und 4) الايضاح فى الكاف und 5) روح الارواح فى الاكسير und 6) العلم المخزون فى الصنعة und 7) القمر ك" und 8) السبعين ك" und 9) النفوس [منهج ?] منهج von demselben.

10) فردوس الحكمة فى الكيمياء [منظومة] von خالد بن يزيد بن معاوية

11) السر البديع فى فكّ الرمز المنيع فى الكاف von demselben.

12) سراج الظلمة والرحمة لهذه الامّة فى الاكسير von يحيى بن محمد البرمكي um 170/786.

13) ك" الرحمة وهو ك" الترتيب فى الكيمياء von ابو بكر محمد بن زكرياء الرازى † 311/923.

14) رتبة الحكيم فى الكيمياء von مسلمة بن احمد بن عمر المجريطي † 395/1005.

15) مرآة العجائب فى الكيمياء von ابن سينا † 428/1037.

16) حقائق الاستشهادات فى الردّ على ابن سينا von الحسين بن علي الطغرائي † 515/1121.

17) مفاتيح الرحمة ومصابيح الحكمة von demselben.

18) تراكيب الانوار (und auch جامع الاسرار وتراكيب الانوار فى الاكسير) von demselben.

19) الدرر المختومة بالصُّوَر von محمد بن احمد ابو القاسم العراقى السيماوي um 520/1126.

20) ك" الاقانيم السبعة von demselben.

21) ك" النجاة والاتّصال بعين الحياة von demselben.

22) رياض العقول المنيفة فى غياص الصنعة الشريفة von احمد بن علي بن موسي ابن ارفع راس um 600/1203.

23) الدر المنثور (مطالع البدور und) فى شرح صدر الشذور von الجلدكى um 750/1349.

24) السرّ المصون فى شرح رسالة بَيُّون فى الاكسير von demselben.

25) الدر المكنون فى قصيدة ذي النون von demselben.

26) كشف الاسرار للافهام فى شرح قصيدة ابي الاصبع ابن تمّام العراقى von demselben.

27) لوامع الافكار المضيّة (auch الدرة المضيّة) فى شرح شمس الماء الورقى والارض النجمية von demselben.

28) سر الحكمة فى شرح ك" الرحمة von demselben.

29) التقريب فى اسرار التركيب von demselben.

30) البدر المنير فى خواصّ (ينبوع auch) الاكسير von demselben.

31) بغية الخبير فى قانون طلب الاكسير von demselben.

32) الشمس المنير فى تحقيق الاكسير von demselben.

33) القانون الكبير فى صنيع الاكسير von demselben.

34) مدخل التدبير وعنوان الاكسير von demselben.

35) المصباح فى علم المفتاح von demselben.

36) مفاتيح الكنوز فى الكيمياء von الحسين بن على البيهقى um 907/1501.

37) بذل العطاء فى كشف الغطاء فى الكيمياء von محمد بن شمس الدين بن الدواجا الحلبى um 1000/1591.

38) درر الانوار فى اسرار الاحجار فى الكيمياء von على بيك الازنيقى um 1000/1591.

---

39) ك" الملاطيس فى الكيمياء von هرمس.

40) الفلكية الكبري von demselben.

41) سدرة المنتهى von ابن وحشية.

42) ك" الفوائد von demselben.

43) نجاة الاحباب وتحفة ذوي الالباب von مصطفى بن پير محمد الايدينى

44) ك" الرياض von ابو سهل الزجاجى um 320/932.

45) تذكرة فى الكيمياء von سعد بن منصور ابن كمونة † 676/1277.

46) الدستور التجاربى von عيسى بن عمر الطبرى

47) سرائر الخليقة وصنعة الطبيعة

48) ك" العين فى الكاف von ابو سهل الزجاجى um 320/932.

49) ك" الزيادات von demselben.

50) العلم المخزون فى علم الخواصّ والكاف

51) الاسرار الشافية الروحانية والآثار الكافية النورانية

---

52) الصحيفة العظمى فى الاكسير von هرمس.

53) رموز الحكمة von demselben.

54) شفاء الالم فى ترصيص علاج العَلَم von على بن سعد الانصارى

55) بغية الخبير فى اقامة القصدير فى الاكسير von demselben.

56) العلم المصنون به على العامّة

57) دقائق الميزان فى مقادير الاوزان

58) الكنز فى فك الرمز فى الاكسير

---

59) مفاتيح الحكمة فى الصنعة von محمد بن اميل التميمى

60) كتاب هرقل الملك فى الصنعة

61) السر المخزون فى العمل المكنون

(Zu No. 4211.) **10363.** Sach. 199.

2) f. 21—22ª und 22ᵇ. 23 Rand.

8ᵛᵒ, 20—23 Z. (21 × 15; 17—18 × 11—12½ᶜᵐ). — Zustand: ziemlich gut. — Papier: gelb, ziemlich dünn, glatt. — Titel fehlt; er ist: رسالة فى الرمل und specieller f. 21ª, ult.: تحفة الوزراء. Verfasser fehlt; f. 21ª unten:

الانوري

Anfang: عن عبد الله بن عباس رضه انه قال سمعت رسول الله صلعم يقول عليكم بخيط الرمل فانه كان معجزات الانبياء الخ

Kurze Anweisung zur Punktirkunst, aus Persischen und Arabischen Werken ausgezogen von Elanwarī und dem Rostem bāšā gewidmet. Zerfällt in 10 فصل.

1. فصل 21ᵇ فى بيان معرفة القافلة، انظر الي اعلى اللوح الخ

2. فصل 22ª فى بيان معرفة الجبال والبوادي

5. فصل 22ª فى بيان معرفة المطر والثلج والبرد

10. فصل 23ᵇ Rand فى بيان معرفة العيال والاولاد

Schluss: يدل على ان سيكون مات منهم احد والله اعلم

Schrift: gross, dick, vocallos. — Abschrift (oder verfasst) im J. 1197/1783.

3) f. 22ᵇ—30. Türkisch (Astrologisches).

(Zu No. 4262.) **10364.** Pm. 654.

3) f. 252ᵃ·ᵇ.

Abhandlung über die Vorbedeutung, welche in dem Zucken gewisser Gliedmaassen liegt. Ueberschrift: رسالة فى بيان اصلاح الاعضاء من الانسان، صنعة ذي القرنين الاسكندر اليونانى الحكيم

Als Verfasser also der Griechische Philosoph „Alexander der Zweihörnige“ angegeben. Der eigentliche Titel wäre

ر" فى الاختلاج

Anfang: اعلم انه اذا اراد الله تعالي بعبد خيرا او شرّا

Die einzelnen Sätze beginnen alsdann alle mit اذا.

7) Zum 7. Buch (Jurisprudenz).

(Zu No. 4397.) **10365.**

Andere Glossen zu التلويح sind von:

1) يحيى بن على بن نصوح نوعى † 1007/1598.
2) احمد بن حسام الدين السيروزي ملاجق † 1038/1624.
3) محمود بن عبد الله الموصلى † 1082/1671.
4) عبد القادر بن ميمى البصري † 1085/1674.

(Vor No. 4431.) **10366.** We. 1717.

7) f. 100ᵇ—105.

Format etc. und Schrift wie bei 5). — Titel fehlt. Er könnte, nach dem Anfang, sein:

ر" فى مبحث حجية الظاهر للاستحقاق

Verfasser fehlt.

Anfang f. 100ᵇ: نحمدك يا من جعل آثار قدرته الظاهرة حججا نيّرة على وجوب وجوده ونتايج حكمته الباهرة ايات بيّنة علي شمول رأفته ورحمته وجوده . . . وبعد فهذه عدّة من الاوراق علقتها علي مبحث حجّيّة الظاهر للاستحقاق واوردت فيها نبذا من كلام الاصحاب مما يتعلق بمبحث الاستصحاب الخ

Untersuchung über die Beweisfähigkeit des Aeusserlich-Sichtbaren für Ergründung des wahren Sachverhaltes.

Dass dieselbe in mehrere مبحث zerfalle, ist zu Anfang nicht gesagt; auch ist solche Eintheilung nicht sichtbar; dennoch steht f. 104ª: المبحث الثالث. Es ist also doch anzunehmen, dass die Abhandlung 3 مبحث enthalte; der 1. wird da, wo die Abhandlung selbst beginnt, zu setzen sein, nämlich f. 100ᵇ Mitte: اقول اعلم ان الاستصحاب ذكر فى اكثر كتب الاصول هو الحكم ببقاء امر كان فى الزمن الاول ولم يظنّ عدمه وهو حجة عند الشافعي وزفر الخ

Der 2. مبحث mag begonnen haben f. 101ᵇ, 19 (es ist da eine Lücke für solche Ueberschrift): هذه المسئلة فى الحكم والحكمة مسئلة ذكرت فى شرح ادب القاضى للخصّاف وهو ما ذكره بقوله واذا قبل المشهود عليه الخ

3. مبحث f. 104ª: اعلم ان الظاهر كما لا يصلح ان يكون حجة للابطال نص على ذلك صاحب

الهداية فى كتاب الحجر حيث قال وعند ابي حنيفة لا يتحقق الخ

Schluss f. 105ª: لانها تثبت لزوم العقد وانتقال المبيع من ملك البايع الي ملك المشتري والانتقال من ضمان القيمة الي ضمان الثمن وبينة صاحبه تبقى ذلك كله فكانت بينة من يدعي الحيوة اولي'

F. 105ᵇ Türkisches Gebet.

(Nach No. 4675.) Das Werk No. 4732 gehört in das Eherecht.

Pm. 671, 23, f. 281ᵇ.

Format etc. und Schrift wie bei 7. — Titel und Verfasser fehlt.

Enthält bloss den Anfang eines Werkes bis zu dem اما بعد. Die ersten Worte sind: الحمد لله الذي كرّم بنى آدم بالعقل القويم وهداهم بنور توفيقه الي الصراط المستقيم وشرع لهم الاحكام بطوله العميم الخ

In welches Fach dasselbe gehört, ist nicht ersichtlich.

10367.

1) Zum 8. Buch (Philosophie).
   Zu No. 5228, Isagoge.
   (Stern No. 1397, f. 53ᵇ—57ª: ايساغوجى للابهرى.)

2) Zum 10. Buch (Astronomie).
   Zu No. 5755.
   (Stern No. 1401. Astronomische Tafeln, verschiedene Bruchstücke, darunter auch Persisch und Türkisch. Bl. 1ᵇ—4ᵇ scheint der Anfang zu sein des Werkes No. 5755, also الجدول الافاقى von محمد بن محمد بن محمد الخليلى.)

3) Zum 14. Buch (Medicin).
   1) Zu No. 6269.
   (Stern No. 1394. Erstes Buch von القانون لابن سينا.)
   2) Zu No. 6271, Anhang.
   (Stern No. 1395. Von demselben Werk 4. Buch, 6. und 7. فن.)

10368.

1) Zum 15. Buch (Grammatik).
   1) Zu No. 6475.
   (Stern No. 1397, f. 57ᵇ—66ᵇ: العوامل للجرجانى.)
   2) Zu No. 6530.
   (Stern No. 1397, f. 69ᵇ—100ª: "ك المصباح للمطرزى.)
   3) Zu No. 6557.
   (Stern No. 1397, f. 2ᵇ—53ª: الكافية لابن الحاجب.)

2) Zum 16. Buch (Lexicologie).
   1) Zu No. 7007.
   (Stern No. 1391, f. 2ᵇ—222ᵇ: "ك المرقاة.)
   2) Nach No. 7009.
   (Stern No. 1397, f. 105ᵇ—118ª: "ك الترجمان فى اللسان التركي والعربية arabisch-türkisches Glossar, ohne Angabe des Verfassers, in 23 Kapiteln.)

A. W. Schade's Buchdruckerei (L. Schade) in Berlin, Stallschreiberstr. 45/46.

مركز الخدمات والأبحاث الثقافية

صندوق البريد ٥٠٨٣/١٤

بيروت – لبنان

(١٦/٥)

سلسلة فهارس المكتبات الخطية النادرة

فهرست المخطوطات العربية بالمكتبة الملكية

في برلين — المانيا

الجزء التاسع

٩٣٦٢ الى ١٠٣٦٨

اعداد

وليم الورد

برلين ١٨٩٧

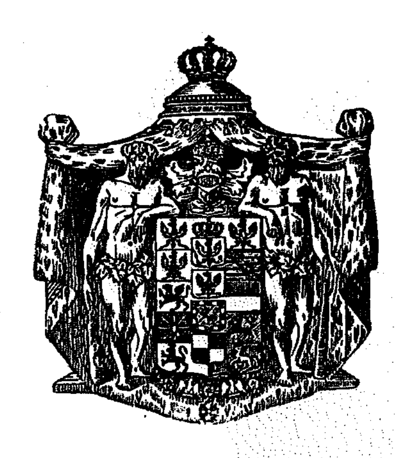
DIE

HANDSCHRIFTEN-VERZEICHNISSE

DER

KÖNIGLICHEN BIBLIOTHEK

ZU BERLIN.

EINUNDZWANZIGSTER BAND.

VERZEICHNISS

DER

ARABISCHEN HANDSCHRIFTEN

VON

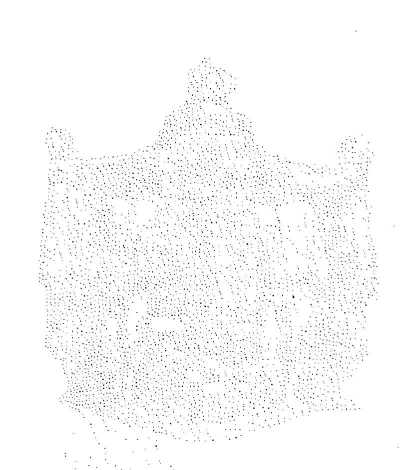
W. AHLWARDT.

NEUNTER BAND.

BERLIN

A. ASHER & Co.

1897.

VERZEICHNISS

DER

ARABISCHEN HANDSCHRIFTEN

DER

KÖNIGLICHEN BIBLIOTHEK

ZU BERLIN

VON

W. AHLWARDT.

NEUNTER BAND

XX. UND XXI. BUCH UND NACHTRÄGE.

BERLIN

A. ASHER & C°.

1897.

Mit dem vorliegenden neunten Bande des Kataloges ist die Beschreibung der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Ende geführt; der zehnte wird die Register enthalten.

Dieser neunte Band behandelt das umfangreiche Gebiet der Geschichte und das mässig grosse Fach der biblisch-dogmatischen Schriften, welche in arabischer Sprache abgefasst oder übersetzt sind und bringt Nachträge zu den in den früheren Bänden besprochenen Werken.

Die Geschichtswerke kleineren und grösseren Umfanges, deren Zahl sich hier auf etwa zweitausend beläuft, sind in zwei Abtheilungen geordnet, von denen die erste die Staatengeschichte, die zweite die Biographien behandelt. Als Einleitung zu dem ganzen Fache sind ein Paar Werke über Geschichtswissenschaft und Geschichtschreibung vorangestellt, dann chronologische und genealogische Werke. Dann folgt die allgemeine Geschichte, darauf die Specialgeschichte, in welcher das Leben Moḥammeds und seiner Verwandten und Genossen einen bedeutenden Raum einnimmt. Die geschichtschreibende Thätigkeit der Araber ist von der Zeit an, dass überhaupt von gelehrter Schriftstellerei die Rede sein kann, staunenswerth gewesen und wenn sie sich auch nicht an Umfang mit der religiös-dogmatischen messen kann, doch so kolossal, dass keine Bibliothek auf irgend welche Vollständigkeit in Betreff ihrer geschichtlichen Werke Anspruch machen kann. Erfreulich

ist es daher, dass die Berliner Sammlungen, welche fast alle erst in der zweiten Hälfte dieses Jahrhunderts erworben sind, noch eine grosse Menge bedeutender Werke erhalten haben, so dass sie sich neben ältere und insofern bevorzugtere Bibliotheken stellen können. Bei der Beschreibung dieses Theiles der Handschriften habe ich zwar oft den gänzlichen Mangel wichtiger Werke oder das Fehlen einzelner Bände bedauert, bin aber andererseits wieder überrascht und befriedigt worden durch die Menge und Mannigfaltigkeit des in den vorhandenen Werken gebotenen Stoffes.

Anders, und viel besser, ist es mit der zweiten Abtheilung, den Biographien, bestellt, unter denen die der Traditionskundigen, der Çûfîs und Juristen den grössten Raum einnehmen, aber auch die Biographien vieler einzelnen hervorragenden Gelehrten aus den verschiedenen Wissensgebieten von grossem Interesse sind. Rechnen wir dazu die litterargeschichtlichen Werke, welche bei der Poesie (No. 7394—7434) behandelt worden, weil sie ausser biographischen Angaben hauptsächlich die dichterischen Leistungen in Betracht ziehen, so enthält diese Abtheilung eine so grosse Menge bedeutender Werke, wie kaum eine andere Bibliothek aufweisen dürfte, und ist, namentlich auch für die letzten fünf Jahrhunderte, eine unschätzbare Fundgrube; ohne ihre Benutzung wäre es mir nicht möglich gewesen, eine Menge biographischer Daten beizubringen. Auch der dieser Abtheilung hinzugefügte Abschnitt (No. 10156—10171) über die richtige Aussprache ähnlicher Namen oder die Feststellung ihrer Schreibweise verdient volle Beachtung; er enthält eine Anzahl vortrefflicher Werke.

Die Schriften, welche in dem 21. Buch, No. 10172—10205, Biblisch-Christliches, besprochen sind, waren in diesen Katalog aufzunehmen, weil sie, in arabischer Sprache verfasst, in den Sammlungen sich vorfanden, obgleich sie zu der Litteratur des Islâm keineswegs gehören oder passen. Ihr Hauptinhalt ist Uebersetzung von Stellen des Neuen Testamentes, auch Erörterungen über Inhalt des Alten und Neuen Testamentes, besonders aber Conciliengeschichten und daher stammende Canones der christlichen Kirche, auch Predigt-Sammlungen von Kirchenvätern, unter denen besonders Chrysostomus

(arabisch immer mit fam eddahab Goldmund übersetzt) oft vorkommt. Für einen Theologen, der hinlänglich Arabisch versteht, mag die Lectüre dieser Werke nicht ohne Interesse sein.

Was endlich die Nachträge betrifft, welche in No. 10206—10368 enthalten sind, so behandeln dieselben hauptsächlich solche Werke, welche zu der Zeit, als der Druck des Kataloges begann, von mir noch nicht bearbeitet waren; sie gehören meistens den erst kurz vorher erworbenen Landberg'schen, Glaser'schen u. a. Sammlungen an; einige wenige Schriften aus den älteren Sammlungen waren zu jener Zeit verliehen und standen nicht zur Benutzung. Die in den Nachträgen vorkommenden Werke sind fast alle entweder Doubletten oder Schriften kleineren Umfanges und aus diesen Gründen aufgespart. Der Vollständigkeit wegen habe ich in den Nachträgen auch diejenigen arabischen Handschriften berücksichtigt, welche in der erst vor einigen Jahren erworbenen Meerman'schen Sammlung vorhanden sind. Hr. Prof. L. Stern hat dieselben, ungefähr ein Dutzend an Zahl, beschrieben und ich habe auf sie mit den Worten Stern No. ... hingewiesen. —

Mit Abschluss dieses Bandes habe ich den mir im Jahre 1863 ertheilten Auftrag, über welchen ich in der Vorrede zum 1. Bande S. VII u. ff. ausführlich gesprochen habe, zu Ende geführt. Ich glaube, in allen Punkten den dort an ein solches Werk gestellten Anforderungen entsprochen und sogar in mancher Beziehung — z. B. durch Zusammenstellung von anderen Werken über die behandelten Fächer — mehr geleistet zu haben. Ich sehe auf die angestrengte Arbeit eines vollen Menschenalters zurück: die Kraft der Mannesjahre und die Begeisterung im Dienste der Wissenschaft haben sich daran verbraucht und das Alter hat sich darüber eingestellt, um Empfindungen Platz zu machen, die keineswegs erfreulicher Art sind. Sei dem wie ihm wolle, das Bewusstsein, meine übernommene Pflicht erfüllt und ein Werk geschaffen zu haben, welches als Denkmal deutschen Fleisses bestehen und nicht spurlos und nutzlos verschwinden wird, entschädigt mich für manche Zurücksetzung, Kränkung und Täuschung von Seiten derer, die ein Werk dieser Art zu beurtheilen und zu würdigen gar nicht im Stande sind.

Wenn in dem Werke sich Unrichtigkeiten herausstellen sollten, was bei aller Sorgfalt der Behandlung möglich ist, oder wenn die Eintheilung des Stoffes in einem oder dem anderen Fache eine andere, vielleicht zweckmässigere hätte sein können, so trifft die Schuld daran mich allein: denn ich habe das ganze Werk ohne die geringste Auskunft oder Beihülfe eines Anderen gemacht.

Zu Dank in dieser Beziehung bin ich also Niemandem verpflichtet, aber aufrichtigen Dank schulde ich der meinen Wünschen stets wohlwollend und bereitwillig entgegengekommenen Verwaltung der Königlichen Bibliothek und somit scheide ich von einer Arbeit, die mich durch frohe und trübe Tage begleitet und deren Vollendung zu erleben ich als Lohn und Gnade des Höchsten ansehe.

GREIFSWALD, den 1. Mai 1897.

W. Ahlwardt.